५०४४

[illegible]वेद संहिता.

× ×

पत्र. ७१० —— सं. १८७०

विषयः संहिता ब्राह्मणानि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऋग्वेदसंहिता समग्रा

(संहितापाठः)

१०४४

5045
94.

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्लो
१६७०

॥ अष्टमाष्टकप्रारंभः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० अ० १ श्रीगणेशायनमः॥ओं प्रहोताजातोमहांनभोविन्नृषद्वासीददपामुपस्थे॥दधि प
र्योधायिसतेवयांसियंतावसूनिविधतेतनूपाः॥इमंविधंतोअपांसध
स्थेपशुन्ननष्टंपदैरनुग्मन्॥गुहाचतंतमुशिजोनमोभिरिछंतोधीराभृ
गवोविंदन्॥इमंत्रितोभूर्यविंददिछन्वैभूवसोमूर्द्धन्यघ्न्यायाः॥सशेवृ
धोजातआहर्म्येषुनाभिर्युवाभवतिरोचनस्य॥मंद्रंहोतारमुशिजो
नमोभिः प्रांचंयज्ञंनेतारमध्वराणां॥विशामकृण्वन्नरतिंपावकंह
व्यवाहंदधतोमानुषेषु॥प्रभूर्जयंतंमहांविपोधांमूराअमूरंपुरांद
र्माणं॥नयंतोगर्भंवनांधियंधुर्हिरिश्मश्रुन्नार्वाणंधनर्चम्॥१॥नि ॥२॥
पस्त्यासुत्रितस्तभूयन्परिवीतोयोनौसीददंतः॥अंतः संगृभ्याविशां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दस्मंनाविधर्मणायंत्रैरीयतेनॄन्॥अस्याजरासोदमामरित्राऽअर्चद्धूमासोअग्न
यः पावकाः॥श्वितीचयः श्वात्रासोभुरण्यवोवनर्षदोवायवोनसोमाः॥प्रजि
ह्वयाभरतेवेपोअग्निः प्रवयुनानिचेतसापृथिव्याः॥तमायवः शुचयंतंपावकं
मंद्रंहोतारंदधिरेयजिष्ठं॥द्यावायमग्निंपृथिवीजनिष्टामापस्त्वष्टाभृगवोयंसहो
भिः॥ईळेन्यंप्रथमंमातरिश्वादेवास्ततक्षुर्मनवेयजत्रं॥यंत्वादेवादधिरेहव्यवा
हंपुरुस्पृहोमानुषासोयजत्रं॥सयामन्नग्नेस्तुवतेवयोधाः प्रदेवयन्यशसः
संहिपूर्वीः॥२॥जगृभ्माते दक्षिणमिंद्रहस्तंवसूयवोवसुपतेवसूनां॥विद्माहित्वा
गोपतिंशूरगोनामस्मभ्यंचित्रंवृषणंरयिंदाः॥स्वायुधं स्ववसंसुनीथंचतुः
समुद्रंधरुणंरयीणां॥चर्कृत्यंशंस्यंभूरिवारमस्मभ्यं॰॥सुब्रह्माणंदेववंतंबृहं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० अ० १ तमुरुं गभीरं पृथुबुध्नमिंद्र ॥ श्रुतऋषिमुग्रमभिमातिषाहमस्मभ्यं० ॥ सनद्वाजं वि
२ प्रवीरं तरुत्रं धनस्पृतं शूशुवांसं सुदक्षं ॥ दस्युहनं पूर्भिदमिंद्र सत्यमस्मभ्यं० ॥
अश्वावंतं रथिनं वीरवंतं सहस्रिणं शतिनं वाजमिंद्र । भद्रव्रातं विप्रवीरं स्वर्षा
मस्मभ्यं० ॥ ३ ॥ प्रसप्तगुमृतधीतिं सुमेधां बृहस्पतिं मतिरछा जिगाति ॥ य आं
गिरसो नमसोपसद्योस्मभ्यं० ॥ वनीवानो मम दूतास इंद्रं स्तोमाश्चरंति सुम
2 तीरियानाः ॥ हृदिस्पृशो मनसा वच्यमाना अस्मभ्यं० ॥ यत्वा यामि दद्धि तन्न
इंद्र बृहंतं क्षयमसमं जनानां ॥ अभि तद्द्यावापृथिवी गृणीतामस्मभ्यं चित्रं वृ २
षणं रयिं दाः ॥ ४ ॥ अहं भुवं वसुनः पूर्व्यस्पतिरहं धनानि संजयामि शश्वतः ।
मां हवंते पितरं न जंतवो हं दाशुषे विभजामि भोजनं ॥ अहमिंद्रो रोधो वक्षो अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

थर्वणास्त्रितायगाअजनयमहेरधि॥अहंदस्युभ्यःपरिनृम्णमाददेगोत्राशिक्षन्दधीचे
मातरिश्वने॥मह्यंत्वष्टावज्रमतक्षदायसंमयिदेवासोवृजन्नपिक्रतुं॥ममानीकं
सूर्यस्येवदुष्टरंमामार्यंतिकृतेनकर्त्वेनच॥अहमेतंगव्ययमश्व्यंपशुंपुरीषिणं
सायकेनाहिरण्ययं॥पुरूसहस्रानिशिशामिदाशुषेयन्मासोमासउक्थिनोअ
मंदिषुः॥अहमिंद्रोनपराजिग्यइद्धनंनमृत्यवेवतस्थेकदाचन॥सोममिन्मा
सुन्वंतोयाचतावसुनमेपूरवःसख्येरिषाथन॥५॥अहमेतान्छाश्वसतो
द्वाद्वेंद्रंयेवज्रंयुधयेकृण्वत॥आह्वयमानाँअवहन्मनाहनंदृह्ळावदन्ननम
स्युर्नमस्विनः॥अभीदमेकमेकोअस्मिनिष्षाळभीद्वाकिमुत्रयःकरंति॥
खलेनपर्षान्प्रतिहन्मिभूरिकिंमानिंदंतिशत्रवोनिंद्राः॥अहंगुंगुभ्योअति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰१ थिग्वमिष्करमिषंनरत्नलुरीविक्षुधारयं॥पस्पर्णयघ्नउतवाकरंजहेमाहंमहेरत्रह
२ स्येअभुश्रावि।अमेनमीसाप्यइषेभुजेभूङ्गवामेषेसुरव्याकृणुतहिता॥दिद्युये
दस्यसामिथेषुमंहयमातदिदेनंत्रांस्यमुक्थ्यैकरं।प्रनेमस्मिन्ददृशेसोमोअन्तर्गो
पानेममाविरस्थाकृणोतेति॥सातिग्मश्रृंगंवृषभंयुयुत्सन्द्रुहस्तस्थौबहुलेब
3 धोअंतः॥आदित्यानांवसूनांरुद्रियाणांदेवोदेवानांनामिनामिधाम॥तेमाभद्रा
यशवसेततक्षुरपराजितमस्तृतमषाह्लं॥६॥अहंदांगृणतेपूर्व्यंवस्वहंब्रह्म
कृणवंमह्यंवर्धनं॥अहंभुवंयजमानस्यचोदितायज्वनःसक्षिविश्वस्मिन्भ २
रे॥मांधुरिंद्रंनामदेवतादिवश्चग्मश्चापांचजंतवः॥अहंहरीवृषणाविव्रता
रघूअहंवज्रंशवसेधृष्ण्वाददे॥अहमत्कंकवयेशिश्नथंहथैरहंकुत्समावमा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिरूतिभिः ॥ अहंशुष्णस्यश्नथितावधर्यमंनयोरर आर्यंनामदस्यवे । अहंपितेववे
तसूंरभिष्टयेतुग्रंकुत्सायस्मदिभंचरंधयं ॥ अहंभुवंयजमानस्यराजनिप्रय
द्भरेतुजयेनप्रियाधृषे । अहंरंधयंमृगयंश्रुतर्वणेयन्माजिहीतवयुनाच
नानुषक् ॥ अहंवेशंनम्रमायवेकरमहंसव्यायपड्गृभिमरंधयं ॥ ५ ॥ अहंस
योनववास्त्वंबृहद्रथंसंवृत्रेवदासंवृत्रहारुजं । यद्वर्धयंतंप्रथयंतमानुषग्दूरे
पारेरजसोरोचनाकरं ॥ अहंसूर्यस्यपरियाम्याशुभिः प्रैतशेभिर्वहमानओ
जसा ॥ यन्मासावोमनुषआहनिर्णिजऋधक्कृषेदासंकृत्व्यंहथैः ॥ अहंसप्त
हानहुषोनहुष्टरः ॥ प्राश्रावयंशवसातुर्वशंयदुं ॥ अहंन्यन्यंसहसासह
स्करंनवव्राधतोनवतिंचवक्षयं ॥ अहंसप्तस्रवतोधारयंवृषाद्रवित्न्वः
पृथिव्यांसीराअधि ॥ अहमर्णांसिवितिरामिसुक्रतुर्युधाविदंमनवेगा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰१ नुमिष्टये॥ अहंतदासुधारयंयदासुनदेवश्चनत्वष्टाधारयद्रुशत्॥ स्पार्हंगवामूधः
४ सुवक्षणास्वामधोर्मधुश्वात्र्यंसोममाशिरं॥ एवादेवांइंद्रोविव्येनॄन्प्रच्यौत्नेन
मघवासत्यराधाः॥ विश्वेत्ताते हरिवः शचीवोभितुरासः स्वयशोगृणंति॥ ५॥
प्रवोमहेमंदमानायांधसोर्चा विश्वानराय विश्वाभुवे॥ इंद्रस्ययस्यसुमखंस
होमहिश्रवोनृम्णंचरोदसीसपर्यतः॥ सोचिन्नुसख्यानर्यइनः स्तुतश्चर्कृत्यइं
द्रोमावतेनरे॥ विश्वासुधूर्षुवाजकृत्येषुसत्पतेवृत्रेवाप्स्व१भिशूरमंदसे॥ केतेन
रइंद्र येतइषेयेतेसुम्नंसधन्य१मियक्षान्॥ केतेवाजायासुर्यायहिन्विरेकेअ
प्सुस्वासूर्वरासुपौंस्ये॥ भुवस्त्वमिंद्रब्रह्मणामहान्भुवोविश्वेषुसवनेषुयज्ञि ४
यः॥ भुवोनॄँश्च्यौत्नोविश्वस्मिन्भरेज्येष्ठश्चमंत्रोविश्वचर्षणे॥ अवानुकंज्या
यान्यज्ञवनसोमहींतओमात्रांकृष्टयोविदुः॥ असोनुकमजरोवर्धाश्चविश्वेदेता ज

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सवनात्तुमारुभे ॥ एताधिश्वासवनातू तुमारुभे सुयंसूनोसहसोयानिदधिषे ॥ वरी
यतेपात्रं धर्मणेतनोयज्ञोमंत्रोब्रह्मोद्यतंवचः ॥ यतेविप्रब्रह्मकृतः सुतेसचाव
सूनांचवसुनश्चदावने ॥ प्रतेसुम्नस्यमनसापथाभुवन्मदेसुतस्यसोम्यस्यांध
सः ॥ ५ ॥ महत्तदुल्बंस्थविरंतदासीद्येनाविष्टितः प्रविवेशिथायः ॥ विश्वाअ
पश्यद्बहुधातेअग्नेजातवेदस्तन्वोदेवएकः ॥ कोमाददर्शकतमः सदेवोयोमेत
न्वोबहुधापर्यपश्यत् ॥ क्वाहमित्रावरुणाक्षियंत्यग्नेर्विश्वाः समिधोदेवयानीः ॥
ऐच्छामत्वाबहुधाजातवेदः प्रविष्टमग्नेअप्स्वोषधीषु ॥ तंत्वायमोअचिकेच्चित्र
भानोदशान्तरुष्यादतिरोचमानं ॥ होत्रादहंवरुणबिभ्यदायंनेदेवमायुनज
न्नत्रदेवाः ॥ तस्यमेतन्वोबहुधानिविष्टाएतमर्थंनचिकेताहमग्निः ॥ एहिमनु
र्देवयुर्यज्ञकामोरंकृत्यातमसिक्षेष्यग्ने ॥ सुगान्पथःकृणुहिदेवयानान्वहहव्यानि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰९

५

सुमनस्यमानः॥१०॥अग्नेःपूर्वेभ्रातरोअर्थमेतंरथीवाध्वानमन्वावरीवुः॥तस्माद्भिया
वरुणदूरमायंगौरोनक्षेप्नोरविजेज्यायाः॥कुर्मस्तआयुरजरंयदग्नेयथायुक्तोजातवेदो
नरिष्याः।अथावहासिसुमनस्यमानोभागंदेवेभ्योहविषःसुजात॥प्रयाजान्मेअ
नुयाजांश्चकेवलानूर्जस्वंतंहविषोदत्तभागं॥घृतंचापांपुरुषंचौषधीनामग्नेश्च
दीर्घमायुरस्तुदेवाः॥तवप्रयाजाअनुयाजाश्चकेवलऊर्जस्वंतोहविषःसंतुभागाः॥
तवाग्नेयज्ञो३यमस्तुसर्वस्तुभ्यंनमंतांप्रदिशश्चतस्रः॥११॥विश्वेदेवाःशास्तन
मायथेहहोतावृतोमनवैयन्निषद्य॥प्रमेब्रूतभागधेयंयथावोयेनपथाहव्यमावो
वहानि॥अहंहोतान्यसीदंयजीयान्विश्वेदेवामरुतोमाजुनंति॥अहरहर ५
श्विनाध्वर्यवंवांब्रह्मासमिद्भवतिसाहुतिर्वां॥अयंयोहोताकिरुसयमस्य
कमप्यूहेयत्समंजंतिदेवाः।अहरहर्जायतेमासिमास्यथादेवादधिरेहव्यवाहं॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मांदेवादधिरेहव्यवाहमपम्लुक्तंबहुकृच्छ्राचरंतं॥अग्निर्विद्वान्यज्ञंनःकल्पयातिपंच
यामंत्रिवृतंसप्ततंतुं॥आवोयक्ष्यमृतत्वंसुवीरंयथावोदेवावरिवःकराणि॥आ
बाह्वोर्वज्रमिंद्रस्यधेयामथेमाविश्वाःपृतनाजयाति॥त्रीणिशतात्रीसहस्रा
ण्यग्निंत्रिंशच्चदेवानवचासपर्यन्॥औक्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिरस्माआदिद्धोतारं
न्यसादयंत॥१२॥यमैछाममनसासो३यमागाद्यज्ञस्यविद्वान्परुषश्चिकित्वान्॥
सनोयक्षद्देवतातायजीयान्निहिषत्सदंतरःपूर्वोअस्मत्॥अराधिहोतानिषदाय
जीयानभिप्रयांसिसुधितानिहिख्यत्॥यजामहैयज्ञियान्हंतदेवाँईळामहाई
ड्याँआज्येन॥साध्वीमकर्देववीतिंनोअद्ययज्ञस्यजिह्वामविदामगुह्यां॥सआयु
रागात्सुरभिर्वसानोभद्रामकर्देवहूतिंनोअद्य॥तदद्यवाचःप्रथमंमसीययेना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·९ सुराँअभिदेवाअसाम।ऊर्जादउतयज्ञियासः पंचजनाममहोत्रंजुषध्वं।पंचजनाममहो
६ त्रंजुषंतांगोजाताउतयेयज्ञियासः॥पृथिवीनःपार्थिवात्पात्वंहसोंतरिक्षंदिव्या
त्पात्वस्मान्॥१३॥तंतुंतन्वन्रजसोभानुमन्विहिज्योतिष्मतःपथोरक्षधियाकृ
तान्॥अनुल्बणंवयतजोगुवामपोमनुर्भवजनयादैव्यंजनं॥अक्षानहोनह्यत
नोतसोम्याइष्कृणुध्वंरशनाओतपिंशत॥अष्टावंधुरंवहताभितोरथंयेनदेवा
सोअनयन्नभिप्रियं॥अश्मन्वतीरीयतेसंरभध्वमुत्तिष्ठतप्रतरतासखायः।
अत्राजहामयेअसन्नशेवाःशिवान्वयमुत्तरेमाभिवाजान्॥त्वष्टामायावेद ६
पसामपस्तमोबिभ्रत्पात्रादेवपानानिशंतमा॥शिशीतेनूनंपरशुंस्वायसं
येनवृश्चादेतशोब्रह्मणस्पतिः॥सतोनूनंकवयःसंशिशीतवाशीभिर्याभि

6

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रमृतायतक्षथ॥ विद्वांसःपदागुह्यानिकर्त्तनयेनदेवासोअमृतत्वमानशुः॥ गर्भेयोषाम
दधुर्वत्समासन्यपीच्येनमनसोतजिह्वया॥ सविश्वाहासुमनायोग्याअभिसिषा
सनिर्वनतेकारइज्जितिं॥१७॥ तांसुतेकीर्त्तिंमघवन्महित्वायत्त्वाभीतेरोदसीअह्व
येतां॥ प्रावोदेवाँआतिरोदासमोजः प्रजायैत्वस्यैयदशिक्षइंद्र॥ यदचरस्तन्वा
वावृधानोबलानीन्द्रप्रब्रुवाणोजनेषु॥ मायेत्सातेयानियुद्धान्याहुर्नाद्यशत्रुंन
नुपुराविवित्से॥ कउनुतेमहिमनःसमस्यास्मत्पूर्वऋषयोंतमापुः॥ यन्मातरंच
पितरंचसाकमजनयथास्तन्वः स्वायाः॥ चत्वारितेअसुर्याणिनामादाभ्यानि
महिषस्यसंति। त्वमंगतानिविश्वानिवित्सेयेभिःकर्माणिमघवन्चकर्थ॥
त्वंविश्वादधिषेकेवलानियान्याविर्याचगुहावसूनि। काममिन्मेमघवन्मावि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स॰अ॰१ तारीरस्यमाज्ञानाचामिंद्रासिदाता॥योअदधाज्ज्योतिषिज्योतिरंतर्योअसृजन्मधुनासंम
७ धूनि॥अधाप्रियंभूषमिंद्रायमन्मब्रह्मकृतोबृहदुक्थाद्वाचि॥१५॥दूरेतन्नामगु
ह्यंपराचैर्यत्त्वाभीतेअह्वयेतांवयोधै॥उदस्तभ्नाःपृथिवींद्यामभीकेभ्रातुःपुत्रा
न्मघवन्तित्विषाणः॥महत्तन्नामगुह्यंपुरुस्पृग्येनभूतंजनयोयेनभव्यं॥प्रत्नं
जातंज्योतिर्यदस्यप्रियंप्रियाःसमविशंतपंच॥आरोदसीअपृणादोतमध्यंपं
चदेवाँऋतुशःसप्तसप्त॥चतुस्त्रिंशतापुरुधाविचष्टेसरूपेणज्योतिषाविव्र
तेन॥यदुषऔच्छःप्रथमाविभानामजनयोयेनपुष्टस्यपुष्टं॥यत्तेजामित्वमव ७
रंपरस्यामहन्महत्याअसुरत्वमेकं॥विधुंदद्राणंसमनेबहूनांयुवानंसंतं
पलितोजगार॥देवस्यपश्यकाव्यंमहित्वाद्यामममारसह्यःसमान॥१६॥शाक्म

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नाम्नाको अरूणः सुपर्णआयोमहः शूरः सनादनीळः ॥ यच्चिकेतससामित्तन्नमोघंवसु
स्पार्हमुतजेतोतदाता ॥ सेभिर्ददद्वृष्ण्यापौंस्यानियेभिरौक्षद्वृत्रहत्यायवज्री ॥ ये
कर्मणः क्रियमाणस्यमह्नः ऋतेकर्ममुदजायंतदेवाः ॥ युजाकर्माणिजनयन्वि
श्वौजाः अशस्तिहाविश्वमनास्तुराषाट् ॥ पीत्वी सोमस्यदिवः आवृधानः शूरो
निर्युधाधमद्दस्यून् ॥ १७ ॥ इदंत एकंपरऊतएकंतृतीयेनज्योतिषासंविशस्व ॥
संवेशनेतन्व १ श्चारुरेधिप्रियोदेवानांपरमेजनित्रे ॥ तनूष्टेवाजिन्तन्वं १ नयं
तीवाममस्मभ्यंधातुशर्मतुभ्यं ॥ अह्रुतोमहोधरुणायदेवान्दिवीवज्योतिः स्व
मामिमीयाः ॥ वाज्यसिवाजिनेनासुवेनीः सुवितः स्तोमंसुवितोदिवंगाः ॥ सुवि
तोधर्मप्रथमानुसत्यासुवितोदेवान्सुवितोनुपत्म ॥ महिम्नएषांपितरश्चनेशि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·१ रेद्देवाद्देवेष्वदधुरपिक्रतुं॥ समाविव्यचुरुतयान्यासिषुरेषांतनूषुनिविविशुः पुनः॥ सहो

८ भिर्विश्वंपरिचक्रमूरजः पूर्वाधामान्यमितामिमानाः॥ तनूषुविश्वाभुवनानि

येमिरेप्रासारयंतपुरुधप्रजाअनु॥ द्विधासूनवोसुरंस्वर्विदमास्थापयंततृती

येनकर्मणा॥ स्वांप्रजांपितरःपित्र्यंसहआवरेष्वदधुस्तंतुमाततं॥ नावानक्षोदः

प्रदिशः पृथिव्याः स्वस्तिभिरतिदुर्गाणिविश्वा॥ स्वांप्रजांबृहदुक्थोमहित्वावरेष्वद

8 धादापरेषु॥१८॥ माप्रगामपथोवयंमायज्ञादिंद्रसोमिनः॥ मांतःस्थुर्नोअरात ८

यः॥ योयज्ञस्यप्रसाधनस्तंतुर्देवेष्वाततः॥ तमाहुतंनशीमहि॥ मनोन्वाहुवामहे

नाराशंसेनसोमेन॥ पितॄणांचमन्मभिः॥ आतएतुमनःपुनःक्रत्वेदक्षायजीवसे।

ज्योक्चसूर्यंदृशे॥ पुनर्नःपितरोमनोददातुदैव्योजनः॥ जीवंव्रातंसचेमहि॥ व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यंसोमव्रतेतवमनस्तनूषुबिभ्रतः॥प्रजावंतःसचेमहि॥१६॥यत्तेयमंवैवस्वतंमनोजगा
मदूरकं॥तत्तआवर्त्तयामसीहक्षयायजीवसे॥यत्तेदिवंयत्पृथिवींमनो०॥तत्त०॥
यत्तेभूमिंचतुर्भृष्टिंमनो०॥तत्त०॥यत्तेचतस्रःप्रदिशोमनो०॥तत्त०॥यत्तेसमुद्रम
र्णवंमनो०॥तत्त०॥यत्तेमरीचीःप्रवतोमनो०॥तत्त०॥२०॥यत्तेअपोयदोषधीर्म
नो०॥तत्त०॥यत्तेसूर्यंयदुषसंमनो०॥तत्त०॥यत्तेपर्वतान्बृहतोमनो०॥तत्त०॥य
त्तेविश्वमिदंजगन्मनो०॥तत्त०॥यत्तेपराःपरावतोमनो०॥तत्त०॥यत्तेभूतंचभ
व्यंचमनो०॥तत्त०॥२१॥प्रतार्यायुःप्रतरंनवीयःस्थातारेवक्रतुमतारथस्य॥
अधच्यवानउत्तवीत्यर्थंपरातरंसुनिरृतिर्जिहीतां॥सामन्नुरायेनिधिमन्वन्नं
करामहेसुपुरुधश्रवांसि॥तानोविश्वानिजरिताममत्तुपरातरं०॥अभीष्व१यः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स॰अ॰१ पौंस्यैर्भवेमद्यौर्नभूमिंगिरयोनाज्रान्॥ तानोविश्वानिजरिताचिकेतपरातरं॥ मोषुणः
९ सोममृत्यवेपरादाःपश्येमनुसूर्यमुच्चरंतं॥ द्युभिर्हितोजरिमासूनोअस्तुपरातरं॥
असुनीतेमनोअस्मासुधारयजीवातवेसुप्रतिरानआयुः॥ रारंधिनःसूर्यस्यसंदृ
शिघृतेनत्वंतन्वंवर्धयस्व॥२२॥ असुनीतेपुनरस्मासुचक्षुःपुनःप्राणमिहनोधे
हिभोगं॥ ज्योक्पश्येमसूर्यमुच्चरंतमनुमतेमृळयानःस्वस्ति॥ पुनर्नोअसुंपृ
9 थिवीददातुपुनर्द्यौर्देवीपुनरंतरिक्षं॥ पुनर्नःसोमस्तन्वंददातुपुनःपूषापथ्यां ३
यास्वस्तिः॥ शंरोदसीसुबंधवेयह्वीऋतस्यमातरा॥ भरतामपयद्रपोद्यौःपृथिवि
क्षमारपोमोषुतेकिंचनाममत्॥ अवद्वकेअवत्रिकादिवश्चरंतिभेषजा॥ क्षमाच १
रिष्णवेककंभरतामप॥ समिंद्रेरयगामनड्वाहंयआवहदुशीनराण्याअनः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भरन्तामप०॥२३॥आजनंत्वेषसंदृशंमाहीनानामुपस्तुतं॥अगन्मबिभ्रतोनमः॥असे
मातिंनितोशनंत्वेषंनियथिनंरथं॥भजेरथस्यसत्पतिं॥योजनान्महिषाइंवाति
तस्थौपवीरवान्॥उतापवीरवान्युधा॥यस्येक्ष्वाकुरुपव्रतेरेवान्मराय्येधते॥
दिवीवपंचकृष्टयः॥इंद्रक्षत्रासमातिषुरथप्रोष्ठेषुधारय॥दिवीवसूर्यंदृशे॥
अगस्त्यस्यनद्भ्यःसप्तीयुनक्षिरोहिता॥पणीन्न्यक्रमीरभिविश्वान्राजन्नराध
सः॥२४॥अयंमातायंपितायंजीवातुरागमत्॥इदंतवप्रसर्पणंसुबंधवेहि
निरिहि॥यथायुगंवरत्रयानह्यंतिधरुणायकं॥एवादाधारतेमनोजीवातवे
नमृत्यवेथोअरिष्टतातये॥यथेयंपृथिवीमहीदाधारेमान्वनस्पतीन्॥एवादा
धार०॥यमादहंवैवस्वतात्सुबंधोर्मनआभरं॥जीवातवेन०॥न्य१ग्वातोववा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰१
९०

10

त्निन्यकृत्तपतिस्सूर्यः॥ नीचीनमघ्न्यादुहेन्यंगमवत्तुलेरपः॥ अयंमेहस्तोभगवानयंमे
भगवत्तरः॥ अयंमेविश्वभेषजोयंशिवाभिमर्शनः॥२५॥ इदमित्थारौद्रंगूर्त्तवचा
ब्रह्मक्रत्वाशच्यामंतराजौ॥ क्राणायदस्यपितरामंहनेष्ठाःपर्षत्पक्थेअहन्ना
सप्तहोतॄन्॥ सइद्दानायदभ्यायवन्वन्व्यवानःसूदैरमिमीतवेदिं॥ तूर्वयाणो
गूर्त्तवचस्तमःक्षोदोनरेतइतऊतिसिंचत्॥ मनोनयेषुहवनेषुतिग्मंवि
पःशच्यावनुथोद्रवंता॥ आयःशर्याभिस्तुविनृम्णोअस्याश्रीणीतादिशं
गभस्तौ॥ कृष्णाययद्गोअरुणीषुसीदद्दिवोनपाताश्विनाहुवेवां॥ वीतंमेयज्ञमा ९०
गतंमेअन्नंववन्वांसानेषमस्मृतध्रू॥ प्रथिष्टयस्यवीरकर्ममिष्णदनुष्ठितंनु
नर्योअपौहत्॥ पुनस्तदावृहतियत्कनायादुहितुराअनुभृतमनर्वा॥२६॥ म

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ध्यायत्कर्त्वमभवदभीकेकामंकृण्वानेपितरियुवत्यां। मनानग्रेतोजहतुर्वियंतासानौनि
षिक्तंसुकृतस्ययोनौ॥ पितायत्स्वांदुहितरमधिष्कन्क्ष्मयारेतःसंजग्मानोनिषिंचत्।
स्वाध्योजनयन्ब्रह्मदेवावास्तोष्पतिंव्रतपांनिरतक्षन्॥ सईंवृषानफेनमस्यदाजौस्म
दापरैदपदभ्रचेताः। सरत्पदानदक्षिणापरावृङ्नतानुमेपृशन्योजगृभ्रे। मक्षूनव
ह्निःप्रजायाउपब्दिरग्निंननग्नउपसीददूधः॥ सनितेध्मंसनितोतवाजंसधर्ताज
ज्ञेसहसायवीयुत्॥ मक्षूकनायाःसख्यंनवग्वाऋतंयुक्तिमग्मन्॥ द्विबर्हसोयउ वदंतऋत
पगोपमागुरदक्षिणासोअच्युतादुदुक्षन्॥२७॥ मक्षूकनायाःसख्यंनवीयोराधोन
रेतऋतमित्तुरण्यन्। शुचियत्तेरेक्णआयजंतसबर्दुघायाःपयउस्रियायाः॥ पश्वा
यत्पश्चावियुताबुधंतेतिब्रवीतिवक्तरीरराणः। वसोर्वसुत्वाकारवोनेहाविश्वंविवेष्टि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰५ द्रविणमुपप्सु॥ तदिन्न्वस्यपरिषद्वानोअगमन्पूरूसदंतोनार्षदंबिभित्सन्॥ विशुष्णस्यसं
११ ग्रथितमनर्वाविदत्पुरूप्रजातस्यगुहायत्॥ भर्गोहनामोतयस्यदेवाःस्व१र्णयेत्रि
षधस्थेनिषेदुः॥ अग्निर्हनामोतजातवेदाःश्रुधीनोहोतर्ऋतस्यहोताध्रुक्॥ उतत्या
मेरौद्रावर्चिमंतानासत्याविंद्रगूर्तयेयजध्यै॥ मनुष्वद्वृक्तबर्हिषेरराणामंदूहित
प्रयसाविक्षुयज्यू॥२८॥ अयंस्तुतोराजावंदिवेधाअपश्चविप्रस्तरतिस्वसेतुः॥
सकक्षीवंतंरेजयत्सोअग्निंनेमिंनचक्रमर्वतोरघुद्रु॥ सद्विबंधुर्वैतरणोयष्टास
बर्धुंधेनुमस्वंदुहध्यै॥ संयन्मित्रावरुणावृंजउक्थैर्ज्येष्ठेभिरर्यमणंवरूथैः॥ तद्बंधुः ११
सूरिर्दिवितेधियंधानाभानेदिष्ठोरपतिप्रवेनन्॥ सानोनाभिःपरमास्यवाघाहं
तत्पश्चाकतिथश्चिदास॥ इयंमेनाभिरिहमेसधस्थमिमेमेदेवाअयमस्मिसर्वः।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्विजा अह प्रथमजा ऋतस्येदं धेनुरदुहज्जायमाना। अधा सुमंद्रो अरतिर्विभावाव स्य
ति द्विवर्त्तनिर्वनेषाट्॥ ऊर्ध्वा यच्छ्रेणिर्न शिशुर्दन्मक्षू स्थिरं शेवृधं सूत माता॥२०॥
अधा गावउपमातिं कनाया अनु श्वांतस्य कस्य चित्परेयुः। श्रुधि त्वं सुद्रविणो
नस्त्वं याळाश्वघ्नस्य वावृधे सूनृताभिः॥ अध त्वमिंद्र विद्ध्य१स्मान्महो राये
नृपते वज्रबाहुः॥ रक्षा च नो मघोनः पाहि सूरीननेहसस्ते हरिवो अभिष्टौ॥
अध यद्राजाना गविष्टौ सरत्सरण्युः कारवे जरण्युः॥ विप्रः प्रेष्ठः स ह्येषां बभू
व परा च वक्षदुत पर्षदेनान्॥ अधा न्वस्य जेन्यस्य पुष्टौ वृथा रेभंत ईमहे तदू नु।
सरण्युरस्य सूनुरश्वो विप्रश्चासि श्रवसश्च सातौ॥ युवोर्यदि सख्यायास्मे
शर्द्धाय स्तोमं जुजुषे नमस्वान्॥ विश्वत्र यस्मिन्ना गिरः समीचीः पूर्वीव गा॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ तुर्दान्नात्सूनृतायै ॥ सगृणानोअद्भिर्देववानितिसुबंधुर्नमसासूक्तैः ॥ वर्धदुक्थैर्वचो
१२ भिराहिनूनंव्यध्वैतिपयसउस्त्रियायाः ॥ तऊषुणोमहोयजत्राभूतदेवासऊतये
सजोषाः ॥ येवाजाँअनयताविय‍ंतोयेस्थानिचेतारोअमूराः ॥ इत्यष्टमाष्टकेप्रथ
मोध्यायः ॥ १ ॥ ॐ ॥ येयज्ञेनदक्षिणयासमक्ताइंद्रस्यसख्यममृतत्वमानश ॥
तेभ्योभद्रमंगिरसोवोअस्तुप्रतिगृभ्णीतमानवंसुमेधसः ॥ यउदाजन्पितरो
गोमयंवस्वृतेनाभिंदन्परिवत्सरेवलं ॥ दीर्घायुत्वमंगिरसो॰ ॥ यऋतेनसूर्यमा
रोहयन्दिव्यप्रथयन्पृथिवींमातरंवि ॥ सुप्रजास्त्वमंगिरसो॰ ॥ अयंनाभावदति १२
वल्गुवोगृहेदेवपुत्राऋषयस्तच्छृणोतन ॥ सुब्रह्मण्यमंगिरसो॰ ॥ विरूपासइ
दृषयस्तइद्गंभीरवेपसः ॥ तेअंगिरसःसूनवस्तेअग्नेःपरिजज्ञिरे ॥ १ ॥ येअ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्नेःपरिजज्ञिरेविरूपासोदिवस्परि॥नवग्वोनुदशग्वोअंगिरस्तमःसचादेवेषुमंहते॥इंद्रेण
युजानिःसृजंतवाघतोव्रजंगोमंतमश्विनं॥सहस्रंमेददतोअष्टकर्ण्यःश्रवोदेवेष्वक्र
त॥प्रनूनंजायतामयंमनुस्तोक्मेवरोहतु॥यःसहस्रंशताश्वंसद्योदानायमंहते॥न
तमश्नोतिकश्चनदिवइवसान्वारभं॥सावर्ण्यस्यदक्षिणाविसिंधुरिवपप्रथे॥उतदासा
परिविषेस्मद्दिष्टीगोपरीणसा।यदुस्तुर्वश्चमामहे॥सहस्रदाग्रामणीर्मारिषन्मनुःसू
र्येणास्ययतमानैतुदक्षिणा॥सावर्णेर्देवाःप्रतिरंत्वायुर्यस्मिन्नश्रांताअसनामवा
जं॥२॥परावतोयेदिधिषंतआप्यंमनुप्रीतासोजनिमाविवस्वतः॥ययातेर्येनहुष्यै स्य
बर्हिषिदेवाआसतेतेअधिब्रुवंतुनः॥विश्वाहिवोनमस्यानिवंद्यानामानिदेवाउतय
ज्ञियानिवः॥येस्थजाताअदितेरद्भ्यस्परियेपृथिव्यास्तेमइहश्रुताहवं॥येभ्योमाता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰२ मधुमत्पिन्वतेपयःपीयूषंद्यौरदितिरद्रिबर्हाः ॥ उक्थशुष्मान्वृषभरान्स्वप्नसस्ताँआदित्याँ
१३ अनुमदास्वस्तये ॥ नृचक्षसोअनिमिषंतोअर्हणाबृहद्देवासोअमृतत्वमानशुः ॥ ज्यो
तीरथाअहिमायाअनागसोदिवोवर्ष्माणंवसतेस्वस्तये ॥ सम्राजोयेसुवृधोयज्ञ
माययुरपरिह्वृतादधिरेदिविक्षयं ॥ ताँआविवासनमसासुवृक्तिभिर्महोआदि
13 त्याँअदितिंस्वस्तये ॥२॥ कोवःस्तोमंराधतियंजुजोषथविश्वेदेवासोमनुषोयतिष्ठन ॥
कोवोध्वरंतुविजाताअरंकरद्योनःपर्षदत्यंहःस्वस्तये ॥ येभ्योहोत्रांप्रथमामायेजेम
नुःसमिद्धाग्निर्मनसासप्तहोतृभिः ॥ तआदित्याअभयंशर्मयच्छतसुगानःकर्तसु १३
पथास्वस्तये ॥ यईशिरेभुवनस्यप्रचेतसोविश्वस्यस्थातुर्जगतश्चमंतवः ॥ तेनःकृ
तादकृतादेनसस्पर्यद्यादेवासःपिपृतास्वस्तये ॥ भरेष्विंद्रंसुहवंहवामहेंहोमुचंसुकृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तं देव्यं जनं ॥ अग्निं मित्रं वरुणं सातये भगं द्यावापृथिवी मरुतः स्वस्तये ॥ सुत्रामाणं पृ
थिवीं द्यामनेहसं सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिं ॥ दैवीं नावं स्वरित्रामनागसमस्र
वंतीमारुहेमा स्वस्तये ॥ ७ ॥ विश्वे यजत्रा अधिवोचतोतये त्रायध्वं नो दुरेवाया अ
भिद्रुतः ॥ सत्यया वो देवहूत्या हुवेम शृण्वतो देवा अवसे स्वस्तये ॥ अपामीवाम
पविश्वामनाहुतिमपारातिं दुर्विदत्रामघायतः ॥ आरे देवा द्वेषो अस्मद्युयोतनो
रुणः शर्म यच्छता स्वस्तये ॥ अरिष्टः स मर्त्तो विश्व एधते प्र प्रजाभिर्जायते धर्मण
स्परि ॥ यमादित्यासो नयथा सुनीतिभिरति विश्वानि दुरिता स्वस्तये ॥ यं देवा
सो वथ वाजसातौ यं शूरसाता मरुतो हिते धने ॥ प्रातर्यावाणं रथमिंद्र सानसि
मरिष्यंतमा रुहेमा स्वस्तये ॥ स्वस्ति नः पथ्यासु धन्वसु स्वस्त्य १ प्सु वृजने

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰२ स्वर्वति॥स्वस्तिनःपुत्रकृथेषुयोनिषुस्वस्तिरायेमरुतोदधातन॥स्वस्तिरिद्धिप्रपथेश्रे
१४ ष्ठारेक्णस्वत्यभियावाममेति॥सानोअमासोअरणेनिपातुस्वावेशाभवतुदेवगो
पा॥एवाप्लतेःसूनुरवीवृधद्वोविश्वआदित्याअदितेमनीषी॥ईशानासोनरोअम
र्त्येनास्ताविजनोदिव्योगयेन॥५॥कथादेवानांकतमस्ययामनिसुमंतुनामशृण्व म
तांमनामहे॥कोमृळातिकतमोनोमयस्करत्कतमऊतीअभ्याववर्त्तति॥क्रतूयंति र
14 क्रतवोहृत्सुधीतयोवेनंतिवेनाःपतयंत्यादिशः॥नमर्डितान्विद्यतेअन्यएभ्योदेवे १४
षुमेअधिकामाअयंसत॥नराशंसंपूषणमगोह्यमग्निंदेवेद्धमभ्यर्चसेगिरा।
सूर्यामासाचंद्रमसायमंदिवित्रितंवातमुषसमक्तुमश्विना॥कथाकविस्तुवी
रवान्कयागिराबृहस्पतिर्वावृधतेसुवृक्तिभिः॥अजएकपात्सुहवेभिर्ऋक्वभिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिरद्भिः शृणोतु बुध्न्यो३ हवीमानि॥ दक्षस्य वादितेजन्मनिव्रतेराजाना मित्रावरुणाविवास
सि॥ अतूर्त्तपंथाःपुरुरथोअर्यमासप्तहोताविषुरूपेषुजन्मसु॥ ८॥ तेनोअर्वतोहवनश्रु
तोहवंविश्वेशृण्वंतुवाजिनोमितद्रवः॥ सहस्रसामेधसातानाविवत्मनामहोयेधनंस
मिथेषुजभ्रिरे॥ प्रवोवायुंरथयुजंपुरंधिंस्तोमैः कृणुध्वंसख्यायपूषणं॥ तेहिदेव
स्यसवितुः सवीमनिक्रतुंसचंतेसचितः सचेतसः॥ त्रिः सप्तसस्राननद्योमहीर
पोवनस्पतीन्पर्वताँअग्निमूतये॥ कृशानुमस्तॄन्तिष्यंसधस्थआरुद्रंरुद्रेषुरुद्रि
यंहवामहे॥ सरस्वतीसरयुः सिंधुरूर्मिभिर्महोमहीरवसायंतुवक्षणीः॥ देवी
रापोमातरः सूदयित्न्वोघृतवत्पयोमधुमन्नोअर्चत॥ उतमाताबृहद्दिवाशृ
णोतुनस्त्वष्टादेवेभिर्जनिभिः पितावचः॥ ऋभुक्षावाजोरथस्पतिर्भगोर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·२ ष्वः शंसः शाशामानस्यपातुनः॥७॥एष्वःसंदृष्टोपितुमाँइवक्षयोभद्रारुद्राणांमरुतामुप
१५ स्तुतिः॥गोभिष्यामयशसोजनेष्वासदादेवासइळयासचेमहि॥यांमेधियंमरुतइंद्र
देवाअददातवरुणमित्रयूयं॥तांपीपयतपयसेवधेनुंकुविद्गिरोअधिरथेवहाथ॥
कुविदंगप्रतियथाचिदस्यनःसजात्यस्यमरुतोबुबोधथ॥नाभायत्रप्रथमंसंन
15 सामहेतत्रजामित्वमदितिर्दधातुनः॥तेहिद्यावापृथिवीमातरामहीदेवीदेवाञ्जन्म
नायज्ञियेइतः॥उभेबिभृतउभयंभरीमभिःपुरूरेतांसिपितृभिश्चसिंचतः॥
विषाहोत्राविश्वमश्नोतिवार्यंबृहस्पतिररमतिःपनीयसी॥ग्रावायत्रमधुषु १५
दुच्यतेबृहदवीवशंतमतिभिर्मनीषिणः॥एवाकविस्तुवीरवाँऋतज्ञाद्रविणस्युर्द्रविण स्युर्द्रविण
सश्चकानः॥उक्थेभिरत्रमतिभिश्चविप्रोपीपयद्योदिव्यानिजन्म॥एवाप्लतेः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ईशानासो॰॥८॥अग्निरिंद्रोवरुणोमित्रोअर्यमावायुःपूषासरस्वतीसजोषसः॥आदित्या
विष्णुर्मरुतःस्वर्बृहत्सोमोरुद्रोअदितिर्ब्रह्मणस्पतिः॥इंद्राग्नीवृत्रहत्येषुसत्पतीमिथो
हिन्वानातन्वासमोकसा॥अंतरिक्षंमह्यापप्रुरोजसासोमोघृतश्रीर्महिमानमी
१६ रयन्॥तेषांमहामहतामनर्वणांस्तोमांइयर्म्यृतज्ञाऋतावृधां॥येअप्सवमर्णवंचि
त्रराधसस्तेनोरासंतांमहयेसुमित्र्याः॥स्वर्णरमंतरिक्षाणिरोचनाद्यावाभूमीपृ
थिवींस्कंभुरोजसा॥पृक्षाइवमहयंतःसुरातयोदेवास्तवंतेमनुषायसूरयः॥मि
त्रायशिक्षवरुणायदाशुषेयासम्राजामनसानप्रयुछतः॥ययोर्धामधर्मणारो
चतेबृहद्ययोरुभेरोदसीनाधसीवृतौ॥९॥यागौर्वर्तनिंपर्येतिनिष्कृतंपयोदुहाना
व्रतनीरवारतः॥साप्रब्रुवाणावरुणायदाशुषेदेवेभ्योदाशद्धविषाविवस्वते॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिवक्षसोअग्निजिह्वाऋतावृधऋतस्ययोनिंविमृशंतआसते॥द्यांस्कभित्व्य१पआचक्रु
रोजसायज्ञंजनित्वीतन्वी३निमामृजुः॥परिक्षितापितरापूर्वजावरीऋतस्ययोनाक्ष
यतःसमोकसा।द्यावापृथिवीवरुणायसव्रतेघृतवत्पयोमहिषायपिन्वतः॥पर्जन्या
वाताटृषभापुरीषिणेंद्रवायूवरुणोमित्रोअर्यमा।देवाँआदित्याँअदितिंहवामहेये
पार्थिवासोदिव्यासोअप्सुये॥त्वष्टारंवायुमृभवोयओहतेदैव्याहोताराउषसंस्व
स्तये॥बृहस्पतिंवृत्रखादंसुमेधसमिंद्रियंसोमंधनसाउईमहे॥१०॥ब्रह्मगामश्वं
जनयंतओषधीर्वनस्पतीन्पृथिवींपर्वताँअपः।सूर्यंदिविरोहयंतःसुदानवआ १६
र्याव्रताविसृजंतोअधिक्षमि॥भुज्युमंहसःपिपृथोनिरश्विनाश्यावंपुत्रंवध्रिम
त्याअजिन्वतं॥कमद्युवंविमदायोहथुर्युवंविष्णाप्वं१विश्वकायावसृजथः॥पावी

16

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रवीतन्यतुरेकपादजोदिवोधर्त्तासिंधुरापः समुद्रियः॥ विश्वेदेवासः श्रृणवन्वचांसिमेसरस्व
तीसहधीभिः पुरंध्या॥ विश्वेदेवाः सहधीभिः पुरंध्यामनोर्यजत्राअमृताऋतज्ञाः॥ राति
षाचोअभिषाचः स्वर्विदः स्व१ गिरोब्रह्मसूक्तंजुषेरत॥ देवान्वसिष्ठोअमृतान्ववंदेयेवि
श्वाभुवनाभिप्रतस्थुः॥ तेनोरासंतामुरुगायमद्ययूयंपातस्वस्तिभिः सदानः॥ ११॥
देवान्हुवेबृहच्छ्रवसः स्वस्तयेज्योतिष्कृतोअध्वरस्यप्रचेतसः॥ येवावृधुः प्रतरंविश्ववे
दसइंद्रज्येष्ठासोअमृताऋतावृधः॥ इंद्रप्रसूतावरुणप्रशिष्टायेसूर्यस्यज्योतिषोभा
गमानशुः॥ मरुद्गणेवृजनेमन्मधीमहिमाघोनेयज्ञंजनयंतसूरयः॥ इंद्रोवसुभिः
परिपातुनोगयमादित्यैर्नोअदितिः शर्मयच्छतु॥ रुद्रोरुद्रेभिर्देवोमृळयातिनस्त्वष्टा
नोग्नाभिः सुवितायजिन्वतु॥ अदितिर्द्यावापृथिवीऋतंमहदिंद्राविष्णूमरुतः स्वर्ब

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०अ०२ हतू॥ देवाँ आदित्याँ अवसे हवामहे वसून्रुद्रान्त्सवितारं सुदंससं॥ सरस्वान्धीभिर्वरुणो धृतव्रतः
१७ पूषा विष्णुर्महिमा वायुरश्विना॥ ब्रह्मकृतो अमृता विश्ववेदसः शर्म नो यंसन्त्रिवरूथमंहसः॥
॥१२॥ वृषा यज्ञो वृषणः संतु यज्ञिया वृषणो देवा वृषणो हविष्कृतः॥ वृषणा द्यावापृथि
ऋता वीवरी वृषा पर्जन्यो वृषणो वृषस्तुभः॥ अग्नीषोमा वृषणा वाजसातये पुरुप्रशस्ता वृष
णा उप ब्रुवे॥ यावीजिरे वृषणो देवयज्यया ता नः शर्म त्रिवरूथं वि यंसतः॥ धृतव्रताः
17 क्षत्रिया यज्ञनिष्कृतो बृहद्दिवा अध्वराणामभिश्रियः॥ अग्निहोतार ऋतसापो अद्रुहो
वो असृजन्ननु वृत्रतूर्ये॥ द्यावापृथिवी जनयन्नभि व्रताप ओषधीर्वनिनानि यज्ञिया॥ १७
अंतरिक्षं स्व १ रापप्रुरूतये वशं देवासस्तन्वी २ नि मामृजुः॥ धर्तारो दिव ऋभवः सुहस्ता
वातापर्जन्या महिषस्य तन्यतोः॥ आप ओषधीः प्र तिरंतु नो गिरो भगो रातिर्वाजिनो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यंनुमेहवं ॥१३॥ समुद्रःसिंधूरजोअंतरिक्षमजएकपात्तनयित्नुरर्णवः ॥ अहिर्बुध्न्यःशृण
वद्वचांसिमेविश्वेदेवासउतसूरयोमम ॥ स्यामवोमनवोदेववीतयेप्रांचंनोयज्ञंप्रण
यतसाधुया ॥ आदित्यारुद्रावसवःसुदानवइमाब्रह्मशस्यमानानिजिन्वत ॥ दैव्याहो
तारापृथमापुरोहितऋतस्यपंथामन्वेमिसाधुया ॥ क्षेत्रस्यपतिंप्रतिवेशमीमहेवि
श्वान्देवाँअमृताँअप्रयुछ्छतः ॥ वसिष्ठासःपितृवद्वाचमक्रतदेवाँईळानाऋषिवत्स्वस्त
ये ॥ प्रीताइवज्ञातयःकाममेत्यास्मेदेवासोवधूनुतावसु ॥ देवान्वसिष्ठो० ॥ तेनैरा
संता० ॥१४॥ इमांधियंसप्तशीर्ष्णींपितानऋतप्रजातांबृहतीमविंदत् । तुरीयंस्विज्ज
नयद्विश्वजन्योयास्यउक्थमिंद्रायशंसन् ॥ ऋतंशंसंतऋजुदीध्यानादिवस्पुत्रासो
असुरस्यवीराः ॥ विप्रंपदमंगिरसोदधानायज्ञस्यधामप्रथमंमनंत ॥ हंसैरिव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰२ सखिभिर्वावदद्भिरश्मन्मयानिनहनाव्यस्यन्। बृहस्पतिरभिकनिक्रदद्गाउतप्रास्तौदुच्चवि
१८ द्वाँअगायत्॥ अवोद्वाभ्यांपरएकयागागुहातिष्ठन्तीरनृतस्यसेतौ॥ बृहस्पतिस्तमसि
ज्योतिरिच्छन्नुदुस्राआकर्विहितिस्रआवः॥ विभिद्यापुरंशयाथेमपाचीन्निस्त्रीणि
साकमुदधेरकृन्तत्॥ बृहस्पतिरुषसंसूर्यंगामर्कंविवेदस्तनयन्निवद्यौः॥ इन्द्रोव
लंरक्षितारंदुघानांकरेणेवविचकर्तारवेण॥ स्वेदाञ्जिभिराशिरमिच्छमानोरोदय
त्पणिमागाअमुष्णात्॥१५॥ सईंसत्येभिःसखिभिःशुचद्भिर्गोधायसंविधनसैरद १८
र्दः॥ ब्रह्मणस्पतिर्वृषभिर्वराहैर्घर्मस्वेदेभिर्द्रविणंव्यानट्॥ तेसत्येनमनसागोपतिं
गाइयानासइषणयन्तधीभिः॥ बृहस्पतिर्मिथोअवद्यपेभिरुदुस्रियाअसृजत
स्वयुग्भिः॥ तंवर्द्धयन्तोमतिभिःशिवाभिःसिंहमिवनानदतंसधस्थे॥ बृहस्पतिं

18

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वृषणंशूरसातौभरेभरेअनुमदेमजिष्णुं॥यदावाजमसनद्विश्वरूपमाद्यामरुक्षदुत्तराणिस
द्म॥बृहस्पतिंवृषणंवर्धयंतोनानासंतोबिभ्रतोज्योतिरासा॥सत्यामाशिषंकृणुता
वयोधैकीरिंचिद्ध्यवथस्वेभिरेवैः॥पश्चामृधोअपभवंतुविश्वास्तद्रोदसीशृणुतंवि
श्वमिन्वे॥इंद्रोमह्नामहतोअर्णवस्यविमूर्द्धानमभिनदर्बुदस्य॥अहन्नहिमरिणात्स
प्तसिंधून्देवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः॥१६॥उदप्रुतोनवयोरक्षमाणावावदतोअभ्रिय
स्येवघोषाः॥गिरिभ्रजोनोर्मयोमदंतोबृहस्पतिमभ्य१र्काअनावन्॥संगोभिरां
गिरसोनक्षमाणोभगइवेदर्यमणंनिनाय॥जनेमित्रोनदंपतीअनक्तिबृहस्पतेवा
जयाशूँरिवाजौ॥साध्वर्याअतिथिनीरिषिरास्पार्हाःसुवर्णाअनवद्यरूपाः॥बृहस्प
तिःपर्वतेभ्योवितूर्यानिर्गाऊपेयवमिवस्थिविभ्यः॥आप्रुषायन्मधुनऋतस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰२ योनिमवक्षिपन्नर्कउल्कामिवद्योः॥ बृहस्पतिरुद्धरन्नश्मनोगाभूम्याउद्नेववित्वचंबिभेद॥
१९ अपज्योतिषातमोअंतरिक्षादुद्नः शीपालमिववातआजत्॥ बृहस्पतिरनुमृश्यावा
लस्याभ्रमिववातआचक्रआगाः॥ यदावलस्यपीयतोजसुंभेद्बृहस्पतिरग्नितपोभिर नि
र्कैः॥ दद्भिर्नजिह्वापरिविष्टमाददाविर्निधीरकृणोदुस्रियाणां॥ १७॥ बृहस्पतिरमत
19 हित्यदासांनामस्वरीणांसदनेगुहायत्॥ आंडेवभित्वाशकुनस्यगर्भमुदुस्रियाःपर्वत
स्यत्मनाजत्॥ अश्नापिनद्धंमधुपर्यपश्यन्मत्स्यंनदीनउदनिक्षियंतं॥ निष्टज्जभारच
मसंनवृक्षाद्बृहस्पतिर्विरवेणाविकृत्य॥ सोषामविंदत्सः स्व१ः सोअग्निंसोअर्केण १९
विबबाधेतमांसि॥ बृहस्पतिर्गोवपुषोवलस्यनिर्मज्जानंनपर्वणोजभार॥ हिमेवप
र्णामुषितावनानिबृहस्पतिनाकृपयद्वलोगाः॥ अनानुकृत्यमपुनश्चकारयात्सू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्मासोमिथउच्चरात:॥अभिश्यावंनकृशनेभिरश्वंनक्षत्रेभि:पितरोद्यामपिंशन्॥रात्र्यांतमो
अदधुर्ज्योतिरहन्बृहस्पतिर्भिनदद्रिंविददगा:॥इदमकर्मनमोअभ्रियायय:पूर्वीरन्वानो
नवीति ॥बृहस्पति:सहिगोभि:सोअश्वै:सवीरेभि:सनृभिर्नोवयोधात्॥१८॥भद्राअ
ग्नेर्वध्र्यश्वस्यसंदृशोवामीप्रणीति:सुरणाउपेतय:॥यदींसुमित्राविशोअग्रइंधतेघृ
तेनाहुतोजरतेदविद्युतत्॥घृतमग्नेर्वध्र्यश्वस्यवर्धनंघृतमन्नंघृतम्वस्यमेदनं॥घृ
तेनाहुतउर्वियाविपप्रथेसूर्यइवरोचतेसर्पिरासुति:॥यत्तेमनुर्यदनीकंसुमित्र:
समीधेअग्नेतदिदंनवीय:॥सरेवच्छोचसगिरोजुषस्वसवाजंदर्षिसइहश्रवोधा:॥
यंत्वापूर्वमीळितोवध्र्यश्व:समीधेअग्नेसइदंजुषस्व॥सन:स्तिपाउतभवातनूपादा
त्रंरक्षस्वयदिदंतेअस्मे॥भवाद्युम्नीवाध्र्यश्वोतगोपामात्वातारीदभिमातिर्जेना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰२ नां॥ शूरइवधृष्णुश्च्यवनःसुमित्रःप्रनुवोचंवाध्र्यश्वस्यनाम॥ समज्र्यापर्वत्या३वसूनि
२० दासावृत्राण्यार्याजिगेथ॥ शूरइवधृष्णुश्च्यवनोजनानांत्वमग्नेपृतनायूरभिष्याः॥१९॥
दीर्घतंतुर्बृहदुक्षायमग्निःसहस्रस्तरीःशतनीथऋभ्वा॥ द्युमान्द्युमत्सुनृभिर्मृज्यमानः
सुमित्रेषुदीदयोदेवयत्सु॥ त्वेधेनुःसुदुघाजातवेदोसश्चतेवसमनासबर्धुक्॥ त्वंनृभि
र्दक्षिणावद्भिरग्नेसुमित्रेभिरिध्यसेदेवयद्भिः॥ देवाश्चित्तेअमृताजातवेदोमहिमानं
20 वाध्र्यश्वप्रवोचन्॥ यत्संपृच्छंमानुषीर्विशआयन्त्वंनृभिरजयस्त्वावृधेभिः॥ पितेवपु २०
त्रमबिभरुपस्थेत्वामग्नेवध्र्यश्वःसपर्यन्॥ जुषाणोअस्यसमिधंयविष्ठोतपूर्वाँअव
नोर्व्राधतश्चित्॥ शश्वदग्निर्वध्र्यश्वस्यशत्रून्नृभिर्जिगायसुतसोमवद्भिः॥ समनंचि
दर्दहश्चित्रभानोववव्राधन्तमभिनद्वृधश्चित्॥ अयमग्निर्वध्र्यश्वस्यवृत्रहासनकात्प्रेद्धो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नमसोपवाक्यः॥ सनोअजामीँऋतवाविजामीनभितिष्ठन्नार्द्दतोवाघ्ययश्च ॥२०॥ इमांमेअग्ने
समिधंजुषस्वेळस्पदेप्रतिहर्याघृताचीं॥ वर्ष्मन्पृथिव्याः सुदिनत्वेअह्नामूर्ध्वोभवसु
क्रतोदेवयज्या॥ आदेवानामग्रयावेहयातुनराशंसोविश्वरूपेभिरश्वैः॥ ऋतस्यप
थानमसामियेधोदेवेभ्योदेवतमःसुषूदत्॥ शश्वत्तममीळतेदूत्यायहविष्मंतोम
नुष्यासोअग्निं॥ वहिष्ठैरश्वैः सुवृतारथेनादेवान्वक्षिनिषदेहहोता॥ विप्रथतांदेव
जुष्टंतिरश्च्यादीर्घंद्राघ्मासुरभिभूत्वस्मे॥ अहेळतामनसादेवबर्हिरिंद्रज्येष्ठाँउशतो
यक्षिदेवान्॥ दिवोवासानुस्पृशतावरीयः पृथिव्यावामात्रयाविश्रयध्वं॥ उशतीर्द्वा
२० महिनामहद्भिर्देवंरथंरथयुर्धारयध्वं॥२१॥ देवीदिवोदुहितरासुशिल्पेउषासान
क्तासदतांनियोनौ॥ आवांदेवासउशतीउशंतउरौसीदंतुसुभगेउपस्थे॥ ऊर्ध्वो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०अ०२ वा ग्नौबृहदग्निः समिद्धः प्रियाधामान्यदितेरुपस्थे॥ पुरोहितावृत्विजायज्ञेअस्मिन्विदुष्टराद्रवि
२१ णमायजेथां॥ तिस्रोदेवीर्बर्हिरिदंवरीयआसीदतचकृमावःस्योनं॥ मनुष्वद्यज्ञंसुधि
ताहवींषीळादेवीघृतपदीजुषंत॥ देवत्वष्टर्यद्धचारुत्वमानड्यदंगिरसामभवःसचाभूः॥
सदेवानांपाथउपप्रविद्वानुशन्यक्षिद्रविणोदःसुरत्नः॥ वनस्पतेरशनयानियूयादेवा
21 नांपाथउपवक्षिविद्वान्॥ स्वदातिदेवःकृणवद्धवींष्यवतांद्यावापृथिवीहवंमे॥ आ
ग्नेवहवरुणमिष्टयेनइंद्रंदिवोमरुतोअंतरिक्षात्॥ सीदंतुबर्हिर्विश्वआयजत्राःस्वा २१
हादेवाअमृतामादयंतां॥२२॥ बृहस्पतेप्रथमंवाचोअग्रंयत्प्रैरतनामधेयंदधानाः॥ य
देषांश्रेष्ठंयदरिप्रमासीत्प्रेणातदेषांनिहितंगुहाविः॥ सक्तुमिवतितउनापुनंतोयत्र
धीरामनसावाचमक्रत॥ अत्रासखायःसख्यानिजानतेभद्रैषांलक्ष्मीर्निहिताधि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वाचि॥ यज्ञेनवाचः पदवीयमायन्तामन्वविंदन्नृषिषुप्रविष्टां॥ तामाभृत्याव्यदधुः पुरुत्रातां
सप्तरेभा अभिसंनवंते॥ उतत्वः पश्यन्नददर्शवाचमुतत्वः शृण्वन्नशृणोत्येनां॥ उतोत्वस्मै
तन्वं१ विसस्रेजायेवपत्यउशतीसुवासाः॥ उतत्वंसख्येस्थिरपीतमाहुर्नैनंहिन्वंत्य
पिवाजिनेषु॥ अधेन्वाचरतिमाययैषवाचंशुश्रुवाँअफलामपुष्पां॥ २३॥ यस्तित्याज
सचिविदंसखायंनतस्यवाच्यपिभागोअस्ति॥ यदींशृणोत्यलकंशृणोतिनहिप्रवेदसु
कृतस्यपंथां॥ अक्षण्वंतःकर्णवंतःसखायोमनोजवेष्वसमाबभूवुः॥ आदघ्नासउ
पकक्षासउत्वेह्रदाइवस्नात्वाउत्वेददृश्रे॥ हृदातष्टेषुमनसोजवेषुयद्ब्राह्मणाःसंयजं
तेसखायः॥ अत्राहत्वंविजहुर्वेद्याभिरोहब्रह्माणोविचरंत्युत्वे॥ इमेयेनार्वाङ्नपरश्च
रंतिनब्राह्मणासोनसुतेकरासः॥ तएतेवाचमभिपद्यपापयासिरीस्तंत्रंतन्वतेअ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·२ प्रजज्ञय:॥ सर्वैनंदंतियशसागतेनसभासाहेनसख्यासखाय:॥ किल्बिषस्पृत्पितुषणिर्ह्ये
२२ षामरंहितोभवतिवाजिनाय॥ ऋचांत्वःपोषमास्तेपुपुष्वान्गायत्रंत्वोगायतिशक्करीषु॥
ब्रह्मात्वोवदतिजातविद्यांयज्ञस्यमात्रांविमिमीतउत्व:॥२४॥ ॥इत्यष्टमाष्टकेद्वि
तीयोध्याय:॥ ॥ॐ॥ देवानांनुवयंजानाप्रवोचामविपन्यया॥ उक्थेषुशस्यमानेषु
22 य:पश्यादुत्तरेयुगे॥ ब्रह्मणस्पतिरेतासंकर्मारइवाधमत्॥ देवानांपूर्व्येयुगेसत:स
दजायत॥ देवानांयुगेप्रथमेसत:सदजायत॥ तदाशाअन्वजायंततदुत्तानपदस्प २२
रि॥ भूर्जज्ञउत्तानपदोभुवआशाअजायंत॥ अदितेर्दक्षोअजायतदक्षाद्वदितिःप
रि॥ अदितिर्ह्यजनिष्टदक्षयादुहितातव॥ तांदेवाअन्वजायंतभद्राअमृतबंधव:॥१॥
यद्देवाअद:सलिलेसुसंरब्धाअतिष्ठत॥ अत्रावोनृत्यतामिवतीव्रोरेणुरपायत।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यद्देवायतयोयथाभुवनान्यपिन्वत॥अत्रासमुद्रआगूळ्हमासूर्यमजभर्त्तन॥अष्टौपुत्रासोअदिते
र्येजातास्तन्व१स्परि॥देवाँउपप्रैत्सप्तभिःपरामार्तण्डमास्यत्॥सप्तभिःपुत्रैरदितिरुपप्रैत्पू
र्व्यंयुगं॥प्रजायैमृत्यवेत्वत्पुनर्मार्तण्डमाभरत्॥२॥जनिष्ठाःउग्रःसहसेतुरायमंद्रःओ
जिष्ठोबहुलाभिमानः॥अवर्द्धन्निंद्रंमरुतश्चिदत्रमातायद्वीरंदधनद्धनिष्ठा॥द्रुहोनिष
त्तापृशनीचिदेवैःपुरूशंसेनवावृधुष्टइंद्रं॥अभीवृतेवतामहापदेनध्वान्तात्प्रपित्वादुदरं
तगर्भाः॥ऋष्वातेपादाप्रयज्जिगास्यवर्द्धन्वाजाउतयेचिदत्र॥त्वमिंद्रसालावृकान्स
हस्रमासन्दधिषेअश्विनाववृत्याः॥समनातूर्णिरुपयासियज्ञमानासत्यासख्या
यवक्षि॥वसाव्यामिंद्रधारयःसहस्राश्विनाशूरददतुर्मघानि॥मंदमानऋतादधिप्र
जायैसखिभिरिंद्रइषिरेभिरर्थं॥आभिर्हिमायाउपदस्युमागान्मिहःप्रतम्राअवपत्त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰३ मांसि॥३॥सनामानाचिद्ध्वसयोन्यस्माअवाहन्निंद्रउषसोयथानः॥ऋष्वैरगच्छः सखिभिर्निका
२३ मैः साकंप्रतिष्ठाहृद्याजघंथ॥त्वंजघंथनमुचिंमखस्युंदासंकृण्वानऋषयेविमायं॥
त्वंचकर्थमनवेस्योनान्पथोदेवत्रांजसेवयानान्॥त्वमेतानिपप्रिषेविनामेशानइंद्रदधि
षेगभस्तौ॥अनुत्वादेवाः शवसामदंत्युपरिबुध्नान्वनिनश्चकर्थ॥चक्रंयदस्याप्स्वानि प
23 षत्तमुतोतदस्मैमध्विच्चछद्यात्॥पृथिव्यामतिषितंयदूधः पयोगोष्वदधाओषधीषु॥अ
श्वादियायेतियद्वदंत्योजसोजातमुतमन्यएनं॥मन्योरियायहर्म्येषुतस्थौयतः प्र २३
जज्ञइंद्रोअस्यवेद॥वयः सुपर्णाउपसेदुरिंद्रंप्रियमेधाऋषयोनाधमानाः॥अपध्वां
तमूर्णुहिपूर्द्धिचक्षुर्मुमुग्ध्य१स्मान्निधयेवबद्धान्॥७॥वसूनांवाचर्कृषइयक्षन्धि
याचायज्ञैर्वारोदस्योः॥अर्वंतोवायेरयिमंतः सातौवनुंवायेसुश्रुणंसुश्रुतोधुः॥ह

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वंएषामसुरोनक्षतद्यांश्रवस्यतामनसानिंसतक्षां॥ चक्षाणायत्रसुवितायदेवाद्यौर्नवारे
भिः कृणवंतस्वैः॥ इयमेषाममृतानांगीः सर्वतातायेकृपणंतरत्नं॥ धियंचयज्ञंचसा
धंतस्तेनोधांतुवसव्य१मसामि॥ आतत्तइंद्रायवःपनंताभियऊर्वंगोमंतंतितृत्सान्।
सकृत्स्वं१ येपुरुपुत्रांमहींसहस्रधारांबृहतींदुदुक्षन्॥ शचीवइंद्रमवसेकृणुध्वमना
नतंदमयंतंपृतन्यून्॥ ऋभुक्षणंमघवानंसुवृक्तिंभर्तायोवज्रंनर्यंपुरुक्षुः॥ यद्वावा
नपुरुतमंपुराषाळावृत्रहेंद्रोनामान्यप्राः॥ अचेतिप्रासहस्पतिस्तुविष्मान्यदीमुश्मसि
कर्तवेकरत्तत्॥५॥ प्रसुवआपोमहिमानमुत्तमंकारुर्वोचातिसदनेविवस्वतः। प्रसप्त
सप्तत्रेधाहिचक्रमुः प्रसृत्वरीणामतिसिंधुरोजसा॥ प्रतेरदद्वरुणोयातवेपथःसिं
धोयद्वाजाँअभ्यद्रवस्त्वं॥ भूम्याअधिप्रवतायासिसानुनायदेषामग्रंजगतामि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रज्यसि ॥ दिविस्वनोयततेभूम्योपर्यनंतंशुष्ममुदियर्तिभानुना ॥ अभ्रादिवप्रस्तनयंतिवृष्ट
यः सिंधुर्यदेतिवृषभोनरोरुवत् ॥ अभित्वासिंधोशिशुमिन्नमातरोवाश्राअर्षंतिप
यसेवधेनवः ॥ राजेवयुध्वानयसित्वमित्सिचौयदासामग्रंप्रवतामिनक्षसि ॥ इमंमे
गंगेयमुनेसरस्वतिशुतुद्रिस्तोमंसचतापरुष्ण्या ॥ असिक्न्यामरुद्वृधेवितस्तयार्जी
कीयेशृणुह्यासुषोमया ॥ सितासितेसरितेयत्रसंगथेतत्राप्लुतासोदिवमुत्पतंति ।
येवैतन्वं १ विसृजंतिधीरास्तेजनासोअमृतत्वंभजंते ॥ ६ ॥ तृष्टामयाप्रथमंयातवेस २८
जूः सुसर्त्वारसयाश्वेत्यात्या ॥ त्वंसिंधोकुभयागोमतींक्रुमुंमेहत्न्वासरथंयाभि
रीयसे ॥ ऋजीत्येनीरुशतीमहित्वापरिज्रयांसिभरतेरजांसि ॥ अदब्धासिंधुर
पसामपस्तमाश्वानचित्रावपुषीवदर्शता ॥ स्वश्वासिंधुः सुरथासुवासाहिरण्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यीसुकृतावाजिनीवती॥ऊर्णावतीयुवतिःसीलमावत्युताधिवस्तेसुभगामधुवृधं॥सुखंर
थंयुयुजेसिंधुरश्विनंतेनवाजंसनिषदस्मिन्नाजौ॥महान्ह्यस्यमहिमापनस्यतेदब्ध
स्यस्वयशसोविरप्शिनः॥७॥आवऋंजसऊर्जांव्युष्टिष्विंद्रंमरुतोरोदसीअनक्तन॥उ
भेयथानोअहनीसचाभुवासदःसदोवरिवस्यातउद्भिदा॥तदुश्रेष्ठंसवनंसुनोतना
त्योनहस्तयतोअद्रिःसोतरि॥विदद्ध्य१र्योअभिभूतिपौंस्यंमहोरायेचित्तरुतेय
दर्वतः॥तदिद्ध्यस्यसवनंविवेरपोयथापुरामनवेगातुमश्रेत्॥गोअर्णसित्वाष्ट्रे
अश्वनिर्णिजिप्रेमध्वरेष्वध्वराँअशिश्रयुः॥अपहतरक्षसोभंगुरावतःस्कभाय
तनिर्ऋतिंसेधतामतिं॥आनोरयिंसर्ववीरंसुनोतनदेवाव्यंभरतश्लोकमद्रयः
दिवश्चिदावोमवत्तरेभ्योविभ्वनाचिदाश्वपस्तरेभ्यः॥वायोश्चिदासोमरभस्तरे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰३ भ्योग्निश्चिदर्चपितुरुत्तरिभ्यः ॥ ८ ॥ भुरंतुनोयशसः सोत्वंधसोग्रावाणोवाचादिवितादिवि
२५ त्मता ॥ नरोयत्रदुहतेकाम्यंमध्वाघोषयंतोअभितोमिथस्तुरः ॥ सुन्वंतिसोमंरथिरा
सोअद्रयोनिरस्यरसंगविषोदुहंतिते ॥ दुहंत्यूधरुपसेचनायकंनरोहव्यानमर्जयं
तआसभिः ॥ एतेनरः स्वपसोअभूतनयइंद्रायसुनुथसोममद्रयः ॥ वामंवामंवो
25 दिव्यायधाम्नेवसुवसुवः पार्थिवायसुन्वते ॥ ९ ॥ अभ्रप्रुषोनवाचाप्रुषावसुहवि
ष्मंतोनयज्ञाविजानुषः ॥ सुमारुतंनब्रह्माणमर्हसेगणमस्तोष्येषांनशोभसे ॥ श्रि
येमर्यासोअंजीँरकृण्वतसुमारुतंनपूर्वीरतिक्षपः ॥ दिवस्पुत्रासएतानयेतिरआ २५
दित्यासस्तेअक्रानवावृधुः ॥ प्रयेदिवः पृथिव्यानबर्हणात्मनारिरिचेअभ्रान्नसूर्यः ॥
पाजस्वंतोनवीराः पनस्यवोरिशादसोनमर्याअभिद्यवः ॥ युष्माकंबुध्नेअपांन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यामन्निविथुर्यतिनमहीश्रथर्यति॥विश्वप्सुर्यज्ञोअर्वागयंसुवः प्रयस्वंतोनसत्राचआगत॥यू
यंधूर्षुप्रयुजोनरश्मिभिर्ज्योतिष्मंतोनभासाव्युष्टिषु॥श्येनासोनस्वयशसोरिशादसः
प्रवासोनप्रसितासःपरिप्रुषः॥१०॥प्रयद्वहध्वेमरुतःपराकाद्यूयंमहःसंवरणस्यवस्वः॥
विदानासोवसवोराध्यस्याराच्चिद्द्वेषःसनुतर्युयोत॥यउदृचियज्ञेअध्वरेष्ठामरुद्भ्योन
नमानुषोददाशत्॥रेवत्सवयोदधतेसुवीरंसदेवानामपिगोपीथेअस्तु॥तेहियज्ञेषुय
ज्ञियासऊमाआदित्येननाम्नाशंभविष्ठाः॥तेनोवंतुरथतूर्मनीषांमहश्चयामन्नध्वरे
चकानाः॥११॥विप्रासोनमन्मभिःस्वाध्योदेवाव्यो१नयज्ञैःस्वप्नसः॥राजानोनचित्राः
सुसंदृशःक्षितीनांनमर्याअरेपसः॥अग्निर्नयेभ्राजसारुक्मवक्षसोवातासोनस्व
युजःसद्यऊतयः॥प्रज्ञातारोनज्येष्ठाःसुनीतयःसुशर्माणोनसोमाऋतंयते॥वाता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰३ सोनयेधुनयोजिगत्नवोग्नीनांनजिह्वाविरोकिणः॥वर्मण्वंतोनयोधाःशिमीवंतःपितॄणांन
२६ शंसाःसुरातयः॥रथानांनयेऽराःसनाभयोजिगीवांसोनशूराअभिद्यवः॥वरेयवोन
मर्याघृतप्रुषोभिस्वर्त्तारोअर्कंनसुष्टुभः॥अश्वासोनयेज्येष्ठासआशवोदिधिषवोनर
थ्यःसुदानवः॥आपोननिम्नैरुदभिर्जिगत्नवोविश्वरूपाअंगिरसोनसामभिः॥१२॥ग्रावा
26 णोनसूरयःसिंधुमातरआदर्दिरासोअद्रयोनविश्वहा॥शिशूलानक्रीळयःसुमातरो
महाग्रामोनयामन्नुतत्विषा॥उषसांनकेतवोध्वरश्रियःशुभंयवोनांजिभिर्व्यश्वितन्॥ २६
सिंधवोनययियोभ्राजदृष्टयःपरावतोनयोजनानिममिरे॥सुभागान्नोदेवाःकृणुता
सुरत्नानस्मान्स्तोतॄन्मरुतोवावृधानाः॥अधिस्तोत्रस्यसख्यस्यगातसनाद्धिवोरत्न
धेयानिसंति॥१३॥अपश्यमस्यमहतोमहित्वममर्त्यस्यमर्त्यासुविक्षु॥नानाह

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नृविभृतंसंभरतेअसिन्वतीबप्सतीभूर्यत्तः।। गुहाशिरोनिहितमृधगक्षीअसिंन्वन्नत्तिजि
ह्वयावनानि।। अत्राण्यस्मैपड्भिःसंभरंत्युत्तानहस्तानमसाधिविक्षु।। प्रमातुःप्रतरंगुह्य
मिछन्कुमारोनवीरुधःसर्पदुर्वीः।। ससंनपक्वमविदच्छुचंतंरिरिह्वांसंरिपउपस्थेअंतः।।
तद्वामृतंरोदसीप्रब्रवीमिजायमानोमातरागर्भोअत्ति।। नाहंदेवस्यमर्त्यश्चिकेताग्नि
प्र रंगविचेताःसचेताः।। योअस्माअन्नंतृष्वा३दधात्याज्यैर्घृतैर्जुहोतिपुष्यति।। तस्मैस
हस्रमक्षभिर्विचक्षेग्नेविश्वतः।प्रत्यङ्ङसित्वं।। किंदेवेषुत्यजएनश्चकर्थाग्नेपृच्छामि
नुत्वामविद्वान्।। अक्रीळन्क्रीळन्हरिरत्तवेदन्विपर्वशश्चकर्तगामिवासिः।। विषूचो
अश्वान्युयुजेवनेजाऋजीतिभीरशनाभिर्गृभीतान्।। चक्षदेमित्रोवसुभिःसु
जातःसमानृधेपर्वभिर्वावृधानः।।१४।। अग्निःसप्तिंवाजंभरंददात्यग्निर्वीरंश्रु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰३ संकर्मनिष्ठां॥अग्नीरोदसीविचरत्समंजन्नग्निर्नारींवीरकुक्षिंपुरंधिं॥अग्नेरप्नसःसमिदं
२७ स्तुभद्राग्निर्महीरोदसीआविवेश॥अग्निरेकंचोदयत्समत्स्वग्निर्वृत्राणिदयतेपुरूणि॥
अग्निर्हत्यंजरतःकर्णमावाग्निरद्भ्योनिरदहज्जरूथं॥अग्निरत्रिंघर्मउरुष्यदंतरग्नि
27 र्नृमेधंप्रजयासृजत्सं॥अग्निर्दाद्द्रविणंवीरपेशा॥अग्निर्ऋषिंयःसहस्रासनोति॥
ना अग्निर्दिविहव्यमाततानाग्नेर्धामानिविभृतापुरुत्रा॥अग्निमुक्थैर्ऋषयोविह्वयंतेग्निं
नरोयामनिबाधितासः॥अग्निंवयोअंतरिक्षेपतंतोग्निःसहस्रापरियातिगोनां॥ राम
अग्निंविशईळतेमानुषीर्याअग्निंमनुषोनहुषोविजाताः॥अग्निर्गांधर्वींपथ्यामृ २७
तस्याग्नेर्गव्यूतिर्घृतआनिषत्ता॥अग्नयेब्रह्मऋभवस्ततक्षुरग्निंमहामवोचामा
सुवृक्तिं॥अग्नेप्रावजरितारंयविष्ठाग्नेमहिद्रविणमायजस्व॥१५॥यइमाविश्वा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भुवनानिजुह्वदृषिर्होतान्यसीदत्पितानः ॥ सआशिषाद्रविणमिच्छमानः प्रथमच्छदवराँआ
विवेश ॥ किंस्विदासीदधिष्ठानमारंभणंकतमत्स्वित्कथासीत् ॥ यतोभूमिंजनयन्वि
श्वकर्माविद्यामौर्णोन्महिनाविश्वचक्षाः ॥ विश्वतश्चक्षुरुतविश्वतोमुखोविश्वतोबाहु
रुतविश्वतस्पात् ॥ संबाहुभ्यांधमतिसंपतत्रैर्द्यावाभूमीजनयन्देवएकः ॥ किंस्विद्वनंक
उसवृक्षआसयतोद्यावापृथिवीनिष्टतक्षुः ॥ मनीषिणोमनसापृच्छतेदुतद्यदध्यतिष्ठद्भु
वनानिधारयन् ॥ यातेधामानिपरमाणियावमायामध्यमाविश्वकर्मन्नुतेमा ॥ शिक्षा
सखिभ्योहविषिस्वधावः स्वयंयजस्वतन्वंवृधानः ॥ विश्वकर्मन्हविषावावृधानः स्व र्म
यंयजस्वपृथिवीमुतद्यां ॥ मुह्यंत्वन्येअभितोजनासइहास्माकंमघवासूरिरस्तु ॥ वा
चस्पतिंविश्वकर्माणमूतयेमनोजुवंवाजेअद्याहुवेम ॥ सनोविश्वानिहवनानि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.अ.३
२८

जोषद्भिश्वत्रंाभूरवसेसाधुकर्मा ॥१६॥ चक्षुषः पितामनसाहिधीरोघृतमेनेअजनन्नम्न
माने ॥ यदेदंतांअदद्दहंतपूर्वआदिद्द्यावापृथिवीअप्रथेतां ॥ विश्वकर्माविमनाआद्वि
हायाधाताविधातापरमोतसंदृक् ॥ तेषामिष्टानिसमिषामदंतियत्रासप्तऋषीन्परए
कमाहुः ॥ योनःपिताजनितायोविधाताधामानिवेदभुवनानिविश्वा ॥ योदेवानांना
मधाएकएवतंसंप्रश्नंभुवनायंत्यन्या ॥ तआयजंतद्रविणंसमस्माऋषयः पूर्वेजरिता
रोनभूना ॥ असूर्त्तेसूर्त्तेरजसिनिषत्तेयेभूतानिसमकृण्वन्निमानि ॥ परोदिवापरएना
पृथिव्यापरोदेवेभिरसुरैर्यदस्ति ॥ कंस्विद्गर्भंप्रथमंदध्रआपोयत्रदेवाः समपश्यंत राम २८
विश्वे ॥ तमिद्गर्भंप्रथमंदध्रआपोयत्रदेवाः समगच्छंतविश्वे ॥ अजस्यनाभावध्येकम
र्पितंयस्मिन्विश्वानिभुवनानितस्थुः ॥ ननंविदाथयइमाजजानान्यद्युष्माकमंतरंब

28

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भूव॥ नीहारेणप्रावृताजल्प्याचासुतृपउक्थशासश्चरंति॥७॥ यस्तेमन्योविधद्वज्रसा
यकसहओजः पुष्यतिविश्वमानुषक्॥ साह्यामदासमार्यंत्वयायुजासहस्कृतेनसहसा
सहस्वता॥ मन्युरिंद्रोमन्युरेवासदेवोमन्युर्होतावरुणोजातवेदाः॥ मन्युंविशईळ
तेमानुषीर्याः पाहिनोमन्योतपसासजोषाः॥ अभीहिमन्योतवसस्तवीयान्तपसा
युजाविजहिशत्रून्॥ अमित्रहावृत्रहादस्युहाचविश्वावसून्याभरात्वंनः॥ त्वंहि
मन्योअभिभूत्योजाः स्वयंभूर्भामोअभिमातिषाहः॥ विश्वचर्षणिः सहुरिः सहा
वानस्मास्वोजः पृतनासुधेहि॥ अभागः सन्नपपरेतोअस्मितवक्रत्वातविषस्य
प्रचेतः॥ तंत्वामन्योअक्रतुर्जिहीळाहंस्वातनूर्बलदेयायमेहि॥ अयंतेअस्म्यु
पमेह्यर्वाङ् प्रतीचीनः सहुरेविश्वधायः॥ मन्योवज्रिन्नभिमामाववृत्स्वहनाव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰३
२९

स्यूंरुतबोध्यापेः॥अभिप्रेहिदक्षिणतोभवामेधावृत्राणिजंघनावभूरि॥जुहोमितेधरुणंम
ध्वोअग्रमुभाउपांशुप्रथमापिबाव॥१८॥त्वयामन्योसरथमारुजंतोहर्षमाणोधृषि
तामरुत्वः॥तिग्मेषवआयुधासंशिशानाअभिप्रयंतुनरोअग्निरूपाः॥अग्निरिवमन्यो
त्विषितःसहस्वसेनानीर्नःसहुरेहूतएधि॥हत्वायशत्रून्विभजस्ववेदओजोमिमानो
विमृधोनुदस्व॥सहस्वमन्योअभिमातिमस्मेरुजन्मृणन्प्रमृणन्प्रेहिशत्रून्॥उग्रंते
पाजोनन्वारुरुध्रेवशीवशंनयसएकजत्वं॥एकोबहूनामसिमन्यवीळितोविशंवि
शंयुधयेसंशिशाधि॥अकृत्तरुक्त्वयायुजावयंद्युमंतंघोषंविजयायकृण्महे॥वि
जेषकृदिंद्रइवानवब्रवो३स्माकंमन्योअधिपाभवेह॥प्रियंतेनामसहुरेगृणीमसि
विद्मातमुत्संयतआबभूथ॥आभूत्यासहजावज्रसायकसहोबिभर्ष्यभिभूतउत्त

29

राम
२९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रं॥ कृत्वानोमन्योसहमेद्येधिमहाधनस्यपुरुहूतसंसृजि॥ संसृष्टंधनमुभयंसमाकृतमस्मभ्यंदत्तांवरुणश्चमन्युः॥ भियंदधानाहृदयेषुशत्रवः पराजितासोअपनिलयंतां॥ ॥१९॥ सत्येनोत्तभिताभूमिः सूर्येणोत्तभिताद्यौः॥ ऋतेनादित्यास्तिष्ठंतिदिविसोमोअधिश्रितः॥ सोमेनादित्याबलिनः सोमेनपृथिवीमही॥ अथोनक्षत्राणामेषामुपस्थेसोमआहितः॥ सोमंमन्यतेपपिवान्यत्संपिषंत्योषधिं॥ सोमंयंब्रह्माणोविदुर्नतस्याश्नातिकश्चन॥ आछद्विधानैर्गुपितोबार्हतैः सोमरक्षितः॥ ग्राव्णामिच्छृण्वन्तिष्ठसिनतेअश्नातिपार्थिवः॥ यत्वादेवप्रपिबंतितत‌आप्यायसेपुनः॥ वायुः सोमस्यरक्षितासमानांमासआकृतिः॥२०॥ रैभ्यासीदनुदेयीनाराशंसीन्योचनी॥ सूर्यायाभद्रमिद्वासोगाथयैतिपरिष्कृतं॥ चित्तिराउपबर्हणंचक्षुराअभ्यंजनं॥ द्यौ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰२ भूमिःकोशआसीद्यदयात्सूर्यापतिं ॥ सोमआसन्प्रतिधयःकुरीरंछंदओपशः ॥ सूर्या
३० याअश्विनावराग्निरासीत्पुरोगवः ॥ सोमोवधूयुरभवदश्विनास्तामुभावरा ॥ सूर्यां
यत्पत्येशंसंतींमनसासवितादाददात् ॥ मनोअस्याअनआसीद्द्यौरासीदुतछदिः ॥
वा शुक्रावनड्वाहावास्तांयदयात्सूर्यागृहं ॥२१॥ ऋक्सामाभ्यामभिहितौगावौतेसामना
वितः ॥ श्रोत्रंतेचक्रेआस्तांदिविपंथाश्चराचरः ॥ शुचीतेचक्रेयात्याव्यानोअक्ष
30 आहतः ॥ अनोमनस्मयंसूर्यारोहत्प्रयतीपतिं ॥ सूर्यायावहतुःप्रागात्सविता राम
यमवासृजत् ॥ अघासुहन्यंतेगावोर्जुन्योःपर्युह्यते ॥ यदश्विनापृच्छमानावया ३०
तंत्रिचक्रेणवहतुंसूर्यायाः ॥ विश्वेदेवाअनुतद्वामजानन्पुत्रःपितरावृणीतपू
षा ॥ यदयातंशुभस्पतीवरेयंसूर्यामुप ॥ क्वैकंचक्रंवामासीत्क्वदेष्ट्रायतस्थथुः ॥२२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्वेतेचक्रेसूर्येब्रह्माणऋतुथाविदुः॥अथैकंचक्रंयद्गुहातदद्धातयइद्विदुः॥सूर्यायैदेवेभ्यो
मित्रायवरुणायच॥येभूतस्यप्रचेतसइदंतेभ्योकरंनमः॥पूर्वापरंचरतोमाययैतौ
शिशूक्रीळन्तौपरियातोअध्वरं॥विश्वान्यन्योभुवनाभिचष्टऋतूँरन्योविदधज्जाय
तेपुनः॥नवोनवोभवतिजायमानोह्नांकेतुरुषसामेत्यग्रं॥भागंदेवेभ्योविदधात्या
मा यन्प्रचंद्रमास्तिरतेदीर्घमायुः॥सुकिंशुकंशाल्मलिंविश्वरूपंहिरण्यवर्णंसुवृतंसु
चक्रं॥आरोहसूर्येअमृतस्यलोकंस्योनंपत्येवहतुंकृणुष्व॥२२॥उदीर्ष्वातःपतिव
तीह्येषाविश्वावसुंनमसागीर्भिरीळे॥अन्यामिच्छपितृषदंव्यक्तांसतेभागोज
नुषातस्यविद्धि॥उदीर्ष्वातोविश्वावसोनमसेळामहेत्वा॥अन्यामिच्छप्रफर्व्यं१सं
जायांपत्यासृज॥अनृक्षराऋजवःसंतुपंथायेभिःसखायोयंतिनोवरेयं॥सम

© Dharmartha Trust J&K: Digitized by eGangotri

सं॰अ॰३ र्यमासंभगोनोनिनीयात्संजास्पत्यंसुयममस्तुदेवाः॥प्रत्वामुंचामिवरुणस्यपाशाद्येनत्वा
२५ बध्नात्सवितासुशेवः॥ऋतस्ययोनौसुकृतस्यलोकेरिष्टांत्वासहपत्यादधामि॥प्रे
तोमुंचामिनामुतःसुबद्धाममुतस्करं॥यथेयमिंद्रमीढ्वःसुपुत्रासुभगासति॥
॥२८॥पूषात्वेतोनयतुहस्तगृह्याश्विनात्वाप्रवहतांरथेन॥गृहान्गच्छगृहपत्नीयथा
सोवशिनीत्वंविदथमावदासि॥इहप्रियंप्रजयातेसमृध्यतामस्मिन्गृहेगार्हप
31 त्यायजागृहि॥एनापत्यातन्वं१संसृजस्वाधाजिव्रीविदथमावदाथः॥नीललो राम
हितंभवतिकृत्यासक्तिर्व्यज्यते॥एधंतेअस्याज्ञातयःपतिर्बंधेषुबध्यते॥परा ३१
देहिशामुल्यंब्रह्मभ्योविभजावसु॥कृत्यैषापद्वतीभूत्व्याजायाविशतेपतिं॥
अश्लीरातनूर्भवतिरुशतीपापयामुया॥पतिर्यद्वध्वो३वाससास्वमंगमभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धिलते ॥२५॥ येवध्वश्चंद्रंवहतुंयक्ष्मायंतिजनादनु ॥ पुनस्तान्यज्ञियादेवानयंतुयत
आगताः ॥ माविदन्परिपंथिनोयआसीदंतिदंपती ॥ सुगेभिर्दुर्गमतीतामपद्रांत्वरा
तयः ॥ सुमंगलीरियंवधूरिमांसमेतपश्यत ॥ सौभाग्यमस्यैदत्वायाथास्तंविपरेत
न ॥ तृष्टमेतत्कटुकमेतदपाष्ठवद्विषवन्नैतदत्तवे ॥ सूर्यांयोब्रह्माविद्यात्सइद्वा
धूयमर्हति ॥ आशसनंविशसनमथोअधिविकर्त्तनं ॥ सूर्यायाःपश्यरूपाणि
तानिब्रह्मातुशुंधति ॥२६॥ गृभ्णामितेसौभगत्वायहस्तंमयापत्याजरदष्टिर्यथा
सः ॥ भगोअर्यमासविनापुरंधिर्मह्यंत्वादुर्गार्हपत्यायदेवाः ॥ तांपूषन्छिवतमा
मेरयस्वयस्यांबीजंमनुष्या३वपंति ॥ यानऊरूउशतीविश्रयातियस्यामुशं
तः प्रहरामशेपं ॥ तुभ्यमग्रेपर्यवहन्सूर्यांवहतुनासह ॥ पुनःपतिभ्योजा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰२ पादा अग्ने प्रजया सह ॥ पुनः पत्नीमग्निरदादायुषा सह वर्चसा ॥ दीर्घायुरस्या यः पतिर्जी
३२ वाति शरदः शतं ॥ सोमः प्रथमो विविदे गंधर्वो विविद उत्तरः ॥ तृतीयो अग्निष्टे पतिस्तु
रीयस्ते मनुष्यजाः ॥ २७ ॥ सोमो ददद्गंधर्वाय गंधर्वो ददद् अग्नये ॥ रयिं च पुत्रांश्चादा
दग्निर्मह्यमथो इमां ॥ इहैव स्तं मा वि यौष्टं विश्वमायुर्व्यश्नुतं ॥ क्रीळंतौ पुत्रैर्नप्तृभिर्मो
दमानौ स्वे गृहे ॥ आ नः प्रजां जनयतु प्रजापतिराजरसाय समनक्त्वर्यमा ॥ अदुर्मंग
लीः पतिलोकमा विश शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधि शिवा
पशुभ्यः सुमनाः सुवर्चाः ॥ वीरसूर्देवकामा स्योना शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ राम ३२
इमां त्वमिंद्र मीढ्वः सुपुत्रां सुभगां कृणु ॥ दशास्यां पुत्राना धेहि पतिमेकादशं कृधि ॥
सम्राज्ञी श्वशुरे भव सम्राज्ञी श्वश्र्वां भव ॥ ननांदरि सम्राज्ञी भव सम्राज्ञी अधि देवृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षु ॥ समंजंतु विश्वे देवाः समापो हृदयानि नौ ॥ सं मातरिश्वा सं धाता समु देष्ट्री दधातु नौ ॥ २८ ॥
परिशिष्ट ॥ अविधवा भव वर्षाणि शतं साग्रं तु सुव्रता ॥ तेजस्वी च यशस्वी च धर्मपत्नी
पतिव्रता ॥ जनय हु पुत्राणि माचतुः खं लभते कचित् ॥ भर्त्ता ते सोमपा नित्यं भवेद्ध
र्मपरायणः ॥ अष्टपुत्रा भव त्वं च सुभगा च पतिव्रता ॥ भर्तुश्चैव पितुर्भ्रातुर्हृदयानं
दिनी सदा ॥ इंद्रस्य तु यथेंद्राणी श्रीधरस्य यथा श्रिया ॥ शंकरस्य यथा गौरी तद्व
तुरपि भर्त्तरि ॥ अत्रेर्यथानुसूयास्याद्वसिष्ठस्याप्यरुंधती ॥ कौशिकस्य यथा सती
तथा त्वमपि भर्त्तरि ॥ ध्रुवैधि पोष्या मयि मह्यं त्वादाद्बृहस्पतिः ॥ मया पत्या प्रजा
वती सं जीव शरदः शतं ॥ २५ ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टके तृतीयोध्यायः ॥ ॥ ॐ ॥ विहिसो
तोरसृक्षत नेंद्रं देवममंसत ॥ यत्रादेवमदद्वृषाकपिरर्यः पुष्टेषु मत्सखा विश्व

सं०अ०४ स्मादिंद्र उत्तरः ॥ पराहींद्र धावसि वृषाकपेरति व्यथिः ॥ नो अह प्रविंदस्यन्यत्र सोमपीतये
३३ विश्वस्मा० ॥ किमयं त्वां वृषाकपिश्चकार हरितो मृगः ॥ यस्मा इरस्यसीदु न्व १ र्यो वा पु
ष्टिमद्वसु विश्वस्मा० ॥ यमिमं त्वं वृषाकपिं प्रियमिंद्राभिरक्षसि ॥ श्वा न्वस्य जंभि
षदपि कर्णे वराहयुर्विश्वस्मा० ॥ प्रिया तष्टानि मे कपिर्व्यक्ता व्यदूदुषत् ॥ शिरो न्व
स्य राविषं न सुगं दुष्कृते भुवं विश्वस्मा० ॥ ५ ॥ न मत्स्त्री सुभसत्तरा न सुयाशुतरा भु
वत् ॥ न मत्प्रतिच्यवीयसी न सक्थ्युद्यमीयसी विश्वस्मा० ॥ उवे अंब सुलाभिके राम
यथेवांग भविष्यति ॥ भसन्मे अंब सक्थि मे शिरो मे वीव हृष्यति विश्वस्मा० ॥ किं सु ३३
बाहो स्वंगुरे पृथुष्टो पृथुजाघने ॥ किं शूरपत्नि नस्त्वमभ्यमीषि वृषाकपिं विश्व
स्मा० ॥ अवीरामिव मामयं शरारुरभि मन्यते ॥ उताहमस्मि वीरिणींद्रपत्नीम

33

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हीयते विश्वस्मा॰ ॥२॥ इंद्राणीमासु नारिषु सुभगामहमश्रवं ॥ नह्यस्या अपरंचन जरसा मरते
पतिर्विश्वस्मा॰ ॥ नाहमिंद्राणि रारण सख्युर्वृषाकपेर्ऋते ॥ यस्येदमप्यं हविः प्रियं
देवेषु गच्छति विश्वस्मा॰ ॥ वृषाकपायि रेवति सुपुत्र आदु सुस्नुषे ॥ घसत्त इंद्र उ
क्षणः प्रियं काचित्करं हविर्विश्वस्मा॰ ॥ उक्ष्णो हि मे पंचदश साकं पचंति विंशतिं ॥ उ
ताहमद्मि पीव इदुभा कुक्षी पृणंति मे विश्वस्मा॰ ॥ वृषभो न तिग्मशृंगोंतर्यूथेषु रो
रुवत् ॥ मंथस्त इंद्र शं हृदे यं ते सुनोति भावयुर्विश्वस्मा ॥३॥ नसेशो यस्य रंबतेंत
रा सक्थ्या ऽ कपृत् ॥ सेदीशो यस्य रोमशं निषेदुषो विजृंभते विश्वस्मा॰ ॥ नसेशो
यस्य रोमशं निषेदुषो विजृंभते ॥ सेदीशो यस्य रंबतेंतरा सक्थ्या ऽ कपृद्विश्व
स्मा॰ ॥ अयमिंद्र वृषाकपिः परस्वंतं हतं विदत् ॥ असिं सूनां नवं चरुमादेधस्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स·अ·४ नआचितंविश्वस्मा०॥ अयमेमिविचाकशद्विचिन्वन्दासमार्यं॥ पिबामिपाकसुत्वनोभि
३८ धीरमचाकशंविश्वस्मा०॥ धन्वंचयत्कृंतत्रंचकतिस्वित्ताचियोजना॥ नेदीयसोवृ
षाकपेस्तमेहिगृहाँउपविश्वस्मा०॥ पुनरेहिवृषाकपेसुविताकल्पयावहै॥ यएषस्व
प्नंशुनोस्तमेविपथापुनर्विश्वस्मा०॥ यदुदंचोवृषाकपेगृहमिंद्राजगंतन॥ क्व१स्य
34 पुल्वघोमृगःकमगंजनयोपनोविश्वस्मा०॥ पर्शुर्हनाममानवीसाकंससूवविं
शतिं॥ भद्रंभलत्यस्याअभूद्यस्याउदरमामयद्विश्वस्मा०॥ ६॥ रक्षोहणंवाजिन राम
माजिघर्मिमित्रंप्रथिष्ठमुपयामिशर्म॥ शिशानोअग्निःक्रतुभिःसमिद्धःस ३८
नोदिवासरिषःपातुनक्तं॥ अयोदंष्ट्रोअर्चिषायातुधानानुपस्पृशजातवेदः
समिद्धः॥ आजिह्वयामूरदेवान्रभस्वक्रव्यादोवृक्त्व्यपिधत्स्वासन्॥ उभोभ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

याविन्नुपधेहिदंष्ट्राहिंस्रःशिशानोवरंपरंच।।उतांतरिक्षेपरियाहिराजन्जंभैःसंधे
ह्यभियातुधानान्।।यज्ञैरिषूःसंनममानोअग्नेवाचाशल्यांअशनिभिर्दिहानः।।
ताभिर्विध्यहृदयेयातुधानान्प्रतीचोबाहून्प्रतिभङ्ग्ध्येषां।।अग्नेत्वचंयातुधानस्य
भिंधिहिंस्राशनिर्हरसाहंत्वेनं।।प्रपर्वाणिजातवेदःशृणीहिक्रव्यात्क्रविष्णुर्वि
चिनोतुवृक्णं।।५।।यत्रेदानींपश्यसिजातवेदस्तिष्ठंतमग्नउतवाचरंतं।।यद्वां
तरिक्षेपथिभिःपतंतंतमस्ताविध्यशर्वाशिशानः।।उतालब्धंस्पृणुहिजात
वेदआलेभानादृष्टिभिर्यातुधानात्।।अग्नेपूर्वोनिजहिशोशुचानआमादःक्ष्विं
कास्तमदंत्वेनीः।।इहप्रब्रूहियतमःसोअग्नेयोयातुधानोयइदंकृणोति।।त
मारभस्वसमिधायविष्ठनृचक्षसश्चक्षुषेरंधयेनं।।तीक्ष्णेनाग्नेचक्षुषार

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰४ क्षयज्ञंप्रांचंवसुभ्यःप्रणयप्रचेतः॥ हिंस्रंरक्षांस्यभिशोशुचानंमात्वादभन्यातुधाना
३५ नृचक्षः॥ नृचक्षारक्षःपरिपश्ययविक्षुतस्यत्रीणिप्रतिशृणीह्यग्रा॥ तस्याग्नेपृष्टी
र्हरसाशृणीहित्रेधामूलंयातुधानस्यवृश्च॥६॥ त्रिर्यातुधानःप्रसितिंतएत्वृतं
योअग्नेअनृतेनहंति॥ तमर्चिषास्फूर्जयञ्जातवेदःसमक्षमेनंगृणतेनिवृङ्धि॥
तदग्नेचक्षुःप्रतिधेहिरेभेशफारुजंयेनपश्यसियातुधानं॥ अथर्ववज्ज्योतिषा
दैव्येनसत्यंधूर्वंतमचितंन्योष॥ यदग्नेअद्यमिथुनाशपातोयद्वाचस्तृष्टंज राम
नयंतरेभाः॥ मन्योर्मनसःशरव्या३जायतेयातयाविध्यहृदयेयातुधानान्॥ ३५
पराशृणीहितपसायातुधानान्पराग्नेरक्षोहरसाशृणीहि॥ पराचिर्षामूरदेवा
न्छृणीहिपरासुतृपोअभिशोशुचानः॥ पराद्यदेवावृजिनंशृणंतुप्रत्यगेनंशपथा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पथायंतुतृष्टाः॥ माचास्तेनंग्नारयक्रुद्धंतुमर्माण्विभ्यस्येतुग्रासितिंयातुधानः॥७॥ यः पौरुषे
येणक्रविषासमङ्क्ते योअश्व्येनपशुनायातुधानः॥ योअघ्न्यायाभरतिक्षीरमग्नेतेषांशी
र्षाणिहरसापिवृश्च॥ संवत्सरीणंपयउस्रियायास्तस्यमाशीद्यातुधानोनृचक्षः॥
पीयूषमग्नेयतमस्तितृप्सात्तंप्रत्यंचमर्चिषाविध्यमर्मन्॥ विषंगवांयातुधानाः
पिबंत्वावृश्च्यंतामदितयेदुरेवाः॥ परैनान्देवःसवितादादातुपराभागमोषधी
नांजयंतां॥ सनादग्नेमृणसियातुधानान्नत्वारक्षांसिपृतनासुजिग्युः॥ अनुद
हसहमूरान्क्रव्यादोमातेहेत्यामुक्षतदैव्यायाः॥ संनोअग्नेअधरादुदक्तात्संप(
श्चादुतरक्षापुरस्तात्॥ प्रतितेतेअजरासस्तपिष्ठाअघशंसंशोशुचतोदहंतु॥
॥८॥ पश्चात्पुरस्तादधरादुदक्तात्कविःकाव्येनपरिपाहिराजन्॥ सखेसखायम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८
३६

जरोजारिम्णेअग्नेमर्त्तांअमर्त्यस्त्वंनः॥परित्वाग्नेपुरंवयंविप्रंसहस्यधीमहि॥धृषद्वर्णंदिवे
दिवेहन्तारंभङ्गुरावतां॥विषेणभङ्गुरावतःप्रतिष्मरक्षसोदह॥अग्नेतिग्मेनशोचि
षातपुरग्राभिर्ऋष्टिभिः॥प्रत्यग्नेमिथुनादहयातुधानाकिमीदिना॥संत्वाशिशा
मिजागृह्यदब्धंविप्रमन्मभिः॥प्रत्यग्नेहरसाहरःशृणीहिविश्वतःप्रति॥यातुधा
नस्यरक्षसोबलंविरुजवीर्यं॥८॥हविष्पान्तमजरंस्वर्विदिदिविस्पृश्याहुतंजु
ष्टमग्नौ॥तस्यभर्मणेभुवनायदेवाधर्मणेकंस्वधयापप्रथन्त॥गीर्णंभुवनंतमसा राम
पगूळ्हमाविःस्वरभवज्जातेअग्नौ॥तस्यदेवाःपृथिवीद्यौरुतापोऽरणयन्नोषधीः ३६
सख्येअस्य॥देवेभिर्न्विषितोयज्ञियेभिरग्निंस्तोषाण्यजरंबृहन्तं॥योभानुना
पृथिवींद्यामुतेमामाततानरोदसीअन्तरिक्षं॥योहोतासीत्प्रथमोदेवजुष्टोयं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

समांजन्नाज्यैनावृणानाः॥सपतत्रीत्वरंस्थाजगद्यछ्वात्रमग्निरकृणोज्जातवेदाः॥यज्जात
वेदोभुवनस्यमूर्धन्नतिष्ठोअग्नेसहरोचनेन॥तंत्वाहेममतिभिर्गीर्भिरुक्थैःसयज्ञियो
अभवोरोदसिप्राः॥१०॥मूर्द्धाभुवोभवतिनक्तमग्निस्ततःसूर्योजायतेप्रातरुद्यन्॥
मायामूतुयज्ञियानामेतामपोयत्तूर्णिश्चरतिप्रजानन्॥दृशेन्योयोमहिनासमि
द्धोरोचतदिवियोनिर्विभावा॥तस्मिन्नग्नौसूक्तवाकेनदेवाहविर्विश्वआजुहवु
स्तनूपाः॥सूक्तवाकंप्रथममादिदग्निमादिद्धविरजनयंतदेवाः॥सएषांयज्ञोअ
भवत्तनूपास्तंद्यौर्वेदतंपृथिवीतमापः॥यंदेवासोजनयंताग्निंयस्मिन्नाजुहवु
र्भुवनानिविश्वा॥सोअर्चिषापृथिवींद्यामुतेमामृजूयमानोअतपन्महित्वा॥
स्तोमेनहिदिविदेवासोअग्निमजीजनञ्छक्तिभीरोदसिप्रां॥तमूअकृण्वंत्रेधाभु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰४ वेकंसओषधीःपचन्तिविश्वरूपाः॥११॥यदेदेनमदधुर्यज्ञियासोदिविदेवाःसूर्यमादितेयं।
३७ यदाचरिष्णूमिथुनावभूतामादित्प्रापश्यन्भुवनानिविश्वा।।विश्वस्माअग्निंभुवनाय
देवावैश्वानरंकेतुमह्नामकृण्वन्॥आयस्ततानोषसोविभातीरपोऊर्णोतितमोअ
37 र्चिषायन्॥वैश्वानरंकवयोयज्ञियासोग्निंदेवाअजनयन्नजुर्यं॥नक्षत्रंप्रत्नममि
नच्चरिष्णुयक्षस्याध्यक्षंतविषंबृहन्तं॥वैश्वानरंविश्वहादीदिवांसंमन्त्रैरग्निंकविम
च्छावदामः॥योमहिम्नापरिबभूवोर्वीउतावस्तादुतदेवःपरस्तात्॥द्वेस्रुतीअशृ राम
णवंपितॄणामहंदेवानामुतमर्त्यानां॥ताभ्यामिदंविश्वमेजत्समेतियदन्तरापितरं ३७
मातरंच॥१२॥द्वेसमीचीबिभृतश्चरन्तंशीर्षतोजातंमनसाविमृष्टं।।प्रत्यङ्विश्वा स
भुवनानितस्थावप्रयुच्छन्तरणिर्भ्राजमानः॥यत्रावदेतेअवरःपरश्चयज्ञन्योःक

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तुरोनोविवेद॥आन्नौकुरिसधमादंसरवामोनक्षंतयज्ञंकदुदंविवोचलूँक[illegible]यययःकति
सूर्यसिःकस्कषासःकस्युस्विदापः॥नोपुस्विजंवःपितरोवदामिपृच्छामिवःकवयोवि
झनेकं॥यावन्मात्रमुषसोनप्रतीकंसुपर्ण्योर वसतेमातरिश्वः॥तावद्धात्युप
यज्ञमायन्ब्राह्मणोहोतुरवरोनिषीदन्॥१३॥इंद्रंस्तवानृतमंयस्यमन्हाविब
बाधेरोचनाविज्मोअंतान्॥आयःपप्रौचर्षणीधृद्वरोभिःप्रसिंधुभ्योरिरि
चानोमहित्वा॥ससूर्यःपर्युरूवरांस्येंद्रोववृत्याद्रथ्येवचक्रा॥अतिष्ठंतम
पस्यं१नसर्गंकृष्णातमांसित्विष्याजघान॥समानमस्माअनपावृदर्चक्ष्म
यादिवोअसमंब्रह्मनव्यं॥वियःपृष्ठेवजनिमान्यर्यइंद्रश्चिकायनसखायमीषे।
इंद्रायगिरोअनिशितसर्गाअपःप्रेरयंसगरस्यबुध्नात्॥योअक्षेणेवचक्रि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ पात्राच्चीभिर्विष्वक्तस्तंभपृथिवीमुतद्यां॥आपांतमन्युस्तृपलप्रभर्माधुनिःशमीवाञ्छरु
३८ मां॑ऋजीषी॥सोमोविश्वान्यतसावनानिनार्वागिंद्रंप्रतिमानानिदेभुः॥१४॥नयस्यद्या
वापृथिवीनधन्वनांतरिक्षंनाद्रयःसोमोअक्षाः॥यदस्यमन्युरधिनीयमानःशृणा
तिवीळुरुजतिस्थिराणि॥जघानवृत्रंस्वधितिर्वनेवरुरोजपुरोअरदन्नसिंधून्॥
38 बिभेदगिरिंनवमिन्नकुंभमागाइंद्रोअकृणुतस्वयुग्भिः॥त्वंहत्यदृणयाइंद्रधीरो
सिर्नपर्ववृजिनाशृणासि॥प्रयेमित्रस्यवरुणस्यधामयुजंनजनामिनंतिमि राम
त्रं॥प्रयेमित्रंप्रार्यमणंदुरेवाःप्रसंगिरःप्रवरुणंमिनंति॥न्य१मित्रेषुवधमिंद्र ३८
तुम्रंवृषन्वृषाणमरुषंशिशीहि॥इंद्रोदिवइंद्रईशेपृथिव्याइंद्रोअपामिंद्रइत्पर्वता
नां॥इंद्रोवृधामिंद्रइन्मेधिराणामिंद्रःक्षेमेयोगेहव्यइंद्रः॥१५॥प्राक्तुभ्यइंद्रःप्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वृधो ऽ अहेभ्यः प्रांतरिक्षात्प्रसमुद्रस्य धासेः ॥ प्रवातस्य प्रथसः प्र ज्मो ऽ अंतात्प्र
सिंधुभ्यो रिरिचे प्रक्षितिभ्यः ॥ प्रशोशुचत्या ऽ उषसो न केतुरसिन्वा ते वर्ततामिंद्र हे
तिः ॥ अश्मेव विध्य दिव ऽ आसृजानस्तपिष्ठेन हेषसा द्रोघमित्रान् ॥ अन्वह मासा ऽ अ
न्विद्वनान्यन्वोषधीरनु पर्वतासः ॥ अन्विंद्रं रोदसी वावशाने ऽ अन्वापो ऽ अजिहत जा
यमानं ॥ कर्हि स्वित्सा त ऽ इंद्र चेत्यासदघस्य यद्भिनदो रक्ष ऽ एषत् ॥ मित्रक्रुवो यच्छ
समे न गावः पृथिव्या ऽ आपृगमुया शयंते ॥ शातृयंतो ऽ अभि ये नस्ततस्त्रे महि व्राधंत ऽ
ओगणास ऽ इंद्र ॥ अंधेनामित्रास्तमसा सचंतां सुज्योतिषो ऽ अक्तवस्ताँ ऽ अभि
ष्युः ॥ पुरूणि हि त्वा सवना जनानां ब्रह्माणि मंदन्गृणतामृषीणां ॥ इमामाघोषन्न
वसा सहूतिं तिरो विश्वाँ ऽ अर्चतो याह्यर्वाङ् ॥ एवा ते वयमिंद्र भुंजतीनां विद्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·४ मंसुमतीनां नवानां ॥ विद्यामवस्तोरवसा गृणंतो विश्वामित्राः उतत ऽ इंद्र नूनं ॥ शुनं
२९ हुवेम मघवानमिंद्रमस्मिन्भरे नृतमं वाजसातौ ॥ शृण्वंतमुग्रमूतये समत्सु घ्नंतं वृ
त्राणि संजितं धनानां ॥ १६ ॥ सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ सभूमिं वि
श्वतो वृत्वा त्यतिष्ठद्दशांगुलं ॥ पुरुष ऽ एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यं ॥ उतामृतत्वस्येशानो य
39 दन्नेनातिरोहति ॥ एतावानस्य महिमातो ज्यायांश्च पूरुषः ॥ पादोस्य विश्वा भूतानि
त्रिपादस्यामृतं दिवि ॥ त्रिपादूर्ध्व ऽ उदैत्पुरुषः पादोस्येहाभवत्पुनः ॥ ततो विष्वङ्व्यक्रा राम
मत्साशनानशने ऽ अभि ॥ तस्माद्विराळजायत विराजो ऽ अधिपूरुषः ॥ स जातो ऽ अ २९
त्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ॥ १७ ॥ यत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमतन्वत ॥ वसंतो ऽ अस्या
सीदाज्यं ग्रीष्म ऽ इध्मः शरद्धविः ॥ तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्पुरुषं जातमग्रतः ॥ तेन देवा ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अयजंतसाध्याऽऋषयश्चये॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतःसंभृतंपृषदाज्यं।पशूंस्तांश्चक्रे
वायव्यानारण्यान्ग्राम्यांश्चये॥तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऽऋचःसामानिजज्ञिरे॥छंदांसि
जज्ञिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत॥तस्मादश्वाऽअजायंतयेकेचोभयादतः॥गावोह
जज्ञिरेतस्मात्तस्माज्जाताऽअजावयः॥१८॥यत्पुरुषंव्यदधुःकतिधाव्यकल्पय
न्॥मुखंकिमस्यकौबाहूकाऊरूपादाऽउच्येते॥ब्राह्मणोस्यमुखमासीद्बाहूराजन्यःकृ
य तः॥ऊरूतदस्ययद्वैश्यःपद्भ्यांशूद्रोऽअजायत॥चंद्रमामनसोजातश्चक्षोःसूर्योऽअजा
यत॥मुखादिंद्रश्चाग्निश्चप्राणाद्वायुरजायत॥नाभ्याऽआसीदंतरिक्षंशीर्ष्णोद्यौःसम
वर्तत॥पद्भ्यांभूमिर्दिशःश्रोत्रात्तथालोकाँऽअकल्पयन्॥सप्तास्यासन्परिधयस्त्रिःस
प्तसमिधःकृताः॥देवायद्यज्ञंतन्वानाऽअबध्नन्पुरुषंपशुं॥यज्ञेनयज्ञमयजंतदेवास्ता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० अ ४ निधर्माणिप्रथमान्यासन्॥तेहनाकंमहिमानःसचंतयत्रपूर्वेसाध्याःसंतिदेवाः॥१९॥सं
४० जागृवद्भिर्जरमाणइध्यतेदमेदमूनाइषयन्निळस्पदे॥विश्वस्यहोताहविषोवरेण्योवि
भुर्विभावासुषखासखीयते॥सदर्शतश्रीरतिथिर्गृहेगृहेवनेवनेशिश्रियेतक्ववीरिव॥
जनंजनंजन्योनातिमन्यतेविशआक्षेतिविश्योविशंविशं॥सुदक्षोदक्षैःक्रतुनासि
40 सुक्रतुरग्नेकविःकाव्येनासिविश्ववित्॥वसुर्वसूनांक्षयसित्वमेकइद्द्यावाचयानि
पृथ्वीचपुष्यतः॥ प्रजानन्नग्नेतवयोनिमृत्वियमिळायास्पदेघृतवंतमा राम ४०
सदः॥ आतेचिकित्रउषसामिवेतयोरेपसःसूर्यस्येववरश्मयः॥तवश्रि
योवर्ष्यस्येवविद्युतश्चित्राश्चिकित्रउषसांनकेतवः॥यदोषधीरभिसृष्टो
वनानिचपरिस्वयंचिनुषेअन्नमास्ये॥ २० ॥तमोषधीर्दधिरेगर्भ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मृत्वियंतमापोअग्निंजनयंतमातरः॥तमित्समानंवनिनश्चवीरुधोंतर्वतीश्चसुवतेचविश्व
हा॥वातोपधूतइषितोवशाँअनुतृषुयदन्नावेविषद्वितिष्ठसे॥आतेयतंतेरथ्योयथा
पृथक्शर्धांस्यग्नेअजराणिधक्षतः॥मेधाकारंविदथस्यप्रसाधनमग्निंहोतारंपरिभू
तमंमतिं॥तमिदर्भेहविष्यासमानमित्तमिन्महेवृणतेनान्यंत्वत्॥त्वामिदत्रवृण
तेत्वायवोहोतारमग्नेविदथेषुवेधसः॥यद्देवयंतोदधतिप्रयांसितेहविष्मंतोमन
वोवृक्तबर्हिषः॥तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृत्वियंतवनेष्ट्रंत्वमग्निदृतायतः॥तवप्र
शास्त्रंत्वमध्वरीयसिब्रह्माचासिगृहपतिश्चनोदमे॥२१॥यस्त्वामग्नेअमृताय
मर्त्यःसमिधादाशदुतवाहविष्कृति॥तस्यहोताभवसियासिदूत्यमुपब्रूषेयज
स्यध्वरीयसि॥इमाअस्मैमतयोवाचोअस्मदाँऋचोगिरःसुष्टुतयःसमग्मत॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·४ यस्तूमवोचसवेज्ञातवेदसेरुद्धासुचिद्दूर्धनोयासुचाकनत्॥इमांप्रत्नायसुष्टुतिंनवीयसीं
४१ वोचेयमस्माउशतेशृणोतुनः॥भूयाअंतराहृद्यस्यनिस्पृशेजायेवपत्यउशतीसुवा
साः॥यस्मिन्नश्वासऋषभासउक्षणोवशामेषाअवसृष्टासआहुताः॥कीलालपेसो
मपृष्ठायवेधसेहृदामतिंजनयेचारुमग्नये॥अहाव्यग्नेहविरास्येतेस्रुचीवघृतंच
म्वीवसोमः॥वाजसनिंरयिमस्मेसुवीरंप्रशस्तंधेहियशसंबृहंतं॥२२॥यज्ञस्य
५१ वोरथ्यंविश्पतिंविशांहोतारमक्तोरतिथिंविभावसुं॥शोचन्छुष्कासुहरिणीषु राम
जर्भुरद्वृषाकेतुर्यजतोद्यामशायत॥इममंजस्पामुभयेअकृण्वतधर्माणमग्निंवि ४१
दथस्यसाधनं॥अक्तुंनयह्वमुषसःपुरोहितंतनूनपातमरुषस्यनिंसते॥बळस्य
नीथाविपणेश्चमन्महेवयाअस्यप्रहुताआसुरत्तवे॥यदाघोरासोअमृतत्वमाश

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्वादिज्जनस्यदैव्यस्यचर्किरन्॥ऋतस्यहिप्रसितिर्द्यौरुरुव्यचोनमोमह्य१रमतिःपनी
यसी॥इन्द्रोमित्रोवरुणःसंचिकित्रिरेथोभगःसवितापूतदक्षसः॥प्ररुद्रेणययिनायं
तिसिंधवस्तिरोमहीमरमतिंदधन्विरे॥येभिःपरिज्मापरियन्नुरुज्रयोविरोरुवज्ज
ठरेविश्वमुक्षते॥२३॥क्राणारुद्रामरुतोविश्वकृष्टयोदिवःश्येनासोअसुरस्यनीळ
यः॥तेभिश्चष्टवरुणोमित्रोअर्यमेन्द्रोदेवेभिरर्वशेभिरर्वशः॥इन्द्रेभुजंशशमाना
सआशतसूरोदृशीकेवृषणश्चपौंस्ये॥प्रयेन्वस्यार्हणाततक्षिरेयुजंवज्रंनृषद
नेषुकारवः॥सूरश्चिदाहरितोअस्यरीरमदिन्द्राद्भयतेतवीयसः॥भीमस्य कश्चि
वृष्णोजठरादभिश्वसोदिवेदिवेसहुरिस्तन्नबाधितः॥स्तोमंवोअद्यरुद्रायशि
क्वसेक्षयद्वीरायनमसादिदिष्टन॥येभिःशिवःस्ववाँएवयावभिर्दिवःसिष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·४ क्षिस्यपत्रूणानिकामममि॥तेहिप्रजायाअभरंतविश्रवोबृहस्पतिर्वृषभःसोमजामयः॥
५२ यज्ञैरथर्वाप्रथमोविधारयद्देवादक्षैर्भृगवःसंचिकित्रिरे॥२४॥तेहिद्यावापृथिवी
भूरिरेतसानराशंसश्चतुरंगोयमोदितिः॥देवस्त्वष्टाद्रविणोदाऋभुक्षणःप्ररो
दसीमरुतोविष्णुरर्हिरे॥उतस्यनउशिजामुर्विंयाकविरहिःशृणोतुबुध्न्योहृ
वीमनि॥सूर्यामासाविचरंतादिविक्षिताधियाशमीनहुषीअस्यबोधतं॥प्रनः
52 पूषाचरथंविश्वदेव्योपांनपादवतुवायुरिष्टये॥आत्मानंवस्योअभिवातम राम
र्चततदश्विनासुहवायामनिश्रुतं॥विशामासामभयानामधिक्षितंगीर्भिरुस्वयं ५२
शसंगृणीमसि॥ग्नाभिर्विश्वाभिरदितिमनर्वणमक्तोर्युवानंनृमणाअधापतिं॥
रेभदत्रजनुषापूर्वोअंगिराग्रावाणऊर्ध्वाअभिचक्षुरध्वरं॥येभिर्विहायाअभवद्वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चक्षणः पाथः सुमेकंस्वधितिर्वनन्वति ।। २५ ।। महिद्यावापृथिवीभूतमुर्वीनारीयह्वीरोदसी
सदंनः ।। तेभिर्नः पातंसह्यसएभिर्नः पातंशूषणि ।। यज्ञेयज्ञेसमर्त्योदेवान्सपर्यति ।। यः
सुम्नैर्दीर्घश्रुत्तमआविवासात्येनान् ।। विश्वेषामिरज्यवोदेवानांवार्महः ।। विश्वेहि
विश्वमहसोविश्वेयज्ञेषुयज्ञियाः ।। तेघाराजानोअमृतस्यमंद्राअर्यमामित्रोवरुणः
परिज्मा ।। रुद्रुहोनृणांस्तुतोमरुतःपूषणोभगः ।। उतनोनक्तमपांवृषण्वसूसूर्यामा
सासदनायसधन्या ।। सचायत्साद्येषामहिर्बुध्नेषुबुध्न्यः ।। २६ ।। उतनोदेवावश्विना
शुभस्पतीधामभिर्मित्रावरुणाउरुष्यतां ।। महःसरायएषतेतिधन्वेवदुरिता ।। उ
तनोरुद्राचिन्मृळतामश्विनाविश्वेदेवासोरथस्पतिर्भगः ।। ऋभुर्वाजऋभुक्षणः
परिज्माविश्ववेदसः ।। ऋभुरृभुक्षाऋभुर्विधतोमदआतेहरीजूजुवानस्यवाजि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰४
४३

ना॥दुष्टरंयस्यसामचिदृधग्यज्ञोनमानुषः॥कृधीनोअह्रयोदेवसवितःसचस्तुषेमघोनां॥
सहोनइंद्रोवन्हिभिर्न्येषांचर्षणीनांचक्रंरश्मिंनयोयुवे॥ऐभुद्यावापृथिवीधातंम
हदस्मेवीरेषुविश्वचर्षणिश्रवः॥पृक्षंवाजस्यसातयेपृक्षंरायोततुर्वणे॥२७॥एतं
शंसमिंद्रास्मयुष्टंकूचित्संतंसहसावन्नभिष्टयेसदापाह्यभिष्टये॥मेदतांवेदताव
सो॥एतंमेस्तोमंतनानसूर्येद्युतद्यामानंवावृधंतनृणां॥संवननंनाश्व्यंतष्टेवान
पच्युतं॥वावर्त्तयेषांरायायुक्तैषांहिरण्ययी॥नेमधितानपौंस्यावृथेवविष्टांता॥ राम
प्रतदुःशीमेपृथवानेवेनेप्ररामेवोचमसुरेमघवत्सु॥येयुक्त्वायपंचशतास्म ४३
युपथाविश्राव्येषां॥आधीन्वत्रसप्ततिंचसप्तच॥सद्यादिदिष्टतान्वःसद्योदिदिष्ट
पार्थ्यःसद्योदिदिष्टमायवः॥२८॥प्रतेवदंतुप्रवयंवदामग्रावभ्योवाचंवदताव

43

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दद्भ्यः॥ यदद्रयः पर्वताः साकमाशवः श्लोकंघोषंभरथेंद्रायसोमिनः॥ एतेवदंति
शतवत्सहस्रवदभिक्रंदंतिहरितेभिरासभिः॥ विष्ट्वीग्रावाणः सुकृतः सुकृत्ययाहोतु
श्चित्पूर्वेहविरद्यमाशत॥ एतेवदंत्यविदन्ननामधुन्यूंखयंतेअधिपक्वआमिषि॥
वृक्षस्यशाखामरुणस्यबप्सतस्तेसूभर्वावृषभाः प्रेमराविषुः॥ बृहद्वदंतिमदि
रेणमंदिनेंद्रंक्रोशंतोविदन्ननामधु॥ संरभ्याधीराः स्वसृभिरनर्तिषुराघोषयं
तः पृथिवीमुपब्दिभिः॥ सुपर्णावाचमक्रतोपद्यव्याखरेकृष्णाइषिराअनर्तिषुः।
१ न्यङ्नियंत्युपरस्यनिष्कृतंपुरूरेतोदधिरेसूर्यश्वितः॥२९५ उग्राइवप्रवहंतः समा
यमुः साकंयुक्तावृषणोबिभ्रतोधुरः॥ यच्छ्वसंतोजग्रसानाअराविषुः शृण्वए
षांप्रोथथोअर्वतामिव॥ दशावनिभ्योदशकक्ष्येभ्योदशयोक्त्रेभ्योदशयोज

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·४ नेभ्यः॥दशाभीशुभ्योअर्चताजरेभ्योदशधुरोदशयुक्तावहद्भ्यः॥तेअद्रयोदशयंत्रास
४४ आशवस्तेषामाधानंपर्येतिहर्यतं॥तऊसुतस्यसोम्यस्यांधसोंशोः पीयूषंप्रथ
मस्यभेजिरे॥तेसोमादोहरीइंद्रस्यनिंसतेंशुंदुहंतोअध्यासतेगवि॥तेभिर्दुग्धंप
पिवान्सोम्यंमध्विंद्रोवर्धतेप्रथतेवृषायते॥वृषावोअंशुर्नकिलारिषाथनेळा
सद वंतः समित्स्थनाशिताः॥रैवत्येवमहसाचारवःस्थनयस्यग्रावाणोअजुषध्व
मध्वरं॥३०॥तृदिलाअतृदिलासोअद्रयोश्रमणाअशृथिताअमृत्यवः॥अनातु राम
44 राअजराःस्थामविष्णवःसुपीवसोअतृषिताअतृष्णजः॥ध्रुवाएववःपितरोयुगे ४४
युगेक्षेमकामासःसदसोनयुंजते॥अजुर्यासोहरिषाचोहरिद्रवआद्यांरवेण
पृथिवीमशुश्रवुः॥तदिद्वदंत्यद्रयोविमोचनेयामन्नंजस्पाइवघेदुपब्दिभिः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वपंतोबीजमिवधान्याकृतः पृंचंतिसोमंनमिनंतिबप्सतः॥ सुतेअध्वरेअधिवाचमक्र
ताक्रीळयोनमातरंतुदंतः॥ विषूमुंचासुषुवुषोमनीषांविवर्त्तंतामद्रयश्चायमानाः॥
॥३१॥ ॥इत्यष्टमाष्टकेचतुर्थोध्यायः॥ ॥ॐ॥ हयेजायेमनसातिष्ठघोरेवचांसि
मिश्राकृणवावहैनु॥ ननौमंत्राअनुदितासएतेमयस्करन्परतरेचनाहन्॥ किमेतावा २
चाकृणवातवाहंप्राक्रमिषमुषसामग्रियेव॥ पुरूरवः पुनरस्तंपरेहिदुरापना
वातइवाहमस्मि॥ इषुर्नश्रियइषुधेरसनागोषाः शतसानरंहिः॥ अवीरेक्रतौवि
दविद्युतन्नोरानमायुंचितयंतधुनयः॥ सावसुदधतीश्वशुरायवयउषोय
दिवष्ट्यंतिगृहात्॥ अस्तंननक्षेयस्मिंच्चाकन्दिवानक्तंश्नथितावैतसेन॥ त्रिःस्ममा
ह्नः श्नथयोवैतसेनोतस्ममेव्यत्यैपृणासि॥ पुरूरवोनुतेकेतमायंराजामेवीर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰५ तन्व१स्तद्दासीः॥१॥ यासुजूर्णिः श्रेणिः सुम्नआपिर्ह्रदेचक्षुर्नग्रंथिनीचरण्युः॥ ताअंजयोरु
४५ णयोनसस्रुः श्रियेगावोनधेनवोनवंत॥ समस्मिन्जायमानआसतग्नाउतेमवर्धन्न
घ१ः स्वगूर्ताः॥ महेयत्त्वापुरूरवोरणायावर्धयन्दस्युहत्यायदेवाः॥ सचायदासुजह
45 तीष्वत्कममानुषीषुमानुषोनिषेवे॥ अपस्ममत्तरसंतीनभुज्युस्ताअत्रसन्रथस्पृशो
नाश्वाः॥ यदासुमर्तोअमृतासुनिस्पृक्संक्षोणीभिः क्रतुभिर्नपृंक्ते॥ ताआतयोन
तन्वः शुंभतस्वाअश्वासोनक्रीळयोदंदशानाः॥ विद्युन्नयापतंतीदविद्योद्भरंतीमे राम
अप्याकाम्यानि॥ जनिष्टोअपोनर्यः सुजातः प्रोर्वशीतिरतदीर्घमायुः॥२॥ जज्ञि ४५
षइत्थागोपीथ्यायहिदधाथतत्पुरूरवोमओजः॥ अशासंत्वाविदुषीसस्मिन्नह
न्नमआशृणोः किमभुग्वदासि॥ कदासूनुः पितरंजातइच्छाच्चक्रन्नाश्रुवर्तयद्वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जानन्॥कोदंपतीसमनसाविर्यूयोदधयदग्निः श्वश्रुरेषुदीदयत्॥ प्रतिब्रवाणिवर्त्तयतेअ
श्रुचक्रन्नक्रंददाध्येग्निवाये॥ प्रतत्तेहिनवायत्तेअस्मेपरेह्यस्नंनहिमूरमापः॥सुदेवो
अद्यप्रपतेदनावृत्सरावतंपरमांगंतवाउ॥अधाशयीतनिर्ऋतेरुपस्थेधैनंवृकारभ
सासोअद्युः॥पुरूरवोमामृथामाप्रपप्तोमात्वावृकासोअशिवासउक्षन्॥नवैस्त्रैणा
निसख्यानिसंतिसालावृकाणांहृदयान्येता॥यद्विरूपाचरंमर्त्येष्ववसंरात्रीःशा
रदश्चतस्रः॥घृतस्यस्तोकंसकृदन्हआश्नांतादेवेदंतातृपाणाचरामि॥अंतरि
क्षप्रांरजसोविमानीमुपशिक्षाम्युर्वशींवसिष्ठः॥उपत्वारातिः सुकृतस्यतिष्ठान्नि
वर्त्तस्वहृदयंतप्यतेमे॥इतित्वादेवाइमआहुरैलयथेमेतद्भवसिमृत्युबंधुः॥प्रजाते
देवान्हविषायजातिस्वर्गउत्वमपिमादयासे॥७॥प्रनेमहेविदथेवृासिषंहरीम्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰५ तेवन्वेवनुषोहर्यतंमदं॥घृतंनयोहरिभिश्चारुसेचतआत्वाविशंतुहरिवर्पसंगिरः॥हरिंहि
४५ २ योनिमभियेसमस्वरन्हिन्वंतोहरीदिव्यंयथासदः॥आयंपृणंतिहरिभिर्नधेनवइंद्राय
शूषंहरिवंतमर्चत॥सोअस्यवज्रोहरितोयआयसोहरिर्निकामोहरिरागभस्त्योः॥
द्युम्नीसुशिप्रोहरिमन्युसायकइंद्रेनिरूपाहरितामिमिक्षिरे॥दिविनकेतुरधिधा
यिहर्यतोविव्यचद्वज्रोहरितोनरंह्या॥तुददहिंहरिशिप्रोयआयसःसहस्रशोका
अभवद्धरिंभरः॥त्वंत्वमहर्यथाउपस्तुतःपूर्वेभिरिंद्रहरिकेशयज्वभिः॥त्वंहर्यसि ४६
तवविश्वमुक्थ्यमसामिराधोहरिजातहर्यतं॥५॥तावज्रिणंमंदिनंस्तोम्यं
मदइंद्रंरथेवहतोहर्यताहरी॥पुरूण्यस्मैसवनानिहर्यतइंद्रायसोमाहरयोदध
न्विरे॥अरंकामायहरयोदधन्विरेस्थिरायहिन्वन्हरयोहरीतुरा॥अर्वद्भिर्योहरि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मिर्जोबमीयतेसोअस्यकामंहरिवंतमानशे॥हरिश्मशारुर्हरिकेशआयसस्तुरस्पेये
योहरिपाअवर्धत।अर्वद्भिर्योहरिभिर्वाजिनीवसुरतिविश्वादुरितापारिषद्धरी॥स्त्रु
वेवयस्यहरिणीविपेततुः।शिप्रेवाजायहरिणीदविध्वतः॥प्रयत्कृतेचमसेमर्मृजद्ध
रीपीत्वामदस्यहर्यतस्यांधसः॥उतस्मसद्महर्यतस्यपस्त्यो३ [illegible] रत्योनवाजंह
रिवाँअचिक्रदत्॥महीचिद्धिधिषणाहर्यदोजसाबृहद्वयोदधिषेहर्यतश्चिदा॥६॥
आरोदसीहर्यमाणोमहित्वानव्यंनव्यंहर्यसिमन्मनुप्रियं॥प्रपस्त्यमसुरह
र्यतंगोराविष्कृधिहरयेसूर्याय॥आत्वाहर्यतंप्रयुजोजनानांरथेवहंतुहरिशि
प्रमिंद्र॥पिबायथाप्रतिभृतस्यमध्वोहर्यन्यज्ञंसधमादेदशोणिं॥अपाःपूर्वेषांहरि
वःसुतानामथोइदंसवनंकेवलंते॥ममद्धिसोमंमधुमंतमिंद्रसत्रावृषन्जठरआ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰५ वृषस्व॥७॥याओषधीःपूर्वाजातादेवेभ्यस्त्रियुगंपुरा॥मनैनुबभ्रूणामहंशतंधामानिसप्त
४७ च॥शतंवोअंबधामानिसहस्रमुतवोरुहः॥अधाशतक्रत्वोयूयमिमंमेअगदंकृत॥ओ
षधीःप्रतिमोदध्वंपुष्पवतीःप्रसूवरीः॥अश्वाइवसजित्वरीर्वीरुधःपारयिष्ण्वः॥
ओषधीरितिमातरस्तद्वोदेवीरुपब्रुवे॥सनेयमश्वंगांवासआत्मानंतवपूरुष॥अ
47
श्वत्थेवोनिषदनंपर्णेवोवसतिष्कृता॥गोभाजइत्किलासथयत्सनवथपूरुषं॥८॥
यत्रौषधीःसमग्मतराजानःसमिताविव॥विप्रःसउच्यतेभिषग्रक्षोहामीवचा राम
तनः॥अश्वावतींसोमावतीमूर्जयन्तीमुदोजसं॥आविसित्सिसर्वाओषधीरस्मा ४७
अरिष्टतातये॥उच्छुष्माओषधीनांगावोगोष्ठादिवेरते॥धनंसनिष्यन्तीनामात्मा
नंतवपूरुष॥इष्कृतिर्नामवोमाताथोयूयंस्थनिष्कृतीः॥सीराःपतत्रिणीस्थन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यदामयतिनिष्कृथ।।अतिविश्वाःपरिष्ठास्तेनइवव्रजमक्रमुः।।ओषधीःप्राचुच्यवुर्यत्किं
चतन्वोरपः।।९।।यदिमावाजयन्नहमोषधीर्हस्तआदधे।।आत्मायक्ष्मस्यनश्यति
पुराजीवगृभोयथा।।यस्यौषधीःप्रसर्पथांगमंगंपरुष्परुः।।ततोयक्ष्मंविबाधध्व
उग्रोमध्यमशीरिव।।साकंयक्ष्मप्रपतचाषेणकिकिदीविना।।साकंवातस्यध्रा
ज्यासाकंनश्यनिहाकया।।अन्यावोअन्यामवत्वन्यान्यस्याउपावत।।ताःसर्वाः
संविदानाइदंमेप्रावतावचः।।याःफलिनीर्याअफलाअपुष्पायाश्चपुष्पिणीः।
बृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुंचंत्वंहसः।।१०।।मुंचंतुमाशपथ्यादथोवरुण्यादुत।
अथोयमस्यपड्बीशात्सर्वस्माद्देवकिल्बिषात्।।अवपतंतीरवदन्दिवओषध
यस्परि।।यंजीवमश्नवामहैनसरिष्यातिपूरुषः।।याओषधीःसोमराज्ञीर्ब

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰५ क्षीः शतविचक्षणाः ॥ तासां त्वमस्युत्तमारं कामाय शं हृदे ॥ या ओषधीः सोमराज्ञीर्विष्ठि
९८ ताः पृथिवीमनु ॥ बृहस्पतिप्रसूता अस्यै सं दत्त वीर्यं ॥ मा वो रिषत्खनिता यस्मै चाहं
खनामि वः ॥ द्विपच्चतुष्पदस्माकं सर्वमस्त्वनातुरं ॥ याश्चेदमुपशृण्वंति याश्च दूरं प
रागताः ॥ सर्वाः संगत्य वीरुधोस्यै सं दत्त वीर्यं ॥ ओषधयः संवदंते सोमेन सह रा
48 ज्ञा ॥ यस्मै कृणोति ब्राह्मणस्तं राजन्पारयामसि ॥ त्वमुत्तमास्योषधे तव वृक्षा उप
स्तयः ॥ उपस्तिरस्तु सो३ऽस्माकं यो अस्माँ अभिदासति ॥ ११ ॥ बृहस्पते प्रति मे देव राम
तामिहि मित्रो वा यद्वरुणो वासि पूषा ॥ आदित्यैर्वा यद्वसुभिर्मरुत्वान्स पर्जन्यं ९८
शंतनवे वृषाय ॥ आ देवो दूतो अजिरश्चिकित्वान्त्वद्देवापे अभि मामगच्छत् ॥ प्रती
चीनः प्रतिमामा ववृत्स्व दधामि ते द्युमतीं वाचमासन् ॥ अस्मे धेहि द्युमतीं वा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चमासन्बृहस्पतेअनमीवामिषिरां॥यथावृष्टिंशंतनवेवनावदिवोद्रप्सोमधुमाँआविवेश।
आनोद्रप्सामधुमंतोविशंत्विंद्रदेह्यधिरथंसहस्रं॥निषीदहोत्रमृतुथायजस्वदेवान्देवापे
हविषासपर्य॥आर्ष्टिषेणोहोत्रमृषिर्निषीदन्देवापिर्देवसुमतिंचिकित्वान्॥सउत्तर
स्मादधरंसमुद्रमपोदिव्याअसृजद्वर्ष्याअभि॥अस्मिन्समुद्रेअध्युत्तरस्मिन्नापोदेवेभि
र्निवृताअतिष्ठन्॥ताअद्रवन्नार्ष्टिषेणेनसृष्टादेवापिनाप्रेषितामृक्षिणीषु॥१२॥यद्दे
वापिःशंतनवेपुरोहितोहोत्रायवृतःकृपयन्नदीधेत्॥देवश्रुतंवृष्टिवनिंरराणो
बृहस्पतिर्वाचमस्माअयच्छत्॥यंत्वादेवापिःशुशुचानोअग्नआर्ष्टिषेणोमनुष्यः
समीधे॥विश्वेभिर्देवैरनुमद्यमानःप्रपर्जन्यमीरयावृष्टिमंतं॥त्वांपूर्वऋष
योगीर्भिरायन्त्वामध्वरेषुपुरुहूतविश्वे॥सहस्राण्यधिरथान्यस्मेआनोय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०अ०५
४९

त्वंरोहिद्दश्वोपयाहि॥एतान्यग्नेनवतिर्नवत्वेआहुतान्यधिरथासहस्रा॥तेभिर्वर्धस्वतन्वः
शूरपूर्वीर्दिवोनोवृष्टिमिषितोरिरीहि॥एतान्यग्नेनवतिंसहस्रासंप्रयच्छवृष्णइंद्रा
यभागं॥विद्वान्पथऋतुशोदेवयानानप्यौलानंदिविदेवेषुधेहि॥अग्नेबाधस्ववि
मृधोविदुर्गहापामीवामपरक्षांसिसेध॥अस्मात्समुद्राद्बृहतोदिवोनोपांभूमान
मुपनःसृजेह॥९३॥कंनश्चित्रमिषण्यसिचिकित्वान्पृथुग्मानंवाश्रंवावृधध्यै।
कत्तस्यदातुशवसोव्युष्टौतक्षद्वज्रंवृत्रतुरमपिन्वत्॥सहिद्युताविद्युतावेतिसा राम ४९
मपृथुंयोनिमसुरत्वाससाद।सस्नीळेभिःप्रसहानोअस्यभ्रातुर्नऋतेसप्तथ
स्यमायाः॥सवाजंयातापदुष्पदायन्स्वर्षातापरिषदत्सनिष्यन्॥अनर्वायच्छत
दुरस्यवेदोघ्नञ्छिश्नदेवाँअभिवर्पसाभूत्॥सयह्व्योऽवनीर्गोष्वर्वाजुहोतिप्रध

49

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्यासुसत्रिः॥ अपादोयन्नयुज्यासोरथाद्रोण्यश्वासईरतेघृतंवाः॥ सरुद्रेभिरशस्तवा
रऋभ्वाहित्वीगयमारेअवद्यआगात्॥ वम्रस्यमन्येमिथुनाविवव्रीअन्नमभीत्यारो
दयन्मुषायन्॥ सइद्दासंतुवीरवंपतिर्दन्षळक्षंत्रिशीर्षाणंदमन्यत्॥ अस्यत्रितो
न्वोजसावृधानोविपावराहमयोअग्रयाहन्॥१८॥ सद्रुह्वणेमनुषऊर्ध्वसानआ
साविषदर्शसानायशरुं॥ सनृतमोनहुषोस्मत्सुजातः पुरोभिनदर्हन्दस्युहत्ये॥ सो
अभ्रियोनयवसउदन्यन्क्षयायगातुंविदन्नोअस्मे॥ उपयत्सीददिन्दुंशरीरैः श्येनोयो
पाष्टिर्हन्तिदस्यून्॥ सव्राधतः शवसानेभिरस्यकुत्सायशुष्णंकृपणेपरादात्॥
अयंकविमनयच्छस्यमानमत्कंयोअस्यसनितोतनृणां॥ अयंदशस्यन्नर्येभि
रस्यदस्मोदेवेभिर्वरुणोनमायी॥ अयंकनीनऋतुपाअवेद्यमिमीताररुंय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ अ॰ ५ श्चतुष्पात्॥ अस्यस्तोमेभिरौशिजऋजिश्वाव्रजंदरयवृषभेणपिप्रोः॥ सुसायद्यजलोदीद्य
५० श्रीः पुरइयानोअभिवर्पसाभूत्॥ एवामहोअसुरवक्षथायायवमकः पड्भिरूपसर्पादिंद्रं॥
सइयानः करतिस्वस्तिमस्माइषमूर्जंसुक्षितिंविश्वमाभाः॥१५॥ इंद्रदृह्यमघवन्त्वा
वृदिड्ढुजइहस्तुतः सुतपाबोधिनोवृधे॥ देवेभिर्नः सवितात्रावतुश्रुतमासर्वतातिम
दितिंवृणीमहे॥ भरायसुभरतभागमृत्वियंप्रवायवेशुचिपेक्रंददिष्टये॥ गौरस्य
यः पयसः पीतिमानत्राआसर्व॰॥ आनोदेवः सवितासाविषद्वयऋजूलेयजमाना व राम
यसुन्वते॥ यथादेवान्प्रतिभूषेमपाकवदासर्व॰॥ इंद्रोअस्मेसुमनाअस्तुविश्वहा ५०
राजासोमः सुवितस्याध्येतुनः॥ यथामित्रंधितानिसंदधुरासर्व॰॥ इंद्रउक्थेन यथा
स्व शवसापरुर्दधेबृहस्तेप्रणीतास्यायुषः॥ यज्ञोमनुःप्रमतिर्नःपिताहिकमासर्व॰।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इन्द्रस्यनुसुकृतंदैव्यंसहोग्निर्गृहेजरितामधिरःकविः॥यज्ञस्यभृद्विदथेचारुरंतमआ
सुर्व०॥१६॥नवोगुहाचकृमभूरिदुष्कृतंनाविष्टव्यंवसवोदेवहेळनं॥माकिर्नोदेवाअनृ
तस्यवर्पसआसर्व०॥अपामीवांसवितासाविषन्न्य१ग्वरीयइदपसेधंत्वद्रयः॥
ग्रावायत्रमधुषुदुच्यतेबृहदासर्व०॥ऊर्ध्वोग्रावावसवोस्तुसोतरिविश्वाद्वेषांसिसनु
तर्युयोत।सनोदेवःसवितापायुरीड्यआसर्व०॥ऊर्जंगावोयवसेपीवोअत्तनऋत
स्ययाःसदनेकोश्येअंग्ध्वे॥तनूरेवतन्वोअस्तुभेषजमासर्व०॥क्रतुप्रावाजरिता
शश्वतामवइंद्रइद्भद्राप्रमतिःसुतावतां॥पूर्णमूधर्दिव्यंयस्यसिक्तयआसर्वता
तिमदितिंवृणीमहे॥चित्रस्तेभानुःक्रतुप्राअभिष्टिःसंतिस्पृधोजरणिप्राधृ अ
ष्टाः॥रजिष्ठयारज्यापश्वआगोस्तूतृषंतियर्यग्रेडुवस्युः॥१७॥उदुष्यध्वंसम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·५ नसः सखायः समग्निमिंध्वंबहवः सनीळाः॥ दधिक्रामग्निमुषसंचदेवीमिंद्रावतोवसे
५९ निह्वयेवः॥ मंद्राकृणुध्वंधियआतनुध्वंनावमरित्रपरणींकृणुध्वं॥ इष्कृणुध्वमा
युधारंकृणुध्वंप्रांचंयज्ञंप्रणयतासखायः॥ युनक्तसीराවियुगातनुध्वंकृतेयो
नौवपतेहबीजं॥ गिराचश्रुष्टिः सभराअसन्नोनेदीयइत्सृण्यः पक्वमेयात्॥ सी
रायुंजंतिकवयोयुगावितन्वतेपृथक्॥ धीरादेवेषुसुम्नया॥ निराहावान्कृणोत
नसंवरत्रादधातन॥ सिंचामहाअवतमुद्रिणंवयंसुषेकमनुपक्षितं॥ इष्कृता राम
हावमवतंसुवरत्रंसुषेचनं॥ उद्रिणंसिंचेअक्षितं॥१८॥ प्रीणीताश्वान्हितंजयाथस्व ५९
स्तिवाहंरथमित्कृणुध्वं॥ द्रोणाहावमवतमश्मचक्रमंसत्रकोशंसिंचतानृपाणं॥
व्रजंकृणुध्वंसहिवोनृपाणोवर्मसीव्यध्वंबहुलापृथूनि॥ पुरःकृणुध्वमायसीर

51

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धृष्टामावःसुस्रोच्चमसोदृंहतातं॥आवोधियंयज्ञियांवर्त्तऊतयेदेवादेवींयजतांयज्ञिया
मिह॥सानोदुहीयद्यवसेवगत्वीसहस्रधारापयसामहीगोः॥आतूषिंचहरिमींद्रोरुप
स्थेवाशीभिस्तक्षताश्मन्मयीभिः॥परिष्वजध्वंदशकक्ष्याभिरुभेधुरौप्रतिवन्हिंयुन
क्त॥उभेधुरौवन्हिरापिब्दमानोंतर्योनेवचरतिद्विजानिः॥वनस्पतिंवनआस्थापय
ध्वंनिषूदधिध्वमखनंतउत्सं॥कपृन्नरःकपृथमुद्दधातनचोदयतखुदतवाजसा
तये॥निष्टिग्र्यःपुत्रमाच्यावयोतयइंद्रंसबाधइहसोमपीतये॥९९॥प्रतेरथंमि
थूकृतमिंद्रोवतुधृष्णुया॥अस्मिन्नाजौपुरुहूतश्रवाय्येधनभक्षेषुनोव॥उत्स्मवा
तोवहतिवासोअस्याअधिरथंयदजयत्सहस्रं॥रथीरभून्मुद्गलानीगविष्टौभरे
कृतंव्यचेदिंद्रसेना॥अंतर्यच्छजिघांसतोवज्रमिंद्राभिदासतः॥दासस्यवाम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·५ घवन्नार्यस्यवासनुतर्यवयावधं॥उद्नोह्रदमपिबज्जर्हृषाणःकूटंस्मतृंहदभिमातिमेति॥प्रमु
५२ ष्कभारःश्रवइच्छमानोऽजिरंबाहूअभरत्सिषासन्॥न्यक्रंदयन्नुपयंतएनममेहयन्वृषभं
मध्यआजेः॥तेनसूभर्वंशतवत्सहस्रंगवांमुद्गलःप्रधनेजिगाय॥ककर्दवेवृषभोयु
क्तआसीदवावचीत्सारथिरस्यकेशी॥दुधेर्युक्तस्यद्रवतःसहानसऋच्छंतिष्मानि
ष्पदोमुद्गलानीं॥२०॥उतप्रधिमुदहन्नस्यविद्वानुपायुनग्वंसगमत्रशिक्षन्॥इं
द्रउदावत्पतिमघ्न्यानामरंहतपद्याभिःककुद्मान्॥शुनमष्ट्राव्यचरत्कपर्दीवर राम
त्रायांदार्वानह्यमानः॥नृम्णानिकृण्वन्बहवेजनायगाःपस्पशानस्तविषीरधत्त॥ ५२
इमंतंपश्यवृषभस्ययुंजंकाष्ठायामध्येद्रुघणंशयानं॥येनजिगायशतवत्सहस्रं
गवांमुद्गलःपृतनाज्येषु॥आरेअघाकोन्वि१त्थाददर्शयंयुंजंतितम्वास्थापयंति।

52

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नास्मैतृणंनोदकमाभरंत्यूत्तरोघुशेवहतिप्रदेदिशात्॥परिवृक्तेवपतिविद्यमानद्रूपी
व्यानाकूचचक्रेणेवसिंचन्॥एषैष्याचिद्रथ्याजयेमसुमंगलंसिनवदस्तुसातं॥संवि
श्चस्यजगतश्चक्षुरिंद्रासिचक्षुषः॥रथायदाजिवृषण्वासिपासससिचोदयन्वध्रि
णायुजा॥२१॥आशुःशिशानोवृषभोनभीमोघनाघनःक्षोभणश्चर्षणीनां।
संक्रंदनोनिमिषएकवीरःशतंसेनाअजयत्साकमिंद्रः॥संक्रंदनेनानिमिषेण
जिष्णुनायुत्कारेणदुश्च्यवनेनधृष्णुना॥तदिंद्रेणजयतत्सहध्वंयुधोनरइषु
हस्तेनवृष्णा।सइषुहस्तैःसनिषंगिभिर्वशीसंस्रष्टासयुधइंद्रोगणेन॥संसृ
ष्टजित्सोमपाबाहुशर्ध्युग्रधन्वाप्रतिहिताभिरस्ता।बृहस्पतेपरिदीयारथे
नरक्षोहामित्राँअपबाधमानः॥प्रभंजन्सेनाःप्रमृणोयुधाजयन्नस्माकमे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰५ ध्यचिलारथानां ॥ बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान्वाजीसहमानउग्रः ॥ अभिवी
५२ रोअभिसत्वासहोजाजैत्रमिन्द्ररथमातिष्ठगोवित् ॥ गोत्रभिदंगोविदंवज्रबाहुंज
यंतमज्मप्रमृणंतमोजसा ॥ इमंसजाताअनुवीरयध्वमिंद्रंसखायोअनुसंरभ
ध्वं ॥ २२ ॥ अभिगोत्राणिसहसागाहमानोदयोवीरः शतमन्युरिंद्रः ॥ दुश्च्यवनः
53 पृतनाषाळयुध्योस्माकंसेनाअवतुप्रयुत्सु ॥ इंद्रआसांनेताबृहस्पतिर्दक्षिणा
यज्ञः पुरएतुसोमः ॥ देवसेनानामभिभंजतीनांजयंतीनांमरुतोयंत्वग्रं ॥ इं राम
द्रस्यवृष्णोवरुणस्यराज्ञआदित्यानांमरुतांशर्धउग्रं ॥ महामनसांभुवन ५२
च्यवानांघोषोदेवानांजयतामुदस्थात् ॥ उद्धर्षयमघवन्नायुधान्युत्सत्वनां
मामकानांमनांसि ॥ उद्वृत्रहन्वाजिनांवाजिनान्युद्रथानांजयतांयंतुघोषः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अस्माकमिंद्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयंतु। अस्माकं वीरा उत्तरे भवंत्व
स्माँ उ देवा अवता हवेषु॥ अमीषां चित्तं प्रतिलोभयंती गृहाणांगान्यप्वे परेहि॥ अभि
प्रेहि निर्दह हृत्सु शोकैरंधेनामित्रास्तमसा सचंतां॥ प्रेता जयता नर इंद्रो वः शर्म
यछतु॥ उग्रा वः संतु बाहवोऽनाधृष्या यथासथ॥ २३॥ असौ या सेना मरुतः परेषा
मभ्येति न ओजसा स्पर्धमाना॥ तां गूहत तमसापव्रतेन यथामीषामन्यो अन्यं न जानात्।
अंधा अमित्रा भवताशीर्षाणो अहय इव॥ तेषां वो अग्निदग्धानामग्निमूढानामिंद्रो ह
तु वरं वरं॥ ५॥ असावि सोमः पुरुहूत तुभ्यं हरिभ्यां यज्ञमुपयाहि तूयं॥ तुभ्यं गिरो
विप्रवीरा इयाना दधन्विर इंद्र पिबा सुतस्य॥ अप्सु धूतस्य हरिवः पिबेह नृभिः सु
तस्य जठरं पृणस्व॥ मिमिक्षुर्यमद्रय इंद्र तुभ्यं तेभिर्वर्धस्व मदमुक्थवाहः॥ प्रो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·५ ग्रांपीतिंवृष्णइयर्मिसत्यांप्रयैसुतस्यहर्यश्वतुभ्यं॥इंद्रधेनाभिरिहमादयस्वधीभिर्विश्वा
५४ भिः शच्यागृणानः॥ऊतीशचीवस्तववीर्येणवयोदधानाउशिजऋतज्ञाः॥प्रजावदिं
द्रमनुषोदुरोणेतस्थुर्गृणंतः सधमाद्यासः॥प्रणीतिभिष्टेहर्यश्वसुष्टोः सुषुम्नस्यपुरुरु
54 चोजनासः॥मंहिष्ठामूतिंवितिरेदधानाः स्तोतारइंद्रतवसूनृताभिः॥२४॥उपब्रह्माणि
हरिवोहरिभ्यांसोमस्ययाहिपीतयेसुतस्य॥इंद्रत्वायज्ञः क्षममाणमानड्दाश्वाँअस्यध्व
ति रस्यप्रकेतः॥सहस्रवाजमभिमातिषाहंसुतेरणंमघवानंसुवृक्तिं॥उपभूषंतिगिरोअ राम
प्रतीतमिंद्रंनमस्याजरितुःपनंत॥सप्तापोदेवीःसुरणाअमृक्तायाभिःसिंधुमतरइं ५४
द्रपूर्भित्॥नवतींस्रोत्यानवचस्रवंतीर्देवेभ्योगातुंमनुषेचविंदः॥अपोमहीरभिश
स्तेरमुंचोजागरास्वधिदेवएकः॥इंद्रयास्त्वंवृत्रतूर्येचकर्थताभिर्विश्वायुस्तन्वंपुपु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ष्याः॥ वीरेण्यः क्रतुरिंद्रः सुशस्तिरुतापि धेना पुरुहूतमीट्टे॥ आर्दयद्वृत्रमकृणोदु लोकं स
साहे शक्रः पृतना अभिष्टिः॥ शुनं हुवेम मघवानमिंद्रमस्मिन्भरे नृतमं वाजसातौ॥ शृ
ण्वंतमुग्रमूतये समत्सु घ्नंतं वृत्राणि संजितं धनानां॥२५॥ कदा वसो स्तोत्रं हर्यत
आव श्मशा रुधद्वाः॥ दीर्घं सुतं वाताप्याय॥ हरी यस्य सुयुजा विव्रता वेरर्वंतानु शेपा।
उभा रजी न केशिना पतिर्दन्॥ अप योरिंद्रः पापज आ मर्तो न शश्रमाणो बिभीवान्।
शुभे यद्युयुजे तविषीवान्॥ सचायोरिंद्रश्चर्कृष आँ उपानसः सपर्यन्॥ नदयोर्वि
व्रतयोः शूर इंद्रः॥ अधि यस्तस्थौ केशवंता व्यचस्वंता न पुष्ट्यै॥ वनोति शिप्राभ्यां
शिप्रिणीवान्॥२६॥ प्रास्तौदृष्वौजा ऋष्वेभिस्ततक्ष शूरः शवसा॥ ऋभुर्न क्रतुभि
र्मातरिश्वा॥ वज्रं यश्चक्रे सुहनाय दस्यवे हिरीमशो हिरीमान्॥ अरुतहनुरद्भुतं न

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·६ रजः॥अवनोवाजिनाग्निर्दीदिस्पृचावनेमानृचः॥नाभ्रमायज्ञक्रधुग्जोषनिते॥ऊर्ध्वाय
५५ त्वैत्रेतिनीभृद्यन्नस्यधूर्षुसद्मन्॥सजूर्नावंस्वयशासंसचायोः॥श्रियेतेपृश्निरूप
सेचनीभूच्छ्रियेदर्विरेपाः॥यथास्यपात्रेसिंचसउत्॥यातंवायद्दस्युर्यप्रतिद्या
55 सुमित्रइत्थास्तौदुर्मित्रइत्थास्तौत्॥आवोयद्दस्युहत्येकुत्सपुत्रंप्रावोयद्दस्युह
त्येकुत्सवत्सं॥२७॥ ॥इत्यष्टमाष्टकेपंचमोध्यायः॥ ॥ॐ॥प्रभाउनूनंतद
ची दर्थयेथेविलन्वाश्वाधियोवस्त्रापसेव॥सध्रीनायात्तवेश्वमंजीगः सुदिनेवपृक्ष राम
आतंसयेथे॥उष्टारेवफर्वरेषुश्रयेथेप्रायोगेवश्वान्त्यात्राप्तासुरेतः॥इतेमहिषोय ५५
त्रासाजनेषुमापस्थातंमहिषेवावपानात्॥साकंयुजौत्राकुनस्येवपक्षापश्वेव
चित्रायजुरागमिष्टं॥अग्निरिवदेवयोर्दीदिवांसापरिज्मानेवयजथः पुरुत्रा॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आपीवोअस्मेपितरेवपुत्रोग्रेवरुचानृपतीवतुर्यै॥इर्यैवपुष्ट्यैकिरणेवभुज्यैश्रुष्टीवानेव
हवमागमिष्टं॥वंसगेवपूषर्याशिंबाता।मित्रेवऋताशतराशातपंता॥वाजेवोच्चा
वयसाघर्म्येष्ठामेषेवेषासपर्या३पुरीषा॥१॥सृण्येवजर्भरीतुर्फरीतूनैतोशेवतु
र्फरीपर्फरीका॥उदन्यजेवजेमनामदेरूतामेजरायवजरंमरायु॥पज्रेवचर्चरं
जारंमरायुक्षद्मेवार्थेषुतर्तरीथउग्रा॥ऋभूनापत्खरमज्राखरज्रुर्वायुर्नपर्फर
त्क्षयद्रयीणां॥घर्मेवमधुजठरेसनेरूभगेववितातुर्फरीफारिवारं॥पतरेवचचरा
चंद्रनिर्णिङ्मनऋंगामनन्या३नजग्मी॥बृहंतेवगंभरेषुप्रतिष्ठांपादेवगाधं
तरतेविदाथः॥कर्णेवशासुरनुहिस्मराथोंशेवनोभजतंचित्रमप्नः॥आरंग
रेवमध्वेरयेथेसारघेवगविनीचीनबारे॥कीनारेवस्वेदमासिष्विदानाक्षामे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स॰अ॰६ योर्जसिन्यवसात्संचेथे ॥ ऋध्यामस्तोमंसनुयामवाजमानोमंत्रंसरथेहोपयातं ॥ यशोनपक्वं
५६ मधुगोष्वंतराभूतांशोअश्विनोःकाममप्राः ॥ १ ॥ आविरभून्महिमाघोनमेषांविश्वंजीवं
तमसोनिरमोचि ॥ महिज्योतिःपितृभिर्दत्तमागादुरुःपंथादक्षिणायाअदर्शि ॥ उच्चा
दिविदक्षिणावंतोअस्थुर्येअश्वदाःसहतेसूर्येण ॥ हिरण्यदाअमृतत्वंभजंतेवासोदाः
56
सोमप्रतिरंतआयुः ॥ दैवीपूर्तिर्दक्षिणादेवयज्यानकवारिभ्योनहितेपृणंति ॥ अथा
नरःप्रयतदक्षिणासोवद्यभियाबहवःपृणंति ॥ शतधारंवायुमर्कंस्वर्विदंनृचक्ष राम
सस्तेअभिचक्षतेहविः ॥ येपृणंतिप्रचयच्छंतिसंगमेतेदक्षिणांदुहतेसप्तमातरं ॥ ५६
दक्षिणावान्प्रथमोहूतएतिदक्षिणावान्ग्रामणीरग्रमेति ॥ तमेवमन्येनृपतिंज
नानांयःप्रथमोदक्षिणामाविवाय ॥ २ ॥ तमेवऋषिंतमुब्रह्माणमाहुर्यज्ञन्यंसा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मगामुक्थशासं॥ सशुक्रस्यतन्वोवेदतिस्रोयःप्रथमोदक्षिणयारराध। दक्षिणाश्वंदक्षि
णागांददातिदक्षिणाचंद्रमुतयद्धिरण्यं॥ दक्षिणान्नंवनुतेयोनआत्मादक्षिणांवर्मकृ
णुतेविजानन्। नभोजाममुर्नन्यर्थमीयुर्नरिष्यंतिनव्यथंतेहभोजाः॥ इदंयद्विश्वं
भुवनंस्वश्चैतत्सर्वंदक्षिणैभ्योददाति। भोजाजिग्युःसुरभिंयोनिमग्रेभोजाजिग्यु
र्वध्वं१ यासुवासाः॥ भोजाजिग्युरंतःपेयंसुरायाभोजाजिग्युर्येअहूताःप्रयंति।
भोजायाश्वंसंमृजंत्याशुंभोजायास्तेकन्या३शुंभमानाः॥ भोजस्येदंपुष्करिणीव
वेश्मपरिष्कृतंदेवमानेवचित्रं। भोजमश्वाःसुष्टुवाहोवहंतिसुवृद्रथोवर्ततेदक्षि
णायाः॥ भोजंदेवासोवताभरेषुभोजःशत्रून्समनीकेषुजेता॥ ६॥ किमिच्छंतीसर
माप्रेदमानड्दूरेह्यध्वाजगुरिःपराचैः॥ कास्मेहितिःकापरितक्म्यासीत्कथंरसा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰६ योअतरःपयांसि॥इंद्रस्यदूतीरिषिताचरामिमहइच्छंतीपणयोनिधीन्वः॥अतिष्कदो
५७ भियसातन्नआवत्तथारसायाअतरःपयांसि॥कीदृङ्ङिंद्रःसरमेकादृशीकायस्येदं
दूतीरसरःपराकात्॥आचगच्छान्मित्रमेनादधामाथागवांगोपतिर्नोभवाति॥नाहं
तंवेददभ्यंदभत्सयस्येदंदूतीरसरंपराकात्॥नतंगूहंतिस्रवतोगभीराहताइंद्रेणप
या णयःशयध्वे॥इमागावःसरमेयाऐच्छःपरिदिवोअंतान्सुभगेपतंती॥कस्तएनाअव
सृजादयुध्व्युतास्माकमायुधासंतितिग्मा॥५॥असेन्यावःपणयोवचांस्यनिष राम
व्याःस्तन्वःसंतुपापीः॥अधृष्टोवएतवाअस्तुपंथाबृहस्पतिर्वउभयानमृळात्॥ ५७
अयंनिधिःसरमेअद्रिबुध्नोगोभिरश्वेभिर्वसुभिर्न्यृष्टः॥रक्षंतितंपणयोयेसुगो
पारेकुपदमलकमाजगंथ॥एहगमन्नृषयःसोमशिताअयास्योअंगिरसोनव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्वाः॥तएतमूर्वंविभजंतुगोनामथैनहूत्वः पणयोवमन्नितू।एताचलंसरमआजगंथप्र
बाधितासहंसादैव्येन॥स्वसारंलाक्णवैमापुनर्गाअपतेगवांसुभगेभजाम।नाहंवेद
भ्रातृत्वंनोस्वसृत्वमिंद्रोविदुरांगिरसश्चघोराः॥गोकामामेअछदयुन्यदायमपातेइ
तपणयोवरीयः।दूरमितपणयोवरीयउद्गावोयंतुमिनतीर्कृतेन॥बृहस्पतिर्या
अविंदन्निगूल्हाः सोमोग्रावाणऋषयश्चविप्राः।६।तेवदन्प्रथमाब्रह्मकिल्बिषे
कूपारः संलिलोमातरिश्वा॥वीलुहरास्तपउग्रोमयोभूरापोदेवीः प्रथमजाऋ
तेन।सोमोराजाप्रथमोब्रह्मजायांपुनः प्रायछदहृणीयमानः॥अन्वर्तितावरुणो
मित्रआसीदग्निर्होताहस्तगृह्यानिनाय।हस्तेनैवग्राह्यआधिरस्याब्रह्मजायेय
मितिचेदवोचन्॥नहूतायप्रह्येतस्थएषातथाराष्ट्रंगुपितंक्षत्रियस्य।देवाए

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·५ तस्यामयदंतपूर्वेसप्तऋषयस्तपसेयेनिषेदुः॥भीमाजायाब्राह्मणस्योपनीतादुर्धांदधाति
५८ परमेव्योमन्॥ब्रह्मचारीचरतिवेविषद्विषःसदेवानांभवत्येकमंगं॥तेनजायामन्वविं
दद्बृहस्पतिःसोमेननीतांजुह्वं१नदेवाः॥पुनर्वैदेवाअददुःपुनर्मनुष्याउत॥राजानः
सत्यंकृण्वानाब्रह्मजायांपुनर्ददुः॥पुनर्दायब्रह्मजायांकृत्वीदेवैर्निकिल्बिषं॥ऊ
58 र्जंपृथिव्याभक्त्वायोरुगायमुपासते॥७॥समिद्धोअद्यमनुषोदुरोणेदेवोदेवान्य
जासिजातवेदः॥आचवहमित्रमहश्चिकित्वान्त्वंदूतःकविरसिप्रचेताः॥तनू राम
नपात्पथऋतस्ययानान्मध्वासमंजन्त्स्वदयासुजिह्व॥मन्मानिधीभिरुतयज्ञमृंध ५८
न्देवत्राचकृणुह्यध्वरंनः॥आजुह्वानईड्योवंद्यश्चायाह्यग्नेवसुभिःसजोषाः॥
त्वंदेवानामसियह्वहोतासएनान्यक्षीषितोयजीयान्॥प्राचीनंबर्हिःप्रदि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शांपृथिव्यावस्तोरस्यावृज्यतेअग्रेअन्हां॥ व्युप्रथतेवितरंवरीयोदेवेभ्योअदितयेस्योनं।
व्यचस्वतीरुर्वियाविश्रयंतांपतिभ्योनजनयःशुंभमानाः॥ देवीर्द्वारोबृहतीर्विश्व
मिन्वादेवेभ्योभवतसुप्रायणाः॥८॥ आसुष्वयंतीयजतेउपाकेउषासानक्तासदतां
नियोनौ॥ दिव्येयोषणेबृहतीसुरुक्मेअधिश्रियंशुक्रपिशंदधाने। दैव्याहोताराप्र
थमासुवाचामिमानायज्ञंमनुषोयजध्यै॥ प्रचोदयंताविदथेषुकारूप्राचीनंज्यो
तिःप्रदिशादिशंता। आनोयज्ञंभारतीतूयमेत्विळामनुष्वदिहचेतयंती॥ तिस्रो
देवीर्बर्हिरेदंस्योनंसरस्वतीस्वपसःसदंतु। यइमेद्यावापृथिवीजनित्रीरूपैरपिं
शद्भुवनानिविश्वा॥ तमद्यहोतरिषितोयजीयान्देवंत्वष्टारमिहयक्षिविद्वान्॥
उपावसृजत्मन्यासमंजन्देवानांपाथऋतुथाहवींषि॥ वनस्पतिःशमितादेवो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स॰अ॰६ अग्निःस्वदंतुहव्यंमधुनाघृतेन॥सद्योजातोव्यमिमीतयज्ञमग्निर्देवानामभवत्पुरोगाः।
५९ अस्यहोतुःप्रदिश्यृतस्यवाचिस्वाहाकृतंहविरदंतुदेवाः॥९॥मनीषिणःप्रभरध्वंम
नीषांयथायथामतयःसंतिनृणां॥इंद्रंसत्यैरेरयामाकृतेभिःसहिवीरोगिर्वणस्युर्वि
दानः॥ऋतस्यहिसदसोधीतिरद्यौत्संगार्ष्टेयोवृषभोगोभिरानट्॥उदतिष्ठत्तविषे
59 णारवेणमहांतिचित्संविव्याचारजांसि॥इंद्रःकिलश्रुत्याअस्यवेदसहिजिष्णुःप
थिकृत्सूर्याय॥आन्मेनांकृण्वन्नच्युतोभुवद्गोःपतिर्दिवःसनजाअप्रतीतः॥इंद्रो राम
मह्नामहतोअर्णवस्यव्रतामिनादंगिरोभिर्गृणानः॥पुरूणिचिन्निततानारजांसि ५९
दाधारयोधरुणंसत्यताता॥इंद्रोदिवःप्रतिमानंपृथिव्याविश्वावेदसवनाहंतिशुष्णं।
महींचिद्द्यामातनोत्सूर्येणचास्कंभचित्कंभनेनस्कभीयान्॥१०॥वज्रेणहिवृत्रहा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वृत्रमस्तृरदेवस्यशूशुवानस्यमायाः॥विधृष्णोअत्रधृषताजघंथाथाभवोमघवन्बाह्वो
जाः॥सचंतयदुषसःसूर्येणचित्रामस्यकेतवोरामविंदन्॥आयन्नक्षत्रंददृशेदि
वोनपुनर्यतोनकिरद्धानुवेद॥दूरंकिलप्रथमाजग्मुरासामिंद्रस्ययाःप्रसवेस
स्रुरापः॥क्वस्विदग्रंक्वबुध्नआसामापोमध्यंक्वोनूनमंतः॥सृजःसिंधूँरहि
नाजग्रसानाँआदिदेताःप्रविविज्रेजवेन॥मुमुक्षमाणाउतयामुमुच्रेधेदेतान
रमंतेनितिक्ताः॥सध्रीचीःसिंधुमुशतीरिवायन्सनाज्जारआरितःपूर्भिदासां॥
अस्तमातेपार्थिवावसून्यस्मेजग्मुःसूनृताइंद्रपूर्वीः॥११॥इंद्रपिबप्रतिका
मंसुतस्यप्रातःसावस्तवहिपूर्वपीतिः॥हर्षस्वहंतवेशूरशत्रूनुक्थेभिष्टेवी
र्याप्रब्रवाम॥यस्तेरथोमनसोजवीयानेंद्रतेनसोमपेयाययाहि॥तूयमाते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·५ हरयःवहंतुयेभिर्यासिवृषभिर्मंदमानः॥ हरित्वतावर्चसासूर्यस्यश्रेष्ठैरूपैस्तन्वंस्प
५० र्शयस्व॥अस्माभिरिंद्रसखिभिर्हुवानः सध्रीचीनोमादयस्वानिषद्य॥ यस्यत्ये
तेमहिमानंमदेष्विमेमहीरोदसीनाविविक्तां॥ तदोकआहरिभिरिंद्रयुक्तैः प्रिये
भिर्याहिप्रियमन्नमच्छ॥ यस्यशश्वत्पपिवाँइंद्रशत्रूननानुकृत्यारण्याचकर्थ।
सतेपुरंधिंतविषीमियर्तिसतेमदायसुतइंद्रसोमः॥१२॥ इदंतेपात्रंसनवित्त
60 मिंद्रपिबासोममेनाशतक्रतो॥ पूर्णआहावोमदिरस्यमध्वोयंविश्वइदभिहर्य राम
तिदेवाः॥ विहित्वामिंद्रपुरुधाजनासोहितप्रयसोवृषभह्वयंते॥ अस्माकंतेमधु ५०
मत्तमानीमाभुवन्सवनातेषुहर्य॥ प्रतइंद्रपूर्व्याणिप्रनूनंवीर्यावोचंप्रथमाकृता
नि॥ सतीनमन्युरश्रथायोअद्रिंसुवेदनामकृणोर्ब्रह्मणेगां॥ निषुसीदगणपते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गणेषुत्वामाहुर्विप्रतमंकवीनां ॥ नऋतेत्वत्क्रियतेकिंचनारेमहामर्कंमघवञ्चित्रमर्च ॥ अभि
ख्यानोमघवन्नाधमानान्सखेबोधिवसुपतेसखीनां ॥ रणंकृधिरणकृत्सत्यशुष्माभ
क्तेचिदाभजारायेअस्मान् ॥१३॥ तमस्यद्यावापृथिवीसचेतसाविश्वेभिर्देवैरनुशुष्म
मावतां ॥ यदैत्कृण्वानोमहिमानमिंद्रियंपीत्वीसोमस्यक्रतुमाँअवर्धत ॥ तमस्यवि
ष्णुर्महिमानमोजसांशुंदधन्वान्मधुनोविरप्शते ॥ देवेभिरिंद्रोमघवासयावभिर्वृत्रंज
घन्वाँअभवद्वरेण्यः ॥ वृत्रेणयदहिनाबिभ्रदायुधासमस्थिथायुधयेशंसमाविदे ॥
विश्वेतेअत्रमरुतःसहत्मनावर्धन्नुग्रमहिमानमिंद्रियं ॥ जज्ञानएवव्यबाधत
स्पृधःप्रापश्यद्वीरोअभिपौंस्यंरणं ॥ अवृश्चदद्रिमवसस्यदःसृजदस्तभ्नान्नाकं
स्वपस्ययापृथुं ॥ आदिंद्रःसत्रातविषीरपत्यतवरीयोद्यावापृथिवीअबाधत ॥ अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०अ०८ योरेभेद्धवितोवज्रमायसंशेवंमित्रायवरुणायदाशुषे।।१४।।इंद्रस्यात्रतविषीभ्योविर
६१ प्शिनऋघायतोअरंहयंतमन्यवे।।वृत्रंयदुग्रोव्यवृश्चदोजसापोबिभ्रतंतमसाप
रीवृतं।यावीर्याणिप्रथमानिकर्त्वामहित्वेभिर्यतमानौसमीयतुः।।ध्वांतंतमोव
61 दध्वसेहतइंद्रोमह्नापूर्वहूतावपत्यत।विश्वेदेवासोअधस्पृष्ण्यानितेवर्धयन्सोम
वत्यावचस्यया।।युद्धंवृत्रमहिमिंद्रस्यहन्मनाग्निर्नजंभैस्तृष्वन्नमावयत्।भू
रिदक्षेभिर्वचनेभिरृक्वभिःसख्येभिःसख्यानिप्रवोचत।।इंद्रोधुनिंचचुमु राम
रिंचदंभयञ्छ्रद्धामनस्याशृणुतेदभीतये।।त्वंपुरूण्याभरास्वश्व्यायेभिर्मंसै ६१
निवचनानिशंसन्।।सुगेभिर्विश्वादुरितातरेमविदोषुणउर्वियागाधमद्य।।१५।।
घर्मासमंतात्रिवृतंव्यापतुस्तयोर्जुष्टिंमातरिश्वाजगाम।।दिवस्पयोदिधिषाणा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अयेषन्विदुर्देवाः सहसामानमर्कं ॥ तिस्रोदेष्ट्रायनिर्ऋतीरुपासतेदीर्घश्रुतोविहिजानंति
वह्नयः ॥ तासांनिचिक्युः कवयोनिदानंपरेषुयागुह्येषुव्रतेषु ॥ चतुष्कपर्दायुवतिः सु
पेशाघृतप्रतीकावयुनानिवस्ते ॥ तस्यांसुपर्णावृषणानिषेदतुर्यत्रदेवादधिरेभाग
धेयं ॥ एकः सुपर्णः ससमुद्रमाविवेशसइदंविश्वंभुवनंविचष्टे ॥ तंपाकेनमनसाप
श्यमंतितस्तंमातारेळ्हिसउरेळ्हिमातरं ॥ सुपर्णंविप्राः कवयोवचोभिरेकंसंतंब
हुधाकल्पयंति ॥ छंदांसिचदधतोअध्वरेषुग्रहान्सोमस्यमिमतेद्वादश ॥ १६ ॥ षट्
त्रिंशांश्चचतुरः कल्पयंतश्छंदांसिचदधतआद्वादशं ॥ यज्ञंविमायकवयोमनी
षऋक्सामाभ्यांप्ररथंवर्त्तयंति ॥ चतुर्दशान्येमहिमानोअस्यतंधीरावाचाप्रण
यंतिसप्त ॥ आप्नानंतीर्थंकइहप्रवोचद्येनपथाप्रपिबंतेसुतस्य ॥ सहस्रधापंच

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·८ दृश्वान्युक्थायायवद्यावापृथिवीतावदित्तल्॥सहस्त्रधामहिमानःसहस्त्रंयावद्ब्रह्मविष्ठि
६२ तंतावतीवाक्॥कश्छंदसांयोगमावेदधीरःकोधिष्ण्यांप्रतिवाचंपपाद॥कमृत्विजा
मष्टनंश्रूरमाहुर्हरीइंद्रस्यनिचिकायकःस्वित्॥भूम्याअंतंपर्येकेचरंतिरथस्यधू
र्षुयुक्तासोअस्थुः॥श्रमंस्यदायंविभजंत्येभ्योयदायमोभवतिहर्म्येहितः॥१७॥
62 चित्रइच्छिशोस्तरुणस्यवक्षथोनयोमातरावप्येतिधातवे॥अनूधायदिजी
जनदधाचनुववक्षसद्योमहिदूत्यंचरन्॥अग्निर्हनामधायिदन्नपस्तमःसं राम
योवनायुवतेभस्मनादता॥अभिप्रमुराजुह्वास्वध्वरइनोनप्रोथमानोयवसेवृषा॥ ६२
तंवोविंनद्रुषदंदेवमंधसइंदुंप्रोथंतंप्रवपंतमर्णवं॥आसावह्निंनशोचिषाविर
प्शिनंमहिव्रतंनसरजंतमध्वनः॥वियस्यतेज्रयसानस्याजरधक्षोर्नवाताः
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

परिसंस्थऋतुला:॥आरण्यासोयुयुधयोनसत्वनंत्रितंनशंतप्रशिषंतइष्टये॥सइदग्निःकण्व
तमःकण्वसखार्यःपरस्यांतरस्यतरुषः॥अग्निःपातुगृणतोअग्निःसूरीनग्निर्ददातुते
षामवोनः॥१८॥वाजिन्तमायसह्यसेसुपित्र्यतृषुच्यवानोअनुजातवेदसे॥अनुद्रेचि
द्योधृषतावरंसतेमहिंतमायधन्वनेदविष्यते॥एवाग्निर्मर्तैःसहसूरिभिर्वसुष्ट
वेसहसःसूनरोनृभिः॥मित्रासोनयेसुधिताऋतायवोद्यावोनद्युम्नैरभिसंतिमानु
षान्॥ऊर्जोनपात्सहसावन्नितित्वोपस्तुतस्यवंदतेवृषावाक्॥त्वांस्तोषामत्वया
सुवीराद्राघीयआयुःप्रतरंदधानाः॥इतित्वाग्नेवृष्टिहव्यस्यपुत्राउपस्तुतासऋ
षयोवोचन्॥तांश्चपाहिगृणतश्चसूरीन्वषड्वषळित्यूर्ध्वासोअनक्षन्नमोनमइ
त्यूर्ध्वासोअनक्षन्॥१९॥पिबासोमंमहतइंद्रियायपिबावृत्रायहंतवेशविष्ठ॥पिब

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ अ॰ ६ रायेन्द्रावसेहूयमानः पिबमध्वस्तृपदिंद्रावृषस्व ॥ अस्यापिबक्षुमतः प्रस्थितस्येंद्रसोमस्य
६३ वरमासुतस्य ॥ स्वस्तिदामनसामादयस्वार्वाचीनोरेवतेसौभगाय ॥ ममत्तुत्वादिव्यः
सोमइंद्रममत्तुयः सूयतेपार्थिवेषु ॥ ममत्तुयेनवरिवश्चकर्थममत्तुयेननिरिणासिश
त्रून् ॥ आदिवोबर्हाअमिनोयात्विंद्रोवृषाहरिभ्यांपरिषिक्तमंधः ॥ गव्यासुतस्यप्रभृत
स्यमध्वः सत्रावेदोमरुत्वताहावृषस्व ॥ नितिग्मानिभ्राशयन्भ्राश्यान्यवस्थिराति
63 नाहियातुजूनां ॥ उग्रायतेसहोबलंददामिप्रतीत्याशत्रून्विगदेषुवृश्च ॥ २० ॥ व्य१ राम
र्यइंद्रतनुहिश्रवांस्योजः स्थिरेवधन्वनोभिमातीः ॥ अस्मद्र्यग्वावृधानः सहोभि ६३
रनिभृष्टस्तन्वंवावृधस्व ॥ इदंहविर्मघवन्तुभ्यंरातंप्रतिसम्राळहृणानोगृभाय ।
तुभ्यंसुतोमघवन्तुभ्यंपक्वोऽद्धींद्रपिबचप्रस्थितस्य ॥ अद्धीदिंद्रप्रस्थितेमाह

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वींषि च नो दधिषु पचतोत सोमं ॥ प्रयस्वंतः प्रतिहर्यामसि त्वा सत्याः संतु यजमानस्य
कामाः ॥ प्रेंद्राग्निभ्यां सुवचस्यामियर्मि सिंधाविव प्रेरयं नावमर्कैः ॥ अया इव परिच
रंति देवा ये अस्मभ्यं धनदा उद्भिदश्च ॥ २१ ॥ न वा उ देवाः क्षुधमिद्वधं ददुरुताशितमु
पगच्छंति मृत्यवः ॥ उतो रयिः पृणतो नोप दस्यत्युतापृणन्मर्ळितारं न विंदते ॥
य आध्राय चकमानाय पित्वोन्नवान्सन्रफितायोपजग्मुषे ॥ स्थिरं मनः कृणुते
सेवते पुरोतो चित्स मर्ळितारं न विंदते ॥ स इद्भोजो यो गृहवे ददात्यन्नकामाय च
रते कृशाय ॥ अरमस्मै भवति यामहूता उतापरीषु कृणुते सखायं ॥ न स सखा
यो न ददाति सख्ये सचाभुवे सचमानाय पित्वः ॥ अपास्मात्प्रेयान्न तदोको अ
स्ति पृणंतमन्यमरणं चिदिच्छेत् ॥ पृणीयादिन्नाधमानाय तव्यान्द्राघीयांसमनुप

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰६
६८
65

श्येतपंथां॥ओहिवर्त्तंतेरथ्येवचक्रान्यमन्यमुपतिष्ठंतरायः॥२५॥मोघमन्नंविंदतेअ
प्रचेताःसत्यंब्रवीमिवधइत्सतस्य॥नार्यमणंपुष्यतिनोसखायंकेवलाघोभव
तिकेवलादी॥कृषन्नित्फालआशितंकृणोतियन्नध्वानमपवृंक्तेचरित्रैः॥वद
न्ब्रह्मावदतोवनीयान्पृणन्नापिरपृणंतमभिष्यात्॥एकपाद्भूयोद्विपदोविचक्र पा
मेद्विपात्त्रिपादमभ्येतिपश्चात्॥चतुष्पादेतिद्विपदामभिस्वरेसंपश्यन्पंक्ती
रुपतिष्ठमानः॥समौचिद्धस्तौनसमंविविष्टःसंमातराचिन्नसमंदुहाते॥ राम
यमयोश्चिन्नसमावीर्याणिज्ञातीचित्संतौनसमंपृणीतः॥२६॥अग्नेहंसिन्य१ ६८
त्रिणंदीद्यन्मर्त्येष्वा॥स्वेक्षयेशुचिव्रत॥उत्तिष्ठसिस्वाहुतोघृतानिप्रतिमोदसे।
यत्वास्रुचःसमस्थिरन्॥सआहुतोविरोचतेग्निरीळेन्योगिरा।स्रुचाप्रतीक

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मज्यते॥घृतेनाग्निःसमज्यतेमधुप्रतीकआकुतः॥रोचमानोविभावसुः॥जरमाणःसमि
ध्यसेदेवेभ्योहव्यवाहन॥तंत्वाहवंतमर्त्याः॥२४॥तंमर्ताअमर्त्यंघृतेनाग्निंसपर्यत॥
अदाभ्यंगृहपतिं॥अदाभ्येनशोचिषाग्नेरक्षस्त्वंदह॥गोपाऋतस्यदीदिहि॥सत्व
मग्नेप्रतीकेनप्रत्योषयातुधान्यः॥उरुक्षयेषुदीद्यत्॥तंत्वागीर्भिरुरुक्षयाहव्य
वाहंसमीधिरे॥यजिष्ठंमानुषेजने॥२५॥इतिवाइतिमेमनोगामश्वंसनुयामि
ति॥कुवित्सोमस्यापामिति॥प्रवाताइवदोधतउन्मापीताअयंसत॥कुवि॰॥
उन्मापीताअयंसतरथमश्वाइवाशवः॥कुवि॰॥उपमामतिरस्थितवाश्रापुत्र
मिवप्रियं॥कुवि॰॥अहंतष्टेववंधुरंपर्यचामिहृदामतिं॥कुवि॰॥नहिमेअक्षिप
च्चनाच्छान्सुःपंचकृष्टयः॥कुवि॰॥नहिमेरोदसीउभेअन्यंपक्षंचनप्रति॥कुवि॰॥अ
॥२६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰६ भिद्यांमहिनाभुवमभी३मांपृथिवींमहीं ॥ कुवि॰ ॥ हंताहंपृथिवीमिमांनिदधानीहवेहवा ॥
६५ कुवि॰ ॥ ॐ षमित्सपृथिवींमहंजंघनानीहवेहवा ॥ कुवि॰ ॥ दिविमेअन्यःपक्षो३धोअन्यम
चीकृषं ॥ कुवि॰ ॥ अहमस्मिमहामहोभिनभ्यमुदीषितं ॥ कुवि॰ ॥ गृहोयाम्यरंकृतो
देवेभ्योहव्यवाहनः ॥ कुवित्सोमस्यापामिति ॥ २७ ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टकेषष्ठोध्या
65 यः ॥ ॥ हरिः ॐ ॥ तदिदासभुवनेषुज्येष्ठंयतोजज्ञउग्रस्त्वेषनृम्णः ॥ सद्योजज्ञा
नोनिरिणातिशत्रूननुयंविश्वेमदंत्यूमाः ॥ वावृधानःशवसाभूर्योजाःशत्रुर्दा(राम
सायभियसंदधाति ॥ अव्यनच्चव्यनच्चसस्निसंतेनवंतअभृतामदेषु ॥ त्वेक्रतु ६५
मपिवृंजंतिविश्वेद्विर्यदेतेत्रिर्भवंत्यूमाः ॥ स्वादोःस्वादीयःस्वादुनासृजासमदः
सुमधुमधुनाभियोधीः ॥ इतिचिद्धित्वाधनाजयंतंमदेमदेअनुमदंतिविप्राः ॥ ओजी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

माधृष्णोस्थिरमातनुष्वमासाद्भन्यातुधानादुरेवाः ॥ त्वयावयंशाशद्महेरणेषुप्रपश्यंतो
युधेन्यानिभूरि ॥ चोदयामितआयुधावचोभिःसंतेशिशामिब्रह्मणावयांसि ॥१॥ स्तु
षेय्यंपुरुवर्पसमृभ्वमिनतममाप्त्यमाप्त्यानां ॥ आदर्षतेशवसासप्तदानून्प्रसाक्षते
प्रतिमानानिभूरि ॥ निनद्दधिषेवरंपरंचयस्मिन्नाविथावसादुरोणे ॥ आमातरा
स्थापयसेजिगत्नूअतइनोषिकर्वरापुरूणि ॥ इमाब्रह्मबृहद्दिवोविवक्तींद्राय
शूषमग्रियःस्वर्षाः ॥ महोगोत्रस्यक्षयतिस्वराजोदुरश्चविश्वाअवृणोदपस्वाः ॥
एवामहान्बृहद्दिवोअथर्वावोचत्स्वांतन्व१मिंद्रमेव ॥ स्वसारोमातरिभ्वरीररि
प्राहिन्वंतिचशवसावर्धयंतिच ॥२॥ हिरण्यगर्भःसमवर्ततताग्रेभूतस्यजातः
पतिरेकआसीत् ॥ सदाधारपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदेवायहविषाविधेम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·७ यआत्मदाबलदायस्यविश्वउपासतेप्रशिषंयस्यदेवाः॥यस्यछायामृतंयस्यमृत्युःकस्मै·॥
६६ यःप्राणतोनिमिषतोमहित्वैकइद्राजाजगतोबभूव॥यईशेअस्यद्विपदश्चतुष्पदःक
स्मै·॥यस्येमेहिमवंतोमहित्वायस्यसमुद्रंरसयासहाहुः॥यस्येमाःप्रदिशोयस्य
बाहूकस्मै·॥येनद्यौरुग्रापृथिवीचदृळ्हायेनस्वःस्तभितंयेननाकः॥योअंतरिक्षे
66 रजसोविमानःकस्मै·॥५॥यंक्रंदसीअवसातस्तभानेअभ्यैक्षेतांमनसारेजमाने।
यत्राधिसूरउदितोविभातिकस्मै·॥आपोहयद्बृहतीर्विश्वमायन्गर्भंदधानाजन राम
यंतीरग्निं॥ततोदेवानांसमवर्त्ततासुरेकःकस्मै·॥यश्चिदापोमहिनापर्यपश्यद्द ६६
क्षंदधानाजनयंतीर्यज्ञं॥योदेवेष्वधिदेवएकआसीत्कस्मै·॥मानोहिंसीज्जनि
तायःपृथिव्यायोवादिवंसत्यधर्माजजान॥यश्चापश्चंद्राबृहतीर्जजानकस्मै·॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रजापतेनत्वदेतान्यन्योविश्वाजातानिपरिताबभूव॥यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोअस्तुवयंस्या
मपतयोरयीणां॥४॥वसुंनचित्रमहसंगृणीषेवामंशेवमतिथिमद्विषेण्यं॥सरास
तेशुरुधोविश्वधायसोग्निर्होतागृहपतिःसुवीर्यं॥जुषाणोअग्नेप्रतिहर्यमेवचोविश्वा
निविद्वान्वयुनानिसुक्रतो॥घृतनिर्णिग्ब्रह्मणेगातुमेरयतवदेवाअजनयन्ननुव्रतं॥
सप्तधामानिपरियन्नमर्त्योदाशद्दाशुषेसुकृतेमामहस्व॥सुवीरेणरयिणाग्नेस्वा
भुवायस्तआनट्समिधातंजुषस्व॥यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरोहितंहविष्मंतईळतेस
प्तवाजिनं॥शृण्वंतमग्निंघृतपृष्ठमुक्षणंपृणंतंदेवंपृणतेसुवीर्यं॥त्वंदूतःप्रथ
मोवरेण्यःसहूयमानोअमृतायमत्स्व॥त्वांमर्जयन्मरुतोदाशुषोगृहेत्वांस्तोमेभि
र्भृगवोविरुरुचुः॥५॥इषंदुहन्सुदुघांविश्वधायसंयज्ञप्रियेयजमानायसुक्रतो॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ अ॰ ७ अग्नेघृतस्नुस्त्रिर्ऋतानिदीद्यद्वर्तिर्यज्ञंपरियन्त्सुक्रतूयसे॥ त्वामिदस्याउषसोव्युष्टिषु
६७ दूतंकृण्वानाअयजंतमानुषाः॥ त्वांदेवामहयाय्यायवावृधुराज्यमग्नेनिमृजंतोअ
ध्वरे॥ नित्वावसिष्ठाअह्वंतवाजिनंगृणंतोअग्नेविदथेषुवेधसः॥ रायस्पोषंयजमा
67 नेषुधारययूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥६॥ अयंवेनश्चोदयत्पृश्निगर्भाज्योति
र्जरायूरजसोविमाने॥ इममपांसंगमेसूर्यस्यशिशुंनविप्रामतिभीरिहंति॥ स
मुद्रादूर्मिमुदियर्तिवेनोनभोजाःपृष्ठंहर्यतस्यदर्शि॥ ऋतस्यसानावधिविष्टपि राम
भ्राट्समानंयोनिमभ्यनूषतव्राः॥ समानंपूर्वीरभिवावशानास्तिष्ठन्वत्सस्य ६७
मातरःसनीळाः॥ ऋतस्यसानावधिचक्रमाणारिहंतिमध्वोअमृतस्यवाणीः॥
आनंतोरूपमकृपंतविप्रामृगस्यघोषंमहिषस्यहिग्मन्॥ ऋतेनयंतोअधिसिंधु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मस्थुर्विदं ऊंधर्वो अमृतानि नाम ॥ अप्सरा जारमुपसिष्मियाणा योषा विभर्त्ति परमे व्यो
मन्॥ चरन्प्रियस्य योनिषु प्रियः सन्त्सीदन्पक्षे हिरण्यये स वेनः ॥७॥ नाके सुपर्णमुप
यत्पतन्तं हृदा वेनन्तो अभ्यचक्षत त्वा ॥ हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं
भुरण्युं ॥ ऊर्ध्वो गंधर्वो अधि नाके अस्थात्प्रत्यङ् चित्रा बिभ्रदस्यायुधानि ॥ वसानो
अत्कं सुरभिं दृशे कं स्व१र्ण नाम जनत प्रियाणि ॥ द्रप्सः समुद्रमभि यज्जिगाति
पश्यन्गृध्रस्य चक्षसा विधर्मन्॥ भानुः शुक्रेण शोचिषा चकानस्तृतीये चक्रे
रजसि प्रियाणि ॥८॥ इमं नो अग्न उप यज्ञमेहि पंचयामं त्रिवृतं सप्ततन्तुं ॥ असो
हव्यवाळुत नः पुरोगा ज्योगेव दीर्घं तम आशयिष्ठाः ॥ अदेवाद्देवः प्रचता गु
हा यन्प्रपश्यमानो अमृतत्वमेमि ॥ शिवं यत्सन्तमशिवो जहामि स्वात्सख्याद

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰७ रणींनाभिमेमि॥ पश्यन्नन्यस्याअतिथिंवयायाऋतस्यधामविमिमेपुरूणि॥ शंसामिपि
६८ त्रेअसुरायशेवमयज्ञियाद्यज्ञियंभागमेमि॥ बह्वीः समाअकरमंतरस्मिन्निंद्रंवृणानः
पितरंजहामि॥ अग्निः सोमोवरुणस्तेच्यवंतेपर्यावर्द्राष्ट्रंतदवाम्यायन्॥ निर्माया
उत्येअसुराअभूवन्त्वंचमावरुणकामयासे॥ ऋतेनराजन्ननृतंविविंचन्ममराष्ट्रस्या
68 धिपत्यमेहि॥ ९॥ इदंस्वरिदमिदासवाममयंप्रकाशउर्वंतरिक्षं॥ हनाववृत्रंनिरे
सोहविष्ट्वासंतंहविषायजाम॥ कविः कवित्वादिविरूपमासजदप्रभूतीवरुणोनि राम
रपः सृजत्॥ क्षेमंकृण्वानाजनयोनासिंधवस्ताअस्यवर्णंशुचयोभरिभ्रति॥ ता ६८
अस्यज्येष्ठमिंद्रियंसचंतेताईमाक्षेतिस्वधयामदंती:॥ ताईंविशोनराजानंवृणा
नाबीभत्सुवोअपवृत्रादतिष्ठन्॥ बीभत्सूनांसयुजंहंसमाहुरपांदिव्यानांस

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ख्येचरंतं ॥ अनुष्टुभमनुचर्चूर्यमाणमिंद्रंनिचिक्युः कवयोमनीषा ॥ १० ॥ अहंरुद्रेभिर्वसुभि
श्चराम्यहमादित्यैरुतविश्वदेवैः ॥ अहंमित्रावरुणोभाबिभर्म्यहमिंद्राग्नीअहमश्विनो
भा ॥ अहंसोममाहनसंबिभर्म्यहंत्वष्टारमुतपूषणंभगं ॥ अहंदधामिद्रविणंहविष्म
तेसुप्राव्येयजमानायसुन्वते ॥ अहंराष्ट्रीसंगमनीवसूनांचिकितुषीप्रथमायज्ञि
यानां ॥ तांमादेवाव्यदधुः पुरुत्राभूरिस्थात्रांभूर्यावेशयंतीं ॥ मयासोअन्नमत्तियोवि
पश्यतियः प्राणितियईंशृणोत्युक्तं ॥ अमंतवोमांतउपक्षियंतिश्रुधिश्रुतश्रद्धिवं
तेवदामि ॥ अहमेवस्वयमिदंवदामिजुष्टंदेवेभिरुतमानुषेभिः ॥ यंकामयेतंतमुग्रंकृ
णोमितंब्रह्माणंतमृषिंतंसुमेधां ॥ ११ ॥ अहंरुद्रायधनुरातनोमिब्रह्मद्विषेशरवेहं
तवाउ ॥ अहंजनायसमदंकृणोम्यहंद्यावापृथिवीआविवेश ॥ अहंसुवेपितरमस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·७ मूर्धन्ममयोनिरप्स्वं१ंतः समुद्रे॥ ततोवितिष्ठेभुवनानुविश्वोतामूंद्यांवर्ष्मणोपस्पृशामि।
६९ अहमेववातइवप्रवाम्यारभमाणाभुवनानिविश्वा॥ परोदिवापरएनापृथिव्यैतावतीमहिना
संबभूव॥१२॥ नतमंहोनदुरितंदेवासोअष्टमर्त्यं॥ सजोषसोयमर्यमामित्रोनयंतिवरु
णोअतिद्विषः॥ तद्धिवयंवृणीमहेवरुणमित्रार्यमन्॥ येनानिरंहसोयूयंपाथनेथाच
69 मर्त्यमतिद्विषः॥ तेनूनंनोयमूतयेवरुणोमित्रोअर्यमा॥ नयिष्ठाउनोनेषणिपर्षि
ष्ठाउनः पर्षण्यतिद्विषः॥ यूयंविश्वंपरिपाथवरुणोमित्रोअर्यमा॥ युष्माकंशर्म राम
णिप्रियेस्यामसुप्रणीतयोतिद्विषः॥ आदित्यासोअतिस्रिधोवरुणोमित्रोअर्यमा। ६९
उग्रंमरुद्भीरुद्रंहुवेमेन्द्रमग्निंस्वस्तयेतिद्विषः॥ नेतारऊषुणस्तिरोवरुणोमित्रो
अर्यमा॥ अतिविश्वानिदुरिताराजानश्चर्षणीनामतिद्विषः॥ शुनमस्मभ्यमू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तद्येवरुणोमित्रोअर्यमा॥शर्मयछंतुसप्रथआदित्यासोयदीमहेअतिद्विषः॥यथाहत्यद्वस
वोगौर्यंचित्पदिषिताममुंचतायजत्राः॥एवोष्व१स्मन्मुंचताव्यंहः प्रतार्यग्नेप्रतरंनआ
युः॥१३॥रात्रीव्यख्यदायतीपुरुत्रादेव्य१क्षभिः॥विश्वाअधिश्रियोधित॥ओर्वप्रा
अमर्त्यानिवतोदेव्यु१द्वतः॥ज्योतिषाबाधतेतमः॥निरुस्वसारमस्कृतोषसंदेव्याय
ती॥अपेदुहासतेतमः॥सानोअद्ययस्यावयंनितेयामन्नविक्ष्महि॥वृक्षेनवस
तिंवयः॥निग्रामासोअविक्षतनिपद्वंतोनिपक्षिणः॥निश्येनासश्चिदर्थिनः॥या
वयावृक्य१ंवृकंयवयस्तेनमूर्म्ये॥अथानःसुतराभव॥उपमापेपिशत्तमःकृष्णंव्य
क्तमस्थित॥उषऋणेवयातय॥उपतेगाइवाकरंवृणीष्वदुहितर्दिवः॥रात्रिस्तोमंन
जिग्युषे॥१४॥परिशिष्ट॥आरात्रिपार्थिवंरजः पितुरप्रायुधामभिः॥दिवःस

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·८ दांसिद्धहतीविनिष्ठसुआत्येषंवर्त्तन्तेतमः॥येतेरात्रीनृचक्षसोयुक्तासोनवतिर्नवै॥अशी
८० तिःसंस्तुष्टाउतोतेसप्तसप्ततीः॥रात्रिंप्रपद्येजननींसर्वभूतनिवेशनीं॥भद्रांभगवतीं
कृष्णांविश्वस्यजगतोनिशां॥संवेशनीसंयमनींगृहनक्षत्रमालिनीं॥प्रपन्नोहंशि
वांरात्रींभद्रेपारमशीमहिपारमशीमह्योंनमः॥स्तोष्यामिप्रयतोदेवींशरण्यांब
70 हृचप्रियां॥सहस्रसंमितांदुर्गांजातवेदसेसुनवामसोमं॥शान्त्यर्थंतद्द्विजातीनां
मृषिभिःसोमपाःश्रिताः॥ऋग्वेदेत्वंसमुत्पन्नारात्रीयतोनिर्दहातिवेदः॥येत्वांदेवि राम
प्रपद्यंतिब्राह्मणाहव्यवाहनी॥अविद्याबहुविद्यावासनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वा॥ ८०
येअग्निवर्णांशुभांसौम्यांकीर्त्तयिष्यंतियेद्विजाः॥तांतारयतिदुर्गाणिनावेव
सिंधुंदुरितात्यग्निः॥दुर्गेषुविषमेघोरेसंग्रामेरिपुसंकटे॥अग्निचौरनिपाते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षुदुष्टग्रहनिवारणे॥ दुर्गेषु विषमेषु त्वं संग्रामेषु वनेषु च॥ मोहयित्वा प्रपद्यन्ते तेषां मे अभ
यं कुरु तेषां मे अभयं कुर्वन्ति नमः॥ केशिनीं सर्वभूतानां पंचमीति च नाम च॥ सा मां स
मानित्वा देवी सर्वतः परिरक्षतु सर्वतः परिरक्षत्वों नमः॥ तामग्निवर्णां तपसा ज्वलं
तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टां॥ दुर्गां देवीं शरणमहं प्रपद्ये सुतरसि तरसे नमः सुतर
सि तरसे नमः॥ दुर्गाद्दुर्गेषु स्थानेषु शन्नो देवी रभिष्टये॥ य इमं दुर्गास्तवं पुण्यं रात्रौ
रात्रौ सदा पठेत्॥ रात्री कुशिकः सौभरो रात्रिस्तवं गायत्री रात्रीसूक्तं जपे नित्यं त
त्काल उपपद्यते॥ ६९॥ ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्धानास्तन्वं पुषेम॥ मह्यं न
२१ मन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम॥ मम देवा विहवे सन्तु सर्व इन्द्रवन्तो
मरुतो विष्णुरग्निः॥ ममान्तरिक्षमुरुलोकमस्तु मह्यं वातः पवतां कामे अस्मिन्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰७ मयिदेवाद्रविणमायजंतांमय्याशीरस्तुमयिदेवहूतिः॥दैव्याहोतारोवनुषंतपूर्वेरिष्टाः
७१ स्यामतन्वासुवीराः॥मह्यंयजंतुममयानिहव्याकूतिःसत्यामनसोमेअस्तु॥एनोमानि
गांकतमच्चनाहंविश्वेदेवासोअधिवोचतानः॥देवीःषळुर्वीरुरुनःकृणोतुविश्वेदेवास
इहवीरयध्वं॥माहास्महिप्रजयामातनूभिर्मारिधामद्विषतेसोमराजन्॥१५॥अग्ने
71 मन्युंप्रतिनुदन्परेषामदब्धोगोपाःपरिपाहिनस्त्वं॥प्रत्यंचोयंतुनिगुतःपुनस्ते२मे
षांचित्तंप्रबुधांविनेशत्॥धाताधातॄणांभुवनस्ययस्पतिर्देवंत्रातारमभिमातिषा राम
हं॥इमंयज्ञमश्विनोभाबृहस्पतिर्देवाःपांतुयजमानंन्यर्थात्॥उरुव्यचानोमहि ७१
षःशर्मयंसदस्मिन्हवेपुरुहूतःपुरुक्षुः॥सनःप्रजायैहर्यश्वमृळयेंद्रमानोरीरिषो
मापरादाः॥येनःसपत्नाअपतेभवंत्विंद्राग्निभ्यामवबाधामहेतान्॥वसवोरुद्रा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ल्मो

ओंदिसाउ परिस्पृशंमोर्यंचेन्नारमाधिराजमक्रन्नू ॥ अर्वांचमिंद्रममुतोहवामहेयोगोजि
द्धनजिदश्वजिद्यः ॥ इमंनोयज्ञंविहवेजुषस्वास्यकु हरिवोमेदिनेसा ॥ १६ ॥ परिदि
ष्ट ॥ आयुष्यंवर्चस्यंरायस्पोषमौद्भिदं ॥ इदंहिरण्यंवर्चस्वज्जैत्रायाविशतादुमां ॥
उच्चैर्वाजीपृतनाषाट्सभासाहंधनंजयं ॥ सर्वाः समग्राऋद्धयोहिरण्येस्मिन्त्स
माहिताः ॥ शुनमहंहिरण्यस्यपितुर्मानैवजग्रम ॥ तेनमांसूर्यत्वचमकरंपुरु
षुप्रियं ॥ सम्राजंचविराजंचाभिष्टिर्याचमेध्रुवा ॥ लक्ष्मीराष्ट्रस्ययामुखेतया
मामिंद्रसंसृज ॥ अग्नेः प्रयातंपरियद्धिरण्यममृतंयज्ञेअधिमर्त्येषु ॥ यएनद्वे
दसइदेनमर्हतिजरामृत्युर्भवतियोबिभर्ति ॥ १ ॥ यद्वेदराजावरुणोयदुदेवीसर
स्वती ॥ इंद्रोयद्वृत्रहावेदतन्मेवर्चसआयुषे ॥ नतद्रक्षांसिनपिशाचास्तरंतिदे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·७ याना मोजः प्रथमजं ह्येऽ३तत्॥ यो बिभर्त्ति दाक्षायणा हिरण्यं स देवेषु कृणुते दीर्घमायुः
७२ स मनुष्येषु कृणुते दीर्घमायुः॥ यदाबध्नं दाक्षायणा हिरण्यं शतानीकाय सुमन
स्यमाना॥ तन्म आबध्नामि शतशारदायायुष्मान्जरदष्टिर्यथासत्॥ घृतादुल्लुप्तं
मधुमत्सुवर्णं धनंजयं धरुणं धारयिष्णु॥ कृणवत्सपत्नादधरांश्च कृण्वदारोहमां
72 महते सौभगाय॥ प्रियं मा कुरु देवेषु प्रियं राजसु मा कुरु॥ प्रियं विश्वेषु गोप्त्रेषु म
यि धेहि रुचा रुचं॥ अग्निर्येन विराजति सूर्यो येन विराजति॥ विराज्यो न विराज राम
ति तेनास्मान्ब्रह्मणस्पते विराजसमिधं कुरु॥ ७॥ नासदासीन्नो सदासीत्तदानीं ७२
नासीद्रजो नो व्योमा परो यत्॥ किमावरीवः कुह कस्य शर्मन्नंभः किमासीद्गह
नं गभीरं॥ न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि न रात्र्या अह्न आसीत्प्रकेतः॥ आनीदवातं स्वध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यातदेकंतस्माद्धान्यंनपरः किंचनास ॥ तमआसीत्तमसागूल्हमग्रेप्रकेतंसलिलंसर्वमा
इदं ॥ तुछ्येनाभ्वपिहितंयदासीत्तपसस्तन्महिनाजायतैकं ॥ कामस्तदग्रेसमवर्त्तता
धिमनसोरेतः प्रथमंयदासीत् ॥ सतोबंधुमसतिनिरविंदन्हृदिप्रतीष्याकवयोमनीषी ॥
तिरश्चीनोविततोरश्मिरेषामधः स्विदासी३दुपरिस्विदासी३त् ॥ रेतोधाआसन्महि
मानआसन्त्स्वधाअवस्तात्प्रयतिः परस्तात् ॥ कोअद्धावेदकइहप्रवोचत्कुतआजाता
कुतइयंविसृष्टिः ॥ अर्वाग्देवाअस्यविसर्जनेनाथाकोवेदयतआबभूव ॥ इयंविसृष्टिर्य
तआबभूवयदिवादधेयदिवान ॥ योअस्याध्यक्षः परमेव्योमन्त्सोअंगवेदयदिवानवे
द ॥ १७ ॥ योयज्ञोविश्वतस्तंतुभिस्ततएकशतंदेवकर्मेभिरायतः ॥ इमेवयंतिपितरो
यआययुः प्रवयापवयेत्यासतेतते ॥ पुमाँ एनंतनुतउत्कृणत्तिपुमान्वितत्नेअधि

तः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰७ नाकेअस्मिन्॥ इमेमयूखाउपसेदुरूसदः सामानिचक्रुस्तसराण्योतवे॥ कासीत्प्रमाप्र
७२ तिमाकिंनिदानमाज्यंकिमासीत्परिधिःकआसीत्॥ छंदःकिमासीत्प्रउगंकिमुक्थंय
द्देवादेवमयजंतविश्वे॥ अग्नेर्गायत्र्यभवत्सयुग्वोष्णिहयासविता संबभूव॥ अनुष्टु
भासोमउक्थैर्महस्वान्बृहस्पतेर्बृहतीवाचमावत्॥ विराण्मित्रावरुणयोरभिश्रीरिं
73 द्रस्यत्रिष्टुबिहभागोअह्नः॥ विश्वान्देवान्जगत्याविवेशतेनचाक्लृप्रऋषयोमनुष्याः॥
चाक्लृप्रेतेनऋषयोमनुष्यायज्ञेजातेपितरोनःपुराणे॥ पश्यन्मन्येमनसाचक्ष(राम
सातान्यइमंयज्ञमयजंतपूर्वे॥ सहस्तोमाःसहछंदसआवृतःसहप्रमाऋषयः ७२
सप्तदैव्याः॥ पूर्वेषांपंथामनुदृश्यधीराअन्वालेभिरेरथ्योन रश्मीन्॥१८॥ अपप्रा
चइंद्रविश्वांअमित्रानपापाचोअभिभूतेनुदस्व॥ अपोदीचोअपशूराधराचउ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सेयथानवृत्रामृन्मदेम ॥ कुविदंगयवमंतोयवंचिद्यथादांत्यनुपूर्वंवियूय ॥ इहेहैषांकृणु
हिभोजनानियेबर्हिषोनमोवृक्तिंनजग्मुः ॥ नहिस्थूर्यृतुथायातमस्तिनोतश्रवोविवि
चिदेसंगमेषु ॥ गव्यंतइंद्रंसख्यायविप्राअश्वायंतोवृषणंवाजयंतः ॥ युवंसुराम
मश्विनानमुचावासुरेसचा ॥ विपिपानाशुभस्पतीइंद्रंकर्मस्वावतं ॥ पुत्रमिवपि
तरावश्विनोभेंद्रावथुःकाव्यैर्दंसनाभिः ॥ यत्सुरामंव्यपिबःशचीभिःसरस्वती
त्वामघवन्नभिष्णक् ॥ इंद्रःसुत्रामास्ववाँअवोभिःसुमृडीकोभवतुविश्ववेदाः ॥
बाधतांद्वेषोअभयंकृणोतुसुवीर्यस्यपतयःस्याम ॥ तस्यवयंसुमतौयज्ञिय
स्यापिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ ससुत्रामास्ववाँइंद्रोअस्मेआराच्चिद्द्वेषःसनुतर्यु
योतु ॥ १९ ॥ ईशानमिद्धोगूर्तावसुरीशानंभूभिरभिप्रभूषणि ॥ ईशानंदेवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰७ यम्भिनावभिसुम्नैरवर्द्धतां ॥ तावां मित्रावरुणाधारयत्क्षितीसुषुम्नेषितत्वतायजाम
७४ सि ॥ युवोः क्राणायसख्यैरभिष्यामरक्षसः ॥ अधाचिन्नुयद्दिधिषामहेवामभिप्रियं
रेक्णः पत्यमानाः ॥ दद्वांवायत्सुष्वांतिरेक्णः सम्वारन्नाकिरस्यमघानि ॥ असावन्यो
74 असुरसूयतद्यौस्त्वंविश्वेषांवरुणासिराजा ॥ मूर्धारथस्यचाकन्नैतावतैनसांतकु
ध्रुक् ॥ अस्मिन्त्स्वे३तच्छकपूतएनोहितेमित्रेनिगतान्हंतिवीरान् ॥ अवोर्वायद्भुत
नूधर्वः प्रियासुयज्ञियास्वर्वा ॥ युवोर्हिमातादितिर्विचेतसाद्यौर्नभूमिः पयसा राम
पुपूतनि ॥ अववंप्रियादिदिष्टनसूरोनिनिक्तरश्मिभिः ॥ युवंह्यप्सुराजावसीदतंति ७४
ष्ठद्रथंनधूर्षदंवनर्षदं ॥ तानःकण्वूकयंतीर्नृमेधस्तत्रेअंहसः सुमेधस्तत्रेअंहसः
॥२०॥ प्रोष्वस्मैपुरोरथमिंद्रायशूषमर्चत ॥ अभीकेचिदुलोककृत्संगेसमत्सुवृत्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हास्माकंबोधिचोदितानभंतामन्युकेषांज्याकाअधिधन्वसु॥त्वंसिंधूँरवासृजोधराचोअह
न्नहिं॥अशत्रुरिंद्रजज्ञिषेविश्वंपुष्यासिवार्यंतंत्वापरिष्वजामहेनभंतामन्युकेषां०॥विषु
विश्वाअरातयोर्योनशंतनोधियः॥अस्तासिशत्रवेवधंयोनइंद्रजिघांसतियातेराति
र्ददिर्वसुनभंतामन्युकेषां०॥योनइंद्राभितोजनोवृकायुरादिदेशति॥अधस्पदंतमीं
कृधिविबाधोअसिसासहिर्नभंतामन्युकेषां०॥योनइंद्राभिदासतिसनाभिर्यश्चनि
ष्ट्यः॥अवतस्यबलंतिरमहीवद्यौरधत्मनानभंतामन्युकेषां०॥वयमिंद्रत्वायवःस
खित्वमारभामहे॥ऋतस्यनःपथानयातिविश्वानिदुरितानभंतामन्युकेषां०॥अस्म
भ्यंसुत्वमिंद्रतांशिक्षयादोहतेप्रतिवरंजरित्रे॥अछिद्रोध्नीपीपयद्यथानःसहस्र
धारापयसामहीगौः॥२९॥उभेयदिंद्ररोदसीआपप्राथोषाइव॥महांतंत्वामहीनां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰७ सम्राजंचर्षणीनांदेवीजानित्र्यजीजनद्भद्राजनित्र्यजीजनत्॥अवस्मदुर्हृणायतोमर्त्तस्यत
७५ नुहिस्थिरं॥अधस्पदंतमींकृधियोअस्माँआदिदेशतिदेवीजनित्र्य॥अरृत्याबृहतीविभ्वी
विश्वश्चंद्राअमित्रहन्॥शचीभिःशाकधूनुहीद्विश्वाभिरूतिभिर्देवी॰॥अवयचंद्रा
75 तक्रलविंद्रविंद्रविश्वानिधूनुषे॥रयिंनसुन्वतेसचासहस्त्रिणीभिरूतिभिर्देवी॰॥अ
धस्पदाइवाभितोविषंकूपतंतुदिघ्वः॥इर्यायाइवतंतवोव्य१स्मदेतुदुर्मतिर्देवी॰॥दी
र्घंध्वंकुशंयथाशक्तिंबिभर्षिमंतुमः॥पूर्वेणमघवन्पदाजोवयांयथायमोदेवी॰॥न राम
किर्देवामिनीमसिनकिरायोपयामसिमंत्रश्रुत्यंचरामसि॥पक्षेभिरपिकक्षेभि ७५
रत्राभिसंरभामहे॥२२॥अस्मिन्वृक्षेसुपलाशेदेवैःसंपिबतेयमः॥अत्रानोविश्पतिः
पितापुराणाँअनुवेनति॥पुराणाँअनुवेनंतंचरंतंपापयामुया॥असूयंनाथ्यचाक

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शंतस्मा अस्पृहयंपुनः॥यंकुमारनवंरथमचक्रंमनसाकृणोः॥एकेषंविश्वतःप्राञ्चमपश्यन्न
धितिष्ठसि॥यंकुमारप्रावर्त्तयोरथंविप्रेभ्यस्परि॥तंसामानुप्रावर्त्ततसमितोनाव्या
हितं॥कःकुमारमजनयद्रथंकोनिरवर्त्तयत्॥कःस्वित्तदद्यनोब्रूयादनुदेयीयथाभ
वत्॥यथाभवदनुदेयीततोअग्रमजायत॥पुरस्ताद्बुध्नआततःपश्चान्निरयणंकृ
तं॥इदंयमस्यसादनंदेवमानंयदुच्यते॥इयमस्यधम्यतेनाळीरयंगीर्भिःपरिष्कृ
तः॥२२॥केश्य१ग्निंकेशीविषंकेशीबिभर्त्तिरोदसी॥केशीविश्वंस्वर्दृशेकेशीदंज्यो
तिरुच्यते॥मुनयोवातरशनाःपिशंगावसतेमला॥वातस्यानुध्राजिंयन्तियद्देवा
सोअविक्षत॥उन्मदितामौनेयेनवाताँआतस्थिमावयं॥शरीरेदस्माकंयूयंमर्त्ता
सोअभिपश्यथ॥अंतरिक्षेणपततिविश्वारूपावचाकशत्॥मुनिर्देवस्यदेवस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·७ सोरुसायसखाहितः॥ वातस्याश्वोवायोःसखाथोदेवोषितोमुनिः॥ उभौसमुद्रावाक्षेति
७६ यश्चपूर्वउतापरः॥ अप्सरसांगंधर्वाणांमृगाणांचरणेचरन्॥ केशीकेतस्यविद्वान्सखा
स्वादुर्मदिन्तमः॥ वायुरस्माउपामंथत्पिनष्टिस्माकुनंनमा॥ केशीविषस्यपात्रेणय
द्रुद्रेणापिबत्सह॥ २७॥ उतदेवाअवहितंदेवाउन्नयथापुनः॥ उतागश्चक्रुषंदेवादेवा
76 जीवयथापुनः॥ द्वाविमौवातौवातआसिंधोरापरावतः॥ दक्षंतेअन्यआवातुपरा
न्योवातुयद्रपः॥ आवातवाहिभेषजंविवातवाहियद्रपः॥ त्वंहिविश्वभेषजोदेवानांदू राम
तईयसे॥ आत्वागमंशंतातिभिरथोअरिष्टतातिभिः॥ दक्षंतेभद्रमाभार्षंपरायक्ष्मंसु ७६
वामिते॥ त्रायंतामिहदेवास्त्रायंतांमरुतांगणः॥ त्रायंतांविश्वाभूतानियथायम
रपाअसत्॥ आपइद्वाउभेषजीरापोअमीवचातनीः॥ आपःसर्वस्यभेषजीस्ता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तेकृण्वंतुभेषजं॥हस्ताभ्यांदशशाखाभ्यांजिह्वावाचःपुरोगवी॥अनामयित्नुभ्यांत्वाताभ्यां
त्वोपस्पृशामसि॥२५॥तवत्यइंद्रसख्येषुवह्नयऋतंमन्वानाव्यदर्दिरुर्वलं॥यत्रादशस्य
नुषसोरिणन्नपःकुत्सायमन्मन्नह्यश्चदंसयः॥अवासृजःप्रस्वःश्वंचयोगिरीनुदाज
उस्राअपिबोमधुप्रियं॥अवर्धयोवनिनोअस्यदंससाशुशोचसूर्यऋतजातयागि
रा॥विसूर्योमध्येअमुचद्रथंदिवोविदद्दासायप्रतिमानमार्यः॥दृळ्हानिपिप्रोरसुर
स्यमायिनइंद्रोव्यास्यच्चकृवाँऋजिश्वना॥अनाधृष्टानिधृषितोव्यास्यन्निधीँरदेवाँअ
मृणदयास्यः॥मासेवसूर्योवसुपुर्यमाददेगृणानःशत्रूँरशृणाद्विरुक्मता॥अयुद्धसेनो
विभ्वाविभिंदताशहद्वत्रहानुज्यानितेजते॥इंद्रस्यवज्राद्दबिभेदभिश्नथःप्राक्रामच्छुं
ध्यूरजहादुषाअनः॥एतात्यातेश्रुत्यानिकेवलायदेकएकमकृणोरयज्ञं॥मासांविधानम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० अ० ७ दधा अधियच्चिसयाविभिन्नंभरातिप्रधिंपिता॥२६॥सूर्यरश्मिर्हरिकेशः पुरस्तात्सविता
७७ ज्योतिरुदयाँअजस्रांतस्यपूषाप्रसवेयातिविद्वान्त्संपश्यन्विश्वाभुवनानिगोपाः॥नृ
चक्षातेषद्दिवोमध्यआस्तआपप्रिवान्रोदसीअंतरिक्षं॥सविश्वाचीरभिचष्टेघृताची
रंतरापूर्वमपरंचकेतुं॥रायोबुध्नःसंगमनोवसूनांविश्वारूपाभिचष्टेन्शचीभिः॥देव
इवसवितासत्यधर्मेंद्रोननस्थौसमरेधनानां॥विश्वावसुंसोमगंधर्वमापोददृशुषी
स्तदृतेनाव्यायन्॥तदन्ववैदिंद्रोरारहाणआसांपरिसूर्यस्यपरिधीँरपश्यत्॥वि राम
श्वावसुरभितन्नोगृणातुदिव्योगंधर्वोरजसोविमानः॥यद्वाघासत्समुतयन्नवि ७७
द्मधियोहिन्वानोधियइन्नोअव्याः॥सस्निमविंदच्चरणेनदीनामपावृणोद्दुरोअश्म
व्रजानां॥प्रासांगंधर्वोअमृतानिवोचदिंद्रोदक्षंपरिजानादहीनां॥२७॥अग्नेतव
77

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रवोवयोमहिम्नाजंलेअर्चयोविभावसो ॥ बृहद्भानोशवसावाजमुक्थ्यं१दधासिदाशुषेकवे ॥
पावकवर्चाःशुक्रवर्चाअनूनवर्चाउदियर्षिभानुना ॥ पुत्रोमातराविचरन्नुपावसि
पृणक्षिरोदसीउभे ॥ ऊर्जोनपाज्जातवेदःसुशस्तिभिर्मन्दस्वधीतिभिर्हितः ॥ त्वेइषः
संदधुर्भूरिवर्पसश्चित्रोतयोवामजाताः ॥ इरज्यन्नग्नेप्रथयस्वजन्तुभिरस्मेरायोअ
मर्त्य ॥ सदर्शतस्यवपुषोविराजसिपृणक्षिसानसिंक्रतुं ॥ इष्कर्तारमध्वरस्यप्रचेत
संक्षयन्तंराधसोमहः ॥ रातिंवामस्यसुभगांमहीमिषंदधासिसानसिंरयिं ॥ ऋता
वानंमहिषंविश्वदर्शतमग्निंसुम्नायदधिरेपुरोजनाः ॥ श्रुत्कर्णंसप्रथस्तमंत्वागिरादै
व्यंमानुषायुगा ॥ २८ ॥ परिशिष्ट ॥ हिमस्यत्वाजरायुणाग्नेपरिव्ययामसि ॥ उत
ह्रदोहिनोभुवोग्निर्ददातुभेषजं ॥ शीतह्रदोहिनोभुवोग्निर्ददातुभेषजं ॥ अंतिका

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·७ मग्निमजनयद्दूर्वादि:त्रीग्नुरागमत्। अजातपुत्रपक्षायाहृदयंममधूपते॥ विपुलंवनंबद्धा
७८ कोशुंचरजातवेद:कामाय। मांचरक्षपुत्रांश्चशरणमभूतव॥ पिंगाक्षलोहितग्रीव
कृष्णवर्णनमोस्तुते। अस्याहिबर्हणस्यैनांसागरस्योर्मयोयथा॥ इंद्रक्षत्रंददातुव
रुणमभ्यषिंचतु। शत्रवोनिधनंयांतुजयस्वंब्रह्मतेजसा॥ कपिलजटीसर्वभक्षंचा
78 ग्निंप्रत्यक्षदैवतं। वरुणंचयमाग्न्यग्नेममपुत्रांश्चरक्षतुममपुत्रांश्चरक्षसोनम:।
साग्रंवर्षशतंजीवपिबखादचमोदत॥ दु:खितांस्तद्विजांश्चैवप्रजांचपशुपाल राम
या॥ यावदादित्यस्तपतियावद्भ्राजतिचंद्रमा। यावद्वायु:प्लवायतितावज्जीव ७८
जयाजया॥ येनकेनप्रकारेणकोवैनामनुजीवति। परेषामुपकारार्थंयज्जीवतिस
जीवति॥ एतांवैश्वानरंसर्वदेवंनमोस्तुते॥ अग्नेभक्षाविदेहन:प्रत्यङ्ग:सुम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नाभव॥ प्रनोयच्छविश्वस्यतेधनदाअसिनस्त्वं॥ प्रनोयच्छत्वर्यमाप्रभगः प्रबृहस्पतिः॥ प्रदे
वाः प्रोतसूनृतारायोदेवीददातुनः॥ सोमंराजानमवसेग्निंगीर्भिर्हवामहे॥ आदित्या
न्विष्णुंसूर्यंब्रह्माणंचबृहस्पतिं॥ इंद्रवायूबृहस्पतिंसुहवेहहवामहे॥ यथानःसर्वइ
ज्जनःसंगत्यांसुमनाअसत्॥ अर्यमणंबृहस्पतिमिंद्रंदानायचोदय॥ वातंविष्णुंस स्म
रस्वतींसवितारंचवाजिनं॥ त्वंनोअग्नेअग्निभिर्ब्रह्मयज्ञंचवर्द्धय॥ त्वंनोदेवतातं
येरायोदानायचोदय॥ २५॥ अयमग्नेजरिताचेअभूदपिसहसःसूनोनह्य१न्य
दस्त्याप्यं॥ भद्रंहिशर्मत्रिवरूथमस्तितआरेहिंसानामपदिद्युमाकृधि॥ प्रवत्ते
अग्नेजनिमापितूयतःसाचीवविश्वाभुवनान्यृंजसे॥ प्रसप्तयःप्रसनिषंत
नोधियःपुरश्चरंतिपशुपाइवत्मना॥ उतवाउपरिवृणक्षिबप्सद्बहोरग्नउल

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰७ पस्यस्वधावः॥उत्तरिवल्ल्याउर्वराणांभवंतिमातेहेतिंतविषींचुक्रुधाम॥उद्वतोनिवतोया
७९ सिबप्सत्पृथगेषिप्रगर्द्धिनीवसेना॥यदातेवातोअनुवातिशोचिर्वप्तेवश्मश्रुवप
सिप्रभूम॥प्रत्यस्यश्रेणयोददृश्रएकंनियानंबहवोरथासः॥बाहूयदग्नेअनुमर्मृजा
नोन्यङुत्तानामन्वेषिभूमिं॥उत्तेशुष्माजिहतामुत्तेअर्चिरुत्तेअग्नेशशमानस्य
79 वाजाः॥उच्छ्वंचस्वनिनमवर्द्धमानआत्वाद्यविश्वेवसवःसदंतु॥अपामिदंन्ययनं
समुद्रस्यनिवेशनं॥अन्यंकृणुष्वेतःपंथांतेनयाहिवशाँअनु॥आयनेतेपरायणे राम
दूर्वारोहंतुपुष्पिणीः॥ह्रदाश्चपुंडरीकाणिसमुद्रस्यगृहाइमे॥ ॥इत्यष्टमा ७९
ष्टकेसप्तमोध्यायः॥ ॥ॐ॥त्यंचिदत्रिमृतजुरमर्थमश्वंनयातवे॥कक्षीवंतं
यदीपुनारथंनकृणुथोनवं॥त्यंचिदश्वंनवाजिनमरेणवोयमत्नत॥दृळ्हंग्रंथिंन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विष्यतमत्रिंयविष्ठमारजः॥ नरादंसिष्ठावत्रयेशुभ्रासिषासतंधियः॥ अथाहिवांदिवोन
रापुनः स्तोमोनविशसे॥ चितेनदूवांसुराधसारातिःसुमतिरश्विना॥ आयन्नःसदने
पृथौसमनेपर्षथोनरा॥ युवंभुज्युंसमुद्रआरजसःपारईंखितं॥ यातमच्छापतत्रि
भिर्नासत्यासातयेकृतं॥ आवांसुम्नैःशंयूइवमंहिष्ठाविश्ववेदसा॥ समस्मेभूषतं
नरोत्संनपिप्युषीरिषः॥१॥ अयंहितेअमर्त्यइंदुरत्योनपत्यते॥ दक्षोविश्वायुर्वेध
से॥ अयमस्मासुकाव्यऋभुर्वज्रोदास्वते॥ अयंबिभर्त्यूर्ध्वकृशनंमदमृभुर्नकृ
त्व्यंमदं॥ घृषुःश्येनायकृत्वनआसुस्वासुवंसगः॥ अवदीधेदहीशुवः॥ यंसुपर्णः
परावतःश्येनस्यपुत्रआभरत्॥ शतचक्रंयो ह्योवर्त्तनिः॥ यंतेश्येनश्चारुमवृकं
पदाभरदरुणंमानमंधसः॥ एनावयोवितार्यायुर्जीवसएनाजागारबंधुता॥ ए

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ यान्तदिंद्र इंद्रुनादेवेषु चिक्कारयातेमहित्स्यज्ञः॥ कृत्वायवयोवितायार्युः सुकृनोकृत्वायमस्म
८० दासुतः॥२॥ इमांखनाम्योषधिंवीरुधंबलवत्तमां॥ ययासपत्नींबाधतेयया संविंद
तेपतिं॥ उत्तानपर्णेसुभगेदेवजूतेसहस्वति॥ सपत्नींमेपराधमपतिंमेकेवलंकुरु॥
उत्तराहमुत्तरउत्तरेदुत्तराभ्यः॥ अथासपत्नीयाममाधरासाधराभ्यः॥ नह्यस्याना
80 मगृभ्णामिनोअस्मिन्रमतेजने॥ परामेवपरावतंसपत्नींगमयामसि॥ अहम
स्मि सहमानाथत्वमसिसासहिः॥ उभेसहस्वतीभूत्वीसपत्नींमेसहावहै॥ उप राम
तेधांसहमानामभित्वाधांसहीयसा॥ मामनुप्रतेमनोवत्संगौरिवधावतुपथावा ८०
रिवधावतु॥३॥ अरण्यान्यरण्यान्यसौयाप्रेवनश्यसि॥ कथाग्रामंनपृच्छसि
नत्वाभीरिवविंदतीँ३॥ वृषारवायवदतेयदुपावतिचिच्चिकः॥ आघाटिभिरिवधा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धयन्नरण्यानिर्महीयते।।उतगावइवादंत्युतवेश्मेवदृश्यते।।उतोअरण्यानिःसायंशकटी
रिवसर्जति।।गामंगैषआह्वयतिदार्वंगैषोअपावधीत्।।वसन्नरण्यान्यांसायमक्रु
क्षदितिमन्यते।।नवाअरण्यानिर्हंत्यन्यश्चेन्नाभिगच्छति।।स्वादोःफलस्यजग्ध्वा
येयथाकामंनिपद्यते।।आंजनगंधिंसुरभिंबह्वन्नामकृषीवलां।।प्राहंमृगाणांमात
रमरण्यानिमशंसिषं।।४।।श्रत्तेदधामिप्रथमायमन्यवेहन्यद्वृत्रंनर्यंविवेरपः।
उभेयत्वाभवतोरोदसीअनुरेजतेशुष्मात्पृथिवीचिदद्रिवः।।त्वंमायाभिरन
वद्यमायिनंश्रवस्यतामनसावृत्रमर्दयः।।त्वामिन्नरोवृणतेगविष्टिषुत्वांवि
श्वासुहव्यास्विष्टिषु।।ऐषुचाकंधिपुरुहूतसूरिषुवृधासोयेमघवन्नानशु
र्मघं।।अर्चंतितोकेतनयेपरिष्टिषुमेधसातावाजिनमह्रयेधने।।सइन्नुरायः

१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ सुभृतस्यचाकनन्मदंयोअस्यरंह्यंचिकेतति॥ स्तोधोमघवन्दाश्वध्वरोमक्षूसवाजं
८१ भरतेधनानृभिः॥ सत्वंराइंद्रियमहिनागृणानउरुकृधिमघवन्छग्धिरायः॥ त्वंनोमि
त्रोवरुणोनमायीपित्वोनदस्मदयसेविभक्ता॥५॥ सुव्राणासइंद्रस्तुमसित्वासस
वांसश्चतुविनृम्णवाजं॥ आनोभरसुवितंयस्यचाकन्त्मनातनासनुयामत्वो
81 ताः॥ ऋघसत्वामिंद्रशूरजातोदासीर्विशःसूर्येणसह्याः॥ गुहाहितंगुह्यंगूळहम
प्सुबिभृमसिप्रस्रवणेनसोमं॥ अर्योवागिरोअभ्यर्चविद्वानृषीणांविप्रःसुम राम
तिंचकानः॥ तेस्यामयेरणयंतसोमैरेनोतनुभ्यंरथोळ्हभक्षैः॥ इमाब्रह्मेंद्रतु ८१
भ्यंशंसिदानृभ्योनृणांशूरश्वः॥ तेभिर्भवसक्रतुर्येषुचाकन्नुतत्रायस्वगृणतं
उतस्तीन्॥ श्रुधीहवमिंद्रशूरपृथ्याउतस्तवसेवेन्यस्यार्कैः॥ आयस्तेयोनिंघृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तवंनमसारूर्मिर्ननिम्नैर्देवयंतवक्ताः ॥६॥ सवितायंत्रैः पृथिवीमरम्णादस्कंभनेसविता
द्यामदंहत् ॥ अश्वमिवाधुक्षद्धुनिमंतरिक्षमतूर्तेबद्धंसवितासमुद्रं ॥ यत्रासमुद्रः
स्कभितोव्यौनदपांनपात्सवितातस्यवेद ॥ अतोभूरतआउत्थितंरजोतोद्यावापृ
थिवीअप्रथेतां ॥ पश्चेदमन्यदभवद्यजत्रममर्त्यस्यभुवनस्यभूना ॥ सुपर्णोअं
गसवितुर्गरुत्मान्पूर्वोजातः सउअस्यानुधर्म ॥ गावइवग्रामंयूयुधिरिवा
श्वान्वाश्रेववत्संसुमनादुहाना ॥ पतिरिवजायामभिनोन्येतुधर्त्तादिवःस
विताविश्ववारः ॥ हिरण्यस्तूपः सवितर्यथात्वांगिरसोजुह्वेवाजेअस्मिन् ॥ ए
वात्वार्चन्नवसेवंदमानः सोमस्येवांशुंप्रतिजागराहं ॥ ७ ॥ समिद्धश्चित्समि
ध्यसेदेवेभ्योहव्यवाहन ॥ आदित्यैरुद्रैर्वसुभिर्नआगहिमृळीकायनआग

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·८ हि॥इमंयज्ञमिदंवचोजुजुषाणउपागहि॥मर्त्तासस्त्वासमिधानहवामहेमृळीकायह
८२ वामहे॥सामुजातवेदसंविश्ववारंगृणेधिया॥अग्नेदेवाँआवहनःप्रियव्रतान्मृळी
कायप्रियव्रतान्॥अग्निर्देवोदेवानामभवत्पुरोहितोग्निंमनुष्याऋषयःस
मीधिरे॥अग्निंमहोधनसातावहंहुवेमृळीकंधनसातये॥अग्निरत्रिंभरद्वाजंग
82 विष्ठिरंप्रावन्नःकण्वंत्रसदस्युमाहवे॥अग्निंवसिष्ठोहवतेपुरोहितोमृळीका
यपुरोहितः॥८॥श्रद्धयाग्निःसमिध्यतेश्रद्धयाहूयतेहविः॥श्रद्धांभगस्य राम
मूर्द्धनिवचसावेदयामसि॥प्रियंश्रद्धेददतःप्रियंश्रद्धेदिदासतः॥प्रियं ८२
भोजेषुयज्वस्विदंमउदितंकृधि॥यथादेवाअसुरेषुश्रद्धामुग्रेषुचक्रिरे॥एवंभो
जेषुयज्वस्वस्माकमुदितंकृधि॥श्रद्धांदेवायजमानावायुगोपाउपासते॥श्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्धांहृदय्य १ याकूत्याश्रद्धयाविंदतेवसु ॥ श्रद्धांप्रातर्हवामहेश्रद्धांमध्यंदिनंपरि ॥ श्रद्धांसू
र्यस्यनिम्रुचिश्रद्धेश्रद्धापयेहनः ॥ १ ॥ परिशिष्ट ॥ मेधामह्यमंगिरसोमेधांसप्तर्षयोद
दुः ॥ मेधामिंद्रश्चाग्निश्चमेधांधातादधातुमे ॥ मेधांमेवरुणोराजामेधांदेवीसरस्वती ॥
मेधांमेअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजा ॥ यांमेधाअप्सरासुगंधर्वेषुचयन्मनः ॥
दैवीयामानुषीमेधासामायाविशतादिमां ॥ यन्मेनोक्तंभद्रंचतांशकेयंयदनुब्रुवे ॥
निशामलंनिशामहेमयिव्रतंसहप्रियेणभूयासंब्रह्मणासंगमेमहि ॥ शरीरंमेवि
चक्षणंवाङ्मेमधुमद्दुहा ॥ अयंद्दुमहमसौस्मूर्योब्रह्मणानीस्थः श्रुतंमेमाप्रहा
सीः ॥ मेधांदेवींमनसारेजमानांगंधर्वजुष्टांप्रतिनोजुषस्व ॥ मह्यंमेधांवदमह्यं
श्रियंवदमेधावीभूयासमजराजरिष्णु ॥ सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्यकाम्यं ॥ स

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०अ०८ सनिंमेधामयासिषं॥ यांमेधांदेवगणाः पितरश्चोपासते॥ तयामामद्यमेधयाग्ने मेधाविनं
८३ कुरु॥ मेधाव्य१हंसुमनाः सुप्रतीकः श्रद्धामयाः सत्यमुतः सुपेशेवः॥ महायशाधार
यिष्णुप्रवक्ताभूयासमयेस्वधयाप्रयोग॥ ॥ शासइत्थामहाँअस्यमित्रखादोअ
द्भुतः॥ नयस्यहन्यतेसखानजीयतेकदाचन॥ स्वस्तिदाविशस्पतिर्वृत्रहाविमृधो
वशी॥ वृषेंद्रः पुरएतुनः सोमपाअभयंकरः॥ विरक्षोविमृधोजहिविवृत्रस्यहनूरु
ज॥ विमन्युमिंद्रवृत्रहन्नमित्रस्याभिदासतः॥ विनइंद्रमृधोजहिनीचायच्छपृ राम
लन्यतः॥ योअस्माँअभिदासत्यधरंगमयातमः॥ अपेंद्रद्विषतोमनोपजिज्यास ८३
तोवधं॥ विमन्योःशर्मयच्छवरीयोयवयावधं॥ १०॥ ईंखयंतीरपस्युवइंद्रंजातमु
पासते॥ भेजानासःसुवीर्यं॥ त्वमिंद्रबलादधिसहसोजातओजसः॥ त्वंवृषन्वृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षेदसि॥त्वमिंद्रासिवृत्रहाव्यं१तरिक्षमतिरः॥उद्या॥मस्तभ्ना॥ओजसा॥त्वमिंद्रसजोषस

मर्कंबिभर्विबाह्वोः॥यज्ञ्वंशिशानओजसा॥त्वमिंद्राभिभूरसिविश्वाजातान्योजसा॥

सविश्वाभुवआभवः॥११॥सोमएकेभ्यः पवतेघृतमेकउपासते॥येभ्योमधुप्र

धावतितांश्चिदेवापिगच्छतात्॥तपसायेअनाधृष्यास्तपसायेस्वर्ययुः॥तपोयेच

क्रिरेमहस्तांश्चि०॥येयुध्यंतेप्रधनेषुशूरासोयेतनूत्यजः॥येवासहस्रदक्षिणास्तां

श्चि०॥येचित्पूर्वऋतसापऋतावानऋतावृधः॥पितॄन्तपस्वतोयमतांश्चि०॥

सहस्रणीथाःकवयोयेगोपायंतिसूर्यं॥ऋषीन्तपस्वतोयमतपोजाँअपिगच्छता

त्॥१२॥अरायिकाणेविकटेगिरिंगच्छसदान्वे॥शिरिंबिठस्यसत्वभिस्तेभिष्ट्वाचा

तयामसि॥चत्तोइतश्चत्तामुतःसर्वाभ्रूणान्यारुषी॥अराय्यंब्रह्मणस्पतेतनी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ क्ष्णशृंगोदृषन्निहि ॥ अदोयद्दारुप्लवते सिंधोः पारे अपूरुषं ॥ तदारभस्वदुर्हणोतेनगच्छपर
८५ स्तरं ॥ यद्धप्राचीरजगंतोरोमंडूरधाणिकीः ॥ हताइंद्रस्यशत्रवः सर्वेबुद्बुदयाशवः ॥
परीमेगामनेषतपर्यग्निमहृषत ॥ देवेष्वक्रतश्रवः कइमाँआदधर्षति ॥ १२ ॥ अग्निं
84 हिन्वंतुनोधियः सप्तिमाशुमिवाजिषु ॥ तेनजेष्मधनंधनं ॥ यथागाआकराम
हे सेनयाग्नेतवोत्या ॥ तांनोहिन्वमघत्तये ॥ आग्नेस्थूरंरयिंभरपृथुंगोमंतम्
श्विनं ॥ अङ्धि खंवर्तयापणिं ॥ अग्नेनक्षत्रमजरमासूर्यंरोहयोदिवि ॥ दधज्ज्यो राम
तिर्जनेभ्यः ॥ अग्नेकेतुर्विशामसिप्रेष्ठः श्रेष्ठउपस्थसत् ॥ बोधास्तोत्रेवयोदधत् ॥ १५ ॥ ८४
इमानुकंभुवनासीषधामेंद्रश्चविश्वेचदेवाः ॥ यज्ञंचनस्तन्वंचप्रजांचादित्यैरिंद्रः
सहचीक्लृपाति ॥ आदित्यैरिंद्रः सगणोमरुद्भिरस्माकंभूत्वविताततनूनां ॥ हत्वाय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

देवाअसुरान्यदायन्देवादेवत्वमभिरक्षमाणाः॥ त्र्यस्यंचमुर्कमनयुन्छचौरादित्स्वधामिषि भ्रि
रांपर्यपन्न्यन्॥१५॥ सूर्योनोदिवस्पातुवातोअंतरिक्षात्॥ अग्निर्नःपार्थिवेभ्यः॥ जोषा
सवितर्यस्यतेहरः शतंसवाँअर्हति॥ पाहिनोदिद्युतःपतंत्याः॥ चक्षुर्नोदेवःसविता
चक्षुर्नउतपर्वतः॥ चक्षुर्धातादधातुनः॥ चक्षुर्नोधेहिचक्षुषेचक्षुर्विख्येतनूभ्यः॥
संचेदंविचपश्येम॥ सुसंदृशंत्वावयंप्रतिपश्येमसूर्य॥ विपश्येमनृचक्षसः॥१६॥
उदसौसूर्योअगादुदयंमामकोभगः॥ अहंतद्विद्वलापतिमभ्यसाक्षिविषासहिः॥
अहंकेतुरहंमूर्धाहमुग्राविवाचनी॥ ममेदनुक्रतुंपतिःसेहानायाउपाचरेत्॥ म
मपुत्राःशत्रुहणोथोमेदुहिताविराट्॥ उताहमस्मिसंजयापत्यौमेश्लोकउत्त
मः॥ येनेंद्रोहविषाकृत्व्यभवद्युम्न्युत्तमः॥ इदंतदक्रिदेवाअसपत्नाकिलाभु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·८ वं ॥ असपत्नासपत्नघ्नीजयंत्यभिभूवरी ॥ आवृक्षमन्यासांवर्चोराधोअस्थेयसामिव ॥
८५ सममजैषमिमाअहंसपत्नीरभिभूवरी ॥ यथाहमस्यवीरस्यविराजानिजनस्यच ॥
॥१७॥ तीव्रस्याभिवयसोअस्यपाहिसर्वरथाविहरीइहमुंच ॥ इंद्रमात्वायजमानासो
अन्येनिरीरमन्तुभ्यमिमेसुतासः ॥ तुभ्यंसुतास्तुभ्यमुसोत्वासस्त्वांगिरः श्वात्र्या
85 आह्वयंति ॥ इंद्रेदमद्यसवनंजुषाणोविश्वस्यविद्वाँ इहपाहिसोमं ॥ यउशतामन
सासोममस्मैसर्वहृदादेवकामः सुनोति ॥ नगाइंद्रस्तस्यपरादतिप्रशस्तमिच्चा राम
रुमस्मैकृणोति ॥ अनुस्पष्टोभवत्येषोअस्ययोअस्मैरेवान्नसुनोतिसोमं ॥ निर ८५
रत्नौमघवातंदधातिब्रह्मद्विषोहंत्यनानुदिष्टः ॥ अश्वायंतोगव्यंतोवाजयंतोह
वामहेत्वोपगंतवाउ ॥ आभूषंतस्तेसुमतौनवायांवयमिंद्रत्वाशुनंहुवेम ॥१८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मुंचामित्वाहविषाजीवनायकमज्ञातयक्ष्मादुतराजयक्ष्मात्॥ग्राहिर्जग्राहयदिवैतदेनं
तस्याइंद्राग्नीप्रमुमुक्तमेनं॥यदिक्षितायुर्यदिवापरेतोयदिमृत्योरंतिकंनीतएव॥
तमाहरामिनिर्ऋतेरुपस्थादस्पार्षमेनंशतशारदाय॥सहस्राक्षेणशतवी
र्येणशतायुषाहविषाहार्षमेनं॥शतंयथेमंशरदोनयातींद्रोविश्वस्यदुरितस्य
पारं॥शतंजीवशरदोवर्द्धमानःशतंहेमंताञ्छतमुवसंतान्॥शतमिंद्राग्नीसविता
बृहस्पतिःशतायुषाहविषेमंपुनर्दुः॥आहार्षमविदंत्वापुनरागाःपुनर्नव॥स
र्वांगसर्वंतेचक्षुःसर्वमायुश्चतेविदं॥१९॥ब्रह्मणाग्निःसंविदानोरक्षोहाबाध
तामितः॥अमीवायस्तेगर्भंदुर्णामायोनिमाशये॥यस्तेगर्भममीवादुर्णामायोनि
माशये॥अग्निष्टंब्रह्मणासहनिष्क्रव्यादमनीनशत्॥यस्तेहंतिपतयंतंनिष
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·८ त्स्नुंयः सरीसृपं ॥ जातंयस्तेजिघांसतितमितोनाशयामसि ॥ यस्तऊरूविहरत्यंतरादं
८६ पतीशये ॥ योनिंयोअंतरारेळ्हितमितो० ॥ यस्त्वाभ्रातापतिर्भूत्वाजारोभूत्वानिप
घते ॥ प्रजांयस्तेजिघांसतितमितो० ॥ यस्त्वास्वप्नेनतमसामोहयित्वानिपद्यते ॥
86 प्रजांयस्तेजिघांसतितमितो० ॥ २० ॥ अक्षीभ्यांतेनासिकाभ्यांकर्णाभ्यांछुबुका
दधि ॥ यक्ष्मंशीर्षण्यंमस्तिष्काज्जिह्वयाविवृहामिते ॥ ग्रीवाभ्यस्तउष्णिहाभ्यः की
कसाभ्योअनूक्यात् ॥ यक्ष्मंदोषण्य१ मंसाभ्यांबाहुभ्यांविवृहामिते ॥ आंत्रेभ्य राम
स्तेगुदाभ्योवनिष्ठोर्हृदयादधि ॥ यक्ष्मंमतस्नाभ्यांयकृः प्लाशिभ्योविवृहामि ८६
ते ॥ ऊरुभ्यांतेअष्ठीवद्भ्यांपार्ष्णिभ्यांप्रपदाभ्यां ॥ यक्ष्मंश्रोणिभ्यांभासदाद्भंस
सोविवृहामिते ॥ मेहनाद्वनंकरणाल्लोमभ्यस्तेनखेभ्यः ॥ यक्ष्मंसर्वस्मादात्म

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भद्रंवैवरंवृणतेभद्रंयुंजंतिदक्षिणं॥भद्रंवैवस्वतेचक्षुर्बहुत्राजीवतोमनः॥३
नस्तमिदंविवृहामिते॥अंगादंगाल्लोम्नोलोम्नोजातंपर्वणिपर्वणि॥यक्ष्मंसर्वस्मादात्मनस्त मि
दंविवृहामिते॥२१॥अपेहिमनसस्पतेपक्रामपरश्चर॥परोनिर्ऋत्याआचक्ष्वबहुधा
जीवतोमनः॥यदाशासानिःशासाभिशासोपारिमजाग्रतोयत्स्वपंतः॥अग्निर्विश्वा
न्यपदुष्कृतान्यजुष्टान्यारेअस्मद्दधातु॥यदिंद्रब्रह्मणस्पतेभिद्रोहंचरामसि॥प्रचेता
नआंगिरसोद्विषतांपात्वंहसः॥अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं॥जाग्र
त्स्वप्नःसंकल्पःपापोयंद्विष्मस्तंसऋच्छतुयोनोद्वेष्टितमृच्छतु॥२२॥देवाःकपोतइ
षितोयदिच्छन्दूतोनिर्ऋत्याइदमाजगाम॥तस्माअर्चामकृणवामनिष्कृतिंशंनो
अस्तुद्विपदेशंचतुष्पदे॥शिवःकपोतइषितोनोअस्त्वनागादेवाःशकुनोगृहेषु।
अग्निर्हिविप्रोजुषतांहविर्नःपरिहेतिःपक्षिणीनोवृणक्तु॥हेतिःपक्षिणीन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ दभात्यस्मानाक्ष्यांपदंकृणुतेअग्निधाने॥शंनोगोभ्यश्चपुरुषेभ्यश्चास्तुमानोहिंसीदिह
८७ देवाःकपोतः॥यदुलूकोवदतिमोघमेतद्यत्कपोतःपदमग्नौकृणोति॥यस्यदूतःप्रहित
एषएतत्तस्मैयमायनमोअस्तुमृत्यवे॥ऋचाकपोतंनुदतप्रणोदमिषंमदंतःपरि
गांनयध्वं॥संयोपयंतोदुरितानिविश्वाहित्वानऊर्जंप्रपतात्पतिष्ठः॥२२॥ऋषभंमा
समानानांसपत्नानांविषासहिं॥हंतारंशत्रूणांकृधिविराजंगोपतिंगवां॥अहमस्मि
सपत्नहेंद्रइवारिष्टोअक्षतः॥अधःसपत्नामेपदोरिमेसर्वेअभिष्ठिताः॥अत्रैवचो राम
पिनह्याम्युभेआर्त्नीइवज्यया॥वाचस्पतेनिषेधेमान्यथामदधरंवदान्॥अभिभू ८७
रहमागमंविश्वकर्मेणधाम्ना॥आवश्चित्तमावोव्रतमावोहंसमितिंददे॥योग
क्षेमंवआदायाहंभूयासमुत्तमआवोमूर्धानमक्रमी॥अधस्पदान्मउद्वदतमंडू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

काद्द्योदकान्मंडूकाउदकादिव॥२४॥तुभ्येदमिंद्रपरिषिच्यतेमधुत्वंसुतस्यकलशस्यरा
जसि॥त्वंरयिंपुरुवीरामुनस्कृधित्वंतपः परितप्याजयः स्वः॥स्वर्जितंमहिमंदा
नमंधसोहवामहेपरिशक्रंसुतांउप॥इमंनोयज्ञमिहबोध्यागहिस्पृधोजयंतं
मघवानमीमहे॥सोमस्यराज्ञोवरुणस्यधर्मणिबृहस्पतेरनुमत्याउशर्मणि।
तवाहमद्यमघवन्नुपस्तुतौधातर्विधातः कलशाँअभक्षयं॥प्रसूतोभक्षमकरंच
रावपिस्तोमंचेमंप्रथमः सूरिरुन्मृजे॥सुतेसातेनयद्यागमंवांप्रतिविश्वामि
त्रजमदग्नीदमे॥२५॥वातस्यनुमहिमानंरथस्यरुजन्नेतिस्तनयन्नस्यघोषः।
दिविस्पृग्यात्यरुणानिकृण्वन्नुतोएतिपृथिव्यारेणुमस्यन्॥संप्रेरतेअनुवातस्य
विष्ठाऐनंगच्छंतिसमनंनयोषाः॥ताभिः सयुक्सरथंदेवईयतेस्यविश्वस्यभु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ वनस्यराजा॥अंतरिक्षेपथिभिरीयमानोननिविशतेकतमच्चनाहः॥अपांसखाप्रथम
८८ जाऋतावाक्वस्विज्जातः कुतआबभूव॥आत्मादेवानांभुवनस्यगर्भोयथावशंचर
तिदेवएषः॥घोषाइदस्यशृण्विरेनरूपंतस्मैवातायहविषाविधेम॥२६॥मयोभू
88 र्वातोअभिवातूस्राऊर्जस्वतीरोषधीरारिशंतां॥पीवस्वतीर्जीवधन्याःपिबंत्वव
सायपद्वतेरुद्रमृळ॥याःसरूपाविरूपाएकरूपायासामग्निरिष्ट्यानामानिवेद॥ राम
याअंगिरसस्तपसेहचक्रुस्ताभ्यःपर्जन्यमहिशर्मयच्छ॥यादेवेषुतन्व१मैरयं ८८
तयासांसोमोविश्वारूपाणिवेद॥ताअस्मभ्यंपयसापिन्वमानाःप्रजावतीरिंद्र
गोष्ठेरिरीहि॥प्रजापतिर्मह्यमेतारराणोविश्वैर्देवैःपितृभिःसंविदानः॥शिवाः
सतीरुपनोगोष्ठमाकस्तासांवयंप्रजयासंसदेम॥२७॥विभ्राड्बृहत्पिबतुसो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

म्यंमध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविह्रुतं ॥ वातजूतोयोअभिरक्षतित्मनाप्रजाः पुपोषपुरुधाविरा
जति ॥ विभ्राड्बृहत्सुभृतंवाजसातमंधर्मन्दिवोधरुणेसत्यमर्पितं ॥ अमित्रहावृत्रहादस्यु
हंतमंज्योतिर्जज्ञेअसुरहासपत्नहा ॥ इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरुत्तमंविश्वजिद्धन
ते जिदुच्यतेबृहत् ॥ विश्वभ्राड्भ्राजोमहिसूर्योदृशउरुपप्रथेसहओजोअच्युतं ॥ विभ्राज
ञ्ज्योतिषास्व१रगच्छोरोचनंदिवः ॥ येनेमाविश्वाभुवनान्याभृताविश्वकर्मणाविश्व
देव्यावता ॥ २८ ॥ त्वंसमित्ततोरथमिंद्रप्रावः सुतावतः ॥ अशृणोः सोमिनोहवं ॥ त्वं
मखस्यदोधतः शिरोवत्त्वचोभरः ॥ अगच्छः सोमिनोगृहं ॥ त्वंत्यमिंद्रमर्त्यमास्त्रबु
ध्नायवेन्यं ॥ मुहुः श्रथ्नामनस्यवे ॥ त्वंत्यमिंद्रसूर्यंपश्चासंतंपुरस्कृधि ॥ देवानां
चित्तिरोवशं ॥ २९ ॥ आयाहिवनसासहगावः सचंतवर्त्तनिंयदूधभिः ॥ आयाहिव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·८ स्व्याधियामंहिष्ठोजारयन्मखः सुदानुभिः॥ पितुभृतोननंतुमित्सुदानवः प्रतिदध्मोयजा
८९ मसि॥ उषाअपस्वसुस्तमः संवर्त्तयतिवर्त्तनिंसुजाततां॥ ३०॥ आत्वाहार्षमंतरभूर्ध्रुव
स्तिष्ठाविचाचलिः॥ विशस्त्वासर्वावांछंतुमात्वद्राष्ट्रमधिभ्रशत्॥ इहैवैधिमापच्यो
ष्ठाः पर्वतइवाविचाचलिः॥ इंद्रइवेहध्रुवस्तिष्ठेहराष्ट्रमुधारय॥ इममिंद्रोअदीधर
89 द्ध्रुवंध्रुवेणहविषा॥ तस्मैसोमोअधिब्रवत्तस्माउब्रह्मणस्पतिः॥ ध्रुवाद्यौर्ध्रुवापृ
थिवीध्रुवासः पर्वताइमे॥ ध्रुवंविश्वमिदंजगद्ध्रुवोराजाविशामयं॥ ध्रुवंतेराजा राम
वरुणोध्रुवंदेवोबृहस्पतिः॥ ध्रुवंतइंद्रश्चाग्निश्चराष्ट्रंधारयतांध्रुवं॥ ध्रुवंध्रुवेणह ८९
विषाभिसोमंमृशामसि॥ अथोतइंद्रः केवलीर्विशोबलिहृतस्करत्॥ ३१॥ अभी
वर्तेनहविषायेनेंद्रोअभिवावृते॥ तेनास्मान्ब्रह्मणस्पतेभिराष्ट्रायवर्त्तय॥ अभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इत्यसपत्नानभियानोअरातयः॥अभिपृतन्यंतंतिष्ठाभियोनइद्रस्यति॥अभित्वादेवःस
वितामिसोमोअवीवृतत्॥अभित्वाविश्वाभूतान्यभीवर्त्तोयथाससि॥येनेंद्रोहवि
षाकृत्व्यभवद्युम्न्युत्तमः॥इदंतदक्रिदेवाअसपत्नःकिलाभुवं॥असपत्नःस
पत्नहाभिराष्ट्रोविषासहिः॥यथाहमेषांभूतानांविराजानिजनस्यच॥२१॥प्र
वोग्रावाणःसवितादेवःसुवतुधर्मणा॥धूर्षुयुज्यध्वंसुनुत॥ग्रावाणोअपदुच्छु
नामपसेधतदुर्मतिं॥उस्राःकर्त्तनभेषजं॥ग्रावाणउपरेष्वामहीयंतेसजोष
सः॥वृष्णेदधतोवृष्ण्यं॥ग्रावाणःसवितानुदेवःसुवतुधर्मणा॥यजमानाय
सुन्वते॥२२॥प्रसूनवऋभूणांबृहन्नवंतवृजना॥क्षामायेविश्वधायसोश्नन्
धेनुंनमातरं॥प्रदेवंदेव्याधियाभरताजातवेदसं॥हव्यानोवक्षदानुषक्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.अ.८ अयमुष्यप्रदेवयुर्होतायज्ञायनीयते॥ रथोनयोरभीवृतोघृणीवान्चेततित्मना॥
१० अयमग्निरुरुष्यत्यमृतादिवजन्मनः॥ सहसश्चित्सहीयान्देवोजीवातवेकृतः॥
॥२४॥ पतंगमक्तमसुरस्यमायया हृदापश्यंतिमनसाविपश्चितः॥ समुद्रेअंतः
५ कवयोविचक्षतेमरीचीनांपदमिच्छंतिवेधसः॥ पतंगोवाचंमनसाबिभर्तितांगं
90 धर्वोवदद्गर्भेअंतः॥ तांद्योतमानांस्वर्यंमनीषामृतस्यपदेकवयोनिपांति॥ अ
पश्यंगोपामनिपद्यमानमाचपराचपथिभिश्चरंतं॥ ससध्रीचीःसविषू राम
चीर्वसानआवरीवर्तिभुवनेष्वंतः॥२५॥ त्यमूषुवाजिनंदेवजूतंसहावानंतरुतारं ९
रथानां॥ अरिष्टनेमिंपृतनाजमाशुंस्वस्तयेतार्क्ष्यमिहाहुवेम॥ इंद्रस्येवरातिमा
जोहुवानाःस्वस्तयेनावमिवारुहेम॥ उर्वीनपृथ्वीबहुलेगभीरेमावामेतौमा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

परेत्वोरिषाम ॥ सद्यश्चिद्यः शवसापंचकृष्टीः सूर्यइवज्योतिषापस्ततान ॥ सहस्रसाः श
तसाअस्यरंहिर्नस्मावरंतेयुवतिंनशर्यां ॥ ३६ ॥ उत्तिष्ठतावपश्यतेंद्रस्यभागमृत्वियं ॥
यदिश्रातोजुहोतनयद्यश्रातोममत्तन ॥ श्रातंहविरोष्विंद्रप्रयाहिजगामसूरोअध्वर
नोविमध्यं ॥ परित्वासतेनिधिभिः सखायः कुलपानव्राजपतिंचरंतं ॥ श्रातंमन्य
ऊधनिश्रातमग्नौसुश्रातंमन्येतदृतंनवीयः ॥ माध्यंदिनस्यसवनस्यदध्नः पिबें
द्रवज्रिन्पुरुकृज्जुषाणः ॥ ३७ ॥ प्रससाहिषेपुरुहूतशत्रूंज्येष्ठस्तेशुष्मइहराति
रस्तु ॥ इंद्राभरदक्षिणेनावसूनिपतिः सिंधूनामसिरेवतीनां ॥ मृगोनभीमः
कुचरोगिरिष्ठाः परावतआजगंथापरस्याः ॥ सृकंसंशायपविमिंद्रतिग्मंविश
त्रून्ताढिविमृधोनुदस्व ॥ इंद्रक्षत्रमभिवाममोजोजायथावृषभचर्षणीनां ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ अपानुदोजनममित्रयंतमुरुंदेवेभ्योअकृणोरुलोकं॥३८॥प्रथश्चयस्यसप्रथश्चना
९१ मानुष्टुभस्यहविषोहविर्यत्॥धातुर्द्युतानात्सवितुश्चविष्णोरथंतरमाजभारावसि
ष्ठः॥अविंदन्तेअतिहितंयदासीद्यज्ञस्यधामपरमंगुहायत्॥धातुर्द्युतानात्सवि
तुश्चविष्णोर्भरद्वाजोबृहदाचक्रेअग्नेः॥तेविंदन्मनसादीध्यानायजुष्कन्नंप्रथमं
देवयानं॥धातुर्द्युतानात्सवितुश्चविष्णोरासूर्यादभरन्घर्ममेते॥३९॥दृहस्प
तिर्नयतुदुर्गहातिरः पुनर्नेषदघशंसायमन्म॥क्षिपदशस्तिमपदुर्मतिंह राम
न्नथाकरद्यजमानायशंयोः॥नराशंसोनोवतुप्रयाजेशंनोअस्त्वनुयाजो ९१
हवेषु॥क्षिपदशस्ति॰॥तपुर्मूर्धातिपतुरक्षसोयेब्रह्मद्विषः शरवेहंतवाउ॥क्षि
पदशस्ति॰॥४०॥अपन्नयंलामनसाचिकितानंतपसोजातंतपसोविभूतं॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इहप्रजामिहरयिंरराणः प्रजायस्वप्रजयापुत्रकाम॥ अपश्यंत्वामनसादीध्यानांस्वा
यांतनूऋत्व्येनाधमानां॥ उपमामुच्चायुवतिर्बभूयाः प्रजायस्वप्रजयापुत्रकामे॥
अहंगर्भमदधामोषधीषहंविश्वेषुभुवनेषंतः॥ अहंप्रजाअजनयंपृथिव्यामहं
जनिभ्योअपरीषुपुत्रान्॥ ४१॥ विष्णुर्योनिंकल्पयतुत्वष्टारूपाणिपिंशतु॥ आ
सिंचतुप्रजापतिर्धातागर्भंदधातुते॥ गर्भंधेहिसिनीवालिगर्भंधेहिसरस्व
ति॥ गर्भंतेअश्विनौदेवावाधत्तांपुष्करस्रजा॥ हिरण्ययीअरणीयंनिर्मंथ
तोअश्विना॥ तंतेगर्भंहवामहेदशमेमासिसूतवे॥ ४२॥ परिशिष्ट॥ नेज
मेषपरापतसुपुत्रः पुनरापत॥ अस्यैमेपुत्रकामायैगर्भमाधेहियःपुमान्॥
यथेयंपृथिवीमह्युत्तानागर्भमादधे॥ एवंतंगर्भमाधेहिदशमेमासिसूतवे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०अ०८ चित्तोः श्रेष्ठेन रूपेणास्या नार्या गवीन्याः॥ पुमांसं पुत्रमाधेहि दशमे मासि सूतवे॥ ॥
९२ महि त्रीणामवोऽस्तु द्युक्षं मित्रस्यार्यम्णः॥ दुराधर्षं वरुणस्य॥ नहि तेषाममा चन
नाध्वसु वारणेषु॥ ईशे रिपुरघशंसः॥ यस्मै पुत्रासो अदितेः प्रजीवसे मर्त्याय॥
ज्योतिर्यच्छन्त्यजस्रं॥ ४३॥ वात आ वातु भेषजं शंभु मयोभु नो हृदे॥ प्रण आयूंषि
तारिषत्॥ उत वात पितासि न उत भ्रातोत नः सखा॥ स नो जीवातवे कृधि॥
यददो वात ते गृहे३ऽमृतस्य निधिर्हितः॥ ततो नो देहि जीवसे॥ ४४॥ त्रा अग्नये वा राम
चमीरयत वृषभाय क्षितीनां॥ स नः पर्षदति द्विषः॥ यः परस्याः परावतस्तिरो ध ९२
न्वातिरोचते॥ स नः०॥ यो रक्षांसि निजूर्वत्यग्निस्तिग्मेन शोचिषा॥ स नः०॥ यो विश्वा तृषा
भि विपश्यति भुवना सं च पश्यति॥ स नः०॥ यो अस्य पारे रजसः शुक्रो अग्निर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जायत॥ सनः पर्ष०॥ ४५॥ प्रनूनंजातवेदसमश्वंहिनोतवाजिनं॥ इदंनोबर्हिरास
दे॥ अस्यप्रजातवेदसोविप्रवीरस्यमीळ्हुषः॥ महीमियर्मिसुष्टुतिं॥
यारुचोजातवेदसोदेवत्राहव्यवाहनीः॥ ताभिर्नोयज्ञमिन्वतु॥॥
॥४६॥ आयंगौः पृश्निरक्रमीदसदन्मातरंपुरः॥ पितरंचप्रय
न्त्स्वः॥ अंतश्चरतिरोचनास्यप्राणादपानती॥ व्यख्यन्महि
षोदिवं॥ त्रिंशद्धामविराजतिवाक्पतंगायधीयते॥ प्रतिव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ स्तोरह्युभिः॥ ४७॥ ऋतंच सत्यंचाभीद्धात्तपसोध्यजायत॥ त

९३ तोरात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः॥ समुद्रादर्णवादधिसं

93 वत्सरो अजायत॥ अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतो

वशी॥ सूर्याचंद्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत्॥ राम

च दिवंच पृथिवीं चांतरिक्षमथो स्वः॥ ४८॥ संसमिद्युवसे ९३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ ९४ वृषन्नग्नेविश्वान्यर्यआ॥इळस्पदेसमिध्यसेसनोवसू
न्याभर॥संगछध्वंसंवदध्वंसंवोमनांसिजानतां॥देवाभागं
९५ यथापूर्वेसंजानानाउपासते॥समानोमंत्रः समितिःस
मानीसमानंमनः सहचित्तमेषां॥समानंमंत्रमभिमंत्रयेवःस राम
मानेनवोहविषाजुहोमि॥समानीवआकूतिःसमानाहृदयानि ९४
वः॥समानमस्तुवोमनोयथावःसुसहासति॥६९॥ ॥इत्यष्टमा
ष्टकेअष्टमोध्यायः॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥शुभमस्तु॥ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥अष्टमाष्टकसमाप्ताः॥ रांम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ १ श्रीगणेशायनमः॥ॐ॥यइंद्रसोमपातमोमदःशविष्ठचेतति॥येनाहंसिन्य१त्रिणंतमी
१ महे॥येनादशग्वमध्रिगुंवेपयंतंस्वर्णरं॥येनासमुद्रमाविथातमीमहे॥येनासिंधुम
हीरपोरथाँइवप्रचोदयः॥पंथामृतस्ययातवेतमीमहे॥इमंस्तोमममभिष्टयेघृतंनपूत
मद्रिवः॥येनानुसद्यओजसाववक्षिथ॥इमंजुषस्वगिर्वणःसमुद्रइवपिन्वते॥इंद्रवि
श्वाभिरूतिभिर्ववक्षिथ॥१॥योनोदेवःपरावतःसखित्वनायमामहे॥दिवोनवृ
ब ष्टिंप्रथयन्ववक्षिथ॥ववक्षुरस्यकेतवउतवज्रोगभस्त्योः॥यत्सूर्योनरोदसीअव राम
र्धयत्॥यदिप्रवृद्धसत्पतेसहस्रंमहिषाँअघः॥आदित्तइंद्रियंमहिप्रवावृधे॥इंद्रःसू १
भि र्यस्यरश्मिभिर्न्यर्शसानमोषति॥अग्निर्वनेवसासहिःप्रवावृधे॥इयंतऋत्वियाव
तीधीतिरेतिनवीयसी॥सपर्यंतीपुरुप्रियामिमीतइत्॥३॥गर्भोयज्ञस्यदेवयुः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऋतुंपुनीतआनुषक्।।स्तोमैरिंद्रस्यवावृधेमिमीतइत्।।सनिर्मित्रस्यपप्रथइंद्रःसोमस्यपी
तये।।प्राचीवाशीवसुन्वतेमिमीतइत्।।यंविप्राउक्थवाहसोभिप्रमंदुरायवः।।घृतंनपि
प्यआसन्यृतस्ययत्।।उतस्वराजेअदितिःस्तोममिंद्रायजीजनत्।।पुरुप्रशस्तमूत
यऋतस्ययत्।।अभिवह्नयऊतयेनूषतप्रशस्तये।।नदेवविव्रताहरीऋतस्ययत्
।।३।।यत्सोममिंद्रविष्णवियद्वाघत्रितआप्त्ये।।यद्वामरुत्सुमंदसेसमिंदुभिः।।यद्वा
शक्रपरावतिसमुद्रेअधिमंदसे।।अस्माकमित्सुतेरणासमिंदुभिः।।यद्वासिसुन्व
तोवृधोयजमानस्यसत्पते।।उक्थेवायस्यरण्यसिसमिंदुभिः।।देवंदेवंवोवसइं
द्रमिंद्रंगृणीषणि।।अधायज्ञायतुर्वणेव्यानशुः।।यज्ञेभिर्यज्ञवाहसंसोमेभिः
सोमपातमं।।होत्राभिरिंद्रंवावृधुर्व्यानशुः।।४।।महीरस्यप्रणीतयःपूर्वीरुत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·१ गत्रास्त्वयः॥विश्वावसूनिदाशुषेव्यानशुः॥इंद्रंवृत्रायहंतवेदेवासोदधिरेपुरः॥इंद्रंवाणीर
२ नूषतासमोजसे॥महांतंमहिनावयंस्तोमेभिर्हवनश्रुतं॥अर्कैरभिप्रणोनुमःसमोजसे।
नयंविविक्तोरोदसीनांतरिक्षाणिवज्रिणं॥अमादिदस्यतित्विषेसमोजसः॥यदिंद्र
पृतनाज्येदेवास्त्वादधिरेपुरः॥आदित्तेहर्यताहरीववक्षतुः॥५॥यदावृत्रंनदीवृतं
2 शवसावज्रिन्नवधीः॥आदित्तेह०॥यदातेविष्णुरोजसात्रीणिपदाविचक्रमे॥आ
दित्तेह०॥यदातेहर्यताहरीवावृधातेदिवेदिवे॥आदित्तेविश्वाभुवनानियेमिरे। राम
यदातेमारुतीर्विशस्तुभ्यमिंद्रनियेमिरे॥आदित्तेविश्वा०॥यदासूर्यममुंदिविशुक्रं। २
ज्योतिरधारयः॥आदित्तेविश्वा०॥इमांतइंद्रसुष्टुतिंविप्रइयर्तिधीतिभिः॥जामिंप
देवपिप्रतींप्राध्वरे॥यदस्यधामनिप्रियेसमीचीनासोअस्वरन्॥नाभायज्ञ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वदोहनाप्राध्वरे ॥ सुवीर्यंस्वश्व्यंसुगव्यमिंद्रदद्धिनः ॥ होतेवपूर्वचित्तयेप्राध्वरे ॥६॥ इंद्रःसु
तेषुसोमेषुक्रतुंपुनीतउक्थ्यं ॥ विदेवृधस्यदक्षसोमहान्हिषः ॥ सप्रथमेव्योमनिदेवानां
सदनेवृधः ॥ सुपारः सुश्रवस्तमः समप्सुजित् ॥ तमह्वेवाजसातयइंद्रंभरायशुष्मिणं ॥
भवानः सुम्नेअंतमः सखावृधे ॥ इयंतइंद्रगिर्वणोरातिः क्षरतिसुन्वतः ॥ मंदानोअस्यब
र्हिषोविराजति ॥ नूनंतदिंद्रदद्धिनोयत्त्वासुन्वंतईमहे ॥ रयिंनश्चित्रमाभरास्वर्विदं ।
॥७॥ स्तोमायत्तेविचर्षणिरतिप्रशर्द्धयद्गिरः ॥ वयाइवानुरोहतेजुषंतयत् ॥ प्रत्नव
ज्जनयागिरः शृणुधीजरितुर्हवं ॥ मदेमदेववक्षिथासुकृत्वने ॥ क्रीळंत्यस्यसूनृता
आपोनप्रवतायतीः ॥ अयाधियायउच्यतेपतिर्दिवः ॥ उतोपतिर्यउच्यतेकृष्टीना
मेकइद्वशी ॥ नमोवृधैरवस्युभिः सुतेरण ॥ स्तुहिश्रुतंविपश्चितंहरीयस्यप्रस

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰१ क्षिणा॥गंतारादाशुषोगृहंनमस्विनः॥८॥नूनुजानोमहेमतेश्वेभिःप्रुषितप्सुभिः॥आयाहि
३ यज्ञमाशुभिःशमिद्धिते॥इंद्रत्वाविष्ठसस्पतेरयिंगृणत्सुधारय॥श्रवःसूरिभ्योअमृतं
वसुत्वनं॥हवेत्वासूरउदितेहवेमध्यंदिनेदिवः॥जुषाणइंद्रसप्तिभिर्नआगहि॥आ
तूगहिप्रतुद्रवमत्स्वासुतस्यगोमतः॥तंतुंतनुष्वपूर्व्यंयथाविदे॥यच्छक्रासिपराव
तियदर्वावतिवृत्रहन्॥यद्वासमुद्रेअंधसोवितेदसि॥९॥इंद्रवर्द्धंतुनोगिरइंद्रंसुता
सइंदवः॥इंद्रेहविष्मतीर्विशोअराणिषुः॥तमिद्विप्राअवस्यवःप्रवत्वतीभिरू राम
तिभिः॥इंद्रंक्षोणीरवर्द्धयन्वयाइव॥त्रिकद्रुकेषुचेतनंदेवासोयज्ञमत्नत॥तमिद्व २
र्द्धंतुनोगिरःसदावृधं॥स्तोतायत्तेअनुव्रतउक्थान्यृतुथादधे॥शुचिःपावकउच्यतेसो
अद्भुतः॥तदिद्रुद्रस्यचेततियह्वंप्रत्नेषुधामसु॥मनोयत्रावितद्दधुर्विचेतसः॥१०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यदिंमेसख्यमावरइमस्यपाह्यंधसः ॥ येनविश्वाअतिद्विषोअतारिम ॥ कदातइंद्रगिर्वणः
स्तोताभवातिशंतमः ॥ कदानोगव्येअश्व्येवसौदधः ॥ उततेसुष्टुताहरीवृषणावहतोरथं ॥ अजु
र्यस्यमदिंतमंयमीमहे ॥ तमीमहेपुरुष्टुतंयह्वंप्रत्नाभिरूतिभिः ॥ निबर्हिषिप्रियेसददधद्वि
ता ॥ वर्धस्वासुपुरुष्टुतऋषिष्टुताभिरूतिभिः ॥ धुक्षस्वपिप्युषीमिषमवाचनः ॥ ११ ॥ इंद्रत्व
मवितेदसीत्थास्तुवतोअद्रिवः ॥ ऋतादियर्मितेधियंमनोयुजं ॥ इहत्यासधमाद्यायुजानः
सोमपीतये ॥ हरीइंद्रप्रतद्वसूअभिस्वर ॥ अभिस्वरंतुयेतवरुद्रासःसक्षतश्रियं ॥ उतो
मरुत्वतीर्विशोअभिप्रयः ॥ इमाअस्यप्रतूर्तयःपदंजुषंतयद्दिवि ॥ नाभायज्ञस्यसं
दधुर्यथाविदे ॥ अयंदीर्घायचक्षसेप्राचिप्रयत्यध्वरे ॥ मिमीतेयज्ञमानुषग्विचक्ष्य ॥
॥ १२ ॥ वृषायमिंद्रतेरथउतोतेवृषणाहरी ॥ वृषात्वंशतक्रतोवृषाहवः ॥ वृषाग्रा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·१ वावृषामदोवृषासोमोअयंसुतः॥वृषायज्ञोयमिन्वसिवृषाहवः॥वृषात्वावृषणंहुवेवज्रिंश्चि
४ त्राभिरूतिभिः॥वावंथहिप्रतिष्टुतिंवृषाहवः॥१३॥यदिंद्राहंयथात्वमीशीयवस्वएकइत्॥
स्तोतामेगोषखास्यात्॥शिक्षेयमस्मैदित्सेयंशचीपतेमनीषिणे॥यदहंगोपतिःस्यां॥धे
नुष्टइंद्रसूनृतायजमानायसुन्वते॥गामश्वंपिप्युषीदुहे॥नतेवर्त्तास्तिराधसइंद्रदेवोनमर्त्यः॥
यद्दित्ससिस्तुतोमघं॥यज्ञइंद्रमवर्द्धयद्यद्भूमिंव्यवर्त्तयत्॥चक्राणओपशंदिवि॥१४॥
वावृधानस्यतेवयंविश्वाधनानिजिग्युषः॥ऊतिमिंद्रावृणीमहे॥व्यंतरिक्षमति राम
रन्मदेसोमस्यरोचना॥इंद्रोयदभिनद्वलं॥उद्गाआजदंगिरोभ्यआविष्कृण्वन्गुहा ४
सतीः॥अर्वांचंनुनुदेवलं॥इंद्रेणरोचनादिवोदृढ्हानिदृंहितानिच॥स्थिराणिनप
राणुदे॥अपामूर्मिर्मदन्निवस्तोमइंद्राजिरायते॥वितेमदाअराजिषुः॥१५॥त्वंहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तोमवर्द्धनइंद्रास्युक्थवर्द्धनः॥ स्तोतॄणामुतभद्रकृत्॥ इंद्रमित्केशिनाहरीसोमपेयायवक्ष
तः॥ उपयज्ञंसुराधसं॥ अपांफेनेननमुचेः शिरइंद्रोदवर्त्तयः॥ विश्वायदजयःस्पृधः॥
मायाभिरुत्सिसृप्सतइंद्रद्यामारुरुक्षतः॥ अवदस्यूँरधूनुथाः॥ असुन्वामिंद्रसंसदं
विषूचींव्यनाशयः॥ सोमपाउत्तरोभवन्॥ १६॥ तम्वभिप्रगायतपुरुहूतंपुरुष्टुतं॥
इंद्रंगीर्भिस्तविषमाविवासत॥ यस्यद्विबर्हसोबृहत्सहोदाधाररोदसी॥ गिरीँरज्राँअ
पःस्वर्वृषत्वना॥ सराजसिपुरुष्टुतँएकोवृत्राणिजिघ्नसे॥ इंद्रजैत्राश्रवस्याचयंत
वे॥ तंतेमदंगृणीमसिवृषणंपृत्सुसासहिं॥ उलोककृत्नुमद्रिवोहरिश्रियं॥ येनज्यो
तींष्यायवेमनवेचविवेदिथ॥ मंदानोअस्यबर्हिषोविराजसि॥ १७॥ तदद्याचित्त
उक्थिनोनुष्टुवंतिपूर्वथा॥ वृषपत्नीरपोजयादिवेदिवे॥ तवत्यदिंद्रियंबृहत्तवशु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ १ ष्मंमुतक्रतुं॥वज्रंशिशातिधिषणावरेण्यं॥तवद्यौरिंद्रपौंस्यंपृथिवीवर्द्धतिश्रवः॥त्वामापःप
५ र्वतासश्चहिन्विरे॥त्वांविष्णुर्बृहन्क्षयोमित्रोगृणातिवरुणः॥त्वांशर्द्धोमदत्यनुमारुतं॥
त्वंवृषाजनानांमंहिष्ठइंद्रजज्ञिषे॥सत्राविश्वास्वपत्यानिदधिषे॥१८॥सत्रात्वंपुरुष्टु
तएकोवृत्राणितोशसे॥नान्यइंद्रात्करणंभूयइन्वति॥यदिंद्रमन्मशस्त्वानानाहवंत
ऊतये॥अस्माकेभिर्नृभिरत्रास्वर्जय॥अरंक्षयायनोमहेविश्वारूपाण्याविशन्॥इं
द्रंजैत्रायहर्षयाशचीपतिं॥१९॥प्रसम्राजंचर्षणीनामिंद्रंस्तोतानव्यंगीर्भिः॥न राम
रंनृषाहंमंहिष्ठं॥यस्मिन्नुक्थानिरण्यंतिविश्वानिचश्रवस्या॥अपामवोनसमुद्रे॥तं ५
सुष्टुत्याविवासेज्येष्ठराजंभरेकृत्नुं॥महोवाजिनंसनिभ्यः॥यस्यानूनागभीराम
दाउरवस्तरुत्राः॥हर्षुमंतःशूरसातौ॥तमिद्धनेषुहितेष्वधिवाकायहवंते॥येषा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मिंद्रस्तेजयंति ॥ त्वामिच्छ्योहवेरायंतितं कृतेभिश्चर्षणयः ॥ एषइंद्रोवरिवस्कृत् ॥ २० ॥ इंद्रो
ब्रह्मेंद्रऋषिरिंद्रः पुरूपुरुहूतः ॥ महान्महीभिः शचीभिः ॥ सस्तोम्यः सहव्यः सत्यःसत्वातुविकूर्मिः ।
एकश्चित्सन्नभिभूतिः ॥ तमर्कभिस्तंसामभिस्तंगायत्रैश्चर्षणयः ॥ इंद्रंवर्धंतिक्षितयः ॥ प्रणे
तारंवस्योअच्छाकर्त्तारंज्योतिः समत्सु ॥ सासह्वांसंयुधामित्रान् ॥ सनःपप्रिःपारयातिस्वस्ति
नावापुरुहूतः ॥ इंद्रोविश्वाअतिद्विषः ॥ सत्वंनइंद्रवाजेभिर्दशस्याचगातुयाच ॥ अच्छाचनःसु
म्नंनेषि ॥ २१ ॥ आयाहिसुषुमाहितइंद्रसोमंपिबाइमं ॥ एदंबर्हिःसदोमम ॥ आत्वाब्रह्मयुजा
हरीवहतामिंद्रकेशिना ॥ उपब्रह्माणिनःशृणु ॥ ब्रह्माणस्त्वावयंयुजासोमपामिंद्रसोमि
नः ॥ सुतावंतोहवामहे ॥ आनोयाहिसुतावतोस्माकंसुष्टुतीरुप ॥ पिबासुशिप्रिन्नंधसः ॥
आतेसिंचामिकुक्ष्योरनुगात्राविधावतु ॥ गृभायजिह्वयामधु ॥ २२ ॥ स्वादुष्टेअस्तुसंसुदे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ १ मधुमांतन्वे३ तव॥ सोमः शमस्तुतेहृदे॥ अयमुत्वाविचर्षणेजनीरिवाभिसंवृतः॥ प्रसोमइंद्रसर्प
६ तु॥ तुविग्रीवोवपोदरः सुबाहुरंधसोमदे॥ इंद्रोवृत्राणिजिघ्नते॥ इंद्रप्रेहिपुरस्त्वंविश्वस्येशा
नओजसा॥ वृत्राणिवृत्रहंजहि॥ दीर्घस्तेअस्त्वंकुशोयेनावसुप्रयच्छसि॥ यजमानायसु
न्वते॥२३॥ अयंतइंद्रसोमोनिपूतोअधिबर्हिषि॥ एहीमस्यद्रवापिब॥ शाचिगोशाचिपू
जनायंरणायतेसुतः॥ आखंडलप्रहूयसे॥ यस्तेशृंगवृषोनपात्प्रणपात्कुंडपाय्यः॥ न्य
स्मिंदध्रआमनः॥ वास्तोष्पतेध्रुवास्थूणांसत्रंसोम्यानां॥ द्रप्सोभेत्तापुरांशश्वतीना राम
मिंद्रोमुनीनांसखा॥ पृदाकुसानुर्यजतोगवेषणएकः सन्नभिभूयसः॥ भूर्णिमश्वंन ६
यत्तुजापुरोगृभेंद्रसोमस्यपीतये॥२४॥ इदंहनूनमेषांसुम्नंभिक्षेतमर्त्यः॥ आदित्याना
मपूर्व्यंसवीमनि॥ अनर्वाणोह्येषांपंथाआदित्यानां॥ अदब्धाः संतिपायवः सुगेवृधः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तत्सूनः सविताभगोवरुणोमित्रोअर्यमा॥शर्मयच्छंतुसप्रथोयदीमहे॥देवेभिर्देव्यदितेरिष्ट
भर्मन्नागहि॥स्मत्सूरिभिःपुरुप्रियेसुशर्मभिः॥तेहिपुत्रासोअदितेर्विदुर्द्वेषांसियोत
वे॥अंहोश्चिदुरुचक्रयोनेहसः॥२५॥अदितिर्नोदिवापशुमदितिर्नक्तमद्वयाः॥अदितिः
पात्वंहसःसदावृधा॥उतस्यानोदिवामतिरदितिरूत्यागमत्॥साशंतातिमयस्करद
पस्त्रिधः॥उतत्यादैव्याभिषजाशंनःकरतोअश्विना॥युयुयातामितोरपोअपस्त्रि
धः॥शमग्निरग्निभिःकरच्छंनस्तपतुसूर्यः॥शंवातोवात्वरपाअपस्त्रिधः॥अपामी
वामपस्त्रिधमपसेधतदुर्मतिं॥आदित्यासोयुयोतनानोअंहसः॥२६॥युयोताशरुम
स्मदाँआदित्यासउतामतिं॥ऋधग्द्वेषःकृणुतविश्ववेदसः॥तत्सुनःशर्मयच्छतादि
त्यायन्मुमोचति॥एनस्वंतंचिदेनसःसुदानवः॥योनःकश्चिद्रिरिक्षतिरक्षस्त्वेनम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ १ र्यः॥ स्वेष्यएवैरिरिषीष्टयुर्जनः॥ समित्तमघमश्नवद्दुःशंसंमर्त्यंरिपुं॥ योअस्मत्राद्दुर्हणावाँ
७ उपद्वयुः॥ पाकत्रास्थनदेवाहृत्सुजानीथमर्त्यं॥ उपद्वयुंचाद्वयुंचवसवः॥ २७॥ आशर्म
पर्वतानामोतापांवृणीमहे॥ द्यावाक्षामारेअस्मद्रपस्कृतं॥ तेनोभद्रेणशर्मणायुष्माकं
नावावसवः॥ अतिविश्वानिदुरितापिपर्त्तन॥ तुचेतनायतत्सुनोद्राघीयआयुर्जीव
से॥ आदित्यासःसुमहसःकृणोतन॥ यज्ञोहीळोवोअंतरआदित्याअस्तिमृळत॥ युष्मे
इद्वोअपिष्मसिसजात्ये॥ बृहद्वरूथंमरुतांदेवंत्रातारमश्विना॥ मित्रमीमहेवरुणं राम
स्वस्तये॥ अनेहोमित्रार्यमंनृवद्वरुणशंस्यं॥ त्रिवरूथंमरुतोयंतनश्छर्दिः॥ येचिद्धि ७
मृत्युबंधवआदित्यामनवःस्मसि॥ प्रसूनआयुर्जीवसेतिरेतन॥ २८॥ तंगूर्द्धयास्वर्णरंदे
वासोदेवमरतिंदधन्विरे॥ देवत्राहव्यमोहिरे॥ विभूतरातिंविप्रचित्रशोचिषमग्निमीळि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

क्षयंतुरं ॥ अस्यमेधस्यसोम्यस्यसोभरेप्रेमध्वरायपूर्व्यं ॥ यजिष्ठंत्वाववृमहेदेवंदेवत्राहो
तारममर्त्यं ॥ अस्ययज्ञस्यसुक्रतुं ॥ ऊर्जोनपातंसुभगंसुदीदितिमग्निंश्रेष्ठशोचिषं ॥ स
नोमित्रस्यवरुणस्यसोअपामासुम्नंयक्षतेदिवि ॥ यःसमिधायआहुतीयोवेदेनददा
शमर्तोअग्नये ॥ योनमसास्वध्वरः ॥ २९ ॥ तस्येदर्वंतोरंहयंतआशवस्तस्यद्युम्नितमं
यशः ॥ नतमंहोदेवकृतंकुतश्चननमर्त्यकृतंनशत् ॥ स्वग्नयोवोअग्निभिःस्यामसू
नोसहसऊर्जांपते ॥ सुवीरस्त्वमस्मयुः ॥ प्रशंसमानोअतिथिर्नमित्रियोग्नीरथो
नवेद्यः ॥ त्वेक्षेमासोअपिसंतिसाधवस्त्वंराजारयीणां ॥ सोअद्धादाश्वध्वरोग्नेमर्तःसु
भगसप्रशंस्यः ॥ सधीभिरस्तुसनिता ॥ यस्यमूर्ध्वोअध्वरायतिष्ठसिक्षयद्वीरःस
साधते ॥ सोअर्वद्भिःसनितासविपन्युभिःसशूरैःसनिताकृतं ॥ ३० ॥ यस्याग्निर्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰१ पुरुहिस्तोमंचनोदधीतविश्ववार्यः॥ हव्यावावेविषद्विषः॥ विप्रस्यवास्तुवतःसहसोयहोमक्षू
८ तमस्यरातिषु॥ अवोदेवमुपरिमर्त्यंकृधिवसोविविदुषोवचः॥ योअग्निंहव्यदातिभिर्न
मोभिर्वासुदक्षमाविवासति॥ गिरावाजिरशोचिषं॥ समिधायोनिशितीदाशददितिंधा
मभिरस्यमर्त्यः॥ विश्वेत्सधीभिःसुभगोजनाँअतिद्युम्नैरुद्नइवतारिषत्॥ तदग्नेद्युम्न
४ माभरयत्सासहत्सदनेकंचिदत्रिणं॥ मन्युंजनस्यदूढ्यः॥ २१॥ येनचष्टेवरुणोमित्रोअ
र्यमायेननासत्याभगः॥ वयंतत्तेशवसागातुवित्तमाइंद्रत्वोताविधेमहि॥ तेघेदग्ने रामछ
स्वाध्यो३ येत्वाविप्रनिदधिरेनृचक्षसं॥ विप्रासोदेवसुक्रतुं॥ तइद्वेदिंसुभगतआहु ८
तिंतेसोतुंचक्रिरेदिवि॥ तइद्वाजेभिर्जिग्युर्महद्धनंयेत्वेकामंन्येरिरे॥ भद्रोनोअग्नि
राहुतोभद्रारातिःसुभगभद्रोअध्वरः॥ भद्राउतप्रशस्तयः॥ भद्रंमनःकृणुष्ववृत्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नृर्म्यंयेनासमत्सुसासहः ।। अवस्थिरातनुहिभूरिशर्धतांवनेमातेअभिष्टिभिः ।। २२ ।। ईळेगिरामनुर्हि
तंयंदेवादूतमरतिंन्येरिरे ।। यजिष्ठंहव्यवाहनं ।। तिग्मजंभायतरुणायराजतेप्रयोगायस्यग्न
ये ।। यः पिंशतेसूनृताभिः सुवीर्यमग्निर्घृतेभिराहुतः ।। यदीघृतेभिराहुतोवाशीमग्निर्भरत
उच्चावच ।। असुरइवनिर्णिजं ।। योहव्यान्यैरयतामनुर्हितोदेवआसासुगंधिना ।। विवासते
वार्याणिस्वध्वरोहोतादेवोअमर्त्यः ।। यदग्नेमर्त्यस्त्वंस्यामहंमित्रमहोअमर्त्यः ।। सहसः सून
वाहुतः ।। २३ ।। नत्वारासीयाभिशस्तयेवसोनपापत्वायसंत्य ।। नमेस्तोतामतीवानदुर्हितः
स्यादग्नेनपापया ।। पितुर्नपुत्रः सुभृतोदुरोणआदेवाँएतुप्रणोहविः ।। तवाहमग्नऊति
भिर्नेदिष्ठाभिः सचेयजोषमावसो ।। सदादेवस्यमर्त्यः ।। तवक्रत्वासनेयंतवरातिभि
रग्नेतवप्रशस्तिभिः ।। त्वामिदाहुः प्रमतिंवसोममाग्नेहर्षस्वदातवे ।। प्रसोअग्नेतवोतिभिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·१ सुवीराभिस्तिरतेवाजभर्मभिः॥यस्यत्वंसख्यमावरः॥३४॥तवद्रप्सोनीलवान्वाशऋत्वियइंधानः
१ सिष्णवाददे॥त्वंमहीनामुषसामसिप्रियःक्षपोवस्तुषुराजसि॥तमागन्मसोभरयःसहस्रमुष्कं
स्वभिष्टिमवसे॥सम्राजंत्रासदस्यवं॥यस्यतेअग्नेअन्येअग्नयउपक्षितोवयाइव॥विपोवि
द्युम्नानियुवेजननांतवक्षत्राणिवर्द्धयन्॥यमादित्यासोअद्रुहःपारंनयथमर्त्यं॥मघोनांवि
9 श्वेषांसुदानवः॥यूयंराजानःकंचिच्चर्षणीसहःक्षयंतंमानुषाँअनु॥वयंतेवोवरुणमित्रा
र्यमन्स्यामेदृतस्यरथ्यः॥अदान्मेपौरुकुत्स्यःपंचाशतंत्रसदस्युर्वधूनां॥मंहिष्ठोअर्यःस राम
त्पतिः॥उतमेप्रयियोर्वयियोःसुवास्त्वाअधितुग्वनि॥तिसृणांसप्ततीनांश्यावःप्रणे १
ताभुवद्वसुर्दियानांपतिः॥३५॥आगंतामारिषण्यतप्रस्थावानोमापस्थातासमन्यवः।
स्थिराचिन्नमयिष्णवः॥वीळुपविभिर्मरुतऋभुक्षणआरुद्रासःसुदीतिभिः॥इषानो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अद्यागतापुरुस्पृहोयज्ञमासोभरीयवः॥ विद्माहिरुद्रियाणांशुष्ममुग्रंमरुतांशिमीवतां॥ वि
ष्णोरेषस्यमीळ्हुषां॥ विद्वीपानिपापतंतिष्ठद्दुच्छुनोभेयुजंतरोदसी॥ प्रधन्वान्यैरतशुभ्र
खादयोयदेजथस्वभानवः॥ अच्युताचिद्वोअज्मन्नानानदतिपर्वतासोवनस्पतिः॥ भू
मिर्यामेषुरेजते॥ ३६॥ अमायवोमरुतोयातवेद्यौर्जिहीतउत्तराबृहत्॥ यत्रानरोदेदि
शतेतनूष्वाचक्षांसिबाह्वोजसः॥ स्वधामनुश्रियंनरोमहित्वेषाअमवंतोवृषप्सवः॥
वहंतेअह्रुतप्सवः॥ गोभिर्वाणोअज्यतेसोभरीणांरथेकोशेहिरण्यये॥ गोबंधवःसु
जातासइषेभुजेमहांतोनस्परसेनु॥ प्रतिवोवृषदंजयोवृष्णेशर्धायमारुतायभर
ध्वं॥ हव्यावृषप्रयाव्णे॥ वृषणश्वेनमरुतोवृषप्सुनारथेनवृषनाभिना॥ आश्ये
नासोनपक्षिणोवृथानरोहव्यानोवीतयेगत॥ ३७॥ समानमंज्येषांविभ्राजंतेरु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·१ क्ष्मासोअधिबाहुषु ॥ दविद्युतस्त्वृष्टयः ॥ तउग्रासोवृषणउग्रबाहवोनकिष्टनूषुयेतिरे ॥ स्थि
१० राधन्वान्यायुधारथेषुवोनीकेष्वधिश्रियः ॥ येषामर्णोनसप्रथोनामत्वेषंशश्वतामेक
मिद्भुजे ॥ वयोनपित्र्यंसहः ॥ तान्वंदस्वमरुतस्ताँउपस्तुहितेषांहिधुनीनां ॥ अराणां
नचरमस्तदेषांदानामह्नातदेषां ॥ सुभगः सवऊतिष्वासपूर्वासुमरुतोव्युष्टिषु ॥ यो
10 वानूनमुतासति ॥ २८ ॥ यस्यवायूयंप्रतिवाजिनोनरआहव्यावीतयेगथ ॥ अभिष
द्युम्नैरुतवाजसातिभिः सुम्नावोधूतयोनशत् ॥ यथारुद्रस्यसूनवोदिवोवशंत्यसु राम
रस्यवेधसः ॥ युवानस्तथेदसत् ॥ येचार्हतिमरुतः सुदानवः स्मन्मीळ्हुषश्चरंतिये ॥ अ १०
तश्चिदानउपवस्यसाहृदायुवानआववृध्वं ॥ यूनऊषुनविष्ठयावृष्णः पावकाँअभि
सोभरेगिरा ॥ गायगाइवचर्कृषत् ॥ साहायेसंतिमुष्टिहेवहव्योविश्वासुपृत्सुहोतृषु ।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रुक्मश्च्यंद्रान्नसुश्रवस्तमानिरावंदस्यमरुतोअह॥३९॥गावश्चिद्घासमन्यवःसजा
त्येनमरुतः सबंधवः॥रिहतेककुभोमिथः॥मर्त्तश्चिद्वोनृतवोरुक्मवक्षसउपभ्रातृत्वमाय
ति॥अधिनोगातमरुतःसदाहिवआपित्वमस्तिनिध्रुवि॥मरुतोमारुतस्यनआभेषज
स्यवहतासुदानवः॥यूयंसखायःसप्तयः॥याभिःसिंधुमवथयाभिस्तूर्वथयाभिर्द
शस्यथाक्रिविं॥मयोनोभूतोतिभिर्मयोभुवःशिवाभिरसचद्विषः॥यत्सिंधौयदसि
क्न्यांयत्समुद्रेषुमरुतःसुबर्हिषः॥यत्पर्वतेषुभेषजं॥विश्वंपश्यंतोबिभृथातनूष्वातेना
नोअधिवोचत॥क्षमारपोमरुतआतुरस्यनइष्कर्ताविह्रुतंपुनः॥४०॥ ॥इतिषष्ठाष्ट
केप्रथमोध्यायः॥ ॥ॐ॥वयमुत्वामपूर्व्यस्थूरंनकच्चिद्भरंतोवस्यवः॥वाजेचित्रं
हवामहे॥उपत्वाकर्मन्नूतयेसनोयुवोग्रश्चक्रामयोधृषत्॥त्वामिद्ध्यवितारंववृम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰२ हेसखायइंद्रसानसिं॥आयाहीमइंद्रवोश्वपतेगोपतउर्वरापते॥सोमंसोमपतेपिब॥वयंहित्वा
११ बंधुमंतमबंधवोविप्रासइंद्रयेमिम॥यातेधामानिवृषभतेभिरागहिविश्वेभिःसोमपीतये॥
सीदंतस्तेवयोयथागोश्रीतेमधौमदिरेविवक्षणे॥अभित्वामिंद्रनोनुमः॥१॥अछाचत्वैनानम
सावदामसिकिमुहुश्चिद्विदीधयः॥संतिकामासोहरिवोदद्दिष्ट्वंस्मोवयंसंतिनोधियः॥
नूत्नाइदिंद्रतेवयमूतीअभूमनहिनूतेअद्रिवः॥विद्मापुरापरीणसः॥विद्मासखित्वमुत
शूरभोज्य१मातेतावज्रिन्नीमहे॥उतोसमस्मिन्नाशिशीहिनोवसोवाजेसुशिप्रगो राम
मति॥योनइदमिदंपुराप्रवस्यआनिनायतमुवःस्तुषे॥सखायइंद्रमूतये॥हर्यश्वंसत्प ११
तिंचर्षणीसहंसहिष्मायोअमंदत॥आतुनःसवयतिगव्यमश्व्यंस्तोतृभ्योमघवाशतं
॥२॥त्वयाहस्विद्युजावयंप्रतिश्वसंतंवृषभब्रुवीमहि॥संस्थेजनस्यगोमतः॥जयेमका

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रेपुरुहूतकारिणोभितिष्ठमहद्धनं॥ नृभिर्वृत्रंहन्यामशूशुयामचावेरिंद्रप्रणोधियः॥ अभ्रातृ
व्योअनात्वमनापिरिंद्रजनुषासनादसि॥ युधेदापित्वमिच्छसे॥ नकीरेवंतंसख्यायविंद
सेपीयंतितेसुराश्वः॥ यदाकृणोषिनदनुंसमूहस्यादित्पितेवहूयसे॥ मातेअमाजुरो
यथामूरासइंद्रसख्येत्वावतः॥ निषदामसचासुते॥ ३॥ मातेगोदत्रनिररामराधस
इंद्रमातेगृहामहि॥ दृळ्हाचिदर्यःप्रमृशाभ्याभरनतेदामानआदभे॥ इंद्रोवाघेदिय
न्मघंसरस्वतीसुभगाददिर्वसु॥ त्वंवाचित्रदाशुषे॥ चित्रइद्राजाराजकाइदन्यके
यकेसरस्वतीमनु॥ पर्जन्यइवततनद्धिवृष्ट्यासहस्रमयुताददत्॥ ४॥ ओत्य
मह्वआरथमद्यादंसिष्ठमूतये॥ यमश्विनासुहवारुद्रवर्त्तनीआसूर्यायैतस्थथुः
पूर्वापुषंसुहवंपुरुस्पृहंभुज्युंवाजेषुपूर्व्यं॥ सचनावंतंसुमतिभिःसोभरेविद्वे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·२ षसमनेहसं॥इहत्यापुरुभूतमादेवानमोभिरश्विना॥अर्वाचीनाःस्ववसेकरामहेगंता
१२ रादाशुषोगृहे॥युवोरथस्यपरिचक्रमीयतईर्मान्यद्वामिषण्यति॥अस्माँअछासुम
तिर्वांशुभस्पतीआधेनुरिवधावतु॥रथोयोवांत्रिवंधुरोहिरण्याभीशुरश्विना॥प
12 रिद्यावापृथिवीभूषतिश्रुतस्तेननासत्यागतं॥५॥दशस्यंतामनवेपूर्व्यंदिविय
वंवृकेणकर्षथः॥तावामद्यसुमतिभिःशुभस्पतीअश्विनाप्रस्तुवीमहि॥उपनोवा राम
जिनीवसूयातमृतस्यपथिभिः॥येभिस्तृक्षिंवृषणात्रासदस्यवंमहेक्षत्रायजिन्वथः॥ १२
अयंवामद्रिभिःसुतःसोमोनरावृषण्वसू॥आयातंसोमपीतयेपिबतंदाशुषो
गृहे॥आहिरुहतमश्विनारथेकोशेहिरण्ययेवृषण्वसू॥युंजाथांपीवरीरिषः॥
याभिःपक्थमवथोयाभिरध्रिगुंयाभिर्बभ्रुंविजोषसं॥ताभिर्नोमक्षूतूयम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्विनागतंभिषज्यतंयदातुरं॥५॥यदध्रिगावोअध्रिगूइदाचिदह्नोअश्विनाहवामहे॥वयंगीर्भिर्विप
न्यवः॥ताभिरायातंवृषणोपमेहवंविश्वप्सुंविश्ववार्यं॥इषामंहिष्ठापुरुभूतमानरायाभिः
क्रिविंवावृधुस्ताभिरागतं॥ताविदाचिदहानांतावश्विनावंदमानउपब्रुवे॥ताऊनमोभि
ना रीमहे॥ताविद्दोषाताउषसिशुभस्पतीतायामन्रुद्रवर्त्तनी॥मानोमर्त्तायरिपवेवाजिनी
वसूपरोरुद्रावतिख्यतं॥आसुग्म्यायसुग्म्यंप्रातारथेनाश्विनावासक्षणी॥हुवेपि
तेवसोभरी॥७॥मनोजवसावृषणामदच्युतामक्षुंगमाभिरूतिभिः॥आरात्ताच्चिद्भू
तमस्मेअवसेपूर्वीभिः पुरुभोजसा॥आनोअश्वावदश्विनावर्त्तिर्यासिष्टंमधुपात
मानरा॥गोमद्दस्राहिरण्यवत्॥सुप्रावर्गंसुवीर्यंसुष्टुवार्यमनाधृष्टंरक्षस्विना॥
अस्मिन्नावामायानेवाजिनीवसूविश्वावामानिधीमहि॥८॥इळिष्वाहिप्रतीव्यं१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष२ यज्ञस्यजातवेदसं॥ चरिष्णुधूममगृभीतशोचिषं॥ दामानंविश्वचर्षणेग्निंविश्वमनोगि
९३ रा॥ उतस्तुषेविष्पर्धसोरथानां॥ येषामाबाधऋग्मियइषःपृक्षश्चनिग्रभे॥ उपचिदा
वह्निर्विंदतेवसु॥ उदस्यशोचिरस्थाद्दीदियुषोव्य१जरं॥ तपुर्जंभस्यसुद्युतोगणश्रि
यः॥ उदुतिष्ठस्वध्वरस्तवानोदेव्याकृपा॥ अभिख्याभासाबृहताशुशुक्वनिः॥१॥ अग्ने
13 याहिसुशस्तिभिर्हव्याजुह्वानआनुषक्॥ यथादूतोबभूथहव्यवाहनः॥ अग्निंवःपू
र्व्यंहुवेहोतारंचर्षणीनां॥ तमयावाचागृणेतमुवःस्तुषे॥ यज्ञेभिरद्भुतक्रतुंयंकृ राम
पासूदयंतइत्॥ मित्रंनजनेसुधितमृतावनि॥ ऋतावानमृतायवोयज्ञस्यसाधनं ९३
गिरा॥ उपोएनंजुजुषुर्नमसस्पदे॥ अच्छानोअंगिरस्तमंयज्ञासोयंतुसंयतः॥
होतायोअस्तिविक्ष्वायशस्तमः॥१०॥ अग्नेतवत्येअजरेंधानासोबृहद्भाः॥ अश्वा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्युवद्वृषणस्त्वाचिषीयवः॥ससंनऊर्जांपतेरयिंरास्वसुवीर्यं॥प्रावनःस्तोकेतनयेसमत्स्वा॥य
द्वाउविश्पतिःशितःसुप्रीतोमनुषोविशि॥विश्वेदग्निःप्रतिरक्षांसिसेधति॥श्रुष्ट्य
ग्नेनवस्यमेस्तोमस्यवीरविश्पते॥निमायिनस्तपुषारक्षसोदह॥नतस्यमाययाच
नरिपुरीशीतमर्त्यः॥योअग्नयेददाशहव्यदातिभिः॥११॥व्यश्वस्त्वावसुविदमुक्षण्यु
रप्रीणादृषिः॥महोरायेतमुत्वासमिधीमहि॥उशनाकाव्यस्त्वानिहोतारमसादयत्॥
आयजिंत्वामनवेजातवेदसं॥विश्वेहित्वासजोषसोदेवासोदूतमक्रत॥श्रुष्टीदेव
प्रथमोयज्ञियोभुवः॥इमंघावीरोअमृतंदूतंकृण्वीतमर्त्यः॥पावकंकृष्णवर्त्तनिंविहा
यसं॥तंहुवेमयतःस्रुचःसुभासंशुक्रशोचिषं॥विशामग्निमजरंप्रत्नमीड्यं॥१२॥
योअस्मैहव्यदातिभिराहुतिंमर्त्तोविधत्॥भूरिपोषंसधत्तेवीरवद्यशः॥प्रथमंजा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰२ तवेदसममग्निंयज्ञेषुपूर्व्यं॥ प्रतिस्तुगेतिनमसाहविष्मती॥आभिर्विधेमाग्नयेज्येष्ठाभिर्व्यश्ववत्।
९४ मंहिष्ठाभिर्मतिभिःशुक्रशोचिषे॥नूनमर्चविहायसेस्तोमेभिःस्थूरयूपवत्॥ऋषेवैय
श्वदम्यायाग्नये॥अतिथिंमानुषाणांसूनुंवनस्पतीनां॥विप्राअग्निमवसेप्रत्नमीळ
ते॥१३॥महोविश्वाँअभिषतोऽभिहव्यानिमानुषा॥अग्नेनिषत्सिनमसाधिबर्हिषि॥वं
14 स्वानोवार्यापुरुवंस्वरायःपुरुस्पृहः॥सुवीर्यस्यप्रजावतोयशस्वतः॥त्वंवरोसुषाम्णे
ग्नेजनायचोदय॥सदावसोरातिंयविष्ठशश्वते॥त्वंहिसुप्रतूरसित्वंनोगोमतीरिषः। राम
महोरायःसातिमग्नेअपावृधि॥अग्नेत्वंयशाअस्यामित्रावरुणावह॥ऋतावानासम्रा ९४
जापूतदक्षसा॥१४॥सखायआशिषामहिब्रह्मेंद्रायवज्रिणे॥स्तुषऊषुवोनृतमायधृष्ण
वे॥शवसाह्यसिश्रुतोवृत्रहत्येनवृत्रहा॥मघैर्मघोनोअतिशूरदाशसि।सनःस्तवान्।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आभररयिंचित्रश्रवस्तमं॥निरेकेचिद्योहरिवोवसुर्ददिः॥आनिरेकमुतप्रियमिंद्रदर्षिजनानां।
धृषताधृष्णोस्तवमानआभर॥नतेसव्यंनदक्षिणंहस्तंवरंतआमुरः॥नपरिबाधोहरिवोग
विष्टिषु॥१५॥आत्वागोभिरिवव्रजंगीर्भिर्ऋणोम्यद्रिवः॥आस्माकामंजरितुरामनः पृण॥
विश्वानिविश्वमनसोधियानोवृत्रहंतमः॥उग्रप्रणेतरधिषूवसोगहि॥वयंतेअस्यवृत्र
हन्विद्यामशूरनव्यसः॥वसोस्पार्हस्यपुरुहूतराधसः॥इंद्रयथाह्यस्तितेपरीतंनृतोशवः॥
अमृक्तारातिःपुरुहूतदाशुषे॥आवृषस्वमहामहमहेनृतमराधसे॥दृळ्हश्चिद्दृह्यमघव
न्मघत्तये॥१६॥नूअन्यत्राचिदद्रिवस्त्वंनोजग्मुराशसः॥मघवन्छग्धितवतंनऊतिभिः॥
नह्यं१गगृतोत्वदन्यंविंदामिराधसे॥रायेद्युम्नायशवसेचगिर्वणः॥एंदुमिंद्रायसिंच
तापिबातिसोम्यंमधु॥प्रराधसाचोदयातेमहित्वना॥उपोहरीणांपतिंदक्षंपृंचंत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰५॰२ मब्रमं॥नूनंश्रुधिस्तुवतोअश्व्यस्य॥नह्यं१गपुराचनजज्ञेवीरतरस्त्वत्॥नकीरायानैवथानभं
१५ दना॥१७॥एदुमध्वोमदिंतरंसिंचवाध्वर्योअंधसः॥एवाहिवीरःस्तवतेसदावृधः॥इंद्रस्था
तर्हरीणांनकिष्टेपूर्व्यस्तुतिं॥उदानंशशवसानभंदना॥तंवोवाजानांपतिमहूमहिश्रवस्य
वः॥अप्रायुभिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यं॥एतोन्विंद्रंस्तवामसखायःस्तोम्यंनरं॥कृष्टीर्योवि
श्वाअभ्यस्त्येकइत्॥अगोरुधायगविषेद्युक्षायदस्म्यंवचः॥घृतात्स्वादीयोमधुनश्च
वोचत॥१८॥यस्यामितानिवीर्या३नराधःपर्येतवे॥ज्योतिर्नविश्वमभ्यस्तिदक्षि राम
णा॥स्तुहींद्रंव्यश्ववदनूर्मिंवाजिनंयमं॥अर्योगयंमंहमानंविदाशुषे॥एवानून १५
मुपस्तुहिवैयश्वदशमंनवं॥सुविद्वांसंचर्कृत्यंचरणीनां॥वेत्थाहिनिर्ऋतीनांवज्रह
स्तपरिवृजं॥अहरहःशुंध्युःपरिपदामिव॥तदिंद्रावआभरयेनादंसिष्ठकृत्वने॥द्वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ताकुत्सीयम्निष्म्नथोनिचोदय॥१९॥तमुत्वानूनमीमहेनव्यंदसिष्ठसन्यसे॥सत्वंनोविश्वाअ
भिमातीःसक्षणिः॥यत्रक्षादहसोमुचद्योवायांसप्तसिंधुषु॥कथदसस्यत्तुविनृम्णानी
नमः॥यथावरोसुषाम्णेसनिभ्यआवहारयिं॥व्यश्वेभ्यःसुभगेवाजिनीवति॥अना
यंस्यदक्षिणाव्यश्वाँएतुसोमिनः॥स्थूरंचराधःशतवत्सहस्रवत्॥यत्वापृच्छादीजानः
कुहयाकुहयाकृते॥एषोअपश्रितोवलोगोमतीमवतिष्ठति॥२०॥तावांविश्वस्यगो
पादेवादेवेषुयज्ञियो॥ऋतावानायजसेपूतदक्षसा॥मित्रातनानरथ्या३वरुणोय
श्वसुक्रतुः॥सनात्सुजाताततनयाधृतव्रता॥तामातात्तविश्ववेदसासुर्याय प्रमहसा॥
महीजजानादितिर्ऋतावरी॥महांतामित्रावरुणासम्राजादेवावसुरा॥ऋतावाना
वृतमाघोषतोबृहत्॥नपातान्नावसोमहःसूनूदक्षस्यसुक्रतू॥सृप्रदानूइषोवास्त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰२ धिक्षितः॥२१॥ संयाद्दानूनियेमथुर्दिव्याः॥ पार्थिवीरिषः॥ नभस्वतीरावांचरंतुवृष्टयः॥ अधि
१६ याबृहतोदिवोऽभियूथेवपश्यतः॥ ऋतावानासम्राजानमसेहिता॥ ऋतावानानिषेद
तुःसाम्राज्यायसुक्रतू॥ धृतव्रताक्षत्रियाक्षत्रमाशातु॥ अक्ष्णश्चिद्गातुवित्तरानुल्बणे
16 नचक्षसा॥ निचिन्मिषंतानिचिरानिचिक्यतुः॥ उतनोदेव्यदितिरुरुष्यतांनासत्या॥
उरुष्यंतुमरुतोवृद्धशवसः॥२२॥ तेनोनावमुरुष्यतदिवानक्तंसुदानवः॥ अरिष्यंतोनि
पायुभिःसचेमहि॥ अघ्नतेविष्णवेवयमरिष्यंतःसुदानवे॥ श्रुधिस्वयावन्सिंधोपूर्व राम
चित्तये॥ तद्वार्यंवृणीमहेवरिष्ठंगोपयत्यं॥ मित्रोयत्पांतिवरुणोयदर्यमा॥ उतनःसिंधुरपां १६
तन्मरुतस्तदश्विना॥ इंद्रोविष्णुर्मीढ्वांसःसजोषसः॥ तेहिष्मावनुषोनरोभिमातिंकयस्य
चित्॥ तिग्मंनक्षोदःप्रतिघ्नंतिभूर्णयः॥२३॥ अयमेकइत्थापुरूरुचष्टेविविश्पतिः॥ त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्यव्रतान्यनुवक्ष्यरामसि। अनुपूर्वाण्योक्यासाम्राज्यस्यसश्चिम॥ मित्रस्यव्रतावरुणस्यदीर्घश्रुत्।
परियोरश्मिनादिवोंतान्ममेपृथिव्याः। उभेआपप्रौरोदसीमहित्वा। उदुष्यशरणेदिवोज्योतिरयं
स्तसूर्यः॥ अग्निर्नशुक्रः समिधानआहुतः। वचोदीर्घप्रसद्मनीशेवाजस्यगोमतः॥ ईशेहिपित्वोवि
षस्यदावने।२४। तत्सूर्यंरोदसीउभेदोषावस्तोरुपब्रुवे॥ भोजेष्वस्माँअभ्युच्चरासदा। ऋज्रमुक्ष
ण्यायनिरजतंहरयाणे॥ रथंयुक्तमसनामसुषामणि। तामेअश्व्यानांहरीणांनितोशना। उतो
नुकृत्व्यानांनृवाहसा। स्मदभीशूकशावंताविप्रानविष्ठयामती॥ महोवाजिनावर्वंतासचा
सनं।२५। युवोरुषूरथंहुवेसधस्तुत्यायसूरिषु॥ अतूर्तदक्षावृषणावृषण्वसू। तावाम
धहवामहेहव्येभिर्वाजिनीवसू॥ पूर्वीरिषइषयंतावतिक्षपः। आवांवाहिष्ठोअश्विनारथो
यातुश्रुतोनरा॥ उपस्तोमांतुरस्यदर्शथःश्रिये। जुहुराणाचिदश्विनामन्येथांवृषण्वसू।
युवंवरोसुषाम्णेमहेतनेनासत्या। अवोभिर्याथोवृषणावृषण्वसू।३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·२ युवंह्रिरुद्रापर्षथोअतिद्विषः॥२६॥दस्राहिविश्वमानुषङ्मक्षूभिः परिदीयथः॥धियंजिन्वामधु
१७ वर्णाशुभस्पती॥उपनोयातमश्विनारायाविश्वपुषासह॥मघवानासुवीरावनपच्युता॥
आमेअस्यप्रतीव्य१मिंद्रनासत्यागतं॥देवादेवेभिरद्यसचनस्तमा॥वयंहिवांहवामह
17 उक्षण्यतोव्यश्ववत्॥सुमतिभिरुपविप्राविहागतं॥आश्विनास्वृषेस्तुहिकुवितेश्रवतो
हवं॥नेदीयसःकूळयातःपणीँरुत॥२७॥वैयश्वस्यश्रुतंनरोतोमेअस्यवेदथः॥सजो
षसावरुणोमित्रोअर्यमा॥युवादत्तस्याधिष्ण्यायुवानीतस्यसूरिभिः॥अहरहर्वृष ॥ राम ॥
णामह्यंशिक्षतं॥योवांयज्ञेभिरावृतोधिवस्त्रावधूरिव॥सपर्यंताशुभेचक्रातेअश्वि ॥ १७ ॥
ना॥योवामुरुव्यचस्तमंचिकेततिनृपाय्यं॥वर्तिरश्विनापरियातमस्मयू॥अस्मभ्यं
सुवृषण्वसूयातंवर्तिर्नृपाय्यं॥विषुद्रुहेवयज्ञमूहथुर्गिरा॥२८॥वाहिष्ठोवांहवानां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तोमोहूतोकुवंनरा॥युवाभ्यांभूत्वश्विना॥यददोदिवोअर्णवइषोवामदथोगृहे॥श्रुतमिन्मेअम
र्त्या॥उतस्याश्वेतयावरीवाहिष्ठावांनदीनां॥सिंधुर्हिरण्यवर्त्तनिः॥स्मदेतयासुकीर्त्याश्वि
नाश्वेतयाधिया॥वहेथेशुभ्रयावाना॥युक्ष्वाहित्वंरथासहायुवस्वपोष्यावसो॥आन्नोवा
योमधुपिबास्माकंसवनागहि॥२९॥तववायवृतस्पतेत्वष्टुर्जामातरद्भुत॥अवांस्यावृणी
महे॥त्वष्टुर्जामातरंवयमीशानंरायईमहे॥सुतावंतोवायुंद्युम्नाजनासः॥वायोयाहिशि
वादिवोवहस्वासुस्वश्व्यं॥वहस्वमहः पृथुपक्षसारथे॥त्वांहिसुप्सरस्तमंनृषदनेषुहूम
हे॥ग्रावाणंनाश्वपृष्ठंमंहना॥सत्वंनोदेवमनसावायोमंदानोअग्रियः॥कृधिवाजांअपोधि
यः॥३०॥अग्निरुक्थेपुरोहितोग्रावाणोबर्हिरध्वरे॥ऋचायामिमरुतोब्रह्मणस्पतिंदे
वाँअवोवरेण्यं॥आपशुंगासिपृथिवींवनस्पतीनुषासानक्तमोषधीः॥विश्वेचनोव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ २ सवोविश्वेवेदसोधीनांभूतप्रावितारः॥त्रसूनएवध्वरोऽग्नादेवेषुपूर्व्यः॥आदित्येषुप्रवरुणे
१८ धृतव्रतेमरुत्सुविश्वभानुषु॥विश्वेहिष्मामनवेविश्ववेदसोभुवन्वृधेरिशादसः॥अरि
ष्टेभिःपायुभिर्विश्ववेदसोयंतानोवृकंछर्दिः॥आनोअद्यसमनसोगंताविश्वेसजोष(
सः॥ऋचागिरामरुतोदेव्यदितेसदनेपस्त्येमहि॥अभिप्रियामरुतोयावोअश्व्याहव्या
18 मित्रप्रयाथन॥आबर्हिरिंद्रोवरुणस्तुरानरआदित्यासःसदंतुनः॥वयंवोवृक्तबर्हिषो
हितप्रयसआनुषक्॥सुतसोमासोवरुणहवामहेमनुष्वदिद्धाग्नयः॥आप्रयातमरुतो राम
विष्णोअश्विनापूषन्माकीनयाधिया॥इंद्रआयातुप्रथमःसनिष्युभिर्वृषायोवृत्रहा १८
गृणे॥विनोदेवासोअद्रुहोछिद्रंशर्मयछत॥नयद्दूराद्वसवोनूचिदंतितोवरूथमाधर्ष ३
ति॥अस्तिहिवःसजात्यंरिशादसोदेवासोअस्त्याप्यं॥प्रणःपूर्वस्मैसुवितायवोच

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तमृक्षसुम्नायनव्यसे ॥ ३२ ॥ इदाहिव उपस्तुतिमिदावामस्यभक्तये ॥ उपवोविश्ववेदसोनम
स्युरांअसृक्ष्यन्यामिव ॥ उदुष्यवः सवितासुप्रणीतयोस्थादूर्ध्वोवरेण्यः ॥ निद्विपादश्चतुष्पादोअ
र्थिनोविश्रन्पतयिष्णवः ॥ देवंदेवंवोवसेदेवंदेवमभिष्टये ॥ देवंदेवंहुवेमवाजसातयेगृण
तोदेव्याधिया ॥ देवासोहिष्मामनवेसमन्यवोविश्वेसाकंसरातयः ॥ तेनोअद्यतेअपरंतुचे
तुनोभवंतुवरिवोविदः ॥ प्रवःशंसाम्यद्रुहःसंस्थउपस्तुतीनां ॥ नतंधूर्त्तिर्वरुणमित्रम
र्त्यंयोवोधामभ्योविधत् ॥ प्रसक्षयंतिरतेविमहीरिषोयोवोवरायदाशति ॥ प्रप्रजाभि
र्जायतेधर्मणस्पर्यरिष्टः सर्वएधते ॥ ३३ ॥ ऋतेसविंदतेयुधःसुगेभिर्यात्यध्वनः ॥ अ
र्यमामित्रोवरुणः सरातयोयंत्रायंतेसजोषसः ॥ अज्रेचिदस्मैकृणुथान्यंचनंदुर्गेचिदा
सुसरणं ॥ एषाचिदस्मादशनिःपरोनुसास्रेधंतीविनश्यतु ॥ यदद्यसूर्यउद्यतिप्रिय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं· ष· २ क्षत्राकृतंदध॥यन्निम्रुचिप्रबुधिविश्वधवेदसोयद्वामध्यंदिनेदिवः॥यद्वाभिपित्वेअसुराऋतंय
११ तेछर्दिर्येमविदाशुषे।वयंतद्वोवसवोविश्वधवेदसउपस्थेयाममध्यआ।यदद्यसूरउदि
तेयन्मध्यंदिनआतुचि॥वामंधत्थमनवेविश्ववेदसोजुह्वानायप्रचेतसे।वयंतद्वःसम्रा
जआवृणीमहेपुत्रोनबहुपाय्यं॥अश्यामतदादित्याजुह्वतोहविर्येनवस्योनशामहै॥२४॥
19 येत्रिंशतित्रयस्परोदेवासोबर्हिरासदन्॥विदन्नहद्विताससनन्।वरुणोमित्रोअर्यमा
स्मद्रातिषाचोअग्नयः॥पत्नीवंतोवषट्कृताः॥तेनोगोपाअपाच्यास्तउदक्तइत्थान्य राम
क्॥पुरस्तात्सर्वयाविशा।यथावशंतिदेवास्तथेदसत्तदेषांनकिरामिनत्॥अरावाच ११
नमर्त्यः।सप्तानांसप्तऋष्टयःसप्तद्युम्नान्येषां॥सप्तोअधिश्रियोधिरे॥२५॥बभ्रुरे
कोविषुणःसूनरोयुवांज्यंक्ते·हिरण्ययं।योनिमेकआससादद्योतनोंतर्देवेषुमेधिरः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वाश्रीमेको बिभर्त्ति हस्तआयसीमंतर्देवेषु निध्रुविः॥ वज्रमेको बिभर्त्ति हस्त आहितंतेनवृत्राणि
जिघ्नते॥ तिग्ममेको बिभर्त्ति हस्तआयुधंशुचिरुग्रोजलाषभेषजः॥ पथएकःपीपायतस्क
रोयथाँएषवेदनिधीनां॥ त्रीण्येकउरुगायोविचक्रमेयत्रदेवासोमदन्ति॥ विभिर्द्वाचरतएक
याशहप्रप्रवासेववसतः॥ सदोद्वाचक्रातेउपमादिविसम्राजासर्पिरासुती॥ अर्चन्त
एकेमहिसामपन्वततेनसूर्यमरोचयन्॥ २६॥ नहिवोअस्त्यर्भकोदेवासोनकुमारकः॥
विश्वेसतोमहान्तइत्॥ इतिस्तुतासोअसथारिशादसोयेस्थत्रयश्चत्रिंशच्च॥ मनोर्देवा
यज्ञियासः॥ तेनस्त्राध्वंतेवन्तउनोअधिवोचत॥ मानःपथःपित्र्यान्मानवादधिदू
रंनैष्टपरावतः॥ येदेवासइहस्थनविश्वेवैश्वानराउत॥ अस्मभ्यंशर्मसप्रथोगवेश्वाय
यच्छत॥ २७॥ योयजातियजातइत्सुनवच्चपचातिच॥ ब्रह्मेदिंद्रस्यचाकनत्॥ पुरोळाशं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ २ योअस्मैसोमंररतआशिरं॥पादितंशक्रोअंहसः॥तस्यद्युमांअसद्रथोदेवजूतःसशूशुवत्॥वि
२० श्वावन्वन्नमित्रियाः॥अस्यप्रजावतीगृहेसश्चंतीदिवेदिवे॥इळाधेनुमतीदुहे॥यादंपतीस
मनसासुनुतआचधावतः॥देवासोनित्ययाशिरा॥२८॥प्रतिप्राशव्यांइतःसम्यंचाबर्हिरा
शाते॥नतावाजेषुवायतः॥नदेवानामपिह्नुतःसुमतिंनजुगुक्षतः॥श्रवोबृहद्विवासतः॥
पुत्रिणाताकुमारिणाविश्वमायुर्व्यश्नुतः॥उभाहिरण्यपेशसा॥वीतिहोत्राकृतद्वसूद
शस्यंतामृतायकं॥समूधोरोमशंहतोदेवेषुकृणुतोदुवः॥आशर्मपर्वतानांवृणीमहेन
दीनां॥आविष्णोःसचाभुवः॥२९॥ऐतुपूषारयिर्भगःस्वस्तिसर्वधातमः॥उरुरध्वास्व
स्तये॥अरमतिरनर्वणोविश्वोदेवस्यमनसा॥आदित्यानामनेहइत्॥यथानोमित्रोअर्य
मावरुणःसंतिगोपाः॥सुगाऋतस्यपंथाः॥अग्निंवःपूर्व्यंगिरादेवमीळेवसूनां॥स

20

राम
२०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पर्येतः पुरुष्प्रियंमित्रंनक्षेत्रसाधसं॥ मंक्षूदेववतोरथः शूरोवापृत्सुकासुचित्॥ देवानां
यइन्मनोयजमानइयक्षत्यभीदयज्वनोभुवत्॥ नयजमानरिष्यसिनसुन्वाननदेवयो।
देवानां॥ नकिष्टंकर्मणानशन्नप्रयोषन्नयोषति॥ देवानां॥ असदत्रसुवीर्यमुतत्यदाश्व
श्व्यं॥ देवानां॥ ॥ इतिषष्ठाष्टकेद्वितीयोध्यायः॥ ॥ ॐ॥ प्रकृतान्यृजीषिणः क
ण्वाइंद्रस्यगाथया॥ मदेसोमस्यवोचत॥ यः सृबिंदमनर्शनिंपिप्रुंदासमहीशुवं॥ वधीदु
ग्रोरिणन्नपः॥ न्यर्बुदस्यविष्टपंवर्ष्माणंबृहतस्तिर॥ कृषेतदिंद्रपौंस्यं॥ प्रतिश्रुतायवो
धृषत्तूर्णाशंनगिरेरधि॥ हुवेसुशिप्रमूतये॥ सगोरश्वस्यविव्रजंमंदानः सोम्येभ्यः॥
पुरंनशूरदर्षसि॥ १॥ यदिमेरारणः सुतउक्थेवादधसेचनः॥ आरादुपस्वधागहि॥
वयंघातेअपिष्मसिस्तोतारइंद्रगिर्वणः॥ त्वंनोजिन्वसोमपाः॥ उतनः पितुमाभ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·३ रसंरराणोअविक्षितं॥मघवन्भूरितेवसु॥उतनोगोमतस्कृधिहिरण्यवतोअश्विनः॥इळाभिःसं
२१ रभेमहि॥बृबदुक्थंहवामहेसृप्रकरस्नमूतये॥साधुकृण्वंतमवसे॥२॥यःसंस्थेचिच्छतक्रतु
रादींकृणोतिवृत्रहा॥जरितृभ्यःपुरूवसुः॥सनःशक्रश्चिदाशकद्दानवाँअंतराभरः॥इंद्रोवि
श्वाभिरूतिभिः॥योरायो३वनिर्महान्त्सुपारःसुन्वतःसखा॥तमिंद्रमभिगायत॥आयंता
21 रंमहिस्थिरंपृतनासुश्रवोजितं॥भूरेरीशानमोजसा॥नकिरस्यशचीनांनियंतासूनृता
नां॥नकिर्वक्तानदादिति॥३॥ननूनंब्रह्मणामृणंप्राशूनामस्तिसुन्वतां॥नसोमोअप्रताप राम
पे॥पन्यइदुपगायतपन्यउक्थानिशंसत॥ब्रह्माकृणोतपन्यइत्॥पन्यआदर्दिरच्छतास २१
हस्रावाज्यवृतः॥इंद्रोयोयज्वनोवृधः॥विषूचरस्वधाअनुकृष्टीनामन्वाहुवः॥इंद्रपिब
सुतानां॥पिबस्वधैनवानामुतयस्तुग्र्येसचा॥उतायमिंद्रयस्तव॥४॥अतीहिमन्यु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षाविर्णसुषुवांसमुपारणे॥इमंरातंसुतंपिब॥इहितिस्त्रःपरावतइहिपंचजनांअति॥धेनाइंद्रावचा
कन्नात्॥सूर्योरश्मिंयथासृजाह्वायछंतुमेगिरः॥निम्नमापोनसध्र्यक्॥अध्वर्यवातुहिषिंचसो
मंवीरायशिप्रिणे॥भरासुतस्यपीतये॥यउद्रःफलिगंभिनंन्यक्सिंधूँरवासृजत्॥योगोषु
पक्कंधारयत्॥५॥अहन्वृत्रमृचीषमऔर्णवाभमहीशुवं॥हिमेनाविध्यदर्बुदं॥प्रवइग्राय
निष्टुरेषाव्हायप्रसाक्षिणे॥देवत्तंब्रह्मगायत॥योविश्वान्यभिव्रतासोमस्यमदेअंधसः॥
इंद्रोदेवेषुचेतति॥इहत्यासधमाद्याहरीहिरण्यकेश्या॥वोव्हामभिप्रयोहितं॥अर्वांचं
त्वापुरुष्टुतप्रियमेधस्तुताहरी॥सोमपेयायवक्षतः॥६॥वयंघत्वासुतावंतआपोनवृक्त
बर्हिषः॥पवित्रस्यप्रस्रवणेषुवृत्रहन्परिस्तोतारआसते॥स्वरंतित्वासुतेनरोवसो
निरेकउक्थिनः॥कदासुतंतृषाणओकआगमइंद्रस्वब्दीववंसगः॥कण्वेभिर्धृष्ण

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·२ वाधृषद्वाजंदर्षिसहस्त्रिणं ॥ पिशंगरूपंमघवन्विचर्षणेमक्षूगोमंतमीमहे ॥ पाहिगायांधसोमद
२२ इंद्रायमेध्यातिथे ॥ यःसंमिश्लोहर्योर्यःसुतेसचावज्रीरथोहिरण्ययः ॥ यःसुषव्यःसुदक्षि
णइनोयःसुक्रतुर्गृणे ॥ यआकिरःसहस्राशतामघइंद्रोयःपूर्भिदारितः ॥ ७ ॥ योधृषि
तोयोवृतोयोअस्तिश्मश्रुषुश्रितः ॥ विभूतद्युम्नश्च्यवनःपुरुष्टुतःक्रत्वागौरिवशाकिनः ॥
22 कईवेदसुतेसचापिबंतंकद्वयोदधे ॥ अयंयःपुरोविभिनत्योजसामंदानःशिप्र्यंधसः ॥
दानामृगोनवारणःपुरुत्राचरथंदधे ॥ नकिष्टानियमदासुतेगमोमहाँश्चरस्योजसा ॥ राम
यउग्रःसंनिष्टृतःस्थिरोरणायसंस्कृतः ॥ यदिस्तोतुर्मघवाशृणवद्धवंनेंद्रोयोषत्या २२
गमत् ॥ सत्यमित्थावृषेदसिवृषजूतिर्नोवृतः ॥ वृषाह्युग्रशृण्विषेपरावतिवृषोअर्वावतिश्रु
तः ॥ ८ ॥ वृषणस्तेअभीशवोवृषाकशाहिरण्ययी ॥ वृषारथोमघवन्वृषणाहरीवृषा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संनूातक्रतो ॥ वृषासोतासुनोतु तेवृषन्नृजीपिंनाभर ॥ वृषांदधन्वेवृषणंनदीषातुभ्यंस्थात
हरीणां ॥ एंद्रयाहिपीतयेमधुशूाविष्ठसोम्यं ॥ नायमछामघवाशृणवृङ्गिरोब्रझोक्थाचसुक्रतुः ॥
६ वहंतुत्वारथेष्ठामाहरयोरथयुजः ॥ तिरश्चिर्यसवनानिवृत्रहन्नन्येषांयानूातक्रतो ॥ अस्मा
कमद्यांतमंस्तोमंधिषमहामह ॥ अस्माकंतेसवनासंतुशूांतमामदायघुक्षसोमपाः ॥ ९ ॥ न
हिषस्तवानोममशूास्त्रेअन्यस्यरण्यंति ॥ योअस्मान्वीरआनयत् ॥ इंद्राश्चिद्घातदब्रवी
स्त्रियाअशूास्यंमनः ॥ उतोअहक्रतुंरघुं ॥ समीचिद्वामदच्युतामिथुनावहतोरथं ॥
एवेद्धृर्विष्टुउत्तरा ॥ अधः पश्यस्वमोपरिसंतरांपादकोहर ॥ मातेकशूाप्लकौदृशा ॥ ८
न्स्त्रीहिब्रह्माबभूविथ ॥ १० ॥ एंद्रयाहिहरिभिरुपकण्वस्यसुष्टुतिं ॥ दिवोअमुष्यशा
सतोदिवंययदिवावसो ॥ आत्वाग्रावावदंन्निहसोमीघोषेणयछन्तु ॥ दिवोअमुष्य० ॥

सं॰ प॰ ३ अत्राविनेमिरेषामुरांनधूनुतेस्कः॥दिवो॰॥आत्वाकण्वाइहावसेहवंतेवाजसातये॥दिवो॰॥ऋधा
२३ मितेसुतानांरछेनपूर्वपाय्ये॥दिवो॰॥११॥स्मत्पुरंधिर्नआगहिविश्वतोधीर्नऊतये॥दिवोअ॰॥
आनोयाहिमहेमतेसहस्रोतेशतामघ॥दिवो॰॥आत्वाहोतामनुर्हितोदेवत्रावक्षदीड्यः॥दिवो॰॥
आत्वामद्च्युताहरीश्येनंपक्षेववक्षतः॥दिवो॰॥आयाह्यर्यआपरिस्वाहासोमस्यपीतये॥
23 दिवो॰॥१२॥आनोयाह्युपश्रुत्युक्थेषुरणयाइह॥दिवो॰॥सरूपैरासुनोगहिसंभृतैःसंभृ
ताश्वः॥दिवो॰॥आयाहिपर्वतेभ्यःसमुद्रस्याधिविष्टपः॥दिवो॰॥आनोगव्यान्यश्व्यासहस्रा राम
शूरदर्दृहि॥दिवो॰॥आनःसहस्रशोभरायुतानिशतानिच॥दिवो॰॥आयदिंद्रश्चदद्वहेसहस्रं २३
वसुरोचिषः॥ओजिष्ठमश्व्यंपशुं॥यऋज्रावातरंहसोरुषासोरघुष्पदः॥भ्राजंतेसूर्याइव॥या
रावतस्यरातिषुद्रवच्चक्रेषाश्वसु॥तिष्ठंवनस्यमध्यआ॥१३॥अग्निनेंद्रेणवरुणेनविष्णुना
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दित्यैरुद्रैर्वसुभिःसचाभुवा ॥ सजोषसाउषसासूर्येणचसोमंपिबतमश्विना ॥ विश्वाभिर्धीभिर्भुव
नेनवाजिनादिवापृथिव्याद्रिभिःसचाभुवा ॥ सजोषसा० ॥ विश्वैर्देवैस्त्रिभिरेकादशैरिहाद्भिर्म
रुद्भिर्भृगुभिःसचाभुवा ॥ सजोषसा० ॥ सोमंपिबतमश्विना ॥ जुषेथांयज्ञंबोधतंहवस्यमेविश्वे
हदेवौसवनावगच्छतं ॥ सजोषसाउषसासूर्येणचेषंनोवोळ्हमश्विना ॥ स्तोमंजुषेथांयुवशे
वकन्यनांविश्वेहदेवौसवना० ॥ सजोषसा० ॥ चेषंनो० ॥ गिरोजुषेथामध्वरंजुषेथांविश्वेहदे
वौस० ॥ सजोषसा० ॥ चेषंनो० ॥ १४ ॥ हारिद्रवेवपतथोवनेदुपसोमंसुतंमहिषेवावगच्छथः ।
सजोषसाउषसासूर्येणचत्रिर्वर्तिर्यातमश्विना ॥ हंसाविवपतथोअध्वगाविवसोमंसु० ।
सजोषसा० चत्रिर्व० ॥ श्येनाविवपतथोहव्यदातयेसोमं० ॥ सजोष० चत्रिर्व० ॥ पिबतंच
तृप्णुतंचाचगच्छतंप्रजांचधत्तंद्रविणंचधत्तं ॥ सजोषसाउषसासूर्येणचोर्जंनोधत्तमश्वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰३ ना॥ जयतंचप्रसुतंचप्रचावतंप्रजां॰॥ सजोष॰॥ चोर्जनो॰॥ हतंचरात्रून्यततंचमित्रिणः प्रजांच॰।
२४ सजोषसा॰ चोर्जनो॰॥ १५॥ मित्रावरुणवंताउतधर्मवंतामरुत्वंताजरितुर्गच्छथोहवं॥ सजोषसाउ
षसासूर्येणचादित्यैर्यातमश्विना॥ अंगिरस्वंताउतविष्णुवंतामरुत्वंताजरितुर्ग॰॥ सजो॰ चा
दित्यै॰॥ ऋभुमंतावृषणावाजवंतामरुत्वंताजरि॰॥ सजो॰ चादित्यै॰॥ ब्रह्मजिन्वतमुतजिन्व
तंधियोहतंरक्षांसिसेधतममीवाः॥ सजोषसाउषसासूर्येणचसोमंसुन्वतोअश्विना॥
क्षत्रंजिन्वतमुतजिन्वतंनृन्हतंरक्षांसिसेधतममीवाः॥ सजोष॰ सोमं॰॥ धेनूर्जिन्वत राम
मुतजिन्वतंविशोहतं॰॥ सजोष॰॥ सोमंसु॰॥ १६॥ अत्रेरिवशृणुतंपूर्व्यस्तुतिंश्यावाश्व २४
सुन्वतोमदच्युता॥ सजोषसाउषसासूर्येणचाश्विनातिरोअन्ह्यं॥ सर्गाइवसृजतंसुष्टु
तीरुपश्यावा॰॥ सजोषसा॰ चाश्विना॰॥ रश्मीँरिवयच्छतमध्वराँउपश्यावाश्व॰॥ सजो॰

24

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चाश्विना॰॥अर्वाग्रथंनियच्छतंपिबतंसोम्यंमधु॥आयातमश्विनागतमवस्युर्वामहंहुवेधत्तंरत्ना

निदाशुषे॥नमोवाकेप्रस्थितेअध्वरेनराविवक्षणस्यपीतये॥आयातम॰॥स्वाहाकृतस्यतृं

पतंसुतस्यदेवावंधसः॥आयात॰॥१७॥अवितासिसुन्वतोवृक्तबर्हिषःपिबासोमंमदा

यकंशतक्रतो॥यंतेभागमधारयन्विश्वाःसेहानःपृतनाउरुज्रयःसमप्सुजिन्मरुत्वाँइं

द्रसत्पते॥प्राव:स्तोतारंमघवन्नवत्वांपिबासोमंम॰॥यंतेभाग॰॥ऊर्जादेवांअवस्योज

साँत्वांपिबासो॰॥यंतेभाग॰॥जनितादिवोजनितापृथिव्याःपिबासो॰॥यंतेभा॰॥जनि

ताश्वानांजनितागवामसिपिबा॰॥यंतेभा॰॥अत्रीणांस्तोमंमद्रिवोमहस्कृधिपिबा॰।

यंते॰॥श्यावाश्वस्यसुन्वतस्तथाशृणुयथाशृणोरत्रेःकर्माणिकृण्वतः॥प्रत्रसदस्यु

माविथत्वमेकइंनृषाह्यइंद्रब्रह्माणिवर्धयन्॥१८॥प्रेदंब्रह्मवृत्रतूर्येष्वाविथप्रसुन्वतः

सं०ष०२ शचीपतइंद्रविश्वाभिरूतिभिः॥ माध्यंदिनस्यसवनस्यवृत्रहंननेद्यपिबासोमस्यवज्रिवः॥ सेहा
२५ नउग्रपृतनाअभिद्रुहःशचीपतइंद्रविश्वाभि०॥ माध्यंदिनस्य०॥ एकराळस्यभुवनस्यराजसि
शचीपतइंद्रवि०॥ माध्यं०॥ सस्थावानायवयसित्वमेकइछचीपतइंद्र०॥ माध्यं०॥ क्षेमस्यच
प्रयुजश्चत्वमीशिषेशचीपतइंद्र०॥ माध्यं०॥ क्षत्रायत्वमवसिनत्वमाविथशचीपत०॥ मा
25. ध्यं०॥ श्यावाश्वस्यरेभतस्तथाशृणुयथाशृणोरत्रेःकर्माणिकृण्वतः॥ प्रत्रसदस्युमावि
थत्वमेकइन्नृषाह्यइंद्रक्षत्राणिवर्धयन्॥११॥ यज्ञस्यहिस्थऋत्विजासस्नीवाजेषुकर्मसु। राम
इंद्राग्नीतस्यबोधतं॥ तोशासारथ्यावानावृत्रहणापराजिता॥ इंद्राग्नीत०॥ इदंवांमदि २५
रंमध्वधुक्षन्नद्रिभिर्नरः॥ इंद्राग्नीत०॥ जुषेथांयज्ञमिष्टयेसुतंसोमंसधस्तुती॥ इंद्राग्नी
आगतंनरा॥ इमाजुषेथांसवनायेभिर्हव्यान्यूहथुः॥ इंद्राग्नीआगतं०॥ इमांगायत्रवर्तनिं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

निंजुषेथांसुष्टुतिंमम॥इंद्राग्नीआ०॥२०॥प्रातर्यावभिरागतंदेवेभिर्जेन्यावसू॥इंद्राग्नीसोमपीत
ये॥श्र्यावाश्वस्यसुन्वतोत्रीणांशृणुतंहवं॥इंद्राग्नी०॥एवावामह्वऊतयेयथाहुवंतमेधि
राः॥इंद्राग्नीसो०॥आहंसरस्वतीवतोरिंद्राग्न्योरवोवृणे॥याभ्यांगायत्रमृच्यते॥२१॥अग्नि
मस्तोष्यृग्मियमग्निमीळायजध्यै॥अग्निर्देवाँअनक्तुनउभेहिविदथेकविरंतश्चरतिदूत्यं१
नभंतामन्यकेसमे॥न्यग्नेनव्यसावचस्तनूषुशंसमेषां॥न्यरातीरराव्णांविश्वाअर्यो
अरातीरितोयुछंत्वामुरोनभंताम०॥अग्नेमन्मानितुभ्यंकंघृतंनजुह्वआसनि॥सदेवे
षुप्रचिकिद्धित्वंह्यसिपूर्व्यःशिवोदूतोविवस्वतोनभंताम०॥तत्तदग्निर्वयोदधेयथा
यथाकृपण्यति॥ऊर्जाहुतिर्वसूनांशंचयोश्चमयोदधेविश्वस्यैदेवहूत्यैनभंता०॥स
चिकेतसहीयसाग्निश्चित्रेणकर्मणा॥सहोताश्वेंतीनांदक्षिणाभिरभीवृतइनोति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ २ चग्रतीर्व्यं १ नभंतामन्य॰ ॥ २२ ॥ अग्निर्जातादेवानामग्निर्वेदमर्त्तानामपीर्च्यं ॥ अग्निः सद्रविणोदा
२६ अग्निर्द्वाराव्यूतेस्वाकुतोनवीयसानभंताम॰ ॥ अग्निर्देवेषुसंवसुः सविक्षुयज्ञियास्वा ॥ समुद्रा
काव्यापुरूचिश्वं १ भूमेवपुष्यतिदेवोदेवेषुयाज्ञियोनभंता॰ ॥ योअग्निः सप्तमानुषः श्रितोवि
श्वेषुसिंधुषु ॥ तमागन्मत्रिपस्त्यंमंधातुर्दस्युहंतममग्निंयज्ञेषुपूर्व्यं नभं॰ ॥ अग्निस्त्रीणि
26 त्रिधातून्याक्षेतिविदथाकविः ॥ सत्रीँरेकादशाँइहयक्षच्चापिप्रयच्चनोविप्रोदूतः परिष्कृ
तोनभंता॰ ॥ त्वंनोअग्नआयुषुत्वंदेवेषुपूर्व्यवस्वएकइरज्यसि ॥ त्वामापः परिस्रुतः परि राम
यंतिस्वसेतवोनभंता॰ ॥ २३ ॥ इंद्राग्नीयुवंसुनः सहंतादासथोरयिं ॥ येनदृळ्हासमत्स्वावी २६
ळुचित्साहिषीमह्यग्निर्वनेववातइन्नभंता॰ ॥ नहिवांवव्रयामहेथेंद्रमिद्यजामहेशविं
ष्ठंनृणांनरं ॥ सनः कदाचिदर्वतागमदावाजसातयेगमदामेधसातयेनभंता॰ ॥ ताहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मध्यंभराणामिंद्राग्नी अधिक्षितः॥ ताउकविहनाकवीपृच्छ्यमानासखीयते संधीलमश्नुतंन
रान॥ अभ्यर्चनभाकवदिंद्राग्नीयजसागिरा॥ ययोर्विश्वमिदंजगदियंद्यौः पृथिवीमह्यू
पस्थेविभृतोवसुनभंता॥ प्रब्रह्माणिनभाकुवदिंद्राग्निभ्यामिरज्यत॥ यासप्तबुध्नमर्ण
वंजिह्मबारमपोर्णुतइंद्रईशानओजसानभंता॥ अपिवृश्चपुराणवद्व्रततेरिवगुष्पि
तमोजोदासस्यदंभय॥ वयंतदस्यसंभृतंवस्विंद्रेणविभजेमहिनभंता॥ २४॥ यदिं
द्राग्नीजनाइमेविह्वयंतेतनागिरा॥ अस्माकेभिर्नृभिर्वयंसासह्यामपृतन्यतोवनुयाम
वनुष्यतोनभंता॥ यानुश्वेतावबोदिवउच्चरातउपद्युभिः॥ इंद्राग्न्योरनुव्रतमुहानायंति
सिंधवोयान्त्सींबंधादमुंचतांनभंता॥ पूर्वीष्टइंद्रोपमातयः पूर्वीरुतप्रशस्तयः सू
नोहिन्वस्यहरिवः॥ वस्वोवीरस्यापृचोयानुसाधंतनोधियोनभंता॥ तंशिशीतासुवृक्ति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰३ भिस्त्वेषंसत्वानमृग्मियं ॥ उतोनुचिद्यओजसाशुष्णस्यांडानिभेदतिजेषत्स्वर्वतीरपोनभंतां ॥ तंत्रिशी
२७ तास्वध्वरंसत्यंसत्वानंमृत्वियं ॥ उतोनुचिद्यओहतआंडाशुष्णस्यभेदत्यजैः स्वर्वतीरपोनभंतां ॥
एवेंद्राग्निभ्यांपितृवंनवीयोमंधातृवदंगिरस्वदवाचि ॥ त्रिधातुनाशर्मणापातमस्मान्वयंस्याम
पतयोरयीणां ॥ २५ ॥ अस्माऊषुप्रभूतयेवरुणायमरुद्भ्योर्चाविदुष्टरेभ्यः ॥ योधीतामानुषाणां
पश्वोगाइवरक्षतिनभंतां ॥ तमूषुसमनागिरापितृणांचमन्मभिः ॥ नाभाकस्यप्रशस्तिभिर्यः
सिंधूनामुपोदयेसप्तस्वसासमध्यमोनभंतां ॥ सक्षपः परिषस्वजेन्युस्रोमायययादधेस राम
विश्वंपरिदर्शतः ॥ तस्यवेनीरनुव्रतमुषस्तिस्रोअवर्द्धयन्नभंतां ॥ यः ककुभोनिधारयः २७
पृथिव्यामधिदर्शतः ॥ समातापूर्व्यंपदंतद्वरुणस्यसप्त्यंसहिगोपाइवेर्योनभंतां ॥ योध
र्त्ताभुवनानांयउस्राणामपीच्याइवेदनामानिगुह्या ॥ सकविःकाव्यापुरुरूपंद्यौरिवपुष्यति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नभंतामन्यः ॥२६॥ यस्मिन्विश्वानिकाव्याचक्रेनाभिरिवश्रिता ॥ त्रितंजूतीसपर्यतव्रजेगावोन
संयुजेयुजेअश्वाँअयुक्षतनभंता० ॥ यआस्वत्कआशयेविश्वाजातान्येषां ॥ परिधामानिमर्मृ
शद्वरुणस्यपुरोगयेविश्वेदेवाअनुव्रतंनभंता० ॥ ससमुद्रोअपीच्यस्तुरोद्यामिवरोहतिनि
यदासुयजुर्दधे ॥ समायाअर्चिनापदास्तृणान्नाकमारुहन्नभंता० ॥ यस्यश्वेताविचक्षणाति
स्रोभूमीरधिक्षितः ॥ त्रिरुत्तराणिपप्रतुर्वरुणस्यध्रुवंसदः ससप्तानामिरज्यतिनभंता० ॥
यःश्वेताँअधिनिर्णिजश्चक्रेकृष्णाँअनुव्रता ॥ सधामपूर्व्यंममेयःस्कंभेनविरोदसीअजोन
द्यामधारयन्नभंता० ॥ २७ ॥ अस्तभ्नाद्द्यामसुरोविश्ववेदाअमिमीतवरिमाणंपृथिव्याः ॥
आसीदद्विश्वाभुवनानिसम्राड्विश्वेत्तानिवरुणस्यव्रतानि ॥ एवावंदस्ववरुणंबृहंतंन
मस्याधीरममृतस्यगोपां ॥ सनःशर्मत्रिवरूथंवियंसत्पातंनोद्यावापृथिवीउपस्थे ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ७॰२ इमांधियंशिक्षमाणस्यदेवक्रतुंदक्षंवरुणसंशिशाधि॥ययातिविश्वादुरितातरेमसुतर्माणम

२८ धिनावंरुहेम॥आवांग्रावाणोअश्विनाधीभिर्विप्राअचुच्यवुः॥नासत्यासोमपीतयेनभं

ता॰॥यथावामत्रिरश्विनागीर्भिर्विप्रोअजोहवीत्॥नासत्यासोमपीतये॰॥एवावामह्व

ऊतयेयथाहुवंतमेधिराः॥नासत्या॰॥२८॥इमेविप्रस्यवेधसोग्नेरस्तृतयज्वनः॥गिरः

स्तोमासईरते॥अस्मैतेप्रतिहर्यतेजातवेदोविचर्षणे॥अग्नेजनामिसुष्टुतिं॥आरोका राम

इवघेदहतिग्माअग्नेतवत्विषः॥दद्भिर्वनानिबप्सति॥हरयोधूमकेतवोवातजूताउप २८

द्यवि॥यतंतेवृथगग्नयः॥एतेत्येवृथगग्नयइद्धासःसमदृक्षत॥उषसामिवकेतवः॥२९॥

कृष्णारजांसिपत्सुतःप्रयाणेजातवेदसः॥अग्निर्यद्रोधतिक्षमि॥धासिंकृण्वानओष

धीर्बप्सदग्निर्नवायति॥पुनर्यंतरुणीरपि॥जिह्वाभिरहनंनमदर्चिषाजंजणाभवन्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अग्निर्वनेषुरोचते॥अप्स्वग्नेसधिष्टवसौषधीरनुरुध्यसे॥गर्भेसंजायसेपुनः॥उदग्नेतवत
द्घृतार्चीरोचतआहुतं॥निंसानंजुह्वो३मुखे॥३०॥उक्षान्नायवशान्नायसोमपृष्ठायवेध
से॥स्तोमैर्विधेमाग्नये॥उतत्वानमसावयंहोतर्वरेण्यक्रतो॥अग्नेसमिद्भिरीमहे॥उतत्वा
भृगुवच्छुचेमनुष्वदग्नआहुत॥अंगिरस्वद्धवामहे॥त्वंह्यग्नेअग्निनाविप्रोविप्रेणसन्त्स
ता॥सखासख्यासमिध्यसे॥सत्वंविप्रायदाशुषेरयिंदेहिसहस्रिणं॥अग्नेवीरवतीमि
षं॥३१॥अग्नेभ्रातःसहस्कृतरोहिदश्वशुचिव्रत॥इमंस्तोमंजुषस्वमे॥उतत्वाग्नेममस्
स्तुतोवाश्रायप्रतिहर्यते॥गोष्ठंगावइवाशत॥तुभ्यंताअंगिरस्तमविश्वाःसुक्षितयःपृथ
क्॥अग्नेकामाययेमिरे॥अग्निंधीभिर्मनीषिणोमेधिरासोविपश्चितः॥अद्मसद्यायहि
न्विरे॥तंत्वामज्मेषुवाजिनंतन्वानाअग्नेअध्वरं॥वह्निंहोतारमीळते॥३२॥पुरुत्राहिसदृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० प० ३ ऊसिविक्षोविश्वाअनुप्रभुः॥ समत्सुत्वाहवामहे॥ तमीळिष्वयआहुतोग्निर्विभ्राजतेघृतैः॥ इमंनःशृण
२९ वद्धवं॥ तंत्वावयंहवामहेशृण्वंतंजातवेदसं॥ अग्नेघ्नंतमपद्विषः॥ विशाराजानमद्भुतमध्यक्षंध
र्मणामिमं॥ अग्निमीळेसउश्रवत्॥ अग्निंविश्वायुवेपसंमर्यंनवाजिनंहितं॥ सप्तिंनवाजयाम
प. सि॥ ३३॥ घ्नन्मृध्राण्यद्विषोदहन्रक्षांसिविश्वहा॥ अग्नेतिग्मेनदीदिहि॥ यंत्वाजनासइंधतेमनु
ष्वदंगिरस्तम॥ अग्नेसबोधिमेवचः॥ यदग्नेदिविजाअस्यप्सुजावासहस्कृत॥ तंत्वागीर्भिर्ह
29 वामहे॥ तुभ्यंघेत्तेजनाइमेविश्वाःसुक्षितयःपृथक्॥ धासिंहिन्वंत्यत्तवे॥ तेघेदग्नेस्वाध्योहा राम
विश्वानृचक्षसः॥ तरंतस्यामदुर्गहा॥ ३४॥ अग्निंमंद्रंपुरुप्रियंशीरंपावकशोचिषं॥ हृद्भिर्मं २९
द्रेभिरीमहे॥ सत्वमग्नेविभावसुःसृजंत्सूर्योनरश्मिभिः॥ शर्द्धंतमांसिजिघ्नसे॥ तंत्वेसहस्व
ईमहेदात्रंयंनोपदस्यति॥ त्वदग्नेवार्यंवसु॥ ३५॥ समिधाग्निंदुवस्यतघृतैर्बोधयतातिथिं॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आस्मिन्हव्याजुहोतन । अग्नेस्तोमंजुषस्वमेवर्द्धस्वानेनमन्मना ॥ प्रतिसूक्तानिहर्यनः । अग्निं
दूतंपुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे ॥ देवाँआसादयादिह । उत्तेबृहंतोअर्चयःसमिधानस्यदीदिवः ।
अग्नेशुक्रासईरते । उपत्वाजुह्वो३ममघृताचीर्यंतुहर्यत ॥ अग्नेहव्याजुषस्वनः । २६ । मं
द्रंहोतारमृत्विजंचित्रभानुंविभावसुं ॥ अग्निमीळेसउश्रवत् । प्रत्नंहोतारमीड्यंजुष्टम
ग्निंकविक्रतुं ॥ अध्वराणामभिश्रियं । जुषाणोअंगिरस्तमेमाहव्यान्यानुषक् ॥ अग्नेय
ज्ञंनयऋतुथा । समिधानउसंत्यशुक्रशोचिरिहावह ॥ चिकित्वांदैव्यंजनं । विप्रंहो
तारमद्रुहंधूमकेतुंविभावसुं ॥ यज्ञानांकेतुमीमहे । २७ । अग्नेनिपाहिनस्त्वंप्रति
ष्मदेवरीषतः ॥ भिंधिद्वेषःसहस्कृत । अग्निःप्रत्नेनमन्मनाशुंभानस्तन्वं१स्वां ॥
कविर्विप्रेणवावृधे । ऊर्जोनपातमाहुवेग्निंपावकशोचिषं ॥ अस्मिन्यज्ञेस्वध्वरे ।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·म·३ सनोमित्रमहस्त्वमग्नेशुक्रेणशोचिषा॥देवैरासत्सिबर्हिषि॥योअग्निंतन्वोदमेदेवंमर्त्तःसपर्यति
३० तस्माइद्दीदयद्वसु॥३८॥अग्निर्मूर्धादिवःककुत्पतिःपृथिव्याअयं॥अपांरेतांसिजिन्वति॥उद
ग्नेशुचयस्तवशुक्राभ्राजंतईरते॥तवज्योतींष्यर्चयः॥ईशिषेवार्यस्यहिदात्रस्याग्नेस्वर्पतिः॥स्तो
30 तास्यांतवशर्मणि॥त्वामग्नेमनीषिणस्त्वांहिन्वंतिचित्तिभिः॥त्वांवर्द्धंतुनोगिरः॥अदब्धस्य
स्वधावतोदूतस्यरेभतःसदा॥अग्नेःसख्यंवृणीमहे॥३९॥अग्निःशुचिव्रततमःशुचिर्विप्रः
शुचिःकविः॥शुचीरोचतआहुतः॥उतत्वाधीतयोममगिरोवर्द्धंतुविश्वहा॥अग्नेसख्यस्य राम
बोधिनः॥यदग्नेस्यामहंत्वंत्वंवाघास्याअहं॥स्युष्टेसत्याइहाशिषः॥वसुर्वसुपतिर्हिकम ३०
स्यग्नेविभावसुः॥स्यामतेसुमतावपि॥अग्नेधृतव्रतायतेसमुद्रायेवसिंधवः॥गिरोवा
श्रासइरते॥४०॥युवानंविश्पतिंकविंविश्वादंपुरुवेपसं॥अग्निंशुंभामिमन्मभिः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यज्ञानांरथ्येवयंतिग्मजंभायवीळवे॥ स्तोमैरिषेमाग्नये। अयमग्नेत्वेअपिजरिताभूतुसंत्य॥ न
सैमेपावकमृळय। धीरोह्यस्यद्मसद्विप्रोनजागृविः सदा॥ अग्नेदीदयसिद्यवि। पुराग्नेदुरितेभ्यः
पुरामृध्रेभ्यः कवे॥ प्रणआयुर्वसोतिर। ४१। आघायेअग्निमिन्धतेस्तृणंतिबर्हिरानुषक्।
येषामिंद्रोयुवासखा। बृहन्निदिध्मएषांभूरिशास्त्रंपृथुस्वरुः॥ येषामिं० अयुद्धइद्युधावृ
तंशूरआजतिसत्वभिः॥ येषा० आबुंदंवृत्रहाददेजातःपृच्छद्विमातरं॥ कउग्राः केहश्रृण्वि
रे। प्रतिलाशावसीवदद्गिरावप्सोनयोधिषत्॥ यस्तेन्द्रात्रुत्वमाचके। ४२। उतत्वंमघवञ्छृ
णुयस्तेवष्टिववक्षितत्॥ यद्वीळयासिवीळुतत्॥ यदाजिंयात्याजिकृदिंद्रः स्वश्वयुरु
प॥ रथीतमोरथीनां॥ विश्वुविश्वाअभियुजोवज्रिन्विष्वग्यथावृह॥ भवानः सुश्रवस्तमः॥
अस्माकंसुरथंपुरइंद्रः कृणोतुसातये॥ नयंधूर्वंतिधूर्त्तयः॥ रज्यामतेपरिद्विषोरंतेश

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰२ कदावने॥गमेमेदिंद्रगोमतः॥४३॥त्वानैश्चिद्यंतोअद्रिवोश्वावंतःशतग्विनः॥विवक्षणाअनेहसः॥उर्ध्वा
३१ हितेदिवेदिवेसहस्रासूनृताशता॥जरितृभ्योविमंहते॥विद्माहित्वाधनंजयमिंद्रदृह्लाचिदारुजं॥
आदारिणंयथागयं॥ककुहंचित्वाकवेमंदंतुधृष्णविंदवः॥आत्वापणिंयदीमहे॥यस्तेरेवाँअदा
31 शुरिःप्रममर्षमघत्तये॥तस्यनोवेदआभर॥४४॥इमउत्वाविचक्षतेसखायइंद्रसोमिनः॥पुष्टाव
तोयथापशुं॥उतत्वावधिरंवयंश्रुत्कर्णंसंतमूतये॥दूरादिहहवामहे॥यच्छुश्रूयाइमंहवंदुर्मर्षंचक्रि
याउत॥भवेरापिर्नोअंतमः॥यच्चिद्धितेअपिव्यथिर्जगन्वांसोअमन्महि॥गोदाइदिंद्रबोधिनः॥ राम
आत्वारंभंनजिव्रयोररंभाशवसस्पते॥उश्मसित्वासधस्थआ॥४५॥स्तोत्रमिंद्रायगायतपु ३१
रुनृम्णायसत्वने॥नकिर्यंवृण्वतेयुधि॥अभित्वावृषभासुतेसुतंसृजामिपीतये॥तृंपाव्यश्नु
हीमदं॥मात्वामूराअविष्यवोमोपहस्वानआदभन्॥माकींब्रह्मद्विषोवनः॥इहत्वागोप

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रीजसामहे मंदंतुराधसे॥सरोगोरोयथापिब॥यावत्रहापरावतिसनानवाचचुच्युवे॥तासंसत्सुप्र
वोचत॥४६॥अपिबत्कद्रुवःसुतमिंद्रःसहस्रबाह्वे॥अत्रादेदिष्टपौंस्यं॥सत्यंतत्तुर्वशेयदौविदा
नोअह्नवाय्यं॥व्यानट्तुर्वणेशमि॥तरणिंवोजनानांत्रदंवाजस्यगोमतः॥समानमुप्रशंसि
षं॥ऋभुक्षणंनवर्तवउक्थेषुतुग्र्यावृधं॥इंद्रंसोमेसचासुते॥यःकृंतदिद्वियोन्यंत्रिशोकाय
गिरिंपृथुं॥गोभ्योगातुंनिरेतवे॥४७॥यद्दधिषेमनस्यसिमंदानःप्रेदियक्षसि॥मातत्करिं
द्रमृळय॥दभ्रंचिद्धित्वावतःकृतंशृण्वेअधिक्षमि॥जिगात्विंद्रतेमनः॥तवेदुताःसुकीर्त्तयोस
न्नुतप्रशस्तयः॥यदिंद्रमृळयासिनः॥मानएकस्मिन्नागसिमाद्वयोरुतत्रिषु॥वधीर्माशूर
भूरिषु॥बिभयाहित्वावतउग्रादभिप्रभंगिणः॥दस्मादहमृतीषहः॥४८॥मासख्युःशूनमा
विदेमापुत्रस्यप्रभूवसो॥आवृत्वद्भूतुतेमनः॥कोनुमर्याअमिथितःसखासखायमब्रवी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० ष० ३ त्र॥ जुहाको अस्मदीषते॥ एवारे वृषभासुते सिन्वन्भूर्यावयः॥ श्वघ्नीव निवताचरन्॥ आ त एता व
३२ चोयुजा हरी गृभ्णे सुमद्रथा॥ यदीं ब्रह्मभ्य इद्ददः॥ भिंधि विश्वा अप द्विषः परि बाधो जही मृधः॥
32 वसु स्पार्हं तदा भर॥ यद्वीळाविंद्र यत्स्थिरे यत्पर्शाने पराभृतं॥ वसु स्पा०॥ यस्य ते विश्वमा
नुषो भूरेर्दत्तस्य वेदति॥ वसु स्पार्हं तदा भर॥ ४९॥ रां॥ इति षष्ठाष्टके तृतीयोध्यायः॥ ३॥
ओम्॥ त्वावतः पुरूवसो वयमिंद्र प्रणेतः॥ स्मसि स्थातर्हरीणां॥ त्वां हि सत्यमद्रिवो वि
द्म दातारमिषां॥ विद्म दातारं रयीणां॥ आ यस्य ते महिमानं शतमूते शतक्रतो॥ गी राम
र्भिर्गृणंति कारवः॥ सुनीथो घा स मर्त्यो यं मरुतो यमर्यमा॥ मित्रः पांत्यद्रुहः॥ दधानो गो ३२
गोमदश्ववत्सुवीर्यमादित्यजूत एधते॥ सदा राया पुरुस्पृहा॥ १॥ तमिंद्रं दानमीमहे
शवसानमभीर्वं॥ ईशानं राय ईमहे॥ तस्मिन्हि संत्यूतयो विश्वा अभीरवः सचा॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ममार्वहंतुसप्तयः पुरूवसुंमदायहरयःसुतं ॥ यस्तेमदोवरेण्योयइंद्रवृत्रहंतमः ॥ यआददिःस्व१
र्नृभिर्यः पृतनासुदुष्टरः ॥ योदुष्टरोविश्ववारश्रवाय्योवाजेष्वस्तितरुता ॥ सनःशविष्ठ
सवनावसोगहिगमेमगोमतिव्रजे ॥ गव्योषुणोयथापुराश्वयोतरथया ॥ वरिवस्यम
हामह ॥ २ ॥ नहितेशूरराधसोंतंविंदामिसत्रा ॥ दशस्यानोमघवंनूचिदद्रिवोधियोवा
जेभिराविथ ॥ यऋष्वःश्रावयत्सखाविश्वेत्सवेदजनिमापुरुष्टुतः ॥ तंविश्वेमानुषायु
गेंद्रंहवंतेतविषंयतस्रुचः ॥ सनोवाजेष्ववितापुरूवसुःपुरस्थातामघवावृत्रहा
भुवत् ॥ अभिवोवीरमंधसोमदेषुगायगिरामहाविचेतसं ॥ इंद्रंनामश्रुत्यंशाकिनंव
चोयथा ॥ ददीरेक्णस्तन्वेददिर्वसुददिर्वाजेषुपुरुहूतवाजिनं ॥ नूनमथ ॥ ३ ॥ विश्वेषा
मिरज्यंतंवसूनांसासह्वांसंचिदस्यवर्पसः ॥ कृपयतोनूनमत्यथ ॥ महःसुवोअर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰४ मिषेस्त्वावामेहमीळ्हुषेअरंगमायजग्मये॥यज्ञेभिर्गीर्भिर्विश्वमनुषांमरुतामियक्षसि।गायेत्वान
३२ मसागिरा॥येपातयंतेअज्मभिर्गिरीणांस्नुभिरेषां॥यज्ञंमहिष्वणीनांसुम्नंतुविष्वणीनांप्रा
ध्वरे॥प्रभंगंदुर्मतीनामिंद्रशविष्ठाभर॥रयिमस्मभ्यंयुज्यंचोदयन्मतेज्येष्ठंचोदयन्मते॥स
नितःसुसनितरुग्रचित्रचेतिष्ठसूनृत॥प्रासहासम्राट्सहुरिंसहंतंभुज्युंवाजेषुपूर्व्यं॥४॥
आसएतुयईवदाँअदेवःपूर्तमाददे॥यथाचिद्वशोअश्व्यःपृथुश्रवसिकानीतेऽस्याव्यु
ष्यादुदे॥षष्टिंसहस्राश्व्यस्यायुतासनमुष्ट्रानांविंशतिंशता॥दशश्यावीनांशतादश राम
त्र्यरुषीणांदशगवांसहस्रा॥दशश्यावाऋधद्रयोवीतवारासआशवः॥मथ्रानेमिंनि ३२
वावृतुः॥दानासःपृथुश्रवसःकानीतस्यसुराधसः॥रथंहिरण्ययंददन्मंहिष्ठःसू
रिरभूद्वर्षिष्ठमकृतश्रवः॥आनोवायोमहतनेयाहिमखायपाजसे॥वयंहितेचकृ

33

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

माभूरिदावनेसच्याश्विन्मघद्दिदावने॥५॥योअश्वेभिर्वहतेवस्तउस्रास्त्रिःसप्तसप्ततीनां॥एभिः
सोमेभिःसोमसुद्भिःसोमपादानायशुक्रपूतपाः॥योमइमंचिदुत्मनामंदच्चित्रंदावने॥अर
ट्वेअक्षेनहुषेसुकृत्वनिसुकृत्तरायसुक्रतुः॥उचथ्ये३वपुषियःस्वराळुतवायोघृतस्नाः॥
अश्वेषितंरजेषितंशुनेषितंप्राज्मतदिदंनुतत्॥अधिप्रियमिषिरायषष्टिंसहस्रासनं।
अश्वानामिन्नवृष्णां॥गावोनयूथमुपयन्तिवध्रयउपमायन्तिवध्रयः॥अधयच्चारथेगणेशत
मुष्ट्राँअचिक्रदत्॥अधश्वित्नेषुविंशतिंशता॥शतंदासेबल्बूथेविप्रस्तरुक्षआददे॥ते
तेवायविमेजनामदंतीन्द्रगोपामदन्तिदेवगोपाः॥अधस्यायोषणामहीप्रतीचीवश
मश्व्यं॥अधिरुक्मावि नीयते॥६॥महिवोमहतामवोवरुणमित्रदाशुषे॥यमादित्याअ
भिद्रुहोरक्षथानेमघंनशदनेहसोवऊतयःसुऊतयोवऊतयः॥विदादेवाअघाना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० प०४ मादित्यासोअपाकृतिं॥पक्षावयोयथोपरिव्य१स्मेशर्मयच्छतानेहसोवः॥व्य१स्मेअधिशर्मतत्प
३४ क्षावयोनयंतन॥विश्वानिविश्ववेदसोवरूथ्यामनामहेनेहसोवः॥यस्माअरासतक्षयंजीवा
तुंचप्रचेतसः॥मनोर्विश्वस्यघेदिमआदित्याराययईशतेनेहसोवः॥परिणोवृणजंनघादुर्गा
34 णिरथ्योयथा॥स्यामेदिंद्रस्यशर्मण्यादित्यानामुतावस्यनेह०॥७॥परिह्वृतेदनाजनोयुष्मा
दत्तस्यवायति॥देवाअदभ्रमाशवोयमादित्याअहेतनानेह०॥नतंतिग्मंचनत्यजोनद्रास
दभितंगुरु॥यस्माउशर्मसप्रथयआदित्यासोअराध्वमनेह०॥युष्मेदेवाअपिष्मसियुध्यंत राम
इववर्मसु॥यूयंमहोनएनसोयूयमर्भादुरुष्यतानेहसो०॥अदितिर्नउरुष्यत्वदितिःशर्म २४
यच्छतु॥मातामित्रस्यरेवतोर्यम्णोवरुणस्यचानेहसो०॥यद्देवाःशर्मशरणंयद्भद्रंयदना
तुरं॥त्रिधातुयद्वरूथ्यं१तदस्मासुवियंतनानेहसो०॥८॥आदित्याअवहित्ख्यताधिकू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॰दिवस्पत्राः ॥ सुतीर्थमर्वतोयथानुनोनेषथासुगमनेह॰ ॥ नेहभद्रंरक्षस्विनेनावयैनोपयाउत ॥
गवेचभद्रंधेनवेवीरायचश्रवस्यतेनेह॰ ॥ यदाविर्यदपीच्यं१ देवासोअस्तिदुष्कृतं ॥ त्रितेतद्विश्व
माप्त्यआरेअस्मद्दधातननेह॰ ॥ यच्चगोषुदुष्वप्न्यंयच्चास्मेदुहितर्दिवः ॥ त्रितायतद्विभावर्या
प्त्यायपरावहानेहसो॰ ॥ निष्कंवाघाकृणवतेस्रजंवादुहितर्दिवः ॥ त्रितेदुष्वप्न्यंसर्वमाप्त्ये॰
परिदद्मस्यनेहसो॰ ॥ ९ ॥ तदन्नायतदपसेतंभागमुपसेदुषे ॥ त्रितायचद्वितायचोषोदुष्वप्न्यं
वहानेहसो॰ ॥ यथाकलांयथाशफंयथऋणंसन्नयामसि ॥ एवादुष्वप्न्यंसर्वमाप्त्येसंनया
मस्यनेहसो॰ ॥ अजैष्माद्यासनामचाभूमानागसोवयं ॥ उषोयस्माद्दुष्वप्न्यादभैष्मापत
दुच्छत्वनेहसो॰ ॥ १० ॥ स्वादोरभक्षिवयसःसुमेधाःस्वाध्योवरिवोवित्तरस्य ॥ विश्वेयंदेवा
उतमर्त्यासोमधुब्रुवंतोअभिसंचरंति ॥ अंतश्चप्रागाअदितिर्भवास्यवयाताहरसोदै

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं. ष. ४ व्यस्य॥इंद्रविंद्रस्यसख्यंजुषाणःश्रौष्टीवधुरमनुरायऋध्याः॥अपामसोमममृताअभूमागन्मज्यो
३५ तिरविदामदेवान्॥किंनूनमस्मान्कृणवदरातिःकिमुधूर्त्तिरमृतमर्त्यस्य॥शंनोभवहृदआ
पीतइंदोपितेवसोमसूनवेसुशेवः॥सखेवसख्यउरुशंसधीरःप्रणआयुर्जीवसेसोमता
रीः॥इमेमापीतायशसउरुष्यवोरथंनगावःसमनाहपर्वसु॥तेमारक्षंतुविस्रसश्चरित्रादु
35 तमास्रामाद्यवयंत्विंदवः॥११॥अग्निंनमामथितंसंदिदीपःप्रचक्षयकृणुहिवस्यसोनः॥अ
थाहितेमदआसोमामन्येरेवाँइवप्रचरापुष्टिमच्छ॥इषिरेणतेमनसासुतस्यभक्षीमहिपि राम
त्र्यस्येवरायः॥सोमराजन्प्रणआयूंषितारीरहानीवसूर्योवासराणि॥सोमराजन्मृळयानः ३५
स्वस्तिनवेस्मसिव्रत्यास्तस्यविद्धि॥अलर्त्तिदक्षउतमन्युरिंदोमानोअर्योअनुकामंपरा
दाः॥त्वंहिनस्तन्वःसोमगोपागात्रेगात्रेनिषसत्थानृचक्षाः॥यत्तेवयंप्रमिनामव्रतानिसनो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मृळसुषखादेवुवस्यः॥ऋदूदूरेणसख्यासचेययोमानरिष्येदूर्यश्वपीतः॥अयंयःसोमोन्यधाय्य
स्मेतस्माइंद्रंप्रतिरमेम्यायुः॥१२॥अपत्याअस्थुरनिराअमीवानिरत्रसंतमिषीचीरभैषुः॥आ
सोमोअस्मांआरुहद्विहायाअगन्मयत्रप्रतिरंतआयुः॥योनइंदुःपितरोहृत्सुपीतोमर्त्योमर्त्यां
आविवेश॥तस्मैसोमायहविषाविधेममृळीकेअस्यसुमतौस्याम॥त्वंसोमपितृभिःसंविदानो
नुद्यावापृथिवीआततंथ॥तस्मैतइंदोहविषाविधेमवयंस्यामपतयोरयीणां॥त्रातारोदेवा
अधिवोचतानोमानोनिद्राईशतमोतजल्पिः॥वयंसोमस्यविश्वहप्रियासःसुवीरासोवि
दथमावदेम॥त्वंनःसोमविश्वतोवयोधास्त्वंस्वर्विदाविशानृचक्षाः॥त्वंनइंदऊतिभिःसजो
षाःपाहिपश्चातादुतवापुरस्तात्॥१३॥अथवालखिल्याः॥अभिप्रवःसुराधसमिंद्रमर्च
यथाविदे॥योजरितृभ्योमघवापुरूवसुःसहस्रेणेवशिक्षति॥शतानीकेवप्रजिगातिधृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰४ क्षुयाहंतिवृत्राणिदाशुषे॥गिरेरिवप्ररसाअस्यपिन्विरेदत्राणिपुरुभोजसः॥आत्वासुतासइंदवोम
३६ दायइंद्रगिर्वणः॥आपोनवज्रिन्नन्वोक्यं१सरःपृणंतिशूरराधसे॥अनेहसंप्रतरणंविवक्षणंम
ध्वः स्वादिष्ठमींपिब॥आयथामंदसानःकिरासिनःप्रक्षुद्रेवत्मनाधृषत्॥आनःस्तोममुपद्रव
36 द्धियानोअश्वोनसोतृभिः॥यंतेस्वधावन्स्वदयंतिधेनवइंद्रकण्वेषुरातयः॥१४॥उग्रंनवीरं
नमसोपसेदिमविभूतिमक्षितावसुं॥उद्रीववज्रिन्नवतोनसिंचतेक्षरंतींद्रधीतयः॥यद्धनूनं
यद्वायज्ञेयद्वापृथिव्यामधि॥अतोनोयज्ञमाशुभिर्महेमतउग्रउग्रेभिरागहि॥अजिरासोह राम
रयोयेतआशवोवाताइवप्रसक्षिणः॥येभिरपत्यंमनुषःपरीयसेयेभिर्विश्वंस्वर्दृशे॥एता ३६
वस्तईमहइंद्रसुम्नस्यगोमतः॥यथाप्रावोमघवन्मेध्यातिथिंयथानीपातिथिंधने॥यथाक
ण्वेमघवंत्रसदस्यवियथापक्थेदशव्रजे॥यथागोशर्येअसनोर्ऋजिश्वनींद्रगोमद्धिर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ण्यवत्॥१५॥ प्रसुश्रुतंसुराधसमर्चाशक्रमभिष्टये॥ यः सुन्वतेस्तुवतेकाम्यंवसुसहस्रेणेवमंहते।
शतानीकाहेतयोऽस्यदुष्टराइंद्रस्यसमिषोमहीः॥ गिरिर्नभुज्मामघवत्सुपिन्वतेयदींसुता
अमंदिषुः॥ यदींसुतासइंदवोभिप्रियममंदिषुः॥ आपोनधायिसवनंमआवसोदुघाइवो
पदाशुषे॥ अनेहसंवोहवमानमूतयेमध्वःक्षरंतिधीतयः॥ आत्वावसोहवमानासइंदवउप
स्तोत्रेषुदधिरे॥ आनःसोमेस्वध्वरइयानोअत्योनतोशते॥ यंतेस्वदावन्स्वदंतिगूर्तयः
पौरेछंदयसेहवं॥१६॥ प्रवीरमुग्रंविविचिंधनस्पृतंविभूतिंराधसोमहः॥ उद्रीववज्रि
न्नवतोवसुत्वनासदापीपेथदाशुषे॥ यद्धनूनंपरावतियद्वापृथिव्यांदिवि॥ युजान
इंद्रहरिभिर्महेमतऋष्वऋष्वेभिरागहि॥ रथिरासोहरयोयेतेअस्रिधओजोवातस्यपि
प्रति॥ येभिर्निदस्युंमनुषोनिघोषयोयेभिःस्वःपरीयसे॥ एतावतस्तेवसोविद्याम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·४ ग्रस्थ्यैनेसः॥ यथाप्रावएतशंकृत्व्येधनेयथावशंदशव्रजे॥ यथाकण्वेमघवन्मेधेअध्वरेदीर्घनीथे
३७ दमूनसि॥ यथागोशर्येअसिषासोअद्रिवोमयिगोत्रंहरिश्रियं॥१७॥ यथामनौसांवरणौसोम
मिंद्रापिबःसुतं॥ नीपातिथौमघवन्मेध्यातिथौपुष्टिगौश्रुष्टिगौसचा॥ पार्षद्वाणःप्रस्कण्वंस
मसादयच्छयानंजिव्रिमुद्धितं॥ सहस्राण्यसिषासद्गवामृषिस्त्वोतोदस्यवेवृकः॥ यउक्थेभि
र्नविंधतेचिकिद्यऋषिचोदनः॥ इंद्रंतमच्छावदनव्यस्यामत्यरिष्यंतंनभोजसे॥ यस्माअर्कंस
प्तशीर्षाणमानृचुस्त्रिधातुमुत्तमेपदे॥ सत्विमाविश्वाभुवनानिचिक्रददादिज्जनिष्टपौंस्यं॥ राम
योनोदातावसूनामिंद्रंतंहूमहेवयं॥ विद्माह्यस्यसुमतिंनवीयसींगमेमगोमतिव्रजे॥१८॥ ३७
यस्मैत्वंवसोदानायशिक्षसिसरायस्पोषमश्नुते॥ तंत्वावयंमघवन्निंद्रगिर्वणःसुतावंतो
हवामहे॥ कदाचनस्तरीरसिनेंद्रसश्चसिदाशुषे॥ उपोपेन्नुमघवन्भूयइन्नुतेदानंदेवस्यपृ

37

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

च्यते ॥ अयो नेनुक्षे अभ्योजसा क्रिविं वधैः शुष्णं निघोषयन् ॥ यदेदस्तंभीत्प्रथयन्नमूं दिवमादिज्जनि
ष्ट पार्थिवः ॥ यस्यायं विश्व आर्यो दासः शेवधिपा अरिः ॥ तिरश्चिदर्ये रुशमे पवीरवि तुभ्येत्सो
अज्यते रयिः ॥ तुरण्यवो मधुमंतं घृतश्चुतं विप्रासो अर्कमानृचुः ॥ अस्मे रयिः पप्रथे वृष्ण्यं
शवोस्मे सुवानास इंदवः ॥ ११ ॥ यथा मनौ विवस्वति सोमं शक्रापिबः सुतं ॥ यथा त्रिते छंद
इंद्र जुजोषस्यायो मादयसे सचा ॥ पृषध्रे मेध्ये मातरिश्वनींद्र सुवाने अमंदथाः ॥ यथा सोमं
दशशिप्रे दशोण्ये स्यूमरश्मावृजूनसि ॥ य उक्था केवला दधे यः सोमं धृषितापिबत् ॥
यस्मै विष्णुस्त्रीणि पदा विचक्रम उप मित्रस्य धर्मभिः ॥ यस्य त्वमिंद्र स्तोमेषु चाकनो वा
जे वाजिञ्छतक्रतो ॥ तं त्वा वयं सुदुघामिव गोदुहो जुहूमसि श्रवस्यवः ॥ यो नो दाता स नः
पिता महाँ उग्र ईशानकृत् ॥ अयामन्नुग्रो मघवा पुरूवसुर्गोरश्वस्य प्रदातु नः ॥ २० ॥ यस्मै

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ४ त्वंवसोदानायमंहसेसरायस्पोषमिन्वति॥वसूयवोवसुपतिंशतक्रतुंस्तोमैरिंद्रंहवामहे॥कदाचनप्र
३८ युछस्युभेनिपासिजन्मनी॥तुरीयादित्यहवनंतइंद्रियमातस्थावमृतंदिवि॥यस्मैत्वंमघवन्निं
द्रगिर्वणःशिक्षोशिक्षसिदाशुषे॥अस्माकंगिरउतसुष्टुतिंवसोकण्ववच्छृणुधीहवं॥अस्तावि
मन्मपूर्व्यंब्रह्मेंद्रायवोचत॥पूर्वीर्ऋतस्यबृहतीरनूषतस्तोतुर्मेधाअसृक्षत॥समिंद्रोरायोबृ
38 हतीरधूनुतसंक्षोणीसमुसूर्यं॥संशुक्रासःशुचयःसंगवाशिरःसोमाइंद्रममंदिषुः॥२१॥उपमं
त्वामघोनांज्येष्ठंचवृषभाणां॥पूर्भित्तमंमघवन्निंद्रगोविदमीशानंरायईमहे॥यआयुंकुत्समति राम
तिथिग्वमर्दयोवावृधानोदिवेदिवे॥तंत्वावयंहर्यश्वंशतक्रतुंवाजयंतोहवामहे॥आनोवि ३९
श्वेषांरसंमध्वःसिंचंत्वद्रयः॥येपरावतिसुन्विरेजनेष्वायेअर्वावतींदवः॥विश्वाद्वेषांसिज
हिचावचाकृधिविश्वेसन्वंत्वावसु॥शीष्टेषुचित्तेमदिरासोअंशवोयत्रासोमस्यतृंपसि॥२२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इंद्रनेदीयएदिहिमितमेधाभिरूतिभिः ॥ आशंतमशंतमाभिरभिष्टिभिरास्वापेस्वापिभिः ॥ आजि
तुरंसत्पतिंविश्वचर्षणिंकृधिप्रजास्वाभगं ॥ प्रसूतिराशचीभिर्येतउक्थिनः क्रतुंपुनतआनु
षक् ॥ यस्तेसाधिष्ठोवसेतेस्याममभरेषुते ॥ वयंहोत्राभिरुतदेवहूतिभिः ससवांसोमनामहे ॥
अहंहितेहरिवोब्रह्मवाजयुराजिंयामिसदोतिभिः ॥ त्वामिदेवतममेसमश्वयुर्गव्युरग्रेमथी
नां ॥ २३ ॥ एतत्तइंद्रवीर्यंगीर्भिर्गृणंतिकारवः ॥ तेस्तोभंतऊर्जमावन्घृतश्चुतंपौरासोनक्षं
धीतिभिः ॥ नक्षंतइंद्रमवसेसुकृत्ययायेषांसुतेषुमंदसे ॥ यथासंवर्त्तेअमदोयथाकृशः ए
वास्मेइंद्रमत्स्व ॥ आनोविश्वेसजोषसोदेवासोगंतनोपनः ॥ वसवोरुद्राअवसेनआग
मंछृण्वंतुमरुतोहवं ॥ पूषाविष्णुर्हवनंमेसरस्वत्यवंतुसप्तसिंधवः ॥ आपोवातः पर्वता
सोवनस्पतिः शृणोतुपृथिवीहवं ॥ २४ ॥ यदिंद्रराधोअस्तितेमाघोनंमघवत्तम ॥ तेननो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ४

३९ 39

बोधिसधमाघोवृधेभगोदानायवृत्रहन् । आजिपतेनृपतेत्वमिद्धिनोवाजआवक्षिसुक्रतो ॥ वीतीहोत्राभिरुत
देववीतिभिः ससवांसोविशृण्विरे । संतिह्यर्य१आशिषइंद्रआयुर्जनानां ॥ अस्मान्नक्षस्वमघवन्नुपावसे
धुक्षस्वपिप्युषीमिषं । वयंतइंद्रस्तोमेभिर्विधेमत्वमस्माकंशतक्रतो ॥ महिस्थूरंशशयंराधोअह्रयंप्र
स्कण्वायनितोशय ॥ २५ ॥ भूरीदिंद्रस्यवीर्यं१व्यख्यमभ्यायति ॥ राधस्तेदस्यवेवृक । शतंश्वेतासउ
क्षणोदिवितारोनरोचंते ॥ मह्नादिवंनतस्तभुः । शतंवेणूंछतंशुनः शतंचर्माणिम्लातानि ॥ श
तंमेबल्वजस्तुकाअरुषीणांचतुःशतं । सुदेवास्थकाण्वायनावयोवयोविचरंतः ॥ अश्वासोनचं राम
क्रमत ॥ आदित्साप्तस्यचर्किरंनानूनस्यमहिश्रवः ॥ श्यावीरतिध्वसन्पथश्चक्षुषाचन ३९
संनशे ॥ २६ ॥ प्रतितेदस्यवेवृकराधोअदर्श्यह्रयं ॥ द्यौर्नप्रथिनाशवः ॥ दशमह्यंपौतक्रतः सहस्राद
स्यवेवृकः ॥ नित्याद्रायोअमंहत ॥ शतंमेगर्दभानांशतमूर्णावतीनां ॥ शतंदासांअतिस्रजः ॥ तत्रोअ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पिप्राणीयतनपूतक्रतायेव्यक्ता॥ अश्वानामिंनयूथ्यां॥ अचेत्याग्निश्चिकितुर्हव्यवाड्सससमुद्रथः॥ अग्निः
शुक्रेणशोचिषाबृहत्सूरोअरोचतदिविसूर्योअरोचत॥ २७॥ युवंदेवाक्रतुनापूर्व्येणयुक्तारथेनतविषं
यजत्रा॥ आगच्छतंनासत्याशचीभिरिदंतृतीयंसवनंपिबाथः॥ युवांदेवास्त्रयएकादशासः सत्याः
सत्यस्यददृशेपुरस्तात्॥ अस्माकंयज्ञंसवनंजुषाणापातंसोममश्विनादीद्यग्नी॥ पनाय्यंतदश्वि
नाकृतंवांवृषभोदिवोरजसः पृथिव्याः॥ सहस्रंशंसाउतयेगविष्टौसर्वांइत्तांउपयातापिबध्यै॥ अ
यंवांभागोनिहितोयजत्रेमागिरोनासत्योपयातं॥ पिबतंसोमंमधुमंतमस्मेप्रदाश्वांसमवतंश
चीभिः॥ २८॥ यमृत्विजोबहुधाकल्पयंतः सचेतसोयज्ञमिमंवहंति॥ योअनूचानोब्राह्मणोयुक्त
आसीत्कास्वित्तत्रयजमानस्यसंवित्॥ एकएवाग्निर्बहुधासमिद्धएकः सूर्योविश्वमनुप्रभूतः॥
एकैवोषाः सर्वमिदंविभात्येकंवाइदंविबभूवसर्वं॥ ज्योतिष्मंतंकेतुमंतंत्रिचक्रंसुखंरथंसु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.७.४ षद्भूरिवारं॥चित्रामघायस्ययोगेधियज्ञेतंवांकुवेअतिरिक्तंपिबध्यै॥२९॥इमानिवांभागधेया
४० निसिस्त्रतइंद्रावरुणाप्रमहेसुतेषुवां॥यज्ञेयज्ञेहसवनाभुरण्यथोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षथः॥
निःषिध्वरीरोषधीरापआस्तामिंद्रावरुणामहिमानमाशात॥यासिस्त्रतूरजसःपारेअध्वनोय
योःशत्रुर्नकिरादेवओहते॥सत्यंतदिंद्रावरुणाकृत्रास्ययांमध्वऊर्मिंदुहतेसप्तवाणीः॥ता
40 भिर्दाश्वांसमवतंशुभस्पतीयोवामदब्धोअभिपातिचित्तिभिः॥घृतप्रुषःसौम्याजीरदानवः
सप्तःस्वसारःसदनऋतस्य॥याहवामिंद्रावरुणाघृतश्चुतःस्ताभिर्धत्तंयजमानायशिक्षतं राम
॥३०॥अवोचाममहतेसौभगायसत्यंत्वेषाभ्यांमहिमानमिंद्रियं॥अस्मांत्स्विंद्रावरुणाघृ ४०
तश्चुतस्त्रिभिःसाप्तेभिरवतंशुभस्पती॥इंद्रावरुणायहृषिभ्योमनीषांवाचोमतिंश्रुतमदत्त
मग्रे॥यानिस्थानान्यसृजंतधीरायज्ञंतन्वानास्तपसाभ्यपश्यं॥इंद्रावरुणासोमनसमद

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तंरायस्पोषंयजमानेषुधत्तं॥प्रजांपुष्टिंभूतिमस्मासुधत्तंदीर्घायुत्वायप्रतिरतंनआयुः॥२१॥ ॥इति
वाल्खिल्यासमाप्तं॥ ॥अग्नआयाह्यग्निभिर्होतारंत्वावृणीमहे॥आत्वामनक्तुप्रयताहविष्मती
यजिष्ठंबर्हिरासदे॥अच्छाहित्वासहसःसूनोअंगिरःस्रुचश्चरंत्यध्वरे॥ऊर्जोनपातंघृतकेशमीम
हेग्निंयज्ञेषुपूर्व्यं॥अग्नेकविर्वेधाअसिहोतापावकयक्ष्यः॥मंद्रोयजिष्ठोअध्वरेष्वीड्योविप्रेभिः
शुक्रमन्मभिः॥अद्रोघमावहोशतोयविष्ठ्यदेवाँअजस्रवीतये॥अभिप्रयांसिसुधितावसो
गहिमंदस्वधीतिभिर्हितः॥त्वमित्सप्रथाअस्यग्नेत्रातर्ऋतस्कविः॥त्वांविप्रासःसमिधानदी
दिवआविवासंतिवेधसः॥२२॥शोचाशोचिष्ठदीदिहिविशेमयोरास्वस्तोत्रेमहांअसि॥देवानांश
र्मन्ममसंतुसूरयःशत्रूषाहःस्वग्नयः॥यथाचिद्वृद्धमतसमग्नेसंजूर्वसिक्षसि॥एवादहमि
त्रमहोयोअस्मध्रुग्दुर्मन्माकश्चवेनति॥मानोमर्तायरिपवेरक्षस्विनेमाघशंसायरीरधः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ४ अग्नेघघ्निस्तराणिभिर्यविष्ठ्यशिवेभिःपाहिपायुभिः॥पाहिनोअग्नएकयापाह्यु१तद्वितीयया॥पाहि
५१ गीर्भिस्तिसृभिरूर्जांपतेपाहिचतसृभिर्वसो॥पाहिविश्वस्माद्रक्षसोअराव्णःप्रस्मवाजेषुनो
व॥त्वामिद्धिनेदिष्ठंदेवतातयआपिंनक्षामहेवृधे॥३३॥आनोअग्नेवयोवृधंरयिंपावकशंस्यं॥रा
स्वाचनउपमातेपुरुस्पृहंसुनीतीस्वयशस्तरं॥येनवंसामपृतनासुशर्धतस्तरंतोअर्यआदिशः॥
सत्वंनोवर्धप्रयसाशचीवसोजिन्वाधियोवसुविदः॥शिशानोवृषभोयथाग्निःशृंगेदविध्व
त्॥तिग्माअस्यहनवोनप्रतिधृषेसुजंभःसहसोयदुः॥नहितेअग्नेवृषभप्रतिधृषेजंभासो राम
यद्वितिष्ठसे॥सत्वंनोहोतःसुहुतंहविष्कृधिवंस्वानोवार्यापुरु॥शेषेवनेषुमात्रोःसंत्वाम ५१
र्तासइंधते॥अतंद्रोहव्यावहसिहविष्कृतआदिद्देवेषुराजसि॥३४॥सप्तहोतारस्त्वामि
दीळतेत्वाग्नेसुत्यजमह्रयं॥भिनत्स्यद्रिंतपसाविशोचिषाप्राग्नेतिष्ठजनाँअति॥अग्नि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मग्निंवोअध्रिगुंहुवेमवृक्तबर्हिषः॥अग्निंहितप्रयसः शश्वतीष्वाहोतारंचर्षणीनां॥केतेनशर्मन्त्स
चतेसुषामण्यग्नेतुभ्यंचिकित्वना॥इषण्ययानः पुरुरूपमाभरवाजंनेदिष्ठमूतये॥अग्नेज
रितर्विश्पतिस्तेपानोदेवरक्षसः॥अप्रोषिवान्गृहपतिर्महाँअसिदिवस्पायुर्दुरोण
युः॥मानोरक्षआवेशीदाघृणीवसोमायातुर्यातुमावतां॥परोगव्यूत्यनिरामपक्षुधमग्ने
सेधरक्षस्विनः॥२५॥उभयंशृणवच्चनइंद्रोअर्वागिदंवचः॥सत्राच्यामघवासोमपीत
येधियाशविष्ठआगमत्॥तंहिस्वराजंवृषभंतमोजसेधिषणेनिष्टतक्षतुः॥उतोपमा
नांप्रथमोनिषीदसिसोमकामंहितेमनः॥आवृषस्वपुरूवसोसुतस्येंद्रांधसः॥विद्मा
हित्वाहरिवः पृत्सुसासहिमधृष्टंचिद्दधृष्वणिं॥अप्रामिसत्यमघवंतथेदसदिंद्रक्रत्वायथा
वशः॥सनेमवाजंतवशिप्रिन्नवसामक्षूचिद्यंतोअद्रिवः॥शग्ध्यू३षुशचीपतइंद्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ४ चिध्वाभिरूतिभिः॥भगंहिनेत्वायुन्नासंवसुविदमनुभूरचरामसि॥३६॥पौरोअश्वस्यपुरुकृद्गवामु
६२ स्युत्सोदेवहिरण्ययः॥नकिर्हिदानंपरिमर्ढिषत्वेयद्यद्यामिलदाभर॥त्वंह्येहिचेरवेविदाभगंव
सुत्तये॥उद्वावृषस्वमघवन्नाविष्टय॰उदिंद्राश्वमिष्टये॥त्वंपुरुसहस्राणिशतानिचयूथादानाय
मंहसे॥आपुरंदरंचकृमविप्रवर्चसइंद्रंगायंतोवसे॥अविप्रोवायदविधद्विप्रोवेंद्रतेवचः॥
सप्रममंदत्वायाशतक्रतोप्राचामन्योअहंसन॥उग्रबाहुर्म्रक्षकृत्वापुरंदरोयदिमेशृणवद्ध
वं॥वसूयवोवसुपतिंशतक्रतुंस्तोमैरिंद्रंहवामहे॥३७॥नपापासोमनामहेनारायासोन राम
जल्हवः॥यदिन्विंद्रंवृषणंसचासुतेसखायंकृणवामहे॥उग्रंयुयुज्मपृतनासुसासहि ६२
मृणकातिमदाभ्यं॥वेदाभृमंचित्सनितारथीतमोवाजिनंयमिदूनशत्॥यतइंद्रभया
महेततोनोअभयंकृधि॥मघवञ्छग्धितवतन्नऊतिभिर्विद्विषोविमृधोजहि॥त्वंहिराधस्प

62

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेराधसोमहः क्षयस्यासिविधत॥तंत्वावयंमघवन्निंद्रगिर्वणःसुतावंतोहवामहे॥इंद्रस्यक्रतुरत्न
परस्यानोवरेण्यः॥सनोरक्षिपश्चरमंसमध्यमंसपश्चात्पातुनःपुरः॥३८॥संनःपश्चादधराद्दुत्तरा
त्पुरइंद्रनिपाहिविश्वतः॥आरेअस्मत्कृणुहिदैव्यंभयमारेहेतीरदेवीः॥अद्याद्याश्वश्वइंद्रत्रास्व
परेचनः॥विश्वाचनोजरितॄन्त्सत्पतेअहादिवानक्तंचरक्षिषः॥प्रभंगीशूरोमघवातुवीमघः
संमिश्लोवीर्यायकं॥उभातेबाहूवृषणाशतक्रतोनियावज्रंमिमिक्षतुः॥३९॥प्रोअस्माउ
पस्तुतिंभरतायज्जुजोषति॥उक्थैरिंद्रस्यमाहिनंवयोवर्धतिसोमिनोभद्राइंद्रस्यरातयः॥
अयुजोअसमोनृभिरेकःकृष्टीरयास्यः॥पूर्वीरतिप्रवावृधेविश्वाजातान्योजसाभद्राइंद्र
स्यरातयः॥अहितेनचिदर्वताजीरदानुःसिषासति॥प्रवाच्यमिंद्रतत्तववीर्याणिकरि
ष्यतोभद्रा॥०॥आयाहिकृणवामतइंद्रब्रह्माणिवर्धना॥येभिःशविष्ठचाकनोभद्रमिहश्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰४ वृस्यतेभद्रा॰॥धृषतश्चिद्धृषन्मनःकृणोषींद्रयत्त्वं॥तीव्रैःसोमैःसपर्यतोनमोभिःप्रतिभूषयतोभ
६३ द्रा॰॥अवचष्टऋचीषमोवताँइवमानुषः॥जुष्टीदक्षस्यसोमिनःसखायंकृणुतेयुजंभद्रा॰॥४०॥
विश्वेतइंद्रवीर्यंदेवाअनुक्रतुंददुः॥भुवोविश्वस्यगोपतिःपुरुष्टुतभद्रा॰॥गृणेतदिंद्रतेशवउपमं
63 देवतातये॥यद्धंसिवृत्रमोजसाशचीपतेभद्रा॰॥समनेववपुष्यतःकृणवन्मानुषायुगा॥विदेत
तदिंद्रश्चेतनमधश्रुतोभद्रा॰॥उज्जातमिंद्रतेशवउत्त्वामुत्तवक्रतुं॥भूरिगोभूरिवावृधुर्मघवंत
वशर्मणिभद्रा॰॥अहंचत्वंचवृत्रहन्त्संयुज्यावसनिभ्यआ॥अरातीवाचिदद्रिवोनुनौशूरमंस राम
तेभद्रा॰॥सत्यमिद्वाउतंवयमिंद्रंस्तवामनानृतं॥महाँअसुन्वतोवधोभूरिज्योतींषिसुन्वतोभ ६३
द्रा इंद्र॰॥४१॥सपूर्व्योमहानांवेनःक्रतुभिरानजे॥यस्यद्वारामनुष्पितादेवेषुधियआनजे॥दि
वोमानंनोत्सदन्त्सोमपृष्ठासोअद्रयः॥उक्थाब्रह्मचशंस्या॥सविद्वाँअंगिरोभ्यइंद्रोगाअवृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पोदर्पं॥स्तुषेतदस्यपौंस्यं।सप्रत्नथाकविवृधइंद्रोवाकस्यवक्षणिः॥शिवोअर्कस्यहोमंन्यस्मत्रा
गंत्ववसे।आदूनुतेअनुक्रतुंस्वाहावरस्ययज्यवः॥श्वात्रमर्काअनूषतेंद्रगोत्रस्यदावने।इंद्रेवि
श्वानिवीर्याकृतानिकर्त्वानिच॥यमर्काअध्वरंविदुः।४२।यत्पांचजन्ययाविशेंद्रेघोषाअ
सृक्षत॥अस्तृणाद्बर्हणाविपो३र्योमानस्यसक्षयः।इयमुतेअनुष्टुतिश्चकृषेतानिपौंस्या॥
प्रावश्चक्रस्यवर्त्तनिं।अस्यवृष्णोव्योदनउरुक्रमिष्टजीवसे॥यवंनपश्वआददे।तद्दधानाअव
स्यवोयुष्माभिर्दक्षपितरः॥स्याममरुत्वतोवृधे।बळृत्वियायधाम्नऋक्वभिःशूरनोनुमः।
जेषामेंद्रत्वयायुजा।अस्मेरुद्रामेहनापर्वतासोवृत्रहत्येभरहूतौसजोषाः॥यःशंसते
स्तुवतेधायिपज्रइंद्रज्येष्ठाअस्माँअवंतुदेवाः।४३।उत्त्वामंदंतुस्तोमाःकृणुष्वराधोअद्रिवः॥
अवब्रह्मद्विषोजहि।पदापणीँरराधसोनिबाधस्वमहाँअसि॥नहित्वाकश्चनप्रति।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.७.४ त्वमीशिषेसुतानामिंद्रत्वमसुतानां॥त्वंराजाजनानां॥एहिप्रेहिक्षयोदिव्या३घोषंचर्षणीनां॥आभेपृणा
४४ सिरोदसी॥त्यंचित्पर्वतंगिरिंशतवंतंसहस्रिणं॥विस्तोतृभ्योरुरोजिथ॥वयमुत्वादिवासुतेवयं
नक्तंहवामहे॥अस्माकंकाममापृण॥४४॥क्व१स्यवृषभोयुवातुविग्रीवोअनानतः॥ब्रह्माकस्तं
सपर्यति॥कस्यस्वित्सवनंवृषाजुजुष्वाँअवगच्छति॥इंद्रंकउस्विदाचके॥कंतेदानाअसक्षत
45 वृत्रहन्कंसुवीर्या॥उक्थेकउस्विदंतमः॥अयंतेमानुषेजनेसोमःपुरुषुसूयते॥तस्येहिप्रद्र
वापिब॥अयंतेशर्यणावतिसुषोमायामधिप्रियः॥आर्जीकीयेमदिंतमः॥तमद्यराधसे राम
महेचारुंमदायघृष्वये॥एहीमिंद्रद्रवापिब॥४५॥यदिंद्रप्रागपागुदङ्न्यग्वाहूयसेनृभिः॥ ४४
आयाहितूयमाशुभिः॥यद्वाप्रस्रवणेदिवोमादयासेस्वर्णरे॥यद्वासमुद्रेअंधसः॥आ
त्वागीर्भिर्महामुरुंहुवेगामिवभोजसे॥इंद्रसोमस्यपीतये॥आतइंद्रमहिमानंहर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

योदेवनेमहः॥रथेयंहंतुविभ्रतः॥इंद्रंगृणीषउस्तुषेमहाँउग्रईशानकृत्॥एहिनःसुतंपिब॥सुना
वंतस्त्वावयंप्रयस्वंतोहवामहे॥इदंनोबर्हिरासदे॥४६॥यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसाधार
णस्त्वं॥तंत्वावयंहवामहे॥इदंतेसोम्यंमधुधुक्षन्नद्रिभिर्नरः॥जुषाणइंद्रतत्पिब॥वि
श्वांअर्योविपश्चितोतिख्यस्तूयमागहि॥अस्मेधेहिश्रवोबृहत्॥दातामेपृषतीनां
राजाहिरण्यवीनां॥मादेवामघवारिषत्॥सहस्रेपृषतीनामधिश्चंद्रंबृहत्पृथु॥शुक्रं
हिरण्यमाददे॥नपातोदुर्गहस्यमेसहस्रेणसुराधसः॥श्रवोदेवेष्वक्रत॥४७॥तरो
भिर्वोविदद्वसुमिंद्रंसबाधऊतये॥बृहद्गायंतःसुतसोमेअध्वरेहुवेभरंनकारिणं॥
नयंदुध्रावरंतेनस्थिरामुरोमदेसुशिप्रमंधसः॥यआदृत्याशशमानायसुन्वते
दातानरित्रउक्थ्यं॥यःशक्रोमृक्षोअश्व्योयोवाकीजोहिरण्ययः॥सऊर्वस्यरेज

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ४ ४५ 45 मस्यपावृतिमिंद्रोगव्यस्यवृत्रहा।निखातंचिद्यः पुरुसंभृतंवसूदिद्वपतिदाशुषे।।वज्रीसुशिप्रोहर्यश्वइ
त्करदिंद्रः क्रत्वायथावशत्।यद्वावंथपुरुष्टुतपुराचिच्छूरनृणां।।वयंतत्तइंद्रसंभरामसियज्ञमुक्थं
तुरंवचः।४८।सचासोमेषुपुरुहूतवज्रिवोमदायद्युक्षसोमपाः।।त्वमिद्धिब्रह्मकृतेकाम्यंवसुदेष्ठः सुन्व
तेभुवः।वयमेनमिदाह्योपीपेमेहवज्रिणं।।तस्माउअद्यसमनासुतंभरानूनंभूषतश्रुते।वृकश्चि
दस्यवारणउरामथिरावयुनेषुभूषति।।सेमंनः स्तोमंजुजुषाणआगहींद्रप्रचित्रयाधिया।कदू
न्व१स्याकृतमिंद्रस्यास्तिपौंस्यं।।केनोनुकंश्रोमतेननशुश्रुवेजनुषः परिवृत्रहा।कदूमहीरधृ राम
ष्टाअस्यतविषीः कदुवृत्रघ्नोअस्तृतं।।इंद्रोविश्वान्बेकनाटाँअहर्दृशउतक्रत्वापणीँरभि।४९। ४५
वयंघातेअपूर्व्येंद्रब्रह्माणिवृत्रहन्।।पुरूतमासः पुरुहूतवज्रिवोभृतिंनप्रभरामसि।पूर्वीश्चि
द्धित्वेतुविकूर्मिन्नाशसोहवंतइंद्रोतयः।।तिरश्चिदर्यः सवनावसोगहिशविष्ठश्रुधिमेहवं।व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यंघातेसेइंद्रद्विप्राअपिष्मसि॥नहित्वदन्यःपुरुहूतकश्चनमघवन्नस्तिमर्डिता॥त्वंनोअस्या
अमतेरुतक्षुधोभिशस्तेरवस्पृधि॥त्वंनऊतीतवचित्रयाधियाशिक्षाशचिष्ठगातुवित्॥सो
मइद्वःसुतोअस्तुकलयोमाबिभीतन॥अपेदेषध्वस्मायतिस्वयंघैषोअपायति॥५०॥त्यान्नुक्ष
त्रियांअवआदित्यान्याचिषामहे॥सुमृळीकांअभिष्टये॥मित्रोनोअत्यंहतिंवरुणःपर्षदर्यमा॥
आदित्यासोयथाविदुः॥तेषांहिचित्रमुक्थ्यं१वरूथमस्तिदाशुषे॥आदित्यानामरंकृते॥महि
वोमहतामवोवरुणमित्रार्यमन्॥अवांस्यावृणीमहे॥जीवान्नोअभिधेतनादित्यासःपु
राहथात्॥कद्धस्थहवनश्रुतः॥५१॥यद्वःश्रांतायसुन्वतेवरूथमस्तियच्छर्दिः॥तेनानो
अधिवोचत॥अस्तिदेवाअंहोरुर्वस्तिरत्नमनागसः॥आदित्याअद्भुतैनसः॥मानःसेतुःसिषेदयं
महेवृणक्तुनस्परि॥इंद्रइद्धिश्रुतोवशी॥मानोमृचारिपूणांवृजिनानामविष्यवः॥देवाअभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ४ अमुंचत ॥ उत त्वामदिते मह्यहं देव्युप ब्रुवे ॥ सुमृळीकामभिष्टये ॥ ५२ ॥ पर्षि दीने गभीर आँ उग्रपुत्रे जि
४६ घांसतः ॥ माकिस्तोकस्य नो रिषत् ॥ अनेहो न उरुव्रज उरूचि वि प्रसर्तवे ॥ कृधि तोकाय जीवसे ॥
ये मूर्धानः क्षितीनामदब्धासः स्वयशसः ॥ व्रता रक्षंते अद्रुहः ॥ ते न आस्नो वृकाणामादित्यासो मु
मोचत ॥ स्तेनं बद्धमिवादिते ॥ अपो षु ण इयं शरुरादित्या अप दुर्मतिः ॥ अस्मदेत्वजघ्नुषी ॥ ५३ ॥
शश्वद्धि वः सुदानव आदित्या ऊतिभिर्वयं ॥ पुरा नूनं बुभुज्महे ॥ शश्वंतं हि प्रचेतसः प्रतियंतं राम
चिदेनसः ॥ देवाः कृणुथ जीवसे ॥ तत्सु नो नव्यं सन्यस आदित्या यन्मुमोचति ॥ बंधाद्बद्धमि ४६
वादिते ॥ नास्माकमस्ति तत्तर आदित्यासो अतिष्कदे ॥ यूयमस्मभ्यं मृळत ॥ मा नो हेतिर्विव
स्वत आदित्याः कृत्रिमा शरुः ॥ पुरा नु जरसो वधीत् ॥ वि षु द्वेषो व्यंहतिमादित्यासो वि संहितं ॥
विष्वग्वि वृहता रपः ॥ ५४ ॥ ॥ इति षष्ठाष्टके चतुर्थोध्यायः ॥ ॥ ॐ ॥ आ त्वा रथं यथोतये

46

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुम्नायवर्त्तयामसि॥तुविकूर्मिमृतीषहमिंद्रशविष्ठसत्पते।तुविशुष्मतुविक्रतोशचीवोविश्व
यामते॥आपप्राथमहित्वना।यस्यतेमहिनामहः परिज्मायंतमीयतुः॥हस्तावज्रंहिरण्ययं।
विश्वानरस्यवस्पतिमनानतस्यशवसः॥एवैश्चचर्षणीनामूतीहुवेरथानां।अभिष्टयेसदावृ
धंस्वर्मीळ्हेषुयंनरः॥नानाहवंतऊतये।१।परोमात्रमृचीषममिंद्रमुग्रंसुराधसं॥ईशानं
चिद्वसूनां।तंतमिद्राधसेमहइंद्रंचोदामिपीतये।यःपूर्व्यामनुष्टुतिमीशेकृष्टीनांनृतुः।
नयस्यतेशवसानसख्यमानंशमर्त्यः॥नकिःशवांसितेनशत्।त्वोतासस्त्वायुजाप्सु
सूर्येमहद्धनं॥जयेमपृत्सुवज्रिवः।तंत्वायज्ञेभिरीमहेतंगीर्भिर्गिर्वणस्तम॥इंद्रय
थाचिदाविथवाजेषुपुरुमाय्यं॥२॥यस्यतेस्वादुसख्यंस्वाद्वीप्रणीतिरद्रिवः॥य
ज्ञोवितंतसाय्यः।उरुणस्तन्वेतनउरुक्षयायनस्कृधि॥उरुणोयंधिजीवसे।उरु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ५ नृभ्यउरुंगवउरुंरथायपंथां॥देववीतिंमनामहे॥उपमाषड्वाद्वानरःसोमस्यहर्ष्या॥तिष्ठं
६७ तिस्वादुरातयः॥ऋज्राविंद्रोतआददेहरीऋक्षस्यसूनवि॥आश्वमेधस्यरोहिता॥२॥
सुरथांआतिथिग्वेस्वभीशूं राक्षे॥आश्वमेधेसुपेशसः॥षळश्वांआतिथिग्वइंद्रो
तेवधूमतः॥सचापूतक्रतौसनं॥एषुचेतद्वृषण्वत्यंतर्ऋज्रेष्वरुषी॥स्वभीशुःक
57 शावती॥नयुष्मेवाजबंधवोनिनित्सुश्चनमर्त्यः॥अवद्यमधिदीधरत्॥४॥प्रप्रव
स्त्रिष्टुभमिषंमंदद्वीरायेंदवे॥धियावोमेधसातयेपुरंध्याविवासति॥नदंवओद राम ६७
तीनांनदंयोयुवतीनां॥पतिंवोअघ्न्यानांधेनूनामिषुध्यसि॥ताअस्यसूददोह
सः सोमंश्रीणंतिपृश्नयः॥जन्मंदेवानांविशः त्रिष्वारोचनेदिवः॥अभिप्रगोप
तिंगिरेंद्रमर्चयथाविदे॥सूनुंसत्यस्यसत्पतिं॥आहरयःससृज्रिरेरुषीरधिब

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्हिषि॥ यत्राभिसंनवामहे ॥ ५ ॥ इंद्रायगावआशिरंदुदुह्रेवज्रिणेमधु॥ यत्सीमुपह्वरेविद
त् ॥ उद्यद्ब्रध्नस्यविष्टपंगृहमिंद्रश्चगन्वहि॥ मध्वःपीत्वासचेवहित्रिःसप्तसख्युःप
दे ॥ अर्चन्त्यर्चतप्रियमेधासोअर्चत॥ अर्चंतुपुत्रकाउतपुरंनधृष्ण्वर्चत ॥ अवस्वरा
तिगर्गरोगोधापरिसनिष्वणत्॥ पिंगापरिचनिष्कददिंद्रायब्रह्मोद्यतं ॥ आयत्पतंत्ये
न्यः सुदुघाअनपस्फुरः॥ अपस्फुरंगृभायतसोममिंद्रायपातवे ॥ ६ ॥ अपादिंद्रोअ
पादग्निर्विश्वेदेवाअमत्सत॥ वरुणइदिहक्षयत्तमापोअभ्यनूषतवत्संसंशिश्वरी
रिव ॥ सुदेवोअसिवरुणयस्यतेसप्तसिंधवः॥ अनुक्षरंतिकाकुदंसूर्म्यंसुषिरा
मिव ॥ योव्यतींरफाणयत्सुयुक्ताँउपदाशुषे॥ तक्वोनेतातदिद्वपुरुपमायोअमुच्य
त ॥ अतीदुशक्रओहतइंद्रोविश्वाअतिद्विषः॥ भिनत्कनीनओदनंपच्यमानंपरो
य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·५ गिरा॥ अर्भको न कुमारको धितिष्ठं नवं रथं॥ सपक्षन्महिषं मृगं पित्रे मात्रे विभुक्रतुं॥ आतू
४८ सुशिप्र दंपते रथं तिष्ठा हिरण्ययं॥ अधद्युक्षं सचेवहि सहस्रपादमरुषं स्वस्तिगाम
न नेहसं॥ तं घेमित्था नमस्विंउपस्वराजमासते॥ अर्थं चिदस्य सुधितं यदेतवआवर्तय
तिदावने॥ अनुप्रत्नस्यौकसः प्रियमेधासएषां॥ पूर्वामनुप्रयतिं वृक्तबर्हिषो हितप्र
48 यसआशत॥ ७॥ योराजा चर्षणीनां याता रथेभिरध्रिगुः॥ विश्वासां तरुता पृतना
नां ज्येष्ठो योवृत्रहा गृणे॥ इंद्रं तं शुंभ पुरुहन्मन्नवसे यस्य द्विता विधर्तरि॥ हस्ताय राम
वज्रः प्रतिधायि दर्शतो महो दिवे न सूर्यः॥ नकिष्टं कर्मणा नशद्यश्चकार सदावृ ४८
धं॥ इंद्रं न यज्ञैर्विश्वगूर्तमृभ्वसमधृष्टं धृष्ण्वोजसं॥ अषाळ्हमुग्रं पृतनासु सास
हिं यस्मिन्महीरुरुज्रयः॥ संधेनवो जायमाने अनोनवुर्द्यावः क्षामो अनोनवुः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यद्द्यावइंद्रतेशतंशतंभूमीरुतस्युः।नत्वावज्रिन्त्सहस्रंसूर्याअनुनजातमष्टरोदसी॥८॥आपप्राथ
महिनावृष्ण्यावृषन्विश्वाशविष्ठशवसा॥अस्माँअवमघवन्गोमतिव्रजेवज्रिंचित्राभिरूतिभिः॥
नसीमदेवआपदिषंदीर्घायोमर्त्यः॥एतग्वाचिद्यएतशायुयोजतइंद्रोहरीयुयोजते॥तंवो
महोमहाय्यमिंद्रंदानायसक्षणिं॥योगाधेषुयआरणेषुहव्योवाजेष्वस्तिहव्यः॥उदूषुणो
वसोमहेमृशस्वशूरराधसे॥उदूषुमह्यैमघवन्मघत्तयउदिंद्रश्रवसेमहे॥त्वंनइंद्रऋतयुस्त्वा
निदोनितृंपसि॥मध्येवसिष्वतुविनृम्णोर्वोर्निदासंशिश्नथोहथैः॥९॥अन्यव्रतममानुष
मयज्वानमदेवयुं॥अवस्वःसखादुधुवीतपर्वतःसुघ्नायदस्युंपर्वतः॥त्वंनइंद्रासांहस्ते
शविष्ठदावने॥धानानांनसंगृभायास्मयुर्द्विःसंगृभायास्मयुः॥सखायःक्रतुमिच्छतक
थाराधामशरस्य॥उपस्तुतिंभोजःसूरिर्योअह्रयः॥भूरिभिःसमहऋषिभिर्बर्हिष्मद्भि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·५ स्तविष्यसे॥यदित्थमेकमेकमिच्छरवत्सान्परादद:॥कर्णगृह्यामघवाशौरदेव्योवत्संनस्त्रि॥
४९ भ्यआनयत्॥अजांसूरिर्नधातवे॥१०॥त्वंनोअग्नेमहोभि:पाहिविश्वस्याअराते:॥उतद्विषो
मर्त्यस्य॥नहिमन्यु:पौरुषेयईशेहिव:प्रियजात॥त्वमिदसिक्षपावान्॥सनोविश्वेभिर्दे
वेभिरूर्जोनपाद्भद्रशोचे॥रयिंदेहिविश्ववारं॥नतमग्नेअरातयोमर्तंयुवंतराय:॥यंत्रास
से दाश्वांसं॥यंत्वंविप्रमेधसातावग्नेहिनोषिधनाय॥सतवोतीगोषुगंता॥११॥त्वंरयिं रामं
पुरुवीरमग्नेदाशुषेमर्ताय॥अग्नेमाकिष्टेदेवस्यरातिमदेवोयुयोत॥त्वमीशिषेवसूनां॥ ४९
प्रणोनयवस्योअच्छ॥उरुष्याणोमापरादाअघायतेजातवेद:॥दुराध्येमर्ताय॥स
नोवस्वउपमास्यूर्जोनपान्माहिनस्य॥सखेवसोजरितृभ्य:॥अच्छान:शीरशोचिषंगि
रोयंतुदर्शतं॥अच्छायज्ञासोनमसापुरूवसुंपुरुप्रशस्तमूतये॥१२॥अग्निंसूनुंसह

49

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सोजातवेदसंदानायवार्याणां ॥ द्विता यो भूदमृतो मर्त्येष्वा होता मंद्रतमो विशि ॥ अग्निं वो देवयज्यया
ग्निं प्रयत्यध्वरे ॥ अग्निं धीषु प्रथममग्निमर्वत्यग्निं क्षैत्राय साधसे ॥ अग्निरिषां सख्ये ददातु न
ईशे यो वार्याणां ॥ अग्निं तोके तनये शश्वदीमहे वसुं संतं तनूपां ॥ अग्निमीळिष्वावसे गा
थाभिः शीरशोचिषं ॥ अग्निं राये पुरुमीळ्ह श्रुतं नरोग्निं सुदीतये छर्दिः ॥ अग्निं द्वेषो योत
वै नो गृणीमस्यग्निं शं योश्च दातवे ॥ विश्वासु विक्ष्ववितेव हव्यो भुवद्वस्तुरृषूणां ॥ १३ ॥
हविष्कृणुध्वमा गमदध्वर्युर्वनते पुनः ॥ विद्वाँ अस्य प्रशासनं ॥ नि तिग्ममभ्यंशुं सीद
द्धोता मनावधि ॥ जुषाणो अस्य सख्यं ॥ अंतरिच्छंति तं जने रुद्रं परो मनीषया ॥ गृभ्णं
ति जिह्वया ससं ॥ जाम्यतीतपे धनुर्वयोधा अरुहद्वनं ॥ दृषदं जिह्वयावधीत् ॥ चरन्व
त्सो रुशन्निह निदातारं न विंदते ॥ वेति स्तोतव अंब्यं ॥ १४ ॥ उतो न्वस्य यन्महदश्वाव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·प·५ घोजनं वृहत्॥दामारथस्यदद्दशी॥दुहंनिसंस्नैकामुपद्वापंचसृजत॥तीर्थेसिंधोरधिस्वरे॥
५० आदुत्राभिर्विवस्वतइंद्रःकोशामचुच्यवीत्॥रवेदयात्रिवृतादिवः॥परित्रिधातुरध्वरंजूर्णि
50 रेतिनवीयसी॥मध्वाहोतारोअंजते॥सिंचंतिनमसावतमुच्चाचक्रंपरिज्मानं॥नीची
नेवारमक्षितं॥१५॥अभ्यारमिदद्रयोनिषिक्तंपुष्करेमधु॥अवतस्यविसर्जने॥गावउपा
वतावतंमहीयज्ञस्यरप्सुदा॥उभाकर्णाहिरण्यया॥आसुनोसिंचतश्रियंरोदस्योरभि(
श्रियं॥रसादधीतवृषभं॥तेजानतस्वमोक्यं१संवत्सासोनमातृभिः॥मिथोनसंतजा(राम
मिभिः॥उपस्रक्वेषुबप्सतःकृण्वतेधरुणंदिवि॥इंद्रेअग्नानमस्वः॥१६॥अधुक्षत्पिप्यु ५०
षीमिषमूर्जंसप्तपदीमरिः॥सूर्यस्यसप्तरश्मिभिः॥सोमस्यमित्रावरुणोदितासू
रआददे॥तदातुरस्यभेषजं॥उतोन्वस्ययत्सदंहर्यतस्यनिधान्यं॥परिद्यांजिह्वयातनत्॥१७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

उदीराथामृतायते युंजाथामश्विना रथं ॥ अंतिषद्भूतु वामवः ॥ निमिषश्चिज्जवीयसा रथे

नायातमश्विना ॥ अंति० ॥ उपस्तृणीतमत्रये हिमेन घर्ममश्विना ॥ अंति० ॥ कुहस्थः कुह जग्मथुः कु

ह श्येनेव पेतथुः ॥ अंति० ॥ यदद्य कर्हि कर्हिचिच्छुश्रूयातमिमं हवं ॥ अंति० ॥ १८ ॥ अश्विना यामहू

तमा नेदिष्ठं याम्याप्यं ॥ अंति० ॥ अवंतमत्रये गृहं कृणुतं युवमश्विना ॥ अंति० ॥ वरेथे अग्निमात

पो वदते वल्ग्वत्रये ॥ अंति० ॥ प्रसप्तवध्रिराशसा धारामग्नेरशायत ॥ अंति० ॥ इहागतं वृषण्व

सू शृणुतं म इमं हवं ॥ अंति० ॥ "११" ॥ किमिदं वां पुराणवज्जरतोरिव शस्यते ॥ अंति० ॥ समानं वां स

जात्यं समानो बंधुरश्विना ॥ अंति० ॥ यो वां रजांस्यश्विना रथो वियाति रोदसी ॥ अंति० ॥ आ

नो गव्येभिरश्व्यैः सहस्रैरुपगच्छतं ॥ अंति० ॥ मा नो गव्येभिरश्व्यैः सहस्रेभिरतिख्यतं ॥

अंति० ॥ अरुणप्सुरुषा अभूदकर्ज्योतिर्ऋतावरी ॥ अंति० ॥ अश्विना सु विचाकशद्वृक्षं प

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·५ रश्मुमांइव ॥ अंति० ॥ पुरुंनधृष्णुवारुजकृष्णयाबाधितोविश्वा ॥ अंति० ॥ २० ॥ विशोविशोवोअति
५१ थिंवाजयंतःपुरुप्रियं ॥ अग्निंवोदुर्यंवचःस्तुषेशूषस्यमन्मभिः ॥ यंजनासोहविष्मंतोमित्रं
नसर्पिरासुतिं ॥ प्रशंसंतिप्रशस्तिभिः ॥ पन्यांसंजातवेदसंयोदेवतात्युद्यता ॥ हव्यान्यै
रयद्दिवि ॥ आगन्मवृत्रहंतमंज्येष्ठमग्निमानवं ॥ यस्यश्रुतर्वाबृहन्नार्क्षोअनीकएधते ॥
51 अमृतंजातवेदसंतिरस्तमांसिदर्शतं ॥ घृताहवनमीड्यं ॥ २१ ॥ सबाधोयंजनाइमेऽग्निं
हव्येभिरीळते ॥ जुह्वानासोयतस्रुचः ॥ इयंतेनव्यसीमतिरग्नेअधाय्यस्मदा ॥ मंद्रसु राम
जातसुक्रतोमूरदस्मातिथे ॥ सातेअग्नेशंतमाचनिष्ठाभवतुप्रिया ॥ तयावर्धस्वसु ५१
ष्टुतः ॥ साद्युम्नैर्द्युम्निनीबृहदुपोपश्रवसिश्रवः ॥ दधीतवृत्रतूर्ये ॥ अश्वमिद्गांरथ
प्रांत्वेषमिंद्रंनसत्पतिं ॥ यस्यश्रवांसितूर्वथपन्यंपन्यंचकृष्टयः ॥ २२ ॥ यंत्वागोपवनो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गिराचनिष्टदग्नेअंगिरः॥सपावकश्रुधीहवं॥यंत्वाजनासईळतेसबाधोवाजसातये॥स
बोधिवृत्रतूर्ये॥अहंहुवानआर्क्षेश्रुतर्वणिमदच्युति॥शर्धांसीवस्तुकाविनांमृक्षाशी
र्षाचतुर्णां॥मांचत्वारआशवःशविष्ठस्यद्रवित्नवः॥सुरथासोअभिप्रयोवक्षन्वयोनतुग्र्यं॥
सत्यमित्त्वामहेनदिपरुष्ण्यवदेदिशं॥नेमापोअश्वदातरःशविष्ठादस्तिमर्त्यः॥२३॥यु
क्ष्वाहिदेवहूतमाँअश्वाँअग्नेरथीरिव॥निहोतापूर्व्यःसदः॥उतनोदेवदेवाँअच्छावो
चोविदुष्टरः॥श्रद्विश्वावार्याकृधि॥त्वंहयद्यविष्ठ्यसहसःसूनवाहुत॥ऋतावायज्ञि
योभुवः॥अयमग्निःसहस्रिणोवाजस्यशतिनस्पतिः॥मूर्धाकवीरयीणां॥तंने
मिमृभवोयथानमस्वसहूतिभिः॥नेदीयोयज्ञमंगिरः॥२४॥तस्मैनूनमभिद्यवे
वाचाविरूपनित्यया॥वृष्णेचोदस्वसुष्टुतिं॥कमुष्विदस्यसेनयाग्नेरपाकचक्षसः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ५ पणिंगोषुस्तरामहे ॥ मानोदेवानांविशः प्रस्नातीरिवोस्राः । कृशांनहासुरघ्न्याः ॥ मानः सम
५२ स्यदूढ्यः परिद्वेषसोअंहतिः । ऊर्मिर्ननावमावधीत् ॥ नमस्तेअग्नओजसेगृणंतिदेव
कृष्टयः । अमैरमित्रमर्दय ॥ २५ ॥ कुविस्तनोगविष्टयेअग्नेसंवेषिषोरयिं । उरुकृदुरुण
स्कृधि ॥ मानोअस्मिन्महाधनेपरावर्ग्भारभृद्यथा । संवर्गंसंरयिंजय ॥ अन्यमस्म
द्भियाइयमग्नेसिषक्तुदुच्छुना । वर्धानोअमवच्छवः ॥ यस्याजुषन्नमस्विनः शमीम
दुर्मखस्यवा । तंघेदग्निर्वृधावति ॥ परस्याअधिसंवतोवरांअभ्यातर । यत्राहमस्मि
तांअव ॥ विद्माहितेपुरावयमग्नेपितुर्यथावसः । अधातेसुम्नमीमहे ॥ २६ ॥ इमंनुमा
यिनंहुवइंद्रमीशानमोजसा । मरुत्वंतंनवृंजसे ॥ अयमिंद्रोमरुत्सखाविवृत्र
स्याभिनच्छिरः । वज्रेणशतपर्वणा ॥ वावृधानोमरुत्सखेंद्रोविवृत्रमैरयत् । सृ

राम ५२

52

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जन्त्समुद्रियाअपः॥अयंहयेनवाइदंस्वर्मरुत्वताजितं॥इंद्रेणसोमपीतये॥मरुत्वंतमृ
जीषिणमोजस्वंतंविरप्शिनं॥इंद्रंगीर्भिर्हवामहे॥इंद्रंप्रत्नेनमन्मनामरुत्वंतंहवामहे॥अस्यसो
मस्यपीतये॥२७॥मरुत्वांइंद्रमीढ्वः पिबासोमंशतक्रतो॥अस्मिन्यज्ञेपुरुष्टुत॥तुभ्येदिंद्रम
रुत्वतेसुताःसोमासोअद्रिवः॥हृदाहूयंतउक्थिनः॥पिबेदिंद्रमरुत्सखासुतंसोमंदिविष्टि
षु॥वज्रंशिशानओजसा॥उत्तिष्ठन्नोजसासहपीत्वीशिप्रेअवेपयः॥सोममिंद्रचमूसुतं॥
अनुत्वारोदसीउभेक्रक्षमाणमकृपेतां॥इंद्रयद्दस्युहाभवः॥वाचमष्टापदीमहंनवस्र
क्तिमृतस्पृशं॥इंद्रात्परितन्वंममे॥२८॥जज्ञानोनुशतक्रतुर्विपृछदितिमातरं॥कउ
ग्राःकेहशृण्विरे॥आदींशवस्यब्रवीदौर्णवाभमहीशुवं॥तेपुत्रसंतुनिष्टुरः॥समि
त्तान्वृत्रहाखिदत्खेअरांइवखेदया॥प्रवृद्धोदस्युहाभवत्॥एकयाप्रतिधापिबत्सा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०प०५ कंसरांसित्रिंशतं ॥ इंद्रः सोमस्यकाणुका ॥ अभिगंधर्वमतृणदबुध्नेषुरजःस्वा ॥ इंद्रोब्रह्मभ्यइ
५३ द्वृधे ॥ २९ ॥ निराविध्यद्गिरिभ्यआधारयत्पक्वमोदनं ॥ इंद्रोबुंदंस्वाततं ॥ शतब्रध्नइषुस्तव
सहस्रपर्णएकइत् ॥ यमिंद्रचकृषेयुजं ॥ तेनस्तोतृभ्यआभरनृभ्योनारिभ्योअत्तवे ॥ सद्यो
जातऋभुष्ठिर ॥ एताच्यौत्नानितेकृतावर्षिष्ठानिपरीणसा ॥ हृदावीड्वधारयः ॥ विश्वेत्तावि
ष्णुराभरदुरुक्रमस्त्वेषितः ॥ शतंमहिषान्क्षीरपाकमोदनंवराहमिंद्रएमुषं ॥ तुविक्षंतेसुकृ
तंसूमयंधनुः साधुर्बुंदोहिरण्ययः ॥ उभातेबाहूरण्यासुसंस्कृतऋदूपेचिदृदूवृधा ॥ ३० ॥ पु राम
रोळाशंनोअंधसइंद्रसहस्रमाभर ॥ शताचशूरगोनां ॥ आनोभरव्यंजनंगामश्वमभ्यंज ५३
नं ॥ सचामनाहिरण्यया ॥ उतनःकर्णशोभनापुरूणिधृष्णवाभर ॥ नकिंहित्वाविषेवसो ॥
नकींवृधीकइंद्रतेनसुषानसुदाउत ॥ नान्यस्त्वच्छूरवाघतः ॥ नकीमिंद्रोनिकर्तवेनश

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऋः परिश्रात्त्रचके ॥ विश्वंशृणोतिपश्यति ॥२१॥ समन्युंमर्त्यानामदब्धोनिचिकीषते ॥ पुरानिदश्चि
कीषते ॥ क्रत्वइत्पूर्णमुदरंतुरस्यास्तिविधतः ॥ वृत्रघ्नः सोमपाव्नः ॥ त्वेवसूनिसंगताविश्वा
चसोमसौभगा ॥ सुदात्वपरिह्वृता ॥ त्वामिद्यवयुर्ममकामोगव्युर्हिरण्ययुः ॥ त्वामश्वयुरे
षते ॥ तवेदिंद्राहमाशसाहस्तेदात्रंचनाददे ॥ दिनस्यवामघवन्त्संभृतस्यवापूर्धियवस्यका
शिना ॥२२॥ अयंक्रतुरगृभीतोविश्वजिदुद्भिदित्सोमः ॥ ऋषिर्विप्रःकाव्येन ॥ अभ्यूर्णो
तियन्नग्नंभिषक्तिविश्वंयत्तुरं ॥ प्रेमंधःख्यन्निःश्रोणोभूत् ॥ त्वंसोमतनूकृद्भ्योद्वेषोभ्यो
न्यकृतेभ्यः ॥ उरुयंतासिवरूथं ॥ त्वंचित्तीतवदक्षैर्दिवआपृथिव्याऋजीषिन् ॥ यावी
रघस्यचिद्द्वेषः ॥ अर्थिनोयंतिचेदर्थंगच्छानिद्ददुषोरातिं ॥ ववृज्युस्तृष्यतःकामं ॥२३॥
विदद्यत्पूर्व्यंनष्टमुदीमृतायुमीरयत् ॥ प्रेमायुस्तारीदतीर्णं ॥ सुशेवोनोमृळया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ५ कुरदत्तक्रतुरवातः ॥ भवा नः सोम शं हृदे ॥ मा नः सोम सं वीविजो मा वि बीभिषथा राजन् ॥
५४ मा नो हार्दि त्विषा वधीः ॥ अव यत्स्वे सधस्थे देवानां दुर्मतीरीक्षे ॥ राजन्नप द्विषः सेध मीढ्वो
अप स्रिधः सेध ॥ ३४ ॥ नह्यन्यं बळाकरं मर्डितारं शतक्रतो ॥ त्वं न इन्द्र मृळय ॥ यो
नः शश्वत्पुराविथामृध्रो वाजसातये ॥ स त्वं न इन्द्र मृळय ॥ किमङ्ग रध्रचोदनः सुन्वा
575 नस्यावितेदसि ॥ कुवित्स्विन्द्र णः शकः ॥ इन्द्र प्र णो रथमव पश्चाच्चित्सन्तमद्रिवः ॥ पुर
स्तादेनं मे कृधि ॥ हन्तो नु किमाससे प्रथमं नो रथं कृधि ॥ उपमं वाजयु श्रवः ॥ ३५ ॥ राम
अवा नो वाजयुं रथं सुकरं ते किमित्परि ॥ अस्मान्त्सु जिग्युषस्कृधि ॥ इन्द्र दृह्यस्व पूर ५४
सि भद्रा त एति निष्कृतं ॥ इयं धीरृत्वियावती ॥ मा सीमवद्य आ भागुर्वी काष्ठा हि
तं धनं ॥ अपावृक्ता अरत्नयः ॥ तुरीयं नाम यज्ञियं यदा करस्तदुश्मसि ॥ आदित्स

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तिर्नओहसे ॥ अवीरधद्वोअमृताअमंदीदेकधूर्देवाउतयाश्चदेवीः ॥ तस्माउराधःकृ
णुतप्रशस्तंप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ ३६ ॥ आलूनइंद्रक्षुमंतंचित्रंग्राभंसंगृभाय ॥
महाहस्तीदक्षिणेन ॥ विद्माहित्वातुविकूर्मितुविदेष्णंतुवीमघं ॥ तुविमात्रमवोभिः ॥ नहित्वा
२ शूरदेवानमर्त्तासोदित्संतं ॥ भीमंनगावारयंते ॥ एतोन्विंद्रंस्तवामेशानंवस्वःस्वराजं ॥
नराधसामर्द्धिषंनः ॥ प्रस्तोषदुपगासिषच्छ्रवत्सामगीयमानं ॥ अभिराधसाजुगुरत् ॥ ३७ ॥
आनोभरदक्षिणेनाभिसव्येनप्रमृश ॥ इंद्रमानोवसोर्निर्भाक् ॥ उपक्रमस्वाभरधृषताधृ
ष्णोजनानां ॥ अदाशूष्टरस्यवेदः ॥ इंद्रयउनुतेअस्तिवाजोविप्रेभिःसनित्वः ॥ अस्माभिः
सुतंसनुहि ॥ सद्योजुषस्तेवाजाअस्मभ्यंविश्वश्चंद्राः ॥ वशैश्चमक्षूजरंते ॥ ३८ ॥ ॥
इतिषष्ठाष्टकेपंचमोध्यायः ॥ ॥ ॐ ॥ आप्रद्रवपरावतोर्वावतश्चवृत्रहन् ॥ मध्वः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰६ प्रतिप्रभर्मणि ॥ तीव्राः सोमास आगहि सुतासो मादयिष्णवः ॥ पिबा दधृग्यथोचिषे ॥ इषामं
५५ दस्वादु तेरंवराय मन्यवे ॥ भुवत्त इंद्र शंहृदे ॥ आत्वशत्रवागहि न्यु१क्थानि च हूयसे ॥ उप
मे रोचने दिवः ॥ तुभ्यायमद्रिभिः सुतो गोभिः श्रीतो मदाय कं ॥ प्रसोम इंद्र हूयते ॥ १ ॥ इंद्र
55 श्रुधि सु मे हवमस्मे सुतस्य गोमतः ॥ विपीतिंतृप्तिमश्नुहि ॥ य इंद्र चमसेष्वा सोमश्चमू
षु ते सुतः ॥ पिबेदस्य त्वमीशिषे ॥ यंते श्येनः पदाभरत्तिरो रजांस्यस्पृतं ॥ पिबेदस्य॰ ॥ २
देवानामिद्वो महत्तदावृणीमहे वयं ॥ वृष्णामस्मभ्यमूतये ॥ तेनः संतु युजः सदाव राम
रुणो मित्रो अर्यमा ॥ वृधासश्च प्रचेतसः ॥ अति नो विष्पिता पुरु नौभिरपो न पर्षथ ५५
यूयमृतस्य रथ्यः ॥ वामं नो अस्त्वर्यमन्वामं वरुण शंस्यं ॥ वामं ह्यावृणीमहे ॥ वामस्य
प्रचेतस इंद्रानासो रिशादसः ॥ नेमादित्या अघस्य यत् ॥ ३ ॥ वयमिद्वः सुदानवः क्षि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यंतोयांतोअध्वन्ना।।देवांवृधायहूमहे।।अधिनइंद्रेषांविष्णोसजात्यानां।।इलामरुतोअश्वि
ना।।त्रभ्रोतूत्वंसुदानवोधाहुतासमान्या।।मातुर्गर्भेभरामहे।।यूयंहिष्ठासुदानवइंद्रज्ये
ष्ठाअभिद्यवः।।अधाचिद्वउतब्रुवे।।४।।प्रेष्ठंवोअतिथिंस्तुषेमित्रमिवप्रियं।।अग्निंरथं
नवेद्यं।।कविमिवप्रचेतसंयंदेवासोअधाहुता।।निमर्त्येष्वादधुः।।त्वंयविष्ठदाशुषोनॄः
पाहिशृणुधीगिरः।।रक्षातोकमुततन्मना।।कयातेअग्नेअंगिरऊर्जोनपादुपस्तुतिं।।
वरायदेवमन्यवे।।दाशेमकस्यमनसायज्ञस्यसहसोयहो।।कदुवोचइदंनमः।।५।।
अधात्वंहिनस्करोविश्वाअस्मभ्यंसुक्षितीः।।वाजद्रविणसोगिरः।।कस्यनूनंपरी
णसोधियोजिन्वसिदंपते।।गोषातायस्यतेगिरः।।तंमर्जयंतसुक्रतुंपुरोयावान
माजिषु।।स्वेषुक्षयेषुवाजिनं।।क्षेतिक्षेमेभिःसाधुभिर्नकिर्यंघ्नंतिहंतियःअग्ने

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·६ सुवीरंधत्ते ॥६॥ आमेहवंनासत्याश्विनागच्छतंयुवं ॥ मध्वः सोमस्यपीतये ॥ इमंमेस्तोममश्वि
५६ नेमंमेशृणुतंहवं ॥ मध्वः सोम० ॥ अयंवांकृष्णोअश्विनाहवतेवाजिनीवसू ॥ मध्वः सोम० ॥
शृणुतंजरितुर्हवंकृष्णस्यस्तुवतोनरा ॥ मध्वः सोम० ॥ छर्दिर्यंतमदाभ्यंविप्रायस्तुवते
नरा ॥ मध्वः० ॥७॥ गच्छतंदाशुषोगृहमित्थास्तुवतोअश्विना ॥ मध्वः सोम० ॥ युंजाथां
रासभंरथेवीडुंगेवृषण्वसू ॥ मध्वः सोम० ॥ त्रिवंधुरेणत्रिवृतारथेनायातमश्विना ॥ म
ध्वः सो० ॥ नूमेगिरोनासत्याश्विनाप्रावतंयुवं ॥ मध्वः सो० ॥८॥ उभाहिदस्राभिष राम
जामयोभुवोभादक्षस्यवचसोबभूवथुः ॥ तावांविश्वकोहवतेतनूकृथेमानोवियौष्टं ५६
सख्यामुमोचतं ॥ कथानूनंवांविमनाउपस्तवद्युवंधियंददथुर्वस्यइष्टये ॥ तावांविश्वको० ॥
युवंहिष्मापुरुभुजेममेधतुंविष्णाप्वेददथुर्वस्यइष्टये ॥ तावां० ॥ उतत्यंवीरंधनसामृजी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षिणंदूरेचित्संतमवसेहवामहे॥यस्यस्वादिष्ठासुमतिः पितुर्यथामानोवियौष्टंसख्या
मुमोचतं॥ऋतेनदेवः सविताशमायतऋतस्यशृंगमुर्वियाविपप्रथे॥ऋतंसासाहमहिचि
त्पृतन्यतोमानोवि॰॥८॥द्युम्नीवांस्तोमोअश्विनाक्रिविर्नसेकआगतं॥मध्वः सुतस्यसदि
विप्रियोनरापातंगौराविवेरिणे॥पिबतंघर्मंमधुमंतमश्विनाबर्हिः सीदतंनरा॥तामंद
सानामनुषोदुरोणआनिपातंवेदसावयः॥आवांविश्वाभिरूतिभिः प्रियमेधाअहूषत॥ता
वर्त्तिर्यातमुपवृक्तबर्हिषोजुष्टंयज्ञंदिविष्टिषु॥पिबतंसोमंमधुमंतमश्विनाबर्हिः सी
दतंसुमत्॥तावावृधानाउपसुष्टुतिंदिवोगंतंगौराविवेरिणं॥आनूनंयातमश्विनाश्वे
भिः प्रुषितप्सुभिः॥दस्राहिरण्यवर्त्तनीशुभस्पतीपातंसोममृतावृधा॥वयंहिवांहवा
महेविपन्यवोविप्रासोवाजसातये॥तावल्गूदस्रापुरुदंससाधियाश्विनाश्रुष्ट्याग

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·प·६ ष्टं ॥ १० ॥ तंवोदस्ममृतीषहंवसोर्मंदानमंधसः॥अभिवत्संनस्वसरेषुधेनवइंद्रंगीर्भिर्नवा
५७ महे॥द्युक्षंसुदानुंतविषीभिरावृतंगिरिंनपुरुभोजसं॥क्षुमंतंवाजंशतिनंसहस्रिणं
मक्षूगोमंतमीमहे॥नत्वाबृहंतोअद्रयोवरंतइंद्रवीळवः॥यद्दित्ससिस्तुवतेमावतेवसु
नकिष्टदामिनातिते॥योद्धासित्वात्वावसोतदंसनाविश्वाजाताभिमज्मना॥आत्वाय
मर्कऊतयेववर्त्तियंगोतमाअजीजनन्॥प्रहिरिरिक्षओजसादिवोअंतेभ्यस्परि॥नत्वा
विव्याचरजइंद्रपार्थिवमनुस्वधांववक्षिथ॥नकिःपरिष्टिर्मघवन्मघस्यतेयद्दाशुषे राम
दशस्यसि॥अस्माकंबोध्युचथस्यचोदितामंहिष्ठोवाजसातये॥ ११ ॥बृहदिंद्रायगायत ५७
मरुतोवृत्रहंतमं॥येनज्योतिरजनयन्नृतावृधोदेवंदेवायजागृवि॥अपाधमदभिशस्ती
रशस्तिहाथेंद्रोद्युम्न्याभवत्॥देवास्तइंद्रसख्याययेमिरेबृहद्भानोमरुद्गण॥प्रवइंद्राय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

बृहते मरुतो ब्रह्मार्चत ॥ वृत्रं हनति वृत्रहा शतक्रतुर्वज्रेण शतपर्वणा ॥ अभि प्र भर धृषता धृ
षन्मनः श्रवश्चित्ते असद्बृहत् ॥ अर्षन्त्वापो जवसा वि मातरो हनो वृत्रं जया स्वः ॥ यज्जायथा
अपूर्व्य मघवन्वृत्रहत्याय ॥ तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्तभ्ना उत द्याम् ॥ तत्ते यज्ञो अजाय
त तदर्क उत हस्कृतिः ॥ तद्विश्वमभिभूरसि यज्जातं यच्च जन्त्वम् ॥ आमासु पक्वमैरय आ
सूर्यं रोहयो दिवि ॥ घर्मं न सामन्तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं गिर्वणसे बृहत् ॥ ४२ ॥ आ नो
विश्वासु हव्य इन्द्रः समत्सु भूषतु ॥ उप ब्रह्माणि सवनानि वृत्रहा परमज्या ऋचीष
मः ॥ त्वं दाता प्रथमो राधसामस्यसि सत्य ईशानकृत् ॥ तुविद्युम्नस्य युज्या वृणी
महे पुत्रस्य शवसो महः ॥ ब्रह्म त इन्द्र गिर्वणः क्रियन्ते अनतिद्भुता ॥ इमा जुषस्व हर्यश्व
योजनेन्द्र या ते अमन्महि ॥ त्वं हि सत्यो मघवन्ननानतो वृत्रा भूरि न्यृञ्जसे ॥ स त्वं शवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·६ ध्ववज्रहस्तराधुषेवांचंरयिमारुधि॥त्वामिंद्रयज्ञा अस्यृजीषीन्नावस्पते॥संदत्राणिहंस्य
५८ प्रतीन्येकइदनुत्ताचर्षणीधृता॥तमुत्सानूनमस्तूप्रचेतसंराधोभागमिवेमहे॥मही
वस्तिःत्रारणातइंद्रप्रनेसुम्नानोअग्नवन्॥९३॥कन्या३वारवायतीसोममपिस्रुताविं
58 दत्॥अस्तंभरंत्यब्रवीदिंद्रायसुनवैत्वाशक्रायसुनवैत्वा॥असौयएषिवीरकोगृहंगृहं
विचाकशत्॥इमंजंभसुतंपिबधानावंतंकरंभिणमपूपवंतमुक्थिनं॥आचनत्वाचिकि
त्सामोधिचनत्वानेमसि॥शनैरिवशनकैरिवेंद्रायेंदोपरिस्रव॥कुविच्छकत्कुविकर राम
त्कुविन्नोवस्यसस्करत्॥कुवित्पतिद्विषोयतीरिंद्रेणसंगमामहे॥इमानित्रीणिविष्टपा ५८
तानींद्रविरोहय॥शिरस्ततस्योर्वरामादिदंमउपोदरे॥असौचयानउर्वरादिमांतन्वं
मम॥अथोततस्ययच्छिरःसर्वानारोमशाकृधि॥खेरथस्यखेनसःखेयुगस्यशत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

क्रतो ॥ अपालामिंद्रत्रिष्पूत्व्यकृणोः सूर्यत्वचं ॥१४॥ पांतमावोअंधसइंद्रमभिप्रगायत ॥ वि
श्वासाहंशतक्रतुंमंहिष्ठंचर्षणीनां ॥ पुरुहूतंपुरुष्टुतंगाथान्यं१सनश्रुतं ॥ इंद्रइतिब्रवीतन ॥ इंद्रइन्नो
महानांदातावाजानांनृतुः ॥ महाँअभिज्ञ्वायमत् ॥ अपादुशिप्र्यंधसः सुदक्षस्यप्रहोषिणः ॥ इंदोरिं
द्रोयवाशिरः ॥ तंम्यभिप्रार्चतेंद्रंसोमस्यपीतये ॥ तदिद्ध्यस्यवर्धनं ॥१५॥ अस्यपीत्वामदानांदेवोदे
वस्योजसा ॥ विश्वाभिभुवनाभुवत् ॥ त्यमुवः सत्रासाहंविश्वासुगीर्ष्वायतं ॥ आच्यावयस्यूतये ॥
युध्मंसंतमनर्वाणंसोमपामनपच्युतं ॥ नरमवार्यक्रतुं ॥ शिक्षाणइंद्ररायआपुरुविद्वाँऋ
चीषम ॥ अवानः पार्येधने ॥ अतश्चिदिंद्रणउपायाहिशतवाजया ॥ इषासहस्रवाजया ॥१६॥
अयामधीवतोधियोर्वद्भिः शक्रगोदरे ॥ जयेमपृत्सुवज्रिवः ॥ वयमुत्वाशतक्रतोगावो
नयवसेष्वा ॥ उक्थेषुरणयामसि ॥ विश्वाहिमर्त्यत्वनानुकामाशतक्रतो ॥ आगन्मवज्रिन्नाशा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०ष०६ मः॥त्वेसुपुत्रशवसोवृत्रन्कामकातयः॥नत्वामिंद्रातिरिच्यते॥सनोवृषन्त्सनिष्ठयासंघोरयाद्रवित्
५९ न्वा॥धियाविड्ढिपुरंध्या॥१७॥यस्तेनूनंशतक्रतविंद्रद्युम्नितमोमदः॥तेननूनंमदेमदेः॥यस्ते
चित्रश्रवस्तमोयइंद्रवृत्रहंतमः॥यओजोदातमोमदः॥विद्माहियस्तेअद्रिवस्त्वादत्तःसत्यसो
मपाः॥विश्वासुदस्मकृष्टिषु॥इंद्रायमद्वनेसुतंपरिष्टोभंतुनोगिरः॥अर्कमर्चंतुकारवः॥य
५९ स्मिन्विश्वाअधिश्रियोरणंतिसप्तसंसदः॥इंद्रंसुतेहवामहे॥१८॥त्रिकद्रुकेषुचेतनंदेवासो
यज्ञमत्नत॥तमिद्वर्धंतुनोगिरः॥आत्वाविशंत्विंदवःसमुद्रमिवसिंधवः॥नत्वामिंद्रातिरि राम
च्यते॥विव्यक्थमहिनावृषन्भक्षंसोमस्यजागृवे॥यइंद्रजठरेषुते॥अरंतइंद्रकुक्षयेसोमो ५९
भवतुवृत्रहन्॥अरंधामभ्यइंदवः॥अरमश्वायगायतिश्रुतकक्षोअरंगवे॥अरमिंद्रस्यधा
म्ने॥अरंहिष्मासुतेषुणःसोमेष्विंद्रभूषसि॥अरंतेशक्रदावने॥१९॥पराकात्ताच्चिद

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्रिचस्त्वांनक्षंतनोगिरः॥ अरंगमामतेवयं॥ एवाह्यसिवीरयुरेवाशूरउतस्थिरः॥ एवातेराध्यंमनः॥
एवारातिस्तुवीमघविश्वेभिर्धायिधातृभिः॥ अधाचिदिंद्रमेसचा॥ मोषुब्रह्मेवतंद्रयुर्भुवोवा
जानांपते॥ मत्स्वासुतस्यगोमतः॥ मानइंद्राभ्या३दिशः सूरोअक्तुष्वायमन्॥ त्वायुजावनेमत
त्॥ त्वयेदिंद्रयुजावयंप्रतिब्रुवीमहिस्पृधः॥ त्वमस्माकंतववस्मासि॥ त्वामिद्धित्वायवोनुनो
नुवतश्चरान्॥ सखायइंद्रकारवः॥२०॥ उद्धेदभिश्रुतामघंवृषभंनर्यापसं॥ अस्तारमेषिसू
र्य॥ नवयोनवतिंपुरोबिभेदबाह्वोजसा॥ अहिंचवृत्रहावधीत्॥ सनइंद्रःशिवःसखाश्वा
वद्गोमद्यवमत्॥ उरुधारेवदोहते॥ यदद्यकच्चवृत्रहन्नुदगाअभिसूर्य॥ सर्वंतदिंद्रते
वशे॥ यद्वाप्रवृद्धसत्पतेनमराइतिमन्यसे॥ उतोतत्सत्यमित्तव॥२१॥ येसोमासःपरा
वतियेअर्वावतिसुन्विरे॥ सर्वांस्तांइंद्रगच्छसि॥ तमिंद्रंवाजयामसिमहेवृत्रायहंतवे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.ष.६ सवृषावृषभोभुवत्॥ इंद्रः सदामनेकृतओजिष्ठः समदेहितः॥ द्युम्नीश्लोकीससोम्यः॥ गिरावज्रो
६० नसंभृतः सबलोअनपच्युतः॥ ववक्षऋष्वोअस्तृतः॥ दुर्गेचिन्नःसुगंकृधिगृणानइंद्रगिर्वणः॥
त्वंचमघवन्वशः॥ २२॥ यस्यतेनूचिदादिशंनमिनंतिस्वराज्यं॥ नदेवोनाध्रिगुर्जनः॥ अ
धातेअप्रतिष्कुतंदेवीशुष्मंसपर्यतः॥ उभेसुशिप्ररोदसी॥ त्वमेतदधारयः कृष्णासुरोहि
णीषुच॥ परुष्णीषुरुशत्पयः॥ वियदहेरधत्विषोविश्वेदेवासोअक्रमुः॥ विदन्मृगस्यतां
अमः॥ आदुमेनिवरोभुवद्वृत्रहादिष्टपौंस्यं॥ अजातशत्रुरस्तृतः॥ २३॥ श्रुतंवोवृत्रहंत राम
मंप्रशर्द्धंचर्षणीनां॥ आशुषेराधसेमहे॥ अयाधियाचगव्ययापुरुणामन्पुरुष्टुत॥ य ६०
त्सोमेसोमआभवः॥ बोधिन्मनाइदस्तुनोवृत्रहाभूर्यासुतिः॥ शृणोतुशक्रआशि
षं॥ कयात्वंनऊत्याभिप्रमंदसेवृषन्॥ कयास्तोतृभ्यआभर॥ कस्यवृषासुतेसचानि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

युवान्त्वग्रभोरणत्॥ वृत्रहासोमपीतये॥२४॥ अभीषुणस्त्वंरयिंमंदसानःसहस्रिणं॥ प्रयं
ताबोधिदाशुषे॥ पर्वीयंतःसुताइमउशंतोयंतिवीतये॥ अपांजग्मिर्निचुंपुणः॥ इन्द्राहो
त्राअसृक्षतेंद्रंवृधासोअध्वरे॥ अछावभृतमोजसा॥ इहत्यासधमाद्याहरीहिरण्यकेश्या॥ वो
ळ्हामभिप्रयोहितं॥ तुभ्यंसोमासुताइमेस्तीर्णंबर्हिर्विभावसो॥ स्तोतृभ्यइंद्रमावह॥२५॥
आतेदक्षंविरोचनादधद्रत्नाविदाशुषे॥ स्तोतृभ्यइंद्रमर्चत॥ आतेदधामींद्रियमुक्थावि
श्वाशतक्रतो॥ स्तोतृभ्यइंद्रमृळय॥ भद्रंभद्रंनआभरेषमूर्जंशतक्रतो॥ यदिंद्रमृळयासि
नः॥ सनोविश्वान्याभरसुवितानिशतक्रतो॥ यदिंद्र॰॥ सामिद्वृत्रहंतमसुतावंतोहवा
महे॥ यदिंद्र॰॥२६॥ उपनोहरिभिःसुतंयाहिमदानांपते॥ उपनोहरिभिःसुतं॥ द्विता
योवृत्रहंतमोविदइंद्रःशतक्रतुः॥ उपनो॰॥ त्वंहिवृत्रहन्नेषांपातासोमानामसि॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ६ उप॰॥ इंद्रइषे ददातु न ऋभुक्षणमृभुं रयिं॥ वाजी ददातु वाजिनं॥ २७॥ गोर्द्धयंति मरुतां श्रव
६१ स्युर्माता मघोनां॥ युक्ता वह्नी रथानां॥ यस्य देवा उपस्थे व्रता विश्वे धारयंते॥ सूर्यामासा दृशे कं॥ तत्सु
नो विश्वे अर्य आ सदा गृणंति कारवः॥ मरुतः सोमपीतये॥ अस्ति सोमो अयं सुतः पिबंत्यस्य मरु
तः॥ उत स्वराजो अश्विना॥ पिबंति मित्रो अर्यमा तना पूतस्य वरुणः॥ त्रिषधस्थस्य जावतः॥ उतो
न्वस्य जोषमाँ इंद्रः सुतस्य गोमतः॥ प्रातर्होतेव मत्सति॥ २८॥ कदत्विषंत सूरयस्तिर आप इव स्रि
धः॥ अर्षंति पूतदक्षसः॥ कद्वो अद्य महानां देवानामवो वृणे॥ त्मना च दस्मवर्चसां॥ आ ये विश्वा राम
पार्थिवानि पप्रथन्रोचना दिवः॥ मरुतः सोमपीतये॥ त्यान्नु पूतदक्षसो दिवो वो मरुतो हुवे॥ अ ६१
स्य सोमस्य पीतये॥ त्यान्नु ये वि रोदसी तस्तभुर्मरुतो हुवे॥ अस्य॰॥ त्यं नु मारुतं गणं गि
रिष्ठां वृषणं हुवे॥ अस्य॰॥ २९॥ आ त्वा गिरो रथीरिवास्थुः सुतेषु गिर्वणः॥ अभि त्वा समनूषतें
द्र वत्सं न मातरः॥ आ त्वा शुक्रा अचुच्यवुः सुतास इंद्र गिर्वणः॥ पिबा त्व१स्यांधस इंद्र विश्वासु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेहितं॥पिबासोममुंमदायकमिंद्रश्येनाभृतंसुतं॥त्वंहिशश्वतीनांपतीराजाविशामसि॥श्रुधीहवं
तिरश्च्याइंद्रयस्त्वासपर्यति॥सुवीर्यस्यगोमतोरायस्पूर्धिमहाँअसि॥इंद्रयस्तेनवीय
सींगिरंमंद्रामजीजनत्॥चिकित्विन्मनसंधियंप्रत्नामृतस्यपिप्युषीं॥२०॥तमुष्टवामयं
गिरइंद्रमुक्थानिवावृधुः॥पुरूण्यस्यपौंस्यासिषासंतोवनामहे॥एतोन्विंद्रंस्तवामिशु
द्धंशुद्धेनसाम्ना॥शुद्धैरुक्थैर्वावृध्वांसंशुद्धआशीर्वान्ममत्तु॥इंद्रशुद्धोनआगहिशुद्धः
शुद्धाभिरूतिभिः॥शुद्धोरयिंनिधारयशुद्धोममद्धिसोम्यः॥इंद्रशुद्धोहिनोरयिंशुद्धो
रत्नानिदाशुषे॥शुद्धोवृत्राणिजिघ्नसेशुद्धोवाजंसिषाससि॥२१॥अस्माउषासआतिरं
तयाममिंद्रायनक्तमूर्म्याःसुवाचः॥अस्माआपोमातरःसप्ततस्थुर्नृभ्यस्तरायसिंधवः
सुपाराः॥अतिविद्धाविथुरेणाचिदस्त्रात्रिःसप्तसानुसंहितागिरीणां॥नतद्देवोनमर्त्य

सं·ष·६ स्तुतुर्याघानिप्रवृद्धोवृषभश्चकार॥इंद्रस्यवज्रआयसोनिमिश्लइंद्रस्यबाह्वोर्भूयिष्ठमोजः॥
६२ शीर्षंनिंद्रस्यक्रतवोनिरेकआसंनेषंतश्रुत्याउपाके॥मन्येत्वायज्ञियंयज्ञियानांमन्येत्वा
च्यवनमच्युतानां॥मन्येत्वासत्वनामिंद्रकेतुंमन्येत्वावृषभंचर्षणीनां॥आयद्वज्रंबाह्वो
रिंद्रधत्सेमदच्युतमहयेहंतवाउ॥प्रपर्वताअनवंतप्रगावःप्रब्रह्माणोअभिनक्षंतइंद्रं॥३२॥
62 तमुष्टवामयइमाजजानविश्वाजातान्यवराण्यस्मात्॥इंद्रेणमित्रंदिधिषेमगीर्भिरुपोन
मोभिर्वृषभंविशेम॥इन्नस्यत्वाश्वसथादीषमाणाविश्वेदेवाअजहुर्येसखायः॥मरुद्भि राम
रिंद्रसख्यंतेअस्त्वथेमाविश्वाःपृतनाजयासि॥त्रिःषष्टिस्त्वामरुतोवावृधानाउस्रा ६२
इवराशयोयज्ञियासः॥उपत्वेमःकृधिनोभागधेयंशुष्मंतअनाहविषाविधेम॥ति
ग्ममायुधंमरुतामनीकंकस्तइंद्रप्रतिवज्रंदधर्ष॥अनायुधासोअसुराअदेवाश्चक्रेण

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ताँअपवपक्रजीषिन्॥ महदुग्रायतवसेसुवृक्तिंप्रेरयशिवतमायपश्वः॥ गिर्वाहसेगिरइंद्राय
पूर्वीर्धेहितन्वेकुविदंगवेदत्॥ ३३॥ उक्थवाहसेविभ्वेमनीषांद्रुणानपारमीरयानदीनां॥
निस्पृशन्नाधियातन्विश्रुतस्यजुष्टतरस्यकुविदंगवेदत्॥ तद्विविड्ढियत्तइंद्रोजुजोषत्स्तुहि
सुष्टुतिंनमसाविवास॥ उपभूषजरितर्मारुवण्यः श्रावयावाचंकुविदंगवेदत्॥ अवद्रप्सो
अंशुमतीमतिष्ठदियानःकृष्णोदशभिःसहस्रैः॥ आवत्तमिंद्रःशच्याधमंतमपस्नेहितीं
र्नृमणाअधत्त॥ द्रप्समपश्यंविषुणेचरंतमुपह्वरेनद्योअंशुमत्याः॥ नभोनकृष्णमवतस्
स्थिवांसमिष्यामिवोवृषणोयुध्यताजौ॥ अधद्रप्सोअंशुमत्याउपस्थेधारयत्तन्वंति
त्विषाणः॥ विशोअदेवीरभ्याचरंतीर्बृहस्पतिनायुजेंद्रःससाहे॥ ३४॥ त्वंहत्यत्सप्त
भ्योजायमानोशत्रुभ्योअभवःशत्रुरिंद्र॥ गूळ्हेद्यावापृथिवीअन्वविंदोविभुमद्भ्यो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·प·६ भुवनेभ्योरणंधाः॥त्वंहत्यदप्रतिमानमोजोवज्रेणवज्रिन्धृषितोजघंथ॥त्वंशुष्णस्यावाति
६३ रोवधत्रैस्त्वंगाइंद्रशच्येदविंदः॥त्वंहत्यद्वृषभचर्षणीनांघनोवृत्राणांतविषोबभूथ॥त्वंसिंधूं
रसृजस्तस्तभानांत्वमपोअजयोदासपत्नीः॥ससुक्रतूरणितायःसुतेष्वनुत्तमन्युर्योअहेवरे
वान्॥यएकइन्नर्यपांसिकर्तासवृत्रहाप्रतीदन्यमाहुः॥सवृत्रहेंद्रश्चर्षणीधृत्तंसुष्टुत्याहव्यं
हुवेम॥सप्राविताअमघवानोअधिवक्तासवाजस्यश्रवस्यस्यदाता॥सवृत्रहेंद्रऋभुक्षाःसद्योज
ज्ञानोहव्योबभूव॥कृण्वन्नपांसिनर्यापुरूणिसोमोनपीतोहव्यःसखिभ्यः॥२५॥याइंद्रभुज
आभरःस्वर्वाँअसुरेभ्यः॥स्तोतारमिन्मघवन्नस्यवर्धययेचत्वेवृक्तबर्हिषः॥यमिंद्रदधिषे राम
त्वमश्वंगांभागमव्ययं॥यजमानेसुन्वतिदक्षिणावतितस्मिंतंधेहिमापणौ॥यइंद्रसस्त्यव्र ६३
तोनुष्वापमदेवयुः॥स्वैःषएवैर्मुमुरत्पोष्यंरयिंसनुतर्धेहितंततः॥यच्छक्रासिपरावति
यदर्वावतिवृत्रहन्॥अतस्त्वागीर्भिर्द्युगदिंद्रकेशिभिःसुतावाँआविवासति॥यद्वासिरो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चनेदिवःसमुद्रस्याधिविष्टपि॥यत्पार्थिवेसदनेवृत्रहंतमयदंतरिक्षआगहि॥२६॥सनःसोमे
षुसोमपाःसुतेषुशवसस्पते॥मादयस्वराधसासूनृतावतेंद्ररायापरीणसा॥मानइंद्रपराव
णग्भवानःसधमाद्यः॥त्वंनऊतीत्वमिन्नआप्यंमानइंद्रपरावृणक्॥अस्मेइंद्रसचासुतेनि
षदापीतयेमधु॥कृधीजरित्रेमघवन्नवोमहदस्मेइंद्रसचासुते॥नत्वादेवासआन्नातनम
र्त्यासोअद्रिवः॥विश्वाजातानिशवसाभिभूरसिनत्वादेवासआन्नात॥विश्वाःपृतनाअभि
भूतरंनरंसजूस्ततक्षुरिंद्रंजजनुश्चराजसे॥क्रत्वावरिष्ठंवरआमुरिमुतोग्रमोजिष्ठंत
वसंतरस्विनं॥२७॥समिंरेभासोअस्वरन्निंद्रंसोमस्यपीतये॥स्वर्पतिंयदींवृधेधृत
व्रतोह्योजसासमूतिभिः॥नेमिंनमंतिचक्षसामेषंविप्राअभिस्वरा॥सुदीतयोवोअ
द्रुहोपिकर्णेतरस्विनःसमृक्वभिः॥तमिंद्रंजोहवीमिमघवानमुग्रंसत्रादधानमप्रति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·६ ष्कृतंह्यावाँसि॥मंहिष्ठोगीर्भिराचयज्ञियोववर्त्तद्रायेनोविश्वासुपथाकृणोतुवज्री॥त्वंपुरइं
६४ द्रचिकिदेनाव्योजसाशविष्ठशक्रनाशयध्यै॥त्वद्विश्वानिभुवनानिवज्रिन्द्यावासोरेजेते
पृथिवीचभीषा॥तन्नमऋतमिंद्रशूरचित्रपात्वपोनवज्रिंदुरितातिपर्षिभूरि॥कदानइंद्र
रायआदशस्येर्विश्वप्स्न्यस्यस्पृहयाय्यस्यराजन्॥३८॥ ॥इतिषष्ठाष्टकेषष्ठोध्यायः॥
65 ॐ॥इंद्रायसामगायतविप्रायबृहतेबृहत्॥धर्मकृतेविपश्चितेपनस्यवे॥त्वमिंद्राभि
भूरसित्वंसूर्यमरोचयः॥विश्वकर्माविश्वदेवोमहाँअसि॥विभ्राजंज्योतिषास्व१र राम
गच्छोरोचनंदिवः॥देवास्तइंद्रसख्याययेमिरे॥एंद्रनोगधिप्रियःसत्राजिदगोह्यः। ६४
गिरिर्नविश्वतस्पृथुःपतिर्दिवः॥अभिहिसत्यसोमपाउभेबभूथरोदसी॥इंद्रासिसु
न्वतोवृधःपतिर्दिवः॥त्वंहिशश्वतीनामिंद्रदर्त्तापुरामसि॥हंतादस्योर्मनोर्वृधःप

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तिर्दिवः ॥१॥ अधाहींद्रगिर्वणउपत्वाकामान्महः ससृज्महे ॥ उदेवयंतउदभिः ॥ वार्णत्वा
यव्याभिर्वर्धंतिशूरब्रह्माणि ॥ वावृधांसंचिदद्रिवोदिवेदिवे ॥ युंजंतिहरीइषिरस्यगाथ
योरौरथउरुयुगे ॥ इंद्रवाहावचोयुजा ॥ त्वंनइंद्राभरँओजोनृम्णंशतक्रतोविचर्षणे ॥ आ
वीरंपृतनाषहं ॥ त्वंहिनःपितावसोत्वंमाताशतक्रतोबभूविथ ॥ अधातेसुम्नमीमहे ॥
त्वांशुष्मिन्पुरुहूतवाजयंतमुपब्रुवेशतक्रतो ॥ सनोरास्वसुवीर्यं ॥२॥ त्वामिदाह्योन
रोपीप्यन्वज्रिन्भूर्णयः ॥ सइंद्रस्तोमवाहसामिहश्रुध्युपस्वसरमागहि ॥ मत्स्वासुशि
प्रहरिवस्तदीमहेत्वेआभूषंतिवेधसः ॥ तवश्रवांस्युपमान्युक्थ्यासुतेष्विंद्रगिर्व
णः ॥ श्रायंतइवसूर्यंविश्वेदिंद्रस्यभक्षत ॥ वसूनिजातेजनमानओजसाप्रतिभागं
नदीधिम ॥ अनर्शरातिंवसुदामुपस्तुहिभद्राइंद्रस्यरातयः ॥ सोअस्यकामंविधतो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·७ नरोषतिमनोदानायचोदयन्॥ त्वमिंद्रप्रतूर्त्तिष्वभिविश्वाअसिस्पृधः॥ अशस्तिहाजनि
६५ ताविश्वतूरसित्वंतूर्यतरुष्यतः॥ अनुतेशुष्मंतुरयंतमीयतुःक्षोणीशिशुंनमातरा॥ विश्वास्तेस्पृधः
श्नथयंतमन्यवेवृत्रंयदिंद्रतुर्वसि॥ इतऊतीवोअजरंप्रहेतारमप्रहितं॥ आशुंजेतारंहेतारंरथी
65 तममतूर्त्तंतुग्र्यावृधं॥ इष्कर्त्तारमनिष्कृतंसहस्कृतंशतमूतिंशतक्रतुं॥ समानमिंद्रमवसेहवा
महेवसवानंवसूजुवं॥३॥ अयंतएमितन्वापुरस्ताद्विश्वेदेवाअभिमायंतिपश्चात्॥ यदामह्यंदी
धरोभागमिंद्रादिन्मयाकृणवोवीर्याणि॥ दधामितेमधुनोभक्षमग्रेहितस्तेभागःसुतोअ राम
स्तुसोमः॥ असश्चत्वंदक्षिणतःसखामेधावृत्राणिजंघनावभूरि॥ असुस्तोमंभरतवाजयं ६५
तइंद्रायसत्यंयदिसत्यमस्ति॥ नेंद्रोअस्तीतिनेमउत्वआहकईंददर्शकमभिष्टवाम॥ अयम
स्मिजरितःपश्यमेहविश्वाजातान्यभ्यस्मिमह्ना॥ ऋतस्यमाप्रदिशोवर्धयंत्यादर्दिरोभुवना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ददृशीमि॥ आयन्मावेनाअरुहन्नृतस्यएकमासीनंहर्यतस्यपृष्ठे॥ मनश्चिन्मेहृदआप्रत्यवोचद
चिक्रदञ्छिशुमंतः सखायः॥ विश्वेत्तातेसवनेषुप्रवाच्यायाचकर्थमघवन्निंद्रसुन्वते॥ पारा
वतंयत्पुरुसंभृतंवस्वपावृणोः शरभायऋषिबंधवे॥४॥ प्रनूनंधावतापृथङ्नेहयोवोअ
वावरीत्॥ निषींवृत्रस्यमर्मणिवज्रमिंद्रोअपीपतत्॥ मनोजवाअयमानआयसीमतर
त्पुरं॥ दिवंसुपर्णोगत्वायसोमंवज्रिणआभरत्॥ समुद्रेअंतः शयतउद्नावज्रोअभीवृतः॥
भरंत्यस्मैसंयतः पुरः प्रस्रवणाबलिं॥ यद्वाग्वदंत्यविचेतनानिराष्ट्रीदेवानांनिषसाद
मंद्रा॥ चतस्रऊर्जंदुदुहेपयांसिक्वस्विदस्याः परमंजगाम॥ देवींवाचमजनयंतदेवा
स्तांविश्वरूपाः पशवोवदंति॥ सानोमंद्रेषमूर्जंदुहानाधेनुर्वागस्मानुपसुष्टुतैतु॥ स
खेविष्णोवितरंविक्रमस्वद्यौर्देहिलोकंवज्रायविष्कभे॥ हनाववृत्रंरिणचावसिंधूनि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.ष.७ द्रस्ययंतुप्रसवेविसृष्टाः॥५॥ऋधगित्थासमर्त्यःशशमेदेवतातये॥योनूनंमित्रावरुणावभि
६५ ष्टयआचक्रेहव्यदातये॥वर्षिष्ठक्षत्राउरुचक्षसानराराजानादीर्घश्रुत्तमा॥ताबाहुतान
दंसनारथर्यतःसाकंसूर्यस्यरश्मिभिः॥प्रयोवांमित्रावरुणाजिरोदूतोअद्रवत्॥अयःशी
र्षामदेरघुः॥नयःसंपृछेनपुनर्हवीतवेनसंवादायरमते॥तस्मानोअद्यसमृतेरुरुष्यतं
बाहुभ्यांनउरुष्यतं॥प्रमित्रायप्रार्यम्णेसचथ्यमृतावसो॥वरूथ्यंवरुणेछंद्यंवचस्तो
त्रंराजसुगायत॥६॥तेहिन्विरेअरुणंजेन्यंवस्वेकंपुत्रंतिसृणां॥तेधामान्यमृतामर्त्या रामं
नामदब्धाअभिचक्षते॥आमेवचांस्युद्यताद्युमत्तमानिकर्त्वा॥उभायातंनासत्यास ६५
जोषसाप्रतिहव्यानिवीतये॥रातिंयद्वामरक्षसंहवामहेयुवाभ्यांवाजिनीवसू॥
प्राचींहोत्रांप्रतिरंताचितंनराग्रृणानाजमदग्निना॥आनोयज्ञंदिविस्पृशंवायोया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हिसुमन्मभिः ॥ अंतः पवित्रउपरिश्रीणानो ३ यंशुक्रोअयामिते ॥ वेत्यध्वर्युः पथिभीरजिष्ठैः
प्रतिहव्यानिवीतये ॥ अधानियुत्वउभयस्यनः पिबशुचिंसोमंगवाशिरं ॥ ७ ॥ बण्महाँअसि
सूर्यबळादित्यमहांअसि ॥ महस्तेसतोमहिमापनस्यतेद्धादेवमहांअसि ॥ बट्सूर्यश्रवसा
महांअसिसत्रादेवमहांअसि ॥ मह्नादेवानामसूर्यः पुरोहितोविभुज्योतिरदाभ्यं ॥ इयं
यानीच्यर्किणीरूपारोहिण्याकृता ॥ चित्रेवप्रत्यदर्श्यायत्यं१ तर्दशसुबाहुषु ॥ प्रजाह
तिस्रोअत्यायमीयुर्न्य१न्याअर्कमभितोविविश्रे ॥ बृहद्धतस्थौभुवनेष्वंतःपवमानोहरित
आविवेश ॥ मातारुद्राणांदुहितावसूनांस्वसादित्यानाममृतस्यनाभिः ॥ प्रनुवोचं
चिकितुषेजनायमागामनागामदितिंवधिष्ट ॥ वचोविदंवाचमुदीरयंतींविश्वाभि
र्धीभिरुपतिष्ठमानां ॥ देवींदेवेभ्यः पर्येयुषींगामामावृक्तमर्त्योदभ्रचेताः ॥ ८ ॥ सम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ष॰७ ग्नेबृहद्योदधासिदेवदाशुषे॥कविर्गृहपतिर्युवा॥सनईळानयासहदेवांअग्नेदुवस्युवा॥चि
६८ किद्विभानवावह॥त्वयाहस्विद्युजावयंचोदिष्ठेनयविष्ठ्य॥अभिष्मोवाजसातये॥और्वभृगुवच्छुचिम
प्नवानवदाहुवे॥अग्निंसमुद्रवाससं॥हुवेवातस्वनंकविंपर्जन्यक्रंद्यंसहः॥अग्निंस०॥९॥आस
वंसवितुर्यथाभगस्येवभुजिंहुवे॥अग्निं०॥अग्निंवोवृधंतमध्वराणांपुरूतमं॥अच्छानप्त्रेसहस्व
ते॥अयंयथानआभुवत्त्वष्टारूपेवतक्ष्या॥अस्यक्रत्वायशस्वतः॥अयंविश्वाअभिश्रियोग्निर्देवे
67 षुपत्यते॥आवाजैरुपनोगमत्॥विश्वेषामिहस्तुहिहोतॄणांयशस्तमं॥अग्निंयज्ञेषुपूर्व्यं॥१०॥ राम
शीरंपावकशोचिषंज्येष्ठोयोदमेष्वा॥दीदायदीर्घश्रुत्तमः॥तमर्वंतंनसानसिंगृणीहिविप्र ६७
शुष्मिणं॥मित्रंनयातयज्जनं॥उपत्वाजामयोगिरोदेदिशतीर्हविष्कृतः॥वायोरनीकेअ
स्थिरन्॥यस्यत्रिधात्ववृतंबर्हिस्तस्थावसंदिनं॥आपश्चिन्निदधापदं॥पदंदेवस्यमीळ्हुषोना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धृष्टाभिरूतिभिः॥भद्रासूर्यइवोपदृक्॥११॥अग्नेघृतस्यधीतिभिस्तेपानोदेवशोचिषा॥आदेवान्व
क्षियक्षिच॥तंत्वाजनंतमातरःकविंदेवासोअंगिरः॥हव्यवाहममर्त्यं॥प्रचेतसंत्वाकवेग्नेदूतंव
रेण्यं॥हव्यवाहंनिषेदिरे॥नहिमेअस्त्यघ्न्यानस्वधितिर्वनन्वति॥अथैतादृग्भरामिते॥
यदग्नेकानिकानिचिदातेदारूणिदध्मसि॥ताजुषस्वयविष्ठ्य॥यदत्त्युपजिह्विकायद्वम्रो
अतिसर्पति॥सर्वंतदस्तुतेघृतं॥अग्निमिंधानोमनसाधियंसचेतमर्त्यः॥अग्निमी
धेविवस्वभिः॥१२॥अदर्शिगातुवित्तमोयस्मिन्व्रतान्यादधुः॥उपोषुजातमार्यस्य
वर्धनमग्निंनक्षंतनोगिरः॥प्रदैवोदासोअग्निर्देवांअच्छानमज्मना॥अनुमातरं
पृथिवींविवावृतेतस्थौनाकस्यसानवि॥यस्माद्रेजंतकृष्टयश्चर्कृत्यानिकृण्व
तः॥सहस्रसांमेधसाताविवत्मनाग्निंधीभिःसपर्यत॥प्रयंरायेनिनीषसिमर्तोय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ७ स्नेवसादान्नात्॥सवीरंधत्तेअग्नउक्थशंसिनंत्मनासहस्रपोषिणं॥सदृढ्हेचिदभितृणत्ति
६८ वाजमर्वतासधत्तेअक्षितिश्रवः॥त्वेदेवत्रासदापुरूवसो।विश्वावामानिधीमहि॥१३॥योविश्वाद
यतेवसुहोतामंद्रोजनानां॥मधोर्नपात्राप्रथमान्यस्मैप्रस्तोमायंत्यग्नये॥अश्वंनगीर्भीरथ्यंसु
68 दानवोमर्मृज्यंतेदेवयवः॥उभेतोकेतनयेदस्मविश्पतेपर्षिराधोमघोनां॥प्रमंहिष्ठायगाय
तऋतावेबृहतेशुक्रशोचिषे॥उपस्तुतासोअग्नये॥आवंसतेमघवावीरवद्यशः॥समिद्धोद्यु
म्न्याहुतः॥कुविन्नोअस्यसुमतिर्नवीयस्यच्छावाजेभिरागमत्॥प्रेष्ठमुप्रियाणांस्तुह्या राम
सावातिथिं॥अग्निंरथानांयमं॥१४॥उदितायोनिदितावेदितावस्वायज्ञियोववर्त्तति॥ या ६८
दुष्टरायस्यप्रवणेनोर्मयोधियावाजंसिषासतः॥मानोहृणीतामतिथिर्वसुरग्निःपुरुप्र
शस्तएषः॥यःसुहोतास्वध्वरः॥मोतेरिषन्येअच्छोक्तिभिर्वसोग्नेकेभिश्चिदेवैः॥कीरि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्चिद्विला मीढे दूत्याय रातहव्यः स्वध्वरः ॥ अग्ने याहि मरुत्सखा रुद्रेभिः सोमपीतये ॥ सोभ
र्या उप सुष्टुतिं मादयस्व स्वर्णरे ॥ १५ ॥ इति नवमं मंडलं ॥ ॥ स्वादिष्ठया मदिष्ठया पवस्व सो
म धारया ॥ इंद्राय पातवे सुतः ॥ रक्षोहा विश्वचर्षणिरभि योनिमयोहतं ॥ द्रुणा सधस्थ
मासदत् ॥ वरिवोधातमो भव मंहिष्ठो वृत्रहंतमः ॥ पर्षि राधो मघोनां ॥ अभ्यर्ष महानां दे
वानां वीतिमंधसा ॥ अभि वाजमुत श्रवः ॥ त्वामच्छा चरामसि तदिदर्थं दिवेदिवे ॥ इंदो त्वे न आ
शसः ॥ १६ ॥ पुनाति ते परिस्रुतं सोमं सूर्यस्य दुहिता ॥ वारेण शश्वता तना ॥ तमीमण्वीः
समर्य आ गृभ्णंति योषणो दश ॥ स्वसारः पार्ये दिवि ॥ तमीं हिन्वंत्यग्रुवो धमंति बाकु
रं दृतिं ॥ त्रिधातु वारणं मधु ॥ अभीममघ्न्या उत श्रीणंति धेनवः शिशुं ॥ सोममिंद्राय
पातवे ॥ अस्येदिंद्रो मदेष्वा विश्वा वृत्राणि जिघ्नते ॥ शूरो मघा च मंहते ॥ १७ ॥ पवस्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·षं·७ देववीरतिपवित्रंसोमरंह्या॥ इंद्रमिंद्रोवृषाविश॥ आवच्यस्वमहिप्सरोवृषेंदोद्युम्नवत्तमः॥
६९ आयोनिंधर्णसिःसदः॥ अधुक्षतप्रियंमधुधारासुतस्यवेधसः॥ अपोवसिष्टसुक्रतुः॥
महांतंत्वामहीरन्वापोअर्षंतिसिंधवः॥ यद्गोभिर्वासयिष्यसे॥ समुद्रोअप्सुमामृजे
69 विष्टंभोधरुणोदिवः॥ सोमःपवित्रेअस्मयुः॥१८॥ अचिक्रदद्वृषाहरिर्महान्मित्रोनद
र्शतः॥ संसूर्येणरोचते॥ गिरस्तइंद्रओजसामर्मृज्यंतेअपस्युवः॥ याभिर्मदायशुंभसे॥
तंत्वामदायघृष्वयउलोककृत्नुमीमहे॥ तवप्रशस्तयोमहीः॥ अस्मभ्यमिंदविंद्रयुर्म राम
ध्वः पवस्वधारया॥ पर्जन्योवृष्टिमाँइव॥ गोषाइंदोनृषाअस्यश्वसावाजसाउत॥ आत्मा ६९
यज्ञस्यपूर्व्यः॥१९॥ एषदेवोअमर्त्यःपर्णवीरिवदीयति॥ अभिद्रोणान्यासदं॥ एषदे
वोविपाकृतोतिह्वरांसिधावति॥ पवमानोअदाभ्यः॥ एषदेवोविपन्युभिःपवमानं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हरिंपवित्रे अर्षति ॥ एषतुस्य पुरुव्रतो जज्ञानो जनयंन्निषः ॥ धारयापवते सुतः ॥

ऋतायुभिः ॥ हरिर्वाजायमृज्यते ॥ एषविश्वानिवार्याशूरोयंनिवसत्वभिः ॥ पवमानःसि
षासति ॥ एषदेवोरथर्यतिपवमानोदशस्यति ॥ आविष्कृणोतिवग्वनुं ॥ २० ॥ एषवि
प्रैरभिष्टुतोपोदेवोविगाहते ॥ दधद्रत्नानिदाशुषे ॥ एषदिवंविधावतितिरोजांसिधारया ॥ पवमानः
कनिक्रदत् ॥ एषदिवंव्यासरत्तिरोरजांस्यस्पृतः ॥ पवमानस्वध्वरः ॥ एषप्रत्नेनजन्मनादेवोदे
वेभ्यःसुतः ॥ २१ ॥ सनाचसोमजेषिचपवमानमहिश्रवः ॥ अथानोवस्यसस्कृधि ॥ सनाज्योतिः
सनास्व१र्विश्वाचसोमसौभगा ॥ अथानो० ॥ सनादक्षमुतक्रतुमपसोममृधोजहि ॥ अथा० ॥
पवीतारःपुनीतनसोममिंद्रायपातवे ॥ अथा० ॥ त्वंसूर्येनआभजतवक्रत्वातवोतिभिः ॥ अ
था० ॥ २२ ॥ तवक्रत्वातवोतिभिर्ज्योक्पश्येमसूर्यं ॥ अथा० ॥ अभ्यर्षस्वायुधसोमद्विबर्हसंर
यिं ॥ अथा० ॥ अभ्य१र्षानपच्युतोरयिंसमत्सुसासहिः ॥ अथानो० ॥ त्वांयज्ञैरवीवृध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न

सं०प०७ न्पवमानविधर्मणि॥अथा०॥रयिंनश्चित्रमश्विनमिंदोविश्वायुमाभर॥अथा०॥२३॥समिद्धोविश्वत:

७० स्पतिःपवमानोविराजति॥प्रीणन्वृषाकनिक्रदत्॥तनूपास्पवमानःशृंगेशिशानोअर्षति॥

अंतरिक्षेणरारजत्॥ईळेन्यःपवमानोरयिर्विराजतिद्युमान्॥मधोर्धाराभिरोजसा॥बर्हिः

ण प्राचीनमोजसापवमानःस्तृन्हरिः॥देवेषुदेवईयते॥उदातैर्जिहतेबृहद्वारोदेवीर्हिरण्य

७० यीः॥पवमानेनसुष्टुताः॥२४॥सुशिल्पेबृहतीमहीपवमानोवृषण्यति॥नक्तोषासानद

र्शते॥उभादेवानृचक्षसाहोताराादैव्याहुवे॥पवमानइंद्रोवृषा॥भारतीपवमानस्यसर रम

स्वतीळामही॥इमंनोयज्ञमागमंतिस्रोदेवीःसुपेशसः॥त्वष्टारमग्रजांगोपांपुरोयावा ७०

नमाहुवे॥इंदुरिंद्रोवृषाहरिःपवमानःप्रजापतिः॥वनस्पतिंपवमानमध्वासमंग्धिधा

रया॥सहस्रवल्शंहरितंभ्राजमानंहिरण्ययं॥विश्वेदेवाःस्वाहाकृतिंपवमानस्याग

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त॥वायुर्बृहस्पतिः सूर्योग्निरिंद्रः सजोषसः॥२५॥मंद्रयासोमधारयावृषापवस्वदेवयुः॥अव्योवारे वा
षस्मयुः॥अभित्यंमद्यंमदमिंदविंद्रइतिक्षर॥अभिवाजितोअर्वतः॥अभित्यंपूर्व्यंमदंसुवा
नोअर्षपवित्रआ॥अभिवाजमुतश्रवः॥अनुद्रप्सासइंदवआपोनप्रवतासरन्॥पुनानाइं
द्रमाशत॥यमित्यमिववाजिनंमृजंतियोषणोदश॥वनेक्रीळंतमत्यविं॥२६॥तंगोभि
र्वृषणंरसंमदायदेववीतये॥सुतंभरायसंसृज॥देवोदेवायधारयेंद्रायपवतेसुतः॥पयो
यदस्यपीपयत्॥आत्मायज्ञस्यरंह्यासुष्वाणःपवतेसुतः॥प्रत्नंनिपातिकाव्यं॥एवापुना
नइंद्रयुर्मदंमदिष्ठवीतये॥गुहाचिद्दधिषेगिरः॥२७॥असृग्रमिंदवःपथाधर्मंनृतस्यसु
श्रियः॥विदानाअस्ययोजनं॥प्रधारामध्वोअग्रियोमहीरपोविगाहते॥हविर्हविःषु
वंद्यः॥प्रयुजोवाचोअग्रियोवृषावचक्रदद्वने॥सद्माभिसत्योअध्वरः॥परियत्काव्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·७ कविर्नृम्णावसानोअर्षति॥स्वर्वाजीसिषासति॥पवमानोअभिस्पृधोविशोराजेवसीदति॥य
७१ दीमृण्वंतिवेधसः॥२८॥अव्योवारपरिप्रियोहरिर्वनेषुसीदति॥रेभोवनुष्यतेमती॥स
वायुमिंद्रमश्विनासाकंमदेनगछति॥रणायोअस्यधर्मभिः॥आमित्रावरुणाभगंमध्वः
पवंतऊर्मयः॥विदानाअस्यशक्मभिः॥अस्मभ्यंरोदसीरयिंमध्वोवाजस्यसातये॥
श्रवोवसूनिसंजितं॥२९॥एतेसोमाअभिप्रियमिंद्रस्यकाममक्षरन्॥वर्धंतोअस्यवीर्यं॥ राम
पुनानासश्चमूषदोगछंतोवायुमश्विना॥तेनोधांतुसुवीर्यं॥इंद्रस्यसोमराधसेपुना ७१
नोहार्दिचोदय॥ऋतस्ययोनिमासदं॥मृजंतित्वादशक्षिपोहिन्वंतिसप्तधीतयः॥अ
नुविप्राअमादिषुः॥देवेभ्यस्त्वामदायकंसृजानमतिमेष्यः॥संगोभिर्वासयामसि
॥३०॥पुनानःकलशेष्वावस्त्राण्यरुषोहरिः॥परिगव्यान्यव्यत॥मघोनआपवस्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नोजहिर्विश्वाअपद्विषः ॥ इंदोसखायमाविश ॥ वृष्टिंदिवः परिस्रवद्युम्नंपृथिव्याअधि ॥ सहो
नः सोमपृत्सुधाः ॥ नृचक्षसंत्वावयमिंद्रपीतंस्वर्विदं ॥ भक्षीमहिप्रजामिषं ॥ ३१ ॥ परिप्रि
यादिवः कविर्वयांसिनप्त्योर्हितः ॥ सुवानोयातिकविक्रतुः ॥ प्रप्रक्षयायपन्यसेजनायजुष्टोअद्रुहे ॥ वी
त्यर्षचनिष्ठया ॥ ससूनुर्मातराशुचिर्जातोजातेअरोचयत् ॥ महान्महीऋतावृधा ॥ ससप्तधीतिभि
र्हितोनद्योअजिन्वदद्रुहः ॥ याएकमक्षिवावृधुः ॥ ताअभिसंतमस्तृतंमहेयुवानमादधुः ॥ इंदुमिं
द्रतवव्रते ॥ ३२ ॥ अभिवह्निरमर्त्यः सप्तपश्यतिवावहिः ॥ क्रिविर्देवीरतर्पयत् ॥ अवाकल्पेषुनः पु
मस्तमांसिसोमयोध्या ॥ तानिपुनानजंघनः ॥ नूनव्यसेनवीयसेसूक्तायसाधयापथः ॥ प्र
त्नवद्रोचयारुचः ॥ पवमानमहिश्रवोगामश्वंरासिवीरवत् ॥ सनामेधांसनास्वः ॥ ३३ ॥ प्रस्वा
नासोरथाइवार्वंतोनश्रवस्यवः ॥ सोमासोरायेअक्रमुः ॥ हिन्वानासोरथाइवदधन्विरे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ७ गभस्त्योः॥भरासःकारिणामिव॥राजानोनप्रशस्तिभिः॥सोमासोगोभिरंजते॥यज्ञोनसप्तधातृभिः॥
७२ परिसुवानासइंदवोमदायबर्हणागिरा॥सुताअर्षंतिधारया॥आपानासोविवस्वतोजनंत
उषसोभगं॥सूराअण्वंवितन्वते॥३४॥अपद्वारामतीनांप्रत्नाऋण्वंतिकारवः॥वृष्णोहरस
आयवः॥समीचीनासआसतेहोतारःसप्तजामयः॥पदमेकस्यपिप्रतः॥नाभानाभिंनआद
दे चक्षुश्चित्सूर्येसचा॥कवेरपत्यमादुहे॥अभिप्रियादिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहाहितं॥सूरःप
श्यतिचक्षसा॥३५॥उपास्मैगायतानरःपवमानायेंदवे॥अभिदेवांइयक्षते॥अभिते राम
मधुनापयोथर्वाणोअशिश्रयुः॥देवंदेवायदेवयुः॥सनःपवस्वशंगवेशंजनायशमर्व ७२
ते॥शंराजन्नोषधीभ्यः॥बभ्रवेनुस्वतवसेरुणायदिविस्पृशे॥सोमायगाथमर्चत॥हस्त
च्युतेभिरद्रिभिःसुतंसोमंपुनीतन॥मधावाधावतामधु॥३६॥नमसेदुपसीदतदध्नेद

72

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिश्रीणीतन ॥ इंदुमिंद्रेदधातन ॥ अमित्रहाविचर्षणिः पवस्वसोमशंगवे ॥ देवेभ्योअनुकामकृ
त् ॥ इंद्रायसोमपातवेमदायपरिषिच्यसे ॥ मनश्चिन्मनसस्पतिः ॥ पवमानसुवीर्यंरयिंसोम
रिरीहिनः ॥ इंदविंद्रेणनोयुजा ॥ ३७ ॥ सोमाअसृग्रमिंदवः सुताऋतस्यसादने ॥ इंद्रायमधु
मत्तमाः ॥ अभिविप्राअनूषतगावोवत्संनमातरः ॥ इंद्रंसोमस्यपीतये ॥ मदच्युत्क्षेतिसाद
नेसिंधोरूर्माविपश्चित् ॥ सोमोगौरीअधिश्रितः ॥ दिवोनाभाविचक्षणोव्योवारेमहीयते । च
सोमोयः सुक्रतुः कविः ॥ यः सोमः कलशेष्वाँअंतः पवित्रआहितः ॥ तमिंदुः परिषस्वजे ।
॥ ३८ ॥ प्रवाचमिंदुरिष्यतिसमुद्रस्याधिविष्टपि ॥ जिन्वन्कोशंमधुश्चुतं ॥ नित्यस्तोत्रो
वनस्पतिर्धीनामंतः सबर्दुघः ॥ हिन्वानोमानुषायुगा ॥ अभिप्रियादिवस्पदासोमोहि
न्वानोअर्षति ॥ विप्रस्यधारयाकविः ॥ आपवमानधारयरयिंसहस्रवर्चसं ॥ अस्मे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.प.८ इंद्रोस्त्वाभुवं॥३९॥ ॥इतिषष्ठाष्टकेसप्तमोध्यायः॥ ॥ॐ॥सोमः पुनानोअर्षतिसहस्रधारोअ
७३ त्यविः॥वायोरिंद्रस्यनिष्कृतं॥पवमानमवस्यवोविप्रमभिप्रगायत॥सुष्वाणंदेववीतये।
पवंतेवाजसातयेसोमाः सहस्रपाजसः॥गृणानादेववीतये॥उतमोवाजसातयेपवस्व
बृहतीरिषः॥द्युमदिंदोसुवीर्यं॥तेनः सहस्रिणंरयिंपवंतामासुवीर्यं॥सुवानादेवास
73 इंदवः॥१॥अत्याहियानानहेतृभिरसृग्रंवाजसातये॥विवारमव्यमाशवः॥वाश्राः
अर्षंतींदवोभिवत्संनधेनवः॥दधन्विरेगभस्त्योः॥जुष्टइंद्रायमत्सरः पवमानकनि राम
क्रदत्॥विश्वाअपद्विषोजहि॥अपघ्नंतोअराव्णः पवमानाःस्वर्दृशः॥योनावृतस्यसीदत।२ ७३
परिप्रासिष्यदत्कविः सिंधोरूर्मावधिश्रितः॥कारंबिभ्रत्पुरुस्पृहं॥गिरायदीसबंधवः
पंचव्राताअपस्यवः॥परिष्कृण्वंतिधर्णसिं॥आदस्यशुष्मिणोरसेविश्वेदेवाअमत्सत।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यदीगोभिर्वसातये ॥ निरिणानोविधावतिजहच्छर्याणितान्वा ॥ अत्रासंजिघ्नतेयुजा ॥ नप्तीभि
र्योविवस्वतःशुभ्रोनमामृजेयुवा ॥ गाःकृण्वानोननिर्णिजं ॥ ३ ॥ अतिश्रितीतिरश्चताग
व्याजिगात्यण्व्या ॥ वग्नुमियर्तियंविदे ॥ अभिक्षिपःसमग्मतमर्जयंतीरिषस्पतिं ॥ पृ
ष्ठागृभ्णतवाजिनः ॥ परिदिव्यानिमर्मृशद्विश्वानिसोमपार्थिवा ॥ वसूनियाह्यस्मयुः
॥ ४ ॥ एषधियायात्यण्व्याशूरोरथेभिराशुभिः ॥ गच्छन्निंद्रस्यनिष्कृतं ॥ एषपुरुधिया
यतेबृहतेदेवतातये ॥ यत्रामृतासआसते ॥ एषहितोविनीयतेंतःशुभ्रावतापथा ॥
यदीतुंजंतिभूर्णयः ॥ एषशृंगाणिदोधुवच्छिशीतेयूथ्योवृषा ॥ नृम्णादधानओज
सा ॥ एषरुक्मिभिरीयतेवाजीशुभ्रेभिरंशुभिः ॥ पतिःसिंधूनांभवन् ॥ एषवसूनिपि
ब्दनापरुषाययिवाँअति ॥ अवशादेषुगच्छति ॥ एतंमृजंतिमर्ज्यमुपद्रोणेष्वायवः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.ग्र.८ प्रचक्राणंमहीरिषः॥एतमुत्यंदशक्षिपोमृजंतिसप्तधीतयः॥स्वायुधंमदिंतमं॥५॥प्रतेसो
७४ तारओण्यो३रसंमदायघृष्वये॥सर्गोनतक्त्येतशः॥क्रत्वादक्षस्यरथ्यमपोवसानमं
धसा॥गोषामण्वेषुसश्चिम॥अनप्तमप्सुदुष्टरंसोमंपवित्रआसृज॥पुनीहींद्रायपातवे॥प्रपुनान
स्यचेतसासोमः पवित्रेअर्षति॥क्रत्वासधस्थमासदत्॥प्रत्वानमोभिरिंदवइंद्रसोमाअसृक्षत
महेभरायकारिणः॥पुनानोरूपेअव्यये विश्वाअर्षन्नभिश्रियः॥शूरोनगोषुतिष्ठति॥दि
वोनसानुपिप्युषीधारासुतस्यवेधसः॥वृथापवित्रेअर्षति॥त्वंसोमविपश्चितंतनापु राम
नानआयुषु॥अव्योवारंविधावसि॥६॥प्रनिम्नेनेवसिंधवोघ्नंतोवृत्राणिभूर्णयः॥सोमाअसृ ७४
ग्रमाशवः॥अभिसुवानासइंदवोवृष्टयः पृथिवीमिव॥इंद्रंसोमासोअक्षरन्॥अत्यूर्मिर्म
त्सरोमदः सोमः पवित्रेअर्षति॥विघ्नन्रक्षांसिदेवयुः॥आकलशेषुधावतिपवित्रेपरिषि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

च्यते॥उक्थ्येर्यज्ञेषुवर्धते॥अतित्रीसोमरोचनारोहन्नभ्राजसेदिवं॥इष्णन्त्सूर्यन्नचोदयः॥
अभिविप्राअनूषतमूर्धन्यज्ञस्यकारवः॥दधानाश्चक्षसिप्रियं॥तमुत्वावाजिनंनरोधीभि
र्विप्राअवस्यवः॥मृजंतिदेवतातये॥मधोर्धारामनुक्षरतीव्रःसधस्थमासदः॥चारुर्ऋ
तायपीतये॥७॥परिसुवानोगिरिष्ठाःपवित्रेसोमोअक्षाः॥मदेषुसर्वधाअसि॥त्वंविप्र
स्त्वंकविर्मधुप्रजातमंधसः॥मदेषु०॥तवविश्वेसजोषसोदेवासःपीतिमाशत॥मदेषु०॥
आयोविश्वानिवार्यावसूनिहस्तयोर्दधे॥मदेषु०॥यइमेरोदसीमहीसंमातरेवदोह
ते॥मदेषु०॥परियोरोदसीउभेसद्योवाजेभिरर्षति॥मदेषु०॥सशुष्मीकलशेष्वापुना
नोअचिक्रदत्॥मदेषु०॥८॥यत्सोमचित्रमुक्थ्यंदिव्यंपार्थिवंवसु॥तन्नःपुनानआ भ
र॥युवंहिस्थःस्वर्पतीइंद्रश्चसोमगोपती॥ईशानापिप्यतंधियः॥वृषापुनानआ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·८ युधुस्तनयन्नधिबर्हिषि॥ हरिः सन्योनिमासदत्॥ अवावशंतधीतयोवृषभस्याधिरेतसि॥ सूनो
७५ र्वत्सस्यमातरः॥ कुविद्वृषण्यंतीभ्यः पुनानोगर्भमादधत्॥ याः शुक्रंदुहतेपयः॥ उपशिक्षा
पतस्थुषोभियसमाधेहिशत्रुषु॥ पवमान विदारयिं॥ निशत्रोः सोमवृष्ण्यंनिशुष्मंनिवय
स्तिर॥ दूरेवासतोअंतिवा॥ ९॥ प्रकविर्देववीतयेव्योवारेभिरर्षति॥ साह्वान्विश्वाअभिस्पृ
75 धः॥ सहिष्माजरितृभ्यआवाजंगोमंतमिन्वति॥ पवमानःसहस्रिणं॥ परिविश्वानिचेतसा
मृज्यसेपवसेमती॥ सनःसोमश्रवोविदः॥ अभ्यर्षबृहद्यशोमघवद्भ्योध्रुवंरयिं॥ इषंस्तो राम
तृभ्यआभर॥ त्वंराजेवसुव्रतोगिरःसोमाविवेशिथ॥ पुनानोवह्नेअद्भुत॥ सवह्निरप्सु ७५
मो दुष्टरोमृज्यमानोगभस्त्योः॥ सोमश्चमूषुसीदति॥ क्रीळुर्मखोनमंहयुः पवित्रंसोमगच्छसि।
दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं॥ १०॥ एतेधावंतीन्दवःसोमाइंद्रायघृष्वयः॥ मत्सरासःस्वर्विदः॥ प्रवृण्वं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नोअभियुजः सुधयेवरिवोविदः ॥ स्वयंस्तोत्रेवयस्कृतः ॥ ऋथाक्रीळंतइंदवः सधस्थमभ्येक
मित्॥ सिंधोरूर्माव्यक्षरन्॥ एतेविश्वानिवार्याप्रवमानासआशत ॥ हितानसप्तयोर
थे॥ आस्मिन्पिशंगमिंदवोदधातावेनमादिशे॥ योअस्मभ्यमरावा॥ ऋभुर्नरथ्यंनवं
दधाताकेतमादिशे॥ शुक्राःपवध्वमर्णसा॥ एतउत्येअवीवशन्काष्ठांवाजिनोअक्रत॥
सतःप्रासाविषुर्मतिं॥ २१॥ एतेसोमासआशवोरथाइवप्रवाजिनः॥ सर्गाः सृष्टाअ
हेषत॥ एतेवाताइवोरवः पर्जन्यस्येववृष्टयः॥ अग्नेरिवभ्रमारथा॥ एतपूताविप
श्चितः सोमासोदध्याशिरः॥ विपाव्यानशुर्धियः॥ एतेमृष्टाअमर्त्याः ससृवांसोन
शश्रमुः॥ इयक्षंतः पथोरजः॥ एतेपृष्ठानिरोदसोर्विप्रयंतोव्यानशुः॥ उतेदमुत्त मं
रजः॥ तंतुंतन्वानमुत्तममनुप्रवतआशत॥ उतेदमुत्तमाय्यं॥ त्वंसोमपणिभ्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·८ आवसुगव्यानिधारय॥ तलंतंतुमचिक्रदः॥१२॥ सोमाअसृग्रमान्नावोमधोर्मदस्यधारया॥
७६ अभिविश्वानिकाव्या॥ अनुप्रत्नासआयवः पदंनवीयोअक्रमुः॥ रुचेजनंतसूर्यं॥ आ
पवमाननोभरार्योअदाशुषोगयं॥ कृधिप्रजावतीरिषः॥ अभिसोमासआयवः पवंते
मद्यंमदं॥ अभिकोशंमधुश्चुतं॥ सोमोअर्षतिधर्णसिर्दधानइंद्रियंरसं॥ सुवीरोअभि
76 शस्तिपाः॥ इंद्रायसोमपवसेदेवेभ्यःसधमाद्यः॥ इंदोवाजंसिषाससि॥ अस्यपी
त्वामदानामिंद्रोवृत्राण्यप्रति॥ जघानजघनच्चनु॥१३॥ प्रसोमासोअधन्विषुःपव राम
मानासइंदवः॥ श्रीणानाअप्सुमृंजत॥ अभिगावोअधन्विषुरापोनप्रवतायतीः॥ पु ७६
नानाइंद्रमाशत॥ प्रपवमानधन्वसिसोमेंद्रायपातवे॥ नृभिर्यतोविनीयसे॥ त्वंसो
मनृमादनःपवस्वचर्षणीसहे॥ सस्नियोअनुमाद्यः॥ इंदोयदद्रिभिः सुतः पवित्रं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

परिधावसि॥ अरमिंद्रस्यधाम्ने॥ पवस्ववृत्रहंतमोक्थेभिरनुमाद्यः॥ शुचिः पावकोअद्भुतः॥
शुचिः पावकउच्यते सोमः सुतस्यमध्वः॥ देवावीरघशंसहा॥१४॥ पवस्वदक्षसाध
नोदेवेभ्यः पीतयेहरे॥ मरुद्भ्योवायवेमदः॥ पवमानधियाहितो३भियोनिंकनिक्रदत्॥ धर्मणा
वायुमाविश॥ संदेवैः शोभतेवृषाकविर्योनावधिप्रियः॥ वृत्रहादेववीतमः॥ विश्वारूपाण्यावि
शन्पुनानोयातिहर्यतः॥ यत्रामृतासआसते॥ अरुषोजनयन्गिरः सोमः पवतआयुषक्॥
इंद्रंगच्छन्कविक्रतुः॥ आपवस्वमदिंतमपवित्रंधारयाकवे॥ अर्कस्ययोनिमासदं॥१५॥ तम
मृक्षंतवाजिनमुपस्थेअदितेरधि॥ विप्रासोअण्व्याधिया॥ तंगावोअभ्यनूषतसहस्रधा
रमक्षितं॥ इंदुंधर्तारमादिवः॥ तंवेधांमेधयाह्यन्पवमानमधिद्यवि॥ धर्णसिंभूरिधाय
सं॥ तमह्यन्भुरिजोर्धियासंवसानंविवस्वतः॥ पतिंवाचोअदाभ्यं॥ तंसानावधिजामयो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰ष॰८॥ हरिंहिन्वंत्यद्रिभिः॥हर्यतंभूरिचक्षसं॥तंत्वाहिन्वंतिवेधसः पवमानगिरावृधं॥इंदविंद्रायमत्सरं॥
॥७७॥ ॥१६॥एषकविरभिष्टुतःपवित्रेअधितोशते॥पुनानोघ्नंनपस्रिधः॥एषइंद्रायवायवेस्वर्जित्परि
षिच्यते॥पवित्रेदक्षसाधनः॥एषनृभिर्विनीयतेदिवोमूर्धावृषासुतः॥सोमोवनेषुविश्ववि
त्॥एषगव्युरचिक्रदत्पवमानोहिरण्ययुः॥इंदुःसत्राजिदस्तृतः॥एषसूर्येणहासतेपवमा
नोअधिद्यवि॥पवित्रेमत्सरोमदः॥एषशुष्म्यसिष्यददंतरिक्षेवृषाहरिः॥पुनानइंदुरिंद्र
मा॥१७॥एषवाजीहितोनृभिर्विश्वविन्मनसस्पतिः॥अव्योवारंविधावति॥एषपवित्रे ॥राम॥
अक्षरत्सोमोदेवेभ्यःसुतः॥विश्वाधामान्याविशन्॥एषदेवःशुभायतेधियोनावमर्त्यः॥ ॥७७॥
वृत्रहादेववीतमः॥एषवृषाकनिक्रदद्दशभिर्जामिभिर्यतः॥अभिद्रोणानिधावति॥
एषसूर्यमरोचयत्पवमानोविचर्षणिः॥विश्वाधामानिविश्ववित्॥एषशुष्म्यदाभ्यः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सोमःपुनानोअर्षति॥देववीरघशंसहा॥१८॥प्रास्यधाराअक्षरन्वृष्णःसुतस्यौजसा॥देवाँअनुप्र
भूषतः॥सप्तिंमृजंतिवेधसोगृणंतःकारवोगिरा॥ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यं॥सुषहासोमतानि
तेपुनानायप्रभूवसो॥वर्धासमुद्रमुक्थ्यं॥विश्वावसूनिसंजयन्पवस्वसोमधारया॥इनुद्वेषां
सिसध्र्यक्॥रक्षासुनोअररुषःस्वनात्समस्यकस्यचित्॥निदोयत्रमुमुच्महे॥इंदोपार्थिवं
रयिंदिव्यंपवस्वधारया॥द्युमंतंशुष्ममाभर॥१९॥प्रधाराअस्यशुष्मिणोवृथापवित्रेअक्ष
रन्॥पुनानोवाचमिष्यति॥इंदुर्हियानःसोतृभिर्मृज्यमानःकनिक्रदत्॥इयर्तिवग्नुमिं
द्रियं॥आनःशुष्मंनृषाह्यंवीरवंतंपुरुस्पृहं॥पवस्वसोमधारया॥प्रसोमोअतिधारयापव
मानोअसिष्यदत्॥अभिद्रोणान्यासदं॥अप्सुगामधुमत्तमं॥हरिंहिन्वंत्यद्रिभिः॥इंदविं
द्रायपीतये॥सुनोतामधुमत्तमंसोममिंद्रायवज्रिणे॥चारुंशर्धायमत्सरं॥२०॥प्रसो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·प·८ मासः स्वाध्य१ः पवमानासो अक्रमुः ॥ रयिं कृण्वंति चेतनं ॥ दिवस्पृथिव्या अधि भवेंदो द्युम्नव
७८ र्धनः ॥ भवा वाजानां पतिः ॥ तुभ्यं वाता अभिप्रियस्तुभ्यमर्षंति सिंधवः ॥ सोम वर्धंति ते म
हः ॥ आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्ण्यं ॥ भवा वाजस्य संगथे ॥ तुभ्यं गावो घृतं पयो
बभ्रो दुदुह्रे अक्षितं ॥ वर्षिष्ठे अधि सानवि ॥ स्वायुधस्य ते सतो भुवनस्य पते वयं ॥ इंदो सखि स्य
78 त्वमुश्मसि ॥ २१ ॥ प्र सोमासो मदच्युतः श्रवसे नो मघोनः ॥ सुता विदथे अक्रमुः ॥ आदीं त्रित १७
स्य योषणो हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः ॥ इंदुमिंद्राय पीतये ॥ आदीं हंसो यथा गणं विश्वस्यावी राम
वशन्मतिं ॥ अत्यो न गोभिरज्यते ॥ उभे सोमावचाकशन्मृगो न तक्तो अर्षसि ॥ सीदन्नृत ७८
स्य योनिमा ॥ अभि गावो अनूषत योषा जारमिव प्रियं ॥ अगन्नाजिं यथा हितं ॥ अस्मे धेहि शिव
द्युमद्यशो मघवद्भ्यश्च मह्यं च ॥ सनिं मेधामुत श्रवः ॥ २२ ॥ प्र सोमासो विपश्चितोऽपां नयं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सूर्यः॥ वनानि महिषा इव॥ अभि द्रोणानि बभ्रवः शुक्रा ऋतस्य धारया॥ वाजं गोमंतमक्षरन्॥
सुता इंद्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः॥ सोमा अर्षंति विष्णवे॥ तिस्रो वाच उदीरते गावो मिमंति
धेनवः॥ हरिरेति कनिक्रदत्॥ अभि ब्रह्मीरनूषत यह्वीरृतस्य मातरः॥ मर्मृज्यंते दिवः शिशुं॥ रायः स
मुद्रांश्चतुरोस्मभ्यं सोम विश्वतः॥ आ पवस्व सहस्रिणः॥ २३॥ प्र सुवानो धारया तनेंदुर्हिन्वानो
अर्षति॥ रुजद्दृळ्हा व्योजसा॥ सुत इंद्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः॥ सोमो अर्षति विष्णवे॥ ए
षाणं वृषभिः पतं सुन्वंति सोमम द्रिभिः॥ दुहंति शक्मना पयः॥ भुवत्त्रितस्य मर्ज्यो भुवदिं
द्राय मत्सरः॥ सं रूपैरज्यते हरिः॥ अभी मृतस्य विष्टपं दुहते पृश्निमातरः॥ चारु प्रियतमं ह
विः॥ समेन मह्रुता इमा गिरो अर्षंति सस्रुतः॥ धेनुर्वाश्रो अवीवशत्॥ २४॥ आ नः पवस्व धार
या पवमान रयिं पृथुं॥ यया ज्योतिर्विदासि नः॥ इंदो समुद्रमींखय पवस्व विश्वमेजय॥ रायो
धर्त्ता न ओजसा॥ त्वया वीरेण वीरवोभि ष्याम पृतन्यतः॥ क्षरा णो अभि वार्यं॥ प्र वाजमिंदु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ षु॰ ८ रिष्यति सिषासन्वाजसा ऋषिः॥ ऋता विदान आयुधा॥ तं गीर्भिर्वाचमीङ्खयं पुनानं वासयामसि।
७९ सोमं जनस्य गोपतिं॥ विश्वो यस्य व्रते जनो दाधार धर्मणस्पतेः॥ पुनानस्य प्रभूवसोः॥२५॥
असर्जि रथ्यो यथा पवित्रे चम्वोः सुतः॥ कार्ष्मन्वाजी न्यक्रमीत्॥ सवह्निः सोम जागृविः प
वस्व देववीरति॥ अभि कोशं मधुश्चुतं॥ सनो ज्योतींषि पूर्व्य पवमान विरोचय॥ क्रत्वे दक्षा
य नो हिनु॥ शुम्भमान ऋतायुभिर्मृज्यमानो गभस्त्योः॥ पवते वारे अव्यये॥ स विश्वा दाशु
षे वसु सोमो दिव्यानि पार्थिवा॥ पवतामान्तरिक्ष्या॥ आ दिवस्पृष्ठमश्वयुर्गव्ययुः सोम रोह राम
सि॥ वीरयुः शवसस्पते॥२६॥ स सुतः पीतये वृषा सोमः पवित्रे अर्षति॥ विघ्नन्रक्षांसि देवयुः॥ ७९
स पवित्रे विचक्षणो हरिरर्षति धर्णसिः॥ अभि योनिं कनिक्रदत्॥ स वाजी रोचना दिवः पव
मानो विधावति॥ रक्षोहा वारमव्ययं॥ स त्रितस्याधि सानवि पवमानो अरोचयत्॥ जा
मिभिः सूर्यं सह॥ स वृत्रहा वृषा सुतो वरिवोविददाभ्यः॥ सोमो वाजमिवासरत्॥

79

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सदेवःकविनेषितोऽभिद्रोणानिधावति ॥ इंदुरिंद्रायमंहना ॥ २७ ॥ एषउस्यवृषारथोव्योवारेभिर
र्षति ॥ गछन्वाजंसहस्रिणं ॥ एतंत्रितस्ययोषणोहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः ॥ इंदुमिंद्रायपीतये ॥ ए
तंत्यंहरितोदशमर्मृज्यंतेअपस्युवः ॥ याभिर्मदायशुंभते ॥ एषस्यमानुषीष्वाश्येनोनविक्षु
सीदति ॥ गछंजारोनयोषितं ॥ एषस्यमद्योरसोवचष्टेदिवःशिशुः ॥ यइंदुर्वारमाविशत् ॥
एषस्यपीतयेसुतोहरिरर्षतिधर्णसिः ॥ क्रंदन्योनिमभिप्रियं ॥ २८ ॥ आशुरर्षबृहन्मतेप
रिप्रियेणधाम्ना ॥ यत्रदेवाइतिब्रुवन् ॥ परिष्कृण्वन्ननिष्कृतंजनाययातयन्निषः ॥ वृष्टिं
दिवःपरिस्रव ॥ सुतएतिपवित्रआत्विषिंदधानओजसा ॥ विचक्षाणोविरोचयन् ॥ अयंस
योदिवस्परिरघुयामापवित्रआ ॥ सिंधोरूर्माव्यक्षरत् ॥ आविवासन्परावतोअथोअर्वाव
तःसुतः ॥ इंद्रायसिच्यतेमधु ॥ समीचीनाअनूषतहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः ॥ योनावृतस्यसीद
त ॥ २९ ॥ पुनानोअक्रमीदभिविश्वामृधोविचर्षणिः ॥ शुंभंतिविप्रंधीतिभिः ॥ आयोनिम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मं०प०८ रुणोरुहद्गमदिंद्रंवृषासुतः॥ध्रुवेसदसिसीदति॥नूनोरयिंमहामिंदोस्मभ्यंसोमविश्वतः॥आप
८० वस्वसहस्रिणं॥विश्वासोमपवमानद्युम्नानींदवाभर॥विदाःसहस्रिणीरिषः॥सनःपुनान
आभररयिंस्तोत्रेसुवीर्यं॥जरितुर्वर्धयागिरः॥पुनानइंदवाभरसोमद्विबर्हसंरयिं॥वृषन्निं
दोनउक्थ्यं॥२०॥प्रयेगावोनभूर्णयस्त्वेषाअयासोअक्रमुः॥घ्नंतःकृष्णामपत्वचं॥सुवि
80 सुवितस्यमनामहेतिसेतुंदुराव्यं॥साह्वांसोदस्युमव्रतं॥शृण्वेवृष्टेरिवस्वनःपवमान
स्यशुष्मिणः॥चरंतिविद्युतोदिवि॥आपवस्वमहीमिषंगोमदिंदोहिरण्यवत्॥अश्ववद् राम
वाजवत्सुतः॥सपवस्वविचर्षणआमहीरोदसीपृण॥उषाःसूर्योनरश्मिभिः परिणःश ८०
र्मयंत्याधारयासोमविश्वतः॥सरारसेवविष्टपं॥२१॥जनयन्रोचनादिवोजनयन्नप्सुसूर्यं॥
वसानोगाअपोहरिः॥एषप्रत्नेनमन्मनादेवोदेवेभ्यस्परि॥धारयापवतेसुतः॥वावृधाना
यतूर्वयेपवंतेवाजसातये॥सोमाःसहस्रपाजसः॥दुहानःप्रत्नमित्पयःपवित्रेपरि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·ष·८ षिच्यते॥क्रंदंन्देवाँअजीजनत्॥अभिविश्वानिवार्याभिर्देवाँऋतावृधः॥सोमःपुनानोअर्षति॥
८१ गोमंनःसोमवीरवदश्वावद्वाजवत्सुतः॥पवस्वबृहतीरिषः॥२२॥योअत्यइवमृज्यतेगोभि
र्मदायहर्यतः॥तंगीर्भिर्वासयामसि॥तंनोविश्वाअवस्युवोगिरःशुंभंतिपूर्वथा॥इंदुमिंद्राय
पीतये॥पुनानोयातिहर्यतःसोमोगीर्भिःपरिष्कृतः॥विप्रस्यमेध्यातिथेः॥पवमानविदा
रयिमस्मभ्यंसोमसुश्रियं॥इंदोसहस्रवर्चसं॥इंदुरत्योनवाजसृत्कनिक्रंतिपवित्रआ॥
यदक्षारतिदेवयुः॥पवस्ववाजसातयेविप्रस्यगृणतोवृधे॥सोमरास्वसुवीर्यं॥२३॥ राम
इतिषष्टाष्टकेअष्टमोध्यायः॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ ॥ ८१

81

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥इतिषष्टाष्टकः समाप्तः॥

श्लोका १६२०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥॥अथ सप्तमाष्टकप्रारंभः॥श्रीरस्तु॥॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥स० सत्प०॥
॥१॥

॥श्रीगणेशायनमः॥ ॐ म॥ प्रण इंदो महे तन ३ ऊर्मिन्न बिभ्रदर्षसि ॥ अभि देवां ऽ
अयास्यः॥ मर्तो जुष्टो धिया हितः सोमो हिन्वे परावती ॥ विप्रस्य धारया कविः॥
अयं देवेषु जागृविः सुत ऽ एति पवित्र ऽआ ॥ सोमो याति विचर्षणिः ॥ स नः पवस्व वा
जयुर्मक्राणश्चारुमध्वरं ॥ बर्हिष्मां ऽआविवासति ॥ स नो भगाय वायवे विप्रवीरः
सदावृधः ॥ सोमो देवेष्वायमत् ॥ स नो ऽअद्य वसुत्तये क्रतुविद्गातुवित्तमः ॥ वाजं जे
षि श्रवो बृहत् ॥१॥ स पवस्व मदाय कं नृचक्षा देववीतये ॥ इंद्रविंद्राय पीतये ॥ स
नो ऽअर्षाभि दूत्यं ३ त्वमिंद्राय तोशसे ॥ देवान्सखिभ्य ऽआवरं ॥ उत त्वामरुणं
वयं गोभिरंज्मो मदाय कं ॥ विनो राये दुरो वृधि ॥ अत्युः पवित्रमक्रमीद्वाजी धु
रन्न यामनि ॥ इंदुर्देवेषु पत्यते ॥ समी सखायो ऽअस्वरन्वने क्रीळंतमत्यविं ॥ इं

॥राम॥
॥१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इंनावाअनुषक् ॥ नयापवस्व धारया यया पीतो विचक्षसे ॥ इंद्रोस्तोत्रे सुवीर्यं ॥२॥
अस्त्र्यं देववीतये स्यासः कृण्व्याइव ॥ क्षरंतः पर्वतावृधः ॥ परिष्कृतास इंदवो योषे
वपित्र्यावती ॥ वायुंसोमा असृक्षत ॥ एते सोमास इंदवः प्रयस्वंतश्चमू सुताः ॥ इं
द्रं वर्धंति कर्मभिः ॥ आ धावता सुहस्त्यः शुक्रा गृभ्णीत मंथिना ॥ गोभिः श्रीणीत
मत्सरं ॥ स पवस्व धनंजय प्रयंता राधसो महः ॥ अस्मभ्यं सोम गातुवित् ॥ एतं मृ
जंति मर्ज्यं पवमानं दश क्षिपः ॥ इंद्राय मत्सरं मदं ॥२॥ अया सोमः सुकृत्यया
महश्चिदभ्यवर्धत ॥ मंदान उद्वृषायते ॥ कृतानि दस्युकर्त्वा चेतनेदस्युतर्हणा ॥
२म ऋणा च धृष्णुश्चयते ॥ आत्सोम इंद्रियो रसो वज्रः सहस्रसा भुवत् ॥ उक्थं यदस्य
जायते ॥ स्वयं कविर्विधर्तरि विप्राय रत्नमिच्छति ॥ यदी मर्मृज्यते धियः ॥ सि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥२॥

भासत्तुरं पृणं वाजेष्वर्वतामिव ॥ भरेषु जिग्युषामसि ॥ ४ ॥ तंत्वा नृम्णानि बिभ्रतं
सधस्थेषु महो दिवः ॥ चारुं सुकृत्यये महे ॥ संवृक्तधृष्णुमुक्थ्यं महामहिव्रतं मदं ॥
शतं पुरो रुरुक्षणिं ॥ अतस्त्वा रयिमभि राजानं सुक्रतो दिवः ॥ सुपर्णो ऽअव्यथि
र्भरत् ॥ विश्वस्मा ऽ इत्स्वर्दृशे साधारणं रजस्तुरं ॥ गोपामृतस्य विर्भरत् ॥ अ
धा हिन्वान ऽ इन्द्रियं ज्यायो महित्वमानशे ॥ अभिष्टिकृद्विचर्षणिः ॥ ५ ॥ पवस्व
वृष्टिमा सु नो ऽपामूर्मिं दिवस्परि ॥ अयक्ष्मा बृहतीरिषः ॥ तया पवस्व धारया
यया गाव ऽ इहागमन् ॥ जन्यास ऽ उपनो गृहं ॥ घृतं पवस्व धारया यज्ञेषु देव
वीतमः ॥ अस्मभ्यं वृष्टिमा पव ॥ स न ऽ ऊर्जे व्यव्ययं पवित्रं धाव धारया ॥ दे
वासः शृणवन्हि कं ॥ पवमानो ऽ असिष्यदद्रक्षांस्यपजङ्घनत् ॥ प्रत्नवद्रोच

राम ॥
॥२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यन्तुचः॥६॥उत्तेशुष्मासईरतेसिंधोरूर्मेरिवस्वनः॥वाणस्यचोदयापविं॥प्रसवेतऽउदीरतेति
स्त्रोवाचोमखस्युवः॥यदव्यएषिसानवि॥अव्योवारेपरिप्रियंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः॥पवमानं
मधुश्चुतं॥आपवस्वमदिंतमपवित्रंधारयाकवे॥अर्कस्ययोनिमासदं॥सपवस्वमदिंतमगो
भिरंजानोअक्तुभिः॥इंदविंद्रायपीतये॥७॥अध्वर्योअद्रिभिःसुतंसोमंपवित्रआसृज॥पु
नीहींद्रायपातवे॥दिवःपीयूषमुत्तमंसोममिंद्रायवज्रिणे॥सुनोतामधुमत्तमं॥तवसइंदो
अंधसोदेवामधोर्व्यश्नते॥पवमानस्यमरुतः॥त्वंहिसोमवर्धयन्त्सुतोमदायभूर्णये॥वृषन्
स्तोतारमूतये॥अभ्यर्षविचक्षणपवित्रंधारयासुतः॥अभिवाजमुतश्रवः॥८॥परिद्युक्षः
सनद्रयिर्भरद्वाजंनोअंधसा॥सुवानोऽअर्षपवित्रऽआ॥तववप्रत्नेभिरध्वभिरव्योवारेपरिप्रियः॥
३न सहस्रधारोयात्तना॥चरुर्नयस्तमींखयेंदोर्दानमींखय॥वधैर्वधस्नवींखय॥निशुष्ममिंदव
एषांपुरुहूतजनानां॥योऽअस्माँऽआदिदेशति॥शतन्तइंदऊतिभिःसहस्रंवाशुचीनां॥पव
स्वमंहयद्रयिः॥९॥उतेशुष्मासोअस्थूरक्षोभिंदंतोअद्रिवः॥नुदस्वयाःपरिस्पृधः॥अया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰ अ॰॥
॥३१॥

निजघ्निरोजसा रथसंगे धने हिते ॥ स्तवा अबिभ्युषा हृदा ॥ अस्य व्रतानि नाधृषे पवमानस्य दू
ढ्या ॥ रुज यस्त्वा पृतन्यति ॥ तं हिन्वंति मदच्युतं हरिं नदीषु वाजिनं ॥ इंदुमिंद्राय मत्सरं ॥ १०॥
अस्य प्रत्नामनु द्युतं शुक्रं दुदुह्रे ऽअह्रयः ॥ पयः सहस्रसामृषिं ॥ अयं सूर्य इवोपदृगयं सरां
सि धावति ॥ सप्त प्रवत ऽआदिवं ॥ अयं विश्वानि तिष्ठति पुनानो भुवनोपरि ॥ सोमो देवो न सू
र्यः ॥ परि णो देववीतये वाजां ऽअर्षसि गोमतः ॥ पुनान ऽइंदविंद्रयुः ॥ ११ ॥ यवंबवन्नो अंध
सा पुष्टंपुष्टं परिस्रव ॥ सोम विश्वा च सौभगा ॥ इंद्रो यथा तव स्तवो यथा ते जातमंधसः ॥
नि बर्हिषि प्रिये सदः ॥ उत नो गोविदश्ववित्पवस्व सोमांधसा ॥ मक्षूतमेभिरहभिः ॥ यो जि
नाति न जीयते हंति शत्रुमभीत्य ॥ स पवस्व सहस्रजित ॥ १२ ॥ परि सोम ऋतं बृहदाशुः पवि
त्रे ऽअर्षति ॥ विघ्नन्रक्षांसि देवयुः ॥ यत्सोमो वाजमर्षति शतं धारा अपस्युवः ॥ इंद्रस्य सख्य
माविशन् ॥ अभि त्वा योषणो दश जारं न कन्यानूषत ॥ मृज्यसे सोम सातये ॥ त्वमिंद्राय वि
ष्णवे स्वादुरिंदो परिस्रव ॥ नॄन्त्स्तोतॄन्पाह्यंहसः ॥ १३ ॥ प्र ते धारा असश्चतो दिवो न यंति

॥राम॥
॥३१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वृष्टयः ॥ अछावाजंसहस्रिणं ॥ अभिप्रियाणिकाव्याविश्वाचक्षाणोऽअर्षति ॥ हरिस्तुंजानऽ
आयुधा ॥ समर्मृज्जानआयुभिरिभोराजेवसुव्रतः ॥ श्येनोनवंसुषीदति ॥ सनोविश्वादिवो
वसूतोपृथिव्याऽअधि ॥ पुनानऽइंदवाभर ॥ ४ ॥ तरत्समंदीधावतीधारासुतस्यांधसः ॥
तरत्समंदीधावति ॥ उस्रावेदवसूनांमर्तस्यदेव्यवसः ॥ तरत्स ॥ ध्वस्रयोःपुरुषंत्योरासह
स्राणिदद्महे ॥ तरत्स० ॥ आययोस्त्रिंशतंतना सहस्राणिचदद्महे ॥ तरत्स० ॥ ५ ॥ पवस्व
गोजिदश्वजिद्विश्वजित्सोमरण्यजित् ॥ प्रजावद्रत्नमाभर ॥ पवस्वाद्भ्योऽअदाभ्यःपवस्वौषधी
भ्यः ॥ पवस्वधिषणाभ्यः ॥ त्वंसोमपवमानोविश्वानिदुरितातर ॥ कविःसीदनिबर्हिषि ॥ पवमा
नःस्वर्विदोजायमानोभवोमहान् ॥ इंदोविश्वांऽअभीदसि ॥ ६ ॥ प्रगायत्रेणगायतपवमा
नंविचर्षणिं ॥ इंदुंसहस्रचक्षसं ॥ तंत्वासहस्रचक्षसमथोसहस्रभर्णसं ॥ अतिवारमपा
विषुः ॥ अतिवारान्पवमानोअसिष्यदत्कलशांऽअभिधावति ॥ इंद्रस्येहार्षोविशन् ॥ इंद्रस्यसोम
राधसेशंपवस्वविचर्षणे ॥ प्रजावद्रेतऽआभर ॥ ७ ॥ अपावीतिपरिस्रवयस्तेऽइंदोमदेष्वा ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥५॥

अवाहन्नवतीर्नव ॥ पुरः सद्यइत्था धिये दिवोदासाय शंबरं ॥ अध त्यं तुर्वशं यदुं ॥ परिणो अश्वमश्व
विद्गोमदिंदो हिरण्यवत् ॥ क्षरा सहस्रिणीरिषः ॥ पवमानस्य ते वयं पवित्रमभ्युंदतः ॥ सखित्वमावृ
णीमहे ॥ ये ते पवित्रमूर्मयो ऽभिक्षरंति धारया ॥ तेभिर्नः सोम मृळय ॥ १९ ॥ स नः पुनान आ भर र
यिं वीरवतीमिषं ॥ ईशानः सोम विश्वतः ॥ एतमु त्यं दश क्षिपो मृजंति सिंधुमातरं ॥ समादित्येभिर
ख्यत ॥ समिंद्रेणोत वायुना सुत एति पवित्र आ ॥ सं सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ स नो भगाय वायवे पू
ष्णे पवस्व मधुमान् ॥ चारुर्मित्रे वरुणे च ॥ उच्चा ते जातमंधसो दिवि षद्भूम्या ददे ॥ उग्रं शर्म महि श्र
वः ॥ २० ॥ एना विश्वान्यर्य आ द्युम्नानि मानुषाणां ॥ सिषासंतो वनामहे ॥ स न इंद्राय यज्यवे वरु
णाय मरुद्भ्यः ॥ वरिवोवित्परि स्रव ॥ उपो षु जातमप्तुरं गोभिर्भंगं परिष्कृतं ॥ इंदुं देवा अयासिषुः ॥
तमिद्वर्धंतु नो गिरो वत्सं संशिश्वरीरिव ॥ य इंद्रस्य हृदंसनिः ॥ अर्षा णः सोम शं गवे धुक्षस्व पि
प्युषीमिषं ॥ वर्धा समुद्रमुक्थ्यं ॥ २१ ॥ पवमानो अजीजनद्दिवश्चित्रं न तन्यतुं ॥ ज्यो ॥राम॥
तिर्वैश्वानरं बृहत् ॥ पवमानस्य ते रसो मदो राजन्नदुच्छुनः ॥ वि वारमव्यमर्षति ॥ पवमान रस ॥५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तवदक्षोविराजतिद्युमान् ॥ ज्योतिर्विश्वंस्वर्दृशे ॥ यस्तेमदोवरेण्यस्तेनापवस्वांधसा ॥ देवावीरघशंस
हा ॥ जघ्निर्वृत्रममित्रियंसस्निर्वाजंदिवेदिवे ॥ गोषाउअश्वसाअसि ॥ २१ ॥ संमिश्लोअरुषोभवसूप
स्थाभिर्नधेनुभिः ॥ सीदंछ्येनोनयोनिमा ॥ सपवस्वयआविथेंद्रंवृत्रायहंतवे ॥ वव्रिवांसंमहीरपः ॥
सुवीरासोवयंधनाजयेमसोममीढ्वः ॥ पुनानोवर्धयनोगिरः ॥ त्वोतासस्तवावसास्यामवन्वंतआमु
रः ॥ सोमव्रतेषुजागृहि ॥ अपघ्नन्पवतेमृधोपसोमोअराव्णः ॥ गच्छन्निंद्रस्यनिष्कृतं ॥ २२ ॥ महोनो
रायआभरपवमानजहीमृधः ॥ रास्वेंदोवीरवद्यशः ॥ नत्वाशतंचनह्रुतोराधोदित्संतमामिनन् ॥
यत्पुनानोमखस्यसे ॥ पवस्वेंदोवृषासुतः कृधीनोयशसोजने ॥ विश्वाअपद्विषोजहि ॥ अस्यतेस
ख्येवयंतवेंदोद्युम्नउत्तमे ॥ सासह्यामपृतन्यतः ॥ यातेभीमान्यायुधातिग्मानिसंतिधूर्वणे ॥ रक्षा
समस्यनोनिदः ॥ २३ ॥ एतेअसृग्रमिंदवस्तिरःपवित्रमाशवः ॥ विश्वान्यभिसौभगा ॥ विघ्नंतोदुरितापुरु
सुगातोकायवाजिनः ॥ तनाकृण्वंतोअर्वते ॥ कृण्वंतोवरिवोगवेभ्यर्षंतिसुष्टुतिं ॥ इळामस्मभ्यंसंय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥५॥

तं॥असाव्यंशुर्मदायाप्सुदक्षोगिरिष्ठाः॥ऽश्येनोनयोनिमासदत्॥शुभ्रमंधोदेववातमप्सुधूतोनृभिःसु
तं॥स्वदंतिगावःपयोभिः॥२७॥आदीमश्वंनहेतारोऽशूशुभन्नमृताय॥मध्वोरसंसधमादे॥या
स्तेधारामधुश्चुतोऽसृग्रमिंदऊतये॥ताभिःपवित्रमासदः॥सोअर्षेंद्रायपीतयेतिरोरोमाण्य
व्यया॥सीदन्योनावनेष्वा॥त्वमिंदोपरिस्रवस्वादिष्ठोऽअंगिरोभ्यः॥वरिवोविद्घृतंपयः॥अयं
विचर्षणिर्हितःपवमानःसचेतति॥हिन्वानऽआप्यंबृहत्॥२८॥एषवृषावृषव्रतःपवमा
नोऽअशस्तिहा॥करद्वसूनिदाशुषे॥आपवस्वसहस्रिणंरयिंगोमंतमश्विनं॥पुरुश्चंद्रंपुरुस्पृहं
एषस्यपरिषिच्यतेमर्मृज्यमानआयुभिः॥उरुगायःकविक्रतुः॥सहस्रोतिःशतामघोविमानो
रजसःकविः॥इंद्रायपवतेमदः॥गिराजातऽइहस्तुतऽइंदुरिंद्रायधीयते॥विर्योनावसताववि
व॥२९॥पवमानःसुतोनृभिःसोमोवाजमिवासरत्॥चमूषुशक्मनासदं॥तंत्रिपृष्ठेत्रिवंधुरे
रथेयुंजंतियातवे॥ऋषीणांसप्तधीतिभिः॥तंसोतारोधनस्पृतमाशुंवाजाययातवे॥हरिंहिनोतवा

॥राम॥
॥५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जिनं॥ आविवान्कलशंसुतोविश्वा॥ अर्षन्नभिश्रियः॥ शूरोनगोषुतिष्ठति॥ आतऽइंदोमदायकंप
योदुहंत्यायवः॥ देवादेवेभ्योमधु॥ २७॥ आनः सोमंपवित्रेऽआसृजतामधुमत्तमं॥ देवेभ्योदेवश्रुत्त
मं॥ एतेसोमाअसृक्षतगृणानाः श्रवसेमहे॥ मदिंतमस्यधारया॥ अभिगव्यानिवीतयेनृम्णापुन
नोऽअर्षसि॥ सनद्क्षः परिस्रव॥ उतनोगोमतीरिषोविश्वाअर्षपरिष्टुभः॥ गृणानोजमदग्निना॥
पवस्ववाचोऽअग्रियः सोमचित्राभिरूतिभीः॥ अभिविश्वानिकाव्या॥ २८॥ त्वंसमुद्रियाऽअपो
ग्रियोवाचऽईरयन्॥ पवस्वविश्वमेजय॥ तुभ्येमाभुवनाकवेमहिम्नेसोमतस्थिरे॥ तुभ्यमर्षंति
सिंधवः॥ प्रतेदिवोनवृष्टयोधारायंत्यसश्चतः॥ अभिशुक्रामुपस्तिरं॥ इंद्रायेंदुंपुनीतनोग्रंदक्षाय
साधनं॥ ईशानंवीतिराधसं॥ पवमानऋतः कविः सोमः पवित्रमासदत्॥ दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं॥ २९॥
आपवस्वसहस्रिणंरयिंसोमसुवीर्यं॥ अस्मेश्रवांसिधारय॥ इषमूर्जंचपिन्वसऽइंद्रायमत्सरिंत
मः॥ चमूष्वानिषीदसि॥ सुतऽइंद्रायविष्णवेसोमः कलशेअक्षरन्॥ मधुमाँअस्तुवायवे॥ एते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अस्यमाशावोतिक्रुरांसिबभ्रवः॥सोमाऋतस्यधारया॥इंद्रंवर्धंतोऽअप्तुरः कृण्वंतोविश्वमार्यं॥
॥सं॰स॰अ॰॥ अपघ्नंतोराव्णः॥१०॥सुताअनुस्वमारजोभ्यर्षंतिबभ्रवः॥इंद्रंगच्छंतऽइंदवः॥अयापवस्वधा
॥६॥ रयायसासूर्यमरोचयः॥हिन्वानोमानुषीरपः॥अयुक्तसूरऽएतशंपवमानोमनावधि॥अंतरिक्षे
णयातवे॥उतत्याहरितोदशसूरोअयुक्तयातवे॥इंदुरिंद्रइतिब्रुवन्॥परीतोवायवेसुतंगिरऽइंद्रा
यमत्सरं॥अव्यावारेषुसिंचत॥११॥पवमानविदारयिमस्मभ्यंसोममदुष्टरं॥योदूणाशोवनुष्य
ता॥अभ्यर्षसहस्रिणंरयिंगोमंतमश्विनं॥अभिवाजमुतश्रवः॥सोमोदेवोनसूर्योद्रिभिः पव
तेसुतः॥दधानःकलशेरसं॥एतेधामान्यार्याशुक्राऋतस्यधारया॥वाजंगोमंतमक्षरन्॥सुताः
इंद्रायवज्रिणेसोमासोदध्याशिरः॥पवित्रमत्यक्षरन्॥१२॥प्रसोममधुमत्तमोरायेऽअर्षपवित्रऽ
आ॥मदोयोदेववीतमः॥तमीमृजंत्यायवोहरिंनदीषुवाजिनं॥इंदुमिंद्रायमत्सरं॥आपवस्व
हिरण्यवदश्वावत्सोमवीरवत्॥वाजंगोमंतमाभर॥परिवाजेनवाजयुमव्योवारेषुसिंचत॥इंद्रा ॥राम॥
यमधुमत्तमं॥कविंमृजंतिमर्ज्यंधीभिर्वि[illegible]प्राअवस्यवः॥वृषाकनिक्रदर्षति॥१३॥वृषणं ॥६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धीभिरस्तुंसोममृतस्यधारया॥ मतीविप्राःसमस्वरन्॥ पवस्वदेववायुषगिंद्रंगछतुतेमदः॥ वायु
मारोहधर्मणा॥ पवमाननितोशसेरयिंसोमश्रवाय्यं॥ प्रियःसमुद्रमाविश॥ अपघ्नन्पवसेमृधः
क्रतुवित्सोममत्सरः॥ नुदस्वादेवयुंजनं॥ पवमानाअसृक्षतसोमाःशुक्रासइंदवः॥ अभिविश्वा
निकाव्या॥ २४॥ पवमानासआशवःशुभ्राअसृग्रमिंदवः॥ घ्नंतोविश्वाअपद्विषः॥ पवमानादिव
स्पर्यंतरिक्षादसृक्षत॥ पृथिव्याअधिसानवि॥ पुनानःसोमधारयेंदोविश्वाअपस्रिधः॥ जहि
रक्षांसिसुक्रतो॥ अपघ्नन्सोमरक्षसोऽभ्यर्षकनिक्रदत्॥ द्युमंतंशुष्ममुत्तमं॥ अस्मेवसूनिधारयसो
मदिव्यानिपार्थिवा॥ इंदोविश्वानिवार्या॥ २५॥ वृषासोमद्युमाँअसिवृषादेववृषव्रतः॥ वृषाधर्मा
णिदधिषे॥ वृष्णस्तेवृष्ण्यंशवोवृषावनंवृषामदः॥ सत्यंवृषन्वृषेदसि॥ अश्वोनचक्रदोवृषासंगा
इंदोसमर्वतः॥ विनोरायेदुरोवृधि॥ असृक्षतप्रवाजिनोगव्यासोमासोअश्वया॥ शुक्रासोवीर
याशवः॥ शुंभमानाऋतायुभिर्मृज्यमानागभस्त्योः॥ पवंतेवारेअव्यये॥ २६॥ तेविश्वादाशुषेवसु
सोमादिव्यानिपार्थिवा॥ पवंतामांतरिक्ष्या॥ पवमानस्यविश्ववित्प्रतेसर्गाअसृक्षत॥ सूर्यस्येव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॥ नरश्मयः॥ क्रतुंरूण्वंदिवस्परिविश्वारूपाभ्यर्षसि॥ समुद्रःसोमपिन्वसे॥ हिन्वानोवाचमिष्य
॥७॥ सिपवमानविधर्मणि॥ अक्रांदेवोनसूर्यः॥ इंदुःपाविष्टचेतनः प्रियःकवीनांमतिः॥ सृ
जदश्वंरथीरिव॥ ३७॥ ऊर्मिर्यस्तेपवित्रऽआदेवावीःपर्यक्षरत्॥ सीदन्नृतस्ययोनिमा॥
सनोअर्षपवित्रऽआमदोयोदेववीतमः॥ इंदविंद्रायपीतये॥ इषेपवस्वधारयामृज्यमा
नोमनीषिभिः॥ इंदोरुचाभिगाइहि॥ पुनानोवरिवस्कृध्यूर्जंजनायगिर्वणः॥ हरेसृजा
नऽआशिरं॥ पुनानोदेववीतयइंद्रस्ययाहिनिष्कृतं॥ द्युतानोवाजिभिर्यतः॥ ३८॥ प्र
हिन्वानासऽइंदवोछासमुद्रमाशवः॥ धियाजूताऽअसृक्षत॥ मर्मृजानासआय
वोवृथासमुद्रमिंदवः॥ अग्मन्नृतस्ययोनिमा॥ परिणोयाह्यस्मयुर्विश्वावसून्योजसा॥
पाहिनःशर्मवीरवत्॥ मिमातिवह्निरेतशःपदंयुजानऽऋक्वभिः॥ प्रयत्समुद्रऽआहि
तः॥ आयद्योनिंहिरण्ययमाशुर्ऋतस्यसीदति॥ जहात्यप्रचेतसः॥ ३९॥ अभिवेना ॥सान॥
॥७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऽअनूषतेयस्संतिम्रचेतसः॥ मज्जंसग्विचेतसः॥ इंद्रायेंदोमरुत्वतेपवस्वमधुमत्तमः॥ ऋतस्य
योनिमासदं। तंत्वाविप्रावचोविदः परिष्कृण्वंतिवेधसः॥ संत्वामृजंत्यायवः। रसंतेमित्रोऽर्य
मापिबंतिवरुणः कवे॥ पवमानस्यमरुतः॥ त्वंसोमविपश्चितंपुनानोवाचमिष्यसि॥
इंदोसहस्रभर्णसं॥ ४० ॥ उतोसहस्रभर्णसंवाचंसोममखस्युवं। पुनानऽइंदवाभर॥
पुनानऽइंदवेषांपुरुहूतजनानां॥ प्रियः समुद्रमाविश॥ दविद्युतत्यारुचापरिष्टोभंत्या
कृपा। सोमाः शुक्रागवाशिरः॥ हिन्वानोहेतृभिर्हितऽआवाजंवाज्यक्रमीत्। सीदंतोवनुषो
यथा॥ ऋधक्सोमस्वस्तयेसंजग्मानोदिवः कवे॥ पवस्वसूर्योदृशे॥ ४१ ॥ ॥ इतिसप्त
माष्टकेप्रथमोध्यायः॥ ॥ ॐ म॥ हिन्वंतिसूरमुस्रयः स्वसारोजामयस्पतिं। महामिंदुंम
हीयुवः॥ पवमानरुचारुचादेवोदेवेभ्यस्परि। विश्वावसून्याविश॥ आपवमानसुष्टुतिंवृष्टिं
देवेभ्योदुवः॥ इषेपवस्वसंयतं। वृषाह्यसिभानुनाद्युमंतंत्वाहवामहे। पवमानः स्वाध्यः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥८॥

आपवस्वसूवीर्यंमंदमानस्वायुधा॥इहोष्विंदवागहि॥१॥यदद्भिःपरिषिच्यसेमृज्यमानोग
भस्त्योः॥द्रुणासधस्थमश्नुषे॥प्रसोमायव्यश्ववत्पवमानायगायत॥महेसहस्रचक्षसे॥
यस्यवर्णंमधुश्चुतंहरिंहिन्वंत्यद्रिभिः॥इंदुमिंद्रायपीतये॥तस्यतेवाजिनोवयंविश्वाधनानि
जिग्युषः॥सखित्वमावृणीमहे॥वृषापवस्वधारयामरुत्वतेचमत्सरः॥विश्वादधानऽओज
सा॥२॥तंत्वाधर्तारमोण्योः३पवमानःस्वर्दृशं॥हिन्वेवाजेषुवाजिनं॥अयाचित्तोविपानयाह
रिःपवस्वधारया॥युजंवाजेषुचोदय॥आनऽइंदोमहीमिषंपवस्वविश्वदर्शतः॥अस्मभ्यंसोम
गातुवित्॥आकलशाऽअनूषतेंदोधाराभिरोजसा॥एंद्रस्यपीतयेविश॥यस्यतेमद्यंर
संतीव्रंदुहंत्यद्रिभिः॥सपवस्वाभिमातिहा॥३॥राजामेधाभिरीयतेपवमानोमनावधि॥
अंतरिक्षेणयातवे॥आनऽइंदोशतग्विनंगवांपोषंस्वश्व्यं॥वहाभगत्तिमूतये॥आनःसोम
सहोजुवोरूपंनवर्चसेभर॥सुष्वाणोदेववीतये॥अर्षासोमद्युमत्तमोभिद्रोणानिरोरुवत्॥

॥राम॥
॥८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सीदन्छ्येनोनयोनिमा ॥ अक्षा ऽ इंद्रायवायवेवरुणायमरुद्भ्यः ॥ सोमो ऽ अर्षन्तिविष्णवे ॥ ४ ॥ इषं
तोकायनोदधदस्मभ्यंसोमविश्वतः ॥ आपवस्वसहस्रिणं ॥ येसोमासःपरावतियेऽअर्वावति
सुन्विरे ॥ येवादःशर्यणावति ॥ यऽआर्जीकेषुकृत्वसुयेमध्येपस्त्यानां ॥ येवाजनेषुपंचसु ॥ तेनोवृष्टिं
दिवस्परिपवंतामासुवीर्यं ॥ सुवानादेवासऽइंदवः ॥ पवतेहर्यतोहरिर्गृणानोजमदग्निना ॥ हिन्वा
नोगोरधित्वचि ॥ ५ ॥ प्रशुक्रासोवयोजुवोहिन्वानासोनसप्तयः ॥ श्रीणानाऽअप्सुमृंजत ॥ तंत्वा
सुतेष्वाभुवे ॥ हिन्विरेदेवतातये ॥ सपवस्वानयारुचा ॥ आतेदक्षंमयोभुवंवह्निमद्यावृणीमहे ॥ पां
तमापुरुस्पृहं ॥ आमन्द्रमावरेण्यमाविप्रमामनीषिणं ॥ पांत ॥ आरयिमासुचेतुनमासुक्रतोतनूष्वा
पांत ॥ ६ ॥ पवस्वविश्वचर्षणेभिविश्वानिकाव्या ॥ सखासखिभ्यऽईड्यः ॥ ताभ्यांविश्वस्यराजसि
येपवमानधामनि ॥ प्रतीचीसोमतस्थतुः ॥ परिधामानियानितेत्वंसोमासिविश्वतः ॥ पव
मानऽऋतुभिःकवे ॥ पवस्वजनयन्निषोभिविश्वानिवार्या ॥ सखासखिभ्यऽऊतये ॥ तवशुक्रासो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं०स०॥
॥९॥
१

ऽअर्चयोर्दिवस्पृष्ठेवितन्वते॥पवित्रंसोमधामभिः॥७॥तवेमेसप्तसिंधवःप्रशिषंसोमसिस्रते॥
तुभ्यंधावंतिधेनवः॥प्रसोमयाहिधारयासुतऽइंद्रायमत्सरः॥दधानोऽअक्षितिश्रवः॥समुत्वा
धीभिरस्वरन्हिन्वतीःसप्तजामयः॥विप्रमाजाविवस्वतः॥मृजंतित्वासमग्रुवोव्येजीरावधिष्व
णि॥रेभोयदज्यसेवने॥पवमानस्यतेकवेवाजिन्त्सर्गाऽअसृक्षत॥अर्वंतोनश्रवस्यवः॥८॥अ
च्छाकोशंमधुश्चुतमसृग्रंवारेऽअव्यये॥अवावशंतधीतयः॥अच्छासमुद्रमिंदवोस्तंगावोनधेन
वः॥अग्मन्नृतस्ययोनिमा॥प्रणऽइंदोमहेरणऽआपोऽअर्षंतिसिंधवः॥यद्गोभिर्वासयिष्यसे॥
अस्यतेसख्येवयमियक्षंतस्त्वोतयः॥इंदोसखित्वमुश्मसि॥आपवस्वगविष्टयेमहेसोमनृचक्ष व
से॥एंद्रस्यजठरेविश॥९॥महाँऽअसिसोमज्येष्ठऽउग्राणामिंदऽओजिष्ठः॥युध्वासन्छश्वज्जि
गेथ॥यऽउग्रेभ्यश्चिदोजीयान्छूरेभ्यश्चिच्छूरतरः॥भूरिदाभ्यश्चिन्मंहीयान्॥त्वंसोमसूरऽएषस्तो
कस्यसातातनूनां॥वृणीमहेसख्यायवृणीमहेयुज्याय॥अग्नऽआयूंषिपवसऽआसुवोर्जमिषं ॥राम॥
॥९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चनः ॥ आरेबाधस्वदुछुनां ॥ अग्निर्ऋषिः पवमानः पांचजन्यः पुरोहितः ॥ तमीमहेमहागयं ॥ १० ॥ ॥
अग्नेपवस्वस्वपा ऽ अस्मेवर्च्चः सुवीर्यं ॥ दधद्रयिंमयिपोषं ॥ पवमानो ऽ अतिस्रिधोभ्यर्षतिसु
ष्टुतिं ॥ सूरोनाविश्वदर्शत ॥ समर्मृजान ऽ आयुभिः प्रयस्वान्प्रयसेहितः ॥ इंदुरत्योविचक्षणः ॥
पवमान ऽ ऋतंबृहछुक्रंज्योतिरजीजनत् ॥ कृष्णातमांसिजंघनत् ॥ पवमानस्यजघ्नतोहरेश्चंद्रा
असृक्षत ॥ जीरा ऽ अजिरशोचिषः ॥ ११ ॥ पवमानोरथीतमः शुभ्रेभिः शुभ्रशस्तमः ॥ हरिश्चंद्रोम
रुद्गणः ॥ पवमानोव्यश्नवद्रश्मिभिर्वाजसातमः ॥ दधत्स्तोत्रेसुवीर्यं ॥ प्रसुवान ऽ इंदुरक्षाः पवित्रम
त्यव्ययं ॥ पुनान ऽ इंदुरिंद्रमा ॥ एषसोमो ऽ अधित्वचिगवांक्रीळत्यद्रिभिः ॥ इंद्रंमदायजोहुवत् ॥
यस्यतेद्युम्नवत्पयः पवमानाभृतंदिवः ॥ तेननोमृळजीवसे ॥ त्वंसोमासिधारयुर्मंद्र ऽ ओजिष्ठो ऽ
अध्वरे ॥ पवस्वमंहयद्रयिः ॥ त्वंसुतोनृमादनोदधन्वान्मत्सरिंतमः ॥ इंद्रायसूरिरंधसा ॥ त्वंसु
ष्वाणो ऽ अद्रिभिरभ्यर्षकनिक्रदत् ॥ द्युमंतंशुष्ममुत्तमं ॥ इंदुर्हिन्वानो ऽ अर्षतितिरोवाराण्यव्यया ॥
हरिर्वाजमचिक्रदत् ॥ इंदोव्यव्यमर्षसिविश्रवांसिविसौभगा ॥ विवाजान्सोमगोमतः ॥ १२ ॥ आन ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥११०॥

इंद्रोह्यानुग्विनंरग्यिंगोमंतमश्विनं॥भरासोमसहस्त्रिणं॥पवमानासऽइंदवास्तिरःपवित्रमाशवः॥इं
द्रंयामेभिराशत॥कुकुहःसोम्योरसऽइंदुरिंद्रायपूर्व्यः॥आयुःपवतऽआयवे॥हिन्वंतिसूरमुस्रयः
पवमानंमधुश्चुतं॥अभिगिरासमस्वरन्॥अवितानोऽअजाश्वःपूषायामनियामनि॥आनःसो
कन्यासूनः॥१४॥अयंसोमःकपर्दिनेघृतंनपवतेमधु॥आभ॰॥अयतऽआर्षुणस्कृतोघृतंनप
वतेशुचि॥आभ॰॥वाचोजंतुःकवीनांपवस्वसोमधारया॥देवेषुरत्नधाऽअसि॥आकलशेषुधाव
तिश्येनोवर्मविगाहते॥अभिद्रोणाकनिक्रदत्॥परिप्रसोमतेरसोसर्जिकलशेसुतः॥श्येनोन
तक्तोऽअर्षति॥१५॥पवस्वसोममंदयन्निंद्रायमधुमत्तमः॥अस्यंदेववीतयेवाजयंतोरथाऽइव॥ते
सुतासोमदिंतमाःशुक्रावायुमसृक्षत॥ग्राव्णातुन्नोऽअभिष्टुतःपवित्रंसोमगछसि॥दधत्स्तोत्रेसु
वीर्यं॥एषतुन्नोऽअभिष्टुतःपवित्रमतिगाहते॥रक्षोहावारमव्ययं॥१६॥यदंतियच्चदूरकेभयंवि
दतिमामिह॥पवमानवितज्जहि॥पवमानःसोऽअद्यनःपवित्रेणविचर्षणिः॥यःपोतासपुनातु ॥राम॥ ॥१०॥
नः॥यत्तेपवित्रमर्चिष्यग्नेविततमंतरा॥ब्रह्मतेनपुनीहिनः॥यत्तेपवित्रमर्चिवदग्नेतेनपुनीहिनः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ब्रह्मसवैः पुनीहि नः ॥ उभाभ्यां देवसवितः पवित्रेण सवेन च ॥ मां पुनीहि विश्वतः ॥ ८ ॥ त्रिभिष्ट्वं
देवसवितर्वर्षिष्ठैः सोमधामभिः ॥ अग्ने दक्षैः पुनीहि नः ॥ पुनंतु मां देवजनाः पुनंतु वसवो धिया ॥
विश्वे देवाः पुनीत मा जातवेदः पुनीहि मा ॥ प्र प्यायस्व प्र स्यंदस्व सोम विश्वेभिरंशुभिः ॥ देवेभ्य उत्
तमं हविः ॥ उप प्रियं पनिप्नतं युवानमाहुतीवृधं ॥ अगन्म बिभ्रतो नमः ॥ अलाय्यस्य परशुर्ननाश
तमा पवस्व देव सोम ॥ आखुं चिदेव देव सोम ॥ यः पावमानीरध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं ॥ सर्वं स पू
तमश्नाति स्वदितं मातरिश्वना ॥ पावमानीर्यो अध्येत्यृषिभिः संभृतं रसं ॥ तस्मै सरस्वती दुहे क्षी
रं सर्पिर्मधूदकं ॥ ९ ॥ अथ परिशिष्टं ॥ ॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः सुदुघा हि घृतश्चुतः ॥ ऋषिभिः
संभृतो रसो ब्राह्मणेष्वमृतं हितं ॥ पावमानीर्दिशंतु न इमं लोकमथो अमुं ॥ कामान्समर्धयंतु नो
देवीर्देवैः समाहृताः ॥ येन देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा ॥ तेन सहस्रधारेण पावमान्यः पुनंतु
मां ॥ प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्यामं हिरण्मयं ॥ तेन ब्रह्मविदो वयं पूतं ब्रह्म पुनीमहे ॥ इंद्रः सुनीती स
ह मा पुनातु सोमः स्वस्त्या वरुणः समीच्या ॥ यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा जातवेदा मूर्जयंत्या पु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ रुं॰ स॰ अ॰ ॥ ११ ॥

नातु॥ ऋषयस्तपस्तेपुः सर्वे स्वर्गजिगीषवः॥ तपसस्तपसोऽग्र्यं तु पावमानीरृचोऽब्रवीत्॥ १॥
यन्मे गर्भे वसतः पापमुग्रं यज्जायमानस्य च किंचिदन्यत्॥ जातस्य च यच्चापि च वर्धतो मे तत्पा
वमानीभिरहं पुनामि॥ मातापित्रोर्यन्न कृतं वचो मे यत्स्थावरं जंगमं माभिभूव॥ विश्वस्य त
त्प्रहर्षितं वचो मे तन्मे पावमानी॰॥ गोघ्नात्तस्कराद्वा स्त्रीवधाद्यच्च किल्बिषं॥ पापकं च चरणेभ्य
स्तत्पावमानी॰॥ ब्रह्मवधात्सुरापानात्स्वर्णस्तेयाद्वृषलीगमने मैथुनसंगमात्॥ गुरोर्दारा
भिगमनाच्च तत्पावमानी॰॥ बालघ्नान्मातृपितृवधाद्भूमितस्करात् सर्ववर्ण गमने मैथुनसं
गमात्॥ पापेभ्यश्च प्रतिग्रहात्सद्यः प्रहरति सर्वदुष्कृतं तत्पावमानी॰॥ क्रयविक्रयाद्योनि
दोषाद्भक्ष्याद्भोज्याद्प्रतिग्रहात्॥ असंभोजनाच्चापि नृशंसं तत्पावमानी॰॥ २॥ दुरिष्टं
दुरधीतं पापं यच्चाज्ञानतो कृतं॥ अयाजिताश्चासंयाज्यास्तत्पावमानी॰॥ अमंत्रमन्नं
यत्किंचिद्धूयते च हुताशने॥ संवत्सरकृतं पापं तत्पावमानी॰॥ ऋतस्य योनयोऽमृतस्य धाम ॥ राम ॥ ॥ ११ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्वोदेवेभ्युःपुण्यगंधाः॥ तानऽआपःप्रवहंतुपापंमुद्रागच्छामिसुकृतामुलोकंतसावमानी॰
पावमानीःस्वस्त्ययनीर्याभिर्गच्छतिनांदनं॥ पुण्यांश्चभक्षान्भक्षयत्यमृतत्वंचगच्छति॥ पाव
मानीःपितृन्देवान्ध्यायेद्यश्चसरस्वतीं॥ पितृंस्तस्योपवर्तेतक्षीरंसर्पिर्मधूदकं॥ पावमानंपरंब्रह्म
शुक्रंज्योतिःसनातनं॥ ऋषींस्तस्योपतिष्ठेतक्षीरंसर्पिर्मधूदकं॥ पावमानंपरंब्रह्मयेपठंतिमनीषि
णः॥ सप्तजन्मभवेद्विप्रोधनाढ्योवेदपारगः॥ दशोत्तराण्यृचश्चैवपावमानीःशतानिषट्॥
एतज्जुह्वंजपेन्मंत्रंघोरमृत्युभयंहरेत्॥ ३॥ प्रदेवमच्छामधुमंतइंदवोसिष्यदंतगावऽआनधे
नवः॥ बर्हिषदोवचनावंतऽऊधभिःपरिस्रुतमुस्रियानिर्णिजंधिरे॥ सरोरुवदभिपूर्वाऽआचिक्रद
दुपारुहःश्नथयंत्स्वादतेहरिः॥ तिरःपवित्रंपरियन्नुरुज्रयोनिशर्याणिदधतेदेवऽआवरं॥ वियो
ममेयम्यासंयतीमदःसाकंवृधापयसापिन्वदक्षिता॥ महीऽअपारेरजसीविवेविददभिव्रजन्नक्षि
तंपाजऽआददे॥ समातराविचरन्वाजयन्नपःप्रमेधीरःस्वधयापिन्वतेपदं॥ अंशुर्यवेनपिपिशे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰सं॰अ॰॥ ॥९२॥

12

यतोन्टभिःसंजामिभिर्नसतेरक्षतेशीरः॥संदक्षेणमनसाजायतेकविर्ऋतस्यगर्भोनिहितोयमा
परः॥यूनाहसंतांप्रथमंविजज्ञतुर्गुहाहितंजनिमनेममुद्यतं॥१९॥मंद्रस्यरूपंविविदुर्मनीषिण
श्येनोयदंधोअभरत्परावतः॥तंमर्जयंतसुवृधंनदीष्वाउशंतमंशुंपरियंतमृग्मियं॥त्वांमृ
जंतिदशयोषणःसुतंसोमऋषिभिर्मतिभिर्धीतिभिर्हितं॥अव्योवारेभिरुतदेवहूतिभिर्नृभिर्यतोवा
जमादर्षिसातये॥परिप्रयंतंवय्यंसुषंसदंसोममनीषाऽअभ्यनूषतस्तुभः॥योधारयामधुमाँऽऊ
र्मिणादिवऽइयर्तिवाचंरयिषाळमर्त्यः॥अयंदिवऽइयर्तिविश्वमारजःसोमःपुनानःकलशे
षुसीदति॥अद्भिर्गोभिर्मृज्यतेअद्रिभिःसुतःपुनानऽइंदुर्वरिवोविदत्प्रियं॥एवानःसोमपरिषि
च्यमानोवयोदधच्चित्रतमंपवस्व॥अद्वेषेद्यावापृथिवीहुवेमदेवाधत्तरयिमस्मेसुवीरं॥२०॥
इषुर्नधन्वन्प्रतिधीयतेमतिर्वत्सोनमातुरुपसर्ज्यूधनि॥उरुधारेवदुहेअग्रआयत्यस्यव्रतेष्व
पिसोमइष्यते॥उपोमतिःपृच्यतेसिच्यतेमधुमंद्राजनीचोदतेअंतरासनि॥पवमानःसं

॥राम॥ ॥९२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तनिः प्रभृता॥ मिर्वुमधुमांद्रुसः परिवारमर्षति॥ अव्येवधूयुः पवतेपरित्वचिश्रथ्नीतेनप्तीरदितेर्ऋतं
यते॥ हरिरक्रान्यजतः संयतोमदोनृम्णा॥ शिशानोमहिषोनशोभते॥ उक्षामिमातिप्रतियंतिधे
नवोदेवस्यदेवीरुपयंतिनिष्कृतं॥ अत्यक्रमीदर्जुनंवारमव्ययमत्कंननिक्तंपरिसोमोऽअव्यत॥ अ
मृक्तेनरुशतावाससाहरिरमर्त्योनिर्णिजानः परिव्यत॥ दिवस्पृष्ठंबर्हणानिर्णिजेकृतोपस्तरणं
चम्वोर्नभस्मयं॥ २॥ सूर्यस्येवरश्मयोद्रावयित्नवोमत्सरासः प्रसुपः साकमीरते॥ तंतुंततंपरिस
र्गासऽआशवोनेंद्रादृतेपवतेधामकिंचन॥ सिंधोरिवप्रवणेनिम्नऽआशवोवृषच्युतामदासोगातुमा
शत॥ शंनोनिवेशेद्विपदेचतुष्पदेस्मेवाजाः सोमतिष्ठंतुकृष्टयः॥ आनः पवस्ववसुमद्धिरण्यवदश्वा
वद्गोमद्यवमत्सुवीर्यं॥ यूयंहिसोमपितरोममस्थनदिवोमूर्धानःप्रस्थितावयस्कृतः॥ एतेसोमाः
पवमानासऽइंद्रंरथाइवप्रययुःसातिमच्छ॥ इंदविंद्रायबृहतेपवस्वसुमृळीकोअनवद्योरिशादाः॥
भराचंद्राणिगृणतेवसूनिदेवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः॥ २२॥ त्रिरस्मैसप्तधेनवोदुदुह्रेसत्यामा

सुताः पवित्रमतियंत्यव्ययं हित्वीवव्रिंहरितोवृष्टिमच्छ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॥
॥९३॥

शिरंपूर्व्येव्योमनि॥ चत्वार्यन्याभुवनानिनिर्णिजेचारूणिचक्रेयदृतैरवर्धत॥ सभिक्षमाणोअमृ
तस्यचारुणऽउभेद्यावाकाव्येनाविशश्रथे॥ तेजिष्ठाऽअपोमंहनापरिव्यतयदीदेवस्यश्रवसास
दोविदुः॥ तेऽअस्यसंतुकेतवोमृत्यवोदाभ्यासोजनुषीऽउभेअनु॥ येभिर्नृम्णाचदेव्याचपुनतऽ
आदिद्राजानंमननाऽअगृभ्णत॥ समृज्यमानोदशभिःसुकर्मभिःप्रमध्यमासुमातृषुप्रमेस
चा॥ व्रतानिपानोऽअमृतस्यचारुणऽउभेनृचक्षाअनुपश्यतेविशौ॥ समर्मृजानइंद्रियायधा
यसऽओभेअंतारोदसीहर्षतेहितः॥ वृषाशुष्मेणबाधतेविदुर्मतीरादेदिशानः शर्यहेवशुरुधः॥२३॥
समातरानददृशानऽउस्रियोनानददेतिमरुतामिवस्वनः॥ जानन्नृतंप्रथमंयत्स्वर्णरंप्रशस्तये
कमवृणीतसुक्रतुः॥ रुवतिभीमोवृषभस्तविष्ययाशृंगेशिशानोहरिणीविचक्षणः॥ आयोनिं
सोमःसुकृतंनिषीदतिगव्ययीत्वग्भवतिनिर्णिगव्ययी॥ शुचिःपुनानस्तन्वमरेपसमव्येहरि
र्न्यधाविष्टसानवि॥ जुष्टोमित्रायवरुणायवायवेत्रिधातुमधुक्रियतेसुकर्मभिः॥ पवस्वसोमदेव

13

॥राम॥
॥९३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वीतेपृष्ठइंद्रस्यहार्दिसोमधानमाविश ।। पुरानोबाधाद्दुरिताऽतिपारयक्षेत्रविद्धिदिशआहाविपृछ
ते ।। हितोनसप्तिरभिवाजमर्षेंद्रस्येंदोजठरेमापवस्व ।। नावानसिंधुमतिपर्षिविद्वांछूरोनयुध्यं
न्नवनोनिदस्पः ।। २४ ।। आदक्षिणासृज्यतेशुष्म्या २ सदंवेतिद्रुहोरक्षसःपातिजागृविः ।। हरि
रोपशंकृणुतेनभस्पयउपस्तिरेचम्वोर्ब्रह्मनिर्णिजे ।। प्रकृष्टिहेवशूषएतिरोरुवदसुर्यं १ वर्णं
निरिणीतेअस्यतं ।। जहातिवव्रिंपितुरेतिनिष्कृतमुपप्रुतंकृणुतेनिर्णिजंतना ।। अद्रिभिःसुतः
पवतेगभस्त्योर्वृषायतेनभसावेपतेमती ।। समोदतेनसतेसाधतेगिरानेनिक्तेअप्सुयजतेपरीम
णि ।। परिद्युक्षंसहसःपर्वतावृधंमध्वःसिंचंतिहर्म्यस्यसक्षणिं ।। आयस्मिन्गावःसुहुताद
ऊधनिमूर्धंछ्रीणंत्यग्रियंवरीमभिः ।। समीरथंनभुरिजोरहेषतदशस्वसारोऽअदितेरुप
स्थऽआ ।। जिगादुपज्रयतिगोरपीच्यंपदंयदस्यमतुथाऽअजीजनन् ।। २५ ।। श्येनोनयोनिंस
दनंधियाकृतंहिरण्ययमासदंदेवऽएषति ।। एरिणंतिबर्हिषिप्रियंगिराश्वोनदेवांअप्येति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ स ॥
॥ २४ ॥
15

मृज्यसे ॥ परा व्यक्तो अरुषो दिवः कविर्वृषा त्रिपृष्ठो अनविष्ट गा ऽअभि ॥ सहस्रणीतिर्यतिः पराय
ती रेभो न पूर्वीरुषसो वि राजति ॥ त्वेषं रूपं कृणुते वर्णो अस्य स यत्राशयत्समृता सेधति स्रिधः ॥
अप्सा याति स्वधया दैव्यं जनं सं सुष्टुती नसते सं गो ऽअग्रया ॥ उक्षेव यूथा परियन्नरावीदधि त्वि
षीरधित सूर्यस्य ॥ दिव्यः सुपर्णो ऽव चक्षत क्षां सोमः परि क्रतुना पश्यते जाः ॥ २६ ॥ हरिं मृजन्त्यरु
षो न युज्यते सं धेनुभिः कलशे सोमो ऽज्यते ॥ उद्वाचमीरयति हिन्वते मती पुरुष्टुतस्य कति चित्परिप्रियः ॥
साकं वदन्ति बहवो मनीषिण ऽइन्द्रस्य सोमं जठरे यदादुहुः ॥ यदी मृजन्ति सुगभस्तयो नरः सनीळाभि
र्दशभिः काम्यं मधु ॥ अरममाणो अत्येति गा ऽअभि सूर्यस्य प्रियं दुहितुस्तिरो रवं ॥ अन्वस्मै जोषमभ
रद्विनंगृसः सं द्वयीभिः स्वसृभिः क्षेति जामिभिः ॥ नृधूतो अद्रिषुतो बर्हिषि प्रियः पतिर्गवां प्रदिव ऽइ
न्दुरृत्वियः ॥ पुरंधिवान्मनुषो यज्ञसाधनः शुचिर्धिया पवते सोम ऽइन्द्र ते ॥ नृबाहुभ्यां चोदितो धार
या सुतो ऽनुष्वधं पवते सोम इन्द्र ते ॥ आप्राः क्रतून्समजैरध्वरे मतीर्वेर्न द्रुषच्चम्वोरासदद्धरिः ॥ २७ ॥ ॥ राम ॥
॥ १८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अंशुंदुहंतिस्तनयंतमक्षितंकविंकवयोऽपसोमनीषिणः॥समीगावोमतयोयंतिसंयतऋतस्य
योनासदनेपुनर्भुवः॥नाभापृथिव्याधरुणोमहोदिवोऽपामूर्मौसिंधुष्वंतरुक्षितः॥इंद्रस्य
वज्रोवृषभोविभूवसुःसोमोहृदेपवतेचारुमत्सरः॥सतूपवस्वपरिपार्थिवंरजःस्तोत्रेशिक्ष
न्नाधून्वतेचसुक्रतो॥मानोनिर्भाग्वसुनःसादनस्पृशोरयिंपिशंगंबहुलंवसीमहि॥आ
तूनइंदोशतदात्वश्व्यंसहस्रदातुपशुमद्धिरण्यवत्॥उपमास्वबृहतीरेवतीरिषोऽधिस्तोत्रस्य
पवमाननोगहि॥२८॥स्रक्केद्रप्सस्यधमतःसमस्वरन्नृतस्ययोनासमरंतनाभयः॥त्रीन्समू
र्ध्नोअसुरश्चक्रआरभेसत्यस्यनावःसुकृतमपीपरन्॥सम्यक्सम्यंचोमहिषाअहेषतसि
धोरूर्मावधिवेनाअवीविपन्॥मधोर्धाराभिर्जनयंतोअर्कमित्प्रियामिंद्रस्यतन्वमवीवृधन्॥
पवित्रवंतःपरिवाचमासतेपितैषांप्रत्नोऽभिरक्षतिव्रतं॥महःसमुद्रंवरुणस्तिरोदधेधी
राइच्छेकुर्धरुणेष्वारभं॥सहस्रधारेवतेसमस्वरन्दिवोनाकेमधुजिह्वाऽअसश्चतः॥अस्यस्प

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ स॰ ७ ॥
॥ १५ ॥
15

शोनानिमिषंतिभूर्णयः पदेपदेपाशीनः संतिसेतवः ॥ पितुर्मातुरध्यायेसमस्वरंन्नृचाशोचंतः सं
दहंतोऽअव्रतान् ॥ इंद्रद्विष्टामपधमंतिमाययात्वचमसिक्नींभूमनोदिवस्परि ॥ २९ ॥ प्रत्नान्मा
नादध्यायेसमस्वरंछ्लोकयंत्रासोरभसस्यमंतवः ॥ अपानक्षासोबधिराअहासतऋतस्यपंथां
नतरंतिदुष्कृतः ॥ सहस्रधारेविततेपवित्रऽआवाचंपुनंतिकवयोमनीषिणः ॥ रुद्रासएषामि
षिरासोअद्रुहस्पशः स्वंचः सुदृशोनृचक्षसः ॥ ऋतस्यगोपानदभायसुक्रतुस्त्रीषपवित्रा
हृद्यं १ तरादधे ॥ विद्वान्सविश्वाभुवनाभिपश्यत्यवाजुष्टान्विध्यतिकर्तेऽअव्रतान् ॥ ऋतस्यतं
तुर्विततः पवित्रऽआजिह्वायाअग्रेवरुणस्यमायया ॥ धीराश्चित्तत्समिनक्षंतऽआशतात्रा
कर्तमवपदात्यप्रभुः ॥ ३० ॥ शिशुर्नजातोवचक्रदद्वनेस्व १ र्यद्वाज्यरुषः सिषासति ॥ दिवोरे
तसासचतेपयोवृधातमीमहेसुमतीशर्मसप्रथः ॥ दिवोयस्कंभोधरुणः स्वाततऽआपूर्णोअं
शुः पर्येतिविश्वतः ॥ सेमेमहीरोदसीयक्षदावृतासमीचीनेदाधारसमिषः कविः ॥ महिप्सरः

॥ रामकृष्ण ॥
॥ १५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कृतं सोम्यं मधूर्वीगव्यूतिरदितेर्ऋतं यते ।। ईशे यो वृष्टेरित उस्रियो वृषापां नेता य इतऊतिर्ऋग्मि-
यः ।। आत्मन्वन्नभो दुह्यते घृतं पय ऋतस्य नाभिरमृतं वि जायते ।। समीचीनाः सुदानवः प्रीणन्ति
तं नरो हितमव मेहन्ति पेरवः ।। अरावीदंशुः सचमान ऊर्मिणा देवाव्यं मनुषे पिन्वति त्वचं ।। द-
धाति गर्भमदितेरुपस्थ आ येन तोकं च तनयं च धामहे ।। ३१ ।। सहस्रधारेऽव ता असश्चतस्तृतीये
सन्तु रजसि प्रजावतीः ।। चतस्रो नाभो निहिता अवो दिवो हविर्भरन्त्यमृतं घृतश्चुतः ।। श्वेतं रूपं कृणु-
ते यत्सिषासति सोमो मीढ्वां असुरो वेद भूमनः ।। धिया शमी सचते सेमभि प्रवद्दिवस्कवन्धम-
व दर्षदुद्रिणं ।। अध श्वेतं कलशं गोभिरक्तं कार्ष्मन्ना वाज्यक्रमीत्ससवान् ।। आ हिन्विरे मनसा
देवयन्तः कक्षीवते शतहिमाय गोनां ।। अद्भिः सोम पपृचानस्य ते रसोऽव्यो वारं वि पवमान धा-
वति ।। स मृज्यमानः कविभिर्मदिन्तम स्वदस्वेन्द्राय पवमान पीतये ।। ३२ ।। अभि प्रियाणि पव-
ते चनोहितो नामानि यह्वो अधि येषु वर्धते ।। आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नधि रथं विष्वञ्चमरुहद्विच-

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰७॥
॥२६॥

16

सुपर्णः ॥ऋतस्यजिह्वापवतेमधुप्रियंवक्तापतिर्धियोऽअस्याअदाभ्यः ॥दधातिपुत्रः पित्रोरपी
च्यं२नामतृतीयमधिरोचनेदिवः ॥आवद्युतानः कलशाँऽअचिक्रदन्नृभिर्येमानः कोशआ
हिरण्यये॥अभीमृतस्यदोहनाअनूषताधित्रिपृष्ठउषसोविराजति॥अद्रिभिः सुतोमतिभि
श्चनोहितः प्ररोचयन्रोदसीमातराशुचिः॥रोमाण्यव्यासमयाविधावतिमधोर्धारापिन्व
मानादिवेदिवे॥परिसोमप्रधन्वास्वस्तयेनृभिः पुनानोऽअभिवा सयाशिरं॥येतेमदा
अहनसोविहायसस्तेभिरिंद्रंचोदयदातवेमघं॥२३॥ ॥इतिसप्तमाष्टकेद्वितीयोध्याय
॥ओंनम॥ ॥हिन्वंसर्गंनपववस्वरश्चपाइसुर्नधन्वंवीमुदेजातस्त्रपः॥ ॥हरिः ओंनम॥धर्ता
दिवः पवतेकृत्व्योरसोदक्षोदेवानामनुमाद्योनृभिः॥हरिः सृजानोऽअत्योनसत्वभिर्वृथापा
जांसिकृणुतेनदीष्वा॥शूरोनधत्तऽआयुधागभस्त्योः स्व१ःसिषासन्रथिरोगविष्टिषु॥इं
द्रस्यशुष्ममीरयन्नपस्युभिरिंदुर्हिन्वानोऽअज्यतेमनीषिभिः॥इंद्रस्यसोमपवमानऽऊर्मि

॥राम॥
॥२६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णा तविष्यमाणो जठरेष्वाविश ॥ प्रणः पिन्व विद्युदभ्रेव रोदसी धिया न वाजाँ ऽउप मासि शश्वतः ॥ वि
श्वस्य राजा पवते स्वर्दृश ऋतस्य धीतिमृषिषाळवीवशत् ॥ यः सूर्यस्यासिरेण मृज्यते पिता मती
नामसमष्टकाव्यः ॥ वृषेव यूथा परि कोशमर्षस्यपामुपस्थे वृषभः कनिक्रदत् ॥ स ऽइन्द्राय पवसे म
त्सरिन्तमो यथा जेषाम समिथे त्वोतयः ॥ १ ॥ एष प्र कोशे मधुमाँ ऽअचिक्रददिन्द्रस्य वज्रो वपुषो वपुष्टरः ॥
अभीमृतस्य सुदुघा घृतश्चुतो वाश्रा ऽअर्षन्ति पयसेव धेनवः ॥ स पूर्व्यः पवते यं दिवस्परि श्येनो मथा
यदिषितस्तिरो रजः ॥ स मध्व ऽआ युवते वेविजान ऽइत्कृशानोरस्तुर्मनसाह बिभ्युषा ॥ ते नः पूर्वास ऽ
उपरास ऽइन्दवो महे वाजाय धन्वन्तु गोमते ॥ ईक्षेण्यासो अह्यो ३ न चारवो ब्रह्मब्रह्म ये जुजुषुर्हविर्ह
विः ॥ अयं नो विद्वान्वनवद्वनुष्यत ऽइन्दुः सत्राचा मनसा पुरुष्टुतः ॥ इनस्य यः सदने गर्भमादधे गवा
मुरुब्जमभ्यर्षति व्रजम् ॥ चक्रिर्दिवः पवते कृत्व्यो रसो महाँ ऽअदब्धो वरुणो हुरुग्यते ॥ असावि मित्रो
वृजनेषु यज्ञियोऽत्यो न यूथे वृषयुः कनिक्रदत् ॥ २ ॥ प्र राजा वाचं जनयन्नसिष्यददपो वसानो अभि गा ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥
॥१७॥
17

इयक्षति॥गृभ्णातिरिप्रमविरस्यतान्वाशुद्धोदेवानामुपयातिनिष्कृतम्॥इंद्रायसोमपरिषिच्यसेनृ
भिर्नृचक्षाऽऊर्मिःकविरज्यसेवने॥पूर्वीर्हितेस्रुतयःसंतियातवेसहस्रमश्वाहरयश्चमूषदः॥समुद्रि
याऽअप्सरसोमनीषिणमासीनाऽअंतरभिसोममक्षरन्॥ताईंहिन्वंतिहर्म्यस्यसक्षणिंयाचंतेसुम्नं
पवमानमक्षितम्॥गोजिन्नःसोमोरथजिद्धिरण्यजित्स्वर्जिदब्जित्पवतेसहस्रजित्॥यंदेवासश्च
क्रिरेपीतयेमदंस्वादिष्ठंद्रप्समरुणंमयोभुवं॥एतानिसोमपवमानोऽअस्मयुःसत्यानिकृ
ण्वन्द्रविणान्यर्षसि॥जहिशत्रुमंतिकेदूरकेचयऽउर्वींगव्यूतिमभयंचनस्कृधि॥अ
४नो चोदसोधन्वंत्विंदवःप्रसुवानासोबृहद्दिवेषुहरयः॥विचनशन्नऽइषोऽअरातयोऽर्योनशंतसनि
षंतनोधियः॥प्रणोधन्वंत्विंदवोमदच्युतोधनावायेभिरर्वतोजुनीमसि॥तिरोमर्तस्यकस्यचित्परिह्वृ
तिंवयंधनानिविश्वधाभरेमहि॥उतस्वस्याऽअरात्याऽअरिर्हिषऽउतान्यस्याऽअरात्यावृकोहिषः
धन्वन्नतृष्णासमरीततांऽअभिसोमजहिपवमानदुराध्यः॥दिवितेनाभापरमोयऽआददेपृथिव्या

॥राम॥
॥१८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तेरुरुहुः सानविक्षिपः ॥ अद्रयस्त्वाबप्सतिगोरधित्वच्य१प्सुत्वाहस्तैर्दुदुहुर्मनीषिणः ॥ एवातइंदो
सुभ्वंसुपेशसंरसंतुंजंतिप्रथमाऽअभिश्रियः ॥ निदंनिदंपवमाननितारिषऽआविस्तेशुष्मोभवतुप्रि
योमदः ॥ ४ ॥ सोमस्यधारापवतेनृचक्षसऽऋतेनदेवान्हवतेदिवस्परि ॥ बृहस्पतेरवथेनाविदिद्युतेस
मुद्रासोनसवनानिविव्यचुः ॥ यंत्वावाजिन्नघ्न्याऽअभ्यनूषतायोहतंयोनिमारोहसिद्युमान् ॥ मघो
नामायुःप्रतिरन्महिश्रवऽइंद्रायसोमपवसेवृषामदः ॥ एंद्रस्यकुक्षापवतेमदिंतमऽऊर्जंवसानःश्र
वसेसुमंगलः ॥ प्रत्यङ्स विश्वाभुवनाभिपप्रथेक्रीळन्हरिरत्यःस्यंदतेवृषा ॥ तंत्वादेवेभ्योमधुमत्तमंन
रःसहस्रधारंदुहतेदशक्षिपः ॥ नृभिःसोमप्रच्युतोग्रावभिःसुतोविश्वान्देवाँऽआपवस्वासहस्र
जित् ॥ तंत्वाहस्तिनोमधुमंतमद्रिभिर्दुहंत्यप्सुवृषभंदशक्षिपः ॥ इंद्रंसोममादयंदैव्यंजनंसिंधो
रिवोर्मिःपवमानोऽअर्षसि ॥ ५ ॥ प्रसोमस्यपवमानस्योर्मयऽइंद्रस्ययंतिजठरंसुपेशसः ॥ दध्ना
यदीमुन्नीतायशसागवांदानायशूरमुदमंदिषुःसुताः ॥ अच्छाहिसोमःकलशाँऽअसिष्यददत्योनवो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं प्र॰ ॥
॥१८॥
18

॰होरघुवर्तनिर्दिषः॥ अथादेवानामुभयस्यजन्मनोविद्वांऽअग्नेऽसुमुतेऽइंद्रमच्छसुताः॥ अग्नेः सोमपवमा
नः क्रीडावस्विंदो भवमघवाराधसेमह॥ शिक्षावयोधोवसवेसुचेतुनामानोगयमारेऽअस्मत्परासि
चः॥ अग्नेः पूषापवमानः स्वरातयोमित्रोगच्छतुवरुणः सजोषसः॥ बृहस्पतिर्मरुतोवायुरश्विनात्वष्टा
सवितासुयमासरस्वती॥ उभेद्यावापृथिवीविश्वमिन्वेऽअर्यमादेवोऽअदितिर्विधाता॥ भगोनृशंसऽ
उर्वंतरिक्षंविश्वेदेवाः पवमानंजुषंत॥ ६॥ आसोविसोमोऽअरुषोवृषाहरीराजेवदस्मोऽअभिगा
अचिक्रदत्॥ पुनानोवारमत्येष्यव्ययं श्येनोनयोनिंघृतवंतमासदम्॥ कविर्वेधस्यापर्येषिमाहिनम
त्योनमृष्टोऽअभिवाजमर्षसि॥ अपसेधंदुरितासोममृळयघृतंवसानः परियासिनिर्णिजम्॥ पर्जन्यः
पितामहिषस्यपर्णिनोनाभापृथिव्यागिरिषुक्षयंदधे॥ स्वसारऽआपोअभिगाउतासरन्संग्रावभि
र्नसतेवीतेऽअध्वरे॥ जायेवपत्यावधिशेवमंहसेपज्रेगर्भशृणुहिब्रवीमिते॥ अंतर्वाणीषुप्रच
रासुजीवसेनिंद्योवृजनेसोमजागृहि॥ यथापूर्वेभ्यः शतसाऽअमृध्रः सहस्रसाः पर्ययावाजमिंदो॥

॥राम॥
॥१८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

एवापवस्वस्कवितापुनर्व्यसेतवश्रुतमन्वापःसचंते॥ ७॥ पवित्रंतेविततंब्रह्मणस्पतेप्रभुर्गात्राणिपर्ये
षिविश्वतः॥ अतप्ततनूर्नतदामोऽअश्नुतेशृतासऽइद्वहंतस्तत्समाशत॥ तपोष्पवित्रंविततंदिव
स्पदेऽर्चंतोऽअस्यतंतवोव्यस्थिरन्॥ अवंत्यस्यपवीतारमाशवोदिवस्पृष्ठमधितिष्ठंतिचेतसा॥ अ
रूरुचदुषसःपृश्निरग्रियऽउक्षामिमेतिभुवनानिवाजयुः॥ मायाविनोममिरेऽअस्यमाययानृच
क्षसःपितरोगर्भमादधुः॥ गंधर्वऽइत्थापदमस्यरक्षतिपातिदेवानांजनिमान्यद्भुतः॥ गृभ्णातिरिपुं
निधयानिधापतिःसुकृत्तमामधुमधुनोभक्षमाशत॥ हविर्हविष्मोमहिसद्मदैव्यंनभोवसानःपरि
यास्यध्वरम्॥ राजापवित्ररथोवाजमारुहःसहस्रभृष्टिर्जयसिश्रवोबृहत्॥ ८॥ पवस्वदेवमादनो
विचर्षणिरप्साऽइंद्रायवरुणायवायवे॥ कृधीनोऽअद्यवरिवःस्वस्तिमदुरुक्षितौगृणीहिदैव्यंजनम्॥ आ
यस्तस्थौभुवनान्यमर्त्योविश्वानिसोमःपरितान्यर्षति॥ कृण्वन्संचृतंविचृतमभिष्टयइंदुःसिषक्त्यु
षसंनसूर्यः॥ आयोगोभिःसृज्यतऽओषधीष्वादेवानांसुम्नऽइषयन्नुपावसुः॥ आविद्युतापव
तेधारयासुतऽइंद्रंसोमोमादयंदैव्यंजनम्॥ ९॥ एषस्यसोमःपवतेसहस्रजिद्धिन्वानोवाचमिषिरा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं०स०॥
॥१९॥

मुपधेषुवन्॥ इंदुः समुद्रमुद्दियर्तिवायुभिरेंद्रस्यहार्दिकलशेषुसीदति॥ अभिसंगावः पयसापयोवृ
धंसोमंश्रीणंतिमतिभिः स्वर्विदम्॥ धनंजयः पवतेकृत्व्योरसोविप्रः कविः काव्येनास्वर्चनाः॥९॥
इंद्रायसोमसुषुतः परिस्रवापामीवाभवतुरक्षसासह॥ मातेरसस्यमत्सतद्वयाविनोद्रविणस्वंत
ऽइहसंत्विंदवः॥ अस्मान्समर्येपवमानचोदयदक्षोदेवानामसिहिप्रियोमदः॥ जहिशत्रूँरभ्या
भंदनायतः पिबेंद्रसोममवनोमृधोजहि॥ अदब्धऽइंदोपवसेमदिंतमऽआत्मेंद्रस्यभवसिधासिरु
त्तमः॥ अभिस्वरंतिबहवोमनीषिणोराजानमस्यभुवनस्यनिंसते॥ सहस्रणीथः शतधारोऽअ
द्भुतऽइंद्रायेंदुः पवतेकाम्यंमधु॥ जयन्क्षेत्रमभ्यर्षाजयंन्नपऽउरुंनोगातुंकृणुसोममीढ्वः॥ कनि
क्रदत्कलशेगोभिरज्यसेव्य१व्ययंसमयावारमर्षसि॥ मर्मृज्यमानोऽअत्योनसानसिरिंद्रस्यसोमजठ
रेसमक्षरः॥ स्वादुः पवस्वदिव्यायजन्मनेस्वादुरिंद्रायसुहवीतुनाम्ने॥ स्वादुर्मित्रायवरुणायवायवे
बृहस्पतयेमधुमाँऽअदाभ्यः॥१०॥ अत्यंमृजंतिकलशेदशक्षिपः प्रविप्राणांमतयोवाचईरते॥ पव
मानाऽअभ्यर्षंतिसुष्टुतिमेंद्रंविशंतिमदिरासऽइंदवः॥ पवमानोऽअभ्यर्षासुवीर्यमुर्वींगव्यूतिंमहिश ॥रा०॥
॥१९॥

19

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मैंसस्रथे:॥मार्किर्नोऽअस्यपरिष्टतिरीशांतंद्रोजयेमत्वयाधनंधनम्॥अधिद्यामस्थाद्वृषभोविचक्षणो
रुरुचद्विदिवोरोचनाकविः॥राजापवित्रमत्येतिरोरुवद्दिवःपीयूषंदुहतेनृचक्षसः॥दिवोनाकेमधुजिह्वाऽ
असश्चतोवेनादुहंत्युक्षणंगिरिष्ठाम्॥अप्सुद्रप्संवावृधानंसमुद्रऽआसिंधोरूर्मामधुमंतंपवित्रऽआ॥
नाकेसुपर्णमुपपप्तिवांसंगिरोवेनानामकृपंतपूर्वीः॥शिशुंरिहंतिमतयःपनिप्नतंहिरण्ययंशकुनंक्षा
मणिस्थाम्॥ऊर्ध्वोगंधर्वोअधिनाकेअस्थाद्विश्वारूपाप्रतिचक्षाणोऽअस्य॥भानुःशुक्रेणशोचिषा
व्यद्यौद्रारुरुचद्रोदसीमातरांशुचिः॥११॥प्रतऽआश्विनीःपवमानधीजुवोमदाऽअर्षंतिरघुजाइवत्म
नो॥दिव्याःसुपर्णामधुमंतऽइंदवोमदिंतमासःपरिकोशमासते॥प्रतेमदासोमदिरासऽआशवोसृ
क्षतरथ्यासोयथापृथक्॥धेनुर्नवत्संपयसाभिवज्रिणमिंद्रमिंदवोमधुमंतऽऊर्मयः॥अत्योनहियानो
ऽअभिवाजमर्षस्वर्वित्कोशंदिवोऽअद्रिमातरम्॥वृषापवित्रेअधिसानोअव्ययेसोमःपुनानऽइंद्रि
यायधायसे॥प्रतऽआश्विनीःपवमानधीजुवोदिव्याऽअसृग्रन्पयसाधरीमणि॥प्रांतर्ऋषयस्थावि
रीरसृक्षतयेत्वामृजंत्यृषिषाणवेधसः॥विश्वाधामानिविश्वचक्षऽऋभ्वसःप्रभोस्तेसतःपरीयं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰८॥ ॥२०॥
तिकेनवः॥ व्यानग्नीः पवसे सोम धर्मभिः पतिर्विश्वस्य भुवनस्य राजसि॥१२॥ उभयतः पवमानस्य रश्मयो
ध्रुवस्य सतः परियंति केतवः॥ यदी पवित्रे अधि मृज्यते हरिः सत्ता नियोना कलशेषु सीदति॥ यज्ञस्य केतुः
पवते स्वध्वरः सोमो देवानामुपयाति निष्कृतम्॥ सहस्रधारः परिकोशमर्षति वृषा पवित्रमत्येति रोरुव
त्॥ राजा समुद्रं नद्यो३ विगाहते पामूर्मिं सचते सिंधुषु श्रितः॥ अध्यस्थात्सानु पवमानो अव्ययं नाभा
५ धरू पृथिव्यौ मृहो दिवः॥ दिवो न सानु स्तनयन्नचिक्रदद्द्यौश्च यस्य पृथिवी च धर्मभिः॥ इंद्रस्य सख्यं पवते
विवेविदत्सोमः पुनानः कलशेषु सीदति॥ ज्योतिर्यज्ञस्य पवते मधुप्रियं पिता देवानां जनिता विभूवसुः॥
दधाति रत्नं स्वधयोरपीच्यं मदिंतमो मत्सर इंद्रियो रसः॥१३॥ इ॥ दशमः॥ अभिक्रंदन्कलशं वाज्य
र्षति पतिर्दिवः शतधारो विचक्षणः॥ हरिर्मित्रस्य सदनेषु सीदति मर्मृजानो ऽविभिः सिंधुभिर्वृषा॥
अग्रे सिंधूनां पवमानो अर्षस्यग्रे वाचो अग्रियो गोषु गच्छसि॥ अग्रे वाजस्य भजसे महाधनं स्वायु
धः सोतृभिः पूयते वृषा॥ अयं मतवाञ्छकुनो यथा हितो व्ये ससार पवमान ऊर्मिणा॥ तव क्र
त्वा रोदसी अंतरा कवे शुचिर्धिया पवते सोम इंद्र ते॥ द्रापिं वसानो यजतो दिविस्पृशमंतरि ॥राम॥ ॥२०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्मा अनु वने वृषार्षति ।। स्वर्जज्ञानो नभसाभ्यक्रमीत्प्रत्नमस्य पितरमा विवासति ।। सोऽअस्य विशे महि
शर्म यच्छति यो ऽअस्य धाम प्रथमं व्यानशे ।। पदं यदस्य परमे व्योमन्यतो विश्वाऽअभि सं याति संयत:
।।२४।। प्रोऽअयासीदिंदुरिंद्रस्य निष्कृतं सखा सख्युर्न प्र मिनाति संगिरम् ।। मर्यऽइव युवतिभि: समर्षति
सोम: कलशे शतयाम्ना पथा ।। प्र वो धियो मंद्रयुवो विपन्युव: पनस्युव: संवसनेष्वक्रमु: ।। सोमं मनीषाऽ
अभ्यनूषत स्तुभोऽभि धेनव: पयसेमशिश्रयु: ।। आ न: सोम संयतं पिप्युषीमिषमिंदो पवस्व पवमानोऽअस्रि
धम् ।। या नो दोहते त्रिरहन्नसश्चुषी क्षुमद्वाजवन्मधुमत्सुवीर्यं ।। वृषा मतीनां पवते विचक्षण: सोमोऽअ
न्ह: प्रतरीतोषसो दिव: ।। क्राणा सिंधूनां कलशाँ अवीवशदिंद्रस्य हार्द्याविशन्मनीषिभि: ।। मनीषिभि:
पवते पूर्व्य: कविर्नृभिर्यत: परि कोशाँ अचिक्रदत् ।। त्रितस्य नाम जनयन्मधु क्षरदिंद्रस्य वायो: सख्या
य कर्तवे ।।२५।। अयं पुनानऽउषसो वि रोचयदयं सिंधुभ्योऽअभवदु लोककृत् ।। अयं त्रि: सप्त दुदुहानऽआ
शिरं सोमो हृदे पवते चारु मत्सर: ।। पवस्व सोम दिव्येषु धामसु सृजानऽइंदो कलशे पवित्रऽआ ।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥ ॥२२॥

सीदंनिंद्रस्यजठरेकनिक्रदन्नृभिर्यतः सूर्यमारोहयोदिवि ॥ अद्रिभिः सुतः पवसेपवित्रऽआँ ऽ इंदविंद्रस्य
जठरेष्वाविशन् ॥ त्वंनृचक्षाअभवोविचक्षणसोमगोत्रमंगिरोभ्योवृणोरप ॥ त्वांसोमपवमानस्वाध्यो
नुविप्रासोऽअमदन्नवस्यवः ॥ त्वांसुपर्णऽआभरद्दिवस्परींदोविश्वाभिर्मतिभिः परिष्कृतम् ॥ अव्येपु
नानंपरिवारऽऊर्मिणाहरिंनवंतेअभिसप्तधेनवः ॥ अपामुपस्थेऽअध्यायवः कविमृतस्ययोनाम
हिषाऽअहेषत ॥ २६ ॥ इंदुःपुनानोऽअतिगाहतेमृधोविश्वानिकृण्वन्सुपथानियज्यवे ॥ गाः कृण्वा
नोनिर्णिजंहर्यतः कविरत्योनक्रीळन्परिवारमर्षति ॥ असश्चतः शतधाराऽअभिश्रियोहरिंनवंतेव
ताऽउदन्युवः ॥ क्षिपोमृजंतिपरिगोभिरावृतंतृतीयेपृष्ठेअधिरोचनेदिवः ॥ तवेमाः प्रजादिव्यस्यरे
तसः त्वंविश्वस्यभुवनस्यराजसि ॥ अथेदंविश्वंपवमानतेवशेत्वमिंदोप्रथमोधामधाऽअसि ॥ त्वंस
मुद्रोऽअसिविश्ववित्कवेतवेमाः पंचप्रदिशोविधर्मणि ॥ त्वंद्यांचपृथिवींचातिजभ्रिषेतववज्योतींषि
षिपवमानसूर्यः ॥ त्वंपवित्रेरजसोविधर्मणिदेवेभ्यःसोमपवमानपूयसे ॥ त्वामुशिजः प्रथमा ॥राम॥ ॥२२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऽअगृभ्णततुभ्येमाविश्वाभुवनानियेमिरे ॥२७॥ प्ररेभएत्यतिवारमव्ययंवृषावनेष्ववचक्रदद्धरिः॥ संधी
तयोवावशानाऽअनूषतशिशुंरिहंतिमतयःपनिप्नतम्॥ ससूर्यस्यरश्मिभिःपरिव्यततंतुंतन्वानस्त्रि
वृतंयथाविदे॥ नयन्नृतस्यप्रशिषोनवीयसीःपतिर्जनीनामुपयातिनिष्कृतम्॥ राजासिंधूनांपवतेपतिर्दि
वऽऋतस्ययातिपथिभिःकनिक्रदत्॥ सहस्रधारःपरिषिच्यतेहरिःपुनानोवाचंजनयन्नुपावसुः॥ पवमा
नमह्यर्णोविधावसिसूरोनचित्रोऽअव्ययानिपव्यया॥ गभस्तिपूतोनृभिरद्रिभिःसुतोमहेवाजायधन्याय
धन्वसि॥ इषमूर्जंपवमानाभ्यर्षसिश्येनोनवंसुकलशेषुसीदसि॥ इन्द्रायमद्वामद्योमदःसुतोदिवोविष्टं
भऽउपमोविचक्षणः॥२८॥ समस्वसारोऽअभिमातरःशिशुंनवंजज्ञानंजेन्यंविपश्चितम्॥ अपांगंध
र्वंदिव्यंनृचक्षसंसोमंविश्वस्यभुवनस्यराजसे॥ ईशानऽइमाभुवनानिवीयसेयुजानऽइंदोहरितःसुपर्ण्यः॥
तास्तेक्षरंतुमधुमद्घृतंपयस्तवव्रतेसोमतिष्ठंतुकृष्टयः॥ त्वंनृचक्षाऽअसिसोमविश्वतःपवमानवृषभ
ताविधावसि॥ सनःपवस्ववसुमद्धिरण्यवद्वयंस्यामभुवनेषुजीवसे॥ गोवित्पवस्ववसुविद्धिरण्यविद्रे
तोधाऽइंदोभुवनेष्वर्पितः॥ त्वंसुवीरोऽअसिसोमविश्ववित्तंत्वाविप्राऽउपगिराइमऽआसते॥ उन्मध्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥ ॥२२॥

ऊर्मिर्वनि नोऽ अतिष्ठिद्पो वसानो महिषो विगाहते ॥ राजा पवित्ररथो वाजमारुहत्सहस्रभृष्टिर्जयसि
श्रवो बृहत् ॥१९॥ स भन्दना उदियर्ति प्रजावतीर्विश्वायुर्विश्वाः सुभरा अहर्दिवि ॥ ब्रह्म प्रजावद्रयि
मश्वपस्त्यं पीत इन्दविन्द्रमस्मभ्यं याचतात् ॥ सोऽ अग्रे अह्नां हरिर्हर्यतो मदः प्रचेतसा चेतयते अनु द्यु
भिः ॥ द्वा जना यातयन्नन्तरीयते नरा च शंसं दैव्यं च धर्तरि ॥ अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते क्रतुं रिहन्ति मधुनाभ्य
ञ्जते ॥ सिन्धोरुच्छ्वासे पतयन्तमुक्षणं हिरण्यपावाः पशुमासु गृभ्णते ॥ विपश्चिते पवमानाय गायत मही न
धारात्यन्धोऽ अर्षति ॥ अहिर्न जूर्णामति सर्पति त्वचमत्यो न क्रीळन्नसरद्वृषा हरिः ॥ अग्रेगो राजाप्यस्त
विष्यते विमानो अह्नां भुवनेष्वर्पितः ॥ हरिर्घृतस्नुः सुदृशीको अर्णवो ज्योतीरथः पवते रायऽ ओ
क्यः ॥२०॥ असर्जि स्कम्भो दिवऽ उद्यतो मदः परि त्रिधातुर्भुवनान्यर्षति ॥ अंशुं रिहन्ति मतयः पनिप्नतं
गिरा यदि निर्णिजमृग्मिणो ययुः ॥ प्र ते धाराऽ अत्यण्वानि मेष्यः पुनानस्य संयतो यन्ति रंहयः ॥ य
द्गोभिरिन्दो चम्वोः समज्यसऽ आ सुवानः सोम कलशेषु सीदसि ॥ पवस्व सोम क्रतुविन्नऽ उक्थ्योऽव्यो
वारे परि धाव मधु प्रियम् ॥ जहि विश्वान्रक्षसऽ इन्दोऽ अत्रिणो बृहद्वदेम विदथे सुवीराः ॥२१॥ प्र नु

॥राम॥ ॥२२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्रुपपरिकोशंनिषीदन्नृभिःपुनानोअभिवाजमर्ष॥अश्वंनत्वावाजिनंमर्जयंतोछावर्हीरशनाभिर्न
यंति॥स्वायुधःपवतेदेवइंदुरशस्तिहावृजनंरक्षमाणः॥पितादेवानांजनितासुदक्षोविष्टंभोदिवोधरुणः
पृथिव्याः॥ऋषिर्विप्रःपुरएताजनानामृभुर्धीरउशनाकाव्येन॥सचिद्विवेदनिहितंयदासामपीच्यं
१गुह्यंनामगोनाम्॥एषस्यतेमधुमाँइंद्रसोमोवृषावृष्णेपरिपवित्रेअक्षाः॥सहस्रसाःशतसा
भूरिदावाशश्वत्तमंबर्हिरावाज्यस्थात्॥एतेसोमाअभिगव्यासहस्रामहेवाजायामृतायश्रवांसि॥
पवित्रेभिःपवमानाअसृग्रन्छ्रवस्यवोनरथानाजोअस्याः॥२२॥परिहिष्माघुरुहूतोजनानांवि
श्वासरद्भोजनापूयमानः॥अथाभररथपेनभृतंनभयोसिरयिंतुजानो॥अभिवाजमर्ष॥एषसुवानः
परिसोमःपवित्रेसर्गोनसृष्टोअदधावदर्वा॥तिग्मेशिशानोमहिषोनशृंगेगागव्यन्नभिशूरोन
सत्वा॥एषापयेयोपरमादंतरद्रेःकूचित्सतीरूर्वेगाविवेद॥दिवोनविद्युत्स्तनयंत्यभ्रैःसोमःसुतेपव
तइंद्रधारो॥उतस्मराशिंपरियासिगोनामिंद्रेणसोमसरथंपुनानः॥पूर्वीरिषोबृहतीर्जीरदानो
शिक्षाशचीवस्तवताउपष्टुत्॥२३॥अयंसोमइंद्रतुभ्यंसुन्वेतुभ्यंपवतेत्वमस्यपाहि॥त्वं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥
॥२३॥
23

त्वयंचकृषेत्वंववृष ऽइंदुंमदाययुज्यायसोमं ॥ सईंरथोनभुरिषाळयोजिमहः पुरूणीसातयेवसू
नि ॥ आदींविश्वानहुष्याणिजातास्वर्षातावन ऽऊर्ध्वानवंत ॥ वायुर्नयोनियुत्वांइष्टयामानासत्येवहव
ऽआशंभविष्ठः ॥ विश्ववारोद्रविणोदाऽइवत्मन्पूषेवधीजवनोसिसोम ॥ इंद्रोनयोमहाकर्माणि
चक्रिर्हंतावृत्राणामसिसोमपूर्भित् ॥ पैद्वोनहित्वमहिनाम्नांहंताविश्वस्यासिसोमदस्योः ॥
अग्निर्नयोवन ऽआसृज्यमानोवृथापाजांसिकृणुतेनदीषु ॥ जनोनयुध्वामहतऽउपब्दिरिय
र्तिसोमः पवमानऽऊर्मिम् ॥ एतेसोमाऽअतिवाराण्यव्यादिव्यानकोशासोऽअभ्रवर्षाः ॥ वृथा
समुद्रंसिंधवोननीचीः सुतासोऽअभिकलशाँऽअसृग्रन् ॥ शुष्मीशर्धोनमारुतंपवस्वानभिश
स्तादिव्यायथाविट् ॥ आपोनमक्षूसुमतिर्भवानः सहस्राप्साः पृतनाषाण्नयज्ञः ॥ राज्ञोनुतेव
रुणस्यव्रतानिबृहद्गभीरंतवसोमधाम ॥ शुचिष्ट्वमसिप्रियोनमित्रोदक्षाय्योऽअर्यमेवासि
सोम ॥ २४ ॥ प्रोस्यवह्नेः पथ्याभिरस्यान्दिवोनवृष्टिः पवमानोऽअक्षाः ॥ सहस्रधारोअसदन्न्यस्मे ॥राम॥
॥२३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मातुरुपस्थेवनऽआचसोमः॥राजासिंधुनामवसिष्टवासऽऋतस्यनावमारुहद्रजिष्ठाम्॥अप्सुद्रप्सो
॥वावृधेश्येनजूतोदुहऽईंपितादुहईंपितुर्जाम्॥सिंहंनसंतमध्वोऽअयासंहरिमरुषंदिवोऽअस्यपतिं
म्॥शूरोयुत्सुप्रथमःपृच्छतेगाऽअस्यचक्षसापरिपात्युक्षा॥मधुपृष्ठंघोरमयासमश्वंरथेयुंज
न्त्युरुचक्रऽऋष्वम्॥स्वसारऽईंजामयोमर्जयंतिसनाभयोवाजिनमूर्जयंति॥चतस्रऽईंघृतदु
हःसचंतेसमानेऽअंतर्धरुणेनिषत्ताः॥ताईमर्षंतिनमसापुनानास्ताईंविश्वतःपरिषंतिपूर्वीः॥वि
ष्टंभोदिवोधरुणःपृथिव्याविश्वाऽउतक्षितयोहस्तेऽअस्य॥असत्तऽउत्सोगृणतेनियुत्वान्मध्वोऽअं
शुःपवतऽइंद्रियाय॥वन्वन्नवातोऽअभिदेववीतिमिंद्रायसोमवृत्रहापवस्व॥शग्धिमहःपुरुश्चंद्र
स्यरायःसुवीर्यस्यपतयस्याम॥॥२५॥॥प्रहिन्वानोजनितारोदस्योरथोनवाजंसनिष्यन्नया सोम+४
सीत्॥इंद्रंगच्छन्नायुधासंशिशानो॥विश्वावसुहस्तयोरादधानः॥अभित्रिपृष्ठंवृषणंवयोधामां १
गूषाणामवावशंतवाणीः॥वनावसानोवरुणोनसिंधून्विरत्नधादयतेवार्याणि॥शूरग्रामःसर्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥ ॥२५॥ 25

वीरःसहावांजेनापवस्वसनिता धनानि॥तिग्मायुधःक्षिप्रधन्वासमत्स्वषाळ्हःसाह्वान्पृतनासुशत्रू
न्॥उरुगव्यूतिरभयानिकृण्वन्त्समीचीनेऽआपवस्वापुरंधी॥अपःसिषासन्नुषसःस्व१र्गाःसंचिक्र
दोमहोऽअस्मभ्यंवाजान्॥मत्सिसोमवरुणंमत्सिमित्रंमत्सींद्रमिंदोपवमानविष्णुम्॥मत्सिशर्धो
मारुतंमत्सिदेवान्मत्सिमहामिंद्रमिंदोमदाय॥एवाराजेवक्रतुमांऽअमेनविश्वाघनिघ्नद्दुरितापवस्व
॥इंदोसूक्तायवचसेवयोधायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥२६॥इतिसप्तमाष्टकेतृतीयोध्यायः॥
॥३॥धर्तादिवोसंभरंजंतिअसर्जिःस्कंभोषट्॥ ॥हरिःॐम॥ ॥असर्जिवक्वारथ्येयथाजौधिया
मनोताप्रथमामनीषी॥दशस्वसारोऽअधिसानोऽअव्येजंतिवह्निंसदनान्यच्छ॥वीतीजनस्यदि
व्यस्यकव्यैरधिसुवानोनहुष्येभिरिंदुः॥प्रयोनृभिरमृतोमर्त्येभिर्मर्मृजानोविभिर्गोभिरद्भिः॥वृषा
वृष्णेरोरुवदंशुरस्मैपवमानोरुशदीर्तेपयोगोः॥सहस्रमृक्वापथिभिर्वचोविदध्वस्मभिःसूरोऽ ॥राम॥
अण्वंवियाति॥रुजादृळ्हाचिद्रक्षसःसदांसिपुनानऽइंदऽऊर्णुहिविवाजान्॥वृश्चोपरिष्टात्तुज ॥२५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तावधेनयेऽअंतिदूरादुपनायमेषाम्॥सप्रत्नवन्नव्यसेविश्ववारसूक्तायपथःकृणुहिप्राचः॥येदुःषहा
सोवनुषोबृहंतस्तांस्तेऽअश्यामपुरुकृत्पुरुक्षो॥एवापुनानोऽअपःस्वर्गाअस्मभ्यंतोकातनयानि
भूरि॥शंनःक्षेत्रमुरुज्योतींषिसोमज्योङ्नःसूर्यंदृशयेरिरीहि॥१॥परिसुवानोहरिरंशुःपवित्रेरथोन
सर्जिसनयेहियानः॥आपच्छ्लोकमिंद्रियंपूयमानःप्रतिदेवाँऽअजुषतप्रयोभिः॥अच्छानृचक्षाऽअ
सरत्पवित्रेनामदधानःकविरस्ययोनौ॥सीदन्होतेवसदनेचमूषूपेमग्मन्नृषयःसप्तविप्राः॥प्रसुमे
धागातुविद्विश्वदेवःसोमःपुनानःसदऽएतिनित्यम्॥भुवद्विश्वेषुकाव्येषुरंतानुजनान्यततेपंचधी
रः॥तवत्येसोमपवमाननिण्येविश्वेदेवास्त्रयऽएकादशासः॥दशस्वधाभिरधिसानोऽअव्येमृ
जंतित्वानद्यःसप्तयह्वीः॥तन्नुसत्यंपवमानस्यास्तुयत्रविश्वेकारवःसंनसंत॥ज्योतिर्यदह्नेऽअकृणो
दुलोकंप्रावन्मनुंदस्यवेकरभीकम्॥परिसद्मेवपशुमांतिहोताराजानसत्यःसमितीरियानः॥सोमः
पुनानःकलशाँऽअयासीत्सीदन्मृगोनमहिषोवनेषु॥२॥साकमुक्षोमर्जयंतस्वसारोदशधीर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं०स०॥
॥२५॥

स्वधीतयो धनुत्रीः॥ हरिः पर्यद्रवज्जाः सूर्यस्य द्रोणं ननक्षे ऽ अत्यो न वाजी॥ सं मातृभिर्न शिशुर्वावशा
नो वृषा दधन्वे पुरुवारो ऽ अद्भिः॥ मर्यो न योषामभि निष्कृतं यं संगच्छते कलश ऽ उस्रियाभिः॥ उत प्र पिप्य ऽ
ऊधरघ्न्याया ऽ इंदुर्धाराभिः सचते सुमेधाः॥ मूर्धानं गावः पयसा चमूष्वभि श्रीणंति वसुभिर्न निक्तैः॥
स नो देवेभिः पवमान रदेंदो रयिमश्विनं वावशानः॥ रथिरायतामुशती पुरंधीरस्मद्र्य१गा दावने वसूनाम्॥
नू नो रयिमुप मास्व नृवंतं पुनानो वाताप्यं विश्वश्चंद्रम्॥ प्र वंदितुरिंदो तार्यायुः प्रातर्मक्षू धियावसुर्जगम्या
त्॥ ३॥ अधि यदस्मिन्वाजिनीव शुभ स्पर्धंते धियः सूर्ये न विशः॥ अपो वृणानः पवते कवीयन्व्रजं न पशुवर्ध
नाय मन्म॥ द्विता व्यूर्ण्वन्नमृतस्य धाम स्वर्विदे भुवनानि प्रथंत॥ धियः पिन्वानाः स्वसरे न गाव ऽ ऋतायं
तीरभि वावश्र ऽ इंदुम्॥ परि यत्कविः काव्या भरते शूरो न रथो भुवनानि विश्वा॥ देवेषु यशो मर्ताय भूषंदक्षा
यरायः पुरुभूषु नव्यः॥ श्रिये जातः श्रिय ऽ आ निरियाय श्रियं वयो जरितृभ्यो दधाति॥ श्रियं वसाना ऽ
अमृतत्वमायन्भवंति सत्या समिथा मितद्रौ॥ इषमूर्जमभ्य१र्षाश्वं गामुरु ज्योतिः कृणुहि मत्सि देवा ॥राम॥
॥२५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र।।विश्वानिहिसुषहातानितुभ्यंपवमानबाधसेसोमशत्रून्।।४।।कनिक्रंतिहरिरासृज्यमानःसी
दन्वनस्यजठरेपुनानः।।नृभिर्यतःकृणुतेनिर्णिजंगाऽअतोमतीर्जनयतस्वधाभिः।।हरिःसृजानः
पथ्यामृतस्येयर्तिवाचमरितेवनावम्।।देवोदेवानांगुह्यानिनामाविष्कृणोतिबर्हिषिप्रवाचे।।अ
पामिवेदूर्मयस्तर्तुराणाःप्रमनीषाईरतेसोममच्छ।।नमस्यंतीरुपचयंतिसंचाचविशंत्युशतीरु
शंतम्।।तंमर्मृजानंमहिषंनसानावंशुंदुहंत्युक्षणंगिरिष्ठाम्।।तंवावशानंमतयःसचंतेत्रितोबि
भर्तिवरुणंसमुद्रे।।इष्यन्वाचमुपवक्तेवहोतुःपुनानऽइंदोविष्यामनीषाम्।।इंद्रश्चयत्क्षयथःसौ
भगायसुवीर्यस्यपतयःस्याम।।५।।प्रसेनानीःशूरोऽअग्रेरथानांगव्यन्नेतिहर्षतेऽअस्यसेना।।
भद्रान्कृण्वन्निंद्रहवान्सखिभ्यऽआसोमोवस्त्रारभसानिदत्ते।।समस्यहरिंहरयोमृजंत्यश्व
हयैरनिशितंनमोभिः।।आतिष्ठतिरथमिंद्रस्यसखाविद्वाँऽएनासुमतिंयात्यच्छ।।सनोदेवदेव
तातेपवस्वमहेसोमप्सरसऽइंद्रपानः।।कृण्वन्नपोवर्षयंद्यामुतेमामुरोरानोवरिवस्यापुनानः।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥
॥२६॥
26

अजीतयेहतयेपवस्वस्वस्तयेसर्वतातयेबृहते॥ तदुशंतिविश्वऽइमेसखायस्तदहंवश्मिपवमानसो
म॥ सोमः पवतेजनितामतीनांजनितादिवोजनितापृथिव्याः॥ जनिताग्नेर्जनितासूर्यस्यजनितें
द्रस्यजनितोतविष्णोः॥६॥ ब्रह्मादेवानांपदवीःकवीनामृषिर्विप्राणांमहिषोमृगाणाम्॥ श्येनो
गृध्राणांस्वधितिर्वनानांसोमःपवित्रमत्येतिरेभन्॥ प्रावीविपद्वाचऽऊर्मिंनसिंधुर्गिरःसोमः
पवमानोमनीषाः॥ अंतःपश्यन्वृजनेमावराण्यातिष्ठतिवृषभोगोषुजानन्॥ समत्सरःपृत्सु
वन्वन्नवातःसहस्ररेताऽअभिवाजमर्ष॥ इंद्रायेंदोपवमानोमनीष्यंशोरूर्मिमीरयगाऽइषण्य
न्॥ परिप्रियःकलशेदेववातऽइंद्रायसोमोरण्योमदाय॥ सहस्रधारःशतवाजऽइंदुर्वाजीनसप्तिः
समनाजिगाति॥ सपूर्व्योवसुविज्जायमानोमृजानोऽअप्सुदुदुहानोऽअद्रौ॥ अभिशस्तिपाभु
वनस्यराजाविदद्गातुंब्रह्मणेपूयमानः॥७॥ त्वयाहिनःपितरःसोमपूर्वेकर्माणिचक्रुःपवमान
धीराः॥ वन्वन्नवातःपरिधींरपोर्णुवीरेभिरश्वैर्मघवाभवानः॥ यथापवथामनवेवयोधाऽअ

॥राम॥
॥२६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मित्रत्वावरिवोविद्विभाति ॥ एवापवस्वद्रविणंदधान ऽ इंद्रेसंतिष्ठजनयायुधानि ॥ पवस्वसोममधु
मां ऽ ऋतावापोवसानो ऽ अधिसानो ऽ अव्ये ॥ अवद्रोणानिघृतवांतिसीदमदिंतमोमत्सरइंद्रपा
नः ॥ वृष्टिंदिवः शतधारः पवस्वसहस्रसावाजयुर्देववीतौ ॥ संसिंधुभिः कलशेवावशानः समु
स्रियाभिः प्रतिरन्न ऽ आयुः ॥ एषस्यसोमोमतिभिः पुनानो ऽत्योनवाजीतरतीदरातीः ॥ पयोनदुग्ध
रि मदितेरिषिरमुर्विवगातुः सुयमोनवोळ्हा ॥ ८ ॥ स्वायुधः सोतृभिः पूयमानो ऽभ्यर्षगुह्यंचारुनाम ॥
अभिवाजंसप्तिरिवश्रवस्याभिवायुमभिगादेवसोम ॥ शिशुंजज्ञानंहर्यतंमृजंतिशुंभंतिवह्निंमरु
तोगणेन ॥ कविर्गीर्भिः काव्येनाकविः सन्त्सोमः पवित्रमत्येतिरेभन् ॥ ऋषिमनाय ऽ ऋषिकृत्स्वर्षाः
सहस्रणीथः पदवीः कवीनां ॥ तृतीयंधाममहिषः सिषासन्त्सोमोविराजमनुराजतिष्टुप् ॥ चमू
षच्छ्येनः शकुनोविभृत्वागोविंदुर्द्रप्स ऽ आयुधानिबिभ्रत् ॥ अपामूर्मिंसचमानः समुद्रंतुरीयं
धाममहिषोविवक्ति ॥ मर्योनशुभ्रस्तन्वंमृजानो ऽत्योनसृत्वासनयेधनानां ॥ वृषेवयूथापरिको

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं० स० ॥
॥ २७ ॥

27

श्रामर्षन्कनिक्रदद्वृषम्वो ऽराविवेन्न ॥ ९ ॥ पवस्वेंदोपवमानोमहोभिः कनिक्रदत्परिवाराण्यर्ष ॥ क्री
ळंचम्वो ऽराविन्नापूयमानः ऽइंदन्तेरसोमदिरोममत्तु ॥ प्रास्यधाराबृहतीरसृग्रन्नक्तोगोभिः कल
शाँ ऽआविवेश ॥ सामकृण्वन्त्सामन्योविपश्चित्क्रंदन्नेत्यभिसख्युर्नजामिम् ॥ अपघ्नन्नेषि
पवमानशत्रून्प्रियान्नजारो ऽअभिगीतइंदुः ॥ सीदन्वनेषुशकुनोनपत्वासोमः पुनानः कलशे
षुसत्ता ॥ आतेरुचः पवमानस्यसोममुयोषेवयंतिसुदुघाः सुधाराः ॥ हरिरानीतः पुरुवारो ऽअ
प्स्वचिक्रदत्कलशेदेवयूनाम् ॥ १० ॥ अस्यप्रेषाहेमनापूयमानोदेवोदेवेभिः समपृक्तरसम् ॥ सु दे+६
तः पवित्रंपर्येतिरेभन्मितेवसद्मपशुमंतिहोता ॥ भद्रावस्त्रासमन्या ऽवसानोमहान्कविर्नि
वचनानिशंसन् ॥ आवच्यस्वचम्वोः पूयमानोविचक्षणोजागृविर्देववीतौ ॥ समुप्रियोमृ
ज्यतेसानो ऽअव्येयशस्तरोयशसांक्षैतो ऽअस्मे ॥ अभिस्वरधन्वापूयमानोयूयंपातः स्व
स्तिभिः सदानः ॥ प्रगायताभ्यर्चामदेवान्त्सोमंहिनोतमहतेधनाय ॥ स्वादुः पवातेअतिवा ॥ साम ॥
॥ २७ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऋन्वव्युमासीद्दशनिकृत्वांदेवयुर्नः॥इंदुर्देवानामुपसख्यमायन्सहस्रधारःपवतेमदाय॥नृभि
स्तवानोऽअनुधामपूर्वमगन्निंद्रंमहतेसौभगाय॥११॥स्तोत्रेरायेहरिरर्षापुनानऽइंद्रंमदोगछ
तुतेभराय॥देवैर्याहिसरथंराधोऽअछायूयंपातस्वस्तिभिःसदानः॥प्रकाव्यमुशनेवब्रुवाणो
देवोदेवानांजनिमाविवक्ति॥महिव्रतःशुचिबंधुःपावकःपदावराहोऽअभ्येतिरेभन्॥प्रहंस
सस्तृपलंमन्युमछामादस्तंवृषगणाऽअयासुः॥आंगूष्यंऽपवमानंसखायोदुर्मर्षंसाकंप्र
वदंतिवाणम्॥सरंहतऽउरुगायस्यजूतिंवृथाक्रीळंतंमिमतेनगावः॥परीणसंकृणुतेतिग्म
शृंगोदिवाहरिर्ददृशेनक्तमृज्रः॥इंदुर्वाजीपवतेगोन्योघाऽइंद्रेसोमःसहऽइन्वन्मदाय॥हं
तिरक्षोबाधतेपर्यरातीर्वरिवःकृण्वन्वृजनस्यराजा॥१२॥अधधारयामध्वापृचानस्तिरो
रोमपवतेअद्रिदुग्धः॥इंदुरिंद्रस्यसख्यंजुषाणोदेवोदेवस्यमत्सरोमदाय॥अभिप्रियाणि
पवतेपुनानोदेवोदेवान्स्वेनरसेनपृंचन्॥इंदुर्धर्माण्यृतुथावसानोदशक्षिपोऽअव्यतसानोऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥
॥२८॥
28

अव्ये॥ वृषाशोणोऽअभिकनिक्रदद्गानदयंनेतिपृथिवीमुतद्याम्॥ इंद्रस्येववग्नुराशृंण्वऽआजौ
प्रचेतयंनर्षतिवाचमेमाम्॥ रसाय्यःपयसापिन्वमानऽईरयंनेषिमधुमंतमंशुम्॥ पवमानःसं
तनिमेषिकृण्वन्निंद्रायसोमपरिषिच्यमानः॥ एवापवस्वमदिरोमदायोदग्राभस्यनमयन्वधस्नैः॥
परिवर्णंभरमाणोरुशंतंगव्युर्नोऽअर्षपरिसोमसिक्तः॥ २२॥ जुष्टीनऽइंदोसुपथासुगान्यु
रौपवस्ववरिवांसिकृण्वन्॥ घनेवविष्वग्दुरितानिविघ्नन्नधिष्णुनाधन्वसानोऽअव्ये॥ वृष्टिं
नोअर्षदिव्यांजिगत्नुमिळावतींशंगयींजीरदानुम्॥ स्तुकेववीताधन्वाविचिन्वन्बंधूँरिमाँऽ
अवराँऽइंदोवायून्॥ ग्रंथिंनविष्यग्रथितंपुनानऽऋजुंचगातुंवृजिनंचसोम॥ अत्योनक्रदो
हरिरासृजानोमर्योदेवधन्वपस्त्यावान्॥ जुष्टोमदायदेवतातऽइंदोपरिष्णुनाधन्वसानोऽअ
व्ये॥ सहस्रधारःसुरभिरदब्धःपरिस्रववाजसातौनृषह्ये॥ अरश्मानोयेऽरथाऽअयुक्ताऽ
अत्यासोनससृजानासऽआजौ॥ एतेशुक्रासोधन्वंतिसोमादेवासस्ताँऽउपयातापिबध्यै॥ २४॥ ॥राम॥
॥२८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥इत्सर्वम्॥एवानऽइंदोऽअभिदेववीतिंपरिस्रवनभोऽअर्णश्चमूषु॥सोमोऽअस्मभ्यंकाम्यं
बृहंतंरयिंददातुवीरवंतमुग्रम्॥तक्षद्यदीमनसोवेनतोवाग्ज्येष्ठस्यवाधर्मणिक्षोरनीके॥आ
दीमायन्वरमावावशानाजुष्टंपतिंकलशेगावऽइंदुम्॥प्रदानुदोदिव्योदानुपिन्वऽऋतमृताय
पवतेसुमेधाः॥धर्माभुवद्वृजन्यस्यराजाप्ररश्मिभिर्दशभिर्भारिभूम॥पवित्रेभिःपवमानो
नृचक्षाराजादेवानामुतमर्त्यानाम्॥द्विताभुवद्रयिपतीरयीणामृतंभरत्सुभृतंचार्विंदुः॥अ
र्वाँऽइवश्रवसेसातिमच्छेंद्रस्यवायोरभिवीतिमर्ष॥सनःसहस्राबृहतीरिषोदाभवासोमद्रवि
णोवित्पुनानः॥२५॥देवाव्योनःपरिषिच्यमानाःक्षयंसुवीरंधन्वंतुसोमाः॥आयज्यवःसुमतिं
विश्ववाराहोतारोनदिवियजोमंद्रतमाः॥एवादेवदेवतातेपवस्वमहेसोमप्सरसेदेवपानः॥मह
श्चिद्धिष्मसिहिताःसमर्येकृधिसुष्ठानेरोदसीपुनानः॥अश्वोनक्रदोवृषभिर्युजानःसिंहोनभी
मोमनसोजवीयान्॥अर्वाचीनैःपथिभिर्येरजिष्ठाऽआपवस्वसौमनसंनऽइंदो॥शतंधारादे
वजाताऽअसृग्रन्सहस्रमेनाःकवयोमृजंति॥इंदोसनित्रंदिवऽआपवस्वपुरऽएतासिमहतो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰स ॥
॥ २६ ॥

29

धनस्य ॥ दिवोनसर्गा ऽ अससृग्रमह्नांराजानमित्रंप्रमिनातिधीरः ॥ पितुर्नपुत्रः क्रतुभिर्यतान ऽ आ
पवस्वविशे ऽ अस्या ऽ अजीतिम् ॥ १६ ॥ प्रतेधारामधुमतीरसृग्रन्वारान्यत्पूतो ऽ अत्येष्यव्यान् ॥ प
वमानपवसेधामगोनांजज्ञानः सूर्यमपिन्वो ऽ अर्कैः ॥ कनिक्रदद्नुपंथामृतस्यशुक्रोविभास्य
मृतस्यधाम ॥ स ऽ इंद्रायपवसेमत्सरवान्हिन्वानोवाचंमतिभिः कवीनाम् ॥ दिव्यः सुपर्णोवच
क्षिसोमपिन्वंधाराः कर्मणादेववीतौ ॥ एंदोविशकलशंसोमधानंक्रंदन्निहिसूर्यस्योपरश्मिम् ॥
तिस्रोवाच ऽ ईरयतिप्रवह्निर्ऋतस्यधीतिंब्रह्मणोमनीषाम् ॥ गावोयंतिगोपतिंपृछमानाः सो
मंयंतिमतयोवावशानाः ॥ सोमंगावोधेनवोवावशानाः सोमंविप्रामतिभिः पृछमानाः ॥ सोमः
सुतः पूयतेअज्यमानः सोमे ऽ अर्कास्त्रिष्टुभः संनवंते ॥ १७ ॥ एवानः सोमपरिषिच्यमान ऽ
आपवस्वपूयमानः स्वस्ति ॥ इंद्रमाविशबृहतारवेणवर्धयावाचंजनयापुरंधिम् ॥ आजागृवि
र्विप्र ऽ ऋतामतीनांसोमः पुनानो ऽ असदच्चमूषु ॥ सपंतियंमिथुनासोनिकामा ऽ अध्वर्यवो
रथिरासः सुहस्ताः ॥ सपुनान ऽ उपसूरेनधातोभे ऽ अप्रारोदसीविष ऽ आवः ॥ प्रियाचि

॥ राम ॥
॥ २९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

घस्यप्रियसासऽऊतीसतूधनंकारिणेनप्रयंसत्।।सवर्द्धितावर्द्धनःपूयमानःसोमोमीढ्वाँऽअभि
नोज्योतिषावीत्।।येनानःपूर्वेपितरःपदज्ञाःस्वर्विदोऽअभिगाऽअद्रिमुष्णन्।।अक्रान्त्समुद्रःप्र
थमेविधर्मन्जनयन्प्रजाभुवनस्यराजा।।वृषापवित्रेऽअधिसानोऽअव्येबृहत्सोमोवावृधे
सुवानऽइंदुः।।१८।।महत्तत्सोमोमहिषश्चकारापांयद्गर्भोवृणीतदेवान्।।अदधादिंद्रेपवमा
नऽओजोजनयत्सूर्येज्योतिरिंदुः।।मत्सिवायुमिष्टयेराधसेचमत्सिमित्रावरुणापूयमानः।।
मत्सिशर्द्धोमारुतंमत्सिदेवान्मत्सिद्यावापृथिवीदेवसोम।।ऋजुःपवस्ववृजिनस्यहंतापा
मीवांबाधमानोमृधश्च।।अभिश्रीणन्पयःपयसाभिगोनामिंद्रस्यत्वंतववयंसखायः।।म
ध्वःसूदंपवस्ववस्वऽउत्संवीरंचनऽआपवस्वाभगंच।।स्वदस्वेंद्रायपवमानऽइंदोरयिंचनऽआ
पवस्वासमुद्रात्।।सोमःसुतोधारयात्योनहित्वासिंधुर्ननिम्नमभिवाज्यक्षाः।।आयोनिंवन्य
८ मसदत्पुनानःसमिंदुर्गोभिरसरत्समद्भिः।।१९।।एषस्यतेपवतऽइंद्रसोमश्चमूषुधीरऽउशतेतव
स्वान्।।स्वर्चक्षारथिरःसत्यशुष्मःकामोनयोदेवयतामसर्जि।।एषप्रत्नेनवयसापुनानस्तिरो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं०स०॥
॥२०॥
30

वर्पांसिदुग्धैर्दुर्दधानः॥ वसानःशर्मत्रिवरूथमप्सु होतेवयातिसमनेषुरेभन्॥ नूनसत्वंरथिरोदेव
सोमपरिस्रवचम्वोःपूयमानः॥ अप्स्वास्वादिष्ठोमधुमाँऽऋतावादेवोनयःसवितासत्यमन्म॥
अभिवायुंवीत्यर्षागृणानोऽभिमित्रावरुणापूयमानः॥ अभीनरंधीजवनंरथेष्ठामभीन्द्रंवृष
णंवज्रबाहुम्॥ अभिवस्त्रासुवसनान्यर्षाभिधेनूःसुदुघाःपूयमानः॥ अभिचंद्राभर्तवेनो
हिरण्याभ्यश्वान्रथिनोदेवसोम॥२०॥ अभीनोअर्षदिव्यावसून्यभिविश्वापार्थिवापूयमा
नः॥ अभियेनद्रविणमश्नवामाभ्यार्षेयंजमदग्निवन्नः॥ अयापवापवस्वैनावसूनिमाँश्चत्वऽ
इंद्रोसरोसिप्रधन्व॥ ब्रध्नश्चिद्यत्रवातोनजूतःपुरुमेधश्चित्तकवेनरंदात्॥ उतनएनापवया
पवस्वाधिश्रुतेश्रवाय्यस्यतीर्थे॥ षष्टिंसहस्रानैगुतोवसूनिवृक्षंनपक्वंधूनवद्रणाय॥ म
हीमेऽअस्यवृषनामशूषेमांश्चत्वेवापृशनेवावधत्रे॥ अस्वापयन्निगुतःस्नेहयच्चापामि ॥ राम॥
त्राँऽअपाचितोऽअचेतः॥ संत्रीपवित्राविततान्येष्यन्वेकंधावसिपूयमानः॥ असिभगोऽ ॥३०॥
असिदात्रस्यदातासिमघवामघवद्भ्यःऽइंदो॥२१॥ एषाविश्ववित्पवतेमनीषीसोमोवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भस्यभुवनस्यराजा ॥ द्रप्सां ऽ ईरयन्विदथेष्विंदुर्विवारमव्यंसमयातियाति ॥ इंदुंरिहंतिमाहि
षा ऽ अदब्धाः पदेरेभंतिकवयोनगृध्राः ॥ हिन्वंतिधीरादशभिःक्षिपाभिःसमंजतेरूपमपांरसे
न ॥ त्वयावयंपवमानेनसोमभरेकृतंविचिनुयामशश्वत् ॥ तन्नोमित्रो ॥ २२ ॥ अभिनोवा
जसातमंरयिमर्षपुरुस्पृहम् ॥ इंदोसहस्रभर्णसंतुविद्युम्नंविभ्वासहम् ॥ परिष्यसुवानो ऽ
अव्ययंरथेनवर्माव्यत ॥ इंदुरभिद्रुणाहितो ॥ हियानोधाराभिरक्षाः ॥ परिष्यसुवानो ऽ अक्षा
इंदुरव्येमदच्युतः ॥ धाराय ऽ ऊर्ध्वो ऽ अध्वरेभ्राजानैतिगव्ययुः ॥ सहित्वंदेवशश्वतेवसुमर्ता
यदाशुषे ॥ इंदोसहस्रिणंरयिंशतात्मानंविवाससि ॥ वयंते ऽ अस्यवृत्रहन्वसोवस्वःपुरुस्पृ
हः ॥ निनेदिष्ठतमा ऽ इषः स्यामसुम्नस्याध्रिगो ॥ द्विर्यंपंचस्वयशसंस्वसारो ऽ अद्रिसंह
तम् ॥ प्रियमिंद्रस्यकाम्यंप्रस्नापयंत्यूर्मिणम् ॥ २३ ॥ परिस्यंहर्यतंहरिंबभ्रुंपुनंतिवारेण ॥
योदेवान्विश्वाँ ऽ इत्परिमदेनसहगच्छति ॥ अस्यवोह्यवसापांतोदक्षसाधनम् ॥ यःसूरि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰॥
॥३१॥
31

शुम्रं वो दक्ष हद्धेस्वऽर्णाईर्यतः॥ सवांयज्ञेषुमानवीऽइंदुर्जोनिष्टरोदसी॥ देवोदेवी गि रिष्ठाऽअ
स्रेधंतंतुविष्वणि॥ इंद्रायसोमपातवेरत्रम्रेपरिषिच्यसे॥ नरेच्चदक्षिणावतेदेवायसदना
सदे॥ तेप्रत्नासोव्युष्टिषुसोमाः पवित्रेऽअ[illegible]क्षरन्॥ आपप्रोथंतः सनुतर्हुरश्चितः प्रा
तस्तांऽअप्रचेतसः॥ तंसखायः पुरोरुचंयूयंवयंचसूरयः॥ अश्यामवाजगंध्यांसनेमवा
जपस्त्यम्॥ २४॥ आहर्यतायधृष्णवेधनुस्तन्वंतिपौंस्यम्॥ शुक्रांवयंत्यसुरायनिर्णि
जंविपामग्येमहीयुवः॥ अधक्षपापरिष्कृतोवाजांऽअभिप्रगाहते॥ यदीविवस्वतोधियोहरिं
हिन्वंतियातवे॥ तमस्यमर्जयामसिमदोयऽइंद्रपातमः॥ यंगावऽआसभिर्दधुःपुरानूनंच
सूरयः॥ तंगाथयापुराण्यापुनानमभ्यनूषत॥ उतोकृपंतधीतयोदेवानांनामबिभ्रतीः॥ त
मुक्षमाणमव्ययेवारेपुनंतिधर्णसिम्॥ दूतंनपूर्वचित्तयऽआशासतेमनीषिणः॥ २५॥ स

॥रा॰म॰॥
॥३१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पुनानोमदिंतमः सोमश्चमूषुसीदति ॥ पुनोनरेतेऽआदधसतीर्विचस्यतेधियः ॥ समंज्यतेस
कर्मभिर्हेवोदेवेभ्यः सुतः ॥ विदेयदासुसंददिर्महीरपोविगोहते ॥ सुतऽइंद्रोपवित्रऽआन्तभि
र्यतोविनोयसे ॥ इंद्रायमत्सरिंतमश्चमूषानिषीदसि ॥ २५ ॥ अभीनवंतेऽअदुहः प्रिय
मिंद्रस्यकाम्यम् ॥ वत्संनपूर्वऽआयुनिजातंरिहंतिमातरः ॥ पुनानऽइंदवाभरसोमद्विबर्हसं
रयिम् ॥ त्वंवसूनिपुष्यसिविश्वानिदाशुषोगृहे ॥ त्वंधियंमनोयुजंसृजावृष्टिन्नतन्यतुः ॥ त्वं
वसूनिपार्थिवादिव्यान्वसोमपुष्यसि ॥ परितेजिग्युषोयथाधारासुतस्यधावति ॥ रंहमाणा
व्य१व्ययंवारंवाजीवसानसिः ॥ क्रत्वेदक्षायनःकवेपवस्वसोमधारया ॥ इंद्रायपातवेसुतोमि
त्रायवरुणायच ॥ २७ ॥ पवस्ववाजसातमःपवित्रेधारयासुतः ॥ इंद्रायसोम[illegible]विष्णवेदेवे
भ्योमधुमत्तमः ॥ त्वांरिहंतिमातरोहरिंपवित्रेऽअद्रुहः ॥ वत्संजातन्नधेनवः पवमानविध
र्मणि ॥ पवमानमहिश्रवश्चित्रेभिर्यासिरश्मिभिः ॥ शर्धंतमांसिजिघ्नसेविश्वानिदाशु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षोगृहे॥त्वंद्यांचमहिव्रतपृथिवींचातिजभ्रिषे॥प्रातिद्रापिमंमुंचथ्याः पवमानमहित्वना॥
॥सं॰स॰॥ ॥१८॥ ॥इतिसप्तमाष्टकेचतुर्थोध्यायः॥ ॥असर्जिरथ्यो॰ऽअस्यप्रेषा॰ऽअभीनोअर्षदिव्ये
११३२॥ ॥ॐम॥ ॥पुरोजितीवो॰ऽअंधसः सुतायमादयिल्लवे॥अपश्वानंश्नथिष्टनसखायोदीर्घजिह्व्य
म्॥योधारयापावकयापरिप्रस्यंदतेसुतः॥इंदुरश्वोनकृत्व्यः॥तंदुरोषमभीनरः सोमंविश्वाच्या
धिया॥यज्ञंहिन्वंत्यद्रिभिः॥सुतासोमधुमत्तमाः सोमाः॰ऽइंद्रायमंदिनः॥पवित्रवंतो॰ऽअक्षरंदेवा
न्गछंतुवोमदाः॥इंदुरिंद्रायपवत॰ऽइतिदेवासो॰ऽअब्रुवन्॥वाचस्पतिर्मखस्यतेविश्वस्येशा
४स न॰ऽॐजेसा॥१॥सहस्रधारः पवतेसमुद्रोवाचमीरयः॥सोमः पतीरयीणांसखेंद्रस्यदिवेदिवे॥
अयंपूषारयिर्भगः सोमः पुनानो॰ऽअर्षति॥पतिर्विश्वस्यभूमनोव्यख्यद्रोदसी॰ऽउभे॥समुप्रिया॰
अनूषतगावोमदायघृष्वयः॥सोमासः कृण्वतेपथः पवमानास॰ऽइंदवः॥य॰ऽॐजिष्ठस्तमा ॥राम॥
भरपवमानश्रवाय्यम्॥यः पंचचर्षणीरभिरयिंयेनवनामहे॥सोमाः पवंत॰ऽइंदवोस्मभ्यंगा ११३२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तुवित्तमाः॥ मित्राः सुवानाऽअरेपसः स्वाध्यः स्वर्विदः॥ २॥ सुष्वाणासोव्यद्रिभिश्चितानागोरधि
त्वचि॥ इषमस्मभ्यमभितः समस्वरन्वसुविदः॥ एतेपूताविपश्चितः सोमासोदध्याशिरः॥ सूर्या
सोनदर्शतासोजिगत्नवोध्रुवाघृते॥ प्रसुन्वानस्यान्धसोमर्तोनवृततद्वचः॥ अपश्वानमराध
संहतामखन्नभृगवः॥ आजामिरत्केऽअव्यतभुजेनपुत्रऽओण्योः॥ सरज्जारोनयोषणांवरो
नयोनिमासदम्॥ सवीरोदक्षसाधनोवियस्तस्तम्भरोदसी॥ हरिः पवित्रेऽअव्यतवेधानयोनि
मासदम्॥ अव्योवारेभिः पवतेसोमोगव्येऽअधित्वचि॥ कनिक्रदद्वृषाहरिरिन्द्रस्याभ्येतिनिष्कृ
तम्॥ ३॥ क्राणाशिशुर्महीनांहिन्वन्नृतस्यदीधितिं॥ विश्वापरिप्रियाभुवदधद्विता॥ उपत्रितस्य
पाष्योरभक्तयद्गुहापदम्॥ यज्ञस्यसप्तधामभिरधप्रियम्॥ त्रीणित्रितस्यधारयापृष्ठेष्वेर
यारयिम्॥ मिमीतेऽअस्ययोजनाविसुक्रतुः॥ जज्ञानंसप्तमातरोवेधामशासतश्रिये॥ अयं
ध्रुवोरयीणांचिकेतयत्॥ अस्यव्रतेसजोषसोविश्वेदेवासोऽअद्रुहः॥ स्पार्हाभवन्तिरन्तयोजुषन्त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥स॰अ॰॥
॥२२॥

पन॥४॥ यमींगर्भमृतावृधोदृशेचारुमजीजनन्॥ कविंमंहिष्ठमध्वरेपुरुस्पृहम्॥ समीचीनेऽ
अभित्मनायह्वीऽऋतस्यमातरा॥ तन्वानायज्ञमानुषग्यदंजते॥ क्रत्वाशुक्रेभिरक्षभिःऋणोर
पव्रजंदिवः॥ हिन्वन्नृतस्यदीधितिंप्राध्वरे॥५॥ प्रपुनानायवेधसेसोमायवचउद्यतम्॥ भृतिं
नभरामतिभिर्जुजोषते॥ परिवाराण्यव्ययागोभिरंजानोऽअर्षति॥ त्रीषधस्थापुनानःकृणु
तेहरिः॥ परिकोशंमधुश्चुतमव्ययेवारेऽअर्षति॥ अभिवाणीऽऋषीणांसप्तनूषत॥ परि
णेतामतीनांविश्वदेवोऽअदाभ्यः॥ सोमःपुनानश्चम्वोर्विशद्धरिः॥ परिदैवीरनुस्वधाऽइंद्रे
णयाहिसरथम्॥ पुनानोवाघद्वाघद्भिरमर्त्यः॥ परिसप्तिर्नवाजयुर्देवोदेवेभ्यःसुतः॥ व्यान
शिःपवमानोविधावति॥६॥ सखायआनिषीदतपुनानायप्रगायत॥ शिशुंनयज्ञैःपरि
भूषतश्रिये॥ समीवत्संनमातृभिःसृजतागयसाधनम्॥ देवाव्यं१मदमभिद्विशवसम्॥
पुनातादक्षसाधनंयथाशर्धायवीतये॥ यथामित्रायवरुणायशंतमः॥ अस्मभ्यंत्वावसु ॥२२॥

33

राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

व्विरमभिवाणीरनूषत॥ गोभिष्टेवर्णमभिवासयामसि॥ सनोमदानांपतऽइंदोदेवप्सराऽअसि॥
सखेवसख्येगातुवित्तमोभव॥ सनेभिरुध्य स्मदारक्षसंकंचिदत्रिणम्॥ अपादेवंद्युमंहोयु
योधिनः॥७॥ तवंस्सखायोमदायपुनानमभिगायत॥ शिशुंनयज्ञैःस्वदयंतगूर्तिभिः॥ संव
त्सऽइवमातृभिरिंदुर्हिन्वानोऽअज्यते॥ देवावीर्मदोमतिभिः परिष्कृतः॥ अयंदक्षायसाधनो
यंशर्धायवीतये॥ अयंदेवेभ्योमधुमत्तःसुतः॥ गोमन्नऽइंदोअश्ववत्सुतःसुदक्षधन्व॥ शु
चिंतेवर्णमधिगोषुदीधरम्॥ सनोहरीणांपतऽइंदोदेवप्सरस्तमः॥ सखेवसख्येनर्योरुचेभ
व॥ सनेमित्वमस्मदांऽअदेवंकंचिदत्रिणम्॥ साह्वांऽइंदोपरिबाधोऽअपद्वयुम्॥८॥ इंद्रम
च्छसुताइमेवृषणंयंतुहरयः॥ श्रुष्टीजातासऽइंदवःस्वर्विदः॥ अयंभरायसानसिरिंद्रायप
वतेसुतः॥ सोमोजैत्रस्यचेततियथाविदे॥ अस्येदिंद्रोमदेष्वाग्राभंगृभ्णीतसानसिम्॥ व
ज्रंचवृषणंभरत्समप्सुजित्॥ प्रधन्वासोमजागृविरिंद्रायेंदोपरिस्रव॥ द्युमंतंशुष्ममाभ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रयिर्विदम् ॥ इंद्रायवृषणंमदंपवस्वविश्वदर्शतः ॥ सहस्रयामापथिकृद्विचक्षणः ॥ १ ॥ अस्मभ्यं
गातुवित्तमोदेवेभ्योमधुमत्तमः ॥ सहस्रंयाहिपथिभिःकनिक्रदत् ॥ पवस्वदेववीतय ऽ इंदोधारा
भिरोजसा ॥ आकलशंमधुमान्सोमनःसदः ॥ तवद्रप्सा ऽ उदप्रुत ऽ इंद्रंमदायवावृधुः ॥ त्वांदेवा
सो ऽ अमृतायकंपपुः ॥ आनःसुतास ऽ इंदवःपुनानाधावतारयिम् ॥ वृष्टिद्यावोरीत्यापःस्वर्वि
दः ॥ सोमःपुनान ऽ ऊर्मिणाव्योवारंविधावति ॥ अग्रेवाचःपवमानःकनिक्रदत् ॥ १० ॥ धीभिर्हिन्व
न्तिवाजिनंवनेक्रीळंतमत्यविम् ॥ अभित्रिपृष्ठंमतयःसमस्वरन् ॥ असर्जिकलशां ऽ अभिमी
ळ्हेसप्तिर्नवाजयुः ॥ पुनानोवाचंजनयन्नसिष्यदत् ॥ पवतेहर्यतोहरिरतिह्वरांसिरंह्या ॥ अ
भ्यर्षन्स्तोतृभ्योवीरवद्यशः ॥ अयापवस्वदेवयुर्मधोर्धारा ऽ असृक्षत ॥ रेभन्पवित्रंपर्येषिवि
श्वतः ॥ ११ ॥ परीतोषिंचतासुतंसोमोय ऽ उत्तमंहविः ॥ दधन्वाँयोनर्यो ऽ अप्स्व१न्तरासुषाव
सोममद्रिभिः ॥ नूनंपुनानोविभिःपरिस्रवादब्धःसुरभिंतरः ॥ सुतेचित्वाप्सुमदामो ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अंधसाश्रीणंतोगोभिरुत्तरम्॥ परीसुवानश्चक्षसेदेवमादनः क्रतुरिंदुर्विचक्षणः॥ पुनानःसोमधा
रयापोवसानोऽअर्षसि॥ आरत्नधायोनिमृतस्यसीदस्युत्सोदेवहिरण्ययः॥ दुहानऽऊधर्दिव्यंमधु
प्रियंप्रत्नंसधस्थमासदत्॥ आपृच्छ्यंधरुणंवाज्यर्षतिनृभिर्धूतोविचक्षणः॥१२॥ पुनानःसो
मजागृविरव्योवारेपरिप्रियः॥ त्वंविप्रोऽअभवोंगिरस्तमोमध्वायज्ञंमिमिक्षनः॥ सोमोमीढ्वान्पव
तेगातुवित्तमऽऋषिर्विप्रोविचक्षणः॥ त्वंकविरभवोदेववीतमऽआसूर्यंरोहयोदिवि॥ सोमऽउषुवा
णःसोतृभिरधिष्णुभिरवीनाम्॥ अश्वयेवहरितायातिधारयामंद्रयायातिधारया॥ अनूपेगोमा
न्गोभिरक्षाःसोमोदुग्धाभिरक्षाः॥ समुद्रंनसंवरणान्यग्मन्मंदीमदायतोशते॥ आसोमसुवानो
ऽअद्रिभिस्तिरोवाराण्यव्यया॥ जनोनपुरिचम्वोर्विशद्धरिःसदोवनेषुदधिषे॥१३॥ समामृजेतिरोऽ
अण्वानिमेष्योमीढेसप्तिर्नवाजयुः॥ अनुमाद्यःपवमानोमनीषिभिःसोमोविप्रेभिऽऋक्वभिः॥
प्रसोमदेववीतयेसिंधुर्नपिप्येऽअर्णसा॥ अंशोःपयसामदिरोनजागृविरच्छाकोशंमधुश्चुतम्॥ आ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सा॰उ॰
॥३५॥

हर्यतोऽअर्जुनेऽअत्केऽअव्यतप्रियःसूनुर्नमर्ज्यः॥तमींहिन्वंत्यपसोयथारथंनदीष्वागभस्त्योः॥
अभिसोमासऽआयवःपवंतेमद्यंमदम्॥समुद्रस्याधिविष्टपेमनीषिणोमत्सरासःस्वर्विदः॥
तरत्समुद्रंपवमानऽऊर्मिणाराजादेवऽऋतंबृहत्॥अर्षन्मित्रस्यवरुणस्यधर्मणाप्रहिन्वानऽऋ
तंबृहत्॥१४॥नृभिर्येमानोहर्यतोविचक्षणोराजादेवःसमुद्र्यः॥इंद्रायपवतेमदःसोमोमरु
त्वतेसुतः॥सहस्रधारोऽअत्यव्यमर्षति तमीमृजंत्यायवः॥पुनानश्चमूजनयन्मतिंकविःसो
मोदेवेषुरण्यति॥अपोवसानःपरिगोभिरुत्तरःसीदन्वनेष्वव्यत॥तवाहंसोमरारणसख्यऽइंदो
दिवेदिवे॥पुरूणिबभ्रोनिचरंतिमामवपरिधींरतितांइहि॥उताहंनक्तमुतसोमतेदिवासख्याय
बभ्रऽऊधनि॥घृणातपंतमतिसूर्यंपरःशकुनाऽइवपप्तिम॥१५॥मृज्यमानःसुहस्त्यसमुद्रेवा
चमिन्वसि॥रयिंपिशंगंबहुलंपुरुस्पृहंपवमानाभ्यर्षसि॥मृजानोवारेपवमानोऽअव्ययेवृषा
वचक्रदोवने॥देवानांसोमपवमाननिष्कृतंगोभिरंजानोअर्षसि॥पवस्ववाजसातयेभिविश्वानिका ३५
राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

व्या॥त्वंसमुद्रंप्रथमोविधारयोदेवेभ्यःसोममत्सरः॥सतूपवस्वपरिपार्थिवंरजोदिव्याचसोमधर्मभिः॥
त्वांविप्रासोमतिभिर्विचक्षणशुभ्रंहिन्वंतिधीतिभिः॥पवमानाऽअसृक्षतपवित्रमतिधारया॥म
रुत्वंतोमत्सराऽइंद्रियाहयामेधामभिप्रयांसिच॥अपोवसानःपरिकोशमर्षतींदुर्हियानःसो
तृभिः॥जनयन्ज्योतिर्मंदनाऽअवीवशद्गाःकृण्वानोननिर्णिजम्॥१६॥पवस्वमधुमत्तमऽइं
द्रायसोमक्रतुवित्तमोमदः॥महिद्युक्षतमोमदः॥यस्यतेपीत्वावृषभोवृषायतेस्यपीतास्वर्विदः॥
ससुप्रकेतोऽअभ्यक्रमीदिषोच्छावाजंनैतशः॥त्वंह्यं१गदैव्यापवमानजनिमानिद्युमत्तमः॥अमृ
तत्वायघोषयः॥येनानवग्वोदध्यङ्ङपोर्णुतेयेनविप्रासऽआपिरे॥देवानांसुम्नेऽअमृतस्यचा
रुणोयेनश्रवांस्यानशुः॥एषस्यधारयासुतोव्योवारेभिःपवतेमदिंतमः॥क्रीळन्नूर्मिरपामिव॥
॥८॥इस्रुतम॥यऽउस्रियाऽअप्याअंतरश्मनोनिर्गाऽअकृंतदोजसा॥अभिव्रजंतत्निषेगव्यमश्व्यं
वर्मीवधृष्णवारुज॥आसोतापरिषिंचताश्वंनस्तोममप्तुरंरजस्तुरम्॥वनक्रक्षमुदप्रुतम्॥सह

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ अ॥ ३६

स्वधारंवृषभंपयोरथंग्रियंदेवायजन्मने॥ऋतेनयऽऋतजातोविवावृधेराजादेवऽऋतंबृहत्॥
अभिद्युम्नंबृहद्यशऽइषस्पतेदिदीहिदेवदेवयुः॥विकोशंमध्यमंयुव॥आवच्यस्वसुदक्ष च
म्वोःसुतोविशांवह्निर्नविश्पतिः॥वृष्टिंदिवःपवस्वरीतिमपांजिन्वागविष्टयेधियः॥१८॥एत
मुत्यंमदच्युतंसहस्रधारंवृषभंदिवोदुहुः॥विश्वावसूनिबिभ्रतम्॥वृषाविजज्ञेजनयन्नमर्त्यः
प्रतपंज्योतिषातमः॥सस्तुष्टुतःकविभिर्निर्णिजंदधेत्रिधात्वस्यदंससा॥सस्तुन्वेयोवसूनांयो
रायामानेतायऽइळानाम्॥सोमोयःसुक्षितीनाम्॥यस्यनऽइंद्रःपिबाद्यस्यमरुतोयस्यवा
र्यमणाभगः॥आयेनमित्रावरुणाकरामहऽइंद्रमवसेमहे॥इंद्रायसोमपातवेनृभिर्यतःस्वायु
धोमदिंतमः॥पवस्वमधुमत्तमः॥इंद्रस्यहार्दिसोमधानमाविशासमुद्रमिवसिंधवः॥जुष्टोमि
त्रायवरुणायवायवेदिवोविष्टंभऽउत्तमः॥१९॥परिस्यधन्वेंद्रायसोमस्वादुर्मित्रायपूष्णेभगाय॥
इंद्रस्तेसोमसुतस्यपेयाःक्रत्वेदक्षायविश्वेचदेवाः॥एवामृतायमहेक्षयायसऽशुक्रोऽअर्ष

३६ राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिवः पीयूषं ॥ पवस्वसोममहान्त्समुद्रः पितादेवानांविश्वाभिधाम ॥ शुक्रः पवस्वदेवेभ्यः सो
मदिवेपृथिव्यैशंचप्रजायै ॥ दिवोधर्तासिशुक्रः पीयूषः सत्येविधर्मन्वाजीपवस्व ॥ पवस्वसोम
द्युम्नीसुधारोमहामवीनामनुपूर्व्यः ॥ नृभिर्येमानोजज्ञानः पूतः क्षरद्विश्वानिमंद्रः स्वर्वित् ॥ इं
दुः पुनानः प्रजामुराणः करद्विश्वानिद्रविणानिनः ॥ पवस्वसोमक्रत्वेदक्षायाश्वोननिक्तोवाजी
धनाय ॥ २० ॥ तत्तेसोतारोरसंमदायपुनंतिसोमंमहेद्युम्नाय ॥ शिशुंजज्ञानंहरिंमृजंतिपवित्रेसोमंदे
वेभ्यइंदुम् ॥ इंदुः पविष्टचारुर्मदायापामुपस्थेकविर्भगाय ॥ बिभर्तिचार्विंद्रस्यनामयेनविश्वानिवृत्रा
जघान ॥ पिबंत्यस्यविश्वेदेवासोगोभिः श्रीतस्यनृभिः सुतस्य ॥ प्रसुवानोअक्षाः सहस्रधारस्तिरः प
वित्रंविवारमव्यम् ॥ सवाज्यक्षाः सहस्ररेताअद्भिर्मृजानोगोभिः श्रीणानः ॥ प्रसोमयाहींद्रस्यकु
क्षानृभिर्येमानोअद्रिभिः सुतः ॥ असर्जिवाजीतिरः पवित्रमिंद्रायसोमः सहस्रधारः ॥ अंजंत्येनं
मध्वोरसेनेंद्रायवृष्णइंदुंमदाय ॥ देवेभ्यस्त्वावृथापाजसेपोवसानंहरिंमृजंति ॥ इंदुरिंद्रायतोशते
नितोशतेश्रीणन्नुग्रोरिणन्नपः ॥ २१ ॥ पर्यूषुप्रधन्ववाजसातयेपरिवृत्राणिसक्षणिः ॥ द्विषस्तर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स॰अ॰
३७
37

ध्याक्रणयानेऽईयसे॥ अनुहित्वासुतंसोममदामसिमहेसमर्यराज्ये॥ वाजाँऽअभिपवमानप्रगाह
से॥ अजीजनोहिपवमानसूर्यंविधारेशक्मनापयः॥ गोजीरयारंहमाणःपुरंध्या॥ अजीजनोऽअ
मृतमर्त्येष्वाँऽऋतस्यधर्मन्नमृतस्यचारुणः॥ सदासरोवाजमच्छासनिष्यदत्॥ अभ्यभिहिश्रवसा
ततर्दिथोत्संनकंचिज्जनपानमक्षितम्॥ शर्याभिर्नभरमाणोगभस्त्योः॥ आदींकेचित्पश्यमाना
सऽआप्यंवसुरुचोदिव्याऽअभ्यनूषत॥ वारन्नदेवःसविताव्यूर्णुते॥ २२॥ त्वेसोमप्रथमावृक्तब
र्हिषोमहेवाजायश्रवसेधियंदधुः॥ सत्वन्नोवीरवीर्यायचोदय॥ दिवःपीयूषंपूर्व्यंयदुक्थ्यंमहो
गाहाद्दिवआनिरधुक्षत॥ इंद्रमभिजायमानंसमस्वरन्॥ अधयदिमेपवमानरोदसीइमाचवि
श्वाभुवनाभिमज्मना॥ यूथेननिष्ठावृषभोविनिष्ठसे॥ सोमःपुनानोऽअव्ययेवारेशिशुर्नक्रीळ
न्पवमानोऽअक्षाः॥ सहस्रधारःशतवाजऽइंदुः॥ एषपुनानोमधुमाँऽऋतावेंद्रायेंदुःपवते
स्वादुरूर्मिः॥ वाजसनिर्वरिवोविद्वयोधाः॥ सपवस्वसहमानःपृतन्यून्सेधन्रक्षांस्यपदुर्गहाणि॥ राम॥
स्वायुधःसासह्वान्सोमशत्रून्॥ २३॥ अयारुचाहरिण्यापुनानोविश्वाद्वेषांसितरतिस्वयुग्वभिः ३७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सूरोनस्वयुग्वभिः ॥ धारासुतस्यरोचतेपुनानोऽअरुषोहरिः ॥ विश्वायद्रूपापरियात्यृक्वभिः
सप्तास्येभिऽऋक्वभिः ॥ त्वंसत्पणीनांविदोवसुसंमातृभिर्मर्जयसिस्वआदमऽऋतस्यधी
३त तिभिर्दमे ॥ परावतोनसामतद्यत्रारणंतिधीतयः ॥ त्रिधातुभिररुषीभिर्वयोदधेरोचमानोवयोद
धे ॥ पूर्वामनुप्रदिशंयातिचेकितत्संरश्मिभिर्यततेदर्शतोरथोदैव्योदर्शतोरथः ॥ अग्मन्नुक्था
निपौंस्येंद्रंजैत्रायहर्षयन् ॥ वज्रश्चयद्भवथोऽअनपच्युतासमत्स्वनपच्युता ॥ २४ ॥ नानानंवाऽ
उनोधियोविव्रतानिजनानाम् ॥ तक्षारिष्टंरुतंभिषग्ब्रह्मासुन्वंतमिच्छतींद्रायेंदोपरिस्रव ॥
जरतीभिरोषधीभिःपर्णेभिःशकुनानाम् ॥ कार्मारोऽअश्मभिर्द्युभिर्हिरण्यवंतमिच्छतीं० ॥
कारुरहंततोभिषगुपलप्रक्षिणीनना ॥ नानाधियोवसूयवोनुगाऽइवतस्थिमेंद्रायेंदो० ॥
अश्वोवोळ्हासुखंरथंहसनामुपमंत्रिणः ॥ शेपोरोमण्वंतौभेदौवारिन्मंडूकऽइच्छतींद्रा० ॥ २५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·स·अ
३८

शर्यणावतिसोममिंद्रः पिबतुवृत्रहा ॥ बलंदधान ऽआत्मनिकरिष्यन्वीर्यंमहदिंद्रायेंदो ॥
आपवस्वदिशांपत ऽआर्जीकात्सोममीढ्वः ॥ ऋतवाकेनसत्येनश्रद्धयातपसासुत ऽइंद्राये ॥
पर्जन्यवृद्धंमहिषंतंसूर्यस्यदुहिताभरत् ॥ तंगंधर्वाः प्रत्यगृभ्णंतंसोमेरसमादधुरिंद्राये ॥
ऋतंवदन्नृतद्युम्नसत्यंवदन्सत्यकर्मन् ॥ श्रद्धांवदन्सोमराजंधात्रासोमपरिष्कृत ऽइंद्राये ॥
सत्यमुग्रस्यबृहतः संस्रवंतिसंस्रवाः ॥ संयंतिरसिनोरसाः पुनानोब्रह्मणाहरऽइंद्रा० ॥ २८
यत्रब्रह्मापवमानछंदस्यांवाचंवदन् ॥ ग्राव्णासोमेमहीयतेसोमेनानंदंजनयन्निंद्राये ॥
यत्रज्योतिरजस्रंयस्मिंल्लोकेस्वर्हितम् ॥ तस्मिन्मांधेहिपवमानामृतेलोके ऽअक्षित ऽइं
द्रा० ॥ यत्रराजावैवस्वतोयत्रावरोधनंदिवः ॥ यत्रामूर्यह्वतीरापस्तत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥
यत्रानुकामंचरणंत्रिनाकेत्रिदिवेदिवः ॥ लोकायत्रज्योतिष्मंतस्तत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥ य
त्रकामानिकामाश्चयत्रब्रध्नस्यविष्टपम् ॥ स्वधाचयत्रतृप्तिश्चतत्रमाममृतंकृधींद्रा० ॥

३८
राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यत्रानंदाश्चमोदाश्चमुदः प्रमुदआसते ॥ कामस्ययत्राप्ताः कामास्तत्रमामम्रृतंकृधींद्रा
॥ २९ ॥ यइंदोः पवमानस्यानुधामान्यक्रमीत् ॥ तमाहुः सुप्रजाइतियस्तेसोमाविधन्मन
इंद्रा० ॥ ऋषेमंत्रकृतांस्तोमैः कश्यपोद्वर्द्धयन्गिरः ॥ सोमंनमस्यराजानंयोजज्ञेवीरुधांपति
रिंद्रा० ॥ सप्तदिशोनानासूर्याः सप्तहोतारऋत्विजः ॥ देवाआदित्यायेसप्ततेभिः सोमा
भिरक्षनइंद्रा० ॥ यत्तेराजंछृतंहविस्तेनसोमाभिरक्षनः ॥ अरातीवामानस्तारीन्मोचनःकिं
चनाममदिंद्रायें० ॥ २९ ॥ इतिनवमंमंडलम् ॥ ॥ यत्रतत्परमंपदंविष्णोर्लोकेमहीयते ॥ देवैः
सुकृतकर्मभिः स्तत्र० ॥ यत्रतत्परमव्यक्तंभूतानामधिपतिं ॥ भावभावीन्चयोगीचतत्र० ॥ य
त्रलोकास्तनूत्सृजाः श्रद्धयातपसाजिताः ॥ तेजश्चयत्रब्रह्मचतत्र० ॥ यत्रदेवामहात्मानः
सेंद्राश्चमरुद्गणाः ॥ ब्रह्माचयत्रविष्णुश्चतत्र० ॥ यत्रगंगाचयमुनाचयत्रप्राचीसरस्वती ॥
यत्रसोमेश्वरोदेवस्तत्र० ॥ २ ॥ ६ ॥ अयेवलनुषसामूर्ध्वोऽअस्थाच्छिर्जगन्वांतमसोज्यो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तिषागात्॥अग्निर्भानुनारुशतास्वंगऽआजातोविश्वासद्मान्यप्राः॥सजातोगर्भोऽअसिरो
॥सं॰अ॥ दस्योरग्नेचारुर्विभृतऽओषधीषु॥चित्रःशिशुःपरितमांस्यक्तून्प्रमातृभ्योऽअधिकनिक्रद
३६ द्गाः॥विष्णुरित्थापरममस्यविद्वाञ्जातोबृहन्नभिपातितृतीयम्॥आसायदस्यपयोऽअ
क्रतस्वंसचेतसोऽअभ्यर्चंत्यत्र॥अतऽउत्वापितुभृतोजनित्रीरन्नावृधंप्रतिचरंत्यन्नैः॥ता
ईम्प्रत्येषिपुनरन्यरूपाऽअसितंविश्वमानुषीषुहोता॥होतारंचित्ररथमध्वरस्ययज्ञस्यकेतुंरु यज्ञस्य
तो शन्तम्॥मर्त्यर्बिदेवस्यदेवस्यमह्नाश्रियाऽग्निमतिथिंजनानाम्॥सतुवस्त्राण्यधपेशना
39 निवसानोऽअग्निर्नाभापृथिव्याः॥अरुषोजातःपदऽइळायाःपुरोहितोराजन्यक्षीहदे
वान्॥आहिद्यावापृथिवीऽअग्नऽउभेसदापुत्रोनमातरातर्तंथ॥प्रयाह्यछोशतोयविष्ठा
थावहसहस्येहदेवान्॥२९॥पिप्रीहिदेवाँऽउशतोयविष्ठविद्वाँऽऋतूंरृतुपतेयजेह॥येदै ३६
व्याऽऋत्विजस्तेभिरग्नेत्वंहोतृणामस्यायजिष्ठः॥वेषिहोत्रमुतपोत्रंजनानांमंधातासिद्र राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विणोदाऽऋतावा।।स्वाहावयंकृणवामाहवींषिदेवोदेवान्यजत्वग्निरर्हन्।।आदेवानामपिपं
थामगन्मयच्छक्नवामतदनुप्रवोळ्हुम्।ऽअग्निर्विद्वान्त्सयजात्सेदुहोतासोऽअध्वरान्त्सऽऋ
तून्कल्पयाति।।यद्वोवयंप्रमिनामव्रतानिविदुषांदेवाऽअविदुष्टरासः।।अग्निष्टद्विश्वमापृणा
तिविद्वान्येभिर्देवांऽऋतुभिःकल्पयाति।।यत्पाकत्रामनसादीनदक्षानयज्ञस्यमन्वतेमर्त्यासः।।
अग्निष्टद्धोताक्रतुविद्विजानन्यजिष्ठोदेवांऽऋतुशोयजाति।।विश्वेषांह्यध्वराणामनीकंचित्रंके
तुंजनितात्वाजजान।।सऽआयजस्वनृवतीरनुक्षाःस्पार्हाइषःक्षुमतीर्विश्वजन्याः।।यंत्वा
द्यावापृथिवीयंत्वापस्त्वष्टायंत्वासुजनिमाजजान।।पंथामनुप्रविद्वान्पितृयाणंद्युमदग्नेस
मिधानोविभाहि।।२०।।इनोराजन्नरतिःसमिद्धोरौद्रोदक्षायसुषुमांऽअदर्शि।।चिकित्विद्भाति
भासाबृहतासिक्नीमेतिरुशतीमपाजन्।।कृष्णांयदेनीमभिवर्पसाभूज्जनयन्योषांबृहतः
पितुर्जाम्।।ऊर्ध्वंभानुंसूर्यस्यस्तभायन्दिवोवसुभिररतिर्विभाति।।भद्रोभद्रयासचमानऽआ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संस॰अ॰॥
५०
40

गात्स्वसारंजारोऽअभ्येतिपश्चात्॥सुप्रकेतैर्द्युभिरग्निर्वितिष्ठन्रुशद्भिर्वर्णैरभिराममस्थात्॥
अस्ययामासोबृहतोनवग्नूनिंधानाऽअग्नेःसख्युःशिवस्य॥ईड्यस्यवृष्णोबृहतःस्वासो
भामासोयामन्नक्तवश्चिकित्रे॥स्वनानयस्यभामासःपवन्तेरोचमानस्यबृहतःसुदिवः॥
ज्येष्ठेभिर्यस्तेजिष्ठैःक्रीळुमद्भिर्वर्षिष्ठेभिर्भानुभिर्नक्षतिद्याम्॥अस्यशुष्मासोददृशानप
वेर्जेहमानस्यस्वनयन्नियुद्भिः॥प्रत्नेभिर्योरुशद्भिर्देवतमोविरेभद्भिररतिर्भातिविभ्वा॥स
आवक्षिमहिनऽआचसत्सिदिवस्पृथिव्योररतिर्युवत्योः॥अग्निःसुतुकःसुतुकेभिरश्वै
रभस्वद्भीरभस्वाँऽएहगम्याः॥३॥प्रतेयक्षिप्रतइयर्मिमन्मभुवोयथावंद्योनोहवेषु॥ध
न्वन्निवप्रपाऽअसित्वमग्नऽइयक्षवेपूरवेप्रत्नराजन्॥यंत्वाजनासोऽअभिसंचरन्तिगाव
उष्णमिवव्रजंयविष्ठ॥दूतोदेवानामसिमर्त्यानामन्तर्महाँश्चरसिरोचनेन॥शिशुंनत्वा
जेन्यंवर्धयन्तीमाताबिभर्तिसचनस्यमाना॥धनोरधिप्रवतायासिहर्यञ्जिगीषसेपशु

राम
५०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रिवावस्तथः॥भूरा ऽअमूरनवयंचिकित्वोमहित्वमग्नेत्वमंगवित्से॥शयेवव्रिश्चरतिजि
ह्वयादन्रेरिह्यतेयुवतिंविश्पतिःसन्॥कूचिज्जायतेसनयासुनव्योवनेतस्थौपलितोधूम
केतुः॥अस्नातापोवृषभोनप्रवेतिसचेतसोयंप्रणयंतमर्ताः॥तनूत्यजेवतस्करावनर्गूरश
नाभिर्दशभिरभ्यधीताम्॥इदंतेअग्नेनव्यसीमनीषायुक्ष्वारथंनशुचयद्भिरंगैः॥ब्रह्मच
तेजातवेदोनमश्चेयंचगीःसदमिद्वर्धनीभूत्॥रक्षाणोऽअग्नेतनयानितोकारक्षोतनस्त
न्वोऽअप्रयुछन्॥२२॥एकःसमुद्रोधरुणोरयीणामस्मद्धृदोभूरिजन्माविचष्टे॥सिषक्त्यूध
र्निण्योरुपस्थऽउत्सस्यमध्येनिहितंपदंवेः॥समानंनीळंवृषणोवसानाःसंजग्मिरेमहिषाअ
र्वतीभिः॥ऋतस्यपदंकवयोनिपांतिगुहानामानिदधिरेपराणि॥ऋतायिनीमायिनीसंदधा
तेमित्वाशिशुंजज्ञतुर्वर्धयंती॥विश्वस्यनाभिंचरतोध्रुवस्यकवेश्चित्तंतुंमनसावियंतः॥ऋतस्य
हिवर्तनयःसुजातमिषोवाजायप्रदिवःसचंते॥अधीवासंरोदसीवावसानेघृतैरन्नैर्वावृधाते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स स अ·
५१

मधूनाम् ॥ समस्वसूररूपीवींवक्र ॥ नोऽविद्वान्मध्व ऽ उज्जभाराहृत्रोकम् ॥ अंतर्यैमे ऽ अंतरिक्षेपुराजा ऽ
इध ॥ त्रव्द्रिमग्विदत्सूषणस्य ॥ ससमर्पादः क्रवयस्तत्सुस्तासोमेक्काग्मिदभ्यंहुरोगात् ॥ आयो
हेस्क्रूम ऽ उपमस्यनीळ्वेपथांविसर्गेधरूणेषुतस्थो ॥ असच्चसच्चपरमेव्योमंदक्षस्यजन्मन्न
दितेरूपस्थे ॥ अग्निर्हनः प्रथमजा ऽ ऋतस्य पूर्वे ऽ आयुनिरृषभश्चधेनुः ॥ ३३ ॥ ॥ इतिसप्त
माष्टकेपंचमोध्यायः ॥ ५ ॥ ॥ पुरोजितिधीभिर्दैवंतिन्नंतेसोतार ऽ इनोराजंस्त्रस्युयः ॥ अंम
अयंसयस्यशर्मन्नवोभिरग्नेरेधतेजरिताभिष्टौ ॥ ज्येष्ठेभिर्योभानुभिः ऽ ऋषूणांपर्येतिपरिवीतो
विभावा ॥ योभानुभिर्विभावाविभात्यग्निर्देवेभिर्ऋतावाजस्रः ॥ आयोविवायसख्यासखिभ्यो
परिहृतोऽअत्योनसप्तिः ॥ ईशेयोविश्वस्यादेववीतेरीशेविश्वायुरुषसोव्युष्टौ ॥ आयस्मिन्नन
हविंष्यग्नावरिष्टरथस्कभ्नातिशूषैः ॥ शूषेभिर्वृधोजुषाणो ऽ अर्कैर्देवां ऽ अच्छारघुपत्वाजिगाति ॥
मंद्रोहोतासजुह्वा ३ यजिष्ठः संमिश्लो ऽ अग्निराजिघर्तिदेवान् ॥ तमुस्रामिंद्रन्नरेजमानमग्निं ५१
राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गीर्भिर्नमोभिराकृणुध्वम्॥आयंविप्रासोमतिभिर्गृणंतोजातवेदसंजुह्वंसहानाम्॥संय
स्मिन्विश्वावसूनिजग्मुर्वाजेनाश्वाःसप्तीवंतऽएवैः॥अस्मेऽऊतीरिंद्रवाततमाऽअर्वाचीनाऽ
अग्नऽआकृणुष्व॥अधाह्यग्नेमह्नानिषद्यासद्योजज्ञानोहव्योबभूथ॥तंतेदेवासोऽअनु
केतमायन्नधावर्धंतप्रथमासऽऊमाः॥१॥स्वस्तिनोदिवोऽअग्नेपृथिव्याविश्वायुर्धेहि
यजथायदेव॥सचेमहितवदस्मप्रकेतैरुरुष्याणऽउरुभिर्देवशंसैः॥इमाऽअग्नेमतयस्तु
भ्यंजातागोभिरश्वैरभिगृणंतिराधः॥यदातेमर्तोऽअनुभोगमानड्वसोदधानोमतिभिः
सुजात॥अग्निंमन्येपितरमग्निमापिमग्निंभ्रातरंसदमित्सखायम्॥अग्नेरनीकंबृहतः
सपर्यंदिविशुक्रंयजतंसूर्यस्य॥सिध्राऽअग्नेधियोऽअस्मेसनुत्रीर्यंत्रायसेदमऽआनि
त्यहोता॥ऋतावासरोहिदश्वःपुरुक्षुर्द्युभिरस्माऽअहभिर्वाममस्तु॥द्युभिर्हितंमित्रमिव
प्रयोगंप्रत्नमृत्विजमध्वरस्यजारम्॥बाहुभ्यामग्निमायवोऽजनंतविक्षुहोतारंन्यसादयंत॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥राम॥

५२

स्वयंयजस्वदिविदेवदेवान्किंतेपाकः कृणवदप्रचेताः॥ यथायजऽऋतुभिर्देवदेवा नेवायज
स्वतन्वंसुजात॥ भवानोऽअग्नेवितोतगोपाभवावयस्कृदुतनोवयोधाः॥ रास्वाचनः सुमहोह
व्यदातिंत्रास्वोततन्वोऽअप्रयुच्छन्॥२॥ प्रकेतुनाबृहतायात्यग्निरारोदसीवृषभोरोरवी
ति॥ दिवश्चिदन्ताँऽउपमाँऽउदानळपामुपस्थेमहिषोववर्ध॥ मुमोदगर्भोवृषभः ककुद्मानस्रेमा
वत्सः शिमीवाँऽअरावीत्॥ सदेवतात्युद्यतानिकृण्वन्त्स्वेषुक्षयेषुप्रथमोजिगाति॥ आयोमूर्धानं
पित्रोररब्धन्यध्वरेदधिरेसूरोऽअर्णः॥ अस्यपत्मन्नरुषीरश्वबुध्नाऽऋतस्ययोनौतन्वोजुषन्त॥
उषऽउषोहिवसोऽअग्रमेषित्वंयमयोरभवोविभावा॥ ऋतायसप्तदधिषेपदानिजनयन्मित्रंत
न्वे३स्वायै॥ भुवश्चक्षुर्महऽऋतस्यगोपाभुवोवरुणोयदृतायवेषि॥ भुवोऽअपान्नपाज्जा
तवेदोभुवोदूतोयस्यहव्यंजुजोषः॥३॥ भुवोयज्ञस्यरजसश्चनेतायत्रानियुद्भिः सचसेशि
वाभिः॥ दिविमूर्धानंदधिषेस्वर्षांजिह्वामग्नेचकृषेहव्यवाहम्॥ अस्यत्रितः क्रतुनावव्रेऽअंत

॥४२॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रिःछंधीन्निंपितुरेवैः परस्य॥ सचस्यमानः पित्रोरुपस्थे आभिश्रुवाणऽआसुधानिवेत्ति॥ सपित्र्या
ण्यायुधानिविद्वान्निंद्रेषित ऽअस्यो ऽअभ्यर्युध्यत्॥ त्रिशीर्षाणंसप्तरश्मिंजघन्वांत्वाष्ट्रस्यचि
द्विश्वरूपस्यगोनामाचक्राणस्त्रीणिशीर्षापरावर्क्॥ ४॥ आपोहिष्ठामयोभुवस्ता + न्निःसस
जेत्रितोगाः॥ भूरीदिंद्रऽउदिनक्षंतमोजोवाभिनत्सत्पतिर्मन्यमानम्॥ त्वौ + २॥ नऽऊर्जेदधात ष्ट्रस्यचि
न॥ महेरणायचक्षसे॥ योवःशिवतमोरसः तस्यभाजयतेहनः॥ उशतीरिवमातरः॥ तस्मा ऽ
अरंगमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ॥ आपोजनयथाचनः॥ शन्नोदेवीरभिष्टयऽआपोभवं
तुपीतये॥ शंयोरभिस्रवंतुनः॥ ईशानावार्याणांक्षयंतीश्चर्षणीनां॥ अपोयाचामिभेषजम्॥ ज
अप्सुमेसोमोऽअब्रवीदंतर्विश्वानिभेषजा॥ अग्निंचविश्वशंभुवम्॥ [illegible]॥ अ
पः पृणीतभेषजंवरूथंतन्वे३मम॥ ज्योक्चसूर्यंदृशे॥ इदमापः प्रवहतयत्किंचदुरितंमयि॥ य
द्वाहमभिदुद्रोहयद्वाशेपउतानृतम्॥ आपोऽअद्यान्वचारिषंरसेनसमगस्महि॥ पयस्वा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥४३॥

नग्नऽआगलितंमासंसृजवर्चसा ॥ ससृषीस्तदपसोदिवानक्तंचसस्रुषीः ॥ वरेण्यक्रतूरहमा
देवीरवसेहुवे ॥५॥ ओं चित्सखायंसख्याववृत्यांतिरःपुरूचिदर्णवंजगन्वान् ॥ पितुर्नपातमाद
धीतवेधाऽअधिक्षमिप्रतरंदीध्यानः ॥ नतेसखासख्यंवष्ट्येतत्सलक्ष्मायद्विषुरूपाभवाति
॥ महस्पुत्रासोऽअसुरस्यवीरादिवोधर्तारऽउर्वियापरिख्यन् ॥ उशंतिघातेऽअमृतासऽए
तदेकस्यचित्त्यजसंमर्त्यस्य ॥ नितेमनोमनसिधाय्यस्मेजन्युःपतिस्तन्वमाविविश्याः ॥ न
२ यत्पुराचकृमाकद्धनूनमृतावदंतोऽअनृतंरपेम ॥ गंधर्वोऽअप्स्वप्याचयोषासानोनाभिःपर
मंजामितन्नौ ॥ गर्भेनुनौजनितादंपतीकर्देवस्त्वष्टासवितांविश्वरूपः ॥ नकिरस्यप्रमिनं
तिव्रतानिवेदनावस्यपृथिवीऽउतद्यौः ॥६॥ कोऽअस्यवेदप्रथमस्याह्नः कइंददर्शकऽइह
प्रवोचत् ॥ बृहन्मित्रस्यवरुणस्यधामकदुब्रवऽआहनोवीच्यानॄन् ॥ यमस्यमायम्यं१का
मऽअगन्त्समानेयोनौसहशेय्याय ॥ जायेवपत्येतन्वंरिरिच्यांविचिद्वृहेवरथ्येवचक्रा ॥

॥राम॥
॥४३॥

43

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नतिष्ठंतिननिमिषंत्येतेदेवानांस्पशऽइहयेचरंति ॥ अन्येनमदाहनोयाहितूयंतेनविवृहरथ्ये
वचक्रा ॥ रात्रीभिरस्माऽअहभिर्दशस्येत्सूर्यस्यचक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् ॥ दिवापृथिव्यामिथु
नासबंधूयमीर्यमस्यबिभृयादजामि ॥ आघातागच्छानुत्तरायुगानियत्रजामयः कृणवन्नजामि ॥
उपबर्बृहिवृषभायबाहुमन्यमिच्छस्वसुभगेपतिंमत् ॥ ७ ॥ किंभ्रातासद्यदनाथंभवातिकिमु
स्वसायन्निऽर्ऋतिर्निगच्छात् ॥ कामामूताबह्वे३तद्रपामितन्वामेतन्वं१संपिपृग्धि ॥ नवाऽउते
तन्वातन्वं१संपपृच्यांपापमाहुर्यः स्वसारंनिगच्छात् ॥ अन्येनमत्प्रमुदः कल्पयस्वनतेभ्राता
सुभगेवष्ट्येतत् ॥ बतोबतासियमनैवतेमनोहृदयंचाविदाम ॥ अन्याकिलत्वांकक्ष्येवयुक्तंपरि
ष्वजातेलिबुजेववृक्षम् ॥ अन्यमूषुत्वंयम्यन्यउत्वांपरिष्वजातेलिबुजेववृक्षम् ॥ तस्यवात्वंम
नऽइच्छासवातवाधाकृणुष्वसंविदंसुभद्राम् ॥ ८ ॥ वृषावृष्णेदुदुहेदोहसादिवः पयांसियह्वोऽ
अदितेरदाभ्यः ॥ विश्वंसवेदवरुणोयथाधियासयज्ञियोयजतुयज्ञियाँऽऋतून् ॥ रपद्गंधर्वी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥४४॥
44

प्प्राचयोषण्णानदस्मंनादेपरिपातुमेमनः॥ इष्टस्यमध्येऽअदितिर्निधातुनोभ्रातानोज्येष्ठः प्रथमो
विवोचति॥ सोच्चिन्नु भद्राक्षुमतीयशस्वत्युषाऽउवासमनवेस्वर्वती॥ यदीमनु शंतमुशतामनुक्र
तुमग्निंहोतारंविदथायजीजनन्॥ अधसंदृसंविभ्वाविचक्षणंविराभरदिषितःश्येनोऽअध्व
रे॥ यदीविशोवृणतेदस्ममार्याऽअग्निंहोतारमधधीरजायत॥ सदसिरण्वोयवसेवपुष्यतेहोत्रा
भिरग्नेमनुषस्वध्वरः॥ विप्रस्यवायच्छशमानऽउक्थ्य१ंवाजंससवाँऽउपयासिभूरिभिः॥१॥ उदी
रयपितरंजारऽआ भगमियक्षतिहर्यतोहृत्तइष्यति॥ विवक्तिवह्निःस्वपस्यतेमखस्तविष्यतेऽ
असुरोवेपतेमती॥ यस्तेऽअग्नेसुमतिंमर्तोऽअक्षत्सहसःसूनोऽअतिसप्रशृण्वे॥ इषंदधानो
वहमानोऽअश्वैरासद्युमाँऽअमवान्भूषतिद्यून्॥ यदग्नऽएषासमितिर्भवातिदेवीदेवेषुयजता
यजत्र॥ रत्नाचयद्विभजासिस्वधावोभागंनोऽअत्रवसुमंतवीतात्॥ श्रुधीनोऽअग्नेसदने
सधस्थेयुक्ष्वारथममृतस्यद्रवित्नुम्॥ आनोवहरोदसीदेवपुत्रेमाकिर्देवानामपभूरिहस्याः॥२॥ ॥४४॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्यावाहस्मामोमयमे ऽऋतेनाभिश्रावेभवतः ससवाचा ॥ देवोयन्मर्तान्यजथायकृण्वन्त्सीदद्धोता
प्रत्यङ्‌ स्वमसुंयन् ॥ देवोदेवान्परिभू ऽऋतेनवहानोहव्यंप्रथमश्चिकित्वान् ॥ धूमकेतुः समि
धाभा ऽऋजीकोमंद्रोहोतानित्योवाचायजीयान् ॥ स्वावृग्देवस्यामृतंयदीगोरतोजातासोधा
रयंत ऽउर्वी ॥ विश्वेदेवा ऽअनुतत्तेयजुर्गुर्दुहेयदेनीदिव्यंघृतंवाः ॥ अर्चामिवांवर्धायापोघृतस्नू
६ द्यावाभूमिश्रृणुतंरोदसीमे ॥ अहायद्यावोसुनीतिमयन्मध्वानो ऽअत्रपितराशिशीताम् ॥ किं
स्विन्नोराजाजगृहेकदस्यातिव्रतंचकृमाकोविवेद ॥ मित्रश्चिद्धिष्मोजुहुराणोदेवाञ्छ्लोकोनया
तामपिवाजो ऽअस्ति ॥ ११ ॥ दुर्मन्त्वत्रामृतस्यनामसलक्ष्मायद्विषुरूपाभवाति ॥ यमस्ययोमनवं
तेसुमंत्वग्नेतमृष्वपाह्यप्रयुच्छन् ॥ यस्मिन्देवाविदथेमादयंते विवस्वतःसदनेधारयंते ॥ सूर्येज्योति
रदधुर्मास्य१क्तून्परिद्योतनिंचरतो ऽअजस्रा ॥ यस्मिन्देवामन्मनिसंचरंत्यपीच्ये३ नवयमस्यविद्म ॥
मित्रोनो ऽअत्रादितिरनागान्त्सवितादेवोवरुणायवोचत् ॥ श्रुधीनो ऽअग्नेसदनेसधस्थेयुक्ष्वार

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥ वि
॥४५॥

थमम्मतस्यद्रविलुम्॥ आनोबृहरोदसीदेवपुत्रेमार्ग्वैर्दृ वानाम्प्रपभूरिलस्याः॥१२॥ पुजेवांब्रस्मपूर्व्यं
नमोभिर्म्लोकं ऽएतुपथ्येवसूरेः॥ शृण्वंतुविश्वेऽअमृतस्यपुत्राऽआयेधामानिदिव्यानितस्थुः॥
यमेऽइयेवंतमानेमदेतंप्रषांभरन्मानुषादेवयंतः॥ आसीदतस्वमुलोकंविदानेस्वासस्थेभवत
मिंदवेनः॥ पंचपदानिरूपोऽअन्वरोहंचतुष्पदीमन्वेमिव्रतेन॥ अक्षरेणप्रतिमिमऽएतामृतस्यना
भावधिसंपुनामि॥ देवेभ्यःकमवृणीतमत्युंप्रजायैकममृतन्नावृणीत॥ बृहस्पतिंयज्ञमकृण्व
तऽऋषिंप्रियांयमस्तन्वं१ प्रारिरेचीत्॥ सप्तऋक्षरंतिशिशवेमरुत्वतेपित्रेपुत्रासोऽअप्यवीवतं
न्नतं॥ उभेऽइदस्योभयस्यराजतऽउभेयतेतेऽउभयस्यपुष्यतः॥१३॥ परेयिवांसंप्रवतोमहीं
रनुबहुभ्यःपंथामनुपस्पशानम्॥ वैवस्वतंसंगमनंजनानांयमंराजानंहविषादुवस्य॥ यमोनो
गातुंप्रथमोविवेदनैषागव्यूतिरपभर्तवाऽउ॥ यत्रानःपूर्वेपितरःपरेयुरेनाजज्ञानाःपथ्या३ऽअ
नुस्वाः॥ मातलीकव्यैर्यमोऽअंगिरोभिर्बृहस्पतिऽऋक्वभिर्वावृधानः॥ यांश्चदेवावावृधुर्येच ॥४५॥

॥राम॥

45

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

देवान्स्वाहान्येस्वधयान्येमदंति ॥ इमंयमप्रस्तरमाहिसीदांगिरोभिः पितृभिः संविदानः ॥ आत्वामं
त्राः कविशस्तावहंत्वेनाराजन्हविषोमादयस्व ॥ अंगिरोभिरागहियज्ञियेभिर्यमवैरूपैरिहमादय
स्व ॥ विवस्वंतंहुवेयः पितातेस्मिन्यज्ञेबर्हिष्यानिषद्य ॥ १४ ॥ ॥ इत्यष्टम ॥ ॥ अंगिरसोनः पितरोन २३
वग्वा अथर्वाणोभृगवः सोम्यासः ॥ तेषांवयंसुमतौयज्ञियानामपिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ प्रेहिप्रेहिप
थिभिः पूर्व्येभिर्यत्रानः पूर्वेपितरः परेयुः ॥ उभाराजानास्वधयामदंतायमंपश्यासिवरुणंचदेवम् ॥ संगा ना
च्छस्वपितृभिः संयमेनेष्टापूर्तेनपरमेव्योमन् ॥ हित्वायावद्यंपुनरस्तमेहिसंगच्छस्वतन्वासुवर्चाः ॥ अ
पेतवीतविचसर्पतातोस्मा एतंपितरोलोकमक्रन् ॥ अहोभिरद्भिरक्तुभिर्व्यक्तंयमोददात्यवसानम
स्मै ॥ अतिद्रवसारमेयौश्वानौचतुरक्षौशबलौसाधुनापथा ॥ अथापितॄन्सुविदत्राँ उपेहियमे
नयेसधमादंमदंति ॥ १५ ॥ यौतेश्वानौयमरक्षितारौचतुरक्षौपथिरक्षीनृचक्षसौ ॥ ताभ्यामेनं
परिदेहिराजन्स्वस्तिचास्मा अनमीवंचधेहि ॥ उरूणसावसुतृपा उदुंबलौयमस्यदूतौचरतोज

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥४६॥

नोः॰ अनु॥ ताावस्मभ्यंदृशयेसूर्यायपुनर्दातामसुमद्येहभद्रम्॥ यमायसोमंसुनुतयमायजुहुता
हविः॥ यमंहयज्ञोगच्छत्यग्निदूतोऽअरंकृतः॥ यमायघृतवद्धविर्जुहोतप्रचतिष्ठत॥ सनोदे
वेष्वायमद्दीर्घमायुःप्रजीवसे॥ यमायमधुमत्तमंराज्ञेहव्यंजुहोतन॥ इदन्नमऽऋषिभ्यःपूर्वजे
भ्यःपूर्वेभ्यःपथिकृद्भ्यः॥ त्रिकद्रुकेभिःपततिषळुर्वीरेकमिद्बृहत्॥ त्रिष्टुब्गायत्रीछंदांसिसर्वा
तायमआहिता॥ १६॥ उदीरतामवरउत्परासऽउन्मध्यमाःपितरःसोम्यासः॥ असुंयईयुरवृका
ऽऋतज्ञास्तेनोवंतुपितरोहवेषु॥ इदंपितृभ्योनमोऽअस्त्वद्ययेपूर्वासोयऽउपरासऽईयुः॥ येपार्थिवे
रजस्यानिषत्तायेवानूनंसुवृजनासुविक्षु॥ आहंपितॄन्त्सुविदत्राँऽअवित्सिनपातंचविक्रमणंचविष्णोः॥
बर्हिषदोयेस्वधयासुतस्यभजंतपित्वस्तऽइहागमिष्ठाः॥ बर्हिषदःपितरऽऊत्यार्वागिमावोहव्याच
कृमाजुषध्वम्॥ तऽआगतावसाशंतमेनाथानःशंयोररपोदधात॥ उपहूताःपितरःसोम्यासोबर्हि
ष्येषुनिधिषुप्रियेषु॥ तऽआगमंतुतऽइहश्रुवंत्वधिब्रुवंतुतेवंत्वस्मान्॥ १७॥ आच्याजानुदक्षिणे ॥राम॥
॥४६॥

46

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तोनिषद्येमंयज्ञमभिगृणीतविश्वे॥ माहिंसिष्टपितरः केनचिन्नोऽयद्वऽआगः पुरुषताकराम॥ आसीना
सोऽअरुणीनामुपस्थेरयिंधत्तदाशुषेमर्त्याय॥ पुत्रेभ्यः पितरस्तस्यवस्वः प्रयच्छततऽइहोर्जंदधात॥
येनः पूर्वेपितरः सोम्यासोनूहिरेसोमपीथंवसिष्ठाः॥ तेभिर्यमः संरराणोहवींष्युशन्नुशद्भिः प्रतिका
ममत्तु॥ येतातृषुर्देवत्राजेहमानाहोत्राविदस्तोमतष्टासोऽअर्कैः॥ आग्नेयाहिसुविदत्रेभिरर्वाङ्
कृ॰ये सत्यैः पितृभिर्घर्मसद्भिः॥ येसत्यासोहविरदोहविष्पाऽइन्द्रेणदेवैः सरथंदधानाः॥ आग्नेयाहिसहस्रं
देववन्दैः परैः पूर्वैः पितृभिर्घर्मसद्भिः॥१८॥ अग्निष्वात्ताः पितरऽएहगच्छतसदः सदः सदतसुप्रणी
तयः॥ अत्ताहवींषिप्रयतानिबर्हिष्यथारयिंसर्ववीरंदधातन॥ त्वमग्नऽईडितोजातवेदोवाड्ढव्या
। निसुरभीणिकृत्वी॥ प्रादाः पितृभ्यः स्वधयातेऽअक्षन्नद्धित्वंदेवप्रयताहवींषि॥ येचेहपितरो
येचनेहयांश्चविद्मयाँ२उचनप्रविद्म॥ त्वंवेत्थयतितेजातवेदः स्वधाभिर्यज्ञंसुकृतंजुषस्व॥ येऽअग्नि
दग्धायेऽअनग्निदग्धामध्येदिवः स्वधयामादयन्ते॥ तेभिः स्वराडसुनीतिमेतांयथावशंतन्वंकॢ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰सं॰अ॥
४८॥

47

ल्पयस्व॥१९॥मैनमग्नेविदहोमाभिशोचोमास्यत्वचंचिक्षिपोमाशरीरम्॥यदाशृतंकृणवोजात
वेदोथेमेनंप्रहिणुतात्पितृभ्यः॥शृतंयदाकरसिजातवेदोथेमेनंपरिदत्तात्पितृभ्यः॥यदागच्छास्
सुनीतिमेतामथादेवानांवशनीर्भवाति॥सूर्यंचक्षुर्गच्छतुवातमात्माद्यांचगच्छपृथिवींचधर्म
णा॥अपोवागच्छयदितत्रतेहितमोषधीषुप्रतितिष्ठाशरीरैः॥अजोभागस्तपसातंतपस्वतं
तेशोचिस्तपतुतंतेऽअर्चिः॥यास्तेशिवास्तन्वोजातवेदस्ताभिर्वहैनंसुकृतामुलोकम्॥अवसृ
जपुनरग्नेपितृभ्योयस्तऽआहुतश्चरतिस्वधाभिः॥आयुर्वसानऽउपवेतुशेषःसंगच्छतांतन्वा
जातवेदः॥२०॥यत्तेकृष्णःशकुनऽआतुतोदपिपीलःसर्पऽउतवाश्वापदः॥अग्निष्टद्विश्वाद
गदंकृणोतुसोमश्चयोब्राह्मणाँऽआविवेश॥अग्नेर्वर्मपरिगोभिर्व्ययस्वसंप्रोर्णुष्वपीवसामेदसा
च॥नेत्त्वाधृष्णुर्हरसाजर्हृषाणोदधृग्विधक्ष्यन्पर्यंखयाते॥इममग्नेचमसंमाविजिह्वरःप्रि
योदेवानामुतसोम्यानाम्॥एषयश्चमसोदेवपानस्तस्मिन्देवाऽअमृतामादयन्ते॥क्रव्यादमग्निं ॥४८॥

॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रहिणोमिदूरंयमराज्ञोगछतुरिप्रवाहः॥इहैवायमितरोजातवेदादेवेभ्योहव्यंवहतुप्रजानन्॥योऽअ
ग्निःक्रव्यात्प्रविवेशवोगृहमिमंपश्यन्नितरंजातवेदसम्॥तंहरामिपितृयज्ञायदूरंसघर्ममिन्धांपरमे
अ मेसधस्थे॥२१॥योऽग्निःक्रव्यवाहनःपितॄन्यक्षदृतावृधः॥प्रेदुहव्यानिवोचतिदेवेभ्यश्चपितृभ्यआ
उशन्तस्त्वानिधीमह्युशन्तःसमिधीमहि॥उशन्नुशतऽआवहपितॄन्हविषेऽअत्तवे॥यंत्वमग्नेसमद
हस्तमुनिर्वापयापुनः॥कियाम्ब्वत्ररोहतुपाकदूर्वाव्यल्कशा॥शीतिकेशीतिकावतिह्लादिकेवति ह्लादिका
१ मंडूक्यासुसंगमऽइमंस्वग्निंहर्षय॥२२॥त्वष्टादुहित्रेवहतुंकृणोतीतीदंविश्वंभुवनंसमेति॥
यमस्यमातापर्युह्यमानामहोजायाविवस्वतोननाश॥अपागूहन्नमृतांमर्त्येभ्यःकृत्वीसवर्णामददु
र्विवस्वते॥उताश्विनावभरद्यत्तदासीदजहादुद्वामिथुनासरण्यूः॥पूषात्वेतश्च्यावयतुप्रविद्वाननष्टपशु
र्भुवनस्यगोपाः॥सत्वैतेभ्यःपरिददत्पितृभ्योऽग्निर्देवेभ्यःसुविदत्रियेभ्यः॥आयुर्विश्वायुःपरिपासतित्वा
पूषात्वापातुप्रपथेपुरस्तात्॥यत्रासतेसुकृतोयत्रतेययुस्तत्रत्वादेवःसवितादधातु॥पूषेमाऽआशाऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥४८॥
48

अनुवेदसर्वाः सोऽस्मां ऽअभयतमेन नेषत् ॥ स्वस्तिदा ऽअघृणिः सर्ववीरोऽप्रयुछन्पुर ऽएतु प्रजा
नन् ॥ २३ ॥ प्रपथे पथामजनिष्ट पूषा प्रपथे दिवः प्रपथे पृथिव्याः ॥ उभे ऽअभि प्रियतमे सधस्थे ऽ
आ च परा च चरति प्रजानन् ॥ सरस्वतीं देवयन्तो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तायमाने ॥ सरस्वतीं सु
कृतो ऽअह्वयन्त सरस्वती दाशुषे वार्यं दात् ॥ सरस्वती या सरथं ययाथ स्वधाभिर्देवि पितृभिर्म
दन्ती ॥ आसद्यास्मिन्बर्हिषि मादयस्वानमीवा ऽइष ऽआधेह्यस्मे ॥ सरस्वतीं यां पितरो हवन्ते दक्षि
णा यज्ञमभिनक्षमाणाः ॥ सहस्रार्घमिडो ऽअत्र भागं रायस्पोषं यजमानेषु धेहि ॥ आपो ऽअस्मा
न्मातरः शुन्धयन्तु घृतेन नो घृतप्वः पुनन्तु ॥ विश्वं हि रिप्रं प्रवहन्ति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरा पूत ऽएमि ॥ २४ ॥
द्रप्सश्चस्कन्द प्रथमाँ ऽअनु द्यूनिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ॥ समानं योनिमनु संचरन्तं द्रप्सं जुहोम्यनु
सप्त होत्राः ॥ यस्ते द्रप्सः स्कन्दति यस्ते ऽअंशुर्बाहुच्युतो धिषणाया ऽउपस्थात् ॥ अध्वर्योर्वा परि
वा यः पवित्रात्तं ते जुहोमि मनसा वषट्कृतम् ॥ यस्ते द्रप्सः स्कन्नो यस्ते ऽअंशुरवश्च यः परः स्रुचा ॥

॥राम॥
॥४८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अयंदेवोबृहस्पतिः संतांसिंचतुराधसे॥ पयस्वतीरोषधयः पयस्वन्मामकंवचः॥ अपांपयस्वदित्
पयस्तेनमासहशुंधत॥२५॥ परंमृत्यो अनुपरेहिपंथां यस्तेस्व इतरोदेवयानात्॥ चक्षुष्मतेशृ
ण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजांरीरिषोमोतवीरान्॥ मृत्योःपदंयोपयंतोयदेतद्राघीयआयुःप्रतरंदधा
नाः॥ आप्यायमानाःप्रजयाधनेनशुद्धाःपूताभवतयज्ञियासः॥ इमेजीवाविमृतैराववृत्रन्नभू ।
९१ द्भद्रादेवहूतिर्नो अद्य॥ प्रांचो अगामनृतयेहसायद्राघीयआयुःप्रतरंदधानाः॥ इमंजीवेभ्यःप
रिधिंदधामिमैषांनुगादपरोअर्थमेतम्॥ शतंजीवंतुशरदःपुरूचीरंतर्मृत्युंदधतांपर्वतेन॥ य
थाहान्यनुपूर्वंभवंतियथऋतवऋतुभिर्यंतिसाधु॥ यथानपूर्वमपरोजहात्येवाधातरायूंषि
कल्पयैषाम्॥२६॥ आरोहताधुर्जरसंवृणाना अनुपूर्वंयतमानायतिष्ठ॥ इहत्वष्टासुजनिमासजो
षादीर्घमायुःकरतिजीवसेवः॥ इमानारीरविधवाःसुपत्नीरांजनेनसर्पिषासंविशंतु॥ अनश्रवो
नमीवाःसुरत्नाआरोहंतुजनयोयोनिमग्रे॥ उदीर्ष्वनार्यभिजीवलोकंगतासुमेतमुपशेषएहि॥
हस्तग्राभस्यदिधिषोस्तवेदंपत्युर्जनित्वमभिसंबभूथ॥ धनुर्हस्तादाददानोमृतस्यास्मेक्षत्रायव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰स॰अ॰॥
॥४९॥

69

चसेबलाय॥अत्रैवत्वमिहवयंसुवीराविश्वामृधःअभिमातिर्जयेम॥उपसर्पमातरंभूमिमेतामुरुव्य
चसंपृथिवींसुशेवाम्॥ऊर्णम्रदायुवतिर्दक्षिणावतेएषात्वापातुनिर्ऋतेरुपस्थात्॥२७॥उच्छ्रु
चस्वपृथिविमानिबाधथाःसूपायनास्मैभवसूपवंचना॥मातापुत्रंयथासिचाभ्येनंभूमऊर्णुहि॥
उच्छ्रुंचमानापृथिवीसुतिष्ठतुसहस्रंमितउपहिश्रयंताम्॥तेगृहासोघृतश्चुतोभवंतुविश्वाहा
स्मैशरणाःसंत्वत्र॥उत्तेस्तभ्नामिपृथिवींत्वत्परीमंलोगंनिदधन्मोअहंरिषम्॥एतांस्थूणांपि
तरोधारयंतुतेत्रायमःसादनातेमिनोतु॥प्रतीचीनेमामहनीष्वाःपर्णमिवादधुः॥प्रतीचींजग्र
भावाचमश्वंरशनयायथा॥२८॥॥इतिसप्तमाष्टकेषष्ठोध्यायः॥॥ओंम॥अयंसयस्मधाव
हस्तामायत्तेव्लूस्मःशकुनोप्पेतो॥॥ओं॥निवर्तध्वंमानुगातास्मान्सिषक्तरेवतीः॥अग्नीषोमा
पुनर्वसूअस्मेधारयतंरयिम्॥पुनरेनान्निवर्तयपुनरेनान्याकुरु॥इंद्रएणान्नियच्छत्वग्निरेनाउ
पाजतु॥पुनरेतानिवर्तंतामस्मिन्पुष्यंतुगोपतौ॥इहैवाग्नेनिधारयेहतिष्ठतुयारयिः॥यन्नियानंन्य

॥४९॥
॥कृष्ण

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यन्नंसंज्ञानंयस्सरायणम्॥आवर्तनंनिवर्तनंयोगोपा॥ऽअपितंहुवे॥च॥ऽउदानऽव्ययनंय॥उदानेधु
रायणम्॥आवर्तनंनिवर्तनमपिगोपा॥निवर्ततताम्॥अनिवर्ततु॥निवर्तयपुनर्न॥ऽइंद्रगादेहि॥जीवा
भिर्भुनजामहे॥परिवोविश्वतोदध॥ऽऊर्जाघृतेनपयसा॥येदेवाः केचयज्ञियास्तेरय्यासंसृजंतु
नः॥अनिवर्तनवर्तयानि॥निवर्तनवर्तय॥भूम्याश्चतस्रः प्रदिशस्ताभ्य॥ऽएनानिवर्तय॥१॥भद्रं
नो॥ऽअपिवातयमनः॥एकपद॥अग्निमीळे भुजांयविष्ठ॥सा॥मित्रंदुर्धरीतु॥यस्यधर्मन्स्व१रेनीः
सपर्यंतिमातुरूधः॥यमासाकृपनीळं भासाकेतुंवर्द्धयंति॥भ्राजतेश्रेणिदन्॥अयेविशांगातु
रेतिप्रयदानड्दिवो॥ऽअंतान्॥कविरभ्रंदीधान॥जुषद्धव्यामानुषस्योर्ध्वस्तस्थावृभ्वायज्ञे॥मिन्वं
त्सद्मपुर॥ऽएति॥सहिक्षेमोहविर्यज्ञः श्रुष्टीदस्यगातुरेति॥अग्निंदेवावाशीमंतम्॥२॥यज्ञासाहं
दुव॥ऽइषेग्निंपूर्वस्यशेवस्य॥अद्रेः सूनुमायुमाहु॥नरोयेकश्चास्मदाविश्वेतेवाम॥ऽअस्तु॥अग्निर्हविषा
वर्द्धन्॥रुक्मः स्वेतोरुपोयामो॥ऽअस्मभ्रभ्र॥ऋञ्ज॥ऽउतशोणोयशस्वान्॥हिरण्यरूपंजनिताजजान॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥

॥५०॥

50

एवाते॒ऽअग्नेविमदोमनीषामूर्जोनपादमृतेभिःसजोषाः॥गिरऽआवक्षत्सुमतीरियानऽइषमूर्जं
सुक्षितिंविश्वमाभाः॥३॥अग्निंनस्ववृक्तिभिर्होतारंत्वावृणीमहे॥यज्ञायस्तीर्णबर्हिषेविवोम
देशीरंपावकशोचिषंविवक्षसे॥त्वामुतेस्वाभुवःशुंभंत्यश्वराधसः॥वेतित्वामुपसेचनीविवोमद
ऋजीतिरग्नऽआहुतिर्विवक्षसे॥त्वेधर्माणऽआसतेजुहूभिःसिंचतीरिव॥कृष्णारूपाण्यर्जुना
विवोमदेविश्वाऽअधिश्रियोधिषेविवक्षसे॥यमग्नेमन्यसेरयिंसहसावन्नमर्त्य॥तमानोवाज
सातयेविवोमदेयज्ञेषुचित्रमाभरविवक्षसे॥अग्निर्जातोऽअथर्वणाविदद्विश्वानिकाव्या॥भू
वद्दूतोविवस्वतोविवोमदेप्रियोयमस्यकाम्योविवक्षसे॥त्वांयज्ञेष्वीळतेग्नेप्रयत्यध्वरे॥त्वंव
सूनिकाम्याविवोमदेविश्वादधासिदाशुषेविवक्षसे॥त्वांयज्ञेषुऋत्विजंचारुमग्नेनिषेदिरे॥घृत
प्रतीकंमनुषोविवोमदेशुक्रंचेतिष्ठमक्षभिर्विवक्षसे॥अग्नेशुक्रेणशोचिषोरुप्रथयसेबृहत्॥
अभिक्रंदन्वृषायसेविवोमदेगर्भंदधासिजामिषुविवक्षसे॥५॥कुहश्रुतऽइंद्रःकस्मिन्नद्यज ॥५०॥

॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नैमित्रो न श्रूयते॥ ऋषीणां वा यः क्षये गुहा वा चर्कृषे गिरा॥ इत्था गृणंत ऽ इंद्रो ऽ अस्मे ऽ अध स्तवे वज्र्य
चीषमः॥ मित्रो न यो जनेष्वा यशश्चक्रे ऽ असाम्या॥ महो यस्पतिः शवसो ऽ असाम्या महो नृम्ण
स्य तूतुजिः॥ भर्ता वज्रस्य धृष्णोः पिता पुत्रमिव प्रियम्॥ युजानो ऽ अश्वा वातस्य धुनी देवो देवस्य
वज्रिवः॥ स्यंता पथा विरुक्मता सृजानस्तोष्यध्वनः॥ त्वं त्या चिद्वातस्याश्वागा ऽ ऋज्रा त्मना
वहध्यै॥ ययोर्देवो न मर्त्यो यंता नकिर्विदाय्यः॥ ६॥ अध ग्मंतोशना पृच्छते वां कदर्था न ऽ आ गृहम्॥
आ जग्मथुः पराकाद्दिवश्च ग्मश्च मर्त्यम्॥ आ न ऽ इंद्र पृक्षसे ऽस्माकं ब्रह्मोद्यतम्॥ तत्त्वा याचामहेवः
शुष्णं यद्धन्नमानुषम्॥ अकर्मा दस्युरभि नो ऽ अमंतुरन्यव्रतो ऽ अमानुषः॥ त्वं तस्यामित्रहन्वधर्दा
सस्य दंभय॥ त्वं न ऽ इंद्र शूर शूरैरुत त्वोतासो बर्हणा॥ पुरुत्रा ते वि पूर्तयो नवंत क्षोणयो यथा॥
चौ त्वं तान्वृत्रहत्ये चोदयो नॄन्कार्पाणे शूर वज्रिवः॥ गुहा यदी कवीनां विशां नक्षत्रशवसाम्॥ ७॥ मक्षू
ता त ऽ इंद्र दानाप्नस ऽ आक्षाणे शूर वज्रिवः॥ यद्ध शुष्णस्य दंभयो जातं विश्वं सयावभिः॥ माकु
ध्र्यगिंद्र शूर वस्वीरस्मे भूवन्नभिष्टयः॥ वयंवयं त ऽ आसां सुम्ने स्याम वज्रिवः॥ अस्मे ता त ऽ इंद्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥५१॥
51

संतुस्तसाह्निसंनिरूपस्पृशः॥ विद्मामस्यासंभुजोधेनूनांनवज्रिवः॥ अहस्तायदपदीवर्द्धतक्षाः शची
भिर्वेद्यानाम्॥ शुष्णंपरिप्रदक्षिणिद्विश्वायवेनिशिश्नथः॥ पिबापिबेदिन्द्रशूरसोमंमारिषण्योवसव
नवसुः सन्॥ उतत्रायस्वगृणतोमघोनोमहश्चरायोरेवतस्कृधीनः॥८॥ यजामहइन्द्रंवज्रदक्षिणं
हरीणांरथ्यं१ विव्रतानाम्॥ प्रश्मश्रुदोधुवदूर्ध्वथाभूद्विसेनाभिर्दयमानोविराधसा॥ हरिन्वस्य
यावनेविदेवस्विन्द्रोमघैर्मघवावृत्रहाभुवत्॥ ऋभुर्वाजऋभुक्षाः पत्यतेशवोवक्ष्णौमिदासस्यना
मचित्॥ यदावज्रंहिरण्यमिदथारथंहरीयमस्यवहतोविसूरिभिः॥ आतिष्ठतिमघवासनश्रुतइ
न्द्रोवाजस्यदीर्घश्रवसस्पतिः॥ सोचिन्नुवृष्टिर्यूथ्या१ स्वासचाँइन्द्रः श्मश्रूणिहरिताभिप्रुष्णुते॥
अववेतिसुक्षयंसुतेमधूदिद्धूनोतिवातोयथावनम्॥ योवाचाविवाचोमृध्रवाचः पुरूसहस्रा
शिवाजघान॥ तत्तदिदस्यपौंस्यंगृणीमसिपितेवयस्तविषींवावृधेशवः॥ स्तोमंतइन्द्रविमदा
अजीजनन्नपूर्व्यंपुरुतमंसुदानवे॥ विद्माह्यस्यभोजनमिनस्ययदापशुंनगोपाः करामहे॥ मा
किर्नएनासख्याावियौषुस्तवचेन्द्रविमदस्यचऋषेः॥ विद्माहितेप्रमतिंदेवजामिवदस्मेतेसन्तुस ॥५१॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्याग्निरिवानि॥६॥ इंद्र सोममिमं पिब मधुमंतं चमू सुतम्॥ अस्मे रयिं नि धारय वि वो मदे सह
स्रिणं पुरूवसो विवक्षसे॥ त्वां यज्ञेभिरुक्थैरुप हव्येभिरीमहे॥ शचीपते शचीनां वि वो मदे श्रेष्ठं
नो धेहि वार्यं विवक्षसे॥ यस्पतिर्वार्याणामसि रध्रस्य चोदिता॥ इंद्र स्तोतृणामविता वि वो मदे द्वि
षो नः पात्यंहसो विवक्षसे॥ युवं शक्रा मायाविना समीची निरमंथतम्॥ विमदेन यदीळिता ना
सत्या निरमंथतम्॥ विश्वे देवा अकृपंत समीच्योर्निष्पतंत्योः॥ नासत्यावब्रुवन्देवाः पुनरा वहता
दिति॥ मधुमन्मे परायणं मधुमत्पुनरायनम्॥ ता नो देवा देवतया युवं मधुमतस्कृतम्॥१॥ भद्रं
नोऽ अपि वातय मनो दक्षमुत क्रतुम्॥ अधा ते सख्येऽ अंधसो वि वो मदे रणन्गावो न यवसे विवक्ष
से॥ हृदिस्पृशस्तऽ आसते विश्वेषु सोम धामसु॥ अधा कामाऽ इमे मम वि वो मदे वि तिष्ठंते वसू
यवो विवक्षसे॥ उत व्रतानि सोम ते प्राहं मिनामि पाक्या॥ अधा पितेव सूनवे वि वो मदे मृळा नोऽ
अभि चिद्वधाद्विवक्षसे॥ समु प्र यंति धीतयः सर्गासो वताँऽ इव॥ क्रतुं नः सोम जीवसे वि वो मदे
धारया चमसाँऽ इव विवक्षसे॥ तव त्ये सोम शक्तिभिर्निकामासो व्यृण्विरे॥ गृत्सस्य धीरास्त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॥
॥५२॥

52

वसोविश्वेमदेव्रजंगोमन्तमश्विनंविवक्षसे॥२१॥पक्षंनःसोमरक्षसिपुरुत्राविष्ठितंजगत्॥
समाकृणोषिजीवसेविवोमदेविश्वासंपश्यन्भुवनाविवक्षसे॥त्वन्नःसोमविश्वतोगोपाऽअ
दाभ्योभव॥सेधराजन्नपस्रिधोविवोमदेमानोदुःशंसऽईशताविवक्षसे॥त्वन्नःसोमसुक्र
तुर्वयोधेयायजागृहि॥क्षेत्रवित्तरोमनुषोविवोमदेद्रुहोनःपाह्यंहसोविवक्षसे॥त्वन्नोवृत्र
हन्तमेन्द्रस्येन्दोशिवःसखा॥यत्सींहवन्तेसमिथेविवोमदेयुध्यमानास्तोकसातौविवक्षसे॥अ
यंघसतुरोमदऽइन्द्रस्यवर्द्धतप्रियः॥अयंकक्षीवतोमहोविवोमदेमतिंविप्रस्यवर्द्धयद्विवक्ष
से॥अयंविप्रायदाशुषेवाजाँऽइयर्तिगोमतः॥अयंसप्तभ्यऽआवरंविवोमदेप्रान्धंश्रोणंच
तारिषद्विवक्षसे॥२२॥प्रह्यच्छामनीषास्पार्हायन्तिनियुतः॥प्रदस्रानियुद्रथःपूषाऽअवि
ष्टुमाहिनः॥यस्यत्यन्महित्वंवाताप्यमयंजनः॥विप्रऽआवंसद्धीतिभिश्चिकेतसुष्टुतीनाम्॥
सवेदसुष्टुतीनामिन्दुर्नपूषावृषा॥अभिप्सुरःप्रुषायतिव्रजन्नऽआप्रुषायति॥मंसीमहित्वा
वयमस्माकंदेवपूषन्॥मतीनांचसाधनंविप्राणांचाधवम्॥प्रत्यर्द्धिर्यज्ञानामश्वहयोरथाना

॥राम॥
॥५२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

घ ॥ ऋषिः सयोमनुर्हितोविप्रस्ययावयत्सखः ॥ १३ ॥ आधीषमाणायाः पतिःशुचायाश्चशुच
स्यच ॥ वासोवायोवीनामावासांसिमर्मृजत् ॥ इनोवाजानांपतिरिनः पुष्टीनांसखा ॥ प्रश्मश्रुहर्य
तोदूधोद्विवृथायो ऽ दाभ्यः ॥ आतेरथस्यपूषन्नजाधुरंववृत्युः ॥ विश्वस्यार्थिनः सखासनो
जा ऽ अनपच्युतः ॥ अस्माकमूर्जारथंपूषा ऽ अविष्टुमाहिनः ॥ भुवद्वाजानांवृध ऽ इमन्नः शृणवद्ध
वम् ॥ १४ ॥ असत्सुमेजरितः साभिवेगोयत्सुन्वतेयजमानायशिक्षम् ॥ अनाशीर्दामहमस्मि
प्रहन्तासत्यध्वृतंवृजिनायन्तमाभुम् ॥ यदीदहंयुधयेसन्नयान्यदेवान्तन्वा ३ शूशुजानान् ॥ अमा
तेतुम्रंवृषभं पचानितीव्रंसुतंपञ्चदशंनिषिञ्चम् ॥ नाहंतंवेदय ऽ इतिब्रवीत्यदेवयून्त्समरणेज
घन्वान् ॥ यदावाख्यत्समरणमृघावदादिद्धमेवृषभाप्रब्रुवन्ति ॥ यदज्ञातेषुवृजनेष्वासंविश्वेस
तोमघवानोम ऽ आसन् ॥ जिनामिवेत्क्षेम ऽ आसन्तमाभुम्प्रतङ्क्षिणाम्पर्वतेपादगृह्य ॥ नवा ऽ उमांवृज
नेवारयन्तेनपर्वतासोयदहंमनस्ये ॥ ममस्वनात्कृधुकर्णोभयात ऽ एवेदनुद्यून्किरणः समेजात् ॥
॥ १५ ॥ ॥ इसर्द्धम् ॥ ॥ दर्शन्न्वत्र शृतपाँ ऽ अनिन्द्रान्बाहुक्षदः शरवेपत्यमानान् ॥ घृषुंवायेनिनि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰सं॰अ॰॥
॥५३॥

दुः सरवायम ध्यूत्वेषुपवयोवरसु॥ अभूवौर्सीव्यू ९ आयुरानुर्भनुषूर्वो ऽ अपरोनुदर्पत॥ देपूवस्ते
परितंनभृतोयो ऽ अस्यपारेरजसा विवृषे॥ गावोयवंषु युता ऽ अर्यो ऽ अक्षंता ऽ अपइयसहगोपाम्न
रंती॥ द्ववाहृदयो ऽ अभित: समायुन्केपदासकुस्वपतिमृछंदयाते॥ संयद्पंपवुसादोजनानाम्
हयवादे ऽ ऊवंजे ऽ अंत॥ अत्रापुलेम्बसानारमिछादयो ऽ अपुत्पुनजहवृन्वान्॥ अत्रेदुमेमंस
सेससमुतंकृप ञ्जूप ष्वतुष्यात्संस्रजानि॥ स्त्रिमिपो ऽ अत्रवषणारतन्मादृपुद्रो ऽ अस्यृग्वृभे
जानिवद॥ १६॥ यस्मानक्सादुहितनाजा त्वासकूस्त्ता विद्वा ऽ अभिमंन्याते ऽ अधाम्॥ कुनराम
निंमृतिलमुचातेय ऽ ईवहतेमईवावरेपात्॥ कृपतियोषामर्यतोव धूमो: परिप्रीतापन्यसा
१ वार्येण॥ भद्रावधूर्भवतियत्सुपेशा: स्वयंसामित्रंवनुतेजनेचित्॥ पत्तोजगारप्रत्संचमतिवृगी
र्मागशीर: क्षितिदधोवरूपम्॥ आसीन ऽ ऊर्ध्वामुपशीक्षिणगतिन्युः ताना मन्वेतेभूमिम्॥ बृह
भेछापो ऽ अपलाशो ऽ अर्वातस्छोमातागविषितो ऽ अतिगर्भ:॥ अन्यस्यावत्संरिहतीमिमाय
कयाभुवानिदधेधेनुरूध:॥ ससवीरासो ऽ अधरादुदायन्नृषेत्तरातास्समजामिरते॥ नवे ॥राम॥
॥५३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पश्चातात्स्थिविमन्तऽआयन्दशप्राक्सानुवितिरन्त्यश्नः॥१५॥ दशानामेकंकपिलंसमानंतंहिन्व
न्तिक्रतवेपार्याय॥ गर्भंमातासुधितंवक्षणास्ववेनन्तंतुषयन्तीबिभर्ति॥ पीवानंमेषमपचन्तवीरान्यु
प्ताऽअक्षाऽअनुदीवऽआसन्॥ द्वाधनुंबृहतीमप्स्वन्तः पवित्रवन्ताचरतःपुनन्ता॥ विक्रोशनासो
विष्वञ्चऽआयन्पचातिनेमोनहिपक्षदर्धः॥ अयंमेदेवः सवितातदाहद्र्वन्नऽइद्वनवत्सर्पिरन्नः॥
अपश्यंग्रामंवहमानमारादचक्रयास्वधयावर्तमानम्॥ सिषक्त्यर्यः प्रयुगाजनानांसद्यः शि
श्नाप्रमिनानोनवीयान्॥ एतौमेगावौप्रमरस्ययुक्तौमोषुप्रसेधीर्मुहुरिन्ममन्धि॥ आपश्चिदस्य
विनशन्त्यर्थंसूरश्चमर्कऽउपरोबभूवान्॥२०॥ अयंयोवज्रः पुरुधाविवृत्तोवः सूर्यस्यबृहतःपुरीषा
त्॥ श्रवऽइदेनापरोऽअन्यदस्तितदव्यथीजरिमाणस्तरन्ति॥ वृक्षेवृक्षेनियतामीमयद्गौस्ततो
वयः प्रपतान्पूरुषादः॥ अथेदंविश्वंभुवनंभयातऽइन्द्रायसुन्वदृषयेचशिक्षत्॥ देवानांमानेप्रथ
माऽअतिष्ठन्कृन्तत्रादेषामुपराऽउदायन्॥ त्रयस्तपन्तिपृथिवीमनूपाद्वाबृबूकंवहतः पुरीषम्॥
सातेजीवातुरुततस्यविद्धिमास्मैतादृगपगूहः समर्ये॥ आविः स्वः कृणुतेगूहतेबुसंसपादुरस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ स॰ अ॰ ॥
॥ ५४ ॥
54

न्निर्णिजोनमुच्यते ॥ ११ ॥ विश्वोह्य१न्योऽअरिराजऽगामममेदहश्वशुरोनाजगाम ॥ जक्षीया
द्धानाऽउतसोमंपपीयात्स्वाशितःपुनरस्तंजगायात् ॥ सरोरुवद्वृषभस्तिग्मशृंगोवर्ष्मंतस्थौव
रिमन्नापृथिव्याः ॥ विश्वेष्वेनंवृजनेषुपामियोमेकुक्षीसुतसोमःपृणाति ॥ अद्रिणातेमंदिन
इंद्रतूयान्त्सुन्वंतिसोमान्पिबसित्वमेषाम् ॥ पचंतितेवृषभाँऽअत्सितेषांपृक्षेणयन्मघव
न्हूयमानः ॥ इदंसुमेजरितराचिकिद्धिप्रतीपंशापंनद्योवहंति ॥ लोपाशःसिंहंप्रत्यंचमत्साः
क्रोष्टावराहंनिरतक्तकक्षात् ॥ कथातऽएतदहमाचिकेतंगृत्सस्यपाकस्तवसोमनीषाम् ॥
त्वन्नोविद्वाँऽऋतुथाविवोचोयमर्धंतेमघवन्क्षेम्याधूः ॥ एवाहिमांतवसंवर्धयंतिदिवश्चि
न्मेबृहतऽउत्तराधूः ॥ पुरूसहस्रानिशिशामिसाकमशत्रुंहिमाजनिताजजान ॥ १२ ॥ एवा
हिमांतवसंजज्ञुरुग्रंकर्मन्कर्मन्वृषणमिंद्रदेवाः ॥ वधींवृत्रंवज्रेणमंदसानोऽपव्रजंमहिनादाशु
षेवम् ॥ देवासऽआयन्परशूंरबिभ्रन्वनावृश्चंतोऽअभिविड्भिरायन् ॥ निसुद्र्वं१दधतोवक्षणा

॥ राम ॥
॥ ५४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कृयत्राकृपीटमनुतद्दहंति ॥ शशः क्षुरंप्रत्यंचंजगाराद्रिंलोगेनव्यभेदमारात् ॥ बृहंतंचिदृ
हतेरंधयानिवयद्वत्सोवृषभंशूशुवानः ॥ सुपर्णऽइत्थानखमासिषायावरुद्धः परिपदंनसिंहः ॥
निरुद्धश्चिन्महिषस्तर्ष्यावान्गोधातस्माऽअयथंकर्षदेतत् ॥ तेभ्योगोधाऽअयथंकर्षदेतद्ये
ब्रह्मणः प्रतिपीयंत्यन्नैः ॥ सिमऽउक्ष्णोवसृष्टांऽअदंतिस्वयंबलानितन्वः शृणानाः ॥ एतेश
मीभिः सुशमीऽअभूवन्येहिन्विरेतन्वः सोमऽउक्थैः ॥ नृवद्वदन्नुपनोमाहिवाजांदिविश्रवोद
धिषेनामवीरः ॥ २१ ॥ वनेनवायोन्यधायिचाकंछुचिर्वांस्तोमोभुरणावजीगः ॥ यस्येदिंद्रः पुरु
दिनेषुहोतानृणांनर्योनृतमः क्षपावान् ॥ प्रतेऽअस्याऽउषसः प्रापरस्यानृतौस्यामनृतमस्यनृ
णाम् ॥ अनुत्रिशोकः शतमावहन्नॄन्कुत्सेनरथोयोऽअसत्ससवान् ॥ कस्तेमदऽइंद्ररंत्योभूद्दुरोगि
रोऽअभ्युग्रोविधाव ॥ कद्वाहोऽअर्वागुपमामनीषाऽआत्वाशक्यामुपमंराधोऽअन्नैः ॥ कदुद्यु
म्नमिंद्रत्वावतोनॄन्कयाधियाकरसेकन्नऽआगन् ॥ मित्रोनसत्यऽउरुगायभृत्याऽअन्नेसमस्यय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰स॰अ॰॥
॥ ५५॥

55

दस्मन्मनीषाः॥ प्रेरयसूरोऽअर्थन्नपारंये ऽअस्यकामंजनिधाऽइवग्मन्॥ गिरश्चयेतेतुविजातपूर्वी
र्नरइंद्रप्रतिशिक्षंत्यन्नैः॥२२॥ मात्रेनुतेसुमितेऽइंद्रपूर्वीद्यौर्मज्मनापृथिवीकाव्येन॥ वरायतेघृ
तवंतः सुतासः स्वाद्मन्भवंतुपीतयेमधूनि॥ आमध्वो ऽअस्मा ऽअसिचन्नमत्रमिंद्रायपूर्णंस
हिसत्यराधाः॥ सवावृधेवरिमन्नापृथिव्या ऽअभिक्रत्वानर्यः पौंस्यैश्च॥ व्यानळिंद्रः पृतनाः स्वो
जा ऽआस्मैयतंतेसख्यायपूर्वीः॥ आस्मारथंनपृतनासुतिष्ठयंभद्रयासुमत्याचोदयासे॥२३॥
प्रदेवत्राब्रह्मणेगातुरेत्वपो ऽअच्छामनसोनप्रयुक्ति॥ महीम्मित्रस्यवरुणस्यधासिंपृथुज्रयसेरी
रधासुवृक्तिम्॥ अध्वर्यवोहविष्मंतोहिभूताच्छापइतोशतीरुशंतः॥ अवयाश्चष्टेऽअरुणः सुपर्ण
स्तमास्यध्वमूर्मिमद्यासुहस्ताः॥ अध्वर्यवोपइतासमुद्रमपांनपातंहविषायजध्वम्॥ सवोदददू
र्मिमद्यासुपूतंतस्मैसोमंमधुमंतंसुनोत॥ यो ऽअनिध्मोदीदयदप्स्वंतर्यंविप्रास ऽईळते ऽअ
ध्वरेषु॥ अपान्नपान्मधुमतीरपोदायाभिरिंद्रोवावृधेवीर्याय॥ याभिः सोमोमोदतेहर्षतेचकल्या

॥ राम॥
॥ ५५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गिराजानंत्रासदस्यवम्॥मंहिष्ठंवाघतामृषिः॥यस्यमाहरितोरथेतिस्रोवहंतीसाधुया॥
स्तवैसहस्रदक्षिणे॥१॥यस्यप्रस्वादसोगिरऽउपमश्रवसःपितुः॥क्षेत्रन्नरण्वमूचुषे॥अधि
पुत्रोपमश्रवोनपान्मित्रातिथेरिहि॥पितुष्टेअस्मिवंदिता॥यदीशीयामृतानामुतवामर्त्या
नाम्॥जीवेदिन्मघवाममे॥नदेवानामतिव्रतंशतात्माचनजीवति॥तथायुजाविवावृते॥२॥
प्रावेपामाबृहतोमादयंतिप्रवातेजाऽइरिणेवर्वृतानाः॥सोमस्येवमौजवतस्यभक्षोविभीद
कोजागृविर्मह्यमच्छान्॥नमामिमेथनजिहीळऽएषाशिवासखिभ्यऽउतमह्यमासीत्॥अक्ष
स्याहमेकपरस्यहेतोरनुव्रतामपजायामरोधम्॥द्वेष्टिश्वश्रूरपजायारुणद्धिननाथितो
विंदतेमर्डितारम्॥अश्वस्येवजरतोवस्न्यस्यनाहंविंदामिकितवस्यभोगम्॥अन्येजायांपरिमृशं
त्यस्ययस्यागृधद्वेदनेवाज्यक्षः॥पितामाताभ्रातरऽएनमाहुर्नजानीमोनयताबद्धमेतम्॥य
दादीध्येनदविषाण्येभिःपरायद्भ्योवहीयेसखिभ्यः॥न्युप्ताश्चबभ्रवोवाचमक्रतंऽएमीदेषां
निष्कृतंजारिणीव॥३॥सभामेतिकितवःपृच्छमानोजेष्यामीतितन्वाशूशुजानः॥अक्षासो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अस्य वितिरंति कामं प्रतिदीव्ने दधत ऽ आकृतानि ॥ अक्षास ऽ इदंकुशिनो नितोदिनो निकृत्वानस्त
पनास्तापयिष्णवः ॥ कुमारदेष्णा जयतः पुनर्हणो मध्वा संपृक्ताः कितवस्य बर्हणा ॥ त्रिपंचाशः
५६ क्रीळति व्रात ऽ एषां देव ऽ इव सविता सत्यधर्मा ॥ उग्रस्य चिन्मन्यवे नानमंते राजा चिदेभ्यो ऽ नम ऽ
इत्कृणोति ॥ नीचा वर्तंत ऽ उपरि स्फुरंत्यहस्तासो हस्तवंतं सहंते ॥ दिव्या ऽ अंगारा ऽ इरिणे न्युप्ताः
५५ शीताः संतो हृदयं निर्दहंति ॥ जाया तप्यते कितवस्य हीना माता पुत्रस्य चरतः क्व स्वित् ॥ ऋणावा
बिभ्यद्धनमिच्छमानोन्येषामस्तमुप नक्तमेति ॥ ४ ॥ स्त्रियं दृष्ट्वाय कितवं ततापान्येषां जायां सु
कृतं च योनिम् ॥ पूर्वाह्णे अश्वान्युयुजे हि बभ्रून्त्सो ऽ अग्नेरंते वृषलः पपाद ॥ यो वः सेनानीर्म
हतो गणस्य राजा व्रातस्य प्रथमो बभूव ॥ तस्मै कृणोमि न धना रुणध्मि दशाहं प्राचीस्तदृतं व
दामि ॥ अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमित्कृषस्व वित्ते रमस्व बहु मन्यमानः ॥ तत्र गावः कितव तत्र जाया
तन्मे वि चष्टे सवितायमर्यः ॥ मित्रं कृणुध्वं खलु मृळता नो मा नो घोरेण चरताभि धृष्णु ॥ नि वो
नु मन्युर्विशतामरातिरन्यो बभ्रूणां प्रसितौ न्वस्तु ॥ ५ ॥ अबुध्रमु त्य ऽ इंद्रवंतो ऽ अग्नयो ज्यो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णीभिर्युवतिभिर्नमर्यः ॥ ता ऽअध्वर्यो ऽअपो ऽअच्छा परेहि यदापः सिंचा ऽ ओषधीभिः पुनीतात् ॥ २४ ॥ ए
वेधूनेषु वृतयो नमंत ऽ यदी सुतास्तु शतीरेसच्छ ॥ संजानेनमनसा संचिकित्रेऽध्वर्यवो धिषणापश्चदेवीः ॥
यो वो वृता भ्यो ऽअकृणोदुलोकं यो वो महा ऽभिशस्तेरमुंचत् ॥ तस्मा ऽइंद्राय मधुमंतमूर्मिं देवमा
दनं प्रहिणोतनापः ॥ प्रास्मै हिनोत मधुमंतमूर्मिं गर्भो यो वः सिंधवो मध्व ऽउत्सः ॥ घृतपृष्ठमीड्यमध्वरे
ष्वापो रेवतीः शृणुताहवं मे ॥ तं सिंधवो मत्सरमिंद्रपानमूर्मिं प्रहेतय ऽउभे ऽइयर्ति ॥ मदच्युतमौशानं
नभोजां परित्रितंतुं विचरंतमुत्सम् ॥ आवर्वृततीरधनुर्द्विधारा गोयुयुधो नियुवं चरंतीः ॥ ऋषे जानि
त्रीर्भुवनस्य पत्नीरपो वंदस्व सवृधः सयोनीः ॥ २५ ॥ हिनोता नो ऽअध्वरं देवयज्या हिनोत ब्रह्म सनये
धनानाम् ॥ ऋतस्य योगे विष्यध्वमूधः श्रुष्टीवरीर्भूतनास्मभ्यमापः ॥ आपो रेवतीः क्षयथा हि वस्वः
क्रतुं च भद्रं बिभृथामृतं च ॥ रायश्च स्थ स्वपत्यस्य पत्नीः सरस्वती तद्गृणते वयो धात् ॥ प्रति यदापो ऽअ
दृश्रमायतीर्घृतं पयांसि बिभ्रतीर्मधूनि ॥ अध्वर्युभिर्मनसा संविदाना ऽइंद्राय सोमं सुषुतं भरंतीः ॥ ए

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ स॰ अ॰ ॥
॥ ५६ ॥
56
1

मा ऽ ओमन्वतीज उ वधन्या ऽ अध्वर्यवः सादयता सखायः ॥ नि बर्हिषि धत्तन सोम्यासोऽपां नप्त्रा संवि वु
दानास ऽ एनाः ॥ आग्मन्नाप ऽ उशतीर्बर्हिरेदं न्यध्वरे ऽ असदं देवयंतीः ॥ अध्वर्यवः सुनुतेंद्राय सोममभूदु
वः सुशका देवयज्या ॥ २६ ॥ आ नो देवानामुप वेतु शंसो विश्वेभिस्तुरैरवसे यजत्रः ॥ तेभिर्वयं सुषखा
यो भवेम तरंतो विश्वा दुरिता स्याम ॥ परि चिन्मर्तो द्रविणं ममन्यादृतस्य पथा नमसा विवासेत् ॥ उत स्वे
न क्रतुना सं वदेत श्रेयांसं दक्षं मनसा जगृभ्यात् ॥ अधायि धीतिरससृग्रमंशास्तीर्थे न दस्ममुप यं
त्यूमाः ॥ अभ्यानश्म सुवितस्य शूषं नवेदसो ऽ अमृतानामभूम ॥ नित्यश्चाकन्यात्स्वपतिर्दमूना य
स्मा ऽ उ देवः सविता जजान ॥ भगो वा गोभिरर्यमेमनज्यात्सो ऽ अस्मै चारुश्छदयदुत स्यात् ॥ इयं सा
भूया उषसामिव क्षा यद्ध क्षुमंतः शवसा समायन् ॥ अस्य स्तुतिं जरितुर्भिक्षमाणा ऽ आ नः शग्मास ऽ
उप यंतु वाजाः ॥ २८ ॥ अस्येदेषा सुमतिः पप्रथानाभवत्पूर्व्या भूमना गौः ॥ अस्य सनीळा ऽ असु
रस्य योनौ समान ऽ आ भरणे बिभ्रमाणाः ॥ किं स्विद्वनं क ऽ उ स वृक्ष ऽ आस यतो द्यावापृथिवी निष्

॥ राम ॥
॥ ५६ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तिर्भिरंति ऽ उषसो व्युष्टिषु ॥ मुहीद्यावा पृथिवी चै नतामपो यादेवानामवृ ऽ आवृणीमहे ॥ दिव
स्पृथिव्योरवृ ऽ आवृणीमहे मातं स्तिंधून्पर्वताश्छर्यणावत ॥ अनागास्त्वं सूर्यमुषासमीमहे
भद्रं सोमः स्कवृनो ऽ अद्याकृणोतु नः ॥ द्यावानो ऽ अद्य पृथिवी ऽ अनागसो मुही त्रायेतां स्कवृत्तौ
पमंहसः ॥ उषा ऽ उषं सपबाधतामघं स्वस्त्य ३ग्निं समिधानमीमहे ॥ इयं न ऽ उस्त्रा प्रथमा स्त
देव्यं रेवत्सनिभ्यो रेवती व्युछतु ॥ आरे मन्युं दुर्विदत्रस्य धीमहि स्वस्त्य ३ग्निं ॥ प्रयाः सिस्रते सू
र्यस्य रश्मिभिर्ज्योतिर्भरंतीरुषसो व्युष्टिषु ॥ भद्रानो ऽ अद्य श्रवसे व्युछत स्वस्त्य ३ग्निं समि
धानमीमहे ॥ ६ ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः अनमीवा ऽ उषस ऽ अचरंतु न ऽ उदग्नयो जिहतां ज्योतिषा बृ
हत् ॥ आयुंक्षातामश्विना तूतुजिं रथं स्वस्त्य ३ग्निं ॥ श्रेष्ठं नो ऽ अद्य सवितर्वरेण्यं भागमासुव स हि
रत्नधा ऽ असि ॥ रायोजनित्रीं धिषणामुपब्रुवे स्वस्त्य ३ग्निं ॥ पिपर्तु मा तदृतस्य प्रवाचनं देवानां य
न्मनुष्या ऽ अमन्महि ॥ विश्वा ऽ इदुस्राः स्पळुदेति सूर्यः स्वस्त्य ३ग्निं ॥ अद्वेषो ऽ अद्य बर्हिषः स्तरी
मणि ग्राव्णां योगे मन्मनः साध ऽ ईमहे ॥ आदित्यानां शर्मणि स्था भुरण्यसि स्वस्त्य ३ग्निं ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं०स०अ०॥
॥५६॥

आनोबर्हिःसधमादेबृहद्दिविदेवाँईळेसादयासप्तहोतॄन्॥ इंद्रंमित्रंवरुणंसातयेभगंस्वस्त्य
ग्निंसमिधानमीमहे॥१०॥ तऽआदित्याऽआगतासर्वतातयेवृधेनोयज्ञमवतासजोषसः॥ बृहस्प
तिंपूषणमश्विनाभगंस्वस्त्य१॥ तेनोदेवायछतस्कुभवानमनंछर्दिरादित्याःसुभरंनपाय्यसेम॥ प
श्वेतोकायतनयायजीवसेस्वस्त्य१ग्निं॥ विश्वेऽअद्यमरुतोविश्वऽऊतीविश्वेभवंत्वग्नयःस
मिद्धाः॥ विश्वेनोदेवाऽअवसागमंतुविश्वमस्तुद्रविणंवाजोऽअस्मे॥ यंदेवासोवथवाजसा
तौयंत्रायध्वेयंपिपृथात्यंहः॥ योवोगोपीथेनभयस्यवेदतेस्यामदेववीतयेतुरासः॥८॥
उषासानक्ताबृहतीसुपेशसाद्यावाक्षामावरुणोमित्रोऽअर्यमा॥ इंद्रंहुवेमरुतःपर्वताँऽअ
पऽआदित्यांद्यावापृथिवीऽअपःस्वः॥ द्यौश्चनःपृथिवीचप्रचेतसऽऋतावरीरक्षतामंहसो
रिषः॥ माद्दुर्विदत्राऽनिऋतिर्नऽईशततद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे॥ विश्वस्मान्नोऽअदितिः
पात्वंहसोमातामित्रस्यवरुणस्यरेवतः॥ स्वर्वज्ज्योतिरवृकंनशीमहितद्देवाना॥ ग्रावावदन्न ॥राम॥
परक्षांसिसेधतुदुष्वप्न्यंनिऽऋतिंविश्वमत्त्रिणम्॥ आदित्यंशर्ममरुतामशीमहितद्देवाना०॥ ॥५९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तक्षुः ॥ संतस्थाने ऽ अजरे ऽ इतऊती ऽ अहानि पूर्वीरुषसो जरंत ॥ नैतावदेनापरो ऽ अन्यदस्त्युक्षा स द्या
वापृथिवी बिभर्त्ति ॥ त्वचं पवित्रं कृणुत स्वधावान्यदीं सूर्यं न हरितो वहंती ॥ स्तेगो न क्षामत्येति पृथ्वीं मि
हं न वातो वि ह वाति भूम ॥ मित्रो यत्र वरुणो ऽ अज्यमानो ऽग्निर्वने न व्यसृष्ट शोकं ॥ स्तरीर्यत्सूत सद्यो ऽज
ज्यमाना व्यथिरव्यथीः कृणुत स्वगोपा ॥ पुत्रो यत्पूर्वः पित्रोर्जनिष्ट शम्यां गौर्जगार यद्ध पृच्छान् ॥ उत कण्
वं नृषदः पुत्रमाहुरुत श्यावो धनमादत्त वाजी ॥ प्र कृष्णाय रुशदपिन्वतोधर्ऋतमत्र नकिरस्मा ऽ अपी
पेत् ॥ २८ ॥ प्र सु ग्मंता धियसानस्य सक्षणि वरेभिर्वरां ऽ अभि षु प्रसीदतः ॥ अस्माकमिंद्र ऽ उभयं जु
जोषति यत्सोम्यस्यांधसो बुबोधति ॥ वींद्र यासि दिव्यानि रोचना वि पार्थिवानि रजसा पुरुष्टुत ॥ ये
त्वा वहंति मुहुरध्वरां ऽ उप ते सु वन्वंतु वग्वनां ऽ अराधसः ॥ तदिन्मे छंत्सद्वपुषो वपुष्टरं पुत्रो यज्जानं
पित्रोरधीयति ॥ जाया पतिं वहति वग्नुना सुमत्पुंस ऽ इद्भद्रो वहतुः परिष्कृतः ॥ तदित्सधस्थमभि चारु
दीधय गावो यच्छासन्वहतुं न धेनवः ॥ माता यन्मंतुर्यूथस्य पूर्व्याभि वाणस्य सप्तधातुरिज्जनः ॥ प्र वोऽछ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रिरिचे देवयुष्पदमेको रुद्रेभिर्याति तुर्वणिः ॥ जरा वा येष्वमृतेषु दावने परि व ऊमेभ्यः सिंचता मधु ॥ ५ ॥
॥ सं॰ स॰ अ ॥ ११५८ ॥ निधीयमानमपगूळ्हमप्सु प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ॥ इंद्रो विद्वाँ अनु हि त्वा चचक्ष तेनाहमग्ने
अनुशिष्ट आगाम् ॥ अक्षेत्रवित्क्षेत्रविदं ह्यप्राट् स प्रैति क्षेत्रविदानुशिष्टः ॥ एतद्वै भद्रमनुशासनस्यो
त स्रुतिं विंदत्यंजसीनाम् ॥ अद्येदु प्राणीदममन्निमाहापीवृतो अधयन्मातुरूधः ॥ एमेनमाप जरिमा
युवानमहेळन्वसुः सुमना बभूव ॥ एतानि भद्रा कलश क्रियाम कुरुश्रवण ददतो मघानि ॥ दान इ
द्वो मघवानः सो अस्त्वयं च सोमो हृदि यं बिभर्मि ॥ ॥ ९ ॥ ॥ इति सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ ७
ॐ तत्सत् ॥ ॥ निवर्तध्वं भद्रं नो एवा हि मां दश ॥ ॥ ॐ म् ॥ ॥ प्र मा युयुज्रे प्रयुजो जनानां वहामि स्म
पूषणमंतरेण ॥ विश्वे देवासो अध मामरक्षन्दुःशासुरागादिति घोष आसीत् ॥ सं मा तपंत्यभि
तः सपत्नीरिव पर्शवः ॥ नि बाधते अमतिर्नग्नता जसुर्वेर्न वेवीयते मतिः ॥ मूषो न शिश्ना व्यदं
ति माध्यः स्तोतारं ते शतक्रतो ॥ सकृत्सु नो मघवन्निंद्र मृळयाधा पितेव नो भव ॥ कुरुश्रवणमावृ ॥ राम ॥ ॥१५७॥

57

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इंद्रो बर्हिः सीदतु पिन्वतामिळा बृहस्पतिः सामभि ऽ ऋक्को ऽ अर्चतु ॥ सुप्रकेतं जीवसे मन्म धीम
हि तद्देवानामवो ऽ अद्या वृणीमहे ॥ ६ ॥ दिविस्पृशं यज्ञमस्माकमश्विना जीराध्वरं कृणुतं सुम्नमि
ष्टये ॥ प्राचीनरश्मिमाहुतं घृतेन तद्देवानामवो ऽ अद्या वृणी ० ॥ उपह्वये सुहवं मारुतं गणं पावकम्
ऋष्वं सख्याय शंभुवम् ॥ रायस्पोषं सौश्रवसाय धीमहि तद्देवानाम ० ॥ अपां पेरुं जीवधन्यं भराम
हे देवाव्यं सुहवमध्वरश्रियम् ॥ सुरश्मिं सोममिन्द्रियं यमीमहि तद्देवानाम ० ॥ सनेम तत्सुसनितास
नित्वभिर्वयं जीवा जीवपुत्रा ऽ अनागसः ॥ ब्रह्मद्विषो विष्वगेनो भरेरत तद्देवानाम ० ॥ ये स्था मनोर्य
ज्ञियास्ते शृणोतन यद्वो देवा ऽ ईमहे तद्ददातन ॥ जैत्रं क्रतुं रयिमद्वीरवद्यशस्तद्देवानाम ० ॥ १० ॥ मह
दद्य महतामा वृणीमहे वो देवानां बृहतामनर्वणाम् ॥ यथा वसु वीरजातं नशामहे तद्देवानाम ० ॥ महो
ऽ अग्नेः समिधानस्य शर्मण्यनागा मित्रे वरुणे स्वस्तये ॥ श्रेष्ठे स्याम सवितुः सवीमनि तद्देवानाम ० ॥
ये सवितुः सत्यसवस्य विश्वे मित्रस्य व्रते वरुणस्य देवाः ॥ ते सौभगं वीरवद्गोमदप्नो दधातन द्रविणं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॥
॥६०॥

60

विश्वमस्मे ॥ सविता पश्चातात्सविता पुरस्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् ॥ सविता नः सुव
तु सर्वतातिं सविता नो रासतां दीर्घमायुः ॥ ११ ॥ नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तदृतं स
पर्यत ॥ दूरेदृशे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत ॥ सा मा सत्योक्तिः परि पातु विश्वतो
द्यावा च यत्र ततनन्नहानि च ॥ विश्वमन्यन्निविशते यदेजति विश्वाहापो विश्वाहोदेति सूर्यः ॥ न
ते ऽअदेवः प्रदिवो निवासते यदेतशेभिः पतरै रथर्यसि ॥ प्राचीनमन्यदनुवर्तते रज ऽउदन्येन
ज्योतिषा यासि सूर्य ॥ येन सूर्य ज्योतिषा बाधसे तमो जगच्च विश्वमुदियर्षि भानुना ॥ तेना
म स्मद्विश्वामनिरामनाहुतिमपामीवामप दुष्वप्न्यं सुव ॥ विश्वस्य हि प्रेषितो रक्षसि व्रतमहेलयन्नु
च्चरसि स्वधा ऽअनु ॥ यदद्य त्वा सूर्योपब्रवामहै तन्नो देवा ऽअनु मंसीरत क्रतुम् ॥ तन्नो द्यावाप
थिवी तन्न ऽआप ऽइन्द्रः शृण्वन्तु मरुतो हवं वचः ॥ मा शूने भूम सूर्यस्य संदृशि भद्रं जीवन्तो जरणाम
शीमहि ॥ १२ ॥ विश्वाहा त्वा सुमनसः सुचक्षसः प्रजावन्तो ऽअनमीवा ऽअनागसः ॥ उद्यन्तं त्वा मि

॥राम॥
॥६०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रमहोदिवेदिवेज्योग्जीवाः प्रतिपश्येमसूर्य॥ महिज्योतिर्बिभ्रतंत्वाविचक्षणभास्वंतंचक्षुषेचक्षुषे
मयः॥ आरोहंतंबृहतः पाजसस्परिवयंजीवाः प्रतिपश्येमसूर्य॥ यस्यतेविश्वाभुवनानिकेतुनाप्रचेरते
निचविशंतेऽअक्तुभिः॥ अनागास्त्वेनहरिकेशसूर्याह्नाह्नानोवस्यसावस्यसोदिहि॥ शंनोभवचक्ष
साशंनोऽअह्नाशंभानुनाशंहिमाशंघृणेन॥ यथाशमध्वंछमसद्दुरोणेतत्सूर्यद्रविणंधेहिचित्रम्॥
अस्माकंदेवाउभयायजन्मनेशर्मयछतद्विपदेचतुष्पदे॥ अदत्पिबदूर्जयमानमाशितंतदस्मेशंयोर
रपोदधातन॥ यद्वोदेवाश्चकृमजिह्वयागुरुमनसोवाप्रयुतीदेवहेळनम्॥ अरावायोनोऽअभिदुछुना
यतेतस्मिंतदेनोवसवोनिधेतन॥ १३॥ अस्मिन्नऽइंद्रपृत्सुतौयशस्वति शिमीवतिक्रंदसिप्रावसात ति ४
ये॥ यत्रगोषाताधृषितेषुखादिषुविष्वक्पतंति दिद्यवोनृषाह्ये॥ सनःक्षुमंतंसदनेव्यूर्णुहिगोऽअर्ण
संरयिमिंद्रश्रवाय्यम्॥ स्यामतेजयतःशक्रमेदिनोयथावयमुश्मसितद्वसोकृधि॥ योनोदासऽआ
र्योवापुरुष्टुतादेवऽइंद्रयुधयेचिकेतति॥ अस्माभिष्टेसुषहाःसंतुशत्रवस्त्वयावयंतान्वनुयामसंगमे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॰॥
॥६१॥

61

योदभ्रेभिर्हव्योयश्चभूरिभिर्योऽअभीकेवरिवोविंनृषाह्ये॥ तंविखादेसस्निमद्यश्रुतंनरमर्वाञ्चमिं
द्रमवसेकरामहे॥ स्ववृजंहित्वामहमिंद्रशुश्रवानानुदंवृषभरध्रचोदनम्॥ प्रमुंचस्वपरिकुत्सादिहाग
हिकिमुत्वावान्मुष्कयोर्बद्धआसते॥१४॥ योवांपरिज्मासुवृदश्विनारथोदोषामुषासोहव्योहविष्म
ता॥ शश्वत्तमासस्तमुवामिदंवयंपितुर्ननामसुहवंहवामहे॥ चोदयतंसूनृताःपिन्वतंधियऽउत्पु
रंधीरीरयतंतदुश्मसि॥ यशसंभागंकृणुतंनोऽअश्विनासोमंनचारुंमघवत्सुनस्कृतम्॥ अमा
जुरश्चिद्भवथोयुवंभगोनाशोश्चिदवितारापमस्यचित्॥ अंधस्यचिन्नासत्याकृशस्यचिद्युवा
मिदाहुर्भिषजारुतस्यचित्॥ युवंच्यवानंसनयंयथारथंपुनर्युवानंचरथायतक्षथुः॥ निष्टौग्र्य
ध्रु मूहथुरद्भ्यस्परिविश्वेत्तावांसवनेषुप्रवाच्या॥ पुराणावांवीर्या३प्रब्रवाजनेथोहासथुर्भिषजामयो
भुवा॥ तावांनुनव्यावसेकरामहेयंनासत्याश्रदरिर्यथादधत्॥१५॥ [illegible]॥ ॥ इयंवामह्वे
शृणुतंमेऽअश्विनापुत्रायेवपितरामह्यंशिक्षतम्॥ अनापिरज्ञाऽअसजात्यामतिःपुरातस्याऽ ॥राम॥
॥६१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अभिशस्तेरवस्पृतम्॥ युवं रथेन विमदाय शुंध्युवं न्यूहथुः पुरुमित्रस्य योषणाम्॥ युवं हवं वध्रिमत्या ऽ
अगच्छतं युवं सुषुतिं चक्रथुः पुरंधये॥ युवं विप्रस्य जरणामुपेयुषः पुनः कलेरकृणुतं युवद्वयः॥ युवं वंदन
मृश्यदादुदूपथुर्युवं सद्यो विश्पलामेतवे कृथः॥ युवं ह रेभं वृषणा गुहा हितमुदैरयतं ममृवांसमश्विना
॥ युवमृबीसमुत तप्तमत्रय ओमन्वंतं चक्रथुः सप्तवध्रये॥ युवं श्वेतं पेदवे ऽश्विनाश्वं नवभिर्वाजैर्न
वती च वाजिनं॥ चर्कृत्यं ददथुर्द्रावयत्सखं भगं न नृभ्यो हव्यं मयोभुवम्॥१६॥ न तं राजानावदिते कुत
श्चन नांहो ऽअश्नोति दुरितं नकिर्भयम्॥ यमश्विना सुहवा रुद्रवर्तनी पुरोरथं कृणुथः पत्न्या सह॥ आ ते
न यातं मनसो जवीयसा रथं यं वामृभवश्चक्रुरश्विना॥ यस्य योगे दुहिता जायते दिव ऽउभे अहनी सुदि
ने विवस्वतः॥ ता वर्तिर्यातं जयुषा वि पर्वतमपिन्वतं शयवे धेनुमश्विना॥ वृकस्य चिद्वर्तिकामंतरास्या
द्युवं शचीभिर्ग्रसितामसुंचतम्॥ एतं वां स्तोममश्विनावकर्मातक्षाम भृगवो न रथम्॥ न्यमृक्षाम योष
णां न मर्ये नित्यं न सूनुं तनयं दधानाः॥१७॥ रथं यांतं कुह को ह वां नरा प्रति द्युमंतं सुविताय भूषति॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰स॰अ॥ ॥६२॥ 62

प्रातर्यावाणं विभ्वं विशेविशे वस्तोर्वस्तोर्वहमानं धियाशमि ॥ कुहस्विद्दोषा कुहवस्तोरश्विना कुहाभिपित्वं
करतः कुहोषतुः ॥ कोवांशयुत्राविधवेव देवरं मर्यं न योषा कृणुते सधस्थ आ ॥ प्रातर्जरेथे जरणेव कापया
वस्तोर्वस्तोर्यजता गछथो गृहम् ॥ कस्य ध्वस्राभवथः कस्य वा नरा राजपुत्रेव सवनाव गछथः ॥ यु
वां मृगेव वारणा मृगण्यवो दोषावस्तोर्हविषा नि ह्वयामहे ॥ युवं होत्रामृतुथा जुह्वते नरेषं जनाय वह
थः शुभस्पती ॥ युवां ह घोषा पर्यश्विना यती राज्ञऽऊचे दुहिता पृछे वां नरा ॥ भूतं मेऽअह्नऽउत भूत
मक्तवेऽश्वावते रथिने शक्तमर्वते ॥ १८ ॥ युवं कवी ष्ठः पर्यश्विना रथं विशो न कुत्सो जरितुर्नशायथः ॥ यु
वोर्ह मक्षा पर्यश्विना मध्वासा भरत निष्कृतं न योषणा ॥ युवं ह भुज्युं युवमश्विना वशं युवं शिञ्जारमु
शनामुपारथुः ॥ युवो ररावा परि सख्यमासते युवोरहमवसा सुम्नमा चके ॥ युवं ह कृशं युवमश्विना
शयुं युवं विधन्तं विधवामुरुष्यथः ॥ युवं सनिभ्य स्तनयन्तमश्विनाप व्रजमूर्णुथः सप्तास्यम् ॥ जनिष्ट यो
षा पतयत्कनीनको वि चारुहन्वीरुधो दंसनाऽअनु ॥ आस्मै रीयन्ते निवनेव सिन्धवोऽस्माऽअह्ने भवति तत्प ॥राम॥ ॥६२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तिवनम्॥ जीवंरुदंतिविमयंते ऽअध्वरेदीर्घामनुप्रसितिंदीधियुर्नरः॥ वामंपितृभ्योऽयऽइदंसमे
रिरेमयः पतिभ्योजनयः परिष्वजे॥१९॥ नतस्यविद्मतदुषुप्रवोचतयुवाहयद्युवत्याः क्षेतियोनिषु॥
प्रियोस्रियस्यवृषभस्यरेतिनोगृहंगमेमाश्विनातदुश्मसि॥ आवामगन्त्सुमतिर्वाजिनीवसून्य
श्विनाहृत्सुकामाऽअयंसत॥ अभूतंगोपामिथुनाशुभस्पतीप्रियाऽअर्यम्णोदुर्याऽअशीमहि॥
तामंदसानामनुषोदुरोणऽआधत्तंरयिंसहवीरंवचस्यवे॥ कृतंतीर्थंसुप्रपाणंशुभस्पतीस्थाणुंप
थेष्ठामपदुर्मतिंहतम्॥ क्वस्विदद्यकतमास्वाश्विनाविक्षुदस्रामादयेतेशुभस्पती॥ कईंनियेमे
कतमस्यजग्मतुर्विप्रस्यवायजमानस्यवागृहम्॥२०॥ समानमुत्यंपुरुहूतमुक्थ्यंरथंत्रिचक्रंस
वनागनिग्मतम्॥ परिज्मानंविदथ्यंसुवृक्तिभिर्वयंव्युष्टाऽउषसोहवामहे॥ प्रातर्युजंनासत्याधिति
ष्ठथः प्रातर्यावाणंमधुवाहनंरथम्॥ विशोयेनगच्छथोयज्वरीर्नराकीरेश्चिद्यज्ञंहोतृमंतमश्विना॥
अध्वर्युंवामधुपाणिंसुहस्त्यमग्निधंवाधृतदक्षंदमूनसम्॥ विप्रस्यवायत्सवनानिगच्छथोऽत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ऋसं·स·अ॥
॥६३॥

63

आयातंमधुपेयमश्विना॥२१॥ अस्तेवसुप्रतरंलायमस्यन्भूषन्निवप्रभरास्तोममस्मै॥ वाचाविप्रा
स्तरतवाचमर्योनिरामयजरितःसोमइंद्रम्॥ दोहेनगामुपशिक्षासखायंप्रबोधयजरितर्जार
मिंद्रम्॥ कोशन्नपूर्णंवसुनान्यृष्टमाच्यावयमघदेयायशूरम्॥ किमंगत्वामघवन्भोजमाहुः
शिशीहिमाशिशयंत्वाशृणोमि॥ अप्नस्वतीममधीरस्तुशक्रवसुविदंभगमिंद्राभरानः॥ त्वां
जनाममसत्येष्विंद्रसंतस्थानाविह्वयंतेसमीके॥ अत्रायुजंकृणुतेयोहविष्मान्नासुन्वतासख्यं
वष्टिशूरः॥ धनंनस्पंद्रंबहुलंयोऽअस्मैतीव्रान्सोमाँऽआसुनोतिप्रयस्वान्॥ तस्मैशत्रून्सुतु
कान्प्रातरह्नोनिस्वष्ट्रान्युवतिहंतिवृत्रम्॥२२॥ यस्मिन्वयंदधिमाशंसमिंद्रेयःशिश्रायमघ
वाकाममस्मे॥ आराच्चित्सन्भयतामस्यशत्रुर्न्यस्मैद्युम्नाजन्यानमंताम्॥ आराच्छत्रुमपबाधस्व
दूरमुग्रोयःशंबःपुरुहूततेन॥ अस्मेधेहियवमद्गोमदिंद्रकृधीधियंजरित्रेवाजरत्नाम्॥ प्रयमंतर्वृ
षसवासोऽअग्मन्तीव्राःसोमाबहुलांतासऽइंद्रम्॥ नाहदामानंमघवानियंसन्निसुन्वतेवहति

॥राम॥
॥६३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भूरिवामम् ॥ उतप्रहामतिदीव्याजयाति कृतंयछ्वघ्नी विचिनोति काले ॥ योदेवकामोनधनारुण
द्धिसमित्तंरायासृजतिस्वधावान् ॥ गोभिष्टरेमामतिंदुरेवांयवेनक्षुधंपुरुहूतविश्वाम् ॥ वयंराजभिः
प्रथमाधनान्यस्माकेनवृजनेनाजयेम ॥ बृहस्पतिर्नः परिपातुपश्चादुतोत्तरस्मादधरादघायोः ॥ इंद्रः
पुरस्तादुतमध्यतोनः सखासखिभ्योऽ वरिवः कृणोतु ॥ २३ ॥ अछामऽ इंद्रंमतयः स्वर्विदः सध्रीचीर्वि
श्वाऽ उशतीरनूषत ॥ परिष्वजंतेजनयोयथापतिंमर्यंनशुंध्युंमघवानमूतये ॥ नघात्वद्रिगपवेतिमेम
नस्त्वेइत्कामंपुरुहूतशिश्रय ॥ राजेवदस्मनिषदोधिबर्हिष्यस्मिन्त्सुसोमेवपानमस्तुते ॥ विषूवृदिंद्रोऽ
अमतेरुतक्षुधः सऽ इद्रायोमघवावस्वऽ ईशते ॥ तस्येदिमेप्रवणेसप्तसिंधवोवयोवर्धंतिवृषभस्यशु
ष्मिणः ॥ वयोनवृक्षंसुपलाशमासदन्त्सोमासऽ इंद्रंमंदिनश्चमूषदः ॥ प्रैषामनीकंशवसादविद्युतद्विद
त्स्वऽर्मनवेज्योतिरार्यम् ॥ कृतंनश्वघ्नीविचिनोतिदेवनेसंवर्गंयन्मघवासूर्यंजयत् ॥ नतत्तेऽ अन्योऽ
अनुवीर्यंशकन्नपुराणोमघवन्नोतनूतनः ॥ २४ ॥ विशंविशंमघवापर्यशायतजनानांधेनाऽ अव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ स॰ अ॰ ॥
॥ ६४ ॥

64

चाकशद्वृषा॥ यस्मा ह शुक्रः सवनेषु रण्यति स तीव्रैः सोमैः सहते पृतन्यतः॥ आपो न सिंधुमभि यत्समक्ष
रन्त्सोमास ऽ इंद्रं कुल्या ऽ इव ह्रदम्॥ वर्धंति विप्रा महो ऽ अस्य सादने यवं न वृष्टिर्दिव्येन दानुना॥ वृषा न
क्रुद्धः पतयद्रजःस्वा यो ऽ अर्यपत्नीरकृणोदिमा ऽ अपः॥ स सुन्वते मघवा जीरदानवे विंदज्ज्योतिर्मनवे
हविष्मते॥ उज्जायतां परशुर्ज्योतिषा सह भूया ऽ ऋतस्य सुदुघा पुराणवत्॥ विरोचतामरुषो भानुना
शुचिः स्वर्णं शुक्रं शुशुचीत सत्पतिः॥ गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां ०॥ वयं राजभिः प्रथमा धनान्य ०॥ बृह
स्पतिर्नः परिपातु पश्चादु ०॥ इंद्रः पुरस्तादुत मध्यतो न ०॥ २५॥ आ यात्विंद्रः स्वपतिर्मदाय यो धर्मणा तू
तुजानस्तुविष्मान्प्रत्वक्षाणो ऽ अति विश्वा सहांस्यपारेण महता वृष्ण्येन॥ सुष्ठामा रथः सुयमा हरी
ते मिम्यक्ष वज्रो नृपते गभस्तौ॥ शीभं राजन्त्सुपथा याह्यर्वाङ् मते पपुषो वृष्ण्यानि॥ एंद्रवाहो नृप र्धा
तिं वज्रबाहुमुग्रमुग्रासस्तविषास ऽ एनम्॥ प्रत्वक्षसं वृषभं सत्यशुष्ममेमस्मत्रा सधमादो वहंतु॥ ए
वा पतिं द्रोणसाचं सचेतसमूर्जः स्कंभं धरुण ऽ आ वृषायसे॥ उ० कृ सं गृभाय त्वे ॰ जेः रु + ऽ अप्यासो

॥ राम ॥
॥ ६४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यथोकेत्रिपानोमिनेरुये॥ गामेन्नसेमेवस्तून्याहिंत्रांसीर्षंस्वा॥ शिषंभरमायोहिसोमिने॥ त्वमीशी
षेसास्मिन्नासंत्सिबर्हिष्यनाधृष्यातवपात्राणिधर्मणा॥ २६॥ एषप्रवायन्न प्रमादेवहुतयोस्
प्वतन्त्रवुस्याग्निदुष्टरो॥ नयेद्वेकुर्युपशिषा भावमारुलमीमैवतेन्येविनंतक्षपय॥ एवेवापागपरे
संतुदूढ्योश्वायेषांदुर्युजःऽआयुयुज्रे॥ इत्थायेप्रागुपरेसंतिदावनेपुरूणियत्रवयुनोनिभोजना॥
गिरिरज्राञ्जेजमानोऽअधारयपत्नेः कंदंतरिक्षाणिकोपयत्॥ समीचीनेधिषणेविष्कभाय
तिरस्मः पीत्वामदेऽउक्थानिशंसति॥ इमंबिभर्मिसुकृतंतेऽअंकुशंयेनारुजासिमघवंछफारु
जः॥ अस्मिन्त्सुतेसवने ऽअस्तोक्थ्यस्कृतऽइष्टेमघवन्बोध्याभगः॥ गोभिष्टरेमामतिंदुरेवां॥ वृ
यंराजभिः प्रथमाधनान्यस्॥ बृहस्पतिर्नः॥ इंद्रःपुरस्तादु॥ २७॥ दिवस्परिप्रथमंजज्ञेऽअग्निर
स्मद्द्वितीयंपरिजातवेदाः॥ तृतीयमप्सुनृमणाऽअजस्रमिंधानऽएनंजरतेस्वाधीः॥ विद्मातेऽअ
ग्नेत्रेधात्रयाणिविद्मातेधामविभृतापुरुत्रा॥ विद्मातेनामपरमंगुहायद्विद्मातमुत्संयतऽआजग

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ स॰ अ॰ ॥
॥ ६५ ॥
65

*धै २

घ॥ समुद्रेत्वानृमणा अप्स्वंऽ१ तर्नृचक्षाः ई॒धे दिवो अग्न ऊधन्। तृतीये त्वा रजसि तस्थि
वांसमपामुपस्थे महिषा अवर्धन्॥ अक्रंदद॒ग्निस्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समंजन्॥ स
द्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यंतः॥ श्रीणामुदारो धरुणो रयीणां मनीषा
णां प्रार्पणः सोमगोपाः॥ वसुः सूनुः सहसो अप्सु राजा वि भात्यग्र उषसामिधानः॥ विश्वस्य केतु
र्भुवनस्य गर्भ आ रोदसी अपृणाज्जायमानः॥ वीळुं चिदद्रिमभिनत्परायंजना यदग्निमयजंत
पंच॥ २८॥ उशिक्पावको अरतिः सुमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो नि धायि॥ इयर्ति धूममरुषं भरिभ्रदु
च्छुक्रेण शोचिषा द्यामिनक्षन्॥ दृशानो रुक्म उर्विया व्यद्यौद्दुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः॥ अग्निरमृ
तो अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौर्जनयत्सुरेताः॥ यस्ते अद्य कृणवद्भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवंतमग्ने॥
प्र तं नय प्रतरं वस्यो अच्छाभि सुम्नं देवभक्तं यविष्ठ॥ आ तं भज सौश्रवसेष्वग्न उक्थउक्थ आ
भज शस्यमाने॥ प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना भवात्युज्जातेन भिनददुज्जनित्वैः॥ त्वामग्ने यजमाना

॥ सरस्वती ॥
॥ ६५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अत्र घन्विश्वा बस्कंद धिरे वार्याणि ॥ त्वया सहद्रविणमिच्छमाना व्रजंगोमंतमुशिजो विवव्रुः ॥
अस्ताव्यग्निर्नरां सुशेवो वैश्वानर ऋषिभिः सोमगोपाः ॥ अद्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिम
स्मे सुवीरम् ॥ २६ ॥ ॥ इति सप्तमाष्टके अष्टमोध्यायः ॥ ॥ अग्नायुपुत्रेमहद्यसमानमुसन्नवा ॥ ॥
मतोताजातोमहाम्नभोवित् ॥ ॥ श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ ॥ ७ ७ ७ ॥
॥ शाके १७ संवत् १८७० श्रीमुखनाम संवत्सरे उत्तरायणे माघमासे शुक्लपक्षे पंचम्यां पं
तु दिने मध्याह्न समये समाप्तं ॥ इदं पुस्तकं समनअट माळगेन लिखितं स्वार्थं परोपकारा
र्थं ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्लो १५००

१ अथ सप्तमाष्टकं समाप्तः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ॥५॥

श्रीगणेशाय नमः॥ स्तुष एकादशानामश्विनं तुष्ट्कसैकपदांतं त्रैष्टुभ
माद्याविराळ्दुभ्मियेषळुयस्यं त्वैषा स्यावपुनर्वैकादशानामारुतं विश्वे
षां मैत्रावरुणं मुष्टीवामैंद्रावरुणं मुपांस्येजत्यौसं वामघ्नावैंद्रा
वैष्णवं घृतवतीषड् द्यावापृथिवीयं जगतनमुदुष्य: सावित्रं त्रित्रि
ष्टुबंतामिंद्रासोमाप्रेंन्वैंद्रासोमं योऽअद्रिभिन्नृचं बार्हस्पत्यं सोमारु
द्राचतुष्कंसोमारौद्रं जीमुतस्य वै को नापायुर्भारद्वाजः संग्रामां
गान्प्रकत्येनानितुष्टावंवर्म धनुर्ज्यामालीइषुधिं जगत्यर्द्धसारथि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥१॥ मर्वैरन्नूमीनस्वात्र थं रथेगोपोन्जगत्यालिंगोक्तदेवता वाप्यामिषू:
प्रतोदं हस्तघ्नं वाप्यामिषू: परा: पंक्त्यादयो लिंगोक्तदेवता: संग्रा
मानिषोट्यानुष्टुद्वेजीतआलाक्तेतिचं द्वै द्वैयोत्र्यय: संभृतौवसती
वरीषुगृह्यमाणासुपुष्करेस्थितवान्हसर्वत: पुष्करं तत्रविश्वेदेवा
अधारयन्तुस्याय ततो महत्तपश्चकारादृष्टमिंद्रमन्येत्रऋषिभिर्योद्
ष्टवाँस्तपसापूर्वस्तोमभागान्परितुष्ट: शक्रप्रभृते यस्यपसगुणतोना
मज्ञझेवसत: श्रैष्ठ्यकर्मण: ससप्तमंमंडलं वसिष्ठोपश्यद्दिनंयं ॥१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चाधिकाविराजोष्टादशाच्याः ॥ ॐम् ॥ ॥ स्तुषेनरादिवोअस्यप्र
संताश्विनाहुवेजरमाणोऽअर्कैः ॥ यासद्यऽउस्राव्युषिज्मोऽअंतान्युयूषतः
पर्युरूवरांसि ॥ तायज्ञमाशुचिभिश्चक्रमाणारथस्यभानुंरुरुचूरजोभिः ॥
पुरूवरांस्यमितामिमानापोधन्वान्यतियाथोऽअज्रान् ॥ ताहत्यद्वर्तिर्यदर
ध्रमुग्रेत्थाधियऊहथुःशश्वदश्वैः ॥ मनोजवेभिरिषिरैःशयध्यैपरिव्यथि
र्दाशुषोमर्त्यस्य ॥ तानव्यसोजरमाणस्यमन्मोपभूषतोयुयुजानसप्ती ॥ शु
भंपृक्षमिषमूर्जंवहंताहोतायक्षत्प्रत्नोअध्रुग्युवाना ॥ तावल्गूदस्रापुरुशा
कतमाप्रत्नानव्यसावचसाविवासे ॥ यान्शंसतेस्तुवतेशंभविष्ठाबभूवतुर्गृ
णतेचित्ररातीः ॥ १ ॥ ताभुज्युंविभिरद्भ्यःसमुद्रात्तुग्रस्यसूनुमूहथूरजोभिः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

2

अरेणुभिर्योजनेभिर्भुजंता पतत्रिभिरर्णसो निरुपस्थात्॥ विजयु
षा रथ्या यातमद्रिं श्रुतं हवं वृषणा वध्रिमत्याः॥ दशस्यंता शयवे
पिप्यथुर्गामिति च्यवाना सुमतिं भुरण्यू॥ यद्रोदसी प्रदिवो ऽअ
स्ति भूमा हेळो देवानामुत मर्त्यत्रा॥ तदादित्या वसवो रुद्रियासो र
क्षोयुजे तपुरघं दधात॥ य ईं राजानावृतुथा विदधद्रजसो मित्रो
वरुणश्चिकेतत्॥ गंभीराय रक्षसे हेतिमस्य द्रोघाय चिद्वचस आ
नवाय॥ अंतरैश्चक्रैस्तनयाय वर्तिर्द्युमता यातं नृवता रथेन सनु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

येन सहस्रामर्त्यस्य वनुष्यतामपि शीर्षा ववृक्तं ॥ आपरमाभिरुत म
ध्यमाभिर्नियुद्भिर्यातमवमाभिरर्वाक् ॥ दृळ्हस्य चिद्गोमतो वि व्रज
स्य दुरो वर्त्तं गृणते चित्रराती ॥ २ ॥ क्व त्या वल्गू पुरुहूताद्य दूतो न स्तो
मोऽविदन्नमस्वान् ॥ आ यो ऽर्वाङ् नासत्या ववर्त्त प्रेष्ठा ह्यसथो ऽ अस्य
मन्मन् ॥ अरं मे गन्तं हवनायास्मै गृणाना यथा पिबाथो ऽ अन्धः ॥ प
रि ह त्यद्वर्त्तिर्याथो रिषो न यत्परो नान्तरस्तुतुर्यात् ॥ अकारि वामन्धसो
वरीमन्नस्तारि बर्हिः सुप्रायणतमं ॥ उत्तानहस्तो युवयुर्ववन्दा वां
नक्षन्तो ऽ अद्रय ऽ आञ्जन् ॥ ऊर्ध्वो वामग्निरध्वरेष्वस्थात्प्र राति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स.
॥३॥ रैतिजूर्णिनीघृताची ॥ प्रहोतागूर्त्तमनाऽ उराणेयुक्तयोनासत्याह
वीमनू ॥ अधिश्रियेदुहितासूर्य्यस्यरथंतस्थौपुरुभुजाशतोतिं ॥ प्र
मायाभिर्मायिनाभूतमत्रनरानृतूजनिमन्यज्ञियानां ॥२॥ युवंश्री
भिर्दर्शताभिराभिः शुभेपुष्टिमूहथुः सूर्यायाः ॥ प्रवांवयोवपुषेनुप
प्तन्नक्षद्वाणीसुष्टुताधिष्ण्यावां ॥ आवांवयोश्वासोवहिष्ठाऽ अभिप्रयो
नासत्यावहन्तु ॥ प्रवांरथोमनोजवाऽ असर्जीषः पृक्षऽइषिधोऽ
अनुपूर्व्वीः ॥ पुरुहिवांपुरुभुजादेष्णंधेनुंनऽइषंपिन्वतमसक्रां ॥
स्तुतश्चवांमाध्वीसुष्टुतिश्चरसाश्चयेवामनुरातिमग्मन् उतमेऽऋ
॥३॥

3

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ज्रेपुरयस्यरघ्वीसुमीळ्हेशतंपेरुकेचपक्वा ॥ शण्डोदाद्धिरणिनस्मद्दि
ष्टीन्दशवशासोऽअभिषाचेऽऋष्वान् ॥ संवांशतानासत्यासहस्राश्वा
नांपुरुपंथागिरेदात् ॥ भरद्वाजायवीरनूगिरेदाद्धतारक्षांसिपुरुदंस
सास्युः ॥ आवांसुम्नेवरिमन्सूरिभिःष्यां ॥ ४ ॥ उदुश्रियऽउषसोरोचमा
नाऽअस्थुरपांनोर्मयोरुशन्तः ॥ कृणोतिविश्वासुपथासुगान्यभूदुव
स्वीदक्षिणामघोनी ॥ भद्राददृक्षउर्वियाविभास्युत्तेशोचिर्भानवोद्या
मपप्तन् ॥ आविर्वक्षःकृणुषेशुम्भमानोषोदेविरोचमानामहोभिः ॥
वहंतिसीमरुणासोरुशन्तोगावःसुभगामुर्वियाप्रथाना ॥ अपेजते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सूरो ऽ अस्तेव शत्रून्बाधते तमो ऽ अजिरो न वोळ्हा ॥ सुगोत ते सुपथा प
र्वतेष्ववाते ऽ अपस्तरसि स्वभानो ॥ सा न ऽ आवह पृथुयामन्नृष्वे रयिं
दिवो दुहितरिषयध्यै ॥ सावह योक्षभिरवातोषो वरं वहसि जोषमनु ॥
त्वं दिवो दुहितर्या ह देवी पूर्वहूतौ मंहना दर्शता भूः ॥ उत्ते वयश्चिद्वसतेर
पप्तन्नरश्च ये पितुभाजो व्युष्टौ ॥ अमा सते वहसि भूरि वाममुषो देवि दा
शुषे मर्त्याय ॥ ५ ॥ एषा स्या नो दुहिता दिवोजाः क्षितीरुच्छन्ती मानुषीर
जीगः ॥ या भानुना रुशता राम्यास्वज्ञायि तिरस्तमसश्चिदक्तून् ॥
वि तद्ययुररुणयुग्भिरश्वैश्चित्रं भान्त्युषसश्चन्द्ररथाः ॥ अग्रं यज्ञस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

बृहतो नयं ती र्विंत्नाबा धंने तम ऽ ऊर्म्या या : ॥ अश्वो वाज्जमिषमूर्ज्जं वहंती
र्न्नितम्मुष ऽ उ षसो म यरयि ॥ म घोनीवीरव सत्यमाना ऽ अवो धात्तविधते
रत्नमघ ॥ इदाहिवोविधते रत्नमस्तीदावीराय दामुष ऽ उषास : ॥ इदावि
प्रायजरते यदुक्थानिष्मभावते वहथापुरा चिन्न ॥ इदाहित ऽ अद्रिसा
नोगोत्रागवामंगिरसोगृणंति ॥ व्य १ र्केणविभिदुर्ब्रह्मणाच सत्यानृणा
मभवद्देवहूति : ॥ उच्छादिवो दुहित : प्रत्नवन्नो नरद्वाज वद्विधते मघो
नि ॥ सुवीरंरयिंगृणतेरिरीह्युरुगायमधि धेहिश्रवोन : ६ वपुर्नुतच्चि
किमुषेचिदस्तुसमानंनाम धेनुपत्यमानं ॥ मर्तेष्वन्यदोहसेपीपाय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं ॥
॥ ५ ॥

सकृच्छुक्रं दुदुहे पृश्निरूधः ॥ ये ऽअग्नयो न शोशुचन्निधाना द्विर्य
त्रिर्मरुतो वावृधंत ॥ अरेणवो हिरण्ययास ऽएषां साकं नृम्णैः
पौंस्येभिश्च भूवन् ॥ रुद्रस्य ये मीळ्हुषः संति पुत्रा यांश्चो नु दाधृविर्भ
रध्यै ॥ विदे हि माता महो मही षा सेत्पृश्निः सुभ्वे३ गर्भमाधात् ॥ न य ऽ
ईषंते जनुषोऽया न्व१न्तः संतोऽवद्यानि पुनानाः ॥ निर्यद्दुह्रे शुचयोऽनु
जोषमनु श्रिया तन्वमुक्षमाणाः ॥ मक्षू न येषु दोहसे चिदया ऽआ ना
म धृष्णु मारुतं दधानाः ॥ न ये स्तौना ऽअयासो मह्ना नू चित्सुदानुरव
यासदुग्रान् ॥ ७ ॥ त इदुग्राः शवसा धृष्णुषेणा ऽउभे युजंत रोदसी ॥ ५ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुमेके॥ अध स्मैषु रोदसी स्वशोचिरामवत्सु तस्थौ न रोकः॥ अनेनो
वो मरुतो यामो ऽ अस्त्वनश्वश्चिद्यमजत्यरथीः॥ अनवसो ऽ अनभी
शू रजस्तूर्वि रोदसी पथ्या याति साधन्॥ नास्य वर्त्ता न तरुता न्वस्ति म
रुतो यमवथ वाजसातौ॥ तोके वा गोषु तनये यमप्सु स व्रजं दर्त्ता पार्ये
अध द्योः॥ प्र चित्रमर्कं गृणते तुराय मारुताय स्वतवसे भरध्वं॥ ये
सहांसि सहसा सहन्ते रेजते ऽ अग्ने पृथिवी मखेभ्यः॥ त्विषीमन्तो ऽ अ
ध्वरस्येव दिद्युत्तृषुच्यवसो जुह्वो ३ नाग्नेः॥ अर्चत्रयो धुनयो न वीरा
भ्राजज्जन्मानो मरुतो ऽ अधृष्टाः॥ तं वृधन्तं मारुतं भ्राजदृष्टिं रुद्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स॰ ॥६॥

स्योऽस्मन्तुहवसाविवासे॥ दिवः शर्द्धायशुचयोमनीषागिरयोनापउ
ग्राऽअस्पृध्रन्॥८॥ विश्वेषांवः सतांज्येष्ठतमागीर्भिर्मित्रावरुणावा
वृधध्यै॥ संयारश्मेवयमतुर्यमिष्ठाद्वाजनाँऽअसमाबाहुभिः स्वैः॥
इयंमद्वांप्रस्तृणीतेमनीषोपप्रियानमसाबर्हिरच्छ॥ यंतंनोमित्राव
रुणावधृष्टंछर्दिर्यद्वांवरूथ्यंसुदानू॥ आयातंमित्रावरुणासुशस्त्यु
पप्रियानमसाहूयमाना॥ संयावप्नस्थोऽअपसेवजनाञ्छ्रुधीयतश्चिद्य
तथोमहित्वा॥ अश्वानयावाजिनापूतबंधूऋतायद्गर्भमदितिर्भरध्यै॥
प्रयामहिमहांताजायमानाघोरामर्त्तायरिपवेनिदीधः॥ विश्वेय

॥८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वां मंहना मंदमानाः क्षत्रं देवासोऽअदधुः सजोषाः॥ परियद्भूथोरोदसी
चिदुर्वीसंतिस्पशोऽअदब्धासोऽअमूराः॥ ५॥ ताहिक्षत्रंधारयेथेऽअनुद्यू
न्दृंहेथेसानुमुपमादिवद्योः॥ दृळ्होनक्षत्रऽउतविश्वदेवोभूमिमातांद्यांधा
सिनायोः॥ ताविग्रंधैथेजठरंपृणध्याऽआयत्सद्मसभृतयःपृणंति॥ नमृ
ष्यंतेयुवतयोवातावियत्पयोविश्वजिन्वाभरंते॥ ताजिह्वयासदमेदंसुमे
धाऽआयद्वांसत्योऽअरतिर्ऋतेभूत्॥ तद्वांमहित्वंघृतान्नावस्तुयुवंदाशु
षेविचयिष्टमंहः॥ प्रयद्वांमित्रावरुणास्पूर्धन्प्रियाधामयुवधितामि
नंति॥ नयेदेवासऽओहसानमर्त्ताऽअयज्ञसाचोऽअप्योनपुत्राः॥ विय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्रार्चं कीस्तासो भरंते शंसंति केचिन्निविदो म नाना ॥ आ द्यां ब्रवामसत्या
न्यु कया नकिर्द्देवेभिर्य्यतथो महित्वा ॥ उ वो रिस्या वांच्छर्द्दिषो ऽभिष्टौत्यु
वो ऽस्मिन्मित्रा वरुणा वस्क धोयु ॥ अनु यस्राव : स्फुरान्नजिप्यं धृष्णुं य रूणे वृष
णं युमजन्नू ॥ १० ॥ क्रुष्टीवांयज्ञ ऽ उप्ता : सजोषामनुष्वव्यक्तबर्हिषो यजध्यै ॥
आयः ऽ इंद्रावरुणा विबे ऽ अघमहे सुम्नाय मरु ऽ आववर्त्तन् ॥ ताहि श्रेष्टा देव
ताता नुजा श्रूराणां शाविष्टा ताहि भूतं ॥ मघोनां महिष्टा तुविशुष्म ऋतेन र
त्रतुरा सर्वसेना ॥ ता ग्टणीहि न मस्येभि : शूषै : सुम्नेभिरिंद्रावरुणा चका
ना ॥ वज्रेणान्य : शावसा हंति वृत्रं सिषक्त्यन्यो वृजनेषु विप्र : ॥ ग्नाश्चय ॥७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्मरश्च वावृधंत विश्वे देवासो नरां स्वगूर्त्ताः ॥ प्रैभ्य इंद्रा वरुणा महित्वा द्यौश्च
पृथिवि भूतमुर्व्वी ॥ स ऽ इत्सुदानुः स्ववाँ ऽ ऋतावेंद्रा यो वां वरुण दाशति त्मन् ॥
इषा स द्विषस्तरेद्दास्वान्वंसद्रयिं रयिवतश्च जनान् ॥ ११ ॥ यं युवं दाश्वध्व
राय देवा रयिं धत्थो वसुमंतं पुरुक्षुं ॥ अस्मे स ऽ इंद्रावरुणावपि ष्यात्प्र यो भ
नक्ति वनुषामशस्तीः ॥ उत नः सुत्रात्रो देवगोपाः सूरिभ्य ऽ इंद्रावरुणा
रयिष्यात् ॥ येषां शुष्मः पृतनासु साह्वान्प्र सद्यो द्युम्ना तिरते ततुरिः ॥ नू
न ऽ इंद्रावरुणा गृणाना पृंक्तं रयिं सौश्रवसाय देवा ॥ इत्था गृणंतो महिनस्य
शर्द्धोऽपो न नावा दुरिता तरेम ॥ प्र सम्राजे बृहते मन्म नु प्रियमर्च्च देवाय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥८॥

वरुणायसप्रथः ॥ अयंयऽउर्वीमहिनामहिव्रतः क्रत्वाविभात्यजरोनशोचि
षा ॥ इन्द्रावरुणासुतपाविमंसुतंसोमंपिबतंमद्यंधृतव्रता ॥ युवोरथोऽ
अध्वरंदेववीतयेप्रतिस्वसरमुपयातिपीतये ॥ इन्द्रावरुणामधुमत्तमस्य
वृष्णः सोमस्यवृषणावृषेथां ॥ इदंवामंधः परिषिक्तमस्मेऽआसद्यास्मिन्ब
8 र्हिषिमादयेथां ॥ १२ ॥ संवांकर्मणासमिषाहिनोमीन्द्राविष्णूऽअपसस्पारेऽ
अस्य ॥ जुषेथांयज्ञंद्रविणंचधत्तमरिष्टैर्नः पथिभिः पारयंता ॥ याविश्वासां
जनितारामतीनामिन्द्राविष्णूकलशासोमधाना ॥ प्रवांगिरः शस्यमानाऽ
अवंतुप्रस्तोमासोगीयमानासोऽअर्कैः ॥ इन्द्राविष्णूमदपतीमदानामासोमं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यातंद्रविणोदधाना॥ संवामंजंत्वक्तुभिर्मतीनांसंस्तोमासः शस्यमानासः
उक्थैः॥ आवामश्वासो अभिमातिषाहः इंद्राविष्णूसधमादोवहंतु॥ जु
षेथांविश्वाहवनामतीनामुपब्रह्माणिशृणुतंगिरोमे॥ इंद्राविष्णूतत्पन
याय्यंवांसोमस्यमदउरुचक्रमाथे॥ अकृणुतमंतरिक्षंवरीयोप्रथतंजी
वसेनोरजांसि॥ इंद्राविष्णूहविषावावृधानाग्राद्वानानमसारातहव्या॥
घृतासुतीद्रविणंधत्तमस्मेसमुद्रस्थःकलशःसोमधानः॥ इंद्राविष्णू
पिबतंमध्वोऽअस्यसोमस्यदस्राजठरंपृणेथां॥ आवामंधांसिमदिराण्य
ग्मन्नुपब्रह्माणिशृणुतंहवंमे॥ उभाजिग्यथुर्नपराजयेथेनपराजिग्येकत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं
॥ १ ॥

9

रश्चनैनोः ॥ इंद्रश्च विष्णो यदपस्पृधेथां त्रेधा सहस्रं वि तदैरयेथां ॥ ८ ॥
इत्यर्द्धः ॥ घृतवती भुवनानामभिश्रियोर्वी पृथ्वी मधुदुघे सुपेशसा ॥ द्या
वापृथिवी वरुणस्य धर्मणा विष्कभिते ऽअजरे भूरिरेतसा ॥ असश्चंती भूरि
धारे पयस्वती घृतं दुहाते सुकृते शुचिव्रते ॥ राजंती ऽअस्य भुवनस्य रोदसी
ऽअस्मे रेतः सिंचतं यन्मनुर्हितं ॥ यो वामृजवे क्रमणाय रोदसी मर्तो ददाश
धिषणे स साधति ॥ प्र प्रजाभिर्जायते धर्मणस्परि युवोः सिक्ता विषुरूपा
णि सव्रता ॥ घृतेन द्यावापृथिवी ऽअभीवृते घृतश्रिया घृतपृचा घृतावृ
धा ॥ उर्वी पृथ्वी होतृवूर्ये पुरोहिते ते ऽइद्विप्रा ऽईळते सुम्नमिष्टये ॥ मधु ॥ १ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नोद्यावापृथिवीमिमिक्षतांमधुश्चुतामधुदुघेमधुव्रते॥ दधानेयज्ञंद्रवि
णंचदेवतामहिश्रवोवाजमस्मेसुवीर्य्यं॥ ऊर्ज्जंनोद्यौश्चपृथिवीचपिन्व
तांपितामाताविश्वविदासुदंससा॥ संरराणेरोदसीविश्वशंभुवासनिंवा
जंरयिमस्मेसमिन्वताम्॥१४॥ उदुष्यदेवःसविताहिरण्ययाबाहूऽअयं
स्तसवनायसुक्रतुः॥ घृतेनपाणीऽअभिप्रुष्णुतेमखोयुवासुदक्षोरजसो
विधर्म्मणि॥ देवस्यवयंसवितुःसवीमनिश्रेष्ठेस्यामवसुनश्चदावने॥ यो
विश्वस्यद्विपदोयश्चतुष्पदोनिवेशनेप्रसवेचासिभूमनः॥ अदब्धेभिः
सवितःपायुभिष्ट्वंशिवेभिरद्यपरिपाहिनोगयं॥ हिरण्यजिह्वःसुविता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० ॥१०॥

यनव्यसेरक्षामाकिर्नोऽअघशंसईशत ॥ उदुष्यदेवः सवितादमूनाहिरण्य
पाणिः प्रतिदोषमस्थात् ॥ अयोहनुर्यजतो मंद्रजिह्वऽआदाशुषेसुवति
भूरिवामं ॥ उदूँऽअयांउपवक्तेव बाहूहिरण्ययासविता सुप्रतीका ॥ दिवोरो
हांस्यरुहत्पृथिव्याऽअरीरमत्पतयत्कच्चिदभ्वं ॥ वाममद्यसवितर्वाममुश्वो
दिवेदिवेवाममस्मभ्यंसावीः ॥ वामस्यहिक्षयस्यदेवभूरेरयाधियावाम
भाजः स्याम ॥ १५ ॥ इंद्रासोमामहितद्वांमहित्वंयुवंमहानिप्रथमानिचक्र
थुः ॥ युवंसूर्यंविविदथुर्युवंस्व १ र्विश्वातमांस्यहतंनिदश्च ॥ इंद्रासो
मावासयथउषासमुत्सूर्यंनयथोज्योतिषासह ॥ उपद्यांस्कंभथुःस्कं ॥१०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नेनाप्रथतं पृथिवीं मातरं वि। इंद्रासोमावहिमपः परिष्ठां हथो वृत्रमनु वां
द्यौरमन्यत॥ प्रार्णांस्यैरयतं नदीनामा समुद्राणि पप्रथुः पुरूणि॥ इंद्रासो
मा पक्वमामास्वंतर्नि गवामिद्दधथुर्वक्षणासु॥ जगृभथुरनपिनद्धमासु रु
शच्चित्रासु जगतीष्वंतः॥ इंद्रासोमा युवमंग तरुत्रमपत्यसाचं श्रुत्यं ररा
थे॥ युवं शुष्मं नर्यं चर्षणिभ्यः सं विव्यथुः पृतनाषाहमुग्रा॥ १८॥ योऽद्रि
भित्प्रथमजा ऋतावा बृहस्पतिरांगिरसो हविष्मान्॥ द्विबर्हज्मा प्राघर्मस
त्पिता न आ रोदसी वृषभो रोरवीति॥ जनाय चिद्य ईवत उ लोकं बृहस्पतिर्दे
वहूतौ चकार॥ घ्नन्वृत्राणि वि पुरो दर्दरीति जयंछत्रूँरमित्रान्पृत्सु साहन्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥११॥

बृहस्पतिः समजयद्वसूनि महो व्रजान्गोमतो देव एषः ॥ अपः सिषासन्त्स्व१
रप्रतीतो बृहस्पतिर्हंत्यमित्रमर्कैः ॥१७॥ सोमारुद्रा धारयेथामसुर्यं१ प्रवा
मिष्टयोररमश्नुवंतु ॥ दमेदमे सप्त रत्ना दधाना शं नो भूतं द्विपदे शं चतुष्प
दे ॥ सोमारुद्रा वि वृहतं विषूचीममीवा या नो गयमाविवेश ॥ आरे बाधेथां
निर्ऋतिं पराचैरस्मे भद्रा सौश्रवसानि संतु ॥ सोमारुद्रा युवमेतान्यस्मे वि
श्वा तनूषु भेषजानि धत्तम् ॥ अव स्यतं मुंचतं यन्नोऽअस्ति तनूषु बद्धं कृ
तमेनोऽअस्मत् ॥ तिग्मायुधौ तिग्महेती सुशेवौ सोमारुद्राविह सु मृळतं
नः ॥ प्र नो मुंचतं वरुणस्य पाशाद्गोपायतं नः सुमनस्यमाना ॥१८॥

॥११॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जीमूतस्येव भवति प्रतीकं यद्वर्मी याति समदामुपस्थे ॥ अनाविद्धयात
न्वा जय त्वं स त्वा वर्म्मणो महिमा पिपर्त्तु ॥ धन्वना गा धन्वनाजिं जयेम धन्व
ना तीव्राः समदो जयेम ॥ धनुः शत्रोरपकामं कृणोति धन्वना सर्व्वाः प्र
दिशो जयेम ॥ वक्ष्यंतीवेदा गनीगंति कर्णं प्रियं सखायं परिषस्वजाना ॥ यो
षेव शिंक्ते वितताधि धन्वज्ज्या इयं समने पारयंती ॥ ते आचरंती समनेव
योषा मातेव पुत्रं बिभृतामुपस्थे ॥ अप शत्रून्विध्यतां संविदाने आर्त्नी
इमे विष्फुरंती अमित्रान् ॥ बह्वीनां पिता बहुरस्य पुत्रश्चिश्चा कृणोति सम
नावगत्य ॥ इषुधिः संकाः पृतनाश्च सर्व्वाः पृष्ठे निनद्धो जयति प्रसूतः ॥१०५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरो यत्र यत्र कामयते सुषारथिः॥ अभीशूनां म
हिमानं पनायत मनः पश्चादनु यच्छन्ति रश्मयः॥ तीव्रान्घोषान्कृण्वते वृ
षपाणयोऽश्वा रथेभिः सह वाजयन्तः॥ अवक्रामन्तः प्रपदैरमित्रान्क्षिणन्ति
शत्रूँरनपव्ययन्तः॥ रथवाहनं हविरस्य नाम यत्रायुधं निहितमस्य वर्म॥
तत्रा रथमुप शग्मं सदेम विश्वाहा वयं सुमनस्यमानाः॥ स्वादुषंसदः पि
तरो वयोधाः कृच्छ्रेश्रितः शक्तीवन्तो गभीराः॥ चित्रसेना इषुबला अमृ
ध्राः सतोवीरा उरवो व्रातसाहाः॥ ब्राह्मणासः पितरः सोम्यासः शिवे नो
द्यावापृथिवी अनेहसा॥ पूषा नः पातु दुरितादृतावृधो रक्षा माकिर्नोऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अघन्नोसऽईस्नत २० सुपर्णंवस्तेमृगोऽअस्यादंतोगोभिः सन्नद्धापतति प्रसूता॥
यत्रानरः संचविचद्रवंति तत्रास्मभ्यमिषवः शर्मयंसन्॥ ऋजीतेपरिवृङ्धि
नोऽश्माभवतुनस्तनूः॥ सोमोऽअधिब्रवीतुनोऽदितिः शर्मयच्छतु॥ आजंघं
तिसान्वेषांजघनाँऽउपजिघ्नते॥ अश्वाजनिप्रचेतसोऽश्वांत्समत्सुचोदय॥ अ
हिरिवभोगैः पर्य्येतिबाहुंज्यायाहेतिंपरिबाधमानः॥ हस्तघ्नोविश्वावयुना
निविद्वान्पुमान्पुमांसंपरिपातुविश्वतः॥ आलाक्तायारुरुशीर्ष्ण्यथोयस्याऽ
अयोमुखं॥ इदंपर्जन्यरेतसऽइष्वैदेव्यैबृहन्नमः॥ २१॥ अवसृष्टापरा
पतशरव्येब्रह्मसंशिते॥ गच्छामित्रान्प्रपद्यस्वमामीषांकंचनोच्छिषः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥ ३ ॥

यत्र बाणाः संपतंति कुमारा विशिखा इव ॥ तत्रा नो ब्रह्मणस्पतिरदितिः श
र्म यच्छतु विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥ मर्माणि ते वर्मणा छादयामि सोमस्त्वा राजा
मृतेनानु वस्ताम् ॥ उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयंतं त्वानु देवा मदंतु ॥
यो नः स्वोऽअरणो यश्च निष्ट्यो जिघांसति ॥ देवास्तं सर्वे धूर्वंतु ब्रह्म वर्म ममां
तरम् ॥ २२ ॥ ॥ इति मंडलं ॥ ॐ अग्निं नरो दीधितिभिररण्योर्हस्त
च्युती जनयंत प्रशस्तम् ॥ दूरेदृशं गृहपतिमथर्युम् ॥ तमग्निमस्ते वस
वो न्यृण्वन्सुप्रतिचक्षमवसे कुतश्चित् ॥ दक्षाय्यो यो दमऽआस नित्यः ॥
प्रेद्धोऽअग्ने दीदिहि पुरो नोऽजस्रया सूर्म्या यविष्ठ ॥ त्वां शश्वंतऽउप यंति वा

॥ ३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जो:॥ प्रते ऽअग्नयोग्निभ्योवरंनि:सुवीरास:शोशुचंतद्युमंत:॥ यत्रानर:स
मासते सुजाता:॥ दानोऽअग्नेधियारयिंसुवीरंस्वपत्यंसहस्यप्रशस्तं॥ न
यंयावातरतियातुमावान्॥ २१॥ उपयमेतियुवति:सुदक्षंदोषावस्तोर्हवि
ष्मती घृताची॥ उपस्वैनमरमतिर्वसूयु:॥ विश्वाऽअग्नेपदहारातीर्येभिस्तपो
भिरदहोजरूथं॥ प्रनिस्वरंचातयस्वामीवाम्॥ आयस्तेऽअग्नऽइधतेऽअनी
कंवसिष्ठशुक्रदीदिव:पावक॥ उतोनऽएभि:स्तवथैरिहस्या:॥ वियेतेऽअग्ने
भेजिरेऽअनीकंमर्त्तानर:पित्र्यास:पुरुत्रा॥ उतोनऽएभि:सुमनाऽइहस्या:॥
इमेनरोवृत्रहत्येषुशूराविश्वाऽअदेवीरभिसंतुमाया:॥ येमेधियंपनयंत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रनूरस्ताम् ॥ २४ ॥ माश्नेऽअग्नेनिषदामनृणांमाशेषसोवीरतापरित्वा ॥ प्रजा
वतीषुदुर्यासुदुर्य ॥ यमश्वीनित्यमुपयातियज्ञंप्रजावंतंस्वपत्यंक्षयन्नः ॥ स्व
जन्मनाशेषसावावृधानम् ॥ पाहिनोऽअग्नेरक्षसोऽअजुष्टात्पाहिधूर्तेररुषोऽ
अघायोः ॥ त्वायुजापृतनायूंरभिष्यां ॥ सेदग्निरग्नींरत्यस्त्वन्यान्यत्रवाजीतनयो
वीळुपाणिः ॥ सहस्रपाथाऽअक्षरासमेति ॥ सेदग्निर्योवनुष्यतोनिपातिसमे
द्धारमंहसऽउरुष्यात् ॥ सुजातासःपरिचरंतिवीराः ॥ २५ ॥ अयंसोऽअग्निराहु
तःपुरुत्रायमीशानःसमिदिंधेहविष्मान् ॥ परियमेत्यध्वरेषुहोता ॥ त्वेऽअ
ग्नऽआहवनानिभूरीशानासऽआजुहुयामनित्या ॥ उभाकृण्वंतोवहतूमि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

येधे॥ इमोऽअग्नेवीततमानिहव्याजस्रोवक्षिदेवतातिमछ॥ प्रतिनऽईंसुर
भीणिव्यंतु॥ मानोऽअग्नेवीरतेपरादादुर्वाससेमतयेमानोऽअस्यै॥ मानः
क्षुधेमारक्षसऽऋतावोमानोदमेमावनऽआजुहूर्थाः॥ नूमेब्रह्माण्यग्नऽ
उच्छशाधिहंदेवमघवद्भ्यःसुषूदः॥ रातौस्यामोभयासऽआतेयूयंपातस्व
स्तिभिःसदानः॥ २६॥ त्वमग्नेसुहवोरण्वसंदृक्सुदीतीसूनोसहसोदिदीहि॥
मात्वेसचातनयेनित्यऽआधङ्मावीरोऽअस्मन्नर्योविदासीत्॥ मानोऽअग्नेदु
र्भृतयेसचैषुदेवेद्धेष्वग्निषुप्रवोचः॥ मातेऽअस्मान्दुर्मतयोभृमाच्चिद्देव
स्यसूनोसहसोनशंत॥ समर्त्तोऽअग्नेस्वनीकरेवानमर्त्येयऽआजुहो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तिहव्यं ॥ सदेवतावसुवनिंदधातियंसूरिरर्थीपृच्छमानऽएति ॥ महोनोऽअग्ने
सुवितस्यविद्वान्रयिंसूरिभ्यऽआवहाबृहंतं ॥ येनवयंसहसावन्मदेमावि
क्षितासऽआयुषासुवीराः ॥ नूमेब्रह्माण्यग्नऽउच्छशाधित्वंदेवमघवद्भ्यः
सुषूदः ॥ रातौस्यामोभयासऽआतेयूयंपातस्वस्तिभिःसदानः ॥ २५ ॥ ॥
इतिपंचमाष्टकेप्रथमोध्यायः ॥ ॥ ॐ रम ॥ जुषस्वनःसमिधमग्नेऽ
अद्यशोचाबृहद्यजतंधूममृण्वन् ॥ उपस्पृशदिव्यंसानुस्तूपैःसंरश्मि
भिस्ततनःसूर्यस्य ॥ नराशंसस्यमहिमानमेषामुपस्तोषामयजत
स्ययज्ञैः ॥ येसुक्रतवःशुचयोधियंधाःस्वदंतिदेवाऽउभयानिहव्या ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ईळेन्यंवोऽअसुरंसुदक्षमंतर्दूतंरोदसीसत्यवाचम्॥ मनुष्वदग्निंमनुनासमिद्धं
समध्वरायसदमिन्महेम॥ सपर्य्यवोभरमाणाऽअभिज्ञुप्रवृंजतेनमसाबर्हिर्
ग्नौ॥ आजुह्वानाघृतपृष्ठंपृषद्वदध्वर्य्यवोहविषामर्ज्जयध्वम्॥ स्वाध्यो वि
दुरोदेवयंतोऽशिश्रयूरथयुर्देवताता॥ पूर्वीशिशुंनमातरारिहाणेसमग्रुवोनस
मनेष्वंजन्॥१॥ उतयोषणेदिव्येमहीनऽउषासानक्तासुदुघेवधेनुः॥ बर्हि
षदापुरुहूतेमघोनीऽआयज्ञियेसुवितायश्रयेतां॥ विप्रायज्ञेषुमानुषेषुका
रूमन्येवांजातवेदसायजध्यै॥ ऊर्ध्वंनोऽअध्वरंकृतंहवेषुतादेवेषुवनथोवा
र्याणि॥ आभारतीभारतीभिःसजोषाऽइळादेवैर्मनुष्येभिरग्निः॥ सरस्वतीसा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रस्यते ऽनिरच्चार्क्किस्तोदेवीर्च्चाहिरेदंसहंतु॥ तन्नस्तुरीपमधपोषयित्नुदेव

त्वष्टर्विरराणः स्यस्व॥ यतोवीरः कर्मण्यः सुदक्षोयुक्तग्रावाजायतेदेवका

मः॥ वनस्पतेवसृजोपदेवानग्निर्हविः शमितासूदयाति॥ सेदुहोतासत्य

तरोयजातियथादेवानांजनिमानिवेद॥ आयाह्यग्नेसमिधानोऽअर्वाङिं

द्रेणदेवैः सरथंतुरेभिः॥ बर्हिर्नऽआस्तामदितिः सुपुत्रास्वाहादेवाऽअमृता

16 मादयंताम्॥२॥ अग्निंवोदेवमग्निभिः सजोषायजिष्ठंदूतमध्वरेकृणुध्वम्॥

योमर्त्येषुनिध्रुविःऋतावातपुर्मूर्धाघृतान्नः पावकः॥ प्रोथदश्वोनयव

सेविष्यन्यदामहः संवरणाद्व्यस्थात्॥ आदस्यवातोऽअनुवातिशोचिरध ॥१८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्मते व्रजनं कृष्णमस्ति ॥ उयस्य ते नवजातस्य वृष्णोग्ने चरंत्यजरा ऽइधानाः ॥
अछाद्यामरुषो धूम ऽएति संदूतो ऽअग्न ऽईयसे हि देवान् ॥ वियस्य ते पृथि
व्यां पाजो ऽअश्रेत्तृषु यदन्ना समवृक्त जंभैः ॥ सेनेव सृष्टा प्रसितिष्ट ऽएति यवं
न दस्म जुह्वा विवेक्षि ॥ तमिद्दोषा तमुषसि यविष्ठमग्निमत्यं न मर्जयंत नरः ॥
निशिशाना ऽअतिथिमस्य योनौ दीदाय शोचिराहुतस्य वृष्णः ॥ २ ॥ सुसंदृ
क्ते स्वनीक प्रतीकं वियद्रुक्मो न रोचस ऽउपाके ॥ दिवो न ते तन्यतुरेति शुष्म
श्चित्रो न सूरः प्रति चक्षि भानुं ॥ यथा वः स्वाहाग्नये दाशेम परीळाभिर्घृत
वद्भिश्च हव्यैः ॥ तेभिर्नो ऽअग्ने ऽअमितैर्महोभिः शतं पूर्भिरायसीभिर्नि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्निपाहि॥यावाते संतिदाशुषेऽअधृष्टा गिरोवायाभिर्नृवतीरुरुष्याः॥ना
भिर्नःसूनोसहसोनिपाहिस्मत्सूरीञ्जरितॄञ्जातवेदः॥निर्यत्पूतेवस्व
धितिःशुचिर्गात्स्वयाकृपातन्वा रोचमानः॥आयोमात्रोरुशेन्योजनि
ष्टदेवयज्यायसुक्रतुःपावकः॥एतानोऽअग्नेसौभगादिदीह्यपिक्रतुं
सुचेतसंवतेम॥विश्वास्तोतृभ्योगृणतेचसंतुयूयंपातस्वस्तिभिःसदा
नः॥३॥प्रवःशुक्रायभानवेभरध्वंहव्यंमतिंचाग्नयेसुपूतं॥योदैव्यानि
मानुषाजनूँष्यंतर्विश्वानिविद्मनाजिगाति॥सगृत्सोऽअग्निस्तरुण
श्चिदस्तुयतोयविष्ठोऽअजनिष्टमातुः॥संयोवनायुवतेशुचिदन्भूरिश्चि ॥१७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्नासमिदत्तिसद्यः ॥ अस्यदेवस्यसंसद्यनीकेयंमर्त्तासः श्येतंजगृभ्रेनि
योगृभंपौरुषेयीमुवोचदुरोकमग्निरायवेशुशोच ॥ अयंकविरकविषुप्रचे
तामर्त्तेष्वग्निरमृतोनिधायि ॥ समानोऽत्रजुहुरः सहस्वः सदात्वेसुमनसः
स्याम ॥ आयोयोनिंदेवकृतंससादक्रत्वाह्यग्निरमृताँ अतारीत् ॥ तमोषधी
श्चवनिनश्चगर्भंभूमिश्चविश्वधायसंबिभर्त्ति ॥५॥ ईशेह्यग्निरमृतस्यभू
रेरीशेरायः सुवीर्यस्यदातोः ॥ मात्वावयंसहसावन्नवीरामाप्सवः परिष
दाममादुवः ॥ परिषद्यंह्यरणस्यरेक्णोनित्यस्यरायः पतयः स्याम ॥ नशे
षोऽग्नेअन्यजातमस्त्यचेतानस्यमापथोविदुक्षः ॥ नहिग्रभायारणः
सुशेवोन्योदर्योमनसामन्तवाउ ॥ अधाचिदोकः पुनरित्सएत्यानोवाज्यभी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षाल्हे तु नृभ्यः ।। त्वमग्ने वनुष्यतो नि पाहि त्वमु नः सहसावन्नवद्यात् ।।
सं त्वा ध्वस्मन्वदभ्येतु पाथः सं रयिस्पृहयाय्यः सहस्री ।। एता नोऽग्ने ०।।६।।
प्राग्नये तवसे भरध्वं गिरं दिवोऽरतये पृथिव्याः ।। यो विश्वेषाममृताना
मुपस्थे वैश्वानरो वावृधे जागृवद्भिः ।। पृष्टो दिवि धाय्यग्निः पृथिव्यां नेता
18 सिंधूनां वृषभः स्तियानां ।। स मानुषीरभि विशो वि भाति वैश्वानरो वावृ
धानो वरेण ।। त्वद्भिया विश आयन्नसिक्नीरसमना जहतीर्भोजनानि ।।
वैश्वानर पूरवे शोशुचानः पुरो यदग्ने दरयन्नदीदेः ।। तव त्रिधातु पृथि
वी उत द्यौर्वैश्वानर व्रतमग्ने सचंत ।। त्वं भासा रोदसी आ ततंथाजस्रे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ण शोचिषा शोशुचान:॥ त्वामग्ने हरितो वावशाना गिर: सचन्ते धुनयो
घृताची:॥ पतिं कृष्टीनां रथ्यं रयीणां वैश्वानरमुषसां केतुमन्हां॥ ७॥ त्वे अ
सुर्यं१ वसवो न्यृण्वन्क्रतुं हि ते मित्रमहो जुषंत॥ त्वं दस्यूँरोकसो ऽअग्न ऽआ
ज ऽउरु ज्योतिर्जनयन्नार्याय॥ स जायमान: परमे व्योमन्वायुर्न पाथ: प
रि पासि सद्य:॥ त्वं भुवना जनयन्नभि क्रन्नपत्याय जातवेदो दशस्यन्॥
तामग्ने ऽअस्मे ऽइषमेरयस्व वैश्वानर द्युमतीं जातवेद:॥ यया राध:
पिन्वसि विश्ववार पृथु श्रवो दाशुषे मर्त्याय॥ तन्नो ऽअग्ने मघवद्भ्य: पु
रुक्षुं रयिं नि वाजं श्रुत्यं युवस्व॥ वैश्वानर महि न: शर्म यच्छ रुद्रेभिरग्ने व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१२॥

सुभिः सजोषाः ॥ ८ ॥ प्र सम्राजो ऽसुरस्य प्रशस्तिं पुंसः कृष्टीनामनुमाद्य
स्य ॥ इन्द्रस्येव प्रतवसस्कृतानि वंदेदारुं वंदमानो विवक्मि ॥ कविं केतुं धासिं
भानुमद्रेर्हिन्वंति शंराज्यं रोदस्योः ॥ पुरंदरस्य गीर्भिरा विवासेऽग्नेर्व्रतानि पू ॥१॥
र्व्या महानि ॥ न्यक्रतून्ग्रथिनो मृध्रवाचः पणीरश्रद्धाँ ऽवृधाँ अयज्ञान् ॥ प्रप्र ता
न्दस्यूँरग्निर्विवाय पूर्वश्चकारापराँ ऽयज्यून् ॥ यो ऽपाचीने तमसि
मदंतीः प्राचीश्चकार नृतमः शचीभिः ॥ तमीशानं वस्वो अग्निं गृणीषेऽना
नतं दमयंतं पृतन्यून् ॥ यो दुध्रो ऽनमयद्वधस्नैर्यो ऽर्यपत्नीरुषस
श्चकार ॥ स निरुध्या नहुषो यह्वो ऽग्निर्विशश्चक्रे बलिहृतः सहोभिः ॥

॥१२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यस्यव्रतमनुपविश्वेजनासः एवैस्तस्थुःसुमतिंभिक्षमाणाः ॥ वैश्वानरोवरमा
रोदस्योराग्निःससादपित्रोरुपस्थम् ॥ आदेवोददेबुध्न्या ३ वसूनिवैश्वानरः
उदितासूर्यस्य ॥ आसमुद्रादवरादापरस्मादाग्निर्ददेदिवःआपृथिव्याः ॥९॥
प्रवोदेवंचित्सहसानमग्निमश्वंनवाजिनंहिषेनमोभिः ॥ भवानोदूतोऽअ
ध्वरस्यविद्वान्त्मनादेवेषुविविदेमितद्रुः ॥ आयाह्यग्नेपथ्या ३ अनुस्वामन्द्रो
देवानांसख्यंजुषाणः ॥ आसानुशुष्मैर्नदयन्पृथिव्याजंभेभिर्विश्वमुशग्
धग्वनानि ॥ प्राचीनोयज्ञःसुधितंहिबर्हिःप्रीणीतेऽअग्निरीळितोनहो
ता ॥ आमातराविश्ववारेहुवानोयतोयविष्ठजज्ञिषेसुशेवः ॥ सप्चाऽउअध्वरेरु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्थिरं जज्ञानं न मानुषासो विचेतसो य ऽएषाम् ॥ विशामधायि विश्पतिर्दुरोणे ऽ
ग्निर्मन्द्रो मधुवचा ऋतावा ॥ असादि वृतो वह्निराजगन्वानग्निर्ब्रह्मा नृषद
ने विधर्त्ता ॥ द्यौश्च यं पृथिवी वावृधाते ऽ आ यं होता यजति विश्ववारः ॥ एते द्युम्ने
भिर्विश्वमातिरंत मंत्रं ये वारं नर्या ऽ अतक्षन् ॥ प्र ये विशस्तिरंत श्रोषमाणा ऽ
आ ये मे ऽ अस्य दीधयन्नृतस्य ॥ नू त्वामग्न ईमहे वसिष्ठा ऽ ईशानं सूनो सह
सो वसूनाम् ॥ इषं स्तोतृभ्यो मघवद्भ्य ऽ आनड्यूयं पात स्व॰ ॥१०॥ इंधे राजा स
मर्यो नमोभिर्यस्य प्रतीकमाहुतं घृतेन ॥ नरो हव्येभिरीळते सबाध ऽ आग्निर
ग्र ऽ उषसामशोचि ॥ अयमु ष्य सुमहाँ ऽ अवेदि होता मंद्रो मनुषो यह्वो ऽ अ ॥२०॥
ग्निः ॥ वि भा ऽ अकः ससृजानः पृथिव्यां कृष्णपविरोषधीभिर्ववक्षे ॥ कया नो ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अग्ने विवः सुवृक्तिं कामुस्वधामृणवः शास्यमानः ॥ कृधा न विमुपतयः सुदत्र
रायो यन्तारो दुष्टरस्य साधोः ॥ अभ्राय मग्निर्भरतस्य शृण्वे वियत्सूर्यो न रोचते बृह
द्भाः ॥ अभियः पूरुं पृतनासु तस्थौ द्युतानो दैव्यो ऽअतिथिः शुशोच ॥ असन्नित्त्वे
आहवनानि भूरि भुवो विश्वेभिः सुमना ऽअनीकैः ॥ स्तुतश्चिदग्ने शृण्विषे गृणा
नः स्वयं वर्धस्व तन्वं सुजात ॥ इदं वचः शतसाः संसहस्रमुदग्नये जनिषीष्ट द्वि
बर्हाः ॥ शं यत्स्तोतृभ्य ऽआपये भवाति द्युमदमीवचातनं रक्षोहा ॥ नूत्वामग्न ॥ ७ ॥
अबोधि जार ऽउषसामुपस्थाद्धोता मन्द्रः कवितमः पावकः ॥ दधाति केतुमुभय
स्य जन्तोर्हव्या देवेषु द्रविणं सुकृत्सु ॥ स सुक्रतुर्यो वि दुरः पणीनां पुनानो ऽअ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥२१॥ क्षः पुरुभोजसन्द्रः ॥ होतामंद्रो विदुर्नांदमूनाअस्तिरस्तमोदृहनोरास्यामणांमू ॥
अमूरः कविरदितिर्विवस्वान्सुसंसन्मित्रो अतिथिः शिवोनः चित्रभानु
रुषसांभास्यग्रेऽपांगर्भः प्रस्व १ आविवेत्व ॥ ईळेन्योवोमनुषोयुगेषुसमन
गाअशुचज्जातवेदाः ॥ सुसंदृशाभानुनायोविभातिप्रतिगावः समिधानं
बुधंत ॥ अग्नेयाहिदूत्यं १ मारिषण्योदेवाँ २ अच्छाब्रह्मकृतागणेन ॥ सरस्व
तीमरुतो अश्विनापोयक्षिदेवान्रत्नधेयायविश्वान् ॥ त्वामग्नेसमिधानो
वसिष्ठोजरूथंहन्यक्षिरायेपुरंधिम् ॥ पुरुणीथाजातवेदोजरस्वयूयंपा
त ० ॥ १२ ॥ उषोनजारः पृथुपाजो अश्रेद्दविद्युतद्दीद्यच्छोशुचानः ॥ वृषा ॥२१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हरिः शुचिरा भाति भासा धियो हिन्वानऽउशतीरजीगः ॥ स्व१र्णवस्तोरुष
सामरोचि यज्ञं तन्वानाऽउशिजो न मन्म ॥ अग्निर्जन्मानि देव ऽआ वि विद्वा
न्द्रवद्दूतो देवयावा वनिष्ठः ॥ अच्छा गिरो मतयो देवयन्तीरग्निं यन्ति द्रविणं
भिक्षमाणाः ॥ सुसंदृशं सुप्रतीकं स्वञ्चं हव्यवाहमरतिं मानुषाणाम् ॥ इं
द्रं नोऽअग्ने वसुभिः सजोषा रुद्रं रुद्रेभिरा वहा बृहन्तम् ॥ आदित्येभिरदि
तिं विश्वजन्यां बृहस्पतिमृक्वभिर्विश्ववारम् ॥ मन्द्रं होतारमुशिजो यविष्ठ
मग्निं विशऽईळते ऽअध्वरेषु ॥ स हि क्षपावाँ २ऽअभवद्रयीणामतन्द्रो दू
तो यजथाय देवान् ॥ १२ ॥ महाँ २ऽअस्यध्वरस्य प्रकेतो न ऋते त्वदमृता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मादयंते॥आविश्वेभिः सरथंयाहिदेवैर्न्यग्नेहोताप्रथमः सदेह॥त्वामीळ
तेऽअजिरंदूत्यायहविष्मंतः सदमिन्मानुषासः॥यस्यदेवैरासदोबर्हिर
ग्नेहान्यस्मैसुदिनाभवंति॥त्रिश्चिदक्तोःप्रचिकितुर्वसूनित्वेऽअंतर्दाशु
षेमर्त्याय॥मनुष्वदग्नऽइहयक्षिदेवान्भवानोदूतोऽअभिशस्तिपावा॥
22
अग्निरीशेबृहतोऽअध्वरस्याग्निर्विश्वस्यहविषःकृतस्य॥क्रतुंह्यस्यवस
वोजुषंताथादेवादधिरेहव्यवाहं॥आग्नेवहहविरद्यायदेवानिंद्रज्येष्ठा
सऽइहमादयंताम्॥इमंयज्ञंदिविदेवेषुधेहियूयंपात०॥१४॥अगन्म
महानमसायविष्ठंयोदीदायसमिद्धःस्वेदुरोणे॥चित्रभानुंरोदसीऽअंत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तरुर्व्वीस्वाहुतंविश्वतःप्रत्यंचम्॥समन्हाविश्वादुरितानिसाह्वानग्निष्टवेदमऽ
आजातवेदाः॥सनोरक्षिषद्दुरितादवद्यादस्मान्गृणतऽउतनोमघोनः॥
त्वंवरुणऽउतमित्रोऽअग्नेत्वांवर्द्धंतिमतिभिर्वसिष्ठाः॥त्वेवसुसुषणनानिसं
तुयूयंपात०॥११५॥उत्यर्द्धः॥प्राग्नयेविश्वशुचेधियंधेसुरघ्नेमन्मधीतिंभरध्वं॥
भरेहविर्न्नबर्हिषिप्रीणानोवैश्वानराययतयेमतीनाम्॥त्वमग्नेशोचिषा
शोशुचानऽआरोदसीऽअपृणाजायमानः॥त्वंदेवाँ२ऽअभिशस्तेरमुंचोवै
श्वानरजातवेदोमहित्वा॥जातोयदग्नेभुवनाव्यख्यःपशूंनगोपाऽइर्य्यःप
रिज्मा॥वैश्वानरब्रह्मणेविंदगातुंयूयंपात०॥१७५॥समिधाजातवेदसेदेवा
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यो देवहूतिभिः ॥ हविर्भिः शुक्रशोचिषे नमस्विनो वयं दाशेमाग्नये ॥ वयं
ते अग्ने समिधा विधेम वयं दाशेम सुष्टुती यजत्र ॥ वयं घृतेनाध्वरस्य होत
र्वयं देव हविषा भद्रशोचे ॥ आ नो देवेभिरुप देवहूतिमग्ने याहि वषट्कृतिं जु
षाणः ॥ तुभ्यं देवाय दाशतः स्याम यूयं पात ॥१७॥ उप सद्याय मीळ्हुष आ
स्ये जुहुता हविः ॥ यो नो नेदिष्ठमाप्यम् ॥ यः पंच चर्षणीरभि निषसाद द
मे दमे ॥ कविर्गृहपतिर्युवा ॥ स नो वेदो अमात्यमग्नी रक्षतु विश्वतः ॥ उ
तास्मान्पात्वंहसः ॥ नवं नु स्तोममग्नये दिवः श्येनाय जीजनम् ॥ वस्वः
कुविद्वनाति नः ॥ स्पार्हा यस्य श्रियो दृशे रयिर्वीरवतो यथा ॥ अग्ने यज्ञस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शोचतः ॥१८॥ स इमां वेतु वषट्कृतिमग्निर्जुषत नो गिरः ॥ यजिष्ठो हव्यवाहनः ॥
नि त्वा नक्ष्य विश्पते द्युमन्तं देव धीमहि ॥ सुवीरमग्न आहुत ॥ क्षप उस्रश्च
दीदिहि स्वग्नयस्त्वया वयं ॥ सुवीरस्त्वमस्मयुः ॥ उप त्वा सातये नरो विप्रासो यं
ति धीतिभिः ॥ उपाक्षरा सहस्रिणी ॥ अग्नी रक्षांसि सेधति शुक्रशोचिरमर्त्यः ॥
शुचिः पावक ईड्यः ॥१९॥ स नो राधांस्या भरेशानः सहसो यहो ॥ भगश्च दातु
वार्यं ॥ त्वमग्ने वीरवद्यशो देवश्च सविता भगः ॥ दितिश्च दाति वार्यम् ॥ अग्ने
रक्षा णो अंहसः प्रति ष्म देव रीषतः ॥ तपिष्ठैरजरो दह ॥ अधा मही न आ
यस्यनाधृष्टो नृपीतये ॥ पूर्भवा शतभुजिः ॥ त्वं नः पाह्यंहसो दोषावस्तरघायतः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिवानक्तममर्त्य ।।२०।। एना वोऽअग्निं नमसोर्ज्जो नपातमा हुवे ।। प्रियं चेति
ष्ठमरतिं स्वध्वरं विश्वस्य दूतममृतं ।। स योजतेऽअरुषा विश्वभोजसा स दुद्र
वत्स्वाहुतः ।। सुब्रह्मा यज्ञः सुशमी वसूनां देवं राधो जनानाम् ।। उदस्य शो
चिरस्थादाजुह्वानस्य मीळ्हुषः ।। उद्धूमासोऽअरुषासो दिविस्पृशः समग्नि
मिंधते नरः ।। तं त्वा दूतं कृण्महे यशस्तमं देवाँ २ऽआ वीतये वह ।। विश्वा
सूनो सहसो मर्त्तभोजना रास्व तद्यत्त्वेमहे ।। त्वमग्ने गृहपतिस्त्वं होता नोऽ
अध्वरे ।। त्वं पोता विश्ववार प्रचेता यक्षि वेषि च वार्य्यं ।। कृधि रत्नं यजमाना
य सुक्रतो त्वं हि रत्नधाऽअसि ।। आ नऽऋते शिशीहि विश्वमृत्विजं सुशंसो २४ ।।

24

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यश्च रक्षति ॥२१॥ त्वे ३ अग्निस्वाहुतप्रियासः संतुसूरयः ॥ यंतारो ये मघवानो

जनानामूर्वं दयंतगोनां ॥ येषामिळा घृतहस्ता दुरोण ऽ आँ २ ऽ अपि प्राता नि

षीदति ॥ तांस्त्रायस्वसहस्य द्रुहो निदो यच्छा नः शर्म दीर्घश्रुत् ॥ समंद्रयाचजि

ह्वया वह्निरासा विदुष्टरः ॥ अग्ने रयिं मघवद्भ्यो न ऽ आवह हव्यदातिं च सूदय ॥

ये राधांसि ददत्यश्व्या मघा कामेन श्रवसो महः ॥ तां २ ऽ अंहसः पिपृहि पर्तृभि

ष्ट्वं शतं पूर्भिर्यविष्ठ्य ॥ देवो वो द्रविणोदाः पूर्णां विवष्ट्यासिचम् ॥ उद्वा सिंच

ध्वमुप वा पृण ध्वमादिद्वो देव ऽ ओहते ॥ तं होतारमध्वरस्य प्रचेतसं वह्निं दे

वा ऽ अकृण्वत ॥ दधाति रत्नं विधते सुवीर्यमग्निर्जनाय दाशुषे ॥२२॥ अग्ने

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

25

भवसुषमिधासमिद्धऽउतबर्हिरुर्वियाविस्तृणीताम्॥उतद्वारऽउशतीर्विश्रयं
तामुतदेवाँ२ऽउशतऽआवहेह॥अग्नेवीहिहविषायक्षिदेवान्स्वध्वराकृणुहि
जातवेदः॥स्वध्वराकरतिजातवेदायक्षद्देवाँ२ऽअमृतान्पिप्रयच्च॥वंस्वविश्वा
वार्याणिप्रचेतः सत्याभवंत्वाशिषोनोऽअद्य॥त्वामुतेदधिरेहव्यवाहंदेवासोऽ
अग्नऽऊर्जऽआनपातम्॥तेतेदेवायदाशतः स्याममहोनोरत्नाविदधइयानः॥२३॥
त्वेहयत्पितरश्चिन्नऽइंद्रविश्वावामाजरितारोऽअसन्वन्॥त्वेगावः सुदुघास्त्वे
ह्यश्वास्त्वंवसुदेवयतेवनिष्ठः॥राजेवहिजनिभिः क्षेष्येवावद्युभिरभिविदुष्क
विः सन्॥पिशागिरोमघवन्गोभिरश्वैस्त्वायतः शिशीहिरायेऽअस्मान्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इमाऽउत्वापस्पृधानासोऽअत्रमंद्रागिरोदेवयंतीरुपस्थुः॥अर्वाचीतेपथ्यारा
यऽएतुस्यामतेसुमताविंद्रशर्मन्॥धेनुंनत्वासूयवसेदुदुक्षन्नुपब्रह्माणिस
सृजेवसिष्ठः॥त्वामिन्मेगोपतिंविश्वऽआहानऽइंद्रःसुमतिंगंत्वच्छ॥अर्णांसि
चित्पप्रथानासुदासऽइंद्रोगाधान्यकृणोत्सुपारा॥शर्धंतंशिम्युमुचथस्यनव्यः
शापंसिंधूनामकृणोदशस्तीः॥२४॥पुरोळाऽइत्तुर्वशोयक्षुरासीद्रायेमत्स्यासो
निशिताऽअपीव॥श्रुष्टिंचक्रुर्भृगवोद्रुह्यवश्चसखासखायमतरद्विषूचोः॥
आपक्थासोभलानसोभनंतालिनासोविषाणिनःशिवासः॥आयोनय
त्सधमाऽआर्यस्यगव्यातृत्सुभ्योऽअजगन्युधानॄन्॥दुराध्यो२अदितिं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं
॥२६॥

26

स्रेवयंतोचेतसोविजगृभ्रेपरुष्णीमनु॥ मह्नाविव्यक्पृथिवीपत्यमानः पशुष्कविरश्या
यच्चायमानः॥ ईयुरर्थंनन्यर्थंपरुष्णीमाशुश्चनेदभिपित्वंजगाम॥ सुदासऽइं
द्रः सुतुकाँऽअमित्रानरंधयन्मानुषेवध्रिवाचः॥ ईयुर्गावोनयवसादगोपायथा
कृतमभिमित्रंचितासः पृश्निगावः पृश्निनिप्रेषितासः श्रुष्टिंचक्रुर्नियुतोरंतय
श्च॥२५॥ एकंचयोविंशतिंचश्रवस्यावैकर्णयोर्जनान्राजान्यस्तः॥ दस्मोन
सद्मन्निशिशातिबर्हिः शूरः सर्गमकृणोदिंद्रऽएषां॥ अधश्रुतंकवषंवृद्ध
मप्स्वनुद्रुह्युंनिवृणग्वज्रबाहुः॥ वृणानाऽअत्रसख्यायसख्यंत्वायंतोये
अमदन्ननुत्वा॥ विसद्योविश्वादृंहितान्येषामिंद्रः पुरः सहसासप्तदर्दः॥ ॥२६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

व्यानेवस्य तृत्सवे गयं भाग्जेष्म पूरुं विदथे मृध्रवाचमु ॥ निगव्यवोनवो
द्रुह्यवश्च षष्टिः शता सुषुपुः षट्सहस्रा ॥ षष्टिर्वीरासो ऽअधिषड्दुवोयु
विश्वेदिंद्रस्य वीर्या कृतानि ॥ इंद्रेणैते तृत्सवो वेविषाणा आपो न सृष्टा ऽ
अधवंत नीचीः ॥ दुर्मित्रासः प्रकलविन्मिमाना जहुर्विश्वानि भोजना
सुदासे ॥ २९ ॥ अर्द्धं वीरस्य शृतपामनिंद्रं परा शर्द्धंतं नुनुदे ऽअभि क्षाम् ॥
इंद्रो मन्युं मन्युम्यो मिमाय भेजे पथो वर्त्तनिं पत्यमानः ॥ आध्रेणचित्तद्व
केंचकार सिंह्यंचित्पेत्वेनाजघान ॥ अवस्रक्तीर्वेश्यावृश्चदिंद्रः प्रायच्छ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

27

विश्वा भोजना सुदासे ॥ शश्वंतो हि शत्रवो रारधुष्टे भेदस्य चिच्छर्धतो विंद रं-
धिं ॥ मर्त्तां एनः स्तुवतो यः कृणोति तिग्मं तस्मिन्नि जहि वज्रमिंद्र ॥ आव-
दिंद्रं यमुना तृत्सवश्च प्रात्र भेदं सर्वताता मुषायत् ॥ अजासश्च शिग्रवो
यक्षवश्च बलिं शीर्षाणि जभ्रुरश्व्यानि ॥ न त इंद्र सुमतयो न रायः संच-
क्षे पूर्वा उषसो न नूत्नाः ॥ देवकं चिन्मान्यमानं जघंथाव त्मना बृहतः शं-
बरं भेत् ॥२०॥ प्र ये गृहादममदुस्त्वाया पराशरः शतयातुर्वसिष्ठः ॥ न ते
भोजस्य सख्यं मृषंताधा सूरिभ्यः सुदिना व्युछान् ॥ द्वे नप्तुर्देववतः शते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गोर्द्वा रथा वधूमंता सुदासः॥ अर्हन्नग्ने पैजवनस्य दानं होतेव सद्म पर्ये
मि रेभन्॥ चत्वारो मा पैजवनस्य दानाः स्मद्दिष्टयः कृशनिनो निरेके॥ ऋ
ज्रासो मा पृथिविष्ठाः सुदासस्तोकं तोकाय श्रवसे वहंति॥ यस्य श्रवो रोदसी
अंतरुर्वी शीर्ष्णेशीर्ष्णे विबभाजा विभक्ता॥ सप्तेदिंद्रं न स्रवतो गृणंति नियु
ध्यामधिमशिशादभीके॥ इमं नरो मरुतः सश्चतानु दिवोदासं न पितरं सु
दासः॥ अविष्टना पैजवनस्य केतं दूणाशं क्षत्रमजरं दुवोयु॥ २८॥ यस्ति
ग्मशृंगो वृषभो न भीम एकः कृष्टीश्च्यावयति प्र विश्वाः॥ यः शश्वतो अदा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं
॥२८॥

शुष्णोग यस्य प्रयं तासि सुष्वितराय वेदः॥ त्वं हतयदिंद्रकुत्समावः शुश्रूष
माणस्तन्वा समर्ये॥ दासं यच्छुष्णं कुयवं न्यस्मा अरंधय आर्जुनेयाय
शिक्षन्॥ त्वं धृष्णो धृषता वीतहव्यं प्रावो विश्वाभिरूतिभिः सुदासम्॥ प्र
पौरुकुत्सिं त्रसदस्युमावः क्षेत्रसाता वृत्रहत्येषु पूरुम्॥ त्वं नृभिर्नृमणो
देववीतौ भूरीणि वृत्रा हर्यश्व हंसि॥ त्वं नि दस्युं चुमुरिं धुनिं चास्वापयो दभी
तये सुहंतु॥ तव च्यौत्नानि वज्रहस्त तानि नव यत्पुरो नवतिं च सद्यः॥ नि
वेशने शततमाविवेषीरहं च वृत्रं नमुचिमुताहन्॥२९॥ सनाता ते इंद्र

॥२८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोजनानि रातहव्याय दाशुषे सुदासे ॥ वृष्णे ते हरी वृषणा युनज्मि व्यंतु ब्रह्मा
णि पुरुशाक वाजं ॥ मा ते अस्यां सहसावन्परिष्टावघाय भूम हरिवः परादै ॥
त्रायस्व नोवृकेभिर्वरूथैस्तव प्रियासः सूरिषु स्याम ॥ प्रियास इत्ते मघवन्न
भिष्टौ नरो मदेम शरणे सखायः ॥ नि तुर्वशं नि याद्वं शिशीह्यतिथिग्वाय शं
स्यं करिष्यन् ॥ सद्यश्चिन्नु ते मघवन्नभिष्टौ नरः शंसंत्युक्थशास उक्था ॥
ये ते हवेभिर्वि पणीँरदाशन्नस्मान्वृणीष्व युज्याय तस्मै ॥ एते स्तोमा नरां नृ
तम तुभ्यमस्मद्र्यंचो ददतो मघानि ॥ तेषामिंद्र वृत्रहत्ये शिवो भूः सखा च

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥ २९ ॥

29

भूरोवितात्वंनृणाम् ॥ नूऽइंद्रशूरस्तवमानऽऊतीब्रह्मजूतस्तन्वावावृध
स्वाउपनोवाजांन्मिमीह्युपस्तीन्यूयंपात ०॥ ३० ॥ इतिपंचमाष्टकेद्वती
योध्यायः ॥ २ ॥ हरिः ॐम् ॥ उग्रोजज्ञेवीर्यायस्वधावान्चक्रिरपो
नर्योयत्करिष्यन् ॥ जग्मिर्युवानृषदनमवोभिस्त्रातानऽइंद्रऽएनसोम
हश्चित् ॥ हंतावृत्रमिंद्रःशूशुवानःप्रावीन्नुवीरोजरितारमूती ॥ कर्त्तासु
दासेऽअहवाऽउलोकंदातावसुमुहुरादाशुषेभूत ॥ युध्मोऽअनर्वाख
जकृत्समद्वाशूरःसत्राषाड्जनुषेमषाळ्हः ॥ व्यासऽइंद्रःपृतनास्वोजाऽ

॥ २९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अधा विम्बं शात्रूयंतं जघान॥ उभेचिदिंद्ररोदसीमहित्वापप्राथतविषीभि
स्तुविष्मः॥ निवज्रमिंद्रोहरिवान्मिमिक्षन्समंधसामदेषुवाऽउवोच॥
वृषाजजानवृषणंरणायतमुचिन्नारीनर्यंससूव॥ प्रयःसेनानीरधनृ
भ्योऽअस्तीनःसत्वागवेषणःसधृष्णुः॥१॥ नूचित्सभ्रेषतेजनोनरेषन्म
नोयोऽअस्यघोरमाविवासात्॥ यज्ञैर्यऽइंद्रेदधतेदुवांसिक्षयत्सरायऋ
तपाऽऋतेजाः॥ यदिंद्रपूर्वोऽअपरायशिक्षन्नयज्ज्यायान्कनीयसोदेष्णं
अमृतऽइत्पर्य्यासीतदूरमाचित्रंचित्र्यंभरारयिन्नः॥ यस्तऽइंद्रप्रियो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥१३०॥

जनो दधानाद सं निरेकेऽ अद्रिवः सखाते॥ वयंते ऽ अस्यांसुमतौचनि

ष्ठाः स्याम वरूथे अघ्नतोन्नृपीतौ॥ एष ः स्तोमोऽ अचिक्रदृषात ऽ उतस्ता

मुर्मघवन्नक्रपिष्ट॥ रायस्कामोजरितारंतआगंत्वमंगशक्रवस्वआशा

कोनः॥ सनइष्टं सयंताया ऽ इषे धास्मनाच्येमयवानोजुनंति॥ वस्वीषु

तेजरित्रेऽ अस्तुशक्तिर्युयंपात॥१२॥ असाविदेवंगोऽ ऋजीकमंध्योन्यस्मि

न्निंद्रोजनुषेमुवोच॥ बोधामसित्वाहर्य्यश्वयज्ञैर्बोधानः स्तोममंध

सोमदेषु॥ प्रयंतियज्ञंविपयंतिबर्हिः सोममादोविदथेदुध्रवान्वः॥

५

धौ

30

॥१३०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्युभ्रियंतेयशसोगृभादादूरऽउपब्दोवृषणोनृषाचः॥ त्वमिंद्रस्रवितवाऽ
अपस्कः परिष्ठिताऽअहिनाशूरपूर्वीः॥ त्वद्वावक्रेरथ्योऽन धेनारेजंतेवि
श्वाकृत्रिमाणिभीषा॥ भीमोविवेषायुधेभिरेषामपांसिविश्वानर्याणिवि
द्वान्॥ इंद्रः पुरोजर्हृषाणोविदूधोद्विवज्रहस्तोमहिनाजघान॥ नयात
वऽइंद्रजूजुवुर्नोनवंदनाशविष्ठवेद्याभिः॥ सशर्धदर्योविषुणस्यजंतो
र्माशिश्नदेवाऽअपिगुर्ऋतंनः॥ ५॥ अभिक्रत्वेंद्रभूरधज्मन्नतेविव्यङ्म
हिमानंरजांसि॥ स्वेनाहिवृत्रंशवसाजघंथनशत्रुरंतंविविदद्युधाते॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥३१॥

देवाश्चि॑न्नेऽअसु॒र्या॑य पू॒र्वेनु॑क्ष॒त्राय॑ममि॒रेसहां॑सि ॥ इन्द्रो॑म॒घानि॑दयते वि॒ष
ह्ये॑न्द्रं॒ वाज॑स्य जो॒ह॒वंन्तसा॒तौ ॥ की॒रिश्चि॒द्धित्वाम॑वसे जु॒हावेश्शा॒ नमिं॑द्र॒सौभ
ग॑स्य भू॒रेः ॥ अवोबनृथ॑स्वान मृ॒नेऽअस्मेऽअभि॒क्ष॒त्तुस्त्वाव॑तो व॒रू॒ता ॥ स
खायस्तऽइन्द्रवि॒श्वहस्यामनमो॒वृ॒धासोम॒हि॒नानरुत्र ॥ व॒न्वंतुस्मा॒तेव॑सासु
मी॒के॒ इ॒भीतिमु॒र्यो॒व॒नुषां॑ शवां॑सि ॥ सनःऽइ॒द्र॒ ॥ ४ ॥ पिबासोम॑मभिं॒द्र॒मंद॑तु
त्वा॒यंतेसु॒षाव॑ह॒र्यश्वाद्रिः ॥ सो॒तुर्बा॒हुभ्यां॑सुय॑तो॒नार्वा॑ ॥ यस्ते॒मदो॒ युज्य
श्चारु॒रस्ति॒येन॒ वृ॒त्राणि॑हर्यश्व॒हंसि॑ ॥ सत्वामिं॑द्र प्रभूवसोमम॒त्तु ॥ बोधा

॥३१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुमेमघवन्वाचमेमांयांतेवसिष्ठोऽअर्चतिप्रशस्तिं ।। इमाब्रह्मसधमादे
जुषस्व ।। श्रुधीहवंविपिपानस्याद्रेर्बोधाविप्रस्यार्चतोमनीषाम् ।। कृष्वादु
वांस्यंतमासचेमा ।। नतेगिरोऽअपिमृष्येतुरस्यनसुष्टुतिमसुर्यस्यविद्वान् ।।
सदातेनामस्वयशोविवक्मि ।। ५ ।। भूरिहितेसवनामानुषेषुभूरिमनीषी
हवतेत्वामित् ।। मारेऽअस्मन्मघवञ्ज्योक्कः ।। तुभ्येदिमासवनाशूरविश्वातु
भ्यंब्रह्माणिवर्द्धनाकृणोमि ।। त्वंनृभिर्हव्योविश्वधासि ।। नूचिन्नुतेमन्यमा
नस्यदस्मोदश्नुवंतिमहिमानमुग्र ।। नवीर्यमिंद्रतेनराधः ।। येचपूर्वऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥३२॥

ऋषयोयेचनूत्नाऽ इंद्रब्रह्माणिजनयंतविप्राः॥ अस्मेतेसंतुसख्याशिवा
नियूयं॰६॥ उदुब्रह्माण्यैरतश्रवस्येंद्रंसमर्येमहयावसिष्ठ॥ आयोविश्वा
निशवसाततानोपश्रोतामऽईवतोवचांसि॥ अयामिघोषऽइंद्रदेवजा
मिरिरज्यंतयच्छुरुधोविवाचि॥ नहिस्वमायुश्चिकितेजनेषुतानीदंहांस्य
तिपर्ष्यस्मान्॥ युजेरथंगवेषणंहरिभ्यामुपब्रह्माणिजुजुषाणमस्थुः॥
विबाधिष्टस्यरोदसीमहित्वेंद्रोवृत्राण्यप्रतीजघन्वान्॥ आपश्चित्पि
प्युस्तर्यो३ नगावोनक्षन्नृतंजरितारस्तऽइंद्र॥ याहिवायुर्ननियुतोनोऽ

॥३२॥

32

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अच्छा ह्वं हि धीभिर्दयसे वि वाजान्॥ ते त्वा मदाऽइंद्र मादयंतु शुष्मिणं तुविरा

धसं जरित्रे॥ एको देवत्रा दयसे हि मर्तानस्मिंछूर सवने मादयस्व॥ एवे

दिंद्रं वृषणं वज्रबाहुं वसिष्ठासोऽअभ्यर्चंत्यर्कैः॥ स नः स्तुतो वीरवद्धातु

गोमद्यूयं०॥ ७॥ यो निष्ऽइंद्र सदनेऽअकारि तमा नृभिः पुरुहूत प्र याहि॥

असो यथा नोऽविता वृधे च ददो वसूनि ममदश्च सोमैः॥ गृभीतं ते मनः

इंद्र द्विबर्हाः सुतः सोमः परिषिक्ता मधूनि॥ विसृष्टधेना भरते सुवृक्ति

रियमिंद्रं जोहुवती मनीषा॥ आ नो दिवऽआ पृथिव्याऽऋजीषिन्निदं बर्हिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सोमपेयाययाहि॥ वहंतुत्वाहरयोमद्र्यंचमांगूषमच्छातवसंमदाय॥ आ
नोविश्वाभिरूतिभिःसजोषाब्रह्मजुषाणोहर्यश्वयाहि॥ वरीवृजत्स्थवि
रेभिःसुशिप्रास्मेदधद्वृषणंशुष्ममिंद्र॥ एषस्तोमोमहऽउग्रायवाहे
धुरीईवात्योनवाजयन्नधायि॥ इंद्रत्वायमर्कऽईट्टेवसूनांदिवीवद्या
मधिनःश्रोमतंधाः॥ एवानऽइंद्रवार्यस्यपूर्धिप्रतेमहींसुमतिंवेवि
दाम॥ इषंपिन्वमघवद्भ्यःसुवीरांयूयं॰॥८॥ आतेमहऽइंद्रोत्युग्र
समन्यवोयत्समरंतसेनाः॥ पतातिदिद्युन्नर्यस्यबाह्वोर्मातेमनो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्व अ १ गिर्वचारीत॥नि दुर्गं इंद्र श्नथिह्यमित्रानभियेनोमर्त्तोसो अमं

ति॥आरेतंशंसंकृणुहिनिनित्सोरानोभरसंभरणंवसूनां॥शतंतेशिप्रि

न्नूतयःसुदासेसहस्रंशंसाउतरातिरस्तु॥जहिवधर्वनुषोमर्त्यस्यास्मे

द्युम्नमधिरत्नंचधेहि॥त्वावतोहींद्र क्रत्वे अस्मित्वावतोवितुःशूरराती॥

विश्वेदहानितविषीवउग्रँ ओकःकृणुष्वहरिवोनमर्ध्रीः॥कुत्सा एते

हर्यश्वायशूषमिंद्रेसहोदेवजूतमियानाः॥सत्राकृधिसुहनाशूरवृत्रा

वयंतरुत्राःसनुयामवाजं॥एषानइंद्र०॥इषंपिन्व०॥०॥नसोमइं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इमस्सुतोममाद्नाब्रह्मणोमघवानंसुतासः॥तस्माऽउक्थंजनयेयुयज्जु
जोषन्नृवन्नवीयः शृणावयथानः॥उक्थऽउक्थेसोमऽइंद्रममाद्नीथेनी
थेमघवानंसुतासः॥यदींसबाधःपितरंनपुत्राःसमानदक्षाऽअवसेहवं
ते॥चकारताकृणवन्नूनमन्यायानिब्रुवंतिवेधसःसुतेषु॥जनीरिवपति
रेकःसमानोनिमामृजेपुरऽइंद्रःसुसर्वाः॥एवातमाहुरुतशृण्वऽइंद्रऽए
कोविभक्तातरणिर्मघानां॥मिथस्तुरऽऊतयोयस्यपूर्वीरस्मेभद्राणिस
श्चतप्रियाणि॥एवावसिष्ठऽइंद्रमूतयेन्नृन्कृष्टीनांवृषभंसुतेगृणाति॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सहस्रिणः ऽ उप नो माहि वाजान्यूयं ॥१०॥ इंद्रं नरो नेमधिता हवंते यत्पार्या
युनजंते धियस्ताः ॥ शूरो नृषाता शवसश्चकान ऽ आ गोमति व्रजे भजा
त्वंनः ॥ य ऽ इंद्र शुष्मो मघवंते ऽ अस्ति शिक्षा सखिभ्यः पुरुहूत नृभ्यः ॥
त्वंहि दृळ्हा मघवन्विचेता ऽ अपा वृधि परिवृतं न राधः ॥ इंद्रो राजा जग
तश्चर्षणीनामधि क्षमि विषुरूपं यदस्ति ॥ ततो ददाति दाशुषे वसूनि चो
दद्राध ऽ उपस्तुतश्चिदर्वाक् ॥ नू चिन्न ऽ इंद्रो मघवा सहूती दानो वाजं
नियमते न ऽ ऊती ॥ अनूना यस्य दक्षिणा पीपाय वामं नृभ्यो ऽ अभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वीतासखिभ्यः॥ नृऽ इंद्ररायेवरिवस्कृधीनऽआतेमनोववृत्यामघाय॥
गोमदश्वावद्रथवद्व्यंतोयूयं०॥११॥ब्रह्माणऽइंद्रोपयाहिविद्वानर्वाचि
स्तेहरयःसंतुयुक्ताः॥ विश्वेचिद्धित्वाविहवंतमर्त्ताऽअस्माकमिच्छृणुहि
विश्वमिन्व॥हवंतऽइंद्रमहिमाव्यानड्ब्रह्मयसासिञ्चावसिन्नृषीणां॥आ
यद्वज्रंदधिषेहस्तऽउग्रघोरःसन्क्रत्वाजनिष्ठाऽअषाळ्हः॥तवप्रणी
तीद्रजोहुवानांसंयन्तृन्नरोरोदसीनिनेथ॥ महेक्षत्रायशवसेहिजज्ञे
तृतुजिंचित्तूतुजिरशिश्नत्॥ एभिर्न्नऽइंद्राहभिर्दशस्यदुर्मित्रासोहिक्षि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तयः पवंते ॥ प्रतियच्चष्टेऽअनृतमनेनाऽअवद्विता वरुणोमायीनःसा
त्॥ वोचेमेदिंद्रंमघवानमेनंमहोरायोराधसोयद्ददन्नः॥ योऽअर्चतो
ब्रह्मकृतिमविष्ठोयूयं०॥१२॥ अयंसोमऽइंद्रतुभ्यंसुन्वेऽआतुप्रयाहिहरि
वस्तदोकाः॥ पिबात्वस्यसुषुतस्यचारोर्ददोमघानिमघवन्नियानः॥
ब्रह्मन्वीरब्रह्मकृतिंजुषाणोर्वाचीनोहरिभिर्याहितूयं॥ अस्मिन्नूषुस
वनेमादयस्वोपब्रह्माणिशृणवइमानः॥ कातेऽअस्त्यरंकृतिःसूक्तैः
कदानूनंतेमघवंदाशेम॥ विश्वामतीराततनेत्वायाधामऽइंद्रशृणवो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥३६॥

हवेम॥ उतोघातेपुरुष्या३इदासन्येषांपूर्वेषामशृणोरृषीणां॥ अ
धाहंत्वामघवंजोहवीमित्वंनऽइंद्रासिप्रमतिःपितेव॥ वाचेमेदिंद्रमु०॥
योऽअर्चतो०॥१२॥ आनोदेवशवसायाहिशुष्मिन्भवावृधऽइंद्ररायोऽ
अस्य॥ महेनृम्णायनृपतेसुवज्रमहिक्षत्रायपौंस्यायशूर॥ हवंतऽउ
त्वाहव्यंविवाचितनूषुशूराःसूर्यस्यसातौ॥ त्वंविश्वेषुसेन्योजनेषुत्वंवृ
त्राणिरंधयासुहंतु॥ अहायदिंद्रसुदिनाव्युच्छान्दधोयत्केतुमुपमंस
मत्सु॥ न्य१ग्निःसीददसुरोनहोताहुवानोअत्रसुभगायदेवान्॥ वयं

॥३५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेत ऽ इंद्र येन्वंदिवस्तवंतमरं दद्तोमघानि ॥ यच्छासूरिभ्य ऽ उपमंवरू
थंस्वा भुवोजरणमम्नवंत ॥ वोचेमेदिंद्रं० ॥१४॥ प्रव ऽ इंद्रायमादनंह
र्यश्वाय गायत ॥ सखायः सोमपाव्ने ॥ शंसेदुक्थंसुदानव ऽ उतद्युक्षंय
थानरः ॥ चकृमासत्यराधसे ॥ त्वंनऽइंद्रवाजयुस्त्वंगव्युः शतक्रतो ॥ त्वं
हिरण्ययुर्वसो ॥ वयमिंद्र त्वायवोभिप्रणोनुमोवृषन् ॥ विद्धि त्व१स्य
नोवसो ॥ मानोनिदेचवक्तवेर्योरंधीरराव्णे ॥ त्वे ऽ अपिक्रतुर्मम ॥ त्वंवर्मा
सिसप्रथः पुरोयोधश्चवृत्रहन् ॥ त्वयाप्रतिब्रुवेयुजा ॥१५॥ महाँऽउ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तासियस्यतेनुस्वधावरीसहः ॥ मम्नातेऽइंद्ररोदसी ॥ तंत्वामरुत्वतीपरिभु
वद्वाणीसयावरी ॥ नक्षमाणासहद्युभिः ॥ ऊर्ध्वासस्त्वान्विंदवोभुवंदस्ममु
पद्यवि ॥ संतेनमंतकृष्टयः ॥ प्रवोमहेमहिवृधेभरध्वंप्रचेतसेप्रसुमतिं
कृणुध्वं ॥ विशः पूर्वीः प्रचराचर्षणिप्राः ॥ उरुव्यचसेमहिनेसुवृक्तिमिं
द्रायब्रह्मजनयंतविप्राः ॥ तस्यव्रतानिनमिनंतिधीराः ॥ इंद्रंवाणीरनु
त्तमन्युमेवसत्राराजानंदधिरेसहध्यै ॥ हर्यश्वायबर्हयासमापीन् ॥ १६
मोषुत्वावाघतश्चनारेऽअस्मन्निरीरमन् ॥ आरात्ताच्चित्सधमादंनऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आगहिहवासन्नुपस्नुधि॥ इमेहितेब्रह्मकृतः सुतेसचामधौनमक्षऽआ
सते॥ इंद्रेकामंजरितारोवसूयवोरथेनपादमादधुः॥ रायस्कामोवज्र
हस्तंसुदक्षिणंपुत्रोनपितरंहुवे॥ इमऽइंद्रायसुन्विरेसोमासोदध्याशिरः॥
तांऽआमदायवज्रहस्तपीतयेहरिभ्यांयाह्योकऽआ॥ श्रवच्छ्रुत्कर्णऽई
यतेवसूनांनूचिन्नोमर्द्धिषद्गिरः॥ सद्यश्चिद्यःसहस्राणिशताददन्न
किर्दित्संतमामिनत्॥१५॥ सवीरोऽअप्रतिष्कुतऽइंद्रेणशूशुवेनृभिः॥
यस्तेगभीरासवनानिवृत्रहन्सुनोत्याचधावति॥ भवावरूथंमघव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्मघोनां यस्य मजामसि त्वार्द्धतः॥ विद्माहि तस्य वेदनं भजेमस्या हूणानो भरा
गयं॥ सुनोता सोम पाव्ने सोममिंद्राय वज्रिणे॥ पचता पक्तीरवसे कृणु
ध्वमित्पृणन्नित्पृणते मयः॥ मा स्रेधत सोमिनो दक्षता महे कृणुध्वं
राय आतुजे॥ तरणिरिज्जयति क्षेति पुष्यति न देवासः कवत्नवे॥ न
किः सुदासो रथं पर्यास न रीरमत्॥ इंद्रो यस्याविता यस्य मरुतो गमत्
स गोमति व्रजे॥१८॥ गमद्वाजं वाजयन्निंद्र मर्त्यो यस्य त्वमविता भुवः॥
अस्माकं बोध्यविता रथानामस्माकं शूर नृणां॥ उदिन्न्वस्य रिच्यतेंशो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धनंनजिग्युषे॥यऽइंद्रोहरिवांनदभंतितंरिपोदक्षंदधातिसोमिनि॥
मंत्रमखर्वंवृसुधितंसुपेशसंदधातयज्ञियेष्वा॥पूर्वीश्चनप्रसितयस्तरं
तितंयऽइंद्रेकर्मणाभुवत्॥कस्तमिंद्रत्वावसुमामर्त्योदधर्षति॥श्रद्धाऽइ
त्तेमघवन्पार्येदिविवाजीवाजंसिषासति॥मघोनःस्मवृत्रहत्येषुचोदय
येददतिप्रियावसु॥तवप्रणीतीहर्यश्वसूरिभिर्विश्वातरेमदुरिता॥१९॥
तवेदिंद्रावमंवसुत्वंपुष्यसिमध्यमं॥सत्राविश्वस्यपरमस्यराजसिन
किष्ट्वागोषुवृण्वते॥त्वंविश्वस्यधनदाऽअसिश्रुतोयऽईंभवंत्याजयः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥३९॥ न वायं विश्वः पुरुहूत पार्थिवो वस्युनमिमिक्षते ॥ यदिंद्र यावतस्त्वमे
तावदहमीशीय ॥ स्तोतारमिद्दिधिषेय रदावसो न पापत्वाय रासीय ॥
शिक्षेयमिन्महयते दिवेदिवे राय ऽ आकुहचिद्विदे ॥ नहि त्वदन्यन्म
घवन्न ऽ आप्यं वस्यो ऽ अस्ति पिता चन ॥ तरणिरित्सिषासति वाजं पुरं
ध्यायुजा ॥ आ व ऽ इंद्रं पुरुहूतं नमे गिरा नेमिं तष्टेव सुद्रुवं ॥ २० ॥ न
दुष्टुती मर्त्यो विंदते वसु न स्रेधंतं रयिर्नशत् ॥ सुशक्तिरिन्मघवं तु
भ्यं मावते देष्णं यत्पार्ये दिवि ॥ अभि त्वा शूर नोनुमोऽदुग्धा ऽ इव धेनवः ॥३९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ईशानमस्यजगतःस्वर्दृशमीशानमिंद्रतस्थुषः ॥ नत्वावांऽअन्योदि
व्योनपार्थिवोनजातोनजनिष्यते ॥ अश्वायंतोमघवन्निंद्रवाजिनो
गव्यंतस्त्वाहवामहे ॥ अभीषतस्तदाभरेंद्रज्यायःकनीयसः ॥ पुरूवसु
र्हिमघवन्त्सनादसिभरेभरेचहव्यः ॥ पराणुदस्वमघवन्नमित्रान्त्सुवे
दानोवसूकृधि ॥ अस्माकंबोध्यवितामहाधनेभवावृधःसखीनां ॥ इं
द्रक्रतुंनऽआभरपितापुत्रेभ्योयथा ॥ शिक्षाणोऽअस्मिन्पुरुहूतया
मनिजीवाज्योतिरशीमहि ॥ मानोऽअज्ञातावृजनादुराध्योऽमाशिवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥५०॥ सोऽअर्वक्रमुः॥ त्वयावयंप्रवतः शश्वतीरपोतिशूरतरामसि॥२१॥ श्वि

त्यंचोमादक्षिणतस्कपर्दाधियंजिन्वासोअभिहिप्रमंदुः॥ उत्तिष्ठन्वोचे

परिबर्हिषोनॄन्नमेदूरादवितवेवसिष्ठाः॥ दूरादिंद्रमनयन्नासुतेनति

रोवैशंतमतिपांतमुग्रं॥ पाशद्युम्नस्यवायतस्यसोमात्सुतादिंद्रोवृणी

तावसिष्ठान्॥ एवेन्नुकंसिंधुमेभिस्ततारेवेन्नुकंभेदमेभिर्जघान॥

एवेन्नुकंदाशराज्ञेसुदासंप्रावदिंद्रोब्रह्मणावोवसिष्ठाः॥ जुष्टीनरो

ब्रह्मणावः पितृणामक्षमव्ययंनकिलारिषाथ॥ यच्छक्करीषु ॥५०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हता रवेणेंद्रे शुष्ममदधाता वसिष्ठाः ॥ उद्द्यामिवेत्तृष्णजो नाथितासो
दीधयुर्दाशराज्ञे वृतासः ॥ वसिष्ठस्य स्तुवत इंद्रो अश्रोदुरुं तृत्सुभ्यो अ
कृणोदु लोकं ॥ २२ ॥ दंडा इवेद्गोअजनासऽ आसन्परिच्छिन्ना भरताऽ
अर्भकासः ॥ अभवच्च पुरऽएता वसिष्ठऽ आदित्तृत्सूनां विशोऽअप्रथं
त ॥ त्रयः कृण्वंति भुवनेषु रेतस्तिस्रः प्रजाऽआर्या ज्योतिरग्राः ॥ त्रयो
घर्मासऽ उषसं सचंते सर्वाँ इत्तांऽ अनु विदुर्वसिष्ठाः ॥ सूर्यस्येव व
क्षथो ज्योतिरेषां समुद्रस्येव महिमा गभीरः ॥ वातस्येव प्रजवो नान्ये

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं
॥५१॥

नस्तोमोवसिष्ठाऽअन्वेतवेव:॥८॥तऽइन्निण्यंहृदयस्यप्रकेतैःसहस्रवल्शा
मभिसंचरंति॥यमेनततंपरिधिंवयंतोप्सरसऽउपसेदुर्वसिष्ठाः॥वि
द्युतोज्योतिःपरिसंजिहानंमित्रावरुणायदपश्यतांत्वा॥तत्तेजन्मोतैकं
वसिष्ठागस्त्योयत्त्वाविशऽआजभार॥१०॥उतासिमैत्रावरुणोवसिष्ठोर्व
श्याब्रह्मन्मनसोधिजातः॥द्रप्संस्कन्नंब्रह्मणादैव्येनविश्वेदेवाःपुष्क
रेत्वाददंत॥सप्रकेतउभयस्यप्रविद्वान्सहस्रदानउतवासदानः॥
यमेनततंपरिधिंवयिष्यन्नप्सरसःपरिजज्ञेवसिष्ठः॥सत्रेहजाता

॥५१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

''विषितानमोषि: कुंभेरेत: सिषिचतु: समानं॥ ततोहमानउदियाय
मध्यात्ततोजातमृषिमाहुर्वसिष्ठं॥ उक्थभृतंसामभृतंबिभर्त्तिग्रावाणं
बिभ्रत्प्रवदात्यग्रे॥ उपैनमाध्वंसुमनस्यमाना ऽआवोगच्छातिप्रतृदो
वसिष्ठ:॥ २४॥ अनुवाक:॥ ॥ प्रसुक्रैतुदेवीमनीषा ऽअस्मत्सुतष्टोरथोन
वाजी॥ विदु: पृथिव्यादिवोजनित्रंशृण्वंत्यापो ऽअधक्षरंती:॥ आपश्चिदस्मै
पिन्वंतपृथ्वीर्वृत्रेषुशूरामंसंत ऽउग्रा:॥ आधूर्ष्वस्मैदधाताश्वानिंद्रोनव
ज्रीहिरण्यबाहु:॥ अभिप्रस्थाताहेवयज्ञंयातेवपत्मन्त्मनाहिनोत॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्मनासमस्तुहिनोतयज्ञंदधातकेतुंजनायवीरम्॥ उदस्यशुष्माद्भानुर्नार्त्त
बिभर्त्तिभारंपृथिवीनभूम॥ ह्वयामिदेवा २६ अयातुरग्नेसाधन्नृतेनधियं
दधामि॥ अभिवोदेवींधियंदधिध्वंप्रवोदेवत्रावाचंकृणुध्वम्॥ आचर्षि
आसांपाथोनदीनांवरुणऽउग्रःसहस्रचक्षाः॥२५॥ राजाराष्ट्रानांपेशोन
दीनामनुत्तमस्मैक्षत्रंविश्वायु॥ अविष्णोऽअस्मान्विश्वासुविक्ष्वद्युंकृणो
तशंसन्निनित्सोः॥ व्येतुदिद्युद्द्विषामशेवायुयोतविष्वग्रपस्तनूनाम्॥
अवीन्नोऽअग्निर्हव्यान्नमोभिःप्रेष्ठोऽअस्माऽअधायिस्तोमः॥ सजूर्दे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेभिरपांनपातंसखायंवृधंशिवोनोऽअस्तु॥अब्जामुक्थैरहिंगृणीषे
बुध्नेनदीनांरजःसुषीदन्॥मानोहिर्बुध्न्योरिषेधान्मायज्ञोऽअस्यस्त्रिध
दृतायोः॥उतनऽएषुनृषुश्रवोधुःप्ररायेयंतुशर्द्धतोऽअर्यः॥तपंतिशत्रुं
स्व१र्णभूमामहासेनासोऽअमेभिरेषां॥आयंनःपत्नीर्गमंत्यछात्वष्टा
सुपाणिर्दधातुवीरान्॥२५॥प्रतिनःस्तोमंत्वष्टाजुषेतस्यादस्मेऽअरम
तिर्वसूयुः॥तानोरासन्रातिषाचोवसून्यारोदसीवरुणानीशृणोतु॥व
रूत्रीभिःसुशरणोनोऽअस्तुत्वष्टासुदत्रोविदधातुरायः॥तंनोरायः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री

॥५७॥

43

पर्वतास्तं नः ऽ आपस्तद्रातिषाच ॥ ओषधीरुत द्यौः ॥ वनस्पतिभिः पृथि
वी सजोषाः ऽ उभे रोदसी परि पासतो नः ॥ अनु तदुर्वी रोदसी जिहाताम
नु द्युक्षो वरुण ऽ इंद्रसखा ॥ अनु विश्वे मरुतो ये सहासो रायः स्याम ध
रुणं धियध्यै ॥ तन्न इंद्रो वरुणो मित्रो ऽ अग्निराप ऽ ओषधीर्वनिनो जुषंत
शर्मन्त्स्याम मरुतामुपस्थे यूयं पात ॥२७॥ ज्ञावतीः पारयंत्येनं तं पंचं
तिव चोयुधा ॥ अभ्यारं तं यमाकेतुं यउ एवेदमिति ब्रुवन् ॥ भासाकेतुरि
पुरस्पृहं भारती ब्रह्मवर्द्धनी ॥ संज्ञानानाम्महीमातायः ऽ एवेदमितिब्र ॥५७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वत्तू ॥ इंद्रस्त्वं किं विभु प्रभुं मानुमेयं सरस्वती ॥ येन सूर्य्य मरोचयद्येनेमेरो

दसीऽउभे ॥ २८ ॥ जुषस्वाग्नेऽअंगिरः काण्वं मेध्यातिथिम् ॥ मा त्वा सोम

स्य बर्ब्बृहसुता सोम धुमत्तम ॥ त्वामग्नेऽअंगिरस्तमं काण्वाश्चस्यद्देववीतमः ॥

आत्त्वां तमन्त्वां तमाजिरयन्ति सृष्टिभिः शांति स्वस्तिमकुर्वत ॥ शंनः कनिक्रद

द्देवः पर्ज्जन्यो अभिवर्षतु वामधरः प्रतिधीयतामू ॥ शंनो द्यावापृथिवी

त्त्वां प्रजाभ्यः त्त्वां नोऽअस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ २९ ॥ शंनऽइंद्राग्नी भव

तामवोभिः शंनऽइंद्रावरुणा रातहव्या ॥ त्वामिंद्रासोमा सुविनायत्त्वां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥५५॥

यो: शंन ऽ इंद्रापूषणा वाजसातौ ॥ शंनो भग: शमुन: शंसो ऽ अस्तु शंन:
पुरंधि: शमुसंतु राय: ॥ शंन: सत्यस्य सुयमस्य शंस: शंनो ऽ अर्यमापु
रुजातो ऽ अस्तु ॥ शंनो धाता शमु धर्त्ता नो ऽ अस्तु शंन उरूची भवतु स्वधाभि: ॥
शंरोदसी बृहती शंनो अद्रि: शंनो देवानां सुहवानि संतु ॥ शंनो ऽ अग्नि
ज्योतिरनीको ऽ अस्तु शंनो मित्रावरुणावश्विना शं ॥ शंन: सुकृतां सुकृ
तानि संतु शंन ऽ इषिरो ऽ अभिवातु वात: ॥ शंनो द्यावापृथिवी पूर्वहू
तौ शमंतरिक्षं दृशये नो ऽ अस्तु ॥ शंन ऽ ओषधीर्वनिनो भवंतु शंनो ॥५५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

रजस्पतिरस्तुजिष्णुः ॥१०॥ शंनऽइंद्रोवसुभिर्देवोऽअस्तुशमादित्येभिर्व
रुणः सुशंसः ॥ शंनोरुद्रोरुद्रेभिर्जलाषः शंनस्त्वष्टाग्नाभिरिहशृणोतु ॥
शंन्नः सोमोभवतुब्रह्मशंनः शंनोग्रावाणः शमुसंतुयज्ञाः ॥ शंनः स्व
रूणांमितयोभवंतुशंनः प्रस्वः । शम्वस्तुवेदिः ॥ शंनः सूर्यऽउरुचक्षाऽ
उदेतुशंनश्चतस्रः प्रदिशोभवंतु ॥ शंनः पर्वताध्रुवयोभवंतुशंनः
सिंधवः शमुसंत्वापः ॥ शंनोऽअदितिर्भवतुव्रतेभिः शंनोभवंतु
मरुतः स्वर्काः ॥ शंनोविष्णुः शमुपूषानोऽअस्तुशंनोभवित्रंशम्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

45

स्तु वायुः ॥ शंनो देवः सविता त्रायमाणः शंनो भवंतूषसो विभातीः ॥
शंनः पर्जन्यो भवतु प्रजाभ्यः शंनः क्षेत्रस्य पतिरस्तु शंभुः ॥३१॥ शं
नो देवा विश्वदेवा भवंतु शंसरस्वती सह धीभिरस्तु ॥ शमभिषाचः शमु
रातिषाचः शंनो दिव्याः पार्थिवाः शंनो ऽअप्याः ॥ शंनः सत्यस्य पतयो भ
वंतु शंनो ऽअर्वंतः शमु संतु गावः ॥ शंन ऽऋभवः सुकृतः सुहस्ताः शंनो
भवंतु पितरो हवेषु ॥ शंनो ऽअज ऽएकपाद्देवो ऽअस्तु शंनो हिर्बुध्न्यः ॥ शं
समुद्रः ॥ शंनो ऽअपां नपात्पेरुरस्तु शंनः पृश्निर्भवतु देवगोपा ॥ अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिव्या रूपा वसवो जुषंते दं ब्रह्म क्रियमाणं नवीयः ॥ मृ एवं नुनो दिव्याः पा
र्थिवासो गोजाता ऽ उत ये यज्ञियास ः ॥ ये देवानां यज्ञिया यज्ञियानां मनो
र्यजत्रा ऽ अमृता ऽ ऋतज्ञाः ॥ तेनो रासं तामुरुगायमद्य यूयं पात ॰ ॥ ३२ ॥
इति पंचमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ॐ ॥ प्र ब्रह्मैतु सदनादृतस्य वि
रश्मिभिः ससृजे सूर्यो गाः ॥ वि सानुना पृथिवी सस्र ऽ उर्वी पृथु प्रतीक
मध्येधे ऽ अग्निः ॥ इमां वां मित्रावरुणा सुवृक्तिमिषं न कृण्वे ऽ असुरा नवी
यः ॥ इनो वामन्यः पदवीरदब्धो जनं च मित्रो यतति ब्रुवाणः ॥ आ वात

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हं
॥५८॥

स्य ध्रजतो रंतऽ इत्याऽ अपीपयंत धेनवो न सूदाः ॥ महो दिवः सदने जायमा
नोऽचिक्रदद्वृषभः सस्मिन्नूधन् ॥ गिरा यऽ एता युनजद्धरी तऽ इंद्र प्रिया
सुरथा शूर धायू ॥ प्र यो मन्युं रिरिक्षतो मिनात्या सुक्रतुमर्यमणं ववृत्यां ॥
यजंतेऽ अस्य सख्यं वयश्च नमस्विनः स्वऽ ऋतस्य धामन् ॥ वि पृक्षो बाब
धे नृभिः स्तवानऽ इदं नमो रुद्राय प्रेष्ठम् ॥१७॥ आ यत्साकं यशसो वावशा
नाः सरस्वती सप्तथी सिंधुमाता ॥ याः सुष्वयंत सुदुघाः सुधाराऽ अभि
स्वेन पयसा पीप्यानाः ॥ उत त्ये नो मरुतो मंदसाना धियं तोकं च वाजि ॥५८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नोवंतु॥ मानःपरिख्यदक्षराचरंत्यवीवृधन्युज्यंतेरयिंनः॥ प्रवोमहीमर
मतिंकृणुध्वंप्रपूषणंविदथ्यं१नवीरम्॥ भगंधियोवितारंनोऽअस्याःसा
तौवाजंरातिषाचंपुरंधिम्॥ अछायंवोमरुतःश्लोकऽएत्वछाविष्णुंनिषि
क्तपामवोभिः॥ उतप्रजायैगृणतेवयोधुर्यूयं०पा०॥२॥ आवोवाहिष्ठोव
हतुस्तवध्यैरथोवाजाऽऋभुक्षणोऽअमृक्तः॥ अभित्रिपृष्ठैःसवनेषुसो
मैर्मदेसुशिप्रामहभिःपृणध्वम्॥ यूयंहरत्नंमघवत्सुधत्थस्वर्दृशऽ
ऋभुक्षणोऽअमृक्तं॥ संयज्ञेषुस्वधावंतःपिबध्वंविनोराधांसिमति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥५७॥ पिर्द्रिय ध्वं ॥ उवोचिथ हि मघवं देष्णं महोऽर्भस्य वसुनो विभागे ॥ उभा
ते पूर्णा वसुना गभस्ती न सूनृता नि यमते वसव्या ॥ त्वमिंद्र स्वयशाऽ ऋ य
भुक्षा वाजो न साधुरस्तमेष्यृक्वा ॥ वयं नु ते दाश्वांसः स्याम ब्रह्म कृण्वंतो ह
रिवो वसिष्ठाः ॥ सनितासि प्रवतो दाशुषे चिद्याभिर्विवेषो हर्यश्व धीभिः ॥
ववन्मा नु ते युज्याभिरूती कदा नऽ इंद्र रायऽ आ दशस्येः ॥ २ ॥ वासयसी
व वेधसस्त्वं नः कदा नऽ इंद्र वचसो बुबोधः ॥ अस्तं तात्या धिया रयिं सुवी
रं पृक्षो नोऽ अर्वा न्युहीत वाजी ॥ अभि यं देवी निऽ ऋतिश्चिदीशे नक्षं ॥५७॥

57

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तऽइन्द्रेणारदः सुपुत्राः॥ उपन्निबंधुर्जरतब्धिमेयस्त्रवेरुंयंकृणवंतमत्री:॥
आनोराधांसिसवितः स्तवध्याऽआरायोयंतुपर्वतस्यरातौ॥ सदानोदिव्य:
पायु: सिषक्तुयूयं०॥१॥ उदुष्यदेवः सविताययामहिरण्ययीममतिंयाम
शिश्रेत्॥ नूनंभगोहव्योमानुषेभिर्विर्ययोरत्नापुरूवसुर्दधाति॥ उदुति
ष्ठसवितः श्रुध्य१स्याहिरण्यपाणेप्रभृताऋृतस्य॥ व्यु१र्वीपृथ्वीममतिं
सृजानःऽआनृभ्योमर्त्तभोजनंसुवानः॥ अपिष्टुतः सविताद्देवोऽ
अस्तुयमाचिद्विश्वेवसवोगृणंति॥ सनः स्तोमान्नमस्य१श्चनोधा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥५८॥

48

द्भिः स्वैष्ठिः पातुपायुभिर्निसूरीन्॥ अभियंदेव्यदितिर्गृणातिसवंदेवस्य
सवितुर्जुषाणा॥ अभिसम्राजोवरुणोगृणंत्यभिमित्रासोऽअर्यमास
जोषाः॥ अभियेमिथोवनुषः सपंतेरातिंदिवोरातिषाचः पृथिव्याः॥
अहिर्बुध्न्यऽउतनः शृणोतुवरूत्र्येकधेनुभिर्निपातु॥ अनुतन्नोजा
स्पतिर्मंसीष्टरत्नंदेवस्यसवितुरियानः॥ भगमुग्रोवसेजोहवीति
भगमनुग्रोऽअधयातिरत्नं॥ शंनोभवंतुवाजिनोहवेषुदेवतातामि
तद्रवः स्वर्काः॥ जंभयंतोहिंवृकंरक्षांसिसनेम्यस्मद्युयवन्नमीवाः॥१८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वाजेवाजे वत वाजिनो नो धनेषु विप्रा ऽ अमृता ऋतज्ञाः । अस्य मध्वः पि
बत मादयध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः ॥५॥ ऊर्ध्वो ऽ अग्निः सुमतिं व
स्वो ऽ अश्रेत् प्रतीची जूर्णिर्देवतातिमेति । भेजाते ऽ अद्री रथ्येव पन्थामृतं
होता न ऽ इषितो यजाति ॥ प्र वावृजे सुप्रया बर्हिरेषामा विश्पतीव बीरि
ट ऽ इयाते । विशामक्तोरुषसः पूर्वहूतौ वायुः पूषा स्वस्तये नियुत्वा
न् ॥ ज्मया ऽ अत्र वसवो रन्त देवा ऽ उरावन्तरिक्षे मर्जयन्त शुभ्राः ॥ अ
र्वाक्पथ ऽ उरुज्रयः कृणुध्वं श्रोता दूतस्य जग्मुषो नो ऽ अस्य ॥ तेहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥८९॥

49

यज्ञेषु यज्ञियासऽऊमाः सधस्थं विश्वेऽअभिसंति देवाः॥ ताँऽअध्वरऽ
उशतो यक्ष्यग्ने श्रुष्टी भगं नासत्या पुरंधिं॥ आग्ने गिरो दिवऽआ पृथिव्या
मित्रं वह वरुणमिंद्रमग्निं॥ आर्यमणमदितिं विष्णुमेषां सरस्वती मरु
तो मादयंतां॥ ररे हव्यं मतिभिर्यज्ञियानां नक्षत्कामं मर्त्यानामसिन्वन्
धाता रयिमविदस्यं सदासां सक्षीमहि युज्येभिर्नु देवैः॥ नू रोदसीऽअभि
ष्टुते वसिष्ठैःऽऋतावानो वरुणो मित्रोऽअग्निः॥ यच्छंतु चंद्राऽउप
मं नोऽअर्कं यूयं पात०॥६॥ ओ श्रुष्टिर्विदथ्या ३ समेतु प्रति स्तोमं दधी ॥८९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

महित्तुराणां ॥ यदद्य देवः सविता सुवाति स्यामास्य रत्निनो विभागे ॥ मित्र
स्तन्नो वरुणो रोदसी च द्युभक्तमिन्द्रो ऽअर्यमा ददातु ॥ दिदेष्टु देव्यदिती रेक्णो
वायुश्च यन्नियुवैते भगश्च ॥ सेदुग्रो ऽअस्तु मरुतः स शुष्मी यं मर्त्यं पृषदश्वा
अवाथ ॥ उतेमग्निः सरस्वती जुनन्ति न तस्य रायः पर्येतास्ति ॥ अयं हि ने
ता वरुणऽ ऋतस्य मित्रो राजानो ऽअर्यमा यो धुः ॥ सुहवा देव्यदितिरनर्वा
ते नो ऽअंहो ऽअतिपर्षन्नरिष्टान् ॥ अस्य देवस्य मीढुषो वया विष्णोरेष
स्य प्रभृथे हविर्भिः ॥ विदे हि रुद्रो रुद्रियं महित्वं यासिष्टं वर्तिरश्विनावि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥५०॥ रोवतु ॥ मान्नपूषन्नाघृणेऽ इरस्योवरूत्रीयप्रातिषाम्वस्युरासनुं ॥ मयोभुवो
नोऽ अर्वंतोनिपांतुवृष्टिंपरिज्मावातोददातु ॥ नूरोदसी ॥ ७ ॥ प्रातर
ग्निंप्रातरिंद्रंहवामहेप्रातर्मित्रावरुणाप्रातरश्विना ॥ प्रातर्भगंपूषणं
ब्रह्मणस्पतिंप्रातः सोममुतरुद्रंहुवेम ॥ प्रातर्जितंभगमुग्रंहुवेम
वयंपुत्रमदितेर्योविधर्ता ॥ आध्रश्चिद्यंमन्यमानस्तुरश्चिद्राजाचि
द्यंभगंभक्षीत्याह ॥ भगप्रणेतर्भगसत्यराधो भगेमांधियमुदवा
ददन्नः ॥ भगप्रणोजनयगोभिरश्वैर्भगप्रनृभिर्नृवंतःस्याम ॥ उत ॥५०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दानीं भगवंतः स्यामोत प्रपित्वऽउत मध्येऽअन्हाम्॥ उतोदिता मघ
वन्सूर्यस्य वयंदेवानांसुमतौस्याम॥ भगऽएव भगवाँऽअस्तुदेवास्तेन
वयं भगवंतःस्याम॥ तंत्वा भगसर्वऽइज्जोहवीतिसनोभगपुरऽएताभ
वेह॥ समध्वरायोषसोनमंतदधिक्रावेवशुचयेपदाय॥ अर्वाचीनं
वसुविदंभगंनोरथमिवाश्वावाजिनऽआवहंतु॥ अश्वावतीर्गोमती
र्नउषासोवीरवतीःसदमुछंतुभद्राः॥ घृतंदुहानाविश्वतःप्रपी
तायूयं०॥८॥ प्रब्रह्माणोअंगिरसोनक्षंतप्रक्रंदनुर्नभन्यस्यवेतु।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.
॥५१॥
51

प्रधेनवउदप्रुतोनवंतयुज्यातामद्रीअध्वरस्यपेशः ॥ सुगस्तेऽअग्नेसनवि
त्तोऽअध्वायुक्ष्वासुतेहरितोरोहितश्च ॥ येवासद्मन्नरुषावीरवाहोहुवेदेवा
नांजनिमानिसत्तः ॥ समुवोयज्ञंमहयन्नमोभिः प्रहोतामंद्रोरिरिचऽ
उपाके ॥ यजस्वसुपुर्वणीकदेवानायज्ञियामरमतिंववृत्याः ॥ यदावीरस्य
रेवतोदुरोणेस्योनशीरतिथिराचिकेतत् ॥ सुप्रीतोऽअग्निः सुधितोदमऽआ
सविशेदातिवार्यमियत्यै ॥ इमंनोऽअग्नेऽअध्वरंजुषस्वमरुत्स्विंद्रेयश
संकृधीनः ॥ आनक्ताबर्हिः सदतामुषासोशंतामित्रावरुणायजेह ॥ ॥५१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ए वाग्निं सहस्यं १ वसिष्ठोरायस्कामो विश्वदेव्यस्य स्तौत् ॥ इषंरयिं [redacted] प्रथ
वाजं [redacted] स्मे युयं पात ॥ १९ ॥ प्रवीययज्ञेषु देवयंतोऽ अर्चन्द्यावा नमोभिः पृथि
वीऽ इषध्यै ॥ येषांब्रह्माण्यसमानि विप्रा विष्वग्वियंति वनिनो न शाखाः ॥
प्रयज्ञऽ एतु हेत्वो न सप्तिरुद्यच्छध्वं समनसो घृताचीः ॥ स्तृणीत बर्हिर
ध्वराय साधूर्ध्वा शोचींषि देवयून्यस्थुः ॥ आ पुत्रासो न मातरं विभृत्राः सा
नौ देवासो बर्हिषः सदंतु ॥ आ विश्वाची विदथ्यामनक्त्वग्ने मा नो देवताता
॥८५॥ मृधस्कः ॥ ते सीषपंत जोषमायजत्राऽ ऋतस्य धाराः सुदुघा दुहानाः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री

॥५२॥

52

ज्येष्ठेवोऽस्य महऽआवसूनामागंतनसमनसोयतिष्ठ॥एवानोऽअग्नेवि
श्वादनास्य हयावयंस हसावनास्का:॥रायायुजास धमादोऽअरिष्टायू
यंपात०॥१०॥दधिक्रांव:प्रथममश्विनोषसमग्निंसमिद्धंभगमूतयेहु
वे॥इंद्रंविष्णुंपूषणंब्रह्मणस्पतिमादित्यान्द्यावापृथिवीऽअप:स्व:॥द
धिक्रामुनमसाबोधयंतऽउदीराणायज्ञमुपप्रयंत:॥इळांदेवींबर्हिषि
सादयंतोश्विनाविप्रासुहवाहुवेम॥दधिक्रावाणंबुबुधानोऽअग्निमु
पब्रुवऽउषसंसूर्यंगां॥ब्रध्नंमश्चतोर्वरुणस्यबभ्रुंतेविश्वास्मदुरितायाः ॥५२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वयंतु ॥ दधिक्रावा प्रथमो वाज्यर्वाग्रे रथानां भवति प्रजानन् ॥ संविदानऽउ
षसा सूर्येणादित्येभिर्वसुभिरंगिरोभिः ॥ आनो दधिक्राः पथ्यामनक्त्वृतस्य पं
थामन्वेतवाऽउ ॥ शृणोतु नो दैव्यं शर्धोऽअग्निः शृण्वंतु विश्वे महिषाऽअमू
राः ॥ ११ ॥ आदेवो यातु सविता सुरत्नोंतरिक्षप्रा वहमानोऽअश्वैः ॥ हस्ते दधा
न नो नर्या पुरूणि निवेशयंच प्रसुवंच भूम ॥ उदस्य बाहू शिथिरा बृहंता हिर
न ण्यया दिवोऽअंतां २६ अनुष्टाम् ॥ नूनं सोऽअस्य महिमा पनिष्टसूरश्चिदस्माऽ
अनुदादपस्याम् ॥ सघानो देवः सविता सहावा साविषद्वसुपतिर्वसूनि ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्रयमाणोऽअमतिमुरूचीं मर्त्तभोजनमध रासते नः ॥ इमा गिरः स
वितारं सुजिह्वं पूर्णगभस्तिमीळते सुपाणिम् ॥ चित्रं वयो बृहदस्मे द
धातु यूयं पात० ॥१२॥ इमा रुद्राय स्थिरधन्वने गिरः क्षिप्रेषवे देवा
य स्वधा[illegible] ॥ अषाळ्हाय सहमानाय वेधसे तिग्मायुधाय भरता शृणो
तु नः ॥ स हि क्षयेण क्षम्यस्य जन्मनः साम्राज्येन दिव्यस्य चेतति ॥ अ
वन्नवन्तीरुप नो दुरश्चरानमीवो रुद्र जासु नो भव ॥ या ते दिद्युदवसृष्टा
दिवस्परि क्ष्मया चरति परि सा वृणक्तु नः ॥ सहस्रं ते स्वपिवात भेष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ज्मा मा नस्तोके तनयेषु रीरिषः ॥ मा नो वधी रुद्र मा परा दा मा ते भूम प्र
सितौ हीळितस्य ॥ आ नो भज बर्हिषि जीवशंसे यूयं पात० ॥ १३ ॥ आपो
यं वः प्रथमं देवयन्त ऽ इन्द्रपानमूर्मिमकृण्वतेळः ॥ तं वो वयं शुचिमरिप्र
मद्य घृतप्रुषं मधुमन्तं वनेम ॥ तमूर्मिमापो मधुमत्तमं वोऽपां नपादवत्वा व
शुहेमा ॥ यस्मिन्निन्द्रो वसुभिर्मादयाते तमश्याम देवयन्तो वो ऽद्य ॥ शुचि
पवित्राः स्वधया मदन्तीर्देवीर्देवानामपि यन्ति पाथः ॥ ता ऽ इन्द्रस्य न
मिनन्ति व्रतानि सिन्धुभ्यो हव्यं घृतवज्जुहोत ॥ याः सूर्यो रश्मिभिराततान

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

।।५८।।

तानयाभ्यऽ इंद्रोऽअरंदत्तातुमूर्मिं ।। ते सिंधवो वरिवो धातनानो यू
यंपात ०।।१८(७) ऋभुक्षणो वाजा मादयध्वमस्मे नरो मघवानः
सुतस्य ।। आवोर्वाचः क्रतवो न यातां विभ्वो रथं नर्यं वर्त्तयंतु ।। ऋभु
र्ऋभुभिरभिवः स्याम विभ्वो विभुभिः शवसा शवांसि ।। वाजोऽअस्माँऽ
अवतु वाजसाता विंद्रेण युजा तरुषेम वृत्रम् ।। ते चिद्धि पूर्वीरभिसंति
शासा विश्वाँऽ अर्यऽ उपरताति वन्वन् ।। इंद्रो विभ्वाँऽ ऋभुक्षा वा
जोऽ अर्यः शत्रोर्मिथत्या कृणवन्वि नृम्णम् ।। नू देवासो वरिवः क ।।५४।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सैनानोभूतनोविश्वेवसेसजोषाः ॥ समस्मेइषंवसवोददीरन्यूयंपात०॥१५॥
इत्यष्टः ॥ ॥ समुद्रज्येष्ठाःसलिलस्यमध्यात्पुनानायंत्यनिविशमानाः ॥
इन्द्रोयावज्रीवृषभोररादताऽआपोदेवीरिहमामवंतु ॥ याऽआपोदिव्याऽ
उतवास्रवंतिखनित्रिमाऽउतवायाःस्वयंजाः ॥ समुद्रार्थायाःशुचयः
पावकास्ताऽआपोदेवी० ॥ यासांराजावरुणोयातिमध्येसत्यानृतेऽअवप
श्यंजनानाम् ॥ मधुश्चुतःशुचयोयाःपावकास्ताऽआपो० ॥ यासुराजा
वरुणोयासुसोमोविश्वेदेवायासूर्जंमदंति ॥ वैश्वानरोयास्वग्निःप्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

विषस्ता ऽआपो देवी ०॥१८॥ आ मा मित्रावरुणेह रक्षतं कुलाययद्विश्व
॥५५॥ यन्मा न ऽआगन् ॥ अजकावं दुर्हन्नीकं तिरो दधे मामां प चेन रपसा
55 विदत्सरु: ॥ यद्विजामन्परुषि वंदनं भुवदष्ठीवंतौ परि कुल्फौ च दे
हत् ॥ अग्निष्टछोम्वं न प बाधतामितो मामां ०॥ यच्छल्मलौ भवति यं
नदीषु यदोषधीभ्य: परि जायते विषम् ॥ विश्वेदेवा निरितस्तत्सुवं ॥५५॥
तु मामं ०॥ या: प्रवतो निवत ऽउद्वत ऽउदन्वतीरनुदकाश्च या: ॥ ता ऽ
अस्मभ्यं पयसा पिन्वमाना: शिवा देवीरशिपदा भवंतु सर्वा नद्यो ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अग्निर्मित्रं दाश्वंसंतु ॥१७॥ आदित्यानामवसानूतनेनसक्षीमहिशर्म

णान्तंतमेन ॥ अनागास्त्वे ऽअदितित्वेतुरास ऽइमंयज्ञंदधतुश्रो

षमाणाः ॥ आदित्यासो ऽअदितिर्मादयंतांमित्रो ऽअर्यमावरुणोर

जिष्ठाः ॥ अस्माकंसंतुभुवनस्यगोपाः पिबंतुसोममवसेनो ऽअद्य ॥

आदित्याविश्वेमरुतश्चविश्वेदेवाश्चविश्वे ऽऋभवश्चविश्वे ॥ इंद्रो ऽ

अग्निरश्विनातुष्टुवानायूयंपात ॥१८॥ आदित्यासो ऽअदितयःस्या

मपूर्देवत्रावसवोमर्त्यत्रा ॥ सनेममित्रावरुणासनंतोभवेमद्यावा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

पृथिवी भवंत : ॥ मित्रस्तंनो वरुणो मामहंत शर्म तोकाय तनयाय गोपा : ॥
॥५८॥ मावो भुजेमान्यजातमेनो मा तत्कर्म वसवो यच्चयध्वे ॥ तुरण्यवोंगिरसो नक्षं
तरत्नं देवस्य सवितुरियाना : पिता च तन्नो महान्यजत्रो विश्वे देवा : समनसो
58 जुषंत ॥१९॥ भ्रद्यावायज्ञै : पृथिवी नमोभि : सबाध ईळे बृहती यजत्रे ॥ ते
चिद्धि पूर्वे कवयो गृणंत : पुरो मही दधिरे देवपुत्रे ॥ प्र पूर्वजे पितरा नव्यसी
भिर्गीर्भि : कृणुध्वं सदने ऋतस्य ॥ आनो द्यावापृथिवी दैव्येन जनेन या ॥५८॥
तं महि वां वरूथ्यं ॥ उतो हि वां रत्नधेयानि संति पुरूणि द्यावापृथिवी सुदा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

से ॥ अस्मे धत्तं यद्सद्स्कृधोयुयं ० ॥२०॥ वास्तोष्पते प्रतिजानीह्यस्मां
स्वावेशोअनमीवोभवान: ॥ यत्त्वेमहे प्रतितन्नोजुषस्वशन्नोभवद्विपदे
शंचतुष्पदे ॥ वास्तोष्पतेप्रतरणोनएधिगयस्फानोगोभिरश्वेभिरिंदो ॥ अ
जरासस्तेसख्येस्यामपितेवपुत्रान्प्रतिनोजुषस्व ॥ वास्तोष्पतेशग्मयासं
सदातेसक्षीमहिरण्वयागातुमत्या ॥ पाहिक्षेमऽउतयोगेवरंनोयू ० ॥२१॥
अमीवहावास्तोष्पतेविश्वारूपाण्याविशन् ॥ सखासुशेवऽएधिन: ॥
यदर्जुनसारमेयदत: पिशंगयच्छसे ॥ वीवभ्राजंतऽऋष्टयऽउपस्रक्वे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

57

॥५॥ षुवभसतो निषुस्वप॥ स्तेनंरायसारमेयतस्करंवापुनःसर॥ स्तोतॄनिंद्रस्य
रायसिकिमस्मान्दुछुनायसेनिषुस्वप॥ त्वंसूकरस्यदर्दृहितवदर्दर्तुसूकरः॥
स्तोतॄनिंद्रस्यरायसिकिमस्मा०॥ सस्तुमातासस्तुपितासस्तुश्वासस्तुवि
श्पतिः ससंतुसर्वेज्ञातयःसस्त्वयमभितोजनः॥ यआस्तेयश्चचरति
यश्चपश्यतिनोजनः॥ तेषांसंहन्मोऽक्षाणियथेदंहर्म्यंतथा॥ सह
स्रशृंगोवृषभोयःसमुद्रादुदाचरत्॥ तेनासहस्येनावयंनिजनान्स्वा ॥६॥
पयामसि॥ प्रोष्ठेशयावह्येशयानारीर्यास्तल्पशीवरीः॥ स्त्रियोयाःपु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

एयंगं धास्ता: सर्वा: स्वापयामसि ॥ २२॥ स्वप्न: स्वप्नाधिकरणे सर्वं निष्वा
पयाजनम् ॥ आसूर्यमन्यान्त्स्वापयव्युष्टं जागृतादहम् ॥ अजगरो नाम सः
र्प: सर्पिरविषो महान् ॥ तस्मिन्नु हि सर्प: सुधितस्तेन त्वा स्वापयामसि ॥
सर्प: सर्पोऽजगर: सर्पिरविषो महान् ॥ तस्य शुष्कासि धवस्तस्यैगाध य
मन्नीमहि ॥ आयाहि द्रुपथिभिरीळितेभिर्यज्ञमिमं नो भागधेयं जुषस्व ॥
तृष्णां जहुर्मातुलस्येव योषा भागस्ते पैतृष्वसेयी वपामिव ॥ यशस्कं बलं
वन्तं प्रभुं हन्तमेव राजाधिपतिर्बभूव ॥ संकीर्णं नागाश्वपतिर्नराणां सुमं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गल्यं स ततं दीर्घमायुः॥ कर्कोटको नाम सर्पो यो दृष्टीविष ऽउच्यते॥ त
स्य सर्पस्य सर्पहं तस्मै सर्प नमोस्तु ते॥ कालिको नाम सर्पो नव नागस
हस्रबलः॥ यमुनह्रदे [illegible] सो जातो [illegible] यो नारायणवाहनः॥ यदि कालिक
दूतस्य यदि काः कालिकाद्भयान्॥ जन्मभूमिमतिक्रान्तो निर्विषो याति का
लिकः॥ अनुवाकः॥ कईं व्यक्ता नरः सनीळा रुद्रस्य मर्या ऽअधास्वश्वाः
न किर्ह्येषां जनूंषि वेद ते ऽअंग विद्रे मिथो जनित्रम्॥ अभि स्वपूभि ॥५८॥
र्मिथो वपंत वातस्वनसः श्येना ऽअस्पृधन्॥ एतानि धीरो निंचिकेत एया

पृश्निर्यद्दूधोमहीजभार ॥ सावित्रुवीरामरुद्भिरस्तुसनात्सहंतीपुष्यंती
नृम्णाम् ॥ यामंयेष्ठाः शुभाशोभिष्ठाः श्रियासंमिश्लाऽओजोभिरुग्राः ॥
उग्रंवऽओजः स्थिराशवांस्यधामरुद्भिर्गणस्तुविष्मान् ॥ शुभ्रोवः शु
ष्मः क्रुध्मीमनांसिधुनिर्मुनिरिवशर्द्धस्यधृष्णोः ॥ सनेम्यस्मद्युयात
दिद्युंमावोदुर्मतिरिहप्रणङ्नः ॥ प्रियावोनामहुवेतुराणामायत्तृपन्म
रुतोवावशानाः ॥ २३ स्वायुधासऽइष्मिणः सुनिष्काऽउतस्वयंतन्वः
शुंभमानाः ॥ शुचीवोहव्यामरुतः शुचीनांशुचिंहिनोम्यध्वरंशुचि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स.

भ्यः ॥ ऋतेनसत्यमृतसापऽआयञ्छुचिजन्मानः शुचयः पावकाः ॥ अं
॥५९॥ सेष्वामरुतः खादयोवोवक्षःसुरुक्माऽउपशिश्रियाणाः ॥ विविद्युतो
59 नवृष्टिभीरुचानाऽअनुस्वधामायुधैर्यच्छमानाः ॥ प्रबुध्न्यावऽईरते
महांसिप्रनामानिप्रयज्यवस्तिरध्वम् ॥ सहस्रियंदम्यंभागमेतंगृह
मेधीयंमरुतोजुषध्वम् ॥ यदिस्तुतस्यमरुतोऽअधीथेत्थाविप्रस्य
वाजिनोहवीमन् ॥ मक्षूरायः सुवीर्यस्यदातनूचिद्यमन्यऽआदभ
दराव्णा ॥ २६ ॥ अत्यासोनयेमरुतः स्वञ्चोयक्षदृशोनशुभयन्तमर्याः ॥ ५९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेहर्म्येष्ठाः शिशवोनशुभ्रावत्सासोनप्रक्रीळिनः पयोधाः ॥ दशस्यंतो

नोमरुतोमृळंतुवरिवस्यंतोरोदसीसुमेके ॥ आरेगोहानृहावधोवोऽस्तु

सुम्नेभिरस्मेवसवोनमध्वं ॥ आवोहोताजोहवीतिसत्तः सत्राचींरा

तिंमरुतोगृणानः ॥ यईवतोवृषणोऽअस्तिगोपाः सोअद्वयावीहव

तेवउक्थैः ॥ इमेतुरंमरुतोरामयंतीमेसहः सहसऽआनमंति ॥ इमे

शंसंवनुष्यतोनिपांतिगुरुद्वेषोऽअररुषेदधंति ॥ इमेरध्रंचिन्मरुतो

जुनंतिभृमिंचिद्यथावसवोजुषंत ॥ अपबाधध्वंवृषणस्तमांसिधत्तवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

60

॥६०॥ श्वंतनयंतोकमस्मे २५ मावोदात्रान्मरुतोनिररामुमापश्चाद्दघ्मरथ्यो
विभागे॥ आनःस्पार्हेभजतनावसव्ये३ यदींसुजातंवृषणोवोऽस्ति॥
संयद्धनंतमन्युभिर्जनासःशूरायह्वीष्वोषधीषुविक्षु॥ अधस्मानोम
रुतोरुद्रियासस्त्रातारोभूतपृतनास्वर्यः॥ भूरिचक्रमरुतःपित्र्याण्यु
क्थानियावःशस्यंतेपुराचित्॥ मरुद्भिरुग्रःपृतनासुसाळ्हामरुद्भि
रित्सनितावाजमर्वा॥ अस्मेवीरोमरुतःशुष्म्यस्तुजनानांयोऽसु ॥६०॥
रोविधर्त्ता॥ अपोयेनसुक्षितयेतरेमाधस्वमोकोऽभिवःस्याम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तन्न ऽ इंद्रो वरुणो मित्रो ऽ अग्निराप ऽ ओषधीर्वनिनो जुषंत ॥ शर्मन्त्स्या
ममरुतामुपस्थे यूयं पात ० ॥२५॥ मध्वो वो नाम मारुतं यजत्राः प्र यज्ञे
षु शवसा मदंति ॥ ये रेजयंति रोदसी चिदुर्वी पिन्वंत्युत्सं यदयासुरुग्राः ॥
निचेतारो हि मरुतो गृणंतं प्रणेतारो यजमानस्य मन्म ॥ अस्माकमद्य
विदथेषु बर्हिरा वीतये सदत पिप्रियाणाः ॥ नैतावदन्ये मरुतो यथे
मे भ्राजंते रुक्मैरायुधैस्तनूभिः ॥ आ रोदसी विश्वपिशः पिशानाः
समानमंज्यंजते शुभे कं ॥ ऋधक्सा वो मरुतो दिद्युदस्तु यद्व ऽ आगः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पुरुषताकरोम॥मावस्तस्यामपिभूमायजत्राःऽअस्मेवोऽअस्तुसुमति
॥ ६१ ॥ श्चनिष्ठा॥कृतेचिदत्रमरुतोरणंतानवद्यासःशुचयःपावकाः॥प्रणो
वतसुमतिभिर्यजत्राःप्रवाजेभिस्तिरतपुष्यसेनः॥उतस्तुतासोमरु
तोव्यंतुविश्वेभिर्नामभिर्नरोहवींषि॥ददातनोऽअमृतस्यप्रजायैजि
गृतरायःसूनृतामघानि॥आस्तुतासोमरुतोविश्वऽऊतीऽअच्छा
सूरीन्सर्वताताजिगात॥येनस्त्मनाशतिनोवर्द्धयंतियूयंपात॥२॥ ६१ ॥
प्रसाकमुक्षेऽअर्चतागणाययोदैव्यस्यधाम्नस्तुविष्मान्॥उतक्षो

न्तिरोदसीमहित्वानक्षंतेनाकंनिःऋतेरवंशात्॥ जनूश्चिद्वोमरुतस्त्वे
ष्येणभीमासस्तुविमन्यवोयासः॥ प्रयेमहोभिरोजसोतसंतिविश्वोवोया
मन्भयतेस्वर्दृक्॥ बृहद्वयोमघवद्भ्योदधातजुजोषन्निन्मरुतःसुष्टुतिं
नः॥ गतोनाध्वावितिरातिजंतुंप्रणःस्पार्हाभिरूतिभिस्तिरेत॥ युष्मोतो
विप्रोमरुतःशतस्वीयुष्मोतोअर्वासहुरिःसहस्री॥ युष्मोतःसम्राळु
तहंतिवृत्रंप्रतद्वोअस्तुधूतयोदेष्णं॥ ताँआरुद्रस्यमीळ्हुषोविवासे
कुविन्नंसंतेमरुतःपुनर्नः॥ यत्सस्वर्ताजिहीळिरेयदाविरवतदेनईम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

हेतुराणां ॥ प्रसावो अस्तु सुष्टुतिर्मघोनामिदं सूक्तं मरुतो जुषंत ॥ आराच्चि
॥ ६२ ॥ द्वेषो वृषणो युयोत यूयं ०॥ २८ ॥ यं त्रायध्व इदमिदं देवासो यं च नयथ ॥
तस्मा अग्ने वरुण मित्रार्यमन्मरुतः शर्म यच्छत ॥ युष्माकं देवा अवसाह
नि प्रिय ईजानस्तरति द्विषः ॥ प्र स क्षयं तिरते वि महीरिषो यो वो वराय दा
शति ॥ नहि वश्चरमं चन वसिष्ठः परिमंसते ॥ अस्माकमद्य मरुतः सु
ते सचा विश्वे पिबत कामिनः ॥ नहि ष ऋतिः पृतनासु मर्द्धति यस्मा अ ॥ ६२ ॥
राध्वं नरः ॥ अभि व आवर्त्सु मतिर्नवीयसी तूयं यात पिपीषवः ॥ ओषु

62

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

घृष्विराधसोयातनांधांसिपीतये॥ उभावोहव्यामरुतोररेहिकंमोष्व १
न्यत्रगंतन॥ आचनोबर्हिः सदताविताचनः स्पार्हाणिदातवेवसु॥ अ
स्रेधंतोमरुतः सोम्येमधौस्वाहेहमादयाध्वै॥२९॥ सस्वश्चिद्धितन्वः १
शुंभमानाऽआहंसासोनीलपृष्ठाअपप्तन्॥ विश्वंशर्द्धोऽअभितोमानिषे
दनरोनरण्वाः सवनेमदंतः॥ योनोमरुतोऽअभिदुर्हृणायुस्तिरश्चि
त्तानिवसवोजिघांसति॥ द्रुहः पाशान्प्रतिसमुचीष्टतपिष्ठेनहन्मना
हंतनातं॥ सांतपनाऽइदंहविर्मरुतस्तज्जुजुष्टन॥ युष्माकोतीरिशाद
सः॥ गृहमेधासऽआगतमरुतोमापभूतन॥ युष्माकोतीसुदानवः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥श्री॥ इहेहवः स्वतवसः कवयः सूर्यत्वचः ॥ यज्ञं मरुत आवृणे ॥ त्र्यंबकं य
जामहे सुगंधिं पुष्टिवर्द्धनं ॥ उर्वारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृता
63 त् ॥३०॥ ॥ इति पंचमाष्टके चतुर्थोध्यायः ॥ ॥ ॥ ओ३म् ॥ ॥ ५५
यदद्य सूर्य ब्रवोनागा उद्यन्मित्राय वरुणाय सत्यम् ॥ वयं देवत्रादि
ते स्याम तव प्रियासो अर्यमन्गृणंतः ॥ एष स्य मित्रावरुणा नृचक्षा
उभे उदेति सूर्यो अभिज्मन् ॥ विश्वस्य स्थातुर्जगतश्च गोपा ऋजु ॥श्री॥
मर्तेषु वृजिना च पश्यन् ॥ अयुक्त सप्त हरितः सधस्थाद्या ईं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वहंतिसूर्यंघृताच्यः॥ धामानिमित्रावरुणायुवाकुः संयोयूथेवजनि
मानिचष्टे॥ उद्वांपृक्षासोमधुमंतोऽअस्थुरासूर्योऽअरुहच्छुक्रमर्णः॥
यस्माऽआदित्याऽअध्वनोरदंतिमित्रोऽअर्यमावरुणःसजोषाः॥ इमे
स्य चेतारोऽअनृतभूरेर्मित्रोऽअर्यमावरुणोहिसंति॥ इमऽऋतस्यवावृधु
र्दुरोणेशग्मासःपुत्राऽअदितेरदब्धाः॥ इमेमित्रोवरुणोदूळभासो
ऽचेतसंचिच्चितयंतिदक्षैः॥ अपिक्रतुंसुचेतसंवतंतस्तिरश्चिदं श्च
हः सुपथानयंति॥ १॥ इमेदिवोऽअनिमिषापृथिव्याश्चिकित्वांसोऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अचेतसं नयंति ॥ प्रव्राजे चिन्नद्यो गाधमस्ति पारन्नोऽअस्य विष्पितस्य प
॥६२॥ र्षन् ॥ यद्गोपावददितिः शर्म भद्रं मित्रो यच्छंति वरुणः सुदासे ॥ तस्मिन्ना
64 तोकं तनयं दधाना माकर्म देवहेळनं तुरासः ॥ अव वेदिं होत्राभिर्यजेत
रिपः काश्चिद्वरुणध्रुतः सः ॥ परि द्वेषोभिरर्यमा वृणक्तूरुं सुदासे वृषणाऽ
उ लोकं ॥ सस्वश्चिद्धि समृतिस्त्वेष्येषामपीच्येन सहसा सहंते ॥ युष्म
द्भिया वृषणो रेजमाना दक्षस्य चिन्महिना मृळता नः ॥ यो ब्रह्मणे सु ॥६४॥
मतिमायजाते वाजस्य सातौ परमस्य रायः ॥ सीक्षंत मन्युं मघवानोऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अर्यऽ उरुक्षयाय चक्रिरे सुधातु ॥ इयं देव पुरोहितिर्युव भ्यां यज्ञेषु मित्रा
वरुणावकारि ॥ विश्वानि दुर्गा पिपृतं तिरो नो यूयं० ॥ २ ॥ उद्वांचक्षुर्वरुणा
सुप्रतीकं देवयोरेतिसूर्यस्ततन्वान् ॥ अभियोविश्वाभुवनानिचष्टेसमन्युं
मर्त्येष्वाचिकेत ॥ प्रवांसमित्रावरुणावृतावाविप्रोमन्मानिदीर्घश्रुदियर्ति ॥
यस्यब्रह्माणिसुक्रतूऽ अवाथ ऽ आयत्क्रत्वानशरदः पृणैथे ॥ प्रोरोमित्रा
वरुणापृथिव्याः प्रदिवऽ ऋष्वाद्बृहतः सुदानू ॥ स्पशोदधाथेऽ ओषधी
षुविक्ष्वृधग्यतोऽ अनिमिषंरक्षमाणा ॥ शंसामित्रस्यवरुणस्यधामशुष्मो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०पं०

६५

श्मोरोदसीबद्बधेमहित्वा ।।अयन्मासा ऽअयज्वनामवीराः प्रयज्ञमन्मावृ
जनंतिराते ।।अमूराविश्वावृषणाविमावांनयासुचित्रंददृशेनयक्षम् ।
द्रुहः सचंते ऽअनृताजनानांनवांनिण्यान्यचिते ऽअभूवन् ।। समुवांयज्ञंम
हयन्नमोभिर्हुवेवांमित्रावरुणासबाधः ।। प्रवांमन्मान्यृचसेनवानिकृतानि
ब्रह्मजुजुषन्निमानि ।। इयं० ।। विश्वानिदुर्गा० ।। २ ।। उत्सूर्योबृहदर्चींष्यश्रेत्पु
रुविश्वाजनिममानुषाणां ।। समोदिवाददृशेरोचमानः क्रत्वाकृतः सुकृतः ९५ ।।
कर्तृभिर्भूत् ।। ससूर्यप्रतिपुरोनः ऽउद्गा ऽएभिः स्तोमेभिरेतशेभिरेवैः ।

65

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रनोमित्रायवरुणायवोचोनागसो ऽअर्यम्णे ऽअग्नयेच ॥ विनःसह
स्रंशुरुधोरदंतुतावानोवरुणोमित्रो ऽअग्निः ॥ यछंतुचंद्रा ऽउपम
न्नो ऽअर्कमानःकामंपूपुरंतुस्तवानाः ॥ द्यावाभूमी ऽअदितेत्रासीथान्नो
येवांजज्ञुःसुजनिमान ऽऋष्वे ॥ माहेळेभूमवरुणस्यवायोर्मामित्रस्यप्रि
यतमस्यनृणां ॥ प्रबाहवासिसृतंजीवसेन ऽआनोगव्यूतिमुक्षतंघृते
न ॥ अनोजनेश्रवयतंयुवानाश्रुतंमेमित्रावरुणाहवेमा ॥ नूमित्रोवरुणो ऽ
अर्यमानस्त्मनेतोकायवरिवोदधंतु ॥ सुगानोविश्वासुपथानिसंतुयूयं ॥ १८ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

उद्वेति सुभगो विश्वचक्षाः साधारणः सूर्यो मानुषाणां॥ चक्षुर्मित्रस्य व
॥५६॥ रुणस्य देवश्चर्मेव यः समविव्यक्तमांसि॥ उद्वेति प्रसवीता जनानां मह
न्केतुरर्णवः सूर्यस्य॥ समानं चक्रं पर्याविसन्यदेतशो वहति धूर्षु युक्तः॥ ६
66 विभ्राजमान उषसामुपस्थाद्रेभैरुदेत्यनुमद्यमानः॥ एष मे देवः स
विता चच्छंद यः समानं न प्रमिनाति धाम॥ दिवो रुक्म उरुचक्षा उदेति
दूरे अर्थस्तरणिर्भ्राजमानः॥ नूनं जनाः सूर्येण प्रसूता अयन्नर्थानि कृ
ण्वन्नपांसि॥ यत्राचक्रुरमृता गातुमस्मै श्येनो न दीयन्नन्वेति पाथः॥ ॥६॥ हरिः॥ राम॥
प्रति वां सूर उदिते विधेम नमोभिर्मित्रावरुणोत हव्यैः॥ नूमित्रो०॥५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिविक्षयंनारजसः पृथिव्यांप्रवांघृतस्यनिर्णिजोददीरन् ॥ हव्यंनोमित्रोऽअ
र्यमासुजातोराजासुक्षत्रोवरुणोजुषंत ॥ आराजानामहऽऋतस्यगोपा
सिंधुपतीक्षत्रियायातमर्वाक् ॥ इळांनोमित्रावरुणोतवृष्टिमवदिवऽइ
न्वतंजीरदानू ॥ मित्रस्तंनोवरुणोदेवोऽअर्यः प्रसाधिष्ठेभिः पथिभिर्न
यंतु ॥ ब्रवद्यथानऽआदरिः सुदासऽइषामदेमसहदेवगोपाः ॥ योवां
गर्तंमनसातक्षदेतमूर्ध्वांधीतिंकृणवद्धारयच्च ॥ उक्षेथांमित्रावरुणा
घृतेनताराजानासुक्षितीस्तर्पयेथां ॥ एषस्तोमोवरुणमित्रतुभ्यंसोमः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री

मुक्रोनवायवेयामि ॥ अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्यूयं० ॥ ६ ॥ प्रतिवांसू

६७॥ रउदितेसूक्तैर्मित्रंहुवेवरुणंपूतदक्षं ॥ ययोरसुर्य१मक्षितंज्येष्ठंविश्व

65 स्ययामन्नाचिताजिगत्नु ॥ ताहिदेवानामसुरातावर्याताानः क्षितीः क

रतमूर्जयंतीः ॥ अश्याममित्रावरुणावयंवांद्यावाचयत्रपीपयन्नहा

च ॥ ताभूरिपाशावनृतस्यसेतूदुरत्येतूरिपवेमर्त्याय ॥ ऋतस्यमित्राव

रुणापथावामपोननावादुरितातरेम ॥ आनोमित्रावरुणाहव्यजुष्टिं ॥६७॥

घृतैर्गव्यूतिमुक्षतमिळाभिः ॥ प्रतिवामत्रवरमाजनायपृणीतमु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऽग्नो दिव्यस्य चारोः॥ एष स्तोमो ०॥ ७॥ प्रमित्रयोर्वरुणयोः स्तोमो नऽएतु
शूष्यः॥ नमस्वांतुविजातयोः॥ या धारयंतदेवाः सुदक्षादक्षपितरा॥ असु
र्यायप्रमहसा॥ तानःस्तिपातनूपावरुणजरितॄणां॥ मित्रसाधयतंधियः॥
यदद्यसूरऽउदितेनागामित्रोऽअर्यमा॥ सुवातिसविताभगः॥ सुप्रावीरस्तु
सक्षयः प्रनुयामन्त्सुदानवः॥ येनोऽअंहोतिपिप्रति॥ ८॥ उतस्वराजोऽअदि
तिरदब्धस्यव्रतस्ययेः॥ महोराजानऽईशते॥ प्रतिवांसूरऽउदितेमित्रंगृणी
षेवरुणं॥ अर्यमणंरिशादसं॥ रायाहिरण्ययामतिरियमवृकायशवसे॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इयं विप्रा मेधसातये ॥ ते स्याम देव वरुण ते मित्र सूरिभिः सह ॥ इषं स्व
॥ ६८ ॥ श्च धीमहि ॥ बहवः सूरचक्षसो ऽग्निजिह्वा ऽ ऋतावृधः ॥ त्रीणि ये येमुर्वि
दथानि धीतिभिर्विश्वानि परिभूतिभिः ॥ १० ॥ वि ये दधुः शरदं मासमादहर्य
68 ज्ञमक्तुं चादृचं ॥ अनाप्यं वरुणो ऽ मित्रो ऽ अर्यमा क्षत्रं राजान ऽ आशत ॥
तद्वो ऽ अद्य मनामहे सूक्तैः सूर ऽ उदिते ॥ यदोहते वरुणो मित्रो ऽ अर्यमा
यूयमृतस्य रथ्यः ॥ ऋतावान ऽ ऋतजाता ऽ ऋतावृधो घोरासो ऽ अ ॥ ६८ ॥
नृतद्विषः ॥ तेषां वः सुम्ने सुच्छर्दिष्टमे नरः स्याम ये च सूरयः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सूर्य्य॥ उद्गुत्यञ्जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः। दृशे विश्वाय सूर्यम्॥ अप त्ये तायवो यथा नक्षत्रा यन्त्यक्तुभिः। सूराय विश्वचक्षसे॥

सूर्य्य॥ उद्धुसव्वर्नृतिंवपुर्दिवःएतिप्रतिह्वरे॥ यदीमाशुर्वहतिदेवएतशोवि
विश्वस्मैचक्षसेऽरं॥ शीर्ष्णः शीर्ष्णोजगतस्तस्थुषस्पतिंसमयाविश्वमा
रजः॥ सप्तस्वसारःसुवितायसूर्यंवहन्तिहरितोरथे॥ १०॥ तच्चक्षुर्देवहितंशुक्रमु
च्चरत्॥ पश्येमशरदःशतंजीवेमशरदःशतं॥ काव्येभिरदाभ्यायातंवरुण
द्युमत्॥ मित्रश्चसोमपीतये॥ दिवोधामभिर्वरुणमित्रश्चायातमद्रुहा॥ पिब
तंसोममातुजी॥ आयातंमित्रावरुणाजुषाणावाहुतिंनरा॥ पातंसोममृता
वृधा॥ ११॥ प्रतिवांरथंनृपतीजरध्यैहविष्मतामनसायज्ञियेन॥ योवांदू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

69

तोन धिष्ण्याव जीगरच्छासूनुर्न पितराविवक्मि ॥ अशोच्यग्निः समिधानो ऽ
॥६१॥ अस्मे ऽ उपो ऽ अदृश्रन्तमसश्चिदन्ताः ॥ अचेति केतुरुषसः पुरस्ताच्छ्रिये दिवो दु
हितुर्जायमानः ॥ अभि वां नूनमश्विना सुहोता स्तोमैः सिषक्ति नासत्या विवक्वा
न् ॥ पूर्वीभिर्यातं पथ्याभिरर्वाक्स्वर्विदा वसुमता रथेन ॥ अवोर्वां नूनमश्विना
युवाकुर्हुवे यद्वां सुते माध्वी वसूयुः ॥ आ वां वहन्तु स्थविरासो ऽ अश्वाः पिबाथो ऽ
अस्मे सुषुता मधूनि ॥ प्राचीमु देवाश्विना धियं मेऽमृध्रां सातये कृतं वसूयुं ॥ ॥६०॥
विश्वा ऽ अविष्टं वाज ऽ आ पुरंधीः स्तानः शक्तं शचीपती शचीभिः ॥१२॥

अविष्टं धीष्वश्विना न ऽ आसु प्रजावद्रेतो ऽ अह्रयं नो ऽस्तु ॥ आ वां तोके तनये तूतुजाना: सुरत्नासो देववीतिं गमेम ॥ एष स्य वां पूर्वगत्वेव सख्ये निधिर्हितो माध्वीरातो ऽ अस्मे ॥ अहेळता मनसा यातमर्वागश्नन्ता हव्यं मानुषीषु विक्षु ॥ एकस्मिन्योगे भुरणा समाने परि वां सप्त स्रवतो रथो गात् ॥ न वायन्ति सुभ्वो देवयुक्ता ये वां धूर्षु तरणयो वहन्ति ॥ असश्चता मघवद्भ्यो हि भूतं ये राया मघदेयं जुनन्ति ॥ प्र ये बन्धुं सूनृताभिस्तिरन्ते गव्या पृञ्चन्तो ऽ अश्व्या मघानि ॥ नू मे हवमा शृणुतं युवाना यासिष्टं वर्त्तिरश्विनाविरावत् ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

·स·

॥७०॥ धनंरत्नानिजरतंचसूरीन्यूयंपा०॥१३॥आशुभ्रायातमश्विनास्वश्वागि
रोदस्राजुजुषाणायुवाकोः॥हव्यानिचप्रतिभृतावीतंनः॥प्रवामंधांसिम
द्यान्यस्थुररंगंतंहविषोवीतयेमे॥तिरोअर्योहवनानिश्रुतन्नः॥प्रवांरथो
मनोजवाइयर्तितिरोरजांस्यश्विनाशतोतिः॥अस्मभ्यंसूर्यावसूइयानः॥
अयंहयद्वांदेवयाऽउऽअद्रिरूर्ध्वोविवक्तिसोमसुद्युवभ्यां॥आवल्गूवि
प्रोववृतीतहव्यैः॥चित्रंहयद्वांभोजनंन्वस्तिन्यत्रयेमहिष्वंतंयुयोतं॥
योवामोमानंदधतेप्रियःसन्॥१४॥उतत्यद्वांजुरतेऽअश्विनाभूच्च्यवानाय ॥७०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अधि यद्वर्प इतऊति धत्थः॥ उत स्यं भुज्युमश्विना सखायो मध्ये जहुर्दुरेवासः
समुद्रे॥ निरीं पर्षदरावा यो युवाकुः॥ वृकाय चिज्जसमानाय शक्तमुत श्रुतं
शयवे हूयमाना॥ यावघ्न्यामपिन्वतमपो न स्तर्यं चिच्छक्त्यश्विना शचीभिः॥
एष स्य कारुर्जरते सूक्तैरग्रे बुधान उषसां सुमन्मा॥ इषा तं वर्धदघ्न्या पयो
भिर्यूयं०॥१५॥ आ वां रथो रोदसी बद्बधानो हिरण्ययो वृषभिर्यात्वश्वैः॥ घृ
तवर्त्तनिः पविभी रुचान इषां वोळ्हा नृपतिर्वाजिनीवान्॥ स पप्रथानो
अभि पंच भूमा त्रिवंधुरो मनसा यातु युक्तः॥ विशो येन गच्छथो देवयंतीः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰

कुत्राच्चिद्याममश्विनादधाना ॥ स्वश्वायन्नासायातमर्वाग्दस्रानिधिंमधुमं
॥७१॥ तंपिबाथ: ॥ विवांरथोवध्वा ३ यादमानोन्तांदिवोबाधतेवर्त्तनिभ्यां ॥ युवोः
श्रियंपरियोषावृणीतसूरोदुहितापरितक्म्यायां ॥ यद्देवयंतमवथ: शची
भि: परिघ्रंसमोमनावांवयोगात् ॥ योहस्यवांरथिरावस्तऽउस्त्रारथोयुजा
न: परियातिवर्त्ति: ॥ तेनन: शंयोरुषसोव्युष्टौन्यश्विनावहतंयज्ञेऽअस्मि
न् ॥ नरागौरेवविद्युतंतृषाणास्माकमद्यसवनोपयातं ॥ पुरुत्राहिवांमति
भिर्हवंतेमावामन्येनियमन्देवयंत: ॥ युवंभुज्युमवविद्धंसमुद्रऽउदूह ॥७१॥

युरर्लसोऽअस्त्रिधानैः॥पतत्रिभिरश्रमैरव्यथिभिर्दंसनाभिरश्विनापारयं
ता॥नूमेहवमा०॥१८॥इत्यर्द्धः॥ ॥आविश्ववाराश्विनागतंनःप्रतत्स्थानम
वा याचिवांपृथिव्याम्॥अश्वोनवाजीशुनपृष्ठोऽअस्थादायत्सेदथुर्ध्रुवसेनयोनिं॥
सिषक्तिसावांसुमतिश्चनिष्ठातापिघर्मोमनुषोदुरोणे॥योवांसमुद्रान्त्सरितः
पिपर्त्येतग्वाचिन्नसुयुजायुजानः॥यानिस्थानान्यश्विनादधाथेदिवोयह्वी
नि० ष्वोषधीषुविक्षु॥पर्वतस्यमूर्द्धनिसदंतेषंजनायदाशुषेवहंता॥चनिष्टंदे
वाऽओषधीष्वप्सुयद्योग्याऽअश्नवैथेऽऋषीणां॥पुरूणिरत्नादधतौन्य१

सं

॥७२॥ स्मेऽ अनुपूर्वाणि चख्यथुर्युगानि ॥ उस्मुवां सा विदश्विना पुरूण्यप्नि ब्रह्मा
णि चक्षाथेऽ ऋषीणां ॥ प्रति प्र यातं वरमा जनाया स्मे वामस्तु सुमतिश्च
निष्ठा ॥ यो वां यज्ञो नासत्या हविष्मान्कृतब्रह्मा समर्यो ३ भवाति ॥ उप प्र
यातं वरमा वसिष्ठमिमा ब्रह्माण्यृच्यन्ते युवभ्यां ॥ इयं मनीषा ऽ इयमश्वि
ना गीरिमां सुवृक्तिं वृषणा जुषेथां ॥ इमा ब्रह्माणि युवयून्यग्मन्पूयं ०॥११॥
अनुवाकः ॥ अपस्य सु रुषसो नजिहीते रिणक्ति कृष्णीररुषाय पंथां ॥ ॥७२॥
अश्वामघा गोमघा वां हुवेम दिवा नक्तं शरुमस्मद्युयोतं ॥ उपायातं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दाशुषे मर्त्याय रथेन वाममश्विना वहंता ॥ युयुतमस्मदनिराममीवां दि
वानक्तं माध्वी त्रासीथां नः ॥ आ वां रथमवमस्यां व्युष्टौ सुम्नायवो वृषणो
वर्त्तयंतु ॥ स्यूमगभस्तिमृतयुग्भिरश्वैराश्विना वसुमंतं वहेथां ॥ यो वां रथो
नृपती ऽ अस्ति वोळ्हा त्रिवंधुरो वसुमाँ ऽ उस्रयामा ॥ आ न ऽ एना नासत्यो
प यातमभि यद्वां विश्वप्स्न्यो जिगाति ॥ युवं च्यवानं जरसो मुमुक्तं नि पेदव ऽ
ऊहथुराशुमश्वं ॥ निरंहसस्तमसस्पर्त्तमत्रिं नि जाहुषं शिथिरे धातमंतः ।
इयं म० ॥ १८ ॥ आ गोमता नासत्या रथेनाश्वावता पुरुश्चंद्रेण यातं । अभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

वांविश्वानियुतः सचंतेस्पार्हयाश्रियातन्वाशुभाना॥ आनोदेवेभिरुप
॥७२॥ यातमर्वाक्सजोषसानासत्यारथेन॥ युवोर्हिनः सख्यापित्र्याणिसमा
नोबंधुरुततस्यवित्तं॥ उदुस्तोमासोऽअश्विनोरबुध्रंजामिब्रह्माण्युष
73 सश्चदेवीः॥ आविवासन्रोदसीधिष्ण्येमेऽअच्छाविप्रोनासत्याविव
क्ति॥ विचेदुच्छंत्यश्विनाऽउषासः प्रवांब्रह्माणिकारवोभरंते॥ ऊर्ध्वं
भानुंसवितादेवोऽअश्रेद्बृहदग्नयःसमिधाजरंते॥ आपश्चातान्नास ॥७३॥
त्यापुरस्तादाश्विनायातमधरादुदक्तात्॥ आविश्वतःपांचजन्येनराया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यूयं ०॥१९॥ अंतारिषक्ततमस्सस्यारमस्यप्रतिस्तोमं देवयंतोद धाना:॥
पुरूदंसापुरुतमापुराजामर्त्याहवते ऽ अश्विनागी:॥न्युप्रियोमनुषः सादि
होतानासत्यायोयजेतवंदतेच॥ अग्नीतंमध्वोऽअश्विनाऽउपाकऽआवां
वोचेविदथेषुप्रयस्वान्॥ आरेमयुक्तंयुषामुराणाऽइमांसुवृक्तिंवृषणा
जुषेथां॥ श्रुष्टीववप्रेषितावामबोधिप्रतिस्तोमैर्जरमाणोवसिष्ठः॥ उप
त्यावन्हीगमतोविशन्नोरक्षोहणासंभृतावीळुपाणी॥ सममंधांस्यग्म
तमत्सराणिमानोमर्धिष्टमागतंशिवेन॥ आपश्चातां ०॥२०॥ इमाऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰

॥७५॥ उवांदिविष्टयऽउस्राहवंतेऽअश्विना॥ अयंवांभक्तेवसेशचीवसूविशंविशं
हिगच्छथः॥युवंचित्रंददथुर्भोजनंनराचोदेथांसूनृतावते॥ अर्वाग्रथंसम
नसानियच्छतंपिबतंसोम्यंमधु॥आयातमुपभूषतंमध्वःपिबतमश्विना॥
दुग्धंपयोवृषणाजेन्यावसूमानोमर्धिष्टमागतं॥अश्वासोयेवामुपदा
शुषोगृहंयुवांदीयंतिबिभ्रतः॥मक्षूयुभिर्नराहयेभिरश्विनादेवायात
मस्मयू॥अधाहयंतोऽअश्विनापृक्षःसचंतसूरयः॥तायंसतोमघव ॥७४॥
द्भ्योध्रुवंयशश्छर्दिरस्मभ्यंनासत्या॥प्रयेययुरवृकासोरथाऽइवनृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पातारोजनानां ॥ उतस्येन नूनं वसाभूत्सुवुर्नरः उत क्षियंतिसुक्षितिं ॥ २१ ॥ ॥
व्यु १षा ऽ आवोदिविजा ऋतेनाविष्कृण्वानामहिमानमागात् ॥ अप द्रुहस्त
मऽआवरजुष्टमंगिरस्तमापथ्याऽअजीगः ॥ महेनोऽअद्यसुवितायबो
ध्युषोमहेसौभगायप्रयंधि ॥ चित्रंरयिंयशसंधेह्यस्मेदेविमर्त्तेषुमा
नुषिश्रवस्युं ॥ एतेत्येभानवोदर्शतायाश्चित्राऽउषसोऽअमृतासऽआगुः ॥
जनयंतोदैव्यानिव्रतान्यापृणंतोऽअंतरिक्षाव्यस्थुः ॥ एषास्यायुजानापरा
कात्पंचक्षितीः परिसद्योजिगाति ॥ अभिपश्यंतीवयुनाजनानांदिवोदुहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥७५॥

ता भुवनस्य पत्नी ॥ वाजिनीवती सूर्यस्य योषा चित्रामघा राय ईशे वसूनां ॥
ऋषिष्टुता जरयन्ती मघोन्युषा ऽउच्छति वह्निभिर्गृणाना ॥ प्रति द्युतानाम
रुषासो ऽअश्वाश्चित्रा ऽअदृश्रन्नुषसं वहन्तः ॥ याति शुभ्रा विश्वपिशा रथेन
दधाति रत्नं विधते जनाय ॥ सत्या सत्येभिर्महती महद्भिर्देवी देवेभिर्यजता
यजत्रैः ॥ रुजद्दृळ्हानि दददुस्रियाणां प्रति गाव उषसं वावशन्त ॥ नू नो गो
मद्वीरवद्धेहि रत्नमुषो ऽअश्वावत्पुरु भोजो ऽअस्मे ॥ मा नो बर्हिः पुरुषता नि
दे कर्यूयं ० ॥ २२ ॥ उदु ज्योतिरमृतं विश्वजन्यं विश्वानरः सविता देवो ऽअश्रेत् ॥ ७५ ॥

75

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तू॥ क्रत्वा देवानामजनिष्ट चक्षुराविरकर्भुवनं विश्वमुषाः॥ प्र मे पंथा देवया
नाऽ अदृश्रन्नमर्धन्तो वसुभिरिष्कृतासः॥ अभूदु केतुरुषसः पुरस्तात्प्रती
च्यागादधि हर्म्येभ्यः॥ तानी दहानि बहुलान्यासन्या प्राचीनमुदिता सूर्य
स्य॥ यतः परि जारऽ इवाचरन्त्युषो ददृक्षे न पुनर्यतीव॥ तऽ इद्देवानां सध
मादऽ आसन्नृतावानः कवयः पूर्व्यासः॥ गूढं ज्योतिः पितरोऽ अन्ववि
दन्सत्यमंत्राऽ अजनयन्नुषासं॥ समानऽ ऊर्वेऽ अधि संगतासः संजान
ते न यतंते मिथस्ते॥ ते देवानां न मिनंति व्रतान्यमर्धन्तो वसुभिर्यादमानाः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रतित्वास्तोमैरीळतेवसिष्ठा ऽ उषर्बुधः सुभगेतुष्टुवांसः ॥ गवांनेत्रीवाज
॥७६॥ पत्नीन ऽ उच्छोषः सुजातेप्रथमाजरस्व ॥ एषानेत्रीराधसः सूनृतानामुषा ऽ
उच्छन्तीरिभ्यतेवसिष्ठैः ॥ दीर्घश्रुतंरयिमस्मेदधानायूयं०॥ २०॥ उपोरुरु
चेयुवतिर्नयोषाविश्वंजीवंप्रसुवन्तीचरायै ॥ अभूदग्निः समिधेमानुषा
णामकर्ज्योतिर्बाधमानातमांसि ॥ विश्वंप्रतीचीसप्रथा ऽ उदस्थाद्रुशद्वा
सोबिभ्रतीशुक्रमश्वैत् ॥ हिरण्यवर्णासुदृशीकसंदृग्गवांमातानेत्र्यन्हा ॥७९॥
मरोचि ॥ देवानांचक्षुः सुभगावहन्तीश्वेतंनयन्तीसुदृशीकमश्वं ॥ उषा ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अदर्शि रश्मिभिर्व्यक्ता चित्रामघा विश्वमनु प्रभूता॥ अंतिवामा दूरे ऽ अमि
त्रमुच्छोर्वीं गव्यूतिमभयं कृधी नः॥ यावय द्वेष ऽ आ भरा वसूनि चोदय राधो
गृणते मघोनि॥ अस्मे श्रेष्ठेभिर्भानुभिर्वि भाह्युषो देवि प्रतिरंती न ऽ आयुः॥
इषं च नो दधती विश्ववारे गोमदश्वावद्रथवच्च राधः॥ यां त्वा दिवो दुहितर्व
र्धयंत्युषः सुजाते मतिभिर्वसिष्ठाः॥ सास्मासु धा रयिमृष्वं बृहंतं यूयं०॥२५
प्रति केतवः प्रथमा ऽ अदृश्रन्नूर्ध्वा ऽ अस्या ऽ अंजयो वि श्रयंते॥ उषो ऽ
अर्वाचा बृहता रथेन ज्योतिष्मता वाममस्मभ्यं वक्षि॥ प्रति षीमग्नि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰

॥७७॥ जैरतेसमिद्धः प्रतिविप्रासोमतिभिर्गृणंतः॥उषायातिज्योतिषाबाधमा
नाविश्वातमांसिदुरितापदेवी॥ एताऽउत्याः प्रत्यदृश्रन्पुरस्ताज्ज्योतिर्यच्छं
तीरुषसोविभातीः॥अजीजनन्सूर्यंयज्ञमग्निमपाचीनंतमोऽअगाद
77
जुष्टं॥अचेतिदिवोदुहितामघोनीविश्वेपश्यंत्युषसंविभातीं॥आस्थाद्रथं
स्वधयायुज्यमानमायमश्वासः सुयुजोवहंति॥प्रतित्वाद्यसुमनसोबुधं
तास्माकासोमघवानोवयंच॥तिल्विलायध्वमुषसोविभातीर्यूयं॰॥२५॥
व्युषाऽआवः पथ्या३जनानांपंचक्षितीर्मानुषीर्बोधयंतीसुसंदृग्भिरुक्ष ॥७८॥
भिर्भानुमश्रेद्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सूर्यो रोदसी चक्षसावः ॥ व्यंजते दिवोऽअंतेष्वक्तून्विशो न युक्ताऽउष
सो यतंते ॥ संते गावस्तमऽआवर्त्तयंति ज्योतिर्यच्छंति सवितेव बाहू ॥ अ
भूदुषाइंद्रतमा मघोन्यजीजनत्सुविताय श्रवांसि ॥ विदिवो देवी दुहिता द
धात्यंगिरस्तमा सुकृते वसूनि ॥ तावदुषो राधोऽअस्मभ्यं रास्व यावत्स्तो
तृभ्योऽअरदो गृणाना ॥ यांत्वा जज्ञुर्वृषभस्या रवेण वि दृळ्हस्य दुरोऽअ
द्रेरौर्णोः ॥ देवं देवं राधसे चोदयंत्यस्मद्र्यक्सूनृताऽईरयंती ॥ व्युच्छं
ती नः सनये धियो धा यूयं ० ॥ २८ ॥ प्रति स्तोमेभिरुषसं वसिष्ठा गीर्भि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री

॥७८॥ विप्रासःप्रथमाऽअबुध्रन्॥ विवर्त्तयंतीरजसीसमंतेऽआविष्कृण्वतीभु
वनानिविश्वा॥ एषास्यानव्यमायुर्दधानागूढ्वीतमोज्योतिषोषाऽअबोधि॥
78 अग्रऽएतियुवतिरह्रयाणाप्राचिकितत्सूर्य्यंयज्ञमग्निं॥ अश्वावतीर्गोमती
र्नऽउषासोवीरवतीःसदमुच्छन्तुभद्राः॥ घृतंदुहानाविश्वतःप्रपीतायूयं
पातस्वस्तिभिस्सदानः॥२७॥ इतिपंचमाष्टकेपंचमोध्यायः॥ ॥ॐनमः॥
प्रत्युअदर्श्यायत्यु१च्छंतीदुहितादिवः॥ अपोमहिव्ययतिचक्षसेतमोज्यो ॥७८॥
तिष्कृणोतिसूनरी॥ उदुस्त्रियाःसृजतेसूर्य्यःसचाँउद्यन्नक्षत्रमर्चिवत्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तवेदुषोव्युषिसूर्यस्यचसंभक्तेनगमेमहि ॥ प्रतित्वादुहितर्दिवऽउषोजीराऽ
अभुत्स्महि ॥ यावहसिपुरुस्पार्हंवनन्वतिरत्नंनदाशुषेमयः ॥ उच्छंतीयाकृ
णोषिमंहनामहिप्रख्यैदेविस्वर्दृशे ॥ तस्यास्तेरत्नभाजऽईमहेवयंस्याम
मातुर्नसूनवः ॥ तच्चित्रंराधऽआभरोषोयद्दीर्घश्रुत्तमं ॥ यत्तेदिवोदुहितर्म
र्तभोजनंतद्रास्वभुनजामहै ॥ श्रवःसूरिभ्योऽअमृतंवसुत्वनंवाजाँऽअस्म
भ्यंगोमतः ॥ चोदयित्रीमघोनःसूनृतावत्युषाऽउच्छदपस्रिधः ॥ १ ॥ इंद्रा
वरुणायुवमध्वरायनोविशेजनायमहिशर्मयच्छतं ॥ दीर्घप्रयज्युमति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·

यो वां नुष्यति वयं जयेम पृतनासु दूढ्यः ॥ सम्राळन्यः स्वराळन्य उच्यते वाम्
॥ ७८ ॥ महान्ताविन्द्रावरुणा महावसू ॥ विश्वे देवासः परमे व्योमनि सं वामोजो वृषणा
सं बलं दधुः ॥ अन्वपां खान्यतृन्तमोजसा सूर्यमैरयतं दिवि प्रभुम् ॥ इन्द्रावरु
79 णा मदे अस्य मायिनोऽपिन्वतमपितः पिन्वतं धियः ॥ युवामिद्युत्सु पृतना
सु वह्नयो युवां क्षेमस्य प्रसवे मितज्ञवः ॥ ईशाना वस्व उभयस्य कारव इ
न्द्रावरुणा सुहवा हवामहे ॥ इन्द्रावरुणा यदिमानि चक्रथुर्विश्वा जातानि भुव ॥ १०० ॥
नस्य मज्मना ॥ क्षेमेण मित्रो वरुणं दुवस्यति मरुद्भिरुग्रः शुभमन्य ई

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यते॥२॥ महेशुल्काय वरुणस्य नु त्विषऽओजो मिमाते ध्रुवमस्य यत्स्वं॥अ
जामिमन्यः श्नथयंतमातिरद्दभ्रेभिरन्यः प्रवृणोति भूयसः॥ नतमंहो न दु
रितानि मर्त्यमिंद्रावरुणा न तपः कुतश्चन॥ यस्य देवा गच्छथो वीथोऽअध्व
रंन तं मर्त्तस्य नशते परिह्वृतिः॥ अर्वाङ्नरा दैव्येनावसागतं शृणुतं हवं
यदि मे जुजोषथः॥ युवोर्हि सख्यमुत वा यदाप्यं मार्डीकमिंद्रावरुणा नि य
च्छतं॥ अस्माकमिंद्रावरुणा भरे भरे पुरोयोधा भवतं कृष्ट्योजसा॥ यद्वां
हवंतऽउभयेऽअध स्पृधि नरस्तोकस्य तनयस्य सातिषु॥ अस्मेऽइंद्रा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं
॥ ८ ॥ वरुणो मित्रोऽर्यमा द्युम्नं यच्छंतु महि शर्म सप्रथः ॥ अवध्रं ज्योतिरदितेरृता
वृधो देवस्य श्लोकं सवितुर्मनामहे ॥ ३ ॥ युवां नरा पश्यमानास ऽआप्यं प्राचा
॥ ८० ॥ गव्यंतः पृथुपर्शवो ययुः ॥ दासा च वृत्रा हतमार्याणि च सुदासमिंद्रावरुणा
८० वसावतं ॥ यत्रा नरः समयंते कृतध्वजो यस्मिन्नाजा भवति किंचन प्रियं ॥
यत्रा भयंते भुवना स्वर्दृशस्तत्रा न ऽइंद्रावरुणाधि वोचतं ॥ सं भूम्या ऽअंता
ध्वसिरा ऽअदृक्षतेंद्रावरुणा दिवि घोष ऽआरुहत् ॥ अस्थुर्जनानामुप मा ॥ ८० ॥
मरातयोऽर्वागवसा हवनश्रुता गतं ॥ इंद्रावरुणा वधनाभिरप्रति भेदं व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्वंताप्रसुदासमावतं ॥ ब्रह्माण्येषांशृणुतंहवीमनिसत्यातृत्सूनामभव

पुरोहितिः ॥ इंद्रावरुणावभ्यातपंतिमाघान्यर्योवनुषामरातयः ॥ युवंहि

वस्वऽउभयस्यराजथोधस्मानोवतंपार्येदिवि ॥ ५ ॥ युवांहवंतऽउभयासऽ

आजिष्विंद्रंचवस्वोवरुणंचसातये ॥ यत्रराजभिर्दशभिर्निबाधितंप्रसु

दासमावतंतृत्सुभिःसह ॥ दशराजानःसमिताऽअयज्यवःसुदासमिं

द्रावरुणानयुयुधुः ॥ सत्यानृणामद्मसदामुपस्तुतिर्देवाऽएषामभवंदे

वहूतिषु ॥ दाशराज्ञेपरियत्तायविश्वतःसुदासऽइंद्रावरुणावशिक्षतं ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

धियंसंचोयत्रनमसाकपर्दिनोधियाधीवंतोऽअसपंततृत्सवः॥ वृत्राण्य
॥८१॥ न्यःसमिथेषुजिघ्नतेव्रतान्यन्योऽअभिरक्षतेसदा॥ हवामहेवांवृषणा
सुवृक्तिभिरस्मेऽइंद्रावरुणाशर्मयच्छतं॥ अस्मेऽइंद्रा०॥ अवधं०॥५॥
81 आवांराजानावध्वरेववृत्यांहव्येभिरिंद्रावरुणानमोभिः॥ प्रवांघृताचीबाह्वो
र्दधानापरित्मनाविषुरूपाजिगाति॥ युवोराष्ट्रंबृहदिन्वतिद्यौर्यौसेतृभिर
रज्जुभिःसिनीथः॥ परिनोहेळोवरुणस्यवृज्याऽउरुंनऽइंद्रःकृणवदु
लोकं॥ कृतंनोयज्ञंविदथेषुचारुंकृतंब्रह्माणिसूरिषुप्रशस्ता॥ उपोरयि ॥८४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

देवजूतान ऽएनुप्रणे: स्पार्हाभिरूतिभिस्तिरेत ॥ अस्मे ऽइंद्रावरुणा विश्ववीरं रयिं धत्तं वसुमंतं पुरुक्षुं ॥ प्रय ऽआदित्यो ऽअनृता मिनात्यमिना ऋतो दयते वसूनि ॥ इयमिंद्रं वरुणमष्टमेगी: प्रावत्तोके तनये तूतुजाना ॥ सुरत्नासो देववीतिं गमेम यूयंपा ॥ ६ ॥ पुनीषे वामरक्षसं मनीषां सोममिंद्राय वरुणाय जुह्वत ॥ घृतप्रतीकामुषसं न देवीं ता नो यामं नुरुष्यतामभीके ॥ स्पर्द्धंते वा ऽउ देवहूये ऽअत्रयेषु ध्वजेषु दिद्यव: पतंति ॥ युवंता ऽइंद्रावरुणावमित्रान्हतं पराच: शर्वा विषूच: ॥ आपश्चिद्धिस्वयं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥स॥

॥८२॥ शासः सदः सुदेवीरिदं वरुणं देवता धुः ॥ कृष्टीरन्यो धारयति प्रविक्ता वृ
त्राण्यन्यो ऽप्रतीनि हंति ॥ स सुक्रतुः ऋतचिदस्तु होता य आदित्य
शवसा वां नमस्वान् ॥ आववर्त्तदवसे वां हविष्मान् असदित्स सुविताय
प्रयस्वान् ॥ इयमिंद्रं० ॥७॥ धीरा त्वस्य महिना जनूंषि वि यस्तस्तंभ रो
दसी चिदुर्वी ॥ प्र नाकमृष्वं नुनुदे बृहंतं द्विता नक्षत्रं पप्रथच्च भूम ॥ उ
त स्वया तन्वा३ संवदे तत्कदान्व१ंतर्वरुणे भुवानि ॥ किं मे हव्यमहृणा
नो जुषेत कदा मृळीकं सुमना ऽअभिख्यं ॥ पृच्छे तदेनो वरुण दिदृक्षु ॥८२॥

82

पो ऽएमि चिकितुषो विपृच्छं ॥ समानमिन्मेकवयश्चिदाहुरयंहतुभ्यंवरुणोहृ
णीते ॥ किमागऽआसवरुणज्येष्ठंयस्तोतारंजिघांससिसखायं ॥ प्रतन्मेवोचो
दूळभस्वधावोवत्वानेनानमसातुरऽइयां ॥ अवद्रुग्धानिपित्र्यासृजानोवया
वयंचकृमातनूभिः ॥ अवराजन्पशुतृपंनतायुंसृजावत्संनदाम्नोवसिष्ठं ॥ न
सस्वोदक्षोवरुणध्रुतिःसासुरामन्युर्विभीदकोऽअचित्तिः ॥ अस्तिज्यायान्क
नीयसऽउपारेस्वप्नश्चनेदनृतस्यप्रयोता ॥ अरंदासोनमीळ्हुषेकराण्यहं
देवायभूर्णयेनागाः ॥ अचेतयदचितोदेवोऽअर्योगृत्संरायेकवितरोजु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥८७॥ नाति॥ अयंसुतुभ्यंवरुणस्वधावोहृदिस्तोमऽउपश्रितश्चिदस्तु॥ शंनः
क्षेमेशमुयोगेनोऽअस्तुयूयंपात०॥८॥रदत्पथोवरुणःसूर्यायप्रार्णां
सिसमुद्रियानदीनां॥ सर्गोनसृष्टोऽअर्वतीरृतायंचकारमहीरव
नीरहभ्यः॥ आत्मातेवातोरजऽआनवीनोत्पशुर्नभूर्णिर्यवसेससवान्॥
अंतर्महीबृहतीरोदसीमेविश्वातेधामवरुणप्रियाणि॥ परिस्पशोव
रुणस्यस्मदिष्टाऽउभेपश्यंतिरोदसीसुमेके॥ ऋतावानःकवयोयज्ञ
धीराःप्रचेतसोयऽइषयंतमन्म॥ उवाचमेवरुणोमेधिरायत्रिःस ॥८७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सनामाकृष्णयाबिभर्त्ति ॥ विद्वान्पदस्य गुह्यान वोचद्युगाय विप्र ऽ उपराय शि
क्षन् ॥ तिस्रो द्यावो निहिता ऽ अंतरस्मिन्तिस्रो भूमीरुपराः षड्विधानाः ॥ गृ
त्सो राजा वरुणश्चक्र ऽ एतं दिवि प्रेंखं हिरण्ययं शुभे कं ॥ अव सिंधुं वरुणो
द्यौरिव स्थाद्द्रप्सो न श्वेतो मृगस्तुविष्मान् ॥ गंभीरशंसो रजसो विमानः
सुपारक्षत्रः सतो ऽ अस्य राजा ॥ यो मृळयाति चक्रुषे चिदागो वयं स्या
म वरुणे ऽ अनागाः ॥ अनुव्रतान्यदिते ऽ ऋधंतो यूयं पात ० ॥ ९ ॥ प्र
शुंध्युवं वरुणाय प्रेष्ठां मतिं वसिष्ठ मीळ्हुषे भरस्व ॥ य ऽ ईमर्वांचं कर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰

॥८२॥ तेयजत्रंसहस्रामघंवृषणंबृहंतं॥अधान्वस्यसंदृशंजगन्वानग्नेरनीकं
वरुणस्यमंसि॥स्वर्यदश्मन्नधिपाऽउअंधोभिमावपुर्दृशयेनिनीयात्॥
84 आयद्रुहाववरुणश्चनावंप्रयत्समुद्रमीरयावमध्यं॥अधियदपांस्नुभिश्च
रावप्रप्रेंखईंखयावहैशुभेकं॥वसिष्ठंहवरुणोनाव्याधादृषिंचकार
स्वपामहोभिः॥स्तोतारंविप्रःसुदिनत्वेऽअन्हांयान्नुद्यावस्ततनन्या
दुषासः॥क्व१त्यानिनौसख्याबभूवुःसचावहेयदवृकंपुराचित्॥बृहं
तंमानंवरुणस्वधावःसहस्रद्वारंजगमागृहंते॥यऽआपिर्नित्योव ॥८४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रुणप्रियः सन्त्वामागांसिकृणवत्सखाते ॥ मातऽएनस्वंतोयक्षिन्भुजे
मयंधिष्माविप्रः स्तुवतेवरूथं ॥ ध्रुवासुत्वासुक्षितिषुक्षियंतोव्य१स्म
त्पाशंवरुणोमुमोचत् ॥ अवोवन्वानाऽअदितेरुपस्थाद्यूयंपात ०॥१०॥
मोषुवरुणमृन्मयंगृहंराजन्नहंगमं ॥ मृळासुक्षत्रमृळय ॥ यदेमिप्रस्फु
रन्निवदृतिर्नध्मातोऽअद्रिवः ॥ मृळासुक्ष ०॥ क्रत्वः समहदीनताप्रती
पंजगमाशुचे ॥ मृळा ०॥ अपांमध्येतस्थिवांसंतृष्णाविदज्जरितारं ॥
मृळा ०॥ यत्किंचेदंवरुणदैव्येजनेभिद्रोहंमनुष्याश्चरामसि ॥ अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰

॥ ८५॥ न्वित्तीयत्तव धर्मायुयोपि ममानस्तस्मादेनसोदेवरीरिष:॥ ११॥ प्रवीर
याम्शुचयो दद्रिरेवामध्वयुभिर्मधुमंत:सुतास:॥ वहवायोनियुतोया
ह्यच्छापिबासुतस्यांधसोमदाय॥ ईनाय प्रहुतिंयस्त ऽआन ऽषुन्वि
सोमंभुद्विपास्तुभ्यंवायो॥ कृणोषितं मर्येषुप्रशस्तंजातो जातोजायते
वाज्यस्य॥ रायेनुयंजज्ञ तूरोदसीमेरायेदेवीधिषणाधातिदेवं॥ अध
वायुनियुत:सश्चतस्या ऽउतश्वेतंवसुधितिंनिरेके॥ उच्छंनुषस:सुदि
ना ऽअरिप्रा ऽउरुज्योतिर्विविदुर्दीध्याना:॥ गव्यंचिदूर्वमुशिजोविवव्रु:॥ ८५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तेषामनु प्रदिवः सस्रुरापः ॥ ते सत्येन मनसा दीध्यानाः स्वेन युक्तासः
क्रतुना वहंति ॥ इंद्रवायू वीरवाहं रथं वामीशानयोरभि पृक्षः सचंते ॥ ई
शानासो ये दधते स्वर्णो गोभिरश्वेभिर्वसुभिर्हिरण्यैः ॥ इंद्रवायू सूरयो वि
श्वमायुरर्वद्भिर्वीरैः पृतनासु सह्युः ॥ अर्वंतो न श्रवसो भिक्षमाणा इंद्र
वायू सुष्टुतिभिर्वसिष्ठाः ॥ वाजयंतः स्ववसे हुवेम यू० ॥१२॥ कुविदंग न
मसा ये वृधासः पुरा देवा अनवद्यास आसन् ॥ ते वायवे मनवे बाधिता
यावासयंनुषसं सूर्येण ॥ उशंता दूता न दभाय गोपा मासश्च पाथः शरद

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.

॥५६॥ 86

श्चपूर्वीः॥ इंद्रवायूसुष्टुतिर्वामियानामार्डीकमीट्टेसुवितंचनव्यं॥ पीवोऽअ
न्नांरयिवृधः सुमेधाः श्वेतः सिषक्तिनियुतामभिश्रीः॥ तेवायवेसमन
सोवितस्थुर्विश्वेन्नरः स्वपत्यानिचक्रुः॥ यावत्तरस्तन्वोऽयावदोजोयाव
न्नरश्चक्षसादीध्यानाः॥ शुचिंसोमंशुचिपापातमस्मेऽ इंद्रवायूसदतंबर्हि
रेदं॥ नियुवानानियुतस्पार्हवीराऽ इंद्रवायूसरथंयातमर्वाक्॥ इदंहिवां
प्रभृतंमध्वोऽअग्रमधप्रीणानाविमुमुक्तमस्मे॥ यावांशतंनियुतोयाःस
हस्रमिंद्रवायूविश्ववाराःसचंते॥ आभिर्यातंसुविदत्राभिरर्वाक्पातंनराप्रतिभृतस्य ॥५६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वाजयंतः ॥१७॥ आवायोभूषशुचिपाऽउपनःसहस्रंतेनियुतोविश्ववार।
उपोतेऽअंधोमद्यमयामियस्यदेवदधिषेपूर्वपेयं॥ प्रसोताजीरोऽअध्वरे
ष्वस्थात्सोममिंद्रायवायवेपिबध्यै॥ प्रयद्वांमध्वोऽअग्रियंभरंत्यध्वर्यवो
देवयंतःशचीभिः॥ प्रयाभिर्यासिदाश्वांसमच्छानियुद्भिर्वायविष्टयेदुरो
णे॥ निनोरयिंसुभोजसंयुवस्वनिवीरंगव्यमश्व्यंचराधः॥ येवायवऽइंद्र
मादनासऽआदेवासोनितोशनासोऽर्यः॥ घ्नंतोवृत्राणिसूरिभिःष्या
मसासह्वांसोयुधानृभिरमित्रान्॥ आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरंसह

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

स्त्रिणीभिरुपयाहियज्ञं॥वायोऽअस्मिन्त्सवनेमादयस्वयूयं०॥१५॥शुचिंनु
॥८७॥ स्तोमंनवजातमद्येंद्राग्नीवृत्रहणाजुषेथां॥उभाहिवांसुहवाजोहवीमिता
वाजंसद्यऽउशतेधेष्ठा॥तासानसीशवसानाहिभूतंसाकंवृधाशवसाशू
87 शुवांसा॥क्षयंतौरायोयवसस्यभूरेःपृ३ं·वाजस्यस्थविरस्यघृष्वेः॥उपो
हयद्विदथंवाजिनोगुर्द्धीभिर्विप्राःप्रमतिमिच्छमानाः॥अर्वंतोनकाष्ठांन
क्षमाणाऽइंद्राग्नीजोहुवतोनरस्ते॥गीर्भिर्विप्रःप्रमतिमिच्छमानऽईट्टे ॥८७॥
रयिंयशसंपूर्वभाजं॥इंद्राग्नीवृत्रहणासुवज्राप्रनोनव्येभिस्तिरतंदेष्णैः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संयन्महीमिथुतीस्पर्द्धमाने तनूरुचाशूरसातायतैते ॥ अदेवयुंविदथेदेव
युभिः सत्राहतंसोमसुताजनेन ॥ १५ ॥ इमामुषुसोमसुतिमुपनऽएन्द्राग्नी
सौमनसायंयातं ॥ नूचिद्धिपरिमम्नाथेअस्मानावांशश्वद्भिर्ववृतीयवाजैः ॥
सोअग्नएनानमसासमिद्धोऽच्छामित्रंवरुणमिंद्रंवोचेः ॥ यत्सीमागश्चकृ
मातत्सुमृळतदर्यमादितिःशिश्रथंतु ॥ एताअग्नआशुषाणासइष्टीर्यु
वोः सचाभ्यश्यामवाजान् ॥ मेंद्रोनोविष्णुर्मरुतः परिख्यन्यूयंपा० ॥ १६ ॥
इयंवामस्यमन्मनऽइन्द्राग्नीपूर्व्यस्तुतिः ॥ अभ्राद्वृष्टिरिवाजनि ॥ शृणु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.

॥८८॥ तं जरितुर्हवमिंद्राग्नी वनतं गिरः ॥ ईशानापिप्यतं धियः ॥ मापापत्वाय
नोनरेंद्राग्नी माभिशस्तये ॥ मानोरीरधतं निदे ॥ इंद्रेऽअग्नानमोबृह
त्सुवृक्तिमेरयामहे ॥ धियाधेनाऽअवस्यवः ॥ ताहिशश्वंतऽईळतऽइत्था
88 विप्रासऽऊतये ॥ सबाधोवाजसातये ॥ तावांगीर्भिर्विपन्यवः प्रयस्व
न्तोहवामहे ॥ मेधसातासनिष्यवः ॥ १७ ॥ इंद्राग्नीऽअवसागतमस्म
भ्यं चर्षणीसहा ॥ मानोदुःशंसऽईशत ॥ माकस्यनोऽअररुषोधूर्त्तिः ॥ ८८ ॥
प्रणङ्मर्त्यस्य ॥ इंद्राग्नीशर्मयच्छतं ॥ गोमद्धिरण्यवद्वसुयद्वामश्वाव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दीमहे ॥ इंद्राग्नीतवेनेमहि ॥ यसोमऽआसुतेनरः ॥ इंद्राग्नीऽअजोह
वुः ॥ सक्षीवंतासपर्यवः ॥ उकथेभिर्वृत्रहंतमायामंदानाचिदागिरा ॥
आंगूषैराविवासतः ॥ ताविदुःशंसंमर्त्यंदुर्विद्वांसंरक्षस्विनं ॥ आभो
गंहन्मनाहतमुदधिंहन्मनाहतं ॥ १८ ॥ प्रक्षोदधौसायसासस्त्रऽएषासर
स्वतीधरुणमायसीपूः ॥ प्रबाबधानारथ्येवयातिविश्वाऽअपोमहिनासिंधुर
न्याः ॥ एकाचेतत्सरस्वतीनदीनांशुचिर्यतीगिरिभ्यऽआसमुद्रात् ॥ रायश्चेतं
तीभुवनस्यभूरेर्घृतंपयोदुदुहेनाहुषाय ॥ सवावृधेनर्योयोषणासुवृषाशिशु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.

वृषभो यज्ञियासु ॥ स वाजिनं मघवद्भ्यो दधाति वि सातये तन्वं मामृजीत ॥ उत
॥६.५ स्यान्नः सरस्वती जुषाणोप श्रवत्सुभगा यज्ञे ऽस्मिन् ॥ मितज्ञुभिर्नम
स्यैरियाना राया युजा चिदुत्तरा सखिभ्यः ॥ इमा जुह्वाना युष्मदा नमोभिः
89 प्रति स्तोमं सरस्वती जुषस्व ॥ तव शर्मन्प्रियतमे दधाना ऽउप स्थेयाम शरणं
न वृक्षं ॥ अयमु ते सरस्वती वसिष्ठो द्वारावृतस्य सुभगे व्यावः ॥ वर्ध शुभ्रे स्तुवते रा
सि वाजान्यूयं ॥ १० ॥ बृहदु गायिषे वचो ऽसुर्या नदीनां ॥ सरस्वतीमिन्महया सु ॥ ८० ॥
वृक्तिभिस्स्तोमैर्वसिष्ठ रोदसी ॥ उभे यत्ते महिना शुभ्रे ऽअन्धसी ऽअधिक्षियं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ति पूरवः ॥ सा नो बोध्यवित्री मरुत्सखा चोद राधो मघोनां ॥ भद्रमिद्भद्रा कृणव

त्सरस्वत्यकवारी चेतति वाजिनीवती ॥ गृणाना जमदग्निवत्स्तुवाना च वसिष्ठ

वत् ॥ जनीयन्तो न्वग्रवः पुत्रीयन्तः सुदानवः ॥ सरस्वन्तं हवामहे ॥ ये ते सरस्व ऽ

ऊर्मयो मधुमन्तो घृतश्चुतः ॥ तेभिर्नोऽविता भव ॥ पीपिवांसं सरस्वतः स्तनं

यो विश्वदर्शतः ॥ भक्षीमहि प्रजामिषं ॥ यस्य व्रतं पशवो यन्ति सर्वे यस्य व्र परिशिष्टं

तमुपतिष्ठन्त ऽ आपः ॥ यस्य व्रते पुष्टिपतिर्निविष्टः स्तं सरस्वन्तमवसे हु

इति परिशिष्टं वेम ॥ २० ॥ यज्ञेष्दिवो नृषदने पृथिव्या नरो यत्र देवयवो मदन्ति ॥ इन्द्राय

६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यत्र स वनानि सुन्वे गमन्मदाय प्रथमं वयश्च ॥ आ देव्यो वृणीमहे ऽवांसि बृ
९०॥ हस्पतिर्नो मह ऽ आ सखायः ॥ यथा भवेम मीळ्हुषे ऽ अनागा यो नो दाता प
रावतः पितेव ॥ तमु ज्येष्ठं नमसा हविर्भिः सुशेवं ब्रह्मणस्पतिं गृणीषे ॥ इन्द्रं
श्लोको महि दैव्यः सिषक्तु यो ब्रह्मणो देवकृतस्य राजा ॥ स ऽ आ नो योनिं सद
तु प्रेष्ठो बृहस्पतिर्विश्ववारो यो ऽ अस्ति ॥ कामो रायः सुवीर्यस्य तं दात्पर्षन्नो ऽ
अति सश्चतो ऽ अरिष्टान् ॥ तमा नो ऽ अर्कममृताय जुष्टमिमे धासुरमृता
सः पुराजाः ॥ शुचिक्रन्दं यजतं पस्त्यानां बृहस्पतिमनर्वाणं हुवेम ॥ २२ ॥ १० ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तंशग्मासो ऽअरुषासो ऽअश्वाबृहस्पतिंसहवाहोवहंति॥ सहश्चिद्यस्यनील
वत्सधस्थंनभोनरूपमरुषंवसानाः॥ सहिशुचिः शतपत्रः सशुंध्युर्हिरण्य
वाशीरिषिरः स्वर्षाः॥ बृहस्पतिः सस्वावेश ऋष्वः पुरूसखिभ्यऽआसु
तिंकरिष्ठः॥ देवीदेवस्यरोदसीजनित्रीबृहस्पतिंवावृधतुर्महित्वा॥ दक्षाय्या
यदक्षतासखायः करद्ब्रह्मणेसुतरासुगाधा॥ इयंवांब्रह्मणस्पतेसुवृक्ति
र्ब्रह्मेंद्रायवज्रिणेऽअकारि॥ अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्जजस्तमर्योवनु
षामरातीः॥ बृहस्पतेयुवमिंद्रश्चवस्वोदिव्यस्येशाथेऽउतपार्थिवस्य॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स॰
॥८१॥
91

धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चिद्यूयं पात ०॥ २२॥ अध्वर्यवो रुणं दुग्धमंशुं जुहोतन
वृषभाय क्षितीनां ॥ गौराद्वेदीयां अवपानमिन्द्रो विश्वाहेद्याति सुतसोममि
च्छन् ॥ यद्दधिषे प्रदिवि चार्वन्नं दिवेदिवे पीतिमिदस्य वक्षि ॥ उत हृदोत म
नसा जुषाण उशन्निन्द्र प्रस्थितान्पाहि सोमान् ॥ जज्ञानः सोमं सहसे पपा
थ प्र ते माता महिमानमुवाच ॥ एन्द्र पप्राथोर्व१न्तरिक्षं युधा देवेभ्यो वरिवश्च
कर्थ ॥ यद्वोधयो महतो मन्यमानान्साक्षाम तान्बाहुभिः शाशदानान् ॥
यद्वा नृभिर्वृत इन्द्राभियुध्यास्तं त्वया जिं सौश्रवसं जयेम ॥ प्रेन्द्रस्य वोचं प्र ॥९१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यमाकृतानिप्रन्नृतनामघवायाचकार॥ यदेददेवीरसंहिष्टमाया ऽ अथा
भवकेवलःसोमो ऽ अस्य॥ तवेदंविश्वमभितःपशव्यं१यत्पश्यसिचक्ष
सासूर्यस्य॥ गवामसिगोपतिरेक ऽ इंद्र भक्षीमहितेप्रयतस्यवस्वः॥
बृहस्पतेयुवमिं०॥२०॥ परोमात्रयातन्वावृधाननतेमहित्वमन्वश्नुवन्ति॥
उभेतेविद्मरजसीपृथिव्याविष्णोदेवत्वंपरमस्यवित्से॥ नतेविष्णोजाय
मानोनजातोदेवमहिम्नःपरमंतमाप॥ उदस्तभ्नानाकमृष्वंबृहंतंदा
धर्थप्राचींककुभंपृथिव्याः॥ इरावतीधेनुमतीहिभूतंसूयवसिनीमनु

॥१२॥ षे दशस्या। व्यस्तभ्ना रोदसी विष्णवेते दाधर्थ पृथिवीमभितो मयूखैः॥
उरुं यज्ञाय चक्रथुरु लोकं जनयंता सूर्यमुषासमग्निं॥ दासस्य चिद्वृष
शिप्रस्य माया जघ्नथुर्नरा पृतनाज्येषु॥ इंद्राविष्णू दृंहिताः शंबरस्य
९२ नव पुरो नवतिं च श्नथिष्टं॥ शतं वर्चिनः सहस्रं च साकं हथो ऽ अप्रत्य
सुरस्य वीरान्॥ इयं मनीषा बृहती बृहंतोरुक्रमा तवसा वर्द्धयंती॥६॥
ररे वां स्तोमं विदथेषु विष्णो पिन्वतमिषो वृजनेष्विंद्र॥ वषट् ते विष्णवा
स आ कृणोमि तन्मो जुषस्व शिपिविष्ट हव्यं॥ वर्द्धंतु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे॥७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मे यूयंपातस्वस्तिभिःसदा॰ ॥२४॥ नूमर्त्तोदयतेसनिष्यंन्योविष्णवउरु

गायायदाशात्॥ प्रयःसत्राचामनसायजातएतावंतंनर्यमाविवासात्॥

त्वंविष्णोसुमतिंविश्वजन्यामप्रयुतामेवयावोमतिंदाः॥ पर्चोयथा

नः सुवितस्यभूरेरश्वावतःपुरुश्चंद्रस्यरायः॥ त्रिर्देवःपृथिवीमेष

एतांविचक्रमेशतर्चसंमहित्वा॥ प्रविष्णुरस्तुतवसस्तवीयान्त्वेषंह्यस्य

स्थविरस्यनाम॥ विचक्रमेपृथिवीमेषएतांक्षेत्रायविष्णुर्मनुषे

दशस्यन्॥ ध्रुवासोऽस्यकीरयोजनासउरुक्षितिंसुजनिमाचकार॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रीः

॥९३॥ प्रतत्ते अद्य शिपिविष्टनामार्यः शंसामि वयुनानि विद्वान्॥ तं त्वा गृणामि तव

समतव्यान्क्षयंतमस्य रजसः पराके॥ किमित्ते विष्णो परिचक्ष्यं भूत्प्रयद्ववक्षे

शिपिविष्टो अस्मि॥ मा वर्पो अस्मदप गूह एतद्यदन्यरूपः समिथे बभूथ॥

वषट् ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट हव्यं॥ वर्धंतु त्वा सुष्टु

तयो गिरो मे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥२५॥ इति पंचमाष्टके षष्ठोऽध्या

यः॥ ॥ॐ ३म्॥ तिस्रो वाचः प्रवद ज्योतिरग्रा या एतद्दुह्रे मधुदोघमूधः॥

स वत्सं कृण्वन्गर्भमोषधीनां सद्यो जातो वृषभो रोरवीति॥ यो वर्धन ओष ॥९३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धीनांयो ऽअपांयोविश्वस्यजगतोदेवऽईशे॥सत्रिधातुशरणंशर्मयंसत्रि
वर्तुज्योतिःस्वभिष्ट्यस्मे॥स्तरीरुत्वद्भवतिसूतऽउत्वद्यथावशंतन्वंचक्रऽ
एषः॥पितुःपयःप्रतिगृभ्णातिमातातेनपितावर्धतेतेनपुत्रः॥यस्मिन्वि
श्वानिभुवनानितस्थुस्तिस्रोद्यावस्त्रेधाससुरापः॥त्रयःकोशासऽउप
सेचनासोमध्वश्चोतंत्यभितोविरप्शं॥इदंवचःपर्जन्यायस्वराजेहृदोऽअ
स्त्वंतरंतज्जुजोषत्॥मयोभुवोवृष्टयःसंत्वस्मेसुपिप्पलाऽओषधीर्देवगोपाः॥
सरेतोधावृषभःशश्वतीनांतस्मिन्नात्माजगतस्तस्थुषश्च॥तन्मऽऋतंपातु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

शान्नऊर्गरस्वाय यूयं ०॥१॥ पर्जन्याय प्र गायत दिवस्पुत्राय मीळ्हुषे॥ स नो य
॥८४॥ वसमिच्छतु॥ यो गर्भमोषधीनां गवां कृणोत्यर्वतां॥ पर्जन्यः पुरुषीणां॥ त
९५ स्मा इदास्ये हविर्जुहोता मधुमत्तमं॥ इळां नः संयतं करत्॥२॥ संवत्सरं
शशयाना ब्राह्मणा व्रतचारिणः॥ वाचं पर्जन्यजिन्वितां प्र मंडूका अवादि
षुः॥ दिव्या आपो अभि यदेनमायं दृतिं न शुष्कं सरसी शयानं॥ गवामह
न मायुर्वत्सिनीनां मंडूकानां वग्नुरत्रा समेति॥ यदीमेनाँ उशतो अभ्य
वर्षीत्तृष्यावतः प्रावृष्यागतायां॥ अख्खलीकृत्या पितरं न पुत्रो अन्यो ॥८४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अन्यमुपवदंतमेति॥ अन्योऽअन्यमनुगृभ्णात्येनोरपांप्रसर्गेयदमंदिषु
तां॥ मंडूकोयदभिवृष्टःकनिष्कन्पृश्निःसंपृंक्तेहरितेनवाचं॥ यदेषामन्योऽ
अन्यस्यवाचंशाक्तस्येववदतिशिक्षमाणः॥ सर्वंतदेषांसमृधेवपर्वय
त्सुवाचोवदथनाध्यप्सु॥ २॥ गोमायुरेकोऽअजमायुरेकः पृश्निरेकोह
रितःऽएकऽएषां॥ समानंनामबिभ्रतोविरूपाः पुरुत्रावाचंपिपिशुर्वदंतः॥
ब्राह्मणासोऽअतिरात्रेनसोमेसरोनपूर्णमभितोवदंतः॥ संवत्सरस्यत
दहःपरिष्ठयन्मंडूकाः प्रावृषीणंबभूव॥ ब्राह्मणासःसोमिनोवाचम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥९५॥ ऋतन्ब्रह्मकृण्वंतः परिवत्सरीणं।अध्वर्यवो घर्मिणः सिष्विदानाऽआविर्भवं
तिगुह्यान्न केचित्॥ देवहितिं जुगुपुर्द्वादशस्यऽऋतुं नरोन प्रमिनंत्येते॥
संवत्सरे प्रावृष्यागतायां तप्ता घर्माऽअश्नुवते विसर्गं॥ गोमायुरदादजमा
95 युरदात्पृश्निरदाद्धरितोनो वसूनि॥ गवां मंडूका ददतः शतानि सहस्रसावे
प्रतिरंतऽआयुः॥५॥ इंद्रासोमा तपतं रक्षऽउब्जतं न्यर्पयतं वृषणा तमो
वृधः॥ परा शृणीतमचितो न्योषतं हतं नुदेथां निशिनीतमत्रिणः॥ इंद्रासो
मा समघशंसमभ्यघंतपुर्ययस्तु चरुरग्निवाँऽइव॥ ब्रह्मद्विषे क्रव्यादे घोरचक्षसे
द्वेषो धत्त ॥९५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मनवायंकिमीदिने॥इंद्रासोमादुष्कृतोवव्रेऽअंतरनारंभणेतमसिप्रविध्य
तं॥यथानातः पुनरेकश्चनोदयत्तद्वामस्तुसहसेमन्युमच्छवः॥इंद्रासोमा
वर्त्तयतंदिवोवधंसंपृथिव्याऽअघशंसायतर्हणं॥उत्तक्षतंस्वर्यं पर्वतेभ्यो
येनरक्षोवावृधानंनिजूर्वथः॥इंद्रासोमावर्त्तयतंदिवस्पर्यग्नितप्तेभिर्यु
वमश्महन्मभिः॥तपुर्वधेभिरजरेभिरत्रिणोनिपर्शानेविध्यतंयंतुनिस्वरं॥५॥
इंद्रासोमापरिवांभूतुविश्वतऽइयंमतिःकक्ष्याश्वेववाजिना॥यांवांहोत्रां
परिहिनोमिमेधयेमाब्रह्माणिनृपतीवजिन्वतं॥प्रतिस्मरेथांतुजयद्भि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रेवैर्हतं दुहो रक्षसो भंगुरावतः ॥ इंद्रासोमा दुष्कृते मा सुगं भूद्यो नः कदाचि
॥२८॥ दभिदासति द्रुहा ॥ यो मा पाकेन मनसा चरंतमभिचष्टे ऽ अनृतेभिर्वचोभिः ॥
आपऽ इव काशिना संगृभीता ऽ असन्नस्त्वासत ऽ इंद्र वक्ता ॥ ये पाकशंसं वि
हरंत ऽ एवैर्ये वा भद्रं दूषयंति स्वधाभिः ॥ अहये वा तान्प्रददातु सोम ऽ आ वा
दधातु निर्ऋतेरुपस्थे ॥ यो नो रसं दिप्सति पित्वो ऽ अग्ने यो ऽ अश्वानां यो
गवां यस्तनूनां ॥ रिपु स्तेन स्तेयकृद्दभ्रमेतु नि ष हीयतां तन्वा ३ तना च ॥ ६ ॥
परः सो ऽ अस्तु तन्वा ३ तना च तिस्रः पृथिवीरधो ऽ अस्तु विश्वाः ॥ प्रति ॥२८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शुष्यतु यशो ऽस्य देवा यो नो दिवा दिप्सति यश्च नक्तं ॥ सुविज्ञानं चिकितु
षे जनाय सच्चासच्च वचसी पस्पृधाते ॥ तयोर्यत्सत्यं यतरदृजीयस्तदित्सोमो
ऽवति हंत्यासत् ॥ न वा ऽउ सोमो वृजिनं हिनोति न क्षत्रियं मिथुया धारयंतं ॥
हंति रक्षो हंत्यासद्वदंतमुभाविंद्रस्य प्रसितौ शयाते ॥ यदि वाहमनृतदेव ऽ
आस मोघं वा देवाँ ऽअप्यूहे ऽअग्ने ॥ किमस्मभ्यं जातवेदो हृणीषे द्रोघ
वाचस्ते निऽर्ऋथं सचंतां ॥ अद्या मुरीय यदि यातुधानो ऽअस्मि यदि वा
युस्ततप पूरुषस्य ॥ अधा स वीरैर्दशभिर्वियूया यो मा मोघं यातुधानेत्याह ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥८७॥ योमायातुंयातुधानेत्याह योवारक्षाःशुचिरस्मीत्याह ॥ इंद्रस्तंहंतुमहताव
धेनविश्वस्यजंतोरधमस्पदीष्ट ॥ प्रयाजिगातिखर्गलेवनक्तमपद्रुहात
न्वं१ गूहमाना ॥ वव्राँऽअनंताँऽअवसापदीष्टग्रावाणोघ्नंतुरक्षसऽउपब्दैः ॥
वितिष्ठध्वंमरुतोविक्ष्वि१ च्छतगृभायतरक्षसःसंपिनष्टन ॥ वयोयेभूत्वी
पतयंतिनक्तभिर्येवारिपोदधिरेदेवेऽअध्वरे ॥ प्रवर्त्तयदिवोऽअश्मान
मिंद्रसोमशितंमघवन्संशिशाधि ॥ प्राक्तादपाक्तादधरादुदक्तादभि
जहिरक्षसःपर्वतेन ॥ एतऽउत्येपतयंतिश्वयातवऽइंद्रंदिप्संतिदिप्स ॥८७॥

९७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वोदाभ्यं ॥ शिशीते शक्रः पिशुनेभ्यो वधं नूनं सृजदशनिं यातुमद्भ्यः ॥ ८ ॥
इंद्रो यातूनामभवत्पराशरो हविर्मथीनामभ्या३ विवासतां ॥ अभीदु शक्रः
परशुर्यथा वनं पात्रेव भिंदं सत ऽ एति रक्षसः ॥ उलूकयातुं शुशुलूकयातुं
जहि श्वयातुमुत कोकयातुं ॥ सुपर्णयातुमुत गृध्रयातुं दृषदेव प्रमृण र
क्ष ऽ इंद्र ॥ मा नो रक्षो ऽभि नड्यातुमावतामपोछतु मिथुनाया किमी
दिना ॥ पृथिवी नः पार्थिवात्पात्वंहसोंतरिक्षं दिव्यात्पात्वस्मान् ॥ इंद्र ज
हि पुमांसं यातुधानमुत स्त्रियं मायया शाशदानां ॥ विग्रीवासो मूरदे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री

वा ऋदंनु मा ते दृशां सूर्यस्य मुच्चरंतं ॥ प्रति चक्ष्व वि चक्ष्वेंद्रश्च सोम जागतं ॥ रक्षो
॥८८॥ भ्यो वधमस्यतमशनिं यातुमद्भ्यः ॥ १ ॥ इति मंडलं ॥ मा चिदन्यद्वि शंसत स
२ खायो मा रिषण्यत ॥ इंद्रमित्स्तोता वृषणं सचा सुते मुहुरुक्था च शंसत ॥
अवक्रक्षिणं वृषभं यथाजुरं गां न चर्षणीसहं ॥ विद्वेषणं संवननोभयं
९८ करं मंहिष्ठमुभयाविनं ॥ यच्चिद्धि त्वा जना ऽइमे नाना हवंत ऽऊतये ॥ अ
स्माकं ब्रह्मेदमिंद्र भूतु ते हा विश्वा च वर्धनं ॥ वि तर्तूर्यंते मघवन्विपश्चि
तो ऽर्यो विपो जनानां ॥ उप क्रमस्व पुरु रूपमा भर वाजं नेदिष्ठमूतये ॥ ॥८८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

म्हेचनत्वामद्रिवः पराशुल्कायदेयांनसहस्रायनायुतायवज्रिवोनशता

तायशतामघ ॥१०॥ वस्याँइन्द्रासिमेपितुरुतभ्रातुरभुंजतः ॥ माताच

मेछदयथः समावसोवसुत्वनायराधसे ॥ क्वेयथक्वेदसिपुरुत्राचिद्धि

तेमनः ॥ अलर्षियुध्मखजकृत्पुरंदर प्रगायत्राअगासिषुः ॥ प्रास्मैगा

यत्रमर्चतवावातुर्यः पुरंदरः ॥ याभिः काण्वस्योपबर्हिरासदंयास

द्वज्रीभिनत्पुरः ॥ येतेसंतिदशग्विनः शतिनोयेसहस्रिणः ॥ अश्वा

सोयेतेवृषणोरघुद्रुवस्तेभिर्नस्तूयमागहि ॥ आत्वद्यसबर्दुघांहुवे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥९९॥ गोयुत्रवैपस्तं ॥ इंद्रं धेनुंसुदुघामन्यामिषंमुरुधारामरंकृतं ॥११॥ यत्तु
दत्सूरएतैशंवंकूवातस्यपर्णिना ॥ वहत्कुत्समार्जुनेयंशतक्रतुः त्सरद्गं
धर्वमस्तृतं ॥ यऽऋतेचिदभिश्रिषः पुराजत्रुभ्यऽआतृदः ॥ संधातासं
99 धिंमघवापुरूवसुरिष्कर्ताविह्रुतंपुनः ॥ माभूमनिष्ट्या इवेंद्रत्वदरणाऽ
इव ॥ वनानिनप्रजहितान्यद्रिवोदुरोषासोऽअमन्महि ॥ अमन्महीद
नाशवोनुग्रासश्चवृत्रहन् ॥ सकृत्सुतेमहताशूररराधसानुस्तोमंमु
दीमहि ॥ यदिस्तोमंममश्रवदस्माकमिंद्रमिंदवः ॥ तिरः पवित्रंस ॥१२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सत्वांसऽआन्त्वावोमंदंतुतुग्रावृधः ॥१२॥ आह१घसधस्तुतिंवावातुः

सख्युराभेहि ॥ उपस्तुतिर्मघोनांप्रत्वावत्वधातेवन्मिसुष्टुतिं ॥ सोताहि

सोममद्रिभिरेमेनमप्सुधावत ॥ गव्यावस्त्रेववासयंतऽ इंनरोनिधुक्ष

न्वक्षणोभ्यः ॥ ३ ॥ अधज्मोऽअधवादिवोबृहतोरोचनादधि ॥ अयावर्धस्वत

न्वागिरामामाजातासुक्रतोपृण ॥ इंद्रायसुमदिंतमंसोमंसोतावरेण्यं ॥

शक्रऽएणंपीपयद्विश्वयाधियाहिन्वानंनवाजयुं ॥ मात्वासोमस्यगल्द

यासदायाचंनहंगिरा ॥ भूर्णिंमृगंनसवनेषुचुक्रुधंकऽईशानंनयाचिषत ॥१३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥१००॥ मदेनेषितं मदमुग्रमुग्रेण शवसा ॥ विश्वेषां तरुतारं मदच्युतं मदे हि ष्मा ददाति
नः ॥ शेवारे वार्या पुरु देवो मर्त्ताय दाशुषे ॥ स सुन्वते च स्तुवते च रासते विश्व
गूर्त्तो अरिष्टुतः ॥ एन्द्र याहि मत्स्व चित्रेण देव राधसा ॥ सरो न प्रास्युदरं सपी
तिभिरा सोमेभिरुरु स्फिरं ॥ आ त्वा सहस्रमा शतं युक्ता रथे हिरण्यये ॥ ब्र
ह्मयुजो हरय इंद्र केशिनो वहंतु सोमपीतये ॥ आ त्वा रथे हिरण्यये हरी
मयूरशेप्या ॥ शितिपृष्ठा वहतां मध्वो अंधसो विवक्षणस्य पीतये ॥ १४ ॥
पिबा त्वस्य गिर्वणः सुतस्य पूर्वपा इव ॥ परिष्कृतस्य रसिन इयमासुति ॥१००॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्वारुर्मघायपत्यते॥यएकोअस्तिदंसनामहाँउग्रोअभिव्रतैः॥गमत्सशि व

प्रीनसयोषदागमद्धवंनपरिवर्जति॥त्वंपुरंचरिष्ण्वंवधैःशुष्णस्यसंपि

णक्॥त्वंभाअनुचरोअधद्विनायदिंद्रहव्योभुवः॥ममत्वासूरउदिते

ममम्ध्यंदिनेदिवः॥ममप्रपित्वेअपिशर्वरेवसवास्तोमासोअवृत्स

त॥स्तुहिस्तुहीदेतेघातेमंहिष्ठासोमघोनां॥निंदिताश्वःप्रपथीपर

मज्यामघस्यमेध्यातिथे॥१५॥आयदश्वान्वनन्वतःश्रद्धयाहंरथे

रुहं॥उतवामस्यवसुनश्चिकेततियोअस्तियाद्वःपशुः॥यऋज्राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्यं मामहे सह त्वचा हिरण्यया॥ एष विश्वान्यभ्यस्तु सौभगासंगस्य स्वन
॥१०१॥ द्रथः॥ अध प्लायोगिरति दासदन्यानासंगो अग्ने दशभिः सहस्रैः॥
अधोक्षणो दश मह्यं रुशंतो नळाइव सरसो निरतिष्ठन्॥ अन्वस्य
101 स्थूरं ददृशे पुरस्तादनस्थ ऊरुरवरंबमाणः॥ शश्वती नार्यभिच
क्ष्याह सुभद्रमर्य भोजनं बिभर्षि॥१६॥ इदं वसो सुतमंधः पिबा सु
पूर्णमुदरं॥ अनाभयिन्ररिमा ते॥ नृभिर्धूतः सुतो अश्नैरव्यो वारैः
परिपूतः॥ अश्वो न निक्तो नदीषु॥ तं ते यवं यथा गोभिः स्वादुमक ॥१०१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मे श्रीणंत :॥ इंद्र त्वास्मिंत्सधमादे॥ इंद्र इत्सोमपा ऽ एक ऽ इंद्र : सुतपा
विश्वायु :॥ अंतर्देवान्मर्त्यांश्च॥ न यं शुक्रो न दुराशीर्न तृप्रा ऽ उरुव्यच
सं॥ अपस्पृण्वते सुहार्दं॥ १० ॥ गोभिर्यदीमन्ये ऽ अस्मन्मृगं न व्रा मृग
यंते॥ अभित्सरंति धेनुभि :॥ त्रय ऽ इंद्रस्य सोमा : सुतास : संतु देवस्य॥
स्वे क्षये सुतपाव्न :॥ त्रय : कोशासश्चोतंति तिस्रश्चम्व : सुपूर्णा :॥ स
माने ऽ अधि भार्मनि॥ शुचिरसि पुरुनिष्ठा : क्षीरैर्मध्यत ऽ आशीर्त :॥
दध्ना मंदिष्ठ : शूरस्य॥ इमे त ऽ इंद्र सोमास्तीव्रा ऽ अस्मे सुतास :॥ शु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰

॥१०२॥ क्रा॥ आशिरं याचंते॥१८॥ ताँऽ आशिरं पुरोळाशमिंद्रेमं सोमं श्रीणीहि॥
रेवंतं हि त्वा शृणोमि॥ हत्सु पीतासो युध्यंते दुर्मदासो न सुरायां॥ ऊधर्न
नग्ना जरंते॥ रेवाँऽ इद्रेवतस्तोता स्यात्त्वावतो मघोनः॥ प्रेदु हरिवः श्रुत
स्य॥ उक्थं च न शस्यमानमनगोरररिरा चिकेत॥ न गायत्रं गीयमानं॥ मा
नऽइंद्र पीयत्नवे मा शर्धते परा दाः॥ शिक्षा शचीवः शचीभिः॥११॥
वयमु त्वा तदिदर्थाऽइंद्र त्वायंतः सखायः॥ कण्वाऽ उक्थेभिर्जरंते॥
न घेमन्यदा पपन वज्रिन्नपसो नविष्टौ॥ तवेदु स्तोमं चिकेत॥ इन्द्र ॥१०२॥

102

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ति देवाः सुन्वंतं न स्वप्नाय स्पृहयंति ॥ यंति प्रमादमतंद्राः ॥ ओषु प्रया
हि वाजेभिर्मा हृणीथा ऽअभ्य१स्मान् ॥ महाँ ऽइव युवजानिः ॥ मोष्व१ घ
दुर्हणावान्सायं करदारे ऽअस्मत् ॥ अश्रीर ऽइव जामाता ॥ २०॥ विद्मा
ह्यस्य वीरस्य भूरिदावरीं सुमतिं ॥ त्रिषु जातस्य मनांसि ॥ आ तू षिंच कण्व
मंतं न घा विद्म श्रवसानात् ॥ यशस्तरं शतमूतेः ॥ ज्येष्ठेन सोतरिंद्राय
सोमं वीराय शक्राय ॥ भरा पिबन्नर्याय ॥ यो वेदिष्ठो ऽअव्यथिष्वश्वावंतं
जरितृभ्यः ॥ वाजं स्तोतृभ्यो गोमंतं ॥ पन्यंपन्यमित्सोतार ऽआ धावत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१०३॥ मघाय॥ सोमं वीराय शूराय॥ २१॥ पाता वृत्रहा सुतमा घा गमं नारे ऽस्म
103 त्॥ नियमते शतमूतिः॥ एह हरी ब्रह्मयुजा शग्मा वक्षतः सखायं॥
गीर्भिः श्रुतं गिर्वणसं॥ स्वादवः सोमा ऽआ याहि श्रीताः सोमा ऽआ याहि
हि॥ शिप्रिन्नृषीवः शचीवो नायमच्छा सधमादं॥ स्तुतश्च यास्त्वा वर्धंति
महे राधसे नृम्णाय॥ इंद्र कारिणं वृधंतः॥ गिरश्च यास्ते गिर्वाह ऽउक्था
च तुभ्यं तानि॥ सत्रा दधिरे शवांसि॥ २२॥ एवेदेष तुविकूर्मिर्वाजां ऽए
को वज्रहस्तः॥ सनादमृक्तो दयते॥ हंता वृत्रं दक्षिणेनेंद्रः पुरू पुरुहूतः॥ ॥७०७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

महान्महीभिः शचीभिः ॥ यस्मिन्विश्वाश्चर्षणय ऽउत च्यौत्ना ज्रयांसि च ॥
अनु घेन्मन्दी मघोनः ॥ एष ऽएतानि चकारेन्द्रो विश्वा योऽति शृण्वे ॥ वाजदा
वा मघोनां ॥ प्रभर्त्ता रथं गव्यन्तमपाकाच्चिद्यमवति ॥ इनो वसु स हि वो
ळ्हा ॥ २२ ॥ सनिता विप्रो ऽअर्वद्भिर्हन्ता वृत्रं नृभिः शूरः ॥ सत्यो विता वि
धन्तं ॥ यजध्वैनं प्रियमेधा इन्द्रं सत्राचा मनसा ॥ यो भूत्सोमैः सत्यमद्वा ॥
गाथश्रवसं सत्पतिं श्रवस्कामं पुरुत्मानं ॥ कण्वासो गात वाजिनं ॥ य ऽऋ
ते चिद्गास्पदेभ्यो दात्सखा नृभ्यः शचीवान् ॥ ये ऽअस्मिन्काममश्रियन् ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१०४॥ 105

इथ्या धीवंतमद्रिवः काण्वं मेध्यातिथिं ॥ मेषो भूतो३ ऽभियंनयः ॥ शिक्षा वि
भिंदो ऽस्मै चत्वार्ययुता ददत् ॥ अष्टा परः सहस्रा ॥ उत सु त्ये पयोवृधा मा
की रणस्य नप्त्या ॥ जनित्वनाय मामहे ॥ २९ ॥ पिबा सुतस्य रसिनो मत्स्वा न ऽ
इंद्र गोमतः ॥ आपिर्नो बोधि सधमाद्यो वृधे३ ऽस्माँ ऽअवंतु ते धियः ॥ भू
याम ते सुमतौ वाजिनो वयं मा न स्तरभिमातये ॥ अस्मांश्चित्राभिरवताद
भिष्टिभिरा नः सुम्नेषु यामय ॥ इमा ऽउ त्वा पुरूवसो गिरो वर्धंतु या मम ॥ पावक
वर्णाः शुचयो विपश्चितोऽभि स्तोमैरनूषत ॥ अयं सहस्रमृषिभिः सहस्कृतः समुद्र ऽ ॥२०८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यज्ञेषु विप्रराज्ये ॥ इंद्रमिद्देवतातय ऽ इंद्रं प्रयत्यध्वरे ॥ इंद्रं समीके वनि
नो हवामह ऽ इंद्रं धनस्य सातये ॥२५॥ इंद्रो मन्हा रोदसी पप्रथच्छव ऽ
इंद्रः सूर्यमरोचयत् ॥ इंद्रे ह विश्वा भुवनानि येमिर ऽ इंद्रे सुवानास ऽ
इंदवः ॥ अभि त्वा पूर्वपीतय ऽ इंद्र स्तोमेभिरायवः ॥ समीचीनास ऋभ
वः समस्वरन्रुद्रा गृणंत पूर्व्यं ॥ अस्येदिंद्रो वावृधे वृष्ण्यं शवो मदे सु
तस्य विष्णवि ॥ अद्या तमस्य महिमानमायवोनु ष्टुवंति पूर्वथा ॥
तत्त्वा यामि सुवीर्यं तद्ब्रह्म पूर्वचित्तये ॥ येना यतिभ्यो भृगवे धने

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१०५॥ हितेयेनप्रस्कण्वमाविथ॥ येनासमुद्रमसृजोमहीरपस्तदिंद्रवृष्णितेश
वः॥ सद्यः सो ऽस्यमहिमाननसंनशेयंक्षोणीरनुचक्रदे॥२६॥ श
105 ग्धीन ऽइंद्रयत्वारयिंयामि सुवीर्यं॥ शग्धिवाजायप्रथमंसिषासते शग्धि
स्तोमायपूर्व्य॥ शग्धीनो ऽअस्यवद्धपौरमाविथधियइंद्रसिषासतः॥
शग्धियथारुशमंश्यावकंकृपमिंद्रप्रावःस्वर्णरं॥ कन्नव्यो ऽअतसी
नांतुरोगृणीतमर्त्यः॥ नहीन्वस्यमहिमानमिंद्रियंस्वर्गृणांत ऽआनशुः॥
कदुस्तुवंत ऽऋतयंतदेवत ऋषिः कोविप्र ऽओहते॥ कदाहवंमघवन्निं ॥१०५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्रसुन्वतः कंदुस्तुवत ऽआ गमः ॥ उदुत्येमधुमत्तमागिरः स्तोमास ऽईर
ते ॥ सत्राजितो धनसा ऽअक्षितोतयो वाजयंतो रथा ऽइव ॥ २७ ॥ कण्वा ऽ
इव भृगवः सूर्या ऽइव विश्वमिद्धीतमानशुः ॥ इंद्रं स्तोमेभिर्महयंत ऽआ
यवः प्रियमेधासो ऽअस्वरन् ॥ युक्ष्वा हि वृत्रहंतम हरी ऽइंद्र परावतः ॥
अर्वाचीनो मघवंत्सोमपीतय ऽउग्र ऽऋष्वेभिरा गहि ॥ इमे हि ते कार
वो वावशुर्धिया विप्रासो मेधसातये ॥ स त्वं नो मघवंनिंद्र गिर्वणो
वेनो न शृणुधी हवं ॥ निरिंद्र बृहतीभ्यो वृत्रं धनुभ्यो ऽअस्फुरः ॥ नि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ स ॥

।२०६॥ रर्बुदस्य मृगयस्य मायिनो निः पर्वतस्य गा आजः ॥ निरग्नयो रुरुचुर्निरु
सूर्यो निः सोम ऽइन्द्रियो रसः ॥ निरन्तरिक्षादधमो महामहिं कृषे तदिन्द्र पौं
स्यं ॥२८॥ यं मे दुरिन्द्रो मरुतः पाकस्थामा कौरयाणः ॥ विश्वेषां त्मना शो
भिष्ठमुपेव दिवि धावमानं ॥ रोहितं मे पाकस्थामा ~~कौरयाणः ॥~~ सुधुरं
कक्ष्यप्रां ॥ अदाद्रायो विबोधनं ॥ यस्मा अन्ये दश प्रति धुरं वहन्ति वह्नयः ॥
अस्तं वयो न तुग्र्यं ॥ आत्मा पितुस्तनूर्वास ऽओजोदा ऽअभ्यञ्जनं ॥ तुरी
यमिद्रोहितस्य पाकस्थामानं भोजं दातारमब्रवं ॥२९॥ यदिन्द्र प्रागपागुदङ् ॥२०६॥
न्यग्वा हूयसे नृभिः ॥ सिमा ॥

106

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पुरुनृषूतो ऽअस्यानवेसिप्रशर्धतुर्वशे ॥ यद्वारुमेरुशमेश्यावकेकृप ऽ
इंद्रमादयसेसचा ॥ कण्वासस्त्वाब्रह्मभिस्तोमवाहस ऽ इंद्रायछंत्याग
हि ॥ यथागौरो ऽअपाकृतंतृष्यन्नेत्यवेरिणं ॥ आपित्वेनः प्रपित्वेतूयमा
गहिकण्वेषुसुसचापिब ॥ मंदंतुत्वामघवन्निंद्रेंदवोराधोदेयायसु
न्वते ॥ आमुष्यासोममपिबच्चमूसुतंज्येष्ठंतद्दधिषेसहः ॥ प्रचक्रे
सहसासहोबभंजमन्युमोजसा ॥ विश्वेत ऽ इंद्रपृतनायवोयहोनि
वृक्षा ऽ इवयेमिरे ॥ २० ॥ सहस्रेणेवसचतेयवीयुधायस्त ऽ आनळु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१०७॥ 107 प्रस्तुतिं॥ पुत्रं प्रार्गं वै कृणुते सुवीर्ये दाश्नोति नमऽउक्तिभिः॥ मा भेम
माश्रमिष्मोग्रस्य सख्ये तव॥ महत्ते वृष्णोऽअभिचक्ष्यं कृतं पश्येम तु
र्वशं यदुं॥ सव्यामनु स्फिग्यं वावसे वृषा न दानोऽअस्य रोषति॥ मध्वा
संपृक्ताः सारघेण धेनवस्तूयमेहि द्रवा पिब॥ अश्वी रथी सुरूपऽइ
द्गोमाँऽइदिन्द्र ते सखा॥ श्वात्रभाजा वयसा सचते सदा चन्द्रो याति स
भामुप॥ ऋश्यो न तृष्यन्नवपानमा गहि पिबा सोमं वशाँऽअनु॥ निमे
घमानो मघवन्दिवेदिवऽओजिष्ठं दधिषे सहः॥२॥ अध्वर्यो द्रा ॥७०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वथाहंसोममिंद्रः पिपासति ॥ उपनूनंयुयुजेवृषणाहरी ॥ आचजगाम
वृत्रहा ॥ स्वयंचित्समन्यतेदाशुरिर्जनोयत्रासोमस्यतृंपसि ॥ इदंतेऽअ
न्नंयुज्यंसमुक्षितंतस्येहिप्रद्रवापिब ॥ रथेष्ठायाध्वर्यवः सोममिंद्रा
यसोतन ॥ अधिब्रध्नस्याद्रयोविचक्षतेसुन्वंतोदाश्वध्वरं ॥ उपब्रध्नं
वावातावृषणाहरीऽइंद्रमपसुवक्षतः ॥ अर्वांचंत्वासप्तयोध्वरश्रि
योवहंतुसवनेदुप ॥ प्रपूषणंवृणीमहेयुज्यायपुरूवसुं ॥ सशक्रशि
क्षपुरुहूतनोधियातुजेरायेविमोचन ॥ १२ ॥ संनः शिशीहिभुरिजो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रिवक्षुरं रास्व रायो विमोचन ॥ ह्वेतं नः सुवेदमुस्त्रियं वसु यं त्वं हिनोषि मर्त्यं ॥
॥१०८॥ वेमि त्वा पूषन्नृञ्जसे वेमि स्तोतव आघृणे ॥ न तस्य वेम्यरणं हि तद्वसो स्तुषे
108 पज्राय साम्ने ॥ परा गावो यवसं कच्चिदाघृणे नित्यं रेक्णो अमर्त्य ॥ अस्मा
कं पूषन्नविता शिवो भव मंहिष्ठो वाजसातये ॥ स्थूरं राधः शताश्वं कुरुङ्गस्य
दिविष्टिषु ॥ राज्ञस्त्वेषस्य सुभगस्य रातिषु तुर्वशेष्वमन्महि ॥ धीभिः सा
तानि काण्वस्य वाजिनः प्रियमेधैरभिद्युभिः ॥ षष्टिं सहस्रानु निर्मजाम
जे निर्यूथानि गवामृषिः ॥ वृक्षाश्चिन्मे अभिपित्वे अरारणुः ॥ गां भजन्त
मेहनाश्वं भजन्त मेहना ॥ ७ ॥ इति पंचमाष्टके सप्तमोध्यायः ॥ ७ ॥ ॥१०८॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ ओ३म्॥ दूरादिहेव यत्सत्यरुणप्सुरशिश्वितत्॥ वि भानुं विश्वधातनत्॥
नृवद्दस्रा मनोयुजा रथेन पृथुपाजसा॥ सचेथे अश्विनोषसं॥ युवाभ्यां
वाजिनीवसू प्रति स्तोमा अदृक्षत॥ वाचं दूतो यथोहिषे॥ पुरुप्रिया ण ऊ
तये पुरुमन्द्रा पुरूवसू॥ स्तुषे कण्वासो अश्विना॥ मंहिष्ठा वाजसातमेषयन्ता
शुभस्पती॥ गन्तारा दाशुषो गृहं॥ १॥ ता सुदेवाय दाशुषे सुमेधामविता
रिणीं॥ घृतैर्गव्यूतिमुक्षतं॥ आ नः स्तोममुप द्रवत्तूयं श्येनेभिराशुभिः॥
यातमश्वेभिरश्विना॥ येभिस्तिस्रः परावतो दिवो विश्वानि रोचना॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१०१॥ श्रीॐ रत्क्नून्यरिद्दीयथः ॥ उत नो गोमतीरिष ऽ उत सातीरहर्विदा ॥ वि पथः

सातये सितं ॥ आ नो गोमंतमश्विना सुवीरं सुरथं रयिं ॥ वोळ्हमश्वावती

109 रिषः ॥२॥ याव्धाना शुभस्पती दस्रा हिरण्यवर्त्तनी ॥ पिबतं सोम्यं मधु ॥

अस्मभ्यं वाजिनीवसू मघवद्भ्यश्च सप्रथः ॥ छर्दिर्यंतमदाभ्यं ॥ नि षु

ब्रह्म जनानां याविष्टं तूयमागतं ॥ मो ष्व१न्यां ऽ उपारतं ॥ अस्य पिब

तमश्विना युवं मदस्य चारुणः ॥ मध्वो रातस्य धिष्ण्या ॥ अस्मे ऽ आ वहतं ॥१००॥

रयिं शतवंतं सहस्रिणं ॥ पुरुक्षुं विश्वधायसं ॥३॥ पुरुत्रा चिद्धि वां नरा विह्वयंते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वायद्भिरश्विनागतं ॥ जनासोवृक्तबर्हिषोहविष्मंतोऽअरंकृतः ॥ युवां
हवंतेऽअश्विना ॥ अस्माकमद्यवामयंस्तोमोवाहिष्ठोऽअंतमः ॥ युवा
भ्यांभूत्वश्विना ॥ योहवांमधुनोदृतिराहितोरथचर्षणे ॥ ततःपिबत
मश्विना ॥ तेननोवाजिनीवसूपश्वेतोकायशंगवे ॥ वहतंपीवरीरि
षः ॥ ५ ॥ उतनोदिव्याऽइषऽउतसिंधूंरहर्विदा ॥ अपद्वारेववर्षथः ॥
कदावांतौग्र्योविधत्समुद्रेजहितोनरा ॥ यद्वांरथोविभिष्पतात् ॥ यु
वंकण्वायनासत्यापिरिप्तायहर्म्ये ॥ शश्वदूतीर्दशस्यथः ॥ ताभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥११०॥ 110

रायान्नमूतिभिर्नदम्यसीभिः सुशस्तिभिः ॥ यद्वांवृषण्वसू हुवे ॥ यथाचि

त्कण्वमावतंप्रियमेधमुपस्तुतं ॥ अत्रिंशिंजारमश्विना ॥ ५ ॥ यथोतकृत्व्ये

धनेंऽशुंगोष्वगस्त्यं ॥ यथावाजेषुसोभरिं ॥ एतावद्वांवृषण्वसूऽअतोवाभू

योऽअश्विना ॥ गृणन्तःसुम्नमीमहे ॥ रथंहिरण्यवंधुरंहिरण्याभीशुम

श्विना ॥ आहिस्थाथोदिविस्पृशं ॥ हिरण्ययीवांरभिरीषाऽअक्षोहिरण्य

यः ॥ उभाचक्राहिरण्यया ॥ तेननोवाजिनीवसूपरावतश्चिदागतं ॥ उपेमां

सुष्टुतिंमम ॥ ६ ॥ आवहेथेपराकात्पूर्वीरश्नंतावश्विना ॥ इषोदासीरमर्त्या ॥ अनोभु

॥११०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वोभिरारायायातमश्विना ॥ पुरुश्चंद्रानासत्या ॥ एहवांप्रुषितप्सवोवयो
वहंतुपर्णिनः ॥ अच्छास्वध्वरंजनं ॥ रथंवामनुगायसंयऽइषावर्त्तते
सह ॥ नचक्रमभिबाधते ॥ हिरण्ययेनरथेनद्रवत्पाणिभिरश्वैः ॥ धीज
वनानासत्या ॥ ७ ॥ युवंमृगंजागृवांसंस्वदथोवावृषण्वसू ॥ तानः पृंक्त
मिषारयिं ॥ तामेऽअश्विनासनीनांविद्यातंनवानां ॥ यथाचिच्चैद्यः
कशुः शतमुष्ट्रानांददत्सहस्रादशगोनां ॥ योमेहिरण्यसंदृशोदश
राज्ञोऽअमंहत ॥ अधस्पदाऽइच्चैद्यस्यकृष्टयश्चर्मम्नाऽअभितोजनाः ॥

५१११॥ माकिरेनापयागाध्वेनेमेयंतिचेदयः॥ऊन्योनेमूरिरोहतीतरिदावन्त
सेजनः॥८॥महाँऽइंद्रोयऽओजसापर्जन्योवृष्टिमाँऽइव॥स्तोमैर्वत्सस्य
वावृधे॥प्रजामृतस्यपिप्रतः॥प्रयद्भरंतवन्हयः॥विप्राऽऋतस्यवाह
सा॥कण्वाऽइंद्रंयदक्रतस्तोमैर्यज्ञस्यसाधनं॥जामिब्रुवतऽआयुधं॥
समस्यमन्यवेविशोविश्वानमंतकृष्टयः॥समुद्रायेवसिंधवः॥ओ
जस्तदस्यतित्विषऽउभेयत्समवर्त्तयत्॥इंद्रश्चर्मेवरोदसी॥विचि
द्वृत्रस्यदोधतोवज्रेणशतपर्वणा॥शिरोबिभेदवृष्णिना॥इमाऽअ॥१११॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भि प्रणोनुमो विपामग्रेषु धीतयः। अग्नेः शोचिर्न दिद्युतः॥ गुहा सतीरु
प त्मना प्र यच्छोचंत धीतयः॥ कण्वा ऋतस्य धारया॥ प्र तमिंद्र नशीम
हि रयिं गोमंतमश्विनं॥ प्र ब्रह्म पूर्वचित्तये॥ अहमिद्धि पितुष्परि मेधा
मृतस्य जग्रभ॥ अहं सूर्यऽइवाजनि॥१०॥ अहं प्रत्नेन मन्मना गिरः शुं
भामि कण्ववत्॥ येनेंद्रः शुष्ममिद्दधे॥ ये त्वामिंद्र न तुष्टुवुरृषयो ये
च तुष्टुवुः॥ ममेद्वर्धस्व सुष्टुतः॥ यदस्य मन्युरध्वनीद्वि वृत्रं पर्वशो रु
जन्॥ अपः समुद्रमैरयत्॥ नि शुष्णऽइंद्र धर्णसिं वज्रं जघंथ दस्यवि॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥११२॥ वृष्णाद्युम्नश्तविषे ॥ नघाव ऽ इंद्रमोजसानांतरिक्षाणिवज्रिणं ॥ नविव्य
चंतभूमयः ॥११॥ यस्तऽ इंद्रमहीरपस्तभूयमानऽ आशयत् ॥ नितंप
त्रि द्यासुश्नथः ॥यऽ इमेरोदसीमहीसमीचीसमजग्रभीत् ॥ तमोभिरिंद्रतं
गुहः ॥यऽ इंद्रयतयस्त्वाभृगवोयेचतुष्टुवुः ॥ ममेदुग्रश्रुधीहवं ॥ इमास्तऽ
इंद्रपृश्नयोघृतंदुहतऽ आशिरं ॥ एनामृतस्यपिप्युषीः ॥ याऽ इंद्रप्र
स्वस्त्वासागर्भमचक्रिरन् ॥ परिधर्मेवसूर्यं ॥१२॥ त्वामिच्छवसस्पते
कण्वाऽ उक्थेनवावृधुः ॥ त्वांसुतासऽ इंदवः ॥ नवेदिंद्रप्रणीतिषूतय ॥११२॥

112

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्नास्त्विरद्रिवः ॥ यज्ञो वितंतसाय्यः ॥ आन ऽ इंद्र महीमिषं पुरं न दर्षि गो
मतीं ॥ उत प्रजां सुवीर्यं ॥ उत त्यदाश्वश्व्यं यदिंद्र नाहुषीष्वा ॥ अग्रे विक्षु प्र
दीदयत् ॥ अभि व्रजं न तत्निषे सूर ऽ उपाकचक्षसं ॥ यदिंद्र मृळयासि नः ॥१३॥
यदंग तविषीयस ऽ इंद्र प्रराजसि क्षितीः ॥ महाँ अपार ओजसा ॥ तं
त्वा हविष्मतीर्विश ऽ उप ब्रुवत ऽ ऊतये ॥ उरुज्रयसमिंदुभिः ॥ उपह्वरे
गिरीणां संगथे च नदीनां ॥ धिया विप्रो ऽ अजायत ॥ अतः समुद्रमुद्व
तश्चिकित्वाँ अव पश्यति ॥ यतो विपान ऽ एजति ॥ आदित्प्रत्नस्य रेतसो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥११३॥ ज्योतिष्पश्यंति वासरं ॥ परोयदिध्यतेदिवा ॥१४॥ कण्वासऽइंद्रतेमतिं
विश्वेवर्धंतिपौंस्यं ॥ उतोशविष्ठवृष्ण्यं ॥ इमांमऽइंद्रसुष्टुतिंजुषस्वप्रसु
113 मामव ॥ उतप्रवर्धयामतिं ॥ उतब्रह्मण्यावयंतुभ्यंप्रवृद्धवज्रिवः ॥ वि
प्राऽअतक्ष्मजीवसे ॥ अभिकण्वाऽअनूषतापोनप्रवतायतीः ॥ इंद्रंव
नन्वतीमतिः ॥ इंद्रमुक्थानिवावृधुः समुद्रमिवसिंधवः ॥ अनुत्तम
न्युमजरं ॥१५॥ आनोयाहिपरावतोहरिभ्यांहर्यताभ्यां ॥ इममिंद्रसुतंपि
ब ॥ त्वामिद्वृत्रहंतमजनासोवृक्तबर्हिषः ॥ हवंतेवाजसातये ॥ अनुत्वारोदसी ॥११३॥
उभे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चक्रंनवर्त्यैतशं॥अनुसुवानासऽइंदवः॥मंदस्वासुस्वर्णरऽउतेंद्र
शर्यणावति॥मत्स्वाविवस्वतोमती॥वावृधानऽउपद्यविवृषा॥वज्र्य
रोरवीत्॥वृत्रहासोमपातमः॥२९॥ऋषिर्हिपूर्वजाऽअस्येकऽईशानऽ
ओजसा॥इंद्रचोष्कूयसेवसु॥अस्माकंत्वासुताँऽउपवीतपृष्ठाऽअभि
प्रयः॥शतंवहंतुहरयः॥इमांसुपूर्व्यांधियंमधोर्घृतस्यपिप्युषीं॥
कण्वाऽउक्थेनवावृधुः॥इंद्रमिद्धिमहीनांमेधेवृणीतमर्त्यः॥इंद्रं
सनिष्युरूतये॥अर्वाचंत्वापुरुष्टुतप्रियमेधस्तुताहरी॥सोमपेया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

115

यवृक्षतः॥ ज्ञानमलं तितिद्रिरे सलस्मं पश्चाद्वादे॥ राधांसि याक्षानं॥ श्री
णिज्ञाताऽन्यर्वनो सह स्वादज्ञागोनां॥ ददुष्यज्ञायसाम्ने॥ उदानट् ककुलो
दिवमुष्णां चतुर्युजो ददत्॥ अवसायाद्धुजनं॥१७॥ प्रयद्वस्त्रिष्टुभमि
षं मरुतो विप्रो ऽक्षरत॥ विपर्वतेषु राजथ॥ यदंग तविषीयवो यामं शुभ्रा अ४
ऽअचिध्वं॥ निपर्वता ऽअहासत॥ उदीरयंत वायुभिर्वाश्रासः पृश्नि
मातरः॥ धुक्षंत पिप्युषीमिषं॥ वपंति मरुतो मिहं प्रवेपयंति पर्वता
न्॥ यद्यामं यांति वायुभिः॥ नियद्यामाय वो गिरिर्निसिंधवो विधर्मे ॥१४॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णे॥ मरुतं शुष्माय यमिरे॥१८॥ युष्मा॑ऽ ऊतऽ॒क्रमन्नये युष्मां॑ दिवा॑त्ववामेह॥ यु
ष्मा॑ग्नयस्य ध्वरे॥ उद्देश्यऽ मरुतः सवमित्राय यामेषशिरीरते॥ वाश्वा ऽ अ
धिष्ठनादिवः॥ सृजंतिरश्मि मोजसापंथां सूर्याय यातवे॥ तेभ्यानुभिर्वि
नस्थिरे॥ इमांमेमरुतोगिरमिमं स्तोममृभुक्षणः॥ इमं मे वनताहवं॥
त्रीणि सरांसि पृश्नयो दुदुह्रे वज्रिणेमधु॥ उत्संकवंधमुद्रिणं॥१९॥
मरुतो यद्धवोदिवः सुम्नायं तो हवामहे॥ आतूनऽ उपगंतन॥ यूयं
हि ष्ठासुदानवो रुद्राऽ ऋभुक्षणो दमे॥ उत प्रचेतसो मदे॥ आनोर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥११५॥ यिं मद च्युतं पुरुक्षुं विश्वधायसं ॥ इयत्ता मरुतो दिव ॥ अधीवय स्थिरीणां

यामं शुभ्रा ऽ अचिध्वं ॥ सुवानैर्मंद ध्वू ऽ इंदुभिः ॥ एतावतश्चिदेषां सुम्नं

भिक्षेत मर्त्यः ॥ अदाभ्यस्य मन्मभिः ॥ २० ॥ ये द्रप्सा ऽ इवरोदसी धमंत्य

नु वृष्टिभिः ॥ उत्सं दुहंतो ऽ अक्षितं ॥ उदु स्वानेभिरीरत ऽ उद्रथैरुदुवायु

भिः ॥ उत्स्तोमैः पृश्निमातरः ॥ येना वनु र्वत्र्यायदुं येन कण्वं धनस्पृतं ॥ रा

ये सुतस्य धीमहि ॥ इमा ऽ उवः सुदानवो घृतं न पिप्युषीरिषः ॥ वर्द्धान्का ॥११५॥

ण्वस्य मन्मभिः ॥ क्वेनूनं सुदानवो मदथा वृक्तबर्हिषः ॥ ब्रह्मा को वः सप

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्यति ॥२१॥ नहिष्मयद्धवः पुरास्तोमेभिर्वृक्तबर्हिषः ॥ शर्द्धाँऽऋतस्य
जिन्वथ ॥ समुत्येमहतीरपः संक्षोणीसमुसूर्यं ॥ संवज्रंपर्वशोदधुः ॥
विवृत्रंपर्वशोययुर्विपर्वताँऽअराजिनः ॥ चक्राणावृष्णिपौंस्यं ॥ अनु
त्रितस्ययुध्यतः शुष्ममावन्नुतक्रतुं ॥ अन्विंद्रंवृत्रतूर्ये ॥ विद्युद्धस्ताऽ
अभिद्यवः शिप्राः शीर्षन्हिरण्ययीः ॥ शुभ्राव्यंजतश्रिये ॥२२॥ उशना
यत्परावतऽउक्ष्णोरंध्रमयातन ॥ द्यौर्नचक्रदद्भिया ॥ आनोमख
स्यदावनेऽश्वैर्हिरण्यपाणिभिः ॥ देवासऽउपगंतन ॥ यदेषांपृषती

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥११६॥

तष्येप्रष्ठिर्वहतिरोहितः ॥ यांनिश्चुभ्नारिणांनपः ॥ सुषोमेशर्यणावं
त्यार्जीकेपस्त्यावति ॥ ययुर्निचक्रयानरः ॥ कद्धागच्छाथमरुतऽइत्था
विप्रंहवमानं ॥ माऽउषुकेभिर्नाधमानं ॥ २३ ॥ कद्धनूनंकधप्रियोयदिं
द्रमजहातन ॥ कोवःसखित्वऽओहते ॥ सहोषुणोवज्रहस्तैःकण्वासोऽ
अग्निंमरुद्भिः ॥ स्तुषेहिरण्यवाशीभिः ॥ ओषुवृष्णःप्रयज्यूनानव्यसे
सुविताय ॥ ववृत्यांचित्रवाजान् ॥ गिरयश्चिन्निजिहतेपर्शानासोम
न्यमानाः ॥ पर्वताश्चिन्नियेमिरे ॥ आक्ष्णयावानोवहंत्यंत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रिक्षेणपततः॥ धातारस्तुवतेवयः॥ अग्निर्हिजानिपूर्व्यश्छंदोनसू
रोऽअर्चिषा॥ ते भानुभिर्वितस्थिरे ॥२५॥ आनोविश्वाभिरूतिभिर
श्विनागच्छतंयुवं॥ दस्राहिरण्यवर्त्तनीपिबतंसोम्यंमधु॥ आनूनंया
तमश्विनारथेनसूर्यत्वचा॥ भुजीहिरण्यपेशसाकवीगंभीरचेत
सा॥ आयातंनहुषस्पर्यांतरिक्षात्सुवृक्तिभिः॥ पिबाथोऽअश्वि
नामधुकण्वानांसवनेसुतं॥ आनोयातंदिवस्पर्यांतरिक्षादधप्रि
या॥ पुत्रः कण्वस्यवामिहसुषावसोम्यंमधु॥ आनोयातमुपश्रुत्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं

॥११७॥ श्विना सोमपीतये॥ स्वाहा स्तोमस्य वर्द्धना प्र कवी धीतिभिर्नरा॥२५
117 यच्चिद्धि वां पुर ऋषयो जुहूरे वसे नरा॥ आयातमश्विना गतमुपे
मां सुष्टुतिं मम॥ दिवश्चिद्रोचनादध्या नो गंतं स्वर्विदा॥ धीभिर्वत्स
प्रचेतसा स्तोमेभिर्हवनश्रुता॥ किमन्ये पर्यासते स्मत्स्तोमेभिरश्वि
ना॥ पुत्रः कण्वस्य वामृषिर्गीर्भिर्वत्सो अवीवृधत्॥ आ वां विप्र इ
हावसे ह्वत्स्तोमेभिरश्विना॥ अरिप्रा वृत्रहंतमा ता नो भूतं मयोभुवा॥
आ यद्वां योषणा रथमतिष्ठद्वाजिनीवसू॥ विश्वान्यश्विना ॥११७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

युवं प्रधीतान्यगच्छतं ॥ २९॥ अतः सहस्रनिर्णिजा रथेना यातमश्वि
ना ॥ वत्सो वां मधुमद्वचोऽशंसीत्काव्यः कविः ॥ पुरुमन्द्रा पुरूवसू म
नोतरा रयीणां ॥ स्तोमं मे ऽश्विनाविममभि वन्ही ऽअनूषातां ॥ आ
नो विश्वान्यश्विना धत्तं राधांस्यह्रया ॥ कृतं न ऽऋत्वियावतो मा नो री
रधतं निदे ॥ यन्नासत्या परावति यद्वा स्थो ऽअध्यम्बरे ॥ अतः सहस्र
निर्णिजा रथेना यातमश्विना ॥ यो वां नासत्यावृषिर्गीर्भिर्वत्सो ऽअवी
वृधत् ॥ तस्मै सहस्रनिर्णिजमिषं धत्तं घृतश्चुतं ॥ २७॥ प्रास्मा ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥११८॥ ऊर्जं घृतम्भुत मश्विनाय छतं युवं॥ यो वां सुम्नाय तुष्टवद्वसूयाद्दा

नु नस्पती॥ आ नो गंतं रिशादसेमं स्तोमं पुरुभुजा॥ कृतं नः सुश्रि

यो नरेमा दातमभिष्टये॥ आ वां विश्वाभिरूतिभिः प्रियमेधा ऽअहू

षत॥ राजंता वध्वराणामश्विना यामहूतिषु॥ आ नो गंतं मयोभुवा

श्विना शंभुवा युवं॥ यो वां विपन्यू धीतिभिर्गीर्भिर्वत्सो ऽअवीवृधत्॥

याभिः कण्वं मेधातिथिं याभिर्वशं दशव्रजं॥ याभिर्गोशर्यमावतं

ताभिर्नोऽवतं नरा॥ २८॥ याभिर्नरा त्रसदस्युमावतं कृत्व्ये धने॥ ताभिः ॥११८॥

118

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्य १ स्माँ ऽ अश्विना प्रावतं वाजसातये ॥ प्र वां स्तोमाः सुवृक्तयो गिरो व
र्द्धन्त्वश्विना ॥ पुरुत्रा वृत्रहंतमा ता नो भूतं पुरुस्पृहा ॥ त्रीणि पदान्यश्विनो
राविः सांति गुहा परः ॥ कवी ऽ ऋतस्य पत्मभिरर्वाग्जीवेभ्यस्परि ॥ २१
आ नूनमश्विना युवं वत्सस्य गंतमवसे ॥ प्रास्मै यच्छतमवृकं पृथुच्छर्दि
र्युयुतं या ऽ अरातयः ॥ यदंतरिक्षे यद्दिवि यत्पंच मानुषाँ ऽ अनु ॥ नृम्णं
तद्धत्तमश्विना ॥ ये वां दंसांस्यश्विना विप्रासः परिमामृशुः ॥ एवेत्का
ण्वस्य बोधतं ॥ अयं वां घर्मो ऽ अश्विना स्तोमेन परिषिच्यते ॥ अयं सो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स

॥११८॥ मो मधुमान्वाजिनीवसू येन वृत्रं चिकेतथः ॥ यदप्सु यद्वनस्पतौ यदो
षधीषु पुरुदंससा कृतं ॥ तेन माविष्टमश्विना ॥ २० ॥ यन्नासत्या भुरण्य
थो यद्वा देव भिषज्यथः ॥ अयं वां वत्सो मतिभिर्न विंधते हविष्मंतं हि ग
च्छथः ॥ आ नूनमश्विनो ऽ ऋषिः स्तोमं चिकेत वामया ॥ आ सोमं मधुमत्त
मं घर्मं सिंचादथर्वणि ॥ आ नूनं रघुवर्त्तनिं रथं तिष्ठाथो ऽ अश्विना ॥ आ वां
स्तोमा ऽ इमे मम नभो न चुच्यवीरत ॥ यदद्य वां नासत्योक्थैराचुच्युवी
महि ॥ यद्वा वाणीभिरश्विनेवेत्काण्वस्य बोधतं ॥ ध६ो काक्षीवा ॥

॥११८॥

यद्वांकक्षीवाँऽ उतयद्व्यश्वऽऋषिर्यद्वांदीर्घतमाजुहाव।पृथीयद्वांवै
न्यःसादनेष्वेवेदतोऽअश्विनाचेतयेथां॥ ७१ ॥ यातंछर्दिष्पाऽउतनः
परस्पाभूतंजगत्पाऽउतनस्तनूपा॥ वर्तिस्तोकायतनयाययातं॥ यदिन्द्रे
णसरथंयाथोऽअश्विनायद्वावायुनाभवथःसमोकसा॥ यदादित्येभि
रृभुभिःसजोषसायद्वाविष्णोर्विक्रमणेषुतिष्ठथः॥ यदद्याश्विनावहंहु
वेयवाजसातये॥ यत्पृत्सुतुर्वणेसहस्तच्छ्रेष्ठमश्विनोरवः॥ आनूनंया
तमश्विनेमाहव्यानिवांहिता॥ इमेसोमासोऽअधितुर्वशेयदाविमे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१२०॥ कण्वेषु वामघ॥ यन्नासत्या पराके ऽर्वाके ऽस्ति भेषजं॥ तेन नू
नं विमदाय प्रचेतसा छर्दिर्वत्साय यच्छतं॥ ७२॥ अभुत्स्यु प्र देव्या सा कं
वाचाहमश्विनोः॥ व्यावर्देव्या मतिं वि रातिं मर्त्येभ्यः॥ प्र बोधयोषो ऽश्
विना प्र देवि सूनृते महि॥ प्र यज्ञहोतरानुषक् प्र मदाय श्रवो बृहत्॥
यदुषो यासि भानुना सं सूर्येण रोचसे॥ आहायमश्विनो रथो वर्तिर्या
ति नृपाय्यं॥ यदापीतासो ऽंशवो गावो न दुह्र ऊधभिः॥ यद्वा वाणी
रनूषत प्र देवयन्तो ऽश्विना॥ प्र द्युम्नाय प्र शवसे प्र नृषाह्याय शर्मणे॥ ॥१२०॥

120

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रच्लोयप्रचेतसा॥ यन्नूनं धीभिरश्विनापितुर्योना निषीदथः॥
यद्वासुम्नेभिरुक्थ्या॥ ७३॥ यस्योदिर्षप्रसप्तनियद्वाशेचनेदिवः॥
यद्वासमुद्रेऽअध्याकृतेगृहेतऽआयातमश्विना॥ यद्वोयुज्ञंमनवेसं
मिमिक्षथुरेवेत्काण्वस्यबोधतं॥ बृहस्पतिंविश्वान्देवाँऽअहंहुवऽइन्द्र
विष्णूऽअश्विनावाशुहेषसा॥ त्यान्व१श्विनाहुवेसुदंससागृभेकृता॥
ययोरस्तिप्रणः सख्यंदेवेष्वध्याप्यं॥ ययोरधिप्रयुज्ञाऽअसूरेसं
तिसूरयः॥ तायज्ञस्याध्वरस्यप्रचेतसास्वधाभिर्यापिबतः सो

स

॥७२१॥ म्यंमधु॥ यद्ध्याश्विनावपाग्यस्मा कश्यो वाजिनीवसू॥ यद्गूह्य व्यनेवि
तुर्वसौ यदौ हुवेवामथमागतं॥ यदंतरिक्षे पतथः पुरुभुजा यद्वेमे रो
दसी ऽअनु॥ यद्वास्वधाभिरधितिष्ठथो रथमत ऽआयातमश्विना॥
त्वमग्ने व्रतपा ऽअसि देव ऽआमर्त्येष्वा॥ त्वं यज्ञेष्वीड्यः॥ त्वमसि प्रश
स्यो विदथेषु सहंत्य॥ अग्ने रथीरध्वराणां॥ स त्वमस्मदप द्विषो यु
योधि जातवेदः॥ अदेवीरग्ने अरातीः॥ अति च्चिरसंतमह यज्ञं मर्त
स्य रिपोः॥ नोपवेषि जातवेदः॥ मर्त्ता ऽअमर्त्यस्य ते भूरि नाम मम ॥७२२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥स॥

॥१२२॥ मंनामहे॥ विप्रासोजातवेदसः॥३५॥ विप्रंविप्रासोवसे देवंमर्त्तासऽ

122 ऊतये॥ अग्निंगीर्भिर्हवामहे॥ आतेवत्सोमनोयमत्परमाच्चित्सध

स्थात्॥ अग्नेत्वांकामयागिरा॥ पुरुत्राहिसदृङ्ङसिविशोविश्वाऽअनु

प्रभुः॥ समत्सुत्वाहवामहे॥ समत्स्वग्निमवसेवाजयन्तोहवामहे॥

वाजेषुचित्रराधसं॥ प्रत्नोहिकमीड्योऽअध्वरेषुसनाच्चहोतानव्य

श्चसत्सि॥ स्वांचाग्नेतन्वंपिप्रयस्वास्मभ्यंचसौभगमायजस्व॥ ३८॥ ॥१२२५

इतिपंचमाष्टकेऽअष्टमोध्यायः॥ ५२॥ ५९॥ ५१॥ ५२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्लो १६५

इति शाकलसंहितापंचमाष्टकः समाप्तः

१२०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्र १२१ पंचमाष्टकप्रारंभः॥

॥पंचमाष्टकप्रारंभः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्री
१६५०

॥ अथचतुर्थाष्टकमारंभः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०ऋ०अ०
१

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्भगवतीनमः ॥ हरिः ॐ ॥ ॥ त्वामग्ने हविष्मंतो दे
वं मर्त्तास ऽ ईळते ॥ मन्ये त्वा जातवेदसं स हव्या वक्ष्यानुषक् ॥ अग्निर्होता दा
स्वतः क्षयस्य वृक्तबर्हिषः ॥ सं यज्ञासश्चरंति यं सं वाजासः श्रवस्यवः ॥ उत स्म
यं शिशुं यथा नवं जनिष्टारणी ॥ धर्त्तारं मानुषीणां विशामग्निं स्वध्वरं ॥ उत स्म
दुर्गृभीयसे पुत्रो न ह्वार्याणां ॥ पुरू यो दग्धासि वनाग्ने पशुर्न यवसे ॥ अध स्म य
स्यार्चयः सम्यक् संयंति धूमिनः ॥ यदीमह त्रितो दिव्युप ध्मातेव धमति शिशी
ते ध्मातरी यथा ॥ तवाहमग्न ऽ ऊतिभिर्मित्रस्य च प्रशस्तिभिः ॥ द्वेषोयुतो न दु
रिता तुर्याम मर्त्यानां ॥ तं नो अग्ने ऽ अभी नरो रयिं सहस्व ऽ आ भर ॥ स क्षेपय राम
त्स पोषयद्भुवद्वाजस्य सातय ऽ उतैधि पृत्सु नो वृधे ॥ १ ॥ अग्न ऽ ओजिष्ठमा १

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भर द्युम्नमस्मभ्यमध्रिगो ॥ प्रनो राया परीणसा रत्सि वाजाय पंथां ॥ त्वन्नोऽअ
ग्नेऽअद्भुत क्रत्वा दक्षस्य मंहना ॥ त्वे ऽअसुर्य१ मारुहत्क्राणा मित्रो न यज्ञियः ॥
त्वन्नोऽअग्नऽएषां गयं पुष्टिं च वर्द्धय ॥ ये स्तोमेभिः प्रसूरयो नरो मघान्यानशुः ॥
येऽअग्ने चंद्र ते गिरः शुंभंत्यश्वराधसः ॥ शुष्मेभिः शुष्मिणो नरो दिवश्चिद्येषां
बृहत्सुकीर्त्तिर्बोधति त्मना ॥ तव त्येऽअग्नेऽअर्चयो भ्राजंतो यंति धृष्णुया ॥
परिज्मानो न विद्युतः स्वानो रथो न वाजयुः ॥ नू नोऽअग्न ऊतये सबाधसश्च
रातये ॥ अस्माकासश्च सूरयो विश्वाऽआशास्तरीषणि ॥ त्वन्नोऽअग्नेऽअं
गिरः स्तुत स्तवानऽआभर ॥ होतर्विभ्वासहं रयिं स्तोतृभ्यः स्तवसे च नऽउते
धि पृत्सु नो वृधे ॥ २ ॥ जनस्य गोपाऽअजनिष्ट जागृविरग्निः सुदक्षः सुवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ तायनव्यसे॥घृतप्रतीकोबृहतादिविस्पृशाद्युमद्विभातिभरतेभ्यःशुचि
:॥यज्ञस्यकेतुंप्रथमंपुरोहितमग्निंनरस्त्रिषधस्थेसमीधिरे॥इंद्रेण
देवैःसरथंसबर्हिषिसीदन्निहोतायथाजयसुक्रतुः॥असंमृष्टोजा
यसेमात्रोःशुचिर्मंद्रःकविरुदतिष्ठोविवस्वतः॥घृतेनत्वावर्धयन्नग्नऽ
आहुतधूमस्तेकेतुरभवद्दिविश्रितः॥अग्निर्नोयज्ञमुपवेतुसाधुयाग्निं
नरोविभरंतेगृहेगृहे॥अग्निर्दूतोऽभवद्धव्यवाहनोग्निंवृणानावृण
तेकविक्रतुं॥तुभ्येदमग्नेमधुमत्तमंवचस्तुभ्यंमनीषाऽइयमस्तुशंहृदे।
त्वांगिरःसिंधुमिवावनीर्महीरापृणंतिशवसावर्धयंतिच॥त्वामग्नेअं राम

गिरसो गुहा हितमन्वविंदंछिश्रियाणं वनेवने ॥ स जायसे मथ्यमानः सहो म
हत्त्वामाहुः सहसस्पुत्रमंगिरः ॥२॥ प्राग्नये बृहते यज्ञियाय ऽ ऋतस्य वृष्णे ऽ
असुराय मन्म ॥ घृतं न यज्ञ ऽ आस्ये ऽ सुपूतं गिरं भरे वृषभाय प्रतीचीं ॥ ऋतं
चिकित्व ऽ ऋतमिच्चिकिद्ध्यृतस्य धारा ऽ अनु तृंधि पूर्वीः ॥ नाहं यातुं सहसा न
द्वयेन ऋतं सपाम्यरुषस्य वृष्णः ॥ कया नो ऽ अग्न ऽ ऋतयन्नृतेन भुवो नवेदा ऽ उच
थस्य नव्यः ॥ वेदा मे देव ऽ ऋतुपा ऽ ऋतूनां नाहं पतिं सनितुरस्य रायः ॥ के ते ऽ अ
ग्ने रिपवे बंधनासः के पायवः सनिषंत द्युमंतः ॥ के धासिमग्ने ऽ अनृतस्य पांति क
आसतो वचसः संति गोपाः ॥ सखायस्ते विषुणा ऽ अग्न ऽ एते शिवासः संतो ऽ अ
शिवा ऽ अभूवन् ॥ अधूर्षत स्वयमेते वचोभिरृजूयते वृजिनानि ब्रुवंतः ॥ यस्ते ऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ अग्नेनमसायज्ञमीट्टऽऋतंसपात्यरुषस्यवृष्णः॥ तस्यक्षयःपृथुरासाधुरेतुप्र
सर्स्राणस्यनहुषस्यशेषः॥ ४॥ अर्चंतस्त्वाहवामहेऽर्चंतःसमिधीमहि॥ अग्नेऽ
अर्चंतऽऊतये॥ अग्नेःस्तोमंमनामहेसिध्रमद्यदिविस्पृशः॥ देवस्यद्रविणस्यवः
॥ अग्निर्जुषतनोगिरोहोतायोमानुषेष्वा॥ सयक्षद्दैव्यंजनं॥ त्वमग्नेसप्रथाऽअ
सिजुष्टोहोतावरेण्यः॥ त्वयायज्ञंवितन्वते॥ त्वामग्नेवाजसातमंविप्रावर्द्धंतिसु
ष्टुतं॥ सनोरास्वसुवीर्यं॥ अग्नेनेमिररांऽइवदेवांस्त्वंपरिभूरसि॥ आराधश्चित्र
मृंजसे॥ ५॥ अग्निंस्तोमेनबोधयसमिधानोऽअमर्त्यं॥ हव्यादेवेषुनोदधत्
॥ तमध्वरेष्वीळतेदेवंमर्त्ताऽअमर्त्यं॥ यजिष्ठंमानुषेजने॥ तंहिशश्वंतऽईळते राम
स्रुचादेवंघृतश्चुता॥ अग्निंहव्यायवोळ्हवे॥ अग्निर्जातोऽअरोचतघ्नन्दस्यू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ज्योतिषा तमः ॥ अविंदन्नु ऽअपस्व ः॥ अग्निमीळेन्यं कविं घृतपृष्ठं सपर्यत ॥
वेतु मे शृणवद्धवं ॥ अग्निं घृतेन वावृधुः स्तोमेभि र्विश्वचर्षणिं ॥ स्वाधीभिर्व
चस्युभिः ॥ ६ ॥ प्र वेधसे कवये वेद्याय गिरं भरे यशसे पूर्व्याय । घृतप्रसत्तो ऽ
असुरः सुशेवो रायो धर्त्ता धरुणो वस्वो ऽअग्निः ॥ ऋतेन ऽऋतं धरुणं धार
यंत यज्ञस्य शाके परमे व्योमन् । दिवो धर्मं धरुणे सेदुषो नॄं जातै रजातां
ऽअभि ये ननक्षुः ॥ अंहोयुवस्तन्वस्तन्वते वि वयो महद्दुष्टरं पूर्व्याय ॥ स संव
तो नवजातस्तुतुर्यात्सिंहं न क्रुद्धमभितः परि ष्ठुः ॥ मातेव यद्भरसे पप्रथानो
जनंजनं धायसे चक्षसे च ॥ वयोवयो जरसे यद्दधानः परि त्मना विषुरूपो जि
गासि ॥ वाजो नु ते शवसस्पात्वंतमुरुं दोघं धरुणं देव रायः ॥ पदं न तायुर्गुहा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०अ० दधानो महो राये चितयन्नत्रिमस्पः ॥७॥ बृहद्वयो हि भानवेऽर्चा देवायाग्न
४ ये ॥ यं मित्रं न प्रशस्तिभिर्मर्तासो दधिरे पुरः ॥ स हि द्युभिर्जनानां होता दक्ष
स्य बाह्वोः ॥ वि हव्यमग्निरानुषग्भगो न वारमृण्वति ॥ अस्य स्तोमे मघोनः
सख्ये वृद्धशोचिषः ॥ विश्वा यस्मिंतुविष्वणि समर्ये शुष्ममादधुः ॥ अधा ह्य
ग्नऽएषां सुवीर्यस्य मंहना ॥ तमिद्यह्वं न रोदसी परि श्रवो बभूवतुः ॥ नू न ए
हि वार्यमग्ने गृणानऽआ भर ॥ ये वयं ये च सूरयः स्वस्ति धामहे सचोतैधि
पृत्सु नो वृधे ॥८॥ आ यन्ते देव मर्त्यऽइत्था तव्यांसमूतये ॥ अग्निं कृते स्व
रू ध्वरे पूरुरीळीतावसे ॥ अस्य हि स्वयशस्तरऽआसा विधर्मन्मन्यसे ॥ त राम
नाकं चित्रशोचिषं मन्द्रं परो मनीषया ॥ अस्य वासाऽउऽअर्चिषा यऽआ ४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पृक्ष तुजा गिरा ॥ दिवो न यस्य रेतसा बृहच्छोचींष्यर्चयः ॥ अस्य क्रत्वा विचेत
सो दस्मस्य वसु रथऽआ ॥ अधा विश्वासु हव्यो ऽग्निर्विक्षु प्र शस्यते ॥ नूनं न इद्धि
वार्यमासा सचन्त सूरयः ॥ ऊर्जो नपादभिष्टये पाहि शग्धि स्वस्तयऽउतैधि
पृत्सु नो वृधे ॥ १ ॥ प्रातरग्निः पुरुप्रियो विशः स्तवेतातिथिः ॥ विश्वानि
यो अमर्त्यो हव्या मर्त्येषु रण्यति ॥ द्विताय मृक्तवाहसे स्वस्य दक्षस्य मंहना ॥
इन्दुं स धत्तऽआनुषक्स्तोता चित्तेऽअमर्त्य ॥ तं वो दीर्घायुशोचिषं गिरा हुवे म
घोनां ॥ अरिष्टो येषां रथो व्यश्वदावन्नीयते ॥ चित्रा वा येषु दीधितिरासन्नु
क्था पान्ति ये ॥ स्तीर्णं बर्हिः स्वर्णरे श्रवांसि दधिरे परि ॥ ये मे पञ्चाशतं ददुर
श्वानां सधस्तुति ॥ द्युमदग्ने महि श्रवो बृहत्कृधि मघोनां नृवदमृत नृणाम् ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ अ॰ ॥१०॥ अभ्यवस्थाः प्रजायंते प्रवव्रेर्वव्रिश्चिकेत॥ उपस्थे मातुर्विचष्टे॥ जुहुरे वि
५ चितयंतोनिमिषं नृम्णं पांति॥ आदृह्लां पुरं विविशुः॥ आश्वैत्रेयस्य जंतवो द्यु
मद्वर्द्धंत कृष्टयः॥ निष्कग्रीवो बृहदुक्थऽएना मध्वा न वाजयुः॥ प्रियं दुग्धं न काम्य
मजामि जाम्योः सचा॥ घर्मो न वाजजठरोदब्धः शश्वतो दभः॥ क्रीळन्नो रश्मऽ
आभुवः संभस्मना वायुना वेविदानः॥ ताऽअस्य सन्धृषजो न तिग्माः सुसंशिता
वक्ष्यो वक्षणेस्थाः॥ ११॥ यमग्ने वाजसातम त्वं चिन्मन्यसे रयिं॥ तन्नो गीर्भिः श्र
वाय्यं देवत्रा पनया युजं॥ येऽअग्ने नेरयंति ते वृद्धाऽउग्रस्य शवसः॥ अप द्वेषोऽ
अपह्वरोन्यव्रतस्य सश्चिरे॥ होतारं त्वा वृणीमहेग्ने दक्षस्य साधनं॥ यज्ञेषु राम
पूर्व्यं गिरा प्रयस्वंतो हवामहे॥ इत्था यथा तऽऊतये सहसावं दिवे दिवे॥ रायऽऋ ५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तायसुक्रतो गोभिः ष्याम सधमादो वीरैः स्याम सधमादः ॥१२॥ मनुष्वत्त्वा नि

धीमहि मनुष्वत्सभिधीमहि ॥ अग्ने मनुष्वदंगिरो देवान्देवयते यज ॥ त्वं हि मा

नुषे जनेऽग्ने सुप्रीत इध्यसे ॥ स्रुचस्त्वा यंत्यानुषक्सुजात सर्पिरासुते ॥ त्वां

विश्वे सजोषसो देवासो दूतमक्रत ॥ सपर्यंतस्त्वा कवे यज्ञेषु देवमीळते ॥ दे

वं वो देवयज्ययाग्निमीळीत मर्त्यः ॥ समिद्धः शुक्र दीदिह्यृतस्य योनिमासदः

ससस्य योनिमासदः ॥१३॥ प्र विश्वसामन्नत्रिवदर्चा पावकशोचिषे ॥ योऽ

ध्वरेष्वीड्यो होता मंद्रतमो विशि ॥ न्यग्निं जातवेदसं दधाता देवमृत्विजं ॥

प्र यज्ञ एत्वानुषगद्या देवव्यचस्तमः ॥ चिकित्विन्मनसंत्वा देवं मर्तास ऊतये ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०र०अ० वरेण्यस्य तेवसऽइयानासो अमन्महि ॥ अग्ने चिकिद्ध्य१स्य नऽइदं वचः स
६ हस्य ॥ तं त्वा सुशिप्र दंपते स्तोमैर्वर्द्धंत्यत्रयो गीर्भिः शुंभंत्यत्रयः ॥१४॥ अग्ने
सहंतमा भर द्युम्नस्य प्रासहा रयिं ॥ विश्वा यश्चर्षणीरभ्या३सा वाजेषु सास
हत् ॥ तमग्ने पृतनाषहं रयिं सहस्वऽआ भर ॥ त्वं हि सत्योऽअद्भुतो दाता वाज
स्य गोमतः ॥ विश्वे हि त्वा सजोषसो जनासो वृक्तबर्हिषः ॥ होतारं सद्मसु प्रि
यं व्यंति वार्या पुरु ॥ स हि ष्मा विश्वचर्षणिरभिमाति सहो दधे ॥ अग्नऽएषु क्ष
येष्वा रेवन्नः शुक्र दीदिहि द्युमत्पावक दीदिहि ॥१५॥ अग्ने त्वं नोऽअंतम उत त्रा राम
ता शिवो भवा वरूथ्यः ॥ द्विं० ॥ वसुरग्निर्वसुश्रवाऽअच्छा नक्षि द्युमत्तमं रयिं दाः ॥ ६

द्वि० ॥ सनोबोधिश्रुधीहवमुरुष्याणोऽअघायतःसमस्मात् ॥ तंत्वाशोचिष्ठ
दीदिवःसुम्नायनूनमीमहेसखिभ्यः ॥ १६ ॥ अछावोऽअग्निमवसेदेवं
गासिसनोवसुः ॥ रासत्पुत्रऽऋषूणामृतावापर्षतिद्विषः ॥ सहिसत्योयं
पूर्वेचिद्देवासश्चिद्यमीधिरे ॥ होतारंमंद्रजिह्वमित्सुदीतिभिर्विभावसुं ॥
सनोधीतीवरिष्ठयाश्रेष्ठयाचसुमत्या ॥ अग्नेरायोदिदीहिनःसुवृक्ति
भिर्वरेण्य ॥ अग्निर्देवेषुराजत्यग्निर्मर्त्ते[illegible]विशन् ॥ अग्निर्नोहव्यवाहनो
ग्निंधीभिःसपर्य्यत ॥ अग्निस्तुविश्रवस्तमंतुविब्रह्माणमुत्तमं ॥ अतूर्तं
श्रावयत्पतिंपुत्रंददातिदाशुषे ॥ १७ ॥ इत्यर्द्धः ॥ अग्निर्ददातिसत्पतिंसासा

धा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ अ॰ ह्यो युधा नृभिः ॥ अग्निरत्यं रघुष्यदं जेतारमपराजितं ॥ यद्वाहिष्ठं तदग्न
१ ये बृहदर्च विभावसो ॥ महिषीव त्वद्रयिस्त्वद्वाजा ऽ उदीरते ॥ तव द्युमंतो ऽ अ चै
र्चयो ग्रावेवोच्यते बृहत् ॥ उतो ते तन्यतुर्यथा स्वानो अर्त्त त्मना दिवः ॥ एवां प्रा
ऽ अग्निं वसूयवः सहसानं ववंदिम ॥ स नो ऽ विश्वा ऽ अति द्विषः पर्षन्नावेव सु
क्रतुः ॥ १८ ॥ अग्ने पावक रोचिषा मंद्रया देव जिह्वया ॥ आ देवान्वक्षि यक्षि
च ॥ तं त्वा घृतस्नवीमहे चित्रभानो स्वर्दृशं ॥ देवाँ ऽ आ वीतये वह ॥ वीतिहो
त्रं त्वा कवे द्युमंतं समिधीमहि ॥ अग्ने बृहंतमध्वरे ॥ अग्ने विश्वेभिरा गहि दे राम
वेभिर्हव्यदातये ॥ होतारं त्वा वृणीमहे ॥ यजमानाय सुन्वत ऽ आग्ने सुवी

यं वह॥ देवैरा सत्सि बर्हिषि॥ १९॥ समिधानः सहस्रजिदग्ने धर्माणि पु
ष्यसि॥ देवानां दूत उक्थ्यः॥ न्यग्निं जातवेदसं होत्रवाहं यविष्ठ्यं॥ दधा
ता देवमृत्विजं॥ प्र यज्ञ एत्वानुषगद्या देवव्यचस्तमः॥ स्तृणीत बर्हिरास
दे॥ एदं मरुतो अश्विना मित्रः सीदंतु वरुणः॥ देवासः सर्वया विशा॥ २०॥
अनस्वंता सत्पतिर्मामहे मे गावा चेतिष्ठोऽअसुरो मघोनः॥ त्रैवृष्णोऽअ
ग्ने दशभिः सहस्रैर्वैश्वानर त्र्यरुणश्चिकेत॥ यो मे शता च विंशतिं च गोनां
हरी च युक्ता सुधुरा ददाति॥ वैश्वानर सुष्टुतो वावृधानो ग्ने यच्छ ऽश्वमेधाय सूरये
॥ ददेदृचा सनिं यते ददन्मेधामृतायते॥ यस्य मा परुषाः शतमुद्धर्षयंत्युक्षणः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ध्यायसूरये। ददृचासनिंयतेददन्मेधामृतायते। यस्यमापरुषाःशतमुद्धर्षयंत्युक्षणः॥३

सं॰च॰अ॰ त्र्यरुणायत्रासदस्यो॥ एवातेऽअग्नेसुमतिंचकानोनविष्ठायनवमंत्रसदस्युः॥
८ योमेगिरस्तुविजातस्यपूर्वीर्युक्तेनाभित्र्यरुणोगृणाति॥ योमइतिप्रवोच
त्यश्वमेअश्वमेधस्यदानाःसोमाऽइवत्र्याशिरः॥ इंद्राग्नीशतदाव्यश्वमेधे मा
सुवीर्यं॥ क्षत्रंधारयतंबृहद्दिविसूर्यमिवाजरं॥२३॥ समिद्धोऽअग्निर्दिवि
शोचिरश्रेत्प्रत्यङ्ङुषसमुर्वियाविभाति॥ एतिप्राचीविश्ववारानमोभिर्देवां
ईळानाहविषाघृताची॥ समिध्यमानोऽअमृतस्यराजसिहवि ण्वंतं षु
सचसेस्वस्तयेविश्वंसधत्तेद्रविणंयमिन्वस्यातिथ्यमग्नेनिचधत्तऽइत्पु
रः॥ अग्नेशर्धमहतेसौभगायतवद्युम्नान्युत्तमानिसंतु॥ संजास्पत्यंसु राम ८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यममाकृणुष्व शत्रूयतामभितिष्ठामहांसि ॥ समिद्धस्यप्रमहसोग्नेवंदेतवश्रि
यं ॥ वृषभोद्युम्नवाँऽअसिसमध्वरेष्विध्यसे ॥ समिद्धोऽअग्नऽआहुतदेवान्य
क्षिस्वध्वर ॥ त्वंहिहव्यवाळसि ॥ आजुहोतादुवस्यताग्निंप्रयत्यध्वरे ॥ वृणी
ध्वंहव्यवाहनं ॥ २२ ॥ त्र्यर्यमामनुषोदेवतातात्रीरोचनादिव्याधारयंत ॥ अ
र्चंतित्वामरुतःपूतदक्षास्त्वमेषामृषिरिंद्रासिधीरः ॥ अनुयदीमरुतोमंदसा
नमार्चन्निंद्रंपपिवांसंसुतस्य ॥ आदत्तवज्रमभियदहिंहन्नपोयह्वीरसृ
जत्सर्तवाऽउ ॥ उतब्रह्माणोमरुतोमेऽअस्येंद्रःसोमस्यसुषुतस्यपेयाः ॥ त
द्धिहव्यंमनुषेगाऽअविंददहन्नहिंपपिवाँऽइंद्रोऽअस्य ॥ आद्रोदसीवितरं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ख॰ अं॰ विष्कभायत्संविव्यानश्चिद्भियसेमृगंकः॥ जिगर्तिमिंद्रोऽअपजर्गुराणः

१ प्रतिश्वसंतमवदानवंहन्॥ अधक्रत्वामघवन्तुभ्यंदेवाऽअनुविश्वेअददुः

सोमपेयं॥ यत्सूर्यस्यहरितःपतंतीःपुरःसतीरुपराऽएतशेकः॥ २३॥ नव

यदस्यनवतिंचभोगान्साकंवज्रेणमघवाविवृश्चत्॥ अर्चंतींद्रंमरुतःसध

स्थेत्रैष्टुभेनवचसाबाधतद्यां॥ सखासख्येऽअपचत्तूयमग्निरस्यक्रत्वाम

हिषात्रीशतानि॥ त्रीसाकमिंद्रोमनुषःसरांसिसुतंपिबद्वृत्रहत्यायसोमं

॥ त्रीयच्छतामहिषाणामघोमास्त्रीसरांसिमघवासोम्यापाः॥ कारंनवि

श्वेऽअह्वंतदेवाभरमिंद्राययदहिंजघान॥ उशनायत्सहस्यैरयातंगृ राम १

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ह मिंद्र जूजुवानेभिरश्वैः ॥ वन्वानोऽत्र सरथं ययाथ कुत्सेन देवैरवनोर्ह
शुष्णं ■ प्रान्यच्चक्रमवृहः सूर्यस्य कुत्सायान्यद्वरिवो यातवेऽकः ॥ अनासो
दस्यूंरमृणो वधेन नि दुर्य्योण आवृणङ्मृध्रवाचः ॥ २५ ■ स्तोमासस्त्वा
गौरिवीतेरवर्द्धन्नरंधयो वैदथिनाय पिप्रुं ॥ आ त्वामृजिश्वा सख्याय च
क्रे पचन्पक्तीरपिबः सोममस्य ■ नवग्वासः सुतसोमास इंद्रं दशग्वासो
अभ्यर्चंत्यर्कैः ॥ गव्यं चिदूर्वमपिधानवंतं तं चिन्नरः शशमाना अप व्रन् ■
कथो नु ते परि चराणि विद्वान्वीर्य्या मघवन्या चकर्थ ॥ या चो नु नव्या कृणवः
शविष्ठ प्रेदु ता ते विदथेषु ब्रवाम ■ एता विश्वा चकृवाँ इंद्र भूर्यपरीतो जनु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ अ षा वीर्येण ॥ यच्चिन्नु वज्रिन्कृणवो दधृष्वान्नते वर्त्ता तविष्या ऽअस्ति तस्याः
१० ॥ इंद्रं ब्रह्म क्रियमाणा जुषस्व या ते शविष्ठ नव्या ऽअकर्म ॥ वस्त्रेव भद्रा सुकृ
ता वसूयू रथं न धीरः स्वपा ऽअतक्षं ॥ २५ ॥ क्व ऽस्य वीरः को ऽअपश्यऽदिंद्रं सु
खरथमीयमानं हरिभ्यां ॥ यो राया वज्री सुतसोममिछंतदोको गंता पुरुहूत ऽऊ
ती ॥ अवाचचक्षं पदमस्य सस्वरुग्रं निधातुरन्वायमिछन् ॥ अपृछमन्यां ऽ
उत ते म ऽआहुरिंद्रं नरो बुबुधाना ऽअशेम ॥ प्रनु वयं सुते या ते कृतानींद्र ब्रवाम
यानि नो जुजोषः ॥ वेददविद्वाञ्छृणवच्च विद्वान्वहते ऽयं मघवा सर्वसेनः ॥ स्थिरं
मनश्चकृषे जात ऽइंद्र वेषीदेको युधये भूयसश्चित् ॥ अश्मानं चिछवसा दिद्यु राम
तो वि विदो गवामूर्वमुस्रियाणां ॥ परो यत्त्वं परम ऽआजनिष्ठाः परावति श्रुत्यं १०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नाम बिभ्रत् ॥ अतश्चिदिंद्रादभयंत देवा विश्वाऽअपोऽअजयद्दासपत्नीः ॥
॥ २६ ॥ तुभ्येदेते मरुतः सुशेवाऽअर्चंत्यर्कं सुन्वंत्यंधः ॥ अहिमोहानमपऽ
आशयानं प्र मायाभिर्मायिनं सक्षदिंद्रः ॥ वि षू मृधो जनुषा दानमिन्वन्न
हन्गवा मघवन्त्संचकानः ॥ अत्रा दासस्य नमुचेः शिरो यदवर्तयो मनवे
गातुमिच्छन् ॥ युजं हि मामकृथाऽआदिदिंद्र शिरो दासस्य नमुचेर्मथाय
न् ॥ अश्मानं चित्स्वर्यं वर्तमानं प्र चक्रियेव रोदसी मरुद्भ्यः ॥ स्त्रियो हि
दास आयुधानि चक्रे किं मा करन्नबलाऽअस्य सेनाः ॥ अंतर्ह्यख्यदुभेऽअ
स्य धेनेऽअथोप प्रैद्युधये दस्युमिंद्रः ॥ समत्र गावोभितोनवंतेहेह वत्सैर्वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ अ॰ युक्तायदासन्नु॥ संताऽइंद्रोऽअसृजदस्यशाकैर्यदींसोमासःसुषुताऽअमंद
३१ न्नू॥ २॥ यदींसोमाबभ्रुधूताऽअमंदन्नरोरवीद्वृषभःसादनेषु॥ पुरंदरःप
पिवाँऽइंद्रोऽअस्यपुनर्गवामददादुस्त्रियाणां॥ भद्रमिदंरुशमाऽअग्नेऽअ
क्रन्गवांचत्वारिदद्दतःसहस्रा॥ ऋणंचयस्यप्रयतामघानिप्रत्यग्रभी
ष्मनृतमस्यनृणां॥ सुपेशसंमावसृजंत्यस्तंगवांसहस्रैरुशमासोऽअ
ग्ने॥ तीव्राइंद्रममंदुःसुतासोक्तोर्व्युष्टौपरितक्म्यायाः॥ औच्छत्सारात्री
परितक्म्यायाँऽऋणंचयेराजनिरुशमानां॥ अत्योनवाजीरघुरज्यमानो
बभ्रुश्चत्वार्यसनत्सहस्रा॥ चतुःसहस्रंगव्यस्यपश्वःप्रत्यग्रभीष्मरुश
मेष्वग्ने॥ घर्मश्चित्तप्तःप्रवृजेयऽआसीदयस्मयस्तम्वादामविप्राः॥ २८

राम
११

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इंद्रो रथाय प्रवतं कृणोति यमध्यस्थान्मघवा वाजयंतं॥ यूथेव पश्वो व्युनो
ति गोपा ऽअरिष्टो याति प्रथमः सिषासन्॥ आ प्र द्रव हरिवो मा वि वेनः पिशं
गराते ऽअभि नः सचस्व॥ नहि त्वदिंद्र वस्यो ऽअन्यदस्त्यमेनांश्चिज्जनिवत
श्चकर्थ॥ उद्यत्सहः सहस ऽआजनिष्ट देदिष्ट ऽइंद्र ऽइंद्रियाणि विश्वा॥ प्रा
चोदयत्सुदुघा वव्रे ऽअंतर्वि ज्योतिषा संववृत्वत्तमो ऽवः॥ अनवस्ते रथमश्वा
य तक्षन्त्वष्टा वज्रं पुरुहूत द्युमंतं॥ ब्रह्माण ऽइंद्रं महयंतो ऽअर्कैरवर्द्धयन्न
हये हंतवा ऽउ॥ वृष्णे यत्ते वृषणो ऽअर्कमर्चानिंद्र ग्रावाणो ऽअदितिः
सजोषाः॥ अनश्वासो ये पवयो ऽरथा ऽइंद्रेषिता ऽअभ्यवर्त्तंत दस्यून्॥ २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ प्रते पूर्वाणि करणानि वोचं प्रनूतना मघवन्या चकर्थ ॥ शक्तीवो यद्विभरा
१२ रोदसी ऽउभे जयन्नपो मनवे दानुचित्राः ॥ तदिन्नु ते करणं दस्म विप्राहिं
12 तू. यद्घ्नन्नोजो ऽअत्रामिमीथाः ॥ शुष्णस्य चित्परि माया ऽअगृभ्णाः प्रपि
त्वं यन्नप दस्यूंरसेधः ॥ त्वमपो यदवे तुर्वशायारमयः सुदुघाः पार ऽइन्द्र
॥ उग्रमयातमवहो ह कुत्सं सं ह यद्वामुशनारन्त देवाः ॥ इन्द्राकुत्सा वहमा
ना रथेना वामत्या ऽअपि कर्णे वहन्तु ॥ निः षीमद्भ्यो धमथो निः षधस्था
न्मघोनो हृदो वरथस्तमांसि ॥ वातस्य युक्तान्त्सुयुजश्चिदश्वान्कविश्चिदेषो राम
ऽअजगन्नवस्युः ॥ विश्वे ते ऽअत्र मरुतः सखाय इन्द्र ब्रह्माणि तविषीमवर्धन् ॥ ३० १२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सूरश्चिद्रथंपरितक्म्यायांपूर्वंकरदुपरंजूजुवांसं॥ भरच्चक्रमेतशः सं
रिणातिपुरोदधत्सनिष्यतिक्रतुंनः॥ आयंजनाऽअभिचक्षेजगामेंद्रः
सखायंसुतसोममिछन्॥ वदन्ग्रावाववेदिंभ्रियातेयस्यजीरमध्वर्यव
श्चरंति॥ येचाकनंतचाकनंतनूतेमर्ताऽअमृतमोतेऽअंहऽआरन्॥
वावंधियज्यूँरुततेषुधेह्योजोजनेषुयेषुतेस्याम॥ २१॥ अदर्दरुत्समसृ
जोविखानित्वमर्णवान्बद्बधानाँऽअरम्णाः॥ महांतमिंद्रपर्वतंवियद्वःसृ
जोविधाराअवदानवंहन्॥ त्वमुत्साँऽऋतुभिर्बद्बधानांऽअरंहऽऊधः
पर्वतस्यवज्रिन्॥ अहिंचिदुग्रप्रयुतंशयानंजघन्वाँऽइंद्रतविषीमध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ अ॰ सा॰ ॥ त्वस्य चिन्महतो निर्मृगस्य वधर्जघान तविषीभिरिंद्रः ॥ य ऽ एक ऽ इद
प्रतिर्मन्यमान ऽ आदस्मादन्यो ऽ अजनिष्ट तव्यान् ॥ त्वं चिदेषां स्वधया मदं
तं मिहोन पातं सुवृधं तमोगां ॥ वृषप्रभर्म्मा दानवस्य भामं वज्रेण वज्री नि
जघान शुष्णं ॥ त्वं चिदस्य क्रतुभिर्निषत्तमर्म्मणो विददिदस्य मर्म ॥ य
दीं सुक्षत्र प्र भरता मदस्य युयुत्संतं तमसि हर्म्ये धाः ॥ त्वं चिदित्था कस्य यं श
यानमसूर्ये तमसि वावृधानं ॥ तं चिन्मंदानो वृषभः सुतस्योच्चैरिंद्रो ऽ अ
पगूर्या जघान ॥ १२ ॥ उद्यदिंद्रो महते दानवाय वधर्यमिष्ट सहो ऽ अप्र राम
तीतं ॥ यदीं वज्रस्य प्रभृतौ ददाभ विश्वस्य जंतोरधमं चकार ॥ त्वं चिदर्णं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मधुपंन्नायानमसित्वंवृत्रंमस्पादद्दुग्रः ॥ अपादमत्रंमहतावधेननिर्दुर्यो
प णाऽआवृङ्क्तमृध्रवाचं ॥ कोऽअस्यशुष्मंतविषींवरातऽएकोधनाभरतेऽ
अप्रतीतः ॥ इमेचिदस्यज्रयसोनुदेवीऽइंद्रस्यौजसोभियसाजिहाते ॥
न्यस्मेदेवीस्वधितिर्जिहीतइंद्रायगातुरुशतीवयेमे ॥ संयदोजोयुवतेवि
श्वमाभिरनुस्वधाव्नेक्षितयोनमंत ॥ एकंनुत्वासत्पतिंपांचजन्यंजातंशृ
णोमियशसंजनेषु ॥ तम्मेजगृभ्रऽआशसोनविष्ठंदोषावस्तोर्हवमानासऽ
इंद्रं ॥ एवाहित्वामृतुथायातयंतंमघाविप्रेभ्योददतंशृणोमि ॥ किंतेब्रह्मा
णोगृहतेसखायोयेत्वायानिदधुःकाममिंद्र ॥ २२ ॥ इतिचतुर्थाष्टकेप्रथ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०अ० मोध्यायः॥ ॥ हरिः ॐ म्॥ ॥ महिमहेतवसेदीध्येनॄनिंद्रायेत्थातवसेऽअतव्या

१४ न्॥ योअस्मैसुमतिंवाजसातौस्तुतोजनेसमर्य्यश्चिकेत॥ सत्वन्नऽइंद्रधिय

सानोऽअर्क्कैर्हरीणांवृषन्योक्त्रमश्रेः॥ याद्दूत्थामघवन्ननुजोषंवक्षोऽअभि

प्रार्यःसक्षिजनान्॥ ननतेतऽइंद्राभ्य१स्मदृष्वायुक्तासोऽअब्रह्मतायदसन्

॥ तिष्ठारथमधितंवज्रहस्तारश्मिंदेवयमसेस्वश्वः॥ पुरूयत्तऽइंद्रसंत्युक्था

15 गवेचक्कर्थोर्वरासुयुध्यन्॥ ततक्षेसूर्यायचिदोकसिस्वेवृषासमत्सुदासस्य

नामचित्॥ वयंतेतऽइंद्रयेचनरःशर्द्धोजज्ञानायाताश्चरथाः॥ आस्माञ्जे

गम्यादहिशुष्मसत्वाभगोनहव्यःप्रभृथेषुचारुः॥ १॥ पपृक्षेण्यमिंद्रत्वे राम

ह्योजोनृम्णानिचनृतमानोऽअमर्त्तः॥ सनऽएनींवसवानोरयिंदाःप्रार्य १४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तुषेतुविमघस्यदानं॥ एवानःइंद्रोतिभिरवपाहिगृणतःशूरकारून्॥
उतत्वचंददतोवाजसातौपिप्रीहिमध्वःसुषुतस्यचारोः॥ उतत्येमापौरु
कुत्स्यस्यसूरेस्त्रसदस्योर्हिरणिनोरराणाः॥ वहंतुमादशश्येतासोअ
स्यगैरिक्षितस्यक्रतुभिर्नुसश्चे॥ उतत्येमामारुताश्वस्यशोणाःक्रत्वाम
घासोविदथस्यरातौ॥ सहस्रामेच्यवतानोददानआनूकमर्योवपुषेनार्चत्॥
उतत्येमाध्वन्यस्यजुष्टालक्ष्मण्यस्यसुरुचोयतानाः॥ मह्नारायःसंवरणस्य
ऋषेर्व्रजंनगावःप्रयताअपिग्मन्॥२॥ अजातशत्रुमजरास्वर्वत्यनुस्वधा
मितादस्ममीयते॥ सुनोतनपचतब्रह्मवाहसेपुरुष्टुतायप्रतरंदधातन॥ आ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ यसोमेनजठरमपिप्रतामंदतमघवामध्वोऽअंधसः॥ यदींमृगायहंतवेमहाव
९५ धःसहस्रभृष्टिमुशनावधंयमत्॥ योऽअस्मैघ्रंसऽउतवायऽऊधनिसोमंसु
नोतिभवतिद्युमाँऽअह॥ अपापशक्रस्ततनुष्टिमूहतितनूशुभ्रंमघ
वायःकवासखः॥ यस्यावधीत्पितरंयस्यमातरंयस्यशक्रोभ्रातरंना
तऽईषते॥ वेतीद्वस्यप्रयतायतंकरोनकिल्बिषादीषतेवस्वऽआकरः॥
15
नपंचभिर्दशभिर्वष्ट्यारभंनासुन्वतासचतेपुष्यताचन॥ जिनातिवेद
मुयाहंतिवाधुनिरादेवयुंभजतिगोमतिव्रजे॥ ३॥ वित्वक्षणःसमृतौ राम
चक्रमासजोसुन्वतोविषुणःसुन्वतोवृधः॥ इंद्रोविश्वस्यदमिताविभी ९५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षणो यथा वृशं न यन्ति दासमार्यः ॥ समीं पणेरजति भोजनं मुषे वि दाशुषे
भजेति सूनरं वसु ॥ दुर्गे चन ध्रियते विश्व ऽआ पुरु जनो यो ऽअस्य तवि
षीमचुक्रुधत् ॥ सं यज्जनौ सुधनौ विश्वशर्द्धसाववेदिन्द्रो मघवा गोषु शु
भ्रिषु ॥ युजं ह्य१न्यमकृत प्रवेपन्युदीं गव्यं सृजते सत्वभिर्धुनिः ॥ सहस्रसा
माग्निवेशिं गृणीषे शत्रिमग्न ऽउपमां केतुमर्यः ॥ तस्मा ऽआपः संयतः पीपयन्त तस्
मिन्क्षत्रममवत्त्वेषमस्तु ॥ ४ ॥ यस्ते साधिष्ठो ऽवस ऽइन्द्र क्रतुष्टमा भर ॥ अस्मभ्यं
चर्षणीसहं सस्निं वाजेषु दुष्टरं ॥ यदिन्द्र ते चतस्रो यच्छूर संति तिस्रः ॥ यद्वा पंच
क्षितीनामवस्तत्सु न ऽआ भर ॥ आ ते ऽवो वरेण्यं वृषन्तमस्य हूमहे ॥ वृषजूति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ र्हि जेजिष्णः आ भूमिमिंद्र तुर्वणिः ॥ रषात्यसि राधसे जज्ञिषे वृष्णि ते शवः ॥ स्व
९६ क्षत्रं ते धृषन्मनः सत्राहमिंद्र पौंस्यं ॥ त्वं तमिंद्र मर्त्यममित्रयंतमद्रिवः ॥ सर्वर
थाशतक्रतो नि याहि शवसस्पते ॥ ५ ॥ त्वामिद्धि त्रहंतमं जनासो वृक्तबर्हिषः ॥
उग्रं पूर्वीषु पूर्व्यं हवंते वाजसातये ॥ अस्माकमिंद्र दुष्टरं पुरोयावानमाजिषु ॥ स
यावानं धने धने वाजयंतमवा रथं ॥ अस्माकमिंद्रेहि नो रथमवा पुरंध्या ॥ वयं
शविष्ठ वार्यं दिवि श्रवो दधीमहि दिवि स्तोमं मनामहे ॥ ६ ॥ स आ गमदिंद्रो यो
वसूनां चिकेतद्दातुं दामनो रयीणां ॥ धन्वचरो न वंसगस्तृषाणश्चकमानः
पिबतु दुग्धमंशुं ॥ आ ते हनू हरिवः शूर शिप्रे रुहत्सोमो न पर्वतस्य पृष्ठे ॥ अ राम ९६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नुत्वाराजन्नूतयोनहिन्वन्गीर्भिर्मदेमपुरुहूतविश्वे ॥ चक्रंनवृत्तंपुरुहू
तवेपतेमनोभियामेऽमतेरिदद्रिवः ॥ रथादधित्वाजरितासदावृधकु
विन्नुस्तोषन्मघवन्पुरूवसुः ॥ एषग्रावेवजरितातेऽइंद्रेयर्तिवाचंबृहदाशु
षाणः ॥ प्रसव्येनमघवन्यंसिरायः प्रदक्षिणिद्धरिवोमाविवेनः ॥ वृषात्वावृ
षणंवर्द्धतुद्यौर्वृषावृषभ्यांवहसेहरिभ्यां ॥ सनोवृषावृषरथः सुशिप्रवृष
क्रतोवृषावज्रिन्भरेधाः ॥ योरोहितौवाजिनौवाजिनीवान्त्रिभिः शतैः सच
मानावदिष्ट ॥ यूनेसमस्मेक्षितयोनमंतांश्रुतरथायमरुतोदुवोया ॥ ७ ॥ सं
भानुनायततेसूर्यस्याजुह्वानोघृतपृष्ठः स्वंचाः ॥ तस्माऽअमृध्राऽउषसो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०अ० व्युछान्य ऽ इंद्राय सुनवामेत्याह ॥ समिद्धाग्निर्वनवत्स्तीर्णबर्हिर्युक्तग्रावा
१७ सुतसोमो जराते ॥ ग्रावाणो यस्येषिरं वदंत्ययदध्वर्युर्हविषाव सिंधुं ॥ वधूरि
यंपतिमिछंत्येति य ऽ ईं वहाते महिषीमिषिरां ॥ आस्य श्रवस्याद्रथ ऽ आ च
17 घोषात्पुरू सहस्रा परिवर्त्तयाते ॥ न स राजा व्यथते यस्मिन्निंद्रस्तीव्रं सोमं
पिबति गोसखायं ॥ आ सत्वनैरजति हंति वृत्रं क्षेति क्षितीः सुभगो नाम पु
ष्यन् ॥ पुष्यात्क्षेमे ऽ अभि योगे भवात्युभे वृतौ संयती संजयाति ॥ प्रियः सूर्ये
प्रियो ऽ अग्ना भवाति य ऽ इंद्राय सुतसोमो ददाशत् ॥ ८ ॥ उरोष्ट ऽ इंद्र राधसो राम
विभ्वी रातिः शतक्रतो ॥ अधा नो विश्वचर्षणे द्युम्ना सुक्षत्र मंहय ॥ यदीमिं १७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्र श्रवाय्यमिषंशविष्ठदधिषे ॥ पप्रथेदीर्घश्रुत्तमंहिरण्यवर्णदुष्टरं । शुष्मासो
येतेऽअद्रिवोमेहनाकेतसापः ॥ उभादेवावभिष्टयेदिवश्चग्मश्चराजथः । उतो
नोऽअस्यकस्यचिद्दक्षस्यतववृत्रहन् ॥ अस्मभ्यंनृम्णमाभरास्मभ्यंनृमण
स्यसे । नूतऽआभिरभिष्टिभिस्तवशर्मञ्छतक्रतो ॥ इंद्रस्यामसुगोपाःशूर
स्यामसुगोपाः ॥ ९ । यदिंद्रचित्रमेहनास्तित्वादातमद्रिवः ॥ राधस्तन्नोविदद्व
सऽउभयाहस्त्याभर । यन्मन्यसेवरेण्यमिंद्रद्युक्षंतदाभर ॥ विद्यामतस्यतेवय
मकूपारस्यदावने । यत्तेदित्सुप्रराध्यंमनोऽअस्तिश्रुतंबृहत् ॥ तेनदृळ्हाचि
दद्रिवऽआवाजंदर्षिसातये । मंहिष्ठंवोमघोनांराजानंचर्षणीनां ॥ इंद्रमुपप्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०अ० सुधम्नां स्तये पूर्वीभिर्जुजुषे गिरः ॥ अस्मा ऽ इत्था व्यं व च ऽ उक्थ्यमिंद्राय शं

१८ स्यं ॥ तस्मा उ ब्रह्मवाहसे गिरो वर्द्धंत्यत्रयो गिरः शुंभंत्यत्रयः ॥१०॥ आयाह्य

द्रिभिः सुतं सोमं सोमपते पिब ॥ वृषन्निंद्र वृषभिर्वृत्रहंतम ॥ वृषा ग्रावा वृ

18 षा मदो वृषा सोमो ऽ अयं सुतः ॥ वृषन्नू० ॥ वृषा त्वा वृषणं हुवे वज्रिंश्चित्राभिरू

तिभिः ॥ वृषन्नू० ॥ ऋजीषी वज्री वृषभस्तुराषाट्छुष्मी राजा वृत्रहा सोमपा

वा ॥+ मुपयासदर्वाङ्माध्यंदिने सवने मत्सदिंद्रः ॥ यत्त्वा सूर्य स्वर्भानुस्तम

साविध्यदासुरः ॥ अक्षेत्रविद्यथा मुग्धो भुवनान्यदीधयुः ॥११॥ स्वर्भानोरध राम

यदिंद्र माया ऽ अवो दिवो वर्त्तमाना ऽ अवाहन् ॥ गूळ्हं सूर्यं तमसापव्रतेन तुरी १८

+युक्त्वा हरिभ्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

येन ब्रह्मणा विंददत्रिः॥ मा मामिमं तव संतमत्र इरस्या द्रुग्धो भियसा नि
गारीत्॥ त्वं मित्रो असि सत्यराधास्तौ मेहावतं वरुणश्च राजा॥ ग्राव्णो ब्रह्मा
युयुजानः सपर्यन्कीरिणा देवान्नमसोपशिक्षन्॥ अत्रिः सूर्यस्य दिवि चक्षु
राधात्स्वर्भानोरप माया अघुक्षत्॥ यं वै सूर्यं स्वर्भानुस्तमसाविध्यदासुरः॥
अत्रयस्तमन्वविंदन्नह्यन्ये अशक्नुवन्॥ ९२॥ को नु वां मित्रावरुणावृतायं
दिवो वा महः पार्थिवस्य वा दे॥ ऋतस्य वा सदसि त्रासीथां नो यज्ञायते वा पशुषो
न वाजान्॥ ते नो मित्रो वरुणो अर्यमायुरिंद्र ऋभुक्षा मरुतो जुषंत॥ नमोभि
र्वा ये दधते सुवृक्तिं स्तोमं रुद्राय मीळ्हुषे सजोषाः॥ आ वां येष्ठाश्विना हुवध्यै वा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ तस्यपत्मन्त्रथ्यस्यपुष्टौ॥उतवादिवोऽअसुरायमन्मप्रांधांसीवयज्यवेभरध्वं॥
१९ प्रसक्षणोदिव्यःकण्वहोतात्रितोदिवःसजोषावातोऽअग्निः॥पूषाभगःप्रभृथेवि
श्वभोजाऽआजिंनजग्मुराश्वश्वतमाः॥प्रवोरयिंयुक्ताश्वंभरध्वंरायऽएषेवसेद
19 धीतधीः॥सुशेवऽएवैरौशिजस्यहोतायेवऽएवामरुतस्तुराणां॥१३॥प्रवोवायुं
रथयुजंकृणुध्वंप्रदेवंविप्रंपनितारमर्कैः॥इषुध्यवऽऋतसापःपुरंधीर्वस्वीर्नो
ऽअत्रपत्नीराधियेधुः॥उपवऽएषेवंद्येभिःशूषैःप्रयह्वीदिवश्चितयद्भिरर्कैः॥
उषासानक्ताविदुषीवविश्वमाहावहतोमर्त्याययज्ञं॥अभिवोऽअर्चेपोष्यावतो राम
नॄन्वास्तोष्पतिंत्वष्टारंरराणः॥धन्यासजोषाधिषणानमोभिर्वनस्पतीरोष १९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धीराय ऽऋषे ॥ तुजे नस्तने पर्वताः संतु स्वैतवो ये वसवो न वीराः ॥ पनित ऽआप्त्यो
यजतः सदा नो वर्द्धान्नः शंसं नर्यो ऽअभिष्टौ ॥ वृष्णो अस्तोषि भूम्यस्य गर्भं त्रि
तो नपातमपां सुवृक्ती ॥ गृणीते ऽअग्निरेतरी न शूषैः शोचिष्केशो नि रिणाति
वना ॥ १४ ॥ इत्यर्द्धः ॥ कथा महे रुद्रियाय ब्रवाम कद्राये चिकितुषे भगाय ॥ आपः
ओषधीरुत नोवंतु द्यौर्वना गिरयो वृक्षकेशाः ॥ शृणोतु न ऽऊर्जांपतिर्गिरः स न
भस्तरीयां ऽइषिरः परिज्मा ॥ शृण्वंत्वापः पुरो न शुभ्राः परि स्रुचो बबृहाणस्या
द्रेः ॥ विदा चिन्नु महांतो ये व ऽएवा ब्रवाम दस्मा वार्यं दधानाः ॥ वयश्चन सुभ्व ऽआ
व यंति क्षुभा मर्त्तमनुयतं वधस्नैः ॥ आ दैव्यानि पार्थिवानि जन्मापश्चाच्छा सु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० च० अ० मखायवोचं ।। वर्द्धंतां द्यावो गिरश्चंद्राग्रा ऽउदा वर्द्धंतामभिषाता ऽअ
२० र्णाः ।। पदे पदे मे जरिमा नि धायि वरूत्री वा शक्रा या पायुभिश्च ।। सिष
20 क्तु माता मही रसा नः स्मत्सूरिभिरृजुहस्त ऽऋजुवनिः ।। १५ ।। कथा
दाशेम नमसा सुदानूनेवया मरुतो ऽअच्छोक्तौ प्रश्रवसो मरुतो ऽअ
च्छोक्तौ ।। मा नो ऽहिर्बुध्न्यो रिषे धादस्माकं भूदुपमातिवनिः ।। इति चि
न्नु प्रजायै पशुमत्यै देवासो वनते मर्त्यो व ऽआ देवासो वनते मर्त्यो वः
।। अत्रा शिवां तन्वो धासिमस्या जरां चिन्मे निर्ऋतिर्जग्रसीत ।। तां वो राम
देवाः सुमतिं सुरं दुवस्य ।। दमूनसो ऽअपसो ये सुहस्ता वृष्णः पत्नीर्न २०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इदं शोधपत्रं चतुर्थाएके द्वितीयाध्यायस्य विंशतिमे पत्रे अंक पृष्ठे अष्टमपंक्तौ

मूर्जे यं नो मिषमध्यामवसच्ः श्रा सा गोः॥ सा नः सुदानुर्मृळयंती देवी प्रति द्रवंती सुवी
ता यं गम्याः॥ अभि न इळा यूथस्य माता स्मन्नदीभिरुर्वशी वा गृणातु॥ उर्वशी वा बृह
द्दिवा गृणाना भ्यूर्ण्वाना प्रभृथस्यायोः॥ सिषक्तु न ऊर्जव्यस्य पुष्टेः॥१६॥ प्र शंतमा वरु
णं दीधिती गीर्मित्रं भगमदितिं नूनमश्याः॥ पृषद्योनिः पंचहोता शृणोत्वतूर्त्तपंथा अ
सुरो मयोभुः॥ प्रति मे स्तोममदितिर्जगृभ्यात्सूनुं न माता हृद्यं सुशेवं॥ ब्रह्म प्रियं देवहि
तं यदस्त्यहं मित्रे वरुणे यन्मयोभु॥ उदीरय कवितमं कवीनामुनत्तैनमभि मध्वा घृते
न॥ स नो वसूनि प्रयता हितानि चंद्राणि देवः सविता सुवाति॥ समिंद्र णो मनसा नेषि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० ४० अ गोभिः सं सूरिभिर्हरिवः सं स्वस्ति ॥ सं ब्रह्मणा देवहितं यदस्ति सं देवानां सुमत्या यज्ञियानां
२२ ॥ देवो भगः सविता रायो अंश इन्द्रो वृत्रस्य संजितो धनानां ॥ ऋभुक्षा वाज उत वा पुरंधिरवं
तु नो अमृतासस्तुरासः ॥ १ ॥ मरुत्वतो अप्रतीतस्य जिष्णोरजूर्यतः प्र ब्रवामा कृतानि ॥
न ते पूर्वे मघवन्नापरासो न वीर्यं१ नूतनः कश्चनाप ॥ उपस्तुहि प्रथमं रत्नधेयं बृहस्पतिं स
नितारं धनानां ॥ यः शंसते स्तुवते शंभविष्ठः पुरूवसुरागमज्जोहुवानं ॥ तवोतिभिः सचमाना
अरिष्टा बृहस्पते मघवानः सुवीराः ॥ ये अश्वदा उत वा संति गोदा ये वस्त्रदाः सुभगास्तेषु
रायः ॥ विसर्माणं कृणुहि वित्तमेषां ये भुंजते अपृणतो न उक्थैः ॥ अपव्रतान्प्रसवे वावृ
धानान्ब्रह्मद्विषः सूर्याद्यावयस्व ॥ य ओहते रक्षसो देववीतावचक्रेभिस्तं मरुतो नि यात ॥ यो वः रम २२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

घो विभ्वतष्टाः ॥ सरस्वती बृहद्दिवोत राका दशस्यंतीर्वरिवस्यंतु शु
भ्राः ॥ प्र सू महे सुशरणाय मेधां गिरं भरे नव्यसीं जायमानां ॥ य आ
हनादुहितुर्वक्षणासु रूपा मिनानोऽअकृणोदिदन्नः ॥ प्र सुष्टुतिः स्तन
यंतं रुवंतमिळस्पतिं जरितर्नूनमश्याः ॥ यो अब्दिमाँऽउदनिमाँऽइय
र्ति प्र विद्युता रोदसीऽउक्षमाणः ॥ एष स्तोमो मारुतं शर्धोऽअच्छा रुद्रस्य
सूनूँर्युवन्यूँरुदश्याः ॥ कामो राये हवते मा स्वस्त्युप स्तुहि पृषदश्वाँऽअ
यासः ॥ प्रैष स्तोमः पृथिवीमंतरिक्षं वनस्पतीँरोषधी रायेऽअश्याः ॥
देवोदेवः सुहवो भूतु मह्यं मा नो माता पृथिवी दुर्मतौ धात् ॥ उरौ देवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ ५ निबाधेस्याम ॥ समुप्रियेनोरवेसानूतनेनमयोभुवोसुप्रणीतीगमेम ॥ आनोरयिं
वृहतमोनवीरानाविश्वान्यमतासोमगा ॥ नि ॥ १९ ॥ आधेनवः पयसातूर्ण्यर्थाऽअ
मर्द्धतीरुपनोयंतुमध्वा ॥ महोरायेवृहतीः सप्तविप्रोमयोभुवोजरितारजोहवीति
॥ आसुष्ठुतीनमसावर्त्तयध्यैद्यावावाजायपृथिवीऽअमृध्रे ॥ पितामातामधुव
भरे चाः सुहस्ताभरेनोयशसावविष्टां ॥ अध्वर्यवश्ववरुवांसोमधूनिप्रवायवेभरत
चारुशुक्रं ॥ होतेवनः प्रथमः पाह्यस्यदेवमध्वोररिमातेमदाय ॥ दशक्षिपोयुं
जतेबाहूऽअद्रिंसोमस्ययाशमितारासुहस्ता ॥ मध्वोरसंसुगभस्तिर्गिरिष्ठां राम
दु चनिश्चदद्दुहेशुक्रमंशुः ॥ असावितेजुजुषाणायसोमः क्रत्वेदक्षायवृहते २

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मदाय॥ हरी रथे सुधुरा योगे ऽ अर्वागिंद्र प्रिया कृणुहि हूयमानः॥ २०॥ आनोम
हीमरमतिं सजोषा ग्नां देवीं नमसा रातहव्यां॥ मध्वो मदाय बृहतीमृतज्ञामा
ग्नेवह पथिभिर्देवयानैः॥ अंजंति यं प्रथयंतो न विप्रा वपावंतं नाग्निना तपंतः॥
पितुर्न पुत्र ऽ उपसि प्रेष्ठ ऽ आ घर्म्मो ऽ अग्निमृतयन्नसादि॥ अच्छा मही बृहती शं
तमा गीर्द्दूतो न गंत्वश्विना हुवध्यै॥ मयोभुवा सरथा यातमर्वाग्गंतं निधिं धुरमा
णिर्न नाभिं॥ प्र तव्यसो नम ऽ उक्तिं तुरस्याहं पूष्ण ऽ उत वायोरदिक्षि॥ या राधसा
चोदितारा मतीनां या वाजस्य द्रविणोदा ऽ उत त्मन्॥ आ नामभिर्म्मरुतो वक्षि विश्वा
ना रूपेभिर्ज्जातवेदो हुवानः॥ यज्ञं गिरो जरितुः सुष्टुतिं च विश्वे गंत मरुतो वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰अ॰ श्वेऽदूती॥२१॥आनोदिवोबृहतःपर्वतादासरस्वतीयजतागंतुयज्ञं॥हवंदेवीजुजु
२२ षाणाघृताचीशग्मान्नोवाचमुशतीशृणोतु॥आवेधसंनीलपृष्ठंबृहंतंबृहस्पतिं
सदनेसादयध्वं॥सादद्योनिंदमऽआदीदिवांसंहिरण्यवर्णमरुषंसपेम॥आध
र्णसिर्बृहद्दिवोरराणोविश्वेभिर्गंत्वोमभिर्हुवानः॥ग्नावसानऽओषधीरमृध्र
स्त्रिधातुशृंगोवृषभोवयोधाः॥मातुष्पदेपरमेशुक्रऽआयोर्विपन्यवोरास्पि
रासोऽअग्मन्॥सुशेव्यंनमसारातहव्याःशिशुंमृजंत्यायवोनवासे॥बृहद्वयो
बृहतेतुभ्यमग्नेधियाजुरोमिथुनासःसचंत॥देवोदेवः॥२२॥तंपत्नथापूर्वथा राम
विश्वथेमथाज्येष्ठतातिंबर्हिषदंस्वर्विदं॥प्रतीचीनंवृजनंदोहसेगिराशुंज २२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यंतमनुयासुवर्द्धसे॥ प्रियेसुदृशीरुपरस्यायाःस्वर्विरोचमानःककुभामचो
दते॥सुगोपाऽअसिनदभायसुक्रतोपरोमायाभिर्ऋतऽआसनामते॥अत्यं
हविःसचतेसच्चधातुचारिष्टगातुःसहोतासहोभरिः॥प्रसर्स्राणोऽअनुबर्हि
र्वृषाशिशुर्मध्येयुवाजरोविस्रुहाहितः॥प्रवऽएतेऽसुयुजोयामन्निष्टयेनीची
रमुष्मैयम्यऽऋतावृधः॥सुयंतुभिःसर्वशासैरभीशुभिःक्रिविर्नामानिप्रव
णेमुषायति॥संजर्भुराणस्तरुभिःसुतेगृभंवयाकिनंचित्तगर्भासुसुस्वरुः॥धा
रवाकेष्वृजुगाथशोभसेवर्द्धस्वपत्नीरभिजीवोऽअध्वरे॥२२॥यादृगेवददृशेता
दृगुच्यतेसंछाययादधिरेसिध्रयाप्स्वा॥महीमस्मभ्यमुरुषामुरुज्रयोबृहत्सु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

२५

सु० व० अ० वीरमनपच्युतं सहः ॥ वेस्मग्रुज्र्ज निवान्वाऽ अति स्पृधः समर्यता मनसा सूर्यः

कविः ॥ घ्रंसं रक्षंतं परि विश्वतो गयमस्माकं शर्म वनवत्स्वावसुः ॥ ज्यायांसमस्य

यतुनस्य केतुनऽ ऋषिस्वरं चरति यासु नाम ते ॥ यादृश्मिन्धायि तमपस्यया विदद्यऽ

23 उ स्वयं वहते सो अरं करत् ॥ समुद्रमासामव तस्थेऽ अग्रिमा न रिष्यति सवनं यस्मि

न्नायता ॥ अत्रा न हार्दि क्रवणस्य रेजते यत्रा मतिर्विद्यते पूतबंधनी ॥ स हि क्षत्र

स्य मनसस्य चित्तिभिरेवावदस्य यजतस्य सध्रेः ॥ अवत्सारस्य स्पृणवाम रण्वभिः

शविष्ठं वाजं विदुषा चिदर्ध्यं ॥ २४ ॥ श्येनऽ आसामदितिः कक्ष्यो मदो विश्ववारस्य राम

यजतस्य मायिनः ॥ समन्यमन्यमर्थयंत्येतवे विदुर्विषाणं परिपानमंति ते ॥ स

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दापृणो यजतो विद्विषो वधीद्वाहुवृक्तः श्रुतवित्तर्यो वः सचा ॥ उभा स वरा प्रत्येति भा
ति च यदीं गणं भजते सुप्रयावभिः ॥ सुतंभरो यजमानस्य सत्पतिर्विश्वासामूधः
स धियामुदंचनः ॥ भरद्धेनू रसवच्छिश्रिये पयोनुब्रुवाणोऽअध्येति न स्वपन् ॥ यो
जागार तमृचः कामयंते यो जागार तमु सामानि यंति ॥ यो जागार तमयं सोमऽ
आह तवाहमस्मि सख्ये न्योकाः ॥ अग्निर्जागार तमृचः कामयंतेग्निर्जागार
तमु सामानि यंति ॥ अग्निर्जागार तमयं सोमऽआह तवाहमस्मि सख्ये न्यो
श्रीरश्मिष्ट काः ॥ जागर्षि त्वं भुवने जातवेदो जागर्षि यत्र यजते हविष्मान् ॥ इदं हविः श्रद्धा
नो जुहोमि तेन पासि गुह्यं नाम गोनां ॥ २५ ॥ विदा दिवो विष्यन्नद्रिमुक्थैरायसाऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०अ० उषसोऽअर्चिनोगुः ॥ अपावृतव्रजिनीरुत्स्वर्गाद्विदुरोमानुषीर्देवऽआवः ॥
२५ विसूर्योऽअमतिंन श्रियंसादोर्वाद्गवांमाताजानतीगात् ॥ धन्वर्णसोनद्यः
खादोऽअर्णास्थूणेवसुमितादृंहतद्यौः ॥ अस्माऽउक्थायपर्वतस्यगर्भो
महीनांजनुषेपूर्व्याय ॥ विपर्वतोजिहीतसाधतद्यौराविवासंतोदसयंतभू
म ॥ सूक्तेभिर्वोवचोभिर्देवजुष्टैरिंद्रान्व१ग्नीऽअवसेहुवध्यै ॥ उक्थेभिर्हिष्मा
25 कवयःसुयज्ञाऽआविवासंतोमरुतोयजंति ॥ एतोन्व१द्यसुध्योभवामप्रदुछु
नामिनवामावरीयः ॥ आरेद्वेषांसिसनुतर्दधामायामप्रांचोयजमानमछ ॥ २५ ॥
पं एताधियंकृणवामासखायोपयामाताँऽऋणुतव्रजंगोः ॥ ययामनुर्विशिशिप्रंजि राम २

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गायुर्ययो वृत्तिखुं कुरापा पुरीषं ॥ अनूनोदत्र हस्तयतोऽ अद्रिरार्चन्येन दशमासो
नवग्वाः ॥ ऋतं यती सरमा गाऽ अविंदद्विश्वानि सत्यांगिराश्चकार ॥ विश्वेऽ अस्या
व्युषि माहिनायाः संयद्गोभिरंगिरसो नवंत ॥ उत्सऽ आसां परमे सधस्थऽ ऋतस्य
पथा सरमा विदद्गाः ॥ आ सूर्यो यातु सप्ताश्वः क्षेत्रं यदस्योर्विया दीर्घयाथे ॥ रघुः
श्येनः पतयदंधोऽ अच्छा युवा कविर्दीदयद्गोषु गच्छन् ॥ आ सूर्यो अरुहः शुक्रमर्णो
युक्त यद्धरितो वीतपृष्ठाः ॥ उद्गा नना वेमनयंत धीराऽ आशृण्वतीरापोऽ अर्वाग
तिष्ठन् ॥ धियं वोऽ अप्सु दधिषे स्वर्षां यया तरन्दशमासो नवग्वाः ॥ अया धिया स्या
म देवगोपाऽ अया धिया तुतुर्यामात्यंहः ॥ २७ ॥ हयो न विद्वांऽ अयुजि स्वयं धुरि
तां वहामि प्रतरणीमवस्युवं ॥ नास्या वश्मि विमुचं नावृतं पुनर्विद्वान्पथः पुरएत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०ऋ०अ० ऋजुनेषति॥ अग्नऽइंद्र वरुण मित्र देवाः शर्द्धः प्रयंत मारुतोत विष्णो॥ उभा नासत्या
२ रुद्रोऽअध ग्नाः पूषा भगः सरस्वती जुषंत॥ इंद्राग्नी मित्रावरुणादितिं स्वः पृथिवीं
द्यां मरुतः पर्वतांऽअपः॥ हुवे विष्णुं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं भगं नु शंसं सवितारमू
25 तये॥ उत नो विष्णुरुत वातोऽअस्रिधो द्रविणोदाऽउत सोमो मयस्करत्॥ उतऽऋ
भवऽउत राये नो अश्विनोत त्वष्टोत विभ्वानु मंसते॥ उत त्यं नो मारुतं शर्द्धऽआग
मद्दिविक्षयं यजतं बर्हिरासदे॥ बृहस्पतिः शर्म पूषोत नो यमद्वरूथ्यं१ वरुणो
मित्रोऽअर्यमा॥ उत त्ये नः पर्वतासः सुशस्तयः सुदीतयो नद्य१स्त्रामणे भुवन्॥
भगो विभक्ता शवसावसा गमदुरुव्यचाऽअदितिः श्रोतु मे हवं॥ देवानां पत्नी राम
रुशतीरवंतु नः प्रावंतु नस्तुजये वाजसातये॥ याः पार्थिवासो याऽअपामपि २

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्तु ते नो देवीः सुहवाः शर्म्म यछन्तु॥उत ग्ना व्यंतु देवपत्नीरिंद्राण्यग्नाय्यश्वि
नी राट्॥आ रोदसी वरुणानी शृणोतु व्यंतु देवीर्यऽऋतुर्जनीनां॥२८॥ ॥इति
चतुर्थाष्टके द्वितीयोध्यायः॥ ॥हरिः ॐ॥ ॥प्रयुंजती दिवऽएति ब्रुवाणा मही मा
ता दुहितुर्बोधयंती॥आविवासंती युवतिर्म्मनीषा पितृभ्यऽआसदने जोहुवा
ना॥अजिरासस्तदपऽईयमानाऽआतस्थिवांसोऽअमृतस्य नाभिं॥अनंता
सऽउरवो विश्वतः सीं परि द्यावापृथिवी यंति पंथाः॥उक्षा समुद्रोऽअरुषः सुप
र्णः पूर्वस्य योनिं पितुराविवेश॥मध्ये दिवो निहितः पृश्निरश्मा विचक्रमे रजस
स्पात्यंतौ॥चत्वारऽईं बिभ्रति क्षेमयंतो दश गर्भं चरसे धापयंते॥त्रिधातवः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

परमाऽअस्य गावो दिवश्चरंति परिसद्योऽअंतान्॥ इदं वपुर्निवचनं जनासश्
चरंति यन्नद्यस्तस्थुरापः॥ द्वे यदीं बिभृतो मातुरन्येऽइहेह जाते यम्या ३ सबं
धू॥ वितन्वते धियोऽअस्माऽअपांसि वस्त्रा पुत्राय मातरो वयंति॥ उपप्रक्षे वृष
णो मोदमाना दिवस्पथा वध्वो यंत्यछ॥ तदस्तु मित्रावरुणा तदग्ने शंयोरस्म
भ्यमिदमस्तु शास्तं॥ अशीमहि गाधमुत प्रतिष्ठां नमो दिवे बृहते सादनाय॥ ७॥
कदु प्रियाय धाम्ने मनामहे स्वक्षत्राय स्वयशसे महे वयं॥ आमेन्यस्य रजसो
यदभ्रऽआँ अपो वृणाना वितनोति मायिनी॥ ताऽअत्नत वयुनं वीरवक्षणं
समान्या वृतया विश्वमारजः॥ अपोऽअपाचीरपराऽअपेजते प्र पूर्वाभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्त्विरतेदेवयुर्जनः॥ आयाव्वभिरह्न्येभिरक्तुभिर्वरिष्ठंवज्रमाजिघ
र्तिमायिनि॥ शतंवायस्यप्रचरन्स्वेदमेसंवर्तयंतोविचवर्तयन्नहा॥
तामस्यरीतिंपरशोरिवप्रत्यनीकमख्यंभुजेऽअस्यवर्पसः॥ सचायदि
पितुमंतमिवक्षयंरत्नंदधातिभरहूतयेविशे॥ सजिह्वयाचतुरनीकऽऋं
जतेचारुवसानोवरुणोयतन्नरिं॥ नतस्यविद्मपुरुषत्वतावयंयतोभ
गःसविताददातिवार्यं॥२॥ देवंवोऽअद्यसवितारमेषेभगंचरत्नंविभजं
तमायोः॥ आवांनरापुरुभुजाववृत्यांदिवेदिवेचिदश्विनासखीयन्॥ क्ष
तिप्रयाणमसुरस्यविद्वान्त्सूक्तैर्देवंसवितारंदुवस्य॥ उपब्रुवीतनमसावि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ जानं ज्येष्ठं चरत्नं विभजं तमायोः॥ अहं त्रयादयते गार्यग्णि पूषा भगोऽअदि
२८ तिर्वस्तऽउस्त्रः॥ इंद्रो विष्णुर्वरुणो मित्रोऽअग्निरहा निभद्राजे नयंतदस्मा
:॥ तन्नोऽअनर्वा सविता वरूथं तत्सिंधवऽइषयंतोऽअनुग्मन्॥ उपयद्वो
चेऽअध्वरस्य होतारायः स्याम पतयो वाजरत्नाः॥ प्रयेवसुभ्यऽईवदान
मो दुर्यै मित्रे वरुणे सूक्तवाचः॥ अवैत्वभ्वं कृणुता वरीयो दिवस्पृथिव्यो
रवसामदेम॥ २२॥ सुत्का ल्लेतेण्णान्युग्नावुरण्यै वोदके पिबा॥ यस्त्वणैर
ध्ययनं तदधीतं स्तुत्णानि भवतु भव॥ वापीकूपतडागानां समुद्रं गछस्वा
हो॥ विश्वो देवस्य नेतुर्मर्तो वुरीत सख्यं॥ विश्वो रायऽइषुध्यति द्युम्नं वृ राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

एगितपुष्यसे ॥ तेतैदेवनेतर्ये न्वेमाँऽअनुशासे ॥ तेरायातेस्था रूपचेसन्वे
महिसचुष्ठे ॥ अतोनऽआन्हनतिथीनतः पत्नीई शास्यत ॥ आरेविश्वंप
थेष्ठां द्विषोयुयोतुयूयुवि: ॥ यत्रवन्हिरभिहितो दुद्रवद्रोण्यः पशुः ॥ नृम
णावीरपस्त्यागा धीरेवसनिता ॥ एषतैदेवनेतारथस्पतिः शंरयिः ॥ शंरा
येशंस्वस्तयेऽ इषस्तुतोमनामहे देवस्तुतोमनामहे ॥ ४ ॥ अग्नेसुतस्यपी
तयेविश्वैरूमेभिरागहि ॥ देवेभिर्हव्यदातये ॥ ऋतधीतयऽआगतसत्यध
र्माणोऽअध्वरं ॥ अग्नेः पिबतजिव्हया ॥ विप्रेभिर्विप्रसंसत्प्रातर्यावभिरा
गहि ॥ देवेभिः सोमपीतये ॥ अयंसोमश्चमूसुतोमैत्रेषिव्यते ॥ प्रियऽइं त्रेप

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

५

सं॰च॰अ॰ द्रायवायवे॥ वायवायाहिवीतये जुषाणो हव्यदातये॥ पिबा सुतस्यांधसो ऽ
२ अभिप्रयः॥५॥ इंद्रश्च वायवेषां सुतानां पीतिमर्हथः॥ तांजुषेथामरेपसा
वभिप्रयः॥ सुता ऽ इंद्रायवायवे सोमासो दध्याशिरः॥ निम्नं नयंति सिंधवो
भिप्रयः॥ सजूर्विश्वेभिर्देवेभिरश्विभ्यामुषसा सजूः॥ आयाह्यग्ने ऽ अ
त्रिवत्सुते रण॥ सजूर्मित्रावरुणाभ्यां सजूः सोमेन विष्णुना॥ आयाह्य
ग्ने॰॥ सजूरादित्यैर्वसुभिः सजूरिंद्रेण वायुना॥ आयाह्यग्ने॰॥६॥ स्वस्ति
नोमिमीतामश्विना भगः स्वस्ति देव्यदितिरनर्वणः॥ स्वस्ति पूषा ऽ असुरो राम
दधातु नः स्वस्ति द्यावापृथिवी सुचेतुना॥ स्वस्तये वायुमुपब्रवामहै सो २

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मं स्वस्ति भुवनस्य यस्पतिः ॥ बृहस्पतिं सर्व्वगणं स्वस्तये स्वस्तय ऽ आदित्यासो
भवन्तु नः ॥ विश्वेदेवा नो ऽ अद्या स्वस्तये वैश्वानरो वसुरग्निः स्वस्तये ॥ देवा ऽ अवं
त्वृभवः स्वस्तये स्वस्ति नो रुद्रः पात्वंहसः ॥ स्वस्ति मित्रावरुणा स्वस्ति पथ्ये रेवति
॥ स्वस्ति न ऽ इन्द्रश्चाग्निश्च स्वस्ति नो ऽ आदिते कृधि ॥ स्वस्ति पन्थामनु चरेम सूर्या
चन्द्रमसाविव ॥ पुनर्द्ददताघ्नता जानता संगमेमहि ॥ खिल ॥ स्वस्त्ययनं तार्क्ष्य
मरिष्टनेमिं महद्भूतं वायसं देवतानां ॥ असुरघ्नमिन्द्रसखं समत्सु बृहद्यशो ना
वमिवारुहेम ॥ अंहोमुचमांगिरसं गयं च स्वस्त्यात्रेयं मनसा च तार्क्ष्यं ॥ प्रयत
पाणिः शरणं प्रपद्ये स्वस्ति संबाधेष्वभयं नो ऽ अस्तु ॥ ७ ॥ प्रशस्ता वाम्व धृक्सुया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ द्यौर्मरुद्भिर्ऋक्वभिः॥ ये ऽअद्रोघमनुष्वधंश्रवोमदंतियज्ञियाः॥ तेहिस्थिरस्य
२९ शवसः सखायः संतिधृष्णुया॥ तेयामन्नाधृषद्विनस्त्मनापांतिशश्वतः॥ तेस्यं
द्रासोनोक्षणोतिष्कंदंतिशर्वरीः॥ मरुतामधामहोदिविक्षमाचमन्महे॥ मरुत्सु
वोदधीमहिस्तोमंयज्ञंचधृष्णुया॥ विश्वेयेमानुषायुगापांतिमर्त्यंरिषः॥ अर्हं
तोयेसुदानवोनरोऽअसामिशवसः॥ प्रयज्ञंयज्ञियेभ्योदिवोऽअर्चामरुद्भ्यः॥
29 ॥८॥ आरुक्मैरायुधानरऽऋष्वाऽऋष्टीरसृक्षत॥ अन्वेनाँऽअहविद्युतोमरुतो
जज्झतीरिवभानुरर्त्तत्मनादिवः॥ येवावृधंतपार्थिवायऽउरावंतरिक्षऽआ॥ वृ
जनेवानदीनांसधस्थेवामहोदिवः॥ शर्द्धोमारुतमुच्छंससत्यशवसमृभ्वसं॥ राम २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

उतस्मतेशुभेनरः॥ प्रस्पंद्रायुजतत्मना॥ उतस्मतेपरुष्ण्यामूर्णावसतशुंध्य
वः॥ उतपव्यारथानामद्रिंभिंदंत्योजसा॥ आपथयोविपथयोंतस्पथाऽअनु
पथाः॥ एतेभिर्मह्यंनामभिर्यज्ञंविष्टारऽओहते॥ ९॥ अधानरोन्योहतेऽधानि ५०
युतऽओहते॥ अधापारावताऽइतिचित्रारूपाणिदर्श्या॥ छंदस्तुभःकुभन्यवः
उत्समाकीरिणोनृतुः॥ तेमेकेचिन्नतायवऽऊमाऽआसन्दृशित्विषे॥ यऽऋष्वा
ऽऋष्टिविद्युतःकवयःसंतिवेधसः॥ तमृषेमारुतंगणंनमस्यारमयागिरा॥ अ
छऽऋषेमारुतंगणंदानामित्रंनयोषणा॥ दिवोवाधृष्णवऽओजसास्तुताधी
भिरिषण्यत॥ नूमन्वानऽएषांदेवांऽअछानवक्षणा॥ दानासचेतसूरिभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ र्यामश्रुतेभिरंजिभिः॥ प्रयेमेबंध्वेषेगांवोचंतसूरयः पृश्निंवोचंतमातरं॥ अधा
३ पितरमिष्मिणंरुद्रंवोचंतशिक्वसः॥ सप्तमेसप्तशाकिनऽएकमेकाशताददुः॥ यमु
नायामधिश्रुतमुद्राधोगव्यंमृजेनिराधोऽअश्व्यंमृजे॥१०॥ कोवेदजानमेषांको
30 वापुरासुम्नेष्वासमरुतां॥ यद्युयुज्रेकिलास्यः॥ ऐतान्रथेषुतस्थुषः कः शुश्रा
वकथाययुः॥ कस्मैसस्रुः सुदासेऽअन्वापयऽइळाभिर्वृष्टयः॥ सहा॥ तेमऽआहु
र्यऽआययुरुपद्युभिर्विभिर्मदे॥ नरोमर्याऽअरेपसऽइमान्पश्यन्नितिष्टुहि
॥ येऽअंजिषुयेवाशीषुस्वभानवः स्रक्षुरुक्मेषुखादिषु॥ श्रायारथेषुधन्व राम
सु॥ युष्माकंस्मारथांऽअनुमुदेदधेमरुतोजीरदानवः॥ वृष्टीद्यावोयतीरिव॥ ३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥११॥आयन्नरः सुदानवोददाशुषेदिवः कोशमचुच्यवुः॥ विपर्जन्यंसृजं
तिरोदसीऽअनुधन्वनायंतिवृष्टयः॥ ततृदानाःसिंधवःक्षोदसारजःप्रसस्रु
र्धेनवोयथा॥ स्यन्नाऽअश्वाऽइवाध्वनोविमोचनेवियद्वर्तंतऽएन्यः॥ आया
तमरुतोदिवऽआंतरिक्षादमादुत॥ मावस्थातपरावतः॥ मावोरसानितभाकु
भाक्रुमुर्मावःसिंधुर्निरीरमत्॥ मावःपरिष्ठात्सरयुःपुरीषिण्यस्मेऽइत्सुम्नम
स्तुवः॥ तंवःशर्द्धंरथानांत्वेषंगणंमारुतंनव्यसीनां॥ अनुप्रयंतिवृष्टयः॥१२॥
शर्द्धंशर्द्धंवऽएषांव्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिः॥ अनुक्रामेमधीतिभिः॥क
स्माऽअद्यसुजातायरातहव्यायप्रययुः॥ एनायामेनमरुतः॥ येनतोकायतन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰व॰अ॰

नेयाय धान्यं१ बीजं वहध्वेऽअक्षितं॥ अस्मभ्यं तद्धत्तन यद्वऽईमहे राधो विश्वायु सौभगं॥ अतीयाम निदस्तिरः स्वस्तिभिर्हित्वावद्यमरातीः॥ वृष्ट्वी शंयोराप उस्रि भेषजं स्याम मरुतः सह॥ सुदेवः समहासति सुवीरो नरो मरुतः स मर्त्यः॥ यं त्रायध्वे स्याम ते॥ स्तुहि भोजान्स्तुवतोऽअस्य यामनि रणन्गावो न यवसे॥ यतः पूर्वाँऽइव सखीँरनु ह्वय गिरा गृणीहि कामिनः॥१६॥ प्र शर्धाय मारुताय स्वभानव इमां वाचमनजा पर्वतच्युते॥ घर्मस्तुभे दिवऽआ पृष्ठयज्वने द्युम्नश्रवसे महि नृम्णमर्चत॥ प्र वो मरुतस्तविषाऽउदन्यवो वयोवृधोऽअश्वयुजः परिज्रयः॥ सं विद्युता दधति वाशति त्रितः स्वरन्त्यापो वना परिज्रयः॥ विद्युन्मह

३१

राम

सोनरोऽअश्मदिद्यवोवातत्विषोमरुतःपर्वतच्युतः॥अब्दयाचिन्मुहुराह्रादुनी
वृतस्तनयदमारभसाउदोजसः॥व्यक्तून्रुद्राव्यहानिशिक्वसोव्यन्तरिक्षंवि
रजांसिधूतयः॥वियदज्राँऽअजथनावऽईंयथाविदुर्गाणिमरुतोनाहरिष्यथ॥
तद्वीर्यंवोमरुतोमहित्वनंदीर्घंततानसूर्योनयोजनं॥एतानयामेऽअगृभीतशो
चिषोनश्वदांयन्न्ययातनागिरिं॥१४॥अभ्राजिशर्द्धोमरुतोयदर्णसंमोषथावृक्षं
कपनेववेधसः॥अधस्मानोऽअरमतिंसजोषसश्चक्षुरिवयंतमनुनेषथासुगं॥
नसजीयतेमरुतोनहन्यतेनस्रेधतिनव्यथतेनरिष्यति॥नास्यरायऽउपदस्यं
तिनोतयऽऋषिंवायंराजानंवासुषूदथ॥नियुत्वंतोग्रामजितोयथानरोर्यमणो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ न मरुतः कबंधिनः॥ पिन्वंत्युत्सं यदिनासो ऽस्वरन्व्युंदंति पृथिवीं मध्वो ऽअं
धसा॥ प्रवत्वतीयं पृथिवी मरुद्भ्यः प्रवत्वती द्यौर्भवति प्रयद्भ्यः॥ प्रवत्वतीः पथ्या
ऽअंतरिक्ष्याः प्रवत्वंतः पर्वता जीरदानवः॥ यन्मरुतः सभरसः स्वर्णरः सूर्य ऽ
उदिते मदथा दिवो नरः॥ न वोऽश्वाः श्रथयंताह सिस्रतः सद्यो ऽअस्याध्वनः पार
मश्नुथ॥ १५॥ अंसेषु व ऽऋष्टयः पत्सु खादयो वक्षःसु रुक्मा मरुतो रथे शुभः॥
अग्निभ्राजसो विद्युतो गभस्त्योः शिप्राः शीर्षसु वितता हिरण्ययीः॥ तन्नाकमर्यो ऽ
अगृभीतशोचिषं रुशत्पिप्पलं मरुतो वि धूनुथ॥ समच्यंत वृजनातित्विषंत य राम
त्स्वरंति घोषं विततमृतायवः॥ युष्मादत्तस्य मरुतो विचेतसो रायः स्याम रथ्यो

32

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रूवयस्वतः॥नयोयुछतितिष्योरूयथादिवोरूस्मेरारंतमरुतःसहस्त्रिणं॥यूयं
रयिंमरुतंस्पार्हवीरंयूयमृषिमवथसामविप्रं॥यूयमर्वंतंभरतायवाजंयूयंध
त्थराजानंश्रुष्टिमंतं॥तद्वोयामिद्रविणंसद्यऽउतयोयेनास्वऽर्णततनामनॄँरभि॥
इदंसुमेमरुतोहर्यतावचोयस्यतरेमतरसाशतंहिमाः॥१६॥३स्वर्दः॥प्रयज्य
वोमरुतोभ्राजदृष्टयोबृहद्वयोदधिरेरुक्मवक्षसः॥ईयंतेऽअश्वैःसुयमेभिराशु
भिःशुभंयातामनुरथाऽअवृत्सत॥स्वयंदधिध्वेतविषींयथाविदबृहन्महांतऽउ
र्वियाविराजथ॥उतांतरिक्षंममिरेव्योजसाशुभं॰॥साकंजाताःसुभ्वःसाकमु
क्षिताःश्रियेचिदाप्रतरंवावृधुर्नरः॥विरोकिणःसूर्यस्येवरश्मयःशुभं॰॥आ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ भूषेण्यं वो मरुतो महित्वनं दिदृक्षेण्यं सूर्यस्येव चक्षणं ॥ उतो ऽ अस्माँ ऽ अमृतत्वे
दधातन शुभं॰ ॥ उदीरयथा मरुतः समुद्रतो यूयं वृष्टिं वर्षयथा पुरीषिणः ॥ न वो
दस्रा ऽ उप दस्यन्ति धेनवः शुभं॰ ॥ १७ ॥ यदश्वान्धूर्षु पृषतीरयुग्ध्वं हिरण्ययान्प्र
त्यत्काँ ऽ अमुग्ध्वं ॥ विश्वा ऽ इत्स्पृधो मरुतो व्यस्यथ शुभं॰ ॥ न पर्वता न नद्यो वरं
त वो यत्राचिध्वं मरुतो गच्छथेदु तत् ॥ उत द्यावापृथिवी याथना परि शुभं॰ ॥ य
त्पूर्व्यं मरुतो यच्च नूतनं यदुद्यते वसवो यच्च शस्यते ॥ विश्वस्य तस्य भवथा न
वेदसः शुभं॰ ॥ मृळत नो मरुतो मा वधिष्टनास्मभ्यं शर्म बहुलं वि यन्तन ॥ अ
धि स्तोत्रस्य सख्यस्य गातन शुभं॰ ॥ यूयमस्मान्नयत वस्यो ऽ अच्छा निरंह राम

तिभ्यो मरुतो गृणानाः ॥ जुष[illegible]ध्वं नो हव्यदातिं यजत्रा वयं स्याम पतयो र
यीणां ॥१८॥ अग्ने शर्द्धन्तमा गणं पिष्टं रुक्मेभिरंजिभिः ॥ विशो अद्य मरुता
मव ह्वये दिवश्चिद्रोचनादधि ॥ यथा चिन्मन्यसे हृदा तदिन्मे जग्मुराशसः ॥ ये
ते नेदिष्ठं हवनान्यागमन्तान्वर्द्ध भीमसंदृशः ॥ मीळ्हुष्मतीव पृथिवी पराहता
मदंत्येत्यस्मदा ॥ ऋक्षो न वो मरुतः शिमीवाँ अमो दुध्रो गौरिव भीमयुः ॥ नि ये
रिणंत्योजसा वृथा गावो न दुर्द्धुरः ॥ अश्मानं चित्स्वर्यं पर्वतं गिरिं प्र च्यावयंति
यामभिः ॥ उत्तिष्ठ नूनमेषां स्तोमैः समुक्षितानां ॥ मरुतां पुरुतमम पूर्व्यं गवां स
र्गमिव ह्वये ॥१९॥ युंग्ध्वं ह्यरुषी रथे युंग्ध्वं रथेषु रोहितः ॥ युंग्ध्वं हरी अजिरा धु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०अ० रिवोव्हे वेवहिष्ठा धुरिवोव्हेवे॥ उतस्य वाज्यरुषस्तुविष्वणि रिहस्म धायि दर्श

३५ तः॥ मावोयामेषु मरुतश्चिरंकरत्प्रतंरथेषु चोदत॥ रथंनुमारुतंवयंश्रवस्यु

माहुवामहे॥ आयस्मिन्तस्थौ सुरणानि विभ्रती सचा मरुत्सु रोदसी॥ तंवःश

र्धंरथेशुभंत्वेषंपनस्युमाहुवे॥ यस्मिन्सुजाता सुभगा महीयते सचा मरुत्सु

मीळ्हुषी॥२०॥ आरुद्रासऽइंद्रवंतः सजोषसो हिरण्यरथाः सुविताय गंतन॥

इयंवोऽअस्मत्प्रतिहर्यते मतिस्तृष्णजे न दिवऽउत्साऽउदन्यवे॥ वाशीमंतऋ

ष्टिमंतो मनीषिणः सुधन्वानऽइषुमंतो निषंगिणः॥ स्वश्वास्थ सुरथाः पृश्नि राम

मातरः स्वायुधा मरुतो याथना शुभं॥ धूनुथ द्यां पर्वतान्दाशुषे वसु निवोवना ३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जिहतेयामनोभिया ॥ कोपयथपृथिवींपृश्निमातरःशुभेयदुग्राःपृषतीरयु
ग्ध्वं ॥ वातत्विषोमरुतोवर्षनिर्णिजोयमाऽइवसुसदृशःसुपेशसः ॥ पिशंगा
श्वाऽअरुणाश्वाऽअरेपसःप्रत्वक्षसोमहिनाद्यौरिवोरवः ॥ पुरुद्रप्साऽअंजि
मंतःसुदानवस्त्वेषसंदृशोऽअनवभ्रराधसः ॥ सुजातासोजनुषारुक्मवक्ष
सोदिवोऽअर्काऽअमृतंनामभेजिरे ॥२१॥ ऋष्टयोवोमरुतोऽअंसयोरधि
सहऽओजोबाह्वोर्वोबलंहितं ॥ नृम्णाशीर्षस्वायुधारथेषुवोविश्वावःश्रीरधि
तनूषुपिपिशे ॥ गोमदश्वावद्रथवत्सुवीरंचंद्रवद्राधोमरुतोददानः ॥ प्रशस्तिंनः
कृणुतरुद्रियासोभक्षीयवोवसोदैव्यस्य ॥ हयेनरोमरुतोमृळतानस्तुवीम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०व०अ० घासोऽअमर्त्ताऽऋतज्ञाः॥ सत्यश्रुतः कवयो युवानो बृहद्गिरयो बृहदुक्ष
माणाः॥ २२॥ तमु नूनं तविषीमंतमेषां स्तुषे गणं मारुतं नव्यसीनां॥ यऽआ
श्वश्वाऽअमवद्वहंतऽउतेशिरेऽअमृतस्य स्वराजः॥ त्वेषं गणं तवसं खादि
हस्तं धुनिव्रतं मायिनं दातिवारं॥ मयोभुवो येऽअमिता महित्वा वंदस्व विप्र
तुविराधसो नॄन्॥ आ वो यंतूदवाहसोऽअद्य वृष्टिं ये विश्वे मरुतो जुनंति॥
अयं योऽअग्निर्मरुतः समिद्ध एतं जुषध्वं कवयो युवानः॥ यूयं राजानमि
र्यं जनाय विभ्वतष्टं जनयथा यजत्राः॥ युष्मदेति मुष्टिहा बाहुजूतो युष्म रमू
त्सदश्वो मरुतः सुवीरः॥ अराऽइवेदचरमाऽअहेव प्रप्र जायंतेऽअकवा महो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिः॥ पृश्नेः पुत्राऽउपमासो रभिष्ठाः स्वयामत्या मरुतः संमिमिक्षुः॥ यस्मा
यासिष्ट पृषतीभिरश्वैर्वीळुपविभिर्मरुतो रथेभिः॥ क्षोदंतऽआपो रिणते
वनान्यवोस्रियो वृषभः क्रंदतु द्यौः॥ प्रथिष्ट यामन्पृथिवी चिदेषां भर्त्तेव गर्भं स्वमि
च्छवो धुः॥ वातान्ह्यश्वान्धुर्यायुयुज्रे वर्षं स्वेदं चक्रिरे रुद्रियासः॥ हये नरो०॥ २३॥
प्र वः स्पळक्रन्सुविताय दावनेऽर्चा दिवे प्र पृथिव्याऽऋतं भरे॥ उक्षंतेऽअश्वान्तरु
षंतऽआ रजोनु स्वं भानुं श्रथयंतेऽअर्णवैः॥ अमादेषां भियसा भूमिरेजति नौर्न
पूर्णा क्षरति व्यथिर्यती॥ दूरेदृशो ये चितयंतऽएमभिरंतर्महे विदथे येतिरे न
रः॥ गवामिव श्रियसे शृंगमुत्तमं सूर्यो न चक्षू रजसो विसर्जने॥ अत्याऽइव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ सुभ्व१श्वारंवस्यन्तमर्याऽइवश्रियसेचेतथानरः॥कोवोमहांतिमहतामुदश्न
३ वत्कस्काव्यामरुतःकोहपौंस्या॥यूयंहभूमिंकिरणंनरेजथप्रयद्भरध्वेसुविता
यदावने॥अश्वाऽइवेदरुषासःसबंधवःशूराऽइवप्रयुधःप्रोतयुयुधुः॥मर्याऽ
इवसुवृधोऽवावृधुर्नरःसूर्य्यस्यचक्षुःप्रमिनंतिवृष्टिभिः॥तेऽअज्येष्ठाऽअ
कनिष्ठासऽउद्भिदोमध्यमासोमहसाविवावृधुः॥सुजातासोजनुषापृश्निमा
तरोदिवोमर्य्याऽआनोऽअछाजिगातन॥वयोनयेश्रेणीःपप्तुरोजसांतांदि
वोबृहतःसानुनस्परि॥अश्वासऽएषामुभयेयथाविदुःप्रपर्वतस्यनभनूँर
चुच्यवुः॥मिमातुद्यौरदितिर्वीतयेनःसंदानुचित्राऽउषसोयतंतां॥आ राम ३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चुच्यवुर्दिव्यंकोशमेतऽऋषेरुद्रस्यमरुतोगृणानाः॥२४॥ईळेऽअग्निंस्ववसं
नमोभिरिहप्रसत्तोविचयत्कृतन्नः॥रथैरिवप्रभरेवाजयद्भिःप्रदक्षिणिन्मरु
तांस्तोममृध्यां॥आयेतस्थुःपृषतीषुश्रुतासुसुखेषुरुद्रामरुतोरथेषु॥वना
चिदुग्राजिहतेनिवोभियापृथिवीचिद्रेजतेपर्वतश्चित्॥पर्वतश्चिन्महिवृद्धो
बिभायदिवश्चित्सानुरेजतःस्वनेवः॥यत्क्रीळथमरुतऽऋष्टिमन्तऽआपऽइवस
ध्र्यंचोधवध्वे॥वराऽइवेद्रैवतासोहिरण्यैरभिस्वधाभिस्तन्वःपिपिश्रे॥श्रिये
श्रेयांसस्तवसोरथेषुसत्रामहांसिचक्रिरेतनूषु॥अज्येष्ठासोऽअकनिष्ठासः
एतेसंभ्रातरोवावृधुःसौभगाय॥युवापितास्वपारुद्रऽएषांसुदुघापृश्निःसु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ दिनामरुद्भ्यः॥ यदुत्तमे मरुतो मध्यमे वा यद्वावमे सुभगासो दिविष्ठ॥ अतो
नो रुद्राऽउत वान्व१स्याग्ने वित्ताद्धविषो यद्यजाम॥ अग्निश्च यन्मरुतो विश्व
वेदसो दिवो वहध्वऽउत्तरादधिष्णुभिः॥ ते मंदसाना धुनयो रिशादसो वामं
धत्त यजमानाय सुन्वते॥ अग्ने मरुद्भिः शुभयद्भिर्ऋक्वभिः सोमं पिब मंद
सानो गणश्रिभिः॥ पावकेभिर्विश्वमिन्वेभिरायुभिर्वैश्वानर प्रदिवा केतु
ना सजूः॥२५॥ केष्ठा नरः श्रेष्ठतमा यऽएकऽएकऽआयय॥ परमस्याः परा
वतः॥ क्व१वोऽश्वाः क्वा३भीशवः कथं शेक कथा यय॥ पृष्ठे सदो नसोर्यमः॥ राम
जघने चोदऽएषां विसक्थानि नरो यमुः॥ पुत्रकृथे न जनयः॥ परावीरासऽ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

एतन मर्यासो भद्रजानयः ॥ अग्नितपो यथासथ ॥ सनत्साश्व्यं पशुमुत
गव्यं शतावयं ॥ श्यावाश्वस्तुताय या दोर्वीरायोपबर्बृहत् ॥ ५ ॥ उत त्वा स्त्री
शशीयसी पुंसो भवति वस्यसी ॥ अदेवत्रादराधसः ॥ वि या जानाति जसुरिं
वि तृष्यंतं वि कामिनं ॥ देवत्रा कृणुते मनः ॥ उत घा नेमो ऽ अस्तुतः पुमाँ ऽ इति
ब्रुवे पणिः ॥ स वैरदेय ऽ इत्समः ॥ उत मे ऽरपद्युवतिर्ममंदुषी प्रति श्यावाय वर्त्त
निं ॥ वि रोहिता पुरुमीह्लाय येमतुर्विप्राय दीर्घयशसे ॥ यो मे धेनूनां श
तं वैददश्विर्यथा ददत् ॥ तरंत ऽ इव मंहना ॥ १० ॥ य ईं वहंत ऽ आशुभिः पि
बंतो मदिरं मधु ॥ अत्र श्रवांसि दधिरे ॥ येषां श्रियाधि रोदसी विभ्राजंते र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० च० अ० थेष्ठा ॥ दिवि रुक्मऽइवोपरि ॥ युवा समारुतो गणस्त्वेषरथोऽअनेद्यः ॥ शुभंयावा
प्रतिष्कुतः ॥ कोवेदनूनमेषांयत्रामदंति धूतयः ॥ ऋतऽजाताऽअरेपसः ॥ यूयं
मर्त्तं विपन्यवः प्रणेतारऽइत्था धिया ॥ श्रोतारो यामहूतिषु ॥ १८ ॥ तेनो वसूनि
काम्या पुरुश्चंद्रा रिशादसः ॥ आयज्ञियासो ववृत्तन ॥ एतंमेस्तोममूर्म्ये दा
र्भ्याय परावह ॥ गिरो देवि रथीरिव ॥ उत मे वोचतादिति सुतसोमे रथवीतौ ॥ न
कामोऽअपवेति मे ॥ एषः क्षेति रथवीतिर्म्मघवा गोमतीरनु ॥ पर्वतेष्वपश्रितः
॥ २९ ॥ ऋतेनऽऋतमपिहितं ध्रुवं वां सूर्य्यस्ययत्र विमुचंत्यश्वान् ॥ दशशता
सहतस्थुस्तदेकं देवानां श्रेष्ठं वपुषामपश्यं ॥ तत्सुवां मित्रावरुणा महित्वमी

राम

38

र्मा तस्थुषीरहभिर्दुदुह्रे ॥ विश्वाः पिन्वथुः स्वसरस्य धेनाऽअनु वामेकः पवि
रावर्वर्त्त ॥ अधारयतं पृथिवीमुत द्यां मित्रराजाना वरुणा महोभिः ॥ वर्द्ध
यतमोषधीः पिन्वतं गाऽअव वृष्टिं सृजतं जीरदानू ॥ आ वामश्वासः सु
युजो वहंतु यतरश्मयऽउप यंत्वर्वाक् ॥ घृतस्य निर्णिगनु वर्त्तते वामुप
सिंधवः प्रदिवि क्षरंति ॥ अनुश्रुताममतिं वर्द्धदुर्वीं बर्हिरिव यजुषा रक्ष
माणा ॥ नमस्वंता धृतदक्षाधि गर्त्ते मित्रासाथे वरुणेळास्वंतः ॥ ३० ॥ अ
क्रविहस्ता सुकृते परस्पा यं त्रासाथे वरुणेळास्वंतः ॥ राजाना क्षत्रम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰अ॰ ह्रृणीयमानासहस्रस्थूणंविभृथःसहद्वौ॥हिरण्यनिर्णिगयोऽअस्य
३३ स्थूणाविभ्राजतेदिव्यश्वाजनीव॥भद्रेक्षेत्रेनिमितातिल्विलेवासने
मम्मध्वोऽअधिगर्त्यस्य॥हिरण्यरूपमुषसोव्युष्टावयस्थूणमुदितासू
र्यस्य॥आरोहथोवरुणमित्रगर्तमतश्चक्षाथेऽअदितिंदितिंच॥य
39 द्बंहिष्ठंनातिविधेसुदानूऽअछिद्रंशर्मभुवनस्यगोपा॥तेननोमित्रा
वरुणावविष्टंसिषासंतोजिगीवांसःस्याम॥३१॥इतिचतुर्थाष्टकेतृ राम
तीयोध्यायः॥॥ ॥हरिःॐ॥॥ऋतस्यगोपावधितिष्ठथोरथंसत्य ३९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धर्म्माणा परमे व्योमनि ॥ यमत्र मित्रावरुणावथो युवं तस्मै वृष्टिर्मधुं
मत्पिन्वते दिवः ॥ सम्राजावस्य भुवनस्य राजथो मित्रावरुणा विदथे स्वर्दृ
शा ॥ वृष्टिं वो राधोऽमृतत्वमीमहे द्यावापृथिवी विचरंति तन्यवः ॥ सम्रा
जाऽउग्रा वृषभा दिवस्पती पृथिव्या मित्रावरुणा विचर्षणी ॥ चित्रेभिर
भ्रैरुपतिष्ठथो रवं द्यां वर्षयथोऽसुरस्य मायया ॥ माया वां मित्रावरुणा
दिवि श्रिता सूर्य्यो ज्योतिश्चरति चित्रमायुधं ॥ तमभ्रेण वृष्ट्या गूहथो दि
वि पर्जन्य द्रप्सा मधुमंतऽईरते ॥ रथं युंजते मरुतः शुभे सुखं शूरो न मित्रा
वरुणा गविष्टिषु ॥ रजांसि चित्रा विचरंति तन्यवो दिवः सम्राजा पयसा नः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

४१

सं०ऋ०अ० उक्षतं ॥ वाचं सु मित्रावरुणाविरावतीं पर्जन्यश्चित्रां वदति त्विषीमतीं ॥ अ
४१ भ्रा वसत मरुतः सु मायया द्यां वर्षयतमरुणामरेपसं ॥ धर्म्मणा मित्राव
रुणा विपश्चिता व्रता रक्षेथे असुरस्य मायया ॥ ऋतेन विश्वं भुवनं वि
राजथः सूर्यमा धत्थो दिवि चित्र्यं रथं ॥ ७ ॥ वरुणं वो रिशादसमृचा मि
40 त्रं हवामहे ॥ परि व्रजेव बाह्वोर्जगन्वाँसा स्वर्णरं ॥ ता बाहवा सुचे
तुना प्र यन्तमस्मा अर्चते ॥ शेवं हि जार्य्यं वां विश्वासु क्षासु जोगुवे ॥
यन्नूनमश्यां गतिं मित्रस्य यायां पथा ॥ अस्य प्रियस्य शर्म्मण्यहिं राम ४१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सानस्यसश्चिरे॥ युवाभ्यांमित्रावरुणोपमंधेयामृचा॥ यद्धक्षयेम
घोनांस्तोतॄणांचस्पूर्द्धसे॥ आनोमित्रसुदीतिभिर्वरुणश्चसधस्थ
आ॥ स्वेक्षयेमघोनांसखीनांचवृधसे॥ युवन्नोयेषुवरुणक्षत्रंबृ
हच्चबिभृथः॥ उरुणोवाजसातयेकृतंरायेस्वस्तये॥ उच्छंत्यांमेय
जतादेवक्षत्रेरुशद्गवि॥ सुतंसोमंनहस्तिभिरापड्भिर्धावतंनराबि
भ्रतावर्चनानसं॥ २॥ यश्चिकेतससुक्रतुर्देवत्रासब्रवीतुनः॥ वरु
णोयस्यदर्शतोमित्रोवावनतेगिरः॥ ताहिश्रेष्ठवर्चसाराजानादी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰२॰४ घृश्रुत्तमा ॥ तासत्सतीऽऋतारधेऽऋतावानाजनैजने ॥ तावांमिया
५२ नोवसेपूर्वीऽउपब्रुवेसचा ॥ स्वश्वासःसुचेतुनावाजाँऽअभिप्रदावने ॥
मित्रोऽअंहोश्चिदादुरुक्षयायगातुंवनते ॥ मित्रस्यहिप्रतूर्वतःसुमति
52 रस्तिविधतः ॥ वयंमित्रस्यावसिस्यामसप्रथस्तमे ॥ अनेहसस्त्वोतयः
सत्रावरुणशेषसः ॥ युवंमित्रेमंजनंयतथःसंचनयथः ॥ मामघो
नःपरिख्यतंमोऽअस्माकमृषीणांगोपीथेनऽउरुष्यतं ॥ ३ ॥ आचि राम
कितानसुक्रतूदेवौमर्त्तरिशादसा ॥ वरुणायऽऋतपेशसेदधीतप्र ५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यंसेमृते॥ ताहिक्षत्रमविह्रुतंसम्यगंसुर्यं१माशाते॥ अधव्रतेवमानुषंस्व
१र्णधायिदर्शतं॥ तावामेषेरथानामुर्वींगव्यूतिमेषां॥ रातहव्यस्यसुष्टुतिंद
धृक्स्तोमैर्मनामहे॥ अधाहिकाव्यायुवंदक्षस्यपूर्भिरद्भुता॥ निकेतुनाज
नानांचिकेथेपूतदक्षसा॥ तदृतंपृथिवीबृहच्छ्रवऽएषऽऋषीणां॥ ज्रयसा
नावरंपृथ्वतिक्षरंतियामभिः॥ आयद्वामीयचक्षसामित्रवयंचसूरयः॥
व्यचिष्ठेबहुपाय्येयतेमहिस्वराज्ये॥ ४॥ बलित्थादेवनिष्कृतमादित्यायज
तंबृहत्॥ वरुणमित्रार्यमन्वर्षिष्ठंक्षत्रमाशाथे॥ आयद्योनिंहिरण्ययंवरु
णमित्रसदथः॥ धर्त्ताराचर्षणीनांयंतंसुम्नंरिशादसा॥ विश्वेहिविश्ववेद

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०४ सोवरुणोमित्रोऽर्य्यमा॥व्रतापदेवसश्चिरे पांतिमर्त्यंरिषः॥तेहिसत्याऽऋ
४२ तस्पृशऽऋतावानोजनेजने॥सुनीथासःसुदानवोंहोश्चिदुरुचक्रयः॥कोनु
वांमित्रास्तुतोवरुणोवातनूनां॥तत्सुवामेषतेमतिरत्रिभ्यऽएषतेमतिः॥५
48 प्रवोमित्रायगायतवरुणायविपागिरा॥महिक्षत्रावृतंबृहत्॥संम्राजाया
घृतयोनीमित्रश्चोभावरुणश्च॥देवादेवेषुप्रशस्ता॥तानःशक्तंपार्थिव
स्यमहोरायोदिव्यस्य॥महिवांक्षत्रंदेवेषु॥ऋतमृतेनसपंतेषिरंदक्षमा
शाते॥अद्रुहादेवौवर्द्धते॥वृष्टिद्यावारीत्यापेषस्पतीदानुमत्याः॥बृहंतं राम
गर्त्तमाशाते॥६॥त्रीरोचनावरुणत्रींरुतद्यून्त्रीणिमित्रधारयथोरजां ४२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्सि ॥ वावृधानावमतिं क्षत्रियस्यानुव्रतं रक्षमाणावजुर्यं ॥ इरावतीर्वरुण

धेनवो वां मधुमद्वां सिंधवो मित्र दुह्रे ॥ त्रयस्तस्थुर्वृषभासस्तिसृणां धिषणा

नां रेतोधा विद्युमंतः ॥ प्रातर्देवीमदितिं जोहवीमि मध्यंदिन ऽ उदिता सूर्यस्य

॥ राये मित्रावरुणा सर्वतातेळे तोकाय तनयाय शं योः ॥ या धर्तारा रजसो

रोचनस्योतादित्या दिव्या पार्थिवस्य ॥ न वां देवा ऽ अमृता ऽ आ मिनंति व्रता

नि मित्रावरुणा ध्रुवाणि ॥ ७ ॥ पुरूरुणा चिद्ध्यस्त्यवो नूनं वां वरुण ॥ मित्र वं

सि वां सुमतिं ॥ ता वां सम्यगद्रुह्वाणेषमश्याम धायसे ॥ वयं ते रुद्रा स्याम

॥ पातं नो रुद्रा पायुभिरुत त्रायेथां सुत्रात्रा ॥ तुर्याम दस्यूं तनूभिः ॥ मा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰४ कस्मान्नुनक्रतूयक्षंभुजेमातनूभिः॥ माशेषसामातनेसा॥८॥आनो ४९

गंतंरिशादसावरुणमित्रबर्हणा॥उपेमंचारुमध्वरं॥विश्वस्यहिप्रचेत

सावरुणमित्रराजथः॥ईशानापिप्यतंधियः॥उपनःसुतमागतंवरुण

मित्रादाशुषः॥अस्यसोमस्यपीतये॥९॥आमित्रेवरुणेवयंगीर्भिर्जुहु

मोऽअत्रिवत्॥निबर्हिषिसदतंसोमपीतये॥व्रतेनस्थोध्रुवक्षेमाध

र्मणायातयज्जना॥निबर्हिषि०॥मित्रश्चनोवरुणश्चजुषेतांयज्ञमि

ष्टये॥निबर्हिषि०॥१०॥यद्घस्थःपरावतियदर्वावत्यश्विना॥यद्वापु राम ४९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रू पुरुभुजा यदंतरिक्षऽआ गतं ॥ इहत्या पुरूभूतमा पुरूदंसांसि बिभ्रता ॥
वरस्या याम्यध्रिगू हुवे तुविष्टमा भुजे ॥ ईर्म्मान्यद्वपुषे वपुश्चक्रं रथस्य येम
थुः ॥ पर्य्यन्या नाहुषा युगा मह्ना रजांसि दीयथः ॥ तद्वां सु वामेना कृतं विश्वा य
द्वामनु ष्टवे ॥ नाना जातावरेपसा समस्मे बंधुमेयथुः ॥ आ यद्वां सूर्या रथं
तिष्ठद्रघुष्यदं सदा ॥ परि वामरुषा वयो घृणा वरंतऽआतपः ॥ ११ ॥ युवोर
त्रिश्चिकेतति नरा सुम्नेन चेतसा ॥ घर्म्मं यद्वामरेपसं नासत्यास्ना भुरण्य
ति ॥ उग्रो वां ककुहो ययिः शृण्वे यामेषु संतनिः ॥ यद्वां दंसोभिरश्विनात्रि
र्नराववर्त्तति ॥ मध्वऽऊ षु मधूयुवा रुद्रा सिषक्ति पिप्युषी ॥ यत्समुद्राति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० च० ४ पर्षथः पक्काः पृक्षो भरंत वां॥ सत्यमिद्वा उऽ अश्विना युवामाहुर्मयोभुवा॥ ता
४५ यामन्यामहूतमा यामन्नामृळयत्तमा॥ इमा ब्रह्माणि वर्द्धनाश्विभ्यां संतु शं
तमा॥ या तक्षाम रथाँ ऽइवावोचाम बृहन्नमः॥१०॥ कूष्ठो देवावश्विनाद्या
दिवो मनावसू॥ तच्छ्रवथो वृषण्वसूऽ अत्रिर्वामा विवासति॥ कुह त्या कुह नु
श्रुता दिवि देवा नासत्या॥ कस्मिन्ना यतथो जने को वां नदीनां सचा॥ कं या
थः कं ह गच्छथः कमच्छा युंजाथे रथं॥ कस्य ब्रह्माणि रण्यथो वयं वामुश्मसी
ष्टये॥ पौरं चिद्ध्युदप्रुतं पौर पौराय जिन्वथः॥ यदीं गृभीततातये सिंहमि राम
व द्रुहस्पदे॥ प्र च्यवानाज्जुजुरुषो वव्रिमत्कं न मुंचथः॥ युवा यदी कृथः पु ४५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न राकाम मृण्वेव वृध्वः ॥१३॥ अस्ति हि वामिह स्तोता स्मसि वां संदृशि श्रिये
॥ नू श्रुतम्म ऽआ गतमवोभिर्वाजिनीवसू ॥ को वामद्य पुरूणामा वव्ने मर्त्यानां
॥ को विप्रो विप्रवाहसा को यज्ञैर्वाजिनीवसू ॥ आ वां रथो रथानां येष्ठो यात्व
श्विना ॥ पुरू चिदस्मयुस्तिर ऽआङ्गूषो मर्त्येष्वा ॥ शमू षु वां मधूयुवास्माकम
स्तु चर्कृतिः ॥ अर्वाचीना विचेतसा विभिः श्येनेव दीयतं ॥ अश्विना यदु कर्हि
चिच्छुश्रूयातमिमं हवं ॥ वस्वीरू षु वां भुजः पृंचंति सु वां पृचः ॥१४॥ प्रति प्रि
यतमं रथं वृषणं वसुवाहनं ॥ स्तोता वामश्विनावृषिः स्तोमेन प्रति भूषति मा
ध्वी मम श्रुतं हवं ॥ अत्यायातमश्विना तिरो विश्वा ऽअहं सना ॥ दस्रा हिर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०४
४६

एयवर्त्तनीसुषुम्नासिंधुवाहसामा०॥अनोरत्नोनिविभ्रंतावश्विनागछं
तंयुवं॥रुद्राहिरण्यवर्तनीजुषाणावाजिनीवसूमा०॥सुष्टुभोवांवृषण्व
स्तूरथेवाणीच्याहिता॥उतवांककुहोमृगःपृक्षःकृणोतिवापुषोमाध्वी०॥
बोधिन्मनसारथ्येषिराहवनश्रुता॥विभिश्च्यवानमश्विनानियाथोऽ
अद्वयाविनंमा०॥१५॥आवांनरामनोयुजोश्वासःप्रुषितप्सवः॥वयो
वहंतुपीतयेसहसुम्नेभिरश्विनामा०॥अश्विनावेहगच्छतंनासत्यामा
विवेनतं॥तिरश्चिदर्य्यापरिवर्त्तिर्यातमदाभ्यामा०॥अस्मिन्यज्ञेऽअ

राम
४६

40

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दाभ्या जरितारं शुभस्पती ॥ अवस्युमश्विना युवं गृणंतमुपभूषथो मा॰ ॥
अभूदुषा रुशत्पशुराग्निरधाय्यृत्वियः ॥ अयोजि वां वृषण्वसू रथो दस्रा
वमर्त्यो मा॰ ॥१६॥ आ भात्यग्निरुषसामनीकमुद्विप्राणां देवया वाचोऽ
अस्थुः ॥ अर्वांचा नूनं रथ्येह यातं पीपिवांसमश्विना घर्ममछ ॥ न सं
तं स्कृँ प्र मिमीतो गमिष्ठांति नूनमश्विनोपस्तुतेह ॥ दिवाभिपित्वेवसा
गमिष्ठा प्रत्यवर्तिं दाशुषे शंभविष्ठा ॥ उतायातं संगवे प्रातरह्नो मध्यंदि
नऽउदिता सूर्य्यस्य ॥ दिवा नक्तमवसा शंतमेन नेदानीं पीतिरश्विनात

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०२०४ ता न॥ इ॒यं हि वां॑ प्र॒दिवि॑ स्थान॒मोक॑ इ॒मे गृ॒हा अ॑श्विने॒दं दु॑रो॒णं॥ आ नो॑
४ दि॒वो बृ॑ह॒तः पर्व॑ता॒दा ऽद्भ्यो या॑त॒मिष॒मूर्जं॒ वह॑न्ता॥ सम॒श्विनो॑:॥ ९॥
प्रा॒त॒र्या॒वा॑णा प्रथ॒मा य॑जध्वं पु॒रा गृध्रा॒दर॑रुषः पिबातः॥ प्रा॒तर्हि य॒ज्ञ
म॒श्विना॑ द॒धाते॒ प्र शं॑सन्ति क॒वयः॑ पूर्व॒भाजः॑॥ प्रा॒तर्य॑जध्वम॒श्विना॑ हिनो॒
त न सा॒यम॑स्ति देव॒या अजु॑ष्टं॥ उ॒तान्यो अ॒स्मद्य॑जते॒ वि चा॒वः पूर्वः॑
पूर्वो॒ यज॑मानो॒ वनी॑यान्॥ हि॒र॒ण्यत्व॒ङ्मधु॑वर्णो घृ॒तस्नुः॒ पृक्षो॒ वह॒न्ना
रथो॑ वर्तते वां॥ म॒नो॒ज॒वा अ॑श्विना॒ वात॑रंहा॒ येना॑ति॒या॒थो दु॑रि॒ता॒नि राम ४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्वा॥ यो भूयिष्ठं नासत्याभ्यां विवेष चनिष्ठं पित्वोररते विभागे॥ सतोक
मस्य पीपरछमीभिरनूर्ध्वभासः सदमित्तुतुर्यात्॥ समश्विनो॰॥१८॥ अ
श्विनावेहगछतं नासत्या माविवेनतं॥ हंसाविव पततमासुताँ ऽउप॥ अ
श्विना हरिणाविव गौराविवानुयवसं॥ हंसाविव॰॥ अश्विना वाजिनीव
सूजुषेथां यज्ञमिष्टये॥ हंसाविव॰॥ अत्रिर्यद्वामवरोहन्नृबीसमजोह
वीन्नाधमानेव योषा॥ श्येनस्य चिज्जवसा नूतनेनागछतमश्विना शंत
मेन॥१९॥ विजिहीष्व वनस्पते योनिः सूष्यंसाऽइव॥ श्रुतं मेऽअश्विना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰४ ह्वं स सर्वं घ्नं च मुंचतं ॥ भीताय नाधमानाय ऽऋषये सप्तवध्रये ॥ माया
४८ भिरश्विना युवं वृक्षं सं च वि चाचथः ॥ यथा वातः पुष्करिणीं समिंगयति
48 सर्वतः ॥ एवा ते गर्भ ऽएजतु निरैतु दशमास्यः ॥ यथा वातो यथा वनं यथा
समुद्र एजति ॥ एवा त्वं दशमास्य सहावेहि जरायुणा ॥ दशमासाञ्छशया
नः कुमारो ऽअधि मातरि ॥ निरैतु जीवो ऽअक्षतो जीवो जिवंत्या ऽअधि ॥ २ ॥
मठेनो ऽअघबोधयो पौरायेदि विल्मती ॥ यथा श्विन्नो ऽअबोधयः ससस्र
वसि वाय्येसु जाते ऽअश्वसूनृते ॥ यासु नीथेष्वौ च द्रुपे ब्योच्छेदुहितर्दिवः ॥ राम ४८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सा व्युछ सहीयसि सत्यश्रवसि वाय्ये॰ सा नो ऽद्याभरद्वसुर्व्युछा दुहितर्दि
वः॥ यो व्यौछः सहीयसि सत्य॰॥ अभि ये त्वा विभावरि स्तोमैर्गृणंति वन्हयः॥
मघैर्मघोनि सुश्रियो दामन्वंतः सुरातयः सुजाते॰॥ यच्चिद्धि ते गणाऽइ
मे छदयंति मघत्तये॥ परि चिद्वष्टयो दधुर्ददतो राधो ऽह्रयं सुजाते॰॥२१
रेषु धा वीरवद्यशऽउषो मघोनि सूरिषु॥ ये नो राधांस्यह्रया मघवानो ऽअ
रासत सुजाते॰॥ तेभ्यो द्युम्नं बृहद्यशऽउषो मघोन्या वह॥ ये नो राधांस्य
श्व्या गव्या भजंत सूरयः सुजाते॰॥ उत नो गोमतीरिषऽआवहा दुहितर्दि
वः॥ साकं सूर्यस्य रश्मिभिः शुक्रैः शोचद्भिरर्चिभिः सुजाते॰॥ व्युछा दुहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०व०४ तर्द्दिवो मा च्चिरं तनुथा ऽअपः ॥ नेत्वा स्तेनं यथा रिपुं तपाति सूरो ऽअर्च्चिषा
४ सुजाते ॥ एतावद्वेदुषस्त्वं भूयो वा दातुमर्हसि ॥ यास्तोत्रभ्यो विभावर्युछं
तीन प्रमीयसे सुजाते ॥ २२ ॥ द्युतद्यामानं बृहतीमृतेनं ऽऋतावरीमरु
णप्सुं विभातीं ॥ देवीमुषसं स्वरावहंतीं प्रति विप्रासो मतिभिर्ज्जरंते ॥ एषा
जनं दर्शता बोधयंती सुगान्पथः कृण्वती यात्यग्रे ॥ बृहद्रथा बृहती विश्व
मिन्वोषा ज्योतिर्यछत्यग्रे ऽअह्नां ॥ एषा गोभिररुणेभिर्युजानास्रेधंतीर
यिमप्रायु चक्रे ॥ पथो रदंती सुविताय देवी पुरुष्टुता विश्ववारा विभाति ॥ ए राम
षा व्येनी भवति द्विबर्हा ऽआविष्कृण्वाना तन्वं पुरस्तात् ॥ ऋतस्य पंथाम ४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्वेति साधु प्रजानतीव न दिशो मिनाति ॥ एषा शुभ्रा न तन्वो विदानोर्ध्वेव स्ना
ती दृशये नोऽअस्थात् ॥ अप द्वेषो बाधमाना तमांस्युषा दिवो दुहिता ज्योति
षागात् ॥ एषा प्रतीची दुहिता दिवो नॄन्योषेव भद्रा नि रिणीते ऽअप्सः ॥ व्यू
र्ण्वती दाशुषे वार्याणि पुनर्ज्योतिर्युवतिः पूर्वथाकः ॥ २ ॥ युंजते मनऽ
उत युंजते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ॥ वि होत्रा दधे वयुनाविदे
कऽइन्मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥ विश्वा रूपाणि प्रति मुंचते कविः प्रा
सावीद्भद्रं द्विपदे चतुष्पदे ॥ वि नाकमख्यत्सविता वरेण्योऽनु प्रयाणमुष
सो वि राजति ॥ यस्य प्रयाणमन्वन्यऽइद्ययुर्देवा देवस्य महिमानमोज

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰४ सा॥ यः पार्थिवानि विममे स ऽएतशो रजांसि देवः सविता महित्वना॥ उत या
सि सवितस्त्रीणि रोचनोत सूर्यस्य रश्मिभिः समुच्यसि॥ उत रात्रीमुभय
तः परीयस ऽउत मित्रो भवसि देव धर्मभिः॥ उतेशिषे प्रसवस्य त्वमेक ऽइदु
त पूषा भवसि देव यामभिः॥ उतेदं विश्वं भुवनं विराजसि श्यावाश्वस्ते सवित ५०
स्तोममानशे॥ २४॥ तत्सवितुर्वृणीमहे वयं देवस्य भोजनं॥ श्रेष्ठं सर्वधात
मं तुरं भगस्य धीमहि॥ अस्य हि स्वयशस्तरं सवितुः कच्चन प्रियं॥ न मिनं
ति स्वराज्यं॥ स हि रत्नानि दाशुषे सुवाति सविता भगः॥ तं भागं चित्रमी राम
महे॥ अद्या नो देव सवितः प्रजावत्सावीः सौभगं॥ परा दुःष्वप्न्यं सुव॥ वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्वानिदेवसवितर्दुरितानिपरासुव॥यद्भद्रंतन्नऽआसुव॥२५॥अनाग
सोऽअदितयेदेवस्यसवितुःसवे॥विश्वावामानिधीमहि॥आविश्वदेवंस
त्पतिंसूक्तैरद्यावृणीमहे॥सत्यसवंसवितारं॥यऽइमेऽउभेऽअहनीपुरऽ
एत्यप्रयुछन्॥स्वाधीर्देवःसविता॥यऽइमाविश्वाजातान्याश्रावयतिश्लो
केन॥प्रचसुवातिसविता॥२६॥अछावदतवसंगीर्भिराभिःस्तुहिपर्जन्यं
नमसाविवास॥कनिक्रदद्वृषभोजीरदानूरेतोदधात्योषधीषुगर्भं॥विवृ
क्षान्हन्त्युतहन्तिरक्षसोविश्वंबिभायभुवनंमहावधात्॥उतानागाऽईषते
वृष्ण्यावतोयत्पर्जन्यस्तनयन्हन्तिदुष्कृतः॥रथीवकशयाश्वाँऽअभिक्षि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० २० ४ पन्नाविर्दूतान्कृणुते वर्ष्यां३ऽअहँ॥ दूरात्सिंहस्य स्तनथाऽउदीरते यत्पर्ज्ज
५२ न्यः कृणुते वर्ष्यं१न्नभः॥ प्रवाताः वांति पतयंति विद्युतऽउदोषधीर्जिहते पि
न्वते स्वः॥ इरा विश्वस्मै भुवनाय जायते यत्पर्ज्जन्यः पृथिवीं रेतसावति॥
51 यस्य व्रते पृथिवी नन्नमीति यस्य व्रते शफवज्जर्भुरीति॥ यस्य व्रतऽओषधी
र्विश्वरूपाः स नः पर्जन्य महि शर्म यच्छ॥ ५॥ दिवो नो वृष्टिं मरुतो ररीध्वं प्र
पिन्वत वृष्णोऽअश्वस्य धाराः॥ अर्वाङे तेन स्तनयित्नुनेह्यपो निषिंचन्नसु
रः पिता नः॥ अभिक्रंद स्तनय गर्भमाधाऽउदन्वता परिदीया रथेन॥ दृतिं सु रामः
कर्ष विषितं न्यंचं समा भवंतूद्वतो निपादाः॥ महांतं कोशमुदचा निषिंच स्यं ५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ईं तां कुल्या विषिताः पुरस्तात्॥ घृतेन द्यावापृथिवी युंधि सुप्रपाणं भवस्तु प्रा
भ्याः॥ यस्य पर्जन्यः कनिक्रदत्स्तनयन्हे सिंदुष्लतः॥ सनोदं विश्वं मोदते यत्किंचेपृ
थिव्यामधि॥ अवर्षीर्वर्षमुदूषू गृभायाकर्द्धन्वान्यत्येतवा ऽउ॥ अजीजनऽओ
षधीर्भोजनाय कमुत प्रजाभ्योऽविदो मनीषां॥ ३८॥ बलित्था पर्वतानां खिद्रं बि
भर्षि पृथिवी॥ प्रया भूमिं प्रवत्वति मह्ना जिनोषि महिनि॥ स्तोमासस्त्वा विचा
रिणि प्रतिष्ठोभंस्यक्तुभिः॥ प्रया वाजं न हेषंतं पेरुमस्यस्यर्जुनि॥ दृळ्हा चिद्या
वनस्पतीन्क्ष्मया दर्द्धर्ष्योजसा॥ यत्ते ऽअभ्रस्य विद्युतो दिवो वर्षंति वृष्टयः
॥ वर्षंतु ते विभावरि दिवो ऽअभ्रस्य विद्युतः॥ रोहंतु सर्वबीजान्यव ब्रह्मद्वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०४ बीजहि॥२९॥प्रसम्राजेबृहदर्चागभीरंब्रह्मप्रियंवरुणायश्रुताय॥
वियोजघानशमितेवचर्मोपस्तिरेपृथिवींसूर्याय॥वनेषुव्यंतरिक्षं
ततानवाजमर्वत्सुपयऽउस्रियासु॥हृत्सुक्रतुंवरुणोऽअप्स्वग्निंदि
विसूर्यमदधात्सोममद्रौ॥नीचीनबारंवरुणःकबंधंप्रससर्जरोद
सीऽअंतरिक्षं॥तेनविश्वस्यभुवनस्यराजायवंनवृष्टिर्व्युनत्तिभूम
॥उनत्तिभूमिंपृथिवीमुतद्यांयदादुग्धंवरुणोवष्ट्यादित्॥समभ्रे
णवसतपर्वतासस्तविषीयंतःश्रथयंतवीराः॥इमामूषासुरस्य राम
श्रुतस्यमहीमायांवरुणस्यप्रवोचं॥मानेनेवतस्थिवाँऽअंतरिक्षे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वियोममेपृथिवींसूर्येण॥५॥इमामूनुकवितमस्यमायांमहींदेवस्य
नकिरादधर्ष॥एकंयदुद्नानपृणंत्येनीरासिंचंतीरवनयःसमुद्रं॥अ
र्यम्यंवरुणमित्र्यंवासखायंवासदमिद्भ्रातरंवा॥वेशंवानित्यंवरुणा
रणंवायत्सीमागश्चकृमाशिश्रथस्तत्॥कितवासोयद्रिरिपुर्नदीवि
यद्वाघासत्यमुतयन्नविद्म॥सर्वाताविष्यशिथिरेवदेवाधातेस्याम
वरुणप्रियासः॥८॥इंद्राग्नीयमवथउभावाजेषुमर्त्यं॥दृळ्हाचि
त्सप्रभेदतिद्युम्नावाणीरिवत्रितः॥यापृतनासुदुष्टरायावाजेषु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰८ श्रवाय्यो ॥ या पंच चर्षणीर भींद्राग्नी ता हवामहे ॥ तयो रिद मवच्छवस्तिग्मा
५३ दिद्युन्मघोनोः ॥ प्रतिद्रुणा गभस्त्यो र्गवां वृत्रघ्न ऽ एषते ॥ ता वामेषे रथा
नामिंद्राग्नी हवामहे ॥ पती तुरस्य राधसो विद्वांसा गिर्वणस्तमा ॥ ता वृधंता
वनुद्यून्मर्त्ताय देवावदभा ॥ अर्हंता चित्पुरो दधेंशेव देवा वर्वते ॥ एवेंद्राग्निभ्या
महाविहव्यं शूष्यं घृतन्न पूतमद्रिभिः ॥ ता सूरिषु श्रवो बृहद्रयिं गृणत्सु दि
धृतमिषं गृणत्सु दिधृतं ॥ २२ ॥ प्रवो महे मतयो यंतु विष्णवे मरुत्वते गि राम
रिजा ऽ एवयामरुत् ॥ प्रशर्द्धाय प्रयज्यवे सुखादये तवसे भंददिष्टये धुनि ५३

53

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ब्रानाय शवसे ॥ प्र ये जाता महिना ये च नु स्वयं प्र विद्मना ब्रुवत ऽ एवयामरु
त् ॥ क्रत्वा तद्वो मरुतो नाधृषे शवो दाना मह्ना तदेषामधृष्टासो नाद्रयः ॥ प्र
ये दिवो बृहतः शृण्विरे गिरा सुशुक्वानः सुभ्व ऽ एवयामरुत् ॥ न येषामिरी
सधस्थ ऽ ईष्ट ऽ आँ ऽ अग्नयो न स्वविद्युतः प्र स्पन्द्रासो धुनीनां ॥ स चक्रमे म
हतो निरुरुक्रमः समानस्मात्सदस ऽ एवयामरुत् ॥ यदायुक्त त्मना स्वादधि
ष्णुभिर्विष्पर्द्धसो विमहसो जिगाति शेवृधो नृभिः ॥ स्वनो न वोमवान्रेजय
द्वृषा त्वेषो ययिस्तविष ऽ एवयामरुत् ॥ येना सहन्त ऽ ऋञ्जत स्वरोचिषः स्था
रश्मानो हिरण्ययाः स्वायुधास ऽ इष्मिणः ॥ २ ॥ अपारो वो महिमा वृद्ध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

५८

सं०च०४ शवसस्त्वेषंशवोऽवत्वेवयामरुत्॥ स्थातारोहिप्रसितौसंदृशिस्थनतेनउरुष्य
५४ तानिदः शुशुक्वांसोनाग्नयः॥ तेरुद्रासः सुमखाऽअग्नयोयथातुविद्युम्ना
ऽअवन्त्वेवयामरुत्॥ दीर्घंपृथुपप्रथेसद्मपार्थिवंयेषामज्मेष्वामहः शर्द्धां
स्यद्भुतैनसां॥ अद्वेषोनोमरुतोगातुमेतनश्रोताहवंजरितुरेवयामरुत्
॥ विष्णोर्महः समन्यवोयुयोतनस्मद्रथ्यो३नदंसनापद्वेषांसिसनुतः॥ गं
तानोयज्ञंयज्ञियाः सुशमिश्रोताहवमरक्षऽएवयामरुत्॥ ज्येष्ठासोनपर्व
तासोव्योमनियूयंतस्यप्रचेतसः स्यातदुर्धर्तवोनिदः॥ २४॥ हिरण्यवर्णां रामु
हरिणींसुवर्णरजतस्रजां॥ चन्द्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोममावह॥ तां ५४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीं॥ यस्यां हिरण्यं विंदेयं गामश्वं पुरु
षानहं॥ अश्वपूर्वां रथमध्यां हस्तिनादप्रबोधिनीं॥ श्रियं देवीमुपह्वये श्री
र्मा देवी जुषतां॥ कां सोस्मितां हिरण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलंतीं तृप्तां तर्पयं
तीं॥ पद्मे स्थितां पद्मवर्णां तामिहोपह्वये श्रियं॥ चंद्रां प्रभासां यशसा ज्वलं
तीं श्रियं लोके देवजुष्टामुदारां॥ तां पद्मनेमिं शरणमहं प्रपद्ये अलक्ष्मीर्मे
नश्यतां त्वां वृणोमि॥ ५॥ आदित्यवर्णे तपसोधिजातो वनस्पतिस्तव वृक्षो
थ बिल्वः॥ तस्य फलानि तपसा निदंतु माया अंतराया श्च बाह्या अलक्ष्मी
॥ उपैतु मां देवसखः कीर्त्तिश्च मणिना सह॥ प्रादुर्भूतोस्मि तु राष्ट्रे स्मिन्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०४ कीर्त्तिंवृद्धिंददातु मे ॥ क्षुत्पिपासामलांज्येष्ठा अलक्ष्मीर्नाशयाम्यहं ॥ अभू
५५ तिमसमृद्धिंचसर्वांनिर्णुद मे गृहात् ॥ गंधद्वारांदुराधर्षांनित्यपुष्टांकरीषि
55 णीं ॥ ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपह्वये श्रियं ॥ मनसः काममाकूतिंवाचः
सत्यमशीमहि ॥ पशूनांरूपमन्नस्यमयि श्रीः श्रयतांयशः ॥ २६ ॥ कर्दमे
न प्रजा भूता मयि संभ्रम कर्दम ॥ श्रियंवासय मे कुले मातरं पद्ममालिनीं
॥ आपः सृजंतु स्निग्धानि चिक्लीत वस मे गृहे ॥ नि च देवीं मातरं श्रियंवास
य मे कुले ॥ आर्द्रांपुष्करिणींपुष्टिंसुवर्णांहेममालिनीं ॥ सूर्यांहिरण्मयींल राम
क्ष्मीं जातवेदो ममावह ॥ आर्द्रांयः करिणींयष्टिंपिंगलांपद्ममालिनीं ॥ चं ५५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो ममावह ॥ तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनप
गामिनीं ॥ यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योश्वान्विंदेयं पुरुषानहं ॥ यः शुचिः
प्रयतो भूत्वा जुहुयादाज्यमन्वहं ॥ श्रियः पंचदशर्चं च श्रीकामः सततं जपे
त् ॥ २९ ॥ या लक्ष्मीः सिंधुसंभूता भूतिरेषा विभूवसुः ॥ पद्मा विश्वावसुर्देवी
सदा नो जुषतां गृहम् ॥ पद्मानने पद्मनि पद्मनेत्रे पद्मप्रिये पद्मदलायता
क्षी ॥ विश्वप्रिये विश्वमनोनुकूले त्वत्पादपद्मं मयि संनिधत्स्व ॥ पद्मानने प
द्मोरुपद्माक्षी पद्मसंभवे ॥ यन्मे भजसि पद्माक्षि येन सौख्यं लभाम्यहं
॥ अश्वदायि गोदायि धनदायि महाधने ॥ धनं मे जुषतां देवी सर्वकामो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰४ श्वदेहि मे ॥ पुत्रपौत्र धनं धान्यं हस्त्यश्वादिगवे रथं ॥ प्रजानां भवसि माता आ
५६ युष्मंतं करोतु मे ॥ धनमग्निर्धनं वायुर्धनं सूर्यो धनं वसुः ॥ धनमिंद्रो बृहस्प
तिर्वरुणं धनमुत्सजे ॥ वैनतेय सोमं पिब सोमं पिबतु वृत्रहा ॥ सोमं धनस्य
सोमिनो मह्यं ददातु सोमिनः ॥ न क्रोधो न च मात्सर्यं न लोभो नाशुभा मतिः ॥
भवंति कृतपुण्यानां भक्तानां श्रीसूक्तं जपेत् ॥ २८ ॥ इति पंचम मंडलं ॥ ॥
त्वं ह्यग्ने प्रथमो मनोतास्या धियो ऽअभवो दस्म होता ॥ त्वं सीं वृषन्नकृणो
र्दुष्टरीतु सहो विश्वस्मै सहसे सहध्यै ॥ अधा होता न्यसीदो यजीयानिल राम
स्पद ऽइषयन्नीड्यः सन् ॥ तं त्वा नरः प्रथमं देवयंतो महो राये चितयंतो ऽ ५६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अनुग्मन्॥ २ ते त्वं यं तं बहुभिर्वसव्यै३ स्त्वेरयिं जागृवांसो ऽअनुग्मन्॥ सूर्यं
तमग्निं दर्शतं त्वृहं तं वपावंतं विश्वहादीग्दिवांसं॥ पदं देवस्य नमसा व्यंतः श्रव
स्यवः श्रव ऽआपन्नमृक्तं॥ नामानि चिद्दधिरे यज्ञियानि भद्रायां ते रणयंत
संदृष्टौ॥ त्वां वर्द्धंति क्षितयः पृथिव्यां त्वां राय उभयासो जनानां॥ त्वं त्राता तरर
णे चेत्यो भूः पिता माता सदमिन्मानुषाणां॥ ३॥ सपर्येण्यः स प्रियो विक्ष्व
ग्निर्होता मंद्रो निषसादा यजीयान्॥ तं त्वा वयं दम ऽआदीदिवांसमुपज्ञु
बाधो नमसा सदेम॥ तं त्वा वयं सुध्यो३ नव्यमग्ने सुम्नायव ऽईमहे देवयं
तः॥ त्वं विशो ऽअनयो दीद्यानो दिवो ऽअग्ने बृहता रोचनेन॥ विशां कविं वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०२०४ स्वग्निं शश्वतीनां नितोशनं वृषभं चर्षणीनां ॥ प्रेतीषणिमिषयंतं पावकं राजंत

(५७) मग्निं यजतं रयीणां ॥ सोऽअग्नऽईजे शशमे च मर्त्तो यस्तऽआनट् समिधा

हव्यदातिं ॥ यऽआहुतिं परिवेदा नमोभिर्विश्वेत्स वामा दधते त्वोतः ॥ अस्मा

ऽउ ते महि महे विधेम नमोभिरग्ने समिधोत हव्यैः ॥ वेदी सूनो सहसो गी

र्भिरुक्थैरा ते भद्रायां सुमतौ यतेम ॥ आ यस्ततंथ रोदसी विभासा श्रवोभि

श्च श्रवस्यऽस्तरुत्रः ॥ बृहद्भिर्वाजैः स्थविरेभिरस्मे रेवद्भिरग्ने वितरं

विभाहि ॥ नृवद्वसो सदमिद्धेह्यस्मे भूरि तोकाय तनयाय पश्वः ॥ पूर्वीरिषो राम

बृहतीरारेऽअघाऽअस्मे भद्रा सौश्रवसानि संतु ॥ पुरूण्यग्ने पुरुधा त्वा (५७)

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यावस्मे निराजन्वसुताते ऽअश्यां॥ पुरूणि हि त्वे पुरुवारसंत्यग्ने वसु वि
धते राजनि त्वे॥४०॥ इति चतुर्थाष्टके चतुर्थोध्यायः॥ ॥ॐ॥ त्वं हि क्षैत
वद्यशोऽग्ने मित्रो न पत्यसे॥ त्वं विचर्षणे श्रवो वसो पुष्टिं न पुष्यसि॥ तां
हि ष्मा नर्षणयो यज्ञेभिर्गीर्भिरीळते॥ त्वां वाजी यात्यवृको रजस्तूर्वि
श्वचर्षणिः॥ सजोषस्त्वा दिवो नरो यज्ञस्य केतुमिंधते॥ यद्ध स्य मानु
षो जनः सुम्नायुर्जुह्वे ऽअध्वरे॥ ऋधद्यस्ते सुदानवे धिया मर्तः शश
मते॥ ऊती ष बृहतो दिवो द्विषो ऽअंहो न तरति॥ समिधा यस्त ऽआहु
तिं निशितिं मर्त्यो नशत्॥ वयावंतं स पुष्यति क्षयमग्ने शतायुषं॥३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ष॰ ४ त्वे वस्ते धूमऽऋण्वति दिवि षंछुक्रऽआततः ॥ सूरो न हि द्युता त्वं कृपा पा
५६ वक रोचसे ॥ अधा हि विक्ष्वीड्योऽसि प्रियो नोऽअतिथिः ॥ रण्वः पुरीव
जूर्यः सूनुर्न त्रययाय्यः ॥ क्रत्वा हि द्रोणेऽअज्यसेऽग्ने वाजी न कृत्व्यः ॥
परिज्मेव स्वधा गयोऽत्यो न ह्वार्यः शिशुः ॥ त्वं त्या चिदच्युताग्ने पशुर्न यव य ५४
से ॥ धामा ह यत्ते अजर वना वृश्चन्ति शिक्वसः ॥ वेषि ह्यध्वरीयता
मग्ने होता दमे विशां ॥ समृधो विश्पते कृणु जुषस्व हव्यमंगिरः ॥ अ
च्छा नो मित्रमहो देव देवानग्ने वोचः सुमतिं रोदस्योः ॥ वीहि स्वस्तिं राम
सुक्षितिं दिवो नॄन्द्विषो अंहांसि दुरिता तरेम ता तरेम तवावसा तरे ५६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

म॥२॥अग्नेसक्षेषदृतपाऽऋतेजाऽउरुज्योतिर्नशतेदेवयुष्टे॥यंत्वंमित्रे
णवरुणःसजोषादेवपासित्यजसामर्त्तमंहः॥ईजेयज्ञेभिःशशमेशमीभिर्ऋ
धद्वारायाग्नयेददाश॥एवाचनतंयशसामजुष्टिर्नांहोमर्त्तंनशतेनप्रदृप्तिः॥
सूरोयेनस्यदृशतिररेपाभीमायदेतिशुचतस्तऽआधीः॥हेषस्वतःशुरुधो
नायमक्तोःकुत्राचिद्रण्वोवसतिर्वनेजाः॥तिग्मंचिदेममहिवर्पोऽअस्यभस
दश्वोनयमसानऽआसा॥विजेहमानःपरशुर्नजिह्वांद्रविर्नद्रावयतिदारुध
क्षत्॥सइदस्तेवप्रतिधादसिष्यंछिशीततेजोयसोनधारां॥चित्रध्रजतिरर
तिर्योऽअक्तोर्वेर्नद्रुषद्वारघुपत्मजंहाः॥३॥सऽईंरेभोनप्रतिवस्तऽउस्राःशो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०५ विषारारपीतिमित्रमहाः॥नक्तं यईमरुषोयोदिवा न्दनमर्सोऽअरुषोयोदिवान्द

नृ॥दिवोनयस्यविधतोनवीनो दृषारुक्षऽउषधोषुनूनोत॥घृणानयोध्रजसा

पत्मनायन्नारोदसीवसुनादंसुपत्नी॥धायोभिर्वायोयुज्येभिरर्कैर्विद्युन्नद

विद्योत्स्वेभिःशुष्मैः॥शर्द्धोवायोमरुतांततनक्षऽऋभुर्नत्वेषोरभसानोऽअद्यौत्

॥४॥यथाहोतर्मनुषोदेवतातायज्ञेभिःसूनोसहसोयजासि॥एवानोऽअद्य

समनासमानानुशन्नग्नऽउशतोयक्षिदेवान्॥सनोविभावाचक्षणिर्नवस्तो

रग्निर्वन्दारुवेद्यश्चनोधात्॥विश्वायुर्योऽअमृतोमर्त्येषूषर्भुद्भूदतिथिर्जातवे

दाः॥द्यावोनयस्यपनयंत्यभ्वंभासांसिवस्तेसूर्योनशुक्रः॥वियऽइनोसज राम ५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रः पावको ऽश्नस्य चिच्छिश्नथत्पूर्व्याणि॥ वद्मा हि सूनोऽ अस्यद्मसद्वा चक्रेऽ अग्निर्ज
नुषाज्मान्नं॥ स त्वं नऽ ऊर्ज्जसनऽ ऊर्ज्जं धा राजेव जेरवृके क्षेष्यन्तः॥ नितिक्ति यो वारण वजे
मन्नमत्ति वायुर्न राष्ट्र्यत्येत्यक्तून्॥ तुर्याम यस्तऽ आदिशामरातीरत्यो न ह्रुतः प
ततः परिह्रुत्॥५॥ आ सूर्यो न भानुमद्भिरर्कैरग्ने ततन्थ रोदसी वि भासा॥ चि
त्रो नयत्परि तमांस्यक्तः शोचिषा पत्मन्नौशिजो न दीयन्॥ त्वां हि मन्द्रतममर्कशो
कैर्ववृमहे महि नः श्रोष्यग्ने॥ इन्द्रं न त्वा शवसा देवता वायुं पृणन्ति राधसा नृत
माः॥ नू नोऽ अग्नेऽवृकेभिः स्वस्ति वेषि रायः पथिभिः पर्ष्यंहः॥ ता सूरिभ्यो गृण
ते रासि सुम्नं मदेम शतहिमाः सुवीराः॥६॥ हुवे वः सूनुं सहसो युवानमद्रोघवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

६

सं॰२॰५ चंमुतिभिर्यविष्ठं ।। यऽइन्वंतिद्रविंण्णा निप्रचेता विश्ववाराणि पुरुवारोऽअध्रुक्

५१ ।।त्वेवसूनिपुर्वंणीक होनदेषिवस्तोरेरिरे युज्ञियासः ।। क्षामेव विश्वाभुवना

नियस्मिन्त्संसोभगानिदधिरेपावके ।। त्वंविक्षुप्रदिवःसीदआसुक्रत्वारथी

ते रभवोवार्याणां ।। अतऽइनोषिविधुन्विकित्वाव्यानुषक् जातवेदोवसूनि ।।

59 योनःसनुत्योऽअभिदासदग्नेयोऽअंतरोमित्रमहोवनुष्यात् ।। तमजरे

भिर्वृषभिस्तववस्वैस्तपातपिष्ठतपसातपस्वान् ।। यस्तेयज्ञेनसमिधाय

ऽउक्थैरर्केभिःसूनोसहसोददाशत् ।। समर्त्येष्वमृतप्रचेतारायाद्युम्ने राम

नश्रवसाविभाति ।। सतत्वंधीषितस्तूयमग्नेस्पृधोबाधस्वसहसासहं ५१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वानूः॥ यच्छस्यसे द्युभिरक्तो वचोभिस्तज्जुषस्व जरितुर्घोषि मन्म॥ अश्याम
तंकाममग्ने तवोती अश्याम रयिंरयिवः सुवीरं॥ अश्याम वाजमभि वाज
२ यंतोऽश्याम द्युम्नमजराजरंते॥ ७॥ प्र नव्यसा सहसः सूनुमच्छा यज्ञेन गातु
मवऽइच्छमानः॥ वृश्चद्वनं कृष्णयामं रुशंतं वीती होतारं दिव्यं जिगाति॥ स
श्वितानस्तन्यतू रोचनस्थाऽअजरेभिर्नानदद्भिर्यविष्ठः॥ यः पावकः पुरुत
मः पुरूणि पृथून्यग्निरनुयाति भर्वन्॥ वि ते विष्वग्वातजूतासोऽअग्ने भामा
सः शुचे शुचयश्चरंति॥ तुविम्रक्षासो दिव्या नवग्वा वना वनंति धृषता रु
जंतः॥ ये ते शुक्रासः शुचयः शुचिष्मः क्षां वपंति विषितासोऽअश्वाः॥ अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰ ६१ धभ्रमस्तऽउर्वियाविभातियातयमानोऽअधिसानुपृश्नेः॥ अधजिह्वा
पापतीतिप्रवृष्णोगोषुयुधोनाशनिःसृजाना॥ शूरस्येवप्रसितिःक्षाति
रग्नेर्दुर्वर्तुर्भीमोदयतेवनानि॥ आभानुनापार्थिवानि ज्रयांसिमहस्तो
दस्यधृषताततन्थ॥ सबाधस्वापभयासहोभिःस्पृधोवनुष्यन्वनुषोनि
जूर्व॥ सचित्रचित्रंचितयन्तमस्मेचित्रक्षत्रचित्रतमंवयोधां॥ चन्द्रंरयिं
पुरुवीरंबृहन्तंचन्द्रचन्द्राभिर्गृणतेयुवस्व॥८॥ मूर्द्धानंदिवोऽअरतिंपृथि राम
व्यावैश्वानरमृतऽआजातमग्निं॥ कविंसम्राजमतिथिंजनानामास ६१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्आपाग्नेंजनयंतदेवाः॥नाभिंयज्ञानांसदनंरयीणांमहामाहावमभिसंनवंत
॥वैश्वानरंरथ्यमध्वराणांयज्ञस्यकेतुंजनयंतदेवाः॥त्वद्विप्रोजायतेवाज्यग्ने
त्वद्वीरासोऽअभिमातिषाहः॥वैश्वानरत्वमस्मासुधेहिवसूनिराजन्स्पृहया
य्याणि॥त्वांविश्वेऽअमृतजायमानंशिशुंनदेवाऽअभिसंनवंते॥तवक्रतुभि
रमृतत्वमायन्वैश्वानरयत्पित्रोरदीदेः॥वैश्वानरतवतानिव्रतानिमहान्यग्ने
नकिरादधर्ष॥यज्जायमानःपित्रोरुपस्थेविंदःकेतुंवयुनेष्वह्नां॥वैश्वानर
स्यविमितानिचक्षसासानूनिदिवोऽअमृतस्यकेतुना॥तस्येदुविश्वाभुव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ ४ नाधिमूर्द्धनिवयाऽइवरुरुहुःसप्तविस्रुहः॥ वियोरजांस्यमिमीतसुक्रतुर्वै
श्वानरोविदिवोरोचनाकविः॥ परियोविश्वाभुवनानिपप्रथेऽदब्धोगोपाऽअ
मृतस्यरक्षिता॥१॥ पृक्षस्यवृष्णोऽअरुषस्यनूसहःप्रनुवोचंविदथाजात
वेदसः॥ वैश्वानरायमतिर्नव्यसीशुचिःसोमऽइवपवतेचारुरग्नये॥ सजा
यमानःपरमेव्योमनिव्रतान्यग्निर्व्रतपाऽअरक्षत॥ व्यन्तरिक्षममिमीत
सुक्रतुर्वैश्वानरोमहिनानाकमस्पृशत्॥ व्यस्तभ्नाद्रोदसीमित्रोऽअद्भु राम
तोऽन्तर्वावदकृणोज्ज्योतिषातमः॥ विचर्मणीवधिषणेऽअवर्तयद्वैश्वान

61

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रोविश्वमधत्तवृष्ण्यं॥अपामुपस्थेमहिषाऽअगृभ्णतविशोराजानमुप
तस्थुर्ऋग्मियं॥आदूतोऽअग्निमभरद्विवस्वतोवैश्वानरंमातरिश्वापरा
वतः॥युगेयुगेविदथ्यंगृणद्भ्योग्नेरयिंयशसंधेहिनव्यसीं॥पव्येवराज
न्नघशंसमजरनीचानिवृश्चवनिनंनतेजसा॥अस्माकमग्नेमघवत्सु
धारयानामिक्षत्रमजरंसुवीर्यं॥वयंजयेमशतिनंसहस्रिणंवैश्वानर
वाजमग्नेतवोतिभिः॥अदब्धेभिस्तवगोपाभिरिष्टेस्माकंपाहित्रिषध
स्थसूरीन्॥रक्षाचनोदुदुषांशर्धोऽअग्नेवैश्वानरस्तवानः॥१॥अहश्च

प्रचतारी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

५२

सं०२०४ अहश्च कृष्णमहरर्जुनं च विवर्त्तेते रजसी वेद्याभिः॥ वैश्वानरो जायमानो न राजा

६२ वातिरज्ज्योतिषाग्निस्तमांसि॥ नाहं तन्तुं न विजानाम्योतुं न यं वयन्ति समरे

62 तमानाः॥ कस्य स्वित्पुत्र इह वक्त्वानि परो वदात्यवरेण पित्रा॥ स इत्तन्तुं स

विजानात्योतुं स वक्त्वान्यृतुथा वदाति॥ य ईं चिकेतदमृतस्य गोपा अवश्च

रन्परो अन्येन पश्यन्॥ अयं होता प्रथमः पश्यतेममिदं ज्योतिरमृतं मर्त्येषु॥

अयं स जज्ञे ध्रुव आ निषत्तोमर्त्यस्तन्वा वर्द्धमानः॥ ध्रुवं ज्योतिर्निहितं दृश राम

ये कं मनो जविष्ठं पतयत्स्वन्तः॥ विश्वे देवाः समनसः सकेता एकं क्रतुमभि ६२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वियंतिसाधु॥विमेकर्णापतयतोविचक्षुर्वीऽदंज्योतिर्हृदयऽआहितंयत्
॥विमेमनश्चरतिदूरऽआधीःकिंस्विद्वक्ष्यामिकिमुनूमनिष्ये॥विश्वेदेवाऽअन
मस्यन्भियानास्त्वामग्नेतमसितस्थिवांसं॥वैश्वानरोवतूतयेनोमर्त्योवतूत
येनः॥११॥पुरोवोमंद्रंदिव्यंसुवृक्तिंप्रयतियज्ञेऽअग्निमध्वरेदधिध्वं॥पुरऽउ
क्थेभिःसहिनोविभावास्वध्वराकरतिजातवेदाः॥तमुद्युमःपुर्वणीकहोतर
ग्नेऽअग्निभिर्मनुषऽइधानः॥स्तोमंयमस्मैममतेवशूषंघृतंनशुचिमतयः
पवंते॥पीपायसःश्रवसामर्त्येषुयोऽअग्नयेददाशविप्रऽउक्थैः॥चित्राभिस्त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ व॰ मूतिभिश्चित्रशोचिर्व्रजस्यसातागोमतोदधाति॥आयःपप्रौजायमानउर्वीदू
६ रेदृशाभासाकृष्णाध्वा॥अधबहुचित्तमऊर्म्यायास्तिरःशोचिषाददृशेपा
वकः॥नूनश्चित्रंपुरुवाजाभिरूती।अग्नेरयिंमघवद्भ्यश्चधेहि॥येराधसा
श्रवसाचात्यन्यान्सुवीर्येभिश्चाभिसंतिजनान्॥इमंयज्ञंचनोधा।अग्नउश
न्यंतआसानोजुहुतेहविष्मान्॥भरद्वाजेषुदधिषेसुवृक्तिमवीर्वाजस्यग
ध्यस्यसातौ॥विद्वेषांसीनुहिवर्धयेळांमदेमशतहिमाःसुवीराः॥१२॥य
वा जस्वहोतरिषितोयजीयानग्नेबाधोमरुतांनप्रयुक्ति॥आनोमित्रावरुणानासत्याद्यावा राम
होत्रायपृथिवीववृत्याः॥त्वंहोतामन्द्रतमोनो।अध्रुगन्तर्देवोविदथामर्त्येषु॥पाव ६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कृपाजुह्वा३ वर्हिरासाग्नेयजेस्वतन्वं१ऽतवस्वां॥ धन्याचिद्धित्वेधिषणावष्टिप्र

देवान्जन्मगृणतेयजध्यै॥ वेपिष्ठोऽअंगिरसांयद्धविप्रोमधुच्छंदोभनतिरेभ

इष्टौ॥ अदिद्युतत्स्वपाकोविभावाग्नेयजस्वरोदसीऽउरूची॥ आयुंनयंनम

साराृतहव्याऽअंजंतिसुप्रयसंपंचजनाः॥ इंजेहयंनमसाबर्हिरग्नावया

मिस्रुग्घृतवतीसुवृक्तिः॥ अम्यक्षिसद्मसदनेपृथिव्याऽअश्रायियज्ञःसू

र्येनचक्षुः॥ दशस्यानःपुर्वणीकहोतर्देवेभिरग्नेऽअग्निभिरिधानः॥ रायःसू

नोसहसोवावसानाअतिस्रसेमवृजनंनांहः॥ १३॥ मध्येहोतादुरोणेबर्हिषो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संच०५ राळग्निस्तोदस्यरोदसीयजध्यै॥अयंससूनुःसहसऽऋतावादूरात्सूर्योनशोचि
६५ षाततान॥आयस्मिन्त्वेस्वपाकेयजत्रयक्षद्राजन्त्सर्वतातेवनुद्यौः॥त्रिषधस्थ
स्ततरुषोनजंहोहव्यामघानिमानुषायजध्यै॥तेजिष्ठायस्यारतिर्वनेराट्तो
दोऽअध्वन्नवृधसानोऽअद्यौत्॥अद्रोघोनद्रविताचेततित्मन्नमर्त्योवर्त्रऽओ
षधीषु॥सास्माकेभिरेतरीनशूषैरग्निःष्टवेदमऽआजातवेदाः॥द्रुन्नोवन्वन्क्र
त्वानार्वोस्रःपितेवजारयाय्यियज्ञैः॥अधस्मास्यपनयन्तिभासोवृथायत्त
क्षदनुयातिपृथ्वीं॥सद्योयःस्पन्द्रोविषितोधवीयानृणोनतायुरतिधन्वाराट् राम
॥सत्वन्नोऽअर्वन्निदायाविश्वेभिरग्नेऽअग्निभिरिधानः॥वेषिरायोवि ६५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

योऽस्मिद्रुघ्नु नामदेम शतहिमाः सुवीराः ॥१४॥ त्वद्विश्वा सुभग सौभगान्यग्ने वि
यंति वनिनो न वयाः ॥ श्रुष्टी रयिर्वाजो वृत्रतूर्ये दिवो वृष्टिरीड्यो रीतिरपां ॥
त्वं भगो न ऽआ हि रत्नमिषे परिज्मेव क्षयसि दस्मवर्चाः ॥ अग्ने मित्रो न बृह
त ऽऋतस्यासि क्षत्ता वामस्य देव भूरेः ॥ स सत्पतिः शवसा हंति वृत्रमग्ने वि
प्रो वि पणेर्भर्ति वाजं ॥ यं त्वं प्रचेत ऽऋतजात राया सजोषा नप्त्रापां हिनोषि ॥
यस्ते सूनो सहसो गीर्भिरुक्थैर्यज्ञैर्मर्तो निशितिं वेद्यानट् ॥ विश्वं स देव प्रति वार
मग्ने धत्ते धान्यं१ पत्यते वसव्यैः ॥ ता नृभ्य ऽआ सौश्रवसा सुवीराग्ने सूनो सहसः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०२०५ पुष्यसेधाः॥क्ष्णोषियघ्वसाभूरिपश्वोवयोवृकायारयेजसुरये॥वृद्धासूनो
६९ सहसोनोविहायाऽअग्नेतोकंतनयंवाजिनोदाः॥विश्वाभिर्गीर्भिरभिपूर्त्ति
मश्यांमदेमशतहिमाःसुवीराः॥१५॥२२॥अग्नायोमर्त्योदुवोधियंजुजो
षधीतिभिः॥भसन्नुषप्रपूर्व्यऽइषंवुरीतावसे॥अग्निरिद्धिप्रचेताऽअग्नि
र्वेधस्तमऽऋषिः॥अग्निंहोतारमीळतेयज्ञेषुमनुषोविशः॥नानाह्यग्ने
वसेस्पर्धन्तेरायोऽअर्यः॥तूर्वन्तोदस्युमायवोव्रतैःसीक्षन्तोऽअव्रतं॥अग्नि राम
रप्सामृतीषहंवीरंददातिसत्पतिं॥यस्यत्रसन्तिशवसःसंचक्षिशत्रवो ६५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भियाः॥ अग्निर्हि विद्मना निदो देवो मर्त्तमुरुष्यति॥ सहावा यस्यावृतो रयिर्वा
जेष्ववृतः॥ अच्छा नो मित्रमहो देव देवानग्ने वोचः सुमतिं रोदस्योः॥ वीहि स्व
स्तिं सुक्षितिं दिवो नॄन्द्विषोऽअंहांसि दुरिता तरेम ता तरेम तवावसा तरेम॥१६
इममू षु वोऽअतिथिमुषर्बुधं विश्वासां विशां पतिमृंजसे गिरा॥ वेतीद्दिवो जनु
षा कच्चिदा शुचिर्ज्योक्चिदत्ति गर्भो यदच्युतं॥ मित्रं न यं सुधितं भृगवो दधुर्वन
स्पतावीड्यमूर्द्ध्वशोचिषं॥ स त्वं सुप्रीतो वीतहव्येऽअद्भुत प्रशस्तिभिर्महय
से दिवेदिवे॥ स त्वं दक्षस्यावृको वृधो भूरर्यः परस्यान्तरस्य तरुषः॥ रायः सूनो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०व०५ सहसोमर्त्येष्वाछर्द्दिर्यच्छवीतहव्यायसप्रथोभरद्वाजायसप्रथः॥द्युतानं
६६ वोऽअतिथिंस्वर्णरमग्निंहोतारंमनुषःस्वध्वरं॥विप्रंनद्युक्षवचसंसु
66 वृक्तिभिर्हव्यवाहमरतिंदेवमृञ्जसे॥पावकयायश्चितयन्त्याकृपाक्षा
मन्रुरुचऽउषसोनभानुना॥तूर्वन्नयामन्नेतशस्यनूरणऽआयोघृ
णेनततृषाणोऽअजरः॥५॥अग्निमग्निंवःसमिधादुवस्यतप्रियं
प्रियंवोऽअतिथिंगृणीषणि॥उपवोगीर्भिरमृतंविवासतदेवोदेवेषु राम
वन(ते)हिवार्यंदेवोदेवेषुवनतेहिनोदुवः॥समिद्धमग्निंसमिधागिरागृ ६६

ते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णोभुश्विंपावकंपुरोऽअध्वरेध्रुवं॥विश्वंहोतारंपुरुवारमद्रुहंकविंसु
म्नैरीमहेजातवेदसं॥त्वांदूतमग्नेऽअमृतंयुगेयुगेहव्यवाहंदधिरेपायु
मीड्यं॥देवासश्चमर्तासश्चजागृविंविभुंविश्पतिंनमसानिषेदिरे॥वि
नाह् भूषन्नग्नऽउभयाँऽअनुव्रतादूतोदेवानांरजसीसमीयसे॥यत्तेधीतिंसुम
तिमावृणीमहेधस्मानस्त्रिवरूथःशिवोभव॥तंसुप्रतीकंसुदृशंस्वंचम
विद्वांसोविदुष्टरंसपेम॥सयक्षद्विश्वावयुनानिविद्वान्प्रहव्यमग्निरमृ
तेषुवोचत॥१८॥तमग्नेपास्युततंपिपर्षियस्तऽआनट्कवयेशूरधी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०५ स्तिं॥ यज्ञस्यवानिःशितिंवोदितिंवातमित्स्पृणक्षिशवसोतराया॥ त्वमग्नेव
६६ नुष्यतोनिपाहित्वमुनःसहसावन्नवद्यात्॥ संत्वाध्वस्मन्वदभ्येतुपाथः
67 संरयिःस्पृहयाय्यःसहस्री॥ अग्निर्होतागृहपतिःसराजाविश्वावेद
जनिमाजातवेदाः॥ देवानामुतयोमर्त्यानांयजिष्ठःसप्रयजतामृता
वा॥ अग्नेयदद्यविशोऽअध्वरस्यहोतःपावकशोचेवेष्ट्वंहियज्वा॥ ऋता
यजासिमहिनावियद्भूर्हव्यावहयविष्ठयातेऽअद्य॥ अभिप्रयांसिसु राम
धितानिहिख्योनित्वादधीतरोदसीयजध्यै॥ अवानोमघवन्वाजसातौ ६६

६६

वग्नेविश्वानिदुरितातरेमतातरेमतवावसातरेम॥१५॥अग्नेविश्वेभिः
स्वनीकदेवैरूर्णावन्तंप्रथमःसीदयोनिं।कुलायिनंघृतवन्तंसवित्रेयज्ञं
नययजमानायसाधु॥इममुस्यमथर्ववदग्निंमंथंतिवेधसः॥यमंकू
यंतमानयन्नमूरंश्याव्याभ्यः॥जनिष्वादेववीतयेसर्वतातास्वस्तये॥
आदेवान्वक्ष्यमृताँऽऋतावृधोयज्ञंदेवेषुपिस्पृशः॥वयमुत्वागृहपते
जनानामग्नेऽअकर्मसमिधाबृहंतं।अस्थूरिनोगार्हपत्यानिसंतुति
ग्मेननस्तेजसासंशिशाधि॥२०॥त्वमग्नेयज्ञानांहोताविश्वेषांहितः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०२०५ देवेभिर्मानुषेजने॥सनोमंद्राभिरध्वरेजिह्वाभिर्यजामहः॥आदेवान्वक्षि
६८ यक्षिच॥वेत्थाहिवेधोऽअध्वनःपथश्चदेवांजसा॥अग्नेयज्ञेषुसुक्रतो॥
68 त्वामीळेऽअधद्विताभरतोवाजिभिःशुनं॥ईजेयज्ञेषुयज्ञियं॥त्वमिमा
वार्यापुरुदिवोदासायसुन्वते॥भरद्वाजायदाशुषे॥२१॥त्वंदूतोऽअमर्त्यऽ
आवहादैव्यंजनं॥शृण्वन्विप्रस्यसुष्टुतिं॥त्वामग्नेस्वाध्यो३मर्त्तासोदेव
वीतये॥यज्ञेषुदेवमीळते॥तवप्रयक्षिसंदृशमुतक्रतुंसुदानवः॥वि राम
श्वेजुषंतकामिनः॥त्वंहोतामनुर्हितोवह्निरासाविदुष्टरः॥अग्नेयक्षि ६८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिवो विप्रः ।। अग्न आ याहि वीतये गृणानो हव्यदातये ।। नि होता सत्सि बर्हिषि ।। २१ ।। तं
त्वा समिद्भिरङ्गिरो घृतेन वर्धयामसि ।। बृहच्छोचा यविष्ठ्य ।। स नः पृथु श्रवाय्यमच्छा देव
विवाससि ।। बृहदग्ने सुवीर्यं ।। त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमन्थत ।। मूर्ध्नो विश्वस्य वाघतः
।। तमु त्वा दध्यङ्ङृषिः पुत्र ईधे अथर्वणः ।। वृत्रहणं पुरन्दरं ।। तमु त्वा पाथ्यो वृषा समीधे
दस्युहन्तमं ।। धनञ्जयं रणेरणे ।। २२ ।। एह्यू षु ब्रवाणि तेऽग्न इत्थेतरा गिरः ।। एभिर्वर्धास
इन्दुभिः ।। यत्र क्व च ते मनो दक्षं दधस उत्तरं ।। तत्रा सदः कृणवसे ।। नहि ते पूर्तमक्षिपद्भुवन्ने
मानां वसो ।। अथा दुवो वनवसे ।। आग्निरगामि भारतो वृत्रहा पुरुचेतनः ।। दिवोदासस्य
सत्पतिः ।। स हि विश्वाति पार्थिवा रयिं दाशन्महित्वना ।। वन्वन्नवातो अस्तृतः ।। २३ ।। स
प्रत्नवन्नवीयसाग्ने द्युम्नेन संयता ।। बृहत्ततन्थ भानुना ।। प्र वः सखायो अग्नये स्तोमं य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ ५ तं चे धृष्णुया ॥ अर्चे गाय च वेधसे ॥ स हि यो मानुषा युगा सीदद्धोता कविक्रतुः ॥ दूतश्च हव्य
वाहनः ॥ ता राजाना शुचिव्रतादित्यान्मारुतं गणं ॥ वसो यक्षीह रोदसी ॥ वस्वी ते ऽग्ने संदृष्टि
रिषयते मर्त्याय ॥ ऊर्जो नपादमृतस्य ॥ २५ ॥ क्रत्वा दा ऽअस्तु श्रेष्ठो ऽद्य त्वा वन्वन्सुरेक्णाः ॥
मर्त्त ऽआनाश सुवृक्तिं ॥ ते ते ऽअग्ने त्वोता ऽइषयन्तो विश्वमायुः ॥ तरन्तो ऽअर्यो ऽअ
रातीर्वन्वन्तो ऽअर्यो ऽअरातीः ॥ अग्निस्तिग्मेन शोचिषा यासद्विश्वं न्यत्रिणं ॥ अ
ग्निर्नो वनते रयिं ॥ सुवीरं रयिमा भर जातवेदो विचर्षणे ॥ जहि रक्षांसि सुक्रतो ॥ त्वं
नः पाह्यंहसो जातवेदो ऽअघायतः ॥ रक्षा णो ब्रह्मणस्कवे ॥ २६ ॥ यो नो ऽअग्ने दुरेव ऽ राम
आ मर्त्तो वधाय दाशति ॥ तस्मान्नः पाह्यंहसः ॥ त्वं तं देव जिह्वया परि बाधस्व दुष्कृ ६९
तं ॥ मर्त्तो यो नो जिघांसति ॥ भरद्वाजाय सप्रथः शर्म यच्छ सहन्त्य ॥ अग्ने वरेण्यं व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सु॥ अग्निर्वृत्राणि जंघनद्द्रविणस्युर्विपन्यया॥ समिद्धः शुक्रऽआहुतः॥ गर्भे
मातुः पितुष्पिता विदिद्युतानोऽअक्षरे॥ सीदन्नृतस्य योनिमा॥२७॥ ब्रह्म प्रजा
वदाभर जातवेदो विचर्षणे॥ अग्ने यद्दीदयद्दिवि॥ उप त्वा रण्वसंदृशं प्रयस्वंतः
सहस्कृत॥ अग्ने ससृज्महे गिरः॥ उप च्छायामिव घृणेरगन्म शर्म ते वयं॥ अ
ग्ने हिरण्यसंदृशः॥ यऽउग्रऽइव शर्यहा तिग्मशृंगो न वंसगः॥ अग्ने पुरो रुरो
जिथ॥ आ यं हस्ते न खादिनं शिशुं जातं न बिभ्रति॥ विशामग्निं स्वध्वरं॥२८॥ प्र
देवं देववीतये भरता वसुवित्तमं॥ आ स्वे योनौ नि षीदतु॥ आ जातं जातवेदसि
प्रियं शिशीतातिथिं॥ स्योनऽआ गृहपतिं॥ अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वासो दे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

८१

सं० ३० ५ वसा यवः ॥ अरं वहंति मन्यवे ॥ अघ्ना नो या स्या वंहाभि प्रयांसि वीतये ॥ आ देवान्हूतो
७० मपीतये ॥ उदग्ने भारत द्युमदजस्रेण दविद्युतत् ॥ शोचा विभाह्यजर ॥ २९ ॥ वीती यो दे
वं मर्तो दुवस्येदग्निमीळीताध्वरे हविष्मान् ॥ होतारं सत्ययजं रोदस्योरुत्तानहस्तो नम
सा विवासेत् ॥ आ ते अग्न ऋचा हविर्हृदा तष्टं भरामसि ॥ ते ते भवंतूक्षण ऋषभासो
वशा उत ॥ अग्निं देवासो अग्रियमिंधते वृत्रहंतमं ॥ येना वसून्याभृता तृळ्हा रक्षां
सि वाजिना ॥ ३० ॥ इति चतुर्थाष्टके पंचमोध्यायः ॥ ५ ॥ हरिः ॐ ॥ पिबा सोममभि य
मुग्र तर्द ऊर्वं गव्यं महि गृणान इंद्र ॥ वि यो धृष्णो वधिषो वज्रहस्त विश्वा वृत्रममित्रि राम
या शवोभिः ॥ स ईं पाहि य ऋजीषी तरुत्रो यः शिप्रवान्वृषभो यो मतीनां ॥ यो गोत्र ७०
भिद्वज्रभृद्यो हरिष्ठाः स इंद्र चित्रां अभि तृंधि वाजान् ॥ एवा पाहि प्रत्नथा मंदतु त्वा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रुधिब्रह्मवावृधस्वोतगीर्भिः॥आविःसूर्यंकृणुहिपीपिहीषोजहिशत्रूँरभिगाइन्द्र
तृन्धि॥तेत्वामदाबृहदिन्द्रस्वधावइमेपीताउक्षयन्तद्युमन्तं॥महामनूनंतवसंवि
भूतिंमत्सरासोजर्हृषन्तप्रसाहं॥येभिःसूर्यमुषसंमन्दसानोऽवासयोऽपदृह्लानिदर्द्र
त्॥महामद्रिंपरिगाऽइन्द्रसंतंनुत्थाऽअच्युतंसदसस्परिस्वात्॥१॥तवक्रत्वातवतद्दं
सनाभिरामासुपक्वंशच्यानिदीधः॥और्णोर्दुरऽउस्रियाभ्योविदृह्लोदूर्वाद्गाऽअसृ
जोऽअङ्गिरस्वान्॥पप्राथक्षांमहिदंसोव्युर्वीमुपद्यामृष्वोबृहदिन्द्रस्तभायः॥
अधारयोरोदसीदेवपुत्रेप्रत्नेमातरायह्वीऽऋतस्य॥अधत्वाविश्वेपुरऽइन्द्रदेवाऽ
एकंतवसंदधिरेभराय॥अदेवोयदभ्यौहिष्टदेवान्स्वर्षातावृणतऽइन्द्रमत्र॥अध
द्यौश्चित्तेऽअपसानुवज्राद्द्वितानमद्भियसास्वस्यमन्योः॥अहिंयदिन्द्रोऽअभ्यो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

८२

सं० ३० ६ हसानं नि चिद्विश्वायुः शयथे जघान ॥ अध त्वष्टा ते मह उग्र वज्रं सहस्रभृष्टिं ववृतच्छ-
११ ताश्रिं ॥ निकाममरमणसं येन नवन्तमहिं सं पिणगृजीषिन् ॥ १० ॥ वर्धान्यं विश्वे
मरुतः सजोषाः पचच्छतं महिषाँ इन्द्र तुभ्यं ॥ पूषा विष्णुस्त्रीणि सरांसि धावन्वृत्र-
हणं मदिरमंशुमस्मै ॥ आ क्षोदो महि वृतं नदीनां परिष्ठितमसृज ऊर्मिमपां ॥ ता-
सामनु प्रवत इन्द्र पन्थां प्रार्दयो नीचीरपसः समुद्रं ॥ एवा ता विश्वा चकृवांसमिन्द्रं महा-
मुग्रमजुर्यं सहोदां ॥ सुवीरं त्वा स्वायुधं सुवज्रमा ब्रह्म नव्यमवसे ववृत्यात् ॥ स नो वाजा-
य श्रवस इषे च राये धेहि द्युमत इन्द्र विप्रान् ॥ भरद्वाजे नृवत इन्द्र सूरीन्दिवि च स्मैधि राम
पार्ये न इन्द्र ॥ अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ३ ॥ तमु ष्टुहि यो ७१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अभिभूत्योजा वन्वन्वातः पुरुहूत ऽइंद्रः ॥ अषाळ्हमुग्रं सहमानमाभिर्गीर्भिर्वर्द्धवृ
षभं चर्षणीनां ॥ स युध्मः सत्वा खजकृत्समद्वा तुविम्रक्षो नदनुमाँ ऽऋजीषी ॥ बृह
द्रेणुश्च्यवनो मानुषीणामेकः कृष्टीनामभवत्सहावा ॥ त्वं ह नु त्यद्दमायो दस्यूँरेकः कृ
ष्टीरवनोरार्याय ॥ अस्ति स्विन्नु वीर्यं १ तत्त ऽइंद्र न स्विदस्ति तदृतुथा वि वोचः ॥ सदि
द्धि ते तुविजातस्य मन्ये सहः सहिष्ठ तुरतस्तुरस्य ॥ उग्रमुग्रस्य तवसस्तवीयो ऽरध्र
स्य रध्रतुरो बभूव ॥ तन्नः प्रत्नं सख्यमस्तु युष्मे ऽइत्था वदद्भिर्वलमंगिरोभिः ॥ हन्नच्यु
तच्युद्दस्मेषयंतमृणोः पुरो वि दुरो ऽअस्य विश्वाः ॥ ५ ॥ स हि धीभिर्हव्यो ऽअस्त्युग्र ऽ
ईशानकृन्महति वृत्रतूर्ये ॥ स तोकसाता तनये स वज्री वितंतसाय्यो ऽअभवत्समत्सु ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०६ समज्मनाजनिममानुषाणाममर्त्येननाम्नातिप्रससर्स्रे॥सद्युम्नेनसशवसोतरायासवी

७२ र्येणनृतमःसमोकाः॥सयोनमुहेनमिथूजनोभूत्सुमंतुनामाचुमुरिंधुनिंच॥वृणक्

पिप्रुंशंबरंशुष्णमिंद्रःपुरांच्यौत्नायशयथायनूचित्॥उदावतात्वक्षसापन्यसाच

वृत्रहत्यायरथमिंद्रतिष्ठ॥धिष्ववज्रंहस्तऽआदक्षिणत्राभिप्रमंदपुरुदत्रमायाः॥

अग्निर्नशुष्कंवनमिंद्रहेतीरक्षोनिधक्ष्यशनिर्नभीमा॥गंभीरयऽऋष्वयायोरुरो

जाध्वानयद्दुरितादंभयच्च॥५॥आसहस्रंपथिभिरिंद्ररायातुविद्युम्नतुविवाजेभिरर्वा

क्॥याहिसूनोसहसोयस्यनूचिददेवऽईशेपुरुहूतयोतोः॥प्रतुविद्युम्नस्यस्थविरस्यघृष्वे राम

र्दिवोररप्शेमहिमापृथिव्याः॥नास्यशत्रुर्नप्रतिमानमस्तिनप्रतिष्ठिःपुरुमायस्यसह्योः॥ ७२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मत त्वे ऽ अथा कृतं कृतं भून्कुत्सं यदायुमतिथिग्वमस्मै ॥ पुरू सहस्रा नि शिशा ऽ अभि
क्षामुत्तूर्वयाणं धृषता निनेथ ॥ अनु त्वाहिघ्ने ऽ अध देव देवा मदन्विश्वे कवितमं कवीनां ॥
करो यत्र वरिवो बाधिताय दिवे जनाय तन्वे गृणानः ॥ अनु द्यावापृथिवी तत्त ऽ ओजोम
र्त्या जिहत ऽ इंद्र देवाः ॥ कृष्वा कृत्नो ऽ अकृतं यत्ते ऽ अस्त्युक्थं नवीयो जनयस्व यज्ञैः ॥६॥
महाँ ऽ इंद्रो नृवदा चर्षणिप्रा उत द्विबर्हा ऽ अमिनः सहोभिः ॥ अस्मद्र्यग्वावृधे वीर्यायो
रुः पृथुः सुकृतः कर्तृभिर्भूत् ॥ इंद्रमेव धिषणा सातये धाद्बृहंतमृष्वमजरं युवानं ॥ अषा
ल्हेन शवसा शूशुवांसं सद्यश्चिद्यो वावृधे ऽ असामि ॥ पृथू करस्ना बहुला गभस्ती ऽ अस्म
द्र्यक्सं मिमीहि श्रवांसि ॥ यूथेव पश्वः पशुपा दमूना ऽ अस्माँ ऽ इंद्राभ्या ववृत्स्वाजौ ॥ तं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ ६ वृऽइंद्रं चर्षणिभिरिह नूनं वाजयंतो हुवेम ॥ यथा चित्पूर्वे जरितारऽआसुरनेद्याऽअ
६३ नवद्याऽअरिष्टाः ॥ धृतव्रतो धनदाः सोमवृद्धः स हि वामस्य वसुनः पुरुक्षुः ॥ संजग्मिरे पथ्या
रायोऽअस्मिन्त्समुद्रेन सिंधवो यादमानाः ॥ ७ ॥ आशिष्ठं नऽआभर शूर शवऽओजिष्ठ
मोजोऽअभिभूतऽउग्रं ॥ विश्वा द्युम्ना वृष्ण्या मानुषाणामस्मभ्यं दा हरिवो मादयध्यै ॥
यस्ते मदः पृतनाषाळमृध्रऽइंद्र तन्नऽआभर शूशुवांसं ॥ येन तोकस्य तनयस्य सातौ मंसी
महि जिगीवांसस्त्वोताः ॥ आनो भर वृषणं शुष्ममिंद्र धनस्पृतं शूशुवांसं सुदक्षं ॥ येन वंसा
म पृतनासु शत्रून्तवोतिभिरुत जामींरजामीन् ॥ आ ते शुष्मो वृषभऽएतु पश्चादोत्तरा राम
दधरादा पुरस्तात् ॥ आ विश्वतोऽअभि समेत्वर्वाङ् इंद्र द्युम्नं स्वर्वद्धेह्यस्मे ॥ नृवत्तऽइंद्र नृ ७३
तमाभिरूती वंसीमहि वामं श्रोमतेभिः ॥ ईक्षे हि वस्वऽउभयस्य राजन्धा रत्नं महि स्थूरं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

बृहंतं॥ मरुत्वंतं वृषभं वावृधानमकवारिं दिव्यं शासमिंद्रं॥ विश्वासाहमवसे नूतनायोग्रं
सहोदामिह तं हुवेम॥ जनं वज्रिन्महि चिन्मन्यमानमेभ्यो नृभ्यो रंधया येष्वस्मि॥ अधा हि
त्वा पृथिव्यां शूरसातौ हवामहे तनये गोष्वप्सु॥ वयं त एभिः पुरुहूत सख्यैः शत्रोः शत्रोरुत्त
र इत्स्याम॥ घ्नंतो वृत्राण्युभयानि शूर राया मदेम बृहता त्वोताः॥ ८॥ द्यौर्न य इंद्राभि भू
मार्यस्तस्थौ रयिः शवसा पृत्सु जनान्॥ तं नः सहस्रभरमुर्वरासां दद्धि सूनो सहसो वृत्र
तुरं॥ दिवो न तुभ्यमन्विंद्र सत्रासुर्यं देवेभिर्धायि विश्वं॥ अहिं यद्वृत्रमपो वव्रिवांसं हन्नृ
जीषिन्विष्णुना सचानः॥ तूर्वन्नोजीयान्तवसस्तवीयान्कृतब्रह्मेंद्रो वृद्धमहाः॥ राजा भ
वन्मधुनः सोम्यस्य विश्वासां यत्पुरां दर्त्नुमावत्॥ शतैरपद्रन्पणय इंद्रात्र दशोणये क
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वयेर्ङ्कसातौ॥ वधैः शुष्णस्याशुषस्य मायाः पित्वो नारिरेचीत्किं चन प्र॥ महो द्रुहो ऽअप वि
श्वायु धायि वज्रस्य यत्पतने पादि शुष्णः॥ उरु ष सरथं सारथये करिंद्रः कुत्साय सूर्यस्य सा
तौ॥ ८॥ प्र श्येनो न मदिरमंशुमस्मै शिरो दासस्य नमुचेर्मथायन्॥ प्रावन्नमीं साप्यं ससं
तं पृणग्राया समिषा सं स्वस्ति॥ वि पिप्रोरहिमायस्य दृह्ळाः पुरो वज्रिञ्छवसा न दर्दः॥ सु
दामन्तद्रेक्णो ऽअप्रमृष्यमृजिश्वने दात्रं दाशुषे दाः॥ स वेतसुं दशमायं दशोणिं तूतुजि
मिंद्रः स्वभिष्टिसुम्नः॥ आ तुग्रं शश्वदिभं द्योतनाय मातुर्न सीमुप सृजा ऽइयध्यै॥ स ऽ
ईं स्पृधो वनते ऽअप्रतीतो बिभ्रद्वज्रं वृत्रहणं गभस्तौ॥ तिष्ठद्धरी ऽअध्यस्तेव गर्ते वचोयु
जा वहत ऽइंद्रमृष्वं॥ सनेम ते ऽवसा नव्य ऽइंद्र प्र पूरवः स्तवंत ऽएना यज्ञैः॥ सप्त यत्पुरः शर्म

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शारदीर्दर्द्धंदासीः पुरुकुत्साय शिक्षन्॥ त्वं वृध ऽ इंद्र पूर्व्यो भूर्वरिवस्यन्नुशने काव्याय॥ प
रा नववास्त्वमनुदेयं महे पित्रे ददाथ स्वं नपातं॥ त्वं धुनिरिंद्र धुनिमतीर्ऋणोरपः सीरा न स्र
वंतीः॥ प्र यत्समुद्रमति शूर पर्षि पारया तुर्वशं यदुं स्वस्ति॥ तव ह त्यदिंद्र विश्वमाजौ सस्तो
धुनीचुमुरी या ह सिष्वप्॥ दीदयदित्तुभ्यं सोमेभिः सुन्वंदभीतिरिध्मभृतिः पक्थ्यर्कैः॥
॥१०॥ इमा ऽ उ त्वा पुरुतमस्य कारोर्हव्यं वीर हव्या हवंते॥ धियो रथेष्ठामजरं नवीयो रयिर्विभू
तिरीयते वचस्या॥ तमु स्तुष ऽ इंद्रं यो विदानो गिर्वाहसं गीर्भिर्यज्ञवृद्धं॥ यस्य दिवमति मह्ना
पृथिव्याः पुरुमायस्य रिरिचे महित्वं॥ स ऽ इत्तमोऽवयुनं ततन्वत्सूर्येण वयुनवच्चकार॥ क
दा ते मर्ता ऽ अमृतस्य धामेयक्षंतो न मिनंति स्वधावः॥ यस्ता चकार स कुह स्विदिंद्रः कमा ज

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० व० ६
७५

नंचरति क्रत्वासु विक्षु ॥ कस्ते यज्ञो मनसे शंवराय को ऽर्क ऽइंद्र कतमः स होता ॥ इदा हि ते वे
विषतः पुराजाः प्रत्नास ऽआसुः पुरुकृत्सखायः ॥ ये मध्यमास ऽउत नूतनास ऽउतावमस्य
पुरुहूत बोधि ॥११॥ तं पृच्छंतो ऽवरासः पराणि प्रत्नात ऽइंद्र श्रुत्यानु येमुः ॥ अर्चामसि वीर
ब्रह्मवाहो यादेव विद्म तात्त्वा महांतं ॥ अभि त्वा पाजो रक्षसो वि तस्थे महि जज्ञानमभि तत्सु
तिष्ठ ॥ तव प्रत्नेन युज्येन सख्या वज्रेण धृष्णो ऽअप ता नुदस्व ॥ स तु श्रुधींद्र नूतनस्य ब्र
ह्मण्यतो वीर कारुधायः ॥ त्वं ह्या३पिः प्रदिवि पितॄणां शश्वद्बभूथ सुहव ऽएष्टौ ॥ प्रोत
ये वरुणं मित्रमिंद्रं मरुतः कृष्वावसे नो ऽअद्य ॥ प्र पूषणं विष्णुमग्निं पुरंधिं सवितारमो
षधीः पर्वतांश्च ॥ इम ऽउ त्वा पुरुशाक प्रयज्यो जरितारो ऽअभ्यर्चंत्यर्कैः ॥ श्रुधी हव

राम
७५

75

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

माकुह वतो कुह वा नो न त्वावाँ ऽन्यो ऽ अमृत त्वदस्ति ॥ नू म ऽ आ वाचमुप याहि विद्वान्विश्वे
भिः सूनो सहसो यजत्रैः ॥ ये ऽ अग्निजिह्वा ऽ ऋतसाप ऽ आसुर्ये मनुं चक्रुरुपरं दसाय ॥
स नो बोधि पुर ऽ एता सुगेषूत दुर्गेषु पथिकृद्विदानः ॥ ये ऽ अश्रमास ऽ उरवो वहिष्ठास्तेभि
र्न ऽ इन्द्राभि वक्षि वाजं ॥ १२ ॥ य ऽ एक ऽ इद्धव्यश्चर्षणीनामिन्द्रं तं गीर्भिरभ्यर्च ऽ आभिः ॥
यः पस्त्यते वृषभो वृष्ण्यावान्सत्यः सत्वा पुरुमायः सहस्वान् ॥ तमु नः पूर्वे पितरो नवग्वाः
सप्त विप्रासो ऽ अभि वाजयन्तः ॥ नक्षद्दाभं ततुरिं पर्वतेष्ठामद्रोघवाचं मतिभिः शविष्ठं ॥
तमीमह ऽ इन्द्रमस्य रायः पुरुवीरस्य नृवतः पुरुक्षोः ॥ यो ऽ अस्कृधोयुरजरः स्वर्वान्तमा भ
र हरिवो मादयध्यै ॥ तन्नो वि वोचो यदि ते पुरा चिज्जरितार ऽ आनशुः सुम्नमिन्द्र ॥ कस्ते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ ६ भागः किंवयोदुध्रगिर्वाहः पुरुहूतपुरूवसोसुरघ्नः ॥ तंपृछंतीवज्रहस्तंरथेष्ठामिंद्रंवेपी
७६ वक्वरीयस्यनूगीः ॥ तुविग्राभंतुविकूर्मिंरभोदांगातुमिषेनक्षतेतुम्रमछ ॥ १२ ॥ ३ ॥ इस्दंः ॥
अयाहत्यंमाययावावृधानंमनोजुवास्वतवःपर्वतेन ॥ अच्युताचिद्वीळितास्वोजोरुजोवि
76 दृळ्हाधृषताविरप्शिन् ॥ तंवोधियानव्यस्याशविष्ठंप्रत्नंप्रत्नवत्परितंसयध्यै ॥ सनोव
क्षदनिमानःसुवस्मेंद्रोविश्वान्यतिदुर्गहाणि ॥ आजनोयद्वुकेपार्थिवानिदिव्यानिदी
पयोंतरिक्षा ॥ तपोवृषन्विश्वतःशोचिषातान्ब्रह्मद्विषेशोचयक्षामपश्च ॥ भुवोजनस्य
दिव्यस्यराजापार्थिवस्यजगतस्त्वेषसंदृक् ॥ धिष्ववज्रंदक्षिणइंद्रहस्तेविश्वाअजुर्यदय राम कृष्ण
सेविमायाः ॥ आसंयतमिंद्रणःस्वस्तिंशत्रुतूर्यायबृहतीममृध्रां ॥ ययादासान्यार्याणि ७६ राम
पा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णा सत्राकृणोषि वज्रिन्सुतुकानाहुषाणि ॥ स नो नियुद्भिः पुरुहूत वेधो विश्ववाराभिराग
हि प्रयज्यो ॥ न यो अदेवो वरते न देव आभिर्याहि तूयमामद्र्यद्रिक् ॥१४॥ सुत इत्त्वं
निमिश्ल इन्द्र सोमे स्तोमे ब्रह्मणि शस्यमान उक्थे ॥ यद्वा युक्ताभ्यां मघवन्हरिभ्यां बि
भ्रद्वज्रं बाह्वोरिन्द्र यासि ॥ यद्वा दिवि पार्ये सुष्विमिन्द्र वृत्रहत्येवसि शूरसातौ ॥ यद्वा
दक्षस्य बिभ्युषो अबिभ्यदरन्धयः शर्धत इन्द्र दस्यून् ॥ पातासुतमिन्द्रो अस्तु
सोमं प्रणेनीरुग्रो जरितारमूती ॥ कर्त्ता वीराय सुष्वय उ लोकं दाता वसु स्तुवते कीर
ये चित् ॥ गन्तेयान्ति सवना हरिभ्यां बभ्रिर्वज्रं पपिः सोमं ददिर्गाः ॥ कर्त्ता वीरं नर्यं स
र्ववीरं श्रोता हवं गृणतः स्तोमवाहाः ॥ अस्मै वयं यद्वावान तद्विविष्म इन्द्राय यो नः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०च०६ ७८

प्र दिवोऽअपस्कः॥ सुते सोमे स्तुमसि शंसदुक्थेंद्राय ब्रह्म वर्द्धनं यथासत्॥१५॥
ब्रह्माणि हि चकृषे वर्द्धनानि तावत्तऽइंद्र मतिभिर्विविष्मः॥ सुते सोमे सुतपाः शंतमानि
रांद्र्या क्रियास्म वक्षणानि यज्ञैः॥ स नो बोधि पुरोळाशं रराणः पिबातु सोमं गोऽऋजीक मिंद्र॥ एदं बर्हिर्यजमानस्य सीदोरुं कृधि त्वायतऽउ लोकं॥ स मंद
स्वा ह्यनु जोषमुग्र प्र त्वा यज्ञासऽइमेऽअश्नुवंतु॥ प्रेमे हवासः पुरुहूतमस्मेऽआ
त्वेयं धीरवसऽइंद्र यम्याः॥ तं वः सखायः सं यथा सुतेषु सोमेभिरीं पृणता भोजमिंद्रं॥ कुवित्तस्माऽअसति नो भराय न सुष्विमिंद्रोऽवसे मृधाति॥ एवेदिंद्रः सुतेऽअ
स्तावि सोमे भरद्वाजेषु क्षयदिन्मघोनः॥ असद्यथा जरित्रऽउत सूरिरिंद्रो रा

राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यो विश्ववारस्सुदाना॥१६॥ वृषा मद ऽ इंद्रे श्लोक ऽ उक्था सचा सोमेषु सुतपा ऽ ऋजी
षी॥ अर्चत्र्यो मघवान्नृभ्य ऽ उक्थैर्द्युक्षो राजा गिरामक्षितोतिः॥ ततुरिर्वीरो नर्यो
विचेताः श्रोता हवं गृणत ऽ उर्व्यूतिः॥ वसुः शंसो नरां कारुधाया वाजी स्तुतो विद
थे दाति वाजं॥ अक्षो न चक्र्योः शूर बृहन्प्र ते मह्ना रिरिचे रोदस्योः॥ वृक्षस्य नु
ते पुरुहूत वया व्यूतयो रुरुहुरिन्द्र पूर्वीः॥ शचीवतस्ते पुरुशाक शाका गवामि
व स्रुतयः संचरणीः॥ वत्सानां न तंतयस्त इंद्र दामन्वंतो ऽ अदामानः सुदामन्
॥ अन्यदद्य कर्वरमन्यदु श्वो ऽसच्च सन्मुहुराचक्रिरिंद्रः॥ मित्रो नो ऽ अत्र वरुण
श्च पूषार्यो वशस्य पर्येतास्ति॥१७॥ वि त्वदापो न पर्वतस्य पृष्ठादुक्थेभिरिं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

७८

सं०च०६ द्रानयंत यज्ञैः ॥ तं त्वाभिः सुष्टुतिभिर्वाजयंतऽआजिं न जग्मुर्गिर्वाहोऽअश्वाः ॥ न
७८ यं जरंति शरदो न मासा न द्यावऽइंद्रमवकर्शयंति ॥ वृद्धस्य चिद्वर्द्धतामस्य तनूः
78 स्तोमेभिरुक्थैश्च शस्यमाना ॥ न वीळवे नमते न स्थिराय न शर्द्धते दस्युजूताय स्त
वान् ॥ अज्राऽइंद्रस्य गिरयश्चिदृष्वा गंभीरे चिद्भवति गाधमस्मे ॥ गंभीरेण
नऽउरुणामत्रिन्प्रेषो यंधि सुतपावन्वाजान् ॥ स्थाऽउ षुऽऊर्ध्वऽऊती अरिषण्य
न्नक्तोर्व्युष्टौ परितक्म्यायां ॥ सचस्व नायमवसेऽअभीकऽइतो वा तमिंद्र पाहि रिषः ॥
अमा चैनमरण्ये पाहि रिषो मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥१८॥ या तऽऊतिरवमा या पर राम
मा या मध्यमेंद्र शुष्मिन्नस्ति ॥ ताभिरू षु वृत्रहत्येऽवीर्न एभिश्च वाजैर्महान्नऽउग्र ॥ ७८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आभिस्स्पृधो मिथुतीररिषण्यन्नमित्रस्य व्यथया मन्युमिंद्र ॥ आभिर्विश्वाः अभियु
जो विषूचीरार्याय विशोऽवतारीर्दासीः ॥ इंद्र जामयः उत ये जामयोऽर्वाचीनासो वनुषो यु
युज्रे ॥ त्वमेषां विथुरा शवांसि जहि वृष्ण्यानि कृणुही परा चः ॥ शूरो वा शूरं वनते श
रीरैस्तनूरुचा तरुषि यत्कृण्वैते ॥ तोके वा गोषु तनये यदप्सु वि क्रंदसी उर्वरासु ब्रवैते ॥
नहि त्वा शूरो न तुरो न धृ[illegible]ष्णुर्न त्वा योधो मन्यमानो युयोध ॥ इंद्र नकिष्ट्वा प्रत्यस्त्येषां वि
श्वा जातान्यभ्यसि तानि ॥ १९ ॥ स पत्यत उभयोर्नृम्णमयोर्यदी वेधसः समिथे हवंते ॥
वृत्रे वा महो नृवति क्षये वा व्यचस्वंता यद्वितंतसैते ॥ अध स्मा ते चर्षणयो यदेजानिं
द्र त्रातोत भवा वरूता ॥ अस्माकासो ये नृतमासः अर्य्य इंद्र सूरयो दधिरे पुरो नः ॥ अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०७०६ नु ते दायि मह ऽइंद्रियाय सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्ये। अनु क्षत्रमनु सहो यजत्रेंद्र देवेभिर
नु ते नृषह्ये॥ एवा नः स्पृधः समजा समत्स्विंद्र रारंधि मिथतीरदेवीः॥ विद्याम वस्तोरवसा गृ
णंतो भरद्वाजा ऽउत त ऽइंद्र नूनं॥ २०॥ श्रुधी न ऽइंद्र ह्वयामसि त्वा महो वाजस्य सातौ वावृ
षाणाः॥ सं यद्विशो ऽयंत शूरसाता ऽउग्रं नो ऽवः पार्ये ऽअहन्दाः॥ त्वां वाजी हवते वाजिनेयो
महो वाजस्य गध्यस्य सातौ॥ त्वां वृत्रेष्विंद्र सत्पतिं तरुत्रं त्वां चष्टे मुष्टिहा गोषु युध्यन्॥
त्वं कविं चोदयो ऽर्कसातौ त्वं कुत्साय शुष्णं दाशुषे वर्क्॥ त्वं शिरो ऽअमर्मणः पराहन्नति
थिग्वाय शंस्यं करिष्यन्॥ त्वं रथं प्र भरो योधमृष्वमावो युध्यंतं वृषभं दशद्युं॥ त्वं तुग्रं वेत राम
सवे सचाहन्त्वं तुजिं गृणंतमिंद्र तूतोः॥ त्वं तदुक्थमिंद्र बर्हणा कः प्र यच्छता सहस्रा

79

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ष्वऋद्दधिषे॥ अवगिरेर्दासंशंबरंहन्प्रावोदिवोदासंचित्राभिरूती॥२१॥ त्वंश्रद्धाभिर्मंदसा
नःसोमैर्दभीतयेचुमुरिमिंद्रसिष्वप्॥ त्वंरजिंपिठीनसेदशस्यन्षष्टिंसहस्राशच्यास
चाहन्॥ अहंचनतत्सूरिभिरानश्यांतवज्याय इंद्रसुम्नमोजः॥ त्वयायत्स्तवंतेसधवी २ वि
रास्त्रिवरूथेननहुषाशविष्ठ॥ वयंतेऽअस्यामिंद्रद्युम्नहूतौसखायःस्याममहिनप्रेष्ठा
ः॥ प्रातर्दनिःक्षत्रश्रीरस्तुश्रेष्ठोघनेवृत्राणांसनयेधनानां॥२२॥ किमस्यमदेकिम्व
स्यपीताविंद्रःकिमस्यसख्येचकार॥ रणावायेनिषदिकिंतेऽअस्यपुराविविद्रेकिमुनू
तनासः॥ सदस्यमदेसद्वस्यपीताविंद्रःसदस्यसख्येचकार॥ रणावायेनिषदिसत्तेऽ
अस्यपुराविविद्रेसदुनूतनासः॥ नहिनुतेमहिमनःसमस्यनमघवन्मघवत्त्वस्यवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

६

सं॰ च॰ ६ द्म ॥ नराधसोराधसो नूतनस्येंद्र नकिर्ददृश ऽइंद्रियंते ॥ एतत्स्यत्त ऽइंद्रियमचेति येनाव
८० धीर्वरशिखस्यशेषः ॥ वज्रस्ययत्ते निहतस्यशुष्मात्स्वनाच्चिदिंद्र परमोददार ॥ वधी
80 दिंद्रोवरशिखस्यशेषोभ्यावर्तिने चायमानायशिक्षन् ॥ वृचीवतोयद्धरियूपीयायांह
न्पूर्वेऽअर्धेभियसापरोदर्त् ॥ २५ ॥ त्रिंशच्छतंवर्मिणऽइंद्रसाकंयव्यावत्यांपुरुहूत
श्रवस्या ॥ वृचीवन्तःशरवेपत्यमानाःपात्राभिंदानान्यर्थान्यायन् ॥ यस्यगावावरुषा
सूयवस्यूऽअंतरूषुचरतोरेरिहाणा ॥ ससृंजयायतुर्वशंपरादाद्वृचीवतोदैववाता
यशिक्षन् ॥ द्वयाँऽअग्नेरथिनोविंशतिंगावधूमतोमघवामह्यंसम्राट् ॥ अभ्याव राम
र्तीचायमानोददातिदूणाशेयंदक्षिणापार्थवानां ॥ २८ ॥ आगावोऽअग्मन्नुतभद्रम ८०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

क्र न्सीदंतु गोष्ठे रणयंत्वस्मे ॥ प्रजावतीः पुरुरूपा ऽइह स्युरिंद्राय पूर्वीरुषसो दुहाना
ः ॥ इंद्रो यज्वने पृणते च शिक्षत्युपेद्ददाति न स्वं मुषायति ॥ भूयो भूयो रयिमिदस्य वर्द्ध
यन्नभिन्ने खिल्ये नि दधाति देवयुं ॥ न ता नशंति न दभाति तस्करो नासामामित्रो व्य
थिरा दधर्षति ॥ देवांश्च याभिर्यजते ददाति च ज्योगित्ताभिः सचते गोपतिः सह ॥ न ताऽ
अर्वा रेणुककाटो अश्नुते न संस्कृतत्रमुप यंति ताऽअभि ॥ उरुगायमभयं तस्य ताऽ
अनु गावो मर्त्तस्य वि चरंति यज्वनः ॥ गावो भगो गाव ऽइंद्रो मे ऽअछान्गावः सोमस्य
प्रथमस्य भक्षः ॥ इमा या गावः स जनास ऽइंद्र ऽइछामी हृदा मनसा चिदिंद्रं ॥ यूयं
गावो मेदयथा कृशं चिदश्रीरं चित्कृणुथा सुप्रतीकं ॥ भद्रं गृहं कृणुथ भद्रवाचो बृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰६ हद्वो वयऽउच्यते सभासु॥ प्रजावतीः सूयवसं रिशंतीः शुद्धाऽअपः सुप्रपाणे पिबं
८९ तीः॥ मा व स्तेन ईशत माघशंसः परि वो हेती रुद्रस्य वृज्याः॥ उपेदमुपपर्चनमासु गो
षूप पृच्यतां॥ उप ऋषभस्य रेतस्युपेंद्र तव वीर्ये॥ २५॥ इति चतुर्थाष्टके षष्ठोऽध्यायः
(81) ॥ हरिः ओं॥ ॥ इंद्रो नरः सख्याय सेपुर्महो यंतः सुमतये चकानाः॥ महो हि दाता
वज्रहस्तोऽअस्ति महामु रण्वमवसे यजध्वं॥ आ यस्मिन्हस्ते नर्या मिमिक्षुरा रथे
हिरण्यये रथेष्ठाः॥ आ रश्मयो गभस्त्योः स्थूरयोराध्वन्नश्वासो वृषणो युजानाः॥ राम
श्रिये ते पादा दुवऽआ मिमिक्षुर्धृष्णुर्वज्री शवसा दक्षिणावान्॥ वसानोऽअत्कं सु ८९
रभिं दृशे कं स्वऽर्ण नृतविषिरो बभूथ॥ स सोमऽआमिश्लतमः सुतो भूद्यस्मिन्प

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

क्षिः पच्यते संति धानाः ॥ इंद्रं नरः स्तुवंतो ब्रह्मकारा उक्था शंसंतो देववाततमाः ॥ नते अंतः
शवसो धाय्यस्य विंतु बाबधे रोदसी महित्वा ॥ आता सूरिः पृणति तूतुजानो यूथेवा
प्सु समीजमान ऊती ॥ एवेदिंद्रः सुहव ऋष्वो अस्तूती अनूती हिरिशिप्रः सत्वा ॥ ए
वा हि जातो असमात्योजाः पुरू च वृत्रा हनति निदस्यून् ॥ १ ॥ भूय इद्वावृधे वीर्याय
एको अजुर्यो दयते वसूनि ॥ प्ररिरिचे दिव इंद्रः पृथिव्या अर्द्धमिदस्य प्रतिरोदसी
उभे ॥ अधा मन्ये बृहदसुर्यमस्य यानि दाधार नकिरामिनाति ॥ दिवे दिवे सूर्यो द
र्शतो भूद्वि सद्मान्युर्विया सुक्रतुर्धात् ॥ अद्याचिन्नूचित्तदपो नदीनां यदाभ्यो
अरदो गातुमिंद्र ॥ निपर्वता अद्मसदो न सेदुस्त्वया दृळ्हानि सुक्रतो रजांसि ॥
सत्यामित्तन्न त्वावां अन्यो अस्तींद्र देवो न मर्त्यो ज्यायान् ॥ अहन्नहिं परिशयान

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ अ॰ ७ मर्णवाँसृजोअपोअछासमुद्रं॥त्वमपोविदुरोविषूचीरिंद्रदृळ्हमरुजःपर्वतस्य॥राजा
८३ भवोजगतश्चर्षणीनांसाकंसूर्यंजनयद्यामुषासं॥२॥अभूरेकोरयिपतेरयीणा
माहस्तयोधिरथाइंद्रकृष्टीः॥वितोकेअप्सुतनयेचसूरेवोचंतचर्षणयोविवा
83 चः॥त्वद्भियेंद्रपार्थिवानिविश्वाच्युताचिच्च्यावयंतेरजांसि॥द्यावाक्षामापर्व
तासोवनानिविश्वंदृळ्हंभयतेअज्मन्नाते॥त्वंकुत्सेनाभिशुष्णमिंद्राशुषंयुध्य
कुयवंगविष्टौ॥दशप्रपित्वेअधसूर्यस्यमुषायश्चक्रमविवेरपांसि॥त्वंशता राम
न्यवशंबरस्यपुरोजघंथाप्रतीनिदस्योः॥अशिक्षोयत्रशच्याशचीवोदिवो ८३
दासायसुन्वतेसुतक्रेभरद्वाजायगृणतेवसूनि॥सस्त्यसत्वन्महतेरणायर
थमातिष्ठतुविनृम्णभीमं॥याहिप्रपथिन्नवसोपमद्रिक्प्रचश्रुतश्रावयच

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्षणिभ्यः ॥ ३ ॥ अपूर्व्या पुरुतमान्यस्मै महे वीराय तवसे तुराय ॥ विरप्शिने वज्रिणे शं
तमानि वचांस्यासा स्थविराय तक्षं ॥ स मातरा सूर्येणा कवीनामवासयद्रुजदद्रिं
गृणानः ॥ स्वाधीभिर्ऋक्वभिर्वावशान उदुस्रियाणामसृजन्निदानं ॥ स वह्निभि
र्ऋक्वभिर्गोषु शश्वन्मितज्ञुभिः पुरुकृत्वा जिगाय ॥ पुरः पुरोहा सखिभिः सखी
यन्दृळ्हा रुरोज कविभिः कविः सन् ॥ स नीव्याभिर्जरितारमच्छा महो वाजेभिर्म
हद्भिश्च शुष्मैः ॥ पुरुवीराभिर्वृषभ क्षितीनामा गिर्वणः सुविताय प्र याहि ॥ स
सर्गेण शवसा तक्तो अत्यैरप इन्द्रो दक्षिणतस्तुराषाट् ॥ इत्था सृजाना अनपावृ
दर्थं दिवेदिवे विविषुरप्रमृष्यं ॥ ४ ॥ य ओजिष्ठः इन्द्र तं सु नो दा मदो वृषन्त्स्वभिष्टि
र्दास्वान् ॥ सौवश्व्यं वनवत्स्वश्वो वृत्रा समत्सु सासहदमित्रान् ॥ त्वां हीं इन्द्राव

यो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·च·७ सेधिवाचोहवंतेचर्षणयःशूरसातौ॥हंधिप्रेभिर्विपणीरज्ञायस्त्वोतउत्सनितावाजम
८४ र्वा॥संतांइंद्रोभयांअमित्रान्दासावृत्राण्यार्याचशूर॥वधीर्वनेवसुधितेभिरत्कै
रापृत्सुदर्षिनृणांनृतम॥सत्वंनइंद्राकवाभिरूतीसखाविश्वायुरविताऽवृधेभूः॥
84 स्वर्षातायद्ध्वयामसित्वायुध्यंतोनेमधितापृत्सुशूर॥नूनंनइंद्रापरायचस्याभ
वामृळीकउतनोअभिष्टौ॥इत्थागृणंतोमहिनस्यशर्मंदिविष्यामपार्येगोषत
माः॥संचत्सेजग्मुर्गिरइंद्रपूर्वीर्विचत्सघंतिविभ्वोमनीषाः॥पुरानूनंचस्तुत य राम
ऋषीणांपस्पृध्रइंद्रेअध्युक्थाकी॥पुरुहूतोयःपुरुगूर्तऋभ्वांएकःपुरुप्रश ८४
स्तोअस्तियज्ञैः॥रथोनमहेशवसेयुजानोऽस्माभिरिंद्रोअनुमाद्योभूत्॥
नयंहिंसंतिधीतयोनवाणीरिंद्रंनक्षंतीदभिवर्धयंतीः॥यदिस्तोतारःश
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तंयत्सहस्रंगृणंतिगिर्वणसंशंतदस्मै॥अस्माएतद्दिव्य१र्चेवमासामिमिक्षइंद्रेन्यया
मिसोमः॥जनंनधन्वंनभिसंयदापःसत्रावावृधुर्हवनानियज्ञैः॥अस्माएतन्महां
त्रं गूषमस्माइंद्रायस्तोमंमतिभिरवाचि॥असद्यथामहतिवृत्रतूर्यइंद्रोविश्वायुरविता
वृधश्च॥६॥कदाभुवन्रथक्षयाणिब्रह्मकदास्तोत्रेसहस्रपोष्यंदाः॥कदास्तोमंवा
सयोस्यरायाकदाधियःकरसिवाजरत्नाः॥कर्हिस्वित्तदिंद्रयन्नृभिर्नृन्वीरैर्वीरा
न्नीळयासेजयाजीन्॥त्रिधातुगाअधिजयासिगोष्विंद्रद्युम्नंस्वर्वद्धेह्यस्मे॥
कर्हिस्वित्तदिंद्रयज्जरित्रेविश्वप्सुब्रह्मकृणवःशविष्ठ॥कदाधियोननियुतोयु
वासेकदागोमघाहवनानिगच्छाः॥सगोमघाजरित्रेअश्वश्चंद्रावाजश्रव
सोअधिधेहिपृक्षः॥पीपिहीषःसुदुघामिंद्रधेनुंभरद्वाजेषुसुरुचोरुरुच्याः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·च·७ तमानूनंवृजनमन्यथाचिच्छूरोयच्छक्रविदुरोगृणीषे॥मानिररंशुक्रदुघस्यधेनोरांगि
८५ रसान्ब्रह्मणाविप्रजिन्व॥७॥सत्रामदासस्तवविश्वजन्याःसत्रारायोधयेपार्थि
85 वासः॥सत्रावाजानामभवोविभक्तायद्देवेषुधारयथाअसुर्यं॥अनुप्रयेजेजन
ओजोअस्यसत्रादधिरेअनुवीर्याय॥स्यूमगृभेदुधयेर्वतेचक्रतुंवृजंपिवृत्रह स्य
पैस्यो स्ये॥तंसध्रीचीरूतयोवृष्ण्यानिनियुतःसश्चुरिंद्रं॥समुद्रंनसिंधवउक्थशुष्मा पैस्यो
उरुव्यचसंगिरआविशंति॥सरायस्त्वामुपसृजागृणानःपुरुश्चंद्रस्यत्वमिंद्रव राम
स्वः॥पतिर्बभूथासमोजनानामेकोविश्वस्यभुवनस्यराजा॥सतुश्रुधिश्रुत्या ८५
योदुवोयुर्द्यौर्नभूमाभिरायोअर्यः॥असोयथानःशवसाचकानोयुगेयुगेव
यसाचेकितानः॥८॥अर्वाग्रथंविश्ववारंतउग्रेंद्रयुक्तासोहरयोवहंतु॥कीरि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्चिद्धित्वाहवतेस्वर्वानृधीमहिसधमादस्तेअद्य ॥ प्रोद्रोणेहरयःकर्माग्मन्पुनानासऋ
ज्यंतोअभूवन् ॥ इंद्रोनोअस्यपूर्व्यःपपीयाद्द्युक्षोमदस्यसोम्यस्यराजा ॥ आसस्रा
णासःशवसानमछेंद्रंसुचक्रेरथ्यासोअश्वाः ॥ अभिश्रवऋज्यंतोवहेयुर्नूचि
न्नुवायोरमृतंविदस्येत् ॥ वरिष्ठोअस्यदक्षिणामियर्तींद्रोमघोनांतुविकूर्मितमः ॥
ययावज्रिवःपरियास्यंहोमघाचधृष्णोदयसेविसूरीन् ॥ इंद्रोवाजस्यस्थवि
रस्यदातेंद्रोगीर्भिर्वर्धतांवृद्धमहाः ॥ इंद्रोवृत्रंहनिष्ठोअस्तुसत्वातासूरिःपृणति
तूतुजानः ॥ ६ ॥ अपादितउदुनश्चित्रतमोमहीभर्षद्द्युमतीमिंद्रहूतिं ॥ पन्यसीं
धीतिंदैव्यस्ययामञ्जनस्यरातिंवनतेसुदानुः ॥ दूराच्चिदावसतोअस्यक
र्णाघोषादिंद्रस्यतन्यतिब्रुवाणः ॥ एयमेनंदेवहूतिर्ववृत्यान्मद्र्य१गिंद्रमिय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰७ मृच्यमाना॥तंवोधियापरमयापुराजामजरमिंद्रमभ्यनूष्यर्कैः॥ब्रह्माचगिरोदधिरेस
८६ मस्मिन्महांश्चस्तोमोअधिवर्धदिंद्रे॥वर्धाद्यंयज्ञउतसोमइंद्रंवर्धाद्ब्रह्मगिरउक्था
चमन्म॥वर्धाहैनमुषसोयामन्नक्तोर्वर्धान्मासाःशरदोद्यावइंद्रं॥एवाजज्ञानंस
86 हसेअसामिवावृधानंराधसेचश्रुताय॥महामुग्रमवसेविप्रनूनमाविवासेमवृत्र
तूर्येषु॥१०॥मंद्रस्यकवेर्दिव्यस्यवह्नेर्विप्रमन्मनोवचनस्यमध्वः॥अपानस्तस्य
सचनस्यदेवेषोयुवस्वगृणतेगोअग्राः॥अयमुशानःपर्यद्रिमुस्राऋतधीतिभि राम
र्ऋतयुग्युजानः॥रुजदरुग्णंविवलस्यसानुंपणीर्वचोभिरभियोधदिंद्रः॥अ ८६
यंद्योतयदद्युतोव्यक्तून्दोषावस्तोःशरदइंदुरिंद्र॥इमंकेतुमदधुर्नूचिदह्नांशु
चिजन्मनउषसश्चकार॥अयंरोचयदरुचोरुचानो३यंवासयद्व्यृ१तेनपू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्वीः॥अयमीयतऋतयुग्भिरश्वैःस्वर्विदानाभिनाचर्षणिप्राः॥नृगृणानोगृणतेप्र
त्नराजन्निषःपिन्वयसुदेयायपूर्वीः॥अपओषधीरविषावनानिगाअर्वतोनॄनृचसे
रिरीहि॥११॥इंद्रपिबतुभ्यंसुतोमदायावस्यहरीविमुचासखाया॥उतप्रगायगण
ण आनिषद्याथायिज्ञायगृणतेवयोधाः॥अस्यपिबयस्यजज्ञानइंद्रमदायक्रत्वेअपि
बोविरप्शिन्॥तमुतेगावोनरआपोअद्रिरिंदुंसमह्यन्पीतयेसमस्मै॥समिद्धे
अग्नौसुतइंद्रसोमआत्वावहंतुहरयोवहिष्ठाः॥त्वायताम्नसाजोहवीमींद्रायाहि
सुवितायमहेनः॥आयाहिशश्वदुशतायायाथेंद्रमहामनसासोमपेयं॥उपब्र
ह्माणिशृणवइमानोथातेयज्ञस्तन्वेवयोधात्॥यदिंद्रदिविपार्येयदृधग्यद्वास्वे
सदनेयत्रवासि॥अतोनोयज्ञमवसेनियुत्वान्त्सजोषाःपाहिगिर्वणोमरु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ ७ द्धिः॥१२॥अहेळमानउपयाहियज्ञंतुभ्यंपवंतइंदवः सुतासः॥गावोनवज्रिन्स्वमोको
८७ अछेंद्रागहिप्रथमोयज्ञियानां॥यातेकाकुत्सुकृतायावरिष्ठायया३श्वत्पिबसि
मध्वऊर्मिं॥तयापाहिप्रतेअध्वर्युरस्थात्संतेवज्रोवर्त्ततामिंद्रगव्युः॥एषद्रप्सो
वृषभोविश्वरूपइंद्रायवृष्णेसमकारिसोमः॥एतंपिबहरिवः स्थातरुग्रयस्येशिषे
प्रदिवियस्तेअन्नं॥सुतः सोमोअसुतादिंद्रवस्यानयंश्रेयांचिकितुषेरणाय॥एतं
तितिर्वउपयाहियज्ञंतेनविश्वास्तविषीराप्रृणस्व॥द्धयामसित्वेंद्रयाह्यर्वाङरंते
सोमस्तन्वेभवाति॥शक्रतोमादयस्वासुतेषुप्रास्मांअवपृतनासुप्रविक्षु॥१३॥
प्रस्मैपिपीषतेविश्वानिविदुषेभर।अरंगमायजग्मयेपश्चादध्वनेनरे॥एमे
नंप्रत्येतनसोमेभिः सोमपातमं॥अमत्रेभिर्ऋजीषिणमिंद्रंसुतेभिरिंदु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

87

राम ८७

भिः॥यदीसुतेभिरिंदुभिः सोमेभिः प्रतिभूषथ॥वेदाविश्वस्यमेधिरोधृषत्तंतमिदे
षते॥अस्माअस्माइदंधसोध्वर्योप्रभरासुतं॥कुवित्समस्यजेन्यस्यशर्धतोभिश
स्तेरवस्परत्॥१४॥यस्यत्यच्छंबरंमदेदिवोदासायरंधयः॥अयंससोमइंद्रते
सुतःपिब॥यस्यतीव्रसुतंमदंमध्यमंतंचरक्षसे॥अयंससोम०॥यस्यगाअं
तरश्मनोमदेदृह्ळाअवासृजः॥अयं०॥यस्यमंदानोअंधसोमाघोनंदधिषेश
वः॥अयंस०॥१५॥योरयिवोरयिंतमोयोद्युम्नैर्द्युम्नवत्तमः॥सोमःसुतः
सइंद्रतेस्तिस्वधापतेमदः॥यःशग्मस्तुविशग्मतेरायोदामामतीनां॥सो
मःसुत०॥येनवृद्धोनशवसातुरोनस्वाभिरूतिभिः॥सोमः०॥त्यमुवोअप्रहणं
गृणीषेशवसस्पतिं॥इंद्रंविश्वासाहंनरंमंहिष्ठंविश्वचर्षणिं॥यंवर्धयंती

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰७ ङ्गिरः पातिंतुरस्यराधसः ॥ तमिन्द्वेस्यरोदसीदेवीशुष्मंसपर्यतः ॥१६॥ तद्वउक्थस्य
८८ बर्हणेंद्रायोपस्तृणीषणि ॥ विपोनयस्योतयोवियद्रोहंतिसक्षितः ॥ अविदद्दक्षं
मित्रोनवीयान्पपानोदेवेभ्योवस्योअचैत् ॥ ससवांस्तौज्ञाभिर्धौतरीभिरुरुष्या
88 पायुरभवत्सखिभ्यः ॥ ऋतस्यपथिवेधाअपायिश्रियेमनांसिदेवासोअक्र
न् ॥ दधानोनाममहोवचोभिर्वपुर्दृशयेवेन्योव्यावः ॥ द्युमत्तमंदक्षंधेह्य
स्मेसेधाजनानांपूर्वीरराती: ॥ वर्षीयोवयः कृणुहिशचीभिर्धनस्यसाता राम
वस्मां अविड्ढि ॥ इंद्रतुभ्यमिन्मघवन्नभूमवयंदात्रेहरिवोमाविवेनः ॥ नकिरा ८८
पिर्ददृशेमर्त्यत्राकिमंगरध्रचोदनंत्वाहुः ॥१७॥ माजस्वनेवृषभनोररीथा
मातेरेवतःसख्येरिषाम ॥ पूर्वीष्टइंद्रनिष्षिधोजनेषुजह्यसुष्वीन्प्रवृहा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पृणन्तः॥उद्ब्रह्माणीव स्तनयन्नियर्तींद्रो राधांस्यश्व्यानि गव्या॥त्वमसि प्रदिवः कारुधा
या मा त्वादामान आ दभन्मघोनः॥अध्वर्यो वीर प्र महे सुतानामिंद्राय भर स ह्यस्य
राजा॥यः पूर्व्याभिरुत नूतनाभिर्गीर्भिर्वावृधे गृणतामृषीणां॥अस्य मदे पुरु
वर्पांसि विद्वानिंद्रो वृत्राण्यप्रती जघान॥तमु प्र होषि मधुमंतमस्मै सोमं वी
राय शिप्रिणे पिबध्यै॥पाता सुतमिंद्रो अस्तु सोमं हंता वृत्रं वज्रेण मंदसानः।
गंता यज्ञं परावतश्चिदच्छा वसुर्धीनामविता कारुधायाः॥९८॥इदं त्यत्पात्रमिं
द्रपानमिंद्रस्य प्रियममृतमपायि॥मत्सद्यथा सौमनसाय देवं व्यस्मद्द्वेषो
युयवद्व्यंहः॥एना मंदानो जहि शूर शत्रूञ्जामिमजामिं मघवन्नमित्रान्॥अभि
षेणां अभ्या३ देदिशानान्पराच इंद्र प्रमृणा जही च॥आसु ष्मा णो मघवन्निंद्र पृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰७ त्व॑ऽस्मभ्यंमहिवरिवः सुगंकः ॥ अपांतोकस्यतनयस्यजेषइंद्रसूरीन्कृणुहिस्मानोअर्द्धं ॥
८९ आत्वाहरयोवृषणोयुजानावृषरथासोवृषरश्मयोत्याः ॥ अस्मत्रांचोवृषणोवज्रवा
होवृष्णेमदायसुयुजोवहंतु ॥ आतेवृषन्वृषणोद्रोणमस्थुर्घृतप्रुषोनोर्मयोमदं
89 तः ॥ इंद्रप्रतुभ्यंवृषभिः सुतानांवृष्णेभरंतिवृषभायसोमं ॥ १९ ॥ वृषासिदिवोवृष
भः पृथिव्यावृषासिंधूनांवृषभस्तियानां ॥ वृष्णेतइंदुर्वृषभपीपायस्वादूरसोमधु
पेयोवराय ॥ अयंदेवः सहसाजायमानइंद्रेणयुजापणिमस्तभायत् ॥ अयंस्वस्य राम
पितुरायुधानींदुरमुष्णादशिवस्यमायाः ॥ अयमकृणोदुषसः सुपत्नीरयंसूर्येअ ८९
दधाज्ज्योतिरंतः ॥ अयंत्रिधातुदिविरोचनेषुत्रितेषुविंददमृतंनिगूळ्हं ॥ अयंद्या
वापृथिवीष्कभायदयंरथमयुनक्सप्तरश्मिं ॥ अयंगोषुशच्यापक्कमंतः सोमो
वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दाधारदस्त्रायंत्रमुत्तमं ॥२०॥ यआनयत्परावतः सुनीतीतुर्वशंयदुं ॥ इंद्रः सनोयुवासखा ॥
अविप्रेचिद्वयोदधदनाशुनाचिदर्वता ॥ इंद्रोजेताहितंधनं ॥ महीरस्यप्रणीतयः
पूर्वीरुतप्रशस्तयः ॥ नास्यक्षीयंतऊतयः ॥ सखायोब्रह्मवाहसेर्चतप्रचगायत ॥
सहिनः प्रमतिर्मही ॥ त्वमेकस्यवृत्रहन्नविताद्वयोरसि ॥ उतेदृशेयथावयं ॥२१॥
नयसीद्वतिद्विषः कृणोष्युक्थशंसिनः ॥ नृभिः सुवीरउच्यसे ॥ ब्रह्माणंब्रह्म
वाहसंगीर्भिः सखायमृग्मियं ॥ गांनदोहसेहुवे ॥ यस्यविश्वानिहस्तयोरूचु
र्वसूनिनिद्विता ॥ वीरस्यपृतनाषहः ॥ विदृळ्हानिचिदद्रिवोजनानांशचीपते ॥
वृहमायाअनानत ॥ तमुत्वासत्यसोमपाइंद्रवाजानांपते ॥ अहूमहिश्रवस्य
वः ॥२२॥ तमुत्वायः पुरासिथयोवानूनंहितेधने ॥ हव्यः सश्रुधीहवं ॥ धीभिरर्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰७ द्भिरर्वतोवाजाँइंद्रश्रवाय्यान्॥त्वयाजेष्महितंधनं॥अभूरुवीरगिर्वणोमहाँइंद्रधनेहिते॥भ
९० रेवितंतसाय्यः॥यातऊतिरमित्रहन्मक्षूजवस्तमासति॥तयानोहिनुहीरथं॥स
रथेनरथीतमोस्माकेनाभियुग्वना॥जेषिजिष्णोहितंधनं॥२३॥यएकइत्तमुष्टुहि
90 कृष्टीनांविचर्षणिः॥पतिर्जज्ञेवृषक्रतुः॥योगृणतामिदासिथापिरूतीशिवःस
खा॥सत्वंनइंद्रमृळय॥धिष्ववज्रंगभस्त्योरक्षोहत्यायवज्रिवः॥सासहीष्ठाअभि
स्पृधः॥प्रत्नंरयीणांयुजंसखायंकीरिचोदनं॥ब्रह्मवाहस्तमंहुवे॥सहिविश्वानि राम
पार्थिवाँएकोवसूनिपत्यते॥गिर्वणस्तमोअध्रिगुः॥२४॥सनोनियुद्भिरापृणका ९०
मंवाजेभिरश्विभिः॥गोमद्भिर्गोपतेधृषत्॥तद्वोगायसुतेसचापुरुहूतायसत्व
ने॥शंयद्गवेनशाकिने॥नघावसुर्नियमतेदानंवाजस्यगोमतः॥यत्सीमुपश्रव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ङ्गिरः॥कुवित्सस्यप्रहिव्रजंगोमंतंदस्युहागमत्॥शचीभिरपनोवरत्॥इमाउत्वाशतक्रतो
भिप्रणोनुवुर्गिरः॥इंद्रवत्संनमातरः॥२५॥दूणाशंसख्यंतवगौरसिवीरगव्यते॥अश्वो
अश्वायतेभव॥समंदस्वाह्यंधसोराधसेतन्वामहे॥नस्तोतारंनिदेकरः॥इमाउत्वा
सुतेसुतेनक्षंतेगिर्वणोगिरः॥वत्संगावोनधेनवः॥पुरूतमंपुरूणांस्तोतॄणांवि
वाचि॥वाजेभिर्वाजयतां॥अस्माकमिंद्रभूतुतेस्तोमोवाहिष्ठोअंतमः॥अस्मान्
रायेमहेहिनु॥अधिबृबुःपणीनांवर्षिष्ठेमूर्द्धन्नस्थात्॥उरुःकक्षोनगांग्यः॥य
स्यवायोरिवद्रवद्भद्रारातिःसहस्रिणी॥सद्योदानायमंहते॥तत्सुनोविश्वेअ
र्यआसदागृणंतिकारवः॥बृबुंसहस्रदातमंसूरिंसहस्रसातमं॥२६॥त्वामि
द्धिहवामहेसातावाजस्यकारवः॥त्वांवृत्रेष्विंद्रसत्पतिंनरस्त्वांकाष्ठास्वर्वतः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.च.७ सत्वंनश्चित्रवज्रहस्तधृष्णुयामहस्तवानोअद्रिवः॥गामश्वंरथ्यमिंद्रसंकिरसत्रावा
९२ जंनजिग्युषे॥यःसत्राहाविचर्षणिरिंद्रंतंहूमहेवयं॥सहस्रमुष्कतुविनृम्णस
त्पतेभवासमत्सुनोवृधे॥बाधसेजनान्वृषभेवमन्युनाघृषौमीळ्हऋचीषम॥
91 अस्माकंबोध्यविताममहाधनेतनूष्वप्सुसूर्ये॥इंद्रज्येष्ठंनआभरँओजिष्ठंपपुरि
श्रवः॥येनेमेचित्रवज्रहस्तरोदसीओभेसुशिप्रप्राः॥२७॥त्वामुग्रमवसेचर्ष
णीसहंराजंदेवेषुहूमहे॥विश्वासुनोविथुरापिब्दनावसोमित्रान्त्सुषहान्कृ राम
धि॥यदिंद्रनाहुषीष्वाँओजोनृम्णंचकृष्टिषु॥यद्वापंचक्षितीनांद्युम्नमाभरस ९१
त्राविश्वानिपौंस्या॥यद्वातृक्षौमघवन्द्रुह्यावाजनेयत्पूरौकच्चवृष्ण्यं॥अस्मभ्यंतद्रि
रीहिसंनृषाह्येमित्रान्पृत्सुतुर्वणे॥इंद्रत्रिधातुशरणंत्रिवरूथंस्वस्तिमत्॥छ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्दिर्यच्छमघवद्भ्यश्चमह्यंचयावयादिद्युमेभ्यः॥येगव्यतामनसाशत्रुमादभुरभिप्रघ्नंति
धृष्णुया॥अधस्मानोमघवन्निंद्रगिर्वणस्तनूपाअंतमोभव॥२८॥अधस्मानोवृधेभवेंद्र
नायमवायुधि॥यदंतरिक्षेपतयंतिपर्णिनोदिद्यवस्तिग्ममूर्धानः॥यत्रशूरासस्त
न्वोवितन्वतेप्रियाशर्मपितृणां॥अधस्मायच्छतन्वे३तनेचच्छर्दिरचित्तंयावयद्वे
षः॥यदिंद्रसर्गेअर्वतश्चोदयासेमहाधने॥असमनेअध्वनिवृजिनेपथिश्येनांइव
श्रवस्यतः॥सिंधूंरिवप्रवणआशुयायतोयदिक्लोशमनुष्वणि॥आयेवयोनव
र्वृततत्यामिषिगृभीताबाह्वोर्गवि॥२९॥स्वादुष्किलायंमधुमांउतायंतीव्रःकिला
रसवांउतायं॥उतोन्वस्यपपिवांसमिंद्रंनकश्चनसहतआहवेषु॥अयंस्वादु
रिहमदिष्ठआसयस्येंद्रोवृत्रहत्येममाद॥पुरूणियश्च्यौत्नाशंबरस्यविनवतिंन वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ ७ चैचदस्यो३॒ऽहन्॥ अयंमेपीतउदियर्त्तिवाचमयंमनीषामुशतीमजीगः॥ अयंषळुर्वीरमि
९२ मीतधीरोनयाभ्योभुवनंकच्चनारे॥ अयंसयोवरिमाणंपृथिव्यावर्ष्माणंदिवोअकृ
णोदयंसः॥ अयंपीयूषंतिसृषुप्रवत्सुसोमोदाधारोर्व॑न्तरिक्षं॥ अयंविदच्चित्रदृ
92 शीकमर्णः शुक्रसद्मनामुषसामनीषे॥ अयंमहान्महतास्कंभनेनोद्यामस्तभ्नाद्वृ
षभोमरुत्वान्॥२०॥ धृषत्पिबकलशेसोममिंद्रवृत्रहाशूरसमरेवसूनां॥ माध्यं
दिनेसवनआवृषस्वरयिस्थानोरयिमस्मासुधेहि॥ इंद्रप्रणः पुरएतेवपश्ययत्र राम
नोनयप्रतरंवस्योअच्छ॥ भवासुपारोअतिपारयोनोभवासुनीतिरुतवामनीतिः॥ ९२
उरुंनोलोकमनुनेषिविद्वांत्स्वर्वज्ज्योतिरभयंस्वस्ति॥ ऋष्वातइंद्रस्थविरस्यबा
हूउपस्थेयामशरणाबृहंता॥ वरिष्ठेनइंद्रवंधुरेधा वहिष्ठयोः शतावन्नश्वयो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रा॥इषमावक्षीषांवर्षिष्ठांमानस्तारीन्मघवन्रायोअर्यः॥इंद्रमृळमह्यंजीवातुमिच्छचोदयधि
यमयसोनधारां॥यत्किंचाहंत्वायुरिदंवदामितज्जुषस्वकृधिमादेववंतं॥३१॥त्रातारमिंद्र
मवितारमिंद्रंहवेहवेसुहवंशूरमिंद्रं॥ह्वयामिशक्रंपुरुहूतमिंद्रंस्वस्तिनोमघवाधात्विं
द्रः॥इंद्रःसुत्रामास्ववांअवोभिःसुमृळीकोभवतुविश्ववेदाः॥बाधतांद्वेषोअभयंकृणो
तुसुवीर्यस्यपतयःस्याम॥तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम॥स
सुत्रामास्ववांइंद्रोअस्मेआराच्चिद्द्वेषःसनुतर्युयोतु॥अवत्वेइंद्रप्रवतोनोर्मिगिरो
ब्रह्माणिनियुतोधवंते॥उरुंनराधःसवनापुरूण्यपोगावज्रिन्युवसेसमिंदून्॥
कईंस्तवत्कःपृणात्कोयजातेयदुग्रमिन्मघवाविश्वहावेत्॥पादाविवप्रहरन्नन्यमन्यं
कृणोतिपूर्वमपरंशचीभिः॥शृण्वेवीरउग्रमुग्रंदमायन्नन्यमन्यमतिनेनीयमानः॥

ग्म

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰७ एधमानद्विळुभयस्यराजाचोष्कूयतेविशइंद्रोमनुष्यान्॥ परापूर्वेषांसख्यावृणक्तिवितर्तु
९३ राणोअपरेभिरेति॥अनानुभूतीरवधून्वानःपूर्वीरिंद्रःशरदस्तर्तरीति॥रूपंरूपंप्रति
रूपोबभूवतदस्यरूपंप्रतिचक्षणाय॥इंद्रोमायाभिःपुरुरूपईयतेयुक्ताह्यस्यह
93 रयःशतादश॥युजानोहरितारथेभूरित्वष्टेहराजति॥कोविश्वाहाद्विषतःपक्षआ
सतउतासीनेषुसूरिषु॥अगव्यूतिक्षेत्रमागन्मदेवाउर्वीसतीभूमिरंहूरणाभू
त्॥बृहस्पतेप्रचिकित्सागविष्टावित्थासतेजरित्रइंद्रपंथां॥२३॥दिवेदिवेसदृशी राम
रन्यमर्धंकृष्णाअसेधदपसद्मनोजाः॥अहंदासावृषभोवस्नयंतोदव्रजेवर्चिनंशं ९३
बरंच॥प्रस्तोकइन्नुराधसस्तइंद्रदशकोशयीर्दशवाजिनोदात्॥दिवोदासाद
तिथिग्वस्यराधःशांबरंवसुप्रत्यग्रभीष्म॥दशाश्वान्दशकोशान्दशवस्त्राधि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोजना॥दशोहिरण्यपिंडान्दिवोदासादसानिषं॥दशरथान्प्रष्टिमतःशतंगाअथर्वभ्यः॥
अश्वथःपायवेदात्॥महिराधोविश्वजन्यंदधनान्भरद्वाजान्त्सार्ञ्जयोअभ्ययष्ट॥२४॥
वनस्पतेवीड्वंगोहिभूयाअस्मत्सखाप्रतरणःसुवीरः॥गोभिःसंनद्धोअसिवीळय
स्वास्थातातेजयतुजेत्वानि॥दिवस्पृथिव्याःपर्योजउद्धृतंवनस्पतिभ्यःपर्याभृ
तंसहः॥अपामोज्मानंपरिगोभिरावृतमिंद्रस्यवज्रंहविषारथंयज॥इंद्रस्यवज्रो
मरुतामनीकंमित्रस्यगर्भोवरुणस्यनाभिः॥सेमान्नोहव्यदातिंजुषाणोदेवरथ
प्रतिहव्यागृभाय॥उपश्वासयपृथिवीमुतद्यांपुरुत्रातेमनुतांविष्ठितंजगत्॥
सदुंदुभेसजूरिंद्रेणदेवैर्दूराद्दवीयोअपसेधशत्रून्॥आक्रंदयबलमोजोनआ
धानिष्टनिहिदुरिताबाधमानः॥अपप्रोथदुंदुभेदुच्छुनाइतइंद्रस्यमुष्टिरसिवी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·च·८ ळयस्व॥आमूरज प्रत्यावर्त्तयेमाः केतुमद्दुंदुभिर्वावदीति॥सममश्वपर्णाश्चरंतिनोनरोस्मा
९४ कमिंद्ररथिनोजयंतु॥३५॥ ॥इतिचतुर्थाष्टकेसप्तमोध्यायः॥ ॥ॐ॥यज्ञायज्ञा
वोअग्नयेगिरागिराचदक्षसे॥प्रप्रवयममृतंजातवेदसंप्रियंमित्रंनशंसिषं॥
95 ऊर्जोनपातंसहिनायमस्मयुर्दाशेमहव्यदातये॥भुवद्वाजेष्ववितामुवद्वृधः उतत्रा
तातनूनां॥वृषाह्यग्नेअजरोमहान्विभास्यर्चिषा॥अजस्रेणशोचिषाशोशुच
च्छुचेसुदीतिभिःसुदीदिहि॥महोदेवान्यजसियक्ष्यानुषक्तवक्रत्वोतदंसना॥ राम
अर्वाचःसींकृणुह्यग्नेवसेरास्वबाजोतवंस्व॥यमापोअद्रयोवनागर्भमृतस्य ९४
पिप्रति॥सहसायोमथितोजायतेनृभिःपृथिव्याअधिसानवि॥१॥आयःप
प्रौभानुनारोदसीउभेधूमेनधावतेदिवि॥तिरस्तमोददृशऊर्म्यास्वाश्यावास्व

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रुषोवृषान्तृषायाअरुषोवृषा॥बृहद्भिरग्नेअर्चिभिःशुक्रेणदेवशोचिषा॥भरद्वाजेसमिधानोय
विष्ठ्यरेवन्नःशुक्रदीदिहिद्युमत्पावकदीदिहि॥विश्वासांगृहपतिर्विशामसित्वमग्नेमा
नुषीणां॥शतंपूर्भिर्यविष्ठपाह्यंहसः॥समेद्धारंशतंहिमास्तोतृभ्योयेचददति॥सन्नश्चि
त्रऊत्यावसोराधांसिचोदय॥अस्यरायस्त्वमग्नेरथीरसिविदागाधंतुचेतुनः॥पर्षि
तोकंतनयंपर्तृभिष्ट्वमदब्धैरप्रयुत्वभिः॥अग्नेहेळांसिदैव्यायुयोधिनोदेवानिह्वरां
सिच॥२॥आसखायःसबर्दुघांधेनुमजध्वमुपनव्यसावचः॥सृजध्वमनपस्फु(
रां॥यानूइंद्रायमारुतायस्वभानवेश्रवोमृत्युधुक्षत॥यामृळीकेमरुतांतुराणां
यासुम्नैरेवयावरी॥भरद्वाजायावधुक्षतद्विता॥धेनुंचविश्वदोहसमिषंचवि
श्वभोजसं॥तंवइंद्रंनसुक्रतुंवरुणमिवमायिनं॥अर्यमणंनमंद्रंसृप्रभोजसंवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰८ दूनस्तुपूषआदिन्नो॥त्वेषंत्वादूर्नमारुतंतुविष्वण्यनवर्णिंपूषणंसंयथाव्राता॥संसहस्त्राका
१५ रिषच्चर्षणिभ्यआँआविर्गूळ्हावसूकरत्सुवेदानोवसूकरत्॥आमापूषन्नुपद्रवशं
95 सिषन्नुतेअपिकर्णआघृणे॥अघाअर्योअरातयः॥३॥माकाकंवीरमुद्वृहावनस्प
तिमशस्तीर्विहिनीनशः॥मोतसूरोअहएवाचनग्रीवाआदधतेवेः॥इन्नेरिवतेवृक
मस्तुसख्यं॥अछिद्रस्यदधन्वतःसुपूर्णस्यदधन्वतः॥पुरोहिमर्त्यैरसिसमोदे
वैरुतश्रिया॥अभिख्यःपूषन्पृतनासुनस्त्वमवानूनंयथापुरा॥वामीवामस्य राम
धूतयःप्रणीतिरस्तुसूनृता॥देवस्यवामरुतोमर्त्यस्यवेजानस्यप्रयज्यवः॥सु १५
घ्निश्चिद्यस्यचर्कृतिःपरिद्यांदेवोनैतिसूर्यः॥त्वेषंत्वावोदधिरेनामयज्ञियंमरु
तोवृत्रहंशवोज्येष्ठंवृत्रहंशवः॥सकृद्धद्यौरजायतसकृद्भूमिरजायत॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पृश्न्यादुग्धंसकृत्पयस्तदन्योनानुजायते॥४॥स्तुषेजनंसुव्रतंनव्यसीभिर्गीर्भिर्मित्रा
वरुणासुम्नयंता॥तआगमंतुतइहश्रुवंतुसुक्षत्रासोवरुणोमित्रोअग्निः॥विशोवि
शईड्यमध्वरेष्वदृप्तक्रतुमरतिंयुवत्योः॥दिवःशिशुंसहसःसूनुमग्निंयज्ञस्य
केतुमरुषंयजध्यै॥अरुषस्यदुहितराविरूपेस्तृभिरन्यापिपिशेसूरोअन्या।
मिथस्तुराविचरंतीपावकेमन्मश्रुतंनक्षतऋच्यमाने॥प्रवायुमच्छाबृहतीम
नीषाबृहद्रयिंविश्ववारंरथप्रां॥द्युतद्यामानियुतःपत्यमानःकविःकविमि
यक्षसिप्रयज्यो॥समेवपुश्छदयदश्विनोर्योरथोविरुक्मान्मनसायुजा
नः॥येननरानासत्येषयध्यैवर्तिर्याथस्तनयायत्मनेच॥५॥पर्जन्यवाता
वृषभापृथिव्याःपुरीषाणिजिन्वतमप्यानि॥सत्यश्रुतःकवयोयस्यगीर्भि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ च॰ ८ जगतस्थात्तुर्जगदाकृणुध्वं॥पावीरवीकन्याचित्रायुःसरस्वतीवीरपत्नीधियंधात्॥ग्ना
१६ भिरछिद्रंशरणंसजोषादुराधर्षंगृणतेशर्मयंसत्॥पथस्पथःपरिपतिंवचस्या
कामेनकृतोअभ्यानळर्कं॥सनोरासच्छुरुधश्चंद्राग्राधियंधियंसीषधातिप्रपू
षा॥प्रथमभाजंयशसंवयोधांसुपाणिंदेवंसुगभस्तिमृभ्वं॥होतायक्षद्यजतंप
स्त्यानामग्निस्त्वष्टारंसुहवंविभावा॥भुवनस्यपितरंगीर्भिराभीरुद्रंदिवावर्ध
यारुद्रमक्तौ॥बृहंतमृष्वमजरंसुषुम्नमृधग्घुवेमकविनेषितासः॥६॥आयुवा राम १६
नःकवयोयज्ञियासोमरुतोगंतगृणतोवरस्यां॥अचित्रंचिद्धिजिन्वथावृधंत
इत्थानक्षंतोनरोअंगिरस्वत्॥प्रवीरायप्रतवसेतुरायाजायूथेवपशुरक्षिरस्तं॥
सपिस्पृशातितन्विश्रुतस्यस्तृभिर्ननाकंवचनस्यविपः॥योरजांसिविम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्पर्वतस्त

मपार्थिवानित्रिश्चिद्विष्णुर्मनवेबाधितायै ॥ तस्यतेशर्मन्नुपदद्यमानेरायामदेमतन्वा३तनाच ॥ त
न्नोहिर्बुध्न्योअद्भिरर्कैस्तत्सविताचनोधात् ॥ तदोषधीभिरभिरातिषाचोभगः पुरंधिर्जि
न्वतुप्रराये ॥ नूनोरयिंरथ्यंचर्षणिप्रांपुरुवीरंमहऋतस्यगोपां ॥ क्षयंदाताजरंये
नजनान्त्स्पृधोअदेवीरभिचक्रमामविश्वआदेवीरभ्य१श्नवाम ॥७॥ कुचेवोदेवी
मदितिंनमोभिर्मृळीकायवरुणंमित्रमग्निं ॥ अभिक्षदामर्यमणंसुशेवंत्रातॄन्देवा
न्त्सवितारंभगंच ॥ सुज्योतिषः सूर्यदक्षपितॄननागास्त्वेसुमहोवीहिदेवान् ॥ द्विजन्मानो
यऋतसापः सत्याः स्वर्वन्तोयजताअग्निजिह्वाः ॥ उतद्यावापृथिवीक्षत्रमुरुबृहद्रोदसी
शरणंसुषुम्ने ॥ महस्करथोवरिवोयथानोस्मेक्षयायधिषणेअनेहः ॥ आनोरुद्रस्यसू
नवोनमंतामद्याहूतासोवसवोधृष्टाः ॥ यदीमर्भेमहतिवाहितासोबाधेमरुतोअह्वाम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.भ.८ देवान्॥ मिम्यक्षयेषुरोदसीनुदेवीसिषक्तिपूषाअभ्यर्धयज्वा॥ श्रुत्वाहवंमरुतोयद्धयाथभू
९७ मारेजंतेअध्वन्प्रविक्ते॥८॥ अभित्यंवीरंगिर्वणसमर्चेंद्रंजरितर्नवेन॥ श्रवदिद्धवमुप ब्रह्मणा
चस्तवानोरासद्वाजाँउपमहोगृणानः॥ ओमानमापोमानुषीरमृक्तंधाततोकायतन
97 यायशंयोः॥ यूयंहिष्ठाभिषजोमातृतमाविश्वस्यस्थातुर्जगतोजनित्रीः॥ आनोदेवः
सवितात्रायमाणोहिरण्यपाणिर्यजतोजगम्यात्॥ योदत्रवाँउषसोनप्रतीकंव्यूर्णु
तेदाशुषेवार्याणि॥ उतत्वंसूनोसहसोनोअद्यादेवाँअस्मिन्नध्वरेववृत्याः॥ स्यामहंतेस राम
दमिद्रातौतवस्यामग्नेवसासुवीरः॥ उतत्यामेहवमाजगम्यातंनासत्याधीभिर्युव ९७
मंगविप्रा॥ अत्रिंनमहस्तमसोमुमुक्तंतूर्वतंनरादुरितादभीके॥ ९॥ तेनोरायोद्युम
तोवाजवंतोदातारोभूतनृवंतःपुरुक्षोः॥ दशस्यंतोदिव्याःपार्थिवासोगोजाताअ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्यांमृळताचदेवाः॥तेनोरुद्रःसरस्वतीसजोषामीळ्हुष्मंतोविष्णुर्मृळंतुवायुः॥ऋभुक्षावा
जोदैव्योविधातापर्जन्यावातापिप्यतामिषन्नः॥उतस्यदेवःसविताभगोनोपांनपा
दवतुदानुपप्रिः॥त्वष्टादेवेभिर्जनिभिःसजोषाद्यौर्देवेभिःपृथिवीसमुद्रैः॥उतनोहि
र्बुध्न्यःशृणोत्वज एकपात्पृथिवीसमुद्रः॥विश्वेदेवाऋतावृधोहुवानाःस्तुतामंत्राःक
विशस्ताअवंतु॥एवानपातोममतस्यधीभिर्भरद्वाजाअभ्यर्चंत्यर्कैः॥ग्नाहुतासोवस
वोधृष्टाविश्वेस्तुतासोभूतायजत्राः॥१०॥उदुत्यच्चक्षुर्महिमित्रयोरांएतिप्रियंव
रुणयोरदब्धं॥ऋतस्यशुचिदर्शतमनीकंरुक्मोनदिवउदिताव्यद्यौत्॥वेदयः
स्त्रीणिविदथान्येषांदेवानांजन्मसनुतराचविप्रः॥ऋजुमर्त्येषुवृजिनाचपश्य
न्नभिचष्टेसूरोअर्यएवान्॥स्तुषउवोमहऋतस्यगोपानदितिंमित्रंवरुणंसुजा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ म॰ ८ तान्॥अर्यमणंभगमदब्धधीतीनच्छावोचेसधन्यःपावकान्॥रिशादसःसत्पतीरदब्धान्म
१८ होराज्ञः सुवसनस्यदातृन्॥यूनःसुक्षत्रान्क्षयतोदिवोनृनादित्यान्याम्यदितिंदुवो
सु॥द्यौ३ष्पितःपृथिविमातरध्रुगग्नेभ्रातर्वसवोमृळतानः॥विश्वआदित्याअदिते
सजोषाअस्मभ्यंशर्मबहुलंवियंत॥१९॥मानोरकायवृकयेसमस्माअघायतेरीर
धतायजत्राः॥यूयंहिष्ठारथ्योनस्तनूनांयूयंदक्षस्यवचसोबभूव॥मावएनोअन्य
कृतंभुजेममातत्कर्मवसवोयच्चयध्वे॥विश्वस्यहिक्षयथविश्वदेवाःस्वयंरिपुः राम
स्तन्वंरीरिषीष्ट॥नमइदुग्रंनमआविवासेनमोदाधारपृथिवीमुतद्यां॥नमोदेवेभ्यो १८
नमईशएषांकृतंचिदेनोनमसाविवासे॥ऋतस्यवोरथ्यःपूतदक्षानृतस्यपस्त्य
सदोअदब्धान्॥तांआनमोभिरुरुचक्षसोनृन्विश्वान्वआनेमहोयजत्राः॥तेहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रेष्ठवर्चसस्तउनास्तिरोविश्वानिदुरितानयंति ॥ सुक्षत्रासोवरुणोमित्रोअग्निर्ऋतधीतयो
यक्मराजसस्याः ॥१२॥ तेनइंद्रःपृथिवीक्षामवर्धन्पूषाभगोअदितिः पंचजनाः ॥ सुशर्माणः
स्ववसः सुनीथाभवंतुनः सुत्रात्रासः सुगोपाः ॥ नूसद्मानंदिव्यंनंशिदेवाभारद्वाजः
सुमतिंयातिहोता ॥ आसानेभिर्यजमानोमियेधैर्देवानांजन्मवसूयुर्ववंद ॥ अपत्यंवृ
जिनंरिपुंस्तेनमग्नेदुराध्यं ॥ दविष्ठमस्यसत्पतेकृधीसुगं ॥ ग्रावाणः सोमनोहिकंस
खित्वनायवावशुः ॥ जहीन्य१त्रिणंपणिंवृकोहिषः ॥ यूयंहिष्ठासुदानवइंद्रज्येष्ठा
अभिद्यवः ॥ कर्त्तानोअध्वन्नासुगंगोपाअमा ॥ अपिपंथामगन्महिस्वस्तिगामने
हसं ॥ येनविश्वाः परिद्विषोवृणक्तिविंदतेवसु ॥१३॥ ननद्द्विवानपृथिव्यानुम
न्येनयज्ञेननोतशमीभिराभिः ॥ उब्जंतुतंसुभ्व१ः पर्वतासोनिहीयतामतियाः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰च॰८ जस्यपृष्टा ॥ अतिवायोमरुतोमन्यतेनोब्रह्मवायःक्रियमाणंनिनित्सात् ॥ तपूंषितस्मैवृजि
११ नानिसंतुब्रह्मद्विषमभितंशोचतुद्यौः ॥ किमंगत्वाब्रह्मणःसोमगोपांकिमंगत्वाहुरभिश
स्तिपांनः ॥ किमंगनःपश्यसिनिद्यमानान्ब्रह्मद्विषेतपुषिंहेतिमस्य ॥ अवंतुमामुष
99 सोजायमानाअवंतुमासिंधवःपिन्वमानाः ॥ अवंतुमापर्वतासोध्रुवासोवंतुमापित
रोदेवहूतौ ॥ विश्वदानींसुमनसःस्यामपश्येमनुसूर्यमुच्चरंतं ॥ तथाकरद्वसुपति
र्वसूनांदेवाँओहानोवसागमिष्ठः ॥ १४ ॥ इंद्रोनेदिष्ठमवसागमिष्ठः सरस्वतीसिंधु राम
भिःपिन्वमाना ॥ पर्जन्योनओषधीभिर्मयोभुरग्निःसुशंसःसुहवःपितेव ॥ विश्वे ११
देवासआगतशृणुतामइमंहवं ॥ एदंबर्हिर्निषीदत ॥ योवोदेवाघृतस्नुनाहव्ये
नप्रतिभूषति ॥ तंविश्वउपगछथ ॥ उपनःसूनवोगिरःशृण्वंत्वमृतस्यये ॥ सु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मृळीकाभवंतुनः॥विश्वेदेवाऋतावृधऋतुभिर्हवनश्रुतः॥जुषंतांयुज्यंपयः॥१५॥
स्तोत्रमिंद्रोमरुद्गणस्त्वष्टमान्मित्रोअर्यमा॥इमाहव्याजुषंतनः॥इमंनोअग्नेअध्व
रंहोतर्वयुनशोयज॥चिकित्वांदैव्यंजन॥विश्वेदेवाःशृणुतेमंहवंमेयेअंतरिक्षेय
उपद्यविष्ठ॥येअग्निजिह्वाउतवायजत्राआसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयध्वं॥विश्वेदे
वाममश्रृण्वंतुयज्ञियाउभेरोदसीअपान्नपाच्चमन्म॥मावोवचांसिपरिचक्ष्या
णिवोचंसुम्नेष्विद्वोअंतमामदेम॥येकेचज्मामहिनोअहिमायादिवोजज्ञिरेअ
पांसधस्थे॥तेअस्मभ्यमिषयेविश्वमायुःक्षपउस्रावरिवस्यंतुदेवाः॥अग्नी
पर्जन्यावचवतंधियंमेस्मिन्हवेसुहवासुष्टुतिन्नः॥इळामन्योजनयद्गर्भमन्यः
प्रजावतीरिषआधत्तमस्मे॥स्तीर्णेबर्हिषिसमिधानेअग्नौसूक्तेनमहानमसा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰न॰८ विवासे॥अस्मिन्नोअद्यविदथेयजत्राविश्वेदेवाहविषिमादयध्वं॥१६॥वयमुत्वापथ
१०० स्पतेरथंनवाजसातये॥धियेपूषन्नयुज्महि॥अभिनोनर्यंवसुवीरंप्रयतदक्षिणं।
वामंगृहपतिंनय॥अदित्संतंचिदाघृणेपूषन्दानायचोदय॥पणेश्चिद्विम्रदामनः॥
150 विपथोवाजसातयेचिनुहिविमृधोजहि॥साधंतामुग्रनोधियः॥परितृंधिपणी
नामारयाहृदयाकवे।अथेमस्मभ्यंरंधय॥१७॥विपूषन्नारयातुदपणेरिच्छहृदि
प्रियं॥अथेमस्मभ्यंरंधय॥आरिखकिकिराकृणुपणीनांहृदयाकवे॥अथेम॰। राम
यांपूषन्ब्रह्मचोदनीमारांबिभर्ष्याघृणे॥तयासमस्यहृदयमारिखकिकिराकृ १००
णु॥यातेअष्ट्रागोओपशाघृणेपशुसाधनी॥तस्यास्तेसुम्नमीमहे॥उतनोगो
षणिंधियमश्वसांवाजसामुत॥नृवत्कृणुहिवीतये॥१८॥संपूषन्विदुषानय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

योअंजसानुशासति॥यएवेदमितिब्रवत्॥समुपूष्णागमेमहियोगृहांअभिशासति॥इमएवेति
चब्रवत्॥पूष्णश्चक्रंनरिष्यतिनकोशोवपद्यते॥नोअस्यव्यथतेपविः॥योअस्मैहविषावि
धन्नतंपूषापिमृष्यते॥प्रथमोविंदतेवसु॥पूषागाअन्वेतुनःपूषारक्षत्वर्वतः॥पूषावा
जंसनोतुनः॥१९॥पूषन्ननुप्रगाइहियजमानस्यसुन्वतः॥अस्माकंस्तुवतामुत॥माकिर्ने
शन्माकींरिषन्माकींसंशारिकेवटे॥अथारिष्टाभिरागहि॥शृण्वंतंपूषणंवयमिर्यमन
ष्टवेदसं॥ईशानंरायईमहे॥पूष्णस्तवव्रतेवयंनरिष्येमकदाचन॥स्तोतारस्तइहस्मसि॥
परिपूषापरस्ताद्धस्तंदधातुदक्षिणं॥पुनर्नोनष्टमाजतु॥२०॥एहिवांविमुचोनपादाघृणे
संसचावहै॥रथीर्ऋतस्यनोभव॥रथीतमंकपर्दिनमीशानंराधसोमहः॥रायःसखाय
मीमहे॥रायोधारास्याघृणेवसोराशिरजाश्व॥धीवतोधीवतःसखा॥पूषणंन्वजा
श्वमुपस्तोषामवाजिनं॥स्वसुर्योजारउच्यते॥मातुर्दिधिषुमब्रवंस्वसुर्जारःशृणोतुनः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ अ॰ ८ भ्रातेंद्रस्यसखामम॥ आजासःपूषणंरथेनिश्रृंभास्तेजनश्रियं॥ देवंवहंतुबिभ्रतः॥२१॥ यएनमादि
१०१ देशतिकरंभादितिपूषणं॥ नतेनदेवआदिशे॥ उतघासरथीतमःसख्यासत्पतिर्युजा॥ इंद्रोवृ
त्राणिजिघ्नते॥ उतादःपरुषेगविसूरश्चक्रंहिरण्ययं॥ न्यैरयद्रथीतमः॥ यदद्यत्वापुरुष्टुतब्र
वामदस्रमंतुमः॥ तत्सुनोमन्मसाधय॥ इमंचनोगवेषणंसातयेसीषधोगणं॥ आरात्पूषन्न
सिश्रुतः॥ आतेस्वस्तिमीमहआरेअघामुपावसुं॥ अद्याचसर्वतातयेश्वश्चसर्वतातये॥२२॥
५ इंद्रानुपूषणावयंसख्यायस्वस्तये॥ हुवेमवाजसातये॥ सोममन्यउपासदत्पातवेचम्वोःसु
101 तं॥ करंभमन्यइच्छति॥ अजाअन्यस्यवह्नयोहरीअन्यस्यसंभृता॥ ताभ्यांवृत्राणिजिघ्नते॥ १०१
यदिंद्रोअनयद्रितोमहीरपोवृषंतमः॥ तत्रपूषाभवत्सचा॥ तांपूष्णःसुमतिंवयंवृक्षस्य
प्रवयामिव॥ इंद्रस्यचारभामहे॥ उत्पूषणंयुवामहेभीशूंरिवसारथिः॥ मह्याइंद्रंस्वस्तये॥२३॥
शुक्रंतेअन्यद्यजतंतेअन्यद्विषुरूपेअहनीद्यौरिवासि॥ विश्वाहिमायाअवसिस्वधावोभ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्रातेपूषन्निहरातिरस्तु॥अजाश्वः पशुपावाजपस्त्योधियंजिन्वोभुवनेविश्वेअर्पितः॥अष्ट्रांपू
षाशिथिरामुद्वरीवृजत्संचक्षाणोभुवनादेवईयते॥यास्तेपूषन्नावोअंतः समुद्रेहिरण्ययी
रंतरिक्षेचरंति॥ताभिर्यासिदूत्यांसूर्यस्यकामेनकृतश्रवइच्छमानः॥पूषासुबंधुर्दिवआपृ न
थिव्याइळस्पतिर्मघवादस्मवर्चाः॥यंदेवासोअददुः सूर्यायैकामेनकृतंतवसंस्वंचं॥२४॥
प्रनुवोचासुतेषुवांवीर्याइयानिचक्रथुः॥हतासोवांपितरोदेवशत्रवइंद्राग्नीजीवथो
युवं॥बळित्थामहिमावामिंद्राग्नीपनिष्ठआ॥समानोवांजनिताभ्रातरायुवंयमाविहे
हमातरा॥ओकिवांसासुतेसचांअश्वासप्तीइवादने॥इंद्रान्वग्नीअवसेहवज्रिणावयं
देवाहवामहे॥यइंद्राग्नीसुतेषुवांस्तवत्तेषृतावृधा॥जोषवाकंवदतः पज्रहोषिणानदे
वाभसथश्चन॥इंद्राग्नीकोअस्यवांदेवौमर्त्तश्चिकेतति॥विषूचोअश्वान्युयुजानईयत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰५॰८ एकः समानआरथे॥२५॥इंद्राग्नी अपादियं पूर्वागात्पद्वतीभ्यः॥हित्वीशिरोजिह्वयावावदच्च
१०२ रात्रिंत्रासपदान्यक्रमीत्॥इंद्राग्नी आहितन्वतेनरोधन्वानिबाह्वोः॥मानोअस्मिन्महाधु
नेपरावर्क्तंगविष्टिषु॥इंद्राग्नीतपंतिमाघाअर्योअरातयः॥अपद्वेषांस्याकृतंयुयुतंसू
र्यादधि॥इंद्राग्नीयुवोरपिवसुदिव्यानिपार्थिवा॥आनइहप्रयच्छतंरयिंविश्वायुपोष
सं॥इंद्राग्नीउक्थवाहसास्तोमेभिर्हवनश्रुता॥विश्वाभिर्गीर्भिरागतमस्यसोमस्य
पीतये॥२६॥श्नथद्वृत्रमुतसनोतिवाजमिंद्रायोअग्नीसहुरीसपर्यात्॥इरज्यं राम
तावसव्यस्यभूरेःसहस्तमासहसावाजयंता॥ताव्येधिष्टमभिगाइंद्रनूनमपस्वरूष १०२
सोअग्नऊव्हाः॥दिशस्वरूषसइंद्रचित्राअपोगाअग्नेयुवसेनियुत्वान्॥आद्वत्रहा
णावृत्रहभिःशुष्मैरिंद्रयातंनमोभिरग्नेअर्वाक्॥युवंराधोभिरकवेभिरिंद्राग्ने

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अस्मेभवतमुत्तमेभिः॥ताकुवेयपयोरिदंपप्ने विश्वंपुराकृतं॥इंद्राग्नीनमर्द्धतः॥उग्राविघनिना
मृधइंद्राग्नीहवामहे॥तानोमृळातईदृशे॥२७॥हतोवृत्राण्यार्याहतोदासानिसत्पती॥
हतोविश्वाअपद्विषः॥इंद्राग्नीयुवामिमे३भिस्तोमाअनूषत॥पिबतंशंभुवासुतं॥यावां
संतिपुरुस्पृहोनियुतोदाशुषेनरा॥इंद्राग्नीताभिरागतं॥ताभिरागच्छतंनरोपेदंसवनंसु
तं॥इंद्राग्नीसोमपीतये॥तमीळिष्वयोअर्चिषावनाविश्वापरिष्वजत्॥कृष्णाकृणोति
जिह्वया॥२८॥यइद्धआविवासतिसुम्नमिंद्रस्यमर्त्यः॥द्युम्नायसुतराअपः॥तानोवा
जवतीरिषआशून्पिपृतमर्वतः॥इंद्रमग्निंचवोळ्हवे॥उभावामिंद्राग्नीआहुवध्याउ
भाराधसःसहमादयध्यै॥उभादातारा विषांरयीणामुभावाजस्यसातयेहुवेवां॥आ
नोगव्येभिरश्व्यैर्वसव्ये३रुपगच्छतं॥सखायौदेवौसख्यायशंभुवेंद्राग्नीताहवामहे।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·अ·८ इंद्राग्नीशृणुतंहवंयजमानस्यसुन्वतः॥वीतंहव्यान्यागतंपिबतंसोम्यंमधु॥२१॥इयमददाद्रभ
१०३ मसमृणच्युतंदिवोदासंवध्र्यश्वायदाशुषे॥याशश्वंतमाचखादावसंपणिंताते दात्राणितवि
षासरस्वति।इयंशुष्मेभिर्बिसखाइवारुजत्सानुगिरीणांतविषेभिरूर्मिभिः॥पारावत
घ्नीमवसेसुवृक्तिभिःसरस्वतीमाविवासेमधीतिभिः॥सरस्वतिदेवनिदोनिबर्हयप्रजांवि
श्वस्यबृसयस्यमायिनः॥उतक्षितिभ्योवनीरविंदोविषमेभ्योअस्रवोवाजिनीवति॥
प्रणोदेवीसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती॥धीनामवित्र्यवतु॥यस्त्वादेविसरस्वत्यु ॥राम॥
पब्रूतेधनेहिते॥इंद्रंनवृत्रतूर्ये॥३०॥त्वंदेविसरस्वत्यवावाजेषुवाजिनि॥रदापूषेवनः ॥१०३॥
सनिं॥उतस्यानःसरस्वतीघोराहिरण्यवर्त्तनिः॥वृत्रघ्नीवष्टिसुष्टुतिं॥यस्याअनं
तोअह्रुतस्त्वेषश्चरिष्णुरर्णवः॥अमश्चरतिरोरुवत्॥सानोविश्वाअतिद्विषःस्वसॄरन्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰अ॰८ ऋतावरी॥अतन्नहेवसूर्यः॥उतनः प्रियाप्रियासुसप्तस्वसासुजुष्टा॥सरस्वतीस्तोम्याभू
१०४ त्॥२१॥आपप्रुषीपार्थिवान्युरुरजोअंतरिक्षं॥सरस्वतीनिदस्पातु॥त्रिषधस्थास
प्तधातुः पंचजातावर्द्धयंती॥वाजेवाजेहव्याभूत्॥प्रयामहिम्नामहिनासुचेकिते
द्युम्नेभिरन्याअपसामपस्तमा॥रथइवबृहतीविभ्वनेकृतोपस्तुत्याचिकितुषास
रस्वती॥सरस्वत्यभिनोनेषिवस्योमापस्फरीः पयसामानआधक्॥जुषस्वनः
सख्यावेश्याचमात्वत्क्षेत्राण्यरणानिगन्म॥२२॥॥इतिचतुर्थाष्टकेअष्टमोध्यायः॥ रामः
१०४

105

श्री पं गा ॥ इति चतुर्थाष्टकः समाप्तः ॥ श्री ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्लो १५५०

३ ॥अथतृतीयाष्टकसंहिताप्रारंभः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्री भगवत्यै नमः ॥ ॐ ॥ प्रय ऽ आरुः शि
१ तिपृष्ठस्य धासेरा मातरा विविशुः सप्त वाणीः ॥ परिक्षिता पितरा संचरेते प्रसर्स्राते
दीर्घमायुः प्रयक्षे ॥ दिवक्षसो धेनवो वृष्णो अश्वा देवीरा तस्थौ मधुमद्वहंतीः ॥ ऋत
स्य त्वा सदसि क्षेमयंतं पर्येका चरति वर्तनिं गौः ॥ आ सीमरोहत्सुयमा भवंतीः पतिः
श्चिकित्वान्रयिविद्रयीणाम् ॥ प्रनीलपृष्ठो अतसस्य धासेस्ता अवासयत्पुरुधप्रती,
कः ॥ महि त्वाष्ट्रमूर्जयंतीरजुर्यं स्तभूयमानं वहतो वहंति ॥ व्यङ्गेभिर्दिद्युतानः सधस्थ
एकामिव रोदसी आ विवेश ॥ जानंति वृष्णो अरुषस्य शेवमुत ब्रध्नस्य शासने रणंति ॥
दिवोरुचः सुरुचो रोचमाना इळा येषां गण्या माहिना गीः ॥ १ ॥ उतो पितृभ्यां प्रविदानु
घोषं महो परिधानमक्तोरनु स्वं धाम जरितुर्ववक्ष ॥ अध्वर्युभिः पंचभिः सप्त विप्राः एम
१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

महद्भ्यामनयंत शूषं । उक्षा ह यत्र

प्रियं रक्षंते निहितं पदं वेः॥ प्रांचो मदंत्युक्षणो अजुर्या देवा देवानामनु हि व्रता गुः॥ दै
व्या होतारा प्रथमा न्यृंजे सप्त पृक्षासः स्वधया मदंति॥ ऋतं शंसंत ऋतमित्त आहुरनु
व्रतं व्रतपा दीध्यानाः॥ वृषायंते महे अत्याय पूर्वीर्वृष्णे चित्राय रश्मयः सुयामाः॥ देव
होतर्मंद्रतरश्चिकित्वान्महो देवान्रोदसी एह वक्षि॥ पृक्षप्रयजो द्रविणः सुवाचः सुके
तव उषसो रेवदूषुः॥ उतो चिदग्ने महिना पृथिव्याः कृतं चिदेनः सं महे दशस्य॥ इळाम
ग्ने०॥ स्यान्नः सूनु०॥ २॥ अंजंति त्वामध्वरे देवयंतो वनस्पते मधुना दैव्येन॥ यदूर्ध्व
स्तिष्ठा द्रविणेह धत्ताद्यद्वा क्षयो मातुरस्या उपस्थे॥ समिद्धस्य श्रयमाणः पुरस्ताद्ब्रह्म
वन्वानो अजरं सुवीरम्॥ आरे अस्मदमतिं बाधमान उच्छ्रयस्व महते सौभगाय॥ उच्छ्र
यस्व वनस्पते वर्ष्मन्पृथिव्या अधि॥ सुमिती मीयमानो वर्चो धा यज्ञवाहसे॥ युवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० ऋ० अ०
२

सुवासाः परिवीत आगात्स उ श्रेयान्भवति जायमानः ॥ तं धीरासः कवय उन्नयंति स्वा
ध्यो मनसा देवयंतः ॥ जातो जायते सुदिनत्वे अह्नां समर्य आ विदथे वर्धमानः ॥ पुनं
ति धीरा अपसो मनीषा देवया विप्र उदियर्ति वाचं ॥ २ ॥ यान्वो नरो देवयंतो निमिम्युर्व
नस्पते स्वधितिर्वा ततक्ष ॥ ते देवासः स्वरवस्तस्थिवांसः प्रजावदस्मे दिधिषंतु रत्नं ॥ ये वृ
क्णासो अधि क्षमि निमितासो यतस्रुचः ॥ ते नो व्यंतु वार्यं देवत्रा क्षेत्रसाधसः ॥ आ
दित्या रुद्रा वसवः सुनीथा द्यावाक्षामा पृथिवी अंतरिक्षं ॥ सजोषसो यज्ञमवंतु देवा ऊर्ध्वं
कृण्वंत्वध्वरस्य केतुम् ॥ हंसा इव श्रेणिशो यतानाः शुक्रा वसानाः स्वरवो न आगुः ॥ उ
न्नीयमानाः कविभिः पुरस्ताद्देवा देवानामपि यंति पाथः ॥ शृंगाणीवेच्छृंगिणां संददृश्रे

राम
२

2

चषालेवंतः स्वरव पृथिव्यां ॥ वाघद्भिर्वा विहवे श्रोषमाणा अस्माँ अवंतु पृतनाज्येषु ॥
वनेस्पते त्रूतवल्शो विरोहं सहस्रवल्शा विवयं रुहेम ॥ यं त्वामयं स्वधितिस्तेजमानः प्र
णिनाय महते सौभगाय ॥ ४ ॥ सखाय स्त्वा ववृमहे देवं मर्त्तास ऊतये ॥ अपां नपातं सुभगं
सुदीदितिं सुप्रतूर्तिमनेहसम् ॥ कायमानो वना त्वं यन्मातॄरजगन्नपः ॥ न तत्ते अग्ने प्रम
षे निवर्त्तनं यद्दूरे सन्निहाभवः ॥ अति तृष्टं ववक्षिथाथैव सुमना असि ॥ प्रप्रान्ये यंति
पर्यन्य आसते येषां सख्ये असि श्रितः ॥ ईयिवांसमतिस्रिधः शश्वतीरति सश्चतः ॥
अन्वीमविंदन्निचिरासो अद्रुहो ऽप्सु सिंहमिव श्रितम् ॥ ससवांसमिव त्मनाग्निमित्था
तिरोहितं ॥ ऐनं नयन्मातरिश्वा परावतो देवेभ्यो मथितं परि ॥ ५ ॥ तं त्वा मर्त्ता अगृभ्ण

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰ तंदेवेभ्योतव्यवाहन॥विश्वान्यद्यत्तोंअभिपासिमानुषंतवक्रत्वायविष्ठ्य॥तद्भद्रंतव
दंसनापाकायचिच्छदयति॥त्वांयदग्नेपशवःसमासतेसमिद्धमपिशर्वरे॥आजुहो
3 तास्वध्वरंशीरंपावकशोचिषम्॥आशुंदूतमजिरंप्रत्नमीड्यंश्रुष्टीदेवंसपर्यत॥त्री
णिशतात्रीसहस्राण्यग्निंत्रिंशच्चदेवानवचासपर्यन्॥औक्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिर
स्मांआदिद्धोतारंन्यसादयन्त॥९॥त्वामग्नेमनीषिणःसम्राजंचर्षणीनाम्॥देवंमर्ता
सइन्धतेसमध्वरे॥त्वांयज्ञेष्वृत्विजमग्नेहोतारमीळते॥गोपाऋतस्यदीदिहिस्वेदमे॥सधा
यस्तेददाशतिसमिधाजातवेदसे॥सोअग्नेधत्तेसुवीर्यंसपुष्यति॥सकेतुरध्वराणाम
ग्निर्देवेभिरागमत्॥अंजानःसप्तहोतृभिर्हविष्मते॥प्रहोत्रेपूर्व्यंवचोग्नयेभरताबृह
त्॥विपांज्योतींषिबिभ्रतेनवेधसे॥७॥अग्निंवर्द्धन्तुनोगिरोयतोजायतउक्थ्यः॥

राम
३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

महेवाजायद्रविणायदर्शतः॥अग्नेयजिष्ठोअध्वरेदेवांदेवयतेयज॥होतामंद्रोविरा
जस्यतिस्रिधः॥सनःपावकदीदिहिद्युमदस्मेसुवीर्यम्॥भवास्तोतृभ्योअंतमःस्वस्त
ये॥तंत्वाविप्राविपन्यवोजागृवांसःसमिंधते॥हव्यवाहममर्त्यंसहोवृधम्॥८॥अग्नि
र्होतापुरोहितोध्वरस्यविचर्षणिः॥सवेदयज्ञमानुषक्॥सहव्यवाळमर्त्यउशिग्दूत
श्चनोहितः॥अग्निर्धियासमृण्वति॥अग्निर्धियासचेततिकेतुर्यज्ञस्यपूर्व्यः॥अर्थं
ह्यस्यतरणि॥अग्निंसूनुंसनश्रुतंसहसोजातवेदसम्॥वह्निंदेवाअकृण्वत॥अ
दाभ्यःपुरएताविशामग्निर्मानुषीणाम्॥तूर्णीरथःसदानवः॥९॥साह्वान्विश्वाअ
भियुजःक्रतुर्देवानाममृक्तः॥अग्निस्तुविश्रवस्तमः॥अभिप्रयांसिवाहसादा
श्वांअश्नोतिमर्त्यः॥क्षयंपावकशोचिषः॥परिविश्वानिसुधिताग्नेरश्यामम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰ न्मभिः॥ विप्रासोजातवेदसः॥ अग्नेविश्वानिकार्यावाजेषुसनिषामहे॥ त्वे

5 देवासुएरिरे॥ १०॥ इंद्राग्नीआगतंसुतंगीर्भिर्नभोवरेण्यं॥ अस्यपातंधियेषिता॥

इंद्राग्नीजरितुःसचायज्ञोजिगातिचेतनः॥ अयापातमिमंसुतं॥ इंद्रमग्निंकविच्छ

दायज्ञस्यजूत्यावृणे॥ तासोमस्येहतृंपतां॥ तोशावृत्रहणाहुवेसजित्वानापरा

जिता॥ इंद्राग्नीवाजसातमा॥ प्रवामर्चंत्युक्थिनोनीथाविदोजरितारः॥ इंद्राग्नी

इषआवृणे॥ ११॥ इंद्राग्नीनवतिंपुरोदासपत्नीरधूनुतं॥ साकमेकेनकर्मणा॥ इं

द्राग्नीअपसस्पर्युपप्रयंतिधीतयः॥ ऋतस्यपथ्या३अनु॥ इंद्राग्नीतविषाणिवां

सधस्थानिप्रयांसिच॥ युवोरप्तूर्यंहितं॥ इंद्राग्नीरोचनादिवःपरिवाजेषुभूषथः

॥ तद्वांचेतिप्रवीर्यं॥ १२॥ प्रवोदेवायाग्नयेबर्हिष्ठमर्चास्मै॥ गमद्देवेभिरासनोय

राम
४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जिष्ठो बर्हिरा सदत् ॥ ऋतावा यस्य रोदसी दक्षं सचंत ऊतयः ॥ हविष्मंतस्तमीळते
तं सनिष्यंतोवसे ॥ स यंता विप्र एषां स यज्ञानामथा हि षः ॥ अग्निं तं वो दुवस्यत दा
ता यो वनिता मघं ॥ स नः शर्माणि वीतये ऽग्निर्यच्छतु शंतमा ॥ यतो नः प्रुष्णवद्वसु दि
वि क्षितिभ्यो अप्स्वा ॥ दीदिवांसमपूर्व्यं वस्वीभिरस्य धीतिभिः ॥ ऋक्वाणो अग्निमिं
धते होतारं विश्पतिं विशाम् ॥ उत नो ब्रह्मन्नविष उक्थेषु देवहूतमः ॥ शं नः शोचा म
रुद्वृधोऽग्ने सहस्रसातमः ॥ नू नो रास्व सहस्रवत्तोकवत्पुष्टिमद्वसु ॥ द्युमदग्ने सुवी
र्यं वर्षिष्ठमनुपक्षितं ॥ १२ ॥ आ होता मंद्रो विदथान्यस्थात्सत्यो यज्वा कवितमः स वे
धाः ॥ विद्युद्रथः सहसस्पुत्रो अग्निः शोचिष्केशः पृथिव्यां पाजो अश्रेत् ॥ अयामि
ते नमउक्तिं जुषस्व ऋतावस्तुभ्यं चेतते सहस्वः ॥ विद्वां आ वक्षि विदुषो नि षत्सि म

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त्र०अ० ध्य आबर्हिरूतयेयजत्र ।। द्रुवतांनउषसावाजयंतीअग्नेवातस्यपथ्याभिरछ ।। यत्सी
मंजंतिपूर्व्यंहविर्भिरावंधुरेवतस्थतुर्दुरोणे ।। मित्रश्चिद्यंवरूणःसहस्वोग्नेविश्वे
मरुतःसुम्नमर्चन् ।। यच्छोचिषासहसस्पुत्रतिष्ठाअभिक्षितीःप्रथयन्त्सूर्योनॄन् ।।
वयंतेअद्यररिमाहिकाममुत्तानहस्तानमसोपसद्य ।। यजिष्ठेनमनसायक्षिदेवा
नस्रेधतामन्मनाविप्रोअग्ने ।। त्वंहिपुत्रसहसोविपूर्वीर्देवस्ययंस्यूतयोविवाजाः
।। त्वंदेहिसहस्रिणंरयिंनोद्रोघेणवचसासत्यमग्ने ।। तुभ्यंदक्षकविक्रतोयानीमा
देवमर्तासोअध्वरेअकर्म ।। त्वंविश्वस्यसुरथस्यबोधिसर्वंतदग्नेअमृतस्वदेह ।।
।। २४ ।। विपाजसापृथुनाशोशुचानोबाधस्वद्विषोरक्षसोअमीवाः ।। सुशर्मणोबृ
हतःशर्मणिस्यामग्नेरहंसुहवस्यप्रणीतौ ।। त्वंनोअस्याउषसोव्युष्टौत्वंसूरउ

राम
५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्दिते बोधि गोपाः ॥ जन्मेव नित्यं तनयं जुषस्व स्तोमं मे अग्ने तन्वा सुजात ॥ त्वं नृ
चक्षा वृषभानु पूर्वीः कृष्णास्वग्ने अरुषो वि भाहि ॥ वसो नेषि च पर्षि चात्यंहः कृधी नो राय
उशिजो यविष्ठ ॥ अषाळ्हो अग्ने वृषभो दिदीहि पुरो विश्वाः सौभगा संजिगीवान् ॥ यज्ञ
स्य नेता प्रथमस्य पायोर्जातवेदो बृहतः सुप्रणीते ॥ अच्छिद्रा शर्म जरितः पुरूणि देवाँ अ
च्छा दीद्यानः सुमेधाः ॥ रथो न सस्निरभि वक्षि वाजमग्ने त्वं रोदसी नः सुमेके ॥ प्र पीपय वृ
षभ जिन्व वाजानग्ने त्वं रोदसी नः सुदोघे ॥ देवेभिर्देव सुरुचा रुचानो मा नो मर्तस्य दुर्मतिः
परि ष्ठात् ॥ इळामग्ने० ॥ १५ ॥ अयमग्निः सुवीर्यस्येशे महः सौभगस्य ॥ राय ईशे स्वपत्य
स्य गोमत ईशे वृत्रहथानां ॥ इमं नरो मरुतः सश्चता वृधं यस्मिन् रायः शेवृधासः ॥ अभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

6

सं॰ऋ॰अ॰ ये संति पृतनासु दूढ्यो विश्वाहा शत्रुमादभुः ॥ स त्वं नो रायः शिशीहि मीढ्वो अग्ने सुवीर्य
स्य ॥ तुविद्युम्न वर्षिष्ठस्य प्रजावतोऽनमीवस्य शुष्मिणः ॥ चक्रिर्यो विश्वा भुवनाभि सासहिश्च
क्रिर्देवेष्वा दुवः ॥ आ देवेषु यतत आ सुवीर्ये आ शंस उत नृणां ॥ मा नो अग्नेऽमतये मावीरता
यै रीरधः ॥ मा गोतायै सहसस्पुत्र मा निदेऽप द्वेषांस्या कृधि ॥ शग्धि वाजस्य सुभग प्रजाव
तोऽग्ने बृहतो अध्वरे ॥ सं राया भूयसा सृज मयोभुना तुविद्युम्न यशस्वता ॥ १६ ॥ समिध्यमा
नः प्रथमानु धर्मा समक्तुभिरज्यते विश्ववारः ॥ शोचिष्केशो घृतनिर्णिक्पावकः सुयज्ञो अग्नि
र्यजथाय देवान् ॥ यथायजो होत्रमग्ने पृथिव्या यथा दिवो जातवेदश्चिकित्वान् ॥ एवानेन ह
विषा यक्षि देवान्मनुष्वद्यज्ञं प्र तिरेममद्य ॥ त्रीण्यायूंषि तव जातवेदस्तिस्र आजानीरुष
सस्ते अग्ने ॥ ताभिर्देवानामवो यक्षि विद्वानथा भव यजमानाय शंयोः ॥ अग्निं सुदीतिं सु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हृत्वां गृणंतो नमस्यामस्त्वेड्यं जातवेदः ॥ त्वां दूतमरतिं हव्यवाहं देवा अकृण्वन्नमृतस्य

नाभिं ॥ यस्त्वद्धोता पूर्वो अग्ने यजीयान्द्विता च सत्ता स्वधया च शंभुः ॥ तस्यानु धर्म प्रयजा

चिकित्वोऽथा नो धा अध्वरं देववीतौ ॥ १७ ॥ भवा नो अग्ने सुमना उपेतौ सखेव सख्ये पितरेव

साधुः ॥ पुरुद्रुहो हि क्षितयो जनानां प्रति प्रतीचीर्दहतादरातीः ॥ तपो ष्वग्ने अंतराँ अमि

त्रान्तपा शंसमररुषः परस्य ॥ तपो वसो चिकितानो अचित्तान्वि ते तिष्ठंतामजरा अया

सः ॥ इध्मेनाग्न इच्छमानो घृतेन जुहोमि हव्यं तरसे बलाय ॥ यावदीशे ब्रह्मणा वंदमान इ

मां धियं शतसेयाय देवीं ॥ उच्छोचिषा सहसस्पुत्र स्तुतो बृहद्वयः शशमानेषु धेहि ॥ रेवदग्ने

विश्वामित्रेषु शं योर्मर्मृज्मा ते तन्वं भूरि कृत्वः ॥ कृधि रत्नं सुसनितर्धनानां स घेदग्ने भ

वसि यत्समिद्धः ॥ स्तोतुर्दुरोणे सुभगस्य रेवत्सृप्रा करस्ना दधिषे वपूंषि ॥ १८ ॥ अग्निं होतारं

स

सं०त०अ० प्रवृणे मियेधे गृत्सं कविं विश्वविदममूरं॥ स नो यक्षद्देवताता यजीयान्राये वाजाय वनते मघा
नि॥ प्र ते अग्ने हविष्मतीमियर्म्यच्छा सुद्युम्नां रातिनीं घृताचीं॥ प्रदक्षिणिद्देवतातिमुराणः
सं रातिभिर्वसुभिर्यज्ञमश्रेत्॥ स तेजीयसा मनसा त्वोत उत शिक्ष स्वपत्यस्य शिक्षोः॥ अ
ग्ने रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयाम ते सुष्टुतयश्च वस्वः॥ भूरीणि हि त्वे दधिरे अनीकाग्ने दे
वस्य यज्यवो जनासः॥ स आ वह देवतातिं यविष्ठ शर्धो यदद्य दिव्यं यजासि॥ यत्त्वा होता
रमनजन्मियेधे निषादयन्तो यजथाय देवाः॥ स त्वं नो अग्नेऽविते ह बोध्यधि श्रवांसि धेहि
नस्तनूषु॥ ११॥ अग्निमुषसमश्विना दधिक्रां व्युष्टिषु हवते वह्निरुक्थैः॥ सुज्योतिषो
नः शृण्वन्तु देवाः सजोषसो अध्वरं वावशानाः॥ अग्ने त्री ते वाजिना त्री षधस्था तिस्रस्ते
जिह्वा ऋतजात पूर्वीः॥ तिस्र उ ते तन्वो देववातास्ताभिर्नः पाहि गिरो अप्रयुच्छन्॥ अग्ने

राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भूरीणितवजातवेदोदेवस्वधावोमृतस्यनाम॥याश्चमायामायिनांविश्वमिन्वत्वेपू
र्वीःसंदधुःपृष्टबंधो॥अग्निर्नेताभगइवक्षितीनांदैवीनांदेवऋतुपाऋतावा॥सवृत्रहास
नयोविश्ववेदाःपर्षद्विश्वातिदुरितागृणंतम्॥दधिक्रामग्निमुषसंचदेवींबृहस्पतिंस
वितारंचदेवम्॥अश्विनामित्रावरुणाभगंचवसून्रुद्राँआदित्याँइहहुवे॥२०॥इमंनो
यज्ञममृतेषुधेहीमाहव्याजातवेदोजुषस्व॥स्तोकानामग्नेमेदसोघृतस्यहोतःप्राशान
प्रथमोनिषद्य॥घृतवंतःपावकतेस्तोकाःश्चोतंतिमेदसः॥स्वधर्मन्देववीतयेश्रेष्ठंनोधेहि
वार्यं॥तुभ्यंस्तोकाघृतश्चुतोग्नेविप्रायसंत्य॥ऋषिःश्रेष्ठःसमिध्यसेयज्ञस्यप्राविताभव॥
तुभ्यंश्चोतंत्यध्रिगोशचीवःस्तोकासोअग्नेमेदसोघृतस्य॥कविशस्तोबृहताभानुनागाह
व्याजुषस्वमेधिर॥ओजिष्ठंतेमध्यतोमेदउद्भृतंप्रतेवयंददामहे॥श्चोतंतितेवसोस्तोका

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ अधित्वचिं प्रति तां देवश्रो विहि ॥२१॥ अयं सो अग्निर्यस्मिन्त्सोममिंद्रः सुतं दधे जठरे वाव

शानः ॥ सहस्रिणं वाजमत्यन्न सप्तिं ससवान्त्सन्स्तूयसे जातवेदः ॥ अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृ

थिव्यां यदोषधीष्वप्स्वा यजत्र ॥ येनान्तरिक्षमुर्वाततंथ त्वेषः स भानुरर्णवो नृचक्षाः ॥ अ

ग्ने दिवो अर्णमछा जिगास्यछा देवाँ ऊचिषे धिष्ण्याये ॥ यारोचने परस्तात्सूर्यस्य याश्चा

वस्तादुपतिष्ठंत आपः ॥ पुरीष्यासो अग्नयः प्रावणेभिः सजोषसः ॥ जुषंतां यज्ञमद्रुहोन

मीवाइषो महीः ॥ इळामग्ने॰ ॥२२॥ निर्मथितः सुधित आ सधस्थे युवा कविरध्वरस्य प्र

णेता ॥ जूर्यत्स्वग्निरजरो वनेष्वत्रा दधे अमृतं जातवेदाः ॥ अमंथिष्टां भारता रेवदग्निं देवश्रवा

देववातः सुदक्षं ॥ अग्ने विपश्य बृहताभि राये षां नो नेता भवतादनु द्यून् ॥ दश क्षिपः पूर्व्यं

सीमजीजनन्त्सुजातं मातृषु प्रियं ॥ अग्निं स्तुहि दैववातं देवश्रवो यो जनानामसद्वशी ॥ राम

८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नित्वादधेवरआपृथिव्याइळायास्पदेसुदिनत्वेअह्नाम्॥दृषद्वत्यांमानुषआपयायांस
रस्वत्यांरेवदग्नेदिदीहि॥इळामग्ने॥२३॥अग्नेसहस्वपृतनाअभिमातीरपास्य॥दुष्टर
स्तरन्नरातीर्वर्चोधायज्ञवाहसे॥अग्नइळासमिध्यसेवीतिहोत्रोअमर्त्यः॥जुषस्वसूनोअ
ध्वरं॥अग्नेद्युम्नेनजागृवेसहसःसूनवाहुत॥एदंबर्हिःसदोमम॥अग्नेविश्वेभिरग्नि
देवे भिर्महयागिरः॥यज्ञेषुयउचायवः॥अग्नेदादाशुषेरयिंवीरवन्तंपरीणसं॥शिशीहिनः
सूनुमतः॥२४॥अग्नेदिवःसूनुरसिप्रचेतास्तनापृथिव्याउतविश्ववेदाः॥ऋधग्देवां
इहयजाचिकित्वः॥अग्निःसनोतिवीर्याणिविद्वान्सनोतिवाजममृतायभूषन्॥सनोदे
वाँएहवहापुरुक्षो॥अग्निर्द्यावापृथिवीविश्वजन्येआभातिदेवीअमृतेअमूरः॥क्षयन्वाजैः
पुरुश्चन्द्रोनमोभिः॥अग्नइन्द्रश्चदाशुषोदुरोणेसुतावतोयज्ञमिहोपयातं॥अमर्धन्तासोम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० पेपायदेवा॥ अग्नेअपांसमिध्यसेदुरोणेनित्यःसूनोसहसोजातवेदः॥ सधस्थानिमहयमान
ऊती॥२५॥ वैश्वानरंमनसाग्निंनिचाय्याहविष्मंतोअनुषत्यंस्वर्विदम्॥ सुदानुंदेवंरथिरं
वसूयवोगीर्भीरण्वंकुशिकासोहवामहे॥ तंशुभ्रमग्निमवसेहवामहेवैश्वानरंमातरिश्वा
१ नमुक्थ्यं॥ बृहस्पतिंमनुषोदेवतातयेविप्रंश्रोतारमतिथिंरघुष्यदम्॥ अश्वोनक्रंदंजनि
भिःसमिध्यतेवैश्वानरःकुशिकेभिर्युगेयुगे॥ सनोअग्निःसुवीर्यंस्वश्व्यंदधातुरत्नमम
तेषुजागृविः॥ प्रयंतुवाजास्तविषीभिरग्नयःशुभेसंमिश्लाःपृषतीरयुक्षत॥ बृहदुक्षोम
रुतोविश्ववेदसःप्रवेपयंतिपर्वतां॥ऽअदाभ्याः॥ अग्निश्रियोमरुतोविश्वकृष्टयआत्वेषमु
ग्रमवईमहेवयम्॥ तेस्वानिनोरुद्रियावर्षनिर्णिजःसिंहानहेषक्रतवःसुदानवः॥२६॥
व्रातंव्रातंगणंगणंसुशस्तिभिरग्नेर्भामंमरुतामोजईमहे॥ पृषदश्वासोअनवभ्रराध

राम १

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सोगं नोरो यज्ञं विदथेषु धीराः ॥ अग्निरस्मि जन्मना जातवेदा घृतं मे चक्षुरमृतं म आस
न् ॥ अर्कस्त्रिधातू रजसो विमानोऽजस्रो घर्मो हविरस्मि नाम ॥ त्रिभिः पवित्रैरपुपोद्ध्यर्कं
हृदा मतिं ज्योतिरनु प्रजानन् ॥ वर्षिष्ठं रत्नमकृत स्वधाभिरादिद्द्यावापृथिवी पर्यपश्यत् ॥ तृ
शतधारमुत्समक्षीयमाणं विपश्चितं पितरं वक्त्वानाम् ॥ मेळिं मदन्तं पित्रोरुपस्थे तं रोद
सी पिपृतं सत्यवाचम् ॥ २७ ॥ प्र वो वाजा अभिद्यवो हविष्मन्तो घृताच्या ॥ देवाञ्जिगाति सुम्न
युः ॥ ईळे अग्निं विपश्चितं गिरा यज्ञस्य साधनं ॥ श्रुष्टीवानं धितावानम् ॥ अग्ने शकेम ते व
यं यमं देवस्य वाजिनः ॥ अति द्वेषांसि तरेम ॥ समिध्यमानो अध्वरेऽग्निः पावक ईड्यः ॥ शो
चिष्केशस्तमीमहे ॥ पृथुपाजा अमर्त्यो घृतनिर्णिक्स्वाहुतः ॥ अग्निर्यज्ञस्य हव्यवाट् ॥ २८
तं सबाधो यतस्रुच इत्था धिया यज्ञवन्तः ॥ आ चक्रुरग्निमूतये ॥ होता देवो अमर्त्यः पुरस्ताद्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऌ॰अ॰

10

तिमायया॥विदथानिप्रचोदयन्॥वाजीवाजेषुधीयतेध्वरेषुप्रणीयते॥विप्रोयज्ञस्यसाध
नः॥धियाचक्रेवरेण्योभूतानांगर्भमादधे॥दक्षस्यपितरंतना॥नित्वादधेवरेण्यंदक्षस्ये
ळासहस्कृत॥अग्नेसुदीतिमुशिजम्॥२९॥अग्निंयन्तुरमप्तुरमृतस्ययोगेवनुषः॥वि
प्रावाजैःसमिन्धते॥ऊर्जोनपातमध्वरेदीदिवांसमुपद्यवि॥अग्निमीळेकविक्रतुम्॥ईळेन्यो
नमस्यस्तिरस्तमांसिदर्शतः॥समग्निरिध्यतेवृषा॥वृषोअग्निःसमिध्यतेश्वोनदेववा
हनः॥तंहविष्मन्तईळते॥वृषणंत्वावयंवृषन्वृषणःसमिधीमहि॥अग्नेदीद्यतंबृहत्
॥३०॥अग्नेजुषस्वनोहविःपुरोळाशंजातवेदः॥प्रातःसावेधियावसो॥पुरोळाअग्नेप
चतस्तुभ्यंवाघापरिष्कृतः॥तंजुषस्वयविष्ठ्य॥अग्नेवीहिपुरोळाशमाहुतंतिरोअह्न्यम्॥
सहसःसूनुरस्यध्वरेहितः॥माध्यन्दिनेसवनेजातवेदःपुरोळाशमिहकवेजुषस्व॥अग्ने

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यह्वस्य तव भागधेयं न प्रमिनंति विदथेषु धीराः ॥ अग्ने तृतीये सवने हि कानिषः पुरोळाशं
सहसः सूनवाहुतम् ॥ अथा देवेष्वध्वरं विपन्यया धा रत्नवंतममृतेषु जागृविम् ॥ अग्ने वृधा
न आहुतिं पुरोळाशं जातवेदः ॥ जुषस्व तिरो अन्ह्यम् ॥ ३१ ॥ अस्तीदमधिमंथनमस्ति प्रज
ननं कृतम् ॥ एतां विश्पत्नीमाभरा अग्निं मंथाम पूर्वथा ॥ अरण्योर्निहितो जातवेदा गर्भ इव
सुधितो गर्भिणीषु ॥ दिवे दिव ईड्यो जागृवद्भिर्हविष्मद्भिर्मनुष्येभिरग्निः ॥ उत्तानायामव भ
रा चिकित्वान्सद्यः प्रवीता वृषणं जजान ॥ अरुषस्तूपो रुशदस्य पाज इळायास्पुत्रो वयुने
जनिष्ट ॥ इळायास्त्वा पदे वयं नाभा पृथिव्या अधि ॥ जातवेदो नि धीमह्यग्ने हव्याय वोळ्ह
वे ॥ मंथता नरः कविमद्वयंतं प्रचेतसममृतं सुप्रतीकं ॥ यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरस्तादग्निं नरो ज
नयता सुशेवं ॥ ३२ ॥ यदी मंथंति बाहुभिर्वि रोचतेऽश्वो न वाज्यरुषो वनेष्वा ॥ चित्रो न यामन्

सं॰ त॰ अ॰ श्विनोरनिवृतः परिवृणक्त्यश्मनस्तृणा दहन्॥ जातो अग्नी रोचते चेकितानो वाजी विप्रः
कविशस्तः सुदानुः॥ यं देवास ईड्यं विश्वविदं हव्यवाहमदधुरध्वरेषु॥ सीद होतः स्व उ लोके
चिकित्वान्त्सादया यज्ञं सुकृतस्य योनौ॥ देवावीर्देवान्हविषा यजास्यग्ने बृहद्यजमाने वयो
धाः॥ कृणोत धूमं वृषणं सखायोऽस्रेधन्त इतन वाजमच्छ॥ अयमग्निः पृतनाषाट् सुवीरो
येन देवासो असहन्त दस्यून्॥ अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः॥ तं जानन्नग्न
आ सीदाथा नो वर्धया गिरः॥ २॥ तनूनपादुच्यते गर्भ आसुरो नराशंसो भवति यद्विजा
यते॥ मातरिश्वा यदमिमीत मातरि वातस्य सर्गो अभवत्सरीमणि॥ सुनिर्मथा निर्मथितः
सुनिधा निहितः कविः॥ अग्ने स्वध्वरा कृणु देवान्देवयते यज॥ अजीजनन्नमृतं मर्त्यासो
स्रेमाणं तरणिं वीळुजंभं॥ दश स्वसारो अग्रुवः समीचीः पुमांसं जातमभि सं रभंते॥ प्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सप्तहोतासनकादरोचंतमातुरुपस्थेयदशोचदूधनि॥ननिमिषतिसुरणोदिवेदिवेयद

सुरस्यजठरादजायत॥अमित्रायुधोमरुतामिवप्रयाः प्रथमजाब्रह्मणोविश्वमिद्विदुः॥

द्युम्नवद्ब्रह्मकुशिकासएरिरएकएकोदमेअग्निंसमीधिरे॥यदद्यत्वाप्रयतियज्ञेअस्मिन्हो

तश्चिकित्वोवृणीमहीह॥ध्रुवमयाध्रुवमुताशमिष्ठाः प्रजानन्विद्वाँउपयाहिसोमं॥२४॥

इतितृतीयाष्टकेप्रथमोध्यायः॥ ॥ॐम॥ ॥इच्छंतित्वासोम्यासःसखायःसुन्वंतिसो

मंदधतिप्रयांसि॥तितिक्षंतेअभिशस्तिंजनानामिंद्रत्वदाकश्चनहिप्रकेतः॥नतेदूरेपर

माचिद्रजांस्यातुप्रयाहिहरिवोहरिभ्यां॥स्थिरायवृष्णेसवनाकृतेमायुक्ताग्रावाणःसमि

धानेअग्नौ॥इंद्रःसुशिप्रोमघवातरुत्रोमहाव्रातस्तुविकूर्मिरृघावान्॥यदुग्रोधाबाधि

तोमर्त्येषुक्व१त्यातेवृषभवीर्याणि॥त्वंहिष्माच्यावयन्नच्युतान्येकोवृत्राचरसिजिघ्नमानः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰

12

तव द्यावापृथिवी पर्वतासोऽनु व्रताय निमितेव तस्थुः ॥ उताभये पुरुहूत श्रवोभिरेको दृह्ळमव
दो वृत्रहा सन् ॥ इमे चिदिंद्र रोदसी अपारे यत्संगृभ्णा मघवन्काशिरित्ते ॥ ५ ॥ प्रसू त इंद्र प्र
वता हरिभ्यां प्र ते वज्रः प्रमृणंनेतु शत्रून् ॥ जहि प्रतीचो अनूचः पराचो विश्वं सत्यं कृणुहि
विष्टमस्तु ॥ यस्मै धायुरदधा मर्त्यायाभक्तं चिद्भजते गेह्यं स ॥ भद्रा त इंद्र सुमतिर्घृता
ची सहस्रदाना पुरुहूत रातिः ॥ सहदानुं पुरुहूत क्षियंतमहस्तमिंद्र संपिणक्कुणारुं ॥
अभि वृत्रं वर्द्धमानं पियारुमपादमिंद्र तवसा जघंथ ॥ नि सामनामिषिरामिंद्र भूमिं म
हीमपारां सदने ससत्थ ॥ अस्तभ्नाद्द्यां वृषभो अंतरिक्षमर्षंत्वापस्त्वयेह प्रसूताः ॥ अलातृणो
वल इंद्र व्रजो गोः पुरा हंतोर्भयमानो व्यार ॥ सुगान्पथो अकृणोन्निरजे गाः प्रावन्वाणीः पुरु
हूतं धमंतीः ॥ १० ॥ एको द्वे वसुमती समीची इंद्र आ पप्रौ पृथिवीमुत द्यां ॥ उतांतरिक्षादभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नः समीके उभयोरथीः सयुजः शूरवाजान् ॥ दिवा सूर्यो न मिनाति प्रदिष्टा दिवे दिवे हर्यश्वप्र
सूताः ॥ सं यदानळध्वन आदिदश्वैर्विमोचनं कृणुते तत्त्वस्य ॥ दिदृक्षंत उषसो यामन्नक्तो
र्विवस्वत्साम हि चिन्नमनीकं ॥ विश्वे जानंति महिना यदागादिंद्रस्य कर्म सुकृता पुरूणि ॥ म
हि ज्योतिर्निहितं वक्षणास्वामा पक्वं चरति बिभ्रती गौः ॥ विश्वं स्वाद्म संभृतमुस्रियायां य
त्सीमिंद्रो अदधाद्भोजनाय ॥ इंद्र दृह्य यामकोशा अभूवन्यज्ञाय शिक्ष गृणते सखिभ्यः ॥
दुर्मायवो दुरेवा मर्त्यासो निषंगिणो रिपवो हंत्वासः ॥ २ ॥ सं घोषः शृण्वेवमैरमित्रैर्जही न्ये
ष्वशनिं तपिष्ठां ॥ वृश्चेमधस्ताद्वि रुजा सहस्व जहि रक्षो मघवन्रंधयस्व ॥ उद्वृह रक्षः सहमू व
लमिंद्र वृश्चा मध्यं प्रत्यग्रं शृणीहि ॥ आ कीवतः सललूकं चकर्थ ब्रह्मद्विषे तपुषिं हेतिमस
स्य ॥ स्वस्तये वाजिभिश्च प्रणेतः सं यन्महीरिष आसत्सि पूर्वीः ॥ रायो वंतारो बृहतः स्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० त० अ० 13

मा स्मे अस्तु मगइंद्र प्रजावान्॥ आ नो भर भगमिंद्र द्युमंतं नि ते देष्णस्य धीमहि प्ररेके॥ ऊर्व इव
पप्रथे कामो अस्मे तमा पृण वसुपते वसूनां॥ इमं कामं मंदया गोभिरश्वैश्चंद्रवता राधसा पप्रथ
श्च॥ स्वर्यवो मतिभिः स्तुभ्यं विप्रा इंद्राय वाहः कुशिकासो अक्रन्॥ आ नो गोत्रा दर्दृहि गोपते
गाः सममस्मभ्यं सनयो यंतु वाजाः॥ दिवक्षा असि वृषभ सत्यशुष्मोऽस्मभ्यं सु मघवन्बोधि गो
दाः॥ शुनं हुवेम मघवानमिंद्रमस्मिन्भरे नृतमं वाजसातौ॥ शृण्वंतमुग्रमूतये समत्सु घ्नंतं
वृत्राणि संजितं धनानाम्॥ ४॥ शासद्वह्निर्दुहितुर्नप्त्यं गाद्विद्वाँ ऋतस्य दीधितिं सपर्यन्॥
पिता यत्र दुहितुः सेकमृंजन्सं शग्म्येन मनसा दधन्वे॥ न जामये तान्वो रिक्थमारैक्चकार ग
र्भं सनितुर्निधानं॥ यदी मातरो जनयंत वह्निमन्यः कर्ता सुकृतोरन्य ऋंधन्॥ अग्निर्जज्ञे जु
ह्वा रेजमानो महस्पुत्राँ अरुषस्य प्रयक्षे॥ महान्गर्भो मह्या जातमेषां मही प्रवृद्धर्यश्वस्य

राम
१२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पत्नैः॥ अभि जैत्रीरसचंत स्पृधानं महि ज्योतिस्तमसो निरजानन्। तं जानतीः प्रत्युदायन्नु
षासः पतिर्गवामभवदेक इंद्रः॥ वीळौ सतीरभि धीरा अतृंदन्प्राचाहिन्वन्मनसा सप्त विप्राः॥ वि
श्वामविंदन्पथ्यामृतस्य प्रजानन्नित्ता नमसा विवेश॥५॥ विदद्यदी सरमा रुग्णमद्रेर्महि पाथः
पूर्व्यं सध्र्यक्कः॥ अग्रं नयत्सुपद्यक्षराणामच्छा रवं प्रथमा जानती गात्॥ अगच्छदु विप्रतमः स
खीयन्नसूदयत्सुकृते गर्भमद्रिः॥ ससान मर्यो युवभिर्मखस्यन्नथाभवदंगिराः सद्यो अर्चन्॥
सतः सतः प्रतिमानं पुरोभूर्विश्वा वेद जनिमा हंति शुष्णं॥ प्र णो दिवः पदवीर्गव्युरर्चन्त्सखा सखीँर
मुंचन्निरवद्यात्॥ नि गव्यता मनसा सेदुरर्कैः कृण्वानासो अमृतत्वाय गातुं॥ इदं चिन्नु सदनं भूर्ये
षां येन मासाँ असिषासन्नृतेन॥ संपश्यमाना अमदन्नभि स्वं पयः प्रत्नस्य रेतसो दुघानाः॥ वि
रोदसी अतपद्घोष एषां जाते निष्ठामदधुर्गोषु वीरान्॥६॥ सं जातेभिर्वृत्रहा सेदु हव्यैरुदुस्रिया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ अस्रजदिंद्रो अर्कैः ॥ उरुव्यस्मै घृतवद्भरंती मधु स्वाद्म दुदुहे जेन्या गौः ॥ पित्रे चिच्चक्रुः सदनं
15 समस्मै महि त्विषीमत्सुकृतो वि हि ख्यन् ॥ विष्कभ्नंतः स्कंभनेना जनित्री आसीना ऊर्ध्वं रभसं
वि मिन्वन् ॥ मही यदि धिषणा शिश्नथे धात्सद्योवृधं विभ्वं १ रोदस्योः ॥ गिरो यस्मिन्ननवद्याः
समीचीर्विश्वा इंद्राय तविषीरनुत्ताः ॥ मह्या ते सख्यं वश्मि शक्तीरा वृत्रघ्ने नियुतो यंति पूर्वीः ॥
महि स्तोत्रमव आगन्म सूरेरस्माकं सु मघवन्बोधि गोपाः ॥ महि क्षेत्रं पुरु श्चंद्रं विविद्वा
नादित्सखिभ्यश्चरथं समैरत् ॥ इंद्रो नृभिरजनद्दीद्यानः साकं सूर्यमुषसं गातुमग्निं ॥
अपश्चिदेष विभ्वो दमूनाः प्र सध्रीचीरसृजद्विश्वश्चंद्राः ॥ मध्वः पुनानाः कविभिः पवित्रैर्द्यु
भिर्हिन्वंत्यक्तुभिर्धनुत्रीः ॥ अनु कृष्णे वसुधिती जिहाते उभे सूर्यस्य मंहना यजत्रे ॥ परि य
त्ते महिमानं वृजध्यै सखाय इंद्र काम्या ऋजिप्याः ॥ पतिर्भव वृत्रहन्सूनृतानां गिरां विश्वा

राम
१७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पुरुषुभोवयोधाः ॥ आ नो गहि सख्येभिः शिवेभिर्महान्महीभिरूतिभिः सरण्यन् ॥ त
मंगिरस्वंनमसा सपर्यन्नव्यं कृणोमि सन्यसे पुराजाम् ॥ द्रुहो वियाहि बहुला अदेवीः स्व
श्च नो मघवन्सातये धाः ॥ मिहः पावकाः प्रतता अभूवन्स्वस्ति नः पिपृहि पारमासां ॥
इंद्र त्वं रथिरः पाहि नो रिषो मक्षूमक्षू कृणुहि गोजितो नः ॥ अदेदिष्ट वृत्रहा गोपतिर्गा
अंतः कृष्णाँ अरुषैर्धामभिर्गात् ॥ प्रसूनृता दिशमान ऋतेन दुरश्च विश्वा अवृणोदप
स्वाः ॥ शुनं० ॥ द ॥ इंद्र सोमं सोमपते पिबेमं माध्यंदिनं सवनं चारु यत्ते ॥ प्रपुथ्या शिप्रे
मघवन्नृजीषिन्विमुच्या हरी इह मादयस्व ॥ गवाशिरं मंथिनमिंद्र शुक्रं पिबा सोमं र
रिमा ते मदाय ॥ ब्रह्मकृता मारुतेना गणेन सजोषा रुद्रैस्तृपदा वृषस्व ॥ ये ते शुष्मं ये
तविषीमवर्द्धन्नर्चंत इंद्र मरुतस्त ओजः ॥ माध्यंदिने सवने वज्रहस्त पिबा रुद्रेभिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.स्त.अ.

15

सगणः सुशिप्र ॥ तरुत्रस्य मधुमद्विविप्रं इंद्रस्य नाद्यैर्मरुतो य आसन् ॥ येभिर्वृत्रस्येषितो
विवेदामर्मणो मन्यमानस्य मर्म ॥ मनुष्वदिंद्र सवनं जुषाणः पिबा सोमं शश्वते वीर्याय
॥ स आववृत्स्व हर्यश्व यज्ञैः सरण्युभिरपो अर्णा सिसर्षि ॥५॥ त्वमपो यद्ध वृत्रं जघन्वाँ
अत्याँ इव प्रासृजः सर्तवाजौ ॥ शयानमिंद्र चरता वधेन वव्रिवांसं परि देवीरदेवम् ॥ यजा
म इन्नमसा वृद्धमिंद्रं बृहंतमृष्वमजरं युवानम् ॥ यस्य प्रिये ममतुर्यज्ञियस्य न रोदसी महि
मानं ममाते ॥ इंद्रस्य कर्म सुकृता पुरूणि व्रतानि देवा न मिनंति विश्वे ॥ दाधार यः पृथिवीं
द्यामुतेमां जजान सूर्यमुषसं सुदंसाः ॥ अद्रोघ सत्यं तव तन्महित्वं सद्यो यज्जातो अपिबो
ह सोमं ॥ न द्याव इंद्र तवसस्त ओजो नाहा न मासाः शरदो वरंत ॥ त्वं सद्यो अपिबो जात इं
द्र मदाय सोमं परमे व्योमन् ॥ यद्ध द्यावापृथिवी आविवेशीरथाभवः पूर्व्यः कारुधायाः
॥१०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अलंनहिंपरिष्टयानमर्णोओजायमानंतुविजाततव्यान्॥नतेमहित्वमनुभूदधद्यौर्यदन्य
याष्फिग्याक्षामवस्थाः॥यज्ञोहितइंद्रवर्धनोभूदुतप्रियःसुतसोमोमियेधः॥यज्ञेनयज्ञम
वयज्ञियःसन्यज्ञस्तेवज्रमहिहत्यआवत्॥यज्ञेनेंद्रमवसाचक्रेअर्वागैनंसुम्नायनव्यसेववृ
त्याम्॥यःस्तोमेभिर्वावृधेपूर्व्येभिर्योमध्यमेभिरुतनूतनेभिः॥विवेषयन्माधिषणाजजान
स्तवैपुरापार्यादिंद्रमन्हः॥अंहसोयत्रपीपरद्यथानोनावेवयांतमुभयेहवंते॥आपूर्णोअ
स्यकलशःस्वाहासेक्तेवकोशंसिसिचेपिबध्यै॥समुप्रियाआववृत्रन्मदायप्रदक्षिणिदभि
सोमासइंद्रम्॥नत्वागभीरःपुरुहूतसिंधुर्नाद्रयःपरिषंतोवरंत॥इत्थासखिभ्यइषितोयदिं
द्रादृह्ळंचिदरुजोगव्यमूर्वम्॥शुनंहुवेममघ०॥१२॥प्रपर्वतानामुशतीउपस्थादश्वेइव
विषितेहासमाने॥गावेवशुभ्रेमातरारिहाणेविपाट्छुतुद्रीपयसाजवेते॥इंद्रेषितेप्रसवं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० भिक्षमाणे अछासमुद्रं रथ्येवयाथः॥ समाराणेऊर्मिभिः पिन्वमाने अन्यावामन्यामप्येतिशु

18 भ्रे॥ अछासिंधुंमातृतमामयासंविपाशमुर्वीसुभगामगन्म॥ वत्समिवमातरासंरिहाणेस

मानंयोनिमनुसंचरंती॥ एनावयंपयसापिन्वमानाअनुयोनिंदेवकृतंचरंतीः॥ नवर्त्तवेप्रस

वःसर्गतक्तःकिंयुर्विप्रोनद्योजोहवीति॥ रमध्वंमेवचसेसोम्यायऋतावरीरुपमुहूर्त्तमेवैः

॥ प्रसिंधुमछाबृहतीमनीषावस्युरह्वेकुशिकस्यसूनुः॥ ९२ ॥ इंद्रोअस्मां अरदद्वज्रबाहुर

पाहन्वृत्रंपरिधिंनदीनां॥ देवोनयत्सवितासुपाणिस्तस्यवयंप्रसवेयामउर्वीः॥ प्रवाच्यं

शश्वधावीर्यं१तदिंद्रस्यकर्मयदहिंविवृश्चत्॥ विवज्रेणपरिषदोजघानायन्नापोयन

मिछमानाः॥ एतद्वचोजरितर्मापिमृष्ठाआयत्तेघोषानुत्तरायुगानि॥ उक्थेषुकारोप्रति

नोजुषस्वमानोनिकःपुरुषत्रानमस्ते॥ ओषुस्वसारःकारवेशृणोतययौवोदूरादनसार १म

२६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

थेन॥ निषूनमध्वंभवतासुपाराअधोअक्षाःसिंधवःस्रोत्याभिः॥ आतेकारोशृणवामा
वचांसिययाथदूरादनसारथेन॥ नितेनंसैपीप्यानेवयोषामर्यायेवकन्याशश्वचैते॥१३॥
यदंगत्वाभरताःसंतरेयुर्गव्यन्ग्रामइषितइंद्रजूतः॥ अर्षादहप्रसवःसर्गतक्तआवोवृणेसुम
तिंयज्ञियानाम्॥ अतारिषुर्भरतागव्यवःसमभक्तविप्रःसुमतिंनदीनाम्॥ प्रपिन्वध्वमिषयंतीः
सुराधाआवक्षणाःपृणध्वंयातशीभं॥ उद्वऊर्मिःशम्याहंत्वापोयोक्त्राणिमुंचत॥ मादुष्कृतौ
व्येनसाघ्न्यौशूनमारतां॥१४॥ इंद्रःपूर्भिदातिरद्दासमर्कैर्विदद्वसुर्दयमानोविशत्रून्॥ ब्र
ह्मजूतस्तन्वावावृधानोभूरिदात्रआपृणद्रोदसीउभे॥ मखस्यतेतविषस्यप्रजूतिमियर्मि
वाचममृतायभूषन्॥ इंद्रक्षितीनामसिमानुषीणांविशांदैवीनामुतपूर्वयावा॥ इंद्रोवृत्र
मवृणोच्छर्धनीतिःप्रमायिनाममिनाद्वर्पणीतिः॥ अहन्व्यंसमुशधग्वनेष्वाविर्धेनाअकृणो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·त·अ·

17

राम्याणाम् ॥ इंद्रः स्वर्षा जनयन्नहानि जिगायोशिग्भिः पृतना अभिष्टिः ॥ प्रारोचयन्मनवे
केतुमन्हामविंदज्ज्योतिर्बृहते रणाय ॥ इंद्रस्तुजो बर्हणा आविवेश नृवद्दधानो नर्या पुरूणि ॥
अचेतयद्धिय इमा जरित्रे प्रेमं वर्णमतिरच्छुक्रमासाम् ॥ ५ ॥ महो महानि पनयंत्यस्येंद्रस्य क
र्म सुकृता पुरूणि ॥ वृजनेन वृजिनांत्सं पिपेष मायाभिर्दस्यूँरभिभूत्योजाः ॥ युधेंद्रो मन्हा व
रिवश्चकार देवेभ्यः सत्पतिश्चर्षणिप्राः ॥ विवस्वतः सदने अस्य तानि विप्रा उक्थेभिः कव
यो गृणंति ॥ सत्रासाहं वरेण्यं सहोदां ससवांसं स्वरपश्च देवीः ॥ ससान यः पृथिवीं द्यामु
तेमामिंद्रं मदंत्यनु धीरणासः ॥ ससानात्याँ उत सूर्यं ससानेंद्रः ससान पुरुभोजसं गां ॥ हि
रण्ययमुत भोगं ससान हत्वी दस्यून्प्रार्यं वर्णमावत् ॥ इंद्र ओषधीरसनोदहानि वनस्प

राम
१८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तोँरसनोदंतरिक्षम्॥ विभेदवलंनुनुदेविवाचोथाभवद्दमिताभिक्रतूनाम्॥ शुनंहुवेम०
॥२६॥ तिष्ठाहरीरथआयुज्यमानायाहिवायुर्ननियुतोनोअच्छ॥ पिबास्यंधोअभिसृष्टो
अस्मेइंद्रस्वाहारिमातेमदाय॥ उपाजिरापुरुहूतायसप्तीहरीरथस्यधूर्ष्वायुनज्मि॥ द्र
वयथासंभृतंविश्वतश्चिदुपेमंयज्ञमावहातइंद्रम्॥ उपोनयस्वृवृषणातपुष्पोतेमवत्वंवृ
षभस्वधावः॥ ग्रसेतामश्वाविमुचेहशोणादिवेदिवेसदृशीरद्धिधानाः॥ ब्रह्मणातेब्रह्मयुजा
युनज्मिहरीसखायासधमादआशू॥ स्थिरंरथंसुखमिंद्राधितिष्ठन्प्रजानन्विद्वाँउपया
याहिसोमं॥ मातेहरीवृषणावीतपृष्ठानिरीरमन्यजमानासोअन्ये॥ अत्यायाहिशश्व
तोवयंतेरंसुतेभिःकृणवामसोमैः॥२७॥ तवायंसोमस्त्वमेह्यर्वाङ्शश्वत्तमंसुमनाअ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰अ॰ स्य पाहि ॥ अस्मिन्यज्ञे बर्हिष्या निषद्या दधिष्वेमं जठर इंदुमिंद्र ॥ स्तीर्णं ते बर्हिः सुत इंद्र सो
मः कृता धाना अत्तवे ते हरिभ्यां ॥ तदोकसे पुरुशाकाय वृष्णे मरुत्वते तुभ्यं राता हवींषि ॥ इमं
18 नरः पर्वतास्तुभ्यमापः समिंद्र गोभिर्मधुमंतमक्रन् ॥ तस्यागत्या सुमना ऋष्व पाहि प्रजान
न्विद्वान्पथ्या ऽ अनु स्वाः ॥ याँ आभजो मरुत इंद्र सोमे ये त्वामवर्धन्नभवन्गणस्ते ॥ तेभिरे
तं सजोषा वावशानो ऽग्नेः पिब जिह्वया सोममिंद्र ॥ इंद्र पिब स्वधया चित्सुतस्याग्नेर्वा
पाहि जिह्वया यजत्र ॥ अध्वर्योर्वा प्रयतं शक्र हस्ताद्धोतुर्वा यज्ञं हविषो जुषस्व ॥ शुनं॰ हु
वेम॰ ॥ १८ ॥ इमामू षु प्रभृतिं सातये धाः शश्वच्छश्वदूतिभिर्यादमानः ॥ सुते सुते वावृधे वर्द्ध
नेभिर्यः कर्मभिर्महद्भिः सुश्रुतो भूत् ॥ इंद्राय सोमाः प्रदिवो विदाना ऋभुर्येभिर्वृषपर्वा राम
१८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विह्लाया ॥ प्रथम्यमानानु प्रतिभूरं भायेंद्र पिब वृषधूतस्य वृष्णः ॥ पिबा वर्द्धस्व तव घा सुता
स इंद्र सोमासः प्रथमा उतेमे ॥ यथा पिबः पूर्व्याँ इंद्र सोमाँ एवा पाहि पन्यो अद्या नवीयान् ॥ म
हाँ अमत्रो वृजने विरप्श्युग्रं शवः पत्यते धृष्ण्वोजः ॥ नाह विव्याच पृथिवी चनैनं यत्सोमा
सो हर्यश्वममंदन् ॥ महाँ उग्रो वावृधे वीर्याय समाचक्रे वृषभः काव्येन ॥ इंद्रो भगो वाजदा अ
स्य गावः प्रजायंते दक्षिणा अस्य पूर्वीः ॥ १९ ॥ प्र यत्सिंधवः प्रसवं यथायन्नापः समुद्रं रथ्येव ज
ग्मुः ॥ अतश्चिदिंद्रः सदसो वरीयान्यदीं सोमः पृणति दुग्धो अंशुः ॥ समुद्रेण सिंधवो यादमा
ना इंद्राय सोमं सुषुतं भरंतः ॥ अंशुं दुहंति हस्तिनो भरित्रैर्मध्वः पुनंति धारया पवित्रैः ॥ ह्रदा इ
व कुक्षयः सोमधानाः समी विव्याच सवना पुरूणि ॥ अन्ना यदिंद्रः प्रथमा व्याश वृत्रं जघ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.स.अ. न्वाँ३ऽ इव स्पीत सोमं॥ आ तू भर माकिरेतत्परि ष्ठाद्विद्मा हि त्वा वसुपतिं वसूनां॥ इंद्र यत्ते मा
हिनं दत्रमस्त्यस्मभ्यं तद्धर्यश्व प्र यंधि॥ अस्मे प्र यंधि मघवन्नृजीषिन्निंद्र रायो विश्ववार
स्य भूरेः॥ अस्मे शतं शरदो जीवसे धा अस्मे वीरांछश्वत इंद्र शिप्रिन्॥ शुनं०॥२०॥ वार्त्रह
त्याय शवसे पृतनाषाह्याय च॥ इंद्र त्वा वर्तयामसि॥ अर्वाचीनं सु ते मन उत चक्षुः शत
क्रतो॥ इंद्र कृण्वंतु वाघतः॥ नामानि ते शतक्रतो विश्वाभिर्गीर्भिरीमहे॥ इंद्राभिमातिषाह्ये
॥ पुरुष्टुतस्य धामभिः शतेन महयामसि॥ इंद्रस्य चर्षणीधृतः॥ इंद्रं वृत्राय हंतवे पुरुहूतमु
प ब्रुवे॥ भरेषु वाजसातये॥२२॥ वाजेषु सासहिर्भव त्वामीमहे शतक्रतो॥ इंद्र वृत्राय हंतवे॥
द्युम्नेषु पृतनाज्ये पृत्सुतूर्षु श्रवःसु च॥ इंद्र साक्ष्वाभिमातिषु॥ शुष्मिंतमं न ऊतये द्युम्निनं

२म
१९

19

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पाहि जागृविं ॥ इंद्र सोमं शतक्रतो ॥ इंद्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पंचसु ॥ इंद्र तानि त आ
वृणे ॥ अगंनिंद्र श्रवो बृहद्द्युम्नं दधिष्व दुष्टरं ॥ उत्ते शुष्मं तिरामसि ॥ अर्वावतो न आ गह्यथो श
क्र परावतः ॥ उ लोको यस्ते अद्रिव इंद्रेह तत आ गहि ॥ २१ ॥ अभि तष्टेव दीधया मनीषामत्यो
न वाजी सुधुरो जिहानः ॥ अभि प्रियाणि मर्मृशत्पराणि कवींरिच्छामि संदृशे सुमेधाः ॥ इनो
त पृच्छ जनिमा कवीनां मनोधृतः सुकृतस्तक्षत द्यां ॥ इमा उ ते प्रण्यो वर्धमाना मनोवाता अ
ध नु धर्मणि ग्मन् ॥ नि षीमिदत्र गुह्या दधाना उत क्षत्राय रोदसी समंजन् ॥ सं मात्राभिर्ममिरे
येमुरुर्वी अंतर्मही समृते धायसे धुः ॥ आतिष्ठंतं परि विश्वे अभूषं छ्रियो वसानश्चरति स्वरो
चिः ॥ महत्तद्वृष्णो असुरस्य नामा विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ॥ असूत पूर्वो वृषभो ज्यायानि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ३॰ अ॰ मा अस्य मनुष्यः सन्ति पूर्वीः॥ दिवो नपाता विदथस्य धीभिः क्षत्रं राजाना प्रदिवो दधाथे॥ २३॥
त्रीणि राजाना विदथे पुरूणि परि विश्वानि भूषथः सदांसि॥ अपश्यमत्र मनसा जगन्वान्व्र
20 ते गंधर्वाँ अपि वायुकेशान्॥ तदिन्न्वस्य वृषभस्य धेनोरा नामभिर्ममिरे सक्म्यं गोः॥ अन्य
दन्यदसुर्यं१ वसाना नि मायिनो ममिरे रूपमस्मिन्॥ तदिन्न्वस्य सवितुर्नकिर्मे हिरण्ययी
ममतिं यामशिश्रेत्॥ आ सुष्टुती रोदसी विश्वमिन्वे अपीव योषा जनिमानि वव्रे॥ युवं प्रत्न
स्य साधथो महो यद्दैवी स्वस्तिः परि णः स्यातं॥ गोपाजिह्वस्य तस्थुषो विरूपा विश्वे पश्यन्ति
मायिनः कृतानि॥ शुनं हुवे॰॥ शु॰ एवं॰॥ २४॥ इंद्रं मतिर्हृद आ वच्यमानाच्छा पतिं स्तोमतष्टा
जिगाति॥ या जागृविर्विदथे शस्यमानेंद्र यत्ते जायते विद्धि तस्य॥ दिवश्चिदा पूर्व्या जाय राम
२०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मानो वि जागृवि र्विदथे शस्यमाना ॥ भद्रा वस्त्राण्यर्जुना वसाना सेयमस्मे सनजा पित्र्या
धीः ॥ यमा चिदत्र यमसूरसूत जिह्वाया अग्रं पतदा ह्यस्थात् ॥ वपूंषि जाता मिथुना सचेते
तमोहना तपुषो बुध्न एता ॥ न कि रेषां निंदिता मर्त्येषु ये अस्माकं पितरो गोषु योधाः ॥ इंद्र ए
षां दृंहिता माहिनावानुद्गोत्राणि ससृजे दंसनावान् ॥ सखा ह यत्र सखिभिर्नवग्वैरभिज्ञ्वा स
त्वभिर्गा अनुग्मन् ॥ सत्यं तदिंद्रो दशभिर्दशग्वैः सूर्यं विवेद तमसि क्षियंतं ॥ २५ ॥ इंद्रो मधु सं
भृतमुस्रियायां पद्वद्विवेद शफवन्नमे गोः ॥ गुहा हितं गुह्यं गूळ्हमप्सु हस्ते दधे दक्षिणे दक्षि
णावान् ॥ ज्योतिर्वृणीत तमसो विजानन्नारे स्याम दुरितादभीके ॥ इमा गिरः सोमपाः सोमवृ
द्ध जुषस्वेंद्र पुरुतमस्य कारोः ॥ ज्योतिर्यज्ञाय रोदसी अनु ष्यादारे स्याम दुरितस्य भूरेः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ भूरिंचिद्धितुजतोमर्त्यस्यसुपारासोवसवोबर्हणावतः॥ भुतं॰॥ मण्व॰॥ २८॥ ॥ इतितती
पाठके द्वितीयोध्यायः॥ ॥ हरिः ॐ॥ ॥ इंद्रत्वावृषभंवयंसुतेसोमेहवामहे॥ सपाहिम
ध्वोअंधसः॥ इंद्रक्रतुविदंसुतंसोमंहर्यपुरुष्टुत॥ पिबावृषस्वतातृपिं॥ इंद्रप्रणोधिता
वानंयज्ञंविश्वेभिर्देवेभिः॥ तिरस्तवानविश्पते॥ इंद्रसोमाःसुताइमेतवप्रयंतिसत्पते॥
क्षयंचंद्रासइंदवः॥ दधिष्वाजठरेसुतंसोममिंद्रवरेण्यं॥ तवद्युक्षासइंदवः॥ १॥ गिर्वणः
पाहिनःसुतंमधोर्धाराभिरज्यसे॥ इंद्रत्वादातमिद्यशः॥ अभिद्युम्नानिवनिनइंद्रंसचंते
अक्षिता॥ पीत्वीसोमस्यवावृधे॥ अर्वावतोनआगहिपरावतश्चवृत्रहन्॥ इमाजुष
स्वनोगिरः॥ यदंतरापरावतमर्वावतंचहूयसे॥ इंद्रेहततआगहि॥ २॥ आतूनइंद्रमद्र्य

राम
२१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

घुवानः सोमपीतये ॥ हरिभ्यां याह्यद्रिवः ॥ सत्तो होता न ऋत्वियस्तिस्तिरे बर्हिरानुष
क् ॥ अयुज्रन्प्रातरद्रयः ॥ इमा ब्रह्म ब्रह्मवाहः क्रियंत आ बर्हिः सीद ॥ वीहि शूर पुरोळाशं
॥ रारंधि सवनेषु ण एषु स्तोमेषु वृत्रहन् ॥ उक्थेष्विंद्र गिर्वणः ॥ मतयः सोमपामुरुं रिहं
ति शवसस्पतिं ॥ इंद्रं वत्सं न मातरः ॥ २ ॥ स मंदस्वा ह्यंधसो राधसे तन्वा महे ॥ न स्तोता
रं निदे करः ॥ वयमिंद्र त्वायवो हविष्मंतो जरामहे ॥ उत त्वमस्मयुर्वसो ॥ मारे अस्मद्वि मुमु
चो हरिप्रियार्वाङ्याहि ॥ इंद्र स्वधावो मत्स्वेह ॥ अर्वांचं त्वा सुखे रथे वहतामिंद्र केशिना ॥
घृतस्नू बर्हिरासदे ॥ ४ ॥ उप नः सुतमा गहि सोममिंद्र गवाशिरं ॥ हरिभ्यां यस्ते अस्मयु
॥ तमिंद्र मदमा गहि बर्हिष्ठां ग्रावभिः सुतं ॥ कुविन्न्वस्य तृप्णवः ॥ इंद्रमित्था गिरो मम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

छ्रोगुरिषिताइ्तः॥आरते सोम पीतये॥इंद्रंसोमस्य पीतये स्तोमैरिहहवामहे॥उक्थेभिः
कुविदागमत्॥इंद्रसोमाः सुताइमे तांदधिष्वशतक्रतो॥जठरेवाजिनीवसो॥५॥विद्माहि
त्वाधनंजयंवाजेषुदधृषंकवे॥अधातेसुम्नमीमहे॥इममिंद्रगवाशिरंयवाशिरंचनःपि
ब॥आगत्यावृषभिः सुतम्॥तुभ्येदिंद्रस्वओक्ये सोमंचोदामिपीतये॥एषरारंतुतेहृ
दि॥त्वांसुतस्यपीतयेप्रत्नमिंद्रहवामहे॥कुशिकासोअवस्यवः॥६॥आयात्वर्वाउपवं
धुरेष्ठास्तवेदनुप्रदिवःसोमपेयम्॥प्रियासखायाविमुचोपबर्हिस्त्वामिमेहव्यवाहोह
वंते॥आयाहिपूर्वीरतिचर्षणीरां३अर्यआशिषउपनोहरिभ्यां॥इमाहित्वामतयस्तोमत
ष्टाइंद्रहवंतेसख्यंजुषाणाः॥आनोयज्ञंनमोवृधंसजोषाइंद्रदेवहरिभिर्याहितूयं॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अहंहित्वामतिभिर्जोहवीमिघृतप्रयाःसधमादेमधूनां॥आचत्वामेतावृषणावहा
तोहरीसखायासुधुरास्वंगा॥धानावदिंद्रःसवनंजुषाणःसखासख्युःशृणवद्वंदनानि
॥कुविन्मागोपांकरसेजनस्यकुविद्राजानंमघवन्नृजीषिन्॥कुविन्मऋषिंपपिवांसंसु
तस्यकुविन्मेवस्वोअमृतस्यशिक्षाः॥आत्वाबृहंतोहरयोयुजानाअर्वागिंद्रसधमादो
वहंतु॥प्रयेद्विताद्विवऋंजंत्याताःसुसंमृष्टासोवृषभस्यमूराः॥इंद्रपिबवृषधूतस्यवृ
ष्णआयंतेश्येनउशतेजभार॥यस्यमदेच्यावयसिप्रकृष्टीर्यस्यमदेअपगोत्राववर्थ
॥प्रसुनं०॥१८॥अयंतेअस्तुहर्यतःसोमआहरिभिःसुतः॥जुषाणइंद्रहरिभिर्नआग
ह्यातिष्ठहरितंरथं॥हर्यन्नुषसमर्चयःसूर्यंहर्यन्नरोचयः॥विद्वांश्चिकित्वान्हर्यश्वव
र्धसइंद्रविश्वाअभिश्रियः॥द्यामिंद्रोहरिधायसंपृथिवींहरिवर्पसं॥अधारयद्धरि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ तोर्भूरिभोजनंययोरंतर्हरिश्चरत्॥जज्ञानोहरितोवृषाविश्वमाभातिरोचनं॥हर्यश्वो
23 हरितंधत्तआयुधमावज्रंबाह्वोर्हरिम्॥इंद्रोहर्यंतमर्जुनंवज्रंशुक्रैरभीवृतं॥अपावृ
णोद्धरिभिरद्रिभिःसुतमुद्गाहरिभिराजत॥८॥आमंद्रैरिंद्रहरिभिर्याहिमयूररोम
भिः॥मात्वाकेचिन्नियमन्विन्नपाशिनोतिधन्वेवतांइहि॥वृत्रखादोवलंरुजःपुरां
दर्मोअपामजः॥स्थातारथस्यहर्योरभिस्वरइंद्रोदृह्लाचिदारुजः॥गंभीराँउदधीँरि
वक्रतुंपुष्यसिगाइव॥प्रसुगोपायवसंधेनवोयथाह्रदंकुल्याइवाशत॥आनस्तुजंरयिं
भरांशंनप्रतिजानते॥वृक्षंपक्वंफलमंकीवधूनुहींद्रसंपारणंवसु॥स्वयुरिंद्रस्वराळ
सिस्मद्दिष्टिःस्वयशस्तरः॥सवावृधानओजसापुरुष्टुतभवानःसुश्रवस्तमः॥९॥सु

राम
२३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ध्मस्य ते वृषभस्य स्वराज उग्रस्य यूनः स्थविरस्य घृष्वेः ॥ अजूर्यतो वज्रिणो वीर्या
णीन्द्र श्रुतस्य महतो महानि ॥ महां असि महिष वृष्ण्येभिर्धनस्पृदुग्र सहमानो अन्या
न् ॥ एको विश्वस्य भुवनस्य राजा स योधया च क्षयया च जनान् ॥ प्र मात्राभी रिरिचे
रोचमानः प्र देवेभिर्विश्वतो अप्रतीतः ॥ प्र मज्मना दिव इन्द्रः पृथिव्याः प्रोरोर्महो अं
तरिक्षादृजीषी ॥ उरुं गभीरं जनुषाभ्युग्रं विश्वव्यचसमवतं मतीनां ॥ इन्द्रं सोमासः
प्रदिवि सुतासः समुद्रं न स्रवत आ विशन्ति ॥ यं सोममिन्द्र पृथिवीद्यावा गर्भं न माता बि
भृतस्त्वाया ॥ तं ते हिन्वन्ति तमु ते मृजन्त्यध्वर्यवो वृषभ पातवा उ ॥ १० ॥ मरुत्वां इन्द्र वृष
भो रणाय पिबा सोममनुष्वधं मदाय ॥ आ सिंचस्व जठरे मध्व ऊर्मिं त्वं राजासि प्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त्र॰ अ॰ दिवः सुतानां ॥ सजोषा इंद्र सगणो मरुद्भिः सोमं पिब वृत्रहा शूर विद्वान् ॥ जहि शत्रूँ
रप मृधो नुदस्वाथाभयं कृणुहि विश्वतो नः ॥ उत ऋतुभिरृतुपाः पाहि सोममिंद्र
24 देवेभिः सखिभिः सुतं नः ॥ यां ऽआभजो मरुतो ये त्वान्वहन्वृत्रमदधुस्तुभ्यमोजः ॥ ये त्वाहिहत्ये मघवन्न
वर्धन्ये शांबरे हरिवो ये गविष्टौ ॥ ये त्वा नूनमनुमदंति विप्राः पिबेंद्र सोमं सगणो मरु
द्भिः ॥ मरुत्वंतं वृषभं वावृधानमकवारिं दिव्यं शासमिंद्रं ॥ विश्वासाहमवसे नूतना
योग्रं सहोदामिह तं हुवेम ॥ ११ ॥ सद्यो ह जातो वृषभः कनीनः प्रभर्तुमावदंधसः सु
तस्य ॥ साधोः पिब प्रतिकामं यथा ते रसाशिरः प्रथमं सोम्यस्य ॥ यज्जायथास्तदह
रस्य कामेंऽशोः पीयूषमपिबो गिरिष्ठाम् ॥ तं ते माता परि योषा जनित्री महः पितुर्द एम

२७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मआसिंचदग्रे॥ उपस्थाय मातरमन्नमैट्ट तिग्ममपश्यदभि सोममूधः॥ प्रयावयन्नच
रद्गृत्सो अन्यान्महानि चक्रे पुरुधप्रतीकः॥ उग्रस्तुराषाळभिभूत्योजा यथावशं तन्वं च
क्र एष॥ त्वष्टारमिंद्रो जनुषाभिभूयामुष्या सोममपिबच्चमूषु॥ शुनं०॥१२॥ शंसा म
हामिंद्रं यस्मिन्विश्वा आ कृष्टयः सोमपाः काममव्यन्॥ यं सुक्रतुं धिषणे विभ्वतष्टं घनं वृ
त्राणां जनयंत देवाः॥ यं नु नकिः पृतनासु स्वराजं द्विता तरति नृतमं हरिष्ठां॥ इनतमः स
त्वभिर्यो ह शूषैः पृथुज्रया अमिनादायुर्दस्योः॥ सहावा पृत्सु तरणिर्नार्वा व्यानशी रोदसी
मेहनावान्॥ भगो न कारे हव्यो मतीनां पितेव चारुः सुहवो वयोधाः॥ धर्ता दिवो रजसस्पृ
ष्ट ऊर्ध्वो रथो न वायुर्वसुभिर्नियुत्वान्॥ क्षपां वस्ता जनिता सूर्यस्य विभक्ता भागं धिषणे
व वाजं॥ शुनं हुवेम०॥१३॥ इंद्रः स्वाहा पिबतु यस्य सोम आगत्या तुम्रो वृषभो मरुत्वान्॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ ओरुव्यचाः पृणतामेभिरन्नैरास्य हविस्तन्वः१ काममृध्याः ॥ आतेसपर्यूजवसेयुनज्मि
ययोरनुप्रदिवः श्रुष्टिमावः ॥ इहत्वाधेयुर्हरयः सुशिप्र पिबात्व१स्यसुषुतस्यचारोः ॥
25 गोभिर्मिमिक्षुंदधिरेसुपारमिंद्रंज्यैष्ठ्यायधायसेगृणानाः ॥ मंदानः सोमंपपिवांऋ
जीषिन्त्समस्मभ्यंपुरुधागाइषण्य ॥ इमंकाममंदयागोभिरश्वैश्चंद्रवताराधसा
पप्रथश्च ॥ स्वर्यवोमतिभिःस्तुभ्यंविप्रा इंद्रायवाहःकुशिकासो अक्रन् ॥ शुनं० ॥ १४ ॥
चर्षणीधृतंमघवानमुक्थ्य१मिंद्रंगिरोबृहतीरभ्यनूषत ॥ वावृधानंपुरुहूतंसुवृक्ति
भिरमर्त्यंजरमाणंदिवेदिवे ॥ शतक्रतुमर्णवंशाकिनंनरंगिरोमइंद्रमुपयंतिविश्व
तः ॥ वाजसनिंपूर्भिदंतूर्णिमप्तुरंधामसाचमभिषाचंस्वर्विदं ॥ आकरेवसोर्जरि राम २५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तापनस्यतेनेहसस्तुभरइंद्रोदुवस्यति॥विवस्वतःसदनआहिपिप्रियेसत्रासाहमभि
मातिहनंस्तुहि॥नृणामुत्वानृतमंगीर्भिरुक्थैरभिप्रवीरमर्चतासबाधः॥संसहसेपु
रूमायोजिहीतेनमोअस्यप्रदिवएकईशे॥पूर्वीरस्यनिःषिधोमर्त्येषुपुरूवसूनिपृथि
वीबिभर्ति॥इंद्रायद्यावओषधीरुतापोरयिंरक्षंतिजीरयोवनानि॥१५॥तुभ्यंब्रह्माणि
गिरइंद्रतुभ्यंसत्रादधिरेहरिवोजुषस्व॥बोध्यापिरवसोनूतनस्यसखेवसोजरितृ
भ्योवयोधाः॥इंद्रमरुत्वइहपाहिसोमंयथाशार्यातेअपिबःसुतस्य॥तवप्रणीतीतव
शूरशर्मन्नाविवासंतिकवयःसुयज्ञाः॥सवावशानइहपाहिसोमंमरुद्भिरिंद्रसखिभिः
सुतंनः॥जातंयत्त्वापरिदेवाअभूषन्महेभरायपुरुहूतविश्वे॥अप्तूर्येमरुतआपिरेषो
मंदन्निंद्रमनुदातिवाराः॥तेभिःसाकंपिबतुवृत्रखादःसुतंसोमंदाशुषःस्वेसधस्थे॥इदं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त्र॰ अ॰ त्यन्वोजसा सुतं राधानां पते ॥ पिबा त्व१स्य गिर्वणः ॥ यस्ते अनु स्वधामसत्सुते नियछ

२८

तन्वं ॥ स त्वा ममत्तु सोम्यं ॥ प्र ते अश्नोतु कुक्ष्योः प्रेंद्र ब्रह्मणा शिरः ॥ प्र बाहू शूर राधसे ॥

१६ ॥ धानावंतं करंभिणमपूपवंतमुक्थिनं ॥ इंद्र प्रातर्जुषस्व नः ॥ पुरोळाशं पचत्यं जु

षस्वेंद्रा गुरस्व च ॥ तुभ्यं हव्यानि सिस्रते ॥ पुरोळाशं च नो घसो जोषयासे गिरश्च नः ॥

वधूयुरिव योषणां ॥ पुरोळाशं सनश्रुत प्रातःसावे जुषस्व नः ॥ इंद्र क्रतुर्हि ते बृहन् ॥ मा

ध्यंदिनस्य सवनस्य धानाः पुरोळाशमिंद्र कृष्वेह चारुं ॥ प्र यत्स्तोता जरिता तूर्ण्यर्थो

वृषायमाण उप गीर्भिरीट्टे ॥ २० ॥ तृतीये धानाः सवने पुरुष्टुत पुरोळाशमाहुतं मामह

स्व नः ॥ ऋभुमंतं वाजवंतं त्वा कवे प्रयस्वंत उप शिक्षेम धीतिभिः ॥ पूषण्वते ते चकृमा

करंभं हरिवते हर्यश्वाय धानाः ॥ अपूपमद्धि सगणो मरुद्भिः सोमं पिब वृत्रहा शूर वि

रा म
२६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ह्वान् ॥ प्रतिधानाभरततूयमस्मैपुरोळाशंवीरतमायनृणाम् ॥ दिवेदिवेसदृशीरिंद्रतुभ्यं
वर्द्धंतुत्वासोमपेयायधृष्णो ॥१८॥ इंद्रापर्वताबृहतारथेनवामीरिषआवहतंसुवीराः ॥
वीतंहव्यान्यध्वरेषुदेवावर्द्धेथांगीर्भिरिळयामदंता ॥ तिष्ठासुकंमघवन्मापरागाःसो
मस्यनुत्वासुषुतस्ययक्षि ॥ पितुर्नपुत्रःसिचमारभेतइंद्रस्वादिष्ठयागिराशचीवः ॥
शंसावाध्वर्योप्रतिमेगृणीहींद्रायवाहःकृणवावजुष्टं ॥ एदंबर्हिर्यजमानस्यसीदा
थाचभूदुक्थमिंद्रायशस्तम् ॥ जायेदस्तंमघवन्त्सेदुयोनिस्तदित्त्वायुक्ताहरयोवहंतु ॥
यदाकदाचसुनवामसोममग्निष्ट्वादूतोधन्वात्यच्छ ॥ परायाहिमघवन्नाचयाहींद्रभ्रा
तरुभयत्रातेअर्थं ॥ यत्रारथस्यबृहतोनिधानंविमोचनंवाजिनोरासभस्य ॥१९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ अपाःसोममस्तमिंद्रप्रयाहिकल्याणीर्जायासुरणंगृहेते॥यत्रारथस्यबृहतोनिधानं
27 विमोचनंवाजिनोदक्षिणावत्॥इमेभोजाअंगिरसोविरूपादिवस्पुत्रासोअसुरस्यवीराः॥
विश्वामित्रायददतोमघानिसहस्रसावेप्रतिरंतआयुः॥रूपंरूपंमघवाबोभवीतिमा
याःकृण्वानस्तन्वंपरिस्वाम्॥त्रिर्यद्दिवःपरिमुहूर्तमागात्स्वैर्मंत्रैरनृतुपाऋतावा॥म
हाँऋषिर्देवजादेवजूतोस्तभ्नात्सिंधुमर्णवंनृचक्षाः॥विश्वामित्रोयदवहत्सुदासमप्रि
यायतकुशिकेभिरिंद्रः॥हंसाइवकृणुथश्लोकमद्रिभिर्मदंतोगीर्भिरध्वरेसुतेसचा॥दे
वेभिर्विप्राऋषयोनृचक्षसोविपिबध्वंकुशिकाःसोम्यंमधु॥२०॥उपप्रेतकुशिकाश्चे
तयध्वमश्वंरायेप्रमुंचतासुदासः॥राजावृत्रंजंघनत्प्रागपागुदगथायजातेवरआ राम
२

पृथिव्याः ।। य इमे रोदसी उभे अहमिंद्रमतुष्टवं ।। विश्वामित्रस्य रक्षति ब्रह्मेदं भारतं जन
मू ।। विश्वामित्रा अरासत ब्रह्मेंद्राय वज्रिणे ।। करदिन्नः सुराधसः ।। किं ते कृण्वंति कीकटेषु गा
वो नाशिरं दुह्रे न तपंति घर्मं ।। आनो भर प्रमगंदस्य वेदो नैचाशाखं मघवन्रंधया नः ।।
ससर्परीरमतिं बाधमाना बृहन्मिमाय जमदग्निदत्ता ।। आ सूर्यस्य दुहिता ततान श्रवो
देवेष्वमृतमजुर्यं ।। २१ ।। ससर्परीरभरत्तूयमेभ्यो धिश्रवः पांचजन्यासु कृष्टिषु ।। सा
पक्ष्या नव्यमायुर्दधाना यां मे पलस्तिजमदग्नयो ददुः ।। स्थिरौ गावौ भवतां वीळुर
क्षो मेषा वि वर्हि मा युगं वि शारि ।। इंद्रः पातल्ये ददतां शरीतोररिष्टनेमे अभि नः सचस्व
।। बलं धेहि तनूषु नो बलमिंद्रानळुत्सु नः ।। बलं तोकाय तनयाय जीवसे त्वं हि बलदा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ असि॥ अभिव्ययस्व खदिरस्य सारमोजो धेहि स्यंदने शिंशपायां॥ अक्ष वीळो वीळित
वीळयस्व मा यामादस्मादव जीहिपो नः॥ अयमस्मान्वनस्पतिर्मा च हा मा च रीरिष
28 त्॥ स्वस्त्या गृहेभ्य आवसा आ विमोचनात्॥ २२॥ इंद्रोतिभिर्बहुलाभिर्नो अद्य याच्छ्रे
ष्ठाभिर्मघवंछूर जिन्व॥ यो नो द्वेष्ट्यधरः सस्पदीष्ट यमु द्विष्मस्तमु प्राणो जहातु॥ पर
शुं चिद्वितपति शिंबलं चिद्विवृश्चति॥ उखा चिदिंद्र येषंती प्रयस्ता फेनमस्यति॥ न सा
यकस्य चिकिते जनासो लोधं नयंति पशु मन्यमानाः॥ नावाजिनं वाजिना हासयंति
न गर्दभं पुरो अश्वान्नयंति॥ इम इंद्र भरतस्य पुत्रा अपपित्वं चिकितुर्न प्रपित्वं॥ हिन्वंत्य
श्वमरणं न नित्यं ज्यावाजं परि णयंत्याजौ॥ २३॥ इमं महे विदथ्याय शूषं शश्वत्कृत्व
ईड्याय प्र जभ्रुः॥ शृणोतु नो दम्येभिरनीकैः शृणोत्वग्निर्दिव्यैरजस्रः॥ महिं महे दिवे राम २८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अर्चा पृथिव्यै कामो म इछंचरति प्रजानन् ॥ ययोर्ह स्तोमे विदथेषु देवाः सपर्यवो माद
यंते सचायोः ॥ युवोर्ऋतं रोदसी सत्यमस्तु महे षु णः सुविताय प्रभूतं ॥ इदं दिवे नमो अग्ने
पृथिव्यै सपर्यामि प्रयसा यामि रत्नम् ॥ उतो हि वां पूर्व्या आविविद्र ऋतावरी रोदसी सत्य
वाचः ॥ नरश्चिद्वां समिथे शूरसातौ ववंदिरे पृथिवि वेविदानाः ॥ को अद्धा वेद क इह प्रवोच
द्देवाँ अछा पथ्या का समेति ॥ ददृश्र एषामवमा सदांसि परेषु या गुह्येषु व्रतेषु ॥ कवि
र्नृचक्षा अभि षीमचष्ट ऋतस्य योना विघृते मदंती ॥ नाना चक्राते सदनं यथा वेः स
मानेन क्रतुना संविदाने ॥ समान्या वियुते दूरेअंते ध्रुवे पदे तस्थतुर्जागरूके ॥ उत स्वसा
रा युवती भवंती आदु ब्रुवाते मिथुनानि नाम ॥ विश्वेदेते जनिमा संविविक्तो महो देवान्बिभ्र
ती न व्यथेते ॥ एजद्ध्रुवं पत्यते विश्वमेकं चरत्पतत्रि विषुणं वि जातं ॥ सना पुराणमध्येम्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०र०अ० रान्मरुः पितुर्जनितुर्जामितंनः॥ देवासोयत्रपनितारएवैरुरोपथिव्युतेतस्थुरंतः॥ इमंस्तो
29 मंरोदसीप्रब्रवीम्यदूदराःशृण्वन्नग्निजिह्वाः॥ मित्रःसंम्राजोवरुणोयुवानआदित्यासः
कवयःपप्रथानाः॥२५॥ हिरण्यपाणिःसवितासुजिह्वस्त्रिरादिवोविदथेपत्यमानः॥ देवे
षुचसवितश्लोकमश्रेरादस्मभ्यमासुवसर्वतातिं॥ सुकृत्सुपाणिःस्ववाँऋतावादेवस्त्वष्टा
वसेतानिनोधातु॥ पूषण्वंतऋभवोमादयध्वमूर्ध्वग्रावाणोअध्वरमतष्ट॥ विद्युद्रथामरु
तऋष्टिमंतोदिवोमर्याऋतजाताअयासः॥ सरस्वतीशृणवन्यज्ञियासोधातारयिंस
हवीरंतुरासः॥ विष्णुंस्तोमासःपुरुदस्ममर्काभगस्येवकारिणोयामनिग्मन्॥ उरुक्रमः
ककुहोयस्यपूर्वीर्नमर्धंतियुवतयोजनित्रीः॥ इंद्रोविश्वैर्वीर्यैःपसमानउभेआपप्रौ राम
रोदसीमहित्वा॥ पुरंदरोवृत्रहाधृष्णुषेणःसंगृभ्यानआभराभूरिपश्वः॥२६॥ नास २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सामेपितरावंधुपृछासजात्यमुश्विनोभ्यारुनाम ॥ युवंहिस्थोरग्यिदौनोरयीणांदात्रंरक्षे
थेअकवैरदब्धा ॥ महत्तद्वःकवयश्चारुनामयद्धदेवाभवथविश्वइंद्रे ॥ सखऋभुभिःपुरुहू
तप्रियेभिरिमांधियंसातयेतक्षतानः ॥ अर्यमाणोअदितिर्यज्ञियासोदब्धानिवरुणस्य
व्रतानि ॥ युयोततनोअनपत्यानिगंतोःप्रजावान्नःपशुमांऽअस्तुगातुः ॥ देवानांदूतःपुरुध
प्रसूतोनागांनोवोचतुसर्वताता ॥ शृणोतुनःपृथिवीद्यौरुतापःसूर्योनक्षत्रैरुर्वं१तरिक्षं
॥ शृण्वंतुनोवृषणःपर्वतासोध्रुवक्षेमासइळयामदंतः ॥ आदित्सैर्नोअदितिःशृणोतुयछं
तुनोमरुतःशर्मभद्रं ॥ सदासुगःपितुमांअस्तुपंथामध्वादेवाओषधीःसंपिपृक्त ॥ भगोमे
अग्नेसख्येनमृध्याउद्रायोअश्यांसदनंपुरुक्षोः ॥ स्वदस्वहव्यासमिषोदिदीह्यस्मद्र्य१
क्संमिमीहिश्रवांसि ॥ विश्वांअग्नेपृत्सुतांजेषिशत्रूनहाविश्वासुमनादीदिहीनः ॥ २७ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०२अ० 30 उषसः पूर्वा अध यद्व्यूषुर्महद्वि जज्ञे अक्षरं पदे गोः ॥ व्रता देवाना मुप नु प्रभूषन्महद्देवानाम
सुरत्वमेकं ॥ मो षू णो अत्र जुहुरंत देवा मा पूर्वे अग्ने पितरः पदज्ञाः ॥ पुराण्योः सद्मनोः केतु
रंतर्महद्देवानाम० ॥ वि मे पुरुत्रा पतयंति कामाः शम्यच्छा दीद्ये पूर्व्याणि ॥ समिद्धे अग्नावृत
मिद्वदेम महद्देवानां० ॥ समानो राजा विभृतः पुरुत्रा शये शयासु प्रयुतो वनानु ॥ अन्या वत्सं
भरति क्षेति माता महद्देवानां० ॥ आक्षित्पूर्वास्वपरा अनूरुत्सद्यो जातासु तरुणीष्वंतः ॥ अं
तर्वतीः सुवते अप्रवीता महद्देवानां० ॥ २९ ॥ शयुः परस्तादध नु द्विमाताबंधनश्चरति वत्स
एकः ॥ मित्रस्य ता वरुणस्य व्रतानि महद्देवानां० ॥ द्विमाता होता विदथेषु सम्राळन्वग्रं चरति
क्षेति बुध्नः ॥ प्र रण्यानि रण्यवाचो भरंते महद्देवानां० ॥ शूरस्येव युध्यतो अंतमस्य प्रतीची
नं ददृशे विश्वमायत् ॥ अंतर्मतिश्चरति निःषिधं गोर्महद्देवानां० ॥ नि वेवेति पलितो दूत रम ३०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आस्वंतमेहाँश्वरति रोचनेन॥ वपूंषि बिभ्रदभि नो विचष्टे महद्देवानां॥ विष्णुर्गोपाः
परमं पाति पाथः प्रिया धामान्यमृता दधानः॥ अग्निष्टा विश्वा भुवनानि वेद महद्देवाना
०॥२९॥ नाना चक्राते यम्या३ वपूंषि तयोरन्यद्रोचते कृष्णमन्यत्॥ श्यावी च यदरुषी
च स्वसारौ महद्देवानां०॥ माता च यत्र दुहिता च धेनू सबर्दुघे धापयेते समीची॥ ऋत
स्य ते सदसीळे अंतर्महद्देवानां०॥ अन्यस्या वत्सं रिहती मिमाय कया भुवा नि दधे धेनुरू
धः॥ ऋतस्य सा पयसापिन्वतेळा महद्देवानां०॥ पद्या वस्ते पुरुरूपा वपूंष्यूर्ध्वा तस्थौ त्र्य
विं रेरिहाणा॥ ऋतस्य सद्म वि चरामि विद्वान्महद्देवानां०॥ पदे इव निहिते दस्मे अंतस्तयो
रन्यद्गुह्यमाविरन्यत्॥ सध्रीचीना पथ्या३ सा विषूची महद्देवानां०॥ ३०॥ आ धेनवो धुन
यंतामशिश्वीः सबर्दुघाः शशया अप्रदुग्धाः॥ नव्यानव्या युवतयो भवंतीर्महद्देवानां०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰तृ॰अ॰ यदन्यासुवृषभोरोरवीतिसोअन्यस्मिन्यूथेनिदधातिरेतः॥सहिक्षपावान्सभगःसराजा
महद्देवानां॰॥वीरस्यनुस्वश्व्यंजनासःप्रनुवोचामविदुरस्यदेवाः॥षोळ्हायुक्ताःपंचपं
31 चावहंतिमहद्देवानां॰॥देवस्त्वष्टासविताविश्वरूपःपुपोषप्रजाःपुरुधाजजान॥इमाच
विश्वाभुवनान्यस्यमहद्देवानां॰॥महीसमैरच्चम्वासमीचीउभेतेअस्यवसुनान्यृष्टे॥
श्रृण्वेवीरोविंदमानोवसूनिमहद्देवानां॰॥इमांचनःपृथिवींविश्वधायाउपक्षेतिहित
मित्रोनराजा॥पुरःसदःशर्मसदोनवीरामहद्देवानां॰॥निष्षिध्वरीस्तओषधीरुतापो ५
रयिंतइंद्रपृथिवीबिभर्त्ति॥सखायस्तेवामभाजःस्याममहद्देवानां॰॥२२॥॥इतितृती
याष्टकेतृतीयोध्यायः॥ ॥हरिःॐ॥ ॥नतामिनंतिमायिनोनधीराव्रतादेवानांप्रथ राम ३३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

माध्रुवाणि॥ नरोदसी अद्रुहा वेद्याभिर्न पर्वता निनमे तस्थिवांसः॥ षड्भाराँऽ एको अच
रन्बिभर्त्यृतं वर्षिष्ठमुप गाव आगुः॥ तिस्रो महीरुपरास्तस्थुरत्या गुहा द्वे निहिते दर्श्येका॥ त्रि
पाजस्यो वृषभो विश्वरूप उत त्र्युधा पुरुध प्रजावान्॥ त्र्यनीकः पत्यते माहिनावान्त्स रेतोधा
वृषभः शश्वतीनां॥ अभीक आसां पदवीरबोध्यादित्यानामह्वे चारु नाम॥ आपश्चिदस्मा
अरमंत देवीः पृथग्व्रजंतीः परि षीमवृंजन्॥ त्री षधस्था सिंधवस्त्रिः कवीनामुत त्रिमाता
विदथेषु सम्राट्॥ ऋतावरीर्योषणास्तिस्रो अप्यास्त्रिरा दिवो विदथे पत्यमानाः॥ त्रिरा दि
वः सवितर्वार्याणि दिवेदिव आ सुव त्रिर्नो अह्नः॥ त्रिधातु राय आ सुवा वसूनि भग त्रातर्धि
षणे सातये धाः॥ त्रिरा दिवः सविता सोषवीति राजाना मित्रावरुणा सुपाणी॥ आपश्चि
दस्य रोदसी चिदुर्वी रत्नं भिक्षंत सवितुः सवाय॥ त्रिरुत्तमा दूणशा रोचनानि त्रयो रा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ जंत्वसुरस्य वीराः॥ ऋतावान इषिरा दूळभासस्त्रिरा दिवो विदथे संतु देवाः॥१॥ प्र मे विवि

32 क्वांअविदन्मनीषां धेनुं चरंतीं प्रयुतामगोपां॥ सद्यश्चिद्या दुदुहे भूरि धासेरिंद्रस्तदग्निः

पनितारो अस्याः॥ इंद्रः सु पूषा वृषणा सुहस्ता दिवो न प्रीताः शशयं दुदुह्रे॥ विश्वे यदस्यां

रणयंत देवाः प्र वोऽत्र वसवः सुम्नमश्याम्॥ या जामयो वृष्ण इच्छंति शक्तिं नमस्यंतीर्जानं

ते गर्भमस्मिन्॥ अच्छा पुत्रं धेनवो वावशाना महश्चरंति बिभ्रतं वपूंषि॥ अच्छा विवक्मि रो

दसी सुमेके ग्राव्णो युजानो अध्वरे मनीषा॥ इमा उ ते मनवे भूरिवारा ऊर्ध्वा भवंति दर्शता य

जत्राः॥ या ते जिह्वा मधुमती सुमेधा अग्ने देवेषूच्यत उरूची॥ तयेह विश्वाँ अवसे यजत्राना

सादय पायया चा मधूनि॥ या ते अग्ने पर्वतस्येव धारासश्चंती पीपयद्देव चित्रा॥ तामस्म एम

भ्यं प्रमतिं जातवेदो वसो रास्व सुमतिं विश्वजन्यां॥ ॥ धेनुः प्रत्नस्य काम्यं दुहानांतः पुत्र ३२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्वैरन्तिरिक्षिणायाः॥ आ घोतनिं वहति शुभ्रयामोषसस्तोमो अश्विनावजीगः॥ सुयुग्व
हंति प्रति वाम्र ते नो ध्वीभवंति पितरेव मेधाः॥ जरेथामस्मद्विपणेर्मनीषां युवोरवश्च
क्रमायातमर्वाक्॥ सुयुग्भिरश्वैः सुवृता रथेन दस्राविमं शृणुतं श्लोकमद्रेः॥ किमंगवां
प्रत्यवर्तिं गमिष्ठाहुर्विप्रासो अश्विना पुराजाः॥ आ मन्येथामागतं कच्चिदेवैर्विश्वे ज
नासो अश्विना हवंते॥ इमा हि वां गोऋजीका मधूनि प्र मित्रासो न ददुरुस्रो अग्ने॥
तिरः पुरू चिदश्विना रजांस्यांगूषो वां मघवाना जनेषु॥ एह यातं पथिभिर्देवयानै
र्दस्राविमे वां निधयो मधूनाम्॥ पुराणमोकः सख्यं शिवं वां युवोर्नरा द्रविणं जह्नु
व्याम्॥ पुनः कृण्वानाः सख्या शिवानि मध्वा मदेम सह नू समानाः॥ अश्विना वायुना
युवं सुदक्षा नियुद्भिश्च सजोषसा युवाना॥ नासत्या तिरोअन्ह्यं जुषाणा सोमं पि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰अ॰ व्रतमस्रिधासुदानू ॥ अश्विनापरिवामिषःपुरूचीरीयुर्गीर्भिर्यतमानाअमृध्राः ॥८
रथोहवामृतजाअद्रिजूतःपरिद्यावापृथिवीयातिसद्यः ॥ अश्विनामधुषुत्तमोयुवाकुः
सोमस्तंपातमागतंदुरोणे ॥ रथोहवांभूरिवर्पःकरिक्रत्सुतावतोनिष्कृतमागमिष्ठः ॥९॥
33 मित्रोजनान्यातयतिब्रुवाणोमित्रोदाधारपृथिवीमुतद्याम् ॥ मित्रःकृष्टीरनिमिषाभिच
ष्टेमित्रायहव्यंघृतवज्जुहोत ॥ प्रसमित्रमर्तोअस्तुप्रयस्वान्यस्तआदित्यशिक्षतिव्र
तेन ॥ नहन्यतेनजीयतेत्वोतोनैनमंहोअश्नोत्यन्तितोनदूरात् ॥ अनमीवासइळयामद
न्तोमितज्ञवोवरिमन्नापृथिव्याः ॥ आदित्यस्यव्रतमुपक्षियन्तोवयंमित्रस्यसुमतौ
स्याम ॥ अयंमित्रोनमस्यःसुशेवोराजासुक्षत्रोअजनिष्टवेधाः ॥ तस्यवयंसुमतौय
ज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम ॥ महाँआदित्योनमसोपसद्योयातयज्जनोगृणते

राम
३३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ने सुशेवः ॥ तस्मा एतत्पन्यतमाय जुष्टमग्नौ मित्राय हविरा जुहोत ॥५॥ मित्रस्य चर्ष
णीधृतोऽवो देवस्य सानसि ॥ द्युम्नं चित्रश्रवस्तमं ॥ अभि यो महिना दिवं मित्रो बभूव सप्र
थाः ॥ अभि श्रवोभिः पृथिवीं ॥ मित्राय पंच येमिरे जना अभिष्टिशवसे ॥ स देवान्विश्वान्बि
भर्त्ति ॥ मित्रो देवेष्वायुषु जनाय वृक्तबर्हिषे ॥ इष इष्टव्रता अकः ॥६॥ इहेह वो मनसा बं
धुता नर उशिजो जग्मुरभि तानि वेदसा ॥ याभिर्मायाभिः प्रतिजूतिवर्पसः सौधन्वना य
ज्ञियं भागमानश ॥ याभिः शचीभिश्चमसाँ अपिंशत यया धिया गामरिणीत चर्म
णः ॥ येन हरी मनसा निरतक्षत तेन देवत्वमृभवः समानश ॥ इंद्रस्य सख्यमृभवः स
मानशुर्मनोर्नपातो अपसो दधन्विरे ॥ सौधन्वनासो अमृतत्वमेरिरे विष्ट्वी शमी
भिः सुकृतः सुकृत्यया ॥ इंद्रेण याथ सरथं सुते सचाँ अथो वशानां भवथा सह श्रि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ३॰ अ॰ या॥ न वः प्रतिमै सुकृतानि वाघतः सौधन्वना ऋभवो वीर्याणि च॥ इंद्र ऋभुभिर्वाज

वद्भिः समुक्षितं सुतं सोममा वृषस्वा गभस्त्योः॥ धियेषितो मघवं दाशुषो गृहे सौधन्व

३४ नेभिः सह मत्स्वा नृभिः॥ इंद्र ऋभुमान्वाजवान्मत्स्वेह नोस्मिन्त्सवने शच्या पुरुष्टु

त॥ इमानि तुभ्यं स्वसराणि येमिरे व्रता देवानां मनुषश्च धर्मभिः॥ इंद्र ऋभुभिर्वाजिभि

र्वाजयन्निह स्तोमं जरितुरुप याहि यज्ञियम्॥ शतं केतेभिरिषिरेभिरायवे सहस्रणी

थो अध्वरस्य होमनि॥ ७॥ उषो वाजेन वाजिनि प्रचेताः स्तोमं जुषस्व गृणतो मघोनि

॥ पुराणी देवि युवतिः पुरंधिरनु व्रतं चरसि विश्ववारे॥ उषो देव्यमर्त्या वि भाहि चंद्ररथा

सूनृता ईरयंती॥ आ त्वा वहंतु सुयमासो अश्वा हिरण्यवर्णां पृथुपाजसो ये॥ उषः प्रतीची राम

भुवनानि विश्वोर्ध्वा तिष्ठस्यमृतस्य केतुः॥ समानमर्थं चरणीयमाना चक्रमिव नव्यस्या ऋ ४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वरत्स्व॥अववस्यूमेवचिन्वतीमघोन्युषायाति स्वसरस्य पत्नी॥स्व१र्जनंतीसुभगासुदंसाआंताद्दिवपप्रथआपृथिव्याः॥अच्छावोदेवीमुषसंविभातींप्रवोभरध्वंनमसासुवृक्तिं॥ऊर्ध्वंमधुधादिविपाजोअश्रेत्प्ररोचनारुरुचेरण्वसंदृक्॥ऋतावरीदिवोअर्कैरबोध्यारेवतीरोदसीचित्रमस्थात्॥आयतीमग्नउषसंविभातींवाममेषिद्रविणंभिक्षमाणः॥ऋतस्यबुध्नउषसामिषण्यन्वृषामहीरोदसीआविवेश॥महीमित्रस्यवरुणस्यमायाचंद्रेवभानुंविदधेपुरुत्रा॥८॥इमाउवांभृमयोमन्यमानायुवावतेनतुज्याअभूवन्॥क्व१त्यदिंद्रावरुणायशोवांयेनस्मासिनंभरथःसखिभ्यः॥अयमुवांपुरुतमोरयीयंछश्वत्तममवसेजोहवीति॥सजोषाविंद्रावरुणामरुद्भिर्दिवाष्ट

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त्र०अ० धियाशृणुतंहवंमे॥अस्मेतदिंद्रावरुणावसुष्यादस्मेरयिर्मरुतःसर्ववीरः॥अस्मान्वरू
त्रीःशरणैरवंत्वस्मान्होत्राभारतीदक्षिणाभिः॥बृहस्पतेजुषस्वनोहव्यानिविश्वदेव्य
॥रास्वरत्नानिदाशुषे॥शुचिमर्कैर्बृहस्पतिमध्वरेषुनमस्यत॥अनाम्योजआचके
॥९॥वृषभंचर्षणीनांविश्वरूपमदाभ्यं॥बृहस्पतिंवरेण्यं॥इयंतेपूषन्नाघृणेसुष्टु
तिर्देवनव्यसी॥अस्माभिस्तुभ्यंशस्यते॥तांजुषस्वगिरंममवाजयंतीमवाधियं॥
वधूयुरिवयोषणां॥योविश्वाभिविपश्यतिभुवनासंचपश्यति॥सनःपूषाविताभु
वत्॥तत्सवितुर्वरेण्यंभर्गोदेवस्यधीमहि॥धियोयोनःप्रचोदयात्॥१०॥देवस्य
सवितुर्वयंवाजयंतःपुरंध्या॥भगस्यरातिमीमहे॥देवंनरःसवितारंविप्रायज्ञैः राम
३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुवृक्तिभिः॥ नमस्यंति धियेषिताः॥ सोमो जिगाति तुविद्देवानामेति निष्कृतं॥ ऋतस्य गा ४
योनिमासदं॥ सोमो अस्मभ्यं द्विपदे चतुष्पदे च पशवे॥ अनमीवा इषस्करत॥ अस्माकमा
युर्वर्द्धयन्नभिमातीः सहमानः॥ सोमः स धस्थमासदत्॥ आ नो मित्रावरुणा घृतैर्ग
व्यूतिमुक्षतम्॥ मध्वा रजांसि सुक्रतू॥ उरुशंसा नमोवृधा मह्ना दक्षस्य राजथः॥ द्राघि
ष्ठाभिः शुचिव्रता॥ गृणाना जमदग्निना योनावृतस्य सीदतं॥ पातं सोममृतावृधा
॥११॥ इति मंडलं॥ त्वां ह्यग्ने सदमित्समन्यवो देवासो देवमरतिं न्येरिर इति क्रत्वा न्येरि
रे॥ अमर्त्यं यजत मर्त्येष्वा देवमादेवं जनत प्रचेतसं विश्वमादेवं जनत प्रचेतसं॥ स
भ्रातरं वरुणमग्न आ ववर्त्स्व देवाँ अच्छा सुमती यज्ञवनसं ज्येष्ठं यज्ञवनसं॥ ऋतावा
नमादित्यं चर्षणीधृतं राजानं चर्षणीधृतं॥ सखे सखायमभ्या ववृत्स्वाशुं न चक्रं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रथ्येवरंह्यास्मभ्यंदस्मरंह्या॥ अग्नेमृळीकंवरुणेसचाविदोमरुत्सुविश्वभानुषु॥ तोकायतु
जेशुशुचानशंकृध्यस्मभ्यंदस्मशंकृधि॥ त्वंनोअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेळोवयासिसी
ष्ठाः॥ यजिष्ठोवह्नितमःशोशुचानोविश्वाद्वेषांसिप्रमुमुग्ध्यस्मत्॥ सत्वन्नोअग्नेवमो
भवोतीनेदिष्ठोअस्याउषसोव्युष्टौ॥ अवयक्ष्वनोवरुणंरराणोवीहिमृळीकंसुहवोन
एधि॥१२॥ अस्याग्नेश्रेष्ठासुभगस्यसंदृग्देवस्यचित्रतमामर्त्येषु॥ शुचिघृतंनतप्तमघ्न्या
याःस्पार्हादेवस्यमंहनेवधेनोः॥ त्रिरस्यतापरमासंतिसत्यास्पार्हादेवस्यजनिमान्य
ग्नेः॥ अनंतेअन्तःपरिवीतआगाच्छुचिःशुक्रोअर्योरोरुचानः॥ सदूतोविश्वेदभिव
ष्टिसद्माहोताहिरण्यरथोरंसुजिह्वः॥ रोहिदश्वोवपुष्योविभावासदारण्वःपितुम
तीवसंसत्॥ सचेतयन्मनुषोयज्ञबंधुःप्रतंमह्यारशनयानयंति॥ सक्षेत्यस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दुर्येसुसाधंदेवोमर्तस्यसधनित्वमाप॥सतूनोअग्निर्नयतुप्रजानंनच्छारत्नंदेवभक्तंय
दस्य॥धियायद्विश्वेअमृताअकृण्वंद्यौष्पिताजनितासत्यमुक्षन्॥१३॥सजायतप्र
थमःपस्त्यासुमहोबुध्नेरजसोअस्ययोनौ॥अपादशीर्षागुहमानोअंतायोयुवानोवृ
षभस्यनीळे॥प्रशर्धआर्तप्रथमंविपन्यांऋतस्ययोनावृषभस्यनीळे॥स्पार्होयुवा
वपुष्योविभावासप्तप्रियासोजनयंतवृष्णे॥अस्माकमत्रपितरोमनुष्याअभिप्रसे
दुर्ऋतमाशुषाणाः॥अश्मव्रजाःसुदुघावव्रेअंतरुदुस्राआजन्नुषसोहुवानाः॥ते
मर्मृजतददृवांसोअद्रिंतदेषामन्येअभितोविवोचन्॥पश्वयंत्रासोअभिकारमर्चन्वि
दंतज्योतिश्चकृपंतधीभिः॥तेगव्यतामनसादृध्रमुब्धंगायेमानंपरिषंतमद्रिं॥दृळ्हं
नरोवचसादैव्येनव्रजंगोमंतमुशिजोविवव्रुः॥१४॥तेमन्वतप्रथमंनामधेनोस्त्रिःस

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ स्व॰ अ॰ स मातुः परमाणि विंदन्॥ तज्जानतीरभ्यनूषत व्रा आविर्भुवदरुणीर्यशसा गोः॥ नेशत्तमो
दुधितं रोचत द्यौरुद्देव्या उषसो भानुरर्त॥ आ सूर्यो बृहतस्तिष्ठदज्राँ ऋजु मर्तेषु वृजिना
37 च पश्यन्॥ आदित्पश्चा बुबुधाना व्यख्यन्नादिद्रत्नं धारयंत द्युभक्तं॥ विश्वे विश्वासु दुर्या
सु देवा मित्र धिये वरुण सत्यमस्तु॥ अच्छा वोचेय शुशुचानमग्निं होतारं विश्वभरसं
यजिष्ठं॥ शुच्यूधो अतृणन्न गवामंधो न पूतं परिषिक्तमंशोः॥ विश्वेषामदितिर्यज्ञिया
नां विश्वेषामतिथिर्मानुषाणां॥ अग्निर्देवानामव आवृणानः सुमृळीको भवतु जात
वेदाः॥१५॥ यो मर्त्येष्वमृत ऋतावा देवो देवेष्वरतिर्निधायि॥ होता यजिष्ठो मह्ना शुच
ध्यै हव्यैरग्निर्मनुष ईरयध्यै॥ इह त्वं सूनो सहसो नो अद्य जातो जाताँ उभयाँ अंतर
ग्ने॥ दूत ईयसे युयुजान ऋष्व ऋजुमुष्कान्वृषणः शुक्रांश्च॥ अत्या वृधस्नू रोहिता घृ राम ३८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तस्नूंऋतस्यमन्येमनसाजविष्ठा ॥ अंतरीयसेअरुषायुजानोयुष्मांश्चदेवान्विशआ
चमर्त्तान् ॥ अर्यमणंवरुणंमित्रमेषामिंद्राविष्णूमरुतोअश्विनोत ॥ स्वश्वोअग्नेसुरथः
सुराधाएदुवहसुहविषेजनाय ॥ गोमांअग्नेविमांऽअश्वीयज्ञोनृवत्सखासदमिदप्र
मृष्यः ॥ इळावांऽएषोअसुरप्रजावान्दीर्घोरयिःपृथुबुध्नःसभावान् ॥ १६ ॥ यस्तइध्मं
जभरत्सिष्विदानोमूर्धानंवाततपतेत्वाया ॥ भुवस्तस्यस्वतवांपायुरग्नेविश्वस्मात्सी
मघायतउरुष्य ॥ यस्तेभरादन्नियतेचिदन्नंनिशिषन्मंद्रमतिथिमुदीरत् ॥ आदेवयुरि
नधतेदुरोणेतस्मिन्रयिर्ध्रुवोअस्तुदास्वान् ॥ यस्त्वादोषायउषसिप्रशंसात्प्रियंवा
त्वाकृणवतेहविष्मान् ॥ अश्वोनस्वेदमआहेम्यावांतमंहसःपीपरोदाश्वांसं ॥ यस्तु
भ्यमग्नेअमृतायदाशद्दुवस्त्वेकृणवतेयतस्रुक् ॥ नसरायाशशमानोवियोषंनेन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० मंहु: परिवरद्घा यो: ॥ यस्त्वमग्ने अध्वरं जुजोषो देवो मर्त्तस्य सुधितं रराण: ॥ प्रीतेद
सद्धोत्रा सा यविष्ठासाम यस्य विधतो वृधास: ॥ १७ ॥ चित्तिमचित्तिं चिनवद्वि विद्वान्पृष्ठे
38 वर्वीता वृजिना च मर्त्तान् ॥ राये च न स्वपत्याय देव दितिं च रास्वादितिमुरुष्य ॥ कविं श
शासु: कवयोदब्धा निधारयन्तो दुर्यास्वायो: ॥ अतस्त्वं दृश्यां अग्न एतान्पड्भि: पश्येरद्भु
तां अर्य एवै: ॥ त्वमग्ने वाघते सुप्रणीति: सुतसोमाय विधते यविष्ठ ॥ रत्नं भर शशमाना
य घृष्वे पृथुश्चन्द्रमवसे चर्षणिप्रा: ॥ अधा ह यद्वयमग्ने त्वाया पड्भिर्हस्तेभिश्चकृमा तनू
भि: ॥ रथं न क्रन्तो अपसा भुरिजोर्ऋतं येमु: सुध्य आशुषाणा: ॥ अधा मातुरुषस: स
प्त विप्रा जायेमहि प्रथमा वेधसो नॄन् ॥ दिवस्पुत्रा अंगिरसो भवेमाद्रिं रुजेम धनिनं शु
चन्त: ॥ १८ ॥ अधा यथा न: पितर: परास: प्रत्नासो अग्न ऋतमाशुषाणा: ॥ शुचीद राम ३८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यं दीधितिमुक्थ्यासः क्षामा भिंदंतो अरुणीरप व्रन् ॥ सुकर्माणः सुरुचो देवयंतो यो न
देवा जनिमा धमंतः ॥ शुचंतो अग्निं ववृधंत इंद्रमूर्वं गव्यं परिषदंतो अग्मन् ॥ आ यूथेव
क्षुमति पश्वो अख्यद्देवानां यज्जनिमांत्युग्र ॥ मर्तानां चिदुर्वशीरकृप्रन्वृधे चिदर्य उपरस्या
योः ॥ अकर्म ते स्वपसो अभूम ऋतमवस्रन्नुषसो विभातीः ॥ अनूनमग्निं पुरुधा सुश्चंद्रं देव
स्य मर्मृजतश्चारु चक्षुः ॥ एता ते अग्न उचथानि वेधोऽवोचाम कवये ता जुषस्व ॥ उच्छोच
स्व कृणुहि वस्यसो नो महो रायः पुरुवार प्र यंधि ॥१९॥ आ वो राजानमध्वरस्य रुद्रं होता
रं सत्ययजं रोदस्योः ॥ अग्निं पुरा तनयित्नोरचित्ताद्धिरण्यरूपमवसे कृणुध्वं ॥ अयं यो
निश्चकृमा यं वयं ते जायेव पत्य उशती सुवासाः ॥ अर्वाचीनः परिवीतो नि षीदेमा उ ते
स्वपाक प्रतीचीः ॥ आ शृण्वते अदृपिताय मन्म नृचक्षसे सुमृळीकाय वेधः ॥ देवाय श

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ रु॰ अ॰

ष्मिन्नमृताय कं स ग्रावेव सोता मधुषुद्यमीळे ॥ त्वं चिन्नः शम्या अग्ने अस्या ऋतस्य बो

ध्यृतचित्स्वाधीः ॥ कदा त उक्था सधमाद्यानि कदा भवन्ति सख्या गृहे ते ॥ कथा ह तद्वरु

णाय त्वमग्ने कथा दिवे गर्हसे कन्न आगः ॥ कथा मित्राय मीळ्हुषे पृथिव्यै ब्रवः कदर्यम्णे

कद्भगाय ॥ २० ॥ कद्धिष्ण्यासु वृधसानो अग्ने कद्वाताय प्रतवसे शुभंये ॥ परिज्मने नास

त्याय क्षे ब्रवः कदग्ने रुद्राय नृघ्ने ॥ कथा महे पुष्टिंभराय पूष्णे कद्रुद्राय सुमखाय हविर्दे ॥

कद्विष्णव उरुगायाय रेतो ब्रवः कदग्ने शरवे बृहत्यै ॥ कथा शर्धाय मरुतामृताय कथा सू

रे बृहते पृच्छ्यमानः ॥ प्रति ब्रवोदितये तुराय साधा दिवो जातवेदश्चिकित्वान् ॥ ऋतेन ऋ

तं नियतमीळ आ गोरामा सचा मधुमत्पक्वमग्ने ॥ कृष्णा सती रुशता धासिनैषा जामर्

येण पयसा पीपाय ॥ ऋतेन हि ष्मा वृषभश्चिदक्तः पुमां अग्निः पयसा पृष्ठ्येन ॥ अ

एम

३९

स्पंदमानो अचरद्वयोधा वृषा शुक्रं दुदुहे पृश्निरूधः ॥ २१ ॥ ऋतेनाद्रिं व्यसन्भिदंतः
सममंगिरसो नवंत गोभिः ॥ शुनंनरः परिषदन्नुषासमाविस्स्वरभवज्जाते अग्नौ ॥ ऋतेन दे
वीरमृता अमृक्ता अर्णोभिरापो मधुमद्भिरग्ने ॥ वाजी न सर्गेषु प्रस्तुभानः प्र सदमित्स्र
द वितवे दधन्युः ॥ मा कस्य यक्षं सदमिद्धुरो गा मा वेशस्य प्रमिनतो मापेः ॥ मा भ्रातुरग्ने अ
नृजो ऋणं वेर्मा सख्युर्दक्षं रिपोर्भुजेम ॥ रक्षा णो अग्ने तव रक्षणेभी रारक्षाणः सुम
खप्रीणानः ॥ प्रति ष्फुर विरुज वीड्वंहो जहि रक्षो महि चिद्वावृधानं ॥ एभिर्भव सुमना
अग्ने अर्कैरिमान्स्पृश मन्मभिः शूर वाजान् ॥ उत ब्रह्माण्यंगिरो जुषस्व सं ते शस्ति
र्देववाता जरेत ॥ एता विश्वा विदुषे तुभ्यं वेधो नीथान्यग्ने निण्या वचांसि ॥ निवचना
कवये काव्यान्यशंसिषं मतिभिर्विप्र उक्थैः ॥ २२ ॥ कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰अ॰ हिराजेवामवांइभेन॥तृष्वीमनुप्रसितिंद्रूणानोस्तासिविध्यरक्षसस्तपिष्ठैः॥तवभ्रमा
सआशुयापतंत्यनुस्पृशधृषताशोशुचानः॥तपूंष्यग्नेजुह्वापतंगानसंदितोविसृज
40 विष्वगुल्काः॥प्रतिस्पशोविसृजतूर्णितमोभवापायुर्विशोअस्याअदब्धः॥योनो
दूरेअघशंसोयोअंत्यग्नेमाकिष्टेव्यथिरादधर्षीत्॥उदग्नेतिष्ठप्रत्यातनुष्वन्यमि
त्रांओषतात्तिग्महेते॥योनोअरातिंसमिधानचक्रेनीचातंधक्ष्यतसंनशुष्कं॥ऊ
र्ध्वोभवप्रतिविध्याध्यस्मदाविष्कृणुष्वदैव्यान्यग्ने॥अवस्थिरातनुहियातुजूनां
जामिमजामिंप्रमृणीहिशत्रून्॥२५॥सतेजानातिसुमतिंयविष्ठयईवतेब्रह्मणे
गातुमैरत्॥विश्वान्यस्मैसुदिनानिरायोद्युम्नान्यर्योविदुरोअभिद्यौत्॥सेदग्नेअ
स्तुसुभगःसुदानुर्यस्त्वानित्येनहविषायउक्थैः॥पिप्रीषतिस्वआयुषिदुरोणे राम ४०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्वेदस्मै सुदिना सासदिष्टिः॥ अर्चामि ते सुमतिं घोष्यर्वाक्संते वावाता जरतामियं
गीः॥ स्वश्वास्त्वा सुरथा मर्जयेमास्मे क्षत्राणि धारयेरनु द्यून्॥ इह त्वा भूर्या चरेदुप त्मन्दो
षावस्तर्दीदिवांसमनु द्यून्॥ क्रीळन्तस्त्वा सुमनसः सपेमाभि द्युम्ना तस्थिवांसो जना
नां॥ यस्त्वा स्वश्वः सुहिरण्यो अग्न उपयाति वसुमता रथेन॥ तस्य त्राता भवसि तस्य
सखा यस्त आतिथ्यमानुषग्जुजोषत्॥ २४॥ महो रुजामि बन्धुता वचोभिस्तन्मा
पितुर्गोतमादन्वियाय॥ त्वन्नो अस्य वचसश्चिकिद्धि होतर्यविष्ठ सुक्रतो दमूनाः
॥ अस्वप्नजस्तरणयः सुशेवा अतन्द्रासोऽवृका अश्रमिष्ठाः॥ ते पायवः सध्र्यञ्चो निष
द्याग्ने तव नः पान्त्वमूर॥ ये पायवो मामतेयन्ते अग्ने पश्यन्तो अन्धं दुरितादरक्षन्॥ रर
क्ष तान्सुकृतो विश्ववेदा दिप्सन्त इद्रिपवो नाह देभुः॥ त्वया वयं सधन्य१स्त्वोतास्तव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं·तृ·अ· मृणीत्यन्त्यामेवाजोनू॥उभातांसोसूदयसस्वतातेनुष्टुयाकृणुत्य स्याए॥अयातेअ
ग्नेसमिधाविधेमप्रतिस्तोमंशस्यमानंगृभाय॥दहाशसोरक्षसःपाह्य१स्मांद्रुहोनि
41 दोमित्रमहोअवद्यात्॥२५॥ ॥इतितृतीयाष्टकेचतुर्थोध्यायः॥ ॥हरिःॐ॥वैश्वा
नरायमीळ्हुषेसजोषाःकथादाशेमाग्नयेबृहद्भाः॥अनूनेनबृहतावक्षथेनोपस्त
भायदुपमिन्नरोधः॥मानिंदतयइमंमह्यंरातिंदेवोददौमर्त्यायस्वधावान्॥पाका
यगृत्सोअमृतोविचेतावैश्वानरोनृतमोयह्वोअग्निः॥सामद्विबर्हामहितिग्मभृष्टिः
सहस्ररेतावृषभस्तुविष्मान्॥पदंनगोरपगूळ्हंविविद्वानग्निर्मह्यंप्रेदुवोचन्मनीषां॥ राम
प्रतांअग्निर्बभसत्तिग्मजंभस्तपिष्ठेनशोचिषायःसुराधाः॥प्रयेमिनंतिवरुणस्यधा ४१
मप्रियामित्रस्यचेततोध्रुवाणि॥अभ्रातरोनयोषणोव्यंतःपतिरिपोनजनयोदु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रेवाः॥ पापासः संतो अनृता असत्या इदं पदमजनता गभीरं॥१॥ इदं मे अग्ने कियते
पावकामिनते गुरुं भारं न मन्म॥ बृहद्दधाथ धृषता गभीरं यह्वं पृष्ठं प्रयसा सप्तधा
तु॥ तमिन्न्वेव समना समानमभि क्रत्वा पुनती धीतिरश्याः॥ ससस्य चर्मन्नधि चा
रु पृश्नेरग्ने रुप आरुपितं जबारु॥ प्रवाच्यं वचसः किं मे अस्य गुहा हितमुप निणिग्व
दंति॥ यदुस्रियाणामप वारिव व्रन्पाति प्रियं रुपो अग्रं पदं वेः॥ इदमु त्यन्महि महाम
नीकं यदुस्रिया सचत पूर्व्यं गौः॥ ऋतस्य पदे अधि दीद्यानं गुहा रघुष्यद्रघुयद्विवेद॥
अध द्युतानः पित्रोः सचासामनुत गुह्यं चारु पृश्नेः॥ मातुष्पदे परमे अंति षद्गोर्वृष्णः
शोचिषः प्रयतस्य जिह्वा॥२॥ ऋतं वोचे नमसा पृच्छ्यमानस्तवाशसा जातवेदो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० यदीदं॥त्वमस्य क्षयसि यद्ध विश्वं दिवि यदु द्रविणं यत्पृथिव्यां॥किं नो अस्य द्रविणं क
द्ध रत्नं वि नो वोचो जातवेदश्चिकित्वान्॥गुहाध्वनः परमं यन्नो अस्य रेकु पदं न निदाना
52 अगन्म॥का मर्यादा वयुना कद्ध वाममच्छा गमेम रघवो न वाजं॥कदा नो देवीरमृतस्य
पत्नीः सूरो वर्णेन ततनन्नुषासः॥अनिरेण वचसा फल्ग्वेन प्रतीत्येन कृधुनातृ
पासः॥अधा ते अग्ने किमिहा वदंत्यनायुधास आसता सचंतां॥अस्य श्रिये समि
धानस्य वृष्णो वसोरनीकं दम आ रुरोच॥रुशद्वसानः सुदृशीकरूपः क्षितिर्न रा
या पुरुवारो अद्यौत्॥३॥ऊर्ध्व ऊ षु णो अध्वरस्य होतरग्ने तिष्ठ देवताता यजीयान्॥ राम
त्वं हि विश्वमभ्यसि मन्म प्र वेधसश्चित्तिरसि मनीषां॥अमूरो होता न्यसादि वि ५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्व१ग्निर्मंद्रो विदथेषु प्रचेताः ॥ उर्ध्वं भानुं सवितेवाश्रेन्मेतेव धूमं स्तभायदुप द्यां ॥ यता
सुजूर्णी रातिनी घृताची प्रदक्षिणिद्देवतातिमुराणः ॥ उदु स्वरुर्नवजा नाक्रः पश्वो अन
क्ति सुधितः सुमेकः ॥ स्तीर्णे बर्हिषि समिधाने अग्ना उर्ध्वो अध्वर्युर्जुजुषाणो अस्थात्
॥ पर्यग्निः पशुपा न होता त्रिविष्ट्येति प्रदिव उराणः ॥ परि त्मना मितद्रुरेति होताग्निर्मं
द्रो मधुवचा ऋतावा ॥ द्रवंत्यस्य वाजिनो न शोका भयंते विश्वा भुवना यदभ्राट् ॥ ४ ॥ भ
द्रा ते अग्ने स्वनीक संदृग्घोरस्य सतो विषुणस्य चारुः ॥ न यत्ते शोचिस्तमसा वरंत न
ध्वस्मानस्तन्वी३ रेप आ धुः ॥ न यस्य सातुर्जनितोरवारि न मातरापितरा नू चिदि
ष्टौ ॥ अधा मित्रो न सुधितः पावको३ग्निर्दीदाय मानुषीषु विक्षु ॥ द्विर्यं पंच जीजनं सं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰ वसानाः स्वसारो अग्निं मानुषीषु विक्षु ॥ उषर्बुधमथर्यो न दंतं शुक्रं स्वासं परशुं न तिग्मं

43 ॥ तव त्ये अग्ने हरितो घृतस्ना रोहितास ऋज्वंचः स्वंचः ॥ अरुषासो वृषण ऋजुमुष्का आ
देवतातिमह्वंत दस्माः ॥ ये ह त्ये ते सहमाना अयासस्त्वेषासो अग्ने अर्चयश्चरंति ॥
श्येनासो न दुवसनासो अर्थं तुविष्वणसो मारुतं न शर्द्धः ॥ अकारि ब्रह्म समिधान तुभ्यं शं
सोस्युक्थं यजते व्यू धाः ॥ होतारमग्निं मनुषो निषेदुर्नमस्यंत उशिजः शंसमायोः ॥५॥
अयमिह प्रथमो धायि धातृभिर्होता यजिष्ठो अध्वरेष्वीड्यः ॥ यमप्नवानो भृगवो विरुरु
चुर्वनेषु चित्रं विभ्वं विशेविशे ॥ अग्ने कदा त आनुषग्भुवद्देवस्य चेतनं ॥ अधा हि त्वा जगृ राम
भ्रिरे मर्तासो विक्ष्वीड्यम् ॥ ऋतावानं विचेतसं पश्यंतो द्यामिव स्तृभिः ॥ विश्वेषामध्वरा ७२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णां हस्कर्तारं दमेदमे॥ आशुं दूतं विवस्वतो विश्वा यश्चर्षणीरभि॥ आ जभ्रुः केतुमायवो भृ
गवाणं विशेविशे॥ तमीं होतारमानुषक्चिकित्वांसं नि षेदिरे॥ रण्वं पावकशोचिषं य
जिष्ठं सप्त धामभिः॥ ५॥ तं शश्वतीषु मातृषु वन आ वीतमश्रितं॥ चित्रं संतं गुहा हि
तं सुवेदं कूचिदर्थिनं॥ ससस्य यद्वियुता सस्मिन्नूधन्नृतस्य धामन्रणयंत देवाः॥
महाँ अग्निर्नमसा रातहव्यो वेरध्वराय सदमिदृतावा॥ वेरध्वरस्य दूत्यानि विद्वानुभे
अंता रोदसी संचिकित्वान्॥ दूत ईयसे प्रदिव उराणो विदुष्टरो दिव आरोधनानि॥ कृ
ष्णं त एम रुशतः पुरो भाश्चरिष्ण्वर्चिर्वपुषामिदेकं॥ यदप्रवीता दधते ह गर्भं सद्य
श्चिज्जातो भवसीदु दूतः॥ सद्यो जातस्य ददृशानमोजो यदस्य वातो अनुवाति शोचिः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰ ञ्चिः॥ वृणक्ति तिग्मामतसेषु जिह्वां स्थिरा चिदन्नादयते विजंभैः॥ तृषु यदन्ना तृषुणा वव
क्षत्तृषुं दूतं कृणुते यह्वो अग्निः॥ वातस्य मेळिं सचते निजूर्वन्नाशुं न वाजयते हिन्वे अ
र्वा॥ ७॥ दूतं वो विश्ववेदसं हव्यवाहममर्त्यं॥ यजिष्ठमृंजसे गिरा॥ स ह्निवेदा वसुधितिं
महां आरोधनं दिवः॥ स देवाँ एह वक्षति॥ स वेद देव आनमं देवाँ ऽऋतायते दमे॥ दाति प्रि
याणि चिद्वसु॥ स होता सेदु दूत्यं चिकित्वां अंतरीयते॥ विद्वां आरोधनं दिवः॥ ते स्याम ये अ
ग्नये ददाशुर्हव्यदातिभिः॥ य ईं पुष्यंत इंधते॥ ते राया ते सुवीर्यैः ससवांसो विशृण्विरे॥
ये अग्ना दधिरे दुवः॥ अस्मे रायो दिवे दिवे संचरंतु पुरुस्पृहः॥ अस्मे वाजास ईरतां॥ स वि
प्रश्चर्षणीनां शवसा मानुषाणां॥ अति क्षिप्रेव विध्यति॥ ८॥ अग्ने मृळ महां असि य ई राम

55

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मा देवयुं जनं ॥ इयेथ बर्हिरासदं ॥ स मानुषीषु दूळभो विक्षु प्रावीरमर्त्यः ॥ दूतो विश्वेषां
भुवत् ॥ स सद्म परि णीयते होता मन्द्रो दिविष्टिषु ॥ उत पोता नि षीदति ॥ उत ग्ना अग्निरध्व
र उतो गृहपतिर्दमे ॥ उत ब्रह्मा नि षीदति ॥ वेषि ह्यध्वरीयतामुपवक्ता जनानां ॥ हव्या
च मानुषाणाम् ॥ वेषीद्वस्य दूत्यं १ यस्य जुजोषो अध्वरं ॥ हव्यं मर्तस्य वोळ्हवे ॥ अस्मा
कं जोष्यध्वरमस्माकं यज्ञमङ्गिरः ॥ अस्माकं शृणुधी हवं ॥ परि ते दूळभो रथोऽस्माँ अ
श्नोतु विश्वतः ॥ येन रक्षसि दाशुषः ॥ ९ ॥ अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हृदिस्पृशं
॥ ऋध्यामा त ओहैः ॥ अधा ह्यग्ने क्रतोर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः ॥ रथीरृतस्य बृहतो
बभूथ ॥ एभिर्नो अर्कैर्भवा नो अर्वाङ् स्व १ र्ण ज्योतिः ॥ अग्ने विश्वेभिः सुमना अनीकैः
॥ आभिष्टे अद्य गीर्भिर्गृणन्तोऽग्ने दाशेम ॥ प्र ते दिवो न स्तनयन्ति शुष्माः ॥ तव स्वादिष्ठाग्ने सं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० दृशिरिदाचिदह्नइदाचिदक्तोः॥ श्रियेरुक्मोनरोचतउपाके॥ घृतंनपूतंतनूररेपाःशु
चिहिरण्यं॥ तत्तेरुक्मोनरोचतस्वधावः॥ कृतंचिद्धिष्मासनेमिद्वेषोग्नइनोषिमर्ता
त्॥ इत्थायजमानादृतावः॥ शिवानःसख्यासंतुभ्रात्राग्नेदेवेषुयुष्मे॥ सानोनाभिः
सदनेसस्मिन्नूधन्॥ १०॥ भद्रंतेअग्नेसहसिन्ननीकमुपाकआरोचतेसूर्यस्य॥ रु
शद्दृशेददृशेनक्तयाचिदरूक्षितंदृशआरूपेअन्नं॥ विषाह्यग्नेगृणतेमनीषांखंवे
पसातुविजातस्तवानः॥ विश्वेभिर्यद्वावनःशुक्रदेवैस्तन्नोरास्वसुमहोभूरिमन्म॥ त्व
दग्नेकाव्यात्वन्मनीषास्त्वदुक्थाजायंतेराध्यानि॥ त्वदेतिद्रविणंवीरपेशाइत्थाधिये
दाशुषेमर्त्याय॥ त्वद्वाजीवाजंभरोविहायाअभिष्टिकृज्जायतेसत्यशुष्मः॥ त्वद्रयि राम
र्देवजूतोमयोभुस्त्वदाशुर्जूजुवांअग्नेअर्वा॥ त्वामग्नेप्रथमंदेवयंतोदेवंमर्त्ताअमृ ४५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न मंद्रजिह्वं ॥ द्वेषो युत मा विवासंति धीभिर्दभ्नन सं गृहपतिममूरं ॥ आरे अस्मदमति
मारे अंह आरे विश्वां दुर्मतिं यं निपासि ॥ दोषा शिवः सहसः सूनो अग्ने यं देव आ चित्स
चसे स्वस्ति ॥ ११ ॥ यस्त्वामग्न इनधते यतस्रुक्त्रिस्ते अन्नं कृणवत्सस्मिन्नहन् ॥ स सु
द्युम्नैरभ्यस्तु प्रसक्षत्तव क्रत्वा जातवेदश्चिकित्वान् ॥ इध्मं यस्ते जभरच्छश्रमाणो
महो अग्ने अनीकमा सपर्यन् ॥ स इधानः प्रति दोषामुषासं पुष्यन्रयिं सचते घ्नन्न
मित्रान् ॥ अग्निरीशे बृहतः क्षत्रियस्याग्निर्वाजस्य परमस्य रायः ॥ दधाति रत्नं
विधते यविष्ठो व्यानुषङ्मर्त्याय स्वधावान् ॥ यच्चिद्धि ते पुरुषत्रा यविष्ठाचित्तिभि
श्चकृमा कच्चिदागः ॥ कृधी ष्व१स्मां अदितेरनागान्व्येनांसि शिश्रथो विष्वगग्ने ॥
महश्चिदग्न एनसो अभीक ऊर्वाद्देवानामुत मर्त्यानां ॥ मा ते सखायः सदमिद्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त्र॰ अ॰ षामयच्छातोकायुतनेयायुत्वांयो:॥यथाहृस्यद्वसवोगोर्यंचित्पदिषितामसुंचताय
जत्रा:॥एवोष्व१स्मन्मुंचताव्यंह:प्रतार्यग्नेप्रतरन्नआयु:॥१२॥प्रत्यग्निरुषसाम
ग्रमरव्यद्विभातीनांसुमनारत्नधेयं॥यातमश्विनासुकृतोदुरोणमुत्सूर्योज्योतिषा
46 देवएति॥उर्ध्वंभानुंसवितादेवोअश्रेद्द्रप्संदविध्वद्गविषोनसत्वा॥अनुव्रतंवरुणोयंति
मित्रोयत्सूर्यंदिव्यारोहयंति॥यंसीमकृण्वंतमसेविपृचेध्रुवक्षेमाअनवस्यंतोअर्थं
॥तंसूर्यंहरित:सप्तयह्वी:स्पशंविश्वस्यजगतोवहंति॥वहिष्ठेभिर्विहरन्यासितंतुम
वव्ययंनसितंदेववस्म॥दविध्वतोरश्मय:सूर्यस्यचर्मेवावाधुस्तमोअप्स्व१ंत:॥अ
नायतोअनिबद्ध:कथायंन्यंङु·त्तानोवपद्यतेन॥कयायातिस्वधयाकोददर्शदिव: राम
स्कंभ:समृत:पातिनाकं॥१३॥प्रसग्निरुषसोजातवेदाअरव्यद्देवोरोचमानामहो ४६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिः॥ आ नो नसो रुहसा यातु रथेनेमं यज्ञमुप नो यातमच्छ॥ ऊर्ध्वं केतुं सविता देवो अश्रे
ज्योतिर्विश्वस्मै भुवनाय कृण्वन्॥ आप्रा द्यावापृथिवी अंतरिक्षं वि सूर्यो रश्मिभि
श्चेकितानः॥ आवहंत्यरुणीर्ज्योतिषागान्मही चित्रा रश्मिभिश्चेकिताना॥ प्रबोध
यंती सुविताय देव्युषा ईयते सुयुजा रथेन॥ आ वां वहिष्ठा इह ते वहंतु रथा अश्वास
उषसो व्युष्टौ॥ इमे हि वां मधुपेयाय सोमा अस्मिन्यज्ञे वृषणा मादयेथां॥ अनायतो
अनिबद्धः कथायं०॥ कया याति०॥१४॥ अग्निर्होता नो अध्वरे वाजी सन्परि णीयते॥
देवो देवेषु यज्ञियः॥ परि त्रिविष्ट्यध्वरं यात्यग्नी रथीरिव॥ आ देवेषु प्रयो दधत्॥ परि वा
जपतिः कविरग्निर्हव्यान्यक्रमीत्॥ दधद्रत्नानि दाशुषे॥ अयं यः सृंजये पुरो दैववा
ते समिध्यते॥ द्युमाँ अमित्रदंभनः॥ अस्य घा वीर ईवतोग्नेरीशीत मर्त्यः॥ तिग्मजंभ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०ऌ०अ० स्यमीळ्हुषः॥१५॥ तमर्वंतं न सानसिमरुषं न दिवः शिशुं॥ मर्मृज्यंते दिवेदिवे॥ बोधद्य

57 न्मा हरिभ्यां कुमारः साहदेव्यः॥ अच्छा न हूत उदरं॥ उत त्या यजता हरी कुमारात्साहदे

व्यात॥ प्रयता सद्य आददे॥ एष वां देवावश्विना कुमारः साहदेव्यः॥ दीर्घायुरस्तु सो

मकः॥ तं युवं देवावश्विना कुमारं साहदेव्यं॥ दीर्घायुषं कृणोतन॥१६॥ आ सत्यो यातु

मघवाँ ऋजीषी द्रवंत्वस्य हरय उप नः॥ तस्मा इदंधः सुषुमा सुदक्षमिहाभिपित्वं करते

गृणानः॥ अव स्य शूराध्वनो नांते ऽस्मिन्नो अद्य सवने मंदध्यै॥ शंसात्युक्थमुशनेव वेधा

श्चिकितुषे असुर्याय मन्म॥ कविर्न निण्यं विदथानि साधन्वृषा यत्सेकं विपिपानो अर्चात्॥

दिव इत्था जीजनत्सप्त कारूनह्ना चिच्चक्रुर्वयुना गृणंतः॥ स्वर्यद्वेदि सुदृशीकमर्कैर्महि राम

ज्योती रुरुचुर्यद्ध वस्तोः॥ अंधा तमांसि दुधिता विचक्षे नृभ्यश्चकार नृतमो अभिष्टौ॥ ५७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ववक्षइंद्रोअमितमृजीष्युभेआपप्रौरोदसीमहित्वा॥अतश्चिदस्यमहिमाविरेच्यभि
योविश्वाभुवनाबभूव॥१८॥विश्वानिशक्रोनर्याणिविद्वानपोरिरेचसखिभिर्निकामैः॥
अश्मानंचिद्येबिभिदुर्वचोभिर्व्रजंगोमंतमुशिजोविवव्रुः॥अपोवृत्रंवव्रिवांसंपराहन्
प्रावत्तेवज्रंपृथिवीसचेताः॥प्रार्णांसिसमुद्रियाण्यैनोःपतिर्भवंछवसाशूरधृष्णो॥अ
पोयद्द्रिंपुरुहूतदर्दराविर्भुवत्सरमापूर्व्यंते॥सनोनेतावाजमादर्षिभूरिंगोत्रारुजन्नं
गिरोभिर्गृणानः॥अच्छाकविंनृमणोगाअभिष्टौस्वर्षातामघवंनाधमानं॥ऊतिभिस्त
मिषणोद्युम्नहूतौनिमायावानब्रह्मादस्युरर्त॥आदस्युघ्नामनसायाह्यस्तंभुवत्तेकु
त्सःसख्येनिकामः॥स्वेयोनौनिषदतंसरूपाविवांचिकित्सदृतचिद्धनारी॥१९॥यासि
कुत्सेनसरथमवस्युस्तोदोवातस्यहर्योरीशानः॥ऋज्रावाजंनगध्यंयुयूष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ त्कविर्यदह्न्पार्यायभूषात्॥कुत्सायशुष्णमशुषंनिबर्हीःप्रपित्वेअह्नःकुयवंसहस्रा॥
सद्योदस्यून्प्रमृणकुत्स्येनप्रसूरश्चक्रंवृहतादभीके॥त्वंपिप्रुंमृगयंशूशुवांसमृजि
श्वनेवैदथिनायरंधीः॥पंचाशत्कृष्णानिवपःसहस्रात्कंनपुरोजरिमाविदर्दः॥सूर
उपाकेतन्वं१दधानोवियत्तेचेत्यमृतस्यवर्पः॥मृगोनहस्तीतविषीमुषाणःसिंहो
नभीमआयुधानिबिभ्रत्॥इंद्रंकामावसूयंतोअग्मंत्स्वर्मीळ्हेनसवनेचकानाः॥
श्रवस्यवःशशमानासउक्थैरोकोनरण्वासुदृशीवपुष्टिः॥१५॥तमिद्वइंद्रंसुहवंहुवे
मयस्ताचकारनर्यापुरूणि॥योमावतेजरित्रेगध्यंचिन्मक्षूवाजंभरतिस्पार्हराधाः
॥तिग्मायदंतरशनिःपतातिकस्मिंचिच्छूरमुहुकेजनानां॥घोरायदर्यसमृतिर्भवा राम
त्यधस्मानस्तन्वोबोधिगोपाः॥भुवोवितावामदेवस्यधीनांभुवःसखावृकोवाज ४८

48

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सातौ॥त्वामनुप्रमतिमाजगन्मोरुशंसो जरित्रे विश्वधस्याः॥एभिर्नृभिरिंद्रत्वायुभि
ष्ट्वामघवद्भिर्मघवन्विश्व आजौ॥द्यावो न द्युम्नैरभिसंतो अर्यः क्षपो मदेम शरदश्च पू
र्वीः॥एवेदिंद्राय वृषभाय वृष्णे ब्रह्माकर्म भृगवो न रथं॥नूचिद्यथा नः सख्या वियोष
दसन्न उग्रोऽविता तनूपाः॥नूष्टुत इंद्र नू गृणान इषं जरित्रे नद्यो न पीपेः॥अकारि
ते हरिवो ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रथ्यः सदासाः॥२०॥तं महाँ इंद्र तुभ्यं ह क्षा अनुक्षत्रं
मंहना मन्यत द्यौः॥त्वं वृत्रं शवसा जघन्वान्सृजः सिंधूंरहिना जग्रसानान्॥तव त्वि
षो जनिमन्रेजत द्यौ रेजद्भूमिर्भियसा स्वस्य मन्योः॥ऋघायंत सुभ्वः पर्वतास आ
र्दन्धन्वानि सरयंत आपः॥भिनद्गिरिं शवसा वज्रमिष्णन्नाविष्कृण्वानः सहसा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰ नर्ऋजः ॥ वधीद्वृत्रं वज्रेण मंदसानः सरं नापो जवसा हतवृष्णीः ॥ सुवीरस्ते जनिता
मन्यत द्यौरिंद्रस्य कर्ता स्वपस्तमो भूत् ॥ य ईं जजान स्वर्यं सुवज्रमनपच्युतं सदसो न
भूम ॥ य एक इच्च्यावयति प्र भूमा राजा कृष्टीनां पुरुहूत इंद्रः ॥ सत्यमेनमनु विश्वे मदं
ति रातिं देवस्य गृणतो मघोनः ॥ २१ ॥ सत्रा सोमा अभवन्नस्य विश्वे सत्रा मदासो बृ
हतो मदिष्ठाः ॥ सत्राभवो वसुपतिर्वसूनां दत्रे विश्वा अधिथा इंद्र कृष्टीः ॥ त्वमध प्रथ
मं जायमानोऽमे विश्वा अधिथा इंद्र कृष्टीः ॥ त्वं प्रति प्रवत आशयानमहिं वज्रेण मघव
न्विवृश्चः ॥ सत्राहणं दाधृषिं तुम्रमिंद्रं महामपारं वृषभं सुवज्रं ॥ हंता यो वृत्रं सनितोत
वाजं दाता मघानि मघवा सुराधाः ॥ अयं वृतश्चातयते समीचीर्य आजिषु मघवा शृण्व एकः राम
॥ अयं वाजं भरति यं सनोत्यस्य प्रियासः सख्ये स्याम ॥ अयं शृण्वे अध जयन्नुत घ्नन्नय ४९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पुत्र प्र कृणुते युधा गाः ॥ यदा सत्यं कृणुते मन्युमिंद्रो विश्वं दृळ्हं भयत एजदस्मात् ॥ २२ ॥ स
मिंद्रो गा अजयत्सं हिरण्या समश्विया मघवा यो ह पूर्वीः ॥ एभिर्नृभिर्नृतमो अस्य शाकै
रायो विभक्ता संभरश्च वस्वः ॥ कियत्स्विदिंद्रो अध्येति मातुः कियत्पितुर्जनितुर्यो जजान ॥
यो अस्य शुष्मं मुहुकैरियर्ति वातो न जूतः स्तनयद्भिरभ्रैः ॥ क्षियंतं त्वमक्षियंतं कृणोती
यर्ति रेणुं मघवा समोहम् ॥ विभंजनुरशनिमाँ इव द्यौरुत स्तोतारं मघवा वसौ धात् ॥
अयं चक्रमिषणत्सूर्यस्य न्येतशं रीरमत्ससृमाणं ॥ आ कृष्ण ईं जुहुराणो जिघर्ति
त्वचो बुध्ने रजसो अस्य योनौ ॥ असिक्न्यां यजमानो न होता ॥ २३ ॥ गव्यंत इंद्रं सख्या
य विप्रा अश्वायंतो वृषणं वाजयंतः ॥ जनीयंतो जनिदामक्षितोतिमा च्यावयामो
वते न कोशम् ॥ त्राता नो बोधि ददृशान आपिरभिख्याता मर्डिता सोम्यानां ॥ सखा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संं०त्र०अ० पिता पितृतमः पितॄणां कर्त्तेमु लोकमुशते वयोधाः॥ सखीयतामविता बोधि सखागृ
णान इंद्र स्तुवते वयोधाः॥ वयं ह्या ते चकृमा सबाध आभिः शमीभिर्महयंत इंद्र॥ स्तुत
इंद्रो मघवा यद्ध वृत्रा भूरीण्येको अप्रतीनि हंति॥ अस्य प्रियो जरिता यस्य शर्मन्नकि
र्देवा वारयंते न मर्त्ताः॥ एवा न इंद्रो मघवा विरप्शी करत्सत्या चर्षणीधृदनर्वा॥ त्वं राजा ज
नुषां धेह्यस्मे अधि श्रवो माहिनं यज्जरित्रे॥ नूष्टुत इंद्र०॥ अकारि ते०॥ २४॥ अयं पंथा
अनुवित्तः पुराणो यतो देवा उदजायंत विश्वे॥ अतश्चिदा जनिषीष्ट प्रवृद्धो मा मातरम
मुया पत्तवे कः॥ नाहमतो निरया दुर्गहैतत्तिरश्चता पार्श्वान्निर्गमाणि॥ बहूनि मे अ
कृता कर्त्वानि युध्यै त्वेन सं त्वेन पृच्छै॥ परायतीं मातरमन्वचष्ट न नानु गान्यनु नू ग राम
मानि॥ त्वष्टुर्गृहे अपिबत्सोममिंद्रः शतधन्यं चम्वोः सुतस्य॥ किं स ऋधक्कृणवद्यं ५०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सहस्रं मासो जभार शरदश्च पूर्वीः ॥ नही न्वस्य प्रतिमानमस्त्यन्तर्जातेषूत ये जनित्वाः
॥ अवद्यमिव मन्यमाना गुहाकरिन्द्रं माता वीर्येणा न्यृष्टं ॥ अथोदस्थात्स्वयमत्कं वसान आ
रोदसी अपृणाज्जायमानः ॥ २५ ॥ एता अर्षन्त्यललाभवन्तीरृतावरीरिव संक्रोशमा
नाः ॥ एता वि पृच्छ किमिदं भनन्ति कमापो अद्रिं परिधिं रुजन्ति ॥ किमु ष्विदस्मै निविदो भनन्
तेन्द्रस्यावद्यं दिधिषन्त आपः ॥ ममैतान्पुत्रो महता वधेन वृत्रं जघन्वां असृजद्वि सिन्धू
न् ॥ ममच्चन त्वा युवतिः परास ममच्चन त्वा कुषवा जगार ॥ ममच्चिदापः शिशवे म
मृड्युर्ममच्चिदिन्द्रः सहसोदतिष्ठत् ॥ ममच्चन ते मघवन्व्यंसो निविविध्वां अप हनू ज
घान ॥ अधा निविद्ध उत्तरो बभूवाञ्छिरो दासस्य सं पिणग्वधेन ॥ गृष्टिः ससूव स्थ
विरं तवागामनाधृष्यं वृषभं तुम्रमिन्द्रं ॥ अरीळ्हं वत्सं चरथाय माता स्वयं गातुं त

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰र॰अ॰ न्वं३छमानं॥उतमातामहिषमन्ववेनदमीत्वाजहतिपुत्रदेवाः॥अथाब्रवीद्वृत्रमिंद्रोहनि
ष्यंत्सखेविष्णोवितरंविक्रमस्व॥कस्तेमातरंविधवामचक्रछयुंकस्त्वामजिघांसच्चरंतं
॥कस्तेदेवोअधिमार्डीकआसीद्यत्प्राक्षिणाःपितरंपादगृह्य॥अवर्त्याशुनआंत्राणि
पेचेनदेवेषुविविदेमर्डितारं॥अपश्यंजायाममहीयमानामधामेश्येनोमध्वाजभा
र॥२६॥ ॥इतितृतीयाष्टकेपंचमोध्यायः॥ ॥हरिःॐ॥ ॥एवात्वामिंद्रवज्रिन्न
त्रविश्वेदेवासःसुहवासऊमाः॥महामुभेरोदसीवृद्धमृष्वंनिरेकमिद्वृणतेवृत्रहत्ये
॥अवासृजंतजिव्रयोनदेवाभुवःसम्राळिंद्रसत्ययोनिः॥अहंनहिंपरिशायानम
र्णःप्रवर्तनीररदोविश्वधेनाः॥अतृण्णुवंतंवियतमबुध्यमबुध्यमानंसुषुपाण राम
मिंद्र॥सप्तप्रतिप्रवतआशयानमहिंवज्रेणविरिणाअपर्वन्॥अक्षोदयछवसा ५१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

क्षामबुध्नं वारुणे वातस्त्विषीभिरिंद्रः ॥ दृळ्हान्यौभ्नादुशमान ओजो वाभिनत्ककुभः
पर्वतानां ॥ अभि प्रदद्रुर्जनयो न गर्भं रथा इव प्रययुः साकमद्रयः ॥ अतर्पयो विसृत 5
उब्जऊर्मीन्त्वं वृतां अरिणा इंद्र सिंधून् ॥ १ ॥ त्वं महीमवनिं विश्वधेनां तुर्वीतये वय्या
य क्षरंतीम् ॥ अरमयो नमसैजदर्णः सुतरणां अकृणोरिंद्र सिंधून् ॥ प्राग्रुवो नभन्वो
न वक्वा ध्वस्रा अपिन्वद्युवतीरृतज्ञाः ॥ धन्वान्यज्रां अपृणक्तृषाणां अधोगिं
द्र स्तर्यो दंसुपत्नीः ॥ पूर्वीरुषसः शरदश्च गूर्ता वृत्रं जघन्वां असृजद्वि सिंधून् ॥
परिष्ठिता अतृणद्बद्बधानाः सीरा इंद्रः स्रवितवे पृथिव्या ॥ वम्रीभिः पुत्रमग्रुवो अदा
नं निवेशनाद्धरिव आजभर्थ ॥ व्यं१धो अख्यदहिमाददानो निर्भूदुखच्छित्समरंत
पर्व ॥ प्र ते पूर्वाणि करणानि विप्राविद्वां आह विदुषे करांसि ॥ यथायथा वृष्ण्यानि स्व

सं॰ त॰ अ॰ ५२ गृत्नोपांसि राजंनर्या विवेषीः ॥ नू ष्टुत॰ ॥ अकारि॰ ॥ २ ॥ आन इंद्रो दूरादान आ

सादभिष्टिकृदवसे यासदुग्रः ॥ ओजिष्ठेभिर्नृपतिर्वज्रबाहुः संगे समत्सु तुर्व

णिः पृतन्यून् ॥ आन इंद्रो हरिभिर्यात्वछार्वाचीनोवसे राधसे च ॥ तिष्ठाति वज्री

मघवा विरप्शीमं यज्ञमनु नो वाजसातौ ॥ इमं यज्ञं त्वमस्माकमिंद्र पुरो दधत्सनि

ष्यसि क्रतुं नः ॥ श्वघ्नीव वज्रिन्त्सनये धनानां त्वया वयमर्य आजिं जयेम ॥

उशन्नु षु णः सुमना उपाके सोमस्य नु सुषुतस्य स्वधावः ॥ पा इंद्र प्रतिभृतस्य

मध्वः समंधसा ममदः पृष्ठेन ॥ वि यो ररप्श ऋषिभिर्नवेभिर्वृक्षो न पक्वः सृ

ण्यो न जेता ॥ मर्यो न योषामभिमन्यमानोछा विवक्मि पुरुहूतमिंद्रम् ॥ ३ ॥ राम ५२

गिरिर्न यः स्वतवाँ ऋष्व इंद्रः सनादेव सहसे जात उग्रः ॥ आदर्ता वज्रं स्थविरं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नभीमउद्नेवकोशंवसुनान्यृष्टं॥नयस्यवर्त्ताजनुषान्वस्तिनराधसआम
रीतामघस्य॥उद्वावृषाणस्तविषीवउग्रास्मभ्यंदद्धिपुरुहूतरायः॥ईक्षेरायः
क्षयस्यचर्षणीनामुतव्रजमपवर्त्तासिगोनां॥शिक्षानरःसमिथेषुप्रहा
वान्वस्वोराशिमभिनेतासिभूरिम्॥कयातच्छृण्वेशच्याशचिष्ठोयया
कृणोतिमुहुकाचिदृष्वः॥पुरुदाशुषेविचयिष्ठोअंहोथादधातिद्रविणंजरि
त्रे॥मानोमर्द्धीराभरादद्धितन्नःप्रदाशुषेदातवेभूरियत्ते॥नव्येदेष्णेशस्तेअस्मिं
नउक्थेप्रब्रवामवयमिंद्रस्तुवंतः॥नूष्टुत०॥अकारिते०॥४॥आयात्विंद्रोव
सउपनइहस्तुतःसधमादस्तुशूरः॥वावृधानस्तविषीर्यस्यपूर्वीर्द्यौर्नक्ष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० त्रमभिभूतिपुष्यात्॥ तस्येदिहस्तवथवृष्ण्यानितुविद्युम्नस्यतुविराधसोन्
नॄ॥ यस्यक्रतुर्विदथ्यो॰ नसम्राट्साह्वांतरुत्रोअभ्यस्तिकृष्टीः॥ आयात्विंद्रोदि
वआपृथिव्यामक्षूसमुद्रादुतवापुरीषात्॥ स्वर्णरादवसेनोमरुत्वान्परावतो
वासदनादृतस्य॥ स्थूरस्यरायोबृहतोयईशेतमुष्टवामविदथेष्विंद्रं॥ योवायुना
जयतिगोमतीषुप्रधृष्णुयानयतिवस्योअच्छ॥ उपयोनमोनमसिस्तभायन्नि
यर्तिवाचंजनयन्यजध्यै॥ ऋंजसानःपुरुवारउक्थैरेंद्रंकृण्वीतसदनेषुहोता॥५॥
धिषायदिधिषण्यंतःसरण्यान्सदंतोअद्रिमौशिजस्यगोहे॥ आदुरोषाःपा
स्त्यस्यहोतायोनोमहान्संवरणेषुवह्निः॥ सत्रायदींभार्वरस्यवृष्णःसिषक्तिशुष्मस्तु राम
वतेभराय॥ गुहायदीमौशिजस्यगोहेप्रयद्धियेप्रायसेमदाय॥ वियद्वरांसिप ५३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वींतस्यव्रएवैषयोभिर्जिन्वेअपांजवांसि॥विदद्वसोरस्पागव्यस्युगोह्येपदीवाजाय
सुध्यो॰वहंति॥भद्रातेहस्तासुकृतोतपाणीप्रयंतारास्तुवतेराधइंद्र॥कातेनि
षत्तिःकिमुनोममसिकिंनोदुदुहर्षसेदातवाउ॥एवावस्वइंद्रःसत्यःसम्राड्ढंतावृ
त्रंवरिवःपूरवेकः॥पुरुष्टुतक्रत्वानःशग्धिरायोभक्षीयतेवसोदैव्यस्य॥नूष्टुत॥
अकारि॰॥६॥यन्नइंद्रोजुजुषेयच्चवष्टितन्नोमहान्करतिशुष्म्याचित्॥ब्रह्मस्तो
मंमघवासोमंमुक्थायोअश्मानंशवसाबिभ्रदेति॥सघावृषंधिंचतुरश्रिमस्यन्नु
ग्रोबाहुभ्यांनृतमःशचीवान्॥श्रियेपरुष्णीमुषमाणऊर्णांयस्याःपर्वाणिसख्या
यविव्ये॥योदेवोदेवतमोजायमानोमहोवाजेभिर्महद्भिश्चशुष्मैः॥दधानोवज्रंबा
ह्वोरुशंतंद्याममेनरेजयत्प्रभूम॥विश्वारोधांसिप्रवतश्चपूर्वीर्द्यौरृष्वाज्जनिम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

54

सं०त०अ० न्त्रे जनतक्षाः॥ आमातरा भरति शुष्म्या गोर्नृवत्परिज्मंनोनुवंत वाताः॥ तां तू त इंद्र म
हतो महानि विश्वेष्वित्सवनेषु प्रवाच्या॥ यच्छूर धृष्णो धृषता दधृष्वानहिं वज्रेण श
वसाविवेषीः॥ ५॥ तां तू ते सत्या तुविनृम्ण विश्वा प्र धेनवः सिस्रते वृष्ण ऊध्नः॥ अ
धा ह त्वद्वृषमणो भियानाः प्र सिंधवो जवसा चक्रमंत॥ अत्राह ते हरिवस्ता उ देवीर
वोभिरिंद्र स्तवंत स्वसारः॥ यत्सीमनु प्र मुचो बद्बधाना दीर्घामनु प्रसितिं स्यंद
यध्यै॥ पिपीले अंशुर्मद्यो न सिंधुरा त्वा शमी शशमानस्य शक्तिः॥ अस्मद्र्यक्छुशु
चानस्य यम्या आशुर्न रश्मिं तुव्योजसं गोः॥ अस्मे वर्षिष्ठा कृणुहि ज्येष्ठा नृम्णा
नि सत्रा सहुरे सहांसि॥ अस्मभ्यं वृत्रा सुहनानि रंधि जहि वधर्वनुषो मर्त्यस्य॥ राम
अस्माकमित्सु शृणुहि त्वमिंद्रास्मभ्यं चित्रां उप माहि वाजान्॥ अस्मभ्यं विश्वाइ ५४

© Dharmartha Trust J&K: Digitized by eGangotri

षणः पुरंधीरस्माकं सुमघवन्बोधि गोदाः ॥ नृष्टत ॥ अकारि ते ॥ ८ ॥ कथा महाम
वृधत्कस्य होतुर्यज्ञं जुषाणो अभि सोममूधः ॥ पिबंनुशानो जुषमाणो अंधो वव
क्ष ऋष्वः शुचते धनाय ॥ को अस्य वीरः सधमादमाप समानंश सुमतिभिः को अ
स्य ॥ कदस्य चित्रं चिकिते कदूती वृधे भुवच्छशमानस्य यज्योः ॥ कथा शृणोति हू
यमानमिंद्रः कथा शृण्वन्नवसामस्य वेद ॥ का अस्य पूर्वीरुपमातयो ह कथैनमा
हुः पपुरिं जरित्रे ॥ कथा सबाधः शशमानो अस्य नशदभि द्रविणं दीध्यानः ॥ देवो भुवंन
वेदा म ऋतानां नमो जगृभ्वाँ अभि यज्जुजोषत् ॥ कथा कदस्या उषसो व्युष्टौ देवो म
र्तस्य सख्यं जुजोष ॥ कथा कदस्य सख्यं सखिभ्यो ये अस्मिन्कामं सुयुजं ततस्रे ॥
॥ ९ ॥ किमादमत्रं सख्यं सखिभ्यः कदा नु ते भ्रात्रं प्र ब्रवाम ॥ श्रिये सुदृशो वपुरस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०ऋ०अ० सर्गः स १ एगेविंशतमभिषञ्जागा ॥ दुहं जिघांसं ध्वरसमनिंद्रांतेतिक्तेतिग्मातुज
से अनीकाः ॥ ऋ एणांत्वियत्रं ऋ एणयानउग्रो दूरे अज्ञाताउषसो बबाधे ॥ ऋ तस्यहि
शुरुधः संतिपूर्वीः ऋ तस्यधीतिर्वृजिनानिहंति ॥ ऋ तस्यश्लोको बधिरा ततर्द क
र्णाबुधानः शुचमान आयोः ॥ ऋ तस्यदृळ्हा धरुणानिसंतिपुरूणिचंद्रावपुषेव
पूंषि ॥ ऋ तेनदीर्घमिषणंतपृक्षऋ तेनगाव ऋ तमाविवेशुः ॥ ऋ तं येमान ऋ तमि
द्वनोत्यृतस्यशुष्मस्तुरयाउगव्युः ॥ ऋ ताय पृथ्वी बहुले गभीरे ऋ तायधेनूपरमे
दुहाते ॥ नू ष्टुत० ॥ अकारि० ॥ ९० ॥ कासुष्टुतिः शवसः सूनुमिंद्रमर्वाचीनं राधस
आववर्त्तत् ॥ ददिर्हिवीरो गृणते वसूनिसगोपतिर्निः षिधांनो जनासः ॥ सत्रं ग्रह राम ५५

सेहव्यः स ईड्यः स सुष्टुत इंद्रः सत्यराधाः ॥ स यामन्ना मघवा मर्त्याय ब्रह्मण्यते सु
ष्वये वरिवो धात् ॥ तमिं नरो वि ह्वयंते समीके रिरिक्वांसस्तन्वः कृण्वत त्रां ॥ मिथो
यत्त्यागमुभयासो अग्मन्नरस्तोकस्य तनयस्य सातौ ॥ क्रतूयंति क्षितयो योग उग्रा
शुषाणासो मिथो अर्णसातौ ॥ सं यद्विशोऽववृत्रंत युध्मा आदिन्नेम इंद्रयंते अभीके ॥ आ
दिद्ध नेम इंद्रियं यजंत आदित्पक्तिः पुरोळाशं रिरिच्यात् ॥ आदित्सोमो वि पपृच्याद
सुष्वीनादिज्जुजोष वृषभं यजध्यै ॥ ११ ॥ कृणोत्यस्मै वरिवो य इत्थेंद्राय सोममुशते
सुनोति ॥ सध्रीचीनेन मनसाविवेनं तमित्सखायं कृणुते समत्सु ॥ य इंद्राय सुनवत्सो
त ममद्यप चात्पक्तीरुत भृज्जाति धानाः ॥ प्रति मनायोरुचथानि हर्यं तस्मिंदधद्वृषणं शु
ष्ममिंद्रः ॥ यदा समर्यं व्यचेदृघावा दीर्घं यदा जिमभ्यख्यदर्यः ॥ अचिक्रदद्वृषणं प

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

56

सं०त०अ० त्यछांदुरोणआनिशिशीतंसोमसुद्भिः॥ भूयसावस्नमचरत्कनीयोविक्रीतोअकानि
षंपुनर्यन्॥सभूयसाकनीयोनारिरेचीद्दीनादक्षाविदुहंतिप्रवाणं॥ कइमंदशभिर्म
मेंद्रंक्रीणातिधेनुभिः॥यदावृत्राणिजंघनदथैनंमेपुनर्ददत्॥ नूष्टुतइंद्र०॥अका
रित०॥१२॥ कोअद्यनर्योदेवकामउशन्निंद्रस्यसख्यंजुजोष॥कोवामहेवसेपार्या
यसमिद्धे अग्नौसुतसोमईट्टे॥ कोनानामवचसासोम्यायमनायुर्वाभवतिवस्त
उस्राः॥कइंद्रस्ययुज्यंकःसखित्वंकोभ्रात्रंवष्टिकवयेकऊती॥ कोदेवानामवोअ
द्यावृणीतेकआदित्यांअदितिंज्योतिरीट्टे॥कस्याश्विनाविंद्रोअग्निःसुतस्यांशोःपि
बंतिमनसाविवेनं॥ तस्माअग्निर्भारतःशर्मयंसज्ज्योक्पश्यात्सूर्यमुच्चरंतं॥यइंद्रा राम ५६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

य सुनवामेत्याह नरे नर्याय नृतमाय नृणां ॥ न तं जिनंति बहवो न दभ्रा उर्वस्मा अदितिः श-
र्म यंसत् ॥ प्रियः सुकृत्प्रिय इंद्रे मनायुः प्रियः सुप्रावीः प्रियो अस्य सोमी ॥ १३ ॥
सुप्राव्यः प्राशुषाळेष वीरः सुष्वेः पक्तिं कृणुते केवलेंद्रः ॥ नासुष्वेरापिर्न स-
खा न जामिर्दुष्प्राव्यो वहंतेदवाचः ॥ न रेवता पणिना सख्यमिंद्रो सुन्वता
सुतपाः सं गृणीते ॥ आस्य वेदः खिदति हंति नग्नं वि सुष्वये पक्तये केवलो
भूत् ॥ इंद्रं परे वरे मध्यमास इंद्रं यांतो वसितास इंद्रं ॥ इंद्रं क्षियंत उत युध्य-
माना इंद्रं नरो वाजयंतो हवंते ॥ १४ ॥ अहं मनुरभवं सूर्यश्चाहं कक्षीवाँ ऋषि-
रस्मि विप्रः ॥ अहं कुत्समार्जुनेयं न्यृंजे हं कविरुशना पश्यता मा ॥ अहं भू-
मिमददामार्यायाहं वृष्टिं दाशुषे मर्त्याय ॥ अहमपो अनयं वावशाना मम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त्र०अ० देवासो अनुकेतमायन्॥अहंपुरोमंदसानोव्यैरंनवसाकंनवतीःशंबरस्य॥श

ततमंवेश्यंसर्वतातादिवोदासमतिथिग्वंयदावं॥प्रसुषविभ्योमरुतोविर

स्तुप्रश्येनःश्येनेभ्यआशुपत्वा॥अचक्रयायत्स्वधयासुपर्णोहव्यंभरन्म

नवेदेवजुष्टं॥भरद्यदिविरतोवेविजानःपथोरुणामनोजवाअसर्जि॥

तूयंययौमधुनासोम्येनोतश्रवोविविदेश्येनोअत्र॥ऋजीपीश्येनोदद

मानोअंशुंपरावतःशकुनोमंद्रंमदं॥सोमंभरद्दादृहाणोदेवावान्दिवो

अमुष्मादुत्तरादादाय॥आदायश्येनोअभरत्सोमंसहस्रंसवाँअयुतं राम

चसाकं॥अत्रापुरंधिरजहादरातीर्मदेसोमस्यमूराअमूरः॥१५॥ग ५७

57

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्भेनुसंनन्वेषामवेदमहंदेवानांजनिमानिविश्वा ॥ शतंमापुरआयसीररक्षंन्
धश्येनोजवसानिरदीयं ॥ नघासमामपजोषंजभाराभीमासत्वक्षसावीर्ये
ण ॥ ईर्मापुरंधिरजहादरातीरुतवातांअतरच्छूशुवानः ॥ अवयच्छ्येनोअस्व
नीदधद्योर्वियद्यदिवातऊहुःपुरंधिं ॥ सृजद्यदस्माअवहक्षिपज्यांकृशानु
रस्तामनसाभुरण्यन् ॥ ऋजिप्यईमिंद्रावतोनभुज्युंश्येनोजभारबृहतोअ
धिष्णोः ॥ अंतःपतत्पतत्र्यस्यपर्णमधयामनिप्रसितस्यतद्वेः ॥ अधश्वेतंक
लशंगोभिरक्तमापिप्यानंमघवाशुक्रमंधः ॥ अध्वर्युभिःप्रयतंमध्वोअग्र
मिंद्रोमदायप्रतिधत्पिबध्यैशूरोमदायप्रतिधत्पिबध्यै ॥ १६ ॥ त्वायुजात
वतत्सोमसख्यइंद्रोअपोमनवेसस्रुतस्कः ॥ अहन्नहिमरिणात्सप्तसिं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰अ॰ धूनपो॰व्रणोदपिहितेवृरवानि॥त्वायुजानिखिदत्सूर्यस्यंद्रश्वकःसहस्रास

द्यइंदो॥अधिष्णुनाबृहतावर्त्तमानंमहोद्रुहोअपविश्वायुधायि॥अहंनिं

द्रोअदहदग्निरिंदोपुरादस्यून्मध्यंदिनादभीके॥दुर्गेदुरोणेक्रत्वानयातांपु

रूसहस्राशर्वानिबर्हीत्॥विश्वस्मात्सीमधमाइंद्रदस्यून्विशोदासीरकृणोरप्रश

स्ताः॥अबाधेथाममृणातंनिशत्रून्अविंदेथामपचितिंवधत्रैः॥एवासत्यंमघवा

नायुवंतदिंद्रश्चसोमोर्वमश्व्यंगोः॥आदर्दृतमपिहितान्यश्नारिरिचथुःक्षाश्चि

त्ततृदाना॥१७॥आनस्तुतउपवाजेभिरूतीइंद्रयाहिहरिभिर्मंदसानः॥तिर

श्चिदर्यःसवनापुरूण्यांगूषेभिर्गृणानःसत्यराधाः॥आतिष्ठायातिनर्यश्चि रामम

कित्वानूयमानःसोतृभिरुपयज्ञं॥स्वश्वोयोअभीरुर्मन्यमानःसुष्वाणेभिर्मद ५८

58

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नि संल वीरे ः॥ श्रावयेदस्य कर्णा वाजयध्यै जुष्टामनु प्र दिशं मंदयध्यै ॥ उद्वावृषाणो
राधसे तुविष्मान्करन्न इंद्रः सुतीर्थाभयं च ॥ अच्छा यो गंता नाधमानमूती इत्था वि
प्रं हवमानं गृणंतं ॥ उप त्मनि दधानो धुर्या३शून्सहस्राणि शतानि वज्रबाहुः ॥
त्वोतासो मघवन्निंद्र विप्रा वयं ते स्याम सूरयो गृणंतः ॥ भेजानासो बृहद्दिवस्य रा
य आकाय्यस्य दावने पुरुक्षोः ॥ १८ ॥ नकिरिंद्र त्वदुत्तरो न ज्यायां अस्ति वृत्रहन् ॥
नकिरेवा यथा त्वं ॥ सत्रा ते अनु कृष्टयो विश्वा चक्रेव वावृतुः ॥ सत्रा महां असि
श्रुतः ॥ विश्वे चनेदना त्वा देवास इंद्र युयुधुः ॥ यदहा नक्तमातिरः ॥ यत्रोत बाधिते
भ्यश्चक्रं कुत्साय युध्यते ॥ मुषाय इंद्र सूर्यं ॥ यत्र देवां ऋघायतो विश्वां अयुध्य
एक इत् ॥ त्वमिंद्र वनूंरहन् ॥ १९ ॥ यत्रोत मर्त्याय कमरिणा इंद्र सूर्यं ॥ प्रावः शची

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ऋ॰ अ॰

भिरेतशं॥ किमादुतासि वृत्रहन्मघवन्मन्युमत्तमः॥ अत्राह दानुमातिरः॥ एतद्घेदु
त वीर्यं१मिंद्र चकर्थ पौंस्यम्॥ स्त्रियं यद्दुर्हणायुवं वधीर्दुहितरं दिवः॥ दिवश्चिद्घा
दुहितरं महान्महीयमानाम्॥ उषासमिंद्र संपिणक्॥ अपोषा अनसः सरत्सं
पिष्टादह बिभ्युषी॥ नि यत्सीं शिश्नथद्वृषा॥ २०॥ एतदस्या अनः शये सुसंपि
ष्टं विपाश्या॥ ससार सीं परावतः॥ उत सिंधुं वि बाल्यं वितस्थानामधि क्ष
मि॥ परिष्ठा इंद्र मायया॥ उत शुष्णस्य धृष्णुया प्रमृक्षो अभि वेदनं॥ पुरो य
दस्य संपिणक्॥ उत दासं कौलितरं बृहतः पर्वतादधि॥ अवाहन्निंद्र शंबरं॥
उत दासस्य वर्चिनः सहस्राणि शतावधीः॥ अधि पंच प्रधींरिव॥ २१॥ उत
त्यं पुत्रमग्रुवः परावृक्तं शतक्रतुः॥ उक्थेष्विंद्र आभजत्॥ उत त्या तुर्वशायदू

राम
५९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अस्नातारा शचीपतिः ॥ इंद्रो विद्वाँ अपारयत् ॥ उत त्या सद्य आर्या सरयोरिंद्र पा
रतः ॥ अर्णाचित्ररथावधीः ॥ अनु द्वा जहिता नयोंधं श्रोणं च वृत्रहन् ॥ न तत्ते सु
म्नमष्टवे ॥ शतमश्मन्मयीनां पुरामिंद्रो व्यास्यत् ॥ दिवोदासाय दाशुषे ॥ २२ ॥ अ
स्वापयद्दभीतये सहस्रा त्रिंशतं हथैः ॥ दासानामिंद्रो मायया ॥ स घेदुतासि वृत्रह
न्त्समान इंद्र गोपतिः ॥ यस्ता विश्वानि चिच्युषे ॥ उत नूनं यदिंद्रियं करिष्या इंद्र पौ
स्यं ॥ अद्या नकिष्टदा मिनत् ॥ वामंवामं त आदुरे देवो ददात्वर्यमा ॥ वामं पूषा वामं भ
गो वामं देवः करूळती ॥ २३ ॥ कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा ॥ कया श
चिष्ठया वृता ॥ कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदंधसः ॥ दृळ्हा चिदारुजे वसु ॥ अ
भी षु णः सखीनामविता जरितॄणां ॥ शतं भवास्यूतिभिः ॥ अभी न आ ववृत्स्व चक्रं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

60

सं॰ऋ॰अ॰ नव्रुत्तमर्वंत:॥ निप्रुन्निं म्र्वर्षणीनां॥ प्रवताहि क्रतूनामाहापदेवगछसि॥ अभक्षि
सूर्येसचा॥२४॥ संपत्तइंद्रमन्यव: संचक्राणिदधन्विरे॥ धेअत्वेअधसूर्ये॥ उतस्मा
हित्वामाहुरिन्मघवानंशचीपते॥ दातारमविदीधयुं॥ उतस्मासद्यइत्परिन्नृणमा
नायसुन्वते॥ पुरुचिन्मंहसेवसु॥ नहिष्मातेशतंचनराधोवरंतआमुर:॥ नच्यौ
त्नानिकरिष्यत:॥ अस्मांअवंतुतेशतमस्मान्सहस्रमूतय:॥ अस्मान्विश्वाअ
भिष्टय:॥२५॥ अस्मांइहावृणीष्वसख्यायस्वस्तये॥ महोरायेदिवित्मते॥ अस्मां
अविढ्ढिविश्वहेंद्ररायापरीणसा॥ अस्मान्विश्वाभिरूतिभि:॥ अस्मभ्यंतांअपा
वृधिव्रजांअस्तेवगोमत:॥ नवाभिरिंद्रोतिभि:॥ अस्माकंधृष्णुयारथोद्युमांइंद्रान
पच्युत:॥ गव्युरश्वयुरीयते॥ अस्माकमुत्तमंकृधिश्रवोदेवेषुसूर्य॥ वर्षिष्ठंद्यामि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वोपरि ॥ २६ ॥ आतूनइंद्रवृत्रहंनस्माकमर्द्धमागहि ॥ महान्महीभिरूतिभिः ॥ भृ
मिश्चिद्घासितूतुजिराचित्रचित्रिणीष्वा ॥ चित्रंकृणोष्यूतये ॥ दभ्रेभिश्चिछशीयां
संहंसिव्राधंतमोजसा ॥ सखिभिर्येत्वेसचा ॥ वयमिंद्रत्वेसचावयंत्वाभिनोनुमः ॥
अस्मांअस्मांइदुदव ॥ सनश्चित्राभिरद्रिवोनवद्याभिरूतिभिः ॥ अनाधृष्टाभिरा
गहि ॥ २७ ॥ भूयामोषुत्वावतःसखायइंद्रगोमतः ॥ युजोवाजायघृष्वये ॥ त्वंह्ये
कईशिषइंद्रवाजस्यगोमतः ॥ सनोयंधिमहीमिषं ॥ नत्वावरंतेअन्यथायद्दि
त्ससिस्तुतोमघं ॥ स्तोतृभ्यइंद्रगिर्वणः ॥ अभित्वागोतमागिरानूषतप्रदावने ॥ इं
द्रवाजायघृष्वये ॥ प्रतेवोचामवीर्यायामंदसानआरुजः ॥ पुरोदासीरभीत्य ॥ २८ ॥
तातेगृणंतिवेधसोयानिचकर्थपौंस्या ॥ सुतेष्विंद्रगिर्वणः ॥ अवीवृधंतगोतमा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰ इंद्रंत्वेस्तोमवाहसः ॥ एषुधावीरवद्यशः ॥ यच्चिद्धिशश्वतामसींद्रसाधारणस्त्वं ॥ तंत्वा
वयंहवामहे ॥ अर्वाचीनोवसोभवास्मेसुमत्स्वांधसः ॥ सोमानामिंद्रसोमपाः ॥
अस्माकंत्वामतीनामास्तोमइंद्रयछतु ॥ अर्वागावर्त्तयाहरी ॥ पुरोळाशंचनोघसो
जोषयासेगिरश्चनः ॥ वधूयुरिवयोषणां ॥ २९ ॥ सहस्रव्यतीनांयुक्तानामिंद्रमी
महे ॥ शतंसोमस्यखार्यः ॥ सहस्राते शतावयंगवामाच्यावयामसि ॥ अस्म
त्राराधएतुते ॥ दशतेकलशानांहिरण्यानामधीमहि ॥ भूरिदाअसिवृत्रहन्
॥ भूरिदाभूरिदेहिनोमादभ्रंभूर्याभर ॥ भूरिघेदिंद्रदित्ससि ॥ भूरिदाह्यसिश्रु
तःपुरुत्राशूरवृत्रहन् ॥ आनोभजस्वराधसि ॥ प्रतेबभ्रूविचक्षणशंसामिगो राम
षणोनपात् ॥ माभ्यांगाअनुशिश्रथः ॥ कनीनकेवविद्रधेनवेद्रुपदेअर्भके ॥ ब ६१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भ्रूयामेषु शोभेते ॥ अरं म उस्त्रयाम्णेरमनुस्त्रयाम्णे ॥ बभ्रूयामेष्वस्त्रिधा ॥ २० ॥
॥ इति तृतीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ ॥ हरिः ॐ ॥ प्र ऋभुभ्यो दूतमिव वाचमिष्य उप
स्तिरे श्वैतरीं धेनुमीळे ॥ ये वातजूतास्तरणिभिरेवैः परि द्यां सद्यो अपसो बभू
वुः ॥ यदारमक्रन्नृभवः पितृभ्यां परिविष्टी वेषणा दंसनाभिः ॥ आदिद्देवानामुप
सख्यमायं धीरासः पुष्टिमवहन्मनायै ॥ पुनर्ये चक्रुः पितरा युवाना सना यूपे
व जरणा शयाना ॥ ते वाजो विभ्वाँ ऋभुरिन्द्रवन्तो मधुप्सरसो नोऽवन्तु यज्ञं ॥ यत्सं
वत्समृभवो गामरक्षन्यत्संवत्समृभवो मा अपिंशन् ॥ यत्संवत्समभरन्भासो
अस्यास्ताभिः शमीभिरमृतत्वमाशुः ॥ ज्येष्ठ आह चमसा द्वा करेति कनीयान्
त्रीन्कृणवामेत्याह ॥ कनिष्ठ आह चतुरस्करेति त्वष्ट ऋभवस्तत्पनयद्वचो वः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त॰ अ॰ ॥१॥ सत्यमूचुर्नर एवा हि चक्रुरनु स्वधामृभवो जग्मुरेतां ॥ विभ्राजमानांश्चमसां
अहेवावेनत्त्वष्टा चतुरो ददृश्वान् ॥ द्वादश द्यून्यदगोह्यस्यातिथ्ये रणन्नृभवः स
संतः ॥ सुक्षेत्राकृण्वन्ननयंत सिंधून्धन्वातिष्ठन्नोषधीर्निम्नमापः ॥ रथं ये च
क्रुः सुवृतं नरेष्ठां ये धेनुं विश्वजुवं विश्वरूपां ॥ त आ तक्षंत्वृभवो रयिं नः स्ववसः
स्वपसः सुहस्ताः ॥ अपो ह्येषामजुषंत देवा अभि क्रत्वा मनसा दीध्यानाः ॥ वाजो दे
वानामभवत्सुकर्मेंद्रस्य ऋभुक्षा वरुणस्य विभ्वा ॥ ये हरी मेधयोक्था मदंत इंद्राय
चक्रुः सुयुजा ये अश्वा ॥ ते रायस्पोषं द्रविणान्यस्मे धत्त ऋभवः क्षेमयंतो न मित्रं ॥
इदाह्नः पीतिमुत वो मदं धुर्न ऋते श्रांतस्य सख्याय देवाः ॥ ते नूनमस्मे ऋभवो राम ६२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वसूनि तृतीये अस्मिन्त्सवने दधात ॥ २॥ ऋभुर्विभ्वा वाज इन्द्रो नो अच्छेमं यज्ञं र
त्नधेयोप यात ॥ इदा हि वो धिषणा देव्यह्नामधात्पीतिं सं मदा अग्मता वः ॥ विदा
नासो जन्मनो वाजरत्ना उत ऋतुभिर्ऋभवो मादयध्वं ॥ सं वो मदा अग्मत सं पुरंधिः
सुवीरामस्मे रयिमेरयध्वम् ॥ अयं वो यज्ञ ऋभवोकारि यमा मनुष्वत्प्रदिवो दधि
ध्वे ॥ प्र वोच्छा जुजुषाणासो अस्थुरभूत विश्वे अग्रियोत वाजाः ॥ अभूदु वो विधते
रत्नधेयमिदा नरो दाशुषे मर्त्याय ॥ पिबत वाजा ऋभवो ददे वो महि तृतीयं सव
नं मदाय ॥ आ वाजा यातोप न ऋभुक्षा महो नरो द्रविणसो गृणानाः ॥ आ वः
पीतयोभिपित्वे अह्नामिमा अस्तं नवस्व इव ग्मन् ॥ ५॥ आ नपातः शवसो यात
नोपेमं यज्ञं नमसा हूयमानाः ॥ सजोषसः सूरयो यस्य च स्थ मध्वः पात रत्न

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ धाइंद्रवंतः॥ सजोषाइंद्रवरुणेनसोमंसजोषाःपाहिगिर्वणोमरुद्भिः॥ अग्रेपाभिर्ऋ
तुपाभिःसजोषाग्नास्पत्नीभीरत्नधाभिःसजोषाः॥ सजोषसआदित्यैर्मादयध्वंस
जोषसऋभवःपर्वतेभिः॥ सजोषसोदैव्येनासवित्रासजोषसः॥सिंधुभीरत्नधे
63 भिः॥ येअश्विनायेपितरायऊतीधेनुंततक्षुर्ऋभवोयेअश्वा॥ येअंसत्रायऋधग्रो
दसीयेविभ्वोनरःस्वपत्यानिचक्रुः॥ येगोमंतंवाजवंतंसुवीरंरयिंधत्थवसुमं
तंपुरुक्षुं॥ तेअग्रेपाऋभवोमंदसानाअस्मेधत्तयेचरातिंगृणंति॥ नापाभू
तनवोतीतृषामानिःशस्ताऋभवोयज्ञेअस्मिन्॥ समिंद्रेणमदथसंमरुद्भिः
संराजभीरत्नधेयायदेवाः॥४॥ इहोपयातशवसोनपातःसौधन्वनाऋभ
वोमापभूत॥ अस्मिन्हिवःसवनेरत्नधेयंगमंत्विंद्रमनुवोमदासः॥ आगंन् राम ६२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भूषणा। मिथ रत्नधेयमभूत्सोमस्य सुषुतस्य पीतिः॥ सुकृत्यया यत्स्वपस्यया चँ एकं
विचक्र चमसं चतुर्धा॥ व्यकृणोत चमसं चतुर्धा सखे वि शिक्षेत्यब्रवीत॥ अथैत
वाजा अमृतस्य पंथां गणं देवानामृभवः सुहस्ताः॥ किंमयः स्विच्चमस एष आस यं
काव्येन चतुरो विचक्र॥ अथा सुनुध्वं सवनं मदाय पात ऋभवो मधुनः सोम्यस्य॥
शच्याकर्त पितरा युवाना शच्याकर्त चमसं देवपानम्॥ शच्या हरी धनुतरावतष्टें
द्रवाहावृभवो वाजरत्नाः॥५॥ यो वः सुनोत्यभिपित्वे अह्नां तीव्रं वाजासः सवनं म
दाय॥ तस्मै रयिमृभवः सर्ववीरमा तक्षत वृषणो मंदसानाः॥ प्रातः सुतमपिबो ह
र्यश्व माध्यंदिनं सवनं केवलं ते॥ समृभुभिः पिबस्व रत्नधेभिः सखीँर्याँ इंद्र चकृ
षे सुकृत्या॥ ये देवासो अभवता सुकृत्या श्येनाइवेदधि दिवि निषेद॥ ते रत्नं धात

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ शवसोनपातःसौधन्वनाअभवतामृतासः॥यत्तृतीयंसवनंरत्नधेयमकृणुध्वंस्व
पस्यासुहस्ताः॥तदृभवःपरिषिक्तंवएतत्संमदेभिरिन्द्रियेभिःपिबध्वं॥९॥अनश्वो
65 जातोअनभीशुरुक्थ्योरथस्त्रिचक्रःपरिवर्त्ततेरजः॥महत्तद्वोदेव्यस्यप्रवाचनं
द्यामृभवःपृथिवीयच्चपुष्यथ॥रथंयेचक्रुःसुवृतंसुचेतसोविह्वरंतंमनसस्प
रिध्यया॥ताँऽऊन्वस्यसवनस्यपीतयआवोवाजाऋभवोवेदयामसि॥तद्वो
वाजाऋभवःसुप्रवाचनंदेवेषुविभ्वोअभवन्महित्वनं॥जिव्रीयत्संतापितरासना
जुरापुनर्युवानाचरथायतक्षथ॥एकंविचक्रचमसंचतुर्वयंनिश्चर्मणोगामरि
णीतधीतिभिः॥अथादेवेष्वमृतत्वमानशश्रुष्टीवाजाऋभवस्तद्वउक्थ्यं॥ऋभु राम
तोरयिःप्रथमश्रवस्तमोवाजश्रुतासोयमजीजनन्नरः॥विभ्वतष्टोविदथेषुप्र ६४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वाऋभ्वोयंदेवासोवथासविचर्षणिः॥७॥सवाज्यर्वासऋषिर्वचस्ययासशूरो
अस्तापृतनासुदुष्टरः॥सरायस्पोषंससुवीर्यंदधेयंवाजोविभ्वाँऋभवोय
माविषुः॥श्रेष्ठंवःपेशोअधिधायिदर्शतंस्तोमोवाजाऋभवस्तंजुजुष्टन॥
धीरासोहिष्ठाकवयोविपश्चितस्तान्वएनाब्रह्मणावेदयामसि॥यूयमस्म
भ्यंधिषणाभ्यस्परिविद्वांसोविश्वानर्याणिभोजना॥द्युमन्तंवाजंवृषशुष्म
मुत्तममानोरयिमृभवस्तक्षतावयः॥इहप्रजामिहरयिंरराणाइहश्रवो
वीरवत्तक्षतानः॥येनवयंचितयेमात्यन्यांतंवाजंचित्रमृभवोददानः॥
॥८॥उपनोवाजाअध्वरमृभुक्षादेवायातपथिभिर्देवयानैः॥यथायज्ञं
मनुषोविक्ष्वासुदधिध्वेरण्वाःसुदिनेष्वह्नां॥तेवोहृदेमनसेसंतुयज्ञा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० जुष्टासो अद्य घृतनिर्णिजो गुः॥ प्र वः सुतासो हरयंत पूर्णाः क्रत्वे दक्षाय हर्ष
६५ यंत पीताः॥ त्र्युदायं देवहितं यथा वः स्तोमो वाजा ऋभुक्षणो ददे वः॥ जुह्वे म
नुष्वदुपरासु विक्षु युष्मे सचा बृहद्दिवेषु सोमं॥ पीवोअश्वाः शुचद्रथा हि भूता
65 यः शिप्रा वाजिनः सुनिष्काः॥ इंद्रस्य सूनो शवसो नपातोनु वश्चेत्यग्रियं
मदाय॥ ऋभुमृभुक्षणो रयिं वाजे वाजिंतमं युजं॥ इंद्रस्वंतं हवामहे स
दासातममश्विनं॥९॥ सेदृभवो यमवथ यूयमिंद्रश्च मर्त्यं॥ स धीभिर
स्तु सनिता मेधसाता सो अर्वता॥ वि नो वाजा ऋभुक्षणः पथश्चितन यष्
टवे॥ अस्मभ्यं सूरयः स्तुता विश्वा आशास्तरीषणि॥ तं नो वाजा ऋभु राम
क्षण इंद्र नासत्या रयिं॥ समश्वं चर्षणिभ्य आ पुरु शस्त मघत्तये॥१०॥ ६५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

उतो हि वां दात्रा संति पूर्वा या पूरुभ्यस्त्रसदस्युर्नितोशे॥ क्षेत्रासां ददथुरुर्वरासां
घनं दस्युभ्यो अभिभूतिमुग्रं॥ उत वाजिनं पुरुनिःषिध्वानं दधिक्रामु ददथुर्विश्वकृ
ष्टिं॥ ऋजिप्यं श्येनं प्रुषितप्सुमाशुं चर्कृत्यमर्यो नृपतिं न शूरं॥ यं सीमनु प्रवतेव
द्रवंतं विश्वः पूरुर्मदति हर्षमाणः॥ पड्भिर्गृध्यंतं मेधयुं न शूरं रथतुरं वातमि
व ध्रजंतं॥ यः स्मारुंधानो गध्या समत्सु सनुतरश्चरति गोषु गच्छन्॥ आविर्ऋ
जीको विदथा निचिक्यत्तिरो अरतिं पर्याप आयोः॥ उत स्मैनं वस्त्रमथिं न तायु
मनु क्रोशंति क्षितयो भरेषु॥ नीचायमानं जसुरिं न श्येनं श्रवश्चाछा पशुमच्च
यूथम्॥ ११॥ उत स्मासु प्रथमः सरिष्यन्निवेवेति श्रेणिभी रथानां॥ स्रजं कृण्वानो
जन्यो न शुभ्वा रेणुं रेरिहत्किरणं ददश्वान्॥ उत स्य वाजी सहुरिर्ऋतावा शुश्रूष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त्र॰ अ॰ माणस्त्वा समर्ये॥ तुरं यतीषु तुरयन्नृजिप्यो ऽधि भ्रुवोः किरते रेणुमृंजन्॥ उत स्मास्य त
६६ न्यतोरिव द्योर्ऋघायतो अभियुजो भयंते॥ यदा सहस्रमभि षीमयोधीद्दुर्वर्तुः स्मा भ
१ वति भीम ऋंजन्॥ उत स्मास्य पनयंति जना जूतिं कृष्टिप्रो अभिभूतिमाशोः॥ उतैनमा
हुः समिथे वियंतः परा दधिक्रा असरत्सहस्रैः॥ आ दधिक्राः शवसा पंच कृष्टीः सूर्य
66 इव ज्योतिषापस्ततान॥ सहस्रसाः शतसा वाज्यर्वा पृणक्तु मध्वा समिमा वचांसि॥ १२॥
आशुं दधिक्रां तमु नु ष्टवाम दिवस्पृथिव्या उत चर्किराम॥ उच्छंतीर्मामुषसः सूदयंत्व
ति विश्वानि दुरिता नि पर्षन्॥ महश्चर्कर्म्यर्वतः क्रतुप्रा दधिक्राव्णः पुरुवारस्य वृ
ष्णः॥ यं पूरुभ्यो दीदिवांसं नाग्निं ददथुर्मित्रावरुणा ततुरिं॥ यो अश्वस्य दधिक्राव्णो
अकारीत्समिद्धे अग्ना उषसो व्युष्टौ॥ अनागसं तमदितिः कृणोतु स मित्रेण वरुणे राम
ना सजोषाः॥ दधिक्राव्ण इष ऊर्जो महो यदमन्महि मरुतां नाम भद्रं॥ स्वस्तये व ६६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रुणं मित्रमग्निं हवाम इंद्रं वज्रबाहुं॥ इंद्रमिवेदुभये विह्वयंत उदीराणा यज्ञमुप
प्रयंतः॥ दधिक्रामु सूदनं मर्त्याय ददथुर्मित्रावरुणा नो अश्वं॥ दधिक्राव्णो अका
रिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः॥ सुरभि नो मुखा करत्प्रण आयूंषि तारिषत्॥ द
धिक्राव्ण इदु नु चर्किराम विश्वा इन्मामुषसः सूदयंतु॥ अपामग्नेरुषसः सूर्यस्य
बृहस्पतेरांगिरसस्य जिष्णोः॥ सत्वा भरिषो गविषो दुवन्यसच्छ्रवस्यादिष
उषसस्तुरण्यसत्॥ सत्यो द्रवो द्रवरः पतंगरो दधिक्रावेषमूर्जं स्वर्जनत्॥
उत स्मास्य द्रवतस्तुरण्यतः पर्णं न वेरनु वाति प्रगर्धिनः॥ श्येनस्येव ध्रज
तो अंकसं परि दधिक्राव्णः सहोर्जा तरित्रतः॥ उत स्य वाजी क्षिपणिं तुरण्य
ति ग्रीवायां बद्धो अपि कक्ष आसनि॥ क्रतुं दधिक्रा अनु संतवीत्वत्पथामंकां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्यन्वापनीफणत्॥ हंसः शुचिषद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत्॥
सं॰त्र॰अ॰ नृषद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जागोजाऋतजाअद्रिजाऋतं॥ परिशिष्टं॥ बृह
६८ च्चतद्दिव्यमचिंत्यरूपंसूक्ष्माच्चतत्सूक्ष्मतरंविभाति॥ दूरात्सुदूरेतदिहान्ति
67 केचपश्यत्स्विहैवनिहितंगुहायां॥१४॥ इंद्राकोवांवरुणासुम्नमापस्तोमो
हविष्मांअमृतोनहोता॥ योवांहृदिक्रतुमांअस्मदुक्तःपस्पर्शदिंद्रावरुणा
नमस्वान्॥ इंद्राहयोवरुणाचक्रआपीदेवौमर्तःसख्यायप्रयस्वान्॥ स
हंतिवृत्रासमिथेषुशत्रूनवोभिर्वामहद्भिःसप्रशृण्वे॥ इंद्राहरत्नंवरुणा
धेष्ठेत्थानृभ्यःशशमानेभ्यस्ता॥ यदीसखायासख्यायसोमैःसुतेभिः राम
सुप्रयसामादयैते॥ इंद्रायुवंवरुणादिद्युमस्मिन्नोजिष्ठमुग्रानिवधिष्टं ६८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वज्रं ॥ यो नो दुरेवो वृकतिर्दभीतिस्तस्मिन्मिमाथामभिभूत्योजः ॥ इंद्रा युवं वरुणा
भूतमस्या धियः प्रेतारा वृषभेव धेनोः ॥ सा नो दुहीयद्यवसेव गत्वी सहस्रधारा पयसा
मही गौः ॥ १५ ॥ तोके हिते तनय उर्वरासु सूरो दृशीके वृषणश्च पौंस्ये ॥ इंद्रा नो अत्र व
रुणा स्यातामवोभिर्दस्मा परितक्म्यायां ॥ युवामिद्ध्यवसे पूर्व्याय परि प्रभूती गविषः
स्वापी ॥ वृणीमहे सख्याय प्रियाय शूरा मंहिष्ठा पितरेव शंभू ॥ ता वां धियोऽवसे वाजयं
तीराजिं न जग्मुर्युवयूः सुदानू ॥ श्रिये न गाव उप सोममस्थुरिंद्रं गिरो वरुणं मे मनीषाः
॥ इमा इंद्रं वरुणं मे मनीषा अग्मन्नुप द्रविणमिच्छमानाः ॥ उपेमस्थुर्जोष्टार इव वस्वो र
घ्वीरिव श्रवसो भिक्षमाणाः ॥ अश्व्यस्य त्मना रथ्यस्य पुष्टेर्नित्यस्य रायः पतयः स्या
म ॥ ता चक्राणा ऊतिभिर्नव्यसीभिरस्मत्रा रायो नियुतः सचंताम् ॥ आ नो बृहंता बृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०तं०अ०
६८

68

ऊतीभिरूतीइंद्रयातंवरुणवाजसातौ॥यद्दिधवःपृतनासुप्रक्रीळांतस्यवांस्यामस
नितारआजेः॥१६॥ममद्विताराष्ट्रंक्षत्रियस्यविश्वायोर्विश्वेअमृतायथानः॥क्रतुंस
चंतेवरुणस्यदेवाराजामिकृष्टेरुपमस्यवव्रेः॥अहंराजावरुणोमह्यंतान्यसुर्याणिप्र
थमाधारयंत॥क्रतुंसचंते०॥अहमिंद्रोवरुणस्तेमहित्वोर्वीगभीरेरजसीसुमेके॥
त्वष्टेवविश्वाभुवनानिविद्वान्समैरयंरोदसीधारयंच॥अहमपोअपिन्वमुक्षमा
णाधारयंदिवंसदनऋतस्य॥ऋतेनपुत्रोअदितेर्ऋतावोतत्रिधातुप्रथयद्विभूम॥
मांनरःस्वश्वावाजयंतोमांवृताःसमरणेहवंते॥कृणोम्याजिंमघवाहमिंद्रइयर्मि
रेणुमभिभूत्योजाः॥१७॥अहंताविश्वाचकरंनकिर्मादैव्यंसहोवरतेअप्रतीतं॥य
न्मासोमासोममदन्यदुक्थोभेभयेतेरजसीअपारे॥विदुष्टेविश्वाभुवनानितस्य

राम
६८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तापब्रवीषिवरुणायवेधः॥त्वंवृत्राणिशृण्विषेजघन्वांत्वंवृतांअरिणाइंद्रसिंधून्॥अ
स्माकमत्रपितरस्तआसन्त्सप्तऋषयोदौर्गहेबध्यमाने॥तआयजंतत्रसदस्युमस्या
इंद्रंनवृत्रतुरमर्द्धदेवं॥पुरुकुत्सानीहिवामदाशद्धव्येभिरिंद्रावरुणानमोभिः॥अथारा
जानंत्रसदस्युमस्यावृत्रहणंददथुरर्द्धदेवम्॥रायावयंससवांसोमदेमहव्येनदेवाय
वसेनगावः॥तांधेनुमिंद्रावरुणायुवंनोविश्वाहाधत्तमनपस्फुरंतीम्॥२८॥कउश्र
वत्कतमोयज्ञियानांवंदारुदेवःकतमोजुषाते॥कस्येमांदेवीममृतेषुप्रेष्ठांहृदिश्रेषा
मसुष्टुतिंसुहव्यां॥कोमृळातिकतमआगमिष्ठोदेवानामुकतमःशंभविष्ठः॥रथंक
माहुर्द्रवदश्वमाशुंयंसूर्यस्यदुहितावृणीत॥मक्षूहिष्मागच्छथईवतोद्यून्निंद्रोनश
क्तिंपरितक्म्यायाम्॥दिवआजातादिव्यासुपर्णाकयाशचीनांभवथःशचिष्ठा॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ ६९ कावांभूदुपमातिःकयानआश्विनागमथोहूयमाना॥कोवांमहश्चित्त्यजसोअभीक
उरुष्यतंमाध्वीदस्रानऊती॥उरुवांरथःपरिनक्षतिद्यामायत्समुद्रादभिवर्त्ततेवां॥मध्वा
माध्वीमधुवांप्रुषायन्यत्सींवांपृक्षोभुरजंतपक्वाः॥सिंधुर्हवांरसयासिंचदश्वान्घृ
णावयोरुषासःपरिग्मन्॥तदूषुवामजिरंचेतियानंयेनपतीभवथःसूर्यायाः॥इहेह
यद्वांसमनापपृक्षेसेयमस्मेसुमतिर्वाजरत्ना॥उरुष्यतंजरितारंयुवंहश्रितःकामो
नासत्यायुवद्रिक्॥११॥तंवांरथंवयमद्याहुवेमपृथुज्रयमश्विनासंगतिंगोः॥यःसू
र्यांवहतिवंधुरायुर्गिर्वाहसंपुरुतमंवसूयुं॥युवंश्रियमश्विनादेवतातांदिवोनपातो
वनथःशचीभिः॥युवोर्वपुरभिपृक्षःसचंतेवहंतियत्ककुहासोरथेवां॥कोवामद्याक
रतेरातहव्यऊतयेवासुतपेयायवार्कैः॥ऋतस्यवावनुषेपूर्व्यायनमोयेमानोअ राम ६९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्विनावर्वर्त्तेत्॥ हिरण्ययेनपुरुभूरथेनेमंयज्ञंनासत्योपयातं॥ पिबाथइन्मधुनः
सोम्यस्यदधथोरत्नंविधतेजनाय॥ आनोयातंदिवोअच्छापृथिव्याहिरण्ययेनसु
वृतारथेन॥ मावामन्येनियमन्देवयन्तःसंयद्ददेनाभिःपूर्व्यावां॥ नूनोरयिंपुरुवीरंबृ
हन्तंदस्रामिमाथामुभयेष्वस्मे॥ नरोयद्वामश्विनास्तोममावन्त्सधस्तुतिमाजमीळ्हा
सोअग्मन्॥ इहेह॰॥ उरुष्यतं॰॥ २०॥ एषस्यभानुरुदियर्तियुज्यतेरथःपरिज्मादिवो
अस्यसानवि॥ पृक्षासोअस्मिन्मिथुनाअधित्रयोदृतिस्तुरीयोमधुनोविरप्शते॥ उ
द्वांपृक्षासोमधुमन्तईरतेरथाअश्वासउषसोव्युष्टिषु॥ अपोर्णुवन्तस्तमआपरीवृतं
स्व१र्णशुक्रंतन्वन्तआरजः॥ मध्वःपिबतंमधुपेभिरासभिरुतप्रियंमधुनेयुञ्जाथांर
थं॥ आवर्त्तनिंमधुनाजिन्वथस्पथोदृतिंवहेथेमधुमन्तमश्विना॥ हंसासोयेवांम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ धुमंतो अस्त्रिधो हिरण्यपर्णा उहुवउषर्बुधः ॥ उदप्रुतो मंदिनो मंदिनिस्पृशो मध्वो
७० न मक्षः सवनानि गछथः ॥ स्वध्वरासो मधुमंतो अग्नयउस्रा जरंते प्रतिवस्तोरश्विना न
॥ यन्निक्तहस्तस्तरणिर्विचक्षणः सोमं सुषाव मधुमंतमद्रिभिः ॥ आकेनिपासो अ
हभिर्दिविध्वतः स्व१र्णशुक्रं तन्वंत आरजः ॥ सूरश्चिदश्वान्युयुजान ईयते विश्वां
अनु स्वधया चेतथस्पथः ॥ प्रवामवोचमश्विना धियंधा रथः स्वश्वो अजरो यो अ
स्ति ॥ येन सद्यः परिरजांसि यायो हविष्मंतं तरणिं भोजमछ ॥ २१ ॥ अग्रं पिबा मधू
नां सुतं वायो दिविष्टिषु ॥ त्वं हि पूर्वपा असि ॥ शतेना नो अभिष्टिभिर्नियुत्वां इंद्रसार
थिः ॥ वायो सुतस्य तृंपतम् ॥ आ वां सहस्रं हरय इंद्रवायू अभिप्रयः ॥ वहंतु सोमपी
तये ॥ रथं हिरण्यवंधुरमिंद्रवायू स्वध्वरं ॥ आहि स्थाथो दिविस्पृशं ॥ रथेन पृथुपा राम ७०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जे सा दाश्वांसमुपगच्छतं ॥ इंद्रवायू इहागतं ॥ इंद्रवायू अयं सुतस्तं देवेभिः सजोष
सा ॥ पिबतं दाशुषो गृहे ॥ उ ह प्रयाणमस्तु वामिंद्रवायू विमोचनं ॥ इह वां सोमपी
तये ॥ २२ ॥ वायो शुक्रो अयामि ते मध्वो अग्रं दिविष्टिषु ॥ आ याहि सोमपीतये स्पा
र्हो देव नियुत्वता ॥ इंद्रश्च वायवेषां सोमानां पीतिमर्हथः ॥ युवां हि यंतींदवो नि
म्नमापो न सध्र्यक् ॥ वायविंद्रश्च शुष्मिणा सरथं शवसस्पती ॥ नियुत्वंता न ऊत
य आ यातं सोमपीतये ॥ या वां संति पुरुस्पृहो नियुतो दाशुषे नरा ॥ अस्मे ता यज्ञ
वाहसेंद्रवायू नि यच्छतं ॥ २३ ॥ विहि होत्रा अवीता विपो न रायो अर्यः ॥ वायवा चं
द्रेण रथेन याहि सुतस्य पीतये ॥ निर्युवाणो अशस्तीर्नियुत्वाँ इंद्रसारथिः ॥ वा
यं० ॥ अनु कृष्णे वसुधिती येमाते विश्वपेशसा ॥ वायं० ॥ वहंतु त्वा मनोयुजो यु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० त्र० अ०
७१

त्वा सौ नवतिर्नव ॥ वायु० ॥ वायो शतं हरीणां युवस्व पोष्याणां ॥ उत वा ते सहस्रिणो
रथ आ यातु पाजसा ॥ २४ ॥ इदं वामास्ये हविः प्रियमिंद्राबृहस्पती ॥ उक्थं मदश्च श
स्यते ॥ अयं वां परि षिच्यते सोम इंद्राबृहस्पती ॥ चारुर्मदाय पीतये ॥ आ न इंद्राबृ
हस्पती गृहमिंद्रश्च गछतं ॥ सोमपा सोमपीतये ॥ अस्मे इंद्राबृहस्पती रयिं ध
त्तं शतग्विनं ॥ अश्वावंतं सहस्रिणं ॥ इंद्राबृहस्पती वयं सुते गीर्भिर्हवामहे ॥ अस्य
सोमस्य पीतये ॥ सोममिंद्राबृहस्पती पिबतं दाशुषो गृहे ॥ मादयेथां तदोकसा ॥
॥ २५ ॥ यस्तस्तंभ सहसा वि ज्मो अंतान् बृहस्पतिस्त्रिषधस्थो रवेण ॥ तं प्रत्नास
ऋषयो दीध्यानाः पुरो विप्रा दधिरे मंद्रजिह्वं ॥ धुनेतयः सुप्रकेतं मदंतो बृहस्प राम
ते अभि ये नस्ततस्रे ॥ पृषंतं सृप्रमदब्धमूर्वं बृहस्पते रक्षतादस्य योनिं ॥ बृह ७१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्पते या परमा परावदत आ त ऋतस्पृशो नि षेदुः ॥ तुभ्यं खाता अवता अद्रिदुग्धा
मध्वश्चोतंत्यभितो विरप्शं ॥ बृहस्पतिः प्रथमं जायमानो महो ज्योतिषः परमे व्योम
न् ॥ सप्तास्यस्तुविजातो रवेण वि सप्तरश्मिरधमत्तमांसि ॥ स सुष्टुभा स ऋक्वता
गणेन वलं रुरोज फलिगं रवेण ॥ बृहस्पतिरुस्रिया हव्यसूदः कनिक्रदद्वावशती
रुदाजत् ॥ २६ ॥ एवा पित्रे विश्वदेवाय वृष्णे यज्ञैर्विधेम नमसा हविर्भिः ॥ बृहस्
पते सुप्रजा वीरवंतो वयं स्याम पतयो रयीणां ॥ स इद्राजा प्रतिजन्यानि विश्वा शुष्मे
ण तस्थावभि वीर्येण ॥ बृहस्पतिं यः सुभृतं बिभर्ति वल्गूयति वंदते पूर्वभाजं ॥ स
इत्क्षेति सुधित ओकसि स्वे तस्मा इळा पिन्वते विश्वदानीं ॥ तस्मै विशः स्वयमेवा
नमंते यस्मिन्ब्रह्मा राजनि पूर्व एति ॥ अप्रतीतो जयति सं धनानि प्रतिजन्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० न्युतयासजन्या॥अवस्यवेयोवरिवःकृणोतिब्रह्मणेराजातमवंतिदेवाः॥इंद्रश्च
७२ सोमंपिबतंबृहस्पतेस्मिन्यज्ञेमंदसानावृषण्वसू॥आवांविशंत्विंदवःस्वाभुवो
स्मेरयिंसर्ववीरंनियच्छतं॥बृहस्पतइंद्रवर्द्धतंनःसचासावांसुमतिर्भूत्वस्मे॥
72 अविष्टंधियोजिगृतंपुरंधीर्जजस्तमर्योवनुषामरातीः॥२७॥ ॥इतितृतीया
ष्टकेसंहितासप्तमोध्यायः॥ ॥हरिःॐम॥ ॥इदमुत्यत्पुरुतमंपुरस्ताज्ज्यो
तिस्तमसोवयुनावदस्थात्॥नूनंदिवोदुहितरोविभातीर्गातुंकृणवन्नुषसोज
नाय॥अस्थुरुचित्राउषसःपुरस्तान्मिताइवस्वरवोध्वरेषु॥व्यूव्रजस्यतम
सोद्वारोच्छंतीरव्रंछुचयःपावकाः॥उच्छंतीरद्यचितयंतभोजान्राधोदेयायोष राम
सोमघोनीः॥अचित्रेअंतःपणयःससंत्वबुध्यमानास्तमसोविमध्ये॥कु ७२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वित्सदेवीः सनयो नवो वा यामो बभूयादुषसो वो अद्य ॥ येना नवग्वे अंगिरे दशग्वे
सप्तास्ये रेवती रेवदूष ॥ यूयं हि देवीर्ऋतयुग्भिरश्वैः परिप्रयाथ भुवनानि सद्यः
॥ प्रबोधयंतीरुषसः ससंतं द्विपाच्चतुष्पाच्चरथाय जीवं ॥ १ ॥ क्व स्विदासां क-
तमा पुराणी यया विधाना विदधुर्ऋभूणां ॥ शुभं यच्छुभ्रा उषसश्चरंति न विज्ञायं-
ते सदृशीरजुर्याः ॥ ता घा ता भद्रा उषसः पुरासुरभिष्टिद्युम्ना ऋतजातसत्याः ॥
यास्वीजानः शशमान उक्थैः स्तुवंछंसद्द्रविणं सद्य आप ॥ ता आ चरंति समना
पुरस्तात्समानतः समना पप्रथानाः ॥ ऋतस्य देवीः सदसो बुधाना गवां न सर्गा
उषसो जरंते ॥ ता इन्न्वेव समना समानीरमीतवर्णा उषसश्चरंति ॥ गूहंतीरभ्व-
मसितं रुशद्भिः शुक्रास्तनूभिः शुचयो रुचानाः ॥ रयिं दिवो दुहितरो विभा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰अ॰ तीःप्रजावंतंयछतास्मासुदेवीः॥स्योनादावःप्रतिबुध्यमानाःसुवीर्यस्य
७३ पतयस्याम॥तद्द्यौर्दिवोदुहितरोविभातीरुपब्रुवउषसोयज्ञकेतुः॥वयंस्या
मयशसोजनेषुतद्द्यौश्चधत्तांपृथिवीचदेवी॥२१॥प्रतिष्यासूनरीजनीव्यु
73 छंतीपरिस्वसुः॥दिवोअदर्शिदुहिता॥अश्वेवचित्रारुषीमातागवामृता
वरी॥सखाभूदश्विनोरुषाः॥उतसखास्यश्विनोरुतमातागवामसि॥उ
तोषोवस्वईशिषे॥यावयद्द्वेषसंत्वाचिकित्वित्सूनृतावरि॥प्रतिस्तोमैरभु
त्स्महि॥प्रतिभद्राअदृक्षतगवांसर्गानरश्मयः॥ओषाअप्राउरुज्रयः॥ राम
आपप्रुषीविभावरिव्यावर्ज्योतिषातमः॥उषोअनुस्वधामव॥आद्यांत ७३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नोषिरश्मिभिरांतरिक्षमुरुप्रियं ॥ उषः शुक्रेणज्योतिषा ॥ ३ ॥ तद्देवस्यसवितु
र्वार्यंमहद्वृणीमहे असुरस्यप्रचेतसः ॥ छर्दिर्येनदाशुषेयच्छतित्मनातन्नो
महांउदयांदेवोअक्तुभिः ॥ दिवोधर्त्ताभुवनस्यप्रजापतिः पिशंगंद्रापिं
प्रतिमुंचतेकविः ॥ विचक्षणः प्रथयन्नापृणंनुर्वजीजनत्सवितासुम्नमु
क्थ्यं ॥ आप्रारजांसिदिव्यानिपार्थिवाश्लोकंदेवः कृणुतेस्वायधर्मणे ॥
प्रबाहूअस्राक्सवितासवीमनिनिवेशयन्प्रसुवंनक्तुभिर्जगत् ॥ अदा
भ्योभुवनानिप्रचाकशद्व्रतानिदेवः सवितामिरक्षते ॥ प्रास्राग्बाहूभुव
नस्यप्रजाभ्योधृतव्रतोमहोअज्मस्यराजति ॥ त्रिरंतरिक्षंसवितामहि
त्वनात्रीरजांसिपरिभूस्त्रीणिरोचना ॥ तिस्रोदिवः पृथिवीस्तिस्रइन्वति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ त्रिभिर्ष्व तेरभिनोरक्षतित्मना॥ बृहत्सुम्न: प्रसवीता निवेशनो जगतस्था
७४ नुरुभयस्य यो वशी॥ स नो देव: सविता शर्म यच्छत्वस्मे क्षयाय त्रिवरूथ मंहस:॥ आगं देव ऋ
तुभिर्वर्धतु क्षयं दधातु न: सविता सुप्रजामिषं॥ स न: क्षपाभिरहभिश्च जि
न्वतु प्रजावन्तं रयिमस्मे समिन्वतु॥४॥ अभूद्देव: सविता वन्द्यो नु न इदानी
मन्ह उपवाच्यो नृभि:॥ वियोरत्ना भजति मानवेभ्य: श्रेष्ठं नो अत्र द्रविणं य
था दधत्॥ देवेभ्यो हि प्रथमं यज्ञियेभ्योऽमृतत्वं सुवसि भागमुत्तमं॥ आ
दिद्दामानं सवितर्व्यूर्णुषेऽनूचीना जीविता मानुषेभ्य:॥ अचित्ती यच्चकृमा
दैव्ये जने दीनैर्दक्षै: प्रभूती पूरुषत्वता॥ देवेषु च सवितर्मानुषेषु च त्वन्नो अ रा म ७४
त्र सुवतादनागस:॥ न प्रमिये सवितुर्दैव्यस्य तद्यथा विश्वं भुवनं धारयि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ष्यति ॥ यस्य पृथ्व्या वरिमं ना स्वंगुरिर्वर्ष्मं दिवः सुवति सत्यमस्य तत् ॥ इंद्रं ज्येष्ठान्बृ
हद्भ्यः पर्वतेभ्यः क्षयांएभ्यः सुवसि पस्त्यावतः ॥ यथा यथा पतयंतो वियेमिर एवैवत
स्थुः सवितः सवायते ॥ ये ते त्रिरहन्सवितः सवासो दिवे दिवे सौभगमासुवंति ॥ इंद्रो
द्यावापृथिवी सिंधुरद्भिरादित्यैर्नो अदितिः शर्म यंसत् ॥ ५ ॥ को वस्त्राता वसवः को
वरूता द्यावाभूमी अदिते त्रासीथां नः ॥ सहीयसो वरुण मित्र मर्तात्को वोध्वरे व
रिवो धाति देवाः ॥ प्र ये धामानि पूर्व्याण्यर्चान्वि यदुछान्वियोतारो अमूराः ॥ विधाता
रो वि ते दधुरजस्रा ऋतधीतयो रुरुचंत दस्माः ॥ प्र पस्त्यामदितिं सिंधुमर्कैः स्व
स्तिमीळे सख्याय देवीं ॥ उभे यथा नो अहनी निपात उषासानक्ता करतामदब्धे ॥
व्यर्यमा वरुणश्चेति पंथामिषस्पतिः सुवितं गातुमग्निः ॥ इंद्राविष्णू नृवदु षु स्तवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संत अं
७५

75

नान्नामैनोयंतममवृद्धरूथं॥आपर्वीतस्यमरुतामवांसिदेवस्यत्रातुरव्रिभगस्य॥पा
स्यतिर्जन्त्यादंहसोनोमित्रोमित्रियादुतनउरुष्येत्॥६॥नूरोदसीअहिनाबुध्न्येन
स्तुवीतदेवीअप्येभिरिष्टैः॥समुद्रंनसंचरणेसनिष्यवोघर्मस्वरसोनद्योअपव्रन्
नूः॥देवैर्नोदेव्यदितिर्निपातुदेवस्त्राताबायतामप्रयुच्छन्॥नहिमित्रस्यवरुणस्य
धासिमर्हामसिप्रमियंसान्वग्नेः॥अग्निरीशेवसव्यस्याग्निर्महःसौभगस्य॥ता
न्यस्मभ्यंरासते॥उषोमघोन्यावहसूनृतेवार्यापुरु॥अस्मभ्यंवाजिनीवति॥त
त्सुनःसविताभगोवरुणोमित्रोअर्यमा॥इन्द्रोनोराधसागमत्॥८॥महीद्यावा
पृथिवीइहज्येष्ठेरुचाभवतांशुचयद्भिरर्कैः॥यत्सींवरिष्ठेबृहतीविमिन्वन्नुवद्धो राम
क्षापप्रथानेभिरेवैः॥देवीदेवेभिर्यजतेयजत्रैररमिनतीतस्थतुरुक्षमाणे॥ऋ ७५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तावरी अद्रुहा देवपुत्रे यज्ञस्य नेत्री शुचयद्भिरर्कैः ॥ स इत्स्वपा भुवनेष्वास य इमे द्या
वापृथिवी जजान ॥ उर्वी गभीरे रजसी सुमेके अवंशे धीरः शच्या समैरत् ॥ नू रोदसी
बृहद्भिर्नो वरूथैः पत्नीवद्भिरिषयंती सजोषाः ॥ उरूची विश्वे यजते नि पातं धिया
स्याम रथ्यः सदासाः ॥ प्र वां महि द्यवी अभ्युपस्तुतिं भरामहे ॥ शुची उप प्रशस्तये ॥
पुनाने तन्वा मिथः स्वेन दक्षेण राजथः ॥ ऊह्याथे सनादृतं ॥ मही मित्रस्य साधथस्तरं
ती पिप्रती ऋतं ॥ परि यज्ञं नि षेदथुः ॥ ८ ॥ क्षेत्रस्य पतिना वयं हितेनेव जयामसि ॥
गामश्वं पोषयित्न्वा स नो मृळातीदृशे ॥ क्षेत्रस्य पते मधुमंतमूर्मिं धेनुरिव पयो अ
स्मासु धुक्ष्व ॥ मधुश्चुतं घृतमिव सुपूतमृतस्य नः पतयो मृळयंतु ॥ मधुमतीरोष
धीर्द्याव आपो मधुमन्नो भवत्वंतरिक्षं ॥ क्षेत्रस्य पतिर्मधुमान्नो अस्त्वरिष्यंतो अन्वे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ ७६

नं चरेम ॥ शुनं वाहाः शुनं नरः शुनं कृषतु लांगलं ॥ शुनं वरत्रा बध्यंतां शुनमष्ट्रा
मुदिंगय ॥ शुनासीराविमां वाचं जुषेथां यद्दिवि चक्रथुः पयः ॥ तेनेमामुपसिंच
तं ॥ अर्वाची सुभगे भव सीते वंदामहे त्वा ॥ यथा नः सुभगाससि यथा नः सुफलास
सि ॥ इंद्रः सीतां निगृह्णातु तां पूषानु यच्छतु ॥ सा नः पयस्वती दुहामुत्तरामुत्तरां स
मां ॥ शुनं नः फाला विकृषंतु भूमिं शुनं कीनाशा अभियंतु वाहैः ॥ शुनं पर्जन्यो मधु
ना पयोभिः शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तं ॥ ९ ॥ समुद्रादूर्मिर्मधुमां उदारदुपांशुना
सममृतत्वमानट् ॥ घृतस्य नाम गुह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नाभिः ॥ वयं
नाम प्रब्रवामा घृतस्यास्मिन्यज्ञे धारयामा नमोभिः ॥ उप ब्रह्मा शृणवच्छस्यमानं
चतुःशृंगोवमीद्गौर एतत् ॥ चत्वारि शृंगा त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो

76

राम
७६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अस्य॥ त्रिधा बद्धो वृषभो रोरवीति महो देवो मर्त्यां आ विवेशा॥ त्रिधा हितं पणिभि
र्गुह्यमानं गवि देवासो घृतमन्वविंदन्॥ इंद्र एकं सूर्य एकं जजान वेनादेकं स्वधया
निष्टतक्षुः॥ एता अर्षंति हृद्यात्समुद्राच्छतव्रजा रिपुणा नावचक्षे॥ घृतस्य धारा
अभिचाकशीमि हिरण्ययो वेतसो मध्य आसां॥ १०॥ सम्यक्स्रवंति सरितो न धेना
अंतर्हृदा मनसा पूयमानाः॥ एते अर्षंत्यूर्मयो घृतस्य मृगा इव क्षिपणोरीषमाणाः॥
सिंधोरिव प्राध्वने शूघनासो वातप्रमियः पतयंति यह्वाः॥ घृतस्य धारा अरुषो न
वाजी काष्ठा भिंदन्नूर्मिभिः पिन्वमानः॥ अभिप्रवंत समनेव योषाः कल्याण्यः स्मय
मानासो अग्निं॥ घृतस्य धाराः समिधो नसंत ता जुषाणो हर्यति जातवेदाः॥ कन्या
इव वहतुमेतवा उ अंज्यंजाना अभिचाकशीमि॥ यत्र सोमः सूयते यत्र यज्ञो घृत

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त्व॰ अ॰ स्य धारा अभि तत्समवंते ॥ अभ्यर्षत सुष्टुतिं गव्यमाजिमस्मासु भद्रा द्रविणानि
७६ धत्त ॥ इमं यज्ञं नयत देवता नो घृतस्य धारा मधुमत्पवंते ॥ धामंते विश्वं भुवनम
धिश्रितमंतः समुद्रे हृद्यं१तरायुषि ॥ अपामनीके समिथे य आभृतस्तमश्या
77 म मधुमंतं त ऊर्मिं ॥ २१ ॥ इति मंडलं ॥ ४ ॥ अबोध्यग्निः समिधा जनानां प्रतिधे
नुमिवायतीमुषासं ॥ यह्वा इव प्रवयामुज्जिहानाः प्रभानवः सिस्रते नाकमच्छ ॥
अबोधि होता यजथाय देवानूर्ध्वो अग्निः सुमनाः प्रातरस्थात् ॥ समिद्धस्य रु
शदर्शि पाजो महान्देवस्तमसो निरमोचि ॥ यदीं गणस्य रशनामजीगः शुचिर
ङ्क्ते शुचिभिर्गोभिरग्निः ॥ आद्दक्षिणा युज्यते वाजयंत्युत्तानामूर्ध्वो अधयज्जुहू राम
भिः ॥ अग्निमच्छा देवयतां मनांसि चक्षूंषीव सूर्ये संचरंति ॥ यदीं सुवाते उषसा ७६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विरूपे श्वैतो वाजी जायते अग्रे अन्हां॥ जनिष्ट हि जेन्यो अग्रे अन्हां हितो हितेष्वरुषो
वनेषु॥ दमे दमे सप्त रत्ना दधानो ऽग्निर्होता निषसादा यजीयान्॥ अग्निर्होता न्यसी
दद्यजीयानुपस्थे मातुः सुरभाउ लोके॥ युवा कविः पुरुनिष्ठ ऋतावा धर्त्ता कृष्टीनामु
त मध्य इद्धः॥१२॥ प्रणु त्यं विप्रमध्वरेषु साधुमग्निं होतारमीळते नमोभिः॥ आ य
स्ततान रोदसी ऋतेन नित्यं मृजंति वाजिनं घृतेन॥ मार्जाल्यो मृज्यते स्वे दमूनाः
कविप्रशस्तो अतिथिः शिवो नः॥ सहस्रशृंगो वृषभस्तदोजा विश्वां अग्ने सहसा
प्रास्यन्यान्॥ प्र सद्यो अग्ने अत्येष्यन्यानाविर्यस्मै चारुतमो बभूथ॥ ईळेन्यो वपुष्यो
विभावा प्रियो विशामतिथिर्मानुषीणाम्॥ तुभ्यं भरंति क्षितयो यविष्ठ बलिमग्ने अं
तित ऽओत दूरात्॥ आ भंदिष्ठस्य सुमतिं चिकिद्धि बृहत्ते अग्ने महि शर्म भद्रं॥ आ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त॰अ॰ ७८ घरथंभानुमोभानुमंतमग्नेतिष्ठयजतेभिःसमंतं॥विद्वान्पथीनामुर्वं१तरिक्षमेह
देवान्हविरद्यायवक्षि॥अवोचामकवयेमेध्यायवचोवंदारुवृषभायवृष्णे॥गविष्ठि
रोनमसास्तोममग्नौदिवीवरुक्ममुरुव्यंचमश्रेत्॥२२॥कुमारंमातायुवतिःस
मुब्धंगुहाबिभर्त्तिनददातिपित्रे॥अनीकमस्यनमिनज्जनासःपुरःपश्यंतिनि
78
हितमरतौ॥कमेतंत्वंयुवतेकुमारंपेषीबिभर्षिमहिषीजजान॥पूर्वीर्हिगर्भः
शरदोववर्धापश्यंजातंयदसूतमाता॥हिरण्यदंतंशुचिवर्णमारात्क्षेत्रादपश्य
मायुधामिमानं॥ददानोअस्माअमृतंविपृक्वत्किंमामनिंद्राःकृणवन्ननुक्थाः
॥क्षेत्रादपश्यंसनुतश्चरंतंसुमद्यूथंनपुरुशोभमानं॥नताअगृभ्रन्नजनि राम
ष्टहिषःपलिक्नीरिद्युवतयोभवंति॥केमेमर्यकंवियवंतगोभिर्नयेषांगोपाअ ७८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रणश्चिदास॥ य ईं जगृभुरव ते सृजन्त्वाजाति पश्व उप नश्चिकित्वान्। वसां राजा
नं वसतिं जनानामरातयो नि दधुर्मर्त्येषु॥ ब्रह्माण्यत्रेरव तं सृजन्तु निन्दितारो
निन्द्यासो भवन्तु॥१४॥ शुनश्चिच्छेपं निदितं सहस्राद्यूपादमुञ्चो अशमिष्ट
हि षः॥ एवास्मदग्ने वि मुमुग्धि पाशान्होतश्चिकित्व इह तू निषद्य। हृणीयमा
नो अप हि मदैयेः प्र मे देवानां व्रतपा उवाच॥ इन्द्रो विद्वाँ अनु हि त्वा चचक्ष ते
नाहमग्ने अनुशिष्ट आगाम्। वि ज्योतिषा बृहता भात्यग्निराविर्विश्वानि कृणु
ते महित्वा॥ प्रादेवीर्मायाः सहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षसे विनिक्षे। उत स्वा
नासो दिवि षन्त्वग्नेस्तिग्मायुधा रक्षसे हन्तवा उ॥ मदे चिदस्य प्र रुजन्ति भा
मा न वरन्ते परिबाधो अदेवीः। एतं ते स्तोमं तुविजात विप्रो रथं न धीरः स्वपा अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰त्र॰अ॰ तक्षं ॥ यदीदग्नेप्रतित्वंदेवहर्याः स्वर्वतीरपएनाजयेम ॥ तुविग्रीवोवृषभो
७९ वावृधानोऽशत्र्व१र्यः समजातिवेदः ॥ इतीममग्निममृताअवोचन्बर्हिष्म
तेमनवेशर्मयंसद्धविष्मतेमनवेशर्मयंसत् ॥ १५ ॥ त्वमग्नेवरुणोजायसे
79 यत्वंमित्रोभवसियत्समिद्धः ॥ त्वेविश्वेसहसस्पुत्रदेवास्त्वमिंद्रोदाशुषेम
र्त्याय ॥ त्वमर्यमाभवसियत्कनीनांनामस्वधावन्गुह्यंबिभर्षि ॥ अंजंति
मित्रंसुधितंनगोभिर्यद्दंपतीसमनसाकृणोषि ॥ तवश्रियेमरुतोमर्जयंत
रुद्रयत्तेजनिमचारुचित्रं ॥ पदंयद्विष्णोरुपमंनिधायितेनपासिगुह्यं
नामगोनां ॥ तवश्रियासुदृशोदेवदेवाःपुरूदधानाअमृतंसपंत ॥ होता राम
७९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रमग्निंमनुषोनिषेदुर्नमस्यंतउशिजःशंसमायोः॥ त्वंनोहोतापूर्वोअग्नेयजी
यांनकाव्यैःपरोअस्तिस्वधावः॥ विशश्चयस्याअतिथिर्भवासिसयज्ञेनवनवद्देव
मर्त्तान्॥ वयमग्नेवनुयामत्वोतावसूयवोहविषाबुध्यमानाः॥ वयंसमर्येविदथे
ष्वन्हांवयंरायासहसस्पुत्रमर्त्तान्॥ १६॥ योनआगोअभ्येनोभरात्यधीदघेशं मघ
सेदधात॥ जहीचिकित्वोअभिशस्तिमेतामग्नेयोनोमर्चयतिद्वयेन॥ त्वामस्या
व्युषिदेवपूर्वेदूतंकृण्वानाअयजंतहव्यैः॥ संस्थेयदग्नईयसेरयीणांदेवोमर्तैर्व
सुभिरिध्यमानः॥ अवस्पृधिपितरंयोधिविद्वान्पुत्रोयस्तेसहसःसूनऊहे॥ कदाचि
कित्वोअभिचक्षसेनोग्नेकदाँऋतचिद्यातयासे॥ भूरिनामवंदमानोदधातिपिता
वसोयदितज्जोषयासे॥ कुविद्देवस्यसहसाचकानःसुम्नमग्निर्वनतेवावृधा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त्व॰ अ॰ नः॥ त्वमुंग जरितारं यविष्ठ विश्वान्यग्ने दुरिताति पर्षि॥ स्तेना अदृश्रन्रिपवो
८० 80 जनासोऽज्ञातकेता वृजिना अभूवन्॥ इमे यामासस्त्वद्रिगभूवन्वसवे वा तदिद्
द्गो अवाचि॥ नाह्यायमग्निरभिशस्तये नो न रीषते वावृधानः परादात्॥
॥ १८ ॥ त्वामग्ने वसुपतिं वसूनामभि प्र मंदे अध्वरेषु राजन्॥ त्वया वाजं वा
जयंतो जयेमाभि ष्याम पृत्सुतीर्मर्त्यानां॥ हव्यवाळग्निरजरः पिता नो वि
भुर्विभावा सुदृशीको अस्मे॥ सुगार्हपत्याः समिषो दिदीह्यस्मद्र्यक्सं मिमी
हि श्रवांसि॥ विशां कविं विश्पतिं मानुषीणां शुचिं पावकं घृतपृष्ठमग्निं॥ नि
होतारं विश्वविदं दधिध्वे स देवेषु वनते वार्याणि॥ जुषस्वाग्न इळया सजो राम ८०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रायतमानो रश्मिभिः सूर्यस्य ॥ जुषस्व नः समिधं जातवेद आ च देवान्हविरद्याय
वक्षि ॥ जुष्टो दमूना अतिथिर्दुरोण इमं नो यज्ञमुप याहि विद्वान् ॥ विश्वा अग्ने अभियु
जो विहत्या शत्रूयतामा भरा भोजनानि ॥ १८ ॥ वधेन दस्युं प्र हि चातयस्व वयः कृण्वा
नस्तन्वे स्वायै ॥ पिपर्षि यत्सहसस्पुत्र देवान्त्सो अग्ने पाहि नृतम वाजे अस्मान् ॥
वयं ते अग्न उक्थैर्विधेम वयं हव्यैः पावक भद्रशोचे ॥ अस्मे रयिं विश्ववारं समिन्वा
स्मे विश्वानि द्रविणानि धेहि ॥ अस्माकमग्ने अध्वरं जुषस्व सहसः सूनो त्रिषध
स्थ हव्यं ॥ वयं देवेषु सुकृतः स्याम शर्मणा नस्त्रिवरूथेन पाहि ॥ विश्वानि नो दुर्गहा
जातवेदः सिन्धुं न नावा दुरितातिपर्षि ॥ अग्ने अत्रिवन्नमसा गृणानो ऽस्माकं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०त०अ० बोध्यस्य वितात तनूनां ॥ यस्त्वा हृदा कीरिणा मन्यमानो मर्त्यं मर्त्यो जोहवीमि ॥ जातवे
८१ दो यशो अस्मासु धेहि ॥ प्रजाभिरग्ने अमृतत्वमश्यां ॥ यस्मै त्वं सुकृते जातवेद उ लो
कमग्ने कृणवः स्योनं ॥ अश्विनं स पुत्रिणं वीरवंतं गोमंतं रयिं नशते स्वस्ति ॥ ११ ॥
81 सुसमिद्धाय शोचिषे घृतं तीव्रं जुहोतन ॥ अग्नये जातवेदसे ॥ नराशंसः सुषू
दतीमं यज्ञमदाभ्यः ॥ कविर्हि मधुहस्त्यः ॥ ईळितो अग्न आ वहेंद्रं चित्रमिह प्रियं ॥
सुखै रथेभिरूतये ॥ ऊर्णम्रदा वि प्रथस्वाभ्य१र्का अनूषत ॥ भवा नः शुभ्र सातये
॥ देवीर्द्वारो वि श्रयध्वं सुप्रायणा न ऊतये ॥ प्रप्र यज्ञं पृणीतन ॥ २० ॥ सुप्रतीके वयो
वृधा यह्वी ऋतस्य मातरा ॥ दोषामुषासमीमहे ॥ वातस्य पत्मन्नीळिता दैव्या हो राम
तारा मनुषः ॥ इमं नो यज्ञमा गतं ॥ इळा सरस्वती मही तिस्रो देवीर्मयोभुवः ॥ ब ८१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्हिः सीदंत्वस्रिधः ॥ शिवस्त्वष्टरिहागहि विभुः पोष उत त्मना ॥ यज्ञेयज्ञे न उदव ॥ यत्र
वेत्थ वनस्पते देवानां गुह्या नामानि ॥ तत्र हव्यानि गामय ॥ स्वाहाग्नये वरुणाय
स्वाहेंद्राय मरुद्भ्यः ॥ स्वाहा देवेभ्यो हविः ॥ २१ ॥ अग्निं तं मन्ये यो वसुरस्तं यं यंति धे
नवः ॥ अस्तमर्वंत आशवोस्तं नित्यासो वाजिन इषं स्तोतृभ्य आ भर ॥ सो अग्नि
र्यो वसुर्गृणे सं यमायंति धेनवः ॥ समर्वंतो रघुद्रुवः सं सुजातासः सूरय इषं स्तो
॰ ॥ अग्निर्हि वाजिनं विशे ददाति विश्वचर्षणिः ॥ अग्नी राये स्वाभुवं स प्रीतो या
ति वार्यमिषं स्तो॰ ॥ आ ते अग्न इधीमहि द्युमंतं देवाजरं ॥ यद्ध स्या ते पनीयसी
समिद्दीदयति द्यवीषं स्तो॰ ॥ आ ते अग्न ऋचा हविः शुक्रस्य शोचिषस्पते ॥ सु
श्चंद्र दस्म विश्पते हव्यवाट् तुभ्यं हूयत इषं स्तो॰ ॥ २२ ॥ प्रो त्ये अग्नयोग्निषु वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ तृ॰ अ॰ त्वं पुष्यंति वार्यं॥ ते हि न्विरेतइ न्विरेतइषएयं त्स्यानुषगिषं॥ तव स्ये अग्ने अ
८२ र्चयो महि व्राधंत वाजिनः॥ ये पत्वभिः शफानां व्रजा भुरंत गोनामिषं॥ न
82 वानो अग्न आ भर स्तोतृभ्यः सुक्षितीरिषः॥ ते स्याम य आनृचुस्त्वादूतासो
दमेदम इषं स्तो॰॥ उभे सुश्चंद्र सर्पिषो दर्वी श्रीणीष आसनि॥ उतो न उत्सुपू
र्या उक्थेषु शवसस्पत इषं॰॥ एवाँ अग्निमजुर्यमुर्गीर्भिर्यज्ञेभिरानुषक्॥
दधदस्मे सुवीर्यमुत त्यदाश्वश्व्यमिषं॰॥ २३॥ सखायः संवः सम्यंचमिषं
स्तोमं चाग्नये॥ वर्षिष्ठाय क्षितीनामूर्जो नप्त्रे सहस्वते॥ कुत्राचिद्यस्य स
मृतौ रण्वा नरो नृषदने॥ अर्हंतश्चिद्यमिंधते संजनयंति जंतवः॥ संयदि

राम
८२

षो वनामहे संह्यमा मानुषाणाम्॥ उत द्युम्नस्य शवस ऋतस्य रश्मिमा ददे॥ स
स्मा कृणोति केतुमा नक्तं चिद्दूर आसते॥ पावको यद्वनस्पतीन्प्रस्मा मिनात्यजरः॥
अव स्म यस्य वेषणे स्वेदं पथिषु जुह्वति॥ अभीमह स्वजेन्यं भूमा पृष्ठेव रुरुहुः॥
॥ २५॥ यं मर्त्यः पुरुस्पृहं विदद्विश्वस्य धायसे॥ प्र स्वादनं पितूनामस्ततातिं चि
दायवे॥ स हि ष्मा धन्वाक्षितं दाता न दात्या पशुः॥ हिरिश्मश्रुः शुचिदन्नृभुरनि
भृष्टतविषिः॥ शुचिः ष्म यस्मा अत्रिवत्प्र स्वधितीव रीयते॥ सुषूरसूत माता क्रा
णा यदानशे भगं॥ आ यस्ते सर्पिरासुतेऽग्ने शमस्ति धायसे॥ ऐषु द्युम्नमुत श्र
व आ चित्तं मर्त्येषु धाः॥ इति चिन्मन्युमध्रिज स्त्वादातमा पशुं ददे॥ आदग्ने
अपृणतोऽत्रिः सासह्याद्दस्यूनिषः सासह्यान्नॄन्॥ २६॥ ॥ त्वामग्न ऋतायवः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰अ॰ समीधिरे प्रत्नं प्रत्नास ऊतये सहस्कृत ॥ पुरुश्चन्द्रं यजतं विश्वधायसं दमूनसं
८३ गृहपतिं वरेण्यं ॥ त्वामग्ने अतिथिं पूर्व्यं विशः शोचिष्केशं गृहपतिं नि षेदिरे ॥
83 बृहत्केतुं पुरुरूपं धनस्पृतं सुशर्माणं स्ववसं जरद्विषं ॥ त्वामग्ने मानुषीरीळ
ते विशो होत्राविदं विविचिं रत्नधातमं । गुहा सन्तं सुभग विश्वदर्शतं तुवि
ष्वणसं सुयजं घृतश्रियं ॥ त्वामग्ने धर्णसिं विश्वधा वयं गीर्भिर्गृणन्तो नमसो
पसेदिम ॥ स नो जुषस्व समिधानो अङ्गिरो देवो मर्तस्य यशसा सुदीतिभिः ॥
त्वमग्ने पुरुरूपो विशेविशे वयो दधासि प्रत्नथा पुरुष्टुत ॥ पुरूण्यन्ना सहसा
वि राजसि त्विषिः सा ते तित्विषाणस्य नाधृषे ॥ त्वामग्ने समिधानं यविष्ठ्य दे राम
वा दूतं चक्रिरे हव्यवाहनं ॥ उरुज्रयसं घृतयोनिमाहुतं त्वेषं चक्षुर्दधिरे चो ८३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ त्र॰ अ॰ ८४ दयन्मं ति॥ त्वामग्ने प्रदिव आहुतं घृतैः सुम्नायवः सुषमिधा समीधिरे॥ स

बावृधान ओषधीभिरुक्षितो ऽभि ज्रयांसि पार्थिवा वितिष्ठसे॥ २६॥ ॥ इ

ति श्रीतृतीयाष्टके अष्टमोध्यायः॥ ॥ इति तृतीयाष्टकं समाप्तं॥ हस्ताक्ष

र लक्ष्मण भट्ट माढगेन लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं॥ ॥ काशिविश्वेश्व

रार्पणमस्तु॥ ॥ स

84

राम ८४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इति शाकल्कसंहितान्तृतीयाष्टकः समाप्तः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रो
सं १५५०

॥ अथ द्वितीयाष्टकप्रारंभः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रीगणेशायनमः॥ प्रवःपांतंरघुमन्यवोंधोयज्ञंरुद्रायमीळ्हुषेभरध्वं॥
दिवोअस्तोष्यसुरस्यवीरैरिषुध्येवमरुतोरोदस्योः॥ पत्नीवपूर्वहूतिंवा
वृधध्याउषासानक्तापुरुधाविदाने॥ स्तरीर्नात्कंव्युतंवसानासूर्यस्यश्रि
यासुदृशीहिरण्यैः॥ ममत्तुनःपरिज्मावसर्हाममत्तुवातोअपांवृषण्वा
नँ॥ शिशीतमिंद्रापर्वतायुवंनस्तन्नोविश्वेवरिवस्यन्तुदेवाः॥ उतत्यामेय
शसाश्वेतनायैव्यंतापांतौशिजोहुवध्यै॥ प्रवोनपातमपांकृणुध्वंप्रमा
तराराास्पिनस्यायोः॥ आवोरुवण्युमौशिजोहुवध्यैघोषेवशंसमर्जुनस्य १
नंशे॥ प्रवःपूष्णंदावनआँअच्छावोचेयवसुतातिमग्नेः॥१॥ श्रुतंमेमि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रावरुणा हवेमोत श्रुतं सदने विश्वतः सीं ॥ श्रोतु नः श्रोतु रातिः सुश्रोतुः
सुक्षेत्रा सिंधुरद्भिः ॥ स्तुषे सा वां वरुण मित्र रातिर्गवां शता पृक्षयामेषु पज्रे
श्रुतरथे प्रियरथे दधानाः सद्यः पुष्टिं निरुन्धानासो अग्मन् ॥ अस्य स्तुषे महि
मघस्य राधः सचा सनेम नहुषः सुवीराः ॥ जनो यः पज्रेभ्यो वाजिनीवानश्वा
वतो रथिनो मह्यं सूरिः ॥ जनो यो मित्रावरुणावभिध्रुगपो न वां सुनोत्यक्ष्ण
याध्रुक् ॥ स्वयं स यक्ष्मं हृदये नि धत्त आप यदीं होत्राभिर्ऋतावा ॥ स व्राधतो
नहुषो दंसुजूतः शर्धस्तरो नरां गूर्तश्रवाः ॥ विसृष्टरातिर्याति बाळ्हसृत्वा
विश्वासु पृत्सु सदमिच्छूरः ॥ २ ॥ अध ग्मन्ता नहुषो हवं सूरेः श्रोता राजानो अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

व ऋतस्य मेद्राः ॥ नवो नु वां यन्निरस्य राधः प्रशस्तये महिना रथवते ॥ एतं शा
र्धं धाम यस्य सूरेरित्यवोचन्दशतयस्य नंशे ॥ द्युम्नानि येषु वसुताती रारन्वि
श्वे सन्वन्तु प्रभृथेषु वाजं ॥ मन्दामहे दशतयस्य धासेर्द्विर्यत्पंच बिभ्रतो यन्त्य
न्ना ॥ किमिष्टाश्व इष्टरश्मिरेत ईशानासस्तरुष ऋंजते नॄन् ॥ हिरण्यकर्णं
मणिग्रीवमर्णस्तन्नो विश्वे वरिवस्यन्तु देवाः ॥ अर्यो गिरः सद्य आजग्मुषी
रोस्राश्चाकन्तूभयेष्वस्मे ॥ चत्वारो मा मशर्शारस्य शिश्वस्त्रयो राज्ञ आयव २
सस्य जिष्णोः ॥ रथो वां मित्रावरुणा दीर्घाप्साः स्यूमगभस्तिः सूरो नाद्यौत्
॥२॥ पृथू रथो दक्षिणाया अयोज्यैनं देवासो अमृतासो अस्थुः ॥ कृष्णादुदस्था

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दर्या विहायाश्चिकित्संती मानुषाय क्षयाय ॥ पूर्वा विश्वस्माद्भुवनादबोधि
जयंती वाजं बृहती सनुत्री ॥ उच्चा व्यख्यद्युवतिः पुनर्भूरोषा अगन्प्रथमा पू
र्वहूतौ ॥ यदद्य भागं विभजासि नृभ्य उषो देवि मर्त्यत्रा सुजाते ॥ देवो नो अत्र
सविता दमूना अनागसो वोचति सूर्याय ॥ गृहंगृहमहना यात्यछा दिवेदिवे
अधि नामा दधाना ॥ सिषासंती द्योतना शश्वदागादग्रमग्रमिद्भजते वसूनां ॥
भगस्य स्वसा वरुणस्य जामिरुषः सूनृते प्रथमा जरस्व ॥ पश्चा स दघ्या यो
अघस्य धाता जयेम तं दक्षिणाया रथेना ॥ ॥ उदीरतां सूनृता उत्पुरंधीरु
दग्नयः शुशुचानासो अस्थुः ॥ स्पार्हा वसूनि तमसापगूळ्हाविष्कृण्वंत्युष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

२

सोविभाती॥ अपान्यदेत्यभ्य१न्यदेति विषुरूपे अहनी संचरेते॥ परिक्षितोस्तमो अ
न्यागुहाकरद्यौदुषाः शोशुचता रथेन॥ सदृशीरद्य सदृशीरिदु श्वो दीर्घं सचंते वरु
णस्य धाम॥ अनवद्यास्त्रिंशतं योजनान्येकैका क्रतुं परियंति सद्यः॥ जानत्यह्नः
प्रथमस्य नाम शुक्रा कृष्णादजनिष्ट श्वितीची॥ ऋतस्य योषा न मिनाति धामाहरह
र्निष्कृतमाचरंती॥ कन्येव तन्वा शाशदानां एषि देवि देवमियक्षमाणं॥ संस्मयमा
ना युवतिः पुरस्तादाविर्वक्षांसि कृणुषे विभाती॥५॥ सुसंकाशा मातृमृष्टेव यो
षाविस्तन्वं कृणुषे दृशे कं॥ भद्रा त्वमुषो वितरं व्युछ न तत्ते अन्या उषसो नशंत॥ अ
श्वावतीर्गोमतीर्विश्ववारा यतमाना रश्मिभिः सूर्यस्य॥ पराच यंति पुनराच यंति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्द्रानामवहमानाउषासः॥ऋतस्यरश्मिमनुयच्छमानाभद्रंभद्रंक्रतु
मस्मासुधेहि॥उषोनोअद्यसुहवाव्युछास्मासुरायोमघवत्सुचस्युः॥६॥
उषाउछन्तीसमिधानेअग्नाउद्यन्त्सूर्यउर्वियाज्योतिरश्रेत्॥देवोनोअ
त्रसवितान्वर्थंप्रासावीद्द्विपत्प्रचतुष्पदित्यै॥अमिनतीदैव्यानिव्रता
निप्रमिनतीमनुष्यायुगानि॥ईयुषीणामुपमाशश्वतीनामायतीनांप्रथमा
षाव्यद्यौत्॥एषादिवोदुहिताप्रत्यदर्शिज्योतिर्वसानासमनापुरस्तात्॥
ऋतस्यपंथामन्वेतिसाधुप्रजानतीवनदिशोमिनाति॥उपोअदर्शिशुंध्यु
वोनवक्षोनोधाइवाविरकृतप्रियाणि॥अद्मसन्नससतोबोधयंतीशश्वत्तमा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गा सुनरे पुरुषीणां ॥ पूर्वे अर्द्धे रजसो अप्त्यस्य गवां जनित्र्यकृत प्रकेतुं ॥ व्युप्र
थते वितरं वरीय उभा पृणन्ती पित्रोरुपस्थे ॥ ५ ॥ एवेदेषा पुरुतमा दृशे कं ना
जामिं न परि वृणक्ति जामिं ॥ अरेपसा तन्वा शाशदाना नार्भादीषते न महो
विभाती ॥ अभ्रातेव पुंस एति प्रतीची गर्तारुगिव सनये धनानां ॥ जायेव पत्य उ
शती सुवासा उषा हस्रेव नि रिणीते अप्सः ॥ स्वसा स्वस्रे ज्यायस्यै योनिमारैग
पैत्यस्याः प्रतिचक्ष्येव ॥ व्युछन्ती रश्मिभिः सूर्यस्याञ्ज्यङ्क्ते समनगा इव व्राः ॥ आ
सां पूर्वासामहसु स्वसॄणामपरा पूर्वामभ्येति पश्चात् ॥ ताः प्रत्नवन्नव्यसीर्नू
नमस्मे रेवदुछन्तु सुदिना उषासः ॥ प्र बोधयोषः पृणतो मघोन्यबुध्यमानाः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पश्वयः सन्तु ॥ रेवदुच्छ मघवद्भ्यो मघोनि रेवत्स्तोत्रे सूनृते जारयन्ती ॥ ८ ॥ अ
वेयमश्वैद्युवतिः पुरस्ताद्युङ्क्ते गवामरुणानामनीकं ॥ वि नूनमुच्छादसति प्र के
तुर्गृहंगृहमुप तिष्ठाते अग्निः ॥ उत्ते वयश्चिद्वसतेरपप्तन्नरश्च ये पितुभाजो व्यु
ष्टौ ॥ अमा सते वहसि भूरि वाममुषो देवि दाशुषे मर्त्याय ॥ अस्तोढ्वं स्तोम्या ब्र
ह्मणा मेऽवीवृधध्वमुशतीरुषासः ॥ युष्माकं देवीरवसा सनेम सहस्रिणं च शति
नं च वाजं ॥ ९ ॥ प्राता रत्नं प्रातरित्वा दधाति तं चिकित्वान्प्रतिगृह्या नि धत्ते ॥ ते
न प्रजां वर्धयमान आयू रायस्पोषेण सचते सुवीरः ॥ सुगुरसत्सुहिरण्यः स्वश्वो
बृहदस्मै वय इन्द्रो दधाति ॥ यस्त्वायन्तं वसुना प्रातरित्वो मुक्षीजयेव पदिमुत्सि
नाति ॥ आयमद्य सुकृतं प्रातरिच्छन्निष्टेः पुत्रं वसुमता रथेन ॥ अंशोः सुतं पाय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि०
५

यमत्सुरस्यक्षयद्वीरंवर्धयसूनृताभिः॥उपक्षरंतिसिंधवोमयोभुवईजानंचय अष्टक
क्ष्यमाणंचधेनवः॥पृणंतंचपपुरिंचश्रवस्यवोघृतस्यधाराउपयंतिविश्वतः॥ना
कस्यपृष्ठेअधितिष्ठतिश्रितोयःपृणातिसहदेवेषुगछति॥तस्माआपोघृतमर्
षंतिसिंधवस्तस्माइयंदक्षिणापिन्वतेसदा॥दक्षिणावतामिदिमानिचित्रादक्षिणावतांदिविसूर्यासः॥दक्षिणावंतोअमृतंभजंतेदक्षिणावंतःप्रतिरंतआ
युः॥मापृणंतोदुरितमेनआरन्माजारिषुःसूरयःसुव्रतासः॥अन्यस्तेषांपरि
धीरस्तुकश्चिदपृणंतमभिसंयंतुशोकाः॥१०॥अमंदान्स्तोमान्प्रभरेमनीषा
सिंधावधिक्षियतोभाव्यस्य॥योमेसहस्रममिमीतसवानतूर्तोराजाश्रवइछ
मानः॥शतंराज्ञोनाधमानस्यनिष्कांछतमश्वान्प्रयतान्सद्यआदं॥शतंकक्षी राम
५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नांअसुरस्यगोनांदिविश्रवोजरमाततान॥उपमाश्यावाःस्वनयेनदत्तावधूमंतोद
शरथासोअस्थुः॥षष्टिःसहस्रमनुगव्यमागात्सनत्कक्षीवांअभिपित्वेअन्हां॥
चत्वारिंशद्दशरथस्यशोणाःसहस्रस्याग्रेश्रेणिंनयंति॥मदच्युतःकृशनावतोअ
त्यान्कक्षीवंतउदमृक्षंतपज्राः॥पूर्वामनुप्रयतिमाददेवस्त्रीन्युक्तांअष्टावरिधाय
सोगाः॥सुबंधवोयेविश्याइवव्राअनस्वंतःश्रवऐषंतपज्राः॥आगधितापरिगधि
तायाकशीकेवजंगहे॥ददातिमह्यंयादुरीयाशूनांभोज्याशता॥उपोपमेपरामृश
मामेदभ्राणिमन्यथाः॥सर्वाहमस्मिरोमशागंधारीणामिवाविका॥१९॥अनुवाक॥
अग्निंहोतारंमन्येदास्वंतंवसुंसूनुंसहसोजातवेदसंविप्रंनजातवेदसं॥यऊर्ध्वया
स्वध्वरोदेवोदेवाच्याकृपा॥घृतस्यविभ्राष्टिमनुवष्टिशोचिषाजुह्वानस्यसर्पि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ द्वि॰ ६

षः॥ यजिष्ठंत्वायजमानाहुवेमज्येष्ठमंगिरसांविप्रमन्मभिर्विप्रेभिःशुक्रमन्मभिः॥ अष्टक
परिज्मानमिवद्यांहोतारंचर्षणीनां॥ शोचिष्केशंवृषणंयमिमाविशःप्रावंतुजूतये
विशः॥ सहिपुरूचिदोजसाविरुक्मतादीद्यानोभवतिद्रुहंतरःपरशुर्नद्रुहंतरः॥ वीळु
चिद्यस्यसमृतौश्रुवद्वनेवयत्स्थिरं॥ निःषहमाणोयमतेनायतेधन्वासहानायते॥
दृळ्हाचिदस्माअनुदुर्यथाविदेतेजिष्ठाभिररणिभिर्दाष्ट्यवसेग्नयेदाष्ट्यवसे॥ प्र
यःपुरूणिगाहतेतक्षद्वनेवशोचिषा॥ स्थिराचिदन्नानिरिणात्योजसानिस्थिराणि
चिदोजसा॥ तमस्यपृक्षमुपरासुधीमहिनक्तंयःसुदर्शतरोदिवातरादप्रायुषेदिवा
तरात्॥ आदस्यायुर्ग्रभणवद्वीळुशर्मनसूनवे॥ भक्तमभक्तमवोव्यंतोअजराअग्न
योव्यंतोअजराः॥१२॥ सहिता द्वौ नमारंतनुविषणिरन्स्वतीपूर्वरांस्त्रिश्नरातिना राम

६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्विष्टनिः ॥ आदद्धव्यान्याददिर्यज्ञस्य केतुरर्हणा ॥ अध स्मास्य हर्षतो हृषीवतो विश्वे
जुषंत पंथ्यां नरः शुभे न पंथ्यां ॥ द्विता यदीं कीस्तासो अभिद्यवो नमस्यंत उपवोचंत भृग
वो मथ्नंतो दाशा भृगवः ॥ अग्निरीशे वसूनां शुचिर्यो धर्णिरेषां ॥ प्रियाँ अपिधीँर्व
निषीष्ट मेधिर आ वनिषीष्ट मेधिरः ॥ विश्वासां त्वा विशां पतिं हवामहे सर्वासां समा
नं दंपतिं भुजे सत्यगिर्वाहसं भुजे ॥ अतिथिं मानुषाणां पितुर्न यस्यासया ॥ अमी च
विश्वे अमृतास आ वयो हव्या देवेष्वा वयः ॥ त्वमग्ने सहसा सहंतमः शुष्मिंतमो जाय
से देवतातये रयिर्न देवतातये ॥ शुष्मिंतमो हि ते मदो द्युम्निंतम उत क्रतुः ॥ अध स्मा ते
परि चरंत्यजर श्रुष्टीवानो नाजर ॥ प्र वो महे सहसा सहस्वत उषर्बुधे पशुषे नाग्नये
स्तोमो बभूत्वग्नये ॥ प्रति यदीं हविष्मान्विश्वासु क्षासु जोगुवे ॥ अग्रे रेभो न जरत ऋ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ द्वि॰

पृणांजूर्णिर्होतिऋषूणां॥ सनोनेदिष्ठंदद्दृशानआभराग्नेदेवेभिःसचनाःसुचेतु अष्टक
नोमहोरायःसुचेतुनो॥ महिशविष्ठनस्कृधिसंचक्षेभुजेअस्यै॥ महिस्तोतृभ्यो
मघवन्सुवीर्यंमथीरुग्रोनशवसा॥२२॥ इसर्द्दन॥ अयंजायतमनुषोधरीम
णिहोतायजिष्ठउशिजामनुव्रतमग्निःस्वमनुव्रतं॥ विश्वश्रुष्टिःसखीयतेरयि
7 रिवश्रवस्यते॥ अदब्धोहोतानिषददिळस्पदेपरिवीतइळस्पदे॥ तंयज्ञसाध
मपिवातयामस्यृतस्यपथानमसाहविष्मता॥ देवताताहविष्मता॥ सनऊर्जामुपाभृ
त्ययाकृपानजूर्यति॥ यंमातरिश्वामनवेपरावतोदेवंभाःपरावतः॥ एवेनसद्यःपर्ये
तिपार्थिवंमुहुर्गीरेतोवृषभःकनिक्रदद्दधद्रेतःकनिक्रदत्॥ शतंचक्षाणोअक्षभि
र्देवोवनेषुतुर्वणिः॥ सदोदधानउपरेषुसानुष्वग्निःपरेषुसानुषु॥ ससुक्रतुःपुरोहि राम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तोदमेदमेग्निर्यज्ञस्याध्वरस्यचेतति क्रत्वायज्ञस्यचेतति ॥ क्रत्वावेधाइषूयतेवि
श्वाजातानिपस्पशे ॥ यतोघृतश्रीरतिथिरजायतवह्निर्वेधाअजायत ॥ क्रत्वायदस्यत
विषीषुपृंचतेग्नेरवेणमरुतान्नभोज्येषिरायनभोज्या ॥ सहिष्मादानमिन्वतिवसू
नांचमज्मना ॥ सनस्त्रासतेदुरितादभिह्रुतःशंसादघादभिह्रुतः ॥ १४ ॥ विश्वोवि
हायाअरतिर्वसुर्दधेहस्तेदक्षिणेतरणिर्नशिश्रथच्छ्रवस्ययानशिश्रथत ॥ विश्व
स्माइदिषुध्यतेदेवत्राहव्यमोहिषे ॥ विश्वस्माइत्सुकृतेवारमृण्वत्यग्निर्द्वाराव्यृण्वति ॥
समानुषेवृजनेशंतमोहितोऽग्निर्यज्ञेषुजेन्योनविश्पतिः प्रियोयज्ञेषुविश्पतिः ॥ स
हव्यामानुषाणामिळाकृतानिपत्यते ॥ सनस्त्रासतेवरुणस्यधूर्तेर्महोदेवस्यधूर्तेः ॥
अग्निंहोतारमीळतेवसुधितिंप्रियंचेतिष्ठमरतिंन्येरिरेहव्यवाहंन्येरिरे ॥ विश्वायुंवि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

म्वेसंदेहोतारंयजतंकविं॥देवासोरण्वमवसेवसूयवोगीर्भीरण्वंवसूयवः॥१५॥
यंत्वंरयमिंद्रमेधसातयेपाकासंतमिषिरप्रणयसिप्रोनवद्यनयसि॥सघस्मिन्नभि
ष्टयेकरोवशश्ववाजिनं॥मास्माकमनवद्यतूनुजानवेधमाभिमांवाचंनवेधसां॥स
शुधियस्मादृतनासुकासुचिद्दक्षाय्यइंद्रभरहूतयेनृभिरसिप्रतूर्तयेनृभिः॥यःशूरैः
स्वःसनितायोविप्रैर्वाजंतरुता॥तमीशानासइरधंतवाजिनंपृक्षमत्यंनवाजिनं॥
दस्माहिष्माषणंपिन्वसित्वचंकंचिद्यावीरररंशूरमर्त्यंपरिवृणक्षिमर्त्यं॥इंद्रोतनुभ्यं
तद्दिवेतद्रुद्रायस्वयशसे॥मित्रायवोचंवरुणायसप्रथःसुमृळीकायसप्रथः॥अ
स्माकंवइंद्रमुश्मसीष्टयेसखायंविश्वायुंप्रासहंयुजंवाजेषुप्रासहंयुजं॥अस्माकं
ब्रह्मोतयेवापृत्सुषुकासुचित्॥नहित्वाशत्रुःस्तरतेस्तृणोषियंविश्वंशत्रुंस्तृणोषियं॥

8

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

निषूनमातिमतिंकयस्यचित्तेजिष्ठाभिररणिभिर्नोतिभिरुग्राभिरुग्रोतिभिः॥ने
षिणोयथापुरानेनाःशूरमन्यसे॥विश्वानिपूरोरपपर्षिवह्निरासावह्निर्नोअच्छ॥२६
प्रतद्वोचेयंभव्यायेंदवेहव्योनयइषवान्मन्मरेजतिरक्षोहामन्मरेजति॥स्वयंसो
अस्मदानिदोवधैरजेतदुर्मतिं॥अवस्रवेदघशंसोवतरमवक्षुद्रमिवस्रवेत्॥वने
मतद्धोत्रयाचितंत्यावनेमरयिंरयिवःसुवीर्यंरण्वंसंतंसुवीर्यं॥दुर्मन्मानंसुमंतु
भिरेमिषापृचीमहि॥आसत्याभिरिंद्रंद्युम्नहूतिभिर्यजत्रंद्युम्नहूतिभिः॥प्रप्रा
वोअस्मेस्वयशोभिरूतीपरिवर्गइंद्रोदुर्मतीनांदरीमन्दुर्मतीनां॥स्वयंसारिषयध्यैया
नउपेषेअत्रैः॥हतेयमसन्नवक्षतिक्षिप्ताजूर्णिर्नवक्षति॥त्वंनइंद्रारायापरीणसा
याहिपथांअनेहसापुरोयाह्यरक्षसा॥सचस्वनःपराकआसचस्वास्तमीकआ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ द्वि॰ १

पाहिनोदूरादाराद्भिष्टिभिः सदापाह्यभिष्टिभिः ॥ त्वन्नइंद्ररायातरूषसोग्रंचित्वाम अष्ट
हिमासक्षदवसेमहेमित्रंन्नावसे ॥ ओजिष्ठत्रातरवितारथंकंचिदमर्त्य ॥ अन्यमस्म
द्रिरिषेः कंचिदद्रिवोरिरिक्षंतंचिदद्रिवः ॥ पाहिनइंद्रसुष्टुतस्रिधोवयातासदमिद्दु
र्मतीनांदेवः संदुर्मतीनां ॥ हंतापापस्यरक्षसस्त्राताविप्रस्यमावतः ॥ अधाहित्वाज
निताजीजनद्वसोरक्षोहणंत्वाजीजनद्वसो ॥ ७ ॥ एंद्रयाह्युपनः परावतोनायम
च्छाविदथानीवसत्पतिरस्तंराजेवसत्पतिः ॥ हवामहेत्वावयंप्रयस्वंतः सुतेसचा ॥
पुत्रासोनपितरंवाजसातयेमंहिष्ठंवाजसातये ॥ पिबासोममिंद्रसुवानमद्रिभिः को
शेनसिक्तमवतंन्नवंसगस्तातृषाणोनवंसगः ॥ मदायहर्यतायतेतुविष्टमायधाय
से ॥ आत्वायच्छंतुहरितोनसूर्यमहाविश्वेवसूर्यं ॥ अविंदद्दिवोनिहितंगुहानिधिं राम १

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेर्नगर्भंपरिवीतमश्मन्यनंतेअंतरश्मनि॥व्रजंवज्रीगवामिवसिषासन्नंगिरस्तमः॥
अपावृणोदिषइंद्रःपरीवृताद्वारइषःपरीवृताः॥दादृहाणोवज्रमिंद्रोगभस्त्योःक्षद्मेव
तिग्ममसनायसंश्यदहिहत्यायसंश्यत॥संविव्यानओजसाशवोभिरिंद्रमज्मना॥त
ष्टेववृक्षंवनिनोनिवृश्चसिपरश्वेवनिवृश्चसि॥त्वंवृथानद्यइंद्रसर्तवेऽच्छासमुद्रमसृ
जोरथाँइववाजयतोरथाँइव॥इतऊतीरयुंजतसमानमर्थमक्षितं॥धेनूरिवमनवेवि
श्वदोहसोजनायविश्वदोहसः॥१८॥इमांतेवाचंवसूयंतआयवोरथंनधीरःस्वपा
अतक्षिषुःसुम्नायत्वामतक्षिषुः॥शुंभंतोजेन्यंयथावाजेषुविप्रवाजिनं॥अत्यमिव
शवसेसातयेधनाविश्वाधनानिसातये॥भिनत्पुरोनवतिमिंद्रपूरवेदिवोदासायम
हिदाशुषेनृतोवज्रेणदाशुषेनृतो॥अतिथिग्वायशंबरंगिरेरुग्रोअवाभरत॥महोध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

10

नानिदं यमानं ओजसा विश्वा धुना न्योजसा॥ इन्द्रः समत्सु यजमानमार्यं प्रावद्विश्वेषु
शतमूतिराजिषु स्वर्मीळ्हेष्वाजिषु॥ मनवे शासदव्रतान्त्वचं कृष्णामरन्धयत्॥ दक्षन्न
विश्वं ततृषाणमोषति न्यर्शसानमोषति॥ सूरश्चक्रं प्रवृहज्जात ओजसा प्रपित्वे वाच
मरुणो मुषायतीशान आ मुषायति॥ उशना यत्परावतो ऽजगन्नूतये कवे॥ सुम्नानि वि
श्वा मनुषेव तुर्वणिरहा विश्वेव तुर्वणिः॥ स नो नव्येभिर्वृषकर्मन्नुक्थैः पुरां दर्तः पायुभिः
पाहि शग्मैः॥ दिवोदासेभिरिन्द्र स्तवानो वावृधीथा अहोभिरिव द्यौः॥ १९॥ इन्द्राय
हि द्यौरसुरो अनम्नतेन्द्राय मही पृथिवी वरीमभिर्द्युम्नसाता वरीमभिः॥ इन्द्रं
विश्वे सजोषसो देवासो दधिरे पुरः॥ इन्द्राय विश्वा सवनानि मानुषा रातानि सन्तु मा
नुषा॥ विश्वेषु हि त्वा सवनेषु तुञ्जते समानमेकं वृषमण्यवः पृथक्स्वः सनिष्यवः पृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ष्मं कृ॥ तं त्वा नावं न पर्षणिं शूषस्य धुरि धीमहि॥ इंद्रं न यज्ञैश्चितयंत आयव
स्तोमेभिरिंद्रमायवः॥ वि त्वा ततस्रे मिथुना अवस्यवो व्रजस्य साता गव्यस्य निः
सृजः सक्षंत इंद्र निःसृजः॥ यद्गव्यंता द्वा जना स्वर्यंता समूहसि॥ आविष्करिक्र
द्वृषणं सचाभुवं वज्रमिंद्र सचाभुवं॥ विदुष्टे अस्य वीर्यस्य पूरवः पुरो यदिंद्र शा
रदीरवातिरः सासहानो अवातिरः॥ शासस्तमिंद्र मर्त्यमयज्युं शवसस्पते॥
महीममुष्णाः पृथिवीमिमा अपो मंदसान इमा अपः॥ आदित्ते अस्य वीर्यस्य
चर्किरन्मदेषु वृषन्नुशिजो यदाविथ सखीयतो यदाविथ॥ चकर्थ कारमेभ्यः पृ
तनासु प्रवंतवे॥ ते अन्यामन्यां नद्यं सनिष्णत श्रवस्यंतः सनिष्णत॥ उतो नो
अस्या उषसो जुषेत ह्य१र्कस्य बोधि हविषो हवीमभिः स्वर्षाता हवीमभिः॥ य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दिंद्र हंतवे मृधो वृषा वज्रिंचिकेतसि ॥ आ मे अस्य वेधसो नवीयसो मन्म श्रुधि
नवीयसः ॥ त्वं तमिंद्र वावृधानो अस्मयुरमित्रयंतं तुविजात मर्त्यं वज्रेण शूर म
र्त्यं ॥ जहि यो नो अघायति शृणुष्व सुश्रवस्तमः ॥ रिष्टं न यामन्नप भूतु दुर्मति
र्विश्वाप भूतु दुर्मतिः ॥ २१ ॥ त्वया वयं मघवन्पूर्व्ये धन इंद्रत्वोताः सासह्याम पृत
न्यतो वनुयाम वनुष्यतः ॥ नेदिष्ठे अस्मिन्नहन्यधि वोचा नु सुन्वते ॥ अस्मि
न्यज्ञे वि चयेमा भरे कृतं वाजयंतो भरे कृतं ॥ स्वर्जेषे भर आप्रस्य वक्मन्युषर्बुधः
स्वस्मिन्नंजसि क्राणस्य स्वस्मिन्नंजसि ॥ अहन्निंद्रो यथा विदे शीर्ष्णाशीर्ष्णो
पवाच्यः ॥ अस्मत्रा ते सध्र्यक्संतु रातयो भद्रा भद्रस्य रातयः ॥ तत्तु प्रयः प्रत्न राम
था ते शुशुक्वनं यस्मिन्यज्ञे वारमकृण्वत क्षयमृतस्य वारसि क्षयं ॥ वि तद्वोचेर ११

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धद्वितांतः पश्यंति रश्मिभिः ॥ स घा विदद् अन्विंद्रो गवेषणो बंधुक्षिद्भ्यो गवेष
णः ॥ नू इत्था ते पूर्वथा च प्रवाच्यं यदंगिरोभ्योऽवृणोरप व्रजमिंद्र शिक्षन्नप व्रजं ॥
ऐभ्यः समान्या दिशास्मभ्यं जेषि योत्सि च ॥ सुन्वद्भ्यो रंधया कं चिदव्रतं हृणायंतं
चिदव्रतं ॥ सं यज्जनान्क्रतुभिः शूर ईक्षयद्धने हिते तरुषंत श्रवस्यवः प्र यक्षं
त श्रवस्यवः ॥ तस्मा आयुः प्रजावदिद्बाधे अर्चंत्योजसा ॥ इंद्र ओक्यं दिधिषंत
धीतयो देवाँ अच्छा न धीतयः ॥ युवं तमिंद्रापर्वता पुरोयुधा यो नः पृतन्यादप तं
तमिद्धतं वज्रेण तंतमिद्धतं ॥ दूरे चत्ताय छंत्सद्गहनं यदिनक्षत् ॥ अस्माकं
शत्रून्परि शूर विश्वतो दर्मा दर्षीष्ट विश्वतः ॥ २१ ॥ उभे पुनामि रोदसी ऋतेन द्रु
हो दहामि सं महीरनिंद्राः ॥ अभिव्लग्य यत्र हता अमित्रा वैलस्थानं परि तृळ्हा अशे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

12

रन्नः॥ अभिव्लग्याचिदद्रिवः शीर्षायातुमतीनां॥ छिंधिवटूरिणापदामहा
वटूरिणापदा॥ अवासांमघवंजहि शर्धोयातुमतीनां॥ वैलस्थानके अर्म्म
केमहावैलस्थअर्म्मके॥ यासांतिस्रः पंचाशतोभिव्लंगैरपावपः॥ तत्सुते
मनायतितकत्सुतेमनायति॥ पिशंगभृष्टिमंभृणंपिशाचिमिंद्रसंमृण॥
सर्वंरक्षोनिबर्हय॥ अवर्म्महइंद्रदादृहिश्रुधीनः शुशोचहिद्यौः क्षानभीषाँ च
अद्रिवोघृणान्नभीषाँअद्रिवः॥ शुष्मिंतमोहिशुष्मिभिर्वधैरुग्रेभिरीय
से॥ अपूरुषघ्नोअप्रतीतशूरसत्वभिस्त्रिसप्तैः शूरसत्वभिः॥ वनोतिहि
सुन्वन्क्षयंपरीणसः सुन्वानोहिष्मायजत्यवद्विषोदेवानामवद्विषः॥ सुन्वानःव राम
इत्सिषासतिसहस्रावाज्यवृतः॥ सुन्वानायेंद्रोददात्याभुवंरयिंददात्याभुवं॥२२॥ १२

आ त्वा जुवो रारहाणा अभि प्रयो वायो वहन्त्विह पूर्वपीतये ॥ सोमस्य पूर्वपीत
ये ॥ ऊर्ध्वा ते अनु सूनृता मनस्तिष्ठतु जानती ॥ नियुत्वता रथेना याहि दावने वा
यो मखस्य दावने ॥ मन्दन्तु त्वा मन्दिनो वायविन्दवोऽस्मत्क्राणासः सुकृता अभिद्य
वो गोभिः क्राणा अभिद्यवः ॥ यद्ध क्राणा इरध्यै दक्षं सचन्त ऊतयः ॥ सध्रीची
ना नियुतो दावने धिय उप ब्रुवत ईं धियः ॥ वायुर्युङ्क्ते रोहिता वायुररुणा वायू
रथे अजिरा धुरि वोळ्हवे वहिष्ठा धुरि वोळ्हवे ॥ प्र बोधया पुरन्धिं जार आ स
सतीमिव ॥ प्र चक्षय रोदसी वासयोषसः श्रवसे वासयोषसः ॥ तुभ्यमुषासः शुच
यः परावति भद्रा वस्त्रा तन्वते दंसु रश्मिषु चित्रा नव्येषु रश्मिषु ॥ तुभ्यं धेनुः सबर्दु
घा विश्वा वसूनि दोहते ॥ अजनयो मरुतो वक्षणाभ्यो दिव आ वक्षणाभ्यः ॥ तुभ्यं शु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

१३ 13 क्रासः शुचयस्तुरण्यवो मदेषूग्रा इषणंत भुर्वण्यपामिषंत भुर्वणि । त्वा
न्त्सारी दसमानो भगमीट्टे तक्ववीये ॥ त्वं विश्वस्माद्भुवनात्पासि धर्मणासुर्या
त्पासि धर्मणा ॥ त्वन्नो वायवेषामपूर्व्यः सोमानां प्रथमः पीतिमर्हसि सुतानां
पीतिमर्हसि ॥ उतो विहुत्मतीनां विशां ववर्जुषीणां ॥ विश्वा इत्ते धेनवो दुह्र आ
शिरं घृतं दुह्रत आशिरं ॥ २३ ॥ स्तीर्णं बर्हिरुप नो याहि वीतये सहस्रेण नियु
ता नियुत्वते शतिनीभिर्नियुत्वते ॥ तुभ्यं हि पूर्वपीतये देवा देवाय येमिरे ॥ प्र ते
सुतासो मधुमंतो अस्थिरन्मदाय क्रत्वे अस्थिरन् ॥ तुभ्यायं सोमः परिपूतो राम
अद्रिभिः स्पार्हा वसानः परि कोशमर्षति शुक्रा वसानो अर्षति ॥ तवायं भाग
आयुषु सोमो देवेषु हूयते ॥ वह वायो नियुतो याह्यस्मयुर्जुषाणो याह्यस्मयुः ॥ १२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरंसहस्रिणीभिरुपयाहिवीतयेवायोहव्यानिवीतये॥त
वायंभागऋत्वियःसरश्मिःसूर्येसचा॥अध्वर्युभिर्भरमाणाअयंसतवायोशुक्राअयंस
त॥आवांरथोनियुत्वान्वक्षदवसेभिप्रयांसिसुधितानिवीतयेवायोहव्यानिवीतये॥पिबतं
मध्वोअंधसःपूर्वपेयंहिवांहितं॥वायवाचंद्रेणराधसागतमिंद्रश्चराधसागतं॥आवांधियो
ववृत्युरध्वराँउपेममिंदुंमर्मृजंतवाजिनमाशुमत्यंनवाजिनं॥तेषांपिबतमस्मयूआनोगं
तमिहोत्या॥इंद्रवायूसुतानामद्रिभिर्युवंमदायवाजदायुवं॥२७॥इमेवांसोमाअप्स्वासु
ताइहाध्वर्युभिर्भरमाणाअयंसतवायोशुक्राअयंसत॥एतेवामभ्यसृक्षततिरःपवित्रमाश
वः॥युवायवोतिरोमाण्यव्ययासोमासोअत्यव्यया॥अतिवायोससतोयाहिशश्वतोयत्र
ग्रावावदतितत्रगच्छतंगृहमिंद्रश्चगच्छतं॥विसूनृताददृशेरीयतेघृतमापूर्णयानियुतायाथो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ द्वि
१४
14

योअध्वरेभिर्धृष्ण्वया । योअध्वरं ॥ अत्राहतइद्दधिरेमध्वआहुतिंयमस्यसमुपतिष्ठंतजायवो अष्ट॰
स्मेतेसंतुजायवः ॥ साकंगावःसुवतेपच्यतेयवोनतेवायउपदस्यंतिधेनवोनापदस्यंतिधेन
वः ॥ इमेयेतेसुवायोबाह्वोजसोंतर्नदीतेपतयंत्युक्षणोमहिव्राधंतउक्षणः ॥ धन्वंश्चिद्येअना
शवोजीराश्चिदगिरौकसः ॥ सूर्यस्येवरश्मयोदुर्नियंतवोहस्तयोर्दुर्नियंतवः ॥ २५ ॥ प्रसुज्ये
ष्ठंनिचिराभ्यांबृहन्नमोहव्यंमतिंभरतामृळयद्भ्यांस्वादिष्ठंमृळयद्भ्यां ॥ तासम्राजाघृतासु
तीयज्ञेयज्ञउपस्तुता ॥ अथैनोःक्षत्रंनकुतश्चनाधृषेदेवत्वंनूचिदाधृषे ॥ अदर्शिगातुरुरवे
वरीयसीपंथाऋतस्यसमयंस्तरश्मिभिश्चक्षुर्भगस्यरश्मिभिः ॥ द्युक्षंमित्रस्यसादनमर्यम्णो
वरुणस्यच ॥ अथादधातेबृहदुक्थ्यं १ वयउपस्तुत्यंबृहद्वयः ॥ ज्योतिष्मतीमदितिंधारयत्क्षि
तिंस्वर्वतीमासचेतेदिवेदिवेजागृवांसादिवेदिवे ॥ ज्योतिष्मत्क्षत्रमाशातेआदित्यादानुनस्प राम
१४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्ती ॥ मित्रस्तयोवरुणोयातयज्जनोर्यमायातयज्जनः । अयंमित्रायव
रुणायशंतमः सोमोभूत्ववपानेष्वाभगोदेवोदेवेष्वाभगः ॥ तंदेवासोजु
षेरतविश्वेअद्यसजोषसः ॥ तथाराजानाकरथोयदीमहऋतावाना
यदीमहे ॥ योमित्रायवरुणायाविधज्जनोनर्वाणंतंपरिपातोअंहसो
दाश्वांसंमर्तमंहसः ॥ तमर्यमाभिरक्षत्यृजूयंतमनुव्रतं ॥ उक्थैर्यएनोः
परिभूषतिव्रतंस्तोमैराभूषतिव्रतं ॥ नमोदिवेबृहतेरोदसीभ्यांमित्रा
यवोचंवरुणायमीळ्हुषेसुमृळीकायमीळ्हुषे ॥ इंद्रमग्निमुपस्तुहि
द्युक्षमर्यमणंभगं ॥ ज्योक्जीवंतःप्रजयासचेमहिसोमस्योतीसचेमहि ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०२ ऊतीदेवानांवयमिंद्रवंतोमंसीमहिस्वयशसोमरुद्भिः॥अग्निर्मित्रोवरुणःशर्मयंसंत
१५ दश्याममघवानोवयंच॥२६॥इतिद्वितीयाष्टकेप्रथमोध्यायसमाप्तः॥सुषुमाया
तमद्रिभिर्गोश्रीतामत्सराइमेसोमासोमत्सराइमे॥आराजानादिविस्पृशास्मत्रा
गंतमुपनः॥इमेवांमित्रावरुणागवाशिरःसोमाःशुक्रागवाशिरः॥इमआयातमिंद
वःसोमासोदध्याशिरःसुतासोदध्याशिरः॥उतवामुषसोबुधिसाकंसूर्यस्यरश्मि
भिः॥सुतोमित्रायवरुणायपीतयेचारुर्ऋतायपीतये॥तांवांधेनुंनवासरीमंशुंदु
हंत्यद्रिभिःसोमंदुहंत्यद्रिभिः॥अस्मत्रागंतमुपनोर्वांचासोमपीतये॥अयंवांमि
त्रावरुणानृभिःसुतःसोमआपीतयेसुतः॥१॥प्रप्रपूष्णस्तुविजातस्यशस्यते
महित्वमस्यतवसोनतंदतेस्तोत्रमस्यनतंदते॥अर्चामिसुम्नयन्नहमंत्यूतिंमयो
भुवं॥विश्वस्ययोमनआयुयुवेमखोदेवआयुयुवेमखः॥प्रहित्वापूषन्नजिरं १६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न या मतिस्तोमेभिः कृण्व ऋणवो यथा मृध उष्ट्रो न पीपरो मृधः ॥ हुवे यत्वा मयोभु
वं देवं सख्याय मर्त्यः ॥ अस्माकमांगूषांद्युम्निनस्कृधि वाजे सु द्युम्निनस्कृधि ॥ यस्य
ते पूषन्त्सख्ये विपन्यवः क्रत्वाचित्सन्तोवसा बुभुज्रिर इति क्रत्वा बुभुज्रिरे ॥ तामनु
त्वा नवीयसीं नियुतं राय ईमहे ॥ अहेळमान उरुशंस सरी भव वाजे वाजे सरी भव ॥
अस्या ऊ षु ण उप सातये भुवो हेळमानो ररिवां अजाश्व श्रवस्यतामजाश्व ॥ ओ षु
त्वा ववृतीमहि स्तोमेभिर्दस्म साधुभिः ॥ नहि त्वा पूषन्नतिमन्य आघृणे न ते सख्य
मपह्नुवे ॥ २ ॥ अस्तु श्रौषट् पुरो अग्निं धिया दध आ नु तच्छर्धो दिव्यं वृणीमह इन्द्रवा
यू वृणीमहे ॥ यद्ध क्राणा विवस्वति नाभा संदायि नव्यसी ॥ अध प्र सू न उप यन्तु धी
तयो देवां अच्छा न धीतयः ॥ यद्ध त्यन्मित्रावरुणावृतादध्याददाथे अनृतं स्वेन म
न्युना दक्षस्य स्वेन मन्युना ॥ युवोरित्थाधि सद्मस्वपश्याम हिरण्ययं ॥ धीभिश्चन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संहि॰ १५

मनसा स्वेभिरक्षभिः सोमस्य स्वाभिरक्षभिः॥ युवां स्तोमेभिर्देवयन्तो अश्विना श्रावयन्त इ
व श्लोकमायवो युवां हव्याभ्य१ यवः॥ युवोर्विश्वा अधि श्रियः पृक्षश्च विश्ववेदसा॥ प्रु
षायन्ते वां पवयो हिरण्यये रथे दस्रा हिरण्यये॥ अचेति दस्रा व्यू१ नाकमृण्वथो युञ्जते
वां रथयुजो दिविष्टिष्वध्वस्मानो दिविष्टिषु॥ अधि वां स्थाम वन्धुरे रथे दस्रा हिरण्यये॥
पथेव यन्तावनुशासता रजोऽञ्जसा शासता रजः॥ शचीभिर्नः शचीवसू दिवा नक्तं दशस्यतं
॥ मा वां रातिरुप दसत्कदा चनास्मद्रातिः कदा चन॥३॥ वृषन्निन्द्र वृषपाणास इन्दव इ
मे सुता अद्रिषुतास उद्भिदस्तुभ्यं सुतास उद्भिदः॥ ते त्वा मन्दन्तु दावने महे चित्राय राध
से॥ गीर्भिर्गिर्वाहस्स्तवमान आ गहि सुमृळीको न आ गहि॥ ओ षू णो अग्ने शृणुहि त्व
मीळितो देवेभ्यो ब्रवसि यज्ञियेभ्यो राजभ्यो यज्ञियेभ्यः॥ यद्ध त्यामङ्गिरोभ्यो धेनुं देवा अ
दत्तन॥ वि तां दुह्रे अर्यमा कर्तरि सचाँ एष तां वेद मे सचा॥ मो षु वो अस्मदभि तानि पौं
स्या सना भूवन्द्युम्नानि मोत जारिषुरस्मत्पुरोत जारिषुः॥ यद्वश्चित्रं युगेयुगे नव्यं घोषा १५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मत्या

दमर्त्यं॥ अस्मा स्तूतन्मरुतो यच्चद्दुष्टरं दिधृता यच्च दुष्टरं॥ दधय्य इं मेजनुपं पूर्वो अंगिराः प्रियमेधः कण्वो अत्रिर्मनुर्विदुस्ते मे पूर्वे मनुर्विदुः॥ तेषां देवे वाययतिरस्माकं तेषु नाभयः॥ तेषां पदेन ॥ न मे गिरे इन्द्राग्नी आ नमे गिरा॥ होता यक्षद्दूनिनो वंतवायं बृहस्पतिर्यजलिवेन दुक्षभिः पुरुवारेभिरूक्षभिः॥ जगृभ्मा हूर आदित्रं श्लोकमद्रेरधत्मना॥ अर्धारयदररंदाऽरिं निस्कृक्रतुः पुरुसद्मा निस्कृक्रतुः॥ येदेवासो दिव्येकादशस्थ पृथिव्यामध्येकादशस्थ॥ अप्सुक्षितो महिनैकादशस्थ ते देवासो यज्ञमिमं जुषध्वं॥ ॥५॥ वेदिषदे प्रियधामाय सद्युते धासिमिव प्र भरा योनिमग्नये॥ वस्त्रेणेव वासया मन्मना शुचिं ज्योतीरथं शुक्रवर्णं तमोहनं॥ अभि द्विजन्मा त्रिवृदन्नमृज्यते संवत्सरे वावृधे जग्धमी पुनः॥ अन्यस्यासा जिह्वया जेन्यो वृषान्य १ न्येन वनिनो मृष्ट वारणः॥ कृष्णप्रुतौ वेविजे अस्य सक्षितो उभा तरेते अभिमातराशिशुं॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० प्राचा जिह्वं ध्वसयन्तं तृषुच्युतमा साच्यं कुपयं वर्धनं पितुः ॥ मुमुक्ष्वो ३ मनवे मान
१७ वस्यते रघुद्रुवः कृष्णसीतास ऊ जुवः ॥ असमना अजिरासो रघुष्यदो वातजूता उप
युज्यन्त आशवः ॥ आदस्य ते ध्वसयन्तो वृथेरते कृष्णमभ्वं महि वर्पः करिक्रतः ॥
यत्सीं महीमवनिं प्राभि मर्मृशदभिश्वसन्त्स्तनयन्नेति नानदत् ॥ ५ ॥ भूषन्न योऽधि बभ्रू नानेन
षु नम्नते वृषेव पत्नीरभ्येति रोरुवत् ॥ ओजायमानस्तन्वश्च शुम्भते भीमो न शृङ्गा दविधा
व दुर्गृभिः ॥ स संस्तिरो विष्टिरः सं गृभायति जानन्नेव जानतीर्नित्य आ शये ॥ पुनर्व
र्धन्ते अपि यन्ति देव्यमन्यद्वर्पः पित्रोः कृण्वते सचा ॥ तमग्रुवः केशिनीः सं हि रेभिर
ऊर्ध्वास्तस्थुर्मम्रुषीः प्रायवे पुनः ॥ तासां जरां प्रमुञ्चन्नेति नानददसुं परं जनयञ्जी
वमस्तृतं ॥ अधीवासं परि मातू रिहन्नह तुविग्रेभिः सत्वभिर्याति वि ज्रयः ॥ वयो दध
त्पद्वते रेरिहत्सदानु श्येनी सचते वर्तनीरह ॥ अस्माकमग्ने मघवत्सु दीदिह्यध ३७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्वसीवान्वृषभो दमूनाः॥ अवास्याशिशुमतीरदीदेर्वर्मेव युत्सु परिजर्भुरा
णः॥ १०॥ इदमग्ने सुधितं दुर्धितादधि प्रियादु चिन्मन्मनः प्रेयो अस्तु ते॥ यत्ते शुक्रं त
न्वो ३ रोचते शुचि तेनास्मभ्यं वनसे रत्नमा त्वं॥ रथाय नावमुत नो गृहाय नित्यारि
त्रां पद्वतीं रास्यग्ने॥ अस्माकं वीरां उत नो मघोनो जनांश्च या पारयाच्छर्म याच॥
अभी नो ऽग्न उक्थमिज्जुगुर्या द्यावाक्षामा सिन्धवश्च स्वगूर्ताः॥ गव्यं यव्यं तो दी यं
र्घाहेषं वरमरुण्यो वरन्त॥ १३॥ बळित्था तद्वपुषे धायि दर्शतं देवस्य भर्गः सहसो
यतो जनि॥ यदीमुप ह्वरते साधते मतिरृतस्य धेना अनयन्त सस्रुतः॥ पृक्षो
वपुः पितुमान्नित्य आ शये द्वितीयमा सप्तशिवासु मातृषु॥ तृतीयमस्य वृष
भस्य दोहसे दशप्रमतिं जनयन्त योषणः॥ निर्यदीं बुध्नान्महिषस्य वर्पस ईशाना
सः शवसा क्रन्त सूरयः॥ यदीमनु प्रदिवो मध्व आधवे गुहा सन्तं मातरिश्वा मथायति॥ प्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० यत्पितुः परमांनीयतेपर्यापृक्षुधोवीरुधोदंसु रोहति ॥ उभायदस्यजनुषंयदि
१८ न्वत आदिद्यविष्ठोअभवद्घृणाशुचिः ॥ आदिन्मातॄराविशद्यास्वाशुचिरहिंस्यमा
न उर्वियाविवावृधे ॥ अनुयत्पूर्वाअरुहत्सनाजुवोनिनव्यसीष्ववरासुधावते ॥
18 ॥१८॥ आदिद्धोतारंवृणतेदिविष्टिषुभगमिवपपृचानासऋंजते ॥ देवान्यत्क्रत्वा
मज्मनापुरुष्टुतोमर्तंशंसंविश्वधावेतिधायसे ॥ वियदस्थाद्यजतोवातचोदितो
ह्वारोनवक्वाजरणाअनाकृतः ॥ तस्यपत्मन्दक्षुषः कृष्णजंहसः शुचिजन्मनोर
ज आव्यध्वनः ॥ रथोनयातः शिक्वभिः कृतोद्यामंगेभिररुषेभिरीयते ॥ आ
दस्यतेकृष्णासोधक्षिसूरयः शूरस्येवत्वेषथादीषतेवयः ॥ त्वयाह्यग्नेवरु
णोधृतव्रतोमित्रः शाशद्रेअर्यमासुदानवः ॥ यत्सीमनुक्रतुनाविश्वथावि
भुरराान्ननेमिः परिभूरजायथाः ॥ त्वमग्नेशशमानायसुन्वतेरत्नंयवि १८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ष्ठदेवतातिमिन्वसि ॥ तंत्वानुनव्यंसहसोयुवन्वयंभगंनकारेमहिरत्नधीमहि ॥
अस्मेरयिंनस्वर्थंदमूनसंभगंदक्षंनपपृचासिधर्णसिं ॥ रश्मीँरिवयोयमति
जन्मनीउभेदेवानांशंसमृतआचसुक्रतुः ॥ उतनःसुद्योत्माजीराश्वोहोतामन्
द्रःशृणवच्चन्द्ररथः ॥ सनोनेषन्नेषतमैरमूरोअग्निर्वामंसुवितंवस्योअच्छ ॥ अ
स्ताव्यग्निःशिमीवद्भिरर्कैःसाम्राज्यायप्रतरंदधानः ॥ अमीचयेमघवानोव
यंचमिहंनसूरोअतिनिष्टतन्युः ॥ ९ ॥ समिद्धोअग्नआवहदेवाँअद्ययत
स्रुचे ॥ तन्तुंतनुष्वपूर्व्यंसुतसोमायदाशुषे ॥ घृतवन्तमुपमासिमधुमं
तंतनूनपात् ॥ यज्ञंविप्रस्यमावतःशशमानस्यदाशुषः ॥ शुचिःपावकोअ
द्भुतोमध्वायज्ञंमिमिक्षति ॥ नराशंसस्त्रिरादिवोदेवोदेवेषुयज्ञियः ॥ ईळि
तोअग्नआवहेन्द्रंचित्रमिहप्रियं ॥ इयंहित्वामतिर्ममाच्छासुजिह्ववच्यते ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०हि० १९

19

स्तृणानासो यतस्रुचो बर्हिर्यज्ञे स्वध्वरे ।। वृंजे देवव्यचस्तमम् इंद्राय शर्म
सप्रथः ।। विश्वे यं त्वामृतावृधः प्रये देवेभ्यो महीः ।। पावकासः पुरुस्पृहो द्वा
रो देवीरसश्चतः ।। १० ।। आ भंदमाने उपाके नक्तोषासा सुपेशसा ।। यह्वी ऋ
तस्य मातरा सीदतां बर्हिरा सुमत् ।। मंद्रजिह्वा जुगुर्वणी होतारा दैव्या कवी ।। मु
यज्ञं नो यक्षतामिमं सिध्रमद्य दिविस्पृशं ।। शुचिर्देवेष्वर्पिता होत्रा मरुत्सु
भारती ।। इळा सरस्वती मही बर्हिः सीदंतु यज्ञियाः ।। तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरु वारं
पुरुत्मना ।। त्वष्टा पोषाय विष्यतु राये नाभा नो अस्मयुः ।। अवसृजन्नुप त्म
ना देवान्यक्षि वनस्पते ।। अग्निर्हव्या सुषूदति देवो देवेषु मेधिरः ।। पूषण्वते म
रुत्वते विश्वदेवाय वायवे ।। स्वाहा गायत्रवेपसे हव्यमिंद्राय कर्त्तन ।। स्वा
हाकृतान्या गह्युप हव्यानि वीतये ।। इंद्रा गहि श्रुधी हवं त्वां हवंते अध्वरे ।। ११ ।। मत १९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

व्यसीं नव्यसीं धीतिमग्नये वाचो मतिं सहसः सूनवे भरे॥ अपां नपाद्यो वसु
भिः सह प्रियो होता पृथिव्यां न्यसीदद् ऋत्वियः॥ स जायमानः परमे व्योमन्या वि
रग्निरभवन्मातरिश्वने॥ अस्य क्रत्वा समिधानस्य मज्मना प्र द्यावा शोचिः पृथि
वी अरोचयत्॥ अस्य त्वेषा अजरा अस्य भानवः सुसंदृशः सुप्रतीकस्य सुद्युतः॥
॥भात्वक्षसो अत्यक्तुर्न सिन्धवोऽग्ने रेजन्ते अससन्तो अजराः॥ यमेरिरे भृगवो वि
थि श्ववेदसं नाभा पृथिव्या भुवनस्य मज्मना॥ अग्निं तं गीर्भिर्हिनुहि स्व आ दमे य एको व
स्वो वरुणो न राजति॥ न यो वराय मरुतामिव स्वनः सेनेव सृष्टा दिव्या यथाशनिः॥ अ
ग्निर्जम्भैस्तिगितैरत्ति भर्वति योधो न शत्रून्त्स वना न्यृञ्जते॥ कुविन्नो अग्निरुचथ
स्य वीरसद्वसुष्कुविद्वसुभिः काममावरत्॥ चोदः कुवित्तुतुज्यात्सातये धियः
शुचिप्रतीकं तमया धिया गृणे॥ घृतप्रतीकं व ऋतस्य धूर्षदमग्निं मित्रं न स

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि मिधानत्रंजते॥ इधानो अक्रो विदथेषु दीद्यच्छुक्रवर्णामुदु नो यंसते धियं॥
२० अप्रयुच्छन्नप्रयुच्छद्भिरग्ने शिवेभिर्नः पायुभिः पाहि शग्मैः॥ अदब्धेभि
20 रदृपितेभिरिष्टे निमिषद्भिः परि पाहि नो जाः॥ १२॥ एति प्र होता व्रतमस्य मा
ययोर्ध्वां दधानः शुचिपेशसं धियं॥ अभि स्रुचः क्रमते दक्षिणावृतो या अ
स्य धाम प्रथमं ह निंसते॥ अभीमृतस्य दोहना अनूषत योनौ देवस्य सदने
परीवृताः॥ अपामुपस्थे विभृतो यदावसदध स्वधा अधयद्याभिरीयते॥
युयूषतः सवयसा तदिद्वपुः समानमर्थं वितरित्रता मिथः॥ आदीं भगो न ह
व्यः समस्मदा वोढ्हुर्न रश्मीन्त्समयंस्त सारथिः॥ यमीं द्वा सवयसा सपर्यतः
समाने योना मिथुना समोकसा॥ दिवा न नक्तं पलितो युवाजनि पुरू चरन्न
जरो मानुषा युगा॥ तमीं हिन्वन्ति धीतयो दश व्रिशो देवं मर्तास ऊतये हवाम २०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हे ॥ धनो रयिं प्रवतु आ स ऋण्वत्यभिव्रजद्भिर्वयुना नवाधित ॥ त्वं ह्यग्ने दिव्यस्य राजसि
त्वं पार्थिवस्य पशुपा इव त्मना ॥ एनी त एते बृहती अभिश्रिया हिरण्ययी वक्वरी
बर्हिराशाते ॥ अग्ने जुषस्व प्रति य हर्य तद्वचो मन्द्र स्वधाव ऋतजात सुक्रतो ॥
यो विश्वतः प्रत्यङ्ङसि दर्शतो रण्वः संदृष्टौ पितुमाँ इव क्षयः ॥ १३ ॥ तं पृच्छता
स जगामा स वेद स चिकित्वाँ ईयते सा न्वीयते ॥ तस्मिन्त्सन्ति प्रशिषस्तस्मि
न्निष्टयः स वाजस्य शुष्मिणस्पतिः ॥ तमित्पृच्छन्ति न सिमो वि पृच्छति स्वेने
व धीरो मनसा यदग्रभीत् ॥ न मृष्यते प्रथमं नापरं वचोऽस्य क्रत्वा सचते अ
प्रदृपितः ॥ तमिद्गच्छन्ति जुह्व३स्तमर्वतीर्विश्वान्येकः शृणवद्वचांसि मे
॥ पुरुप्रैषस्तुरिर्यज्ञसाधनोऽच्छिद्रोतिः शिशुरादत्त सं रभः ॥ उपस्थायं
चरति यत्समारत सद्यो जातस्तत्सार युज्येभिः ॥ अभि श्वान्तं मृशते नान्द्ये

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शवसः

सं० द्वि० २१ मृडे यदीं गच्छंत्युशतीरपिष्ठितं ।।स ईं मृगो अप्यो वनर्गुरुपत्वच्युपमस्यां नि
धायि ।।व्यब्रवीद्वयुना मर्त्येभ्यो ग्निर्विद्वांऋतचिद्धि सत्यः ।।१४।।त्रिमू
र्धानं सप्तरश्मिं गृणीषेनूनमग्निं पित्रो रुपस्थे ।।निषत्त मस्य चरतो ध्रु
वस्य विश्वा दिवो रोचनापप्रिवांसं ।।उक्षा महां अभि ववक्षएने अजरस्त
स्थावितऊतिर्ऋष्वः ।।उर्व्याः पदो नि दधाति सानौ रिहंत्यूधो अरुषासो अस्य
।।समानं वत्समभिसंचरंतीविष्वग्धेनूविचरतः सुमेके ।।अनपवृज्यां
अध्वनो मिमाने विश्वान्केतां अधि महो दधाने ।।धीरासः पदं कवयो न
यंति नाना हृदा रक्षमाणा अजुर्यं ।।सिषासंतः पर्यपश्यंत सिंधुमावि
रेभ्यो अभवत्सूर्यो नॄन् ।।दिदृक्षेण्यः परि काष्ठासु जेन्य ईळेन्यो महो अ
र्भाय जीवसे ।।पुरुत्रा यदभवत्सूरहैभ्यो गर्भेभ्यो मघवा विश्वदर्शतः ।।१५।। २१

मैं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कुथा ते अग्ने शुचयन्त आयोर्ददाशुर्वाजेभिराशुषाणाः॥ उभे यत्तोके तनये दधा
ना ऋतस्य सामन्रणयन्त देवाः॥ बोधा मे अस्य वचसो यविष्ठ मंहिष्ठस्य प्रभृ
तस्य स्वधावः॥ पीयति त्वो अनु त्वो गृणाति वन्दारुस्ते तन्वं वन्दे अग्ने॥ ये पा त
यवो मामतेयं ते अग्ने पश्यन्तो अन्धं दुरितादरक्षन्॥ ररक्ष तान्त्सुकृतो विश्व
वेदा दिप्सन्त इद्रिपवो नाह देभुः॥ यो नो अग्ने अररिवाँ अघायुररातीवा मर्च
यति द्वयेन॥ मन्त्रो गुरुः पुनरस्तु सो अस्मा अनु मृक्षीष्ट तन्वं दुरुक्तैः॥ उत
वा यः सहस्य प्रविद्वान्मर्तो मर्तं मर्चयति द्वयेन॥ अतः पाहि स्तवमान स्तु
वन्तमग्ने माकिर्नो दुरिताय धायीः॥ १६॥ मथीद्यदीं विष्टो मातरिश्वा हो
तारं विश्वाप्सुं विश्वदेव्यं॥ नि यं दधुर्मनुष्यासु विक्षु स्वर्ण चित्रं वपु
षे विभावं॥ ददानमिन्न ददभन्त मन्माग्निर्वरूथं मम तस्य चाकन्॥ जुषन्त विश्वान्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि०
२२

स्युक र्मो प स्तु लिं भ र मा ण स्य का रो ः॥ नि त्ये चि न्तु यं स दे ने ज ग ट भ्ने प रा स्ति
भि र्द्द घि रे य्य ज्ञि या सः॥ म स्ह न यं त ग्ट भ यं त इ ष्टा व श्चा सो न र थ्यो रा र हा
पाः॥ पु रू णिं द्रू स्मो नि रि णा लि जं भै रा ड्डी च ले व नु आ वि भा र्वा।। आ दे स्य वा लो अ
न्तु वा लि ङ्गो चि र स्तु र्न शा र्यी म स ना म न्तु घू न॥ न यं रि प वो न रि षु ण्य वो ग र्भे सं ले रे
षु णा रे ष यं ति॥ अं धा अ पु रु या न दे भ न्न भि र व्या नि त्या स ई ग्ने ला रो अ र क्ष
न्र॥१७॥ मु हः स रा य ए षं ते प लि दं नि न इ न स्य व स्क न ः प द आ॥ उ प ध्र जे त
म इ यो वि धं नि त॥ स यो दृ षा न रां न रो द स्या श्व वो भि र स्ति जी व पी त स र्गः॥
म य ः स स्रा णः द्विश्मी त यो नो॥ आ य ः पु रं ना र्मिं रा मी म र्दी द्वि द र्थः कु वि र्न भ
३ न्यो ना र्वी॥ स्तू रो न रु रु क्षां च्छ ता मो॥ अ भि द्वि ज न्मा त्री रो च ना नि वि क्षा रा म
र जां सि श्र कु श्चा नो अ स्मा त॥ हो ता य जि ष्ठो अ पां स ध स्थे॥ अ यं स हो ता यो द्वि २२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जन्मा विश्वा दधे वार्याणि श्रवस्या ॥ मर्त्तो यो अस्मै सुतुको ददाश ॥२८॥ पुरुत्वा
दाश्वान् ~~धे वार्याणि श्रवस्या~~ । न्वोचेरिरग्ने तव स्विदा ॥ तोदस्येव शरण आ मह
स्य ॥ व्यनिनस्य धनिनः प्रहोषे चिदररुषः ॥ कदाचन प्रजिगतो अदेवयोः ॥ स
चन्द्रो विप्र मर्त्यो महो व्राधन्तमो दिवि ॥ प्रप्रेत्ते अग्ने वनुषः स्याम ॥२९॥ मित्रं
न यं शिम्या गोषु गव्यवः स्वाध्यो विदथे अप्सु जीजनन् ॥ अरेजेतां रोदसी पा
जसा गिरा प्रति प्रियं यजतं जनुषामवः ॥ यद्ध त्यद्वां पुरुमीळ्हस्य सोमिनः प्र मित्रा
सो न दधिरे स्वाभुवः + यजतं + ॥ अध क्रतुं विदतं गातुमर्चत उत श्रुतं वृषणा
पस्त्यावतः ॥ आ वां भूषन्क्षितयो जन्म रोदस्योः प्रवाच्यं वृषणा दक्षसे म
हे ॥ यदीमृताय भरथो यदर्वते प्र होत्रया शिम्या वीथो अध्वरं ॥ प्र सा क्षि
तिरसुर या महि प्रिय ऋतावानावृतमा घोषथो बृहत् ॥ युवं दिवो बृहतो द

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि० क्षमाभुवं गां न धुर्युप युंजाथे अपः ॥ मही अत्र महिना वारमृण्वथो रेण
२३ वस्तुज आसद्मन्धेनवः ॥ स्वरंति ता उपरताति सूर्यमा निम्रुच उषसस्तक्व
वीरिव ॥२०॥ आ वामृताय केशिनीरनूषत मित्र यत्र वरुण गातुमर्चथः ॥ अ
व त्मना सृजतं पिन्वतं धियो युवं विप्रस्य मन्मनामिरज्यथः ॥ यो वां यज्ञैः शश
मानो ह दाशति कविर्होता यजति मन्मसाधनः ॥ उपाह तं गच्छथो वीथो अ
ध्वरमच्छा गिरः सुमतिं गंतमस्मयू ॥ युवां यज्ञैः प्रथमा गोभिरंजत ऋता
वाना मनसो न प्रयुक्तिषु ॥ भरंति वां मन्मना संयता गिरोऽदृप्यता मनसा रेव
दाशाथे ॥ रेवद्वयो दधाथे रेवदाशाथे नरा मायाभिरितऊति माहिनं ॥ न वां द्यावो
ऽहभिर्नोत सिंधवो न देवत्वं पणयो नानशुर्मघं ॥२१॥ युवं वस्त्राणि पीवसा
वसाथे युवोरच्छिद्रा मंतवो ह सर्गाः ॥ अवातिरतमनृतानि विश्व ऋतेन मित्रावरु २२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णासचेथे ॥ एतत्सुनत्वो वि चिकेतदेवां सत्यो मंत्रः कविशस्त ऋघावान् ॥ त्रि रश्मिंहं तिचतु रश्रिरुग्रोदेवुनिदोहप्रथमा अजूर्यन् ॥ अयादेतिप्रथमा पदूतीं नांकस्तद्वां मित्रावरुणा चिकेत ॥ गर्भोभारं भरत्या चिदस्य ऋतं पिपर्त्यनृतं नितारीत् ॥ प्रयंतमित्परिजारं कनीनां पश्यामसि नोपनिपद्यमानं ॥ अनवपृग्णाविततावसानं प्रियं मित्रस्यवरुणस्य धाम ॥ अनश्वोजातो अनभीशुरर्वाकनिक्रदत्पतयदूर्ध्वसानुः ॥ अचित्तंब्रह्मजुजुषुर्युवानः प्रमित्रेधामवरुणेगृणंतः ॥ आधेनवो मामतेय मवंतीर्ब्रह्मप्रियंपीपयंत्सस्मिन्नूधन् ॥ पित्वोभिक्षेतवयुनानि विद्वानासाविवासन्नदितिमुरुष्येत् ॥ आवां मित्रा वरुणाहव्यजुष्टिं नमसादेवाववसा ववृत्यां ॥ अस्माकंब्रह्मपृतनासुसह्या अस्माकंवृष्टिर्दिव्यासुपारा ॥ २२ ॥ यजामहेवां महः सजोषा हव्येभिर्मित्रावरुणा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० टि०
३४
नमोभिः॥ घृतैर्घृतस्नू अध यद्वामस्मे अध्वर्यवो न धीतिभिर्भरन्ति॥ प्रस्तुतिर्वां धा
म न प्रयुक्तिरयामि मित्रावरुणा सुवृक्तिः॥ अनक्ति यद्वां विदथेषु होता सुम्नं वां
सूरिर्वृषणाविर्यक्षन्॥ पीपाय धेनुरदितिर्ऋताय जनाय मित्रावरुणा हविर्दे॥ पा
24
हिनोति यद्वां विदथे सपर्यन्त्स रातहव्यो मानुषो न होता॥ उत वां विक्षु मद्या
स्वन्धो गाव आपश्च पीपयन्त देवीः॥ उतो नो अस्य पूर्व्यः पतिर्दन्वीतं पातं प
यस उस्रियायाः॥२३॥ विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विममे
रजांसि॥ यो अस्कभायदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः॥ प्र
तद्विष्णुः स्तवते वीर्येण मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः॥ यस्योरुषु त्रिषु
विक्रमणेष्वधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा॥ प्र विष्णवे शूषमेतु मन्म गिरिक्षि
त उरुगायाय वृष्णे॥ य इदं दीर्घं प्रयतं सधस्थमेको विममे त्रिभिरि २८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्वधेभिः ॥ यस्य त्री पूर्णा मधुना पदान्यक्षीयमाणा स्वधया मदंति ॥ य उ त्रिधातु पृ
थिवीमुत द्यामेको दाधार भुवनानि विश्वा ॥ तदस्य प्रियमभि पाथो अश्यां नरो
यत्र देवयवो मदंति ॥ उरुक्रमस्य स हि बंधुरित्था विष्णोः पदे परमे मध्व उत्सः ॥
ता वां वास्तून्युश्मसि गमध्यै यत्र गावो भूरिशृंगा अयासः ॥ अत्राह तदुरु
गायस्य वृष्णः परमं पदमव भाति भूरि ॥ २५ ॥ प्र वः पांतमंधसो धियाय
ते महे शूराय विष्णवे चार्चत ॥ या सानुनि पर्वतानामदाभ्या महस्तस्थतु
रर्वतेव साधुना ॥ त्वेषमित्था समरणं शिमीवतोरिंद्राविष्णू सुतपा वा
मुरुष्यति ॥ या मर्त्याय प्रतिधीयमानमित्कृशानोरस्तुरसनामुरुष्यथः
॥ ता ईं वर्धंति मह्यस्य पौंस्यं नि मातरा नयति रेतसे भुजे ॥ दधा
ति पुत्रोवरं परं पितुर्नाम तृतीयमधि रोचने दिवः ॥ तत्तदिदस्य पौंस्यं गृणी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० मसीनस्य चाकुरवृकस्य मीळ्हुषः ॥ यः पार्थिवानि त्रिभिरिद्विगामभिरुरुक्र
२५ मिष्टोरुगायाय जीवसे ॥ त्वे इदस्य क्रमणे स्वर्दृशोभिख्याय मर्त्यो भुरण्यति
॥ तृतीयमस्य नकिरादधर्षति वयश्चन पतयन्तः पतत्रिणः ॥ चतुर्भिः सा
कं नवतिं च नामभिश्चक्रं न वृत्तं व्यतीँरवीविपत् ॥ बृहच्छरीरो विमिमा
न ऋक्वभिर्युवाकुमारः प्रत्येत्याहवं ॥ २६ ॥ भवा मित्रो न शेव्यो घृतासुति
र्विभूतद्युम्न एवया उ सप्रथाः ॥ अधा ते विष्णो विदुषा चिदर्ध्यः स्तोमो यज्ञ
श्च राध्यो हविष्मता ॥ यः पूर्व्याय वेधसे नवीयसे सुमज्जानये विष्णवे ददा
शति ॥ यो जातमस्य महतो महि ब्रवत्सेदु श्रवोभिर्युज्यं चिदभ्यसत् ॥ तमु
स्तोतारः पूर्व्यं यथा विद ऋतस्य गर्भं जनुषा पिपर्तन ॥ आस्य जानन्तो नाम २५
चिद्विवक्तन महस्ते विष्णो सुमतिं भजामहे ॥ तमस्य राजा वरुणस्तमश्विना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

क्रतुं सचंत मारुतस्य वेधसः ॥ दाधार दक्षमुत्तममस्य विदं व्रजं च विष्णुः सखिवां अपोर्णुते ॥ आ यो विवाय सचथाय दैव्य इंद्राय विष्णुः सुकृते सुकृत्तरः ॥ वेधा अजिन्वत्त्रिषधस्थ आर्यमृतस्य भागे यजमानमाभजत् ॥ २८ ॥ अ नो ध्वमग्निर्जन्म देतिसूर्ये व्युष्टि श्चंद्रा मह्यावो अर्चिषा ॥ आयुक्षातामश्विना रथं प्रासावीद्देवः सविता जगत्पृथक् ॥ यद्युंजाथे वृषणमश्विना रथं घृतेन नो मधुना क्षत्रमुक्षतं ॥ अस्माकं ब्रह्म पृतनासु जिन्वतं वयं धना शूरसाता भजेमहि ॥ अर्वाङ् त्रिचक्रो मधुवाहनो रथो जीराश्वो अश्विनोर्यातु सुष्टुतः ॥ त्रिवंधुरो मघवा विश्वसौभगः शंन आवक्षद्द्विपदे चतुष्पदे ॥ आ न ऊर्जं वहतमश्विना युवं मधुमत्यानः कशया मिमिक्षतं ॥ प्रायुस्तारिष्टं नीरपांसि मृक्षतं सेधतं द्वेषो भवतं सचाभुवा ॥ युवं ह गर्भं जगतीषु धत्थो युवं विश्वेषु भुवनेष्वंतः ॥ युवमग्निं च वृषणावपश्च वनस्पतीँरश्विनावैरयेथां ॥ युवं ह स्थो भिषजा भेषजेभि

यानिवु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ द्वि॰ रथीह स्त्रोर थ्या ॥१२॥ थ्यौभिः ॥ अथो ह क्षत्र माधि धत्थ उग्रा यो वो ह विश्वान्नन
२६ स्माद्दद्वाद्दा ॥ २७ ॥ द्वितीयाष्टक द्वितीयोध्यायः ॥ ॐ म ॥ वस्तुरुद्रा पुरुमं तूवृधं
नादङ्गा स्य तं नोद्वष णावु भिष्टौ ॥ दस्नाह यद्वेक्ण ओ चु ॥ थ्यो वांमयत्स स्नाथे अकवाभि
म रूती ॥ कोवांदा शात्मैतये चिद स्यैवसू यधे थे नम सापद्देगोः ॥ जि गृतम स्मे रेवलीः पु
रंधीः कामप्रे णेव मनसा चरंता ॥ युक्तो ह यद्वां तौग्र्या य पेरु विमध्ये अर्णसो धायि
पुज्रः ॥ उपवा मवः शरणं गमे यं शूरो नाज्म पतयद्भि रेवैः ॥ उपस्तु तिरौ चथ्यमु रु
ष्येन्मामामि मेपत त्रिणी विदुग्धां ॥ मामामे धो दशतयाश्चितो धाक्प्रयद्वां वध
स्त निरवादति क्षां ॥ नमागरं नद्यो मातमा दासा यदीं सुसमुब्ध मवाधुः ॥ शिरोय त
दस्य त्रैतनो वि तक्षत्स्वयं दास उरो अंसावपि ग्ध ॥ दीर्घतमा मामतेयो जुजुर्वान्द
शमे युगे ॥ अपामर्थं यतीनां ब्रह्मा भवति सारथिः ॥ १ ॥ प्र द्यावा यज्ञैः पृथिवी ऋ
तावृधा मही स्तुषे विदथेषु प्रचेतसा ॥ देवेभिर्ये देवपुत्रे सुदंससेत्थाधिया २६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वार्याणि प्रभूषतः ॥ उत मन्ये पितुरद्रुहो मनो मातुर्महि स्वतवस्तद्धवीमभिः ॥ सुरे
तसा पितरा भूम चक्रतुरुरु प्रजाया अमृतं वरीमभिः ॥ ते सूनवः स्वपसः सुदंससो मही
जज्ञुर्मातरा पूर्वचित्तये ॥ स्थातुश्च सत्यं जगतश्च धर्मणि पुत्रस्य पाथः पदमद्वयाविनः ॥
ते मायिनो ममिरे सुप्रचेतसो जामी सयोनी मिथुना समोकसा ॥ नव्यंनव्यं तन्तुमा तन्व
ते दिवि समुद्रे अन्तः कवयः सुदीतयः ॥ तद्राधो अद्य सवितुर्वरेण्यं वयं देवस्य प्रसवे
मनामहे ॥ अस्मभ्यं द्यावापृथिवी सुचेतुना रयिं धत्तं वसुमन्तं शतग्विनं ॥ २ ॥ ते हि द्यावा
पृथिवी विश्वशंभुव ऋतावरी रजसो धारयत्कवी ॥ सुजन्मनी धिषणे अन्तरीयते देवो
देवी धर्मणा सूर्यः शुचिः ॥ उरुव्यचसा महिनी असश्चता पिता माता च भुवनानि रक्ष
तः ॥ सुधृष्टमे वपुष्ये ३ न रोदसी पिता यत्सीमभि रूपैरवासयत् ॥ स वह्निः पुत्रः पि
त्रोः पवित्रवान्पुनाति धीरो भुवनानि मायया ॥ धेनुं च पृश्निं वृषभं सुरेतसं विश्वाहा
शुक्रं पयो अस्य दुक्षत ॥ अयं देवानामपसामपस्तमो यो जजान रोदसी विश्वशंभुवा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि० ॥ वियोमभेरजसीस्कऋतूययाजरेभिस्कंभनेभिः समानृचे ॥ तेनोगरणानेमहिनीमस्थे
२७ वःसत्रं द्यावापृथिवीधासथोबृहत् ॥ येनाभिकृष्टीस्ततनामविश्वहापनाय्यमोजोअ
स्मेसमिन्वतं ॥ ३ ॥ किमुश्रेष्ठः किंयविष्ठोनआजगन् किमीयतेदूत्यं१ कद्यदूचिम ॥ न
निंदिमचमसंयोमहाकुलोग्नेभ्रातर्दुणइद्भूतिमूदिम ॥ एकंचमसंचतुरःकृणोतनतद्वो
देवाअब्रुवंतद्वआगमं ॥ सौधन्वनायद्येवाकरिष्यथसाकंदेवैर्यज्ञियासोभविष्यथ ॥
अग्निंदूतंप्रतियदब्रवीतनाश्वःकर्त्वोरथउतेहकर्त्वः ॥ धेनुःकर्त्वायुवशाकर्त्वाद्वातानि
भ्रातरनुवःकृत्व्येमसि ॥ चकृवांसऋभवस्तदपृच्छतक्वेदभूद्यःस्यदूतोनआजगन् ॥
यदावाख्यच्चमसांचतुरःकृतानादित्त्वष्टाग्नास्वंतर्न्यानजे ॥ हेनामेनाइतित्वष्टाय
दब्रवीच्चमसंयेदेवपानमनिंदिषुः ॥ अन्यानामानिकृण्वतेसुतेसचां अन्ये
रेनान्कन्या१नामभिस्परत् ॥ ५ ॥ इंद्रोहरीयुयुजेअश्विनारथंबृहस्पतिर्विश्वरू २८
पामुपाजत ॥ ऋभुर्विभ्वावाजोदेवांअगच्छतस्वपसोयज्ञियंभागमैतन ॥ निश्चर्मे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णोगामरिणीत धीतिभिर्याजरंतायुवशाताकृणोतन ॥ सौधन्वनाअश्वादश्वम
तक्षतयुक्त्वारथमुपदेवांअयातन ॥ इदमुदकंपिबतेत्यब्रवीतनेदंवाघापिबता
मुंजनेजनं ॥ सौधन्वनायदितन्नेवहर्यथतृतीयेघासवनेमादयाध्वै ॥ आपोभूयि
ष्ठाइत्येकोअब्रवीदग्निर्भूयिष्ठइत्यन्योअब्रवीत ॥ वधर्यंतींबहुभ्यः प्रैकोअब्रवी
दृतावदंतश्चमसांअपिंशत ॥ श्रोणामेकउदकंगामवाजतिमांसमेकः पिंशतिसू
नयाभृतं ॥ आनिम्रुचः शकृदेकोअपाभरत्किंस्वित्पुत्रेभ्यः पितराउपावतुः ॥५॥
उद्वत्स्वस्माअकृणोतनातृणंनिवत्स्वपः स्वपस्ययानरः ॥ अगोह्यस्ययदसस्तनागृ
हेतदद्येदमृभवोनानुगच्छथ ॥ संमील्ययद्भुवनापर्यसर्पतक्वस्वित्तात्यापित
राववासतुः ॥ अश्रापतयः करस्नंवआददेयः प्राब्रवीत्प्रोतस्माअब्रवीतन ॥
सुषुप्वांसऋभवस्तदपृच्छतागोह्यकइदंनोअबूबुधत् ॥ श्वानंबस्तोबोध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि० पितारमब्रवीत्संवत्सर इद्मद्या व्यख्यत ॥ दिवा यांति मरुतो भूम्याग्निरयं वातो अंत
२८ रिक्षेण याति ॥ अद्भिर्याति वरुणः समुद्रैर्युष्मां इच्छंतः शवसो नपातः ॥ ६ ॥ मा
नो मित्रो वरुणो अर्यमायुरिंद्र ऋभुक्षा मरुतः परिख्यन् ॥ यद्वाजिनो देवजातस्य
सप्तेः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि ॥ यन्निर्णिजा रेक्णसा प्रावृतस्य रातिं गृभीतां मु
खतो नयंति ॥ सुप्राङजो मेम्यद्विश्वरूप इंद्रापूष्णोः प्रियमप्येति पाथः ॥ एष च्छा
गः पुरो अश्वेन वाजिना पूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः ॥ अभिप्रियं यत्पुरोळा
शमर्वता त्वष्टेदेनं सौश्रवसाय जिन्वति ॥ यद्धविष्यमृतुशो देवयानं त्रिर्मानु
षाः पर्यश्वं नयंति ॥ अत्रा पूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञं देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः ॥
होताध्वर्युरावया अग्निमिंधो ग्रावग्राभ उत शंस्ता सुविप्रः ॥ तेन यज्ञेन स्वरंकृ
तेन स्विष्टेन वक्षणा आपृणध्वं ॥ ७ ॥ यूपव्रस्का उत ये यूपवाहाश्चषालं ये २८

28

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अश्वयूपाय तक्षति ॥ ये चार्वते पचनं संभरंत्युतो तेषामभिगूर्त्तिर्न इन्वतु ॥ उप प्रा
गात्सुमन्मे धायि मन्म देवानामाशा उप वीतपृष्ठः ॥ अन्वेनं विप्रा ऋषयो मदंति दे
वानां पुष्टे चकृमा सुबंधुं ॥ यद्वाजिनो दाम संदानमर्वतो या शीर्षण्या रशना रज्जु
९ रस्य ॥ यद्वा घास्य प्रभृतमास्ये तृणं सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥ यदश्वस्य क्रविषो
मक्षिकाश यद्वा स्वरौ स्वधितौ रिप्तमस्ति ॥ यद्धस्तयोः शमितुर्यन्नखेषु सर्वा ता ते
अपि देवेष्वस्तु ॥ यदूवध्यमुदरस्यापवाति य आमस्य क्रविषो गंधो अस्ति ॥ सु
कृता तच्छमितारः कृण्वंतूत मेधं शृतपाकं पचंतु ॥ ८ ॥ यत्ते गात्रादग्निना प
च्यमानादभि शूलं निहतस्यावधावति ॥ मा तद्भूम्यामाश्रिषन्मा तृणेषु दे
भ्यस्तदुशद्भ्यो रातमस्तु ॥ ये वाजिनं परिपश्यंति पक्वं य ईमाहुः सुरभिर्नि
हरेति ॥ ये चार्वतो मांसभिक्षामुपासत उतो तेषामभिगूर्तिर्न इन्वतु ॥ यन्नी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० क्षणं मांस्पचन्या उखाया या पात्राणि यूष्ण आसेचनानि ॥ उष्मण्यापिधा
२९ नाचरूणामंकाः सूनाः परिभूषंत्यश्वं ॥ निक्रमणं निषदनं यच्च पड्बीशमर्व
तः ॥ यच्च पपौ यच्च घासिं जघास सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु + विवर्त्तनं + ॥ मा त्वा
29 ग्निर्ध्वनयीद्धूमगंधिर्मोखा भ्राजंत्यभि विक्त जघ्रिः ॥ इष्टं वीतमभिगूर्त्तं वषट्
कृतं तं देवासः प्रतिगृभ्णंत्यश्वं ॥ २ ॥ यदश्वाय वास उपस्तृणंत्यधीवासं या
हिरण्यान्यस्मै ॥ संदानमर्वंतं पड्बीशं प्रिया देवेष्वायामयंति ॥ यत्ते सादेम
हसा शूकृतस्य पार्ष्ण्या वा कशया वा तुतोद ॥ स्रुचेव ता हविषो अध्वरेषु स
र्वा ता ते ब्रह्मणा सूदयामि ॥ चतुस्त्रिंशद्वाजिनो देवबंधोर्वंक्रीरश्वस्य स्वधि
तिः समेति ॥ अच्छिद्रा गात्रा वयुना कृणोत परुष्परुरनुघुष्या विशस्त ॥
एकस्त्वष्टुरश्वस्या विशस्ता द्वा यंतारा भवतस्तथ ऋतुः ॥ याते गा २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्रा णा मृतुथा कृणोमि ता ता पिंडानां प्रजुहोम्यग्नौ ॥ मा त्वा तपत्प्रिय आत्मापि
यंतं मा स्वधितिस्तन्व आ तिष्ठिपत्ते ॥ मा ते गृध्नुरविशस्तातिहाय छिद्रा
गात्राण्यसिना मिथू कः ॥ न वा उ एतन्म्रियसे न रिष्यसि देवां इदेषि पथि
भिः सुगेभिः ॥ हरी ते युंजा पृषती अभूतामुपास्थाद्वाजी धुरि रासभस्य
॥ सुगव्यं नो वाजी स्वश्व्यं पुंसः पुत्रां उत विश्वापुषं रयिं ॥ अनागास्त्वं नो
अदितिः कृणोतु क्षत्रं नो अश्वो वनतां हविष्मान् ॥ १० ॥ यदक्रंदः प्रथमं जा
यमान उद्यन्त्समुद्रादुत वा पुरीषात् ॥ श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं
महि जातं ते अर्वन् ॥ यमेन दत्तं त्रित एनमायुनगिंद्र एणं प्रथमो अध्यतिष्ठ
त् ॥ गंधर्वो अस्य रशनामगृभ्णात्सूरादश्वं वसवो निरतष्ट ॥ असि यमो अ
स्यादित्यो अर्वन्नसि त्रितो गुह्येन व्रतेन ॥ असि सोमेन समया विपृक्त आहुस्ते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० ३० त्रीणि ते विबंधनानि ॥ त्रीणि त आहुर्दिवि बंधनानि त्रीण्यप्सु त्रीण्यंतः स
मुद्रे ॥ उतेव मे वरुणश्छंत्स्यर्वन्यत्रा त आहुः परमं जनित्रं ॥ इमा ते वाजिन्नव
मार्जनानीमा शफानां सनितुर्निधाना ॥ अत्रा ते भद्रा रशना अपश्यमृत
30 स्य या अभिरक्षंति गोपाः ॥ ११ ॥ आत्मानं ते मनसाराद्जानामवो दिवापत
यंतं पतंगं ॥ शिरो अपश्यं पथिभिः सुगेभिररेणुभिर्जेहमानं पतत्रि ॥ अ
त्रा ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः ॥ यदा ते मर्तो अनु
भोगमानळादिद्ग्रसिष्ठ ओषधीरजीगः ॥ अनु त्वा रथो अनु मर्यो अ
र्वन्ननु गावोनु भगः कनीनां ॥ अनु व्रातासस्तव सख्यमीयुरनु देवा ममि
रे वीर्यं ते ॥ हिरण्यशृंगो यो अस्य पादा मनोजवा अवर इंद्र आसीत् ॥
देवा इदस्य हविरद्यमायन्यो अर्वंतं प्रथमो अध्यतिष्ठत् ॥ ईर्मांतासः ३०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सिलिकमध्यमासः संशूरणासो दिव्यासोअत्याः॥ हंसाइव श्रेणिशो

यतंते यदाक्षिषुर्दिव्यमज्ममश्वाः॥१२॥ तवशरीरंपतयिष्णवर्वंतव चित्तं

वातइवध्रजीमान्॥ तवशृंगाणि विष्ठितापुरुत्रारण्येषुजर्भुराणाचरंति॥

उपप्रागाच्छसनंवाज्यर्वादेवद्रीचामनसादीध्यानः॥अजःपुरोनीयतेना

भिरस्यानुपश्चात्कवयोयंतिरेभाः॥उपप्रागात्परमंयत्सधस्थमर्वांअ

छापितरंमातरंच॥अद्यादेवांजुष्टतमोहिगम्याअथाशास्तेदाशु

षेवार्याणि॥१३॥अस्यवामस्यपलितस्यहोतुस्तस्यभ्रातामध्यमो

अस्त्यश्नः॥तृतीयोभ्राताघृतपृष्ठोअस्यात्रापश्यंविश्पतिं

सप्तपुत्रं॥सप्तयुंजंतिरथमेकचक्रमेकोअश्वोवहति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० सप्तनामा ॥ त्रिनाभिचक्रमजरमनर्वं यत्रेमा विश्वा भुवनाधितस्थुः ॥२
॥३१॥ इमं रथमधि ये सप्त तस्थुः सप्तचक्रं सप्त वहन्त्यश्वाः ॥ सप्त स्वसारो अभि सं न
वन्ते यत्र गवां निहिता सप्त नाम ॥ को ददर्श प्रथमं जायमानमस्थन्वं
तं यदनस्था बिभर्ति ॥ भूम्या असुरसृगात्मा क्व स्वित्को विद्वांसमुप गात्प्र
ष्टुमेतत् ॥ पाकः पृच्छामि मनसाविजानन्देवानामेना निहिता पदानि ॥ वत्से
बष्कयेऽधि सप्त तन्तून्वि तत्निरे कवय ओतवा उ ॥१५॥ अचिकित्वांश्चि
कितुषश्चिदत्र कवीन्पृच्छामि विद्मने न विद्वान् ॥ वि यस्तस्तम्भ षळिमा रजां
स्यजस्य रूपे किमपि स्विदेकं ॥ इह ब्रवीतु य ईमङ्ग वेदास्य वामस्य निहितं प
दं वेः ॥ शीर्ष्णः क्षीरं दुह्रते गावो अस्य वव्रिं वसाना उदकं पदापुः ॥ माता पि
तरमृत आ बभाज धीत्यग्रे मनसा सं हि जग्मे ॥ सा बीभत्सुर्गर्भरसा निविद्धा न

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नमस्यं तदिदु पनाक्रमीयुः ॥ युक्ता मातासीद्धुरि दक्षिणाया अतिष्ठद्गर्भो वृ
जनीष्वंतः ॥ अमीमेद्वत्सो अनु गामपश्यद्विश्वरूप्यं त्रिषु योजनेषु ॥ ति
स्रो मातॄस्त्रीन्पितॄन्बिभ्रदेक ऊर्ध्वस्तस्थौ नेमव ग्लापयंति ॥ मंत्रयं
ते दिवो अमुष्य पृष्ठे विश्वविदं वाचमविश्वमिन्वां ॥१५॥ द्वादशारं नहि तज्ज
राय वर्वर्ति चक्रं परि द्यामृतस्य ॥ आ पुत्रा अग्ने मिथुनासो अत्र सप्त शतानि
विंशतिश्च तस्थुः ॥ पंचपादं पितरं द्वादशाकृतिं दिव आहुः परे अर्धे पुरीषि
णं ॥ अथेमे अन्य उपरे विचक्षणं सप्तचक्रे षळर आहुरर्पितं ॥ पंचारे
चक्रे परिवर्तमाने तस्मिन्ना तस्थुर्भुवनानि विश्वा ॥ तस्य नाक्षस्तप्यते
भूरिभारः सनादेव न शीर्यते सनाभिः ॥ सनेमि चक्रमजरं वि वावृत उत्ता
नायां दश युक्ता वहंति ॥ सूर्यस्य चक्षू रजसैत्यावृतं तस्मिन्नार्पिता भुवनानि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्वा ॥ साकंजानां सप्तथमाहुरेकजं षळिद्यमा ऋषयो देवजा इति ॥ तेषामिष्टावि नि
हितानि धामश स्थात्रे रेजंते विकृता निरूपशः ॥ १६ ॥ स्त्रियः सतीस्तां उ मे पुंस आ
हुः पश्यदक्षण्वान्न वि चेतदंधः ॥ कविर्यः पुत्रः स ईमा चिकेत यस्ता विजानात्स पि
तुष्पितासत् ॥ अवः परेण पर एनावरेण पदा वत्सं बिभ्रती गौरुदस्थात् ॥ साकद्री
चीकं स्विदर्धं परागात्क्व स्वित्सूते नहि यूथे अंतः ॥ अवः परेण पितरं यो अस्या
नुवेद पर एनावरेण ॥ कवीयमानः क इह प्र वोचद्देवं मनः कुतो अधि प्रजातं ॥
ये अर्वाञ्चस्तां उ पराच आहुर्ये पराञ्चस्तां उ अर्वाच आहुः ॥ इंद्रश्च या चक्र
थुः सोम तानि धुरा न युक्ता रजसो वहंति ॥ द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया समा
नं वृक्षं परि षस्वजाते ॥ तयोरन्यः पिप्पलं स्वाद्वत्त्यनश्नन्नन्यो अभि चाकशी
ति ॥ १७ ॥ यत्रा सुपर्णा अमृतस्य भागमनिमेषं विदथाभिस्वरंति ॥ इनो वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नस्य भुवनस्य गोपाः स मा धीरः पाकमत्रा विवेश ॥ यस्मिन्वृक्षे मध्वदः सुपर्णा
निविशन्ते सुवते चाधि विश्वे ॥ तस्येदाहुः पिप्पलं स्वाद्वग्रे तन्नोन्नशद्यः पितरं न वे
द ॥ यद्गायत्रे अधि गायत्रमाहितं त्रैष्टुभाद्वा त्रैष्टुभं निरतक्षत ॥ यद्वा जगज्जग
त्याहितं पदं य इत्तद्विदुस्ते अमृतत्वमानशुः ॥ गायत्रेण प्रति मिमीते अर्कम
र्केण साम त्रैष्टुभेन वाकं ॥ वाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदाक्षरेण मिमते सप्त वा
णीः ॥ जगता सिंधुं दिव्यस्तभायद्रथंतरे सूर्यं पर्यपश्यत् ॥ गायत्रस्य समिध
स्तिस्र आहुः ततो मह्ना प्र रिरिचे महित्वा ॥१८॥ उप ह्वये सुदुघां धेनुमेतां सुह
स्तो गोधुगुत दोहदेनां ॥ श्रेष्ठं सवं सविता साविषन्नोभीद्धो घर्मस्तदु षु प्र वोचं ॥
हिंकृण्वती वसुपत्नी वसूनां वत्समिच्छन्ती मनसाभ्यागात् ॥ दुहाम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्व॰ द्वि॰ श्विभ्यांपयो अघ्न्येयंसावर्धतां महतेसौभगाय ॥ गौरमीमेदनुवत्सं मिषंतंमूर्धा
३३ नंहिङ्ङकृणोन्मातवाउ ॥ स्रक्वाणंघर्ममभिवावशाना मिमातिमायुंपयते पयो
भिः ॥ अयंसशिङ्क्ते येनगौरभीवृता मिमातिमायुंध्वसनावधिश्रिता ॥ सा
चित्तिभिर्निहिचकारमर्त्यं विद्युद्भवंतीप्रतिवव्रिमौहत ॥ अनच्छयेतु
रगातुजीवमेजद्ध्रुवंमध्यआपस्त्यानां ॥ जीवोमृतस्यचरतिस्वधाभिरम
र्त्योमर्त्येनासयोनिः ॥ १९ ॥ अपश्यंगोपामनिपद्यमानमाचपराचपथि
भिश्चरंतं ॥ ससध्रीचीः सविषूचीर्वसान आवरीवर्तिभुवनेष्वंतः ॥ यईंच
कारनसोअस्यवेद यईंददर्शहिरुगिन्नुतस्मात् ॥ समातुर्योनापरिवी
तोअंतर्बहुप्रजानिर्ऋतिमाविवेश ॥ द्यौर्मेपिताजनितानाभिरत्रबंधुर्मेमा ३३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

लाष्पृथिवीमहीयं ॥ उत्तानयोश्चम्वोर्योनिरंतरत्रापिताद्दुहितुर्गर्भमाधात् ॥
पृच्छामित्वापरमंतंपृथिव्याःपृच्छामियत्रभुवनस्यनाभिः ॥ पृच्छामित्वावृष्णो
अश्वस्यरेतःपृच्छामिवाचःपरमंव्योम ॥ इयंवेदिःपरोअंतःपृथिव्याअयंयज्ञो
भुवनस्यनाभिः ॥ अयंसोमोवृष्णोअश्वस्यरेतोब्रह्मायंवाचःपरमंव्योम ॥ २० ॥
ग सप्तार्धगर्भाभुवनस्यरेतोविष्णोस्तिष्ठंतिप्रदिशाविधर्मणि ॥ तेधीतिभिर्मनसा
तेविपश्चितःपरिभुवःपरिभवंतिविश्वतः ॥ नविजानामियदिवेदमस्मिनि
ण्यःसंनद्धोमनसाचरामि ॥ यदामागन्प्रथमजाऋतस्यादिद्वाचोअश्नु
वेभागमस्याः ॥ अपाङ्प्राङेतिस्वधयागृभीतोमर्त्योमर्त्येनासयोनिः ॥
ताशश्वंताविषूचीनावियंतान्यन्यंचिक्युर्ननिचिक्युरन्यं ॥ ऋचोअक्ष
रेपरमेव्योमन्यस्मिन्देवाअधिविश्वेनिषेदुः ॥ यस्तन्नवेदकिमृचाकरिष्यतिय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि० ३त्त द्विउ स्त्तउ मे समासते ।। सूयवसाद्भगवती हि भूया अथो वयं भगवंतः स्याम ।।
३५ अघ्नितॄण मघ्न्ये विश्वदानीं पिब शुद्ध मुदक माचरंती ।। २१ ।। गौरीर्मिमाय सलि
35 लानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी ।। अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्रा
क्षरा परमे व्योमन् ।। तस्याः समुद्रा अधि विक्षरंति तेन जीवंति प्रदिशश्चतस्रः ।।
ततः क्षरत्यक्षरं तद्विश्व मुपजीवति ।। शकमयं धूममारादपश्यं विषूवता पर ए
नावरेण ।। उक्षाणं पृश्निमपचंत वीरास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।। त्र म
यः केशिन ऋतुथा विचक्षते संवत्सरे वपत एक एषां ।। विश्वमेको अभिचष्टे
शचीभिर्ध्राजिरेकस्य ददृशे न रूपं ।। चत्वारि वाक् परिमिता पदानि तानि
विदुर्ब्राह्मणा ये मनीषिणः ।। गुहा त्रीणि निहिता नेंगयंति तुरीयं वाचो मनु
ष्या वदंति ।। इंद्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुरथो दिव्यः स सुपर्णो गरुत्मान् ।। ३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

एकं सद्विप्रा बहुधा वदंत्यग्निं यमं मातरिश्वानमाहुः ॥ २२ ॥ कृष्णं नियानं हरयः
सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतंति ॥ त आववृत्रंत्सदनादृतस्यादिद्घृतेन पृथिवीव्यु
द्यते ॥ द्वादश प्रधयश्चक्रमेकं त्रीणि नभ्यानि क उ तच्चिकेत ॥ तस्मिन्त्साकं त्रिशता
न शंकवोऽर्पिताः षष्टिर्न चलाचलासः ॥ यस्ते स्तनः शशयो यो मयोभूर्येन विश्वा
पुष्यसि वार्याणि ॥ यो रत्नधा वसुविद्यः सुदत्रः सरस्वति तमिह धातवे कः ॥ य
ज्ञेन यज्ञमयजंत देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ॥ ते ह नाकं महिमानः
सचंत यत्र पूर्वे साध्याः संति देवाः ॥ समानमेतदुदकमुच्चैत्यव चाहभिः ॥
भूमिं पर्जन्या जिन्वंति दिवं जिन्वंत्यग्नयः ॥ दिव्यं सुपर्णं वायसं बृहंतमपां गर्भं
दर्शतमोषधीनां ॥ अभीपतो वृष्टिभिस्तर्पयंतं सरस्वंतमवसे जोहवीमि ॥
॥ २३ ॥ कया शुभा सवयसः सनीळाः समान्या मरुतः सं मिमिक्षुः ॥ कया मती

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि० कुतएतासएतेर्चंति शुष्मंवृषणोवसूया ॥ कस्यब्रह्माणिजुजुषुर्युवानः
३५ कोअध्वरेमरुतआववर्त्त ॥ श्येनांइवध्रजतोअंतरिक्षेकेन
महामनसारीरमाम ॥ कुतस्त्वमिंद्रमाहिनः संनेकोयासि
सत्पतेकिंतइत्था ॥ संपृच्छसेसमराणः शुभानैर्वोचेस्तन्नो
हरिवोयत्तेअस्मे ॥ ब्रह्माणिमेमतयः शंसुतासः शुष्मइयर्त्तिप्र
भृतोमेअद्रिः ॥ आशासतेप्रतिहर्यंत्युक्थेमाहरीवहतस्तानोअच्छ ॥
अतोवयमंतमेभिर्युजानाःस्वक्षत्रेभिस्तन्वः ३ शुंभमानाः ॥ महोभिरेतांउ
पयुज्महेन्विंद्रस्वधामनुहिनोबभूथ ॥ २४ ॥ क्व ३ स्यावोमरुतः
स्वधासीद्यन्मामेकंसमधत्ताहिहत्ये ॥ अहंह्यु ३ ग्रस्तविषस्तुविष्मान् ३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रीणि ॥ भद्रानर्येषुबाहुषुवक्षःसुरुक्मारभसासोअंजयः ॥ अंसेष्वेताःपविषुक्षुरा अधिवयोनपक्षा

न्व्यनुश्रियोधिरे ॥ २ ॥ महान्तोमह्नाविभ्वोविभूतयोदूरेदृशोयेदिव्याइवस्तृभिः ॥ मंद्राःसुजि

ह्वाःस्वरितारआसभिःसंमिश्लाइंद्रेमरुतःपरिष्टुभः ॥ तद्वःसुजातामरुतोमहित्वनंदीर्घंवोदात्र

मदितेरिवव्रतं ॥ इंद्रश्चनत्यजसाविह्रुणातितज्जनाययस्मैसुकृतेअराध्वं ॥ तद्वोजामित्वंमरुतः

परेयुगेपुरूयच्छंसममृतासआवत ॥ अयाधियामनवेश्रुष्टिमाव्यासाकंनरोदंसनैराचिकित्रि

रे ॥ येनदीर्घंमरुतःशूशवामयुष्माकेनपरीणसातुरासः ॥ आयत्ततनन्वृजनेजनासएभिर्य

ज्ञेभिस्तदभीष्टिमश्यां ॥ एषव ० ॥ एषायासी १५ ० ॥ २ ॥ सहस्रंतइंद्रोतयोनःसहस्रमिषोहरिवो

गूर्ततमाः ॥ सहस्रंरायोमादयध्यैसहस्रिणउपनोयंतुवाजाः ॥ आनोवोभिर्मरुतोयांत्वच्छाज्ये

ष्ठेभिर्वाबृहद्दिवैःसुमायाः ॥ अधयदेषांनियुतःपरमाःसमुद्रस्यचिद्धनयंतपारे ॥ मिम्यक्षयेषु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ट्टि॰ सुधिताघृताचीहिरण्यनिर्णिगुपरानऋष्टिः॥गुहाचरंतीमनुषोनयोषासभावतीविदथ्येवसंवा अष्टक
क्॥पराशुभ्राअयासोयव्यासाधारण्येवमरुतोमिमिक्षुः॥नरोदसीअपनुदंतघोराजुषंतवृधंस
ख्यायदेवाः॥जोषद्यदीमसुर्यासचध्यैविषितस्तुकारोदसीनृमणाः॥आसूर्येवविधतोरथंगा
36/1 त्वेषप्रतीकानभसोनेत्या॥४॥आस्थापयंतयुवतिंयुवानःशुभेनिमिश्लांविदथेषुपज्रां॥अर्को
यद्वोमरुतोहविष्मान्गायद्गाथंसुतसोमोदुवस्यन्॥प्रतंविवक्मिवक्म्योयएषांमरुतांमहिमास
सोअस्ति॥सचायदींवृषमणाअहंयुःस्थिराचिज्जनीर्वहतेसुभागाः॥पांतिमित्रावरुणाववद्या
च्चयतईमर्यमोअप्रशस्तान्॥उतच्यवंतेअच्युताध्रुवाणिवावृधईंमरुतोदातिवारः॥नहीनु
वोमरुतोअंत्यस्मेआरात्ताच्चिच्छवसोअंतमापुः॥तेधृष्णुनाशवसाशूशुवांसोर्णोनद्वेषो
धृषतापरिष्ठुः॥वयमद्येंद्रस्यप्रेष्ठावयंश्वोवोचेमहिसमर्ये॥वयंपुराभहिचनोअनुद्यून् राम
२६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्वस्यशत्रोरनमंवधैः॥ भूरिचकर्थयुज्येभिरस्मेसमानेभिर्वृषभपौं
स्येभिः॥ भूरीणिहिकृणवामाशविष्ठेंद्रक्रत्वामरुतोयद्वशाम॥ वधींवृ
त्रंमरुतइंद्रियेणस्वेनभामेनतविषोबभूवान्॥ अहमेतामनवेवि
श्वश्चंद्राः सुगाअपश्चकरवज्रबाहुः॥ अनुत्तमातेमघवन्नकिर्नुनत्वा
वां२ अस्तिदेवताविदानः॥ नजायमानोनशतेनजातोयानिकरिष्या
कृणुहिप्रवृद्ध॥ एकस्यचिन्मेविभ्व१स्त्वोजोयानुदधृष्वान्कृणवैमनी
षा॥ अहंह्यु१मरुतोविदानोयानिच्यवमिंद्रइदीशएषां॥ २५॥ अमं
दन्मामरुतःस्तोमोअत्रयन्मेनरःश्रुत्यंब्रह्मचक्र॥ इंद्रायवृष्णेसुम
खायमह्यंसख्येसखायस्तन्वेतनूभिः॥ एवेदेतेप्रतिमारोचमाना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि० नाअने द्युम्न अव एषोदधानाः॥ संचक्ष्यामरुतश्चंद्रवर्णा अछांतमेछ
३५ दयाथाच्चनूनं॥कोन्वत्रमरुतोमामहेवःप्रयातनसखींरछासखायः
॥मन्मानिचित्राअपिवातयंतएषांभूतनवेदामऋतानां॥आयद्दुवस्या
दुवसेनकारुरस्मान्चकेमान्यस्यमेधा॥ओषुवर्त्तमरुतोविप्रमछ
माब्रह्माणिजरितावोअर्चेत॥एषवःस्तोमोमरुतइयंगीर्मांदार्यस्य
मान्यस्यकारोः॥एषायासीष्टतन्वेवयांविद्यामेषंवृजनंजीरदानुं॥२५॥
इतिद्वितीयाष्टकेतृतीयोध्यायः॥तन्नुवोचामरभसायजन्मनेपूर्वंमहित्वं
वृषभस्यकेतवे॥ऐधेवयामन्मरुतस्तुविष्वणोयुधेवशक्रास्तवि
षाणिकर्त्तन॥नित्यंनसूनंमधुबिभ्रतउपक्रीळंतिक्रीळाविदथे ३५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न्नऋभुक्षानुरामनुष्यात्॥ एषवस्तोमो १०॥ एषायासीष्टतन्वेवयां॥ ५॥ यज्ञायज्ञावःसम
नातुतुर्वणिर्धियंधियंवोदेवयाउदधिध्वे॥ आवोर्वाचःसुविताय॰रोदस्योर्महेववृत्यामवसे
सुवृक्तिभिः॥ वव्रासोनयेस्वजाःस्वतवसइषंस्वरभिजायन्तधूतयः॥ सहस्रियासोऽपां
नोर्मयआसागावोवन्द्यासोनोक्षणः॥ सोमासोनयेसुतास्तृप्तांशवोहृत्सुपीतासोदुवसोना
सते॥ ऐषामंसेषुरम्भिणीवरारभेहस्तेषुखादिश्चकृतिश्चसंदधे॥ अवस्वयुक्तादिवआवृथा
ययुरमर्त्याःकशयाचोदतत्मना॥ अरेणवस्तुविजाताअचुच्यवुर्दृळ्हानिचिन्मरुतोभ्राज
दृष्टयः॥ कोवोऽन्तर्मरुतऋष्टिविद्युतोरेजतित्मनाहन्वेवजिह्वया॥ धन्वच्युतइषांनयामनिपुरु
प्रैषाअहन्योनैतशः॥ ६॥ क्वस्विदस्यरजसोमहस्परंक्वावरंमरुतोयस्मिन्नायय॥ य
च्च्यावयथविथुरेवसंहितंव्यद्रिणापतथत्वेषमर्णवं॥ सातिर्नवोऽमवतीस्वर्वतीत्वेषाविपाका

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ द्वि॰ मरुतः पिपिष्वती॥ भद्रा वो रातिः पृणतो न दक्षिणा पृथुज्रयी असुर्येव जंजती॥ प्रति ष्टोभंति सिंध अष्टक
वः पविभ्यो यदभ्रियां वाचमुदीरयंति॥ अव स्मयंत विद्युतः पृथिव्यां यदी घृतं मरुतः प्रुष्णुवंति॥ अ
सूत पृश्निर्महते रणाय त्वेषमयासां मरुतामनीकं॥ ते सप्सरासोऽजनयंताभ्वमादित्स्वधामिषिरां
37 पर्यपश्यन्॥ एष वः स्तो॰॥ एषा यासी॰॥ ७॥ महश्चित्त्वमिंद्र यत एतान्महश्चिदसि त्यजसो वरूता॥
स नो वेधो मरुतां चिकित्वान्सुम्ना वनुष्व तव हि प्रेष्ठा॥ अयुज्रन्त इंद्र विश्वकृष्टीर्विदानासो निष्षि
धो मर्त्यत्रा॥ मरुतां पृत्सुतिर्हासमाना स्वर्मीळ्हस्य प्रधनस्य सातौ॥ अम्यक्सा त इंद्र ऋष्टिर
स्मे सनेम्यभ्वं मरुतो जुनंति॥ अग्निश्चिद्धि ष्मातसे शुशुक्वानापो न द्वीपं दधति प्रयांसि॥ त्वं तू
न इंद्र तं रयिं दा ओजिष्ठया दक्षिणयेव रातिं॥ स्तुतश्च यास्ते चकनंत वायोः स्तनं न मध्वः पीपयं
त वाजैः॥ त्वे राय इंद्र तोशतमाः प्रणेतारः कस्य चिदृतायोः॥ ते षु णो मरुतो मृळयंतु ये स्मा पुरा गा॥ राम ३८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धुघ्रवयः॥ नक्षंति रुद्रा अवसा नमस्विनं न मर्धंति स्वतवसो हविष्कृतं॥
यस्माऊर्मासो अमृता अरासत रायस्पोषं च हविषा ददाशुषे॥ उक्षंत्यस्मै
मरुतो हिता इव पुरू रजांसि पयसा मयोभुवः॥ आ ये रजांसि तविषीभि
रव्यत प्र व एवासः स्वयतासो अध्रजन्॥ भयंते विश्वा भुवना नि हर्म्या चित्रो
या वो यामः प्रयतास्वृष्टिषु॥ यत्त्वेषयामा नदयंत पर्वतान् दिवो वा पृष्ठं नर्या अचु
च्यवुः॥ विश्वो वो अज्मन्भयते वनस्पती रथीयंतीव प्र जिहीत ओषधिः॥
॥१॥ यूयन्न उग्रा मरुतः सुचेतुना रिष्टग्रामाः सुमतिं
पिपर्तन॥ यत्रा वो दिद्युद्रदति क्रिविर्दती रिणाति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०ट्टी० प्र स्वः सुधितेव बर्ह्णा ॥ प्र स्कं भदेष्णा अनवभ्र
३८ राध सौलातृणा सो विद थेषु सुष्टुताः ॥ अर्च्चं
त्यर्कं मंदिर स्य पीतये विदुर्वीर स्य प्रथमा नि पौंस्या
॥ शतभु जि भिस्तम भिह्रुते र घात्पू भीरक्षता मरुतो य
मावत ॥ जनं यमुग्रास्तवसो विर प्शि नः पाथना शंसात्त
नं यस्य पुष्टि षु ॥ विश्वा नि भद्रा मरु तो र थेषु वो मि
थस्पृध्येव त विषाण्याहिता ॥ अंसेष्वा वः प्रपथेषु खादयो ऽक्षो वश्चक्रा समया ३७
विवावृते ॥ भू

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नृयंतीवेदः ॥८॥ प्रतिप्रयाहींद्रमीळ्हुषोन्नॄन्महःपार्थिवेसदनेयतस्व ॥ अधयदेषांपृथुबुध्ना
सएतास्तीर्थेनार्यःपौंस्यानितस्थुः ॥ प्रतिघोराणामेतानामयासांमरुतांशृण्वआयतामुपाब्दिः
॥ येमर्त्यंपृतनायंतमूमैर्ऋणावानंनपतयंतसर्गैः ॥ त्वंमानेभ्यइंद्रविश्वजन्यारदामरुद्भिः
शुरुधोगोअग्राः ॥ स्तवानेभिःस्तवसेदेवदेवैर्विद्यामेषं ॥९॥ ननूनमस्तिनोश्वःकस्तद्वेद
यदद्भुतं ॥ अन्यस्यचित्तमभिसंचरेण्यमुताधीतंविनश्यति ॥ किंनइंद्रजिघांससिभ्रातरोमरुत
स्तव ॥ तेभिःकल्पस्वसाधुयामानःसमरणेवधीः ॥ किंनोभ्रातरगस्त्यसखासन्नतिमन्यसे ॥
विद्माहितेयथामनोस्मभ्यमिन्नदित्ससि ॥ अरंकृण्वंतुवेदिंसमग्निमिंधतांपुरः ॥ तत्रामृत
स्यचेतनंयज्ञंतेतनवावहै ॥ त्वमीशिषेवसुपतेवसूनांत्वंमित्राणांमित्रपतेधेष्ठः ॥ इंद्रत्वं
मरुद्भिःसंवदस्वाधप्राशानऋतुथाहवींषि ॥१०॥ प्रतिवएनानमसाहमेमिसूक्तेनभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰हि॰ क्षेसुमतिंतुराणां॥ररणतामरुतोवेद्याभिर्निहेळोधत्तविमुचध्वमश्वान्॥एषवस्तोमोमरु अष्ट॰
तोनमस्वान्हृदातष्टोमनसाधायिदेवाः॥उपेमायातमनसाजुषाणायूयंहिष्ठानमसइद्वृधा
सः॥स्तुतासोनोमरुतोमृळयंतूतस्तुतोमघवाशंभविष्ठः॥ऊर्ध्वानःसंतुकोम्यावनान्यहानि
38 विश्वामरुतोजिगीषा॥अस्मादहंतविषादीषमाणइंद्राद्भियामरुतोरेजमानः॥युष्मभ्यंह
व्यानिशितान्यासंतान्यारेचकृमामृळतानः॥येनमानासश्चितयंतउस्राव्युष्टिषुशवसाशश्व
तीनां॥सनोमरुद्भिर्वृषभश्रवोधाउग्रउग्रेभिःस्थविरःसहोदाः॥त्वंपाहींद्रसहीयसोनॄन्भवा
मरुद्भिरवयातहेळाः॥सुप्रकेतेभिःसासहिर्दधानोविद्यामेषं॥११॥चित्रोवोस्तुयामश्चित्रऊ
तीसुदानवः॥मरुतोअहिभानवः॥आरेसावःसुदानवोमरुतऋंजतीशरुः॥आरेअश्मायम
स्यथ॥तृणस्कंदस्यनुविशःपरिवृंक्तसुदानवः॥ऊर्ध्वान्नःकर्तजीवसे॥१२॥गायत्सामनभन्यं एम
२८

१ यथावेरर्चामतद्वावृधानंस्वर्वत्।। गावोधेनवोबर्हिष्यदब्धाआयत्सद्मानंदिव्यंविवासान्।। अ
र्चद्वृषावृषभिःस्वेदुहव्यैर्मृगोनाश्नोअतियज्जुगुर्यात्।। प्रमंदयुर्मनांगूर्तहोताभरतेमर्योमिथुना
यजत्रः।। नक्षद्धोतापरिसद्ममितायन्भरद्गर्भमाशरदः पृथिव्याः।। क्रंदद्श्वोनयमानोरुवद्गौरंत
र्दूतोनरोदसीचरद्वाक्।। ताकर्माषतरास्मैप्रच्यौत्नानिदेवयंतोभरंते।। जुजोषदिंद्रोदस्मवर्चानास
त्येवसुग्म्योरथेष्ठाः।। तमुष्टुहीन्द्रंयोहसत्वायःशूरोमघवायोरथेष्ठाः।। प्रतीचश्चिद्योधीयान्वृ
षण्वान्वव्रुषश्चित्तमसोविहंता।। २२।। प्रयदित्थामहिनानृभ्योअस्त्यरंरोदसीकक्ष्ये३नास्मै।।
संविव्यइंद्रोवृजनंनभूमाभर्तिस्वधावाँओपशमिवद्यां।। समत्सुत्वाशूरसतामुराणंप्रपथिंतमंप
रितंसयध्यै।। सजोषसइंद्रंमदेक्षोणीःसूरिंचिद्येअनुमदंतिवाजैः।। एवाहितेशंसवनासमुद्रआ
पोयत्तआसुमदंतिदेवीः।। विश्वातेअनुजोष्याभूद्गौःसूरींश्चिद्यदिधिषावेषिजनान्।। असामय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ह्वि॰ ष्पासुपखायएनस्त्वभिष्टयोनरांनन्नांसैः॥असघ्पानुइंद्रोवंदनेष्ठास्तुरोनकर्मनयमानउक्था॥विष अस्कृ
र्द्धसोनरांनन्नांसैरस्माकासदिंद्रोवज्रहस्तः॥मित्रायुवोनपूर्पतिंसुशिष्टोमध्यायुवउपशिक्षंतियै
तैः॥१४॥यज्ञोहिष्मेंद्रंकश्चिदृंधंजुहुराणश्चिन्मनसापरीयन्॥तीर्थेनाछातात्रुषाणमोकोदी
र्घोनसिध्रमाकृणोत्यध्वा॥मोषूणइंद्रात्रपृत्सुदेवैरस्तिहिष्मातेशुष्मिन्नवयाः॥महश्चिद्यस्यमीढु
षोयव्याहविष्मतोमरुतोवंदतेगीः॥एषस्तोमइंद्रतुभ्यमस्मेएतेनगातुंहरिवोविदोनः॥आनो
ववृत्याःसुविताायदेवविद्यामेषं॰॥१५॥इसर्द्ध॥त्वंराजेंद्रयेचदेवारक्षान्नृन्पाह्यसुरत्वमस्मान्॥
त्वंसत्पतिर्मघवानस्तरुत्रस्त्वंसत्योवसवानःसहोदाः॥दनोविशइंद्रमृध्रवाचःसप्तयत्पुरःशर्म
शारदीर्दर्त्॥ऋणोरपोअनवद्यार्णायूनेवृत्रंपुरुकुत्सायरंधीः॥अजावृतइंद्रशूरपत्नीर्द्यांच
येभिःपुरुहूतनूनं॥रक्षोअग्निमशुषंतूर्वयाणंसिंहोनदमेअपांसिवस्तोः॥शेषन्नुतइंद्रस राम २९

ष्मिन्योनोप्रशास्त्रयेपवीरवस्यमन्हा ॥ सृजदर्णांस्यवयद्युधागास्तिष्ठद्धरीधृष्णतामृष्टवाजान् ॥ व ष+
हकुत्समिंद्रयस्मिंचाकन्स्यूमन्यूऋज्रावातस्याश्वा ॥ प्रसूरश्चक्रंवृहतादभीकेभिस्पृधोयासि
षड्ज्नबाहुः ॥२६॥ जघन्वांइंद्रमित्रेरूञ्चोदप्रवृद्धोहरिवोअदाश्मून् ॥ प्रयेपश्यन्नर्यमणंसचा
यास्त्वयाशूर्त्ताविहमानाअपत्यं ॥ रपत्कविरिंद्रार्कसातौक्षांदासायोपबर्हणींकः ॥ करत्तिस्रो
मघवादानुचित्रानिदुर्योणेकुयवाचंमृधिश्रोत् ॥ सनातातइंद्रनव्याआगुःसहोनभोविरणा
यपूर्वीः ॥ भिनत्पुरोनभिदोअदेवीर्ननमोवधरदेवस्यपीयोः ॥ त्वंधुनिरिंद्रधुनिमतीर्ऋणोरपः
सीरानस्रवंतीः ॥ प्रयत्समुद्रमतिशूरपर्षिपारयातुर्वशंयदुंस्वस्ति ॥ त्वमस्माकमिंद्रविश्वधस्या
अवृकतमोनरांनृपाता ॥ सनोविश्वासांस्पृधांसहोदाविद्यामेषं ॥२७॥ मत्स्यपायितेमहःपात्र
स्येवहरिवोमत्सरोमदः ॥ वृषातेवृष्णइंदुर्वाजीसहस्रसातमः ॥ आनस्तेगंतुमत्सरोवृषामदोवरे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० 40

एषः॥ सहावांइंद्रसानसिः पृतनाषाळमर्त्यः॥ त्वंहिशूरः सनिताचोदयोमनुषोरथं॥ सहावान् अ९२
दस्युमव्रतमोषः पात्रंनशोचिषा॥ मुषायसूर्यंकवेचक्रमीशानओजसा॥ वहशुष्णायवधंकुत्संवात
स्याश्वैः॥ शुष्मिंतमोहितेमदोद्युम्निंतमउतक्रतुः॥ वृत्रघ्नावरिवोविदामंसीष्ठाअश्वसातमः॥
यथापूर्वेभ्योजरितृभ्यइंद्रमयइवापोनतृष्यतेबभूथ॥ तामनुत्वानिविदंजोहवीमिविद्यामेषं॥१८॥
मत्सिनोवस्यइष्टयइंद्रमिंदोवृषाविश॥ ऋघायमाणइन्वसिशत्रुमंतिनविंदसि॥ तस्मिंन्नावे
शयागिरोयएकश्चर्षणीनां॥ अनुस्वधायमुप्यतेयवंनचर्कृषद्वृषा॥ यस्यविश्वानिहस्तयोः
पंचक्षितीनांवसु॥ स्पाशयस्वयोअस्मध्रुग्दिव्येवाशनिर्जहि॥ असुन्वंतंसमंजहिदूणाशंयो
नतेमयः॥ अस्मभ्यमस्यवेदनंदद्धिसूरिश्चिदोहते॥ आवोयस्यद्विबर्हसोर्केषुसानुषगसत्॥
आजाविंद्रस्येंदोप्रावोवाजेषुवाजिनं॥ यथापूर्वेभ्यो॰॥ तामनुत्वा॰॥१९॥ आचर्षणिप्राव्रृषभ एम
९०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भोजनानांराजाोरुषीनांपुरुहूतइंद्रः॥ स्तुतः श्रवस्यन्नवसोपमद्रिग्युक्ताहरीवृषणायाह्यर्वाङ्

॥ येतेवृषणोवृषभासइंद्रब्रह्मयुजोवृषरथासोअत्याः॥ तांआतिष्ठतेभिरायाह्यर्वाङ्हवामहे

त्वासुतइंद्रसोमे॥ आतिष्ठरथंवृषणंवृषातेसुतःसोमःपरिषिक्तामधूनि॥ युक्त्वावृषभ्यांवृषभ

क्षितीनांहरिभ्यांयाहिप्रवतोपमद्रिक्॥ अयंयज्ञोदेवयाअयंमियेधइमाब्रह्माण्ययमिंद्रसोमः

॥ स्तीर्णंबर्हिरातुशक्रप्रयाहिपिबानिषद्यविमुचाहरीइह॥ ओसुष्टुतयाह्यर्वाङुपब्रह्माणिमा इंद्र

न्यस्यकारोः॥ विद्यामवस्तोरवसागृणंतोविद्यामेषं॥१०॥ यद्धस्यातइंद्रश्रुष्टिरस्तिययाबभूथ

जरितृभ्यऊती॥ मानःकामंमहयंतमाधग्विश्वातेअश्यांपर्याप आयोः॥ नघाराजेंद्रआदभन्नो

यानुस्वसारारुणवंतयोनौ॥ आपश्चिदस्मैसुतुकाअवेषन्गमन्नइंद्रःसख्यावयश्च॥ जेतानृ

भिरिंद्रःपृत्सुशूरःश्रोताहवंनाधमानस्यकारोः॥ प्रभर्तारथंदाशुषउपाकउद्यंतागिरोयदिचत्मनस

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संं॰ दि॰ नाभूत्॥एवान्नृभिरिंद्रःसुश्रवस्याप्रखादःपृक्षोअभिमित्रिणोभूत्॥समर्यइषःस्तवतेविवाचि अष्टक
सत्राकरोयजमानस्यशंसः॥त्वयावयंमघवन्निंद्रशत्रूनभिष्याममहतोमन्यमानान्॥त्वंत्राता
त्वमुनोवृधेभूर्विद्यामेषं०॥२१॥पूर्वीरहंशरदःशश्रमाणादोषावस्तोरुषसोजरयंतीः॥मिना
तिश्रियंजरिमातनूनामप्यूनुपत्नीर्वृषणोजगम्युः॥येचिद्धिपूर्वऋतसापआसन्त्साकंदेवेभिर
वदन्नृतानि॥तेचिदवासुर्नह्यंतमापुःसमूनुपत्नीर्वृषभिर्जगम्युः॥नमृषाश्रांतंयदवंतिदेवावि
श्वाइत्स्पृधोअभ्यश्नवाव॥जयावेदत्रशतनीथमाजिंयत्सम्यंचामिथुनावभ्यजाव॥नदस्य
मारुधतःकामआगन्नितआजातोअमुतःकुतश्चित्॥लोपामुद्रावृषणंनीरिणातिधीरमधी
राधयतिश्वसंतं॥इमंनुसोममंतितोहृत्सुपीतमुपब्रुवे॥यत्सीमागश्चकृमातत्सुमृळतुपु राम
+म लुकामोहिमर्त्यः॥अगस्त्यःखनमानःखनित्रैःप्रजामपत्यंबलमिछमानः॥उभौवर्णावृषिरु ४१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यः पुपोष ससादेवेषु त्रिर्वोजगाम ॥ २२ ॥ युवोरजांसि सुयमासो अश्वा रथो यद्वां पर्यर्णांसि
दीयत् । हिरण्यया वां पवयः प्रुषायन्मध्वः पिबंता उषसः सचेथे ॥ युवमस्यस्यावनक्षथो यद्वि
पत्मनो नर्यस्य प्रयज्योः ॥ स्वसा यद्वां विश्वगूर्ती भराति वाजायेट्टे मधुपाविषे च ॥ युवं पय उस्रि
यायामधत्तं पक्वमामायामव पूर्व्यं गोः ॥ अंतर्यद्वनिनो वामृतप्सू ह्वारो न शुचिर्यजते हविष्मा
न् ॥ युवं ह घर्मं मधुमंतमत्रयेपो न क्षोदोवृणीतमेषे ॥ तद्वां नराव श्विना पश्वइष्टी रथ्येव चक्रा प्र
तियंति मध्वः ॥ आ वां दानाय ववृतीय दस्रा गोरोहेण तौग्र्यो न जिव्रिः ॥ अपः क्षोणी सचते मा
हिना वां जूर्णो वामक्षुरंहसो यजत्रा ॥ २३ ॥ नि यद्युवेथे नियुतः सुदानू उप स्वधाभिः सृजथः
पुरंधिं ॥ प्रेषद्वेषद्वातो न सूरिरा महे ददे सुव्रतो न वाजं ॥ वयं चिद्धि वां जरितारः सत्या विपन्या
महे वि पणिर्हितावान् ॥ अधा चिद्धि ष्माश्विनावनिंद्या पाथो हि ष्मा वृषणावंतिदेवं ॥ युवां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰ चिद्दिष्मो अश्विनावनु द्यून्वि रुद्रस्य प्रस्रवणस्य सातौ ॥ अगस्त्यो नरां नृषु प्रशस्तः काराधुनीव अष्ट॰
४२ चितयत्सहस्रैः ॥ प्र यद्वहेथे महिना रथस्य प्र स्पन्द्रा याथो मनुषो न होता ॥ धत्तं सूरिभ्य उत वा
स्वश्व्यं नासत्या रयिषाचः स्याम ॥ तं वां रथं वयमद्या हुवेम स्तोमैरश्विना सुविताय नव्यं ॥ अ
52 रिष्टनेमिं परि द्यामियानं विद्यामेषं ॥ २४ ॥ कदु प्रेष्ठाविषां रयीणामध्वर्यन्ता यदुन्निनीथो अपां
॥ अयं वां यज्ञो अकृत प्रशस्तिं वसुधिती अवितारा जनानां ॥ आ वामश्वासः शुचयः पयस्पा वा
तरंहसो दिव्यासो अत्याः ॥ मनोजुवो वृषणो वीतपृष्ठा एह स्वराजो अश्विना वहंतु ॥ आ वां रथो
ऽवनिर्न प्रवत्वान्त्सृप्रवंधुरः सुविताय गम्याः ॥ वृष्णः स्थातारा मनसो जवीयानहं पूर्वो यजतो धिष्ण्या
यः ॥ इहेह जाता समवावशीतामरेपसा तन्वा नामभिः स्वैः ॥ जिष्णुर्वामन्यः सुमखस्य सूरिर्दिवो अ राम
न्यः सुभगः पुत्र ऊहे ॥ प्र वां निचेरुः ककुहो वशाँ अनु पिशंगरूपः सदनानि गम्याः ॥ हरी अन्यस्य पीप ४२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यंनवाजैर्मिथ्रारजांस्यश्विनाविघोषैः॥२५॥प्रवांशरद्वान्वृषभोननिष्षाड्पूर्वीरिषश्चरतिमध्वइष्ण
न्॥एवैरन्यस्यपीपयंतवाजैर्वेषंतीरूर्ध्वानद्योनआगुः॥असर्जिवांस्थविरावेधसागीर्बाळ्हेअश्वि
नात्रेधाक्षरंती॥उपस्तुतावावतंनाधमानंयामन्नयामञ्छृणुतंहवंमे॥उतस्यावांरुशतोवप्ससोगीस्त्रि
बर्हिषिसदसिपिन्वतेनॄन्॥वृषावांमेघोवृषणापीपायगोर्नसेकेमनुषोदशस्यन्॥युवांपूषेवाश्वि
नापुरंधिरग्निमुषांनजरतेहविष्मान्॥हुवेयद्वांवरिवस्यागृणानोविद्यामेषं॥२६॥अभूदिदंवयु
नमोषुभूषतारथोवृषण्वान्मदतामनीषिणः॥धियंजिन्वाधिष्ण्याविश्पलावसूदिवोनपातासुकृ
तेशुचिव्रता॥इंद्रतमाहिधिष्ण्यामरुत्तमादस्रादंसिष्ठारथ्यारथीतमा॥पूर्णंरथंवहेथेमध्वआचि
तंतेनदाश्वांसमुपयाथोअश्विना॥किमत्रदस्राकृणुथःकिमासाथेजनोयःकश्चिदहविर्महीय
ते॥अतिक्रमिष्टंजुरतंपणेरसुंज्योतिर्विप्रायकृणुतंवचस्यवे॥जंभयतमभितोरायतःशुनोहतंमृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संधि॰

43

धोविद्युस्तान्नश्विना॥ वार्चंवान्चंजरितूरुलिनींरूतमुभा शंसैनासत्यावतंमम॥ युवमेतंचक्रथुः अष्टक

सिंधुषुप्लवमात्मन्वंतंपक्षिणंतौग्र्यायकं॥ येनदेवत्रामनसानिरूहथुःसुपप्तनीपेतथुःक्षोदं

सोमहः॥ २७ ॥ अवविद्धंतौग्र्यमप्स्वंतरनारंभणेतमसिप्रविद्धं॥ चतस्रोनावोजठलस्यजुष्टा

उदश्विभ्यामिषिताःपारयंति॥ कःस्विद्वृक्षोनिष्ठितोमध्येअर्णसोयंतौग्र्योनाधितःपर्यषस्वज

त्॥ पर्णामृगस्यपतरोरिवारभउदश्विनाऊहथुःश्रोमतायकं॥ तद्वांनरानासत्यावनुष्याद्यद्वां

मानासउचथमवोचन्॥ अस्मादद्यसदसःसोम्यादाविद्यामेषं॥ २८ ॥ तंयुंजाथांमनसो

योजवीयान्त्रिवंधुरोवृषणायस्त्रिचक्रः॥ येनोपयाथःसुकृतोदुरोणंत्रिधातुनापतथोविर्नप

र्णैः॥ सुवृद्रथोवर्ततेयन्नभिक्षांयत्तिष्ठथःक्रतुमंतानुपृक्षे॥ वपुर्वपुष्यासचतामियंगीर्दिवो

दुहित्रोषसासचेथे॥ आतिष्ठ[illegible] तंसुवृतंयोरथोवामनुव्रतानिवर्ततेहविष्मान्॥ येननरानासत्या राम

४२

ससेषयध्यैवर्तिर्याथस्तनयायत्मनेच॥ मावांवृकोमावृकीरादधर्षीन्मापरिवर्क्तमुतमाति
धक्तं॥ अयंवांभागोनिहितइयंगीर्दस्राविमेवांनिधयोमधूनां॥ युवांगोतमःपुरुमीळ्होअ
त्रिर्दस्राहवतेवसेहविष्मान्॥ दिशंनदिष्टामृजूयेवयन्तामेहवंनासत्योपयातं॥ अतारिष्म
तमसस्पारमस्यप्रतिवांस्तोमोअश्विनावधायि॥ एहयातंपथिभिर्देवयानैर्विद्यामेषं॥२९॥
॥इतिद्वितीयाष्टकेचतुर्थोध्यायः॥ ॥ॐ तावामद्यतावपरंहुवेमोछंत्यामुषसिवह्निरुक्थैः॥
नासत्याकुहचित्संतावर्योदिवोनपातासुदास्तराय॥ अस्मेऊषुवृषणामादयेथामुत्पणींर्ह
तमूर्म्यामदंता॥ श्रुतंमेअछोक्तिभिर्मतीनामेष्टानरानिचेताराचकर्णैः॥ श्रियेपूषन्निषुकृतेव
देवानासत्यावहतुंसूर्यायाः॥ वच्यंतेवांककुहाअप्सुजातायुगाजूर्णेववरुणस्यभूरेः॥ अ
स्मेसावांमाध्वीरातिरस्तुस्तोमंहिनोतंमान्यस्यकारोः॥ अनुयद्वांश्रवस्यासुदानूसुवीर्यायच

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ हि॰ षणयोमदंति ॥ एषवांस्तोमोअश्विनावकारिमानेभिर्मघवानासुवृक्तिं ॥ यातंवर्तिस्तनयायत्मने अष्टक
चागस्त्येनासत्यामदंता ॥ अतारिष्मतमस॰ ॥ एहयातंपथिभि॰ ॥ ५ ॥ कतरापूर्वाकतरापरायोः
कथाजातेकवयःकोविवेद ॥ विश्वंत्मनाबिभृतोयद्धनामविवर्त्तेतेअहनीचक्रियेव ॥ भूरिंद्वेअचरं
44 तीचरंतंपद्वंतंगर्भमपदीदधाते ॥ नित्यंनसूनुंपित्रोरुपस्थेद्यावारक्षतंपृथिवीनोअभ्वात् ॥ अने
होदात्रमदितेरनर्वंहुवेस्वर्वदवधंनमस्वत् ॥ तद्रोदसीजनयतंजरित्रेद्यावारक्षतंपृथि॰ ॥ अतप्य
मानेअवसावंतीअनुष्यामरोदसीदेवपुत्रे ॥ उभेदेवानामुभयेभिरह्नांद्यावा॰ ॥ संगच्छमानेयु
वतीसमंतेस्वसाराजामीपित्रोरुपस्थे ॥ अभिजिघ्रंतीभुवनस्यनाभिंद्यावा॰ ॥ २ ॥ उर्वीसद्मनी
बृहतीऋतेनहुवेदेवानामवसाजनित्री ॥ दधातेयेअमृतंसुप्रतीकेद्यावा॰ ॥ उर्वीपृथ्वीबहुलेदूरे
अंतेउपब्रुवेनमसायज्ञेअस्मिन् ॥ दधातेयेसुभगेसुप्रतूर्तीद्यावा॰ ॥ देवान्वायच्चकृमाकच्चि राम ४४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्गगः सखायंवासदमिज्जास्पतिंवा॥इयंधीर्भूर्या अवयानमेषांद्यावा०॥उभाशंसान

र्यामामविष्टामुभेमामूती अवसासचेतां॥भूरिचिदर्यःसुदास्तरायेषामदन्तइषयेमदेवाः॥

ऋतंदिवेतदवोचंपृथिव्याअभिश्रावायप्रथमंसुमेधाः॥पातामवद्याद्दुरितादभीकेपिता

माताचरक्षतामवोभिः॥इदंद्यावापृथिवीसत्यमस्तुपितर्मातर्यदिहोपब्रुवेवां॥भूतंदेवा

नामवमेअवोभिर्विद्यामेषं०॥२॥आनइळाभिर्विदथेसुशस्तिविश्वानरःसवितादेवएतु॥

अपियथायुवानोमत्सथानोविश्वंजगदभिपित्वेमनीषा॥आनोविश्वआस्क्रागमंतुदेवामि

त्रोअर्यमावरुणःसजोषाः॥भुवंन्यथानोविश्वेवृधासःकरन्सुषाहाविथुरंनशवः॥प्रेष्ठं

वोअतिथिंगृणीषेग्निंशस्तिभिस्तुर्वणिःसजोषाः॥असद्यथानोवरुणःसुकीर्तिरिष

श्चपर्षदरिगूर्तःसूरिः॥उपवएषेनमसाजिगीषोषासानक्तासुदुघेवधेनुः॥समानेअ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०दि० हव्यैभिर्मानोअर्कैर्विषुरूपेपयसिसस्मिन्नूधन्॥ उतनोहिर्बुध्न्यो३मयस्कः शिशुंनपिप्यु अष्ट
षीववेतिसिंधुः॥ येनन्नपातमपांजुनाममनोजुवोवृषणोयंवहंति॥७॥ उतनईंत्वष्टागंत्व
45 छास्मत्सूरिभिरभिपित्वेसजोषाः॥ आवृत्रहेंद्रश्चर्षणिप्रास्तुविष्टमोनरांनइहगम्याः॥
उतनईंमतयोश्वयोगाः शिशुंनगावस्तरुणंरिहंति॥ तमींगिरोजनयोनपत्नीःसुरभिष्टमंन
रांनसंत॥ उतनईंमरुतोवृद्धसेनाःस्मद्रोदसीसमनसःसदंतु॥ पृषदश्वासोवनयोनरथारि
शादसोमित्रयुजोनदेवाः॥ प्रनुयदेषांमहिनाचिकित्रेप्रयुंजतेप्रयुजस्तेसुवृक्ति॥ अधयदे
षांसुदिनेनशरुर्विश्वमेरिणंप्रुषायंतसेनाः॥ प्रोअश्विनाववसेकृणुध्वंप्रपूषणंस्वतवसो
हिसंति॥ अद्वेषोविष्णुर्वातऋभुक्षाअच्छासुम्नायववृतीयदेवान्॥ इयंसावोअस्मेदीधिति
र्यजत्राअपिप्राणीचसदनीचभूयाः॥ नियादेवेषुयततेवसूयुर्विद्या॥५॥ पितुन्नुस्तोषंम राम ४५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

होधर्माणंतविषीम् ॥ यस्यत्रितोव्योजसावृत्रंविपर्वमर्दयत् ॥ स्वादोपितोमधोपितोवयंत्वा
ववृमहे ॥ अस्माकमविताभव ॥ उपनःपितवाचरशिवःशिवाभिरूतिभिः ॥ मयोभुरद्विषेण्यः
सखासुशेवोअद्वयाः ॥ तवत्येपितोरसारजांस्यनुविष्ठिताः ॥ दिविवाताइवश्रिताः ॥ तवत्येपि
तोददतस्तवस्वादिष्ठतेपितो ॥ प्रस्वाद्मानोरसानांतुविग्रीवाइवेरते ॥ ५ ॥ त्वेपितोमहानांदेवा
नांमनोहितं ॥ अकारिचारुकेतुनातवाहिमवसावधीत् ॥ यददोपितोअजगन्विवस्वपर्वतानां ॥
अत्राचिन्नोमधोपितोरंभक्षायगम्याः ॥ यदपामोषधीनांपरिंशमारिशामहे ॥ वातापेपीवइ
द्भव ॥ यत्तेसोमगवाशिरोयवाशिरोभजामहे ॥ वातापेपी० ॥ करम्भओषधेभवपीवोवृक्कउ
दारथिः ॥ वातापेपी० ॥ तंत्वावयंपितोवचोभिर्गावोनहव्यासुषूदिम ॥ देवेभ्यस्त्वासधमादमस्म
भ्यंत्वासधमादं ॥ ७ ॥ समिद्धोअद्यराजसिदेवोदेवैःसहस्रजित् ॥ दूतोहव्याकविर्वह ॥ तनून

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं.गी.

पादृतंयतेमध्वायज्ञः समज्यते ॥ दधत्सहस्रिणीरिषः ॥ आजुह्वानोनईड्योदेवांआवक्षियज्ञि अष्टक
यान् ॥ अग्नेसहस्रसाअसि ॥ प्राचीनंबर्हिरोजसासहस्रवीरमस्तृणन् ॥ यत्रादित्याविराजथ ॥
विराट्सम्राड्विभ्वीः प्रभ्वीर्बह्वीश्चभूयसीश्चयाः ॥ दुरोघृतान्यक्षरन् ॥ ८ ॥ सुरुक्मेहिसुपेशसा
धिश्रियाविराजतः ॥ उषासावेहसीदतां ॥ प्रथमाहिसुवाचसाहोतारादैव्याकवी ॥ यज्ञंनोय
क्षतामिमं ॥ भारतीळेसरस्वतियावःसर्वाउपब्रुवे ॥ तानश्चोदयतश्रिये ॥ त्वष्टारूपाणिहिप्रभुः
पशून्विश्वान्त्समानजे ॥ तेषांनःस्फातिमायज ॥ उपत्मन्यावनस्पतेपाथोदेवेभ्यःसृज ॥ अग्नि
र्हव्यानिसिष्वदत् ॥ पुरोगाअग्निर्देवानांगायत्रेणसमज्यते ॥ स्वाहाकृतीषुरोचते ॥ ९ ॥ अग्ने
नयसुपथारायेअस्मान्विश्वानिदेववयुनानिविद्वान् ॥ युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयि
ष्ठांतेनमउक्तिंविधेम ॥ अग्नेत्वंपारयानव्योअस्मान्स्वस्तिभिरतिदुर्गाणिविश्वा ॥ पूश्चपृ राम ९६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ध्वीबहुलानउर्वीभवातोकायतनयायशंयोः॥ अग्नेत्वमस्मद्युयोध्यमीवा अनग्नित्राअ
भ्यमंतकृष्टीः॥ पुनरस्मभ्यंसुवितायदेवक्षां विश्वेभिरमृतेभिर्यजत्र॥ पाहिनोअग्नेपायुभि
रजस्रैरुतप्रियेसदनआशुशुक्वान्॥ मातेभयंजरितारंयविष्ठनूनंविदन्मापरंसहस्वः॥ मा
नोअग्नेवसृजोअघायाविष्यवेरिपवेदुच्छुनायै॥ मादत्वतेदशतेमादतेनोमारीषतेसहसा
वन्परादाः॥ १० ॥ विघत्वावांऋतजातयंसद्गृणानोअग्नेतन्वे३वरूथं॥ विश्वाद्रिरिक्षोरुतवा
निनित्सोरभिह्रुतामसिहिदेवविष्पट्॥ त्वंतांअग्नउभयान्विविद्वान्वेषिप्रपित्वेमनुषोयज
त्र॥ अभिपित्वेमनवेशास्योभूर्मर्मृजेन्यउशिग्भिर्नाक्रः॥ अवोचामनिवचनान्यस्मिन्मा
नस्यसूनुःसहसानेअग्नौ॥ वयंसहस्रमृषिभिःसनेमविद्या॥ ११ ॥ अनर्वाणंवृषभंमंद्र
जिह्वंबृहस्पतिंवर्द्धयानव्यमर्कैः॥ गाथान्यःसुरुचोयस्यदेवाआशृण्वंतिनवमानस्यम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०ऋ० गीः॥ तमृत्वियाउपवाचःसचंतेसर्गोनयोदेवयतामसर्जि॥ बृहस्पतिःसह्यंजोवरांसिविभ्वा अष्ट०
भवत्समृतेमातरिश्वा॥ उपस्तुतिंनमसउद्यतिंचश्लोकंयंसत्सवितेवप्रबाहू॥ अस्यक्रत्वा
हन्यो३योअस्तिमृगोनभीमोअरक्षसस्तुविष्मान्॥ अस्यश्लोकोदिवीयतेपृथिव्यामत्योन
यंसद्यक्षभृद्विचेताः॥ मृगाणांनहेतयोयंतिचेमाबृहस्पतेरहिमायाँअभिद्यून्॥ येत्वादेवोस्रि
कंमन्यमानाःपापाभद्रमुपजीवंतिपज्राः॥ नदूढ्ये अनुददासिवामंबृहस्पतेचयसइत्पिया
रुं॥१२॥ सुप्रैतुःसूयवसोनपंथादुर्नियंतुःपरिप्रीतोनमित्रः॥ अनर्वाणोअभियेचक्षतेनोपी
वृताअपोर्णुवंतोअस्थुः॥ संयंस्तुभोवनयोनयंतिसमुद्रंनस्रवतोरोधचक्राः॥ सविद्वाँउभयं
चष्टेअंतर्बृहस्पतिस्तरआपश्चगृध्रः॥ एवामहस्तुविजातस्तुविष्मान्बृहस्पतिर्वृषभोधायि
देवः॥ सनःस्तुतोवीरवद्धातुगोमद्विद्यामेष॥१३॥ कंकतोनकंकतोथोसतीनकंकतः॥ द्वावि ॥राम ६८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

निःसुषीइतिन्यं १ दृष्टा अलिप्सत ॥ अदृष्टान्हंत्यायत्यथोहंतिपरायती ॥ अथोअवघ्नतीहं
त्यथोपिनष्टिपिंषती ॥ शरासः कुशरासोदर्भासः सैर्यउत ॥ मौंजाअदृष्टावैरिणः सर्वेसाकं
न्यलिप्सत ॥ निगावोगोष्ठेअसदन्निमृगासोअविक्षत ॥ निकेतवोजनानांन्यं १ दृष्टाअलिप्स
त ॥ एतउत्येप्रत्यदृश्रन्प्रदोषंतस्कराइव ॥ अदृष्टाविश्वदृष्टाः प्रतिबुद्धाअभूतन ॥ १४ ॥ द्यौर्वः पि
तापृथिवीमातासोमोभ्रातादितिः स्वसा ॥ अदृष्टाविश्वदृष्टास्तिष्ठतेलयतासुकं ॥ येअंस्याये
अंग्याः सूचीकायेप्रकंकताः ॥ अदृष्टाः किंचनेहवः सर्वेसाकंनिजस्यत ॥ उत्पुरस्तात्सूर्यएति
विश्वदृष्टोअदृष्टहा ॥ अदृष्टान्त्सर्वान्जंभयन्त्सर्वाश्चयातुधान्यः ॥ उदपप्तदसौसूर्यः पुरुवि
श्वानिजूर्वन् ॥ आदित्यः पर्वतेभ्योविश्वदृष्टोअदृष्टहा ॥ सूर्येविषमासजामिदृतिंसुरावतोगृ
हे ॥ सोचिन्नुनमरातिनोवयंमरामारेअस्ययोजनंहरिष्ठामधुत्वामधुलाचकार ॥ १५ ॥ इयत्ति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ दि॰ काद्रा कुंतिकासकाजंघासते विषं॥ सोन्विन्तुनमंराति॰॥ त्रिः सप्त विष्फुलिंगका विषस्य पुष्पम अस्क

ष्सन्॥ ताम्बिन्तुनमंरंतिनोवसंभराममारो अस्य योजनं हरिष्ठा॰॥ नवानां नवतीनां विषस्यरोपुषी

एणां॥ सर्वासामग्रभन्नामारे अस्य योजनं॰॥ त्रिः सप्त मयूर्यः सप्त स्वसारो अग्रुवः॥ तास्तेवि

षं विजभ्रिरउदकं कुंभिनीरिव॥ इयत्तकः कुषुंभकस्तकं भिनघ्मश्मना॥ ततो विषं प्रवावृतेप

राचीरनुसंवतः॥ कुषुंभकस्तदब्रवीगिरेः प्रवर्तमानकः॥ दृश्चिकस्यारसं विषमरसं दृश्चिक

58 ते विषं॥ १६॥ माविभेर्नमरिष्यसिपरित्वापामिसर्वतः॥ घनेन हन्मि दृश्चिकमहिं दंडेनागतं॥

आदित्यरथवेगेन विष्णुबाहुबलेन च॥ गरुडपक्षनिपातेन भूमिं गच्छ महायशाः॥ गरुडस्य

जातमात्रेण त्रयोलोकाः प्रकंपिताः॥ प्रकंपिता मही सर्वा सशैलवनकानना॥ गगनं नष्टचं राम

द्रार्कं ज्योतिषं न प्रकाशते॥ देवता भयभीताश्च मारुतो न प्रवायति॥ भोसर्प भद्र भद्रं ते दूरं ५८

मारुतो न प्रवायसोन्नमः॥ +

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गंछमहायशा : ॥ जन्मेजयस्ययज्ञांते आस्तीकवचनंस्मर ॥ आस्तिकवचनंश्रुत्वायः सर्पो
ननिवर्तते ॥ शतधाभिद्यतेमूर्ध्निशिंशवृक्षफलंयथा ॥ योजरत्कारुणाजातोजरत्कन्यांम
हायशाः ॥ तस्यसर्पापभद्रंतेदूरंगछमहायशाः ॥ असितिंचार्धमसिद्धंचसुनीतिंचापियः स्म
रेत् ॥ दिवावायदिवारात्रौनास्तिसर्पभयंभवेत् ॥ अगस्तिर्माधवश्चैवमुचुकुंदोमहामुनिः ॥ क
पिलोमुनिरास्तीकः पंचैतेसुखशायिनः ॥ नर्मदायेनमः प्रातर्नर्मदायेनमोनिशि ॥ नमोस्तु
नर्मदेतुभ्यंत्राहिमांविषसर्पतः ॥ इतिद्वितीयमंडलं ॥ त्वमग्नेद्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्व
मश्मनस्परि ॥ त्वंवनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वंनृणांनृपतेजायसेशुचिः ॥ तवाग्नेहोत्रंतवपोत्रमृ
त्वियंतवनेष्ट्रंत्वमग्निदृतायतः ॥ तवप्रशास्त्रंत्वमध्वरीयसिब्रह्माचासिगृहपतिश्चनोदमे ॥ त्व
मग्नइंद्रोवृषभःसतामसित्वंविष्णुरुरुगायोनमस्यः ॥ त्वंब्रह्मारयिविद्ब्रह्मणस्पतेत्वंविधर्तः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सच्वसि पुरंध्या ॥ त्वमग्ने राजा वरुणो धृतव्रतस्त्वं मित्रो भवसि दस्म ईड्यः ॥ त्वमर्यमा सत्पतिर्य
सं॰ द्धिः स्य संभुजं त्वमंशो विदथे देव भाजयुः ॥ त्वमग्ने त्वष्टा विधते सुवीर्यं तव ग्नावो मित्रमहः सजात्यं ॥ त्व अष्टक
माशुहेमा ररिषे स्वश्व्यं त्वं नरां शर्धो असि पुरूवसुः ॥ ५ ॥ त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्वं श
र्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे ॥ त्वं वातैररुणैर्यासि शंगयस्त्वं पूषा विधतः पासि नु त्मना ॥ त्वमग्ने द्र
विणोदा अरंकृते त्वं देवः सविता रत्नधा असि ॥ त्वं भगो नृपते वस्व ईशिषे त्वं पायुर्दमे यस्तेऽवि
धत् ॥ त्वामग्ने दम आ विश्पतिं विशस्त्वां राजानं सुविदत्रमृंजते ॥ त्वं विश्वानि स्वनीक पत्यसे
त्वं सहस्राणि शता दश प्रति ॥ त्वामग्ने पितरमिष्टिभिर्नरस्त्वां भ्रात्राय शम्या तनूरुचं ॥ त्वं
पुत्रो भवसि यस्तेऽविधत्त्वं सखा सुशेवः पास्याधृषः ॥ त्वमग्न ऋभुराके नमस्य १ स्त्वं वाजस्य राम
क्षुमतो राय ईशिषे ॥ त्वं वि भास्यनु दक्षि दावने त्वं विशिक्षुरसि यज्ञमातनिः ॥ १० ॥ त्वमग्ने ७९

49

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अदितिर्देवदाशुषेत्वंहोत्राभारतीवर्धसेगिरा॥त्वमिळाशतहिमासिदक्षसेत्वंवृत्रहावसु
पतेसरस्वती॥त्वमग्नेसुभृतउत्तमंवयस्तवस्पार्हेवर्णआसंदृशिश्रियः॥त्वंवाजःप्रतरणोबृ
हन्नसित्वंरयिर्बहुलोविश्वतस्पृथुः॥त्वामग्नआदित्यासआस्यंत्वांजिह्वांशुचयश्चक्रि
रेकवे॥त्वांरातिषाचोअध्वरेषुसश्चिरेत्वेदेवाहविरदंत्याहुतं॥त्वेअग्नेविश्वेअमृतासोअद्रु
हआसादेवाहविरदंत्याहुतं॥त्वयामर्तासःस्वदंतआसुतिंत्वंगर्भोवीरुधांजज्ञिषेशुचिः॥त्वंता
न्संचप्रतिचासिमज्मनाग्नेसुजातप्रचदेवरिच्यसे॥पृक्षोयदत्रमहिनावितेभुवदनुद्यावापृथि
वीरोदसीउभे॥येस्तोतृभ्योगोअग्रामश्वपेशसमग्नेरातिमुपसृजंतिसूरयः॥अस्मांचतांश्च
प्रहिनेषिवस्यआबृहद्वदेमविदथेसुवीराः॥१॥यज्ञेनवर्धतजातवेदसमग्निंयजध्वंहवि
षातनागिरा॥समिधानंसुप्रयसंस्वर्णरंद्युक्षंहोतारंवृजनेषुधूर्षदं॥अभित्वानक्तीरुषसोव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वाश्रीरेग्नेवत्संनस्वसरेषुधेनवः॥दिवइवेदरतिर्मानुषायुगाक्षपोभासिपुरुवारसंयतः॥तंदेवा
सं०द्वि० बुध्नेरजसःसुदंससंदिवस्पृथिव्योररतिंन्येरिरे॥रथमिववेद्यंशुक्रशोचिषमग्निंमित्रंनक्षिति अष्टक
षुप्रशंस्यं॥नमुक्षमाणंरजसिस्वआदमेचंद्रमिवसुरुचंह्वारआदधुः॥स्वन्याःपतरंचितयंतम
क्षभिःपाथोनपायुंजनसीउभेअनु॥सहोताविश्वंपरिभूत्वध्वरंतमुहव्यैर्मनुषऋंजतेगिरा॥
हिरिशिप्रोवृधसानासुजर्भुरद्द्यौर्नस्तृभिश्चितयद्रोदसीअनु॥२०॥सनोरेवत्समिधानस्वस्त
येसंददस्वान्रयिमस्मासुदीदिहि॥आनःकृणुष्वसुवितायरोदसीअग्नेहव्यामनुषोदेववीतये॥
दानोअग्नेबृहतोदाःसहस्रिणोदुरोनवाजंश्रुत्याअपावृधि॥प्राचीद्यावापृथिवीब्रह्मणा
कृधिस्व१र्णशुक्रमुषसोविदिद्युतुः॥सइधानउषसोराम्याअनुस्व१र्णदीदेदरुषेणभानुना॥
होत्राभिरग्निर्मनुषःस्वध्वरोराजाविशामतिथिश्चारुरायवे॥एवानोअग्नेअमृतेषुपूर्व्य राम

५०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धीष्वीपायबृहद्दिवेषुमानुषा॥दुहानाधेनुर्वृजनेषुकारवेत्मनाशतिनं पुरुरूपमिषणि॥वय
मग्नेअर्वतावासुवीर्यंब्रह्मणावाचितयेमाजनाँअति॥अस्माकंद्युम्नमधिपंचकृष्टिषूच्चास्व१
र्णशुशुचीतदुष्टरं॥सनोबोधिसहस्यप्रशंस्योयस्मिन्सुजाताइषयंतसूरयः॥यमग्नेयज्ञमुपयं
तिवाजिनोनित्येतोकेदीदिवांसंस्वेदमे॥उभयासोजातवेदःस्यामतेस्तोतारोअग्नेसूरयश्चशर्म
णि॥वस्वोरायःपुरुश्चंद्रस्यभूयसःप्रजावतःस्वपत्यस्यशग्धिनः॥येस्तोतृभ्यो०॥२९॥समिद्धो
अग्निर्निहितःपृथिव्यांप्रत्यङ्विश्वानिभुवनान्यस्थात्॥होतापावकःप्रदिवःसुमेधादेवोदेवान्यज
त्वग्निरर्हन्॥नराशंसःप्रतिधामान्यंजन्तिस्रोदिवःप्रतिमह्नास्वर्चिः॥घृतप्रुषामनसाहव्यमुंद
न्मूर्धन्यज्ञस्यसमनक्तुदेवान्॥ईळितोअग्नेमनसानोअर्हन्देवान्यक्षिमानुषात्पूर्वोअद्य॥स
आवहमरुतांशर्धोअच्युतमिंद्रंनरोबर्हिषदंयजध्वं॥देवबर्हिर्वर्धमानंसुवीरंस्तीर्णंरायेसुभरं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेधस्यं॥ घृतेनाक्तंवसवःसीदतेदंविश्वेदेवाआदित्यायज्ञियासः॥ विश्वयंतामुर्वियाहूयमानाद्वा अस्क.
सं॰हिं॰ रोदेवीःसुप्रायणानमोभिः॥ अव्यचस्वतीर्विश्रयंतामजुर्यावर्णंपुनानायशसंसुवीरं॥२२॥ साध्व
न पांसिसनताउक्षितेउषासानक्तावय्येवरण्विते॥ तंतुंततंसंवयंतीसमीचीयज्ञस्यपेशःसुदुघेपय
स्वती॥ दैव्याहोतारापथमाविदुष्टरऋजुयक्षतःसम्यग्ऋचावपुष्टरा॥ देवान्यजंतावृतुथासमंजतोना
भापृथिव्याअधिसानुषुत्रिषु॥ सरस्वतीसाधयंतीधियंनइळादेवीभारतीविश्वतूर्त्तिः॥ तिस्रोदेवीः
स्वधयाबर्हिरिदमछिद्रंपांतुशरणंनिषद्य॥ पिशंगरूपःसुभरोवयोधाःश्रुष्टीवीरोजायतेदेवकामः॥
प्रजांत्वष्टाविष्यतुनाभिमस्मेअथादेवानामप्येतुपाथः॥ वनस्पतिरवसृजन्नुपस्थादग्निर्हविःसू
दयातिप्रधीभिः॥ त्रिधासमक्तंनयतुप्रजानन्देवेभ्योदैव्यःशमितोपहव्यं॥ घृतंमिमिक्षेघृतमस्यये राम
निर्घृतेश्रितोघृतम्वस्यधाम॥ अनुष्वधमावहमादयस्वस्वाहाकृतंवृषभवक्षिहव्यं॥२५॥ हुवेवः ५९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुद्योत्मानंसुवृक्तिंविशामग्निमतिथिंसुप्रयसं॥मित्रइवयोदिधिषाय्योभूद्देवआदेवेजनेजातवे
दाः॥इमंविधंतोअपांसधस्थेद्वितादधुर्भृगवोविक्ष्वा३योः॥एषविश्वान्यभ्यस्तुभूमादेवानामग्नि
ररतिर्जीराश्वः॥अग्निंदेवासोमानुषीषुविक्षुप्रियंधुःक्षेष्यंतोनमित्रं॥सदीदयदुशतीरूर्म्याआ
दक्षाय्योयोदास्वतेदमआ॥अस्यरण्वास्वस्येवपुष्टिःसंदृष्टिरस्यहियानस्यदक्षोः॥वियोभरि
भ्रदोषधीषुजिह्वामत्योनरथ्योदोधवीतिवारान्॥आयन्मेअभ्वंवनदःपनंतोशिग्भ्योनामि
मीतवर्णं॥सचित्रेणचिकितेरंसुभासाजुजुर्वांयोमुहुरायुवाभूत्॥२४॥आयोवनाततृषा
णोनभातिवार्णपथारथ्येवस्वानीत्॥कृष्णाध्वातपूरण्वश्चिकेतद्यौरिवस्मयमानोनभोभिः॥
सयोव्यस्थादभिदक्षदुर्वींपशुर्नैतिस्वयुरगोपाः॥अग्निःशोचिष्मांअतसान्युष्णन्कृष्णव्य
थिरस्वदयन्नभूम॥नूतेपूर्वस्यावसोअधीतौतृतीयेविदथेमन्मशंसि॥अस्मेअग्नेसंयद्वी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रंव्हंतंसुमंतंवाजंस्वपत्यंरयिंदाः॥ तमापथागत्समदासोअग्नेगुहावन्वंतउपरांअभिष्मुः॥ अष्ट

सं०द्विः 52 सुवीरासोअभिमातिषाहः स्मत्सूरिभ्योगृणतेतद्वयोधाः॥२५॥ होताजनिष्टचेतनः पितापि

तृभ्यऊतये॥ प्रयक्षंजेन्यंवसुशकेमवाजिनोयमं॥ आयस्मिन्त्सप्तरश्मयस्ततायज्ञस्यनेतरि॥

मनुष्वद्दैव्यमष्टमंपोताविश्वंतदिन्वति॥ दधन्वेवायदीमनुवोचद्ब्रह्माणिवेरुतत्॥ परिवि

श्वानिकाव्यानेमिश्चक्रमिवाभवत्॥ साकंहिशुचिनाशुचिः प्रशास्ताक्रतुनाजनि॥ विद्वां

अस्यव्रताध्रुवावयाइवानुरोहते॥ ताअस्यवर्णमायुवोनेष्टुः सचंतधेनवः॥ कुवित्तिसृभ्य

आवरंस्वसारोयाइदंययुः॥ यदीमातुरुपस्वसाघृतंभरंत्यस्थित॥ तासामध्वर्युरागतौयवो

वृष्टीवमोदते॥ स्वःस्वायधायसेकृणुतामृत्विगृत्विजं॥ स्तोमंयज्ञंचादरंवनेमाररिमावयं॥ राम

यथाविद्वांअरंकरद्विश्वेभ्योयजतेभ्यः॥ अयमग्नेत्वेअपियंयज्ञंचकृमावयं॥२६॥ इमाम्मे ५२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अग्नेसमिधमिमामुपसदंवने:॥इमगुषुश्रुधीगिर:॥अयातेअग्नेविधेमोर्जोनपादश्व
मिष्टे॥एनासूक्तेनसुजात॥तंत्वागीर्भिर्गिर्वणसंद्रविणस्युंद्रविणोद:॥सपर्येमसपर्यव:॥स
बोधिसूरिर्मघवावसुपतेवसुदावन्॥युयोध्य१स्मद्द्वेषांसि॥सनोवृष्टिंदिवस्परिसनोवाज
मनर्वाणं॥सन:सहस्रिणीरिष:॥ईळानायावस्यवेयविष्ठदूतनोगिरा॥यजिष्ठहोतरागहि॥
अंतर्ह्यग्नईयसेविद्वांजन्मोभयाकवे॥दूतोजन्येवमित्र्य:॥सविद्वाँआचपिप्रयोयक्षिचिकि
त्वआनुषक्॥आचास्मिन्त्सत्सिबर्हिषि॥२७॥श्रेष्ठंयविष्ठभारताग्नेद्युमंतमाभर॥वसोपु
रुस्पृहंरयिं॥मानोअरातिरीशतदेवस्यमर्त्यस्यच॥पर्षितस्याउतद्विष:॥विश्वाउतत्वयावयं
धाराउदन्याइव॥अतिगाहेमहिद्विष:॥शुचि:पावकवंद्योग्नेबृहद्विरोचसे॥त्वंघृतेभिराहु
त:॥त्वंनोअसिभारताग्नेवशाभिरुक्षभि:॥अष्टापदीभिराहुत:॥द्रु:नसर्पिरासुति:प्रत्नोहोता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि०

वरेण्यः ॥ सरत्नस्सुन्नोअश्रुतः ॥ २८ ॥ वाजयन्निवनूरथान्योगांअग्नेरुपस्तुहि ॥ यशस्तम
स्यमीळ्हुषः ॥ यःसुनीथोददाशुषेजुर्योजरयन्नरिं ॥ चारुप्रतीकआहुतः ॥ यउश्रियादमेष्वा
दोषोषसिप्रशस्यते ॥ यस्यव्रतन्नमीयते ॥ आयःस्व१र्णभानुनाचित्रोविभात्यर्चिषा ॥ अंजा
नोअजरैरभि ॥ अत्रिमनुस्वराज्यमग्निमुक्थानिवावृधुः ॥ विश्वाअधिश्रियोदधे ॥ अग्नेरि
न्द्रस्यसोमस्यदेवानामूतिभिर्वयं ॥ अरिष्यन्तःसचेमह्यभिष्यामपृतन्यतः ॥ २९ ॥ ॥ इतिद्विती
याष्टकेपंचमोध्यायः ॥ ॥ ॐ ॥ निहोताहोतृषदनेविदानस्त्वेषोदीदिवांअसदत्सुदक्षः ॥ अ
दब्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठःसहस्रंभरःशुचिजिह्वोअग्निः ॥ त्वंदूतस्त्वमुनःपरस्पास्त्वंवस्यआवृ
षभप्रणेता ॥ अग्नेतोकस्यनस्तनेतनूनामप्रयुच्छन्दीद्यद्बोधिगोपाः ॥ विधेमतेपरमेजन्म
न्नग्नेविधेमस्तोमैरवरेसधस्थे ॥ यस्माद्योनेरुदारिथायजेतंप्रत्वेहवींषिजुहुरेसमिद्धे ॥ अ

अष्टक

राम

५३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्नेयजस्वहविषायजीयांछ्रुष्टिदेस्नमभिगृणीहिराधः ॥ त्वंह्यसिरयिपतीरयीणांत्वंशुक्र
स्यवचसोमनोता ॥ उभयंतेनक्षीयतेवसव्यंदिवेदिवेजायमानस्यदस्म ॥ कृधिक्षुमंतंजरिता
रमग्नेकृधिपतिंस्वपत्यस्यरायः ॥ सेनानीकेनसुविदत्रोअस्मेयष्टादेवांआयजिष्ठःस्वस्ति ॥
अदब्धोगोपाउतनःपरस्पाअग्नेद्युमदुतरेवद्दिदीहि ॥ १ ॥ जोहूत्रोअग्निःप्रथमःपितेवेळ
स्पदेमनुषायत्समिद्धः ॥ श्रियंवसानोअमृतोविचेतामर्मृजेन्यःश्रवस्यऽस्सवाजी ॥ श्रुधा
अग्निश्चित्रभानुर्हवंमेविश्वाभिर्गीर्भिरमृतोविचेताः ॥ श्यावारथंवहतोरोहितावोतारुषा
ह्वचक्रेविभृत्रः ॥ उत्तानायामजनयन्त्सुषूतंभुवदग्निःपुरुपेशासुगर्भः ॥ शिरिणायांचिदक्तुना
महोभिरपरीवृतोवसतिप्रचेताः ॥ जिघर्म्यग्निंहविषाघृतेनप्रतिक्षियंतंभुवनानिविश्वा ॥ पृथुं
तिरश्चावयसाबृहंतंव्यचिष्ठमन्नैरभसंदृशानं ॥ आविश्वतःप्रत्यंचंजिघर्म्यरक्षसामनसा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तज्जुषेत ॥ मर्यश्रीः स्पृहयद्वर्णो अग्निर्नाभिमृशे तन्वा ३ जर्भुराणः ॥ ज्ञेया भागं सहसानो वरे अष्ट

सं० द्वि० णत्वादूतासो मनुवद्वदेम ॥ अनूनमग्निं जुह्वा वचस्या मधुपृचं धनसा जोहवीमि ॥ २ ॥ श्रुधी

54 हवमिंद्र मा रिषण्यः स्याम ते दावने वसूनां ॥ इमा हि त्वामूर्जो वर्द्धयंति वसूयवः सिंधवो न क्ष

रंतः ॥ स जो महीरिंद्र या अपिन्वः परिष्ठिता अहिना शूर पूर्वीः ॥ अमर्त्यं चिद्दासं मन्यमानमवा

भिनदुक्थैर्वावृधानः ॥ उक्थेष्विन्नु शूर येषु चाकन्स्तोमेष्विंद्र रुद्रियेषु च ॥ तुभ्येदेता यासु मंद

सानः प्रवायवे सिस्रते न शुभ्राः ॥ शुभ्रं नु ते शुष्मं वर्द्धयंतः शुभ्रं वज्रं बाह्वोर्दधानाः ॥ शुभ्रस्त्व

मिंद्र वावृधानो अस्मे दासीर्विशः सूर्येण सह्याः ॥ गुहा हितं गुह्यं गूळ्हमप्स्वपीवृतं मायिनं

क्षियंतं ॥ उतो अपो द्यां तस्तभ्वांसमहन्नहिं शूर वीर्येण ॥ ३ ॥ स्तवा नु त इंद्र पूर्व्या महान्युत स्त राम

वाम नूतना कृतानि ॥ स्तवा वज्रं बाह्वोरुशंतं स्तवा हरी सूर्यस्य केतू ॥ हरी नु त इंद्र वाजयंता ५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

घृतप्रुषं तं स्वारमस्वार्षुः॥ विसमनाभूमिरप्रथिष्टारंस्त पर्वतश्चित्सरिष्यन्॥ निपर्वतः साद्य
प्रयुच्छन्त्संमातृभिर्वावशानोअक्रान्॥ दूरेपारेवाणींवर्धयंतइंद्रेषितांधमनिंपप्रथन्नि॥ इंद्रो
महांसिंधुमाशयानंमायाविनंवृत्रमस्फुरन्निः॥ अरेजेतांरोदसीभियानेकनिक्रदतोवृष्णो
अस्यवज्रात्॥ अरोरवीद्वृष्णोअस्यवज्रोमानुषंयन्मानुषोनिजूर्वात्॥ निमायिनोदानवस्य
मायाअपादयत्पपिवान्सुतस्य॥ ५॥ पिबापिबेदिंद्रशूरसोमंमंदंतुत्वामंदिनःसुतासः॥ पृणं
तस्तेकुक्षीवर्धयंत्वित्थासुतःपौरइंद्रमाव॥ त्वेइंद्राप्यभूमविप्राधियंवनेमऋतयासपंतः॥ अवस्य
वोधीमहिप्रशस्तिंसद्यस्तेरायोदावनेस्याम॥ स्यामतेतइंद्रयेतऊतीअवस्यवऊर्जंवर्धयंतः॥ शु
ष्मिंतमंयंचाकनामदेवास्मेरयिंरासिवीरवंतं॥ रासिक्षयंरासिमित्रमस्मेरासिशर्धइंद्रमारुतं
नः॥ सजोषसोयेचमंदसानाःप्रवायवःपांत्यग्रणीतिं॥ व्यंत्विन्नुयेषुमंदसानस्तृपत्सोमंपाहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दृह्यदिंद्र॥ अस्मान्त्सुपृत्स्वातरुत्रावर्धयोद्यांबृहद्भिरर्कैः॥५॥ बृहंतइन्नुयेतेतरुत्रोक्थेभि
सं०द्वि० र्वासुम्नमाविवासान्॥ स्तृणानासोबर्हिःपस्त्यावत्त्वोताइदिंद्रवाजमग्मन्॥ उग्रेष्विन्नुशूरमं अष्टक
दसानस्त्रिकद्रुकेषुपाहिसोममिंद्र॥ प्रदोधुवच्छ्मश्रुषुप्रीणानोयाहिहरिभ्यांसुतस्यपीतिं
॥ धिष्वाशवःशूरयेनवृत्रमवाभिनद्दानुमौर्णवाभं॥ अपावृणोर्ज्योतिरार्यायनिसव्यतःसा
दिदस्युरिंद्र॥ सनेमयेतऊतिभिस्तरंतोविश्वास्पृधआर्येणदस्यून्॥ अस्मभ्यंतत्त्वाष्ट्रंविश्वरूप
मरंधयःसाख्यस्यत्रिताय॥ अस्यसुवानस्यमंदिनस्त्रितस्यन्यर्बुदंवावृधानोअस्तः॥ अव
र्तयत्सूर्योनचक्रंभिनद्वलमिंद्रोअंगिरस्वान्॥ नूनंसातेप्रतिवरंजरित्रेदुहीयदिंद्रदक्षिणा
मघोनी॥ शिक्षास्तोतृभ्योमातिधग्भगोनोबृहद्वदेमविदथेसुवीराः॥६॥ योजातएवप्र राम
थमोमनस्वान्देवोदेवान्क्रतुनापर्यभूषत्॥ यस्यशुष्माद्रोदसीअभ्यसेतांनृम्णस्यमह्ना ५५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सजनास इंद्रः ॥ यः पृथिवीं व्यथमानामदृंहद्यः पर्वतान्प्रकुपितां अरम्णात् ॥ यो अंत
रिक्षं विममे वरीयो यो द्यामस्तभ्नात्स जनासः ॥ यो हत्वाहिमरिणात्सप्त सिंधून्यो गा उदाजदपधा
वलस्य ॥ यो अश्मनोरंतरग्निं जजान संवृक्समत्सु स जनासः ॥ येनेमा विश्वा च्यवना कृतानि यो
दासं वर्णमधरं गुहाकः ॥ श्वघ्नीव यो जिगीवां लक्षमाददर्यः पुष्टानि स जनासः ॥ यं स्मा पृछंति कुह
सेति घोरमुतेमाहुर्नैषो अस्तीत्येनं ॥ सो अर्यः पुष्टीर्विज इवा मिनाति श्रदस्मै धत्त स जनासः ॥५॥
यो रध्रस्य चोदिता यः कृशस्य यो ब्रह्मणो नाधमानस्य कीरेः ॥ युक्तग्राव्णो यो ऽविता सुशिप्रः सुत
सोमस्य स जनासः ॥ यस्याश्वासः प्रदिशि यस्य गावो यस्य ग्रामा यस्य विश्वे रथासः ॥ यः सूर्यं य उ
षसं जजान यो अपां नेता स जनासः ॥ यं क्रंदसी संयती विह्वयेते परे ऽवर उभया अमित्राः ॥ समा
नं चिद्रथमातस्थिवांसा नाना हवेते स जनासः ॥ यस्मान्न ऋते विजयंते जनासो यं युध्यमाना अ

सं०द्वि० ५६ 56 वसेहवंते॥ योविश्वस्यप्रतिमानंबभूवयोअच्युतच्युत्सजनास॥९॥ यःशश्वतोमह्येनोदधानानम अष्ट
मन्यमानांछर्वाजघान॥ यःशर्द्धतेनानुददातिशृध्यांयोदस्योर्हंतासजनास॥१०॥ यःशंबरंपर्वते
षुक्षियंतंचत्वारिंश्यांशरद्यन्वविंदत्॥ ओजायमानंयोअहिंजघानदानुंशयानंसजनास॥ यः
सप्तरश्मिर्वृषभस्तुविष्मानवासृजत्सर्तवेसप्तसिंधून्॥ योरौहिणमस्फुरद्वज्रबाहुर्द्यामारोहं
तंसजनास॥ द्यावाचिदस्मैपृथिवीनमेतेशुष्माच्चिदस्यपर्वताभयंते॥ यःसोमपानिचितोव
ज्रबाहुर्योवज्रहस्तःसजनास॥ यःसुन्वंतमवतियःपचंतंयःशंसंतंयःशशमानमूती॥ यस्य
ब्रह्मवर्द्धनंयस्यसोमोयस्येदंराधःसजनास॥ यःसुन्वतेपचतेदुध्रआचिद्वाजंदर्दर्षिसकिला
सिसत्यः॥ वयंतइंद्रविश्वहप्रियासःसुवीरासोविदथमावदेम॥ १॥ ऋतुर्जनित्रीतस्याअपस्प राम॥
रिमक्षूजातआविशद्यासुवर्द्धते॥ तदाहनाअभवत्पिप्युषीपयोंऽशोःपीयूषंप्रथमंतदुक्थ्यं॥ ५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सध्रीमायंतिपरिबिभ्रतीः पयोविश्वप्स्न्यायप्रभरंतभोजनं।।समानोअध्वाप्रवतामनुष्यदे
यस्तांअकृणोः प्रथमंसास्युक्थ्यः।।अन्वेकोवदतियद्ददातितद्रूपामिनंतदपाएकईयते।।विश्वा
एकस्यविनुदस्तितिक्षतेयस्तांअकृणोः।।प्रजाभ्यः पुष्टिंविभजंतआसतेरयिमिवपृष्ठंप्रभवंत
मायते।।असिन्वंदंष्ट्रैः पितुरत्तिभोजनंयस्ता।।अधाकृणोः पृथिवींसंदृशेदिवेयोधौतीना
महिहन्नारिणक्पथः।।तंत्वास्तोमेभिरुदभिर्नवाजिनंदेवंदेवाअजनन्सास्युक्थ्यः।।१०।।यो
भोजनंचदयसेचवर्द्धनमार्द्रादाशुष्कंमधुमद्दुदोहिथ।।सशेवधिंनिदधिषेविवस्वतिविश्वस्यै
कईशिषेसा।।यः पुष्पिणीश्चप्रस्वश्चधर्मणाधिदानेव्यवनीरधारयः।।यश्चासमाअजनो
दिद्युतोदिवउरूरूर्वांअभितःसा।।योनार्मरंसहवसुंनिहंतवेपृक्षायचदासवेशायचावहः।।
ऊर्जयंत्याअपरिविष्टमास्यमुतेवाद्यपुरुकृत्सा।।शतंवायस्यदशसाकमाद्यएकस्यश्रुष्टौय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्धचोदमाविथ॥अरञ्जौदस्यून्त्समुनब्दभीतयेसुप्राव्योअभवःसा०॥विश्वेदनुरोधनाअस्य अष्ट०
सं०द्वि० पौंस्यंददुरस्मैदधिरेकृत्नवेधनं॥षळस्तभ्नाविष्टिरःपंचसंदृशःपरिपरोअभवःसा०॥११॥सु
प्रवाचनंतववीरवीर्यं१यदेकेनक्रतुनाविंदसेवसु॥जातूष्ठिरस्यप्रवयःसहस्वतोयाचकर्थसें
द्रविश्वास्युक्थ्यः॥अरमयःसरपसस्तरायकंतुर्वीतयेचवय्यायचस्रुतिं॥नीचासंतमुदनयः
परावृजंप्रांधंश्रोणंश्रवयन्त्सास्युक्थ्यः॥अस्मभ्यंतद्वसोदानायराधःसमर्थयस्वबहुते
वसव्यं॥इंद्रयच्चित्रंश्रवस्याअनुद्यून्बृहद्वदेमविदथे०॥१२॥अध्वर्यवोभरतेंद्रायसोम
मामत्रेभिःसिंचतामद्यमंधः॥कामीहिवीरःसदमस्यपीतिंजुहोतवृष्णेतदिदेषवष्टि॥
अध्वर्यवोयोअपोवव्रिवांसंवृत्रंजघानाशन्येववृक्षं॥तस्माएतंभरततद्वशायएषइं राम
द्रोअर्हतिपीतिमस्य॥अध्वर्यवोयोदृभीकंजघानयोगाउदाजदपहिवलंवः॥तस्मा ५७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

एतमंतरिक्षेनवातमिंद्रंसोमैरोर्णुतजूर्नवस्त्रैः॥ अध्वर्यवोयउरणंजघाननवचख्वांसंनव
तिंचबाहून्॥ योअर्बुदमवनीचाबबाधेतमिंद्रंसोमस्यभृथेहिनोत॥ अध्वर्यवोयःस्वश्नंजघा
नयःशुष्णमशुषंयोव्यंसं॥ यःपिप्रुंनमुचिंयोरुधिक्रांतस्माइंद्रायांधसोजुहोत॥ अध्वर्यवो
यःशतंशंबरस्यपुरोबिभेदाश्मनेवपूर्वीः॥ योवर्चिनःशतमिंद्रःसहस्रमपावपद्भरतासोम
मस्मै॥ २३॥ अध्वर्यवोयःशतमासहस्रंभूम्याउपस्थेवपज्जघन्वान्॥ कुत्सस्यायोरतिथि
ग्वस्यवीरान्न्यावृणग्भरतासोममस्मै॥ अध्वर्यवोयन्नरःकामयाध्वेश्रुष्टीवहंतोनशथातदिं
द्रे॥ गभस्तिपूतंभरतश्रुतायेंद्रायसोमंयज्यवोजुहोत॥ अध्वर्यवःकर्तनाश्रुष्टिमस्मैवनेनि
पूतंवनउन्नयध्वं॥ जुषाणोहस्त्यमभिवावशेवइंद्रायसोमंमदिरंजुहोत॥ अध्वर्यवःपयसो
धर्यथागोःसोमेभिरीम्पृणताभोजमिंद्रं॥ वेदाहमस्यनिभृतंमएतद्दित्संतंभूयोयजतश्चि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

केन॥ अध्वर्यवो यो दिव्यस्य वस्वो यः पार्थिवस्य क्षम्यस्य राजा॥ तमूर्दरं न पृणता यवेनेंद्रं सोमे
सं॰ द्वि॰ भिस्तदपो वो अस्तु॥ अस्मभ्यं॰॥ इन्द्र॰॥ १४॥ प्रघान्वस्य महतो महानि सत्या सत्यस्य करणानि अष्टक
वोचं॥ त्रिकद्रुकेष्वपिबत्सुतस्यास्य मदे अहिमिंद्रो जघान॥ अवंशे द्यामस्तभायद्बृहंतमा रोद
सी अपृणदंतरिक्षं॥ स धारयत्पृथिवीं पप्रथच्च सोमस्य ता मद इंद्रश्चकार॥ सद्मेव प्राचो वि
मिमाय मानैर्वज्रेण खान्यतृणन्नदीनां॥ वृथासृजत्पथिभिर्दीर्घयाथैः सो॰॥ स प्रवोळ्हॄन्परि
गत्या दभीतेर्विश्वमधागायुधमिद्धे अग्नौ॥ सं गोभिरश्वैरसृजद्रथेभिः सो॰॥ स ईं महीं धुनि
मेतोररम्णात्सो अस्नातॄनपारयत्स्वस्ति॥ त उत्स्नाय रयिमभि प्र तस्थुः सो॰॥ १५॥ सोदंचं सिं
धुमरिणान्महित्वा वज्रेणान उषसः सं पिपेष॥ अजवसो जविनीभिर्विवृश्चन्सो॰॥ स विद्वां
अपगोहं कनीनामाविर्भवन्नुदतिष्ठत्परावृक्॥ प्रति श्रोणः स्थाद्व्य१नगचष्ट सो॰॥ भिनद्वल राम ५८

मंगिरोभिर्गृणानोविपर्वतस्यदृंहितान्यैरत्॥रिणग्रोधांसिकृत्रिमाण्येषांसो॰॥स्वप्नेनाभ्यु
प्याचुमुरिंधुनिंचजघंथदस्युंप्रदभीतिमावः॥रंभीचिदत्रविविदेहिरण्यंसो॰॥नूनंसा॰॥१६॥
इत्यर्द्धः॥प्रवःसतांज्येष्ठतमायसुष्टुतिमग्नाविवसमिधानेहविर्भरे॥इंद्रमजुर्यंजरयंतमुक्षि
तंसनाद्युवानमवसेहवामहे॥यस्मादिंद्राद्बृहतःकिंचनेमृतेविश्वान्यस्मिन्संभृताधिवीर्या॥
जठरेसोमंतन्वी३सहोमहोहस्तेवज्रंभरतिशीर्षणिक्रतुं॥नक्षोणीभ्यांपरिभ्वेतइंद्रियंनस
मुद्रैःपर्वतैरिंद्रतेरथः॥नतेवज्रमन्वश्नोतिकश्चनयदाशुभिःपतसियोजनापुरु॥विश्वेह्य
स्मैयजतायधृष्णवेक्रतुंभरंतिवृषभायसश्चते॥वृषायजस्वहविषाविदुष्टरःपिबेंद्रसोमं
वृषभेणभानुना॥वृष्णःकोशःपवतेमध्वऊर्मिर्वृषभान्नायवृषभायपातवे॥वृषणाध्वर्यूवृष
भासोअद्रयोवृषणंसोमंवृषभायसुष्वति॥१७॥वृषातेवज्रउततेवृषारथोवृषणाहरीवृष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० माण्यायुधा॥ त्वस्मोमदस्यवृषभत्वमीशिषेइंद्रसोमस्यवृषभस्यतृप्णुहि॥ अनेनावुनसमनेवन्नु अष्ट०

स्तुवंब्रह्मणायाभिःसवनेषुदाधृषे॥ कुविन्नोअस्यवचसोनिबोधिषदिंद्रमुत्संनवसुनःसि

चामहे॥ पुरासंबाधादभ्यावर्वृत्स्वनोधेनुर्नवत्संयवसस्यपिप्युषी॥ सकृत्सुतेसुमतिभिःशत

क्रतोसंपत्नीभिर्नवृषणोनसीमहि॥ नूनंसाते॰॥ शिक्षास्तो॰॥ २८॥ तदस्मैनव्यमंगिरस्व

दर्चतशुष्मायदस्यप्रत्नथोदीरते॥ विश्वायद्गोत्रासहसापरीवृतामदेसोमस्यदृंहितान्यैर

यत्॥ सभूतुयोहप्रथमायधायसओजोमिमानोमहिमानमातिरत्॥ शूरोयोयुत्सुतन्वंप

रिव्यतशीर्षणिद्यांमहिनाप्रत्यमुंचत॥ अधाकृणोःप्रथमंवीर्यंमहद्यदस्याग्रेब्रह्मणा

शुष्ममैरयः॥ रथेष्ठेनहर्यश्वेनविच्युताःप्रजीरयःसिस्रतेसध्र्यक्पृथक्॥ अधायो

विश्वाभुवनाभिमज्मनेशानकृत्प्रवयाअभ्यवर्द्धत॥ आद्रोदसीज्योतिषावह्निरातनोत्सी राम ५८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

व्यंनमांसिदुधितासमभव्ययत्॥ सप्राचीनान्पर्वतान्दंहदोजसाधराचीनमकृणोदपामपः॥
अधारयत्पृथिवींविश्वधायसमस्तभ्नान्मायया द्यामवस्रसः॥ ११॥ सास्माअरंबाहुभ्यांयं
पिताकृणोद्विश्वस्मादाजनुषोवेदसस्परि॥ येनापृथिव्यांनिक्रिविंशयध्यैवज्रेणहत्व्यवृण
क्तुविष्वणिः॥ अमाजूरिवपित्रोःसचासतीसमानादासदसस्त्वामियेभगं॥ कृधिप्रकेतमुप
मास्याभरदद्धिभागंतन्वो३येनमामहः॥ भोजंत्वामिंद्रवयंहुवेमददिष्ट्वमिंद्रापांसिवाजान्॥
अविड्ढींद्रचित्रयानऊतीकृधिवृषन्निंद्रवस्यसोनः॥ नूनंसाते०॥ शिक्षास्तोत०॥ २०॥ प्रातार
थोनवोयोजिसस्निश्चतुर्युगस्त्रिकशःसप्तरश्मिः॥ दशारित्रोमनुष्यःस्वर्षाःसइष्टिभिर्मति
भीरंह्योभूत्॥ सास्माअरंप्रथमंसद्वितीयमुतोतृतीयंमनुषःसहोता॥ अन्यस्यागर्भमन्य
ऊजनंतसोअन्येभिःसचतेजेन्योवृषा॥ हरीनुकंरथइंद्रस्ययोजमायैसूक्तेनवचसानवेन॥
मोषुत्वामत्रबहवोहिविप्रानिरीरमन्यजमानासोअन्ये॥ आद्वाभ्यांहरिभ्यामिंद्रयाह्याचतुर्भि भ्मा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संहि०　　60

राषड्भिर्हूयमानः ॥ आष्टाभिर्दशभिः सोमपेयमयंसुतःसुमखमामृधस्कः ॥ आविंशत्यात्रिंशता अष्टम

याह्यर्वाङाचत्वारिंशताहरिभिर्युजानः ॥ आपञ्चाशतासुरथेभिरिन्द्राषष्ट्यासप्तत्यासोम

पेयं ॥ २१ ॥ आशीत्यानवत्यायाह्यर्वाङाशतेनहरिभिरुह्यमानः ॥ अयंहितेशुनहोत्रेषुसोम

इन्द्रत्वायापरिषिक्तोमदाय ॥ ममब्रह्मेन्द्रयाह्यच्छाविश्वाहरीधुरिधिष्वारथस्य ॥ पुरुत्राहिविह

व्योबभूथास्मिञ्छूरसवनेमादयस्व ॥ नमइन्द्रेणसख्यंवियोषदस्मभ्यमस्यदक्षिणादुहीत ॥ उप

ज्येष्ठेवरूथेगभस्तौप्रायेप्रायेजिगीवांसःस्याम ॥ नूनंसाते० ॥ शिक्षास्तोतृभ्यो० ॥ २२ ॥ अपाय्य

स्यान्धसोमदायमनीषिणःसुवानस्यप्रयसः ॥ यस्मिन्निन्द्रःप्रदिविवावृधानओकोदधेब्रह्मण्य

न्तश्चनरः ॥ अस्यमन्दानोमध्वोवज्रहस्तोहिमिन्द्रोअर्णोवृतंविवृश्चत् ॥ प्रयद्वयोनस्वसरा

ण्यच्छाप्रयांसिचनदीनांचक्रमन्त ॥ समाहिनइन्द्रोअर्णोअपांप्रैरयदहिहाच्छासमुद्रं ॥ अज राम ५०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नयत्सूर्यं विदद्गा अक्तू नाह्नां वयुनानि साधत् ॥ सो अप्रतीनि मनवे पुरूणींद्रो दाशद्दाशुषे हंति वृ
त्रं ॥ सद्यो यो नृभ्यो अतसाय्यो भूत्पस्पृधानेभ्यः सूर्यस्य सातौ ॥ स सुन्वत इंद्रः सूर्यमा देवो रिणङ्म
र्त्याय स्तवान् ॥ आ यद्रयिं गुहदवद्यमस्मै भरदंशं नैतशो दशस्यन् ॥ २२ ॥ स रंधयत्सदिवः सारथ
ये शुष्णमशुषं कुयवं कुत्साय ॥ दिवोदासाय नवतिं च नवेंद्रः पुरो व्यैरच्छंबरस्य ॥ एवा त इंद्रोचथम
हेम श्रवस्या न त्मना वाजयंतः ॥ अश्याम तत्साप्तमाशुषाणा ननमो वधरदेवस्य पीयोः ॥ एवा ते
गृत्समदाः शूर मन्मावस्यवो न वयुनानि तक्षुः ॥ ब्रह्मण्यंत इंद्र ते नवीय इषमूर्जं सुक्षितिं सुम्नमं
त्रि श्युः ॥ नूनं सा ते ॥ ४ क्षास्तोत्त ॥ ॥ २४ ॥ वयं ते वय इंद्र विद्धि षु णः प्र भरामहे वाजयुर्न रथं ॥ विपन्य
वो दीध्यतो मनीषा सुम्नमियक्षंतस्त्वावतो नॄन् ॥ त्वं न इंद्र त्वाभिरूती त्वायतो अभिष्टिपासि
जनान् ॥ त्वमिनो दाशुषो वरूतेत्थाधीरभि यो नक्षति त्वा ॥ स नो युवेंद्रो जोहूत्रः सखा शिवो नरा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मस्तु पाता ॥ यः शंसंतं यः शशमानमूती पचंतं च स्तुवंतं च प्रणेषत् ॥ तमु स्तुष इंद्रं तं गृणीषे यस्मिन्पु अष्ट॰
सं॰ ऋ॰ रा वावृधुः शाशदुश्च ॥ स वस्वः कामं पीपरदियानो ब्रह्मण्यतो नूतनस्यायोः ॥ सो अंगिरसामुचथा
जुजुष्वान्ब्रह्मा तूतोदिंद्रो गातुमिष्णन् ॥ मुष्णन्नुषसः सूर्येण स्तवानश्नस्य चिच्छिश्नथत्पूर्व्याणि
॥ २५ ॥ स ह श्रुत इंद्रो नाम देव ऊर्ध्वो भुवन्मनुषे दस्मतमः ॥ अव प्रियमर्शसानस्य साह्वाञ्छिरो भर
द्दासस्य स्वधावान् ॥ स वृत्रहेंद्रः कृष्णयोनीः पुरंदरो दासीरैरयद्वि ॥ अजनयन्मनवे क्षामप
श्च सत्रा शंसं यजमानस्य तूतोत् ॥ तस्मै तवस्य१मनु दायि सत्रेंद्राय देवेभिरर्णसातौ ॥ प्रति
यदस्य वज्रं बाह्वोर्धुर्हत्वी दस्यून्पुर आयसीर्नि तारीत् ॥ नूनं सा ते ॥०॥ शिक्षा स्तोतृभ्यो ॥०॥ २६
विश्वजिते धनजिते स्वर्जिते सत्राजिते नृजित उर्वराजिते ॥ अश्वजिते गोजिते अब्जिते भरेंद्रा
य सोमं यजताय हर्यतं ॥ अभिभुवेऽभिभंगाय वन्वतेऽषाळ्हाय सहमानाय वेधसे ॥ तुविग्र राम
६१

61

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्नयेवन्हयेदुष्टरीतवेसत्रासाहेनमइंद्रायवोचत॥सत्रासाहोजनभक्षोजनंसहश्च्यवनोयु
ध्मोअनुजोषमुक्षितः॥वृतंचयःसहुरिर्विक्ष्वारितइंद्रस्यवोचंप्रकृतानिवीर्या॥अनानुदोवृष
भोदोधतोवधोगंभीरऋष्वोअसमष्टकाव्यः॥रध्रचोदःश्नथनोवीळितस्पृथुरिंद्रःसुयज्ञउष
सःस्वर्जनत्॥यज्ञेनगातुमप्तुरोविविद्रिरेधियोहिन्वानाउशिजोमनीषिणः॥अभिस्वरानिषदा
गाअवस्यवइंद्रेहिन्वानाद्रविणान्याशत॥इंद्रश्रेष्ठानिद्रविणानिधेहिचित्तिंदक्षस्यसुभग
त्वमस्मे॥पोषंरयीणामरिष्टिंतनूनांस्वाद्मानंवाचःसुदिनत्वमन्हां॥६॥त्रिकद्रुकेषुमहिषो
यवाशिरंतुविशुष्मस्तृपत्सोममपिबद्विष्णुनासुतंयथावशत्॥सईंममादमहिकर्मक
र्तवेमहामुरुंसैनंसश्चद्देवोदेवंसत्यमिंद्रंसत्यइंदुः॥अधत्विषीमाँअभ्योजसाक्रिविंयु
धाभवदारोदसीअपृणदस्यमज्मनाप्रवावृधे॥अधत्तान्यंजठरेप्रेमरिच्यतसैनं॥ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ द्विं॰

साकंजातःक्रतुनासाकमोजसाववक्षिथसाकंवृद्धोवीर्यैःसासहिर्मृधोविचर्षणिः॥
दाताराधस्तुवतेकाम्यंवसुसैनं॥ तवत्यंनर्यंनृतोपइन्द्रप्रथमंपूर्व्यंदिविप्रवाच्यंकृतं॥ य अष्ट
द्देवस्यशवसाप्रारिणाअसुंरिणन्नपः॥ भुवद्विश्वमभ्यादेवमोजसाविदादूर्जंशतक्रतु
र्विदादिषं॥२८॥ गणानांत्वागणपतिंहवामहेकविंकवीनामुपमश्रवस्तमं॥ ज्येष्ठराजंब्र
ह्मणांब्रह्मणस्पतआनःशृण्वन्नूतिभिःसीदसादनं॥ देवाश्चित्तेअसुर्यप्रचेतसोबृहस्प
तेयज्ञियंभागमानशुः॥ उस्राइवसूर्योज्योतिषामहोविश्वेषामिज्जनिताब्रह्मणाम
सि॥ आविबाध्यापरिरापस्तमांसिचज्योतिष्मन्तंरथमृतस्यतिष्ठसि॥ बृहस्पतेभीम
ममित्रदंभनंरक्षोहणंगोत्रभिदंस्वर्विदं॥ सुनीतिभिर्नयसित्रायसेजनंयस्तुभ्यंदाशा एम
न्नतमंहोअश्नवत्॥ ब्रह्मद्विषस्तपनोमन्युमीरसिबृहस्पतेमहितत्तेमहित्वनं॥ नमं ६८
न

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ह्रोनदुरितंकुतश्चननारातयस्तितिरुर्नद्वयाविनः॥ विश्वाइदस्माध्वरसोविबाधसेयंसुगो
पारक्षसिब्रह्मणस्पते॥ २९॥ त्वन्नोगोपाःपथिकृद्विचक्षणस्तवव्रतायमतिभिर्जरामहे॥
बृहस्पतेयोनोअभिह्वरोदधेस्वातंमर्मर्तुदुच्छुनाहरस्वती॥ उतवायोनोमर्चयादनागसो
रातीवामर्तःसानुकोवृकः॥ बृहस्पतेअपतंवर्तयापथःसुगंनोअस्यैदेववीतयेकृधि॥ त्रा
तारंत्वातनूनांहवामहेवस्पर्तरधिवक्तारमस्मयुं॥ बृहस्पतेदेवनिदोनिबर्हयमादुरेवा
उत्तरंसुम्नमुन्नशन्॥ त्वयावयंसुवृधाब्रह्मणस्पतेस्पार्हावसुमनुष्यादहीमहि॥ यानो
दूरेतळितोयाअरातयोभिसंतिजंभयाताअनप्नसः॥ त्वयावयमुत्तमंधीमहेवयोबृहस्पते
पप्रिणासस्निनायुजा॥ मानोदुःशंसोअभिदिप्सुरीशतप्रसुशंसामतिभिस्तारिषीमहि॥ ३०॥
अनानुदोवृषभोजग्मिराहवंनिष्टप्ताशत्रुंपृतनासुसासहिः॥ असिसत्यऋणयाब्रह्मण

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ ऋ॰ स्पतउग्रस्यचिद्दमितावीळुहर्षिणः॥ अदेवेनमनसायोरिषण्यतिशासामुग्रोमन्यमानो अष्टक
जिघांसति॥ बृहस्पतेमाप्रणक्तस्यनोवधोनिकर्ममन्युंदुरेवस्यशर्धतः॥ भरेषुहव्योनम
सोपसद्योगंतावाजेषुसनिताधनंधनं॥ विश्वाइदर्योअभिदिप्स्वो २ मृधोबृहस्पतिर्विव
वर्हारथाँइव॥ तेजिष्ठयातपनीरक्षसस्तपयेत्वानिदेदधिरेदृष्टवीर्यं॥ आविस्तत्कृष्वय
दसत्तउक्थ्यं१बृहस्पतेविपरिरापोअर्दय॥ बृहस्पतेअतियदर्योअर्हाद्द्युमद्विभातिक्र
तुमज्जनेषु॥ यद्दीदयच्छवसऋतप्रजाततदस्मासुद्रविणंधेहिचित्रं॥ २१॥ मानस्तेनेभ्यो
येअभिद्रुहस्पदेनिरामिणोरिपवोन्नेषुजागृधुः॥ आदेवानामोहतेविव्रयोहृदिबृहस्
पतेनपरःसाम्नोविदुः॥ विश्वेभ्योहित्वाभुवनेभ्यस्परित्वष्टाजनत्साम्नःसाम्नःकविः॥ सऋ राम
णचिदृणयाब्रह्मणस्पतिर्द्रुहोहंतामहऋतस्यधर्तरि॥ तवश्रियेव्यजिहीतपर्वतोगवां ६३

63

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गोत्रमुदसृजो यदङ्गिरः॥ इन्द्रेण युजा तमसा परीवृतं बृहस्पते निरपामौब्जो अर्णवम्॥ ब्रह्म
णस्पते त्वमस्य यन्ता सूक्तस्य बोधि तनयं च जिन्व॥ विश्वं तद्भद्रं यदवन्ति देवा बृहद्वदेम विद
थे सुवीराः॥ २३॥ इति द्वितीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः॥ हरिः ॐ॥ सेमामविड्ढि प्रभृतिं य ईशि
षेऽया विधेम नवया महा गिरा॥ यथा नो मीढ्वान्स्तवते सखा तव बृहस्पते सीषधः सोत नो म
तिं॥ यो नन्त्वान्यनमन्न्योजसोतादर्दर्मन्युना शम्बराणि वि॥ प्राच्यावयदच्युता ब्रह्मणस्प
तिरा चाविशद्वसुमन्तं वि पर्वतं॥ तद्देवानां देवतमाय कर्त्वमश्रथ्नन्दृळ्हाव्रदन्त वीळिता॥
उद्गा आजदभिनद्ब्रह्मणा वलमगूहत्तमो व्यचक्षयत्स्वः॥ अश्मास्यमवतं ब्रह्मणस्पतिर्म
धुधारमभि यमोजसातृणत्॥ तमेव विश्वे पपिरे स्वर्दृशो बहु साकं सिसिचुरुत्समुद्रिणं॥
सना ता का चिद्भुवना भवीत्वा माद्भिः शरद्भिर्दुरो वरन्त वः॥ अयतन्ता चरतो अन्यदन्यदिद्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चकारवयुनाब्रह्मणस्पतिः ॥१॥ अभिनक्षंतोअभियेतमानशुर्निधिंपणीनांपरमंगुहाहितं ॥ अश्व

सं॰गृ॰ तेविद्वांसः प्रतिचक्ष्यानृतापुनर्यतउआयंतदुदीयुराविशं ॥ ऋतावानः प्रतिचक्ष्यानृतापुन

रातआतस्थुः कवयोमहस्पथः ॥ तेबाहुभ्यांधमितमग्निमश्मनिनकिः षोअस्त्यरणोजहु

र्हितं ॥ ऋतज्येनक्षिप्रेणब्रह्मणस्पतिर्यत्रवष्टिप्रतदश्नोतिधन्वना ॥ तस्यसाध्वीरिषवो

याभिरस्यतिनृचक्षसोदृशयेकर्णयोनयः ॥ ससंनयः सविनयः पुरोहितः ससुष्टुतः स

युधिब्रह्मणस्पतिः ॥ चाक्ष्मोयद्वाजंभरतेमतीधनादित्सूर्यस्तपतितप्यतुर्वृथा ॥ विभुप्र

अभ्र प्रथमंमेहनावतोबृहस्पतेः सुविदत्राणिराध्या ॥ इमासातानिवेन्यस्यवाजिनोयेनजनाउ

भयेभुंजतेविशः ॥२॥ योवरेवृजनेविश्वथाविभुर्महामुरण्वः शवसाववक्षिथ ॥ सदेवोदे एम

वान्प्रतिपप्रथेपृथुविश्वेदुतापरिभूर्ब्रह्मणस्पतिः ॥ विश्वंसत्यंमघवानायुवोरिदापश्च ६४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नप्रमिनंतिव्रतंवां॥ अच्छेंद्रा ब्रह्मणस्पतीहविर्न्नोन्नंयुजेववाजिनाजिगातं॥ उताशिष्ठाअ
अनुश्रृण्वंतिवन्हयः सभेयोविप्रोभरतेमतीधना॥ वीळुद्वेषाअनुवशऋणमाददिः सहवा
जीसमिथेब्रह्मणस्पतिः॥ ब्रह्मणस्पतेरभवद्यथावशंसत्योमन्युर्महिकर्माकरिष्यतः॥
योगाउदाजत्सदिवेविचाभजन्महीवरीतिःशवसासरत्पृथक्॥ ब्रह्मणस्पतेसुयमस्यवि
श्वहारायःस्यामरथ्योवयस्वतः॥ वीरेषुवीराँउपपृङ्धिनस्त्वंयदीशानोब्रह्मणावेषिमेह
वं॥ ब्रह्मणस्पते०॥ विश्वंतद्भद्रं०॥३०॥२॥ इंधानोअग्निंवनवद्वनुष्यतः कृतब्रह्माशूशुवद्रात
हव्यइत्॥ जातेनजातमतिसप्रसर्स्रतेयंयंयुजंकृणुतेब्रह्मणस्पतिः॥ वीरेभिर्वीरान्वनव
द्वनुष्यतोगोभीरयिंपप्रथद्बोधतित्मना॥ तोकंचतस्यतनयंचवर्द्धतेयंयं०॥ सिंधुर्नक्षो
दःशिमीवाँऋघायतोवृषेववध्रींरभिवष्ट्योजसा॥ अग्नेरिवप्रसितिर्नाहवर्त्तवेयंयं०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तस्मा अर्षन्तिदिव्या असश्चतः सस्तत्भिः प्रथमोगोषुगच्छति॥ अनिभृष्टतविषिर्हंसोजसा
सं०द्वि० यंयं०॥ तस्मादिद्विश्वेधुनयंतसिंधवोच्छिद्रानशर्मदधिरेपुरूणि॥ देवानांसुम्नेसुभगःसएध अष्ट
तेयंयं०॥४॥ ऋजुरिच्छंसोवनवद्वनुष्यतोदेवयन्निददेवयंतमभ्यसत्॥ सुप्रावीरिद्वन
वत्तत्सुदुष्टरंयज्वेदयज्योर्विभजातिभोजनं॥ यजस्ववीरप्रविहिमनायतोभद्रंमनःकृ
वत्रन्तूर्यै॥ णुष्वैसुभगोयथासस्सिब्रह्मणस्पतेरवआवरणिमहे॥ सइज्जनेनसविशासजन्मनास हविष्कृणुष
पुत्रैर्वाजंभरतेधनानृभिः॥ देवानांयःपितरमाविवासतिश्रद्धामनाहविषाब्रह्मण
स्पतिं॥ योअस्मैहव्यैर्घृतवद्भिरविधत्प्रतंप्राच्यानयतिब्रह्मणस्पतिः॥ उरुष्यतीमंह
२ च सोरक्षतीरिषोंऽहोश्चिदस्माउरुचक्रिरद्भुतः॥५॥ इमागिरआदित्येभ्योघृतस्नूःसनः सना राम
द्राजभ्योजुह्वाजुहोमि॥ शृणोतुमित्रोअर्यमाभगोनस्तुविजातोवरुणोदक्षोअंशः॥ ६५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इमंस्तोमंसक्रतवोमेअद्यमित्रोअर्यमावरुणोजुषंत॥आदित्यासःशुचयोधारपूता
अवृजिनाअनवद्याअरिष्टाः॥तआदित्यासउरवोगभीराअदब्धासोदिप्संतोभूर्यक्षाः॥
अंतःपश्यंतिवृजिनोतसाधुसर्वंराजभ्यःपरमाचिदंति॥धारयंतआदित्यासोजगत्स्था
देवाविश्वस्यभुवनस्यगोपाः॥दीर्घाधियोरक्षमाणाअसुर्यमृतावानश्चयमानाऋणानि॥
विद्यामादित्याअवसोवोअस्ययदर्यमन्भयआचिन्मयोभु॥युष्माकंमित्रावरुणाप्रणी
तौपरिश्वभ्रेवदुरितानिवृज्यां॥६॥सुगोहिवोअर्यमन्मित्रपंथाअनृक्षरोवरुणसाधुर
स्ति॥तेनादित्याअधिवोचतानोयच्छतानोदुष्परिहंतुशर्म॥पिपर्तुनोअदितीराजपुत्रा
तिद्वेषांस्यर्यमासुगेभिः॥बृहन्मित्रस्यवरुणस्यशर्मोपस्यामपुरुवीराअरिष्टाः॥तिस्रो
भूमीर्धारयंत्रींरुतद्यून्त्रीणिव्रताविदथेअंतरेषां॥ऋतेनादित्यामहिवोमहित्वंतदर्यमन्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रुणामित्रश्चारु ॥ त्रीरोचनादिव्याधारयंतहिरण्ययाःशुचयोधारपूताः ॥ अस्वप्नजो अष्ट

सं० द्वि० अनिमिषाअदब्धाउरुशंसाऋजवेमर्त्याय ॥ त्वंविश्वेषांवरुणासिराजायेचदेवाअसु

रयेचमर्त्ताः ॥ शतंनोरास्वशरदोविचक्षेऽश्यामायूंषिसुधितानिपूर्वा ॥ ७ ॥ नदक्षि

णाविचिकितेनसव्यानप्राचीनमादित्यानोतपश्चा ॥ पाक्याचिद्वसवोधीर्याचि

द्युष्मानीतोअभयंज्योतिरश्यां ॥ योराजभ्यऋतनिभ्योददाशयंवर्धयंतिपुष्टयश्चनि

त्याः ॥ सरेवान्यातिप्रथमोरथेनवसुदावाविदथेषुप्रशस्तः ॥ शुचिरपःसूयवसाअदब्ध

उपक्षेतिवृद्धवयाःसुवीरः ॥ नकिष्टंघ्नंत्यंतितोनदूराद्यआदित्यानांभवतिप्रणीतौ ॥ अ

दितेमित्रवरुणोतमृळयद्वोवयंचकृमाकच्चिदागः ॥ उर्वश्यामभयंज्योतिरिंद्रमानो राम

दीर्घाअभिनशंतमिस्राः ॥ उभेअस्मैपीपयतःसमीचीदिवोवृष्टिंसुभगोनामपुष्यन् ॥ ६६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

उभाक्षयोवाजयंन्यातिपृत्सूभावर्द्धौभवतःसाधूअस्मे॥ यावोमायाअभिद्रुहेयज
त्राःपाशाआदित्यारिपवेविचृत्ताः॥ अश्वीवताँअतियेषंरथेनारिष्टाउरावाशर्मंन्स्या
म॥ माहंमघोनोवरुणप्रियस्यभूरिदाव्नआविदंशूनमापेः॥ मारायोराजन्सुयमा
दवस्थांबृहद्वदेम॥ ८॥ इदंकवेरादित्यस्यस्वराजोविश्वानिसांत्यभ्यस्तुमह्ना॥ अति
योमंद्रोयजथायदेवःसुकीर्तिंभिक्षेवरुणस्यभूरेः॥ तवव्रतेसुभगासःस्यामस्वाध्यो
वरुणतुष्टुवांसः॥ उपायनउषसांगोमतीनामग्नयोनजरमाणाअनुद्यून्॥ तवस्याम
पुरुवीरस्यशर्मन्नुरुशंसस्यवरुणप्रणेतः॥ यूयंनःपुत्राअदितेरदब्धाअभिक्षमध्वं
युज्यायदेवाः॥ प्रसीमादित्योअसृजद्विधर्ताँऋतंसिंधवोवरुणस्ययंति॥ नश्राम्यंति

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नविमुंचंत्येतेवयोनपप्तूरघुयापरिज्मन्॥ विमच्छ्रथायरशनामिवागऋध्यामतेव अष्ट०
सं०द्वि० रुणखामृतस्य॥ मातंतुश्छेदिवयतोधियंमेमामात्राशार्यपसःपुरऋतोः॥९॥ अपोसु
म्यक्षवरुणभियसंमत्सम्राळृतावोनुमागृभाय॥ दामेववत्साद्विमुमुग्ध्यंहोनहित्वदा
67 रेनिमिषश्चनेशे॥ मानोवधैर्वरुणयेतइष्टावेनःकृण्वंतमसुरभ्रीणंति॥ माज्योतिषः
प्रवसथानिगन्मविषूमृधःशिश्रथोजीवसेनः॥ नमःपुरातेवरुणोतनूनमुतापरंतु
विजातब्रवाम॥ त्वेहिकंपर्वतेनश्रितान्यप्रच्युतानिदूळभव्रतानि॥ परऋणासावीर
धमत्कृतानिमाहंराजन्नन्यकृतेनभोजं॥ अव्युष्टाइन्नुभूयसीरुषासआनोजीवान्व
रुणतासुशाधि॥ योमेराजन्युज्योवासखावास्वप्नेभयंभीरवेमह्यमाह॥ स्तेनोवायो राम
दिप्सतिनोवृकोवात्वंतस्माद्वरुणपाह्यस्मान्॥ माहंमघो०॥ मारायो०॥१०॥ धृतव्र ६७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ता आदित्या इषिरा आरे मत्कर्त रहसूरिवागः ॥ शृण्वतो वो वरुण मित्र देवा भद्रस्य विद्वां
अवसे हुवे वः ॥ यूयं देवाः प्रमतिर्यूयमोजो यूयं द्वेषांसि सनुतर्युयोत ॥ अभिक्षत्तारो अभि
च क्षमध्वमद्या च नो मृळयतापरं च ॥ किमू नु वः कृणवामापरेण किं सनेन वसव आप्येन
॥ यूयं नो मित्रावरुणादिते च स्वस्तिमिंद्रामरुतो दधात ॥ हये देवा यूयमिदापय स्थ
ते मृळत नाधमानाय मह्यं ॥ मा वो रथो मध्यमवाळृते भून्मा युष्मावत्स्वापिषु श्रमि
ष्म ॥ प्र व एको मिमय भूर्यागो यन्मा पितेव कितवं शशास ॥ आरे पाशा आरे अघानि
देवा मा माधि पुत्रे विमिव ग्रभीष्ट ॥ अर्वांचो अद्या भवता यजत्रा आ वो हार्दि भयमानो
व्ययेयं ॥ त्राध्वं नो देवा निजुरो वृकस्य त्राध्वं कर्तादवपदो यजत्राः ॥ माहं मघोनो ॥ ११ ॥
ऋतं देवाय कृण्वते सवित्र इंद्रायाहिघ्ने न रमंत आपः ॥ अहरहर्यात्यक्तुरपां कियात्या प्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यमःसर्गआसां॥योअद्रिणायस्मिन्नमत्राभूरिष्पत्नंजनित्रीविदुषेउवाच॥पृथोरदंतीर
सं.दि. नुजोषमस्मैदिवेदिवेधुनयोयंस्पर्धं॥उर्ध्वोसिअस्यपाद्य्यंतरिक्षेधावज्रायप्रवधंजभार अष्ट
॥मिहंवसानउपहीमदुद्रोत्तिग्मायुधोअजयच्छत्रुमिंद्रः॥बृहस्पतेतनपुषाभ्नेवविध्यवृ
68 कद्रुरसोअसुरस्यवीरान्॥यथाजघंथधृषतापुराचिदेवाजहिशत्रुमस्माकमिंद्र॥अव
क्षिपदिवोअश्मानमुच्चायेनपृत्तुंमंदसानोनिजूर्वाः॥तोकस्यसातौतनयस्यभूरेरस्माँ
अर्द्धंकृणुतादिंद्रगोनां॥१२॥प्रहिक्रतुंवृहथोयंवनुथोरध्रस्यस्थोयजमानस्यचोदौ॥
इंद्रासोमायुवमस्माँअविष्टमस्मिन्भयस्थेकृणुतमुलोकम्॥नमातमंनश्रमंनोततंद्रंन्नवो
चाममासुनोतेतिसोमं॥योमेपृणाद्योददद्योनिबोधाद्योमासुन्वंतमुपगोभिरायत्॥ राम
सरस्वतित्वमस्माँअविड्ढिमरुत्वतीधृषतीजेषिशत्रून्॥संविछंदंतंतविषीयमाणमिं ६८

द्रोहं निरुषभं त्वां गिर्वणः प्रमुखवानां ॥ योनः सनुत्य उत वा जिघत्नुरभिख्याय तं तिगितेन विध्य ॥ बृहस्पत आयुधैर्जेषि शत्रून्द्रुहेरीषन्तं परि धेहि राजन् ॥ अस्माकेभिः सत्वभिः शूर शूरैर्वीर्या कृधि यानि ते कर्त्वानि ॥ ज्योग भूवन्ननुधूपितासो हत्वी तेषामा भरा नो वसूनि ॥ तं वत्वां ईमारुतं सुम्नयु गीरो प गृणे वनमसा दैव्यं जनं ॥ यथा रयिं सर्ववीरं नशामहा अपत्यसाचं श्रुत्यं दिवे दिवे ॥ २२ ॥ इत्यर्धः ॥ अस्माकं मित्रावरुणावतं रथमादित्यैरुद्रैर्वसुभिः सचाभुवा ॥ प्र यद्वयो न पप्तन्वस्मनस्परि श्रवस्यवो हृषीवन्तो वनर्षदः ॥ अध स्मा न उदवता सजोषसो रथं देवासो अभि विक्षु वाजयुं ॥ यदाशवः पद्याभिस्तित्रतो रजः पृथिव्याः सानौ जंघनंत पाणिभिः ॥ उत स्य न इन्द्रो विश्वचर्षणिर्दिवः शर्धेन मारुतेन सुक्रतुः ॥ अनु नु स्थास्यवृकाभिरूतिभी रथं महे सनये वाजसातये ॥ उत स्य देवो भुवनस्य सक्षणिस्त्वष्टाग्ना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिः सजोषा जूजुषुवृक्थं ॥ इन्द्रो भगो वरुणश्च देवो न तरो दसी पूषा पुरंधिरश्विनाव धा पती ॥ उत अष्ट॰

सं॰ द्दि॰ त्ये देवी सुभगे मिथूदृशोषासानक्ता जगतामपीजुवा ॥ स्तुषे यद्वां पृथिवि नव्यसा वचः

स्थातुश्च वयस्त्रिवया उपस्तिरे ॥ उत वः शंसमुशिजामिव श्मस्यहिर्बुध्न्यो ऽज एकप

69 दुत ॥ त्रित ऋभुक्षाः सविता चनो दधे ऽपां नपादाशुहेमा धिया शमि ॥ एता वो वश्म्युद्य

ता यजत्रा अतक्षन्नायवो नव्यसे सं ॥ श्रवस्यवो वाजं चकानाः सप्तिर्न रथ्यो अह धीतिम

श्याः ॥ १४ ॥ अस्य मे द्यावापृथिवी ऋतायतो भूतमवित्री वचसः सिषासतः ॥ ययोरायुः

प्रतरं ते इदं पुर उपस्तुते वसूयुर्वां महो दधे ॥ मा नो गुह्या रिप आयोरहन्दभन्मा न आभ्यो

रीरधो दुच्छुनाभ्यः ॥ मा नो वि यौः सख्या विद्धि तस्य नः सुम्नायता मनसा तत्त्वेमहे ॥ अ एम

हेळता मनसा श्रुष्टिमा वह दुहानां धेनुं पिप्युषीमसश्चतं ॥ पद्याभिराशुं वचसा च वा ६९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जिनं त्वां हिनोमि पुरुहूत विश्वहा ॥ राकामहं सुहवां सुष्टुती हुवे शृणोतु नः सुभगा
बोधतु त्मना ॥ सीव्यत्वपः सूच्याछिद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुक्थ्यं ॥ यास्ते राके
सुमतयः सुपेशसो याभिर्ददासि दाशुषे वसूनि ॥ ताभिर्नो अद्य सुमना उपागहि सहस्र
पोषं सुभगे रराणा ॥ सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा ॥ जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां
देवि दिदिड्ढि नः ॥ या सुबाहुः स्वंगुरिः सुषूमा बहुसूवरी ॥ तस्यै विश्पत्न्यै हविः सिनीवा
ल्यै जुहोतन ॥ या गुंगूर्या सिनीवाली या राका या सरस्वती ॥ इन्द्राणीमह्व ऊतये वरुणा
नीं स्वस्तये ॥ २९ ॥ आ ते पितर्मरुतां सुम्नमेतु मा नः सूर्यस्य संदृशो युयोथाः ॥ अभि नो
वीरो अर्वति क्षमेत प्रजायेमहि रुद्र प्रजाभिः ॥ त्वादत्तेभी रुद्र शंतमेभिः शतं हिमा अशी
य भेषजेभिः ॥ व्य१स्मद्द्वेषो वितरं व्यंहो व्यमीवाश्चातयस्वा विषूचीः ॥ श्रेष्ठो जातस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रुद्र श्रियासि तवस्तमस्तवसां वज्रबाहो॥ पर्षि णः पारमंहसः स्वस्ति विश्वा अभीती
सं० रु० रपसो युयोधि॥ मा त्वा रुद्र चुक्रुधामा नमोभिर्मा दुष्टुती वृषभ मा सहूती॥ उन्नो वीराँ अष्ट
70 अर्पय भेषजेभिर्भिषक्तमं त्वा भिषजां शृणोमि॥ हवीमभिर्हवते यो हविर्भिरव स्तोमेभी
रुद्रं दिषीय॥ ऋदूदरः सुहवो मा नो अस्यै बभ्रुः सुशिप्रो रीरधन्मनायै॥ १६॥ उन्मा म
मन्द वृषभो मरुत्वान्त्वक्षीयसा वयसा नाधमानं॥ घृणीव छायामरपा अशीयाविवा
सेयं रुद्रस्य सुम्नं॥ क्व स्य ते रुद्र मृळयाकुर्हस्तो यो अस्ति भेषजो जलाषः॥ अपभर्ता
रपसो दैव्यस्याभी नु मा वृषभ चक्षमीथाः॥ प्र बभ्रवे वृषभाय श्वितीचे महो महीं सुष्टु
तिमीरयामि॥ नमस्या कल्मलीकिनं नमोभिर्गृणीमसि त्वेषं रुद्रस्य नाम॥ स्थिरेभि रा
रङ्गैः पुरुरूप उग्रो बभ्रुः शुक्रेभिः पिपिशे हिरण्यैः॥ ईशानादस्य भुवनस्य भूरेर्न वा उ यो ७०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

षदुद्राद सुर्यं ॥ अर्हन्बिभर्षिसायकानिधन्वार्हन्निष्कंयजतंविश्वरूपं ॥ अर्हन्निदंदय
सेविश्वमभ्वंनवाओजीयोरुद्रत्वदस्ति ॥ १७ ॥ स्तुहिश्रुतंगर्तसदंयुवानंमृगंनभीम
मुपहत्नुमुग्रं ॥ मृळाजरित्रेरुद्रस्तवानोन्यंतेअस्मन्निवपंतुसेनाः ॥ कुमारश्चित्पि
तरंवंदमानंप्रतिनानामरुद्रोपयंतं ॥ भूरेर्दातारंसत्पतिंगृणीषेस्तुतस्त्वंभेषजारा
स्यस्मे ॥ यावोभेषजामरुतः शुचीनियाशंतमावृषणोयामयोभु ॥ यानिमनुरवृणी
तापितानस्ताशंचयोश्चरुद्रस्यवश्मि ॥ परिणोहेतीरुद्रस्यवृज्याः परित्वेषस्यदुर्म
तिर्महीगात् ॥ अवस्थिरामघवद्भ्यस्तनुष्वमीढ्वस्तोकायतनयायमृळ ॥ एवाब
भ्रोवृषभचेकितानयथादेवनहृणीषेनहंसि ॥ हवनश्रुन्नोरुद्रेहबोधिबृहद्वदेम ॥
॥ १८ ॥ धारावरामरुतोधृष्ण्वोजसोमृगानभीमास्तविषीभिरर्चिनः ॥ अग्नयोन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुशुचाना ऋजीषिणो भृमिं धमंतो अप गा अवृण्वत ॥ द्यावो न स्तृभिश्चितयंत खा
सं॰ऋ॰ दिनो व्य१भ्रिया न द्युतयंत वृष्टयः ॥ रुद्रो यद्वो मरुतो रुक्मवक्षसो वृषाजनि पृश्न्याः अष्ट॰
शुक्र ऊधनि ॥ उक्षंते अश्वाँ अत्याँ इवाजिषु नदस्य कर्णैस्तुरयंत आशुभिः ॥ हिरण्यशि
71
प्रा मरुतो दविध्वतः पृक्षं याथ पृषतीभिः समन्यवः ॥ पृक्षे ता विश्वा भुवना ववक्षिरे मि
त्राय वा सदमा जीरदानवः ॥ पृषदश्वासो अनवभ्रराधस ऋजिप्यासो न वयुनेषु धू
र्षदः ॥ इंधन्वभिर्धेनुभी रप्शदूधभिरध्वस्मभिः पथिभिर्भ्राजदृष्टयः ॥ आ हंसासो न
स्वसराणि गंतन मधोर्मदाय मरुतः समन्यवः ॥ ११ ॥ आ नो ब्रह्माणि मरुतः समन्य
वो नरां न शंसः सवनानि गंतन ॥ अश्वामिव पिप्यत धेनुमूधनि कर्ता धियं जरित्रे वा राम
जपेशसं ॥ तं नो दात मरुतो वाजिनं रथ आपानं ब्रह्म चितयद्दिवेदिवे ॥ इषं स्तोतृ ७१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भ्योवृजनेषुकारवेसनिंमेधामरिष्टंदुष्टरंसहः॥ यद्युंजतेमरुतोरुक्मवक्षसोश्वान्र
थेषुभगआसुदानवः॥ धेनुर्नशिश्वेस्वसरेषुपिन्वतेजनायरातहविषेमहीमिषं॥यो
नोमरुतोवृकतातिमर्त्योरिपुर्दधेवसवोरक्षतारिषः॥ वर्तयततपुषाचक्रियाभितमव
रुद्राअशसोहंतनावधः॥ चित्रंतद्वोमरुतोयामचेकितेपृश्न्यायदूधरप्यापयोदुहुः॥य
द्वानिदेनवमानस्यरुद्रियास्त्रितंजरायजुरतामदाभ्याः॥२०॥ तान्वोमहोमरुतएवया
व्नोविष्णोरेषस्यप्रभृथेहवामहे॥ हिरण्यवर्णान्ककुहान्यतस्रुचोब्रह्मण्यंतःशंस्यंराध
ईमहे॥ तेदशग्वाःप्रथमायज्ञमूहिरेतेनोहिन्वंतूषसोव्युष्टिषु॥ उषानरामीररुणैरपो
र्णुतेमहोज्योतिषाशुचतागोअर्णसा॥ तेक्षोणीभिररुणेभिर्नांजिभीरुद्राऋतस्यस
दनेषुवावृधुः॥ निमेघमानाअत्येनपाजसासुश्चंद्रंवर्णंदधिरेसुपेशसं॥ तांइयानोमहि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वरूथमूतयउपघेदेनानमसागृणीमसि॥त्रितोनयान्पंचहोतॄनभिष्टयआववर्त्तदव

सं॰ द्वि॰ रांचक्रियावसे॥ययारध्रंपारयथात्यंहोययानिदोमुंचथवंदितारं॥अर्वाचीसामरुतोया अष्ट

वऊतिरोषुवाश्रेवसुमतिर्जिगातु॥२१॥उपेमसृक्षिवाजयुर्वचस्यांचनोदधीतनाद्योगि

रोमे॥अपांनपादाशुहेमाकुवित्ससुपेशसस्करतिजोषिषद्धि॥इमंस्वस्मैहृदआसुत

ष्टंमंत्रंवोचेमकुविदस्यवेदत्॥अपांनपादसुर्यस्यमह्नाविश्वान्यर्योभुवनाजजान॥

समन्यायंत्युपयंत्यन्याःसमानमूर्वंनद्यःपृणंति॥तमूशुचिंशुचयोदीदिवांसमपांन

पातंपरितस्थुरापः॥तमस्मेरायुवतयोयुवानंमर्मृज्यमानाःपरियंत्यापः॥सशुक्रेभिः

शिक्वभीरेवदस्मेदीदायानिध्मोघृतनिर्णिगप्सु॥अस्मैतिस्रोअव्यथ्यायनारीर्देवाय

देवीर्दिधिषंत्यन्नं॥कृताइवोपहिप्रसर्स्रेअप्सुसपीयूषंधयतिपूर्वसूनां॥२२॥अश्व रम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्मात्रजनिमास्यचस्वर्द्रुहोरिषःसंपृचःपाहिसूरीन्॥आमासुपूर्षुपरोअप्रमृष्यन्ना
रातयोविनशन्नानृतानि॥स्वआदमेसुदुघायस्यधेनुःस्वधांपीपायसुभ्वंन्नमत्ति॥सो
अपान्नपादूर्जयन्नप्स्वं१न्तर्वसुदेयायविधतेविभाति॥योअप्स्वाशुचिनादैव्येनऋतावा
जस्रउर्वियाविभाति॥वयाइदन्याभुवनास्यन्यप्रजायन्तेवीरुधश्चप्रजाभिः॥अपांन
पादाह्यस्थादुपस्थंजिह्मानामूर्ध्वोविद्युतंवसानः॥तस्यज्येष्ठंमहिमानंवहन्तीर्हिर
ण्यवर्णाःपरियन्तियह्वीः॥हिरण्यरूपःसहिरण्यसंदृगपान्नपात्सेदुहिरण्यवर्णः॥
हिरण्ययात्परियोनेर्निषद्याहिरण्यदाददत्यन्नमस्मै॥२२॥तदस्यानीकमुतचारु
नामापीच्यंवर्धतेनप्तुरपां॥यमिन्धतेयुवतयःसमित्थाहिरण्यवर्णंघृतमन्नमस्य॥
अस्मैबहूनामवमायसख्येयज्ञैर्विधेमनमसाहविर्भिः॥संसानुमार्ज्मिदिधिषामि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० द्वि०

73

बिल्मैर्दधाम्यन्नैः परिवंद ऋग्भिः॥ सईंवृषाजनयत्तासुगर्भंसईंशिशुर्धयतितंरिहं
न्ति॥ सोअपान्नपादनभिम्लातवर्णोन्यस्येवेहतन्वाविवेष॥ अस्मिन्पदेपरमेतस्थिवां
समध्वस्मभिर्विश्वहादीदिवांसं॥ आपोनप्त्रेघृतमन्नंवहंतीःस्वयमत्कैःपरिदीयंति
यह्वीः॥ अयांसमग्नेसुक्षितिंजनायायांसमुमघवद्भ्यःसुवृक्तिं॥ विश्वंतद्भद्रंयदवंति
देवाबृहद्वदेम॥२४॥ तुभ्यंहिन्वानोवसिष्टगाअपोधुक्षन्सीमविभिरद्रिभिर्नरः॥ पिबेंद्र
स्वाहाप्रहुतंवषट्कृतंहोत्रादासोमंप्रथमोयईशिषे॥ यज्ञैःसंमिश्लाःपृषतीभिरृष्टिभि
र्यामंछुभ्रासोअंजिषुप्रियाउत॥ आसद्याबर्हिर्भरतस्यसूनवःपोत्रादासोमंपिबता
दिवोनरः॥ अमेवनःसुहवाआहिगंतननिबर्हिषिसदतनारणिष्टन॥ अथामंदस्वजु
जुषाणोअंधसस्त्वष्टर्देवेभिर्जनिभिःसुमद्गणः॥ आवक्षिदेवांइहविप्रयक्षिचो

अष्टक

एम ७२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्नेहोतर्निषदायोनिषुत्रिषु ॥ प्रतिवीहिप्रस्थितंसोम्यंमधुपिबाग्नीध्रात्तवभाग
स्यतृप्णुहि ॥ एषस्यतेतन्वोनृम्णवर्द्धनः सहओजः प्रदिविबाह्वोर्हितः ॥ तुभ्यंसुतोम
घवंतुभ्यमाभृतस्त्वमस्यब्राह्मणादातृपत्पिब ॥ जुषेथांयज्ञंबोधतंहवस्यमेसत्तोहो
तानिविदः पूर्व्याअनु ॥ अच्छाराजानानमएत्यावृतंप्रशास्त्रादापिबतंसोम्यंमधु ॥
॥ २५ ॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेसप्तमोध्यायः ॥ ॥ ॐ म ॥ मंदस्वहोत्रादनुजोषमंधसो
ध्वर्यवः सपूर्णांवष्ट्यासिचं ॥ तस्माएतंभरततद्वशोददिर्होत्रात्सोमंद्रविणोदः पिबऋ
तुभिः ॥ यमुपूर्वमहुवेतमिदंहुवेसेदुहव्योददिर्योनामपत्यते ॥ अध्वर्युभिःप्रस्थितं
सोम्यंमधुपोत्रात्सोमं ॥ मेद्यंतुतेवह्नयोयेभिरीयसेरिषण्यन्वीळयस्वावनस्पते ॥
आयूयाधृष्णोअभिगूर्यात्वंनेष्ट्रात्सोमं ॥ अपाद्धोत्रादुतपोत्रादमत्तोतनेष्ट्राद

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि०

75

जुषतप्रयोऽहितं ।। तुरीयंपात्रममृक्तममर्त्यंद्रविणोदाः पिबतुद्राविणोदसः ।। अ अष्ट०
र्वांचमद्ययय्यंनृवाहणंरथंयुंजाथामिहवांविमोचनं ।। पृंक्तंहवींषिमधुना
हिकंगतमथासोमंपिबतंवाजिनीवसू ।। जोष्यग्नेसमिधंजोष्याहुतिंजोषि
ब्रह्मजन्यंजोषिसुष्टुतिं ।। विश्वेभिर्विश्वाँऋतुनावसोमहउशन्देवाँउशतःपा
ययाहविः ।। १ ।। उदुष्यदेवःसवितासवायशश्वत्तमंतदपावह्निरस्थात् ।। नूनं
देवेभ्योविहिधातिरत्नमथाभजद्वीतिहोत्रंस्वस्तौ ।। विश्वस्यहिश्रुष्टयेदेवऊ
र्ध्वःप्रबाहवापृथुपाणिःसिसर्ति ।। आपश्चिदस्यव्रतआनिमृग्राअयंचिद्वा
तोरमतेपरिज्मन् ।। आशुभिश्चिद्यान्विमुचातिनूनमरीरमदतमानंचिदे राम
तोः ।। अह्यर्षूणांचिन्न्ययाँअविष्यामनुव्रतंसवितुर्मोक्यागात् ।। पुनःसम ७४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मव्द्वितंतंवयंतीमध्याकर्तोर्न्यधाछक्मधीरः॥उत्संहायास्थाद्व्य१तूंरदर्द्धररमतिः
सवितादेवआगात्॥नानौकांसिदुर्यौविश्वमायुर्वितिष्ठतेप्रभवःशोकोअग्नेः॥
ज्येष्ठंमातासूनवेभागमाधादन्वस्यकेतमिषितंसवित्रा॥२॥समाववर्तिविष्ठि
तोजिगीषुर्विश्वेषांकामश्चरताममाभूत्॥शश्वांअपोविकृतंहित्व्यागादनु
व्रतंसवितुर्दैव्यस्य॥त्वयाहितमप्यमप्सुभागंधन्वान्वामृगयसोवितस्थुः॥व
नानिविभ्योनकिरस्यतानिव्रतादेवस्यसवितुर्मिनंति॥याद्राध्यं१वरुणोयोनि
मप्यमनिशितंनिमिषिजर्भुराणः॥विश्वोमार्तांडोव्रजमापशुर्गात्स्थशोजन्मा
निसविताव्याकः॥नयस्येंद्रोवरुणोनमित्रोव्रतमर्यमानमिनंतिरुद्रः॥नारात

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰द्वि॰ यस्तामिदंस्तुस्तिलुवेदेवंसवितारंनमोभिः॥भगंधियंवाजयंतःपुरंधिंनराशंसो अष्टक
ग्नास्पतिर्नोअव्याः॥आयेवामस्यसंगथेरयीणांप्रियादेवस्यसवितुःस्याम॥
अस्मभ्यंतद्दिवोअद्भ्यःपृथिव्यास्त्वयादत्तंकाम्यंराधआगात्॥शंयत्स्तोतृभ्यआ
75 पयेभवास्युरुशंसायसवितर्जरित्रे॥३॥ग्रावाणेवतदिदर्थंजरेथेगृध्रेववृक्षंनिधि
मंतमछ॥ब्रह्माणेवविदथउक्थशासादूतेवहव्याजन्यापुरुत्रा॥प्रातर्यावाणा
रथ्येववीराजेवयमावरमासचेथे॥मेनेइवतन्वा३शुंभमानेदंपतीवक्रतुविदाज
नेषु॥श्टंगेवनःप्रथमागंतमर्वाक्छफाविवजर्भुराणानरोभिः॥चक्रवाकेवप्र
तिवस्तोरुस्रार्वांचायातंरथ्येवशक्रा॥नावेवनःपारयतंयुगेवनभ्येवनउपधी· राम
७५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वंप्रधीव॥श्वानेवनोअरिषण्यातनूनांखृगलेवविस्रसःपातमस्मान्॥वातेवाजुर्यान
द्येवरीतिरक्षीइवचक्षुषायातमर्वाक्॥हस्ताविवतन्वे३शंभविष्ठापादेवनोनयतंवस्यो
अछ॥४॥ओष्ठाविवमध्वास्नेवदंतास्तनाविवपिप्यतंजीवसेनः॥नासेवनःस्तन्वो
रक्षितारा कर्णाविवसुश्रुताभूतमस्मे॥हस्तेवशक्तिमभिसंददीनःक्षामेवनःसमज
तंरजांसि॥इमागिरोअश्विनायुष्मयंतीःक्ष्णोत्रेणेवस्वधितिंसंशिशीतं॥एतानिवा
मश्विनावर्द्धनानिब्रह्मस्तोमंगृत्समदासोअक्रन्॥तानिनराजुजुषाणोपयातंबृहद्
देम०॥५॥सोमापूषणाजननारयीणांजननादिवोजननापृथिव्याः॥जातौविश्वस्य
भुवनस्यगोपौदेवाअकृण्वन्नमृतस्यनाभिं॥इमौदेवौजायमानौजुषंतेमौतमांसिगू
हतामजुष्टा॥आभ्यामिंद्रःपक्वमामास्वंतःसोमापूषभ्यांजनदुस्रियासु॥सोमापूष

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

76

एणा रजसो विमानं सप्तचक्रं रथमविश्वमिन्वं ॥ विषूवृतं मनसा युज्यमानं तं जिन्वथो वृ

सं०हि० षणा पंचरश्मिम् ॥ दिव्य१न्यः सदनं चक्र उच्चा पृथिव्यामन्यो अध्यंतरिक्षे ॥ तावस्मभ्यं अ०२

पुरुवारं पुरुक्षुं रायस्पोषं विष्यतां नाभिमस्मे ॥ विश्वान्यन्यो भुवना जजान विश्वमन्यो अ

भिचक्षाण एति ॥ सोमापूषणावतं धियं मे युवाभ्यां विश्वाः पृतना जयेम ॥ धियं पूषा

जिन्वतु विश्वमिन्वो रयिं सोमो रयिपतिर्दधातु ॥ अवतु देव्यदितिरनर्वा बृहद्वदेम० ॥ ६ ॥ वी

वायो ये ते सहस्रिणो रथासस्तेभिरा गहि ॥ नियुत्वान्त्सोमपीतये ॥ नियुत्वान्वायवा

गह्ययं शुक्रो अयामि ते ॥ गंतासि सुन्वतो गृहं ॥ शुक्रस्याद्य गवाशिर इंद्रवायू नियुत्व

तः ॥ आ यातं पिबतं नरा ॥ अयं वां मित्रावरुणा सुतः सोम ऋतावृधा ॥ ममेदिह श्रुतं ह राम

वं ॥ राजानावनभिद्रुहा ध्रुवे सदस्युत्तमे ॥ सहस्रस्थूण आसाते ॥ ७ ॥ ता सम्राजा घृ ७६

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नासत्या आ गतं दस्या दानुनस्पती॥ सचैते अनवहरं॥ गोमदूषु नासत्याश्वावद्यातमश्वि
ना॥ वर्ती रुद्रा नृपाय्यम्॥ न यत्परो नान्तर आदधर्षद्वृषण्वसू॥ दुःशंसो मर्त्यो रिपुः॥ ता
न आ वोळ्हमश्विना रयिं पिशंगसंदृशं॥ धिष्ण्या वरिवोविदं॥ इंद्रो अंग महद्भयमभीषद
पचुच्यवत्॥ स हि स्थिरो विचर्षणिः॥ ८॥ इंद्रश्च मृळयाति नो न नः पश्चादघं नशत्॥
भद्रं भवाति नः पुरः॥ इंद्र आशाभ्यस्परि सर्वाभ्यो अभयं करत्॥ जेता शत्रून्विचर्षणिः॥
विश्वे देवास आ गत शृणुता म इमं हवं॥ एदं बर्हिर्निषीदत॥ तीव्रो वो मधुमाँ अयं शुन
होत्रेषु मत्सरः॥ तं पिबत काम्यं॥ इंद्रज्येष्ठा मरुद्गणा देवासः पूषरातयः॥ विश्वे मम
श्रुता हवं॥ ९॥ अंबितमे नदीतमे देवितमे सरस्वति॥ अप्रशस्ता इव स्मसि प्रशस्तिमं
ब नस्कृधि॥ त्वे विश्वा सरस्वति श्रितायूंषि देव्यां॥ शुनहोत्रेषु मत्स्व प्रजां देवि दिदिड्ढि नः॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इमाब्रह्मसरस्वतिजुषस्ववाजिनीवति॥यातेमन्मगृत्समदाऋतावरिप्रियादेवेषुजुह्वति॥
सं०द्वि० प्रेतांयज्ञस्यशंभुवायुवामिदावृणीमहे॥अग्निंचहव्यवाहनं॥द्यावानःपृथिवीइमंसि अष्टक
ध्रमद्यदिविस्पृशं॥यज्ञंदेवेषुयछतां॥आवामुपस्थमद्रुहादेवाःसीदंतुयज्ञियाः॥
इहाद्यसोमपीतये॥२०॥कनिक्रदज्जनुषंप्रब्रुवाणइयर्तिवाचमरितेवनावं॥सुमं
गलश्चशकुनेभवासिमात्वाकाचिदभिभाविश्व्याविदत्॥मात्वाश्येनउद्वधीन्मासु
पर्णोमात्वाविददिषुमान्वीरोअस्ता॥पित्र्यामनुप्रदिशंकनिक्रदत्सुमंगलोभद्रवा
दीवदेह॥अवक्रंददक्षिणतोगृहाणांसुमंगलोभद्रवादीशकुने॥मानस्तेनईश
तमाघशंसोबृहद्वदेम॥२१॥प्रदक्षिणिदभिगृणंतिकारवोवयोवदंतऋतुथाशकु एम
नयः॥उभेवाचौवदतिसामगाइवगायत्रंचत्रैष्टुभंचानुराजति॥उद्गातेवशकु ७७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कुनेसामगायसि ब्रह्मपुत्रइवसवनेषुशंससि॥ वृषेववाजीशिशुमतीरपीत्यासर्वतोनःश्र १
शकुनेभद्रमावदविश्वतोनःशकुनेपुण्यमावद॥ भद्रंवददक्षिणतोभद्रमुत्तरतोवद॥
भद्रंपुरस्तान्नोवदभद्रंपश्चात्कपिंजल॥ भद्रंवदपुत्रैर्भद्रंवदगृहेषुच॥ भद्रमस्माकंवदभद्रं नो
नोअभयंवद॥ भद्रमधस्तान्नोवदभद्रमुपरिष्टान्नोवद॥ भद्रंभद्रंनआवदभद्रंनःसर्वतोवद॥
असपत्नंपुरस्तान्नःशिवंदक्षिणतस्कृधि॥ अभयंसततंपश्चाद्भद्रमुत्तरतोगृहे॥ यौव
नानिमहयसिजिग्युषामिवदुंदुभिः॥ शकुंतकप्रदक्षिणंशतपत्राभिनोवद॥ ॥ आवदं
स्त्वंशकुनेभद्रमावदतूष्णीमासीनःसुमतिंचिकिद्धिनः॥ यदुत्पतन्वदसिकर्करिर्यथा
बृहद्वदेम०॥ इतिमंडलं॥ २॥ सोमस्यमातवसंवक्ष्यग्नेवह्निंचकर्थविदथेयजध्यै॥
देवां अच्छादीद्यद्युंजेअद्रिंशमायेअग्नेतन्वंजुषस्व॥ प्रांचंयज्ञंचकृमवर्धतांगीःस

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

मिद्भिरग्निंनमसादुवस्यन्॥दिवःशशासुर्विदथाकवीनांगृत्सायचित्तवसेगातुमीषुः॥म

सं०द्वि० योदधेमेधिरःपूतदक्षोदिवःसुबंधुर्जनुषापृथिव्याः॥अविंदन्नुदर्शतमप्स्वंतर्देवासोअ अष्ट०

ग्निमपसिस्वसॄणां॥अवर्धयंत्सुभगंसप्तयह्वीःश्वेतंजज्ञानमरुषंमहित्वा॥शिशुंनजा

तमभ्यारुरश्वादेवासोअग्निंजनिमन्वपुष्यन्॥शुक्रेभिरंगैरजआततन्वान्क्रतुंपुना

नःकविभिःपवित्रैः॥शोचिर्वसानःपर्यायुरपांश्रियोमिमीतेबृहतीरनूनाः॥५॥

वव्राजासीमनदतीरदब्धादिवोयह्वीरवसानाअनग्नाः॥सनाअत्रयुवतयःसयोनी

रेकंगर्भंदधिरेसप्तवाणीः॥स्तीर्णाअस्यसंहतोविश्वरूपाघृतस्ययोनौस्रवथेमधूनां॥

अस्थुरत्रधेनवःपिन्वमानामहीदस्मस्यमातरासमीची॥बभ्राणःसूनोसहसोव्य राम

द्यौद्दधानःशुक्रारभसावपूंषि॥श्चोतंतिधारामधुनोघृतस्यवृषायत्रवावृधेकाव्येन॥ ७८

78

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पितुश्चिदूधर्जनुषाविवेदव्यस्यधाराअसृजद्विधेनाः॥गुहाचरंतंसखिभिःशिवेभि
र्दिवोयह्वीभिर्नगुहाबभूव॥पितुश्चगर्भंजनितुश्चबभ्रेपूर्वीरेकोअधयत्पीप्यानाः॥
वृष्णेसपत्नीशुचयेसबंधूउभेअस्मैमनुष्ये३निपाहि॥१५ ३ सर्दः॥उरोमहांअनि
बाधेववर्धापोअग्निंयशसःसंहिपूर्वीः॥ऋतस्ययोनावशयद्दमूनाजामीनामग्नि
रपसिस्वसॄणां॥अक्रोनबभ्रिःसमिथेमहीनांदिदृक्षेयःसूनवेभाऋजीकः॥उदुस्रि
याजनितायोजजाननापांगर्भोनृतमोयह्वोअग्निः॥अपांगर्भंदर्शतमोषधीनांव
नाजजानसुभगाविरूपं॥देवासश्चिन्मनसासंहिजग्मुःपनिष्ठंजातंतवसंदुवस्यन्॥
बृहंतइद्भानवोभाऋजीकमग्निंसचंतविद्युतोनशुक्राः॥गुहेववृद्धंसदसिस्वेअं
तरपारऊर्वेअमृतंदुहानाः॥ईळेचत्वायजमानोहविर्भिरीळेसखित्वंसुमतिंनिका

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि० मः॥ देवो देवोभिमीतिहि संगरित्रेर क्षां च नोदम्भे भिरनीके॥१८॥ उपक्षेतारस्तव सुप्रणीते अष्ट
ग्नेविश्वानिधन्यादधानाः॥ सुरेतसाश्रवसातुंजमाना अभिष्यामपृतनायूंरदेवान्॥
आदेवानामभवः केतुरग्नेमंद्रोविश्वानिकाव्यानिविद्वान्॥ प्रतिमर्ताअवासयोदमू
ना अनुदेवान्रथिरोयासिसाधन्॥ निदुरोणेअमृतोमर्त्यानांराजासमादविदथानि
79 साधन्॥ घृतप्रतीकउर्वियाव्यद्यौदग्निर्विश्वानिकाव्यानिविद्वान्॥ आनोगहिसख्ये
भिः शिवेभिर्महान्महीभिरूतिभिः सरण्यन्॥ अस्मेरयिंबहुलंसंतरुत्रंसुवाचंभागंय
शसंकृधीनः॥ एताते अग्नेजनिमासनानिप्रपूर्व्यायनूतनानिवोचम्॥ महांतिवृष्णे
सवनाकृतेमाजन्मंजन्मंनिहितोजातवेदाः॥ जन्मंजन्मंनिहितोजातवेदाविश्वामित्रे
भिरिध्यतेअजस्रः॥ तस्यवयंसुमतौयज्ञियस्यापिभद्रेसौमनसेस्याम॥ इमंयज्ञंस एम ७९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हसावंत्वंनोदेवत्रा धेहिसुक्रतोरराणः॥ प्रयंसिहोतर्वृहतीरिषोनोग्नेमहिद्रविणमाय
जस्व॥इळामग्नेपुरुदंसंसनिंगोःशश्वत्तमंहवमानायसाध॥स्यान्नःसूनुस्तनयो
विजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे॥१६॥वैश्वानरायधिषणामृतावृधेघृतन्नपूतम
ग्नयेजनामसि॥द्विताहोतारंमनुषश्चवाघतोधियारथंनकुलिशःसमृण्वति॥सरो
चयज्जनुषारोदसीउभेसमातरोरभवत्पुत्रईड्यः॥हव्यवाळग्निरजरश्चनोहितोदूळभो
विशामतिथिर्विभावसुः॥क्रत्वादक्षस्यतरुषोविधर्मणिदेवासोअग्निंजनयंतचित्ति
भिः॥रुरुचानंभानुनाज्योतिषामहामत्यंनवाजंसनिष्यन्नुपब्रुवे॥आमंद्रस्यसनि
ष्यंतोवरेण्यंवृणीमहेअह्रयंवाजमृग्मियं॥रातिंभृगूणामुशिजंकविक्रतुमग्निंरा
जंतंदिव्येनशोचिषा॥अग्निंसुम्नायदधिरेपुरोजनावाजश्रवसमिहवृक्तबर्हिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ऋ॰

षः॥ यतस्रुचः सुरुचं विश्वदेव्यं रुद्रं यज्ञानां साधदिष्टिमपसां॥ १७॥ पावकशोचे तव हि
क्षयं परि होतर्यज्ञेषु वृक्तबर्हिषो नरः॥ अग्ने दुव इच्छमानास आप्यमुपासते द्रविणं
धेहि तेभ्यः॥ आ रोदसी अपृणदा स्वर्महज्जातं यदेनमपसो अधारयन्॥ सो अध्वरा
य परि णीयते कविरत्यो न वाजसातये चनोहितः॥ नमस्यत हव्यदातिं स्वध्वरं दुवस्य
त दम्यं जातवेदसं॥ रथीरृतस्य बृहतो विचर्षणिरग्निर्देवानामभवत्पुरोहितः॥ ति
स्रो यह्वस्य समिधः परिज्मनोऽग्नेरपुनन्नुशिजो अमृत्यवः॥ तासामेकामदधुर्मर्त्ये
भुजमु लोकमु द्वे उप जामिमीयतुः॥ विशां कविं विश्पतिं मानुषीरिषः सं सीमकृ
ण्वन्त्स्वधितिं न तेजसे॥ स उद्वतो निवतो याति वेविषत्स गर्भमेषु भुवनेषु दीधरत्॥
॥१८॥ स जिन्वते जठरेषु प्रजज्ञिवान्वृषा चित्रेषु नानदन्न सिंहः॥ वैश्वानरः पृथुपा

अष्ट॰

80

राम
८०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जा अग्ने सोविसुरत्नादयमानो विदामुषे ॥ वैश्वानरः प्रत्नथा नाकमारुहद्दिवस्पृष्ठं भंद
मानः सुमन्मभिः ॥ स पूर्ववज्जनयंजंतवे धनं समानमज्मं पर्येति जागृविः ॥ ऋतावानं
यज्ञियं विप्रमुक्थ्य१मा यं दधे मातरिश्वा दिवि क्षयं ॥ तं चित्रयामं हरिकेशमीमहे सुदी
तिमग्निं सुविताय नव्यसे ॥ शुचिं न यामन्निषिरं स्वर्दृशं केतुं दिवो रोचनस्थामुषर्बुधं ॥
अग्निं मूर्धानं दिवो अप्रतिष्कुतं तमीमहे नमसा वाजिनं बृहत् ॥ मंद्रं होतारं शुचिम
द्वयाविनं दमूनसमुक्थ्यं विश्वचर्षणिं ॥ रथं न चित्रं वपुषाय दर्शतं मनुर्हितं सदमिद्रा
य ईमहे ॥ ११ ॥ वैश्वानराय पृथुपाजसे विपो रत्ना विधंत धरुणेषु गातवे ॥ अग्निर्हि दे
वाँ अमृतो दुवस्यत्यथा धर्माणि सनता न दूदुषत् ॥ अंतर्दूतो रोदसी दस्म ईयते होता
निषत्तो मनुषः पुरोहितः ॥ क्षयं बृहंतं परि भूषति द्युभिर्देवेभिरग्निरिषितो धियाव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुः॥केतुंयज्ञानांविदथस्यसाधनंविप्रासोअग्निंमहयंतचित्तिभिः॥अपांसियस्मिन्न
सं॰ द्वि॰ धिसंदधुर्गिरस्तस्मिंत्सुम्नानियजमानआचके॥पितायज्ञानामसुरोविपश्चितांवि अष्ट॰
मानमग्निर्वयुनंचवाघतां॥आविवेशरोदसीभूरिवर्पसापुरुप्रियोभंदतेधामभिः
कविः॥चंद्रमग्निंचंद्ररथंहरिव्रतंवैश्वानरमप्सुषदंस्वर्विदं॥विगाहंतूर्णिंतविषीभि
रावृतंभूर्णिंदेवासइहसुश्रियंदधुः॥२०॥अग्निर्देवेभिर्मनुषश्चजंतुभिस्तन्वा
नोयज्ञंपुरुपेशसंधिया॥रथीरंतरीयतेसाधदिष्टिभिर्जीरोदमूनाअभिशस्तिचा
तनः॥अग्नेजरस्वस्वपत्यआयुन्यूर्जापिन्वस्वसमिषोदिदीहिनः॥वयांसिजि
न्वबृहतश्चजागृवउशिग्देवानामसिसुक्रतुर्विपां॥विश्पतिंयह्वमतिथिंनरःस राम
दायंतारंधीनामुशिजंचवाघतां॥अध्वराणांचेतनंजातवेदसंप्रशंसंतिनमसा ८१

81

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जूतिभिर्वृधे ॥ विश्वावादेवःसुरणःपरिक्षितीरग्निर्बभूवशवसासुमद्रथः ॥ तस्यव्रता
निभूरिपोषिणोवयमुपभूषेमदमआसुवृक्तिभिः ॥ वैश्वानरतवधामान्याचके
येभिःस्वर्विदभवोविचक्षण ॥ जातआपृणोभुवनानिरोदसीअग्नेताविश्वापरि
भूरसित्मना ॥ वैश्वानरस्यदंसनाभ्योबृहदरिणादेकःस्वपस्ययाकविः ॥ उभापि
तरामहयन्नजायताग्निर्द्यावापृथिवीभूरिरेतसा ॥ २१ ॥ समित्समित्सुमनाबो
ध्यस्मेशुचाशुचासुमतिंरासिवस्वः ॥ आदेवदेवान्यजथायवक्षिसखासखी
न्सुमनायक्ष्यग्ने ॥ यंदेवासस्त्रिरहन्नायजंतेदिवेदिवेवरुणोमित्रोअग्निः ॥ से
मंयज्ञंमधुमंतंकृधीनस्तनूनपाद्घृतयोनिंविधंतं ॥ प्रदीधितिर्विश्ववाराजिगाति
होतारमिळःप्रथमंयजध्यै ॥ अच्छानमोभिर्वृषभंवंदध्यैसदेवान्यक्षदिषितोय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०दि० जीयान्॥ ऊर्ध्वो वां गातुरध्वरे अकार्यूर्ध्वा शोचींषि प्रस्थिता रजांसि॥ दिवो वा ना
भा न्यसादि होता स्तृणीमहि देवव्यचा वि बर्हिः॥ सप्त होत्राणि मनसा वृणाना अष्टक
इन्वन्तो विश्वं प्रति यन्नृतेन॥ नृपेशसो विदथेषु प्र जाता अभीमं यज्ञं वि चरन्त पू
४४ र्वीः॥ २२॥ आ भन्दमाने उषसा उपाके उत स्मयेते तन्वा विरूपे॥ यथा नो मित्रो
वरुणो जुजोषदिन्द्रो मरुत्वाँ उत वा महोभिः॥ दैव्या होतारा प्रथमा न्यृञ्जे सप्त पृ
क्षासः स्वधया मदन्ति॥ ऋतं शंसन्त ऋतमित्त आहुरनु व्रतं व्रतपा दीध्यानाः॥ आ
भारती भारतीभिः सजोषा इळा देवैर्मनुष्येभिरग्निः॥ सरस्वती सारस्वतेभिरर्वाक् ति
स्रो देवीर्बर्हिरेदं सदन्तु॥ तन्नस्तुरीपमध पोषयित्नु देव त्वष्टर्वि रराणः स्यस्व॥ यतो राम
वीरः कर्मण्यः सुदक्षो युक्तग्रावा जायते देवकामः॥ वनस्पतेऽव सृजोप देवानग्निर्ह ८२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विः शो मित्रा सूदयाति ॥ सेदु होता सत्यतरो यजाति यथा देवानां जनिमानि वेद ॥ आया
त्वग्ने समिधानो अर्वाङिंद्रेण देवैः सरथं तुरेभिः ॥ बर्हिर्न आस्तामदितिः सुपुत्राः स्वा
हा देवा अमृता मादयंतां ॥ ॥ प्रत्यग्निरुषसश्चेकितानो बोधि विप्रः पदवीः कवी
नां ॥ पृथुपाजा देवयद्भिः समिद्धोऽप द्वारा तमसो वह्निरावः ॥ प्रेद्वग्निर्वावृधे स्तोमेभि
र्गीर्भिः स्तोतॄणां नमस्य उक्थैः ॥ पूर्वीर्ऋतस्य संदृशश्चकानः सं दूतो अद्यौदुषसो वि
रोके ॥ अधाय्यग्निर्मानुषीषु विक्ष्व१पां गर्भो मित्र ऋतेन साधन् ॥ आ हर्यतो यजतः
सान्वस्थादभूदु विप्रो हव्यो मतीनां ॥ मित्रो अग्निर्भवति यत्समिद्धो मित्रो होता वरु
णो जातवेदाः ॥ मित्रो अध्वर्युरिषिरो दमूना मित्रः सिंधूनामुत पर्वतानां ॥ पाति प्रि
यं रिपो अग्रं पदं वेः पाति यह्वश्चरणं सूर्यस्य ॥ पाति नाभा सप्तशीर्षाणमग्निः पा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०द्वि०

त्रिदेवानामुपमादमृष्वः ॥ २४ ॥ ऋभुश्चक्र ईड्यं चारु नाम विश्वानि देवो वयुनानि विद्वा अष्टक
न् ॥ ससस्य चर्म घृतवत्पदं वेस्तदिदग्नी रक्षत्यप्रयुच्छन् ॥ आ योनिमग्निर्घृतवन्तम
स्थात्पृथुप्रगा णमुशन्तमुशानः ॥ दीद्यानः शुचिरृष्वः पावकः पुनःपुनर्मातरा
नव्यसी कः ॥ सद्यो जात ओषधीभिर्ववक्षे यदी वर्धन्ति प्रस्वो घृतेन ॥ आप इव प्रवता
शुम्भमाना उरुष्यदग्निः पित्रोरुपस्थे ॥ उदु ष्टुतः समिधा यह्वो अद्यौद्वर्ष्मन्दिवो अधि
नाभा पृथिव्याः ॥ मित्रो अग्निरीड्यो मातरिश्वा दूतो वक्षद्यजथाय देवान् ॥ उदस्तं
भीत्समिधा नाकमृष्वो ऽग्निर्भवन्नुत्तमो रोचनानां ॥ यदी भृगुभ्यः परि मातरि राम
श्वा गुहा सन्तं हव्यवाहं समीधे ॥ इळामग्ने ॥ २५ ॥ प्र कारवो मनना वच्यमाना दे ८३
वद्रीचीं नयत देवयन्तः ॥ दक्षिणावाड्वाजिनी प्राच्येति हविर्भरन्त्यग्नये घृताची ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

आरोदसीअपृणा जायमानउतप्ररिक्थाअधनुप्रयज्यो॥ दिवश्चिदग्नेमहिना
पृथिव्यावच्यंतांतेवन्हयः सप्तजिह्वाः॥ द्यौश्चत्वापृथिवीयज्ञियासोनिहो
तारंसादयंतेदमाय॥ यदीविशोमानुषीर्देवयंतीःप्रयस्वतीरीळतेशुक्र
मर्चिः॥ महान्सधस्थेध्रुवआनिषत्तोंतर्द्यावामाहिनेहर्यमाणः॥ आस्के
सपत्नीअजरेअमृक्तेसबर्दुघेउरुगायस्यधेनू॥ व्रतानेअग्नेमहतोमहानि
तवक्रत्वारोदसीआततंथ॥ त्वंदूतोअभवोजायमानस्त्वंनेतावृषभचर्ष
णीनाम्॥ २६॥ ऋतस्यवाकेशिनायोग्याभिर्घृतस्नुवारोहिताधुरिधिष्व॥
अथावहदेवान्देवविश्वान्स्वध्वराकृणुहिजातवेदः॥ दिवश्चिदातेरुचयं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰ दि॰ नरोक्राउषोविभातीरनुभासिपूर्वीः ॥ अपोयदग्नउशधग्वनेषुहोतुर्मंद्रस्यपन अष्ट॰
यंतदेवाः ॥ उरौवायेअंतरिक्षेमदंतिदिवोवायेरोचनेसंतिदेवाः ॥ ऊमोवाये
सुहवासोयजत्राआयेमिरेरथ्योअग्नेअश्वाः ॥ ऐभिरग्नेसरथंयाह्यर्वा
84 ङ्नानारथंवाविभवोह्यश्वाः ॥ पत्नीवतस्त्रिंशतंत्रींश्चदेवाननुष्वधमा
वहमादयस्व ॥ सहोतायस्यरोदसीचिदुर्वीयज्ञंयज्ञमभिवृधेगृणीतः ॥
प्राचीअध्वरेवतस्थतुःसुमेकेऋतावरीऋतजातस्यसत्ये ॥ इळामग्ने॰ ॥ स्या
न्नःसूनु॰ ॥ २८ ॥ ॥ इतिद्वितीयाष्टकेअष्टमोध्यायः ॥ ॥ हस्ताक्षरलक्ष्मणभ राम
ट्टभाळेगेनलिखितं ॥ ॥ संवत् भाद्रपदशुद्धप्रतीपदाभौमवासरेतद्दिनंसमाप्तं ॥ ८४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ अथाष्टमाष्टक प्रारंभः ॥ श्रीराम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ ॥ अथप्रथमाष्टकप्रारंभः ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ राम ॥ ॥

५०४४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ऋ०अ० ॥१॥

सूक्त १ अग्नि० मधुछंदा वैश्वामित्र० अग्निदेव० गायत्रीछं०

॥श्रीगणेशायनमः॥ रामसमर्थ॥ हरिःॐ॥ अग्निमीळेपुरोहितंयज्ञस्यदेवमृत्विजं॥
होतारंरत्नधातमं॥ अग्निःपूर्वेभिर्ऋषिभिरीड्योनूतनैरुत॥ सदेवाँएहवक्षति॥ अग्नि
नारयिमश्नवत्पोषमेवदिवेदिवे॥ यशसंवीरवत्तमं॥ अग्नेयंयज्ञमध्वरंविश्वतःपरि
भूरसि॥ सइद्देवेषुगच्छति॥ अग्निर्होताकविक्रतुःसत्यश्चित्रश्रवस्तमः॥ देवोदेवे
भिरागमत्॥१॥ यदंगदाशुषेत्वमग्नेभद्रंकरिष्यसि॥ तवेत्तत्सत्यमंगिरः॥ उपत्वाग्नेदि
वेदिवेदोषावस्तर्धियावयं॥ नमोभरंतएमसि॥ राजंतमध्वराणांगोपामृतस्यदी
दिविं॥ वर्धमानंस्वेदमे॥ सनःपितेवसूनवेग्नेसूपायनोभव॥ सचस्वानःस्वस्तये॥
सू० २
२॥ वायवायाहिदर्शतेमेसोमाअरंकृताः॥ तेषांपाहिश्रुधीहवं॥ वायउक्थेभिर्जर

ऋ० १२ वायवा० मधुछंद० वायुदे० ऋ० ३ इंद्रवायुदे० ऋ० ३ मित्रावरुणौदे० ऋ० ३ गायत्रीछं०

॥राम॥ ॥१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रंतेत्वामछजरितारः॥ सुतसोमाअहर्विदः॥ वायोतवप्रपंचतीधेनाजिगातिदाशुषे॥
उरूचीसोमपीतये॥ इंद्रवायूइमेसुताउपप्रयोभिरागतं॥ इंदवोवामुशंतिहि॥ वायविं
द्रश्चचेतथःसुतानांवाजिनीवसू॥ तावायातमुपद्रवत्॥ ४॥ वायविंद्रश्चसुन्वत
आयातमुपनिष्कृतं॥ मक्षि ६ त्याधियानरा॥ मित्रंहुवेपूतदक्षंवरुणंचरिशादसं॥
धियंघृताचींसाधंता॥ ऋतेनमित्रावरुणावृतावृधावृतस्पृशा॥ क्रतुंबृहंतमा
शाथे॥ कवीनोमित्रावरुणातुविजाताउरुक्षया॥ दक्षंदधातेअपसं॥ ९॥ ॐ अश्वि
नायज्वरीरिषोद्रवत्पाणीशुभस्पती॥ पुरुभुजाचनस्यतं॥ अश्विनापुरुदंस
सानराशवीरयाधिया॥ धिष्ण्यावनतंगिरः॥ दस्रायुवाकवःसुतानासक्तवृ
अश्विना॰मधु॰आश्विनोदे॰२॰३ इंद्रदे॰२॰३ विश्वेदेवादे॰२॰३ सारस्वतादे॰३॰२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पु० ३१०।।
।।२।।

कृबर्हिषः।। आयातंरुद्रवर्त्तनी।। इंद्रायाहिचित्रभानोसुताइमेत्वायवः।। अण्वीभि
स्तनापूतासः।। इंद्रायाहिधियेषितोविप्रजूतःसुतावतः।। उपब्रह्माणिवाघतः।। इंद्रा
याहितूतुजानउपब्रह्माणिहरिवः।। सुतेदधिष्वनश्चनः।। ५।। ओमासश्चर्षणीधृतोवि
श्वेदेवासआगत।। दाश्वांसोदाशुषःसुतं।। विश्वेदेवासोअप्तुरःसुतमागंततूर्णयः।। उ
स्राइवस्वसराणि।। विश्वेदेवासोअस्रिधएहिमायासोअद्रुहः।। मेधंजुषंतवन्हयः।।
पावकानःसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीवती।। यज्ञंवष्टुधियावसुः।। चोदयित्रीसूनृता
नांचेतंतीसुमतीनां।। यज्ञंदधेसरस्वती।। महोअर्णःसरस्वतीप्रचेतयतिकेतुना।। धि
योविश्वाविराजति।। ६।। सुरूपकृत्नुमूतयेसुदुघामिवगोदुहे।। जुहूमसिद्यविद्यवि।।

स्यर १० सुरूप० मधुछंदऋद्वेदे० गायत्रीछंदः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

।।राम।।
।।२।।

उपनः सवनागहि सोमस्य सोमपाः पिब ॥ गोदा इदेवतो मदः ॥ अथा ते अंतमानां विद्याम सु
मतीनां ॥ मानो अति ख्य आगहि ॥ परेहि विग्रमस्तृतमिंद्रं पृच्छा विपश्चितं ॥ यस्ते सखि
भ्य आवरं ॥ उत ब्रुवंतु नो निदो निरन्यतश्चिदारत ॥ दधाना इंद्र इद्दुवः ॥ ७ ॥ उत नः
सुभगां अरिर्वोचेयुर्दस्म कृष्टयः ॥ स्यामेदिंद्रस्य शर्मणि ॥ एमाशुमाशवे भर यज्ञ
श्रियं नृमादनं ॥ पतयन्मंदयत्सखं ॥ अस्य पीत्वा शतक्रतो घनो वृत्राणामभवः ॥
प्रावो वाजेषु वाजिनं ॥ तं त्वा वाजेषु वाजिनं वाजयामः शतक्रतो ॥ धनानामिंद्र सातं
ये ॥ यो रायो वनिर्महान्त्सुपारः सुन्वतः सखा ॥ तस्मा इंद्राय गायत ॥ ८ ॥ आ त्वे
ता नि षीदतेंद्रमभि प्र गायत ॥ सखायः स्तोमवाहसः ॥ पुरूतमं पुरूणामीशानं वा
र्याणां ॥ इंद्रं सोमे सचा सुते ॥ स घा नो योग आ भुवत्स राये स पुरंध्यां ॥ गमद्वाजेभि

२ क १० आत्वेता • मधुछंदस • इंद्रो दे • गायत्री छंदः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥१०७॥
॥३॥

रासने॥ यस्यसंस्थेनवृण्वतेहरीसमत्सुशत्रवः॥ तस्माइंद्रायगायत॥ सुतपाव्नेसुता
इमेशुचयोयंतिवीतये॥ सोमासोदध्याशिरः॥१॥ त्वंसुतस्यपीतयेसद्योवृद्धोअजाय
थाः॥ इंद्रज्यैष्ठ्यायसुक्रतो॥ आत्वाविशंत्वाशवः सोमासइंद्रगिर्वणः॥ शंतेसं
तुप्रचेतसे॥ त्वांस्तोमाअवीवृधंत्वामुक्थाशतक्रतो॥ त्वांवर्धंतुनोगिरः॥ अक्षि
तोतिःसनेदिमंवाजमिंद्रःसहस्रिणं॥ यस्मिन्विश्वानिपौंस्या॥ मानोमर्ताअभिद्रुहंत
नूनामिंद्रगिर्वणः॥ ईशानोयवयावधं॥२॥ युंजंतिब्रध्नमरुषंचरंतंपरितस्थुषः॥
रोचंतेरोचनादिवि॥ युंजंत्यस्यकाम्याहरीविपक्षसारथे॥ शोणाधृष्णूनृवाहसा॥
केतुंकृण्वन्नकेतवेपेशोमर्याअपेशसे॥ समुषद्भिरजायथाः॥ आदहस्वधामनु
पुनर्गर्भत्वमेरिरे॥ दधानानामयज्ञियं॥ वीळुचिदारुजत्नुभिर्गुहाचिदिंद्रवह्निभिः॥

ऋ॰ १ युंजंति॰ मधुच्छंद॰ इंद्रो दे॰ २ मरुतो दे॰ इंद्रो दे॰ मरुतो दे॰ इंद्रो दे॰ मरुतो दे॰ २॰ ३

॥३॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अविंद उस्रिया अनु ॥ ११ ॥ देवयंतो यथा मतिमछा विदद्वसुं गिरः ॥ महामनूषत श्रु
तं ॥ इंद्रेण सं हि दृक्षसे संजग्मानो अबिभ्युषा ॥ मंदू समानवर्चसा ॥ अनवद्यैरभिद्यु
भिर्मखः सहस्वदर्चति ॥ गणैरिंद्रस्य काम्यैः ॥ अतः परिज्मन्ना गहि दिवो वा रोच
नादधि ॥ समस्मिन्नृंजते गिरः ॥ इतो वा सातिमीमहे दिवो वा पार्थिवादधि ॥ इंद्रं
महो वा रजसः ॥ १२ ॥ इंद्रमिद्गाथिनो बृहदिंद्रमर्केभिरर्किणः ॥ इंद्रं वाणीरनूष
त ॥ इंद्र इद्धर्योः सचा संमिश्ल आ वचोयुजा ॥ इंद्रो वज्री हिरण्ययः ॥ इंद्रो दीर्घाय
चक्षस आ सूर्यं रोहयद्दिवि ॥ वि गोभिरद्रिमैरयत् ॥ इंद्र वाजेषु नोऽव सहस्रप्रध
नेषु च ॥ उग्र उग्राभिरूतिभिः ॥ इंद्रं वयं महाधन इंद्रमर्भे हवामहे ॥ युजं वृत्रेषु
वज्रिणं ॥ १३ ॥ स नो वृषन्नमुं चरुं सत्रादावन्नपा वृधि ॥ अस्मभ्यमप्रतिष्कुतः ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तुंजेतुंजेयउत्तरेस्तोमाइंद्रस्यवज्रिणः॥नविंधेअस्यसुष्टुतिं॥वृषायूथेववंसगः
कृष्टीरियर्त्योजसा॥ईशानोअप्रतिष्कुतः॥यएकश्चर्षणीनांवसूनामिरज्य
ति॥इंद्रःपंचक्षितीनां॥इंद्रंवोविश्वतस्परिहवामहेजनेभ्यः॥अस्माकम
स्तुकेवलः॥१७॥एंद्रसानसिंरयिंसजित्वानंसदासहं॥वर्षिष्ठमूतयेभर॥
नियेनमुष्टिहत्ययानिवृत्रारुणधामहै॥त्वोतासोन्यर्वता॥इंद्रत्वोतासआ
वृयंवज्रंघनाददीमहि॥जयेमसंयुधिस्पृधः॥वयंशूरेभिरस्तृभिरिंद्रत्व
यायुजावयं॥सासह्यामपृतन्यतः॥महाँइंद्रःपरश्चनुमहित्वमस्तुवज्रिणे॥
द्यौर्नप्रथिनाशवः॥१८॥समोहेवायआशतनरस्तोकस्यसनितौ॥वि
प्रासोवाधियायवः॥यःकुक्षिःसोमपातमःसमुद्रइवपिन्वते॥उर्वीरापोन

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

काकुदः॥ एवाह्यस्य सूनृता विरप्शी गोमती मही॥ पक्वा शाखा न दाशुषे॥ एवा
हि ते विभूतय ऊतय इंद्र मावते॥ सद्यश्चित्संति दाशुषे॥ एवाह्यस्य काम्या स्तोम उ
क्थं च शंस्या॥ इंद्राय सोमपीतये॥१६॥ इंद्रेहि मत्स्यंधसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः॥ म
हां अभिष्टिरोजसा॥ एमेनं सृजता सुते मंदिमिंद्राय मंदिने॥ चक्रिं विश्वानि चक्र
ये॥ मत्स्वा सुशिप्र मंदिभिः स्तोमेभिर्विश्वचर्षणे॥ सचैषु सवनेष्वा॥ असृग्रमिं
द्र ते गिरः प्रति त्वामुदहासत॥ अजोषा वृषभं पतिं॥ सं चोदय चित्रमर्वाग्राध इंद्र व
रेण्यं॥ असदित्ते विभु प्रभु॥१७॥ अस्मान्सु तत्र चोदयेंद्र राये रभस्वतः॥ तु
विद्युम्न यशस्वतः॥ सं गोमदिंद्र वाजवदस्मे पृथु श्रवो बृहत्॥ विश्वायुर्धेह्यक्षि
तं॥ अस्मे धेहि श्रवो बृहद्द्युम्नं सहस्रसातमं॥ इंद्र ता रथिनीरिषः॥ वसोरिंद्रं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वसुपतिंगीर्भिर्गृणंतनंस्रुग्भिर्यं॥ होमुगंतारमूतये॥ सुनेसुतन्योकसेबृहद्बृहत
एदरिः॥ इंद्रायमूषमर्चति॥१८॥ गायंतित्वागायत्रिणोर्चंत्यर्कमर्किणः॥
ब्रह्माणस्त्वाशतक्रतउद्वंशमिवयेमिरे॥ यत्सानोःसानुमारुहद्भूर्यस्पष्टक
र्त्वं॥ तदिंद्रोअर्थंचेततियूथेनवृष्णिरेजति॥ युंक्ष्वाहिकेशिनाहरीवृषणा
कक्ष्यप्रा॥ अथानइंद्रसोमपागिरामुपश्रुतिंचर॥ एहिस्तोमाँअभिस्वराभिगृ स्व+
णीह्यारुव॥ ब्रह्मचनोवसोसचेंद्रयज्ञंचवर्द्धय॥ उक्थमिंद्रायशंस्यंवर्द्धनंपु
रुनिःषिधे॥ शक्रोयथासुतेषुणोरारणत्सख्येषुच॥ तमित्सखित्वईमहेतं
रायेतंसुवीर्ये॥ सशक्रउतनःशकदिंद्रोवसुदयमानः॥१९॥ सुविवृतंसु
निरजमिंद्रत्वादातमिद्यशः॥ गवामपव्रजंवृधिकृणुष्वराधोअद्रिवः॥न

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हित्वोरोदसीउभेऋघायमाणमिन्वतः ॥ जेषः स्वर्वतीरपः संगाअस्मभ्यंधूनु
हि ॥ आश्रुत्कर्णश्रुधीहवंनूचिद्दधिष्वमेगिरः ॥ इंद्रस्तोममिमंममकृष्वायुज
श्चिदंतरं ॥ विद्माहित्वावृषंतमंवाजेषुहवनश्रुतं ॥ वृषंतमस्यहूमहऊतिंसहस्र
सातमां ॥ आतूनइंद्रकौशिकमंदसानः सुतंपिब ॥ नव्यमायुः प्रसूतिरकृ
धीसहस्रसामृषिं ॥ परित्वागिर्वणोगिरइमाभवंतुविश्वतः ॥ वृद्धायुमनुवृद्ध
योजुष्टाभवंतुजुष्टयः ॥ २० ॥ इंद्रंविश्वाअवीवृधंत्समुद्रव्यचसंगिरः ॥ रथी
तमंरथीनांवाजानांसत्पतिंपतिं ॥ सख्येतइंद्रवाजिनोमाभेमशवसस्पते ॥
त्वामभिप्रणोनुमोजेतारमपराजितं ॥ पूर्वीरिंद्रस्यरातयोनविदस्यंत्यूत
यः ॥ यदीवाजस्यगोमतस्तोतृभ्योमंहतेमघं ॥ पुरांभिंदुर्युवाकविरमितौ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जा अजायत॥इंद्रो विश्वस्य कर्मणो धर्ता वज्री पुरुष्टुतः॥त्वं वलस्य गोमतो
पावरद्रिवो बिलं॥त्वां देवा अबिभ्युषस्तुज्यमानास आविषुः॥तव बाहू शूरराति
भिः भ्रसायं सिंधुमावदन्॥उपातिष्ठंत गिर्वणो विदुष्टेनस्य कारवः॥मायाभि
रिंद्र मायिनं त्वं शुष्णमवातिरः॥विदुष्टे तस्य मेधिरास्तेषां श्रवांस्युत्तिर॥इंद्र
मीशानमोजसाभि स्तोमा अनूषत॥सहस्रं यस्य रातय उत वा संति भूयसीः॥
२१॥अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसं॥अस्य यज्ञस्य सुक्रतुं॥अग्नि
मग्निं हवीमभिः सदा हवंत विश्पतिं॥हव्यवाहं पुरुप्रियं॥अग्ने देवाँ इहा वह
जज्ञानो वृक्तबर्हिषे॥असि होता न ईड्यः॥तां उशतो विबोधय यदग्ने या
सि दूत्यं॥देवैरा सत्सि बर्हिषि॥घृताहवन दीदिवः प्रति ष्म रिषतो दह॥अ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ग्नेत्वंरक्षस्विनः॥अग्निनाग्निःसमिध्यतेकविर्गृहपतिर्युवा॥हव्यवाड्जुह्वास्यः॥
॥२१॥कविमग्निमुपस्तुहिसत्यधर्माणमध्वरे॥देवममीवचातनं॥यस्त्वामग्नेहवि
ष्पतिर्दूतंदेवसपर्यति॥तस्यस्मप्राविताभव॥योअग्निंदेववीतयेहविष्मांआ
विवासति॥तस्मैपावकमृळय॥सनःपावकदीदिवोग्नेदेवांइहावह॥उपय
ज्ञंहविश्चनः॥सनस्तवानआभरगायत्रेणनवीयसा॥रयिंवीरवतीमिषं॥अ
ग्नेशुक्रेणशोचिषाविश्वाभिर्देवहूतिभिः॥इमंस्तोमंजुषस्वनः॥२२॥सुसमि
द्धोनआवहदेवांअग्नेहविष्मते॥होतःपावकयक्षिच॥मधुमंतंतनूनपाद्य
ज्ञंदेवेषुनःकवे॥अद्याकृणुहिवीतये॥नराशंसमिहप्रियमस्मिन्यज्ञउ
पह्वये॥मधुजिह्वंहविष्कृतं॥अग्नेसुखतमेरथेदेवांईळितआवह॥असिहो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तामनुर्हितः॥स्तृणीतबर्हिरानुषग्घृतपृष्ठंमनीषिणः॥यत्रामृतस्यचक्ष
णं॥विश्रयंतामृतावृधोद्वारोदेवीरसश्चतः॥अद्यानूनंचयष्टवे॥२४॥
नक्तोषासासुपेशसास्मिन्यज्ञउपह्वये॥इदंनोबर्हिरासदे॥तासुजि
प ह्वाउपह्वयेहोतारादैव्याकवी॥यज्ञंनोयक्षतामिमं॥इळासरस्वतीमही॥
तिस्रोदेवीर्मयोभुवः॥बर्हिःसीदंत्वस्रिधः॥इहत्वष्टारमग्रियंविश्वरूपमु
पह्वये॥अस्माकमस्तुकेवलः॥अवसृजावनस्पतेदेवदेवेभ्योहविः॥प्र
दातुरस्तुचेतनं॥स्वाहायज्ञंकृणोतनेंद्रायय़ज्वनोगृहे॥तत्रदेवाँउपह्वये॥
२५॥ऐभिरग्नेदुवोगिरोविश्वेभिःसोमपीतये॥देवेभिर्याहियक्षिच॥आ
त्वाकण्वाअहूषतगृणंतिविप्रतेधियः॥देवेभिरग्नआगहि॥इंद्रवायूब

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हस्पतिंमित्राग्निंपूषणंभगं॥आदित्यान्मारुतंगणं॥प्रवोभ्रियंतइंदवोम
त्सरामादयिष्णवः॥द्रप्सामध्वश्चमूषदः॥ईळतेत्वामवस्यवःकण्वासोवृ
क्तबर्हिषः॥हविष्मंतोअरंकृतः॥घृतपृष्ठामनोयुजोयेत्वावहंतिवन्हयः॥
आदेवान्सोमपीतये॥२६॥तान्यजत्राँऋतावृधोग्नेपत्नीवतस्कृधि॥मध्वःसु
जिह्वपायय॥येयजत्रायईड्यास्तेतेपिबंतुजिह्वया॥मधोरग्नेवषट्कृति॥
आकींसूर्यस्यरोचनाद्विश्वांदेवाँउषर्बुधः॥विप्रोहोतेहवक्षति॥विश्वे
भिःसोम्यंमध्वग्नइंद्रेणवायुना॥पिबामित्रस्यधामभिः॥त्वंहोतामनु
र्हितोग्नेयज्ञेषुसीदसि॥सेमंनोअध्वरंयज॥युक्ष्वाह्यरुषीरथेहरितो
देवरोहितः॥ताभिर्देवाँइहावह॥२७॥इंद्रसोमंपिबऋतुनात्वाविशं तु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सिंदवः॥मत्सरासस्तदोकसः॥मरुतःपिबतऋतुनापोत्राद्यज्ञंपुनीतन॥
यूयंहिष्ठासुदानवः॥अभियज्ञंगृणीहिनोग्नावोनेष्टःपिबऋतुना॥
त्वंहिरत्नधाअसि॥अग्नेदेवाँइहावहसादयायोनिषुत्रिषु॥परिभूष
पिबऋतुना॥ब्राह्मणादिंद्रराधसःपिबासोममृतूँरनु॥तवेद्धिसख्यम
स्तृतं॥युवंदक्षंधृतव्रतमित्रावरुणदूळभं॥ऋतुनायज्ञमाशाथे॥२८॥
द्रविणोदाद्रविणसोग्रावहस्तासोअध्वरे॥यज्ञेषुदेवमीळते॥द्रविणोदादद
तुनोवसूनियानिशृण्विरे॥देवेषुतावनामहे॥द्रविणोदाःपिपीषतिजुहोत
प्रचतिष्ठत॥नेष्ट्रादृतुभिरिष्यत॥यत्त्वातुरीयमृतुभिर्द्रविणोदोयजाम
हे॥अधस्मानोददिर्भव॥अश्विनापिबतंमधुदीद्यग्नीशुचिव्रता॥ऋ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तुनायज्ञवाहसा ॥ गार्हपत्येन संत्य ऋतुना यज्ञनीरसि ॥ देवां देवयते यज
॥ २९ ॥ आ त्वा वहन्तु हरयो वृषणं सोमपीतये ॥ इन्द्र त्वा सूरचक्षसः ॥ इमा
धाना घृतस्नुवो हरी इहोप वक्षतः ॥ इन्द्रं सुखतमे रथे ॥ इन्द्रं प्रातर्हवामह इं
द्रं प्रयत्यध्वरे ॥ इन्द्रं सोमस्य पीतये ॥ उप नः सुतमा गहि हरिभिरिन्द्र केशिभिः ॥
सुते हि त्वा हवामहे ॥ सेमं नः स्तोममा गह्युपेदं सवनं सुतं ॥ गौरो न तृषितः
पिब ॥ ३० ॥ इमे सोमास इन्दवः सुतासो अधि बर्हिषि ॥ ताँ इन्द्र सहसे पिब ॥
अयं ते स्तोमो अग्रियो हृदिस्पृगस्तु शंतमः ॥ अथा सोमं सुतं पिब ॥ वि
श्वमित्सवनं सुतमिन्द्रो मदाय गच्छति ॥ वृत्रहा सोमपीतये ॥ सेमं नः का
ममा पृण गोभिरश्वैः शतक्रतो ॥ स्तवाम त्वा स्वाध्यः ॥ ३१ ॥ इन्द्रावरु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

णयोरहंसम्राजोरवआवृणे॥ तानोमृळातईदृशे॥ गंतारा हि स्थोवसेहवंविप्र
स्यमावतः॥ धर्तारा चर्षणीनां॥ अनुकामंतर्पयेथामिंद्रावरुणरायआ॥ तावां
नेदिष्ठमीमहे॥ युवाकुहिशचीनां युवाकु सुमतीनां॥ भूयामवाजदाव्नां॥ इंद्रः
सहस्रदाव्नांवरुणःशंस्यानां॥ क्रतुर्भवत्युक्थ्यः॥ ३२॥ तयोरिदवसावयंसने
मनिचधीमहि॥ स्यादुतप्ररेचनं॥ इंद्रावरुणवामहंहुवेचित्रायराधसे॥ अ
स्मान्त्सुजिग्युषस्कृतं॥ इंद्रावरुणनूनुवांसिषासंतीषुधीष्वा॥ अस्मभ्यंशर्म
यच्छतं॥ प्रवामश्नोतुसुष्टुतिरिंद्रावरुणयांहुवे॥ यामृधाथेसधस्तुतिं॥
॥३३॥ सोमानंस्वरणंकृणुहिब्रह्मणस्पते॥ कक्षीवंतंयऔशिजः॥ योरेवा
न्योअमीवहावसुवित्पुष्टिवर्धनः॥ सनःसिषक्तुयस्तुरः॥ मानःशंसोअ

॥राम॥
॥१॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ररुषोधूर्तिःप्रणङ्मर्त्यस्य ॥ रक्षाणोब्रह्मणस्पते ॥ सघावीरोनरिष्यतियमिंद्रोब्रह्म ग
णस्पतिः ॥ सोमोहिनोतिमर्त्यं ॥ त्वंतंब्रह्मणस्पतेसोमइंद्रश्चमर्त्यं ॥ दक्षिणापात्वं
हसः ॥ ३४ ॥ सदसस्पतिमद्भुतंप्रियमिंद्रस्यकाम्यं ॥ सनिंमेधामयासिषं ॥ य
स्मादृतेनसिध्यतियज्ञोविपश्चितश्चन ॥ सधीनांयोगमिन्वति ॥ आदृध्नोतिह
विष्कृतिंप्रांचंकृणोत्यध्वरं ॥ होत्रादेवेषुगच्छति ॥ नराशंसंसुधृष्टममपश्यं
सप्रथस्तमं ॥ दिवोनसद्ममखसं ॥ ३५ ॥ प्रतित्यंचारुमध्वरंगोपीथायप्रहूय
से ॥ मरुद्भिरग्नआगहि ॥ नहिदेवोनमर्त्योमहस्तवक्रतुंपरः ॥ मरु० ॥ येमहो
रजसोविदुर्विश्वेदेवासोअद्रुहः ॥ मरु० ॥ यउग्राऽअर्कमानृचुरनाधृष्टासओ
जसा ॥ मरु० ॥ येशुभ्राघोरवर्पसः सुक्षत्रासोरिशादसः ॥ मरु० ॥ ३६ ॥ येना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰प्र॰
॥१०॥

कस्याधिरोचने दिविदेवास आसते ॥मरु॰॥ यईंखयंतिपर्वतांतिरः समुद्रमर्णवं ॥मरु॰
॥आयेतन्वंतिरश्मिभिस्तिरः समुद्रमोजसा ॥मरु॰॥ अभित्वापूर्वपीतये सृजामिसो
म्यंमधु ॥मरु॰॥ ३७ ॥इतिप्रथमाष्टकप्रथमोआध्यायसमाप्तः ॥ ॐम ॥अयंदेवा
यजन्मनेस्तोमोविप्रेभिरासया ॥अकारिरत्नधातमः ॥यइंद्रायवचोयुजाततक्षु
र्मनसाहरी ॥शमीभिर्यज्ञमाशत ॥तक्षन्नासत्याभ्यांपरिज्मानंसुखंरथं ॥तक्षन्धे
नुंसबर्दुघां ॥युवानापितरापुनःसत्यमंत्राऋजूयवः ॥ऋभवोविष्ट्यक्रत ॥संवोम
दासोअग्मतेंद्रेणचमरुत्वता ॥आदित्येभिश्चराजभिः ॥१॥ उतत्यंचमसंनवंत्व
ष्टुर्देवस्यनिष्कृतं ॥अकर्त्तचतुरःपुनः ॥तेनोरत्नानिधत्तनत्रिरासाप्तानिसुन्व
ते ॥एकमेकंसुशस्तिभिः ॥अधारयंतवह्नयोभजंतसुकृत्यया ॥भागंदेवेषुयज्ञि
यं ॥२॥इहेंद्राग्नीउपह्वयेतयोरित्स्तोममुश्मसि ॥तासोमंसोमपातमा ॥तायज्ञे १०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सुप्रशंसतेंद्राग्नी शुंभतानरः ॥ तागायत्रे षुगायत ॥ तामित्रस्य प्रशस्तय इंद्राग्नी
ताहवामहे ॥ सोमपासोमपीतये ॥ उग्रासंताहवामह उपेदं सवनं सुतं ॥ इंद्राग्नी
एह गच्छतां ॥ तामहांता सदस्पती इंद्राग्नी रक्ष उब्जतं ॥ अप्रजाः संत्वत्रिणः ॥ तेन
सत्येन जागृतमधि प्रचेतुने पदे ॥ इंद्राग्नी शर्म यच्छतं ॥ ३ ॥ प्रातर्युजा विबोधया घ
श्विनावेह गच्छतां ॥ अस्य सोमस्य पीतये ॥ यास्क्र रथा रथीतमो भा देवा दिविस्पृशा
॥ अश्विना ताहवामहे ॥ या वां कशा मधुमत्यश्विना सूनृतावती ॥ तया यज्ञं मिमि
क्षतं ॥ नहि वामस्ति दूरके यत्रा रथेन गच्छथः ॥ अश्विना सोमिनो गृहं ॥ हिरण्य
पाणिमूतये सवितारमुपह्वये ॥ स चेत्ता देवता पदं ॥ ४ ॥ अपां नपातमवसे स
वितारमुपस्तुहि ॥ तस्य व्रतान्युश्मसि ॥ विभक्तारं हवामहे वसोश्चित्रस्य रा
धसः ॥ सवितारं नृचक्षसं ॥ सखाय आ नि षीदत सविता स्तोम्यो नु नः ॥ दाता राधां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० म० ६ ११

सिष्मुंभति ॥ अग्नेपत्नीरिहावहदेवानामुशतीरुप ॥ त्वष्टारं सोमपीतये ॥ आग्नाऽअग्न ना
इहावसेहोत्रां यविष्ठभारतीं ॥ वरूत्रींधिषणांवह ॥ ५ ॥ अभिनोदेवीरवसामहः
शर्मणानृपत्नीः ॥ अच्छिन्नपत्राः सचंतां ॥ इहेंद्राणीमुपह्वयेवरुणानींस्वस्त
ये ॥ अग्नायींसोमपीतये ॥ महीद्यौः पृथिवीचनइमंयज्ञंमिमिक्षतां ॥ पिपृ
तांनोभरीमभिः ॥ तयोरिद्घृतवत्पयोविप्रारिहंतिधीतिभिः ॥ गंधर्वस्यध्रु
वेपदे ॥ स्योनापृथिविभवानृक्षरानिवेशनी ॥ यच्छानः शर्मसप्रथः ॥ ६ ॥ अ
तोदेवाऽअवंतुनोयतोविष्णुर्विचक्रमे ॥ पृथिव्याः सप्तधामभिः ॥ इदंविष्णु
र्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदं ॥ समूढमस्यपांसुरे ॥ त्रीणिपदाविचक्रमेविष्णु
र्गोपाअदाभ्यः ॥ अतोधर्माणिधारयन् ॥ विष्णोः कर्माणिपश्यतयतोव्रता ११

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प
आ

निपस्पन्तो॥इंद्रस्ययुज्यः सखा॥तद्विष्णोः परमंपदंसदापश्यंतिसूरयः॥दिवीव
चक्षुराततं॥तद्विप्रासोविपन्यवोजागृवांसः समिंधते॥विष्णोर्यत्परमंपदं॥७॥
तीव्राःसोमासआगह्याशीर्वंतःसुताइमे॥वायोतान्प्रस्थितान्पिब॥उभादेवा
दिविस्पृशेंद्रवायूहवामहे॥अस्यसोमस्यपीतये॥इंद्रवायूमनोजुवाविप्राहवंतऊतये॥सहस्राक्षाधियस्पती॥मित्रंवयंहवामहेवरुणंसो
मपीतये॥जज्ञानापूतदक्षसा॥ऋतेनयावृतावृधावृतस्यज्योतिष
स्पती॥तामित्रावरुणाहुवे॥८॥वरुणःप्राविताभुवन्मित्रोविश्वा
भिरूतिभिः॥करतांनःसुराधसः॥मरुत्वंतंहवामहइंद्रमासो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०म०
॥१२॥

मपीतये ॥ सजूर्गणेन तृंपतु ॥ इंद्रज्येष्ठा मरुद्गणा देवासः पूषरातयः ॥ वि
श्वेम मश्रुता हवं ॥ हत वृत्रं सुदानव इंद्रेण सहसा युजा ॥ मा नो दुःशंस ई
शत ॥ विश्वान्देवान्हवामहे मरुतः सोमपीतये ॥ उग्रा हि पृश्निमातरः
॥९॥ जयतामिव तन्यतुर्मरुतामेति धृष्णुया ॥ यच्छुभं याथना नरः ॥ न
हस्काराद्विद्युतस्पर्यतो जाताऽअवंतु नः ॥ मरुतो मृळयंतु नः ॥ आ पू
षंचित्रबर्हिषमाघृणे धरुणं दिवः ॥ आजा नष्टं यथा पशुं ॥ पूषा
राजानमाघृणिरपगूळ्हं गुहा हितं ॥ अविंदच्चित्रबर्हिषं ॥ उतो स
मह्यमिंदुभिः षड्युक्तांऽअनुसेषिधत् ॥ गोभिर्यवं न चर्कृषत् ॥१०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अंबयोयंत्यध्वभिर्जामयोऽअध्वरीयतां ।। पृंचतीर्मधुनापयः ।। अमूर्या
उपसूर्येयाभिर्वासूर्यः सह ।। तानोहिन्वंत्वध्वरं ।। अपोदेवीरुपह्वयेत्र य
गावः पिबंतिनः ।। सिंधुभ्यः कर्त्वंहविः ।। अप्स्व १ न्तरमृतमप्सुभेष
जमपामुतप्रशस्तये ।। देवाभवतवाजिनः ।। अप्सुमेसोमोअब्रवी
दंतर्विश्वानिभेषजा ।। अग्निंचविश्वशंभुवमापश्चविश्वभेषजीः
।। ११ ।। आपःपृणीतभेषजंवरूथंतन्वे ३ मम ।। ज्योक्चसूर्यंदृशे ।। इदमा
पः प्रवहतयत्किंचदुरितंमयि ।। यद्वाहमभिदुद्रोह यद्वाशेपउतानृतं ।। आ
पोअद्यान्वचारिषंरसेनसमगस्महि ।। पयस्वानग्नआगहितंमा
रि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

संमाग्नेवर्चसा ॥ संमाग्नेवर्चसासृजसंप्रजयासमायुषा ॥ विद्युर्मेअस्यदेवाइ
न्द्रोविद्यात्सहऋषिभिः ॥ १२ ॥ कस्यनूनंकतमस्यामृतानांमनामहेचारुदेवस्य
नाम ॥ कोनोमह्याअदितयेपुनर्दात्पितरंचदृशेयंमातरंच ॥ अग्नेर्वयंप्र
थमस्यामृतानांमनामहेचारुदेवस्यनाम ॥ सनोमह्याअदितयेपुनर्दात्पित
रंचदृशेयंमातरंच ॥ अभित्वादेवसवितरीशानंवार्याणां ॥ सदावन्भागमीम
हे ॥ यश्चिद्धितइत्थाभगःशशमानःपुरानिदः ॥ अद्वेषोहस्तयोर्दधे ॥ भग
भक्तस्यतेवयमुदशेमतवावसा ॥ मूर्धानंरायऽआरभे ॥ १३ ॥ नहितेक्ष
त्रंनसहोनमन्युंवयश्चनामीपतयंतआपुः ॥ नेमाऽआपोऽअनिमिषं
चरंतीर्नयेवातस्यप्रमिनंत्यभ्वं ॥ अबुध्नेराजावरुणोवनस्योर्ध्वंस्तूपंद १३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दत्ते पूतदक्षः ॥ नीचीनास्थुरुपरि बुध्न एषामस्मे अंतर्निहिताः केतवस्युः ॥
उरुं हि राजा वरुणश्चकार सूर्याय पंथामन्वेतवा उ ॥ अपदे पादा प्रतिधा
तवेऽकरुतापवक्ता हृदयाविधश्चित् ॥ शतं ते राजन् भिषजः सहस्रमुर्वी ग
भीरा सुमतिष्टे ऽअस्तु ॥ बाधस्व दूरे निर्ऋतिं पराचैः कृतं चिदेनः प्रमुमुग्ध्य
स्मत् ॥ अमी य ऋक्षा निहितास उच्चा नक्तं ददृश्रे कुह चिद्दिवेयुः ॥ अदब्धा
नि वरुणस्य व्रतानि विचाकशच्चंद्रमा नक्तमेति ॥ १४ ॥ तत्त्वा यामि ब्रह्म
णा वंदमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ॥ अहेळमानो वरुणेह बोध्यु
रुशंस मान आयुः प्रमोषीः ॥ तदिन्नक्तं तद्दिवा मह्यमाहुस्तदयं केतो हृद
आ वि चष्टे ॥ शुनःशेपो यमह्वद्गृभीतः सोऽस्मान् राजा वरुणो मुमो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० म०
१४
ह
14

कु ॥ शुनःशेपो ह्यह्वद्गृभीतस्त्रिष्वादित्यं द्रुपदेषु बद्धः ॥ अवैनं राजा वरुणः
ससृज्याद्विद्वाँ अदब्धो वि मुमोक्तु पाशान् ॥ अव ते हेळो वरुण नमोभिरव
यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः ॥ क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेता राजन्नेनांसि शिश्रथः
कृतानि ॥ उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधमं वि मध्यमं श्रथाय ॥ अथा
वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥ १५ ॥ यच्चिद्धि ते विशो
यथा प्र देव वरुण व्रतं ॥ मिनीमसि द्यविद्यवि ॥ मा नो वधाय हत्नवे जि
हीळानस्य रीरधः ॥ मा हृणानस्य मन्यवे ॥ वि मृळीकाय ते मनो रथी
रश्वं न संदितं ॥ गीर्भिर्वरुण सीमहि ॥ परा हि मे विमन्यवः पतन्ति व
स्यइष्टये ॥ वयो न वसतीरुप ॥ कदा क्षत्रश्रियं नरमा वरुणं क १४

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रामहे ॥ मृळीकायोरुचक्षसं ॥ १६ ॥ तदित्समानमाशाते वेनंता न प्रयु
छतः ॥ धृतव्रताय दाशुषे ॥ वेदायो वीनां पदमंतरिक्षेण पततां ॥ वेदनाः
वः समुद्रियः ॥ वेदमासो धृतव्रतो द्वादश प्रजावतः ॥ वेदाय उपजायते ॥
वेद वातस्यवर्त्तनि मुरोर्ऋष्वस्य बृहतः ॥ वेदाये अध्यासते ॥ निषसाद
धृतव्रतो वरुणः पस्त्यास्वा ॥ साम्राज्याय सुक्रतुः ॥ १७ ॥ अतो विश्वा
न्यद्भुता चिकित्वां अभिपश्यति ॥ कृतानि या च कर्त्वा ॥ स नो विश्वाहा सु
क्रतुरादित्यः सुपथा करत् ॥ प्र ण आयूंषि तारिषत् ॥ बिभ्रद्द्रापिं हिर
ण्ययं वरुणो वस्त निर्णिजं ॥ परिस्पशो नि षेदिरे ॥ न यं दिप्संति दिप्स
वो न द्रुह्वाणो जनानां ॥ न देवमभिमातयः ॥ उत यो मानुषेष्वा यशश्च

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

केः असाम्या ॥ अस्माकं मुद्दरेष्वा ॥१८॥ परामेयंतिधीतयो गावोनग
व्यूतीरनु ॥ इच्छंतीरुरुचक्षसं ॥ सन्नुवोचावहै पुनर्यतोमेमध्वाभृतं ॥
होतेवक्षदसेप्रियं ॥ दर्शंनुविश्वदर्शतंदर्शंरथमधिक्षमि ॥ एताजुष
तमेगिरः ॥ इमंमेवरुणश्रुधीहवमद्याचमृळय ॥ त्वामवस्युराचके ॥ त्वं
विश्वस्यमेधिरदिवश्चग्मश्चराजसि ॥ सयामनिप्रतिश्रुधि ॥ उदुत्तमंमुमु
ग्धिनोविपाशंमध्यमंचृत ॥ अवाधमानिजीवसे ॥१९॥ वसिष्वाहिमिये
ध्यवस्त्राण्यूर्जांपते ॥ सेमंनोअध्वरंयज ॥ निनोहोतावरेण्यः सदायवि
ष्ठमन्मभिः ॥ अग्नेदिवित्मतावचः ॥ आहिष्मासूनवेपितापिर्यजत्या
पये ॥ सखासख्येवरेण्यः ॥ आनोबर्हीरिशादसोवरुणोमित्रोअर्यमा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सीदं तुमनुषो यथा ॥ ऋग्वैहोतर स्यनो मंद स्य सख्य स्यच ॥ इमाऽऊषु श्रुधी गिरः ॥२०॥ यच्चिद्धि शश्वता तना देवंदेवं यजामहे ॥ त्वे इद्धूयते हविः ॥ प्रियो नो अस्तु विश्पति र्होता मंद्रो वरेण्यः ॥ प्रिया स्वग्नयो वयं ॥ स्वग्न यो हि वार्यं देवासो दधिरे चनः ॥ स्वग्नयो मनामहे ॥ अथा न उभयेषाममृतमर्त्यानां ॥ मिथः सन्तु प्रशस्तयः ॥ विश्वेभिरग्ने अग्निभिरिमं यज्ञमिदं वचः ॥ चनो धाः सहसो यहो ॥२१॥ अश्वं न त्वा वारवंतं वंदध्या अग्निं नमोभिः ॥ सम्राजंतमध्वराणां ॥ सघानः सूनुः शवसा पृथुप्रगामा सुशेवः ॥ मीढ्वाँ अस्माकं बभूयात् ॥ सनो दूराच्चासाच्च निमर्त्यादघायोः ॥ पाहि सदमिद्विश्वायुः ॥ इममूषुत्वमस्माकं सनिं गायत्रं नव्यांसं ॥ अग्ने देवेषु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० प्र० १५

प्रवोचः ॥ आनो भज परमेष्वा वाजेषु मध्यमेषु ॥ शिक्षा वस्वो ऽ अंतमस्य ॥ २३ ॥
विभक्तासि चित्र भानो सिंधो रूर्मा ऽ उपाक ऽ आ ॥ सद्यो दाशुषे क्षरसि ॥
यमग्ने पृत्सु मर्त्यमवा वाजेषु यं जुनाः ॥ स यंता शश्वती रिषः ॥ नकिरस्य
सहंत्य पर्येता कयस्य चित् ॥ वाजो ऽ अस्ति श्रवाय्यः ॥ स वाजं विश्वचर्षे
णिरर्वद्भिरस्तु तरुता ॥ विप्रेभिरस्तु सनिता ॥ जराबोध तद्विविड्ढि विशे
विशे यज्ञियाय ॥ स्तोमं रुद्राय दृशीकं ॥ २३ ॥ स नो महाँ ऽ अनिमानो धूम
केतुः पुरुश्चंद्रः ॥ धिये वाजाय हिन्वतु ॥ स रेवाँ ऽ इव विश्पतिर्दैव्यः केतुः श्र
णोतु नः ॥ उक्थैरग्निर्बृहद्भानुः ॥ नमो महद्भ्यो नमो ऽ अर्भकेभ्यो नमो
युवभ्यो नम ऽ आशिनेभ्यः ॥ यजाम देवान्यदि शक्रवाम माज्यायसः १५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शंसम्माव क्षिर्देवाः ॥२४॥ यत्र ग्रावा पृथुबुध्न ऊर्ध्वो भवति सोतवे ॥ उलूखल
सुतानामवेद्विंद्र जल्गुलः ॥ यत्र द्वाविव जघनाधिषवण्या कृता ॥ उलू० ॥ य
त्र नार्यपच्यवमुपच्यवं च शिक्षते ॥ उलू० ॥ यत्र मंथां विबध्नते रश्मीन्य
मितवा इव ॥ उलू० ॥ यच्चिद्धि त्वं गृहे गृह उलूखलक युज्यसे ॥ इह द्युम
त्तमं वद जयतामिव दुंदुभिः ॥२५॥ उत स्म ते वनस्पते वातो वि वात्यग्रमि
त् ॥ अथो इंद्राय पातवे सुनु सोममुलूखल ॥ आयजी वाजसातमा
ता ह्यु१च्चा विजर्भृतः ॥ हरी इवांधांसि बप्सता ॥ तानो अद्य वनस्पती ऋष्वा य
वृष्वेभिः सोतृभिः ॥ इंद्राय मधुमत्सुतं ॥ उच्छिष्टं चम्वोर्भर सोमं प
वित्र आसृज ॥ नि धेहि गोरधि त्वचि ॥२६॥ यच्चिद्धि सत्य सोमपा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० म०
१७

17

अनाशास्ताऽइव स्मसि ॥ आ तू न इंद्र शंसय गोष्वश्वेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तु
वीमघ ॥ शिप्रिन्वाजानां पते शचीवस्तव दंसना ॥ आ तू० ॥ नि ष्वापया मि
थूदृशा सस्तामबुध्यमाने ॥ ० ॥ ससंतु त्याऽअरातयो बोधंतु शूर रातयः ॥
आ० ॥ समिंद्र गर्दभं मृण नुवंतं पापयामुया ॥ आ तू० ॥ पताति कुंडृणाच्या दू
रं वातो वनादधि ॥ आ तू० ॥ सर्वं परिक्रोशं जहि जंभया कृकदाश्वं ॥ आ तू० ॥ २७ ॥
आ व इंद्रं क्रिविं यथा वाजयंतः शतक्रतुं ॥ मंहिष्ठं सिंच इंदुभिः ॥ शतं वा यः शुची
नां सहस्रं वा समाशिरां ॥ एदु निम्नं न रीयते ॥ सं यन्मदाय शुष्मिण एना ह्य
स्योदरे ॥ समुद्रो न व्यचो दधे ॥ अयमु ते समतसि कपोतऽइव गर्भधिं ॥ वचस्त
च्चिन्नऽओहसे ॥ स्तोत्रं राधानां पते गिर्वाहो वीर यस्य ते ॥ विभूतिरस्तु सू
नृता ॥ २८ ॥ ऊर्ध्वस्तिष्ठा नऊतये स्मिन्वाजे शतक्रतो ॥ समन्येषु ब्रवावहै ॥ १७

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

योगेयोगेतवस्तरंवाजेवाजेहवामहे ॥ सखायइंद्रमूतये ॥ आघागम
द्यदिश्रवत्सहस्रिणीभिरूतिभिः ॥ वाजेभिरुपनोहवं ॥ अनुप्रत्नस्यो
कसोहुवेतुविप्रतिंनरं ॥ यंतेपूर्वंपिताहुवे ॥ तंत्वावयंवयं विश्ववारा
शास्महेपुरुहूतासखेवसोजरितृभ्यः ॥ २९ ॥ अस्माकंशिप्रिणीनां
सोमपाःसोमपाव्नां ॥ सखेवज्रिन्त्सखीनां ॥ तथादस्तुसोमपाःसखेवज्रिं त
तथाकृणु ॥ यथातउश्मसीष्टये ॥ रेवतीर्नःसधमाद्इंद्रेसंतुतुविवाजाः ॥
वां क्षुमंतोयाभिर्मदेम ॥ आघत्वावांत्मनाप्तः स्तोतृभ्योधृष्णवियानः ॥ ऋणोर
क्षंनचक्रयोः ॥ आयद्दुवःशतक्रतवाकामंजरितॄणां ॥ ऋणोरक्षंनशचीभिः ३०
शश्वदिंद्रःपोप्रुथद्भिर्जिगायनानदद्भिःशाश्वसद्भिर्धनानि ॥ सनोहिरण्यर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कतं

सं०प्र० थंदृंसनावान्तसनः सनितासनयेसनौदात् ॥ आश्विनावश्वावत्येषायातं
१८ शवीरया ॥ गोमद्दस्राहिरण्यवत् ॥ समानयोजनोहिवांरथोंवमर्त्यः ॥ समु द्रसा
ईऽअश्विनेयते ॥ न्य १ घ्न्यस्यमूर्धनिचक्रंरथस्ययेमथुः ॥ परिद्यामन्यदी
18 यते ॥ कस्तउषःकधप्रियेभुजेमर्तोऽअमर्त्ये ॥ कंनक्षसेविभावरि ॥ वयं
म हितेऽअमर्त्यांताद्दापराकात् ॥ अश्वेनचित्रेऽअरुषि ॥ त्वंत्येभिरागहि
वाजेभिर्दु हितर्दिवः ॥ अस्मेरयिंनिधारय ॥ ३१ ॥ त्वमग्नेप्रथमोऽअं
गिराऋषिर्देवो देवानामभवःशिवःसखा ॥ तवव्रतेकवयोविद्मनाप
सोजायंतमरुतोभ्राजदृष्टयः ॥ त्वमग्नेप्रथमोऽअंगिरस्तमःकवि १८
र्देवानांपरिभूषसिव्रतं ॥ विभुर्विश्वस्मेभुवनायमेधिरोद्विमाताश
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

युः कतिधाच्चिद्दायवे ॥ त्वमग्ने प्रथमो मातरिश्वन आविर्भव सुक्रतूया
विवस्वते ॥ अरेजेतां रोदसी होतृवूर्येऽसघ्नोर्भारमयजो महो वसो ॥ त्वमग्ने
मनवे द्यामवाशयः पुरूरवसे सुकृते सुकृत्तरः ॥ श्वात्रेण यत् पित्रोर्मुच्यसे
पर्या त्वा पूर्वमनयन्नापरं पुनः ॥ त्वमग्ने वृषभः पुष्टिवर्धन उद्यतस्रुचे
भवसि श्रवाय्यः ॥ य आहुतिं परि वेदा वषट्कृतिमेकायुरग्रे विश आवि
वासिसि ॥ ३२ ॥ त्वमग्ने वृजिनवर्तनिं नरं सक्मन् पिपर्षि विदथे विचर्षणे
॥ यः शूरसाता परितक्म्ये धने दभ्रेभिश्चित्समृता हंसि भूयसः ॥ त्वं तमग्ने
अमृतत्व उत्तमे मर्तं दधासि श्रवसे दिवेदिवे ॥ यस्तातृषाण उभयाय ज

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्र

सं०अ० -मनेमयःकृणोषियऽ आचसूरये॥ त्वंनोऽ अग्नेसनयेधनानांयशसंकारुं

१९ कृणुहिस्तवानः॥ ऋध्यामकर्मापसानवेनदेवैर्द्यावापृथिवीप्रावतंनः॥

त्वंनोऽ अग्नेपित्रोरुपस्थऽ आदेवोदेवेष्वनवद्यजागृविः॥ तनूकृद्बोधिप्र

19 मतिश्चकारवेलंकल्याणवसुविश्वमोपिषे॥ त्वमग्नेप्रमतिस्त्वंपितासि

नस्त्वंवयस्कृत्तवजामयोवयं॥ संत्वारायःशतिनःसंसहस्रिणःसुवीरं

यंतिव्रतपामदाभ्य॥३३॥ त्वामग्नेप्रथममायुमायवेदेवाऽ अकृण्वन्नहु

षस्यविश्पतिं॥ इळामकृण्वन्मनुषस्यशासनींपितुर्यत्पुत्रोममक

स्यजायते॥ त्वंनोऽ अग्नेतवदेवपायुभिर्मघोनोरक्षतन्वश्चवंद्य॥ त्वा १९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तातोकस्यतनयेगवामस्यनिमेषंरक्षमाणस्तवव्रते ॥ त्वमग्नेयज्यवेपा
युरंतरोनिषंगायचतुरक्षइध्यसे ॥ योरातहव्योवृकायधायसेकीरेश्चि
न्मंत्रंमनसावनोषितं ॥ त्वमग्नऽउरुशंसायवाघतेस्पार्हंयद्रेक्णःपरमंवनोषि
त ॥ आध्रस्यचित्प्रमतिरुच्यसेपिताप्रपाकंशास्सिप्रदिशोविदुष्टरः ॥ त्वमग्ने
प्रयतदक्षिणंनरंवर्मेवस्यूतंपरिपासिविश्वतः ॥ स्वादुक्षद्मायोवसतौस्यो
नकृज्जीवयाजंयजतेसोपमादिवः ॥ ३४ ॥ इमामग्नेशरणिंमीमृषोनऽइ
मध्वानंयमगामदूरात् ॥ आपिःपिताप्रमतिःसोम्यानांभृमिरस्यृषिकृ
न्मर्त्यानां ॥ मनुष्वदग्नेऽअंगिरस्वदंगिरोययातिवत्सदनेपूर्ववच्छुचे
॥ अच्छयाह्यावहादैव्यंजनमासादयबर्हिषियक्षिचप्रियं ॥ एतेनाग्ने

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०प्र० २० ब्रह्मणा वावृधस्व शक्रीवा यत्ते चकृमा विदा वा ॥ उत प्रणेष्यभि वस्यो अ
स्मान्त्सं नः सृज सुमत्या वाजवत्या ॥३५॥ इंद्रस्य नु वीर्याणि प्र वोचं या
नि चकार प्रथमानि वज्री ॥ अहन्नहिमन्वपस्ततर्द प्र वक्षणा अभिन
त्पर्वतानां ॥ अहन्नहिं पर्वते शिश्रियाणं त्वष्टास्मै वज्रं स्वर्यं ततक्ष ॥ वाश्रा
इव धेनवः स्यंदमाना अंजः समुद्रमव जग्मुरापः ॥ वृषायमाणोवृणीत सोमं
त्रिकद्रुकेष्वपिबत्सुतस्य ॥ आ सायकं मघवादत्त वज्रमहन्नेनं प्रथमजा
महीनां ॥ यदिंद्राहन्प्रथमजामहीनामान्मायिनाममिनाः प्रोत मायाः ॥ आ
त्सूर्यं जनयन्द्यामुषासं तादीत्ना शत्रुं न किला विवित्से ॥ अहन्वृत्रं वृत्रत
रं व्यंसमिंद्रो वज्रेण महता वधेन ॥ स्कंधांसीव कुलिशेना विवृक्णाहिः २०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

शायत उपपृक् पृथिव्याः ॥३६॥ अयोद्धेव दुर्मदः आ हि जुह्वे महावीरं तुवि
बाधमृजीषं ॥ नातारीदस्य समृतिं वधानां संरुजानाः पिपिषऽ इंद्रशत्रुः ॥ अ
पादहस्तोऽ अपृतन्यदिंद्रमास्य वज्रमधि सानौ जघान ॥ वृष्णो वध्रिः प्रतिमा
नंबुभूषन्पुरुत्रा वृत्रोऽ अशयद्व्यस्तः ॥ नदंन भिन्नममुया शयानं मनो रुहा
णा अति यंत्यापः ॥ याश्चिद्वृत्रो महिना पर्यतिष्ठत्तासामहिः पत्सुतः शीर्बभू
व ॥ नीचावया अभवद्वृत्रपुत्रेंद्रोऽ अस्याः अव वधर्जभार ॥ उत्तरा सूरधर
रः पुत्रः आसीद्दानुः शये सहवत्सा न धेनुः ॥ अतिष्ठंतीनामनिवेशनानां काष्ठा
नां मध्ये निहितं शरीरं ॥ वृत्रस्य निण्यं विचरंत्यापो दीर्घं तमः आशयदिंद्रश
त्रुः ॥३७॥ दासपत्नीरहिगोपाऽ अतिष्ठन्निरुद्धाः आपः पणिनेव गावः ॥ अपां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० प्र०
२१
विलमपिहितं यदासीद्वृत्रं जघन्वां अप तद्ववार ॥ अश्व्यो वारोऽभवस्तदिन्द्र
सृके यत्वा प्रत्यहं देव एकः ॥ अजयो गाः अजयः शूर सोमं अवासृजः सर्तवे सप्त
सिन्धून् ॥ नास्मै विद्युन्न तन्यतुः सिषेध न यां मिहमकिरद्ध्रादुनिं च ॥ इन्द्रश्च
यद्युयुधाते अहिश्चोतापरीभ्यो मघवा विजिग्ये ॥ अहेर्यातारं कमपश्य
इन्द्र हृदि यत्ते जघ्नुषो भीरगच्छत् ॥ नव च यं नवतिं च स्रवन्तीः श्येनो न भी
तोऽतरो रजांसि ॥ इन्द्रो यातोऽवसितस्य राजा शमस्य च शृङ्गिणो वज्र
बाहुः ॥ सेदु राजा क्षयति चर्षणीनामरान्न नेमिः परि ता बभूव ॥ ३८ ॥ श्री
प्र ष्ट द्वि ध्यायः ॥ ॐम् ॥ एतायामोप गव्यन्त इन्द्रमस्माकं सु प्रमतिं वावृधाति ॥ अना
मृणः कुविदादस्य रायो गवां केतं परमावर्जते नः ॥ उपेदहं धनदामप्रतीतं जुष्टां न २१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्येनो वसतिं पतामि ॥ इंद्रं नमस्यन्नुपमेभिरर्कैर्यः स्तोतृभ्यो हव्यो अस्ति यामन् ॥ निस
र्वसेन इषुधीँरसक्त समर्यो गा अजति यस्य वष्टि ॥ चोष्कूयमाण इंद्र भूरि वामं मा पणि
र्भूरस्मदधि प्रवृद्ध ॥ वधीर्हि दस्युं धनिनं घनेनं एकश्चरन्नुपशाकेभिरिंद्र ॥ धनोरधि
विषुणक्ते व्यायन्नयज्वानः सनकाः प्रेतिमीयुः ॥ परा चिच्छीर्षा ववृजुस्त इंद्रायज्वानो
यज्वभिः स्पर्धमानाः ॥ प्र यद्दिवो हरिवः स्थातरुग्र निरव्रताँ अधमो रोदस्योः ॥ ३ ॥ अ
युयुत्सन्ननवद्यस्य सेनामयातयंत क्षितयो नवग्वाः ॥ वृषायुधो न वध्रयो निरष्टाः
प्रवद्भिरिंद्राच्चितयंत आयन् ॥ त्वमेतान्रुदतो जक्षतश्चायोधयो रजस इंद्र पारे ॥
अवादहो दिव आ दस्युमुच्चा प्र सुन्वतः स्तुवतः शंसमावः ॥ चक्राणासः परीण
हं पृथिव्या हिरण्येन मणिना शुंभमानाः ॥ न हिन्वानासस्तितिरुस्त इंद्रं परि स्पशो
अदधात्सूर्येण ॥ परि यदिंद्र रोदसी उभे अबुभोजीर्महिना विश्वतः सीं ॥ अमन्यमा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०१० नां अभिमन्यमाने निर्ब्रह्मभिरधमो दस्युमिंद्र ॥ न ये दिवः पृथिव्या अंतमापुर्न मायाभि
२२ र्धनदां पर्यभूवन् ॥ युजं वज्रं वृषभश्चक्र इंद्रो निर्ज्योतिषा तमसो गा अदुक्षत् ॥ २ ॥
अनु स्वधामक्षरन्नापो अस्यावर्धत मध्य आ नाव्यानां ॥ सध्रीचीनेन मनसा तमिंद्र ओ
हन्मे जिष्ठेन हन्मनाहन्नभि द्यून् ॥ न्याविध्यदिलीबिशस्य दृळ्हा वि शृंगिणमभिनच्छुष्णमिं
द्रः ॥ यावत्तरो मघवन्यावदोजो वज्रेण शत्रुमवधीः पृतन्युं ॥ अभि सिध्मो अजिगा
दस्य शत्रून्वि तिग्मेन वृषभेणा पुरोभेत् ॥ सं वज्रेणासृजद्वृत्रमिंद्रः प्र स्वां मतिम
तिरच्छाशदानः ॥ आवः कुत्समिंद्र यस्मिंचाकन्प्रावो युध्यंतं वृषभं दशद्युं ॥ शफ
22 च्युतो रेणुर्नक्षत द्यामुच्छ्वैत्रेयो नृषाह्याय तस्थौ ॥ आवः शमं वृषभं तुग्र्यासु
क्षेत्रजेषे मघवंछ्वित्र्यं गां ॥ ज्योक्चिदत्र तस्थिवांसो अक्रंछत्रूयतामधरा
वेदनाकः ॥ ३ ॥ त्रिश्चिन्नो अद्या भवतं नवेदसा विभुर्वां याम उत रातिरश्विना ॥ यु २२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वोर्हि यंत्रं हिम्येव वाससोभ्यायंसेन्या भवतं मनीषिभिः ॥ त्रयः पुवयो मधुवाहने र
थे सोमस्य वेना मनु विश्व इद्विदुः ॥ त्रयस्कंभास स्कभिता स आरभे त्रिर्नक्तं याथ
स्त्रिर्वश्विना दिवा ॥ समाने अहंत्रिरवद्यगोहना त्रिरद्य यज्ञं मधुना मिमिक्षतं ॥ त्रिर्वाज
वतीरिषो अश्विना युवं दोषा अस्मभ्यमुषसश्च पिन्वतं ॥ त्रिर्वर्तिर्यातं त्रिरनुव्रते ज
ने त्रिः सुप्राव्ये त्रेधेव शिक्षतं ॥ त्रिर्नांद्यं वहतमश्विना युवं त्रिः पृक्षो अस्मे अक्षे
रेव पिन्वतं ॥ त्रिर्नो रयिं वहतमश्विना युवं त्रिर्देवताता त्रिरुतावतं धियः ॥ त्रिः सौ
भगत्वं त्रिरुत श्रवांसि नस्त्रिष्ठं वां सूरे दुहिता रुहद्रथं ॥ त्रिर्नो अश्विना दिव्यानि
भेषजा त्रिः पार्थिवानि त्रिरु दत्तमद्भ्यः ॥ ओमानं शंयोर्ममकाय सूनवे त्रिधा
तु शर्म वहतं शुभस्पती ॥ ४ ॥ त्रिर्नो अश्विनाय जता दिवे दिवे परि त्रिधातु पृ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०प्र० थिवीमशायतं ॥ तिस्रो नो सत्या रथ्या परावत आत्मेव वातःस्वसराणि गच्छतं ॥ त्रिरश्विना सिं
२३ धुभिः सत्समातृभिस्त्रय आहावास्त्रेधा हविष्कृतं ॥ तिस्रः पृथिवीरुपरि प्रवा दिवो नाकं
रक्षेथे द्युभिरक्तुभिर्हितं ॥ क्व १ त्री चक्रा त्रिवृतो रथस्य क्व १ त्रयो वंधुरो ये सनीडाः ॥ कु
दा योगो वाजिनो रासभस्य येन यज्ञं नासत्योपयाथः ॥ आ नासत्या गच्छतं हूयते ह
विर्मध्वः पिबतं मधुपेभिरासभिः ॥ युवोर्हि पूर्वं सवितोषसो रथमृताय चित्रं घृ
तवंतमिष्यति ॥ आ नासत्या त्रिभिरेकादशैरिह देवेभिर्यातं मधुपेयमश्विना ॥
23 प्रायुस्तारिष्टं नीरपांसि मृक्षतं सेधतं द्वेषो भवतं सचाभुवा ॥ आ नो अश्विना त्रिवृता
रथेनार्वांचं रयिं वहतं सुवीरं ॥ शृण्वंता वामवसे जोहवीमि वृधे च नो भवतं वाजसा
तौ ॥ ५ ॥ ह्वयाम्यग्निं प्रथमं स्वस्तये ह्वयामि मित्रावरुणाविहावसे ॥ ह्वयामि रा
त्रीं जगतो निवेशनीं ह्वयामि देवं सवितारमूतये ॥ आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो नि २३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वेशायन्नमृतंमर्त्यंच॥हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन्॥याति
देवःप्रवतायात्युद्वतायातिशुभ्राभ्यांयजतोहरिभ्यां॥आदेवोयातिसविताप
रावतोपविश्वादुरिताबाधमानः॥अभीवृतंकृशनैर्विश्वरूपंहिरण्यशम्यंयजतो जु
बृहंतं॥आस्थाद्रथंसविताचित्रभानुःकृष्णारजांसितविषींदधानः॥विज
नांछ्यावाःशितिपादोअख्यन्रथंहिरण्यप्रउगंवहंतः॥शश्वद्विशःसवितुर्दैव्यस्यो
पस्थेविश्वाभुवनानितस्थुः॥तिस्रोद्यावःसवितुर्द्वाउपस्थाएकायमस्यभुव
नेविराषाट्॥आणिन्नरथ्यममृताधितस्थुरिहब्रवीतुयउतच्चिकेतत्॥६॥
विसुपर्णोअंतरिक्षाण्यख्यद्गभीरवेपाअसुरःसुनीथः॥क्वेदानींसूर्यः
कश्चिकेतकतमांद्यांरश्मिरस्याततान॥अष्टौव्यख्यत्ककुभःपृथिव्यास्त्रीध

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० ऋ० २४ न्वयोजना सप्त सिंधून्॥ हिरण्याक्षः सविता देव आगाद् धद्रत्ना दाशुषे वार्याणि॥ हि
रण्यपाणिः सविता विचर्षणिरुभे द्यावापृथिवी अंतरीयते॥ अपामीवां बाधते
वेति सूर्यमभि कृष्णेन रजसा द्यामृणोति॥ हिरण्यहस्तो असुरः सुनीथः सु
24 मृळीकः स्ववां यात्वर्वाङ्॥ अपसेधन्रक्षसो यातुधानानस्थाद्देवः प्रतिदोषं गृ
णानः॥ ये ते पंथाः सवितः पूर्व्यासोरेणवः सुकृता अंतरिक्षे॥ तेभिर्नो अद्य प
धि थिभिः सुगेभी रक्षा च नो अधि च ब्रू हि देव॥ ७॥ प्र वो यह्वं पुरूणां विशां देवयतीनां
॥ अग्निं सूक्तेभिर्वचोभिरीमहे यं सीमिदन्य ईळते॥ जनासो अग्निं दधिरे सहोवृ
धं हविष्मंतो विधेम ते॥ स त्वं नो अद्य सुमना इहाविता भवा वाजेषु संत्य॥ प्र त्वा
दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसं॥ महस्ते सतो विचरंत्यर्चयो दिवि स्पृशंति भा २०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न वः ॥ देवासस्त्वावरुणो मित्रो अर्यमासंदूतंप्रत्नमिंधते ॥ विश्वंसो अग्ने जयतित्वया
धनंयस्तेददाशमर्त्यः ॥ मंद्रोहोतागृहपतिरग्नेदूतो विशामसि ॥ त्वेविश्वासंगतानि
व्रताध्रुवायानिदेवा अकृण्वत ॥ ८ ॥ त्वेइदग्नेसुभगेय विष्ठ्य विश्वमाहूयतेह
विः ॥ सत्वन्नो अद्यसुमनाउतापरंयक्षिदेवान्त्सुवीर्या ॥ तंघेमित्थानमस्विनउ
पस्वराजमासते ॥ होत्राभिरग्निंमनुषः समिंधतेतितिर्वांसो अतिस्रिधः ॥ घ्नंतो
वृत्रमतरन्रोदसी अपउरुक्षयायचक्रिरे ॥ भुवत्कण्वेवृषाद्युम्न्याहुतः क्रं
ददश्वोगविष्टिषु ॥ संसीदस्वमहां असिशोचस्वदेववीतमः ॥ विधूममग्ने अ
रुषमियेध्यसृजप्रशस्तदर्शतं ॥ यंत्वादेवासोमनवेदधुरिहयजिष्ठंहव्यवाह
न ॥ यंकण्वोमेध्यातिथिर्धनस्पृतंयंवृषायमुपस्तुतः ॥ ९ ॥ यमग्निंमेध्या
५ तिथिःकण्वईधऋतादधि ॥ तस्यप्रेषोदीदियुस्तमिमाऋचस्तमग्निंवर्धयामसि ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०प्र० २५

रायस्पूर्धि स्वधा वोस्तिहि ले मैदेवेष्वाप्यं ॥ त्वं वाजस्य श्रुत्यस्य राजसि स नो मृळ

महां असि ॥ ऊर्ध्व ऊषुण ऊतयेतिष्ठादेवो न सविता ॥ ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदं

जिभिर्वाघद्भिर्विह्वयामहे ॥ ऊर्ध्वो नः पाह्यंहसो निकेतुना विश्वं समत्रिणं

दह ॥ कृधी न ऊर्ध्वाञ्चरथाय जीवसे विदादेवेषु नो दुवः ॥ पाहि नो अग्ने रक्ष

सः पाहि धूर्तेरराव्णः ॥ पाहि रीषत उत वा जिघांसतो बृहद्भानो यविष्ठ्य ॥

॥१०॥ घनेव विष्वग्विजह्यराव्णस्तपुर्जम्भयो अस्मध्रुक् ॥ यो मर्त्यः शिशी

तेऽत्यक्तुभिर्मा नः सरिपुरीशत ॥ अग्निर्वव्ने सुवीर्यमग्निः कण्वाय

सौभगं ॥ अग्निः प्रावन्मित्रोत मेध्यातिथिमग्निः साता उपस्तुतं ॥ अग्नि

ना तुर्वशं यदुं परावत उग्रादेवं हवामहे ॥ अग्निर्नयन्नववास्त्वं बृहद्रथं तु

र्वीतिं दस्यवे सहः ॥ नि त्वामग्ने मनुर्दधे ज्योतिर्जनाय शाश्वते ॥ दीदेथ कण्व २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऋतजातउक्षितोयंनमस्यंति कृष्टयः ॥ त्वेषासोअग्नेरमवंतोअर्चयोभीमासो
नप्रतीतये ॥ रक्षस्विनःसदमिद्यातुमावतोविश्वंसमत्रिणंदह ॥ ११ ॥ क्रीळं
वःशर्धोमारुतमनर्वाणंरथेशुभं ॥ कण्वाअभिप्रगायत ॥ येपृषतीभिरृष्टि
भिःसाकंवाशीभिरंजिभिः ॥ अजायंतस्वभानवः ॥ इहेवशृण्वएषांकशाहस्तेषुय
द्वदान् ॥ नियामंचित्रमृंजते ॥ प्रवःशर्धायघृष्वयेत्वेषद्युम्नायशुष्मिणे ॥ देव
त्तंब्रह्मगायत ॥ प्रशंसागोष्वघ्न्यंक्रीळंयच्छर्धोमारुतं ॥ जंभेरसस्यवावृधे ॥ १२ ॥
कोवोवर्षिष्ठआनरोदिवश्चग्मश्चधूतयः ॥ यत्सीमंतंनधूनुथ ॥ निवोयामायमा
नुषोदध्रउग्रायमन्यवे ॥ जिहीतपर्वतोगिरिः ॥ येषामज्मेषुपृथिवीजुजुर्वां
इवविश्पतिः ॥ भियायामेषुरेजते ॥ स्थिरंहिजानमेषांवयोमातुर्निरेतवे ॥ यत्सी
मनुद्विताशवः ॥ उदुत्येसूनवोगिरःकाष्ठाअज्मेष्वत्नत ॥ वाश्राअभिज्ञुयातवे ॥ १३

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०अ० त्वंचिद्घादीर्घंपृथुंमिहोनपातममृध्रं ॥प्रच्यावयंतियामभिः॥ मरुतोयद्धवो
२५ बलंजनाँअचुच्यवीतन॥गिरीँरचुच्यवीतन॥यद्धयांतिमरुतःसंहब्रुवते
ध्वन्ना॥शृणोतिकश्चिदेषां॥प्रयातशीभमाशुभिःसंतिकण्वेषुवोदुवः॥
तत्रोषुमादयाध्वै॥अस्तिहिष्मामदायवस्स्मसिष्मावयमेषां॥विश्वंचिदा
युर्जीवसे॥१४॥कद्धनूनंकधप्रियःपितापुत्रंनहस्तयोः॥दधिध्वेवृक्तब
र्हिषः॥क्वनूनंकद्वोअर्थंगंतादिवोनपृथिव्याः॥क्ववोगावोनरण्यंति॥क्ववःसु
म्नानव्यांसिमरुतःक्वसुविता॥क्वो३विश्वानिसौभगा॥यद्यूयंपृश्निमा
तरोमर्तासःस्यातन॥स्तोतावोअमृतस्स्यात्॥मावोमृगोनयवसेजरिताभू
दजोष्यः॥पथायमस्यगादुप॥१५॥मोषुणःपरापरानिर्ऋतिर्दुर्हणावधीत्॥ राम
पदीष्टतृष्णयासह॥सत्यंत्वेषाअमवंतोधन्वंचिदारुद्रियासः॥मिहंकृण्वंत्य २५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वातां ॥ वाश्रेववि द्युन्मिमाति वत्सं न माता सिषक्ति ॥ यदेषां वृष्टिर सर्जि ॥ दि
वाचित्तमः कृण्वंति पर्जन्येनोदवाहेन ॥ यत्पृथिवीं व्युंदंति ॥ अध स्वनान्म
रुतां विश्वमासद्म पार्थिवं ॥ अरेजंत प्र मानुषाः ॥ १६ ॥ मरुतो वीळु पाणिभि
श्चित्रा रोधस्वतीरनु ॥ यातेमखिद्रयामभिः ॥ स्थिरा वः संतु नेमयो रथा अश्वास एषां ॥
सुसंस्कृता अभीशवः ॥ अच्छा वदा तना गिरा जरायै ब्रह्मणस्पतिं ॥ अग्निं मित्रं न द
र्शतं ॥ मिमीहि श्लोकमास्ये पर्जन्य इव ततनः ॥ गाय गायत्रमुक्थ्यं ॥ वंदस्व मा
रुतं गणं त्वेषं पनस्युमर्किणं ॥ अस्मे वृद्धा असन्निह ॥ १७ ॥ प्र यद्दित्था परा
वतः शोचिर्न मानमस्यथ ॥ कस्य क्रत्वा मरुतः कस्य वर्पसा कं याथ कं ह धूतयः ॥
स्थिरा वः संत्वायुधा पराणुदे वीळू उत प्रतिष्कभे ॥ युष्माकमस्तु तविषी पनी
यसी मा मर्त्यस्य मायिनः ॥ परा ह यत्स्थिरं हथ नरो वर्तयथा गुरु ॥ विया

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰प्र॰
२७.

थन वनिनेः पृथिव्याव्याशाः पर्वतानां ॥ न हि वः शत्रुर्विविदे अधि द्यविन भूम्यां रिशादसः

युष्माकमस्तु तविषी तना युजा रुद्रासो नूचिदाधृषे ॥ प्र वेपयंति पर्वतान्वि विंचंति

वनस्पतीन् । प्रो ऽ आरत मरुतो दुर्मदा इव देवासः सर्वया विशा ॥ १८ ॥ उपो रथेषु

पृषतीरयुग्ध्वं प्रष्टिर्वहति रोहितः ॥ आ वो यामाय पृथिवी चिदश्रोदबीभयंत

मानुषाः ॥ आ वो मक्षू तनाय कं रुद्रा अवो वृणीमहे ॥ गंता नूनं नोवसा यथा पुरेत्था

कण्वाय बिभ्युषे ॥ युष्मेषितो मरुतो मर्त्येषितः आ यो नो ऽ अभ्व ईषते ॥ वि तं युयो

त शवसा व्योजसा वि युष्माकाभिरूतिभिः ॥ असामि हि प्रयज्यवः कण्वं दद प्रचेतसः

॥ असामिभिर्मरुत आ न ऊतिभिर्गंता वृष्टिं न विद्युतः ॥ असाम्योजो बिभृथा सुदा

नसो ऽ सामि धूतयः शवः ॥ ऋषिद्विषे मरुतः परिमन्यव इषुन्न सृजत द्विषं ॥ १९ ॥ उ २७

27

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

त्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवयंतस्त्वेमहे ॥ उप प्रयंतु मरुतः सुदानव इंद्र प्राशूर्भवा स
चा ॥ त्वामिद्धि सहसस्पुत्र मर्त्य उपब्रूते धने हिते ॥ सुवीर्यं मरुत आ स्वश्व्यं दधी
त यो व आचके ॥ प्रैतु ब्रह्मणस्पतिः प्र देव्येतु सूनृता ॥ अच्छा वीरं नर्यं पङ्क्तिराध
सं देवा यज्ञं नयंतु नः ॥ यो वाघते ददाति सूनरं वसु स धत्ते अक्षिति श्रवः ॥ तस्मा
इळां सुवीरामा यजामहे सुप्रतूर्तिमनेहसं ॥ प्र नूनं ब्रह्मणस्पतिर्मंत्रं वदत्युक्थ्यं
॥ यस्मिन्निंद्रो वरुणो मित्रो अर्यमा देवा ओकांसि चक्रिरे ॥ २० ॥ तमिद्वोचेमा विद
थेषु शंभुवं मंत्रं देवा अनेहसं ॥ इमां च वाचं प्रतिहर्यथा नरो विश्वेद्वामा वो अश्नव
त् ॥ को देवयंतमश्नवज्जनं को वृक्तबर्हिषं ॥ प्रप्र दाश्वान्पस्त्याभिरस्थितांतर्वाव
त्क्षयं दधे ॥ उप क्षत्रं पृंचीत हंति राजभिर्भये चित्सुक्षितिं दधे ॥ नास्य वर्त्ता

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०म०
२८

न तं रुहा महाधने नार्भे अस्तिव ज्रिणः ॥ २१ ॥ यं रक्षंति प्रचेतसो वरुणो मित्रो अ
र्यमा ॥ नू चित्स दभ्यते जनः ॥ यं बाहुतेव पिप्रति पांति मर्त्यं रिषः ॥ अरिष्टः सर्व
एधते ॥ वि दुर्गा वि द्विषः पुरो घ्नंति राजान एषां ॥ नयंति दुरिता तिरः ॥ सुगः पंथा अ
नृक्षर आदित्यास ऋतं यते ॥ नात्रावखादो अस्ति वः ॥ यं यज्ञं नयथा नर आदि
त्या ऋजुना पथा ॥ प्र वः स धीतये नशत् ॥ २२ ॥ स रत्नं मर्त्यो वसु विश्वं तोकमुत
त्मना ॥ अच्छा गच्छत्यस्तृतः ॥ कथा राधाम सखायः स्तोमं मित्रस्यार्यम्णः ॥
महि प्सरो वरुणस्य ॥ मा वो घ्नंतं मा शपंतं प्रति वोचे देवयंतं ॥ सुम्नैरिद्व आ वि
वासे ॥ चतुरश्चिद्ददमानाद्बिभीयादा निधातोः ॥ न दुरुक्ताय स्पृहयेत् ॥ २३ ॥
सं पूषन्नध्वनस्तिर व्यंहो विमुचो नपात् ॥ सक्ष्वा देव प्रणस्पुरः ॥ यो नः पूषन्नघो २८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वृकोदुःशेव आदिदेशति ॥ अपस्मतंपथोजहि ॥ अपत्यंपरिपंथिनंमुषीवाणंहु
रश्चितं ॥ दूरमधिस्रुतेरज ॥ त्वंतस्यद्वयाविनो घशंसस्यकस्यचित् ॥ पदाभितिष्ठ
तपुषिं ॥ आतत्तेदस्रमंतुमः पूषंनवोवृणीमहे ॥ येनेपितॄनचोदयः ॥२४॥ अ
धानोविश्वसोभगहिरण्यवाशीमत्तम ॥ धनानिसुषणाकृधि ॥ अतिनःसश्चतो
नयसुगानःसुपथाकृणु ॥ पूषंनिहक्रतुंविदः ॥ अभिसूयवसंनयननवज्वारो
अध्वने ॥०॥ शग्धिपूर्धिप्रयंसिचशिशीप्रासुदरं ॥०॥ नपूषणंमेथामसिसू
क्तैरभिगृणीमसि ॥ वसूनिदस्ममीमहे ॥२५॥ कद्रुद्रायप्रचेतसेमीढुष्टमाय तव्यसे ॥
आयसे ॥ वोचेमशंतमंहृदे ॥ यथानोअदितिःकरत्पश्वेनृभ्योयथागवे ॥ यथा
तोकायरुद्रियं ॥ यथानोमित्रोवरुणोयथारुद्रश्चिकेतति ॥ यथाविश्वेसजोषसः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हि

सं०प्र० गाथपतिं मेधपतिं रुद्रं जलाषभेषजं ॥ तच्छंयोः सुम्नमीमहे ॥ यः शुक्र इव सूर्यो हिरण्यमि
२९ व रोचते ॥ श्रेष्ठो देवानां वसुः ॥ २६ ॥ शं नः करत्यर्वते सुगं मेषाय मेष्ये ॥ नृभ्यो नारिभ्यो गवे ॥
अस्मे सोम श्रियमधि नि धेहि शत स्य नृणां ॥ महि श्रवस्तुविनृम्णं ॥ मा नः सोमपरिबाधो
मारातयो जुहुरंत ॥ आ न इंदो वाजे भज ॥ यास्ते प्रजा अमृतस्य परस्मिन्धामन्नृतस्य ॥ मूर्धा
नाभा सोम वेन आभूषंतीः सोम वेदः ॥ २७ ॥ अग्ने विवस्वदुषसश्चित्रं राधो अमर्त्य ॥ आ दा
शुषे जातवेदो वहा त्वमद्या देवाँ उषर्बुधः ॥ जुष्टो हि दूतो असि हव्यवाहनोऽग्ने रथीरध्वराणां
॥ सजूरश्विभ्यामुषसा सुवीर्यमस्मे धेहि श्रवो बृहत् ॥ अद्या दूतं वृणीमहे वसुमग्निं पु
रुप्रियं ॥ धूमकेतुं भाऋजीकं व्युष्टिषु यज्ञानामध्वरश्रियं ॥ श्रेष्ठं यविष्ठमतिथिं स्वा
हुतं जुष्टं जनाय दाशुषे ॥ देवाँ अच्छा यातवे जातवेदसमग्निमीळे व्युष्टिषु ॥ स्तविष्या
मि त्वामहं विश्वस्यामृत भोजन ॥ अग्ने त्रातारममृतं मियेध्य यजिष्ठं हव्यवाहन ॥ २८ ॥ २९

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्रु शंसो बोधि गृणते यविष्ठ्य मधुजिह्वः स्वाऽहुतः ॥ प्रस्कण्वस्य प्रतिरं नायुर्जीव
से नमस्या दैव्यं जनं ॥ होतारं विश्ववेदसं सं हि त्वा विश इंधते ॥ स आवह पुरुहू
त प्रचेतसोऽग्ने देवां इह द्रवत् ॥ सवितारमुषसमश्विना भगमग्निं व्युष्टिषु क्षपः
॥ कण्वासस्त्वा सुतसोमास इंधते हव्यवाहं स्वध्वर ॥ पतिर्ह्यध्वराणामग्ने दूतो वि
शामसि ॥ उषर्बुध आवह सोमपीतये [illegible] देवां अद्य स्वर्दृशः ॥ अ
ग्ने पूर्वा अनूषसो विभावसो दीदेथ विश्वदर्शतः ॥ असि ग्रामेष्ववितां पुरोहितो
ऽसि यज्ञेषु मानुषः ॥ २९ ॥ नि त्वा यज्ञस्य साधनमग्ने होतारमृत्विजं ॥ मनुष्वद्दे
व धीमहि प्रचेतसं जीरं दूतममर्त्यं ॥ यद्देवानां मित्रमहः पुरोहितोंतरो यासि
दूत्यं ॥ सिंधोरिव प्रस्वनितास ऊर्मयोऽग्नेर्भ्राजंते अर्चयः ॥ श्रुधि श्रुत्कर्ण वह्निभि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं॰म॰ देवैरग्ने सयावभिः ॥ आसीदंतु बर्हिषि मित्रो अर्यमा प्रातर्यावाणो अध्व
३० रं ॥ श्टण्वंतु स्तोमं मरुतः सुदानवो ऽग्निजिह्वा ऋतावृधः ॥ पिबतु सोमं वरुणो
धृतव्रतो ऽश्विभ्यामुषसा सजूः ॥ ३० ॥ त्वमग्ने वसूँरिह रुद्राँ आदित्याँ उत ॥ य
जा स्वध्वरं जनं मनुजातं घृतप्रुषं ॥ श्रुष्टीवानो हि दाशुषे देवा अग्ने विचेत
सः ॥ तान्रोहिदश्व गिर्वणस्त्रयस्त्रिंशतमावह ॥ प्रियमेधवदत्रिवज्जातवे
दो विरूपवत् ॥ अंगिरस्वन्महिव्रत प्रस्कण्वस्य श्रुधी हवं ॥ महिकेरव ऊतये
प्रियमेधा अहूषत ॥ राजंतमध्वराणामग्निं शुक्रेण शोचिषा ॥ घृताहवन संत्ये
मा उ षु श्रुधी गिरः ॥ याभिः कण्वस्य सूनवो हवंते ऽवसे त्वा ॥ ३१ ॥ त्वां चित्रश्रवस्त
म हवंते विक्षु जंतवः ॥ शोचिष्केशं पुरुप्रिया ग्ने हव्याय वोळ्हवे ॥ नि त्वा हो ३१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नारमृत्विजंद्दधिरेवस्फवित्तमं ॥ श्रुत्कर्णसप्रथस्तमंविप्राअग्नेदिवि ष्टिषु ॥ आत्वाविप्राअचुच्यवुःस्फतसोमाअभिप्रयः ॥ बृहद्भाबि भ्रतोहविरग्नेमर्त्तायदाशुषे ॥ प्रातर्याव्णःसहस्कृतसोमपेयाय संत्य ॥ इहाद्यदैव्यंजनंबर्हिरासादयावसो ॥ अर्वाचंदैव्यंजनमग्नेय क्ष्वसहूतिभिः ॥ अयंसोमःसुदानवस्तंपाततिरोऽह्न्यं ॥ ३२ ॥ एषो उषाअपूर्व्याव्युच्छतिप्रियादिवः ॥ स्तुषेवामश्विनाबृहत् ॥ यादस्रासिं धुमातरामनोतरारयीणां ॥ धियादेवावसुविदा ॥ वच्यंतेवांककुहासो जूर्णायामधिविष्टपि ॥ यद्वांरथोविभिष्पतात् ॥ हविषाजारोअपांपिप र्तिपपुरिर्नरा ॥ पिताकुटस्यचर्षणिः ॥ आदारोवांमतीनांनासत्यामत वचसा ॥ पातंसोमस्यधृष्णुया ॥ ३३ ॥ यानःपीपरदश्विनाज्योतिष्मतीतमस्तिरः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं०प्र० रः ॥ तामस्मे रासाथामिषं ॥ आ नो नावा मतीनां यातं पाराय गंतवे ॥ युंजा
३१ थामश्विना रथं ॥ अरित्रं वां दिवस्पृथु तीर्थे सिंधूनां रथः ॥ धिया युयुज्र इं
दवः ॥ दिवस्कण्वास इंदवो वसु सिंधूनां पदे ॥ स्वं वव्रिं कुह धित्सथः ॥ अभूदु
भा उ अंशवे हिरण्यं प्रति सूर्यः ॥ व्यख्यज्जिह्वयासितः ॥ ३४ ॥ अभूदु पारमे
तवे पंथा ऋतस्य साधुया ॥ अदर्शि वि स्रुतिर्दिवः ॥ तत्तदिदश्विनोरवो जरि
ता प्रति भूषति ॥ मदे सोमस्य पिप्रतोः ॥ वावसाना विवस्वति सोमस्य पी
त्या गिरा ॥ मनुष्वच्छंभू आ गतं ॥ युवोरुषा अनु श्रियं परिज्मनोरुपा
चरत् ॥ ऋता वनथो अक्तुभिः ॥ उभा पिबतमश्विनोभा नः शर्म यच्छ
तं ॥ अविद्रियाभिरूतिभिः ॥ ३५ ॥ इति प्रथमाष्टके तृतीयोध्यायः ॥
अयं वां मधुमत्तमः सुतः सोम ऋतावृधा ॥ तमश्विना पिबतं ३१

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पत॒ऽउसोन यतिपा॒क्षिणः॥ ६॥ वीया॒सृजतिस॒मनं॒व्य१॑र्थिनः प॒दंनवे॑त्योदती॥ वयो॒नकि॑ष्टे
पप्तिवां॑सःऽआसते॒व्यु॑ष्टौवाजिनीवति॥ एषायु॑क्तपरा॒वतः सूर्य॑स्योदय॑नादधि॥ श॒तंर॑थे
भिःसुभगो॒षाऽइ॒यंवियात्य॒भिमानुषान्॥ विश्व॑मस्यानानामच॒क्षसे॒जग॒ज्ज्योतिष्कृ॑णोति
सू॒नरी॥ अपद्वे॑षोम॒घोनीदु॒हितादि॒वःऽउषाऽउच्छ॒दप॒स्रिधः॥ उष॒ऽआभा॑हिभा॒नुनाच॒न्द्रेण॑ चं
दु॒हितर्दि॒वः॥ आव॒हन्ती॒भूर्य॒स्मभ्यं॒सौभ॑गंव्यु॒च्छन्ती॒दिवि॑ष्टिषु॥ विश्व॑स्य॒हिप्राण॑नं॒जीव॑नं॒
त्वेवियदु॒च्छसि॑सूनरि॥ सानो॒रथे॑नबृह॒ताविभावरि॒श्रुधि॑चित्रामघे॒हवं॑॥ ४॥ उषो॒वाजं॒
हिवंस्व॒यश्चि॒त्रोमानु॑षे॒जने॥ तेनाव॑हसु॒कृतो॑ऽअध्व॒राँऽउपये॒त्वागृ॒णन्ति॒वह्न॑यः॥ विश्वा॑न्दे
वांऽआव॑हसोमपीत॒येऽन्तरि॑क्षादुषस्त्व॑म्॥ सास्मासु॑धा॒गोमदश्वा॑वदु॒क्थ्य१॑मुषो॒वाजं॑सु॒वीर्यं॑॥
यस्या॒रुश॑न्तोऽअ॒र्चयः प्रतिभ॒द्राऽअदृ॑क्षत॥ सानो॑र॒यिंवि॒श्ववा॑रंसु॒पेश॑सम॒ुषाद॑दातु॒सुग्म्य॑म्॥ ये ह
चि॒द्धित्वामृष॑यः पूर्वऽऊतये॒जुहू॒रेऽव॑सेमहि॥ सानः॒स्तोमाँ॑ऽअ॒भिगृ॑णीहि॒राध॒सोषः॑शु॒क्रेण

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

३३

॥सं॰प्र॰अ॰
॥३१॥

शोचिषा ॥ उषो यदद्य भानुना वि द्वारावृणवो दिवः ॥ प्र नो यच्छतादवृकं पृथु च्छर्दिः प्र देवि गो
मतीरिषः ॥ सं नो राया बृहता विश्वपेशसा मिमिक्ष्वा समिळाभिरा ॥ सं द्युम्नेन विश्वतुरो
षो महि सं वाजैर्वाजिनीवति ॥ ५ ॥ उषो भद्रेभिरा गहि दिवश्चिद्रोचनादधि ॥ वहन्त्वरुण
प्सवऽउप त्वा सोमिनो गृहं ॥ सुपेशसं सुखं रथं यमध्यस्था उषस्त्वं ॥ तेना सुश्रवसं जन
म्प्रावाद्य दुहितर्दिवः ॥ वयश्चित्ते पतत्रिणो द्विपच्चतुष्पदर्जुनि ॥ उषः प्रारन्नृतूँरनु दि
वोऽअंतेभ्यस्परि ॥ व्युछंती हि रश्मिभिर्विश्वमाभासि रोचनं ॥ तां त्वामुषर्वसूयवो गीर्भिः
कण्वाऽअहूषत ॥ ६ ॥ उदु त्यं जातवेदसं देवं वहंति केतवः ॥ दृशे विश्वाय सूर्यं ॥ अप त्ये ता
यवो यथा नक्षत्रा यन्त्यक्तुभिः ॥ सूराय विश्वचक्षसे ॥ अदृश्रमस्य केतवो वि रश्मयो जनाँऽ
अनु ॥ भ्राजंतोऽअग्नयो यथा ॥ तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य ॥ विश्वमा भासि रो ॥राम॥
चनं ॥ प्रत्यङ् देवानां विशः प्रत्यङ्ङुदेषि मानुषान् ॥ प्रत्यङ् विश्वं स्वर्दृशे ॥ ७ ॥ येना पावक चक्ष ॥३२॥

31/2

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तिरोअह्न्यं धत्तंरत्नानिदाशुषे ।। त्रिवंधुरेण त्रिवृतासुपेशसारथेना यातमश्विना ।।
कण्वासोवांब्रह्मकृण्वंत्यध्वरेतेषांसुशृणुतंहवं ।। अश्विनामधुमत्तमंपातंसोममृ
तावृधा ।। अथाद्यदस्रावसुबिभ्रतारथेदाश्वांसमुपगच्छतं ।। त्रिषधस्थेबर्हिषिवि
श्ववेदसामध्वायज्ञंमिमिक्षतं ।। कण्वासोवांसुतसोमाअभिद्यवोयुवांहवंतेअ
श्विना ।। याभिःकण्वमभिष्टिभिःप्रावतंयुवमश्विना ।। ताभिःष्वस्माँअवतंशुभस्प
तीपातंसोममृतावृधा ।। ३ ।। सुदासेदस्रावसुबिभ्रतारथेपृक्षोवहतमश्विना ।।
रयिंसमुद्रादुतवादिवस्पर्यस्मेधत्तंपुरुस्पृहं ।। यन्नासत्यापरावतियद्वास्थोअ
धितुर्वशे ।। अतोरथेनसुवृतानआगतंसाकंसूर्यस्यरश्मिभिः ।। अर्वांचावांसप्तयोध्व
रश्रियोवहंतुसवनेदुप ।। इषंपृंचंतासुकृतेसुदानवआबर्हिःसीदतंनरा ।। तेननासत्या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सं० म० सत्यागतंरथेनसूर्यस्त्वचा ॥ येनशश्वदूहथुर्दाशुषेवसुमध्वःसोमस्यपीतये ॥ उक्थेभि
३२ रर्वागवसेपुरूवसूअर्कैश्चनिह्वयामहे ॥ शश्वत्कण्वानांसदसिप्रियेहिकंसोमंपपथुरश्विना
॥ २ ॥ सहवामेननउषोव्युच्छादुहितर्दिवः ॥ सहद्युम्नेनबृहताविभावरिरायादेविदास्वती ॥
अश्वावतीर्गोमतीर्विश्वसुविदोभूरिच्यवन्तवस्तवे ॥ उदीरयप्रतिमासूनृताउष
श्चोदराधोमघोनां ॥ उवासोषाउच्छाच्चनुदेवीजीरारथानां ॥ येअस्याआचर
णेषुदध्रिरेसमुद्रेनश्रवस्यवः ॥ उषोयेतेप्रयामेषुयुंजतेमनोदानायसू
रयः ॥ अत्राहतत्कण्वएषांकण्वतमोनामगृणातिनृणां ॥ आघायो
षेवसूनर्युषायातिप्रभुंजती ॥ जरयंतीवृजनंप
द्वदीयतउत्पातयतिपक्षिणः ॥ ३ ॥ ३२

क्षसा भुरण्यन्तं जनाँ अनु ॥ त्वं वरुण पश्यसि ॥ वि द्यामेषि रजस्पृथ्वहा मिमानो अक्तुभिः ॥ पश्यं
जन्मानि सूर्य ॥ सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्य ॥ शोचिष्केशं विचक्षण ॥ अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः सू
रो रथस्य नप्त्यः ॥ ताभिर्याति स्वयुक्तिभिः ॥ उद्वयं तमसस्परि ज्योतिष्पश्यन्त उत्तरं ॥ देवं देवत्रा
सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमं ॥ उद्यन्नद्य मित्रमह आरोहन्नुत्तरां दिवं ॥ हृद्रोगं मम सूर्य हरिमाणं च
नाशय ॥ शुकेषु मे हरिमाणं रोपणाकासु दध्मसि ॥ अथो हारिद्रवेषु मे हरिमाणं नि दध्मसि ॥ उद
गादयमादित्यो विश्वेन सहसा सह ॥ द्विषन्तं मह्यं रन्धयन्मो अहं द्विषते रधं ॥ ८ ॥ अभि त्यं मेषं पु
रुहूतमृग्मियमिन्द्रं गीर्भिर्मदता वस्वो अर्णवं ॥ यस्य द्यावो न विचरन्ति मानुषा भुजे मंहिष्ठमभि विप्रम
न्र र्चत ॥ अभीमवन्वन्स्वभिष्टिमूतयोऽन्तरिक्षप्रां तविषीभिरावृतं ॥ इन्द्रं दक्षास ऋभवो मदच्युतं शतक्रतुं
जवनी सूनृतारुहत् ॥ त्वं गोत्रमङ्गिरोभ्योऽवृणोरपोतात्रये शतदुरेषु गातुवित् ॥ ससेन चिद्विमदायाव
हो वस्वाजावद्रिं वावसानस्य नर्तयन् ॥ त्वमपामपिधानावृणोरपाधारयः पर्वते दानुमद्वसु ॥ वृत्रं
यदिन्द्र शवसावधीरहिमादित्सूर्यं दिव्यारोहयो दृशे ॥ त्वं मायाभिरप मायिनोऽधमः स्वधाभिर्ये

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अधिष्णुसानवजुह्वत ॥ त्वंपिबोन्नृमणः मारुजःपुरःप्रक्षाजिम्योनंदस्युहत्सेषाविपा ॥१॥ त्वंकुत्संसु
स्मुहत्सेषाविपारंधयोतिथिग्वायशंबरं ॥ मुद्रातंतंचिदर्भुदंनिक्रमीः पद्मसनादेवदस्युहसोयज
ज्ञिषे ॥ त्वेविश्वा [redacted] तविषीसध्रियग्घितानवराधः सोमपीथायहर्षते ॥ तववज्रश्चिकि
तेबाह्वोर्हितोवृश्चा शत्रोरवविश्वानिवृष्ण्या ॥ विजानीह्यार्यान्येचदस्यवोबर्हिष्मतेरंधयाशा
सदव्रतान ॥ शाकीभवयजमानस्यचोदिताविश्वेत्तातेसधमादेषुचाकन ॥ अनुव्रतायरंधयन्नप
व्रतानाभूभिरिंद्रः श्नथयन्ननाभुवः ॥ वृद्धस्यचिद्वर्धतोद्यामिनक्षतस्तवानोवम्रोविजघानसंदि
हः ॥ तक्षद्यत्तऽउशनासहसासहोविरोदसीमज्मनाबाधतेशवः ॥ आत्वावातस्यनृमणोमनो
युजऽआपूर्यमाणमवहन्नभिश्रवः ॥१०॥ मंदिष्टयदुशनेकाव्येसचाँइंद्रोवंकूवंकुतराधितिष्ठ
ति ॥ उग्रोययिंनिरपःस्रोतसासृजद्विशुष्णस्यदृंहितारेरयत्पुरः ॥ आस्मारथंवृषपाणेषुतिष्ठसि ॥ राम ॥
शार्यातस्यप्रभृतायेषुमंदसे ॥ इंद्रयथासुतसोमेषुचाकनोनर्वाणंश्लोकमारोहसेदिवि ॥ अददा ॥ ३२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अर्भां महते वचस्यवे कक्षीवते वृचयामिंद्र सुन्वते ॥ मेनाभवो वृषणश्वस्य सुक्रतो विश्वेत्ता ते स
वनेषु प्रवाच्या ॥ इंद्रो ऽ अश्रायि सुध्यो निरेके पज्रेषु स्तोमो दुर्यो न यूपः ॥ अश्वयुर्गव्यू रथयुर्व
सूयुरिंद्र इद्रायः क्षयति प्रयंता ॥ इदं नमो वृषभाय स्वराजे सत्यशुष्माय तवसे ऽवाचि ॥ अस्मि
न्निंद्र वृजने सर्ववीराः स्मत्सूरिभि स्तव शर्मन्त्स्याम ॥ ११ ॥ स्य सु मेषं महया स्वर्विदं शतं यस्य सुभ्वः
साकमीरते ॥ अत्यं न वाजं हवनस्यदं रथमेंद्रं ववृत्यामवसे सुवृक्तिभिः ॥ स पर्वतो न धरुणेष्वच्यु
तः सहस्रमूति स्तविषीषु वावृधे ॥ इंद्रो यद्वृत्रमवधीन्नदीवृतमुब्जन्नर्णांसि जर्हृषाणो ऽ अं
धसा ॥ स हि द्वरो द्वरिषु वव्र ऊधनि चंद्रबुध्नो मदवृद्धो मनीषिभिः ॥ इंद्रं तमह्वे स्वपस्यया
धिया मंहिष्ठरातिं स हि पप्रिरंधसः ॥ आ यं पृणंति दिवि सद्मबर्हिषः समुद्रं न सुभ्व १ स्वा ऽ
अभिष्टयः ॥ तं वृत्रहत्ये अनु तस्थुरूतयः शुष्मा इंद्रमवाता ऽ अह्रुतप्सवः ॥ अभि स्ववृष्टिं
मदे अस्य युध्यतो रघ्वीरिव प्रवणे सस्रुरूतयः ॥ इंद्रो यद्वज्री धृषमाणो ऽ अंधसा भिनद्व
लस्य परिधींरिव त्रितः ॥ १२ ॥ परीं घृणा चरति तित्विषे शवो ऽपो वृत्वी रजसो बुध्नमाशयत्
© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्र॰ अ॰ ॥
॥ ३३ ॥

वृत्रस्य यत्प्रवणे दुर्गृभिश्वनो निजघंथ हन्वोरिंद्र तन्यतुं ॥ ह्रदं न हि त्वा न्यृषंत्यूर्मयो ब्रह्माणींद्र
तव यानि वर्द्धना ॥ त्वष्टा चित्ते युज्यं वावृधे शवस्ततक्ष वज्रमभिभूत्योजसं ॥ जघन्वां ऽ उ ह
रिभिः संभृतक्रतविंद्र वृत्रं मनुषे गातुयन्नपः ॥ अयच्छथा बाह्वोर्वज्रमायसमधारयो दि
व्या सूर्यं दृशे ॥ बृहत्स्वश्चंद्रममवद्यदुक्थ्य १ मकृण्वत भियसा रोहणं दिवः ॥ यन्मानुषप्र
धना इंद्रमूतयः स्वर्नृषाचो मरुतोमदन्ननु ॥ द्यौश्चिदस्यामवां ऽ अहेः स्वनादयोयवीद्भिय
सा वज्र ऽ इंद्र ते ॥ वृत्रस्य यद्बद्बधानस्य रोदसी मदे सुतस्य शवसाभिनच्छिरः ॥ १३ ॥ यदि
न्निंद्र पृथिवी दशभुजिरहानि विश्वा ततनंत कृष्टयः ॥ अत्राह ते मघवन्विश्रुतं सहो द्याम
नु शवसा बर्हणा भुवत् ॥ त्वमस्य पारे रजसो व्योमनः स्वभूत्योजा ऽ अवसे धृषन्मनः ॥ चकृ
षे भूमिं प्रतिमानमोजसोपः स्वः परिभूरेष्या दिवं ॥ त्वं भुवः प्रतिमानं पृथिव्या ऽ ऋष्ववीर
स्य बृहतः पतिर्भूः ॥ विश्वमाप्रा ऽ अंतरिक्षं महित्वा सत्यमद्धा नकिरन्यस्त्वावान् ॥ न यस्य

॥ राम ॥
॥ ३३ ॥

33

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्यावापृथिवीऽअनुव्यचोनसिंधवोरजसोऽअंतमानशुः॥नोत्तस्ववृष्टिंमदेऽअस्ययुध्यतऽ
एकोऽअन्यच्चकृषेविश्वमानुषक्॥आर्चन्नत्रमरुतःसस्मिन्नाजौविश्वेदेवासोऽअमदन्ननुत्वा
॥वृत्रस्ययद्भृष्टिमतावधेनानित्वमिंद्रप्रत्यानंजघंथ॥४॥न्यू१षुवाचंप्रमहेभरामहेगिरऽइं
द्रायसदनेविवस्वतः॥नूचिद्धिरत्नंससतामिवाविदन्नदुष्टुतिर्द्रविणोदेषुशस्यते॥दुरोऽअश्व
स्यदुरऽइंद्रगोरसिदुरोयवस्यवसुनइनस्पतिः॥शिक्षानरःप्रदिवोऽअकामकर्शनःसखास
खिभ्यःस्तमिदंगृणीमसि॥शचीवऽइंद्रपुरुकृद्द्युमत्तमतवेदिदमभितश्चेकितेवसु॥अतः
संगृभ्याभिभूतऽआभरमात्वायतोजरितुःकाममूनयीः॥एभिर्द्युभिःसुमनाएभिरिंदुभिर्नि
रुंधानोऽअमतिंगोभिरश्विना॥इंद्रेणदस्युंदरयंतइंदुभिर्युतद्वेषसःसमिषारभेमहि॥समिं
द्ररायासमिषारभेमहिसंवाजेभिःपुरुश्चंद्रैरभिद्युभिः॥संदेव्याप्रमत्यावीरशुष्मयागोऽअ
ग्रयाश्वावत्यारभेमहि॥५॥तेत्वामदाऽअमदंतानिवृष्ण्यातेसोमासोवृत्रहत्येषुसत्पते॥
यत्कारवेदशवृत्राण्यप्रतिबर्हिष्मतेनिसहस्राणिबर्हयः॥युधायुधमुपघेदेषिधृष्णुयापु

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्र॰ अ॰ ॥
॥ ३४ ॥
34

रापुरं सामिदं हंस्योजसा ॥ नम्या यदिन्द्र सख्या परावति निबर्हयो नमुचिं नाम मायिनं ॥ त्वं करंजमु
त पर्णयं वधीस्तेजिष्ठयातिथिग्वस्य वर्तनी ॥ त्वं शता वंगृदस्याभिनत्पुरोनानुदः परिषूता ऋजि
श्वना ॥ त्वमेतां जनराज्ञो द्विर्दशाबन्धुना सुश्रवसोपजग्मुषः ॥ षष्टिं सहस्रा नवतिं नव श्रुतो नि
चक्रेण रथ्या दुष्पदावृणक् ॥ त्वमाविथ सुश्रवसं तवोतिभिस्तव त्रामभिरिन्द्र तूर्वयाणं ॥ त्वमस्मै
कुत्समतिथिग्वमायुं महे राज्ञे यूनेऽरन्धनायः ॥ य उदृचीन्द्र देवगोपाः सखायस्ते शिवतमाऽ
असाम ॥ त्वां स्तोषाम त्वया सुवीरा द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः ॥ ६ ॥ मा नो अस्मिन्मघव
न्पृत्स्वंहसि नहि ते अन्तः शवसः परीणशे ॥ अक्रन्दयो नद्यो रोरुवद्वना कथा न क्षोणीर्भियसा
समारत ॥ अर्चा शक्राय शाकिने शचीवते शृण्वन्तमिन्द्रं महयन्नभिष्टुहि ॥ यो धृष्णुना शवसा रोद
सी उभे वृषा वृषत्वा वृषभो न्यृञ्जते ॥ अर्चा दिवे बृहते शूष्यं वचः स्वक्षत्रं यस्य धृषतो धृषन्म
नः ॥ बृहच्छ्रवा असुरो बर्हणा कृतः पुरो हरिभ्यां वृषभो रथो हि षः ॥ त्वं दिवो बृहतः सानु कोप ॥ राम ॥
योऽव त्मना धृषता शम्बरं भिनत् ॥ यन्मायिनो व्रन्दिनो मन्दिना धृषच्छितां गभस्तिमशनिं पृतन्य ॥ ३४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सि॥ नियद्वृणक्षिश्वसनस्यमूर्धनिशुष्णस्यचिद्व्रंदिनोरोरुवद्वना॥ प्राचीनेनमनसाबर्हणावता
यदद्याचित्कृणवःकस्त्वापरि॥ ७ ॥त्वमाविथनर्यंतुर्वशंयदुंत्वंतुर्वीतिंवय्यंशतक्रतो॥ त्वंरथमेत
शंकृत्व्येधनेत्वंपुरोनवतिंदंभयोनव॥ सघाराजासत्पतिःशूशुवज्जनोरातहव्यःप्रतियःशासमि
न्वति॥ उक्थावायोऽअभिगृणातिराधसादानुरस्माऽउपरापिन्वतेदिवः॥ असमंक्षत्रमसमाम
नीषाप्रसोमपाऽअपसासंतुनेमे॥ येतऽइंद्रददुषोवर्धयंतिमहिक्षत्रंस्थविरंवृष्ण्यंच॥ तुभ्येदेते
बहुलाऽअद्रिदुग्धाश्चमूषदश्चमसाऽइंद्रपानाः॥ व्यश्नुहितर्पयाकाममेषामथामनोवसुदेया
यकृष्व॥ अपामतिष्ठद्धरुणह्वरंतमोंतर्वृत्रस्यजठरेषुपर्वतः॥ अभीमिंद्रोनद्योवव्रिणाहिताविश्वा
ऽअनुष्ठाःप्रवणेषुजिघ्नते॥ सशेवृधमधिधाद्युम्नमस्मेमहिक्षत्रंजनाषाळिंद्रतव्यं॥ रक्षा
चनोमघोनःपाहिसूरीन्रायेचनःस्वपत्याऽइषेधाः॥ ११ ॥ दिवश्चिदस्यवरिमाविपप्रथऽइंद्रंन
मह्नापृथिवीचनप्रति॥ भीमस्तुविष्मांऽचर्षणिभ्यऽआतपःशिशीतेवज्रंतेजसेनवंसगः॥
सोऽअर्णवोननद्यःसमुद्रियःप्रतिगृभ्णातिविश्रितावरीमभिः॥ इंद्रःसोमस्यपीतयेवृषायतेस

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॰॥ नात्सयुध्मऽओजसापनस्यते॥ त्वंतमिंद्रपर्वतंनभोजसेमहोनृम्णस्यधर्मणामिरज्यसि॥ प्रवीर्ये
॥३५॥ णदेवतातिचेकितेविश्वस्माउग्रःकर्मणेपुरोहितः॥ सऽइद्वनेनमस्युभिर्वचस्यतेचारुजनेषुप्र
ब्रुवाणऽइंद्रियं॥ वृषाछंदुर्भवतिहर्यतोवृषाक्षेमेणधेनांमघवायदिन्वति॥ सऽइन्महानिसमि
थानिमज्मनाकृणोतियुध्मऽओजसाजनेभ्यः॥ अधाचनश्रद्दधतित्विषीमतऽइंद्रायवज्रंनि
घनिघ्नतेवधं॥ ९॥ सहिश्रवस्युःसदनानिकृत्रिमाक्ष्मयावृधानऽओजसाविनाशयन्॥ ज्यो
तींषिकृण्वन्नवृकाणियज्यवेवसुक्रतुःसर्तवाऽअपःसृजत्॥ दानायमनःसोमपावन्नस्तुतेर्वाञ्चा
हरीवंदनश्रुदाकृधि॥ यमिष्ठासःसारथयोयऽइंद्रतेनत्वाकेताऽआदभ्नुवंतिभूर्णयः॥ अप्रक्षितं
वसुबिभर्षिहस्तयोरषाढंसहस्तन्विश्रुतोदधे॥ आवृतासोवतासोनकर्तृभिस्तनूषुतेक्र
तवऽइंद्रभूरयः॥ २०॥ एषप्रपूर्वीरवतस्यचम्रिषोत्योनयोषामुदयंस्तभुर्वणिः॥ दक्षंमहेपाय
यतेहिरण्ययंरथमावृत्याहरियोगमृभ्वसं॥ तंगूर्तयोनेमन्निषःपरीणसःसमुद्रंनसंचरणे ॥राम॥
सनिष्यवः॥ पतिंदक्षस्यविदथस्यनूसहोगिरिंनवेनाऽअधिरोहतेजसा॥ सतुर्वणिर्महांऽ ॥३५॥

35

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अरेणुपौंस्येगिरेर्भृष्टिर्नभ्राजतेतुजाशवः ॥ येनशुष्णंमायिनमायसोमदेदुध्रऽआभृषुरामयन्नि
दामनि ॥ देवीयदितविषीत्वावृधोतयऽइंद्रंसिषक्त्युषसंनसूर्यः ॥ योधृष्णुनाशवसाबाधतेतमऽ
इयर्तिरेणुंबृहदर्हरिष्वणिः ॥ वियत्तिरोधरुणमच्युतंरजोतिष्ठिपोदिवऽआतासुबर्हणा ॥ स्वर्मीळ्हे
यन्मदऽइंद्रहर्ष्याहन्वृत्रंनिरपामौब्जोऽअर्णवं ॥ त्वंदिवोधरुणंधिषऽओजसापृथिव्याऽइंद्रसदने
षुमाहिनः ॥ त्वंसुतस्यमदेऽअरिणाऽअपोविवृत्रस्यसमयापाष्यारुजः ॥ २१ ॥ प्रमंहिष्ठायबृ
हतेबृहद्रयेसत्यशुष्मायतवसेमतिंभरे ॥ अपामिवप्रवणेयस्यदुर्धरंराधोविश्वायुशवसेऽअपा
वृतं ॥ अधतेविश्वमनुहासदिष्टयऽआपोनिम्नेवसवनाहविष्मतः ॥ यत्पर्वतेनसमशीतहर्य
तऽइंद्रस्यवज्रःश्नथिताहिरण्ययः ॥ अस्मैभीमायनमसासमध्वरऽउषोनशुभ्रऽआभरापं
नीयसे ॥ यस्यधामश्रवसेनामेंद्रियंज्योतिरकारिहरितोनायसे ॥ इमेतऽइंद्रतेवयंपुरुष्टुत
येत्वारभ्यऽचरामसिप्रभूवसो ॥ नहित्वदन्योगिर्वणोगिरःसघत्क्षोणीरिवप्रतिनोहर्यतद्वचः ॥
भूरितऽइंद्रवीर्यं२ तवस्मस्यस्यस्तोतुर्मघवन्काममापृण ॥ अनुतेद्यौर्बृहतीवीर्यंममऽइ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ १॰ अ॰ ॥ २६ ॥

यंचतेपृथिवीनेमऽओजसे॥ त्वंतमिंद्रपर्वतंमहामुरुंवज्रेणवज्रिन्पर्वशश्चकर्तिथ॥ अवासृजोनि
वृताःसर्तवाऽअपःसत्राविश्वंदधिषेकेवलंसहः॥२२॥ नूचित्सहोजाऽअमृतोनितुंदतेहोतायद्दू
तोऽअभवद्विवस्वतः॥ विसाधिष्ठेभिःपथिभीरजोममऽआदेवतातहविषाविवासति॥ आस्व
मद्मयुवमानोऽअजरस्तृष्वविष्यन्नतसेषुतिष्ठति॥ अत्योनपृष्ठंप्रुषितस्यरोचतेदिवोनसानुस्त
नयन्नचिक्रदत्॥ क्राणारुद्रेभिर्वसुभिःपुरोहितोहोतानिषत्तोरयिषाळमर्त्यः॥ रथोनविक्ष्वृं
जसानऽआयुषुव्यानुषग्वार्यादेवऋण्वति॥ विवातजूतोऽअतसेषुतिष्ठतेवृथाजुहूभिःसृण्यातुवि
ष्वणिः॥ तृषुयदग्नेवनिनोवृषायसेकृष्णंतऽएमरुशदूर्मेऽअजर॥ तपुर्जंभोवनऽआवातचोदि
तोयूथेनसाह्वांऽअववातिवंसगः॥ अभिव्रजन्नक्षितंपाजसारजःस्थातुश्चरथंभयतेपतत्रिणः॥
॥२३॥ दधुष्ट्वाभृगवोमानुषेष्वारयिंनचारुंसुहवंजनेभ्यः॥ होतारमग्नेऽअतिथिंवरेण्यंमित्रंनशे
वंदिव्यायजन्मने॥ होतारंसप्तजुह्वोयजिष्ठंयंवाघतोवृणतेऽअध्वरेषु॥ अग्निंविश्वेषामरतिं
वसूनांसपर्यामिप्रयसायामिरत्नं॥ अच्छिद्रासूनोसहसोनोऽअद्यस्तोतृभ्योमित्रमहःशर्मय

॥ राम ॥ ॥ २६ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

छ ॥ अग्नेगृणंतमंहस ऽउरुष्योर्जोनपात्पूर्भिरायसीभिः ॥ भवावरूथंगृणतेविभावोभवामघवन्मघ
वद्भ्यःशर्म ॥ उरुष्याग्नेऽअंहसोगृणंतंप्रातर्मक्षूधियावसुर्जगम्यात् ॥ २४ ॥ वयाइदग्नेअग्नयस्ते
ऽअन्येत्वेविश्वेअमृतामादयंते ॥ वैश्वानरनाभिरसिक्षितीनांस्थूणेवजनांउपमिद्ययंथ ॥ मूर्द्धा
दिवोनाभिरग्निःपृथिव्याऽअथाभवदरतीरोदस्योः ॥ तंत्वादेवासोजनयंतदेवंवैश्वानरज्योति
रिदार्याय ॥ आसूर्येनरश्मयोध्रुवासोवैश्वानरेदधिरेग्नावसूनि ॥ यापर्वतेष्वोषधीष्वप्सुयामानु
षेष्वसितस्यराजा ॥ बृहती ऽइवसूनवेरोदसीगिरोहोतामनुष्यो ऽनदक्षः ॥ स्वर्वतेसत्यशुष्मा
यपूर्वीर्वैश्वानरायनृतमाययह्वीः ॥ दिवश्चित्तेबृहतोजातवेदोवैश्वानरप्ररिरिचेमहित्वं ॥ राजा
कृष्टीनामसिमानुषीणांयुधादेवेभ्योवरिवश्चकर्थ ॥ प्रनूमहित्वंवृषभस्यवोचंयंपूरवोवृत्रहणंस
चंते ॥ वैश्वानरोदस्युमग्निर्जघन्वां ऽअधूनोत्काष्ठा ऽअवशंबरंभेत् ॥ वैश्वानरोमहिम्नाविश्वकृष्टि
र्भरद्वाजेषुयजतोविभावा ॥ शातवनेयेशतिनीभिरग्निःपुरुणीथेजरतेसूनृतावान् ॥ २५ ॥ वह्निं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰ भ॰ अ॰॥
॥३७॥

यज्ञासं विदथस्य केतुं सुप्राव्यं दूतं सद्यो ऽअर्थं ॥ द्विजन्मानं रयिमिव प्रशस्तं रातिं भरद् भृगवे मात
रिश्वा ॥ अस्य शासुरुभयासः सचंते हविष्मंत ऽउशिजो ये च मर्ताः ॥ दिवश्चित् पूर्वो न्यसादि होता
पृच्छ्यो विश्पतिर्विक्षु वेधाः ॥ तं नव्यसी हृद ऽआजायमानमस्मत् सुकीर्तिर्मधुजिह्वमश्याः ॥ य
मृत्विजो वृजने मानुषासः प्रयस्वंत ऽआयवो जीजनंत ॥ उशिक् पावको वसुर्मानुषेषु वरेण्यो हो
ताधायि विक्षु ॥ दमूना गृहपतिर्दम ऽआँ ऽअग्निर्भुवद् रयिपती रयीणां ॥ तं त्वा वयं पतिमग्ने रयी
णां प्रशंसामो मतिभिर्गोतमासः ॥ आशुं न वाजंभरं मर्जयंतः प्रातर्मक्षू धियावसुर्जगम्यात् ॥२६॥
अस्मा ऽइदु प्र तवसे तुराय प्रयो न हर्मि स्तोमं माहिनाय ॥ ऋचीषमायाध्रिगव ऽओहमिंद्राय ब्रह्मा
णि राततमा ॥ अस्मा ऽइदु प्रय ऽइव प्रयंसि भराम्यांगूषं बाधे सुवृक्ति ॥ इंद्राय हृदा मनसा मनी
षा प्रत्नाय पत्ये धियो मर्जयंत ॥ अस्मा ऽइदु त्यमुपमं स्वर्षां भराम्यांगूषमास्येन ॥ मंहिष्ठमच्छो
क्तिभिर्मतीनां सुवृक्तिभिः सूरिं वावृधध्यै ॥ अस्मा ऽइदु स्तोमं सं हिनोमि रथं न तष्टेव तत्सिना
य ॥ गिरश्च गिर्वाहसे सुवृक्तींद्राय विश्वमिन्वं मेधिराय ॥ अस्मा ऽइदु सप्तिमिव श्रवस्येंद्राय

॥राम॥
॥३७॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कं जुह्वा ३ समंजे ॥ वीरं दानौकसं वंदध्यै पुरां गूर्तश्रवसं दर्माणं ॥ २७ ॥ अस्मा इदु त्वष्टा तक्ष
द्वज्रं स्वपस्तमं स्वर्यं १ रणाय ॥ वृत्रस्य चिद्विदद्येन मर्म तुजन्नीशानस्तुजता कियेधाः ॥ अस्येदु मा
चा तुः सवनेषु सद्यो महः पितुं पपिवांश्चार्वन्ना ॥ मुषायद्विष्णुः पचतं सहीयान्विध्यद्वराहं तिरो ऽ अद्रिम
स्ता ॥ अस्मा ऽ इदु ग्नाश्चिद्देवपत्नीरिंद्रायार्कमहिहत्य ऽ ऊवुः ॥ परि द्यावापृथिवी जभ्र ऽ उर्वी नास्य
१ ते महिमानं परिष्टः ॥ अस्येदेव प्र रिरिचे महित्वं दिवस्पृथिव्याः पर्यंतरिक्षात् ॥ स्वराळिंद्रो दम ऽ आ
विश्वगूर्तः स्वरिरमत्रो ववक्षे रणाय ॥ अस्येदेव शवसा शुषंतं वि वृश्चद्वज्रेण वृत्रमिंद्रः ॥ गा
न व्राणा ऽ अवनीरमुंचदभि श्रवो दावने सचेताः ॥ २८ ॥ अस्येदु त्वेषसा रंत सिंधवः परि य
द्वज्रेण सीमयच्छत् ॥ ईशानकृद्दाशुषे दशस्यंतुर्वीतये गाधं तुर्वणिः कः ॥ अस्मा ऽ इदु प्र भ
रा तूतुजानो वृत्राय वज्रमीशानः कियेधाः ॥ गोर्न पर्व वि रदा तिरश्चेष्यन्नर्णांस्यपां चरध्यै ॥
अस्येदु प्र ब्रूहि पूर्व्याणि तुरस्य कर्माणि नव्य ऽ उक्थैः ॥ युधे यदिष्णान ऽ आयुधान्यृघा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

|| सं. प्र. अ. || यमाणो निरिणाति शत्रून् ॥ अस्येदु भिया गिरयश्च दृह्ळा द्यावा च भूमा जनुषस्तुजेते ॥ उपो
||३८|| वेनस्य जोगुवान ओणिं सद्यो भुवद्वीर्याय नोधाः १४ अस्मा इदु त्यदनु दाय्येषामेको यद्व
व्ने भूरेरीशानः ॥ प्रैतशं सूर्ये पस्पृधानं सौवश्व्ये सुष्विमावदिंद्रः ॥ एवा ते हारियोजना सु
वृक्तींद्र ब्रह्माणि गोतमासो अक्रन् ॥ ऐषु विश्वपेशसं धियं धाः प्रातर्मक्षू धियावसु
र्जगम्यात् ॥ १६ ॥ इति प्रथमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ हरिः ओं ॥ प्र मन्महे शवसा
नाय शूषमांगूषं गिर्वणसे अंगिरस्वत् ॥ सुवृक्तिभिः स्तुवत ऋग्मियायार्चामार्कं नरे विश्रुता
य ॥ प्र वो महे महि नमो भरध्वमांगूष्यं शवसानाय साम ॥ येना नः पूर्वे पितरः पदज्ञा अ
र्चन्तो अंगिरसो गा अविंदन् ॥ इंद्रस्यांगिरसां चेष्टौ विदत्सरमा तनयाय धासिं ॥ बृहस्प
तिर्भिनदद्रिं विदद्गाः समुस्रियाभिर्वावशंत नरः ॥ स सुष्टुभा स स्तुभा सप्त विप्रैः स्वरेणाद्रिं
स्वर्यो नवग्वैः ॥ सरण्युभिः फलिगमिंद्र शक्र वलं रवेण दरयो दशग्वैः ॥ गृणानो अंगिरो ||राम|| ||३८||

38

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिर्दस्म विवरुषसा सूर्येण गोभिरंधः ॥ विभूम्या अप्रथय इंद्र सानु दिवो रज उपरमस्तभा
यः ॥ १ ॥ तदु प्रयक्षतममस्य कर्म दस्मस्य चारुतममस्ति दंसः ॥ उपह्वरे यदुपरा अपिन्वन्म
ध्वर्णसो नद्य१ श्चतस्रः ॥ द्विता वि वव्रे सनजा सनीळे अयास्यः स्तवमानेभिरर्कैः ॥ भगो न मेने प
रमे व्योमन्नधारयद्रोदसी सुदंसाः ॥ सनाद्दिवं परि भूमा विरूपे पुनर्भुवा युवती स्वेभिरेवैः ॥ कृष्णे
भिरक्तोषा रुशद्भिर्वपुर्भिरा चरतो अन्यान्या ॥ सनेमि सख्यं स्वपस्यमानः सूनुर्दाधार शवसा
सुदंसाः ॥ आमासु चिद्दधिषे पक्वमन्तः पयः कृष्णासु रुशद्रोहिणीषु ॥ सनात्सनीळा अवनी
रवाता व्रता रक्षन्ते अमृताः सहोभिः ॥ पुरु सहस्रा जनयो न पत्नीर्दुवस्यन्ति स्वसारो अह्रयाणं
॥ २ ॥ सनायुवो नमसा नव्यो अर्कैर्वसूयवो मतयो दस्म दद्रुः ॥ पतिं न पत्नीरुशतीरुशन्तं स्पृशन्ति
त्वा शवसावन्मनीषाः ॥ सनादेव तव रायो गभस्तौ न क्षीयन्ते नोप दस्यन्ति दस्म ॥ द्युमाँ असि क्र
तुमाँ इंद्र धीरः शिक्षा शचीवस्तव नः शचीभिः ॥ सनायते गोतम इंद्र नव्यमतक्षद्ब्रह्म हरि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं० प्र० अ० ॥
॥ ३९ ॥

39

योर्जनाय ॥ सुनीथाय नः शवसान नोधाः प्रातर्मक्षू ॥ २ ॥ त्वं महाँ इन्द्र यो ह शुष्मैर्द्यावा जज्ञानः पृथि
वी अमे धाः ॥ यद्ध ते विश्वा गिरयश्चिदभ्वा भिया दृह्लासः किरणा नैजन् ॥ आ यद्धरी इन्द्र विव्रता
वेरा ते वज्रं जरिता बाह्वोर्धात् ॥ येनाविहर्यतक्रतो अमित्रान्पुर इष्णासि पुरुहूत पूर्वीः ॥ त्वं स
त्य इन्द्र धृष्णुरेतान्त्वमृभुक्षा नर्यस्त्वं षाट् ॥ त्वं शुष्णं वृजने पृक्ष आणौ यूने कुत्साय द्युमते सचा
हन् ॥ त्वं ह त्यदिन्द्र चोदीः सखा वृत्रं यद्वज्रिन्वृषकर्मन्नुभ्नाः ॥ यद्ध शूर वृषमणः पराचैर्वि द
स्यूँर्योनावकृतो वृथाषाट् ॥ त्वं ह त्यदिन्द्रारिषण्यन्दृह्लस्य चिन्मर्तानामजुष्टौ ॥ व्य१स्मदा का
ष्ठा अर्वते वर्घनेव वज्रिञ्छ्नथिह्यमित्रान् ॥ ५ ॥ त्वां ह त्यदिन्द्रार्णसातौ स्वर्मीह्ले नर आजा ह
वन्ते ॥ तव स्वधाव इयमा समर्य ऊतिर्वाजेष्वतसाय्या भूत् ॥ त्वं ह त्यदिन्द्र सप्त युध्यन्पुरो वज्रि
न्पुरुकुत्साय दर्दः ॥ बर्हिर्न यत्सुदासे वृथा वर्गंहो राजन्वरिवः पूरवे कः ॥ त्वं त्यां न इन्द्र देव चि
त्रामिषमापो न पीपयः परिज्मन् ॥ यया शूर प्रत्यस्मभ्यं यंसि त्मनमूर्जं न विश्वध क्षरध्यै ॥

॥ राम ॥
॥ ३९ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अकारितइंद्रगोतमेभिर्ब्रह्माण्योक्तानमसाहरिभ्यां॥सुपेशसंवाजमाभरानःप्रातर्मक्षूधि०॥५॥वृष्णे
शर्धायसुमखायवेधसेनोधःसुवृक्तिंप्रभरामरुद्भ्यः॥अपोनधीरोमनसासुहस्त्योगिरःसमंजेविदथे
ष्वाभुवः॥तेजज्ञिरेदिवऋष्वासउक्षणोरुद्रस्यमर्याअसुराअरेपसः॥पावकासःशुचयःसूर्याइवस
त्वानोनद्रप्सिनोघोरवर्पसः॥युवानोरुद्राअजराअभोग्घनोववक्षुरध्रिगावःपर्वताइव॥दृळ्हाचि
द्विश्वाभुवनानिपार्थिवाप्रच्यावयंतिदिव्यानिमज्मना॥चित्रैरंजिभिर्वपुषेव्यंजतेवक्षःसुरु
क्माँऽअधियेतिरेशुभे॥अंसेष्वेषांनिमिमृक्षुरृष्टयःसाकंजज्ञिरेस्वधयादिवोनरः॥ईशानकृतो
धुनयोरिशादसोवातान्विद्युतस्तविषीभिरक्रत॥दुहंत्यूधर्दिव्यानिधूतयोभूमिंपिन्वंतिपयसाप
रिज्रयः॥६॥पिन्वंत्यपोमरुतःसुदानवःपयोघृतवद्विदथेष्वाभुवः॥अत्यंनमिहेविनयंतिवाजिनमु
त्संदुहंतिस्तनयंतमक्षितं॥महिषासोमायिनश्चित्रभानवोगिरयोनस्वतवसोरघुष्यदः॥मृगाइवह
स्तिनःखादथावनायदारुणीषुतविषीरयुग्ध्वं॥सिंहाइवनानदतिप्रचेतसःपिशाइवसुपिशोवि
श्ववेदसः॥क्षपोजिन्वंतःपृषतीभिरृष्टिभिःसमित्सबाधःशवसाहिमन्यवः॥रोदसीआवदतागण

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॰॥
॥५०॥

श्रियोनृषाचःशूराःशवसाहिमन्यवः॥आवन्धुरेष्वमतिर्नदर्शताविद्युन्नतस्थौमरुतोरथेषुवः॥विश्ववे
दसोरयिभिःसमोकसःसंमिश्लासस्तविषीभिर्विरप्शिनः॥अस्तारइषुंदधिरेगभस्त्योरनन्तशुष्मावृष
खादयोनरः॥७॥हिरण्ययेभिःपविभिःपयोवृधउज्जिघ्नन्तआपथ्योनपर्वतान्॥मखाअयासः
स्वसृतोध्रुवच्युतोदुध्रकृतोमरुतोभ्राजदृष्टयः॥घृषुंपावकंवनिनंविचर्षणिंरुद्रस्यसूनुंहवसा
गृणीमसि॥रजस्तुरंतवसंमारुतंगणमृजीषिणंवृषणंसश्चतश्रिये॥प्रनूसमर्तःशवसाजनां
अतितस्थौवऊतीमरुतोयमावत॥अर्वद्भिर्वाजंभरतेधनानृभिरापृच्छ्यंक्रतुमाक्षेतिपुष्यति॥चर्
कृत्यंमरुतःपृत्सुदुष्टरंद्युमन्तंशुष्मंमघवत्सुधत्तन॥धनस्पृतमुक्थ्यंविश्वचर्षणिंतोकंपुष्येमतन
यंशतंहिमाः॥नूष्ठिरंमरुतोवीरवन्तमृतीषाहंरयिमस्मासुधत्त॥सहस्रिणंशतिनंशूशुवांसंप्रा
तर्मक्षू॰॥८॥पश्वानतायुंगुहाचतन्तंनमोयुजानंनमोवहन्तं॥सजोषाधीराःपदैरनुग्मन्नुपत्वासीदन्वि
श्वेयजत्राः॥ऋतस्यदेवाअनुव्रतागुर्भुवत्परिष्टिर्द्यौर्नभूम॥वर्धन्तीमापःपन्वासुशिश्विमृतस्ययो
नागर्भेसुजातं॥पुष्टिर्नरण्वाक्षितिर्नपृथ्वीगिरिर्नभुज्मक्षोदोनशंभु॥अत्योनाज्मन्त्सर्गप्रत

द्विपदा१०

॥राम॥
॥५०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रुः सिंधुर्न क्षोदः क ईं वराते ॥ जामिः सिंधूनां भ्रातेव स्वस्राम् इभ्यान् न राजा वनान्यत्ति ॥ यद्वातजूतो वना व्य
स्थाद् अग्निर्ह दाति रोमा पृथिव्याः ॥ श्वसित्यप्सु हंसो न सीदन् क्रत्वा चेतिष्ठो विशाम् उषर्भुत् ॥ सोमो न वे
धा ऋतप्रजातः पशुर्न शिश्वा विभुर्दूरेभाः ॥ १० ॥ रयिर्न चित्रा सूरो न संदृग् आयुर्न प्राणो नित्यो न सूनुः ॥
तक्वा न भूर्णिर्वना सिषक्ति पयो न धेनुः शुचिर्विभावा ॥ दाधार क्षेमम् ओको न रण्वो यवो न पक्वो जेता ज
नानां ॥ ऋषिर्न स्तुभ्वा विक्षु प्रशस्तो वाजी न प्रीतो वयो दधाति ॥ दुरोकशोचिः क्रतुर्न नित्यो जाये
व योनाव् अरं विश्वस्मै ॥ चित्रो यद् अभ्राट् छ्वेतो न विक्षु रथो न रुक्मी त्वेषः समत्सु ॥ सेनेव सृष्टामं द
धात्यस्तुर्न दिद्युत्त्वेषप्रतीका ॥ यमो ह जातो यमो जनित्वं जारः कनीनां पतिर्जनीनां ॥ तं वश्चराथा
वयं वसत्यास्तं न गावो नक्षंत इद्धं ॥ सिंधुर्न क्षोदः प्र नीचीर् ऐनोन् नवंत गावः स्वर् दृशीके ॥ ११ ॥ व
नेषु जायुर्मर्तेषु मित्रो वृणीते श्रुष्टिं राजेवाजुर्यं ॥ क्षेमो न साधुः क्रतुर्न भद्रो भुवत्स्वाधीर्होता हव्यवाट् ॥
हस्ते दधानो नृम्णा विश्वान्यमे देवान्धाद् गुहा निषीदन् ॥ विदंतीमत्र नरो धियंधा हृदा यत्तष्टान्

वनेषु॰ द्विपदा १०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं० ऋ० अ० ॥
॥ ४९ ॥

त्रांअशंसन् ॥ अजो न क्षां दाधार पृथिवीं तस्तंभ द्यां मंत्रेभिः सत्यैः ॥ प्रिया पदानि पश्वो नि पाहि
विश्वायुरग्ने गुहा गुहं गाः ॥ य ईं चिकेत गुहा भवंतमा यः ससाद धारामृतस्य ॥ वि ये चृतंत्यृता
सपंत ऽ आदिद्वसूनि प्र ववाचास्मै ॥ वि यो वीरुत्सु रोधन्महित्वोत प्रजा ऽ उत प्रसूष्वंतः ॥ चि
त्तिरपां दमे विश्वायुः सद्मेव धीराः संमाय चक्रुः ॥ ११ ॥ श्रीणन्नुप स्थाद्दिवं भुरण्युः स्थातुश्चर श्रीणन्नु० द्विपदा १०
थमक्तून्व्यूर्णोत् ॥ परि यदेषामेको विश्वेषां भुवद्देवो देवानां महित्वा ॥ आदित्ते विश्वे क्रतुं जुषंत शु
ष्काद्यद्देव जीवो जनिष्ठाः ॥ भजंत विश्वे देवत्वं नाम ऋतं सपंतो अमृतमेवैः ॥ ऋतस्य प्रेषा ऋतस्य धी
तिर्विश्वायुर्विश्वे अपांसि चक्रुः ॥ यस्तुभ्यं दाशाद्यो वा ते शिक्षात्तस्मै चिकित्वान्रयिं दयस्व ॥ होता
निषत्तो मनोरपत्ये स चिन्न्वासां पती रयीणां ॥ इच्छंत रेतो मिथस्तनूषु सं जानत स्वैर्दक्षैरमूराः ॥ पितु
र्न पुत्राः क्रतुं जुषंत श्रोषन्ये अस्य शासं तुरासः ॥ वि राय और्णोद्दुरः पुरुक्षुः पिपेश नाकं स्तृभिर्दमू
नाः ॥ १२ ॥ शुक्रः शुशुक्वां उषो न जारः पप्रा समीची दिवो न ज्योतिः ॥ परि प्रजातः क्रत्वा बभूथ भुवो
देवा[illegible] ॥ नां पिता पुत्रः सन् ॥ वेधा अदृप्तो अग्निर्विजानन्नूधर्न गोनां स्वाद्मा पितू ॥ राम ॥

॥ ४९ ॥

शुक्रः शुशुक्वां ० द्विपदा १०

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वनेम० द्विपदा १३

नां॥ जनेनशेवआहूर्यःसन्मध्येनिषत्तोरण्वोदुरोणे॥ पुत्रोनजातोरण्वोदुरोणेवाजीनप्रीतोवि
शोवितारीत्॥ विशोयदह्वेनृभिःसनीळा अग्निर्देवत्वाविश्वान्यश्याः॥ नकिष्टएताव्रतामि
नंतिनृभ्योयदेभ्यःश्रुष्टिंचकर्थ॥ तत्तुतेदंसोयदहन्समानैर्नृभिर्यद्युक्तोविवेरपांसि॥ उषोन
जारोविभावोस्रःसंज्ञातरूपश्चिकेतदस्मै॥ त्मनावहन्तोदुरोव्यृण्वन्नवंतविश्वेस्व१र्दृशी
के॥१३॥ वनेमपूर्वीरर्योमनीषाअग्निःसुशोकोविश्वान्यश्याः॥ आदैव्यानिव्रताचिकि
त्वानामानुषस्यजनस्यजन्म॥ गर्भोयोअपांगर्भोवनानांगर्भश्चस्थातांगर्भश्चरथां॥ अ
द्रौचिदस्माअंतर्दुरोणेविशांनविश्वोअमृतःस्वाधीः॥ सहिक्षपावांअग्नीरयीणांदाशद्यो
अस्माअरंसूक्तैः॥ एताचिकित्वोभूमानिपाहिदेवानांजन्ममर्तांश्चविद्वान्॥ वर्धान्यंपूर्वीः
क्षपोविरूपाःस्थातुश्चरथमृतप्रवीतं॥ अराधिहोतास्व१र्निषत्तःकृण्वन्विश्वान्यपांसि
सत्या॥ गोषुप्रशस्तिंवनेषुधिषेभरंतविश्वेबलिंस्वर्णः॥ वित्वानरःपुरुत्रासपर्यन्पितुर्न

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ अ॰ अ॰ ॥
॥ ४२ ॥

जिह्वे र्विविदो न रंन ॥ साधुर्न गृध्नुरस्तेव शूरो यातेव भीमस्त्वेषः समत्सु ॥ १४ ॥ उप प्रजिन्वन्नुश
तीरुशन्तं पतिं न नित्यं जनयः सनीळाः ॥ स्वसारः श्यावीमरुषीमजुष्रं चित्रमुच्छन्तीमुषसं
न गावः ॥ वीळु चिद्दृळ्हा पितरो न उक्थैरद्रिं रुजन्नंगिरसो रवेण ॥ चक्रुर्दिवो बृहतो गातुम
स्मे अहः स्वर्विविदुः केतुमुस्राः ॥ दधन्नृतं धनयन्नस्य धीतिमादिदर्यो दिधिष्वो ३ वि
भृत्राः ॥ अतृष्यन्तीरपसो यन्त्यछा देवाञ्जन्म प्रयसा वर्धयन्तीः ॥ मथीद्यदीं विभृतो मात
रिश्वा गृहेगृहे श्येतो जेन्यो भूत् ॥ आदीं राज्ञे न सहीयसे सचा सन्ना दूत्यं १ भृगवाणो विवा
य ॥ महे यत्पित्र ईं रसं दिवे करव त्सरत्पृशन्यश्चिकित्वान् ॥ सृजदस्ता धृषता दिद्युमस्मे
स्वायां देवो दुहितरि त्विषिं धात् ॥ १५ ॥ स्व आ यस्तुभ्यं दम आ विभाति नमो वा दाशा
दुशतो अनु द्यून् ॥ वर्धो अग्ने वयो अस्य द्विबर्हा यासद्राया सरथं यं जुनासि ॥ अ
ग्निं विश्वा अभि पृक्षः सचन्ते समुद्रं न स्रवतः सप्त यह्वीः ॥ न जामिभिर्विचिकिते व

॥ राम ॥
॥ ४२ ॥

42

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

योनोविदद्देवेषुप्रमतिंचिकित्वान्॥ आयदिषेनृपतिंतेजआनट्छुचिरेतोनिषिक्तं
द्यौरभीके॥ अग्निः शर्धमनवद्यंयुवानंस्वाध्यंजनयत्सूदयच्च॥ मनोनयोध्वनः स
द्यएत्येकः सत्रासूरोवस्वईशे॥ राजानामित्रावरुणासुपाणीगोषुप्रियममृतंरक्षमा
णा॥ मानोअग्नेसख्यापित्र्याणिप्रमर्षिष्ठाअभिविदुष्कविः सन्॥ नभोनरूपंजरि
मामिनातिपुरातस्याअभिशस्तेरधीहि॥ २६॥ निकाव्यावेधसः शश्वतस्कर्हस्ते
दधानोनर्यापुरूणि॥ अग्निर्भुवद्रयिपतीरयीणांसत्राचक्राणोअमृतानिविश्वा॥ अ
स्मेवत्संपरिषंतंनविंदन्निच्छंतोविश्वेअमृताअमूराः॥ श्रमयुवः पदव्योधियंधास्त
स्थुः पदेपरमेचार्वग्नेः॥ तिस्रोयदग्नेशरदस्त्वामिच्छुचिंघृतेनशुचयः सपर्यान्॥
नामानिचिद्दधिरेयज्ञियान्यसूदयंततन्वः सुजाताः॥ आरोदसीबृहतीवेविदा
नाः प्ररुद्रियाजभ्रिरेयज्ञियासः॥ विदन्मर्तोनेमधिताचिकित्वानग्निंपदेपरमे

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्र॰ अ॰ ॥
॥ ४३ ॥
ष

63

तस्थिवांसं ॥ संजानाना उप सीदन्नभिज्ञु पत्नीवंतो नमस्यं नमस्यन् ॥ रिरिक्वांसस्तन्वः
कृण्वत स्वाः सखा सख्युर्निमिषि रक्षमाणाः ॥ १७ ॥ त्रिः सप्त यद्गुह्यानि त्वे इत्पदाविदन्निहिता
यज्ञियासः ॥ तेभी रक्षंते अमृतं सजोषाः पशूंश्च स्थातॄंश्चरथं च पाहि ॥ विद्वाँ अग्ने वयुना
नि क्षितीनां व्यानुषक्छुरुधो जीवसे धाः ॥ अंतर्विद्वाँ अध्वनो देवयानानतंद्रो दूतो अभवो हवि
र्वाट् ॥ स्वाध्यो दिव आ सप्त यह्वी रायो दुरो व्यृतज्ञा अजानन् ॥ विदद्गव्यं सरमा दृळ्हमूर्वं
येना नु कं मानुषी भोजते विट् ॥ आ ये विश्वा स्वपत्यानि तस्थुः कृण्वानासो अमृतत्वाय
गातुं ॥ मह्ना महद्भिः पृथिवी वि तस्थे माता पुत्रैरदितिर्धायसे वेः ॥ अधि श्रियं नि दधुश्चारु
मस्मिन्दिवो यदक्षी अमृता अकृण्वन् ॥ अध क्षरंति सिंधवो न सृष्टाः प्र नीचीरग्ने अरुषीरजा
नन् ॥ १८ ॥ रयिर्न यः पितृवित्तो वयोधाः सुप्रणीतिश्चिकितुषो न शासुः ॥ स्योनशीरतिथि
र्न प्रीणानो होतेव सद्म विधतो वि तारीत् ॥ देवो न यः सविता सत्यमन्मा क्रत्वा निपाति

॥ राम ॥
॥ ४३ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रजनानिविश्वा॥ पुरुप्रशस्तोअमतिर्नसत्य आत्मेवशेवोदिधिषाय्योभूत्॥ देवोनय:
पृथिवींविश्वधायाउपक्षेतिहितमित्रोनराजा॥ पुरःसदःशर्मसदोनवीरा अनवद्यापतिजु
ष्टेवनारी॥ तंत्वानरोदमआनित्यमिद्धमग्नेसचंतक्षितिषुध्रुवासु॥ अधिद्युम्नंनिदधुर्भूर्य
स्मिन्भवाविश्वायुर्धरुणोरयीणां॥ विपृक्षोअग्नेमघवानोअश्युर्विसूरयोददतोविश्वमा
युः॥ सनेमवाजंसमिथेष्वर्योभागंदेवेषुश्रवसेदधानाः॥ ११॥ ऋतस्यहिधेनवोवावशानाः
स्मदूध्नीःपीपयंतद्युभक्ताः॥ परावतःसुमतिंभिक्षमाणाविसिंधवःसमयासस्रुरद्रिं॥
त्वेअग्नेसुमतिंभिक्षमाणादिविश्रवोदधिरेयज्ञियासः॥ नक्ताचचक्रुरुषसाविरूपे
कृष्णंचवर्णमरुणंचसंधुः॥ यान्रायेमर्तान्सुषूदोअग्नेतेस्याममघवानोवयंच॥ छाये
वविश्वंभुवनंसिसक्ष्यापप्रिवान्रोदसीअंतरिक्षं॥ अर्वद्भिरग्नेअर्वतोनृभिर्नॄन्वीरैर्वीरा
न्वनुयामात्वोताः॥ ईशानासःपितृवित्तस्यरायोविसूरयःशतहिमानोअश्युः॥ एताते

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्र॰ अ॰ ॥
॥ ४४ ॥

अग्न उच्चथानि वेधो जुष्टानि सन्तु मनसे हृदे च ॥ शकेम रायः सुधुरो यमं ते ऽधि श्रवो देवभक्तं
दधानाः ॥ २० ॥ उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाग्नये ॥ आरे अस्मे च शृण्वते ॥ यः स्नीहितीषु पू
र्व्यः संजग्मानासु कृष्टिषु ॥ अरक्षद्दाशुषे गयं ॥ उत ब्रुवन्तु जन्तव उदग्निर्वृत्रहाजनि ॥ धनंज
यो रणेरणे ॥ यस्य दूतो असि क्षये वेषि हव्यानि वीतये ॥ दस्मत्कृणोष्यध्वरं ॥ तमित्सु हव्य
मङ्गिरः सुदेवं सहसो यहो ॥ जना आहुः सुबर्हिषं ॥ २१ ॥ आ च वहासि तां इह देवां उप प्रशस्त
ये ॥ हव्या सुश्चन्द्र वीतये ॥ न योरुपब्दिरश्व्यः शृण्वे रथस्य कच्चन ॥ यदग्ने यासि दूत्यं ॥ त्वो
तो वाज्यह्रयोऽभि पूर्वस्मादपरः ॥ प्र दाश्वां अग्ने अस्थात् ॥ उत द्युमत्सुवीर्यं बृहदग्ने विवास
सि ॥ देवेभ्यो देव दाशुषे ॥ २२ ॥ जुषस्व सप्रथस्तमं वचो देवप्सरस्तमं ॥ हव्या जुह्वान आस
नि ॥ अथा ते अङ्गिरस्तमाग्ने वेधस्तम प्रियं ॥ वोचेम ब्रह्म सानसि ॥ कस्ते जामिर्जनाना
मग्ने को दाश्वध्वरः ॥ को ह कस्मिन्नसि श्रितः ॥ त्वं जामिर्जनानामग्ने मित्रो असि प्रियः ॥ ॥ राम ॥
सखा सखिभ्य ईड्यः ॥ यजा नो मित्रावरुणा यजा देवां ऋतं बृहत् ॥ अग्ने यक्षि स्वं दमं ॥ २३ ॥ ॥ ४४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

कातउउपेतिर्मनसोवराय भुवदग्नेशंतमाकामनीषा॥ कोवायज्ञैःपरिदक्षंतऽआपकेनवातेम
नसादाशेम॥ एह्यग्नइहहोतानिषीदादब्धःसुपुरएताभवानः॥ अवतांत्वारोदसीविश्वमि
न्वेयजामहेसौमनसायदेवान्॥ प्रसुविश्वान्रक्षसोधक्ष्यग्नेभवायज्ञानामभिशस्तिपा
वा॥ अथावहसोमपतिंहरिभ्यामातिथ्यमस्मैचकृमासुदाव्ने॥ प्रजावतावचसावह्निरा
साचहुवेनिचसत्सीहदेवैः॥ वेषिहोत्रमुतपोत्रंयजत्रबोधिप्रयंतर्जनितर्वसूनां॥ यथावि
प्रस्यमनुषोहविर्भिर्देवांअयजःकविभिःकविःसन्॥ एवाहोतःसत्यतरत्वमद्याग्नेमंद्रया
जुह्वायजस्व॥२४॥ कथादाशेमाग्नयेकास्मैदेवजुष्टोच्यतेभामिनेगीः॥ योमर्त्येष्वमृतऋ
तावाहोतायजिष्ठइत्कृणोतिदेवान्॥ योअध्वरेषुशंतमऋतावाहोतातमूनमोभिराकृणुध्वं
अग्निर्यद्वेर्मर्तायदेवान्त्स॥ चाबोधातिमनसायजाति॥ सहिक्रतुःसमर्यःससाधुर्मित्रोनभू
दद्भुतस्यरथीः॥ तंमेधेषुप्रथमंदेवयंतीर्विशउपब्रुवतेदस्ममारीः॥ सनोनृणांनृतमोरिशादा
अग्निर्गिरोवसावेतुधीतिं॥ तनाचयेमघवानःशविष्ठावाजप्रसूताइषयंतमन्म॥ एवाग्नि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गोतमेभिर्ऋतावाविप्रेभिरस्तोष्टजातवेदाः॥सएषुद्युम्नंपीपयत्सवाजंसपुष्टिंयातिजोषमा
॥सं०प्र०अ०॥ चिकित्वान्॥५॥अभित्वागोतमागिराजातवेदोविचर्षणे॥द्युम्नैरभिप्रणोनुमः॥तमुत्वागो
॥४५॥ तमोगिरारायस्कामोदुवस्यति॥द्युम्नैर०॥तमुत्वावाजसातममंगिरस्वद्धवामहे॥द्युम्नैर०॥
तमुत्वावृत्रहंतमंयोदस्यूंरवधूनुषे॥द्युम्नैर०॥अवोचामरहूगणाअग्नयेमधुमद्वचः॥द्युम्नैर०॥
॥२६॥हिरण्यकेशोरजसोविसारेहिर्धुनिर्वातइवध्रजीमान्॥शुचिभ्राजाउषसोनवेदायश
45
स्वतीरपस्युवोनसत्याः॥आतेसुपर्णाअमिनंतंएवैःकृष्णोनोनाववृषभोयदीदं॥शिवाभिर्न
स्मयमानाभिरागात्पतंतिमिहःस्तनयंत्यभ्रा॥यदीमृतस्यपयसापियानोनयन्नृतस्यपथि
भीरजिष्ठैः॥अर्यमामित्रोवरुणःपरिज्मात्वचंपृंचंत्युपरस्ययोनौ॥अग्नेवाजस्यगोमतइ
शानःसहसोयहो॥अस्मेधेहिजातवेदोमहिश्रवः॥सइधानोवसुष्कविरग्निरीळेन्योगिरा॥
रेवदस्मभ्यंपुर्वणीकदीदिहि॥क्षपोराजन्नुतत्मनाग्नेवस्तोरुतोषसः॥सतिग्मजंभरक्षसो
दहप्रति॥२७॥अवानोअग्नऊतिभिर्गायत्रस्यप्रभर्मणि॥विश्वासुधीषुवंद्य॥आनोअग्ने ॥राम॥
॥४५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रयिंभरसत्रासाहंवरेण्यं॥विश्वासुपृत्सुदुष्टरं॥आनोअग्नेसुचेतुनारयिंविश्वायुपोषसं॥मार्डी
कंधेहिजीवसे॥प्रपूतास्तिग्मशोचिषेवाचोगोतमाग्नये॥भरस्वसुम्नयुर्गिरः॥योनोअग्ने
भिदासत्यन्तिदूरेपदीष्टसः॥अस्माकमिद्वृधेभव॥सहस्राक्षोविचर्षणिरग्नीरक्षांसिसेधति॥
होतागृणीतउक्थ्यः॥२८॥इत्थाहिसोमइन्मदेब्रह्माचकारवर्द्धनं॥शविष्ठवज्रिन्नोजसा
पृथिव्यानिःशशाअहिमर्चन्ननुस्वराज्यं॥सत्वामदद्वृषामदःसोमःश्येनाभृतःसुतः॥येना
वृत्रंनिरद्भ्योजघन्थवज्रिन्नोजसार्चन्ननुस्वराज्यं॥प्रेह्यभीहिधृष्णुहिनतेवज्रोनियंसते॥इं
द्रनृम्णंहितेशवोहनोवृत्रंजयाअपोर्चं०॥निरिंद्रभूम्याअधिवृत्रंजघंथनिर्दिवः॥सृजाम
रुत्वतीरवजीवधन्याइमाअपोर्चं०॥इंद्रोवृत्रस्यदोधतःसानुंवज्रेणहीळितः॥अभिक्रम्या
वजिघ्नतेपःसर्मायचोदयन्नर्चं०॥२९॥अधिसानौनिजिघ्नतेवज्रेणशतपर्वणा॥मंदानऽ
इंद्रोअंधसःसखिभ्योगातुमिच्छत्यर्चं०॥इंद्रतुभ्यमिदद्रिवोनुत्तंवज्रिन्वीर्यं॥यद्धत्यंमायिनं
मृगंतमुत्वंमाययावधीरर्चं०॥वितेवज्रासोअस्थिरन्नवतिंनाव्याअनु॥महत्तइंद्रवीर्यं

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰ प्रं॰ अ॰ ॥४६॥

बाह्वोस्ते बलं हितमर्चं॥ सहस्रं साकमर्चत परि ष्टोभत विंशतिः॥ शतैनमन्वनोनवुरिन्द्राय ब्र
ह्मोद्यतमर्चं॥ इन्द्रो वृत्रस्य तविषीं निरहन्त्सहसा सहः॥ महत्तदस्य पौंस्यं वृत्रं जघन्वाँ असृजद
र्चं॥ ३०॥ इमे चित्तव मन्यवे वेपेते भियसा मही॥ यदिन्द्र वज्रिन्नोजसा वृत्रं मरुत्वाँ अवधी
रर्चं॥ न वेपसा न तन्यतेन्द्रं वृत्रो वि बीभयत्॥ अभ्येनं वज्र आयसः सहस्रभृष्टिरायता
र्चं॥ यद्वृत्रं तव चाशनिं वज्रेण समयोधयः॥ अहिमिन्द्र जिघांसतो दिवि ते बद्बधे शवोर्चं॥
अभिष्टने ते अद्रिवो यत्स्था जगच्च रेजते॥ त्वष्टा चित्तव मन्यव इन्द्र वेविज्यते भियार्चं॥
नहि नु यादधीमसीन्द्रं को वीर्या परः॥ तस्मिन्नृम्णमुत क्रतुं देवा ओजांसि सं दधुरर्चं॥
यामथर्वा मनुष्पिता दध्यङ् धियमत्नत॥ तस्मिन्ब्रह्माणि पूर्वथेन्द्र उक्था समग्मतार्चं॥
॥२९॥ ॥ इति प्रथमाष्टके पञ्चमोध्यायः॥ ॥हरिः ॐ॥ ॥इन्द्रो मदाय वावृधे शवसे वृत्र
हा नृभिः॥ तमिन्महत्स्वाजिषूतेमर्भे हवामहे स वाजेषु प्र नोविषत्॥ असि हि वीर सेन्योसि
भूरि पराददिः॥ असि दभ्रस्य चिद्वृधो यजमानाय शिक्षसि सुन्वते भूरि ते वसु॥ यदुदीर ॥राम॥ ॥७६॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नआजयोधृष्णवेधीयतेधना॥युक्ष्वामदच्युताहरीकंहनःकंवसौदधोस्मांइंद्रवसौदधः॥क्र
त्वामहांअनुष्वधंभीमआवावृधेशवः॥श्रियऋष्वउपाकयोर्निशिप्रीहरिवांदधेहस्तयोर्वज्रमायसं॥
आपप्रौपार्थिवंरजोबद्बधेरोचनादिवि॥नत्वावांइंद्रकश्चननजातोनजनिष्यतेतिविश्वंववक्षिथ
॥१॥योअर्योमर्तभोजनंपराददातिदाशुषे॥इंद्रोअस्मभ्यंशिक्षतुविभजाभूरितेवसुभक्षीयतवरा
धसः॥मदेमदेहिनोददिर्यूथागवामृजुक्रतुः॥संगृभायपुरूशतोभयाहस्त्यावसुशिशीहिराय
आभर॥मादयस्वसुतेसचाशवसेशूरराधसे॥विद्माहित्वापुरूवसुमुपकामान्ससृज्महेथानो
विताभव॥एतेतइंद्रजंतवोविश्वंपुष्यंतिवार्यं॥अंतर्हिख्योजनानामर्योवेदोअदाशुषांतेषांनोवेद
आभर॥२॥उपोषुशृणुहीगिरोमघवन्मातथाइव॥यदानःसूनृतावतःकरआदर्थयासइद्योजान्विं
द्रतेहरी॥अक्षन्नमीमदंतह्यवप्रियाअधूषत॥अस्तोषतस्वभानवोविप्रानविष्ठयामतीयोजान्वि
न्द्रतेहरी॥सुसंदृशंत्वावयंमघवन्वंदिषीमहि॥प्रनूनंपूर्णवंधुरःस्तुतोयाहिवशाँअनुयो
जा॰॥सघायंतेवृषणंरथमधितिष्ठातिगोविदं॥यःपात्रंहारियोजनंपूर्णमिंद्रचिकेततियोजा॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

।। सं·प्र·अ ।।
।। ४७ ।।

५७

युक्तस्तेअस्तुदक्षिणउतसव्यःशतक्रतो ।। तेनजायामुपप्रियांमंदानोयाह्यंधसोयोजा ० ।। युनज्मिते
ब्रह्मणाकेशिनाहरीउपप्रयाहिदधिषेगभस्त्योः ।। उत्वासुतासोरभसाअमंदिषुःपूषण्वान्वज्रिन्त्स
मुपत्न्यामदः ।। ३ ।। अश्वावतिप्रथमोगोषुगच्छतिसुप्रावीरिंद्रमर्त्यस्तवोतिभिः ।। तमित्पृणक्षिव
सुनाभवीयसासिंधुमापोयथाभितोविचेतसः ।। आपोनदेवीरुपयंतिहोत्रियमवःपश्यंतिवि
ततंयथारजः ।। प्राचैर्देवासःप्रणयंतिदेवयुंब्रह्मप्रियंजोषयंतेवराइव ।। अधिद्वयोरदधाउक्थ्यं
१वचोयतस्रुचामिथुनायासपर्यतः ।। असंयत्तोव्रतेतेक्षेतिपुष्यतिभद्राशक्तिर्यजमानाय
सुन्वते ।। आदंगिराःप्रथमंदधिरेवयइद्धाग्नयःशम्यायेसुकृत्यया ।। सर्वंपणेःसमविंदंतभो
जनमश्वावंतंगोमंतमापशुंनरः ।। यज्ञैरथर्वाप्रथमःपथस्तते ततःसूर्योव्रतपावेनआज
नि ।। आगाआजदुशनाकाव्यःसचायमस्यजातममृतंयजामहे ।। बर्हिर्वायत्स्वपत्यायवृ
ज्यतेर्कोवाश्लोकमाघोषतेदिवि ।। ग्रावायत्रवदतिकारुरुक्थ्य१स्तस्येदिंद्रोअभिपित्वेषुरण्यति ।। ४ ।।

।। राम ।।
।। ४७ ।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

असाविसोमइन्द्रतेशविष्ठधृष्णवागहि॥आत्वापृणक्त्विन्द्रियंरजःसूर्योनरश्मिभिः॥इन्द्रमिद्ध
रीवहतोप्रतिधृष्टशवसं॥ऋषीणांचस्तुतीरुपयज्ञंचमानुषाणां॥आतिष्ठवृत्रहन्रथंयुक्तातेब्र
ह्मणाहरी॥अर्वाचीनंसुतेमनोग्रावाकृणोतुवग्नुना॥इममिन्द्रसुतंपिबज्येष्ठममर्त्यंमदं॥शुक्र
स्यत्वाभ्यक्षरन्धाराऋतस्यसादने॥इन्द्रायनूनमर्चतोक्थानिचब्रवीतन॥सुताअमत्सुरिन्दवो
ज्येष्ठंनमस्यतासहः॥५॥नकिष्ट्वद्रथीतरोहरीयदिन्द्रयच्छसे॥नकिष्ट्वानुमज्मनानकिःस्वश्वआन
शे॥यएकइद्विदयतेवसुमर्तायदाशुषे॥ईशानोअप्रतिष्कुतइन्द्रोअंग॥कदामर्तमराधसंपदाक्षु
म्पमिवस्फुरत्॥कदानःशुश्रवद्गिरइन्द्रोअंग॥यश्चिद्धित्वाबहुभ्यआसुतावांआविवासति॥उग्रं
तत्पत्यतेशवइन्द्रोअंग॥स्वादोरित्थाविषूवतोमध्वःपिबन्तिगौर्यः॥याइन्द्रेणसयावरीर्वृष्णामदं
तिशोभसेवस्वीरनुस्वराज्यं॥६॥ताअस्यपृशनायुवःसोमंश्रीणन्तिपृश्नयः॥प्रियाइन्द्रस्यधेनवोवज्रं
हिन्वन्तिसायकंवस्वीरनुस्वराज्यं॥ताअस्यनमसासहःसपर्यन्तिप्रचेतसः॥व्रतान्यस्यसश्चिरेपुरूणि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पूर्वीश्चन प्रसितयस्तरन्तिं तं य इन्द्रे कर्मणा भुवत् ॥ इन्द्रो दधीचो अस्थभिर्वृत्राण्यप्रतिष्कुतः ॥ जघान नवतीर्नव ॥ इच्छन्नश्व
॥ सं॰ प्र॰ अ ॥ ॥४८॥ स्य यच्छिरः पर्वतेष्वपश्रितं ॥ तद्विदच्छर्यणावति ॥ अत्राह गोरमन्वत नाम त्वष्टुरपीच्यं ॥ इत्था चन्द्र
मसो गृहे ॥ ७ ॥ को अद्य युङ्क्ते धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हृणायून् ॥ आसन्निषून्हृ
त्स्वसो मयोभून्य एषां भृत्यामृणधत्स जीवात् ॥ क ईषते तुज्यते को बिभाय को मंसते सन्तमिन्द्रं को
अन्ति ॥ कस्तोकाय क इभायोत रायेऽधि ब्रवत्तन्वे३ को जनाय ॥ को अग्निमीट्टे हविषा घृतेन स्रु
चा यजाता ऋतुभिर्ध्रुवेभिः ॥ कस्मै देवा आ वहानाशु होम को मंसते वीतिहोत्रः सुदेवः ॥ त्वम
ङ्ग प्र शंसिषो देवः शविष्ठ मर्त्यं ॥ न त्वदन्यो मघवन्नस्ति मर्डितेन्द्र ब्रवीमि ते वचः ॥ मा ते राधां
सि मा त ऊतयो वसोऽस्मान्कदा चना दभन् ॥ विश्वा च न उपमिमीहि मानुष वसूनि चर्षणिभ्य
आ ॥ ८ ॥ प्र ये शुम्भन्ते जनयो न सप्तयो यामन्रुद्रस्य सूनवः सुदंससः ॥ रोदसी हि मरुतश्चक्रि ॥ राम ॥
रे वृधे मदन्ति वीरा विदथेषु घृष्वयः ॥ त उक्षितासो महिमानमाशत दिवि रुद्रासो अधि चक्रिरे ॥४८

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सदः ॥ अर्चंतो अर्कं जनयंत इंद्रियम अधि श्रियो दधिरे पृश्निमातरः ॥ गोमातरो यच्छुभयंते अंजिभि
स्तनूषु शुभ्रा दधिरे विरुक्मतः ॥ बाधंते विश्वम भिमातिनम प वर्त्मान्येषामनु रीयते घृतं ॥ वि ये भ्रा
जंते सुमखास ऋष्टिभिः प्रच्यावयंतो अच्युता चिदोजसा ॥ मनोजुवो यन्मरुतो रथेष्वा वृषव्रातासः
पृषतीरयुग्ध्वं ॥ प्र यद्रथेषु पृषतीरयुग्ध्वं वाजे अद्रिं मरुतो रंहयंतः ॥ उतारुषस्य वि ष्यंति धाराश्चर्मेवोद
भिर्व्युंदंति भूम ॥ आ वो वहंतु सप्तयो रघुष्यदो रघुपत्वानः प्र जिगात बाहुभिः ॥ सीदता बर्हिरुरु वः सदस्कृ
तं मादयध्वं मरुतो मध्वो अंधसः ॥ ते वर्द्धंत स्वतवसो महित्वना नाकं तस्थुरुरु चक्रिरे सदः ॥ विष्णु
र्यद्धावद्वृषणं मदच्युतं वयो न सीदन्नधि बर्हिषि प्रिये ॥ शूरा इवेद्युयुधयो न जग्मयः श्रवस्यवो न पृतनासु ये
तिरे ॥ भयंते विश्वा भुवना मरुद्भ्यो राजान इव त्वेषसंदृशो नरः ॥ त्वष्टा यद्वज्रं सुकृतं हिरण्ययं सह
स्रभृष्टिं स्वपा अवर्तयत ॥ धत्त इंद्रो नर्यपांसि कर्तवे हन्वृत्रं निरपामौब्जदर्णवं ॥ ऊर्ध्वं नुनुद्रेवतं त
ओजसा दादृहाणं चिद्बिभिदुर्वि पर्वतं ॥ धमंतो वाणं मरुतः सुदानवो मदे सोमस्य रण्यानि चक्रिरे ॥
जिह्मं नुनुद्रेवतं तया दिशासिंचन्नुत्सं गोतमाय तृष्णजे ॥ आ गच्छंतीमवसा चित्रभानवः कामं वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰स॰अ॰॥
॥ ५९॥

प्रस्यन्तर्पयंत धामभिः॥ यावः शर्मैशश्वामानायसं नित्रिधातूनिदाशुषेयछताधि॥ अस्मभ्यंतानिमरुतो
वियंतरयिंनोधत्तवृषणः सुवीरं॥ १०॥ मरुतोयस्यहिक्षयेपाथादिवोविमहसः॥ ससुगोपातमो
जनः॥ यज्ञैर्वायज्ञवाहसोविप्रस्यवामतीनां॥ मरुतः शृणुताहवं॥ उतवायस्यवाजिनोनुविप्रमतत
क्षत॥ सगंतागोमतिव्रजे॥ अस्यवीरस्यबर्हिषिसुतः सोमोदिविष्टिषु॥ उक्थंमदश्चशस्यते॥
अस्यश्रोषंत्वाभुवोविश्वायश्चर्षणीरभि॥ सूरंचित्सस्रुषीरिषः॥ ११॥ पूर्वीभिर्हिददाशिमश
रद्भिर्मरुतोवयं॥ अवोभिश्चर्षणीनां॥ सुभगः सप्रयज्युवोमरुतोअस्तुमर्त्यः॥ यस्यप्रयांसि
पर्षथ॥ शशमानस्यवानरः स्वेदस्यसत्यशवसः॥ विदाकामस्यवेनतः॥ यूयंतत्सत्यशवसआ
विष्कर्तमहित्वना॥ विध्यताविद्युतारक्षः॥ गूहतागुह्यंतमोवियातविश्वमत्रिणं॥ ज्योतिष्कर्ताय
दुश्मसि॥ १२॥ मधुसः प्रतवसोविरप्शिनोनमताअविथुराः ऋजीषिणः॥ जुष्टतमासोनृतमा
सोअंजिभिर्व्यानज्रेकेचिदुस्राइवस्तृभिः॥ उपह्वरेषुयदचिध्वंययिंवयइवमरुतः केनचित्पथा॥ ॥ राम ॥
॥ ५९॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्चोतंति कोशा उप वो रथेष्वा घृतमुक्षता मधुवर्णमर्चते ॥ प्रैषामज्मेषु विथुरेव रेजते भूमिर्यामेषु य
द्ध युंजते शुभे ॥ ते क्रीळयो धुनयो भ्राजदृष्टयः स्वयं महित्वं पनयंत धूतयः ॥ स हि स्वसृत्पृषदश्वो
युवा गणो ऽया ईशानस्तविषीभिरावृतः ॥ असि सत्य ऋणयावानेद्योऽस्या धियः प्राविताथा वृ
षा गणः ॥ पितुः प्रत्नस्य जन्मना वदामसि सोमस्य जिह्वा प्र जिगाति चक्षसा ॥ यदीमिंद्रं शम्यृ
क्वाण आशतादिन्नामानि यज्ञियानि दधिरे ॥ श्रियसे कं भानुभिः सं मिमिक्षिरे ते रश्मिभिस्त
ऋक्वभिः सुखादयः ॥ ते वाशीमंत इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुतस्य धाम्नः ॥ १३ ॥ आ
विद्युन्मद्भिर्मरुतः स्वर्कै रथेभिर्यात ऋष्टिमद्भिरश्वपर्णैः ॥ आ वर्षिष्ठया न इषा वयो न पप्तता सुमायाः ॥
ते ऽरुणेभिर्वरमा पिशंगैः शुभे कं यांति रथतूर्भिरश्वैः ॥ रुक्मो न चित्रः स्वधितीवान्पव्या रथस्य जंघनं
त भूम ॥ श्रिये कं वो अधि तनूषु वाशीर्मेधा वना न कृणवंत ऊर्ध्वा ॥ युष्मभ्यं कं मरुतः सुजाता
स्तुविद्युम्नासो धनयंते अद्रिं ॥ अहानि गृध्राः पर्या व आगुरिमां धियं वार्कार्यां च देवीं ॥ ब्रह्म

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॰॥
॥५०॥

कृण्वंतोगोतमासोअर्कैरूर्ध्वंनुनुद्रउत्सधिंपिबध्यै॥एतत्सत्यंनयोजनमचेतिसस्वर्हयन्मरुतोगो
तमोवः॥पश्यन्हिरण्यचक्रानयोदंष्ट्रान्विधावतोवराहून्॥एषास्यावोमरुतोनुभर्त्रीप्रतिष्टो
भतिवाघतोनवाणी॥अस्तोभयद्वृथासामनुस्वधांगभस्त्योः॥१४॥आनोभद्राःक्रतवोयंतु
विश्वतोदब्धासोअपरीतासउद्भिदः॥देवानोयथासदमिद्वृधेअसन्नप्रायुवोरक्षितारोदिवेदि
वे॥देवानांभद्रासुमतिर्ऋजूयतांदेवानांरातिरभिनोनिवर्ततां॥देवानांसख्यमुपसेदिमाव
यंदेवानआयुःप्रतिरंतुजीवसे॥तान्पूर्वयानिविदाहूमहेवयंभगंमित्रमदितिंदक्षमस्रिधं॥
अर्यमणंवरुणंसोममश्विनासरस्वतीनःसुभगामयस्करत्॥तन्नोवातोमयोभुवातुभेषजंत
न्मातापृथिवीतत्पितादौः॥तद्ग्रावाणःसोमसुतोमयोभुवस्तदश्विनाशृणुतंधिष्ण्यायुवं॥
तमीशानंजगतस्तस्थुषस्पतिंधियंजिन्वमवसेहूमहेवयं॥पूषानोयथावेदसामसद्वृधेर
क्षितापायुरदब्धःस्वस्तये॥१५॥स्वस्तिनइंद्रोवृद्धश्रवाःस्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाः॥स्व

॥राम॥
॥५०॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्तिनः स्तार्क्ष्योअरिष्टनेमिस्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधातु॥६॥पृषदश्वामरुतःपृश्निमातरःशुभंयावानोवि वा
दथेषुजग्मयः॥अग्निजिह्वामनवःसूरचक्षसोविश्वेनोदेवाअवसागमन्निह॥भद्रंकर्णेभिःशृणु
यामदेवाभद्रंपश्येमाक्षभिर्यजत्राः॥स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनूभिर्व्यशेमदेवहितंयदायुः॥शतमि
न्नुशरदोअंतिदेवायत्रानश्चक्राजरसंतनूनां॥पुत्रासोयत्रपितरोभवंतिमानोमध्यारीरिषतायुर्ग
न्तोः॥अदितिर्द्यौरदितिरंतरिक्षमदितिर्मातासपितासपुत्रः॥विश्वेदेवाअदितिःपंचजनाअदिति
र्जातमदितिर्जनित्वं॥१६॥३सर्वम्॥ऋजुनीतीनोवरुणोमित्रोनयतुविद्वान्॥अर्यमादेवैःसजोषाः॥
तेहिवस्वोवसवानास्तेअप्रमूरामहोभिः॥व्रतारक्षंतेविश्वाहा॥तेअस्मभ्यंशर्मयंसन्नमृताम
र्त्येभ्यः॥बाधमानाअपद्विषः॥विनःपथःसुवितायचियंत्विंद्रोमरुतः॥पूषाभगोवंद्यासः॥उत
नोधियोगोअग्राःपूषन्विष्णवेवयावः॥कर्तानःस्वस्तिमतः॥१७॥मधुवाताऋतायतेमधुक्षरं
तिसिंधवः॥माध्वीर्नःसंत्वोषधीः॥मधुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिवंरजः॥मधुद्यौरस्तुनःपि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

।।सं॰१अ॰।।
।।५१।।

न।।मधुमान्नोवनस्पतिर्मधुमाँ॥अस्तुसूर्यः।।माध्वीर्गावोभवन्तुनः।।शन्नोमित्रःशंवरुणःशन्नो
भवत्वर्यमा।।शन्नइन्द्रोबृहस्पतिःशन्नोविष्णुरुरुक्रमः।।१८।।त्वंसोमप्रचिकितोमनीषात्वंरजि
ष्ठमनुनेषिपन्थाम्।।तवप्रणीतीपितरोनइन्दोदेवेषुरत्नमभजन्तधीराः।।त्वंसोमक्रतुभिःसुक्रतुर्भू
स्त्वंदक्षैःसुदक्षोविश्ववेदाः।।त्वंवृषावृषत्वेभिर्महित्वाद्युम्नेभिर्द्युम्न्यभवोनृचक्षाः।।राज्ञोनुते
वरुणस्यव्रतानिबृहद्गभीरंतवसोमधाम।।शुचिष्ट्वमसिप्रियोनमित्रोदक्षाय्योअर्यमेवासि
सोम।।यातेधामानिदिवियापृथिव्यांयापर्वतेष्वोषधीष्वप्सु।।तेभिर्नोविश्वैःसुमनाअहे
ळन्राजन्सोमप्रतिहव्यागृभाय।।त्वंसोमासिसत्पतिस्त्वंराजोतवृत्रहा।।त्वंभद्रोअसिक्र
तुः।।१९।।त्वंचसोमनोवशोजीवातुंनमरामहे।।प्रियस्तोत्रोवनस्पतिः।।त्वंसोममहेभगंत्वंयू
नऋतायते।।दक्षंदधासिजीवसे।।त्वन्नःसोमविश्वतोरक्षाराजन्नघायतः।।नरिष्येत्त्वावतः
सखा।।सोमयास्तेमयोभुवऊतयःसन्तिदाशुषे।।ताभिर्नोविताभव।।इमंयज्ञमिदंवचोजुजुषा

।।राम।।
।।५१।।

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

अ

ण उपागहि॥ सोम त्वं नो वृधे भव॥२०॥ सोम गीर्भिष्ट्वा वयं वर्धयामो वचोविदः॥ सुमृळीको न आ
विश॥ गयस्फानो अमीवहा वसुवित्पुष्टिवर्धनः॥ सुमित्रः सोम नो भव॥ सोम रारन्धि नो हृदि
गावो न यवसेष्वा॥ मर्य इव स्व ओक्ये॥ यः सोम सख्ये तव रारणद्देव मर्त्यः॥ तं दक्षः सचते कविः॥
उरुष्या णो अभिशस्तेः सोम नि पाह्यंहसः॥ सखा सुशेव एधि नः॥२१॥ आप्यायस्व समेतु ते विश्व
तः सोम वृष्ण्यं॥ भवा वाजस्य संगथे॥ आप्यायस्व मदिन्तम सोम विश्वेभिरंशुभिः॥ भवा नः सुश्रवस्तमः
सखा वृधे॥ सं ते पयांसि समु यन्तु वाजाः सं वृष्ण्यान्यभिमातिषाहः॥ आप्यायमानो अमृताय सोम
दिवि श्रवांस्युत्तमानि धिष्व॥ या ते धामानि हविषा यजन्ति ता ते विश्वा परिभूरस्तु यज्ञं॥ गयस्फा
नः प्रतरणः सुवीरोऽवीरहा प्र चरा सोम दुर्यान्॥ सोमो धेनुं सोमो अर्वन्तमाशुं सोमो वीरं कर्मण्यं ददाति॥
सादन्यं विदथ्यं सभेयं पितृश्रवणं यो ददाशदस्मै॥२२॥ अषाळ्हं युत्सु पृतनासु पप्रिं स्वर्षामप्सां
वृजनस्य गोपां॥ भरेषुजां सुक्षितिं सुश्रवसं जयन्तं त्वामनु मदेम सोम॥ त्वमिमा ओषधीः सोम वि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ म॰ अ॰ ॥
॥ ५२ ॥

52

ध्यास्त्वमपोअजनयस्त्वंगाः॥ त्वमाततंथोर्वं१तरिक्षंत्वंज्योतिषा॥ वितमोववर्थ॥ देवेननोमनसादेव
सोमरायोभागंसहसावन्नभियुध्य॥ मात्वातनदीशिषेवीर्यस्योभयेभ्यः प्रचिकित्सागविष्टौ॥ २३॥
एताउत्याउषसःकेतुमक्रतपूर्वेअर्धेरजसोभानुमंजते॥ निष्कृण्वानाआयुधानीवधृष्णवः प्रति
गावोरुषीर्यंतिमातरः॥ उदपप्तन्नरुणाभानवोवृथास्वायुजोअरुषीर्गाअयुक्षत॥ अक्रन्नुषा
सोवयुनानिपूर्वथा॥ रुशंतंभानुमरुषीरशिश्रयुः॥ अर्चंतिनारीरपसोनविष्टिभिःसमाने
नयोजनेनापरावतः॥ इषंवहंतीःसुकृतेसुदानवेविश्वेदहयजमानायसुन्वते॥ अधिपेशांसि
वपतेनृतूरिवापोर्णुतेवक्षउस्रेवबर्जहं॥ ज्योतिर्विश्वस्मैभुवनायकृण्वतीगावोनव्रजंव्यु१षाआ
वर्तमः॥ प्रत्यर्चीरुशदस्याअदर्शिवितिष्ठतेबाधतेकृष्णमभ्वं॥ स्वरुंनपेशोविदथेष्वंजंचित्रंदि
वोदुहिताभानुमश्रेत्॥ २४॥ अतारिष्मतमसस्पारमस्योषाउछंतीवयुनाकृणोति॥ श्रियेछं
दोनस्मयतेविभातीसुप्रतीकासौमनसायाजीगः॥ भास्वतीनेत्रीसूनृतानांदिवस्तवेदुहिता

॥ राम ॥
॥ ५२ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

गोतमेभिः॥ प्रजावतोन्नवतोअश्वबुध्यानुषोगोअग्रांउपमासिवाजान्॥ उषस्तमश्यांयशसंसुवी
रंदासप्रवर्गंरयिमश्वबुध्यं॥ सुदंससाश्रवसायाविभासिवाजप्रसूतासुभगेबृहंतं॥ विश्वानिदेवी
भुवनाभिचक्ष्याप्रतीचीचक्षुरुर्वियाविभाति॥ विश्वंजीवंचरसेबोधयंती विश्वस्यवाचमविदन्म
नायोः॥ पुनःपुनर्जायमानापुराणीसमानंवर्णमभिशुंभमाना॥ श्वघ्नीवकृत्नुर्विजआमिनानाम
र्तस्यदेवीजरयंत्यायुः॥२५॥ व्यूर्ण्वतीदिवोअंतांअबोध्यपस्वसारंसनुतर्युयोति॥ प्रमिनतीमनु
ष्यायुगानियोषाजारस्यचक्षसाविभाति॥ पशून्नचित्रासुभगाप्रथानासिंधुर्नक्षोदउर्वियाव्य
श्वैत्॥ अमिनतीदैव्यानिव्रतानिसूर्यस्यचेतिरश्मिभिर्दृशाना॥ उषस्तच्चित्रमाभरास्मभ्यंवाजिनी
वति॥ येनतोकंचतनयंचधामहे॥ उषोअद्येहगोमत्यश्वावतिविभावरि॥ रेवदस्मेव्युच्छसूनृताव
ति॥ युक्ष्वाहिवाजिनीवत्यश्वांअद्यारुणाँउषः॥ अथानोविश्वासौभगान्यावह॥२६॥ अश्विना
वर्तिरस्मदागोमद्दस्राहिरण्यवत्॥ अर्वाग्रथंसमनसानियच्छतं॥ याविच्छ्लोकमागदिवोज्यो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्र॰ अ॰ तिर्जनाय चक्रथुः ॥ आ न ऊर्जं वहतमश्विना युवं ॥ एह देवा मयोभुवा दस्रा हिरण्यवर्तनी ॥ उषर्बुधो
॥५३॥ वहन्तु सोमपीतये ॥ २७ ॥ अग्नीषोमाविमं सु मे शृणुतं वृषणा हवं ॥ प्रति सूक्तानि हर्यतं भवतं दाशु
षे मयः ॥ अग्नीषोमा यो अद्य वामिदं वचः सपर्यति ॥ तस्मै धत्तं सुवीर्यं गवां पोषं स्वश्व्यं ॥ अग्नीषो
मा य आहुतिं यो वां दाशाद्धविष्कृतिं ॥ स प्रजया सुवीर्यं विश्वमायुर्व्यश्नवत् ॥ अग्नीषोमा चेति त
म द्वीर्यं वां यदमुष्णीतमवसं पणिं गाः ॥ अवातिरतं बृसयस्य शेषोऽविन्दतं ज्योतिरेकं बहुभ्यः ॥ युवमेतानि
53 दिवि रोचनान्यग्निश्च सोम सक्रतू अधत्तं ॥ युवं सिन्धूंरभिशस्तेरवद्यादग्नीषोमावमुञ्चतं गृभीतान्
आन्यं दिवो मातरिश्वा जभारामथ्नादन्यं परि श्येनो अद्रेः ॥ अग्नीषोमा ब्रह्मणा वावृधानोरुं यज्ञाय
मा चक्रथुरु लोकं ॥ २८ ॥ अग्नीषोमा हविषः प्रस्थितस्य वीतं हर्यतं वृषणा जुषेथां ॥ सुशर्माणा स्ववसा हि
भूतमथा धत्तं यजमानाय शं योः ॥ यो अग्नीषोमा हविषा सपर्याद्देवद्रीचा मनसा यो घृतेन ॥ तस्य ॥ राम ॥
व्रतं रक्षतं पातमंहसो विशे जनाय महि शर्म यच्छतं ॥ अग्नीषोमा सवेदसा सहूती वनतं गिरः ॥ सं देव ॥५३॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वावभूवथुः॥ अग्नीषोमावनेनवांयोवांघृतेनदाशति॥ तस्मैदीदयतंबृहत्॥ अग्नीषोमाविमा
निनोयुवंहव्याजुजोषतं॥ आयातमुपनःसचा॥ अग्नीषोमापिपृतमर्वतोनआप्यायंतामुस्रिया
हव्यसूदः॥ अस्मेबलानिमघवत्सुधत्तंकृणुतंनोअध्वरंश्रुष्टिमंतम्॥ १२॥ इमंस्तोममर्हते
जातवेदसेरथमिवसंमहेमामनीषया॥ भद्राहिनःप्रमतिरस्यसंसद्यग्नेसख्येमारिषामावयंतव॥
यस्मैत्वमायजसेससाधत्यनर्वाक्षेतिदधतेसुवीर्यं॥ सतूतावनैनमश्नोत्यंहतिरग्नेस०॥ शके
मत्वासमिधंसाधयाधियस्त्वेदेवाहविरदंत्याहुतं॥ त्वमादित्यांआवहतान् ह्युश्मस्यग्नेस०॥ भरा
मेध्मंकृणवामाहवींषितेचितयंतःपर्वणापर्वणावयं॥ जीवातवेप्रतरंसाधयाधियोग्नेस०॥ विशां
गोपाअस्यचरंतिजंतवोद्विपच्चयदुतचतुष्पदक्तुभिः॥ चित्रःप्रकेतउषसोमहांअस्यग्नेस०॥ ३०॥
त्वमध्वर्युरुतहोतासिपूर्व्यःप्रशास्तापोताजनुषापुरोहितः॥ विश्वाविद्वांआर्त्विज्याधीरपुष्यस्य
ग्नेस०॥ योविश्वतःसुप्रतीकःसदृङ्ङसिदूरेचित्संतळिदिवातिरोचसे॥ रात्र्याश्चिदंधोअतिदेव

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प॰सं॰प्र॰अ॰ ॥५४॥

पञ्यस्यग्नेस०॥ पूर्वो देवा भवतु सुन्वतो रथोऽस्माकं शंसो अभ्यस्तु दूढ्यः॥ तदा जानीतोत पुष्यता व
चोऽग्नेस०॥ वधैर्दुःशंसाँ अप दूढ्यो जहि दूरे वा ये अन्ति वा के चिदत्रिणः॥ अथा यज्ञाय गृणते सुगं
कृध्यग्नेस०॥ यदयुक्था अरुषा रोहिता रथे वातजूता वृषभस्येव ते रवः॥ आदिन्वसि वनिनो धूम
केतुनाग्नेस०॥ २१॥ अध स्वनादुत बिभ्युः पतत्रिणो द्रप्सा यत्ते यवसादो व्यस्थिरन्॥ सुगं तत्ते ता
वकेभ्यो रथेभ्योऽग्नेस०॥ अयं मित्रस्य वरुणस्य धायसेऽवयातां मरुतां हेळो अद्भुतः॥ मृळा सु नो भू
त्वेषां मनः पुनरग्नेस०॥ देवो देवानामसि मित्रो अद्भुतो वसुर्वसूनामसि चारुरध्वरे॥ शर्मन्त्स्या
म तव सप्रथस्तमेऽग्नेस०॥ तत्ते भद्रं यत्समिद्धः स्वे दमे सोमाहुतो जरसे मृळयत्तमः॥ दधासि रत्नं
द्रविणं च दाशुषेऽग्नेस०॥ यस्मै त्वं सुद्रविणो ददाशोऽनागास्त्वमदिते सर्वताता। यं भद्रेण शवसा चो
दयासि प्रजावता राधसा ते स्याम॥ स त्वमग्ने सौभगत्वस्य विद्वानस्माकमायुः प्रतिरेह देव॥ तन्नो ॥राम॥
मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः॥ २२॥ इति प्रथमाष्टके षष्ठोऽध्यायः॥ ॐ ॥५७॥

53

रम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्वे विरूपे चरतः स्वर्थे अन्यान्या वत्समुप धापयेते ॥ हरिरन्यस्यां भवति स्वधावाञ्छुक्रो अन्यस्यां ददृशे
सुवर्चाः ॥ दशेमं त्वष्टुर्जनयन्त गर्भमतन्द्रासो युवतयो विभृत्रं ॥ तिग्मानीकं स्वयशसं जनेषु विरोचमा
नं परि षीं नयन्ति ॥ त्रीणि जाना परि भूषन्त्यस्य समुद्र एकं दिव्येकमप्सु ॥ पूर्वामनु प्र दिशं पार्थिवानामृ
तून्प्रशासद्वि दधावनुष्ठु ॥ क इमं वो निण्यमा चिकेत वत्सो मातॄर्जनयत स्वधाभिः ॥ बह्वीनां गर्भो अप
सामुपस्थान्महान्कविर्निश्चरति स्वधावान् ॥ आविष्ट्यो वर्धते चारुरासु जिह्मानामूर्ध्वः स्वयशा उ
पस्थे ॥ उभे त्वष्टुर्बिभ्यतुर्जायमानात्प्रतीची सिंहं प्रति जोषयेते ॥ १ ॥ उभे भद्रे जोषयेते न मेने गावो न
वाश्रा उप तस्थुरेवैः ॥ स दक्षाणां दक्षपतिर्बभूवाञ्जन्ति यं दक्षिणतो हविर्भिः ॥ उद्यंयमीति सवितेव बा
हू उभे सिचौ यतते भीम ऋञ्जन् ॥ उच्छुक्रमत्कमजते सिमस्मान्नवा मातृभ्यो वसना जहाति ॥ त्वेषं रूपं
कृणुत उत्तरं यत्संपृञ्चानः सदने गोभिरद्भिः ॥ कविर्बुध्नं परि मर्मृज्यते धीः सा देवताता समितिर्बभूव ॥ उ
रु ते ज्रयः पर्येति बुध्नं विरोचमानं महिषस्य धाम ॥ विश्वेभिरग्ने स्वयशोभिरिद्धोऽदब्धेभिः पायुभिः पा

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं प्रअ॥
॥५५॥

त्यस्मान्॥धन्वन्त्स्रोतःकृणुतेगातुमूर्मिंशुक्रैरूर्मिभिरभिनक्षतिक्षां॥विश्वासनानि
जठरेषुधत्तेंतर्नवासुचरतिप्रसूषु॥एवानोअग्नेसमिधावृधानोरेवत्पावकश्रवसेविभा
हि॥तन्नो०॥२॥सप्रत्नथासहसाजायमानःसद्यःकाव्यानिबळधत्तविश्वा॥आपश्चमित्रंधि
षणाचसाधन्देवाअग्निंधारयन्द्रविणोदां॥सपूर्वयानिविदाकव्यतायोरिमाःप्रजाअजनयन्म
नूनां॥विवस्वताचक्षसाद्यामपश्चदेवाअग्निं०॥तमीळतप्रथमंयज्ञसाधंविशआरीरा
हुतमृंजसानं॥ऊर्जःपुत्रंभरतंसृप्रदानुंदेवाअग्निं०॥समातरिश्वापुरुवारपुष्टिर्विदद्गातुं
द तनयायस्वर्वित्॥विशांगोपाजनितारोदस्योर्देवाअग्निं०॥नक्तोषासावर्णमामेम्यानेधाप
येतेशिशुमेकंसमीची॥द्यावाक्षामारुक्मोअंतर्विभातिदेवाअग्निं०॥३॥रायोबुध्नःसंग
मनोवसूनांयज्ञस्यकेतुर्मन्मसाधनोवेः॥अमृतत्वंरक्षमाणासएनंदेवाअग्निं०॥नूचपुरा
चसदनंरयीणांजातस्यचजायमानस्यचक्षां॥सतश्चगोपांभवतश्चभूरेर्देवाअग्निं०॥ ॥राम॥
॥५५॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

द्रविणोदा द्रविणसस्तुरस्य द्रविणोदाः सनरस्य प्रयंसत् ॥ द्रविणोदा वीरवतीमिषंनो द्रविणोदारा
सतेदीर्घमायुः ॥ एवानो० ॥ तन्नो० ॥४॥ अपनः शोशुचदघमग्नेशुशुग्ध्यारयिं ॥ अपनः शो
शुचदघं ॥ सुक्षेत्रियासुगातुयावसूयाचयजामहे ॥ अपनः० ॥ प्रयद्भंदिष्ठएषांप्रास्माकास
श्चसूरयः ॥ अपनः० ॥ प्रयत्तेअग्नेसूरयोजायेमहिप्रतेवयं ॥ अपनः० ॥ प्रयदग्नेः सहस्वतो
विश्वतोयंतिभानवः ॥ अपनः० ॥ त्वंहिविश्वतोमुखविश्वतः परिभूरसि ॥ अपनः० ॥ द्विषोनोविश्व
तोमुखातिनावेवपारय ॥ अपनः० ॥ सनः सिंधुमिवनावयातिपर्षास्वस्तये ॥ अपनः० ॥५॥ वैश्वा
नरस्यसुमतौस्यामराजाहिकंभुवनानामभिश्रीः ॥ इतोजातोविश्वमिदंविचष्टेवैश्वानरोयत
तेसूर्येण ॥ पृष्टोदिविपृष्टोअग्निः पृथिव्यांपृष्टोविश्वाओषधीराविवेश ॥ वैश्वानरः सहसापृष्टो
अग्निः सनोदिवासरिषः पातुनक्तं ॥ वैश्वानरतवतत्सत्यमस्त्वस्मान्रायोमघवानः सचंतां ॥ तन्नो
मित्रो० ॥६॥ जातवेदसेसुनवामसोममरातीयतोनिदहातिवेदः ॥ सनः पर्षदतिदुर्गाणिविश्वाना

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰स॰अ॰ ॥
॥ ५६ ॥

वेवसिंधुंदुरितात्यग्निः ॥७॥ सयोवृषावृष्ण्येभिः समोकामहोदिवः पृथिव्याश्चसम्राट् ॥ सतीनस
त्वाहव्योभरेषुमरुत्वांनोभवत्विंद्रऊती ॥ यस्यानाप्तः सूर्यस्येवयामोभरेभरेवृत्रहाशुष्मोअस्ति ॥ वृ
षन्तमः सखिभिःस्वेभिरेवैर्मरुत्वांनो० ॥ दिवोनयस्यरेतसोदुघानाः पंथासोयंतिशवसापरीताः ॥ त
रद्वेषाः सासहिः पौंस्येभिर्मरुत्वान्नो० ॥ सोअंगिरोभिरंगिरस्तमोभूद्वृषावृषभिः सखिभिः स
खासन् ॥ ऋग्मिभिर्ऋग्मीगातुभिर्ज्येष्ठोमरुत्वान्नो० ॥ ससूनुभिर्नरुद्रेभिर्ऋभ्वानृषाह्येसासह्वां
ऽअमित्रान् ॥ सनीळेभिःश्रवस्यानितूर्वन्मरुत्वांनो० ॥८॥ समन्युमीःसमदनस्यकर्तास्माकेभिर्न
भिः सूर्यंसनत् ॥ अस्मिन्नहन्सत्पतिःपुरुहूतोमरुत्वांनो० ॥ तमूतयोरणयंछूरसातौतंक्षेमस्य
रू क्षितयःकृण्वतत्रां ॥ सविश्वस्यकरुणस्येशएकोमरुत्वांनो० ॥ तमप्सन्तशवसउत्सवेषुनरोनरमव
सेतंधनाय ॥ सोअंधेचित्तमसिज्योतिर्विदन्मरुत्वांनो० ॥ ससव्येनयमतिव्राधतश्चित्सदक्षिणे
संगृभीताकृतानि ॥ सकीरिणाचित्सनिताधनानिमरुत्वांनो० ॥ सग्रामेभिःसनितासरथेभिर्विदे

॥ राम ॥
॥ ५६ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विश्वाभिः कृष्टिभिर्न्वद्य ॥ सपौंस्येभिरभिभूरशस्तीर्मरुत्वान्नो ॥ १ ॥ सजामिभिर्यत्समजातिमीळ्हे
ऽजामिभिर्वा पुरुहूत एवैः ॥ अपां तोकस्य तनयस्य जेषे मरुत्वान्नो ॥ सवज्रभृद्दस्युहा भीम उग्रः सहस्र
चेताः शतनीथ ऋभ्वा ॥ चम्रीषो न शवसा पाञ्चजन्यो मरुत्वान्नो ॥ तस्य वज्रः क्रन्दति स्मत्स्वर्षा दि
वो न त्वेषो रवथः शिमीवान् ॥ तं सचन्ते सनयस्तं धनानि मरुत्वान्नो ॥ यस्याजस्रं शवसा मानमुक्थं
परिभुजद्रोदसी विश्वतः सीं ॥ सपारिषत्क्रतुभिर्मन्दसानो मरुत्वान्नो ॥ न यस्य देवा देवता न मर्ता
आपश्चन शवसो अन्तमापुः ॥ सप्ररिक्वा त्वक्षसा क्ष्मो दिवश्च मरुत्वान्नो ॥ १० ॥ रोहिच्छ्यावा सु
मदंशुर्ललामीर्द्युक्षा राय ऋज्राश्वस्य ॥ वृषण्वन्तं बिभ्रती धूर्षु रथं मन्द्रा चिकेत नाहुषीषु विक्षु ॥ एतत्त्य
त इन्द्र वृष्ण उक्थं वार्षागिरा अभिगृणन्ति राधः ॥ ऋज्राश्वः प्रष्टिभिरम्बरीषः सहदेवो भयमानः सु
राधाः ॥ दस्यूञ्छिम्यूंश्च पुरुहूत एवैर्हत्वा पृथिव्यां शर्वा नि बर्हीत् ॥ सनत्क्षेत्रं सखिभिः श्वित्न्येभिः
सनत्सूर्यं सनदपः सुवज्रः ॥ विश्वाहेन्द्रो अधिवक्ता नो अस्त्वपरिह्वृताः सनुयाम वाजं ॥ तन्नो ॥ २ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्रज॰ ॥
॥५८॥

प्रमंदिने पितुमदर्चता वचो यः कृष्णगर्भा निरहन्नृजिश्वना ॥ अवस्यवो वृषणं वज्रदक्षिणं मरुत्वंतं स
ख्याय हवामहे ॥ यो व्यंसं जाहृषाणेन मन्युना यः शंबरं यो अहन्पिप्रुमव्रतं ॥ इंद्रो यः शुष्णमशुषं न्या
वृणङ्मरुत्वंतं सख्याय• ॥ यस्य द्यावापृथिवी पौंस्यं महद्यस्य व्रते वरुणो यस्य सूर्यः ॥ यस्येंद्रस्य सिं
धवः सश्चति व्रतं मरुत्वंतं सख्याय• ॥ यो अश्वानां यो गवां गोपतिर्वशी य आरितः कर्मणि कर्मणि स्थि
रः ॥ वीळोश्चिदिंद्रो यो असुन्वतो वधो मरु• ॥ यो विश्वस्य जगतः प्राणतस्पतिर्यो ब्रह्मणे प्रथमो गा अ
विंदत् ॥ इंद्रो यो दस्यूंरधरां अवातिरन्मरु• ॥ यः शूरेभिर्हव्यो यश्च भीरुभिर्यो धावद्भिर्हूयते यश्च
जिग्युभिः ॥ इंद्रं यं विश्वा भुवनाभि संदधुर्मरु• ॥ १२ ॥ रुद्राणामेति प्रदिशा विचक्षणो रुद्रेभिर्योषा त
नुते पृथु ज्रयः ॥ इंद्रं मनीषा अभ्यर्चति श्रुतं मरु• ॥ यद्वा मरुत्वः परमे सधस्थे यद्वावमे वृजने माद
यासे ॥ अत आ याह्यध्वरं नो अच्छा त्वाया हविश्चकृमा सत्यराधः ॥ त्वायेंद्र सोमं सुषुमा सुदक्ष
त्वाया हविश्चकृमा ब्रह्मवाहः ॥ अधा नियुत्वः सगणो मरुद्भिरस्मिन्यज्ञे बर्हिषि मादयस्व ॥ मा ॥५८॥
॥ राम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

दयस्वहरिभिर्येतइंद्रविष्यस्वशिप्रेविसृजस्वधेने॥ आत्वासुशिप्रहरयोवहंतूशन्हव्यानिप्रतिनो
जुषस्व॥ मरुत्स्तोत्रस्यवृजनस्यगोपावयमिंद्रेणसनुयामवाजं॥ तंनो०॥१३॥ इमांतेधियंप्रभरे
महोमहीमस्यस्तोत्रेधिषणायत्तआनजे॥ तमुत्सवेचप्रसवेचसासहिमिंद्रंदेवासःशवसामदन्न
नु॥ घो अस्यश्रवोनद्यःसप्तबिभ्रतिद्यावाक्षामापृथिवीदर्शतंवपुः॥ अस्मेसूर्याचंद्रमसाभि
चक्षेश्रद्धेकमिंद्रचरतोवितर्तुरं॥ तंस्मारथंमघवन्प्रावसातयेजैत्रंयंतेअनुमदामसंगमे॥ आ
जानइंद्रमनसापुरुष्टुतत्वायद्भ्योमघवञ्छर्मयच्छनः॥ वयंजयेमत्वयायुजावृतमस्माकमंशमु
दवाभरेभरे॥ अस्मभ्यमिंद्रवरिवःसुगंकृधिप्रशत्रूणांमघवन्वृष्ण्यारुज॥ नानाहित्वाहवमाना
जनाइमेधनानांधर्तरवसाविपन्यवः॥ अस्माकंस्मारथमातिष्ठसातये जैत्रंहींद्रनिभृतंमन
स्तव॥१४॥ गोजितावाहूअमितक्रतुःसिमःकर्मन्कर्मञ्छतमूतिःखजंकरः॥ अकल्पइंद्रःप्रतिमा
नमोजसाथाजनाविह्वयंतेसिषासवः॥ उत्तेशतान्मघवन्नुच्चभूयसउत्सहस्राद्रिरिचेकृष्टिषुश्र

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॥
॥५८॥

वेः॥ अस्मत्रा ते धृषण्यानि तस्थिरे मत्य धोत्नाणि जिघ्नसे पुरंदर॥ त्रिविष्टिधातु प्रतिमानमोजसस्तिस्रो
भूमीर्नृपते त्रीणि रोचना॥ अतीदं विश्वं भुवनं ववक्षिथाशत्रुरिंद्र जनुषा सनादसि॥ त्वां देवेषु प्रथ
मं हवामहे त्वं बभूथ पृतनासु सासहिः॥ सेमं नः कारुमुपमन्युमु — द्भिदमिंद्रः कृणोतु प्रसवे र
थं पुरः॥ त्वं जिगेथ न धना रुरोधिथार्भेष्वाजा मघवन्महत्सु च॥ त्वामुग्रमवसे संशिशीमस्यथा
न इंद्र हवनेषु चोदय॥ विश्वाहेंद्रो अधिवक्ता नो अस्त्वपरिह्वृताः सनुयाम वाजं॥ तन्नो॰॥ १५॥
तत्त इंद्रियं परमं पराचैरधारयंत कवयः पुरेदं॥ क्षमेदमन्यद्दिव्य१न्यदस्य समी पृच्यते समनेव
केतुः॥ स धारयत्पृथिवीं पप्रथच्च वज्रेण हत्वा निरपः ससर्ज॥ अहन्नहिमभिनद्रौहिणं व्यह
न्व्यंसं मघवा शचीभिः॥ स जातूभर्मा श्रद्दधान ओजः पुरो विभिंदन्नचरद्वि दासीः॥ विद्वान्वज्रिन्दस्य
वे हेतिमस्यार्यं सहो वर्धया द्युम्नमिंद्र॥ तदूचुषे मानुषेमा युगानि कीर्तेन्यं मघवा नाम बिभ्रत्॥ उपप्र ॥५८॥
यन्दस्युहत्याय वज्री यद्ध सूनुः श्रवसे नाम दधे॥ तदस्येदं पश्यता भूरि पुष्टं श्रदिंद्रस्य धत्तन वीर्याय॥ ॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सगाअविंदत्सोअविंदद्श्वान्सओषधीःसोअपःसवनानि ॥२६॥ भूरिकर्मणेवृषभायवृष्णेसत्यशु
ष्मायसुनवामसोमं ॥ यआदृत्यापरिपंथीवशूरोयज्वनो [illegible] विभजंनेतिवेदः ॥ तदिंद्रप्रववीर्यं
चकर्थयत्ससंतंवज्रेणाबोधयोहिं ॥ अनुत्वापत्नीर्हृषितंवयश्चविश्वेदेवासोअमदन्ननुत्वा ॥ शुष्णं
स्पिप्रुंकुयवंवृत्रमिंद्रयदावधीर्विपुरःशंबरस्य ॥ तन्नो ॥ १ ॥ योनिष्टइंद्रनिषदेअकारितमानि
षीदस्वानोनार्वा ॥ विमुच्यावयोवसायाश्वान्दोषावस्तोर्वहीयसःप्रपित्वे ॥ ओसेनरइंद्रऊतये
गुर्नूचित्तान्सद्योअध्वनोजगम्यात् ॥ देवासोमन्युंदासस्यश्चम्नंतेनआवक्षन्सुवितायवर्णं ॥ अव
त्मनाभरतेकेतवेदाअवत्मनाभरतेफेनमुदन् ॥ क्षीरेणस्नातःकुयवस्ययोषेहतेतेस्यातांप्रवणेशि
प्रायाः ॥ युयोपनाभिरुपरस्यायोःप्रपूर्वाभिस्तिरतेराष्टिशूरः ॥ अंजसीकुलिशीवीरपत्नीपयोहि
न्वानाउदभिर्भरंते ॥ प्रतियत्स्यानीथादर्शिदस्योरोकोनाच्छासदनंजानतीगात् ॥ अधस्मानोम
घवन्चर्कृतादिन्मानोमघेवनिष्षपीपरादः ॥ १० ॥ सत्वंनइंद्रसूर्येसोअप्स्वनागास्त्वआभजजी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॰
॥५१॥

59

वचांसे॥ मांतरां भुज मा रीरिषो नः श्रद्धितं ते महत इंद्रियाय॥ अधा मन्ये श्रत्ते अस्मा अधायि वृषा चो
दस्व महते धनाय॥ मा नो अकृते पुरुहूत योनाविंद्र क्षुध्यद्भ्यो वय आसुतिं दाः॥ मा नो वधीरिंद्र मा
परा दा मा नः प्रिया भोजनानि प्र मोषीः॥ आंडा मा नो मघवञ्छक्र निर्भेन्मा नः पात्रा भेत्सहजानुषा
णि॥ अर्वाङेहि सोमकामं त्वाहुरयं सुतस्तस्य पिबा मदाय॥ उरुव्यचा जठर आ वृषस्व पितेव नः
शृणुहि हूयमानः॥ ११॥ चंद्रमा अप्स्व १ ंतरा सुपर्णो धावते दिवि॥ न वो हिरण्यनेमयः पदं विंदंति
विद्युतो वित्तं मे अस्य रोदसी॥ अर्थमिद्वा उ अर्थिन आ जाया युवते पतिं॥ तुंजाते वृष्ण्यं पयः परि
दाय रसं दुहे वित्तं मे०॥ मो षु देवा अदः स्व १ रव पादि दिवस्परि॥ मा सोम्यस्य शंभुवः शूने भूम कदा चन
वित्तं मे०॥ यज्ञं पृच्छाम्यवमं स तद्दूतो वि वोचति॥ क्व ऋतं पूर्व्यं गतं कस्तद्बिभर्ति नूतनो वित्तं मे०॥
अमी ये देवाः स्थन त्रिष्वा रोचने दिवः॥ कद्व ऋतं कदनृतं क्व प्रत्ना व आहुतिर्वित्तं मे०॥ २०॥ क ॥५१॥
द्व ऋतस्य धर्णसि कद्वरुणस्य चक्षणं॥ कदर्यम्णो महस्पथाति क्रामेम दूढ्यो वित्तं मे०॥ अहं ॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

सोअस्मियः पुरासुतेवदामिकानिचित् ॥ तंमाव्यंत्याध्योवृकोनतृष्णजंमृगंवित्तंमे ॥ संमातप
न्त्यभितः सपत्नीरिवपर्शवः ॥ मूषोनशिश्नाव्यदन्तिमाध्यस्तोतारंतेशतक्रतोवित्तंमे ॥ अमीयेसप्त
रश्मयस्तत्रामेनाभिरातता ॥ त्रितस्तद्वेदाप्त्यः सजामित्वायरेभतिवित्तंमे ॥ अमीयेपंचोक्षणोम
ध्येतस्थुर्महोदिवः ॥ देवत्रानुप्रवाच्यंसध्रीचीनानिवावृतुर्वित्तंमे ॥ २१ ॥ सुपर्णाएतआसते
मध्यआरोधनेदिवः ॥ तेसेधन्तिपथोवृकंतरन्तंयह्वतीरपोवित्तंमे ॥ नव्यंतदुक्थ्यंहितंदेवासः
सुप्रवाचनं ॥ ऋतमर्षन्तिसिन्धवः सत्यंतातानसूर्योवित्तंमे ॥ अग्नेतवत्यदुक्थ्यंदेवेष्वस्त्याप्यं ॥
सनः सत्तोमनुष्वदादेवान्यक्षिविदुष्टरोवित्तंमे ॥ सत्तोहोतामनुष्वदादेवां अच्छाविदुष्टरः ॥ अ
ग्निर्हव्यासुषूदतिदेवोदेवेषुमेधिरोवित्तंमे ॥ ब्रह्माकृणोतिवरुणोगातुविदंतमीमहे ॥ व्यूर्णोति
हृदामतिंनव्योजायतामृतंवित्तंमे ॥ २२ ॥ असौयः पन्थाआदित्योदिविप्रवाच्यंकृतः ॥ नसदेवा
अतिक्रमेतंमर्तासोनपश्यथवित्तंमे ॥ त्रितः कूपेवहितोदेवान्हवतऊतये ॥ तच्छुश्रावबृहस्पतिः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ऋण्वंनंतुरणादुरुवित्तंमे॰॥अरुणोमासकृद्वृकः पथायंतंददर्शहि।उज्जिहीतेनिचाय्यातष्टेवपृ
॥सं॰अ॰अ ष्ट्यामयीवित्तंमे॰॥एनांगूषेणवयमिंद्रवंतोऽभिष्यामवृजनेसर्ववीराः॥तंनो॰॥२३॥इंद्रंमित्रंवरुण
॥६०॥ मग्निमूतयेमारुतंशर्धोअदितिंहवामहे॥रथंनदुर्गाद्वसवःसुदानवोविश्वस्मान्नोअंहसोनिष्पि
पर्तन॥त आदित्याआगतासर्वतातयेभूतदेवावृत्रतूर्येषुशंभुवः॥रथंनदुर्गा॰॥अवंतुनःपितरः
सुप्रवाचनाउतदेवीदेवपुत्रेऋतावृधा॥रथंनदुर्गा॰॥नराशंसंवाजिनंवाजयन्निहक्षयद्वीरंपू
षणंसुम्नैरीमहे॥रथंनदुर्गा॰॥बृहस्पतेसदमिन्नःसुगंकृधिशंयोर्यत्तेमनुर्हितंतदीमहे॥रथं
नदुर्गा॰॥इंद्रंकुत्सोवृत्रहणंशचीपतिंकाटेनिबाळ्हऋषिरह्वदूतये॥रथंनदुर्गा॰॥देवैर्नोदेव्य
दितिर्निपातुदेवस्त्राताऽत्रायतामप्रयुच्छन्॥तंनो॰॥२४॥यज्ञोदेवानांप्रत्येतिसुम्नमादित्यासो
भवतामृळयंतः॥आवोर्वाचीसुमतिर्ववृत्यादंहोश्चिद्यावरिवोवित्तरासत्॥उपनोदेवाअवसा ॥६०॥
गमंत्वंगिरसांसामभिःस्तूयमानाः॥इंद्रइंद्रियैर्मरुतोमरुद्भिरादित्यैर्नोअदितिःशर्मयंसत्॥ ॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तन्नइंद्रस्तद्वरुणस्तदग्निस्तदर्यमातत्सविताचनोधात् ॥ तन्नो० ॥ २५ ॥ यइंद्राग्नीचित्रतमोरथो
वामभिविश्वानिभुवनानिचष्टे ॥ तेनायातंसरथंतस्थिवांसाथासोमस्य ॥ पिबतंसुतस्य ॥ याव
वरिमता दिदंभुवनंविश्वमस्त्युरुव्यचागभीरं ॥ तावांअयंपातवेसोमोअस्त्वरमिंद्राग्नीमनसेयुवभ्यां ॥ च
क्राथेहिसध्र्यङ्नामभद्रंसध्रीचीनावृत्रहणाउतस्थः ॥ ताविंद्राग्नीसध्र्यंचानिषद्यावृष्णःसो
मस्यवृषणावृषेथां ॥ समिद्धेष्वग्निष्वानजानायतस्रुचाबर्हिरुतिस्तिराणा ॥ तीव्रैःसोमैःपरिषिक्ते
भिरर्वागेंद्राग्नीसौमनसाययातं ॥ यानिंद्राग्नीचक्रथुर्वीर्याणियानिरूपाण्युतवृष्ण्यानि ॥ या
वांप्रत्नानिसख्याशिवानितेभिःसोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ २६ ॥ यदब्रवंप्रथमंवांवृणानो३यंसो
मोअसुरैर्नोविहव्यः ॥ तांसत्यांश्रद्धामभ्याहियातमथासोमस्यपिबतंसुतस्य ॥ यदिंद्राग्नीमद
थःस्वेदुरोणेयद्ब्रह्मणिराजनिवायजत्रा ॥ अतःपरिवृषणावाहियातमथासोमस्य ॥ यदिंद्राग्नी
यदुषुतुर्वशेषुयद्द्रुह्युष्वनुषुपूरुषुस्थः ॥ अतःपरि० ॥ यदिंद्राग्नीअवमस्यांपृथिव्यांमध्यमस्यां

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं० प्रज०
॥ ६९ ॥

परमस्यामुतस्थः ॥ अतः परि० ॥ यदिंद्राग्नी परमस्यां पृथिव्यां मध्यमस्यामवमस्यामुतस्थः ॥ अतः
परि० ॥ यदिंद्राग्नी दिवि ष्ठो यत्पृथिव्यां यत्पर्वतेष्वोषधीष्वप्सु ॥ अतः परि० ॥ यदिंद्राग्नी उदिता सू
र्यस्य मध्ये दिवः स्वधया मादयेथे ॥ अतः परि० ॥ एवेंद्राग्नी पपिवांसा सुतस्य विश्वास्मभ्यं संजय
तं धनानि ॥ तन्नो० ॥ २७ ॥ व्यख्यं मनसा वस्य इच्छन्निंद्राग्नी ज्ञास उत वा सजातान् ॥ नान्या यु
वत्प्रमतिरस्ति मह्यं स वां धियं वाजयंतीमतक्षं ॥ अश्रवं हि भूरिदावत्तरा वां विजामातुरुत वा
घा स्यालात् ॥ अथा सोमस्य प्रयती युवभ्यामिंद्राग्नी स्तोमं जनयामि नव्यं ॥ मा छेद्म रश्मीं
रिति नाधमानाः पितॄणां शक्तीरनुयच्छमानाः ॥ इंद्राग्निभ्यां कं वृषणो मदंति ता ह्यद्री धिष
णाया उपस्थे ॥ युवाभ्यां देवी धिषणा मदायेंद्राग्नी सोममुशती सुनोति ॥ तावश्विना भद्रहस्ता
सुपाणी आ धावतं मधुना पृङ्क्तमप्सु ॥ युवामिंद्राग्नी वसुनो विभागे तवस्तमा शुश्रव वृत्रहत्ये ॥ ता
वासद्या बर्हिषि यज्ञे अस्मिन्प्र चर्षणी मादयेथां सुतस्य ॥ २८ ॥ प्र चर्षणिभ्यः पृतनाहवेषु प्र ॥ ६९ ॥

॥ राम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

प्रिव्यारिरिचाथेदिवस्त्रे ॥ प्रसींधुभ्यः प्रगिरीभ्योमहित्वाप्रेंद्राग्नीविश्वाभुवनात्यन्या ॥ अभरतंरीद
तंवज्रबाहूऽअस्मांइंद्राग्नीअवतंशचीभिः ॥ इमेनुतेरश्मयः सूर्यस्ययेभिः सपित्वंपितरोनऽआस
न् ॥ पुरंदराशिशसंतंवज्रहस्तास्मांइंद्राग्नीअवतंभरेषु ॥ तेनो ॥ २९ ॥ ततंमेअपस्तदुतायतेपुन
स्वादिष्ठाधीतिरुचथायशस्यते ॥ अयंसमुद्रइहविश्वदेव्यःस्वाहाकृतस्यसमुतृभ्णुतऋभवः ॥
आभोगयंप्रयदिछंतऐतनापाकाः प्रांचोममकेचिदापयः ॥ सौधन्वनासश्चरितस्यभूमनागछत
सवितुर्दाशुषोगृहं ॥ तत्सवितावोमृतत्वमासुवदगोह्यंयच्छ्रवयंतऐतन ॥ त्यंचिच्चमसमसुरस्य
भक्षणमेकंसंतमकृणुताचतुर्वयं ॥ विष्ट्वीशमीतरणित्वेनवाघतोमर्तासःसंतोअमृतत्वमानशुः ॥
सौधन्वनाऋभवःसूरचक्षसः संवत्सरेसमपृच्यंतधीतिभिः ॥ क्षेत्रमिवविममुस्तेजनेनँएकंपा
त्रमृभवोजेहमानं ॥ उपस्तुताउपमंनाधमानाअमर्त्येषुश्रवइच्छमानाः ॥ ३ ॥ आमनीषामंतरि
क्षस्यनृभ्यःस्रुचेवघृतंजुहवामविद्मना ॥ तरणित्वायेपितुरस्यसश्चिरऋभवोवाजमरुहंदिवो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं·प्र·अ॥
॥६२॥
62

जेः॥ ऋभुर्नइंद्रःशवसानवीयान्नृभुर्वाजेभिर्वसुभिर्वसुर्ददिः॥ युष्माकंदेवाअवसाहनिप्रियेऽभि
तिष्ठेमपृत्सुतीरसुन्वतां॥ निश्चर्मणऋभवोगामपिंशतसंवत्सेनासृजतामातरंपुनः॥ सौधन्व
नासःस्वपस्ययानरोजिव्रीयुवानापितराकृणोतन॥ वाजेभिर्नोवाजसातावविड्ढ्यृभुमाँइंद्रचि
त्रमादर्षिराधः॥ तंनो॥ २१॥ तक्षन्रथंसुवृतंविद्मनापसस्तक्षन्हरीइंद्रवाहावृषण्वसू॥ तक्षन्पितृ
भ्यामृभवोयुवद्वयस्तक्षन्वत्सायमातरंसचाभुवं॥ आनोयज्ञायतक्षतऋभुमद्वयःक्रत्वेदक्षायसु
प्रजावतीमिषं॥ यथाक्षयामसर्ववीरयाविशातन्नःशर्धायधासथास्विंद्रियं॥ आतक्षतसाति
मस्मभ्यमृभवःसातिंरथायसातिमर्वतेनरः॥ सातिंनोजैत्रींसंमहेतविश्वहाजामिमजामिंपृ
तनासुसक्षणिं॥ ऋभुक्षणमिंद्रमाहुवऊतयऋभून्वाजान्मरुतःसोमपीतये॥ उभामित्रावरु
णानूनमश्विनातेनोहिन्वंतुसातयेधियेजिषे॥ ऋभुर्भरायसंशिशातुसातिंसमर्यजिद्वाजो
अस्माँअविष्टु॥ तन्नो॥ २२॥ ईळेद्यावापृथिवीपूर्वचित्तयेऽग्निंघर्मंसुरुचंयामन्निष्टये॥ ॥६२॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

याभि र्भरेकारमंशाय जिन्वथस्ता भिरूषु ऊति भिरश्विना गतं ॥ युवोर्दानाय सुभरा असश्चतो रथमात
स्थुर्वचसंन मंतवे ॥ याभि र्धियोवथः कर्मन्निष्टये ता भिरूषु० ॥ युवं तासां दिव्यस्य प्रशासने विशां क्ष
यथो अमृतस्य मज्मना ॥ याभि र्धेनुमस्वं पिन्वथो नरा ता भिरूषु० ॥ याभिः परिज्मा तनयस्य मज्म
ना द्विमाता तूर्षु तरणि र्विभूषति ॥ याभि स्त्रिमंतु रभवद्विचक्षणस्ता भिरूषु० ॥ याभी रेभंनिवृतं सित
मद्भ्य उद्वंदन मैरयतं स्वर्दृशे ॥ याभिः कण्वं प्रसिषासंतमावतंता भिरूषु० ॥ २२ ॥ याभिरंतकं जसमान
मारणे भुज्युं याभि रव्यथिभि र्जिजिन्वथुः ॥ याभिः कर्कंधुं वय्यंच जिन्वथस्ता भिरूषु० ॥ याभिः शु
चंतिं धनसां सुषंसदं तप्तं घर्ममोम्यावंतमत्रये ॥ याभिः पृश्निगुं पुरुकुत्समावतंता भिरूषु० ॥ याभि
श्शचीभि र्वृषणा परावृजं प्रांधं श्रोणं चक्षस एतवे कृथः ॥ याभि र्वर्तिकां ग्रसिताममुंचतंता भिरूषु० ॥
याभिः सिंधुं मधुमंतमसश्चतं वसिष्ठं याभिरजरावजिन्वतं ॥ याभिः कुत्सं श्रुतर्यं नर्यमावतंता भिरूषु० ॥
याभि र्विश्पलां धनसामथर्व्यं सहस्रमीळ्ह आजावजिन्वतं ॥ याभि र्वशमश्व्यं प्रेणिमावतंता० ॥ २४ ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं प्र अ

॥ ६३ ॥

याभिः सुदानूऔशिजायवणिजेदीर्घश्रवसेमधुकोशोअक्षरत्॥ कक्षीवंतंस्तोतारंयाभिरावतंत
भिरूषु॥ याभीरसांक्षोदसोद्नः पिपिन्वथुरनश्वंयाभिरथमावतंजिषे॥ याभिस्त्रिशोकउस्रियाउदा
जततांभिरूषु॥ याभिः सूर्यंपरियाथः परावतिमंधातारंक्षैत्रपत्येष्वावतं॥ याभिर्विप्रंप्रभरद्वाजमा
वतंताभिरूषु॥ याभिर्महामतिथिग्वंकशोजुवंदिवोदासंशंबरहत्यआवतं॥ याभिः पूर्भिद्येत्रस
दस्युमावतंताभिरूषु॥ याभिर्वम्रंविपिपानमुपस्तुतंकलिंयाभिर्वित्तजानिंदुवस्यथः॥ याभिर्व्य
श्वमुतपृथिमावतंताभिरूषु॥ २५॥ याभिर्नराशयवेयाभिरत्रयेयाभिः पुरामनवेगातुमीष
थुः॥ याभिःशारीराजतंस्यूमरश्मयेताभिरूषु॥ याभिःपठर्वाजठरस्यमज्मनाग्निर्नादीदेच्चित्र
इद्धोअज्मन्ना॥ याभिःशर्यातमवथोमहाधनेताभिरूषु॥ याभिरंगिरोमनसानिरण्यथोग्रं
गछथोविवरेगोअर्णसः॥ याभिर्मनुंशूरमिषासमावतंताभिरूषु॥ याभिः पत्नीर्विमदायन्यू ॥ ६३ ॥
हथुरायवायाभिररुणीरशिक्षतं॥ याभिः सुदासऊहथुःसुदेव्यंताभिरूषु॥ याभिः शंता ॥ रामो ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ती भवथो दाशुषे भुज्युं याभिरवथो याभिरध्रिगुं ॥ ओम्यावतीं सुभरामृतस्तुभं ताभिरू षु ॥ २० ॥
याभिः कृशानुमसने दुवस्यथो जवे याभिर्यूनो अर्वंतमावतं ॥ मधु प्रियं भरथो यत्सरड्भ्यस्ताभिरू षु ॥
याभिर्नरं गोषुयुधं नृषाह्ये क्षेत्रस्य साता तनयस्य जिन्वथः ॥ याभी रथाँ अवथो याभिरर्वतस्ता
भिरू षु ॥ याभिः कुत्समार्जुनेयं शतक्रतू प्र तुर्वीतिं प्र च दभीतिमावतं ॥ याभिर्ध्वसंतिं पुरुषंतिमा
वतं ताभिरू षु ॥ अप्नस्वतीमश्विना वाचमस्मे कृतं नो दस्रा वृषणा मनीषां ॥ अद्यूत्येवसे नि ह्वये वां
वृधे च नो भवतं वाजसातौ ॥ द्युभिरक्तुभिः परि पातमस्मानरिष्टेभिरश्विना सौभगेभिः ॥ तन्नो मित्रो
वरुणो मामहंतामदितिः सिंधुः पृथिवी उत द्यौः ॥ २५ ॥ इति प्रथमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥ ह
रिः ओं ॥ इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरागाच्चित्रः प्रकेतो अजनिष्ट विभ्वा ॥ यथा प्रसूता सवि
तुः सवायँ एवा रात्र्युषसे योनिमारैक् ॥ रुशद्वत्सा रुशती श्वेत्यागादारैगु कृष्णा सदनान्यस्याः ॥ स
मानबंधू अमृते अनूची द्यावा वर्णं चरत आमिनाने ॥ समानो अध्वा स्वस्रोरनंतस्तमन्यान्या चर

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॰॥
॥६४॥

॥अग्निमग्ने॥समानोअध्वास्वस्रोरनंतस्तमन्यान्याचरतोदेवशिष्टे॥नमेथेतेनतस्थतुःसुमेके
नक्तोषासासमनसाविरूपे॥भास्वतीनेत्रीसूनृतानामचेतिचित्राविदुरोनआवः॥आर्प्याजगद्युनो
रायोअख्यदुषाअजीगर्भुवनानिविश्वा॥जिह्मश्ये३चरितवेमघोन्याभोगयइष्टयेरायउत्वंद
भ्रंपश्यद्भ्यउर्वियाविचक्षउषाअजीगर्भुवनानिविश्वा॥१॥क्षत्रायत्वंश्रवसेत्वंमहीयाइष्टयेत्वम
र्थमिवत्वमित्यै॥विसदृशाजीवितामिप्रचक्षउषाअजीगर्भुवनानिविश्वा॥एषादिवोदुहिताप्रत्यद
र्शिव्युछंतीयुवतिःशुक्रवासाः॥विश्वस्येशानापार्थिवस्यवस्वउषोअद्येहसुभगेव्युछ॥परायती
नामन्वेतिपाथआयतीनांप्रथमाशश्वतीनां॥व्युछंतीजीवमुदीरयंत्युषामृतंकंचनबोधयंती॥उ
षोयदग्निंसमिधेचकर्थविदश्वक्षसासूर्यस्य॥यन्मानुषान्यक्ष्यमाणांअजीगस्तद्देवेषुच
कृषेभद्रमप्नः॥कियात्यासमयाभवातियाव्यूषुर्याश्चनूनंव्युछान्॥अनुपूर्वाःकृपतेवावशा ॥६४॥
नाप्रदीध्यानाजोषमन्याभिरेति॥२॥ईयुष्टेयेपूर्वतरामपश्यन्व्युछंतीमुषसंमर्त्यासः॥अस्मा ॥रामः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

भिरूतु प्रतिचक्ष्या भूद्वो तेयंतियेअपरीषुपश्यान् ॥ यावयद्द्वेषाऋतपाऋतेजाः सुम्नावरीसूनृताईर

यंती ॥ सुमंगलीर्बिभ्रतीदेववीतिमिहाद्योषः श्रेष्ठतमाव्युच्छ ॥ शश्वत्पुरोषाव्युवासदेव्यथोअद्येदंव्या

वोमघोनी ॥ अथोव्युच्छादुत्तरांअनुद्यूनजरामृताचरतिस्वधाभिः ॥ ११ ॥ व्यंजिभिर्दिवआतास्वद्यो

दपकृष्णांनिर्णिजंदेव्यावः ॥ प्रबोधयंत्यरुणेभिरश्वैरोषायातिसुयुजारथेन ॥ आवहंतीपोष्यावा

र्याणिचित्रंकेतुंकृणुतेचेकिताना ॥ ईयुषीणामुपमाशश्वतीनां विभातीनांप्रथमोषाव्यश्वैत् ॥

१३ ॥ उदीर्ध्वंजीवोअसुर्नआगादपप्रागात्तमआज्योतिरेति ॥ आरैक्पंथांयातवेसूर्यायागन्म

यत्रप्रतिरंतआयुः ॥ स्यूमनावाचउदियर्तिवह्निःस्तवानोरेभउषसोविभातीः ॥ अद्यातदुच्छगृणते

मघोन्यस्मेआयुर्निदिदीहिप्रजावत् ॥ यागोमतीरुषसःसर्ववीराव्युच्छंतिदाशुषेमर्त्याय ॥ वायोरिवसू

नृतानामुदर्केताअश्वदाअश्नवत्सोमसुत्वा ॥ मातादेवानामदितेरनीकंयज्ञस्यकेतुर्बृहतीविभा ॥ १६ ॥

प्रशस्तिकृद्ब्रह्मणेनोव्युच्छानोजनेजनयविश्ववारे ॥ यच्चित्रमप्नउषसोवहंतीजानायशशमा

नायभद्रं ॥ तन्नो० ॥ ८ ॥ इमारुद्रायतवसेकपर्दिनेक्षयद्वीरायप्रभरामहेमतीः ॥ यथाशमसद्द्विप

दी

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॰॥
॥६५॥

ऽसेचतुष्पदे विश्वंपुष्टंग्रामेअस्मिन्ननातुरं॥ मृळानोरुद्रोतनोमयस्कृधिक्षयद्वीरायनमसाविधे
मते॥ यच्छंचयोश्चमनुरा येजेपितातदश्यामतवरुद्रप्रणीतिषु॥ अश्यामतेसुमतिंदेवयज्य
याक्षयद्वीरस्यतवरुद्रमीढ्वः॥ सुम्नायन्निद्विशोअस्माकमाचरारिष्टवीराजुहवामतेहविः॥ त्वेषंवयंरुद्रं
यज्ञसाधंवंकुंकविमवसेनिह्वयामहे॥ आरेअस्मद्दैव्यंहेळोअस्यतुसुमतिमिद्वयमस्यावृणीमहे॥
दिवोवराहमरुषंकपर्दिनंत्वेषंरूपंनमसानिह्वयामहे॥ हस्तेबिभ्रद्भेषजावार्याणिशर्मवर्मछ
र्दिरस्मभ्यंयंसत्॥५॥ इदंपित्रेमरुतामुच्यतेवचः स्वादोः स्वादीयोरुद्रायवर्धनं॥ रास्वाचनोअ
मृतमर्तभोजनंत्मनेतोकायतनयायमृळ॥ मानोमहान्तमुतमानोअर्भकंमानउक्षन्तमुतमान
उक्षितं॥ मानोवधीःपितरंमोतमातरंमानःप्रियास्तन्वोरुद्ररीरिषः॥ मानस्तोकेतनयेमानआयौ
मानोगोषुमानोअश्वेषुरीरिषः॥ वीरान्मानोरुद्रभामितोवधीर्हविष्मन्तःसदमित्त्वाहवामहे॥ उप
तेस्तोमान्पशुपाइवाकरंरास्वापितर्मरुतांसुम्नमस्मे॥ भद्राहितेसुमतिर्मृळयत्तमाथावयमव ॥६५॥
इत्तेवृणीमहे॥ आरेतेगोघ्नमुतपूरुषघ्नंक्षयद्वीरसुम्नमस्मेतेअस्तु॥ मृळाचनोअधिचब्रूहिदेवा ॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धाचन ऋग्मेपचद्विबर्हाः ॥ अवोचाम नमो अस्मा अवस्यवः शृणोतु नो हवं रुद्रो मरुत्वान् ॥ तन्नो मित्रो ॥ ६ ॥
चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ॥ आप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थु
षश्च ॥ सूर्यो देवीमुषसं रोचमानां मर्यो न योषामभ्येति पश्चात् ॥ यत्रा नरो देवयन्तो युगानि वितन्वते प्र
ति भद्राय भद्रं ॥ भद्रा अश्वा हरितः सूर्यस्य चित्रा एतग्वा अनुमाद्यासः ॥ नमस्यन्तो दिव आ पृष्ठमस्थुः प
रि द्यावापृथिवी यन्ति सद्यः ॥ तत्सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्या कर्तोर्विततं सं जभार ॥ यदेदयुक्त हरि
तः सधस्थादाद्रात्री वासस्तनुते सिमस्मै ॥ तन्मित्रस्य वरुणस्याभिचक्षे सूर्यो रूपं कृणुते द्योरुपस्थे ॥
अनन्तमन्यद्रुशदस्य पाजः कृष्णमन्यद्धरितः संभरन्ति ॥ अद्या देवा उदिता सूर्यस्य निरंहसः पिपृता
निरवद्यात् ॥ तन्नो मित्रो ॥ ७ ॥ नासत्याभ्यां बर्हिरिव प्र वृञ्जे स्तोमाँ इयर्म्यभ्रियेव वातः ॥ यावर्भगाय वि
मदाय जायां सेनाजुवा न्यूहतू रथेन ॥ वीळुपत्मभिराशुहेमभिर्वा देवानां वा जूतिभिः शाशदा ना ॥ त
द्रासभो नासत्या सहस्रमाजा यमस्य प्रधने जिगाय ॥ तुग्रो ह भुज्युमश्विनोदमेघे रयिं न कश्चिन्ममृ
वाँ अवाहाः ॥ तमूहथुर्नौभिरात्मन्वतीभिरन्तरिक्षप्रुद्भिरपोदकाभिः ॥ तिस्रः क्षपस्त्रिरहातिव्रजद्भिर्नास

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॰॥
॥६६॥

सामुज्युमूषेुलेषतगैः॥ समुद्रस्य धन्वन्नार्द्रस्य पारे त्रिभिरथैः शतपद्भिः षळश्वैः॥ अनारंभणे तदवीरयेथा
मनास्थाने अग्रभणे समुद्रे॥ यदश्विना ऊहथुर्भुज्युमस्तं शतारित्रां नावमातस्थिवांसं॥ ८॥ यमश्वि
नाददथुः श्वेतमश्वमघाश्वाय शश्वदित्स्वस्ति॥ तद्वां दात्रं महि कीर्तेन्यं भूत्पैद्वो वाजी सदमिद्धव्यो अ
र्यः॥ युवं नरा स्तुवते पज्रियाय कक्षीवते अरदतं पुरंधिं॥ कारोतराच्छफादश्वस्य वृष्णः शतं कुंभां अ
सिंचतं सुरायाः॥ हिमेनाग्निं घ्रंसमवारयेथां पितुमतीमूर्जमस्मा अधत्तं॥ ऋबीसे अत्रिमश्विनाव
नीतमुन्निन्यथुः सर्वगणं स्वस्ति॥ परावृतं नासत्यानुदेथामुच्चाबुध्नं चक्रथुर्जिह्मबारं॥ क्षरन्नापो न पा
यनाय राये सहस्राय तृष्यते गोतमस्य॥ जुजुरुषो नासत्योत वव्रिं प्रामुंचतं द्रापिमिव च्यवानात्॥ प्रा
तिरतं जहितस्यायुर्दस्रादित्पतिमकृणुतं कनीनां॥ ९॥ तद्वां नरा शंस्यं राध्यं चाभिष्टिमन्नासत्या वरूथं॥
यद्विद्वांसा निधिमिवापगूळ्हमुद्दर्शतादूपथुर्वंदनाय॥ तद्वां नरा सनये दंस उग्रमाविष्कृणोमि तन्यतु
र्न वृष्टिं॥ दध्यङ् ह यन्मध्वाथर्वणो वामश्वस्य शीर्ष्णा प्र यदीमुवाच॥ अजोहवीन्नासत्या करा वां महे

66

॥६६॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

यामन्पुरुभुजापुरंधिः॥ श्रुतंतच्छासुरिववध्रिमत्याहिरण्यहस्तमश्विनावदत्तं॥ आस्नोवृकस्यवर्तिका
मभीकेयुवंनरानासत्यामुमुक्तं॥ उतोकविंपुरुभुजायुवंहकृपमाणमकृणुतंविचक्षे॥ चरित्रंहिवेरिवाच्छे
दिपर्णमाजाखेलस्यपरितक्म्यायां॥ सद्योजंघामायसींविश्पलायैधनेहितेसर्तवेप्रत्यधत्तं॥१०॥
शतंमेषान्वृक्येचक्षदानमृज्राश्वंतंपितांधंचकार॥ तस्माअक्षीनासत्याविचक्षआधत्तंदस्राभि
षजावनर्वन्॥ आवांरथंदुहितासूर्यस्यकार्ष्मेवातिष्ठदर्वताजयंती॥ विश्वेदेवाअन्वमन्यंतहृद्भिःसमु
श्रियानासत्यासचेथे॥ यदयातंदिवोदासायवर्तिर्भरद्वाजायाश्विनाहयंता॥ रेवदुवाहसचनोर
थोवांवृषभश्चशिंशुमारश्चयुक्ता॥ रयिंसुक्षत्रंस्वपत्यमायुःसुवीर्यंनासत्यावहंता॥ आजह्नावींस
मनसोपवाजैस्त्रिरह्नोभागंदधतीमयातं॥ परिविष्टंजाहुषंविश्वतःसींसुगेभिर्नक्तमूहथूरजोभिः॥
विभिंदुनानासत्यारथेनविपर्वताँअजरयूअयातं॥११॥ एकस्यावस्तोरावतंरणायवशमश्विनासनयेस
हस्रा॥ निरहतंदुच्छुनाइंद्रवंतापृथुश्रवसोवृषणावरातीः॥ शरस्यचिदार्चत्कस्यावतादानीचादुच्चाच
क्रथुःपातवेवाः॥ शयवेचिन्नासत्याशचीभिर्जसुरयेस्तर्यंपिप्यथुर्गां॥ अवस्यतेस्तुवतेकृष्णियाय

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰प्र॰अ॥ ऋजूयतेनासत्याशचीभिः॥पशुंननष्टमिवदर्शनायविष्णाप्वंददथुर्विश्वकाय॥दशरात्रीरशिवेनानवद्यू
॥६७॥ नवनद्धंश्नथितमप्स्वं१तः॥विप्रुतंरेभमुदनिप्रवृक्तमुन्निन्यथुःसोममिवस्रुवेण॥प्रवांदंसांस्यश्वि
नाववोचमस्यपतिःस्यांसुगवःसुवीरः॥उतपश्यन्नश्नुवन्दीर्घमायुरस्तमिवेज्जरिमाणंजगम्यां॥२५॥
मध्वःसोमस्याश्विनामदायप्रत्नोहोताविवासतेवां॥बर्हिष्मतीरातिर्विश्रितागीरिषायातंनासत्यो
पवाजैः॥योवामश्विनामनसोजवीयान्रथःस्वश्वोविशआजिगाति॥येनगच्छथःसुकृतोदुरोणं
तेननरावर्तिरस्मभ्यंयातं॥ऋषिंनरावंहसःपाञ्चजन्यमृबीसादत्रिंमुञ्चथोगणेन॥मिनंतादस्योरशि
वस्यमायाअनुपूर्वंवृषणाचोदयंता॥अश्वंनगूळ्हमश्विनादुरेवैरृषिंनरावृषणारेभमप्सु॥संतंरि
णीथोविप्रुतंदंसोभिर्नवांजूर्यंतिपूर्व्याकृतानि॥सुषुप्वांसन्ननिरृतेरुपस्थेसूर्यंनदस्रातमसि
क्षियंतं॥शुभेरुक्मंनदर्शतंनिखातमुदूपथुरश्विनावंदनाय॥२॥तद्वांनराशंस्यं
पज्रियेणकक्षीवतानासत्यापरिज्मन्॥शफादश्वस्यवाजिनोजनायशतंकुंभांअसिंचतंम ॥६७॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

धूनां॥ युवंनरास्तुवतेकृष्णियायविष्णाप्वंददथुर्विश्वकाय॥ घोषायैचित्पितृषदेदुरोणेपतिं
जूर्यंत्याअश्विनावदत्तं॥ युवंश्यावायरुशतीमदत्तंमहःक्षोणस्याश्विनाकण्वाय॥ प्रवाच्यंतद्वृष
णाकृतंवांयन्नार्षदायश्रवोअध्यधत्तं॥ पुरूवर्पांस्यश्विनादधानानिपेदवऊहथुराशुमश्वं॥ सहस्रसां
वाजिनमप्रतीतमहिहनंश्रवस्यंतरुत्रं॥ एतानिवांश्रवस्यासुदानूब्रह्मांगूषंसदनंरोदस्योः॥ यद्वां
पज्रासोअश्विनाहवंतेयातमिषाचविदुषेचवाजं॥ १७॥ सूनोर्मानेनाश्विनागृणानावाजंविप्रायभु
रणारदंता॥ अगस्त्येब्रह्मणावावृधानासंविश्पलांनासत्यारिणीतं॥ कुहयांतासुष्टुतिंकाव्यस्यदि
वोनपातावृषणाशयुत्रा॥ हिरण्यस्येवकलशंनिखातमुदूपथुर्दशमेअश्विनाहन्॥ युवंच्यवा
नमश्विनाजरंतंपुनर्युवानंचक्रथुःशचीभिः॥ युवोरथंदुहितासूर्यस्यसहश्रियानासत्यावृणीत॥
युवंतुग्रायपूर्व्येभिरेवैःपुनर्मन्यावभवतंयुवाना॥ युवंभुज्युमर्णसोनिःसमुद्राद्विभिरूहथुर्ऋज्रेभिर
श्वैः॥ अजोहवीदश्विनातौग्र्योवांप्रोळ्हःसमुद्रमव्यथिर्जगन्वान्॥ निष्टमूहथुःसुयुजारथेनमनो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

जवसा रथेणा स्वस्ति ॥१५॥ अजोहवीदश्विना वर्तिका वामास्नो यत्सीममुंचतं वृकस्य ॥ वि जयुषा ययथुः
॥सं०प्र०अ०॥ सान्वद्रेर्जातं विष्वाचो अहतं विषेण ॥ शतं मेषान्वृक्ये मामहानं तमः प्रणीतमशिवेन पित्रा ॥ आक्षी ऋज्रा
॥६८॥ श्वे अश्विनावधत्तं ज्योतिरंधाय चक्रथुर्विचक्षे ॥ शुनमंधाय भरमह्वयत्सा वृकीरश्विना वृषणा नरे
ति ॥ जारः कनीन इव चक्षदान ऋज्राश्वः शतमेकं च मेषान् ॥ मही वामूतिरश्विना मयोभूरुत स्रामं
धिष्ण्या सं रिणीथः ॥ अथा युवामिदह्वयत्पुरंधिरागछतं सीं वृषणाववोभिः ॥ अधेनुं दस्रा स्तर्यं वि
षक्तामपिन्वतं शयवे अश्विना गां ॥ युवं शचीभिर्विमदाय जायां न्यूहथुः पुरुमित्रस्य योषां ॥२०॥
यवं वृकेणाश्विना वपंतेषं दुहंता मनुषाय दस्रा ॥ अभि दस्युं बकुरेणा धमंतोरु ज्योतिश्चक्रथुरार्या
य ॥ आथर्वणायाश्विना दधीचे ऽश्व्यं शिरः प्रत्यैरयतं ॥ स वां मधु प्र वोचदृतायन्त्वाष्ट्रं यद्दस्रावपिकक्ष्यं
वां ॥ सदा कवी सुमतिमा चके वां विश्वा धियो अश्विना प्रावतं मे ॥ अस्मे रयिं नासत्या बृहंतमपत्य
साचं श्रुत्यं रराथां ॥ हिरण्यहस्तमश्विना रराणा पुत्रं नरा वध्रिमत्या अदत्तं ॥ त्रिधा ह श्यावमश्विना ॥६८॥
॥राम॥

68

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

विकस्तमुज्जीवसऐरयतंसुदानू ॥ एतानिवामश्विनावीर्याणिप्रपूर्व्याण्यायवोवोचन् ॥ ब्रह्मकृ
ण्वंतोवृषणायुवभ्यांसुवीरासोविदथमावदेम ॥ १७ ॥ आवांरथोअश्विनाश्येनपत्वासुमृळीकः
स्ववांयात्वर्वाङ् ॥ योमर्त्यस्यमनसोजवीयांत्रिवंधुरोवृषणावाततंरंहाः ॥ त्रिवंधुरेणत्रिवृतारथेन
त्रिचक्रेणसुवृतायातमर्वाक् ॥ पिन्वतंगाजिन्वतमर्वतोनोवर्धयतमश्विनावीरमस्मे ॥ प्रवद्यामना
सुवृतारथेन[illegible]दस्राविमंशृणुतंश्लोकमद्रेः ॥ किमंगवांप्रत्यवर्तिंगमिष्ठाहुर्विप्रासोअ
श्विनापुराजाः ॥ आवांश्येनासोअश्विनावहंतुरथेयुक्तासआशवःपतंगाः ॥ येअप्तुरोदिव्यासो
नगृध्राअभिप्रयोनासत्यावहंति ॥ आवांरथंयुवतिस्तिष्ठदत्रजुष्ट्वीनराहुहितासूर्यस्य ॥ परिवा
मश्वावपुषःपतंगावयोवहंत्वरुषाअभीके ॥ १८ ॥ उद्वंदनमैरतंदंसनाभिरुद्रेभंदस्रावृषणाशचीभिः
भिः ॥ निष्टौग्र्यंपारयथःसमुद्रात्पुनश्च्यवानंचक्रथुर्युवानं ॥ युवमत्रयेवनीतायतप्तमूर्जमोमान
मश्विनावधत्तं ॥ युवंकण्वायापिरिप्तायचक्षुःप्रत्यधत्तंसुष्टुतिंजुजुषाणा ॥ युवंधेनुंशयवेनाधि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्र॰ अ॰ ॥
॥ ६१ ॥

69

नायापिन्वतमश्विनापूर्व्याय॥ अमुंचतंवर्त्तिकामंहसोनिः प्रतिजंघांविश्पलायाअधत्तं॥ युवंश्वे
तंपेदव इंद्रजूतमहिहनमश्विनादत्तमश्वं॥ जोहूत्रमर्यो अभिभूतिमुग्रंसहस्रसांवृषणंवी
ड्वंगं॥ तावांनरास्ववसेसुजाताहवामहे अश्विनानाधमानाः॥ आनउपवसुमतारथेनगिरोजु
षाणासुविताययातं॥ आश्येनस्यजवसानूतनेनास्मेयातंनासत्यासजोषाः॥ हवेहिवामश्वि
नारातहव्यः शश्वत्तमायाउषसोव्युष्टौ॥ १॥ आवांरथंपुरुमायंमनोजुवंजीराश्वंयज्ञियं
जीवसेहुवे॥ सहस्रकेतुंवनिनंशतद्वसुंश्रुष्टीवानंवरिवोधामभिप्रयः॥ ऊर्ध्वाधीतिः प्रत्यस्य
प्रयामन्यधायिशस्मन्समयंत आदिशः॥ स्वदामिघर्मंप्रतियंत्यूतय आवामूर्जानीरथमश्वि
नारुहत्॥ संयन्मिथः पस्पृधानासो अग्मतशुभेमखा अमिताजायवोरणे॥ युवोरह
प्रवणेचेकितेरथोयदश्विनावहथः सूरिमावरं॥ युवंभुज्युंभुरमाणंविभिर्गतंस्वयुक्तिभिर्नि
वहंतापितृभ्य आ॥ यासिष्टंवर्त्तिर्वृषणाविजेन्यं दिवोदासायमहिचेतिवामवः॥ युवोरश्वि

॥ ६१ ॥
॥ राम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

नाव पुषे युवा युजं रथं वाणी येमतुरस्य ग्र्ध्यै ॥ आ वां पति त्वं सख्याय जग्मुषी योषावृणीत जेन्या युवां
पती ॥ २० ॥ युवं रेभं परिषूतेरुरुष्यथो हिमेन घर्मं परितप्तमत्रये ॥ युवं शयोरवसं पिप्यथुर्गवि प्रदी
र्घेण वंदनस्तार्यायुषा ॥ युवं वंदनं निर्ऋतं जरण्यया रथं न दस्रा करणा समिन्वथः ॥ क्षेत्रादा वि
प्रं जनथो विपन्यया प्र वामत्र विधते दंसना भुवत् ॥ अगछतं कृपमाणं परावति पितुः स्वस्य त्यजसा
निबाधितं ॥ स्वर्वतीरित ऊती युवोरह चित्रा अभीके अभवन्नभिष्टयः ॥ उत स्या वां मधुमन्मक्षि
कारपन्मदे सोमस्यौशिजो हुवन्यति ॥ युवं दधीचो मन आ विवासथो था शिरः प्रति वामश्व्यं वदत् ॥
युवं पेदवे पुरुवारमश्विना स्पृधां श्वेतं तरुतारं दुवस्यथः ॥ शर्यैरभिद्युं पृतनासु दुष्टरं चर्कृत्यमिंद्र
मिव चर्षणीसहं ॥ २१ ॥ को राधद्धोत्राश्विना वां को वां जोष उभयोः ॥ कथा विधात्यप्रचेताः ॥ विद्वं
साविद्दुरः पृछेदविद्वानित्थापरो अचेताः ॥ नू चिन्नु मर्ते अक्रौ ॥ ता विद्वांसा हवामहे वां ता नो वि
द्वांसा मन्म वोचेतमद्य ॥ प्रार्चद्दयमानो युवाकुः ॥ वि पृछामि पाक्या ३ न देवान्वषट्कृतस्याद्भुतस्य

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥सं॰ प्र॰ अ॰॥
॥७०॥

70

दस्रा॥ पातंचसह्यसोयुवंचरभ्यसोनः॥ प्रयाघोषेभृगवाणेनशोभेययावाचायजतिपज्रियोवां॥ प्रै
षयुर्नविद्वान्॥२२॥ श्रुतंगायत्रंतकवानस्याहंचिद्धिरिरेभाश्विनावां॥ आक्षीशुभस्पतीदन्॥ युवं
ह्यास्तंमहोरन्युवंवायन्निरततंसतं॥ तानोवसूसुगोपास्यातंपातंनोवृकादघायोः॥ माकस्मैधा
तमभ्यमित्रिणेनोमाकुत्रानोगृहेभ्योधेनवोगुः॥ स्तनाभुजोअशिश्वीः॥ दुहीयन्मित्रधितये
युवाकुरायेचनोमिमीतंवाजवत्यै॥ इषेचनोमिमीतंधेनुमत्यै॥ अश्विनोरसनंरथमनश्वंवा
जिनीवतोः॥ तेनाहंभूरिचाकन॥ अयंसमहमातनूह्यातेजनाँअनु॥ सोमपेयंसुखोरथः॥ अ
धस्वप्नस्यनिर्विदेभुंजतश्चरेवतः॥ उभातावस्रिनश्यतः॥२३॥ कदित्थानॄः पात्रंदेवयतांश्रव
द्गिरोअंगिरसांतुरण्यन्॥ प्रयदानड्विशआहर्म्यस्योरुक्रंसतेअध्वरेयजत्रः॥ स्तंभीद्धद्यांसध
रुणंप्रुषायदृभुर्वाजायद्रविणंनरोगोः॥ अनुस्वजांमहिषश्चक्षतव्रांमेनामश्वस्यपरिमातरंगोः॥
नक्षद्धवमरुणीः पूर्व्यंराट्तुरोविशामंगिरसामनुद्यून्॥ तक्षद्वज्रंनियुतंतस्तंभद्द्यांचतुष्पदेन ॥७०॥
॥राम॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

र्यायद्विपादे॥ अस्य मदे स्वर्यं दा ऋतायापीवृतमुस्रियाणामनीकं॥ यद्ध प्रसर्गे त्रिककुम्निवर्तदप
द्रुहो मानुषस्य दुरो वः॥ तुभ्यं पयो यत्पितरावनीतां राधः सुरेतस्तुरणे भुरण्यु॥ शुचि यत्ते रेक्ण आ
यजंत सबर्दुघायाः पय उस्रियायाः॥ २४॥ अध प्रजज्ञे तरणिर्ममत्तु प्र रोच्यस्या उषसो न सूरः॥
इंदुर्येभिराष्ट स्वेदुहव्यैः स्रुवेण सिंचंजरणाभि धाम॥ स्विध्मा यद्वनधितिरपस्यात्सूरो अध्वरे
परि रोधना गोः॥ यद्ध प्रभासि कृत्व्यां अनु द्यूननर्विशे पश्विषे तुराय॥ अष्टा महो दिव आदो हरी
इह द्युम्नासाहमभि योधान उत्सं॥ हरिं यत्ते मंदिनं दुक्षन्वृधे गोरभसमद्रिभिर्वाताप्यं॥ त्वमाय
सं प्रति वर्तयो गोर्दिवो अश्मानमुपनीतमृभ्वा॥ कुत्साय यत्र पुरुहूत वन्वंछुष्णमनंतैः परियासि
वधैः॥ पुरा यत्सूरस्तमसो अपीतेस्तमद्रिवः फलिगं हेतिमस्य॥ शुष्णस्य चित्परिहितं यदोजो दि
वस्परि सुग्रथितं तदादः॥ २५॥ अनु त्वा मही पाजसी अचक्रे द्यावाक्षामा मदतामिंद्र कर्मन्॥
त्वं वृत्रमाशयानं सिरासु महो वज्रेण सिष्वपो वराहुं॥ त्वमिंद्र नर्यो यां अवो नॄंस्तिष्ठा वातस्य सुयुजो

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥ सं॰ प्र॰ अ॰ ॥
॥ ७१ ॥

वाहिष्ठान् ॥ यंतेकाव्यउशनामंदिनंदाद्वृत्रहणंपार्यंततक्षवज्रं ॥ त्वंसूरोहरितोरामयोनॄन्भरं
चक्रमेतशोनायमिंद्र ॥ प्रास्यपारंनवतिंनाव्यानामपिकर्तमवर्तयोऽयज्यून् ॥ त्वंनोअस्याइंद्र
दुर्हणायाःपाहिवज्रिवोदुरितादभीके ॥ प्रनोवाजान्रथ्यो३अश्वबुध्यानिषेयंधिश्रवसेसूनृता
यै ॥ मासातेअस्मत्सुमतिर्विदसद्वाजप्रमहःसमिषोवरंत ॥ आनोभजमघवन्गोष्वर्योमंहिष्ठा
स्तेसधमादःस्याम ॥ ॥ २९ ॥ ॥ इतिप्रथमाष्टकेअष्टमोध्यायः ॥ ॥ ६ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ६ ॥
॥ शाके १८ संमत् १९८० मार्गशीर्षमासेशुक्लपक्षेप्रतिपदायांतिथौदिनेइदंपुस्तकंसमाप्तं ॥
॥ लक्ष्मणभटनाम्ना लिखितंस्वार्थंपरोपकारार्थं ॥ तैलाद्रक्षेज्जलाद्र
क्षेद्रक्षेच्छिथिलबंधनात् ॥ मूर्खहस्तेनदातव्यंएवंवदतिपुस्तकं ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ॐ भवःपांतुरघुमन्युगोभ्यः ॥ ॥ ६८

॥ ७१ ॥
॥ राम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

१३००

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

इति शाकक संहिता प्रथमाष्टकः समाप्तः

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri